
BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XXIII
H
9
NAPOLI

9
NAPOLI

FR. AEGIDII
COLVMNAE ROMANI
VNIVERSI ORD. EREMIT. S. AVGVSTINI
PRIORIS GENERALIS
SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS FVNDATISSIMI,
ARCHIEPISCOPI BITVRICENSIS
PRIMATIS AQVITANIAE,
ET S. R. E. CARDINALIS
IN TERTIVM LIBRVM SENTENTIARVM
Eruditissima Commentaria cum Quaestionibus.

Quae, postquam trecentis circiter annis in insignibus Bibliothecis Vaticana, & Angelica Romae, ac Carbonaria Neapoli manuscripta delituere, tandem studio, labore, atque industria Reu.mi P.F. Fulgentij Galluccij Georginatis, Doctoris Theologi, eiusdemq. Ord. Eremitarum S. Augustini Prioris Generalis, Apostolici Sacrarij Praefecti, Episcopi Tagastensis, è tenebris eruta, nunc primùm typis deprompta fuere.

GEMINO CVM ELENCHO LOCVPLETISSIMO,
Rerum scilicet notabilium: atque Distinctionum, Quaestionum, & Articulorum.

Accesserunt quoq; breues Resolutiones in fronte cuiuslibet Articuli, Annotationes marginales, Scholia, Citationes Doctorum, & quod praecipuum est, Supplementum totius Operis, quod desiderabatur à Distinctione 12. vsque ad 40. ex varijs eiusdem Authoris editis libris excerptum, & ad Magistri Sententiarum methodum sedulò digestum.

Opus profectò nedum omnibus Theologis, Concionatoribus, & Sacrae paginae Professoribus, sed cunctis Lectoribus Catholicis, animarumq. Curatoribus perutile.

ROMAE, Ex Typographia Alexandri Zannetti. MDCXXIII.
SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

[illegible]

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI
LVDOVICO
CARDINALI
LVDOVISIO.

NOBILITATE GENERIS
SPLENDORE DOCTRINAE
CLARITATE VIRTVTVM
IN ROMANA CVRIA SPECTABILI,
IN HVMANA LAVDE MEMORABILI
AETATEM HONORIBVS,
HONORES MERITIS,
ANTEGRESSO,
CELEBRITATE NOMINIS TERRAS,
INTEGRITATE PECTORIS COELVM,
ANIMI MAGNITVDINE MVNDVM
SVPERGRESSO
HEROVM CORIPHAEO,
SAPIENTVM MOECENATI.
CVIVS
IN AGENDO PRVDENTIAM,
IN DICENDO FACVNDIAM,
IN COGITANDO SOLERTIAM
VENERANTVR PRAESENTES,
MIRANTVR ABSENTES.
QVEM
BONORVM LAETITIAE,
MORTALIVM SALVTI,
GENTIVM COMMODIS,

PVBLICAE FELICITATI
OMNIVM BONO NATVM
BONONIA LITTERARVM PATRIA
EDVCAVIT AD LAVREAM:
ROMA DIGNITATVM REGIA
ERVDIVIT AD GLORIAM:
FERACITAS INGENII,
MATVRITAS IVDICII,
SVAVITAS MORVM
ADORNAVIT AD PVRPVRAM,
QVEM
TEMPESTIVE PROVIDVM
CONTINENTER VIGILEM
IVSTITIAM FACILITATE,
CLEMENTIAM GRAVITATE
TEMPERANTEM,
IN PROSPERIS MODERATVM,
IN ADVERSIS MAGNANIMVM,
OMNIVM TEMPORVM DOMINVM,
OMNIVM HORARVM HOMINEM
SAEPE SPECTATVM,
SEMPER ADMIRABILEM,
QVOVIS TEMPORE LAVDANDVM,
NVLLO SATIS,
AD CHRISTIANI MOLEM IMPERII
PIETATE PROTEGENDAM,
CONSILIO MODERANDAM,
SAPIENTER, PRVDENTERQ. APPLICVIT.
BEATISSIMVS EIVS PATRVVS
GREGORIVS DECIMVSQVINTVS
ROMANVS PONTIFEX,
TER OPTIMVS, TER MAXIMVS,

DIVI-

DIVINITATIS INTERPRES
POPVLORVM PATER
ANIMARVM PATRONVS
RELIGIONIS ARBITER SVPREMVS.
HAS
AEGIDII COLVMNAE ROMANI
RELIGIOSAE D. AVGVSTINI FAMILIAE
DOCTORIS SAPIENTISSIMI
PVRPVRATI SENATVS, SANCTAEQ. ROMANAE ECCLESIAE
LVMINIS ILLVSTRISSIMI
THEOLOGICAS DISPVTATIONES,
AB OPERE VETVSTAS
AB ORDINE RECENTES,
QVI EAS
VARIIS DISPERSAS LIBRIS
CONGREGAVIT,
IN METHODVM SCHOLASTICAM
REDEGIT
ORDINI MAGISTRI SENTENTIARVM
ACCOMMODAVIT,
A MENDIS INNVMERIS EXPVRGAVIT,
SCHOLIIS, ET INDICIBVS
DITAVIT,
TYPORVMQ. IN LVCEM
REVOCAVIT
FRATER FVLGENTIVS GALLVCCIVS
TAGASTENSIS EPISCOPVS,
APOSTOLICI SACRARII PRAEFECTVS,
ET COETVS
EREMITARVM S. AVGVSTINI
PRIOR GENERALIS
IN AETERNVM OBSEQVII TESTIMONIVM
DAT, DICAT, ADDICIT.

¶ 3 AV-

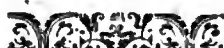
AVGVSTINIANAE FAMILIAE NOSTRAE SEMPER AVGVSTAE.

FR. FVLGENTIVS GALLVCCIVS
Prior Generalis, &c.

VAM constantibus vestrum omnium votis exoptaretur, vt Aegidij Romani, Ordinis Nostri Doctoris, & meritis, & titulis Illustrissimi, quæ latebant in tenebris, in Tertium Sententiarum Librum Theologicæ Commentationes Typorum lucem aliquando viderent, vtque in Gymnasiorum lumine manifestius viderentur; & ex multo iam tempore nos animaduertimus, & in partem accessimus tàm iustæ, tàmq. eruditæ cupiditati. Quin etiam vt communibus optatis non modo consensionem animi, sed etiam operis conspirationem adiungeremus, quantum à Theologicis lectionibus, dum Regentis munere fungeremur, alijsq. nostræ Augustinianæ familiæ administrationibus, postquam ad Regiminis illius coronidem euecti fuimus, concessum fuit; in hanc rem, & curam, toto pectore, totisq. mentis viribus incubuimus. Verùm studiosissimæ voluntati temporis opportunitas non respondit. Quamobrem longius, quàm nostra spes, & vestra requirebat expectatio, protracta res est. Nunc igitur sedulò pendentes munus, quo nos diuina misericordia cumulauit, magis etiam, magisq. cumulatum fuit & studium, & debitum, æquissimis postulatis vestris obsecundandi: statuimus propterea, annuente Deo, cælitibusq. iuuantibus, ad singularem nostræ familiæ gloriam, ad communem studiosorum vtilitatem, & quod præcipuum esse debet, ad maius Diuini Numinis obsequium: thesaurum hunc absconditum in publicam litteratorum lucem exponere, atque in theatrum dare Sapientum hunc postremum partum sapientissimi Aegidij nostri, cuius firmissimis fundamentis nostræ doctrinæ fabricatio nititur vniuersa. Vos, quas, tàmdiu votis omnibus euocastis tanti viri lucubrationes, gratanter excipite: meosq. in ijs, quæ ad ordinem, formamq. scholasticam, redigendis, & disponendis labores, æqui boniq. consulite, ac Valete.

BENEVOLO LECTORI
SALVTEM.

NTER eos, qui Theologicis Commentationibus, in publicam vtilitatem editis, de Christiana Religione, ac Fide Catholica sunt optimè meriti, non postremum obtinet locum præstantissimus doctrinæ Sacræ Magister Fr. Aegidius, Patria Romanus, genere Columna, Ordinis Eremitarum S. Augustini Doctor eximius: dignus, qui præceptorem habuerit Theologorum Principem Aquinatem, dignior, à quo eiusdem S. Thomæ operum effata fuerint olim in Correctorio Corruptoris sapientissimè defensa. Is igitur Vir non tàm sacræ purpuræ, quàm doctrinæ splendore conspicuus, cum priores duos Sententiarum Petri Lombardi Libros, suis Commentationibus illustratos, Posterorum vt institutioni, sic admirationi reliquisset: eiusdem Operis Librum Tertium, vndecim primis Distinctionibus tantùm instructum, cæteris destitutum, ad nostram transmisit ætatem: siue id mortis iniuria factum sit, nobis tàm præclari operis absolutionem inuidentis: siue temporum fraude, quæ, tàm vtiles lucubrationes ad nostras manus peruenire, vetuerit. Quamobrem, vt nullus tanti partus ingenij publicæ beneficio lucis fraudaretur; neque postremus hic fœtus, veluti abortu mentis effusus, mutilus, & monstruosus exponeretur: pluribus ab hinc annis id ego laboris, atque operis suscipere decreui: vt ex omnibus tàm eruditi Scriptoris voluminibus in vnum ea redigerem, quæ materias attingunt, exponi solitas à duodecima ad quadragesimam vsque Distinctionem. Atque in eo præsertim non mediocre studium elocaui, vt Aegidij non modò sententiam, sed etiam ipsa verba suis locis disponerem: quoad Magistri Sententiarum mos, & ratio patiebatur. Quoniam verò doctrinam hanc partim in tractatuum, atque expositionum formam ille digesserat, ne pars hæc, nuper addita, à cæteris Distinctionibus admodum discreparet: in quæstionum Scholasticarum morem, ac modum eam redegi. Vniuersum insuper opus adnotationibus, resolutionibus, citationibus, ac rerum difficilium explanationibus exornare pro viribus, atque illustrare contendi. Opus enimue-

rò dignum hòc erat, vt in publicam aliquando prodiret lucem, cùm trecentis amplius annis in tenebris delituerit. Atque vtinam informis antea partus huiusce membra distinguendi solertius, atque informandi vim nacta mea esset lingua, veluti esse tradunt Vrsæ genitricis ingenium: vberiora profectò hinc emanarent in litteratorum hominum genus emolumenta. Neque enim alium hic ego laborum meorum fructum spectaui, nisi post Diuinæ pretium glorię, tuam, sapiens, atque amice Lector, vtilitatem. Quam, vt affluenter colligas, ab omnium largitore munerum Deo summis precibus expeto.

Vale.

EPI-

EPIGRAMMA.

EX animi, qui nomen habes, Fulgore sereni,
Quàm niueos mores ore, manuq. notas?
Egregijs latè Fulgens virtutibus aptum,
Quippe tuis meritis nomen, & omen habes.
Aegidij iubar è tenebris in luminis oras
Tàm benè qui posset prodere, nullus erat.

DE LIBRI AVTHORE
ET INSTAVRATORE.

ASPICIS excelsam stantem sub mole Columnam?
Immanis Templi pondera quanta subit?
Scilicet auspicijs sacri fundata Lycei
Ventorum, aut æui non timet illa minas:
Nunc vbi luce noua tacito defossa sepulchro est,
Morte semel victa, nesciet vsque mori.

DE AEGIDIO ROMANO
AD ROMAM.

ROMANA his meritò regnat sapientia chartis.
Mens, vbi Romani Præsulis alta viget.
Aegidij monumenta tui complectere felix
Roma: tuas laudes intulit ille suis.
Romanum est, quicquid magnum est, hinc dispice Ciuem
Roma tuum. Magnum est, quicquid & Aegidij est.

AD IPSVM LIBRVM.

ITE per sacras animi palestras
Alma doctrinæ monumenta magnæ
Mentis illustris soboles, diserti
Gloria Regni.

Nunc

Nunc vbi priſcis reuocans ab vmbris
Luce vos latè propria colorat,
Qui ſerenatum tulit è beato
Lumine nomen.
Ille vos coecis ſapiens tenebris
Extulit, ſparſimq. refuſa in vnum
Compulit, doctæ instituitq. voces
Reddere linguæ.
Nomen antiqui ſimul & nouelli
Fronte ſignetur Genitoris: ambos
Ferte ſublimes pereunte nunquam
Laude per Orbem.

DE AEGIDII ROMANI
LIBRO TERTIO SENTENTIARVM
è tenebris in lucem euocato per Reuerendiſs. P. Fr. Fulgentium Galluccium, &c.

FVNDATA ſacris artibus, aurei
Columna Templi; quod ſapientiæ
Olim beati dedicauit
Ingenij generoſus ardor.
Nunc è latebris eruta, queis diu
Iacebat altè condita: amabiles
Sortitur oras litterati
Luminis, & iubar eruditum.
Fulgentis hæc ſunt munera Præſulis:
Hæc ſunt diſerti præmia pectoris.
Vterque magnus, quique ſparſit
Mentis opes, modò quique legit.
Auguſta proles magnanimi Patris:
Vos ille prono lumine reſpicit
Virtutis hæredes auitæ,
Blandiſonæque animæ ſequaces.
Per ora longum viuite Gentium
Mundi per oras viuite diſſitas.
Lauru coronali reuinctos
Emeritus ſociabit æther.

GRE-

GREGORIVS PAPA XV.

D FVTVRAM REI MEMORIAM. Cùm ſicut dilectus filius Alexander Zannettus Bibliopola Almæ Vrbis noſtræ Nobis nuper exponi fecit, ipſe opus quoddam Fr. Aegidij Romani Ordinis S. Auguſtini in Tertium Librum Sententiarum eruditiſſima Commentaria cum Quæſtionibus inſcriptum, in lucem edere intendat, ac vereatur, ne poſtquam in lucem prodierit, alij, qui ex alieno labore lucrum quærunt opus huiuſmodi imprimi facere curent, in ipſius Alexandri præiudicium; Nos eius indemnitati, ne ex impreſſione huiuſmodi aliquod diſpendium patiatur, prouidere, illumq. ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijsq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequen. harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ipſius Alexandri nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, eidem Alexandro, vt decennio proximo durante à primæua operis huiuſmodi, dummodo tamen antea à dilecto filio Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici approbatum ſit, impreſsione computan. nemo tàm In Vrbe, quàm in vniuerſo ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubiecto opus huiuſmodi ſine ſpeciali dicti Alexandri, aut eius hæredum, & ſucceſſorum, vel ab eis cauſam habentium licentia, imprimere, aut ab alio, vel alijs impreſſum vendere, ſeu venalem habere, aut proponere poſsit, & valeat, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim Librorum Impreſſoribus, ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſſionis Librorum, & Typorum omnium pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eidem Alexandro, ac pro reliqua tertijs partibus accuſatori, & Iudici exequenti irremiſsibiliter applican. eo ipſo abſque vlla declaratione incurren. ne dicto decennio durante, opus huiuſmodi, aut aliquam eius partem, etiam prætextu additionum, aut explanationum, tàm in magno, quàm in paruo folio, ac tàm in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico prædictis, ſine huiuſmodi licentia imprimere, ab alio, vel alijs impreſſum vendere, ſeu venalem habere, aut proponere quoquomodo audeant, ſeu præſumant. Mandantes propterea dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de Latere Legatis, ſeu eorum Vicelegatis, aut Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & locorum Status noſtri Eccleſiaſtici prædicti, quatenus eidem Alexandro, eiusq. hæredibus, & ſucceſſoribus, ſeu ab eis cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſsis efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, quandocunque ab eodem Alexandro, & alijs prædictis fuerint requiſiti pœnas prædictas contra quoſcunque inobedientes irremiſsibiliter exequantur. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſsis, confirmatis, & approbatis, cæterisq. contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam in ipſo opere impreſsis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris die xviij. Maij MDCXXIII. Pontificatus Noſtri Anno Tertio.

Loco † ſigilli.

S. Card. S. Suſannæ.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatij Apostolici.

A. Episc. Hieracen. Vicesg.

EGO Magister Fr. Andreas Gelsiminus Cortonensis Procurator Generalis totius Ordinis Eremitarum S. P. Augustini Sac. Congregationis Indicis Theologus Consultor, & in Almo Gymnasio Sapientię de Vrbe Ordinarius Sacrę Scripturæ Interpres, ex commissione Reuerendissimi P. Fr. Nicolai Rodulfij Ord. Pręd. Sacri Apostolici Palatij Magistri, Commentaria, & Quęstiones in Tertium Librum Sententiarum nostri Aegidij Columnę Romani diligenter perlegi, & nihil in eis deprehendi, quod aut moribus contradicat, aut Catholicę fidei repugnet: Quin potius omnia mira facilitate, singulari perspicuitate, sana ac summa doctrina, & graui resolutione vberrimè disputata reperi. Proinde censeo excudi posse, & debere in communem studiosorum vtilitatem: dignissima quidem tanto Authore, qui maximarum virtutum concursu inclitus, ob doctrinæ constantiam iure Fundatissimi cognomen adeptus est, vetus S. Thomę discipulus, & auditor, eiusdemq; doctrinę Angelicę Propugnator pręcipuus, cuius nomen Operis perfectionem abundè commendat, Romę die 25. Aprilis 1623.

Magister Fr. Andreas Cortona
Procurator Generalis.

Imprimatur.

Fr. Vincentius Martinellus Socius Reuerendissimi P. Fr. Nicolai Rodulfij Ord. Præd. Sacri Apostolici Palatij Mag.

INDEX TITVLORVM, DISTINCTIONVM, QVAESTIONVM, ET ARTICVLORVM

D. Aegidij Romani super Tertium Sententiarum, qui hoc volumine continentur.

Distinctionis Tertiæ Pars Quarta.

Quæstionis Quartæ Principalis Articuli Tres.

Distinctionis Quartæ Pars Prima.

Quæstionis Primæ Principalis Articuli Tres.

Distinctionis Quartæ Pars Secunda.

Quæstionis Primæ Principalis Articuli duo.

Distinctionis Quartæ Pars Tertia.

Quæstionis Primæ Principalis Art. Duo.

Di-

Di-

Du-

INDEX.

Di-

FINIS.

COMMENTARIORVM AC QVAESTIONVM F. AEGIDII COLVMNAE ROMANI

VNIVERSI ORD. EREMITARVM D. AVGVSTINI GENERALIS,

SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS FVNDATISSIMI,

ARCHIEPISCOPI BITVRICENSIS, PRIMATIS AQVITANIAE, ET S. R. E. CARD.

IN TERTIVM LIBRVM SENTENTIARVM

Prologus.

XIVI à Patre, & veni in Mundum. In hac auctoritate, quæ legitur Io. cap. 16. potest notari Materia Primi Sententiarũ, Materia Secundi, Materia Quarti, & Materia Tertij, quem habemus præ manibus. Nam in prima parte auctoritatis, cùm dicitur: *Exiui a Patre*: potest notari materia Primi Sententiarum. In secunda verò parte auctoritatis, quæ subiungitur: *Et veni in mundum*: potest notari materia Secundi, & materia Quarti. Sed in tota auctoritate, quæ est: *Exiui a Patre, & veni in Mundum*: potest notari materia huius Tertij. In prima enim parte auctoritatis, cùm dicitur: *Exiui à Patre:* potest notari materia Primi Sententiarum, quia tota materia primi libri consistit in exitu Filij à Patre, per æternam generationem, & personalem distinctionem; quæ æterna generatio, sine Spiritus sancti processione intelligi non potest. Nam non potest Pater dicete Verbum, vel generare Filium. Quia secundùm August. lib. 6. de Trinit. cap. 2. *Eò Verbum quò Filius; & eò Filius, quò Verbum*, nisi intelligatur emanatio amoris ab vtroque. Nam non potest Pater generare Filium, non habens dilectionem ad Filium, nec potest Filius generari à Patre, non habens dilectionem ad Patrem. Et quia Spiritus Sanctus est

Materia primi libri Sententiarum.

Aeterna generatio sine Spiritus S. processione intelligi non potest.

Tom. 3.

nexus Patris, & Filij, & est amor, quo se A inuicem diligunt Pater, & Filius, benè dictum est, quòd non potest intelligi exitus Filij à Patre, per æternam generationem, nisi quoquè intelligatur emanatio Spiritus Sancti, per mutuum amorem, vel per mutuam dilectionem. Et quia in hoc consistit tota materia primi Sententiarum, in exitu Filij à Patre per æternam generationem, & in emanatione Spiritus Sancti ab vtroque per mutuam dilectionem, benè dictum est, quòd in prima parte auctoritatis, cùm dicitur: *Exiui à Patre:* potest notari materia Primi Sententiarum. B

Materia secundi, & quarti Libri Sententiarum.

Viso quomodo potest notificari materia Primi Sententiarum in prima parte præfatæ auctoritatis, cùm dicitur: *Exiui à Patre*; restat ostendere, quomodo possit notificari materia Secundi, & Quarti Libri, in secunda parte præfatæ auctoritatis, cùm subiungitur: *Et veni in Mundum*. Sciendum ergo, quòd quantum ad præsens spectat, Dei Filius venit in Mundum dupliciter; primò Mundum creando, & producendo; secundò venit in Mundum Sacramenta nouæ legis instituendo, & posteà Mundum redimendo, & saluando. Quantùm ad primum, C habetur materia Secundi Libri, vbi agitur de productione creaturarum, & de productione Mundi: sed quantùm ad secundum habetur materia Quarti Libri, vbi agitur de Sacramentis, per quæ purgatur, & saluatur Mundus. Venit enim Dei Filius in Mundum, creando, & producendo Mundum. Nam antequam crearetur creatura, & antequam produceretur Mundus, non erat Deus in Mundo, quia nondum erat Mundus, & nihil erat Mundus: ipsum autem nihil non potest esse susceptiuum alicuius impressionis. D Producto autem Mundo incæpit Deus esse in Mundo, vt hoc modo dicatur Deus venisse in Mundum, non per mutationem sui, sed per mutationem Mundi. Accipiendo ergo aliquid, vel aliquem venisse, quando incipit esse, vbi non erat, quia tota humanitas, vel appropriatè Filius incæpit esse in Mundo, vbi non erat, quando nondum erat Mundus, benè dictũ est, quòd tota Trinitas, & appropriatè Filius dicitur venisse in Mũdum, prout, per ipsum creatus est Mundus, quia: *Omnia per Filium facta sunt, & sine ipso factum est nihil*. Et sic quantùm ad materiam Secundi Libri, Dei Filius dicitur venisse in Mundum, prout, per ipsum creatus est Mundus.

Filius Dei dupliciter venit in Mundũ: Infra verò tripliciter venisse dicatur.

Materia secundi.

Deus venit in Mũdum per mutationē Mũdi.

Io. c. 1.

Materia quarti Sententiarum.

Sed quantùm ad materiam Quarti, instituendo Sacramenta, dicitur venisse in Mundum, prout per huiusmodi Sacramenta purgatur à peccatis, & saluatur Mundus, idest homines, qui possunt intelligi nomine Mundi; aliter tamen, & aliter; quia creando Mundum, venit in Mundum, vbi prius non erat, antequàm esset Mundus, non per mutationem sui, sed per mutationem Mundi; sed quantùm ad materiam Quarti, cùm venit in Mundum, instituendo Sacramenta, per quæ saluatur Mundus, non venit, vbi non erat, sed qualiter non erat, non mutando loci situm, sed supplendo nostræ naturæ defectum. Semper enim in Mundo erat, & semper in Mundo fuit ab illo primo instanti, in quo primò creauit Mundum.

Filius Dei venit in Mũdũ qualiter non erat.

Declarato quomodo in prima parte auctoritatis propositæ, prout Filius exiuit à Patre, denotatur materia Primi, quæ tota est de exitu, & de productione diuinarum personarum, quomodo Filius exit à Patre, per personalem distinctionem, in quo exitu intelligitur exitus Spiritus Sancti, tanquam nexus vtriusque, in quo consistit materia Primi: & ostenso, quomodo in Secunda parte auctoritatis, quia (*venit in Mundum*) Mundum creando, & Sacramenta instituendo, in quo notificatur materia Secundi, & Quarti; volumus declarare, quomodo in præfata tota auctoritate, qua Filius exiuit à Patre, & venit in Mundum, datur intelligi materia huius Tertij: licet enim præfata auctoritas secundùm aliam, & aliam partem possit adaptari ad materiam Primi, & ad materiam Secundi, & Quarti; tamen quantùm ad sui totalitatem præfata auctoritas est propria huic Tertio, vbi de duobus agitur, & de exitu Filij à Patre, quantùm ad Incarnationis veritatem, & de aduentu eius in Mundum, quantùm ad Incarnationis profectum, & vtilitatem. Vt ergo omnia quæ dicta sunt faciliùs memoriæ commendentur, dicere possumus, quòd Filius dupliciter exiuit à Patre, & tripliciter venit in Mundum.

Filius Dei dupliciter exiuit à Patre, & tripliciter venit in Mundum.

Primò exiuit à Patre, per personalem distinctionem, & per æternam generationem: quod pertinet ad materiam Primi. Secundò exiuit à Patre, per carnis susce- A

Baruch.c.3 ptionem, iuxta illud Baruch.3. *Post hæc in Terris visus est, & cum hominibus conuersatus est*. Quòd pertinet ad materiam primæ partis Tertij. Dupliciter ergo Filius exiuit à Patre, & tripliciter venit in Mundum. Primò Mundum creando, quod pertinet ad materiam Secundi. Secundò virtutes, & dona Mundo largiendo, quod pertinet ad materiam secundę partis Tertij; Tertiò Mundo Sacramenta instituendo, quod pertinet ad materiam Quarti. B

Materialis causa. Causa ergo materialis huius Tertij est Duplex, Incarnationis veritas, quæ consistit in carnis susceptionem, & Incarnationis fructus, & vtilitas, quæ consistit in donorũ, & virtutũ largitionem. Causa autẽ formalis Tertij est ordo dicendorum. Formalis causa. Et Magister primò agit de Filio, quantùm ad carnis susceptionem, in qua consistit Incarnationis veritas. Secundò agit quantùm ad virtutum, & donorum largitionem, in quo consistit Incarnationis C fructus, & vtilitas. Causa autem efficiens huius libri, & totius Scripturæ sacræ est tota Trinitas, vel ipse Deus, qui inspirauit sanctos Prophetas, & sanctos homines ad proferendum, & scribendum verba Scripturæ sacræ: specialiter tamen, & appropriatè est ipse Filius, vel ipse Christus, iuxta illud: *Vnus est enim magister vester Christus*. Ipse enim specialiter nos docuit Scripturam sacram, & specialiter aperuit nobis sensum, vt intelligeremus Scripturas, quia *Multipharie, multisq. modis loquutus est olim Deus Patribus in* D *Prophetis, nouissimè autem his diebus loquutus est nobis in Filio*, idest, per Filium: vt habetur ad Hebræos primò. De causa autem finali huius operis, & totius Scripturæ sacræ possumus aliquo modo dicere illud, quod dicit Philosophus in Ethic. de scientia morali: *Finis huius scientiæ non est scire, sed agere*.

Efficiens causa huius libri, & totius sacræ Scripturæ.

Matth. 23.

Hebr. 1.

Finalis causa huius libri, & totius sacræ Scripturæ.

Est enim finis scientiæ moralis scire, quia si omninò ignoraretur morale negocium, non possemus moraliter agere, tamen in morali negocio, non sistitur in hoc fine, qui est scire, sed est vlterior finis ipsum agere: sic possumus dicere, quòd in scientia Theologiæ finis non est scire, sed diligere, quia *Finis præcepti charitas, & plenitudo legis est dilectio*. Est ergo scire aliquo modo finis Theologiæ, sed non debemus sistere in hoc fine, sed debemus procedere ad vlteriorem finem, qui est diligere Deum, & proximum: Ad quem finem tota Theologia, & quælibet eius pars ordinatur. Quibus omnibus prælibatis ad diuisionem huius libri, & ad expositionem litteræ accedamus.

In Theologia finis est diligere. Rom. c. 13.

PARTIS PRIMAE DIVISIO.

Prima huius Libri pars, quæ vigintiduas complectitur distinctiones, agit de Filio Dei incarnato quantum ad Incarnationis veritatem, & de reparatione generis humani.

DIST. I. PARS I.

VM venit igitur plenitudo tẽporis, &c. Vt patet per habita, totus iste liber Tertius diuiditur in duas partes, quia primò agitur de ipso Filio, quantùm ad carnis susceptionem, quod pertinet ad Incarnationis veritatem. secundò agitur de ipso Filio Incarnato, quantùm ad virtutum, & donorum largitionem, quod pertinet ad Incarnationis fructum, & vtilitatem, ibi: *Cùm verò supra prohibitum sit*, in principio distinctionis 23. Circa primum duo facit, quia primò determinat de ipsa Incarnatione diuina: secundò exequitur de conditionibus ipsius Dei Incarnati, ibi: *Ex præmissis igitur emergit quæstio*, in principio sextæ distinctionis: Circa primum, tria facit, quia primò determinat de Incarnatione diuina, ex parte Dei carnem assumentis: secundò determinat de huiusmodi incarnatione, ex parte hominis assumpti: In tertia, ex parte vtriusque; secunda ibi: *& quia in homine*, in principio

Galat. c. 4.

cipio secundæ distinctionis. Tertia ibi: *Inquiri oportet*, in principio quintæ distinctionis. Prima pars, in qua determinat de Incarnatione diuina, ex parte Filij assumentis carnem, est præsentis lectionis, & distinctionis. Et diuiditur in tres partes, quia primò ostendit per auctoritatem Apostoli, quòd Dei Filius est incarnatus, vel est missus in carnem. Secundò assignat quasdam congruitates, quare persona Filij sit potius missa in carnem, quàm aliqua alia persona diuina. Tertiò circa Incarnationem diuinam mouet quasdam quæstiones. Secunda ibi: *Diligenter verò*. Tertia ibi: *Si verò quæritur*. Pars autem illa, in qua assignat quasdam congruitates circa Incarnationem Filij, diuiditur in partes tres, secundùm quòd tres huiusmodi congruitates assignat. Prima congruitas sumitur ex parte appropriati Filio: congruum enim erat, quòd, sicut Deus in Sapientia diuina omnia condidit, sic per sapientiam omnia restauraret. Secunda congruitas sumitur ex parte productionis Filij: non enim erat congruum, quòd Pater mitteretur, qui à nullo est productus, sed mitteretur Filius, qui ab alio est productus. Tertia congruitas est ex parte proprietatis Filij. Congruum enim erat, vt qui erat in deitate Dei Filius: missus in carnem, esset in humanitate hominis filius. Secunda congruitas incipit, ibi: *Ideo etiam Filius*. Tertia ibi: *Si solus Filius*.

A B C — Tres congruitates de Incarnatione Filij.

Tunc sequitur illa pars: *Sed quæritur &c.* in qua circa Incarnationem diuinam mouet quasdam quæstiones. Et duo facit, secundùm quòd duas quæstiones mouet. Nam primò quærit: Vtrum Pater, & Spiritus Sanctus potuerint incarnari: & respondet, quòd sic. Secundò quærit: Si solus Filius assumpsit carnem, videtur quòd aliquid fecit Filius, quod non fecerit Pater, & Spiritus Sanctus: Ad quod respondet, quòd solus Filius est incarnatus, idest ad solum Filium terminata est incarnatio: Ipsam tamen incarnationem operata est Trinitas tota, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Secunda ibi: *Sed fortè aliqui*. Et in hoc terminetur sententia præsentis lectionis, & distinctionis.

D — Trinitas tota operata est Incarnationem, quæ ad solum Filium terminata fuit.

MODVS, ET ORDO tractandi.

N hoc opere, quod Dei confisi auxilio suscepimus, hoc modo procedemus: quia argumenta crebrò, & sæpè sumemus de scriptis communibus, ne dubitationes communes remaneant insolutæ. Sed in solutionibus semper dicemus aliqua noua, vel nouo modo dubitationes declarando, & nouas vias in declarationibus adinueniendo. Ne tamen multitudo librorum confusionem inducat, aliquorum benè dicta, quæ ad vtilitatem legentium poterimus breuiter, & ordinatè tradere, studebimus sedulò efficere.

QVAESTIO I.

De possibilitate Incarnationis Filij Dei.

VIA Magister in littera determinat de Incarnatione diuina, & specialiter de Incarnatione Filij, & determinat de congruitate præfatæ Incarnationis; ideò circa Incarnationem diuinam quæremus duo. Primò de possibilitate. Secundò de congruitate.

Circa possibilitatem quæremus sex.

Primò. Vtrum fuerit possibile, aliquam Personam diuinam, & specialiter Filium incarnari. Secundò, quia ista possibilitas potissimè assignatur. Quia *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*. Vtrũ tota personalitas hominis sit ex parte animæ rationalis, sicut tota personalitas Christi est ex parte Dei, siue ex parte Verbi. (D. Athan. in Symb.)

Tertiò. Vtrum Filius potuerit incarnari,

nari, sine Patre, & Spiritu Sancto. A

Quartò. Vtrum Pater,& Spiritus Sanctus potuerint incarnari.

Quintò. Vtrum plures Personæ Diuinæ potuerint assumere vnam naturam creatam.

Sextò. Vtrum vna Persona diuina potuerit assumere plures, & diuersas naturas creatas.

ARTIC. I.

Vtrum fuerit possibile Deum carnem assumere, vel aliquam naturam creatam sibi vnire. Conclusio est affirmatiua. B

Argent. Richard. D.Bonau. Scot. Ioan. Bac.Lychett. Dur.in 3.sent.dist.1.q.1.ar.1.Suar.in 3 p.tom.1. disp.3.sect.1. Guill.Est.in 3 dist.1 §.4. Franc.Albertin.tom.2.de prædic. subst.coroll.1. q.1. Greg.de Valen.tom.4 disp.1.q.1. puncto 2.

AD primum sic proceditur: videtur nõ esse possibile,Deum carnẽ assumere,vel aliquã naturã creatã sibi vnire; Quia omne vnibile est possibile ad vnionem: omne autem possibile reducitur ad actum, prout motum ab aliquo superiori agente, quia non potest esse idem mouens, & motum, vel agens, & patiens; cùm ergo impossibile sit Deum moueri; ergo, &c. C

Præterea. Illud quod est per se perfectum, habens omnes perfectiones, quæ possunt esse, non potest alteri vniri, quia tunc deficeret sibi aliqua perfectio: quælibet autem persona diuina est sic perfectissima: ergo nulla est vnibilis alicui alteri naturæ. D

Præterea. Inter infinitè distantia non potest esse aliqua proportio: sed inter vnitum, & id cui vnitur, oportet esse aliquam proportionem: nulla ergo Persona diuina, quia in infinitum distat à qualibet natura creata, poterit esse vnibilis alicui naturæ creatæ.

Præterea. Maior est distantia cuiuslibet personæ diuinæ, ad quamlibet naturam creatam, quàm duorum contrariorum ad inuicem, quia duo contraria sunt in eodem genere: Creator autem, & creatura in eodem genere esse non possunt: si ergo non est possibile contrarium vniri suo contrario,multò minus erit possibile, naturam creatam vniri suo Creatori.

Præterea. Si Verbum factum est caro, Verbum factum est corpus, cùm caro sit quoddam corpus: cùm ergo non solùm persona diuina, sed etiam ipse intellectus creatus non possit esse corpus, nec virtus in corpore: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia plus potest Deus facere, quàm homo dicere, iuxta illud Lucæ 1. *Non est impossibile apud Deum omne verbum*. & maximè si illud verbum, & illud dictum non implicat contradictionem, nec ponit imperfectionem in Deo; & quia hoc potest dici ab homine, quòd Deus factus est homo, & quòd natura humana est vnita Deo, & non implicat contradictionem, nec ponit imperfectionem in Deo: ergo &c. Valet autem hoc argumentum in hac materia, quia propter Incarnationem Verbi Dei,& propter conceptionem Filij Dei ex Virgine, dicit Angelus ipsi Virgini: *Non erit impossibile apud Deum omne verbum*. Deus plus potest facere, quàm homo dicere. Luc.c.1.

2 Præterea habẽtium similitudinẽ ad inuicem facilior, & possibilior est vnio; sed homo factus est ad imaginem, & similitudinem Dei; ergo vnio humanæ naturæ ad Deum non debet reputari impossibilis, sed facilis, & possibilis. Arist.2. de generat. & corr.tex.c.25.

3 Præterea.Arguunt Philosophi,quòd si est dare aliquid, quod est mouens, & motum, & aliquid quod est motum, & non mouens, erit dare aliquid, quod erit mouens, & non motum. sic: quia est dare plura supposita in pluribus naturis, vt in creaturis, & est dare plura supposita in vna natura, vt in suppositis diuinis: erit dare vnum suppositum in pluribus naturis, vt Dei Filius assumens carnem, qui est vnum suppositum in pluribus naturis, in Deitate, & humanitate. Arist.8.physic. à text. 26. vsq. ad tex.44.

RESOLVTIO.

Dei Filium incarnari potuisse, quamuis ex similitudine hominis, qui ex anima rationali, & carne conflatus, vnus est homo, concinnè probetur, & ita esse dubitandum non sit: octo tamen dissimilitudines inter ipsam Deitatis, & humanitatis vnionem, atque inter vnionem animæ rationalis, & carnis inueniuntur.

D. Athan.

RESPONDEO: dicendum, quòd quomodo sit possibile diuinam personam assumere carnem, vel assumere naturam humanam, declaratur in Symbolo, cùm dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo: ita Deus, & homo vnus est Christus*. Quod quantum ad hoc est simile, quia sicut anima rationalis, & caro habent esse in vna persona hominis: sic Deus, & homo, idest, Deitas, & humanitas; vel natura diuina, & humana habent esse in vna persona Christi, siue in vna persona Verbi: quia in vna persona Verbi, vel in vna persona Christi habet esse natura diuina, & humana, idest Christus, qui est verus Deus propter naturam diuinam, & verus homo propter naturam humanam. Est autem istud simile multum inductiuum ad credẽdam veritatem incarnationis. Nam si anima rationalis, quæ est Spiritus, & est indiuisibilis carens omni extensione, potest coniungi carni, cum qua habet tantam dissimilitudinem, quia caro non est spiritus, sed est corpus, nec est quid indiuisibile, sed quid extensum in vnitate personæ, non est inconueniens, quòd humana natura, cùm homo sit factus ad imaginem, & similitudinem Dei, coniungatur ipsi Deo, idest ipsi Dei Filio in vnitate personæ.

Diuinæ, & humanæ naturæ vnio in vna Persona Verbi ex vnione animæ rationalis cũ carne secte explicatur.

Ex eadem vnione deducitur incarnationis possibilitas seu non repugnantia.

Sed licèt istud simile videatur multùm simile, est tamen multùm, & valdè dissimile.

Possumus autem ibi assignare, quantùm ad præsens spectat, octo dissimilitudines. Vt prima dissimilitudo sit ratione personalitatis. Secunda ratione naturalis inclinationis. Tertia ratione incæptionis respectu carnis. Quarta respectu incæptionis, vel quantùm ad incipere, respectu animæ rationalis. Quinta quãtùm ad desinere respectu vtriusq;. Sexta quantùm ad agere. Septima quantùm ad personam constituere. Octaua quantùm ad communem speciem accipere.

Vnio animæ rationalis cum carne plurimas habet dissimilitudines cum vnione Deitatis & humanitatis in Persona Verbi.

Prima igitur dissimilitudo sumitur respectu personalitatis, vt nõsimiliter anima rationalis, & caro dicatur vnus homo; sicut Deus, & homo dicitur vnus Christus. Nã Deus, & homo sic dicitur vnus Christus, quòd tota ratio personalitatis sumitur ex parte Dei, siue ex parte Verbi, non autem ex parte humanitatis. Nam ipsa humanitas ex tempore concepta, vel ex tempore assumpta, non constituit personam, sed substentata est in persona æterna ipsius Verbi: Ergo quantum ad hoc; tunc esset simile, quòd anima rationalis, & caro vnus est homo, sicut Deus, & homo vnus est Christus, si tota ratio personalitatis in homine sumeretur ex parte animę rationalis, sicut tota ratio personalitatis in Christo sumitur ex parte Dei, siue ex parte Verbi. Fuit tamen Hugo singularis opinionis in hac parte, volens quòd tota ratio personalitatis in homine puro sumeretur ex parte animę rationalis, & quòd anima rationalis, etiam cùm non est coniuncta carni, est persona, ad cuius personalitatem assumitur ipsa caro. Et si hęc positio esset vera, licèt adhuc non esset omninò simile, esset tamen valdè simile, quòd sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus. Nam sicut personalitati animę rationalis vnitur caro, sic personalitati Verbi Dei vnitur humanitas, & est eadẽ persona Deus & homo. Etenim ista vnio, vt dicitur in Symbolo: *Non est secundm confusionem substantiæ, sed secundùm vnitatem personæ*. Tamen, vt in sequenti quęstione patebit, opinio Hugonis rationabiliter stare non potest. Est ergo prima dissimilitudo de anima, & carne, respectu personę hominis, & de Deo, & homine, respectu personę Christi, quantum ad personalitatis rationem.

Prima dissimilitudo respectu personalitatis.

Hugonis opinio de ratione personalitatis in homine.

Secunda dissimilitudo est, quantum ad naturalem inclinationem. Quia anima rationalis etiam secundùm se, & in sui primordio habet naturalem inclinatio-

Secũda dissimilitudo ex naturali inclinatione qua habet anima ad corpus.

tionem, vt vniatur carni, quę naturalis inclinatio remanet sibi post separationem à carne; Vnde Augustinus 12. super Gen. circa finem, loquēns de anima beata ait, quòd propter appetitum, quem habet administrandi corpus, retardatur, ne feratur in ipsum summum cœlum, idest, summum Deum. Sed non fuit sic naturalis inclinatio, vel appetitus naturalis ex parte Dei Filij, vt fieret homo, vel vt vniretur naturæ humanæ, sed illa inclinatio fuit dignatiua, & secundùm beneplacitum eius, quia dignatus est fieri homo, & placuit sibi assumere naturam humanam.

D. P. Aug. tom. 3.

A

B

Tertia dissimilitudo est, quantum ad incipere ipsius carnis, quia caro in alijs hominibus prius incipit esse suppositum, quàm vniatur animæ rationali. Nam embryo quantùm ad hominem purum prius viuit vita plantæ, ita quòd augumentatur, & viuit, sicut augumentatur, & viuit planta, ita quòd si pungeretur cum acu non sentiret. Postea viuit vita animalis, & incipit sentire. Demùm cùm embryo est plenè organizatus, & omnia membra eius sunt formata, infunditur ei anima rationalis, & incipit viuere vita hominis; Embryo ergo cùm viuit vita plantæ, vel vita animalis ante infusionem rationalis animæ, facit per se suppositum, sed in ipsa infusione animæ rationalis facit vnum suppositum, vel vnam personam cum ipsa anima rationali. Sed in vnione Verbi ad carnem non fuit sic, quòd beata Virgo prius circundaret embryonem viuentem vita plantæ, & postea circundaret viuentem vita animalis, & postea circundaret eum viuentem vita hominis, sed in primo instanti, in quo dixit Beata Virgo: *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum*, astitit ibi virtus totius Trinitatis, & appropriatè Spiritus Sancti, formans ex sanguinibus Virginis corpus Christi, & fuit Verbum in vtero, Verbum caro, & fuit perfectus Deus, & perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens. Quod expresè habitum est in vaticinio Ierem. 31. *Quia creabit Dominus nouum super terram, fœmina circundabit virum.* Beata Virgo fuit illa fœmina, quæ non prius circundedit embryonem; sed primò, & immediatè circundedit virum, & habuit in vtero Christum, Deum, & hominem.

Tertia dissimilitudo ratione inceptionis ipsius carnis.

C

D

Lucæ c. 1.

Ierem. 31.

Quarta dissimilitudo est, quantùm ad incipere ipsius animæ rationalis, quia dato, quòd esset vera opinio Hugonis, quòd tota ratio personalitatis in homine puro sumeretur ex parte animæ rationalis, adhuc prima personalitas incipit esse in tempore, quia quotidie creantur nouæ animæ, & infunduntur nouis corporibus; imò siue sit vera opinio Hugonis, siue non, semper personalitas puri hominis incipit esse in tempore: ergo non est omnimoda similitudo; quòd sicut anima rationalis, & caro sunt vna persona hominis; sic Deus, & homo fuit vna persona Christi; at anima rationalis & caro sunt vna persona puri hominis temporalis, sed Deus & homo sunt vna persona Christi æterna.

Quarta dissimilitudo ratione inceptionis ipsius animæ.

Quinta dissimilitudo est quantùm ad desinere vtriusque. Nam in morte hominis anima rationalis desinit esse vnita carni, & caro desinit esse vnita animæ rationali; sed in morte Christi anima fuit separata à carne, & persona Verbi semper coniuncta fuit carni, & animæ, vt ex hoc dicatur Christus iacuisse in sepulchro, quia ipsa persona Christi erat coniuncta carni iacenti in sepulchro; & dicatur Christus descendisse ad inferna, quia persona Christi erat coniuncta animæ, secundùm quam descendit ad inferna; ergo non est omnino simile, quòd sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus: quia in morte puri hominis, vel tollitur personalitas coniuncti, vel si remanet in anima, personalitas illa est separata à carne, & caro separata ab ipsa: sed in morte Christi personalitas Christi remansit intacta, nec fuit separata ab anima, nec à carne, sed semper remansit coniuncta vtrique.

Quinta dissimilitudo ex diuersitate modi desinendi.

Sexta dissimilitudo est quantùm ad agere; non enim hoc pacto sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus. Namque vnionem ad carnem non agit, vel operatur anima, sed hoc agit, & operatur ipse Deus, qui creando animam, infundit eam carni, & infundendo eam carni,

Sexta dissimilitudo, quia anima non operatur sumet vnionē ad corpus.

carni, creat ipſam. Sed Incarnationem **A** Verbi, vel vnionem eius ad carnem, ſiue ad humanam naturam fecit ipſe Deus, vel ipſa perſona Verbi vnà cum Patre, & Spiritu Sancto; quia licèt perſona Filij ſola ſit incarnata, incarnationem tamen ipſam, vel inductionem Verbi ad carnem operata eſt tota Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.

Septima ex perſonalitatis conſtitutione.

Septima diſſimilitudo eſt quantùm ad perſonam conſtituere, quia tàm anima rationalis, quàm caro faciunt ad conſtitutionem perſonæ puri hominis, ſed humanitas nihil facit ad conſtitutionem **B** perſonæ Chriſti, ſed ſubſtentatur in perſona Verbi, ab æterno in eſſe conſtituta.

Octaua ex cõſtitutione naturæ communis.

Octaua diſſimilitudo eſt quantùm ad communem ſpeciem accipere. Nam ex anima rationali, & carne conflatur vna natura communis, quæ dicitur humanitas: *Sed in Chriſto Ieſu*, ſecundùm Damaſcenum, *non eſt communem ſpeciem accipere, ita quòd ex diuinitate, & humanitate non conflatur vna natura communis tertia*; ergo in Chriſto Ieſu non eſt accipere communem ſpeciem, & communem naturam conflatam ex humanitate, **C** & diuinitate.

Damaſceni opinio.

Aſſignauimus igitur aliquas ſimilitudines, quòd ſicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo, ita Deus & homo vnus eſt Chriſtus, & cum hoc aſsignauimus multas diſsimilitudines, quia, (vt patet ex dictis) per ſimilia, & diſsimilia, quæ aſsignauimus poteſt Incarnationis veritas patefieri.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd vnio, vel **D** eſſe vnibile, ſic dicit aliquid actu in Deo, quòd dicit relationem ſecundùm rationem tantùm, ſecundùm quem modum ſunt omnes relationes, quæ conueniunt Deo ex tempore. Nam licèt Deus ſit Dominus creaturæ ex tempore, tamen incæpit eſſe Dominus, quando incæpit ei ſeruire creatura. Licèt ergo Deus ſit verè Dominus creaturæ, cùm hoc incœperit eſſe ex tempore, non potuit eſſe per mutationem factam in ipſo, ſed per mutationem factam in creatura; ſic etiam quòd perſona diuina eſt vnibilis creaturæ, hoc non eſt per mutationem factam in perſona diuina, ſed per mutationem factam in creatura; ſufficit enim, quòd fiat mutatio in altero extremorum, ad hoc quòd ſit vera relatio in vtroque; vt ſufficit, quòd ſit mutatio in ſola creatura, & quòd ſola creatura incipiat de nouo eſſe, ad hoc quòd verè Deus referatur ad creaturam, & verè ſit Dominus creaturæ, & creatura verè referatur ad ipſum, & verè ſit ſerua eius. Sic & in propoſito eſſe vnibile, vel eſſe verè, & actu vnitum creaturæ in vnitate perſonæ, poteſt competere perſonæ diuinæ, non per mutationem factam in Deo; ſed per mutationem factam in creatura. Cùm ergò dicitur, quòd omne vnibile eſt poſſibile ad vnionem, dicemus, quòd iſta poſſibilitas non eſt per poſſibilitatem, vel per mobilitatem, quæ ſit in perſona diuina, ſed per poſſibilitatem, & mobilitatem, quæ eſt in creatura. Cùm ergo additur, quòd omne, quod mouetur, ab alio mouetur, patet argumentum procedere, ac ſi omnis perſona eſſet vnibilis creaturæ, per mutabilitatem factam in ipſa perſona diuina, ſed cùm hoc ſit per mutabilitatem factam in creatura, non poteſt argui, quòd ipſa perſona diuina moueatur ab alio, ſed quòd ipſa creatura mouetur ab alio, etiam eſſentialiter: quia mouetur à tota Trinitate, ad hoc, quòd vniatur alicui perſonæ diuinæ in vnitate perſonæ. Nã vt dictũ eſt, licèt tota Trinitas nõ oporteat quòd vniatur; tota tñ Trinitas operata eſt vnionẽ Filij ad carnem.

Poſſit Deo aduenire veræ relationes ex tẽpore per ſolam mutationem factã in creatura.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ipſa perſona diuina, ſiue Dei Filius non eſt vnitus carni, vel naturæ humanæ, vt ab ea perfectionem recipiat, ſed vt ei ſuam perfectionem communicet. Non eſt enim Dei Filius perfectior, quia eſt vnitus carni, ſed humana natura eſt perfectior, quia eſt vnita Verbo: tamen quia facta eſt vnio in perſona diuina, ſiue in perſona Verbi, eo quòd ſit ibi communicatio idiomatum, quia ex hoc, quæ ſunt Dei conueniunt homini, & è conuersò; Nam in quacunque perſona eſt natura diuina, oportet quòd illa perſona ſit Deus, & in quacunque perſona eſt natura humana, oportet, quòd illa perſona ſit homo. Et quia in eadem perſona Chriſti

Incarnatione nullam Diuinũ Verbũ acquiſiuit perfectionem, ſed eã humanæ naturæ communicauit.

Vera, ac propria idiomatum communicatio fundatur in vnione hypostatica, seu vnitate personæ in vtraque natura, non autem in acquisitione nouæ perfectionis, quæ accesserit Verbo.

Christi est vtraque natura diuina, & humana, oportet, quòd Christus sit Deus, & homo: propter quod communiter dicitur, quòd tanta fuit illa vnio, quòd fecit Deum esse hominem, & hominem Deum. Et quia Deus est homo, & è conuersò, oportet, quòd ea, quæ sunt Dei conueniant homini, & è conuersò. Quantùm ergo ad communicationem idiomatum propter vnitarem personæ Christi, idiomata Dei possunt attribui homini, & quòd homo ille est Deus, est creator, est infinitus; & etiam idiomata hominis possunt attribui Deo, vt quòd Deus est passus, est mortuus, est sepulrus; sed quantùm ad perfectionem, persona diuina non est perfectior, quia est coniuncta naturæ humanæ; sed natura humana est perfectior, quia est coniuncta personæ diuinæ.

Inter infinite distantia est proportio ordinis, nō commesurationis.

Ad tertium dicendum, quòd inter infinitè distantia non potest esse proportio commensurationis, quia finiti ad infinitum non est proportio commensurationis, sed potest esse ibi proportio ordinis. Concedit enim Philosophus in 8. physic. quòd Primum mouens habet virrutem, & potentiam infinitam, hoc tamen non obstante, vult, quòd omnia alia, ràm mouentia, quàm mota ordinentur ad Primum mouens; ad hoc ergo, quod natura creata vniatur personæ diuinæ, non oportet, quòd sit ibi proportio commensurationis, sed sufficit quòd sit proportio ordinis.

Ad quartum dicendum, quòd contrarium non potest vniri contrario, quòd idem secundum idem suscipiat prædicationem contrariorum, vt quòd idem secundum idem sit album, & nigrum; sed benè possunt vniri contraria, quòd vnumquodque contrariorum remaneat in suo esse, & hoc modo idem, non secundùm idem; sed secundùm aliud, & aliud, suscipiet prędicationem contrariorum; vt idem suppositum secundùm vnam partem possit esse perfectè album, & secundum aliam partem perfectè nigrum, & talis vnio facta est in persona Christi, quia natura humana, siue natura creata remansit natura creata, & natura increata remansit increata. Et idem Christus non secundùm eamdem naturam, sed secundùm aliam, & aliam est Deus, & homo, æternus, & temporalis, genitus æternaliter à Patre, natus temporaliter à Matre.

Contraria vnita supposito eodē & in suo esse integro emanētia, constituunt illud susceptiuum veræ prædicationis contrariorum.

Ad quintum dicendum, quòd spiritus non potest esse corpus, & si loquamur de intellectu possibili, quia non fundatur in aliquo organo, tanquam in subiecto, ideo nec est corpus, nec virtus in corpore: tamen quantùm ad vnitatem personalem, quia in eadem persona hominis habet esse anima rationalis, & corpus, ideo idem homo est rationalis per animam rationalem, & est corporeus per corpus, & taliter potest accipi corpus, quod homo debet dici corpus, vt in sequenti quæstione patebit. Sic quia in eadem persona Christi est natura diuina, & humana, ideo idem Christus est Deus, & homo; & quia homo est corpus, prout corpus est genus ad hominem, & prædicatur de homine: idcirco Dei Filius, prout est Deus, nec est corpus, nec virtus in corpore, idest, non est virtus, quæ sit perfectio corporis, sed, prout homo, potest dici corporeus, & corpus, vt est per habita manifestum.

Sicuti intellectus possibilis, quia non fundatur in aliquo organo tāquam in subiecto, nec est corpus, nec virtus in corpore. Ita Dei Filius, prout est Deus, nec est corpus, nec virtus in corpore, sed prout homo potest dici corporeus, & corpus.

ARTIC. II.

Vtrum tota persona hominis sumatur ex anima rationali. Conclusio est negatiua.

Colleg. Conimbric. 2 de Anima q.2.art.1.& 2. Suar. disp.34. Methap Sect.5.a num 27. vsque ad 34. Didac. Aluar.in 3.p.disput.29 Domin. Bannes 1.p.q.76.art.1. dubit.4. Caiet. ibidem ad 5. & 3.p.q.6. art.3.

SECVNDO quæritur. Vtrum tota persona hominis sumatur ex anima rationali: ita quòd persona hominis sit anima hominis, caro autem non sit persona, nec faciat ad constitutionem personæ, sed sit aliquid adueniens personæ. Et videtur quod sic. Sic enim arguit Hugo de Sacramentis lib.2.par.1.cap.10. *Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia*. Hęc enim diffinitio de persona est data à Boetio in libro de duabus naturis,

Hugo de sacram.lib.2. p.1.c.10.

Boet.lib.de duab.nat.

naturis, & vna persona Christi: cùm ergo anima rationalis sit rationalis naturę indiuidua substantia, videtur quòd diffinitio per se competat soli animę rationali.

Prçterea homo non est rationalis substantia, nisi propter animam rationalem; sed nec est persona, nisi quia est rationalis substantia; ergo tota ratio personalitatis in homine sumitur ex anima rationali. Ideo Hugo vult, quòd in homine sola anima rationalis sit persona, caro autem non sit persona, nec faciat ad constitutionem personę, sed est aliquid assumptum ad personalitatem animę rationalis.

Athan. in Symb. Prçterea hoc videtur haberi ex Symbolo, vbi dicitur: *Sicut anima rationalis & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus.* cùm ergo tota ratio personalitatis in Christo sumatur ex eo, quòd est Deus, & ex eo, quòd est Verbum, ita quòd humanitas non facit ad constitutionem personę Christi, sed assumitur ad personalitatem Verbi; ita tota ratio personalitatis in homine puro sumatur ex anima rationali. Caro autem non faciet ad constitutionem personę hominis, sed assumpta est ad personalitatem animę rationalis.

Prçterea arguit Hugo, quòd homo potest dici anima rationalis: cùm ergo homo dicat personam hominis, consequens est, quòd persona hominis sit ipsa anima rationalis: Arguit enim in lib. & par. prçassignatis: *Omnis homo est animal, & omne animal est corpus: ergo omnis homo est corpus. Si ergo homo potest dici corpus, multò magis potest dici anima rationalis.* Si enim totus homo trahitur vt possit dici pars ignobilior, & vt dicatur corpus; multo magis debet trahi, vt dicatur pars nobilior, & vt dicatur anima rationalis.

IN CONTRARIVM est, quia numquam pars prędicatur de toto essentialiter, sed denominatiuè, quia homo non est manus, sed est manuatus, non est caput, sed est capitatus. cùm ergo anima rationalis sit pars hominis, non est huiusmodi anima, sed est animatus tali anima, scilicet rationali. Cùm ergo anima essentialiter non prędicetur de persona hominis, anima rationalis non erit ipsa persona hominis, sed erit pars personę hominis.

Prçterea, hoc dicit persona, quasi per se sonans, & per se stans: cùm ergo anima, dum est coniuncta carni, non sit per se stans, nec per se sonans: ergo anima sic accepta non debet dici persona. Verum est, quòd Hugo hoc argumentum facit pro se, sed quòd non sit pro eo, sed contra eum in prosequendo patebit. Idē Doct. in 2. sent. dist. 3. par. 1. q. 2. artic. 1. dub. 1. ad resol.

RESOLVTIO.

Anima rationalis corpori coniuncta persona dici non debet, cùm vt sic per se esse, aut per se agere, quę sunt conditiones personę, eidem non competant.

RESPONDEO: dicendnm, quòd Hugo in hoc fuit singularis opinionis, voluit enim quòd persona in homine esset sola anima rationalis, motus fortè ex diffinitione Boethij dicentis: *Persona est rationalis naturę indiuidua substantia.* Et quia sola anima rationalis per se considerata, & sine carne est rationalis naturę indiuidua substantia, ideo voluit, quòd tota ratio personalitatis in homine sumeretur ex anima rationali, & voluit, quòd anima rationalis esset id, quod est persona in homine. Ait enim quòd *Aliud quippe est, aliqua simul per vnionem ad vnitatem componi. Et aliud est, aliqua per vnionem vnitati apponi.* Ex quibus verbis habere vult, quòd caro non faciat ad compositionem personę hominis, sed apponitur vnitati personę hominis. Anima ergo rationalis secũdùm eum est pars hominis. Caro verò non facit ad compositionem huius personę, sed apponitur vnitati dictę personę. Vult enim, quòd cùm aliqua apponantur ad vnitatem alicuius, compositum non sit aliquid illorum. Nam secundùm eum, aliud est loqui de homine, aliud de persona hominis. Homo secundùm ipsum componitur ex anima rationali, & carne, propter quòd homo, nec est anima rationalis, nec caro, sed est compositum ex vtroque; at persona hominis est ipsa anima rationalis, caro autem non est quid componens huiusmodi personam, sed est quid aptum Hugonis opinio de personalitate hominis.

tum

positum ad talem personam.

Inducebatur fortè Hugo, vt dictum est, quia non videbatur sibi, quòd posset aliter saluare illud Symboli: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, sic Deus, & homo vnus est Christus*: nisi tota ratio personalitatis sumeretur in homine ex parte animæ rationalis, sicut tota ratio personalitatis in Christo sumitur ex parte Dei, siue ex parte Verbi.

Propter quod, sicut humanitas in Christo non propriè est componens personam Christi, sed est aliquid appositum ad personam Christi; sic caro non B est aliquid componens personam hominis, sed est aliquid appositum ad personam hominis, quæ est anima rationalis.

In hac igitur quæstione hoc ordine procedemus, quia primò declarabimus, quòd anima rationalis, quamdiù est coniuncta carni, non debet dici persona, sicuti etiam separata à carne per omnem modum, non meretur nomen personæ. Secundò ostendemus quomodo decipiebatur Hugo, volens quòd sola anima rationalis etiam coniuncta carni debeat dici C persona.

Persona quomodo idem quod suppositum.

Propter primum sciendum, quòd idem est persona, & suppositum, sed suppositum est generalius quàm persona; nam omnia siue sint animata, siue inanimata, siue rationalia, siue irrationalia debent facere suppositum, vel debent in se habere suppositum, sed in solis rationabilibus dicitur esse persona, & sola rationalia dicuntur habere personam. Propter quod communiter dicitur, quòd persona super suppositum addit proprietatem, ad dignitatem pertinentem, quia ad digni- D tatem pertinet esse rationale. Rationalia dicuntur in se habere suppositum, & personam, sed irrationalia sic dicuntur habere suppositum, quod non dicuntur habere personam. Dicemus ergo, quòd suppositum habet in se tria, quia est illud quod habet per se esse, & quod habet per se agere, & est illud quod supponitur omnibus alijs, & in quo omnia alia habent esse; Et quia in omnibus rationalibus idem est suppositum, & persona, ea quæ dicuntur de supposito in rebus rationalibus competunt ipsi personæ. Propter quod

A in talibus persona est illud, quod habet per se esse, & quod habet per se agere, & est illud, in quo omnia habent esse, & ideo dicitur esse suppositum, quia omnibus alijs supponitur; si ergo hoc considerasset Hugo, non dixisset quòd anima rationalis, dum est coniuncta carni, debet dici persona, vel debet dici suppositum, quia sic accepta, nec habet per se esse, nec habet per se agere, nec est illud, quod supponitur omnibus alijs, & in quo omnia alia habent esse. Nam siue sint in corpore, vt quantitates coloris, & cætera huiusmodi; siue sint in anima, vt scientiæ, & virtutes, omnia dicuntur esse in persona hominis, vel in supposito hominis. Anima ergo rationalis, quæ est forma corporis, & non habet per se esse, quia nulla forma, dum est forma habet per se esse, sed habet esse in sua materia, & non habet per se agere, quia anima non intelligit, sed homo per animam: vt patet ex primo de Anima: & quia omnia, quæ sunt in homine non sunt in anima, sed aliqua eorum sunt in corpore, ideo anima rationalis dum est coniuncta carni, nec debet dici persona, nec suppositum. Separata etiam à carne, licèt possit aliquo modo dici hoc aliquid, persona, vel suppositum, adhuc tamen non meretur hoc dici per omnem modum, cùm habeat aliquam inclinationem naturalem, vt sit in corpore, tanquam forma in propria materia, vt patuit supra per August. in fine 12. super Gen.

Personæ conditiones.

Forma materiæ coniuncta non habet per se esse, nec per se agere.

Arist. 1. de anima tex. 64.

Tomo 3. cap. 35.

Motiuum primũ Hugonis.

Hugo autem motus fortè tripliciter, ex diffinitione personæ, ex auctoritate Symboli, & ex ipso corpore; ex omnibus tribus decipiebatur. Ex diffinitione quidem personæ, cùm dicitur, quòd persona est rationalis naturæ indiuidua substantia. Hæc enim diffinitio est data de persona puri hominis, siue de persona humana, non autem est data de persona Angelica, quia vt patet per Dionys. de Diuinis nominibus cap. 6. *Angeli sunt intellectuales, homines autem rationales*. Si ergo diffiniretur persona Angelica, diceretur, quòd est intellectualis naturæ indiuidua substantia; quòd homo ergo sit rationalis, vt intelligit cum discursu, hoc habet, quia anima est vnibilis carni. Esse ergo rationalis naturæ, non competit animæ

Quomodo intelligatur diffinitio personæ à Boetio tradita.

mæ ſecundùm ſe, ſed competit totí coniunćto, vel competit animæ rationali, vt eſt vnibilis carni. Ex quo patet, quòd diffinitio perſonæ non competit ipſi animæ rationali ſecundùm ſe (vt credebat Hugo) ſed competit ei ex ordine, & vnitate, quam habet ad carnem. Diffinitio ergo data de perſona, quòd perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia, non fuit ſufficiens motiuum, vt Hugo diceret, animam rationalem coniunctam carni ſecundùm eſſe, eſſe perſonam.

Diffinitio perſonæ cõpetit animæ rationali ex ordine, ſeu vnitate ad corpus.

Sic etiam non fuit ſufficiens motiuum auctoritas Symboli, cùm dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo, ita Deus, & homo vnus eſt Chriſtus.* Nam non omnis ſimilitudo ambulat cum multis pedibus: & cùm inducitur aliquid, vt ſimile, ſufficit, quòd illud ſit ſimile quantùm ad aliqua, vel quantùm ad aliquid, & non oportet, quòd ſit ſimile quantùm ad omnia. Nam, ſi eſſet ſimile quantùm ad omnia, non eſſet ſimile, ſed eſſet idem. Similitudo autem non eſt rerum earumdem, ſed rerum differentium. Eſt ergo ſimile, quòd ſicut in puro homine anima rationalis, & caro vnus eſt homo, ita in Chriſto, Deus, & homo vnus eſt Chriſtus, modo quo diximus; ſed non eſt ſimile quantùm ad hoc, quòd ſicut in Chriſto tota ratio perſonalitatis ſumitur ex ipſo Deo, vel ex ipſo Verbo, quia ipſum Verbum erat perſona, humanitas verò non conſtituebat perſonam, ſed aſſumebatur ad perſonam, iam in eſſe conſtitutam; ſed non eſt ſic de anima rationali, quòd anima rationalis ſit ipſa perſona humana, caro autem non faciat ad conſtitutionem humanę perſonæ, ſed aſſumatur ad perſonalitatem animę rationalis, (vt aſſerit Hugo) vtraque enim eſt de conſtitutione humanę perſonę, anima rationalis, & caro: licèt vtraque natura non ſit de conſtitutione perſonę Chriſti.

Motiuũ ſecundum.

Similitudo quid ſit.

B

C

D

Motiuum Hugonis etiam de corpore non fuit ſufficiens, nec conueniens. Arguebat enim, quòd ſi homo poteſt dici corpus, ergo multò magis poteſt dici anima rationalis, cùm ſit pars dignior in conſtitutione hominis, quàm corpus. Nam corpus, quod prędicatur de homine, cùm dicitur, homo eſt corpus, non

Motiuum tertium.

A

eſt corpus, quod eſt altera pars compoſiti, nec eſt corpus, quod dicit partem, ſed eſt corpus, quod eſt genus, & quod dicit totum. Nam ſecundùm Commentatorem ſuper 2. Metaph. *Differt genus à materia, quia materia dicit partem, genus autem dicit totum, & ſi genus dicit partem, hoc eſt, ſecundùm rationem, nam ſecundùm rem dicit totum.* Arguere ergo quòd ſi homo eſt corpus, ergo multo magis eſt anima rationalis, patet, falſitatem eſſe in argumento, quia corpus, quod eſt homo, & quod prędicatur de homine, dicit totum, ſed anima rationalis non poteſt dicere totum hominem, ſed ſemper dicit partem eius.

Quomodo corpus prędicetur de homine.

RESP. AD ARGVM.

Declaratum eſt ergo, quòd anima rationalis coniuncta carni non debet dici perſona, & quòd motiua Hugonis ad hoc probandum ſunt falſa, & inſufficientia. Et per hęc patet ſolutio ad argumenta. Nam argumenta de diffinitione perſonę: & quòd anima potiſſimè eſt natura rationalis; ſoluta ſunt per iam dicta. Quia eſſe rationale, & intelligere cum diſcurſu non competit animę ſecundùm ſe, ſed vt eſt iuncta corpori. Sic etiam argumentum de auctoritate Symboli Athanaſij, & argumentum de corpore, quòd homo eſt corpus, per iam dicta patent eſſe ſoluta.

Intelligere cum diſcurſu non competit animę ſecundum ſe, ſed prout eſt coniuncta corpori. Vide eundem Aegidium quodlib. 4. q. 16.

ARTIC. III.

Vtrum Perſona diuina, & ſpecialiter perſona Filij potuerit incarnari ſine alia. Concluſio eſt affirmatiua.

D. Tho. 3. p. q. 3. art. 4. Caiet. Medina. Siluius ibidem, Thom. ab Argentina in 3. q. 2. art. 2. Ioſeph. Raguſa diſp. 51. D. Bonau q. 2. art. 2. Richar. Durand. Pallud. q. 2. Valentia tom 4 diſp. 1, q. 3. punct. 2.

ERTIO quæritur, vtrum vna perſona diuina, & ſpecialiter perſona Filij potuerit incarnari ſine alia, & videtur quòd non. Quia in incarnatione perſona communicat ſuum naturale exiſtere

naturæ

naturæ assumptæ. Nam natura humana A assumpta à Verbo, existit per existentiam Verbi, sed vnum est existere trium personarum. ergo &c.

Præterea quæcunque sunt vnum, non potest vnum incarnari sine alio: sed tres personæ sunt vnum, sic dicit Christus Ioan. 10. *Ego & Pater vnum sumus*. ergo, & ipse non potuit incarnari sine Patre.

Ioan. 10.

Præterea vult August. primo de Trinitate, quòd *Personæ diuinæ inseparabiliter operantur*: sed assumere carnem est quædam operatio. Si ergo Filius est incarnatus, & assumpsit carnem: ergo Pater, & Spiritus Sanctus sunt incarnati, & assumpserunt carnem. B

Tom. 1. c. 5.

Præterea ait Damascenus 1. lib. cap. 2. quòd *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt vnum secundùm omnia, præter ingenerationem, generationem, & processionem*: sed incarnatio non dicit ingenerationem, quæ competit Patri, nec generationem illam æternam, quæ competit Filio, nec processionem, quæ competit Spiritui Sancto: ergo quantùm ad incarnationem omnes tres personę sunt vnum. C

B. Damasc.

IN CONTRARIVM est idem Augustinus primo de Trinitate, quod esse in carne natum, & factum, & resurrexisse, non competit nisi Filio.

Tom. 1.

Præterea specialiter dicitur de Filio ad Gal. 4. *At vbi venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum, factum ex muliere*: ergo fieri ex muliere, & incarnari competit soli Filio.

Gal. 4.

RESOLVTIO.

Persona Filij absque alia persona assumere potuit, & re ipsa assumpsit carnem, ratione missionis, terminationis, & minorationis, quæ vni personæ competere possunt. Indumentum tamen eiusdem carnis tota Trinitas operata est. D

RESPONDEO dicendum, quòd vnam personam, & specialiter personam Filij posse incarnari sine alia, possumus tripliciter declarare. Primò ex parte ipsius missionis. Secundò ex parte ipsius terminationis, quia incarnatio est terminata ad personam Filij, absque eo, quod sit terminata ad aliam. Tertiò ex parte ipsius minorationis, quia per incarnationem sic est minorata persona Filij, quod non est minorata persona alia. Hæc enim tria dicit incarnatio ipsa Filij: Missionem: Terminationem: & Minorationem. Et quia hæc possunt competere vni personæ diuinæ sine alia, ideo incarnatio potest competere personæ diuinæ, & specialiter personæ Filij sine alia.

Primum sic patet. Nam in diuinis non semper mittens mittitur. Pater enim mittit Filium, sed non mittitur à Filio. Ideo secundùm Augustinum 2. de Trinitate cap. 12. *Pater non dicitur missus, sed Filius, & Spiritus Sanctus*; Nam non dicitur mitti in diuinis, nisi persona, quæ est ab alio. Cùm ergo Pater sit à nullo, non propriè dicitur mitti: si ergo potest esse missio vnius personæ sine alia, quia Filius eo dicitur incarnatus, quo missus in carnem, & eo missus in carnem, quo incarnatus, ergo si potest esse missio vnius personæ, & specialiter personæ Filij sine alia, potuit esse, & fuit incarnatio Filij sine incarnatione alterius diuinæ personæ.

Tom. 3.

Secundùm autem, quod dicebatur de terminatione, potest sic declarari. Nam sola persona Filij dicitur incarnata, non quòd sola persona Filij operata sit incarnationem, sed tota Trinitas operata est incarnationem illam, quia secundùm Damascenum lib. 3. cap. 1. *Indiuisa sunt opera Trinitatis, quia indiuisa est substantia*. Hæc enim tria secundùm Damascenum se consequuntur: substantia, virtus, & operatio. Personæ ergo diuinæ, quia habent vnam substantiam, & indiuisibilem, habent vnam virtutem, & vnam operationem indiuisibilem, & inseparabilem. Omnes ergo tres Personæ antè incarnationem non erant indutæ carne, sed Pater, & Spiritus Sanctus induerunt Filium carne, & Filius induit seipsum carne, ita quòd tota Trinitas induit Filium carne, & licèt hoc indumentum carnis sit operata tota Trinitas, solus tamen Filius est incarnatus, & solus Filius indutus carne, & ad solam personam Filij terminata est incarnatio: ita quòd ex parte terminationis possumus ostendere, quòd vna persona potest incarnari sine alia, &

Damascen. Trinitatis opera indiuisa.

Tota Trinitas operata est incarnationem quæ terminata est ad soli Personam Filij.

ad vnam personam poteſt terminari incarnatio, abſque eo, quod terminetur ad aliam.

Tertiò poſſumus oſtendere hoc idem ex parte minorationis, quia ſola perſona Filij eſt minorata per incarnationem illam: nam Filius vt eſt incarnatus, & vt eſt factus homo, eſt minor Patre, & Spiritu Sancto, & minor ſe ipſo. quia ſeipſum minorauit, non formam diuinitatis perdens, ſed formam ſerui accipiens. Et ſi volumus loqui, vt loquitur Apoſtolus, & benè: *ſeipſum* non ſolùm minorauit, ſed etiam *exinaniuit*, idest euacuauit, non formam diuinitatis perdens, ſed *formam ſerui accipiens*. Nam vt homo reſpectu ſuiipſius vt Deus, non ſe habet, vt plenum ad plenum, ſed vt vacuum ad plenum. Nam ſicut vacui ad plenum nulla eſt proportio, & nulla eſt comparatio, quia non poſſet toties ſumi vacuum, quòd faceret vnum plenum, ſic paruitatis formæ ſerui, & naturæ humanæ, ad illam ſuperexcellentem magnitudinem naturæ diuinæ nulla eſt comparatio, quia non poſſet toties ſumi paruitas formæ ſerui, quòd æquaretur ſuperexcellenti magnitudini naturæ diuinæ. Indumentum ergo incarnationis operata eſt tota Trinitas, ſed ſolus Filius eſt indutus carnem; ſic etiam minorationem, vel exinanitionem, ex acceptione formę ſerui, operata eſt tota Trinitas, quia Pater, & Spiritus Sanctus minorauerunt, & exinanierunt Filium, induendo ipſum forma ſerui, & ipſe Filius ſeipſum exinaniuit accipiendo formam ſerui, tamen ſolus Filius eſt ſic minoratus, & ſic exinanitus.

Ad Phil. 2.

Omnibus ergo tribus prȩfatis modis ſicut omnia prȩfata importat incarnatio, poſſumus oſtendere, quòd vna perſona diuina, & ſpecialiter perſona Filij potuit incarnari ſine alia.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd exiſtere abſolutè, & eſſentialiter eſt vnum, & idem omnium trium perſonarum, quia vna, & eadem eſt eſſentia omnium trium perſonarum, ſed eſſe relatiuè ſumptum, non eſt vnũ omniũ trium perſonarũ, iuxta tres proprietates perſonales relatiuas

Eſſe dupliciter ſumitur eſſentialiter, & perſonaliter.

A ☞ conſtituentes tres perſonas. Nam *licèt ſubſtantia contineat vnitatem, relatio tamen multiplicat Trinitatem*, vt vult Boetius in ſuo libro de Trinitate.

Boetius de Trin.

Ad ſecundum dicendum, quòd Pater, & Filius vt ſunt vnum, non eſt incarnatus vnus ſine alio; ſed vt ſunt diſtincti perſonaliter, potuit incarnari, & fuit incarnatus vnus ſine alio, facta eſt tamen talis vnio non in natura, ſecundùm quam Pater, & Filius ſunt vnum, ſed in perſona, ſecundum quam Pater, & Filius ſunt diſtincti. Intelligemus enim, quod Filius ſibi vniuit naturam humanam in perſona, ſed quia perſona illa non eſt ſine natura diuina, ideo facta vnione naturę humanę ad perſonam diuinam fuit facta vnio prȩfatę naturę ad naturam diuinam: Sicut ſi vnus ramus insereretur alteri ramo, poſſent eſſe in eodem ſtipite duo rami, vnus naturalis, & alter inſertus, ſic in eadem perſona Verbi duplex fuit natura, videlicet natura humana temporaliter aſſumpta à Matre, & natura diuina ęternaliter accepta à Patre.

B

Vnio humanæ naturæ ad naturã Diuinã poteſt dupliciter fieri, vel immediate, vel mediante perſona.

Exemplum.

C Ad tertium dicendum, quòd, vt patet, Incarnatio, vt dicit operationem, fuit totius Trinitatis, quia tota Trinitas operata eſt incarnationem illam: ſed vt dicit terminationem ad perſonam, ſic ſola perſona Filij eſt incarnata, & ad ſolam perſonam illam terminata eſt incarnatio.

Incarnatio effectiuè eſt a tota Trinitate, terminatiuè ad Filium tantum.

D Ad quartum dicendum, quod incarnatio includit vnum illorum trium, ſecundùm quę diſtinguuntur perſonę, quia includit generationem Filij. Filius enim habens eſſe à Patre per generationem ęternam, & habens eſſe perſonale diſtinctum à Patre per ęternam generationem, in eandem perſonam aſſumpſit, & vniuit ſibi humanam naturam per temporalem incarnationem.

Incarnatio immediate terminata eſt ad id, in quo Filius a Patre diſtinguitur, nõ autẽ immediatẽ ad id, in quo conueniũt.

AR-

ARTIC. IV.

Vtrum Pater, & Spiritus Sanctus potuerint incarnari. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 3. p. q. 3. art. 5. Caiet. Silu. Cabrera ibid. Argen. in 3. d. 1. q. 2. art. 1. Valentia tom. 4. disp. 1. q. 3. punct. 5. Bonau dist. 1. q. 4. art. 1. Richar. q. 3.

VARTO quæritur. Vtrũ Pater, & Spiritus Sanctus potuerint incarnari. Et videtur quòd non, quia secundùm Anselmum de Incarnatione Verbi. *Quodlibet paruum inconueniens in Deo est impossibile*; sed si Pater, vel Spiritus Sanctus fuisset incarnatus, essent in illa Trinitate duo filij, vnus per generationem æternam, & alius per natiuitatem temporalem. Concedimus enim in Filio duas natiuitates, vnam æternam, secundùm quam est genitus à Patre, & aliam temporalem, secundùm quam est genitus à Matre. Si ergo Pater, vel Spiritus Sanctus esset sic incarnatus, vel genitus essent in illa Trinitate duo Filij: quod est inconueniens. B

Præterea opposita non possunt coniungi simul in eodem, sed proprietas Patris est innascibilitas: ergo nasci, vel incarnari, Patri non potest conuenire. C

Tomo 1. Præterea incarnatio Filij est ipsa missio Filij, quia eò est incarnatus, quò missus in carnem: sed secundùm Augustinum 2. de Trinitate c. 12. *Pater non dicitur missus*: ergo &c. D

Præterea, si Pater posset incarnari, per incarnationem eius aliqua bonitas esset in mundo amplior quàm sit: sed ab eo expectandum est omne opus bonitatis, & pietatis: ergo sperare deberemus, & exspectare, quòd incarnetur: sed hoc non sperat, nec exspectat Ecclesia: ergo &c.

Præterea non est maior Dei potentia, quàm voluntas, cùm vtraque sit infinita: sed Pater non voluit incarnari: ergo non potuit.

A IN CONTRARIVM est. Quia quæcunque æquè distant, æquè coniungi possunt: sed natura humana æqualiter distat à qualibet persona Diuina, quia à qualibet distat in infinitum. Si ergo natura humana potuit coniungi Filio, potest coniungi Patri, & Spiritui Sancto.

Præterea quicquid dignitatis est in Filio, est attribuendum Patri: sed posse incarnari, est dignitatis in Filio: ergo &c.

RESOLVTIO.

Patrem, & Spiritum Sanctum incarnari, neque quoad efficientiam, neque quoad terminationem, neque tandem quoad loquutionum varietatem repugnat. Quorum Incarnationem præordinare, & statuere potuit Diuina omnipotentia.

RESPONDEO: dicendum, quòd cùm quæritur, Vtrum incarnatio possit competere Patri, aut loquimur de incarnatione quantùm ad suum principium, & potissimè quantùm ad suum principium effectiuum, aut quantùm ad suum terminum, aut quantùm ad veritatem loquutionum, quæ de incarnatione formari possunt. Si loquamur de incarnatione quantùm ad suum principium, & potissimè quantùm ad suum principium effectiuum, tunc si facta est incarnatio, de necessitate facta est à Patre, & à tota Trinitate, quia indiuisa sunt opera Trinitatis, sicut est indiuisa substantia. Vnde Augustinus 1. de Trinitate cap. 4. ait. *Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operantur*. Dionysius tamen, & Damascenus huiusmodi inseparabilitatis causam assignant vnitatem substantiæ. Nam in diuinis omnia absoluta transeunt in substantiam. Virtus enim diuina, est ipsa substantia diuina: Propter quod & Auctor de causis in hanc veritatem incidit dicens. *Deus in agendo non habet mediatorem*. Non enim agit per virtutem, quæ sit media inter substantiam, & operationem, sed immediatè agit per suam substantiam, quia sua substantia est sua virtus, & operatio. Et quia operatio

Tomo 3. c. 4.

Absoluta in diuinis transeunt in substantiam, sed huius rei caussam vide apud Aegid lib. cit. d. 11. art. 2. & d. 31. art. 1.

immediatè respicit virtutem, omnes tres Personæ, quia habent vnam, & eandem substantiam, habent vnam, & eandem virtutem, & vnam, & eandem operationem. Incarnatio ergo, vt dicit opus, est à tota Trinitate tanquàm à principio effectiuo. Nam vt supra ponebamus exemplum.

Exemplum.

Si essent tres personæ nudæ, & duæ vestirent tertiam, ita tamen quòd & tertia vestiret seipsam, omnes illæ tres personæ operarentur illam vestitionem; vna tamen sola esset vestita; sic etiam in proposito Pater, & Spiritus Sanctus induerunt Filium carne, & Filius induit seipsum; propter quod tota Trinitas operata est incarnationem illam, sed solus Filius est incarnatus. Cum ergo quæritur. Vtrum incarnari competat Patri, vel Spiritui Sancto. Si loquamur de incarnatione quantùm ad principium effectiuum, ex quo facta incarnatio, de necessitate facta est à tota Trinitate tanquam à suo principio effectiuo: Incarnatio tanquam principio effectiuo competit toti Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui Sancto; sed si loquamur de incarnatione, non quantùm ad suum principium. Sed quantùm ad suum terminum, sic incarnatio terminata est ad solam personam Filij, quia sola persona Filij est incarnata. Verùm quia quæstio non quærit de eo, quod est, sed de eo, quod potest esse. (quærit enim, quòd sicut incarnata est persona Filij, vtrum sic potuisset incarnari persona Patris, & Spiritus Sancti) Ad hoc respondet Anselmus de incarnatione Verbi, quòd non: adducens pro ratione, quòd *quodlibet paruum inconueniens in Deo est impossibile*. Videtur enim sibi esse inconueniens, quod Pater, vel Spiritus Sanctus fuisset incarnatus, quia tunc in illa Trinitate essent plures Filij. Communiter tamen tenetur contrarium. Vnde Magister in littera huius primæ distinctionis hanc quæstionem mouens ait: *Potuisset olim, & potest nunc carnem assumere Pater, & Spiritus Sanctus*.

D. Anselm. de Incarn. Verbi c. 4.

Magister sent.

D. Anselm. & Magister senten. concordes quomodo fieri queant.

Vt ergo appareat quomodo veritatem habeat dictum Anselmi, & quomodo veritatem habeat dictum Magistri, possumus distinguere de potentia Dei absoluta, & de ptentia Dei ordinata. Absolutè enim loquendo, posse respicit esse: quæ ergo habent determinatum esse, habent determinatum posse. Ignis enim, quia habet determinatum esse calidum, ideo per se loquendo, non potest nisi calefacere: sed quia Diuinum esse continet omne esse: consequens est, quòd diuinum posse contineat omne posse. Deus ergo habet omne posse, & est omnipotens, quia habet omne esse, & quia habet perfectissimum esse. Loquendo igitur de potentia Dei absoluta, solùm illa non potest Deus, quæ repugnant ipsi esse, vel perfectioni ipsius esse. Ideo Deus non potest contradictoria, quia contradictoria repugnant ipsi esse: Contradictoria enim sub ente contineri non possunt, quia semper altera pars contradictionis est sub non esse. Hæc est enim contradictio, aliquid idem, & secundùm idem, simul esse, & non esse, quod est impossibile. Et sicut Deus non potest contradictoria, quia repugnant ipsi esse; sic non potest quæ imperfectionis sunt, non enim potest peccare, nec potest errare, quia hęc repugnant perfectioni ipsius esse. Propter quod talia nō nominant potentiam, sed impotentiam. Cùm ergo quæritur: Vtrum persona Patris, vel Spiritus Sancti possit incarnari, cùm hoc non implicet contradictionē, sed secundùm se, & secundùm quod huiusmodi non ponat aliquam imperfectionem in persona Patris, & in persona Spiritus Sancti quātùm ad Deitatem: ideo concedendū est, quòd secundùm Dei potentiam absolutam persona Patris, vel persona Spiritus Sancti potest, & potuit incarnari. Sed si loquamur de potētia Dei ordinata, hoc erit dupliciter, quia vel loquimur de ijs, quę ordinauit, vel quæ potuit ordinare. Quantùm ad ea quæ ordinata, solùm illa potest facere, quæ præuidit, & pręordinauit se facturum. Nam cùm Deus sit immutabilis, semper agit voluntate æterna, & consilio æterno. Siquidem nihil hic temporaliter agitur, quod ab ęterno non sit à Deo præuisum, & præordinatum. Ab ęterno enim fuit pręuisum, & prędestinatum, quòd solus Filius incarnaretur, iuxta illud ad Roman. 1. *Qui prædestinatus est Filius Dei*. Ab ęterno fuit pręordinatum, & prędestinatum, quòd Filius hominis, & Virginis esset

Quomodo posse respiciat esse.

Contradictoria cur Deus non possit: vide eund. Doct. Aegid. 1. sent. d. 20. art. 2. & vide ibidem grauem dubitationē.

Pater, & Spiritus Sanctus secundùm quam potentiam possint incarnari.

Rom. 1.

esset Filius Dei, & è conuersò. Secundùm ergo hanc potentiam ordinatam, prout dicitur possibile Deo solùm, quod ordinauit se facturum, potest esse verum dictum Anselmi: quòd Pater non potest incarnari; nec Spiritus Sanctus, quia non fuit praeordinatum, & praedestinatum à Deo. Sed si volumus potentiam Dei ordinatam referre non solùm ad ea, quae ordinauit, sed quae ordinare potuit, sic Pater, & Spiritus Sanctus potuerunt incarnari, quia si voluisset Deus potuisset haec ordinasse. Et si esset hoc inconueniens, vt videtur sentire Anselmus, secundùm hunc ordinem, quem videmus: non esset inconueniens secundùm alium modum ordinis, quia comprehendere, & metiri diuinam potentiam non possumus; Et quod non videtur conueniens secundùm hunc ordinem, quem videmus, posset esse conueniens secundùm alium modum ordinis, qui est nobis ignotus. Aliqui tamen derident hunc modum distinguendi, cùm dicimus aliquid esse possibile Deo secundùm potentiam absolutam, & aliquid secundùm potentiam Dei ordinatam: dicentes nihil posse procedere à Deo, nisi secundùm Dei potentiam ordinatam. Quod verum est, accipiendo Dei potentiam ordinatam, non solùm pro eo, quod ordinauit, sed pro eo, quod ordinare potuit. Nam si Deus alia faceret, quàm faciat, alia ordinasset, quàm ordinauit. Nam omnia, quae facit in sapientia facit, & per sapientiam suam ordinat quicquid facit: & quia potentiae rationales sunt ad opposita, Deus potuit Mundum creare, & non creare, & tunc Mundum creauit, quando per sapientiam suam Mundum creare ordinauit.

Potĕtia ordinata accipitur nō solùm pro eo, quod Deus ordinauit, verū etiam pro eo quod ordinare potuit.

Viso quid sit dicendum de incarnatione Patris, & Spiritus Sancti quantùm ad incarnationis principium, & quantùm ad incarnationis terminum. Restat videre, quid dicendum sit de incarnatione quantùm ad veritatem loquutionum, quae de ipsa formari possunt. Potuit enim incarnari Pater, sicut incarnatus est Filius, sed non oportet, etiam si incarnatus esset Pater, sicut incarnatus est Filius, quòd verificaretur de incarnatione Patris, quicquid verificatur de incarnatione Filij, quia licèt incarnatio Filij sit missio Filij, non tamen incarnatio Patris esset missio Patris. Nam hoc modo persona mittit personam, quia persona operatur per personā. Ideo vult Augustinus, quod mitti est cognoscere, quòd ab alio sit, cui ergo non competit esse ab alio, non competit mitti. Sed de hac missione sufficienter tractauimus in primo. Nunc autem scire sufficiat, quòd licèt Filius dicatur missus in carnem, quia Filio competit esse ab alio. Si enim Pater assumeret carnem appareret visibilis, & posset conuersari nobiscum, & verificaretur, vel posset verificari de eo, illud Baruch. 3. *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est*. Sicut verificatur de Filio, sic etiam, si Pater assumeret carnem, verificaretur de eo, quod minorauit, vel exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, sicut verificatur de Filio, sed ex hoc non diceretur missus, sicut dicitur missus Filius, quia Patri secundùm quòd Deus non cōpetit esse ab alio, sicut competit Filio, quia Filius etiam secundùm quòd Deus habet esse à Patre. Nam in diuinis, quicquid sit de persona mittente ad hoc quòd persona dicatur mittere. Persona tamen missa oportet quòd sit ab alio, vt possit dici persona missa.

Incarnatio Patris non esset missio sicut est incarnatio Filij, quia Pater non habet esse ab alio.

Baruch. 3.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd inconueniens est Patrem incarnari secundùm istum ordinem, quem videmus, quia sufficit incarnatio Filij non solùm ad redemptionem totius Mundi, sed etiam ad redemptionem multorum Mundorum si essent multi Mundi. Vel possumus dicere inconueniens esse Patrem incarnari, secundùm ea quae ordinauit Deus, sed si voluisset, potuisset alia ordinasse. Propter quod sub hac conditione: si Deus vellet: Persona Patris, & Spiritus Sancti posset incarnari, est penitus concedenda. Ad inconueniens autem, quod adducit Anselmus, posset responderi, quòd secundùm naturam diuinam, quae non potest esse nisi vna, non potest esse nisi vnus Filius in diuinis, sed tàm secundùm naturam diuinam, quàm secundùm naturam assumptam, & potissimè si persona diuina alia à persona Filij assumpsisset car-

Si alia Persona diuina a Persona Filij naturã humanã assumeret, & ipsaquoque Filius dici posset, ratione naturæ assumptæ.

carnem, possent ibi esse plures filij, vnus secundùm naturam diuinam, & alius secundùm naturam assumptam: Vel possunt ibi esse plures filij secundùm plures naturas assumptas, si plures personæ diuinæ plures naturas assumpsissent. Potest ergo in diuinis esse pluralitas filiorum, modo quo dictum est, ex pluralitate naturarum, sine aliquo inconuenienti.

Ad secundum dicendum, quòd secundùm idem non possunt opposita simul eidem inesse, sed secundùm aliud, & aliud possunt; quia Aethyops est albus secundùm dentes, & niger secundùm partes alias; sic eadem persona Patris est ingenita secundùm diuinitatem, & potest esse genita secundùm naturam assumptam.

B

Ad tertium patet solutio per iam dicta, quia licèt incarnatio Filij possit dici missio, quia Filius habet esse ab alio, tamen si Pater incarnaretur, eius incarnatio nòn diceretur missio, quia Pater non habet esse ab alio.

Ad quartum dicendum, quòd non plus est de bonitate in pluribus personis diuinis, quàm in vna tantùm, nec plus de virtute, nec plus de efficacia, quia vna & eadem simplex virtus, & bonitas est tota simul in qualibet persona diuina. Ideo cantat Ecclesia, quòd non vnius, quàm duarum, siue trium personarum minor est efficacia. Non ergo plus de bonitate esset vnitum carni ex incarnatione Patris, & Filij, quàm ex sola incarnatione Filij. Concedimus tamen, quòd incarnato Filio adhuc posset incarnari Pater, si vellet, loquendo de potentia absoluta, quia ex hoc contradictio nulla sequeretur. Neque ex hoc poneretur aliquis defectus in persona Patris, tamen, vt patet per habita, non debet Ecclesia exspectare, vt Pater incarnetur, quia ex incarnatione eius non esset vnita carni maior bonitas.

C

D

Ad quintum dicendum, quòd licèt omnia absoluta in diuinis sint idem, quod Dei substantia, quia ibi potentia, & voluntas sunt idem quod substantia, tamen huiusmodi plura attributa non sunt synonyma, sed sumuntur, secundùm aliam, & aliam rationem, vel secundùm aliam, & aliam habitudinem, ratione cuius aliqua dicimus Deum posse, quæ

A

non dicimus velle; quia posse est respectu oppositorum, sed velle simpliciter loquendo respicit alterum oppositorum tantum. Est enim hæc quæstio satis pertractata in libro Perihermeniarum, quia potest tunica incidi, & non incidi, tamen in effectu non erit nisi alterum illorum: sic Deus, quia quæcunque voluit, fecit, & sic est in effectu, sicut vult; ideo licèt possit opposita, tamen quia in effectu, non possunt esse opposita, velle, ad quod sequitur effectus, oportet quòd sit determinatum ad alterum oppositorum. Pater ergo potest, & potuit incarnari, dato quòd noluerit, & non velit incarnari.

Posse est respectu oppositorum simul: actu velle, simpliciter loquendo respicit alterũ tantum, quia opposita simul esse non possunt.

ARTIC. V.

Vtrum plures Personæ diuinæ possint assumere vnam, & eandem naturam numero. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 3. art. 6. Caiet. Medina. Siluius ibidem. Scot. in 3. d. 1. q. 2 Bonau. in 3. d p. q. 3. art. 1. Richar. q. 4. Dur. q. 3. Argentina q. 2. art. 1. Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 12. sect. 5. Vasq in 3 p disp. 26. Cabrera in 3. p. q. 3. art. 6. disp. 1. Valentia tom. 4. disp. 1. q. 3. pun. 3. Rada tom. 3. controu. 1. art. 4.

QVINTO quæritur. Vtrùm plures personæ diuinæ possint assumere vnam, & eãdem naturã numero. Et videtur quòd non. quia Anselmus 2. lib. Cur Deus homo. cap. 20. secundum capitulationes antiquorum librorum ait: *Plures personæ nequeunt vnum, & eumdem hominem assumere.*

D Ansel.

Præterea vnio naturæ assumptæ dicit vnionem in persona, iuxta illud: *Vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.* Si ergo assumptio requirit vnitatem personæ, non nisi vna persona potest aliquam, vel aliquas naturas assumere.

Athan. in Symb.

Præterea assumens, & assumptus communicant sibi idiomata. Nam quicquid dicitur de Dei Filio, potest dici de homine illo, cuius naturam assumpsit Dei Filius: si ergo eandem naturam possent assumere Pater, & Filius; ille homo esset

Pater,

Pater, & Filius, & esset confusio personarum.

Preterea omnis natura, quæ non est suum esse multiplicatur secundùm multiplicationem suorum suppositorum: sed natura humana, non est suum esse; si ergò plures personæ diuinæ assumerent vnam naturam humanam, essent plures homines, propter plura supposita, & non essent plures homines, sed vnus, propter naturam assumptam. Quod implicat contradictionem, & est impossibile.

IN CONTRARIVM est: quia natura humana potissimè est assumptibilis, quia est ad imaginem Dei: sed eadem natura numero est ad imaginem trium personarum, ergo potest assumi à tribus personis.

Præterea maior videtur esse differentia plurium potentiarum animæ, quæ differunt secundùm absoluta, quàm plurium personarum, quæ differunt solùm secundùm relata: sed plures potentiæ possunt vniri in vno membro, quia organum tactus, qui est diffusus per totum corpus, stat simul cum organis aliorum sensuum, qui determinant sibi specialia membra: ergo &c.

Prætcrea quorum maior est conuenientia, facilior est vnio: sed natura humana assumpta à Verbo magis conuenit cum Patre, quàm alia natura humana: si ergo Pater posset incarnari, & posset assumere aliam naturam humanam, ergo multò magis posset assumere illam naturam assumptam à Verbo, quo posito plures personæ assũpsissent eãdem naturam.

RESOLVTIO.

Si assumptio immediatè terminetur ad naturam Diuinam, in qua Personæ conueniunt, possunt tres Personæ Diuinæ vnam, & eandem numero humanam naturam assumere, & esse vnus homo in vna humanitate. Si verò assumptio immediatè terminetur ad ipsam personalitatem, in qua differunt, & alietatem habent: non possunt assumere vnam, & eandem naturam numero. atque ita explicatur sententia D. Anselmi.

RESPONDEO: dicendum, quòd A scripta communia dicunt circa hoc esse contrarias opiniones. Aliqui enim dicunt plures personas posse assumere eandem naturam numero. Aliqui tamen contrarium asserunt. Anselmus verò, vt patet in auctoritate præassignata, planè asserit, quòd plures personæ nequeunt vnum, & eundem hominem assumere: cùm ergo assumptio dicat quamdam vnionem ex vnibilibus: ex vnionibus iam factis, possumus arguere de vnione possibili. D. Ansel.

Possumus autẽ loqui de quatuor vnio- B nibus iam factis. Tres enim sunt ipsarum creaturarum ad inuicem. Quarta est ipsius Verbi ad naturam humanã. Videmus enim primò, quòd cibus vnitur cibato. Videmus secundò, quòd quatuor elementa siue quatuor miscibilia vniuntur in mixto. Videmus tertiò, quòd anima rationalis vnitur carni. Videmus quartò, quòd humana natura est vnita Verbo. Primæ enim duæ vniones, prout cibus vnitur cibato, & prout elementa miscibilia vniuntur in mixto includunt confusionem substantiæ, quia non manet substantia cibi, C sed conuertitur in cibatum; sic etiam elementa miscibilia secundùm substantiam non manent in mixto; sed manent secundùm virtutem, quia aliquo modo saluatur virtus eorum. Non enim manent elementa in mixto secundùm substantiam, sed facta compositione in materia illa elementorum inducitur vna forma mixti, quam consequuntur qualitates mediæ. Nam in forma mixti nòn est tanta caliditas, sicut est caliditas ignis, nec tanta frigiditas, sicut est aquæ, sic etiam non est tanta humiditas, sicut est aeris, nec tanta D siccitas, sicut est terræ, sed sunt qualitates mediæ, in quibus aliquo modo reseruantur ista extrema: ideo vt dictum est, miscibilia in mixto confunduntur, idest non manent secundùm substantiam, manent autem modo, quo dictum est secundùm virtutem: Sed tertia vnio, quæ est animæ rationalis ad carnem, aliquo modo est sine confusione substantiæ, quia quod est ibi spirituale, videlicet anima rationalis, manet secundùm substantiam suam in spiritualitate sua, & quod est ibi corporale, videlicet caro, manet secundùm substantiam in sua corporalitate: & ideò hæc

Elementa non manent in mixto secũdum substãtiam, sed tantum secũdum virtutem.

Vnio animæ rationalis ad carnem, magis repræsentat vnionē naturæ humanæ ad Deū, quam quæcunque alia vnio, ratione impermixtionis substantiæ. D. Athan. in Symb.

hæc vnio magis repræsentat vnionē humanæ naturæ ad Deum, vbi quod est humanitas, manet vt humanitas,& quod est Diuinitas manet vt Diuinitas: & ideo dicitur in Symbolo Athanasij. *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus.* Tamen quantumcunque sit simile, vt supra tetigimus, est valdè dissimile. Est enim dissimile, quantùm ad personam, quantùm ad naturam, & quantùm ad ordinem vnius ad aliam. Quantùm ad personam quidem; quia anima rationalis, & caro, vt ex superioribus aliquo modo haberi potest, faciunt ad constitutionem personæ hominis, sed humanitas nihil facit ad constitutionem personę diuinæ, vel ad constitutionem Verbi; sed substentatur in persona Verbi ab ęterno in esse constituta. Est enim ibi dissimilitudo quantùm ad naturam, quia ex anima & carne, vt supra tangebatur, constituitur vna natura communis, & tertia, quæ dicitur humanitas; sed ex humanitate, & Deitate, nulla natura communis, & tertia constituitur: ideo dicit Damascen. lib. 3. quòd *in Christo Domino nostro Iesu non est communem speciem accipere.* Est etiam ibi dissimilitudo quantum ad ordinem,quia in alio puro homine prius vnitur natura animæ, ad naturam carnis, & est ibi prius vnio in natura, quàm fiat vnio in persona. Prius enim anima, & caro vniuntur ad inuicem, & postea fit vnio in persona, quia ex tali vnione constituitur persona; sed in vnione humanitatis ad Deitatem in Christo est è conuersò, quia prius hę duę naturę intelliguntur vniri in persona Verbi, & postea sic vnitę intelliguntur vniri ad inuicem: ideo signanter Athanasius, cum prius dixisset, *non duo tamen, sed vnus est Christus*: postea subdit: *Vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.* Vnus ergo non confusione substantię, sicut cibus vnitur cibato,vel sicut miscibilia vniūtur in mixto. Nec est ista vnio omninò,sicut anima rationalis, & caro vniuntur ad inuicem, quòd huiusmodi vnio prius est naturarum ad inuicem, quàm sit vnio in persona, cum ex vnione naturarum fiat constitutio personę. Sed in Christo primò est vnitas secundum vnitatem perso-

D. Damasc.

A nę, vt quòd natura humana est vnita personę Verbi, & persona Verbi semper est vnita Deitati, oportet ex hoc, quòd natura humana sit vnita Deitati. Ex his autem potest haberi via ad soluendam quęstionem propositam; Vtrum plures personę Diuinę possint assumere vnam naturam humanam. Nam plura, vt plura, & vt sunt distincta, & alia, in vnum conuenire non possunt: Et ad hoc vadit dictum Anselmi, quòd plures personę nequeunt vnum, & eumdem hominem assumere. Addit etiam ibi hoc fieri non

B posse in vnitate personę, plures enim personę, vt sunt distinctę personaliter in vnitatem personę, vnam naturam non possunt assumere. Nam plura conuenire in vnum, vel conuenire in assumptionē vnius naturę, non potest esse, vt differunt, etit ergò vt conueniunt. Dicemus ergo, quòd in diuinis est dare essentiale, & absolutum,in quo personę conueniunt: & personale, & relatiuum, in quo differunt. Vnam ergo personam assumere vnam, & eandem naturam sine alia, vel cum alia,potest esse,quòd sic,& potest es-

C se quòd non:nā si ista assumptio terminetur ad illud, in quo personę conueniunt, & ad naturam diuinam, in qua conueniunt, tunc plures personę, non vt plures, & vt differunt, sed vt sunt vnum in natura diuina, & vt conueniunt poterunt assumere vnam & eandem naturam humanam, & esse vnus homo in vna humanitate, sicut sunt vnus Deus in vna Deitate. Sed si hęc assumptio non terminetur ad naturam diuinam, in qua personę conueniunt, sed ad ipsam personalitatem, vel ad ipsam personam, in qua dif-

D ferunt,sic plures personę diuinę non possent assumere vnam naturam humanam, quia tunc assumerent eam in vnitate personę,vel in vna personalitate,in qua vnitatem non habent. Nam licèt in diuinis in natura, & in essentia sit vnitas: in personis tamen est alietas. Concludamus ergo, & dicamus,quòd in diuinis natura est inseparabilis à personis, & è conuersò,personę sunt inseparabiles à sua natura; idest à natura diuina. Et ideo quia inseparabiles inseparabiliter operantur, vt superius probauimus ex D. Augustino 1. de Trinitate cap. 4. Non ergò potest vniri

Natura humana immediate vnita est Personę Verbi, & mediate Deitati.

Si plures Personæ vt sunt vnum in natura Diuina assumerent eādem naturam humanam, essent vnus homo in vna humanitate, sicut sunt vnus in Deitate.

vniri natura diuina naturę creatę, nisi vniatur & persona,& è conuersò; sed ista vnio vel erit primò, & immediatè ad ipsam naturam diuinam, & mediante tali natura fiet vnio ad personam, vel ad personas, & è conuersò. Si enim fiat vnio ad naturam, & hoc modo fiat vnio ad personas, sic plures Personę diuinę, imò omnes tres Personę, sicut habent vnam, & eandem naturam diuinam, sic poterunt assumere vnam, & eandem naturam humanam. Sed si fiat è conuersò, quòd vnio fiat ad personam diuinam, & mediante persona diuina fiat ad naturam diuinam, quia talis vnio fiet in vnitate personę, sic vna natura non poterit assumi, nisi ab vna persona. Hoc est ergo, quod Anselmus ait: Cur Deus homo. lib. 2. Quòd plures personę vnum, & eundem hominem nequeunt assumere in vnitate personę. Propter quod si personalitas est ratio, quare fiat ista vnitas, & ista assũptio, cùm cuilibet personę correspondeat sua personalitas, cuilibet personę respondebit, & assignabitur sua vnio, idest propria vnio, & propria assumptio.

Vnde quidam Scriptores moderni temporis in hanc veritatem incidetunt, sed non competenti medio. Dicunt enim, hanc quęstionem soluentes, quòd de ratione personę est essentia, & proprietas constitutiua personę, & ex hoc soluunt quęstionem propositam, dicentes, plures personas posse assumere vnam, & eandem naturam numero, potest intelligi dupliciter. Vno modo, quòd quęlibet persona fieret suppositum illius humanę naturæ immediatius ratione essentię, quàm ratione proprietatis constitutiuę: alio modo è conuersò. Primò plures personæ possunt accipere eandem naturam numero: secundo non. Isti ijdem incidunt in istam, & eandem veritatem, quam conclusimus. Volunt enim quod essentia vt est constitutiua personæ, possit esse ratio, quòd plures personæ assumant vnam, & eandem naturam, sed proprietas personalis esse non potest. Illud tamen medium, vel ista ratio, per quam declarant propositum, est incompetens. Nam non solùm proprietas personalis, sed etiam ipsa essentia, vt est constitutiua personæ, differenter, siue differenti modo se habet

A ad personas, vel habet esse in personis. Nam essẽtia in Patre est, vt non communicata ab alio, & in Filio vt est communicata à Patre; in Spiritu Sancto, vt est communicata ab vtroque.

Plures ergò personæ non possunt accipere vnam, & eandem naturam humanam, vt sunt plures, & vt distinguuntur, & differunt, sed vt sunt vnum, & vt vniuntur, & conueniunt. Non ergo poterit fieri talis assumptio secundum essentiam constitutiuam personæ, secundum quem modum differenter se habent B ad eam, sed fiet secundum essentiam, vt est vnitiua personarum, & vt communiter habent eam.

Dubitatio I. Lateralis.

Vtrum duæ personæ tantùm possint assumere vnam, & eandem naturam numero. Conclusio est negatiua.

C LTERIVS fortè dubitaret aliquis, Vtrum duę personæ tantùm possent assumere vnam, & eandem naturam numero. Et videtur quòd sic, quia communiter conceditur, quòd plures personæ possunt vnam, & eandem naturam numero assumere, sed duæ personæ tãtum sunt plures personæ: ergo &c.

D **RESOLVTIO.**

Si assumptio vnius, & eiusdem naturæ creatæ terminaretur immediatè ad ipsam naturam Diuinam, seu vnitatem Diuinæ naturæ, quæ communis est tribus, omnes tres Personæ dicerentur simul assumpsisse. Si verò ad vnitatem Personæ, siue ad subsistentiam relatiuam, in qua relatiuè opponuntur Personæ Diuinæ, non possunt duæ simul vnam, & eandem naturam assumere.

DICENDVM, quòd duæ personæ tan-

tantum non possunt assumere vnam, & A eãdem naturam numero, quòd ista vnio, vel ista assumptio non posset terminari ad aliquam vnitatẽ. Nam in diuinis respectu creaturæ non est nisi duplex vnitas, naturę, & personę. Illa ergo assumptio vnius, & eiusdem naturę, vel terminabitur primò, & immediatè ad vnitatem naturę, & sic competit omnibus tribus personis; vel ad vnitatem personę, & sic non competeret nisi vni personę tantùm.

Vnio naturę assumptę ad hoc, quòd pluribus Personis competere possit, ad aliquam earundem vnitatẽ, in qua conueniat, immediatè terminari debet.

Assumptio ergo vnius, & eiusdem naturę, vel competit omnibus tribus personis, si talis assumptio terminetur imme- B diatè ad ipsam naturam Diuinam, vel competit vni personę tantùm, si talis assumptio, vel vnio terminetur immediatè ad ipsam personam, & mediante vnione ad personam fiet vnio ad naturam diuinam. Quod factum est in persona Filij, quia natura humana immediatè est vnita personę Filij, & mediante persona Filij est vnita ad naturam diuinam in Filio. Sunt enim duę naturę, diuina, & humana vnitę in Filio propter vnitatem, quam habent ad vnam personam Filij. Ad hoc autem satis posset adduci auctoritas Au- C gust. lib. 5. de Trinit. c. 13. qui vult, quòd Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus dicantur relatiuè ad creaturam, non tanquàm tria, vel duo principia, sed tanquàm vnum principium. Ait enim, *quòd si interrogemur de Spiritu Sancto, verissimè respondemus, quòd Deus sit, & cum Patre, & Filio vnus Deus. Vnum ergo principium ad creaturam dicitur Deus, non duo, vel tria principia*; Si ergo personę diuinę referuntur ad creaturam, quia Deus, cum sint vnus Deus, non erunt nisi vnum principium creaturę, non duo, vel D tria principia. Quod ergò dictum est de principio, veritatem habet de termino. Nam si personę diuinę sunt principium creaturę, quia Deus; cum omnes tres personę non sint nisi vnus Deus: omnes tres personę non erunt nisi vnum principium creaturæ, non duo, vel tria: sic vt dicebatur, si assumptio humanę naturę terminetur ad personas diuinas, vt sunt essentia, & vt sunt Deus, cum omnes tres Personæ non sint nisi vna essentia, & vnus Deus, omnes tres personæ, non duæ tantum, hoc modo erunt vnus terminus, non tres termini creaturæ. Potest ergo tota Trinitas incarnari vt Deus, & esse vnus terminus incarnationis, cùm quælibet persona diuina habeat suam personalitatem distinctam ab alijs, duæ tamen personæ simul, sine tertia, nec principium creaturæ, nec terminus vnius, & eiusdem naturę creatæ esse possunt: quia ista assumptio, & ista vnio nec terminaretur ad vnitatem essentialem, quæ est eadem in tribus, nec ad vnitatem personalem, quæ est alia, & alia in vnaquaque persona.

D.P. Aug.

Duæ Personæ Diuinæ simul sine tertia, nec principium creaturæ, nec terminus vnus, & eiusdem naturæ creatæ esse possunt.

Aliam autem vnitatem respectu creaturæ non est dare in diuinis personis, vel in aliqua diuinarum personarum; dicimus autem respectu creaturæ, quia respectu diuinæ personæ est dare vnitatẽ duarũ personarum absque eo, quòd illa vnitas competat tertiæ personæ. Nam Pater, & Filius conueniunt in communi notione respectu Spiritus Sancti, & sunt vnum principium productiuum Spiritus Sancti, absque eo, quòd Spiritus Sanctus, qui est tertia persona in Trinitate, sit principium productiuum sui ipsius. Loquimur autem hic de productione, vel de processione æterna, quia quantùm ad processionem temporalem potest concedi, quòd Spiritus Sanctus procederet temporaliter a se ipso: sic ergo est in diuinis respectu personæ diuinæ, sed respectu creaturæ duæ personæ absque tertia, nec vt principium, nec vt terminus esse possunt.

Ad argumentum autem in oppositum, dicendum, quòd plures personæ non possunt, vt patet, assumere vnam, & eandem naturam, vt sunt plures, sed vt vniuntur, & sunt vnitæ. Et quia non possunt referri ad creaturam, nisi vt sunt principium vnum, vel vnus terminus, cùm hoc modo, quo dictum est, non possit competere duabus personis sine tertia: ideo vnam, & eandem naturam assumere nequeunt.

Dub.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum in creaturis reperiatur vnio ad naturam mediante persona, & è conuersò. Conclusio est negatiua.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrùm ista distinctio, quæ est vnio ad naturam, & mediante natura ad personam, & è conuersò; quia est vnio ad personam, & mediante persona ad naturam, locum habeat in creaturis, vel in personis creatis. Et videtur quòd sic: quia non minus, imò magis in creaturis distinguitur persona à natura, quàm in diuinis. Nam in diuinis propter identitatem persona prædicatur de natura, & è conuersò: quia verum est dicere, quòd persona Patris est sua natura, & est sua Deitas, & è conuersò: natura, & Deitas Patris est persona Patris. Non autem sic est in cæteris creaturis, quia homo non est sua humanitas, siue sua natura humana, & è conuersò.

RESOLVTIO.

In homine puro habente plures naturas, puta animæ, & corporis, quia ex præuia illarum vnione persona ipsa constituitur, locum non habet quæstio. An vnio naturæ ad naturam fiat mediante persona.

DICENDVM, quòd præfata distinctio non propriè habet locum in personis, & in naturis creatis, sed in personis, & in natura diuina; sed hoc non est ex eo, quòd in diuinis minus differant persona, & natura (vt ratio arguebat) quàm in rebus creatis. Propter quod ratio in oppositum non concludit, sed hoc est propter aliam causam, vt in prosequendo patebit. Sciendum ergo, quòd vnio ad naturam, & per naturam ad personam, non potest propriè habere locum, nisi in persona Verbi, vbi sunt plures naturę. Propter quod posset meritò dubitari. A Vtrum oporteat prius vnam naturam vniri alteri naturæ, & postea ambas naturas vniri personæ, vel è contra. Vtrum oporteat naturam prius vniri personæ, & posteà per vnionem ad personam habere vnionem ad naturam, sicut est in Christo, vbi natura humana prius intelligitur vnita personæ Verbi, & postea ex vnione, quam habet ad personam Verbi, intelligitur habere vnionem ad naturam Verbi. Propter quod illud Symboli: *Non duo tamen, sed vnus est Christus. Vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.* D. Athanas. in Symb. B potest exponi, quòd Christus est vnus in duabus substantijs, vel in duabus naturis, non confusione, nec vnitate naturarum, sed vnitate personæ; non quia in Christo non sit vnio naturarum, diuinæ, & humanæ sine confusione aliqua, sed quia illæ duæ naturæ prius intelliguntur vnitæ in persona, quàm esse vnitæ ad inuicem; non prius duratione, sed prius naturali intelligentia. Hæc ergo quæstio potuit habere locum in Christo de ordine vnionum. Nam cùm ibi sit vnio naturarum C in persona, & naturarum ad inuicem, quæ vnio intelligatur esse prius? vtrumque potuit esse, sed non vtrumque fuit. Est enim ibi propter vnionem naturarum in persona, vnio naturarum ad inuicem: sed si tota Trinitas fuisset incarnata, & ad totam Trinitatem fuisset assumptio naturæ humanę, terminata fuisset prius vnio naturę humanæ ad naturam diuinam, in qua conuenit tota Trinitas, vel omnes tres Personæ, quàm intelligatur esse vnio naturarũ in ipsis Personis: sed licèt in Personis diuinis modo, quo dictũ est, posset esse vterque ordo, vt D prius esset ordo vnionis naturæ ad naturam, quàm naturæ ad personam, & è conuersò. In creaturis tamen, vel in personis creatis habentibus plures naturas, cuiusmodi est quilibet purus homo, huiusmodi quæstio esse non potest, cùm quæstio sit dubitabilis, & in talibus talis dubitatio locum habere non possit. Nam in omni puro homine, oportet, quòd prius sit vnio naturarum, vt natura animæ ad naturam corporis, quàm sit vnio naturarum ad personam, quæ ex vnione animæ, & corporis efficitur, causatur, & constituitur; Et quia non potest esse vnio natura-

Humana natura prius vnita est Personæ Verbi, quàm naturæ Diuinæ, non prioritate durationis, sed prioritate naturalis intelligentiæ.

In homine puro prius est ordo naturarum ad inuicem, atque vnio quàm personæ ad naturam.

turarum in persona, nisi in persona iam A constituta in esse, cùm in quolibet puro homine constitutio personę præsupponat constitutionem humanæ naturæ, quæ cõstituitur ex vnione plurium naturarum, ideo in homine puro nullum est dubium, vnionem naturarum ad inuicem pręcedere naturali intelligentia, vnionem naturarum in persona, sed in persona Christi, de cuius constitutione non est humanitas: quia humanitas assumpta à Verbo nõ constituit personam Verbi, sed substentatur in persona Verbi ab ęterno in esse constituta, & in eius persona non solùm B habet esse anima, & corpus, quę constituunt naturam humanam, sed etiam simul cum natura humana est ibi natura diuina. Et ideo dubiũ esse potest. Vtrum prius intelligamus naturam humanam, & diuinam vniri in persona Christi, quàm vniri ad inuicem, cuius solutio patet per iam dicta, quòd Christus est vnus vnitate personę, vt prius intelligamus naturam diuinam, & humanam vniri in persona Christi, quàm vniri ad inuicem: sed si tota Trinitas assumeret vnam, & eandem naturam humanam, esset ibi è C conuersò, quòd prius natura humana intelligeretur coniungi naturę diuinę, quę est communis tribus personis, & postea natura humana sic assumpta, & sic vnita naturæ diuinę intelligeretur vniri tribus personis, quibus est communis natura diuina. Ex his autem potest saluari dictum Anselmi: quia si vnio ad naturam humanam terminetur immediatè ad vnitatem personę, secundùm talem vnionem non incarnabitur, nisi vna persona, secundùm quem modum loquitur Anselmus, quòd plures personę diuinę vnum homi- D nem in vnitate personę nequeunt assumere: sed si huiusmodi vnio terminetur immediatè ad ipsam naturam diuinam, sic tota Trinitas ad vnam naturam humanam vnionem habebit. Ex his etiam potest saluari vtraque opinio, & illa, quæ dicit, quòd plures personæ non possunt assumere eandem naturam humanam, & illa, quę ait, quòd plures personę diuinę possunt hoc facere. Nam si fiat immediatè vnio ad personam, nonnisi ad vnam personam vnietur natura humana, sed si fiat huiusmodi vnio immediatè ad diuinam naturam, si per plures personas volumus intelligere duas personas, sic duæ personæ tantum non poterunt assumere vnam naturam humanam, sed omnes tres personę poterunt hoc facere, quia naturã diuina non duabus personis tantùm, sed omnibus tribus est communis. Ratio autem facta in principio huius dubitationis, soluta est per iam dicta. Restat ergo soluere argumenta principalis articuli.

In homine puro persona constituitur ex vnione naturarum, animæ nimirũ & corporis.

Sententia negãs, cum ea quæ affirmat, posse plures personas eandem naturã assumere, cõciliatur.

RESP. AD ARGVMENTA ART. PRINC.

Primum ergo argumentum D. Anselmi per habita est solutum.

Ad secundum dicendum, quòd cùm arguitur, quòd vnio dicit vnionem in persona: verum est de vnione facta in persona Verbi, vbi prius natura diuina, & humana intelliguntur vniræ in persona Verbi, quàm intelligantur vniri ad inuicem: sed si Deus vellet, posset fieri è conuersò, vt prius natura humana intelligatur vniri naturæ diuinæ, quàm vniri diuinis Personis.

De facto vnio immediatè terminata est ad personã Verbi, de possibili potuit immediatè quoque ad naturam Diuinam terminari.

Ad tertium dicendum, quòd si fieret vnio naturæ humanæ ad naturam diuinam, & ex hoc vniretur huiusmodi natura toti Trinitati, vel omnibus personis hac hypotesi stante, omnes tres personæ essent vnus homo, propter vnam naturam humanam. Et sicut omnes tres personæ, propter vnam naturam diuinam, sic sunt vnus Deus, quòd non est confusio personarum, sed simul stat vnitas essentię diuinæ cum distinctione personarum. Sic pręfata hypotesi stante, omnes tres personæ propter vnam naturam assumptam, sic essent vnus homo, quòd non esset ibi confusio personarum. Ad formam autem arguendi de communicatione Idiomatum, dici potest, quòd non communicaret sibi Idiomata ille homo, & quælibet persona, vt persona est, quia non esset facta vnio immediatè in persona, sed in natura. Communicarent ergo sibi idiomata ille homo, & quælibet persona, non vt persona, sed vt omnes tres personæ essent vnus Deus, & vnus homo.

In casu possibili idiomatũ communicatio nõ esset inter personas realiter distinctas vt sic, & immediate, sed mediatè, & vt cõuenirent in eadem natura, tùm Diuina, tũ humana.

Ad quartum: quòd natura, quæ non est suum esse, multiplicatur secundùm multiplicationem suorum suppositorum: dici potest hoc verum esse de suppositis,

quæ

quæ constituuntur per talem naturam. Nam loquendo de ijs, qui sunt puri homines, quia supposita rerum constituuntur per humanas naturas, quot sunt talia supposita, tot sunt humanæ naturæ, & è conuersò. Sed hoc, quod dicitur, non habet locum, quia nullum suppositum diuinum constituitur in esse personali per naturam assumptam. Argumentum autem in contrarium ratione conclusionis concedantur.

ARTIC. VI.

Vtrum sit possibile, quòd vna persona assumat, & vniat sibi plures naturas humanas. Concl. est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 3. art. 7 Medina & Magister Cabrera ibidem disp. 1. Suar. disp. 13. sect. 3. Valentia tom. 4. disp. 1. q. 3. punc. 4. Siluius q. 3. art. 7. Scot & Lychet. in 3. sent. dist. 1. q. 2. Riechard q. 5. Dur. q. 13. Aureol. q. 4. art. 2.

SEXTO circa possibilitatem assumptionis, & vnionis, quæritur. Vtrum sit possibile, quòd vna persona assumat, & vniat sibi plures naturas humanas.

Et videtur quòd non. Quia natura non multiplicatur, nisi per multiplicationem suppositorum. Vnde si intelligitur natura humana abstracta ab omnibus suppositis, non intelligitur nisi vnus homo. Vna ergo, & eadem persona, quia non est nisi vnum, & idem suppositum, plures naturas humanas non poterit assumere, cùm manente vnitate suppositi, non possit esse multiplicatio naturarum.

Præterea, si Christus assumeret vnam aliam naturam humanam, cùm per istam assumptam vocetur Iesus, secundùm illam aliam posset vocari Ioãnes, vel Petrus, vel aliquo alio nomine: quare eadem persona Verbi esset Iesus, & Petrus, vel Ioannes, siquidem in atomo: vel in indiuiduo assumeret tales naturas, & consequenter indiuidua prædicarentur de se inuicem, & esset verum dicere, Iesus est Petrus, vel Iesus est Ioannes, quod non est intelligibile.

Præterea plus distat natura diuina à natura humana, quàm natura humana ab alia, sed Christus propter duas naturas,

Aegid. super iij. Sent.

A quas habet, humanam, & diuinam, nõ dicitur duo, sed vnus, iuxta illud Symboli *Qui licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus*. (D. Athan.) Si ergo Christus assumeret duas naturas humanas, quia non esset duo, sed vnus, non esset duo homines, quod videtur inconueniens, si haberet duas naturas humanas.

Præterea, quia duo homines sunt duæ personæ, non enim videtur intelligibile, quod sint duo homines, & non sint duæ personæ: si Christus assumpsisset duas naturas humanas, esset duo homines: ergo

B esset duæ personę, quod est inconueniens.

IN CONTRARIVM est, quia quicquid potest Pater, potest Filius: sed Pater posset incarnari, & posset assumere aliam naturam humanam, à natura quam assumpsit Filius: ergo hoc potest Filius: ergo Filius posset assumere aliam naturam humanam ab ea, quam assumpsit.

Præterea maior fuit ostensio bonitatis in Filio, quia vniuit sibi naturam humanam in vnitatem personæ, quàm illud, quod facit quotidiè, quia vnit sibi mentem humanam per gratiam: sed cùm vni-

C uit sibi vnam mentem humanam per gratiam, adhuc potest sibi vnire aliam, & aliam mentem: ergo & primum, quod est maioris bonitatis ostensiuum, videlicet quando vniuit sibi vnam naturam humanam in vnitate personæ, potest sibi aliam, & aliam humanam naturam sic vnire: quod probare volebamus.

RESOLVTIO.

Sicuti Deus ratione suæ infinitatis semper potest plures naturas de nouo producere per solam mutationem factam in crea-

D *tura: non enim exhauritur Diuina potentia: ita non est exhausta potentia Verbi, quin vnitum humanæ naturæ, non possit adhuc vniri alteri sine sui mutatione: quamuis ista vnio sit longè maior, vt puta ad Diuinum suppositum, quam vnio creaturæ ad Deum per creationem, quæ non impedit, quin in creatura ipsa proprium suppositum consurgat.*

RESPONDEO: dicendum, quòd in hac quæstione sic procedemus. primò agemus de ipsa quidditate vnionis, videlicet quid est vnio, de qua hic loquimur.

C Secun-

Secundò, quod ex quidditate rerum possumus inuestigare veritatem earum, quia secundùm Philos. in 2. Metaph. Distinctio vniuscuiusque rei in quidditate, est sua distantia in veritate: ideo inuestigando quidditatem vnionis poterimus inuestigare veritatem rerum vnitarum. Tertiò ex parte rerum vnitarum, poterimus inuestigare veritatem loquutionum nostrarum, quia veritas orationis oritur ex veritate rerum, sicut veritas rerum ex veritate quidditatum.

Arist. 2. Metaph.

Propter primum sciendũ, quod si quęratur, quid est vnio, & specialiter vnio naturæ creatæ ad naturam diuinam, vel ad personam diuinam, dici poterit, quòd huiusmodi vnio in Deo, non est nisi relatio quædam, & huiusmodi relatio non est in Deo ex mutatione Dei, sed ex mutatione creaturæ; potest enim esse noua relatio ad creaturã, non ex mutatione facta in Deo, sed in creatura. Potest enim dici Deus incarnatus, postquã fuit natus de Virgine, qui nõ poterat dici incarnatus, antequàm fuisset in Virgine, vel ex Virgine natus: sic potest dici ex tempore Dominus creaturæ, & verè Dominus, qui non poterat verè dici sic Dominus, antequàm produceret creaturam. Si ergo quæritur de vnitate vnionis, de qua loquimur, dicemus, quod quidditas istius vnionis est quędam quidditas cuiusdam relationis: nam sola relatio est id quod potest dici de altero, nulla mutatione facta in ipso, sed solùm facta in alio, vt declarari habet in 5. Physic. vbi ex hoc probatur, quod ad aliquid non est motus, quia potest aliquid referri ad aliquid, nulla mutatione facta in ipso, sed sola mutatione facta in alio. Sicut ergo potest Deus verè dici dominus ex tẽpore, licèt in Deo nulla possit cadere mutatio, sic potest dici Deus verè incarnatus, & verè vnitus carni ex tempore, quia hoc fuit, quando venit plenitudo temporis nulla mutatione facta in ipso.

Vnio naturæ creatæ ad personam Verbi, non dicit mutationẽ in Deo.

Potest in Deo esse noua relatio ex mutatione in dato creatura.

5. Phys. tex. 48.

Viso de quidditate vnionis, restat videre de veritate rerum vnitarum: Deus enim producẽdo creaturam, verè est causa efficiẽs creaturę, & verè est causa conseruãs, & verè est dominus creaturæ, & verè est vnitus creaturæ, vt efficiens, & conseruãs: sed ista vnio per personalẽ vnionẽ habet aliquid plus, quàm habeat vnio per creationẽ, uel per cõseruationẽ, uel per donationẽ. Nam sicut vnitus creaturæ, adhùc creatura est id, quod agit, sed non posset agere si Deus subtraheret suã operationẽ occultã, quia vt vult D. P. Aug. sup. Gen. *Si Deus subtraheret suam operationẽ occultã, extincta esset operatio naturæ, vel creaturæ*, sed creatura assũpta in unitare personæ, nec est quæ agit, nec est id, quod patitur, quia actiones sunt suppositorum, vt vult Damas. lib. 3. c. 34. quod agere, & pati nõ attribuitur naturę, sed supposito. Potest enim natura esse ratio agendi, cuiusmodi est natura formę, uel ratio patiendi, & talis est natura materiæ, ipsa tamẽ forma nõ agit, nec materia patitur, sed compositũ, vel suppositũ in quo habet esse natura, & forma, est id quod agit per formã, & patitur per materiã. Et ideo dicit Phil. in 1. de Anima, quòd *Anima nõ intelligit, sed homo per animã*. Potest ergo humanitas in Christo esse ratio agendi actiones humanas, & ratio patiendi passiones humanas. Tamẽ ex quo erat natura illa assumpta à Verbo, non habebat per se esse, sed habebat esse in Verbo, & nõ faciebat per se, nec personã, nec suppositũ. Poterat ergo natura humana in Verbo esse ratio agendi, uel patiẽdi, secundùm naturã illã, sed suppositũ Verbi, & persona Verbi est id quod agebat, & patiebatur secundùm eãdẽ naturã. Ex ijs autẽ apparere potest, quid sit unio, de qua loquimur, & quid dicendũ sit de ueritate rerũ unitarũ, & coniũctarũ, quia talis vnio, de qua loquimur, multũ habet manifestari, & declarari per unionẽ, quã habet Deus ad aliã creaturã: non quod unio, quã habet Deus ad aliam creaturã sit tanta, sicut est ista, quã habet Verbũ ad humanã naturam, sed illa unione potest manifestari ista. Est enim tanta unio Dei ad quamlibet creaturã, ut nulla creatura possit incipere esse sine Deo, nec conseruari in esse sine eo, nec agere sine ipso, & sic totaliter depẽdet ab ipso, ut sit totaliter serua eius, & Deus sit totaliter Dñs cuiuslibet creaturæ: tamẽ adhuc ista unio, quã habet Deus ad quãliber creaturã, non est tãta sicut est unio, quam habet Verbũ ad naturã humanã, quia nõ obstãte vnione, quam habet Deus communiter ad creaturas, creaturæ constituunt suum suppositũ, cui supposito competit agere, & pa-

Si Deus subtraheret suum concursum, nulla esset operatio creaturarum.

D. Damas.

1. de Anim. tex.

Vnio Dei ad creaturā per creationem nō impedit quin in creatura ipsa cōsurgat propriū suppositū, vnio humanæ naturæ ad Verbum est sinè propria eiusdem naturæ subsistentia, vel suppositalitate creata & idcircò est lōgè maior vnio.

& pati. Ad propositum ergo potest considerari creatura, vt est natura, & vt est suppositum: vt est natura potest esse natura agendi, vel patiendi, sed vt est suppositum, potest ei competere agere, & pati. Natura vero assumpta à Verbo, sic est vnita Verbo in vnitate personæ, vel suppositi, quòd non constituit nec suppositum, nec personam, sed sustentatur in supposito, vel persona Verbi, ab æterno in esse constituto. Propter quod nec agere, nec pati competit illi naturę, sed persona Verbi agit, & patitur, secundùm naturam illam.

Patet ergò quid dicendum sit de vnitate rerum sic vnitarum: nam quia ista vnio facta est in vnitate suppositi Verbi, cùm natura sit illud, secundum quod aliquid potest agere, & pati, & suppositum sit illud, quod agit, & patitur, quia anima non intelligit, sed homo per animam. Et corpus propriè non patitur, sed homo per corpus. Ideo persona Verbi, & suppositum Verbi est id, quod agit, & quod patitur, per humanam naturam. Ipsa verò humana natura, nec agebat, nec patiebatur. Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd longè est maior vnio Verbi ad naturam humanam, quàm sit vnio Dei communiter ad aliam creaturam, tamen hæc vnio, per illam potest declarari. Nam sicut Deus, quia est infinitus, ideo non potest adęquari creaturæ, nec potest tot creaturas producere, quòd totaliter exhauriatur potentia eius, sed potest semper nouam creaturam producere, & non per mutationem sui, sed per mutationem nouę creaturę productę fieri nouiter dominus illius creaturę; sic non est exhausta potentia Verbi, quod vnitum humanę naturę, non possit vniri alię humanę naturę, & adhuc alij humanę naturę, quia talis vnio, loquendo de Dei potentia absoluta, sicut Deo placet, sic habet fieri. De tali enim vnione loquitur Augustinus in epist. ad Volusianum, dum ait, quòd in talibus *tota ratio facti est potentia facientis*. Patet ergo, quid sit talis vnio, de qua loquimur. & quid dicendum sit de veritate rerum sic vnitarum. Patet etiã quomodo soluta est quęstio proposita, quia Verbum post assumptionem vnius naturę humanę, adhuc

D. P. Aug. tom. 3.

A possit assumere aliam naturam humanã, vt etiam communiter tenent Doctores.

Dub. I. Lateralis.

Vtrum Christus assumens duas humanas naturas deberet dici vnus homo, vel duo homines.

D. Thom. 3. p. q. 3. art. 7. Medina & Cabrera. Suar. ibid. Nazar. controu. 1. Ferrar. 4. contr. G. c. 11. Gabr. in 3. d. 1. q. 2. art. 3. dub. 4. Marsl. q. 1. art. 3. dub. 3. Albertin. q. 6. Theol. circa 6. coroll. dub. 3.

B LTERIVS postquam dubitauimus de quidditate vnionis, & de veritate rerum sic vnitarũ, quia Verbum, postquã vniuit sibi naturam humanam, adhuc posset vnire aliam. Restat dubitare de veritate loquutionum in hac materia; quia si hoc fieret, quomodo loquendum esset, & quid esset dicendum? Vtrum Christus assumens duas humanas C naturas deberet dici vnus homo, vel duo homines. Nam quicquid dicamus, videmur incidere in inconueniens, quia propter vnitatem personę, vel suppositi, videtur, quòd deberet dici vnus homo, & propter duas naturas assumptas, videtur, quòd deberet dici duo homines.

RESOLVTIO.

Sicuti tria supposita propter vnam naturam Diuinam non sunt nisi vnus Deus, ita è conuersò vnum suppositum propter D *duas humanas naturas erit duo homines. Etenim homo primò significat humanitatem, & deinde suppositum, in quo est humanitas: non est tamen Christus dicẽdus duo simpliciter, & absolutè.*

DICENDVM, quòd homo magis significat naturam humanam, quàm suppositum, quia vt dicitur 4. Metaphysic. non est differentia dicere, quòd homo est in sanitate, & quòd homo est sanus. Quod exponens Commentator ait, quòd Auicenna credidit, quòd nomen, & potissimè nomen positum in concreto

(sicut dicimus aliquem sanum, vel albū) A primò significat substantiam, & postea accidens, vt albedinem, vel sanitatem. Dicit tamen Commentator, quòd est è conuersò. Album enim, vel sanum primò significat albedinem, vel sanitatem, & postea significat substantiam, vel suppositum, in quo habet esse albedo, vel sanitas. Et ideo non differt dicere, quòd homo est in sanitate, & quòd homo est sanus, quia sanus primò significat sanitatē, & posteà significat subiectum sanum. Si ergo homo primò significat humanitatem, & posteà significat suppositum, in B quo est humanitas: sicut quia in vno supposito Verbi sunt duę naturę, idest natura diuina, & natura humana, ideo vnum suppositum Verbi est Deus, & homo: sic si in vno & eodem supposito Verbi essent duę naturę humanę, illud vnum suppositum Verbi esset homo, & homo: esset ergò duo homines. Quod totum contingit, quia sicut sanum primò significat sanitatem, & posteà significat suppositum, in quo est sanitas, & quòd numerus aliquorum prius attendendus est secundùm significatum primarium, quàm C secundùm significatum secundariū, pręfata hypothesi stante, Christus dicendus esset duo homines propter duas humanitates, & non vnus homo propter vnitatem personę, vel suppositi. Sed si volumus inter hęc distinguere, dicemus, quòd nomen impositum ab aliqua natura, vel ab aliqua forma, illud nomen significat ipsam formam, sed per suppositum significatur illud, quod est habens formam; pręfata ergò hypotesi stante, Christus esset vnus, habens duas humanitates, propter vnitatem suppositi: sed esset duo ho- D mines propter duplicem humanitatem, vel propter duplicem formam, quę est humanitas. Videmus autem in suppositis diuinis modo conuerso. Nam ibi sunt tria supposita habentia deitatem, tamen, quia non habent, nisi vnam deitatem, omnia illa tria supposita non sunt nisi vnus Deus. Sicut ergo plura supposita habentia deitatem, quia non habent nisi vnam deitatem, non sunt nisi vnus Deus: si è conuersò esset vnus habens plures humanitates, ille vnus, propter plures humanitates diceretur plures homines.

Homo prius humanitatē significat, & deinde suppositum.

Propter duas humanitates Christus diceretur duo homines.

Ratione vnius naturę diuinę tria supposita nō sunt nisi vnus Deus.

Verùm quia intellectus hominis non quiescit, adhuc posset dubitare aliquis propter illud dictum Symboli de Christo, quòd *cùm Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus*. Qua ergo ratione, si Christus est Deus, & homo propter duas naturas, diuinam, & humanam, non duo tamen, sed vnus est Christus, propter vnitatem personæ, vel suppositi.

Ad quod dici potest, quòd aliud est dicere, quòd Christus est duo absolutè, & aliud est dicere hoc specialiter, Christus est duo homines: nam absolutè, & simpliciter loquendo, si diceretur Christus esse duo, posset hoc referri ad pluralitatem suppositorum, vel personarum, quę pluralitas non est in Christo, sed si dicatur Christus esse duo homines, hoc esset propter duas humanitates, iuxta hypothesim factā, cùm homo secundùm primarium intellectum significet ipsam humanitatem, & quantùm ad secundarium intellectum significet suppositum habens humanitatem. Et si negetur, quòd Christus sit duo, ne propter hoc intelligatur esse duo supposita, vel duæ personæ: nulla est ratio, quare non debeat concedi, quòd sit duo homines, si ponantur in eo esse duæ humanitates, cùm hoc nomen homo secundùm primarium significatum, ipsam humanitatem significet. Possemus tamen si vellemus distinguere inter suppositum reale, & suppositum loquutionis, vt quidam etiam Magni distinguūt. nam Christus licèt non sit nisi vnum suppositum reale, quia non est, nisi vna persona, tamen Christus, vt habet in se duas naturas, posset esse duplex suppositum loquutionis. Nam hæc loquutio est vera quòd Christus est homo propter humanam naturam. Et hæc loquutio est vera, Christus est Deus prooter diuinam naturam, vt sit hoc modo vna persona Christi, vnum suppositum reale, propter vnitatem personæ, & duo supposita loquutionis, propter duplicem loquutionem verificatam de ipso, quòd est Deus, & quòd est homo. Et ad hoc fortè posset referri dictum Athanasij, qui cum dixisset, quòd licèt Deus sit & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus: ne ista vnitas referretur ad vnitatem suppositi loquutionis, osten-

Christus nō est dicendus duo simpliciter, & absolutè.

D. Tho. 3. p. q. 2 art. 3. ad 3. & 4. cont. Gent. c. 49.

Licèt in Christo nō fuerit nisi vnum reale suppositum, Verbi, verè etiam dicitur suppositum humanū, siue persona humana, ratione humanæ naturæ, quam re vera sustentat.

ostendit se fuisse loquutum de vnitate reali, secundùm quòd aliquid dicitur vnũ in natura, si illæ naturæ confundantur, & fiat vna natura, vel si illæ naturæ maneãt inconfusæ in vnitate personæ. Ideo exponendo se, subdit, quòd Christus erat vnus, non vnitate suppositi loquutionis, sed vnitate suppositi realis, quia erat vnus in vnitate personæ. Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd si Christus haberet in se duas humanitates, esset duo homines, quia homo secundùm suum intellectum primarium significat ipsam humanitatem. Christus ergò propter duas humanitates erit duo homines. Nam dato, quòd non dici debeat duo absolutè, ne ex hoc intelligatur esse duo supposita realiter, poterit tamen dici duo homines propter duas humanitates. Quòd si dicatur, quòd Christus non poterit dici duo homines, ne sit duo supposita. Poterit responderi, quòd sufficit ad hoc, quòd sit duo supposita loquutionis, quamuis non sit duo supposita realiter, idest duæ personæ.

A

B

Aduertendum tamen, quòd Magistri in hac materia sibi contradicere videntur, nam cùm priùs dixissent super 3. Sent. quòd si vna persona assumeret duas naturas humanas, & secũdùm vnam vocaretur Iesus, & secundùm aliam Petrus, licèt Iesus, & Petrus non essent duo supposita, sed vnum suppositum, tamen Iesus, & Petrus non essent vnus homo, sed duo homines, quia singularitas, & pluralitas substantiui attẽditur secundùm vnitatem, & pluralitatem naturę significatę per terminum, & non secundùm vnitatem, & pluralitatem suppositorum. Posteà verò in vltima parte Summę in quęstione 3. art. 7. hanc quęstionem mouentes, dixerunt, quòd propter duas naturas assumptas ab vno diuino supposito, illud diuinum suppositum non esset duo homines, sed vnus homo, quia nominibus vtendum est, secundùm quod sunt ad significandum imposita ex consideratione eorum, quę apud nos sunt; in quibus nunquam nomen ab aliqua forma impositum pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppositorum. Nam homo, qui est duobus vestibus indutus, non dicitur duo vestiti, sed vnus vestitus.

D. Thom. 3. sent. d. 1. q. 2. art. 5.

C

D. Tho. 3. p. q. 3. art. 7.

D

Sed hoc quod dixerunt secundò, stare non potest. Nam vt patet ex habitis, loquendum est in omnibus, secundùm quod natura patitur. Apud nos autem persona humana constituitur ex natura humana, & ideo ex alia, & alia natura humana oportet, quòd sit vna, & alia persona humana, vel aliud, & aliud suppositum. Sed in persona Christi, vel cuiuscunque personę diuinę, non sic est, quia persona diuina non constituitur in esse ex natura assumpta, sed vna persona diuina, vel vnũ suppositum potest plures naturas humanas assumere: cùm ergo hoc nomen homo, vel quodcunque aliud nomen primò significet formam, vel naturam, à qua imponitur, & posteà significet suppositum, vel personam habentem illam naturam, quia numerus aliquorum accipiendus est ex primario significato magis, quàm ex secundario: Ideo si vnum suppositum diuinum assumeret duas humanas naturas, illud suppositum diuinum propter illas duas humanas naturas assumptas, deberet dici duo homines, non vnus homo. Et si non posset illud suppositum simpliciter, & absolutè dici duo, ne ex hoc videretur ibi esse pluralitas suppositorum, deberet tamen dici duo homines propter duas humanas naturas. Et quod dicunt de vestimento, & indumento: respondemus, quòd natura humana ad Verbum non se habet omnimodè, vt indumentum. Tamen si vnum suppositum diuinum assumeret duas naturas humanas, esset duo corpora, loquendo de corpore, quod est genus ad animal, vel ad hominem, etsi esset duo huiusmodi corpora, esset duo animalia, vel duo homines, & si quodlibet eorum corporum esset indutum, esset duo induta propter duo corpora, vel duo induta propter duos homines. Dato ergo, quòd humana natura respectu Verbi se haberet per omnem modum vt indumentum, etiam præfata hypotesi stante, Verbum haberet duo corpora, loquendo de corpore, quod est pars compositi, vel esset duo corpora, loquendo de corpore, quod est genus, & esset hoc modo duo induta, vel duo induti, non vnum indutum, vel vnus indutus. Concedendum est ergo etiam hoc modo, quòd non obstante

Persona humana constituitur ex natura humana in nobis, non autẽ in Christo.

Numerus aliquorum primò attẽditur ex primario significato.

Christus nõ est dicẽdus absolutè, & simpliciter duo.

Vnio naturæ humanæ ad Verbum nõ se habet omnimodè vt indumẽtum.

ſtante vnitate ſuppoſiti, eſſent duo homines, non vnus homo. Sic loquendum eſt de indumento per omnem modum propriè dicto; quia Chriſtus propter duas naturas humanas eſſet duo corpora, & duo animalia. Et ſi quodlibet eorum eſſet indutum, eſſent duo induta, ſic etiam eſſet duo homines. Et ſi quilibet eorum eſſet indutus, eſſet duo induti. Sed ſi loquamur de indumento, non per omnem modum, & propriè ſumpto, ſed prout natura humana dicitur indumentum, tunc idem eſſet, Chriſtum eſſe indutum, & eſſe humanatum. Et quia propriè loquendo Chriſtus ſecundùm quod homo, non eſt humanatus, quia idem de ſe ipſo non prędicatur denominatiuè, ſed dicitur Chriſtus humanatus, ſecundùm quòd eſt Deus, vel ſecundùm quòd eſt diuinum ſuppoſitum, nullo pacto ſecundùm hunc modum loquendi diceretur duo humanata, vel duo humanati, niſi eſſet duo diuina ſuppoſita, vel duo Dij. In hoc ergo videtur decepti præfati Magiſtri, quia crediderũt idem eſſe duo humanata, vel duos humanatos, quod duo homines. Quod patet eſſe falſum, quia præfata hypoteſi ſtante, Chriſtus propter duas humanas naturas eſſet duo homines, quia primò, & principaliter homo ſignificat humanam formam, loquendo de forma totius, vel quod idem eſt, ſignificat humanam naturam: ſed eſſe humanatum, vel eſſe indutum humanitate, non poteſt competere, niſi Deo, vel diuino ſuppoſito. Propter quod præfata hypoteſi ſtante, ita Chriſtus eſſet duo homines propter duas humanas naturas, quòd non eſſet duo humanati, vel duo humanata, vel duo induti humanitate, propter vnitatem diuini ſuppoſiti, vel propter vnitatem Dei. Concludamus ergo, & dicamus, nõ eſſe idem, Chriſtum eſſe plures homines, & eſſe plura humanata, & Chriſtus ſecundùm quod homo non eſt humanatus, ſed magis eſt deificatus, quia per illam unionem factum eſt, quòd homo ille ſit Deus. Sic etiam per illam unionem, factum eſt, quod Deus ſit humanatus, uel factum eſt quòd Diuina perſona, uel diuinum ſuppoſitum ſit humanatum, cùm factum ſit, quòd Deus, uel diuina perſona, uel ſuppoſitum ſit homo. Sciendum autem,

Idem non prædicatur denominatiue de ſe ipſo.

Non eſt idẽ dicere duo humanata, & duo homines.

Chriſtus ſi haberet duas humanas naturas poſſet dici duo homines, non autem duo humanata.

A quòd propter incarnationem Verbi magis propriè dicitur Deus humanatus, quàm homo deificatus. Propter quod Damaſcenus lib. 3. cap. 2. concedit *Deum humanatum, & negat hominem Deificatum*. Vtrunque tamen habet ſuum bonum intellectum, nihilominus quidem hoc magis cõfirmat noſtrum propoſitum, quia ſi propriè dicitur Deus humanatus, dicere poſſumus, quòd ſi in Chriſto eſſent plures humanitates, Chriſtus eſſet plures homines, ſi non eſſet plura humanata, quia non eſſet plures Dij, nec plures diuinæ perſonæ, nec plura diuina ſuppoſita. B His itaque tranſcurſis, reſtat ſoluere argumenta principalis articuli.

D. Damaſc.

Ad primum dicendum, quòd natura non multiplicatur, niſi multiplicatione ſuppoſitorum: uerum eſt de natura, quæ de ſe conſtituit ſuppoſitum, quia non poſſunt eſſe plures tales naturæ, niſi ſint plura ſuppoſita conſtituta per naturas illas, ſed natura humana aſſumpta à Verbo non conſtituit ſuppoſitum, uel perſonam Verbi, & ideo poſſunt eſſe in Chriſto plures tales naturæ aſſumptæ, abſque C hoc, quòd ſint ibi plura ſuppoſita, uel plures perſonæ conſtitutæ per ipſam.

Ad ſecundum dicendum, quòd in puris hominibus hoc eſt impoſſibile, quòd Petrus ſit Ioãnes, & è conuerſo, quia in nullo puro homine poſſunt eſſe plures humanitates. Propterea nullus purus homo, una, & eadem perſona poteſt eſſe plures homines, ſed ſermones ſunt exponendi ſecundùm materiam. Et quia in hac materia, de qua loquimur in una perſona, poſſunt eſſe plures naturæ humanæ, uel plures humanitates, illa perſona poterit D eſſe plures homines, quorum vnus prædicatur de alio, quia ſi in eodem ſuppoſito eſſet muſica, & albedo, illud ſuppoſitum, vel ille homo eſſet muſicus, & albus. Propter quod albus prædicaretur de muſico, & è conuerſò. Sic ſi in eadem perſona Chriſti eſſet humanitas, ſecundùm quam vocaretur Ieſus, & humanitas ſecundùm quam vocaretur Petrus, homo Ieſus eſſet homo Petrus, & è conuerſò. Imò ſi benè cõſideratur hæc ratio, fortificatur reſpõſio noſtra videlicet quod præſata hypoteſi ſtãte, licèt Chriſtus nõ eſſet duo ſimpliciter, & abſolutè eſſet tamẽ duo hæc,

In homine puro eſſe nõ poſſunt plures humanitates, ſeu naturæ humanæ.

hæc, idest duo homines, homo Iesus, & homo Petrus. Est enim persona Filij in omni loco, & vbique: propter quod in vno posset humanari humanitate, qua diceretur Iesus, & in alio loco humanitate alia, qua diceretur Petrus. Imò si hæc referantur ad diuinam personam, secundùm quam duo corpora, vel duo homines possunt esse in eodem loco, posset Christus humanari in eodem loco vtraque humanitate, & esset Iesus, & Petrus.

Duo simpliciter, explicat: dualitatem suppositi: duo homines dualitatem naturæ.

Ad tertium dicendum, quòd aliud est dicere, vt patet ex habitis, quòd Christus sit duo simpliciter, & absolutè, quia ex B hoc viderentur poni in Christo duo supposita realia, idest duæ personæ; & aliud est dicere, quòd Christus est duo corpora, idest duo homines. Nam si in eodem supposito, vt in Sorte essent duę qualitates, musica, & albedo, posset dici, quòd Sortes esset duo qualia, licèt non posset dici, quòd Sortes esset duo simpliciter, & absolutè.

Ad quartum dicendum, quòd non est inintelligibile, quòd aliquis sit duo homines, propter duas humanitates, & non sit duæ personę. Dicimus enim verum esse C si loquamur de humanitatibus cõstituentibus personas, cuiusmodi sunt humanitates existentes in hominibus puris, sed humanitates, vel talis humanitas non potest esse in Christo, quæ constituta sit in esse ab æterno.

DIST. I. PARS II.

QVAESTIO I.

De congruitate Incarnationis.

QVAESITO de possibilitate Incarnationis, restat quærere de secundo principali, videlicèt de congruitate. Circa quod quęremus quinque.

Primò. Vtrum congruum fuerit huiusmodi vnionem ad carnem, vel ad hu- A manitatem fieri in Diuina natura.

Secundò. Vtrum congruum fuerit fieri in diuina persona.

Tertiò. Vtrum hæc congruitas sit tanta, quòd sit necessitas, & quòd non possemus aliter saluari.

Quartò. Vtrum talem vnionem congruentius fuerit, fieri in persona Patris, vel Spiritus Sancti.

Quintò quæretur de congruitate temporis. Vtrum congruentius fuerit talem incarnationem fieri in tempore, in quo facta est, quàm in alio tempore.

ARTIC. I.

Vtrum congruum fuerit huiusmodi vnionem fieri in natura diuina. Conclusio est negatiua.

D. Bonau. in 3. sent. dist. 5. q. 4. Alens. 3. p. q. 4. memb. 1. Richard dist. 5. art. 1. q. 1. & 2. Aluar. in 3. p. disp. 10. Medina q. 2 art. 1. Siluius q. 2. art. 1. Cabrera in Comm. q. 2. art. 1. disp. 1. Vasquez in 3. p. disput. 14. Suarez disp. 7. sect. 2. Rada tom. 3. controu. 2. art. 3. Nazarius in 3. p. q. 2. comment. super art. 1. Thom. de Arg in 3. d. 5. art. 2.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd congruũ fuerit huiusmodi vnionem fieri in natura. Nam in vndecimo Cõcilio dicitur fuisse decretum, non duas naturas, sed vnã naturam Dei Verbi fuisse incarnatam, sed illud quod factum est, debet congruum reputari: ergo &c.

Conc. Chalcedon. vnũ ex quatuor generalibus, ac celeberrimis Concilijs.

D Prætereа dicitur in Symbolo, quod *sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus.* sed anima rationalis, & caro sunt vnus homo, quia ex eis constituitur vna natura aliqua, vt vna natura humana: ergo Deus, & homo sic erunt vnus Christus, qui ex deitate, & humanitate sic constituitur vna natura aliqua, quæcunque sit illa.

Præterea in diuinis idem est natura, & persona, quia prædicatione identitatis vnum prædicatur de alio, vnde benè dictum est, quòd persona diuina est natura diuina,

diuina, & è conuersò; sed in his quæ sunt idem non potest fieri vnio in vno, quin fiat in alio; si ergo facta est vnio in persona, facta est vnio in natura.

IN CONTRARIVM est, quia quando duæ naturæ sic se habent, quòd vna natura non sit alia natura, nec ibi ex duabus naturis resultet natura tertia, non debet dici, quòd ibi facta sit vnio in natura; sic autem se habent humana natura, & diuina in Christo: ergo ibi non est facta vnio in natura. Præterea si esset in Christo facta vnio in nàtura, cùm natura sit communis omnibus tribus personis, omnes tres Personæ, & tota Trinitas diceretur incarnata; hoc autem est falsum, ergo &c.

RESOLVTIO.

In ratione principij effectiui tota Trinitas est vnita carni, nam tota Trinitas incarnationem operata est per vnam, & eandem virtutem effectiuam, cuius operatio intima est productæ rei. At quantùm ad vnionis terminum sola persona Filij immediatè incarnata est, quamuis congruè, & competenter, hoc est, sine aliqua confusione potuisset hæc vnio ad naturam quoque diuinam immediatè terminari, quæ est sua actio, & suum esse.

RESPONDEO dicendum, quòd sunt hic necessariè quinque distinctiones: Nam cùm dicitur, quòd Deus est vnitus carni, vel naturæ humanæ, vel ibi Deus stat pro Incarnationis principio, & potissimè pro principio effectiuo, vel pro Incarnationis termino.

Præmittuntur quinque distinctiones.

Secunda distinctio est, quòd cùm dicitur Deus est incarnatus, vel ibi Deus stat pro natura, vel pro persona.

Tertia distinctio est, quòd cùm dicitur, Deus est incarnatus, siue ibi Deus stet pro natura, siue pro persona, aut hoc intelligitur immediatè, aut mediatè, vt dicatur, quòd natura diuina immediatè est vnita carni, & mediante natura est vnita personæ, vel è conuersò.

Quarta distinctio est, quòd cùm dicitur, Deus est incarnatus, siue ibi Deus stet pro natura, siue pro persona, aut loquimur

Vide S. Th. 3. p. q. 2. ar. 1. vbi citantur Damasc. & Nazian.

A de incarnatione actu facta, aut de incarnatione possibili.

Quinta autem, & vltima distinctio est, quòd cùm dicitur, Deus est incarnatus, vel vnitus carni, si ibi Deus stet pro natura, aut hoc intelligitur, salua vtraque natura, aut altera, vel vtraque natura confusa.

Propter primum sciendum, quòd cùm dicitur Deus incarnatus, vel vnitus carni, si ibi Deus stet pro principio effectiuo, dicetur, quòd ibi Deus stat pro natura.

Et quia natura diuina est communis B toti Trinitati, dicemus hoc modo, quòd tanquam principium effectiuum tota Trinitas est vnita carni. Nam incarnationem illam tota Trinitas fecit, & tota Trinitas fuit principium illius incarnationis. Pater enim, & Spiritus Sanctus induerunt Filium carne, & ipse Filius induit seipsum carne. Illius ergo incarnationis terminus, est sola persona Filij, quia sola persona Filij est induta carne, & ad solam personam Filij terminata est talis incarnatio. Propter quod incarnationis terminus est vna persona tantùm, sed in- C carnationis principium, & potissimè principium effectiuum est natura diuina, & tota Trinitas, cui est communis natura diuina, nam opera totius Trinitatis, vel omnium trium personarum sunt indiuisa, & inseparabilia, quia omnium trium personarum est indiuisa substantia, vel natura. Operatio enim egreditur à virtute: & quia virtus diuina est ipsa natura diuina, vel ipsa diuina essentia, consequens est, quod omnium trium personarum sit vna virtus, & vna operatio, sicut omnium trium personarum est vna natura, & vna D essentia.

Tota Trinitas est vnita carni tanquam principium effectiuè, non tanquam terminus.

Opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa ratione indiuisæ substantiæ, seu virtutis operatiuæ.

Sed dices, quæ vnio est ista, quæ dicitur esse Dei ad carnem, vel ad humanitatem, tanquam ad principium effectiuum? Dicemus, quòd Deus, vt est principium effectiuum illius carnis, vel illius humanitatis, cuius vnio terminata est ad personam Filij, est valdè coniunctus illi carni, vel humanitati. nam secundùm Philosophum. *Quod non tangit, non agit*. Oportet ergo, quod sit tactus quidam, & quædam vnitas principij effectiui ad suum effectum. Videmus autem in rebus tria principia effectiua, artem, natu-

Declaratur in quo consistat vnio in ratione operantis.

naturam,& Deum. Vt autem ars est principium effectiuum, modica est vnio talis principij ad suum effectum, quia ars non agit nisi mediante corpore, vel mediante organo corporali, vt carpentarius non agit nisi mediante dolabra, vel mediante terra, quæ sunt quædam instrumenta corporalia, & quædam corpora: & ædificator agit mediante trulla cementaria, quæ est quoddam corpus. Commentator autem in 12. dans differentiã inter actionem artis,& actionem naturæ, vult, quòd corpus agens in aliquod corpus, non agat nisi in extremitatibus eius, sed natura agit in corpore toto. Modica ergo est vnio principij effectiui ad suum effectum, prout tale principium est ars. Maior vero est vnio principij effectiui, ad suum effectum, prout tale principium est natura, quia licet ars secundùm quòd huiusmodi non se profundet in suo effectu, quia non agit nisi in extremitatibus eius, natura autem se profundat, quia agit in corpore toto. Sed vnio principij effectiui ad suum effectum est maxima, prout tale principium est Deus, quia profundior, & intimior est operatio Dei, quàm sit operatio naturæ, iuxta illud Augustini 3. Confess. qui loquens Deo ait, quòd, *Deus est intimior nobis intimo nostro*: & 9. super Genesim loquens, & comparans operationem Dei ad operationem naturæ, operationem Dei vocat latentem, & occultam, dicens, quòd si *Deus subtraheret occultam operationem, extincta remaneret operatio naturæ*. Loqui ergo de vnione Dei ad carnem Christi, vel ad humanitatem eius, conuenit dupliciter. Nam si loquimur de tali vnione, tanquam ad principium effectiuum, sic natura diuina, & omnes tres Personæ, quibus est communis illa natura, est tale principium effectiuum: sed si loquamur de tali vnione, vel incarnatione, nõ quãtùm ad eius principiũ effectiuũ, sed quãtùm ad eius terminũ, sic sola persona Filij potest dici incarnata, & est illius incarnationis terminus.

Averroes.

Operatio Dei est nobis intimior & coniunctior intimo nostro.

D.P. Aug.

A B C D

Viso quid dicendum sit de incarnatione diuina secundùm primam distinctionem, prout Deus est illius incarnationis principium, vel illius incarnationis terminus, videndum est, quid dicendum sit de illa incarnatione secundùm distinctionem secundam. Nam Deus potest stare pro natura, & persona. Nam licèt hæc loquutio Deus est incarnatus: si loquamur de Incarnationis termino; quia illa incarnatio terminata est ad solam personam Filij, dicemus, quòd sola Persona Filij est incarnata: Verùm quia persona Filij non est sine natura Filij, si est incarnata, & vnita carni persona Filij, oportet, quòd sit incarnata, & vnita carni natura eius. Tunc ergo est necessaria distinctio. Nam licèt vtrunque sit verum, quòd tàm persona Filij, quàm natura eius sit vnita carni, tamen de persona hoc verificatur immediatè, de natura autem mediatè. Vt loquamur hic de immediato, & mediato, prout in tanta materia loqui possumus. Dicemus enim, quòd immediatè facta est vnio ista in Persona Filij, & mediante vnione facta in persona Filij, facta est vnio in natura, quia tàm persona Filij, quàm naturã eius sunt vnita carni. Sed ad plenum intellectum quæstionis propositæ, oportet recurrere ad distinctionem quartam. Erat autem quarta distinctio, quia vel loquimur de Incarnatione iam facta, vel de incarnatione possibili fieri. Nam incarnatio iam facta immediatè respicit personam Filij, & mediante persona respicit naturam. Posset tamen, si vellet Deus, fieri incarnatio, & è conuersò, sicut supra diximus. Vtrum plures personæ possint incarnari, assumendo vnam naturam humanam. Dicebatur enim ibi, quòd ista assumptio, vel potest immediatè terminari ad vnitatem personæ, vel immediatè ad vnitatem naturæ, vt dicatur Deus incarnatus, non prout Deus stat pro persona Filij, vel pro aliqua vna persona speciali, sed prout stat pro natura diuina, vt est communis tribus personis, secundùm quem modum tota Trinitas posset assumere vnam humanitatem, & essent omnes tres personæ vnus homo in vna humanitate, sicut tres sunt vnus Deus in vna deitate.

Quomodo rectè intelligatur hæc propositio Deus est incarnatus.

Incarnatio eo modo, quo facta est, immediatè respicit personã Verbi.

Ergo si quæratur de vnitate iam facta. Dicimus, quòd facta est vnio immediatè ad personam, & mediante persona facta est ad naturam. Sed si quæratur de vnitate possibili. Dicemus, quòd si vellet Deus, posset fieri & è conuersò, modo, quo dictum est. Cùm ergo arguitur de con-

congruitate vniunis ad naturam, quantùm ad vnionem factam terminata est vnio ad naturam mediatè, non immediatè, sed si quæratur de vnione possibili, congruè, & competenter posset terminari vnio ad naturã immediatè, & mediante natura, terminari ad personas. Ista autem competentia, & congruitas oritur ex differentia, quam habet natura diuina ad naturas alias, quia natura diuina est suum esse, & sua actio, quod non competit alicui alij naturæ. Posset ergo hoc agere natura diuina, quia sicut est incarnationis principium, sic esset incarnationis terminus, & esset immediatè incarnata ipsa diuina natura primò, & immediatè, & mediante natura essent incarnatæ personæ, sicut & quidam Scriptores nostri temporis scripserunt. Aduertendum tamen, quòd ad plenam solutionem quæstionis, oportet aliquid dicere de quinta distinctione. Nam cùm quæritur. Vtrum congruenter posset fieri vnio in natura, cum confusione alterius naturæ, nimirum, quod humana natura conuertatur ad diuinam, & è conuerso. Dicemus hoc esse impossibile, quia hoc fieri non posset, sine mutatione diuinæ naturæ, si alia natura conuerteretur in ipsam, vel si ipsa conuerteretur in aliam: nam omnis mutatio à diuina natura est aliena, sic etiam fieri non posset talis vnio cum confusione vtriusque naturæ, quia hoc etiam sine mutatione diuinæ naturæ fieri non posset; sicut ex pluribus elementis, vel ex pluribus miscibilibus fit vna natura mixti, non remanente aliquo miscibili, secundùm naturam suam. Potest tamen talis vnio fieri cum permanentia vtriusque naturæ, absque constitutione tertiæ naturæ. Propter quod illud simile. *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*, non est omnino simile, quia si vnio fit aliquo modo sine commixtione vtriusque naturæ, quia anima manet in sua natura spirituali, & caro in sua natura corporali, tamen ex ijs duabus naturis, constituitur vna tertia natura, quæ dicitur homo, vel humanitas. Sed siue fieret vnio in natura diuina, modo, quo talis vnio est possibilis, siue fieret in persona immediatè, modo, quo

Natura diuina, quia est suum esse, & sua actio potuisset immediatè terminare naturam humanam.

Vnio nō potuisset fieri cum permixtione alterius naturæ, sine reali mutatione Diuinæ, & idcirco hoc pacto est impossibilis.

D. Athan. in Symb.

A B C D

est facta, semper sic saluaretur, & permaneret vtraque natura secundùm se, quia humana non fieret diuina, nec è conuersò, quia ex illis duabus naturis non constitueretur, nec posset constitui natura tertia.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, aliquos sic soluere illud argumentum, quòd illa auctoritas fuit exposita postea in alio Concilio. Sed non videtur nobis illud dictum indigere alia expositione: quia in Christo non est incarnata, nisi vna natura, videlicet natura diuina: ipsa autem caro Christi non est incarnata, nec ipsa humanitas est humanata: quia quodlibet prædicatur de se ipso essentialiter, & non denominatiuè. Natura ergo diuina est incarnata in Christo, non immediatè, sed mediate persona Verbi. Personam autem Verbi immediatè intelligimus incarnatam; & mediante persona, intelligimus esse incarnatam & vnitam diuinam naturam, quæ cum proprietate personali est constitutiua illius personæ.

Caro Christi non potest dici incarnata.

Ad secundum dicendum, quòd illud simile non est per omnia simile. Nam quamuis anima rationalis, & caro constituant vnam naturam tertiam; natura tamen Diuina, & humana non possunt vnam tertiam naturam constituere, siue intelligatur talis vnio immediatè ad personam, secundùm quem modum est facta; siue intelligatur immediatè ad naturam, secundùm quem modum dicimus talem vnionem esse possibilem fieri, sed non esse factam.

Caro, & anima rationalis constituunt vnam tertiã naturam, at natura Diuina, & humana nequaquam.

Ad tertium dicendum, quòd illa denominatio non fit propter confusionem substantiæ, quod humanitas sit deificata, quia sit conuersa in deitatem, vel quòd deitas sit humanata, quia sit conuersa in humanitatem, sed hoc est propter vnitatem personæ. Nam quia eadem persona dicitur esse Deus, & homo; humanitas dicitur esse deificata, quia habet esse in illa persona, quę verè est Deus, & quę est verè Deus de Deo vero, & Deitas dicitur humanata, quia habet esse in illa eadẽ persona, quę cum hoc, quod est verus, & perfectus Deus, non deserendo,

Quomodo Deitas dicatur humanata.

quod

quod erat, sed assumendo, quod non erat, factus est perfectus, & verus homo. Ista ergo vnitas facta est, non secundùm confusionem alicuius substantiæ, sed secundùm vnitatem personæ. Ideò cùm in Symbolo dicitur de Christo: *Qui cum Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus*; postea subditur. *Vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*.

Ad hoc, quod humana natura immediatè terminata sit ad personam Verbi, & non ad essentiã sufficit distinctio rationis inter diuinã essentiam, & Personas.

Ad quartum dicendum, quòd licèt in diuinis omnia sint idem, propter summam simplicitatem ibi existentem, aliqua tamen differentia est ibi, vel rerum, quantùm ad distinctionem personarum, quæ sunt res relatæ, vel rationis, quantùm ad absoluta. Non solùm enim persona differt à persona realiter loquendo de re relata, sed persona dicitur ab essentia ratione differre, quia essentia in diuinis dicit quid absolutum, persona verò quid relatum, propter quam differentiam assumptio carnis immediatè terminata est ad personam, & mediante persona terminata est ad essentiam, vel naturam.

ARTIC. II.

Vtrum congruum fuerit diuinum suppositum, vel diuinam naturam carnem assumere. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 1. art. 1 Cabrera ibidem disp. 1. Suarez disput. 3. sect 3. Nazarius controu. 2 Siluius q. 1. ar. 1. Medina ibid. Aluarez di p. 2 D. Bonau. 3. sent. d. 1. art. 2. q. 1. Ricchar. par. 2. quæst. 1.

SECVNDO quæritur de congruitate incarnationis per comparationem ad suppositum, vel personam. Vtrum congruum fuerit diuinum suppositum, vel diuinam naturam carnem assumere: & videtur, quòd non.

Nam datò quòd hoc sit possibile, non videtur hoc fuisse congruum: sicut enim malitia opponitur bonitati, sic infirmitas opponitur maiestati, sed summam bonitatem non decet assumere aliquam malitiam: ergo summam maiestatem non

A decet assumere aliquam infirmitatem; sed in qualibet Persona diuina, & in quolibet supposito diuino habet esse summa maiestas: ergo &c.

Præterea peccatum hominis, & peccatum Angeli fuerunt eiusdem generis, quia quilibet peccauit per superbiam: ergò congruum fuit, quòd eodem modo fieret satisfactio pro vtroque peccato: sed Deus non subuenit, nec satisfecit pro peccato Angeli, assumendo aliquam naturam: ergo non fuit congruum id facere pro peccato hominis.

B Præterea creatio respondet recreationi: congruum ergo fuit, quòd sicut Deus se habuit creando hominem, sic se haberet recreando, vel redimendo: sed creando hominem non assumpsit aliquam naturam: ergo &c.

Præterea, secundùm Dionysium: *Lex diuinitatis est infima per media reducere*: sed homo, vel anima rationalis tenet infimum locum in genere substantiarum separatarum, quia natura quilibet Angelus est superior homine. Reducendus ergo erat homo in Deum per Angelum, qui C est medius naturaliter inter Deum, & hominem: & quia congruum est, quòd Deus agat secundùm suam legem: ergo &c. D. Dion. de cœlesti hierarchia.

Præterea quodlibet bonum creatum est finitum: sed bonum totius humanæ creaturæ est creatum: ergo est finitum: sed quolibet bono finito potest Deus facere aliquod maius: posset ergo facere aliquem Angelum, qui præponderaret toto humano generi, & quia non fit congruè per maius, quod potest fieri per minus, non fuit congruè facta redemptio per personam Diuinam, cùm hoc posset fieri D per naturam Angelicam.

IN CONTRARIVM est, quia tota humana natura fuit corrupta in primo Parente: sed pro tota humana natura non poterat congruè satisfacere, nisi Deus: congruum ergo fuit Deum incarnari, vt talis satisfactio fieret.

Præterea dicitur Sap. 8. *Sapientia vincit malitiam*: sed malitia Diaboli deiecta, fuit humana natura in peccatũ, quantùm potuit deiici: ergo vt Dei Sapientia vinceret malitiam Diaboli, debuit humanam naturam exaltare, quantùm potuit exaltari; sed hoc non poterat fieri nisi fieret, Sap. c. 8.

quòd

quòd Deus esset homo, & quòd Deus incarnaretur, & fieret homo. Congruum ergo fuit, quòd sic faceret.

A

RESOLVTIO.

Congruum fuit Deum incarnari ex parte hominis sanati, vt fides nostra fundaretur, spes erigeretur, & diffunderetur charitas. ex parte item Dei sanantis ad ostensionem Diuinæ misericordiæ, iustitiæ, & sapientiæ.

RESPONDEO dicendum, quod de possibilitate incarnationis quæsitum est prius, nunc autem quæritur de congruitate. Vtrum congruum fuerit humanum genus redimi per incarnationem Dei, vel Filij eius, qui est verus Deus. Hanc autem quæstionem soluit August. 13. de Trinitate cap. 10. vbi vult, quod *si alius modus fuit possibilis nostræ redemptionis, sanandæ tamen nostræ miseriæ conuenientem modum alium non fuisse.* Possumus autem istam congruitatem assignare ex parte hominis sanati, & restaurati, & ex parte Dei sanantis, & restaurantis. Ex parte autem hominis sanati tripliciter. Nam secundùm Apostolum: Nunc manent Spes, Fides, Charitas, congruum enim fuit, Deum incarnari, vel Dei Filium hominem fieri, vt ex hoc Fides nostra fundaretur, Spes erigeretur, vel eleuaretur, Charitas autem diffunderetur, vel dilataretur. Per Christum enim fides nostra est fundata: Et ideo ait Apostolus 1. Corinth. 3. *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.* Quod exponit Glossa de fide Christi, quæ per dilectionem operatur. Hæc enim posita pro fundamento, vt Glossa ait, neminem perire permittit. Est autẽ Dei Filius incarnatus fundamentum fidei nostræ, namq; omnes articuli fidei sunt de Dei Filio incarnato. Non enim possumus intelligere Dei Filium, nisi intelligamus Deum Patrem, quia relatiua posita se ponunt, & perempta se perimunt, nec possumus intelligere Patrem, & Filium, nisi intelligamus Spiritum Sanctum, qui est amor, & nexus vtriusque, & qui relatiuè refertur ad vtrumque. Omnium ergo articulorum

B

D.P.Aug. tom. 5.

C

D

pertinentium ad deitatem est fundamentum Dei Filius, qui est vnus Magister noster, docens nos viam salutis, & ea, quæ debemus de deitate credere: & quia ipse solus assumpsit carnem, & factus est homo, in eo sunt omnia, quæ debemus de humanitate credere. Ideo Athanasius componens Symbolum de fide Catholica, cùm prius narrasset omnia, quæ pertinent ad deitatem, postea subdit, quòd *Necessarium est ad æternam salutem, vt Incarnationem Domini nostri Iesu Christi fideliter credant.* Fides ergo nostra per Christum suscipit fundamentum. Propter quod Augustin. 18. de Ciuit. Dei cap. 27. vult, quod *nulli est concessum pertinere ad spiritualem Ierusalẽ, nisi cui reuelatus est Christus.* Cõgruũ ergo fuit Deũ, idest Dei Filiũ incarnari, vt fides nostra fundaretur.

D.Athan.

D.P.Aug. Ad spiritualem Ierusalem ij pertinent, quibus reuelatus est Christus.

Secundò congruum fuit Christum incarnari, vt spes nostra eleuaretur, & erigeretur. Fortè non speraremus, imo fortè desperaremus fieri filij Dei per gratiam, sed quando audiuimus, & cognouimus, quod Dei Filius naturalis, factus est hominis filius naturalis, omnino possumus audaciam sumere, & firmiter sperare, quod filij hominum naturaliter possunt fieri filij Dei adoptiui. Ideo Ioan. 1. cùm dicit Euangelista: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*, ad hoc confirmandum, & probandum subdit: *Verbum caro factum est*, quasi dicat, quod si Verbum Filius Dei naturalis potuit fieri caro, idest fieri homo, & filius hominis naturalis: debent sperare filij hominum naturales, quod possunt per gratiam fieri filij Dei adoptiui. Augustin. 13. de Trinit. cap. 9. ait: *Si natura Dei Filius, propter filios hominum, natura factus est filius hominis, & Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, quantò credibilius est, natura filios hominum, gratia fieri filios Dei?*

Vnde speremus fieri filij Dei adoptiui.

Io. c. 1.

D.P.Aug.

Tertiò hoc fuit congruum, quod diuina persona, idest Dei Filius incarnaretur, quia in hoc non solùm fides nostra est fundata, & spes eleuata, sed etiam & charitas est dilatata. Nam in lege veteri non erat præceptum de dilectione inimici, sed solùm de dilectione proximi, per proximum autem ipsi intelligebant amicum. Propter quod per dilectionem proximi intelli-

Per incarnationẽ lex charitatis dilatata fuit.

intelligebant dilectionem amici. Et ex hoc fortè credebant, quòd liceret eis odisse inimicos, ideo dicitur Matth. 5. *Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Quod dictum fortè potest referri ad intellectum, quem habebant Scribæ, & Pharisæi de Lege: Et subdit: *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, &c.* Omnes ergo istæ congruitates, & etiam aliæ, quæ possunt inueniri, ostendunt pro parte nostra, congruum fuisse, Dei Filium incarnari.

Quo pacto Incarnationis mysterium congruum fuerit ex parte Dei.

Viso quomodo hoc congruum fuit ex parte nostra, volumus ostendere, hoc fuisse cōgruum ex parte Dei, quia in hoc apparuit magna illius misericordia: æqua eius iustitia, perspicax eius sapientia: Dicitur enim Io. 3. *Sic Deus dilexit mundū, vt vnigenitum Filium suum daret.* & ad Rom. 8. dicitur: *Qui etiam proprio Filio non pepercit.* Sed & ad Rom. 5. habetur: *Cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius.* Ex quibus omnibus possumus accipere quatuor conditiones, quòd ex magna dilectione, quam habet Deus ad nos, magna opera misericordiæ pro nobis exercuit, vt ex hoc magna eius misericordia ostendatur. Nam si seruum dedisset pro redemptione serui, fortè nō fuisset ostēsio magnę dilectionis, nec opus magnæ pietatis, & misericordię, sed pro seruo dare filiū fuit valdè magnū: ideo ait Gregorius: *O inæstimabilis dilectio charitatis, quia vt seruum redimeres, Filium tradidisti.* Secundò fuit hoc magnum, quia si pro seruo dedisset filiū adoptiuum, fortè non fuisset magnum, sed dare filium naturalem fuit valdè magnum. Ad hoc ergo potest adaptari, quod dicitur ad Rom. 8. *Qui etiam proprio*, idest naturali, *Filio suo non pepercit.* Tertiò si habuisset plures filios, & vnū de illis tradidisset pro nobis, fortè nō fuisset magnum, sed cùm non haberet nisi vnigenitum, idest vnum genitum, & vnum filium, illum tradidit pro nobis, fuit valdè magnum misericordiæ, & pietatis opus. Ad hoc ergo potest adaptari quod dicitur Io. 3. *Sic enim Deus dilexit mundum vt Filium suū vnigenitum daret.* Quartò si fuissemus amici eius, & ipse dedisset pro nobis Filiūm suū, fortè non fuisset magnum, sed *cùm essemus inimici, recōciliati sumus ei per mortem Filij eius*, vt dicitur ad Rom. 6. fuit valdè magnum misericordiæ, & pietatis opus.

Io. cap. 3.

Rom. 8. & 5

Ex magna dilectione quā habuit Deus ad nos, magna pro nobis misericordiæ opera exercuit.

D. Gregor.

Rom. cap. 8

Io. cap. 3.

Rom. cap. 6

Ostenso quomodo fuit congruum ex parte Dei, quia in hoc apparuit magna eius misericordia, volumus ostendere hoc fuisse congruum, quia in hoc ostensa fuit æqua eius iustitia. Poscit enim ęquitas iustitię, quòd pro offensa infinita fiat satisfactio infinita. Infinitus enim Deus fuit offensus per peccatum Adę, & infinitus Deus fuit passus, vt reconciliaremur Deo, & satisfieret Deo pro offensa.

Infinitas offensæ requirit infinitatem satisfactionis, si æquitas iustitiæ seruanda est.

His omnibus itaque transcursis, restat ostendere hoc fuisse congruum ex parte Dei, quia in hoc apparuit perspicax Dei sapientia, quæ manifestè ostenditur, si cōsideretur modus redēptionis nostræ. Nam primi nostri parentes peccauerunt, decepti à Diabolo per esum ligni. Sapienter ergo sicut per lignum fuit victoria diaboli de nostris parentibus, sic per lignū facta est victoria de diabolo per Dominum Iesum Christum, vt qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur, & fieret ista victoria per Dominum Iesum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendū, quòd non decet diuinam Maiestatem assumere aliquā infirmitatem, per quam verè cōfundatur, & deprimatur eius Maiestas, sed per assumptionem carnis non fuit confusio diuinæ naturæ, nec depræssio Maiestatis in eo quod Deus: quia fic assumpsit quod non erat, quod nō confundit, nec perdidit, nec secundùm se depræssit quod erat; & si dicitur Dei Filius minor Patre, hoc non debet concedi absolutè, & simpliciter, sed cum hac additione in eo quòd homo.

Assumere carnem infirmitati, seu passioni subiectam sine depressione, & cōfusione diuinæ maiestatis decuit, cum confusione, & depressione non licuit, nec potuit.

Ad secundum dicendum, quòd assignantur octo rationes, quare peccatū hominis fuit remediabile, & non peccatum Angeli. Prima ex eorum cognitione, quia Angelus non habet intellectum sic obumbratum, nec sic intelligit discurrēdo, sicut intelligit homo: & quia cognitio Angeli superexcedit cognitionem hominis, cum ignorantia, vel nesciencia faciat ad excusationem peccati, consequens est, quòd peccatū diaboli, propter luciditatē sui intellectus semper excessit peccatū hominis.

Peccatū hominis fuit remediabile, & non peccatum Angeli: quod octo rationibus probatur.

A Secunda ratio adhuc, prout communiter ponitur, potest sumi ex vtriusque natura, nam vnus Angelus naturalis non propagatur ex alio, sicut vnus homo ex alio, & ideo quia, per vnũ hominem introductum fuit peccatum in mundũ, idest per Adam, congruũ fuit, vt per hominẽ vnũ tolleretur, scilicet per Christum, vt potest haberi ex ijs, quæ dicit Apost. ad Rom. 6. vbi dicitur: *Sicut per inobedientiã vnius hominis.* &c. Et si dicatur, quòd vnus draco traxit secum tertiam partem stellarum, hoc non fuit per propagationem naturalẽ, sed per voluntatis consensum.

Rom. cap. 6

B Tertia verò ratio potest sumi ex peccato vtriusq; quia homo peccauit per appetitum sciẽtiæ, iuxta illud: *Eritis sicut dij, scientes bonũ & malum*: sed diabolus peccauit per appetitum potentiæ. Videns enim se excellentiorem in naturalibus omnibus alijs, voluit, quòd per naturam posset alios illuminare, quod debuit velle, hoc posse per gratiam. Nam secundùm Sanctos illud voluit, quod habuisset si stetisset. Id autẽ sic intelligendũ est, quòd illud voluit, quod habuisset per gratiam, non per naturam, simpliciter, & absolutè loquendo, si stetisset, idest, si non peccasset, & corruisset.

Gen. cap. 3.

Diabolus appetijt id habere per naturam, quod habuisset per gratiam, si non corruisset.

C Quarta ratio potest sumi ex modo peccãdi, quia homo peccans de venia cogitauit, vt habetur 2. sent. d. 22. de qua nõ cogitauit Diabolus. Quinta ratio potest sumi ex circunstantia peccati, nam homo, quia per aliũ peccauit, per alium debuit sibi subueniri, sed Diabolus per seipsum peccauit, accipiendo pro Diabolo, Angelũ primò peccantẽ. Sexta ratio potest sumi ex Angeli, & hominis existentia, quia omnes Angeli erãt actu existentes, qui peccauerũt, sed corrupta erat natura humana, non solũ quantũ ad existentes, sed etiã quantũ ad futuros, & nasciruros, & ideo magis compatiendũ erat eis, qui inficiendi erant per peccatum, cum tamen mundi actu existerent.

Magist. sen.

D Septima ratio potest sumi ex totalitate naturæ, quia tota humana natura erat infecta, non autẽ tota natura Angelica. Ideo magis compatiendum erat homini, quàm Angelo. Octaua ratio sumi potest ex parte status, quia Angelus cadendo, & peccando fuit in termino, & non amplius fuit in statu viæ, & ideo ei subueniri non potuit, sed homo vsque ad mortem semper est in statu viæ, & ideo ei vsque ad mortem potest subueniri, non autem post mortem. Ideo dicit Damascen. lib. 2. c. 3. *Quod est hominibus mors, hoc est Angelis casus.*

D. Damasc.

Ad tertium dicẽdum, quòd in creatione, creaturæ se habẽt solùm vt effectus, & ideo nõ oportet, quòd in hoc aliquid exigatur à creatura: sed in recreatione creatura se debet habere, vt satisfaciens, & quia vnus homo potest satisfacere pro alio, ideo poterat ei per alium subueniri, quæ subuentio, & redemptio facta est per hominem Christum.

Alia est ratio creationis, in qua creatura se habet vt effectus tantum, & alia recreationis, in qua se debet habere vt satisfaciens, vel alius pro ea.

Ad quartũ dicẽdum, quòd pro homine nõ poterat satisfacere Angelus, cùm Angelus sit quid finitum, & fuit facta offensa infinito Deo: sed eo modo, quo potuit fieri per Angelũ reductio hominis in Deũ fuit per Angelum facta, quia incarnatio Verbi, per cuius passionem fuit facta satisfactio pro homine, fuit per Angelum annunciata, vt habetur Lucæ 1.

Aliud est satisfacere pro offensa infinita, aliud verò esse nunciũ incarnationis, per quã facta est satisfactio.

Lucæ c. 1.

Ad quintũ dicendum, quòd vt cõmuniter ponitur aliqua pura creatura, nõ potest satisfacere pro homine. Quia ille potest satisfacere pro alio, qui potest supererogare supra id quod debet. Nulla autẽ pura creatura hoc potest, iuxta illud: *Cum omnia benẽfeceritis, dicite inutiles serui sumus, & quod debuimus facere fecimus.* Secunda ratio adhuc sumi potest ex parte propagationis humanę, quia quęlibet natura per generationem multiplicabilis, quantũ est de se est multiplicabilis in infinitum, iuxta illud Porphyrij: *Descendentibus igitur à generalissimis ad specialissima iubet Plato quiescere.* Infinita enim relinquenda sunt, quia de eis non potest esse disciplina. Indiuidua ergo eiusdem speciei quantum est de se per generationem in infinitum multiplicabilia sunt. Debetet ergo esse infinita Persona, quæ posset pro sic infinito quantum est de se satisfacere. Tertia ratio adhuc assignari potest ex ijs, quæ assumpserat Adam in suo statu primitiuo, quia assumpserat originalem iustitiam, quæ erat super naturam: cùm ergo hoc sit satisfacere pro aliquo, vel pro aliqua natura, reducere illam naturam ad pristinum statum: hoc fieri non poterat sine dono supernaturali: quod conferre spectat ad solum Deum.

Quare pura creatura nõ potuerit satisfacere diuinæ iustitiæ pro peccato.

Lib. prædicab. c. 2.

AR-

ARTIC. III.

Vtrum congruitas incarnationis Dei, siue Filij Dei fuerit tanta quòd debeat dici necessitas. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 1. art. 2. Caiet. Medina. Cabrera ibid. Vasq. disp. 1. cap. 2. Siluius 3. p. q. 1. art. 2. Suar. disp. 4. tom. 1. sect. 2.

TERTIO quæritur. Vtrũ congruitas incatnationis Dei, siue Filij Dei, fuerit tanta, quòd debeat dici necessitas. Et videtur, quòd sic. Primò ex parte Dei offensi. Nam si per peccatum Adæ ipse Deus fuit offensus, qui est infinitus, non videtur quòd posset satisfieri pro tali offensa infinita, nisi per incarnationem personæ infinitæ.

Præterea hoc idem patet ex parte personarum offendentium. Nam personæ offendentes fuerunt primi Parentes, in quibus erat tota natura humana. Tota ergo natura humana fuit infecta, & nos omnes nascimur ex hoc infecti; & omnes peccauimus in Adam: iuxta illud ad Roman. 5. *In quo omnes peccauerunt.* sed natura humana quantùm est de se, est multiplicabilis in infinitum: ergo oportet esse personam infinitam, quę posset pro tantis personis satisfacere. *Rom. 5.*

Pręterea hoc idem patet per Scripturam sacram: quia vt dicitur Matth. 26. quando Petrus exemit gladium, dixit ei Christus: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* & sequitur: *Quia sic oportet fieri*, idest necesse erat Christũ pati, & consequenter ipsum incarnari. Congruitas ergo incarnationis fuit quędã necessitas. *Matth. c. 26.*

Pręterea dicitur Matth. 5. *Donec transeat cœlum, & terra, iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege*: ergo magis necesse est impleri legem, quàm sit necessarium cœlum, vel terra, cùm potius possit transire cœlum, & terra, quàm legem non impleri. Cùm ergo in lege, accipiendo legem largè pro toto veteri testamento, scripta sint aliqua de incarnatione Dei, *Matth. c. 5.*

Aegid. super iij. Sent.

& de passione eius: non solùm fuit congrua, sed etiam necessaria.

Præterea, vt habetur Lucę vlt. Quando Christus iunxit se duobus discipulis euntibus in Emaus, dixit. *O stulti, & tardi corde ad credendum.* &c. & subdit: *Nonne oportuit pati Christum. &c.* Si ergo oportuit, & necesse fuit Christum pati, necesse fuit ipsum incarnari: congruitas incarnationis fuit quædam necessitas. *Lucæ c. vlt.*

IN CONTRARIVM est, quia Verbo Incarnato nihil accreuit virtutis propter carnis assumptionem: si ergo per carnis assumptionem potuit redimere humanum genus, potuit etiam hoc facere sine carnis assumptione: non ergo fuit necessaria talis assumptio.

Præterea, si homo peccauit, tenebitur satisfacere, sed Deus non debet plus requirere ab homine, quàm homo possit facere: non ergo necesse fuit Verbum incarnari, sed si homo fecisset totum quod posset, Deus debebat de hoc esse contentus, & hoc solùm sufficiebat, vt esset Deo satisfactum: ergo &c.

RESOLVTIO.

Non fuit simpliciter necessarium Deum incarnari, sed vtile, congruum, & expediens, itaut nullus alius modus sananda nostræ miseriæ fuerit congruentior. Ex præsuppositione autem ordinationis Diuinæ, immutabilitatis tantum necessitas eiusdem incarnationis colligitur.

DICENDVM, quòd necessarium aliquando idem sonat, quod vtile, vel expediens, vel congruum: hoc modo loquitur de necessario Porphyrius, cùm ait: *Cùm sit necessarium Chrisaori*: &c. doctrina enim Porphyrij erat necessaria ad sciendum prædicamenta, non quòd nullo modo possent sciri prædicamenta sine Porphyrio, quia antequàm esset Porphyrius, sciebantur prædicamenta; sed dicitur hoc esse necessarium, quia ad sciendum prædicamenta doctrina Porphyrij est multùm vtilis, multùm expediens, & multùm congrua: ergo necessarium vno modo idem sonat quòd vtile, vel expediens, vel congruum. Alio *Porphyr.*

modo idem sonat, quod ineuitabile sic dicimus, quòd necesse est Deum esse, quia impossibile est ipsum non esse, cùm sit ipsum esse: & hæc necessitas ineuitabilis potest esse duplex, vel coactionis, vel immutabilitatis: necessitas autem coactionis in Deo esse non potest, sed necessitas ineuitabilitatis. Cùm ergo quæritur. Vtrum tanta fuerit congruitas incarnationis Dei, quòd fuerit necessaria, & non potuerit aliter esse, patet quòd hoc non fuit necessarium simpliciter, sed fuit necessarium congruum; vnde Augustin. 13. de Trinit. cap. 10. vult, quòd *si alius modus fuerit possibilis, sanandæ tamen nostræ miseriæ conuenientem alium modum non fuisse*. Fuit ergo ibi necessitas, idest congruitas, vel si fuit ibi aliqua necessitas immutabilis; hoc non fuit simpliciter, & absolutè, sed supposita diuina ordinatione, vt quia sic Deus ordinauit, quòd per incarnationem Filij sui redimeret mundum, & quia ordinatio Dei propter eius immutabilitatem, debet impleri. Ideo non est hæc necessitas immutabilitatis simpliciter, sed ex suppositione diuinæ ordinationis.

D.P. Aug.

Diuinã ordinationẽ propter eius immutabilitatẽ impleri non arguit necessitatem, simpliciter sed ex suppositione tantum.

Possumus autem triplici via inuestigare incarnationem Dei non fuisse necessariam simpliciter, vt prima via sumatur ex voluntate Dei. Secunda ex potestate eius. Tertia ex fide nostra, quæ est super rationem collocata.

Prima via sic patet. Ait enim August. de Trin. cap. 4. quòd *voluntas Dei est summa, & prima causa omnium corruptibilium specierum, atque motionum*. Et subdit: *nihil enim visibiliter, & sensibiliter agitur, quod non de interiori inuisibili, atque intelligibili aula summi Imperatoris, aut iubeatur, aut permittatur*. Aduertendum tamen, quòd volũtas potest considerari dupliciter, aut deliberatiua, aut naturalis; nam sicut naturaliter primò Deus intelligit seipsum, & intelligendo se intelligit alia. sic naturaliter primò vult seipsum, & bonitatem suam tanquàm finem, vt volendo seipsum tanquàm finem, quodam ordine sapientiæ suæ, vult alia quę sunt ad finẽ. Generatio ergo Filij quæ habet esse ex eo, quod Pater intelligit seipsum, & intelligendo seipsum generat Verbum; & processio Spiritus Sancti,

D.P. Aug.

A prout Pater, & Filius bonitatem suam volendo, & diligendo, quam volunt, & diligunt tanquàm finem, producunt Spiritum Sanctum, potest dici quid naturale, quia non solum intelligere Dei, quo producitur Verbũ debet dici quid naturale, sed etiã velle Dei Patris, & Filij, prout volunt, & diligũt bonitatem suam, tanquam finem, & ex hoc producunt Spiritum Sanctum, debet dici quid naturale. In vtraque ergo productione tali communicatur natura diuina, & vtraque talis productio potest dici naturalis. Nam non solùm Pater

B intelligendo se, & generando Verbũ communicat ei naturam suam, sed etiam Pater, & Filius, volendo, & diligendo se, & bonitatem suam, & ex hoc producendo Spiritum Sanctum, communicant ei naturam suam. Non ergo est dubium de generatione Filij, quin sit naturalis, quia secũdùm Damasc. lib. 1. cap. 8. & secundùm veritatem. *Generatio est opus naturæ*. licèt fortè dubium esset alicui de Spiritu Sancto, qui procedit per modum voluntatis, & procedit, vt amor. Vtrũ talis processio dici posset aliquo modo naturalis. Ad

D.Damasc.

Processio Spiritus Sãcti potest dici naturalis, quia est a voluntate vt natura.

C quod dici debet, quòd si Pater, & Filius nullã aliã bonitatẽ vellent, nisi bonitatẽ suã, producerẽt Spiritũ Sanctũ, & quia bonitatẽ suã volunt, & diligunt tanquã finẽ, quia in fine fertur voluntas naturaliter, ideo productio Spiritus Sancti, facta hoc modo potest dici naturalis, quia si nullo modo esset naturalis, ex tali productione nõ cõmunicaretur natura diuina Spiritui Sãcto. Generatio ergo Filij est à natura, vt natura, sed productio Spiritus Sancti est à volũtate, vt natura; productio autẽ creaturæ est à volũtate diuina, nõ per cõmu-

D nicationẽ naturę diuinę, sed per ordinẽ sapientię diuinę. Emanationes ergo personarũ sunt coęternę Deo, & immutabiliter se habent ad Deum, sed emanatio creaturarũ potest esse, & fuit tẽporalis, nõ coęterna Deo. Vnde Damasc. 1. lib. c. 8. dicit, quòd *Creatio in Dei voluntate opus existẽs non est coæterna cum Deo*. Creatio ergo est à voluntate Dei, non naturaliter, prout Deus vult seipsum tãquam finẽ, sed prout voluntariè vult alia, tanquàm ea, quę sunt ad finem. Cùm ergo assumptio humanę naturę presupponat creationem dictę naturę, si creatio est à voluntate diuina, non vt

D.Damasc.

Deus voluit creaturas iuxta ordinem diuinæ sapientiæ tanquam ea quæ sunt ad finem.

vt necessariò, sed vt voluntariè vult alia, oportet, quod talis assumptio naturę humanę non sit necessaria simpliciter, sed voluntaria, & sic est ibi aliquis modus necessitatis huius ex pręsuppositione diuinæ ordinationis, quia sic ordinauit Deus. Patet ergo ex parte diuinę volũtatis, quòd in incarnatione Dei, vel Filij Dei non fuit necessitas, nisi modo quo dictum est.

Secundò hoc idem patet ex potentia Dei, vel ex potestate Dei, quia potestati eius quis resistit? Vnde Augustinus loquendo de salute humana 13. de Trinit. cap. 10. ait: *Non alium modum Deo defuisse, cuius potentiæ cuncta æqualiter subiacent, sed sanandæ nostræ miseriæ congruentiorem modum alium non fuisse.* Si ergo necessarium volumus accipere, prout est, idem quod congruum, dicemus hoc non solùm fuisse congruum, quòd Deus carnem assumpsit, & pro nobis mortem substinuit, sed etiam nostræ sanandæ miseriæ non alius modus fuit congruentior: sed si volumus loqui de necessario, prout necesse, & immutabiliter oportet sic esse, & impossibile est aliter se habere, dicemus, quòd absolutè, & simpliciter non fuit hoc necessarium, quòd modus alius defuerit diuinæ potentiæ, cui omnia pariter sunt subiecta.

D. P. Aug. tom. 3.

Tertia via ad hoc idem potest sumi ex ipsa fide nostra, quæ est supra rationem collocata, ad quam probandam, vel improbandam nulla necessaria ratio potest attingere: nam si fides posset sufficienter improbari per rationem, non esset fides, quia esset falsa: falsa enim sunt quæcunque sufficienter per rationem improbari possunt: nec etiam potest necessaria ratio attingere ad fidem probandam, cùm *fides sit substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium*, ad Hebr. cap. 11. Est enim fides de non apparentibus rationi nostræ, quia si fides esset de ijs, quæ sufficienter apparent in lumine rationis nostræ, iam non esset fides, quia est de non sic apparentibus. sed dices nos credimus vnum Deum, & tamen potest per rationem sufficienter probari, quòd vnus est Deus. Verum dici potest, quòd sic credimus vnum esse Deũ, quòd cum illa vnitate stat distinctio personarum, quæ per rationem sufficienter probari non potest. Vel potest aliter responderi, quòd hoc modo credimus vnum esse *Deum*, vt plus credamus, & plus adhæreamus Scripturæ diuinæ hoc dicenti, quàm rationi philosophicæ hoc demonstranti: cùm ergo fides nostra sit de Verbo incarnato, iuxta illud Symboli: *Qui vult ergo saluus esse, ita de Trinitate sentiat. Sed necessarium est ad æternam salutem, vt incarnationem quoque Domini nostri Iesu Christi fideliter credat.* potest incarnatio necessaria nuncupari, vt subiectum fide credendum, ad æternam salutem consequendam.

Ad Hebr. cap. 11.

Fides est de non apparentibus lumine rationis creatæ.

Huic propositioni Deus est, firmius adhæremus per fidem, quam per scientiam. D. Athan. in Symb.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd satisfactio fit Deo per acceptationem Dei, si ergo Deus aliter ordinasset saluare genus humanum, quàm per incarnationem Filij, vel cuiuscunque alterius diuinæ personę, ordinasset etiam aliter de acceptatione satisfactionis sibi faciendæ, propter quod licèt in incarnatione Filij fuerit magna congruitas, vt patebit in quæstione sequenti tamen absolutè, & simpliciter non fuit necessitas.

Satisfactio dupliciter sumi potest vel iuxta diuinam acceptationé congrue ordinatã, vel vt absolute, & simpliciter fieri poterat.

Ad secundum dicendum, quòd in creaturis non est dare actum infinitum, sed fortè est ibi dare infinitum in potentia. Vel non est dare ibi infinitum in facto esse, sed est ibi dare infinitum in fieri, vt si cõtinuum est diuisibile in infinitum, semper poterit diuidi, & semper iste actus poterit esse in fieri, nunquam autem erit in facto esse, vt quod aliquando sit actu diuisum in infinitum: quia quod est in fieri, nondum est, & quod est in potentia, non est, & ideo non potest esse simpliciter, sed secundùm quid, vt ex hoc non fit necessarium simpliciter, & absolutè per passionem Dei, vel per passionem alterius diuinæ personæ fieri redemptionem humanã, cùm Deus, & quælibet diuina persona sit actu, & simpliciter infinita.

Offensa nõ fuit actu, & simpliciter infinita ex parte multiplicabilitatis personarũ offendẽtium, sed tantum ex parte Dei offensi.

Ad tertium dicendum, quòd sic oportebat fieri, & sic oportebat Christum Dei Filium pati, quia sic ordinauit Deus, vt per passionem Filij redimeret mũdum, sed hoc non est esse necessarium absolutè, & simpliciter, sed supposita diuina ordinatione, & per hæc patet solutio ad quartum, quia oportuit pati Christum, &

Necessariò dupliciter, vel simpliciter, & absolute, vel ex ordinatione Dei.

sic inttare in gloriam suam, quia sic ordinauit Deus, quòd esset *obediens Patri vsque ad mortem, mortem autem Crucis,* & hoc fieret notum omnibus fidelibus, quòd esset super omnia exaltatus,& quòd haberet *nomen, quod est super omne nomen*, & quòd verè competeret ei hoc nomen Deus, quia *non rapinam est arbitratus est esse se æqualem Deo.* Philip.c.2.

Et per hoc patet solutio ad quintum, quia secundùm ordinem diuinum præterit figura huius mundi, & cœlum, & terra transibunt; quia non remanebunt post diem Iudicij in hac dispositione, in qua sunt modò, sed mutabuntur in melius, quia erit lux Lunæ sicut lux Solis,& lux Solis erit septupla ad lucem, quæ est modò, quia erit sicut lux septem dierum: sed antequam sic transeant, & immutetur cœlum, & terra, implebuntur omnia,quæ sunt in lege, vt iota vnum, idest minima littera (quia iota est minima inter litteras) aut vnus apex, idest, vnus paruus titulus, non vnus tenuissimus tractus,qui consueuit fieri in apice, idest in superioribus partibus litterarum, ad aliquid significandum, non præteribit à lege, donec omnia fiant, idest, donec omnia impleantur, quæ sunt in lege scripta: & quia in lege scriptum erat de Passione Christi,& passione Filij Dei, oportebat Christum pati: Verū omnia hæc referenda sunt ad diuinam ordinationem, quam non impleri est impossibile, cùm in ditione eius cuncta sint posita, & non est, qui suæ possit resistere voluntati: Ex his autem omnibus non arguitur hęc esse necessaria absolutè, & simpliciter, sed supposita diuina ordinatione.

Cœlum, & terra transibunt, quia mutabitur in melius.

Quid Iota, & Apex significent.

ARTIC. IV.

Vtrum congruentius fuerit incarnari Filium,quàm Patrem,uel Spiritum Sanctum, Concl. est affirmatiua.

D. Thom.3.p.q.3.art.8. D.Bonau.in 3.d.1. art.2.q.2. Alens. 3.p.q 2. memb.5.ar.1. Aestius in 3.sent.d.1.§.5.Suar.tom.1.disp.12.sect.1.

QVARTO quæritur, Vtrū congruentius fuerit incarnari Filium,quàm Patrem vel Spiritum Sanctum, & videtur, quòd non. Nam

A sic in mysterio Incarnationis monstrata est sapientia, quia in reconciliatione fuit monstrata magna decentia, sic monstrata est ibi potentia, quia fuerunt coniuncta in infinitum distantia, scilicet natura diuina, & humana; sic etiam demonstrata est ibi bonitas, quia Deus non despexit hominem, quem plasmauit: sed hæc tria appropriata sunt tribus Personis; ergo non fuit magis congruum incarnari vnam personam, quàm aliam.

Præterea, Inter cætera, quæ attribuimus incarnationi, est victoria de hoste:
B sed victoria potissimè est attribuenda potentiæ: ergo fuit magis congruum,quòd Pater incarnaretur, cui appropriatur potentia.

Præterea. Recreatio respondet creationi, sed creatio attribuitur Patri, iuxta illud Genes. 1. *In principio creauit Deus cœlum, & terram*: ibi enim Deus secundùm Glosam stat pro persona Patris. Gen.cap.1.

Præterea. Incarnatio facta est propter recipientem gratiam,& propter adoptionem filiorum: sed adoptio filiorum debet appropriari Patri, quia à Patre est
C omnis paternitas, quæ in cœlo, & in terra nominatur: ergo &c.

Præterea probatur, quòd magis fuerit congruum incarnari Spiritum Sanctum. Quia videtur persona nobis vicinior, cùm sit tertia in Trinitate persona,& post proproductionem Spiritus Sancti non sit dare productionem alterius personæ diuinę, sed solum creaturę, & quia congruentius est viciniora coniungi: ergo &c.

Pręterea. Incarnatio attribuitur charitati, quia processit ex maxima charitate Dei: sed charitas appropriatur Spiritui Sancto: ergo &c.
D

IN CONTRARIVM. Semper primum in aliquo genere est causa omnium aliorum, quę sunt post, vt potest haberi ex 2. Metaph. Sed filiatio primò inuenitur in Filio:ergo cum per personam incarnatam adepti sint homines filiationem, congruentius fuit incarnari Filium, quàm personam aliam.

Præterea sapientię, & humilitatis est coniunctio maximè congrua, iuxta illud Prou.11. *Vbi humilitas, ibi sapientia.* Sed sapientia appropriatur Filio: ergo humilitas incarnationis maximè cōgruit Filio. Prou.c.11.

RE-

RESOLVTIO.

Iuxta Diuinum hunc ordinem, quem nouimus, Patrem, cuius notio est innascibilitas, cui non competit mitti, incarnari non fuit congruum, ne Filius Dei in eo quod Deus dicatur nepos hominis. Rursus neque Spiritum Sanctum, ne non Filius, Filius dicendus sit, & plures in deitate Filij admittendi: item quia illi non competit congruè esse terminum incarnationis, qui est eiusdem appropriatè principium. Ex proprijs autem, & appropriatis Filij octo rationibus colligitur congruitas, quod ipse debuerit incarnari, non Pater, non Spiritus Sanctus.

RESPONDEO: dicendum, quòd in hac quæstione hoc ordine procedemus, quia primò declarabimus propter quæ non fuit congruum incarnari Patrē. Secundò patefaciemus propter quę non fuit congruum incarnari Spiritum Sanctum. Tertiò dicemus propter quę fuit congruum incarnari Filium, ex quibus apparere poterit veritas, quęsiti. Nam si non fuit congruum incarnari Patrem, vel Spiritum Sanctum, & fuit congruum incarnari Filium, secundum hunc modum quem videmus, non solum fuit magis congruum incarnari Filium, quàm Patrem, vel Spiritum Sanctum, sed etiam istud fuit congruum, illa autem non congrua.

Propter primum sciendum, quòd Patrem incarnari, non fuit congruum tripliciter. Primò quia repugnat proprię notioni Patris. Secundò, quia incarnatio D Patris non posset propriè dici missio, cum ex missione reluceat in incarnatione bonum obedientię. Tertiò, quia ex hoc posset esse quędam incongruitas in Filio, quia posset dici nepos hominis, etiam si non esset homo. Primò ergo non congruit patrem fuisse incarnatum, quia hoc repugnat proprię notioni Patris. Nam propria notio Patris est innascibilitas, quia ergo innascibilis secundum deitatem esset nascibilis secundum humanitatem, non fuisset congruum. Secundò hoc idem patet, quia si fuisset incarnatus Pa-

A ter, illa incarnatio non posset dici missio, quia mitti non potest competere Patri, vt supra declarauimus, & hoc potest haberi ex August. 2. de Trin. c. 12. propter quod non reluceret ibi bonum obedientiæ, sicut relucet in Filio, qui missus à Patre in carnem, & ex hoc factus Patri obediens vsque ad mortem, relucebat in eo maximum obedienitę munus. Tertiò hoc patet, quia resultare posset ex hoc quędam incongruitas in Filio, vt videtur tangere Anselmus 2. lib. Cur Deus homo. quia si Pater fuisset incarnatus, & fuisset B natus ex Virgine, potuisset incarnari absque hoc, quod incarnaretur Filius. Filius ergo esset filius filij Virginis: ergo esset nepos Virginis: & quia esset filius filij Virginis: esset etiam nepos hominis, licet non factus homo: videtur ergo incongruum, quòd Dei Filius in eo quod Deus, sit filius filij hominis, & sic nepos hominis.

D. P. Aug. tom. 1.

Viso non fuisse congruum incarnari Patrem, volumus ostēdere non fuisse cōngruum incarnari Spiritum Sanctum propter C tria incongrua, quę ibi sequerentur. Nam cùm Spiritus Sanctus non possit dici Filius; sequeretur ergo hoc incongruum quòd non Filius in Deitate, esset Filius in humanitate. Quod etiam incongruum sequeretur, si persona Patris esset incarnata.

Secundò esset hoc incongruū, quia essent in deitate plures filij. Quod Anselm. in lib. de Incarnatione Verbi. asserit esse incongruum: hoc etiam incongruum sequeretur, si Pater esset incarnatus. propter quod Anselm. in dicto lib. habet pro impossibili aliam personam fuisse incarnatam, quàm personam Filij, ne essent in illa Trinitate plures filij, quia vt ait: *paruum inconueniens est Deo impossibile*: ergo &c. Tertium incongruum fuisse ostenditur, si incarnatus fuisset Spiritus Sanctus, nam cùm ei approprietur esse principium incarnationis: quia cùm quęsiuisset Virgo ab Angelo: *Quomodo fiet istud, quia virum non cognosco?* Respondit Angelus: *Spiritus Sanctus superueniet in te*. Quòd ergo Spiritus Sanctus, qui appropriatè est incarnationis principium sit incarnationis terminus (quia licèt incarnatio facta sit à tota Trinitate, tamen quia

D. Anselm.

Luc. cap. 1.

Quomodo incarnationis opus appropriatè competat Spiritui Sācto.

quia fuit opus pietatis, & benignitatis appropriatur Spiritui Sancto, non videtur congruum.

Ostenso propter quæ non fuit congruum incarnari Patrem, & declarato propter quæ non fuit congruum incarnari Spiritum Sanctum, volumus patefacere per quæ fuit congruum incarnari Filium. Assignantur autem à Doctoribus, & Magistris octo congruitates, quare hoc fuit congruum, quatuor sumptæ sunt ex proprijs Filij, & quatuor sumptæ ex eius appropriatis. Nam proprium est Filij quòd sit Filius, & ex hoc sumitur vna congruitas. congruum enim erat, quòd ille, qui erat in deitate Dei Filius, esset in humanitate hominis filius, & hanc congruitatem tangit Magister in littera. Secundò est proprium filij, quòd sit imago Patris, vt vult Damasc. 1.lib. cap.17. Et ex hoc potest sumi secunda congruitas. Nam congruum erat, quòd imago creata, quæ relucet in homine recrearetur, & restauraretur per imaginem increatam, quæ competit filio. Tertiò proprium est Filio, quòd sit Verbum, iuxta illud Augustin. 3. de Trinitat. cap. 11. *Eo Verbum quo Filius, & eo Filius quo Verbum*, & quia solum verbum mentale est illud, quod per sonum fit corporale, & sensibile, iuxta illud Augustini 15.de Trinit. cap. 11. *Verbum quod foris sonat, signum est verbi, quod intus lucet.* Ex quo potest accipi tertia congruitas, quia, sicut non mens, quæ repræsentat Patrem, non amor, qui repræsentat Spiritum Sanctum, sed solùm Verbum fit sensibile, sonabile, & corporeum: sic congruum fuit non Patrem, nec Spiritum Sanctum incarnari; sed solum Verbum, idest solum Filium.

Ex proprijs & appropriatis Filij Dei colliguntur octo congruitates. cur ille sit incarnatus.

D.Damasc.

D.P.Aug.

Quartò proprium est Filio, quòd sit media in Trinitate persona, ex quo potest accipi congruitas quarta: quia sicut solus Filius est media in Trinitate persona, sic congruum fuit Deum incarnari, & esse Dei, & hominum mediatorem. Aduertendum tamen, quòd cùm loquimur in diuinis de persona media, aut loquimur de ipsa processione, sic Filius est media in Trinitate persona, nam licèt in illa Trinitate secundùm rem nihil sit prius, nec posterius, nihil maius, aut minus, tamen secundùm nostrum modum intelligendi, quia actus intelligendi præcedit actum voluntatis, Filius, qui procedit vt Verbum, & per actum intellectus, est media in Trinitate persona, respectu Spiritus Sancti, qui procedit per actum voluntatis: sed si loquamur de ipso modo procedendi, sic Spiritus Sanctus, qui procedit per modum amoris, cùm amor semper intelligatur esse quid medium inter amantem, & amatum, & esse quidam nexus connectens amantem cum amato, & è conuersò; sic Spiritus Sanctus potest dici persona media, quia est nexus Patris, & Filij, & amor vtriusque, & habens se tanquam medium, connectens vtrumque.

Quomodo Filius appelletur media in Trinitate persona.

Spiritus Sanctus potest rectissime appellari media in Trinitate persona, nexus nimirũ inter amantem, & amatum.

Declarato quomodo congruum fuit Filium incarnari ex quatuor, quæ possunt dici propria Filio, poterit hoc idem ostendi, vt communiter ponitur ex quatuor, quæ sunt appropriata Filio. Appropriatur enim Filio, quòd sit Dei virtus, & sapientia, iuxta illud 1. Corinth. 1. *Prædicamus Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam*. Tertiò potest appropriari Filio æqualitas, nam hoc est commune omni filio, quòd quãtùm est de se, est æqualis patri. Si autem impeditur ista æqualitas, hoc est propter indispositionem materiæ, quia quantùm est de se, semper virtus in semine patris habet adæquare filium. In Deo ergo vbi non est materia, nec aliquid materiale, quod possit hanc æqualitatem impedire, oportet quòd Filius per omnia sit æqualis Patri, iuxta illud Augustini 15.de Trinit. cap.14. *Verbum ergo Dei Patris vnigenitus Filius per omnia Patri est similis, & æqualis*.

Filio Dei quatuor appropriãtur.

1.Cor.1.

D.P. Aug. tom.3.

Quartò potest appropriari Filio pulchritudo, siue species. Nam Hilarius appropriat æternitatem Patri, speciem, seu pulchritudinem imagini, idest Filio, vsum seu suauitatem muneri, idest Spiritui Sancto: quam appropriationem pertractat, & commendat August.6.de Trinit, cap. vlt. Ex his autem quatuor appropriatis possunt sumi quatuor congruitates ad propositum. Nam sicut Deus omnia in sapientia creauit, sic congruum fuit, quòd omnia per sapientiam recrearet, & quia sapientia appropriatur Filio, ideo congruum fuit, vt incarnaretur solus Filius,

D.Hilar.

A Filius, cui soli appropriatur sapientia, & hanc congruitatem tangit Magister in littera. Secundò potest hæc congruitas sumi, prout Filio appropriatur virtus. Nam cùm per incarnationem Dei deberet haberi victoria de hoste, cùm victoria habeatur mediante virtute, cõgruum fuit solum Filium incarnari, cui appropriatur virtus. Tertiò congruitas potest sumi ex tertio appropriato. Nam cum per peccatum primorum parentum facta fuisset quædam iniustitia, & quędam inæqualitas ad recuperandam iustitiam, & æqualitatem; congruum fuit solum Filium incarnari, cui potest æqualitas appropriari. Ex quarto autem appropriato potest sumi quarta congruitas. Nam quia peccatum habet animam deturpare, congruum fuit, vt ille incarnaretur, cui appropriatur pulchritudo, vt per eum pulchri efficeremur, & à peccati turpitudine liberaremur. hic autem est ipse Dei Filius; ergo &c. Cùm ergo quæritur. Vtrum fuerit magis congruum incarnari Filium, quàm Patrem, vel Spiritum Sanctum. Patet, quòd non solùm hoc fuit magis congruum, sed etiam incarnari Filium, fuit, & est multipliciter congruum, incarnari autem Patrem, vel Spiritum Sanctum secundùm hunc ordinem, quem videmus, est multipliciter incongruum.

B

C

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendũ, quòd in incarnatione Dei apparuit potentia, sapientia, & bonitas, vt in arguendo dicebatur, ideo congruum fuit, quòd tota Trinitas incarnationem illam operaretur. Argumentum ergo arguit de congruitate incarnationis, quantùm ad principium, sed non de congruitate quantùm ad terminum secundum, per quem modum congruitatis ostensum est congruum fuisse solum Filium incarnari. Aduertendum tamen, quòd istæ congruitates semper præsupponunt diuinum ordinem, quia de potentia Dei absoluta potuisset aliter esse, si Deus voluisset.

Congruitas incarnationis, vel ex parte principij effectiui, vel ex parte termini.

D

Congruitates assignatæ præsupponunt ordinem diuinum.

Ad secundum dicendum, quòd non spectat ad potentem, opprimere per potentiam minus potentem, quia hoc non esset opus laudabile, imò de potentibus malè vtentibus potentia sua scribitur: *Potentes potenter tormenta patientur*, sed hoc est laudabile, quòd per iustitiam, & æquitatem, vel per æqualitatem fiat huiusmodi victoria, & quia hæc appropriantur Filio, modo, quo dictum est, ergo &c. Vel possumus dicere, quòd sicut Patri appropriatur potentia, quia ab ipso sunt òmnia ita Filio appropriatur virtus, quia per ipsum omnia facta sunt. Est ergo ista victoria à Patre, sed facta est per Filium incarnatum, qui est Dei virtus, & Dei sapientia.

Dupliciter aliquid potentiæ tribui potest, vel absolutè vt sic, vel seruata iustitia æquitate.

Quomodo potẽtia appropriatur Patri, & Virtus Filio.

Ad tertium dicendum, quòd quantum ad propositum spectat, possumus considerare tria. Creationem, recreationem, & glorificationem, Creationem autem quasi primam operationem possumus appropriare Patri, glorificationem, quasi vltimam possumus appropriare Spiritui Sancto, sed recreationem, quasi mediam possumus appropriare Filio, qui est media in Trinitate persona.

Omnia ergo ista tanquam principio effectiuo, & operatiuo sunt à tota Trinitate, appropriatè verò possunt esse ab hac, vel ab illa persona. Ipsam enim incarnationem operata est tota Trinitas, sed terminata est ad solam personam Filij, quæ sola persona Filij congruitate termini est incarnata. Argumentum ergo cùm debeat arguere de congruitate termini, arguit de congruitate principij, videlicèt quòd huic personæ, vel illi tanquam principio potest hoc appropriari.

Distincta est ratio cõgruitatis termini, & congruitatis principij effectiui in incarnatione.

Ad quartum dicendum, quòd non est inconueniens, idem vno modo appropriari Patri, & alio appropriari Filio. Adoptio ergo appropriatur Patri, à quo est, & appropriatur Filio, per quem est, quia omnia operatur Pater per Filium; omnes ergo nos filij adoptiui habemus ducem vnigenitum filium: Nam in hoc sumus filij adoptiui, quia *sumus hæredes Dei, cohæredes autem Christi*. ad Rom. 8. sed omnia hæc, prout congruitas incarnationis, vel liberationis nostræ, attribuitur alij quàm Filio, arguunt de incarnationis principio effectiuo, non de incarnationis terminatiuo, vel arguunt de principio liberationis effectiuo, quia tota Trinitas operata est liberationem nostrã: non arguunt de passione eius personæ,

Idem pluribus appropriari dupliciter, vel vna, & eadẽ ratione, vel pluribus, nõ est inconueniens idem distinctis rationibus appropriari Patri, & Filio.

per

per quam sumus liberati, quia solus Filius est passus, & solus Filius est incarnatus, Pater autem, nec Spiritus Sanctus, non sunt passi, nec incarnati, sed tota Trinitas ad hoc operata est, quòd Filius pro nobis incarnaretur, & pateretur.

Vicinitas ad nos dupliciter appropriari potest, vel quoad naturam, vel quoad dona.

Ad quintum dicendum, quòd vicinitas ad nos potest appropriari Spiritui Sancto, prout est charitas, & amor, in quo omnia dona dantur, tamen vicinitas ad nos quantùm ad naturam magis competit Filio, quàm Spiritui Sancto: Filio enim competit, quòd sit factus homo; & quòd sit eiusdem naturæ nobiscum, quòd non competit Spiritui Sancto.

Causa incarnationis absolutè à tota Trinitate, appropriatè Spiritui Sancto, cui competit amoris notio.

Ad sextum dicendum, quòd charitas fuit causa incarnationis, & ideo Spiritui Sancto potest appropriari incarnatio tanquàm causæ, quia licèt causa incarnationis fuerit tota Trinitas, appropriatè tamen tatione charitatis, & amoris specialiter attribuitur Spiritui Sancto.

Propter quod specialiter dicitur Christus conceptus de Spiritu Sancto. Incarnatio ergo non potest appropriari Spiritui Sancto tanquam termino, sed tanquàm causæ.

ARTIC. V.

Utrum congruentius fuerit incarnationem fieri in tempore, in quo facta est, quàm in alio tempore. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.3.p.q.1. art.5. & 6. Caiet. Medinà, Cabrera ibidem. D. Bonau. in 3.d 1 art.2.q.4 Ricchar. art.2.q.5. Aestius dist.1. §.3. Suar.tom.1. disp. 6. sect.2.

QVINTO, & vltimò quæritur de congruitate temporis incarnationis, & videtur, quòd Dei Filius non debuerit tantùm differre incarnationem suã.

Nam plenitudo temporis videtur importare perfectionem: sed perfectio vniuersi facta fuit die septimo: ergo tunc fuit plenitudo temporis, ergo die septima debuit Dei Filius incarnari.

Præterea. si ex amore facta est incarnatio, cùm amor causet accelerationem,

A iuxta illud Prouerb. 3. *Ne dicas amico tuo, reuertere cras, & dabo tibi, cùm statim possis dare:* ergo Dei Filius debuit accelerare incarnationem, & passionem suam, & non differre illam vsq; ad finem mundi, iuxta illud, quod cantat Ecclesia de Christo, quod est creator omnium, homo in fine temporum. Prou.c.3.

Præterea. Quantò magis differtur medicina, tantò magis est periculosus morbus: cùm ergo Christus sit sapiens Medicus, videtur, quòd propter periculum tanti morbi, non debuit tantum differre

B ad veniendum, & ad sanandum nos.

Præterea. Ad Titum 2. dicitur de Deo: *Vult omnes homines saluos fieri.* sed si Christus fuisset incarnatus antea, multi fuissent saluati, iuxta illud Matth. 11. *Si in Tyro, & Sydone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, pœnitentiam egissent:* debuit ergo Christus ante incarnari: quia plures homines videntur esse damnari, ex dilatione incarnationis suæ. Ad Tit.c.2. Matth.c.11

IN CONTRARIVM est: quia perfectio magis debetur fini, quàm principio, ergo Incarnatio, quæ est terminus

C perfectionis debuit magis fieri circa finem seculi, quàm in principio.

Præterea, res quæ citò, & de facili habetur, minus chara, & pretiosa reputatur: si ergo Dei Filius citò, & circa principium mundi fuisset incarnatus, eius aduentus non ita charus, nec ita preciosus fuisset habitus, & quia tantam rem vilescere fuit omnino incongruum, non fuit ergo congruum, quòd statim, & in principio temporis, sed circa finem temporis Filius Dei incarnaretur.

D

RESOLVTIO.

Quia non fuit simpliciter necesse Deum incarnari, neque possunt assignari causæ necessariæ temporis incarnationis. Congruè tamen voluit Deus tantum differre missionem Filij sui in carnem ad nos redimendum à peccato: idq; quinque potissimis congruitatibus ostenditur.

RESPONDEO: dicendum, quòd quicquid dicimus in hac materia, oportet referre ad ordinem diuinum. Nam ideo Dei Filius fuit tali tempore Incarnatus, quia

quia sic ordinauit Deus. possumus ergo congruitates aliquas assignare, quare tali tempore est incarnatus Filius Dei, sed omnes illæ congruitates præsupponunt diuinam ordinationem. Nam secundum Magistrum ipsi Adæ, etiã ante peccatum, fuit reuelata Christi incarnatio, ait enim super illo Genes. 2. *Immisit Deus soporem in Adam*, quòd non somnum, sed soporem, idest extasim misit, in qua extasi creditur Adam interfuisse supernæ curiæ, vnde euigilans prophetauit de coniunctione Christi, & Ecclesiæ, & de diluuio futuro, & de Iudicio per ignem.

Gen. c. 2.

Sed hoc dictum videtur multipliciter dubium, certum est enim, quòd Adam post peccatum habuit fidem de mediatore futuro, quia secundùm August. de Ciu. Dei lib. 18. cap. 42. *Nulli concessum est pertinere ad spiritualem Hierusalem, cui non est reuelatus Christus*. propter quod Adã post peccatum habuit fidem de mediatore Christo, quia aliter non pertinuisset ad spiritualem Hierusalem. Sed quòd ante peccatum in illo sopore reuelatus fuerit ei Christus, & maximè, quia non creditur Christus fuisse incarnatus, si Adam non peccasset, propter quod si reuelatus fuit Adæ Christus ante peccatum, videtur quod reuelatum ei fuerit suum peccatum proprium, quod est omnino inconueniẽs, quia tũc fuisset pœna ante culpã. Ad hoc autem potest multipliciter responderi.

D. P. Aug. tom. 5.

Primò quidem, quia si non peccasset Adam, potuissent peccare aliqui de stirpe sua, ad quorum peccatum tollendum potuisset Dei Filius incarnari. Vel possumus dicere, & melius, quòd cum alicui reuelatur aliquid, non est necesse, quòd ei reueletur plenè, & perfectè, & secundum omnes conditiones eius: multa enim fuerunt Prophetis reuelata de Christo, sed non fuerunt eis reuelata omnia, & singula quæ fecit Christus. Præuidit enim Deus ab æterno, quòd debebat Filium mittere in carnem, & quòd Adam debebat peccare, & ad tollendum peccatum generis humani, & ad conferendam gratiam, debebat suum Filium mittere in carnem. Adæ fortè fuit hoc reuelatum, quòd Christus debebat coniungi Ecclesię per gratiam, & quòd Christus debebat esse mediator noster, quantùm ad conferendam gratiam, quam Adam in sui primordio non acceperat. Nam, vt diximus in Secũdo, Adam fuit creatus cum originali iustitia, per quam poterat stare, non autem fuit creatus in gratia, per quam posset proficere. Potuit ergo hoc modo Adæ reuelari Christus absque eo, quòd reuelaretur sibi peccatum proprium, etiam dato quòd Christus non fuisset incarnatus, si Adam non peccasset, quia non oportet omninò reuelationem, esse omnimodam, & plenam secundùm singulas circumstantias.

Adæ ante peccatum fuit reuelatum mysterium Incarnationis, sed non secundùm omnes conditiones eius

Auctor in 2. sent.

Cum ergo quæritur de tempore incarnationis Filij Dei, quia non fuit necesse Dei Filium incarnari, licèt hoc fuisset valdè congruum, quia alius modus fuit possibilis, vt patuit per August. ideo non possumus ad hæc assignare causas necessarias. Assignabimus autem quasdam congruitates, & quasdam rationes congruas. Possumus autem assignare quinque congruitates, quare Deus voluit tantùm differre missionem Filij sui in carnem ad nos redimendum à peccato, & ad saluandum per gratiam: vt Prima congruitas sumatur ex parte duplicis legis præcedentis tempus plenitudinis, siue tempus gratiæ. Secunda ex parte ipsius temporis. Tertia ex parte ipsius gratiæ. Quarta ex parte ipsius Verbi. Quinta ex parte mutabilitatis naturæ.

Quinque cõgruitatibus ostendi potest, cur nõ fit facta prius incarnatio.

Prima congruitas sic patet. Nã tempus plenitudinis, & tẽpus gratiæ præcedit duplex lex, scilicet lex naturæ, & lex scripta; nã semper dispositio ad formam præcedit ipsam formam: homo enim peccauit per superbiam, debebat autem à peccato resurgere per gratiã: oportebat ergo quòd homo primò disponeretur per gratiam, & per humilitatem, quia peccauerat per superbiam, & post eam inciperet tempus plenitudinis, & gratiæ. In tempore enim legis naturæ fuit humiliatus homo, suam ignorantiam agnoscendo, quia in quot errores inciderint homines tempore legis naturæ, quia adorabant, & colebant idola, & dęmonia tanquam Deos, iuxta illud: *Omnes Dij gentium dæmonia*; potest cuilibet esse notum: sed in tempore legis scriptę, per quam Deus factus est notus, iuxta illud: *Notus in Iudæa Deus*. humiliatus est homo, suam impoten-

Prima ex parte nostræ dispositionis.

tentiam aduertendo. cognoscebat enim homo tempore legis scriptæ, per legem peccatum, sed lex illa non conferebat gratiam, per quam posset homo vitare peccatum, ideo scribitur Act. 15. *Hoc est iugum, quòd nec nos, nec Patres nostri portare potuimus*. Homo ergo primò debuit humiliari per legem naturæ suam ignorantiam cognoscendo, & posteà per legem scriptam suam impotentiam aduertendo, antequàm inciperet tempus plenitudinis, & gratiæ, vel aduentus Christi, vt sic prius humiliatus, ad recipiendum gratiam esset dispositus.

Act. c. 15.

Quando ergo consideramus in quanta ignorantia fuerunt Patres nostri in lege naturæ, & in quanta impotentia, & in infirmitate fuerunt ad implenda mandata sub lege scripta, simus magis humiles sub Christo, in tempore plenitudinis, & gratiæ, & sumus magis apti ad recipiendum gratiam.

Secũda cõgruitas ex parte temporis. D. P. Aug. tom. 3.

Secunda congruitas sumitur ex parte ipsius temporis, & hanc tangit August. 83. quęst. q. 49. vbi hanc quæstionem quærit, quare Christus non in principio peccati hominis, sed tanto tempore post, venit, & assumpsit carnem, assignans pro causa, quòd sicut quælibet ætas hominis habet suam pulchritudinem, & non esset bonum hominem semper esse iuuenem, quia tollerentur pulchritudines aliarum ætatum, sic oportet totum genus humanum, vel totum mundum sub quibusdam ætatibus suum cursum peragere. & quamlibet ætatem suam pulchritudinem habere, & ratio cursus totius mundi aliquando assimilatur ætatibus vnius hominis, secundum quem modum cantat Ecclesia, quòd Christus est factus homo in fine temporum, & in vltima ætate mundi, iuxta illud Apostoli: *Nos sumus in quos fines seculorum deuenerunt*: nec oportet propter hoc, vt sciamus quando finiatur mundus, quia adhuc potest durare quantum durauit, vel plusquàm durauerit, quia vltima ætas, quæ incipit post 40. annos, aliquando durat, vel durare potest tantundem, vel plusquàm omnes aliæ ętates. Aliquando cursus totius mundi assimilatur cursui vnius diei, vt prima hora, vel summum manè, quando exiuit Paterfamilias ad conducendum

A operarios in vineam suam, incæpit ab Adam vsque ad Noe. Secunda à Noe vsque ad Abraham, & sic de alijs. vltima autem hora, idest vespertina incæpit sub Christo, iuxta illud: *Vergente mundi vespere, vti sponsus de thalamo egressus, &c.* voluit ergo Deus alias ętates, & alias horas pręcedere aduentum Christi, & quęlibet ętas mundi, & quęlibet hora mundi gaudet sua pulchritudine, vt postea vltima ętas, vel vltima hora, quæ incępit sub Christo, esset ętas, vel hora plenitudinis pulchritudinum omnium aliarum

B horarum, & omnium aliarum ętatum; & ideo congruum fuit, vt tantum differretur aduentus Christi, vt hoc fieret in tempore plenitudinis, idest in tempore complectente pulchritudinem aliorum temporum. Tertia congruitas ad hoc potest esse ex parte ipsius gratię: nam gratia, quę est perfectio naturę magis se tenet cum gloria, quàm cum natura. Natura enim propriè loquendo non est idem, quod gratia, sed gratia propriè loquendo est idem quod gloria; Nam idem est gloria, quod gratia consumata. Debuit

Tertia congruitas ex parte gratiæ.

C ergo circa finem mundi, quando appropinquamus ad gloriam, incipere tempus plenitudinis, & tempus gratię. Non autem debuit hoc fieri in principio mundi, quando producta fuit, & inchoata nostra natura.

Non defuerũt in omni ætate mundi qui Diuinã habuerunt gratiã

Aduertendum tamen, quòd in omni ętate mundi, & in omni hora mundi fuerunt aliqui boni habentes diuinam gratiam, sed non fuerunt in illa plenitudine, idest multitudine, in qua fuerunt, & sunt post passionem Christi, post pręadicationem Apostolorum, & post conuer-

D sionem mundi ad Christum: quia secundùm Magistrum historiatum in ipso Adã ante peccatum, idest in illo sopore immisso Adę incæpit fides de mediatore Christo, saltem quantùm ad gratiam, sed post peccatum hęc fides est augmentata, quia non solum fuit quantùm ad gratiam largiendam, sed etiam quantùm ad peccata tollenda.

Quarta congruitas ex parte Verbi.

Quarta congruitas potest sumi ex parte ipsius Verbi. Nam ad annunciandum tantum Dominum, quantus est Christus Dei Filius, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, multę pręconizatio-

zationes debebant præcedere in Symbolis tempore legis naturæ, & in Prophetis tempore legis scriptæ, & ideo congruum fuit missionem Filij Dei in carnem vltimo tempore fieri, vt per præcedentia tempora possent huiusmodi præconizationes præcedere.

Quinta cōgruitas sumi potest ex parte mutabilitatis nostræ, ne refrigesceret charitas nostra; nam si Christus venisset in principio, vel circa finem mundi, vel in alijs ætatibus præcedentibus, fortè per diuturnitatem temporis homines tædio affecti non essent sic ardentes, nec sic feruentes ad credendum, iuxta illud: *Quando venerit Christus, nūquid inueniet fidē.*

Quinta congruitas ex parte imbecillitatis nostræ.

RESP. AD ARGVM.

Ad primū potest patere solutio per iam dicta. Nam cum triplex sit perfectio naturæ, gratiæ, & gloriæ: perfectio gratiæ, quæ fuit in tempore plenitudinis, & in aduētu Christi, magis se tenet cum perfectione gloriæ, quæ maximè erit in fine mundi, quàm cum perfectione naturæ; siue cum perfectione naturali, quæ fuit in principio mundi, & ideo aduentus Christi, designans perfectionem gratiæ, debuit esse circa finem mundi.

Perfectio gratiæ per aduentum Christi magis debuit appropinquare perfectioni gloriæ, quæ erit in fine mundi, quàm perfectione naturæ, quæ fuit in principio mundi.

Ad secundum dicendum. Quòd amor causat accelerationem doni, sed nō antequàm expediat illi, cui datur: quia tūc illud donum non esset sic proficuum accipienti. Debuit ergo Filius Dei accelerare incarnationē suam, & accelerauit tempore congruo, & expedienti, quia statim cùm fuit tempus congruum, & expediens secundùm suam prouidentiam, & prædestinationem æternam, Dei Filius factus est homo, & assumpsit carnem pro nobis.

Verumamor causat accelerationem doni non simpliciter, sed si expediat.

Ad tertium dicendum. Quod morbus corporalis potest sanari, etiam inuito infirmo; multi enim inuiti secantur; & propter huiusmodi sectionem inuoluntariam sanantur, sed de morbo spirituali, non sic. Nam sicut omne peccatum adeò est voluntarium, quòd si non est voluntarium, non est peccatum, secundùm August. sic & de sanatione dicere possumus, quòd oportet aliquo modo esse voluntariam, ideo oportuit præcedere dispositionem humani generis ad volēdum sanationem ipsam. & hoc fuit idem genus disponere ad gratiam antequàm veniret plenitudo

Alia est ratio morbi corporalis, a ratione morbi spiritualis, qui nō sanatur, nisi voluntas infirmi libere concurrat.

A temporis, vel plenitudo gratiæ, vel incarnatio Christi.

Ad quartum dicendum, quòd omnia ista dependent ex ordinatione diuina, & ex diuino beneplacito; apparebit enim in die Iudicij tanta Dei iustitia, & quilibet clarè videbit, quòd nullus saluatur nisi per Dei gratiam, & misericordiam: & quòd non saluabuntur nisi prædestinati, & non damnabuntur nisi præsciti; & tamen multi præsciti, si agerēt finalem pœnitentiam de peccatis suis, saluarentur, & multi prædestinati si morerentur cum finali impœnitentia, damnarentur.

Paucitas, vel pluralitas saluandorum non debet attēdi, seu considerari simpliciter, sed secundùm ordinationē, & diuinum beneplacitū ex Dei gratia, misericordia, & iustitia.

B Istæ ergo conditionales sunt veræ, quòd si *factæ essent virtutes in Tyro, & Sydone, quæ factæ fuerunt in Hierusalem, &c.* & tamen antecedens est impossibile, quia sic fuit necesse fieri, sicut Deus ordinauit, & impossibile fuit aliter fieri, quàm Deus ordinauerit, vel præsciuerit. Nam in scientia Dei omnia sunt præsentia, & sic est necesse fieri, quod Deus præsciuit, sicut omne quod est, quando est, necesse est esse: Ista enim est vera conditionalis, si homo est asinus, homo est irrationalis, & tamen tàm ante-
C cedens, quàm consequens est impossibile.

Dub. I. Litteralis.

SVPER litteram. Primò quæritur de illo verbo (*Plenitudo temporis*) Quare tempus missionis Filij in carnem, dictum est tempus plenitudinis?

RESPONDEO dicendum, quòd propter multa tēpus aduentus Christi dictū
D est tempus plenitudinis. Primò, quia nunc impleta est diuina ordinatio: nam ab æterno fuit ordinatum, & prædestinatū a Deo; quòd Dei Filius esset hominis Filius in tali tempore, & nasceretur ex semine Dauid secundùm carnem. ad Rom. 1. Secūdò aduentus Christi dicitur tempus plenitudinis, non solùm propter adimpletionem diuinæ ordinationis, sed etiā propter adimpletionē diuinæ promissionis: nā quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis de Filio suo, quòd nasceretur ex semine Dauid secundùm carnē, quando incarnatus est Dei Filius, fuit

Quare tempus aduentus Filij Dei in carnem, dicatur plenitudo temporis.

Rom. c. 1.

ista promissio adimpleta. Tertiò tēpus aduentus Christi, vel tempus missionis Filij in carnem potest dici tempus plenitudinis propter perfectionem vniuersi. Nam hoc fuit ad maximam perfectionem vniuersi, quòd homo vltimò creatus vniretur suo Creatori, & suo principio; modo per aduentum Christi factum est, quòd homo sit Deus, & Deus sit homo. Quartò tale tempus dicitur tempus plenitudinis propter plenitudinem gratiæ, iuxta illud Ioann. 1. *de plenitudine eius nos omnes accepimus*. Quintò huiusmodi tēpus dicitur tempus plenitudinis propter adimpletionem figurarum; nam veritas est adimpletio figurarum, iuxta illud Io. 1. *Lex per Mosem data est, gratia, & veritas per Iesum Christum facta est*. Sextò præfatū tempus dictum est tempus plenitudinis propter adimpletionem legis, iuxta illud Matth. 5. *Non veni soluere legem, sed adimplere*: Multa namq; diminutè continebantur in lege, quæ Christus adimpleuit; non enim continebatur, vel pręcipiebatur in lege, quod homo diligeret inimicos, Christus autē id docuit, & quod docuit fecit, iuxta illud: *Cœpit Iesus facere, & docere*. primò enim faciebat, postea facto, & verbo docebat. Septimò dictum est tempus plenitudinis propter adimpletionem diuinę volūtatis, quia quod lex permittebat, non prohibebat, licèt hoc esset contra Dei voluntatem, Christus non permisit, sed prohibuit: vt apparet de libello repudij, propter quod dixit Christus: *Quos Deus coniunxit, homo non separet*. voluit enim Deus quod semper maneret vinculū coniugale, non voluit mulierem à viro discedere, & si discederet, manere inuptā: sicut vellet Magister, quòd puer tota die legeret, sed propter pronitatem pueri ad ludendū, concedit sibi aliquam horam vt possit ludere. Si ergo primus Magister diceret puero, ludas tali hora, secundus Magister diceret non ludas aliqua hora, secundus Magister mandatum primi Magistri non solueret, sed potius adimpleret, sic lex permisit aliqua, quæ Christus prohibens, non soluit legem, sed potius adimplet. Octauò Aduentus Christi fuit plenitudo temporis, quia tunc natus fuit Dominus temporis, & illud, quod erat causa temporis, & res per amplius, & perfectius sunt

Io. cap. 1.

Io. cap. 1.

Matth. c. 5.

Act. cap. 1.

Christus dū prohibuit, quòd lex antiqua permittebat, magis & perfectius adimpleuit volūtatem Dei.

A in suis causis, vel sua causa, quàm in seipsis, vt potest haberi à Dionysio 2. de Diuinis nominibus.

D. Dionys.

Dub. II. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur (*Misit Deus Filium suum*) factum &c.

Contrà: In Symbolo dicitur de Filio, B quod est genitus non factus. Dicendum, quòd Christus secūdùm Deitatem est genitus non factus, sed secundùm humanitatem potest dici factus, & si non potest dici factus simpliciter, ne intelligatur persona Verbi, vel suppositum Verbi esse factum, potest tamen dici factus homo, quia factum est, quòd Dei Filius sit homo, & quòd persona Verbi sit homo, quia est Deus, & homo, & perfectus Deus, & perfectus homo.

Quomodo Christus dicatur factus.

Dub. III. Litteralis.

C

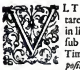
LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod dicitur in littera (*factum ex muliere*) Contra. Mulier videtur sonare corruptionem, quia videtur esse mulier quasi molliens virum, sed talem nō decebat esse Matrem Christi: ergo &c.

DICENDVM quòd mulier potest sonare corruptionem, & potest significare proprietatem sexus: ergo factū est de muliere, non propter corruptionem, quia natus est de Virgine, sed propter proprietatem sexus: sic dicitur, quod de costa Adæ formata fuit mulier, quę non corrupta, sed virgo formata fuit.

Quomodo factus ex muliere.

D

Dub. IV. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur) factum sub lege.) Contra. 1. ad Tim. 1. *Iusto lex non est posita, sed iniustis, impijs, peccatoribus, sceleratis, & cōtaminatis. &c.*

Quomodo factus sub lege.

1. Tim. c. 1.

RESPONDEO, quòd aliquis dicitur

citur

citur esse sub lege tripliciter, vel quantùm ad timorem, quia timet legem, & ideo subditus est, & suppositus legi, vel quantùm ad subuentionem, quia subuenitur sibi per legē, vel quantùm ad impletionem, quia implet legem, & conseruat præcepta legis, & si volumus possumus hæc duo ad inuicem separare, vt iste tertius modus sit duo modi, quia impleri legem potest dupliciter esse, vel obseruare in se præcepta legis, vel supplere, & adimplere, quod lex diminutè dicit. primo quidem modo iusti non sunt sub lege, imò sunt supra legem, quia non faciunt præcepta legis ex timore, sed amore. Secundo modo omnes homines, præter Christum, sunt sub lege, quia solus Christus fuit inter mortuos liber, quia solus ipse fuit sine omni peccato, omnes autem alij homines, & mulieres concepti fuerunt in peccato originali. Quantùm ergo ad subuentionem omnes sub lege, quia omnibus subuenitur per sacramenta legis, vel legis naturæ, vel legis scriptæ, vel Euangelicæ, semper enim ab originali peccato sunt saluati homines aliquo modo per sacramenta legis, vel per conditorem legis, quia sanctificati in vtero, si non subueniebatur eis per sacramenta legis, subueniebatur per conditorem legis. His ergo duobus modis Christus nō fuit sub lege, quoniam non fuit conceptus in originali, nec fuit in aliquo peccato actuali, sed alijs duobus modis fuit sub lege, quia fuit circumcisus, & oblatus in Tēplo, sicut præcipiebatur in lege. Adimpleuit etiam legem, quia quod lex diminutè dicit, ipse suppleuit.

Tripliciter dicitur aliquis subditus legi.

B

C

Dub. V. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur (*vt eos qui sub lege erant redimeret.*) Contra. Quia ipse nō solum venit saluare Iudæos, qui erant sub lege, sed etiam totum genus humanum: quia vult omnes homines saluos fieri, & de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Quomodo dicatur venisse Christus ad redimendū eos, qui sub lege erant.

DICENDVM, quòd licèt ipse venerit pro salute totius humani generis, quodā tamē speciali modo fuit missus ad Iudæos iuxta illud Matth. 15. *Non sum missus, nisi ad oues.* &c. Iudæis ergo prius erat prædicandum Verbum Dei, & erant primò conuertendi, & per eos debebāt conuerti alij, sed quia ipsi indignos se fecerunt, & noluerunt recipere verbum, ideo Apostoli conuerterunt se ad gentes, iuxta illud Act. 13. *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ Vitæ, ecce conuertimur ad Gentes.*

Matth. c. 15.

Act. c. 13.

Dub. VI. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod dicitur in littera (*hæc est mulier euangelica*) Quomodo Sapientia Dei dicatur mulier.

Quo modo Dei sapientia dicatur mulier.

DICENDVM, quòd Sapientia dicitur mulier, non propter fragilitatem, sed propter fœcunditatem, iuxta illud Eccles. 24. *Venite ad me,* &c. & sequitur: *& à generationibus meis adimplemini.*

Eccl. c. 24.

Dub. VII. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quòd in littera dicitur (*Nec eandē Trinitatem in specie columbæ.*) Cōtra. Quicquid fuit in illa columba totum fuit in Trinitate, ergo &c.

DICENDVM, quòd illa columba, siue fuerit animal verum, siue fuerit habēs similitudinē animalis, dupliciter poterat considerari, vel vt res quædam, & sic erat à tota Trinitate, vel vt signum quoddam, & sic poterat significare non totam Trinitatem, sed solam plenitudinem inuisibilis missionis Spiritus Sancti.

D

DISTINCTIO II.

T quia in homine, &c. Postquam Magister determinauit de Incarnatione Verbi quantùm est ex parte assumētis humanam naturam in parte ista (vt dicebatur determinat de huiusmodi In-

carnatione ex parte naturæ assumptæ.

Circa quod tria facit. Quia primò determinat de ipsa natura assumpta quantum ad quidditatem. Secundò quantum ad qualitatem. Tertiò quantùm ad causam. Secunda ibi. *Quæritur etiam*. in principio 3. distinct. Tertia ibi: *cùm verò Incarnatio*. in principio 4. distinctionis.

Prima verò pars continet præsentem lectionem, & distinctionem, in qua duo facit. Quia primò determinat de natura humana assumpta, quantum ad totalitatem: Secundò quantum ad ordinem. Secunda ibi. *Assumpsit igitur*.

Circa primum tria facit: quia primò determinat de natura assumpta quantùm ad suam totalitatem. Secundò ex hoc remouet quendam errorem, quod nomine naturæ humanæ non substantia, sed proprietas intelligitur. Tertiò hoc errore remoto concludit veritatem intentam. Secunda ibi. *errant igitur*. Tertia ibi. *Tota igitur hominis*.

Tunc sequitur illa pars: *Assumpsit igitur*. in qua determinat de natura humana assumpta quantùm ad ordinem. Circa quod duo facit, quia primò determinat de huiusmodi natura, quantùm ad ordinem partium, dicēs, quòd Dei Filius assumpsit carnem mediante anima. Secundò determinat de huiusmodi ordine quantùm ad tempus, dicens, quòd simul tempore assumpsit animam, & carnem. Secunda ibi, *Si autem quæritur*. Et in hoc terminatur sententia præsentis lectionis, & distinct.

Circa hanc distinctionem quæritur de duobus principaliter: primo de ipsa natura assumpta: Secūdò de ordine assumēdi.

QVAESTIO I. PRINCIP.

De natura assumpta.

IRCA primum quæruntur quatuor. Primò quantùm ad totalitatem. Vtrum Dei Filius totam humanam naturam assumpserit. Secundò quantùm ad indiuiduationem. Vtrum Christus assumpserit naturam humanam in omnibus suis indiuiduis.

Tertiò comparando naturam humanam assumptam ad naturam Angelicam. A Vtrum natura humana fuerit magis assumptibilis quàm Angelica.

Quartò comparando naturam humanā assumptam ad naturam irrationalem. Vtrum natura irrationalis sit assumptibilis, vel possit assumi à Verbo.

ARTIC. I.

Vtrum Dei Filius totam naturam humanam assumpserit. Conclusio est affirmatiua.

B

D.Thom. 3.p.q.5.per totam. Caiet. Medina Cabrera ibidem. Richard. Scot. in 3.dist.2.q.1. Alen. 3.p.q.4.memb.4 Vasq. ad 3.p. c.1.disp. 36.per totam. Suar. tom. 1. disp. 15. Ioseph Ragusa in 3.p. disp. 63.

D primum sic proceditur. Videtur quòd Dei Filius totam naturam humanam non assumpserit. Quia non videtur, quòd assumpserit carnem, C dicitur enim ad Galat. 5. *Caro concupiscit aduersus spiritum*, &c. sed talis pugna non fuit in Christo: ergo &c. Ad Gal. 5.

Præterea. In carne est similitudo vestigij tantùm, non imago: sed hoc non sufficit ad hoc quòd aliquid sit assumptibile, saltem de congruo: ergo &c.

Præterea. maior est gratia vnionis, quàm gratia fruitionis; sed gratia fruitionis, caro non potest vniri Deo, vt fruatur eo: ergo multò magis non potest vniri ei, vt substentetur in vna persona cum eo.

D Præterea. caro videtur facere ad impedimentum cognitionis, vel reuelationis diuinæ, iuxta illud quod dicit Dominus Petro; *Caro, & sanguis non reuelauit tibi*, sed tale quòd non videtur assumptibile: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quòd habetur ad Rom. 1. *Quod factum est ei*, idest, *Deo Patri ex semine Dauid secundùm carnem*. Præterea dicitur ad Hebr. 2. *nequaquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ*: sed cùm semen sit quid corporale, & quid carnale: ergo &c. Rom. c.1. Ad Hebr. cap. 2.

Dub.

Dub. I. Lateralis. A

Vtrum Christus cum carne assumpserit etiam animam. Conclusio est affirmatiua.

LTERIVS dubitatur de ipsa rotalitate, quia non videtur, quòd Dei Filius assumpserit totam naturam humanam, & B specialiter quòd assumpserit animā; sed videtur assumpsisse solam carnem, quia vt dicitur Ioan. 1. *Et Verbum caro factum est*. sed hoc non potest intelligi, quòd Verbum sit conuersum in carnem: Si ergo hoc non intelligitur quantùm ad conuersionem, oportet, quòd intelligatur quantùm ad assumptionem: & quia ibi fit mentio de sola carne, & non de anima: ergo &c.

Io. cap. 1.

Præterea. Corpus non indiget anima, nisi vt viuat per animam: si ergo caro illa erat coniuncta ipsi Verbo, quod est via, C veritas, & vita, non indigebat anima, vt viueret per animam.

Præterea. Ipsa persona Verbi est sufficiens principiū cuiuslibet operationis: Si ergo Christus assumpsisset animā, & carnem, hoc fecisset vt anima in carne esset operationis principium: sed huiusmodi superabundans principiū erat ipsa persona Verbi: ergo caro illa non indigebat alia anima, sicut non indigemus lumine candelæ, quando habemus lumen Solis.

IN CONTRARIVM est, quia Christus curauit, & sanauit nostram natu- D rā per hoc, quod eā assumpsit; sed principalius venit ad sanandum animam, quàm corpus, vel carnem: ergo non solùm assumpsit carnem, sed animam etiam.

Præterea. Si in illa carne fuisset Dei Filius motor sine anima, nunquam Christus fuisset fatigatus ex itinere, sicut corpora cœlestia non fatigantur, quia habent motrices intelligentias, multò magis corpus illud non fuisset fatigatum, si absque anima fuisset immediatus motor Dei Filius, cuius contrarium habetur Ioann. cap. 4. *Iesus autem fatigatus &c.*

Io. cap. 4.

Aegid. super iij. Sent.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum Christus assumpserit formam totius. Conclusio est affirmatiua.

LTERIVS dubitari potest de totalitate naturæ assūptę, quia dato, quòd Christus assumpserit carnem, & animam, non videtur, quòd assumpserit formam totius, quia vt ait Damascen. lib. 3. c. 3. In Christo Iesu non est cōmunem speciem accipere. Assumpsit ergo Christus animam, & carnem, sed non animam coniunctam carni, quia tunc ex illa coniunctione resultasset quædam natura communis, vt quædam forma, vel quædam species totius, quam secundùm Damasc. in Christo non est accipere. D. Damasc.

Præterea secundùm Boetium, *Species est totum esse indiuidui*: Si ergo Christus assumpsisset animam coniunctam carni, & ex hoc resultaret humanitas, vel species humana: illa species esset totum esse Christi, quod est impossibile, vt esse diuinum comprehendatur per aliquam rem creatam. Boet.

Præterea. In littera dicitur, quòd nomine humanæ naturæ intelligitur corpus, & anima: sed nec corpus est forma totius, nec anima est forma totius, quia non est forma, quæ sit totum. Christus ergo non assumpsit totam natutam humanam, quia vt videtur non assumpsit aliquam naturam, quæ sit totum.

IN CONTRARIVM est, quia forma totius in rebus animatis resultat ex coniunctione animæ ad corpus: sed Christus assumpsit animam coniunctam corpori, aliter non fuisset corpus illud viuum: ergo &c.

Præterea homines conueniunt ad inuicem in specie, quia conueniunt in forma totius, vt quia conueniunt in humanitate, quæ est forma totius, idest forma, quæ est totum, ideo sunt eiusdem speciei; sed Christus est eiusdem speciei cum alijs hominibus; ergo &c.

RESOLVTIO ART. I.

Repulsis erroribus Manichæorum, Arianorum, & Apollinaris, catholica conclusio est, quòd Christus integram naturam humanam assumpserit, hoc est, veram carnem, vera anima informatam, per quam erat formaliter, & propriè homo viuens.

RESPONDEO ad quæstionem primam, cum quæritur. Vtrum Christus assumpserit carnem veram. Dixerunt Manichæi, quòd non, sed habuit carnem, vel corpus similitudinarium, vel phantasticum.

Error Manichæorum, quòd Christus non habuerit verũ corpus, refutatur.

Ad quod dicendum ideò fortè moti fuerunt, quia posuerunt plures Deos, videlicet Deum bonum, siue Deum lucis, qui creabat spiritualia, & Deum malum, siue tenebrarum, qui creabat ista corporalia, fortè ergo vt saluarent illud verbum Christi Io. 14. *Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam*: ne cogerentur dicere, quòd Princeps huius mundi haberet in Christo quicquam, si Christus habuisset verum corpus: quia diabolus dicitur Princeps huius mundi, secundùm eos, quia est creator, & productor omnium mundanorum corporum: ideo non posuerunt in Christo verum corpus.

Io. cap. 14.

Alij verò, vt Ariani, prout aliqua scripta dicunt, posuerunt Christum habere verum corpus, sed cœleste, moti fortè per dictum Ioan. 3. super illo verbo: *Qui de cœlo venit, super omnes est*.

Confutatur error Arianorũ, quòd Christus habuerit corpus ex materia cœlesti.

Ioan. c. 3.

Alij verò posuerunt Christum habere verum corpus; ita tamẽ quòd illud corpus sensũ, & intellectũ haberet, nõ ab anima, sed à Deo: propter quod Deitas secũdùm eos erat ibi loco animæ, dans illi homini cognitionem sensitiuam, & intellectiuã.

Quædam autem scripta hunc errorem attribuunt Apollinari, sed nos non vidimus libros istos, ideo non multum insistemus in improbationibus eorum errorum, sed tantùm studebimus declarare quæsitorum veritatem.

Error quoque Apollinaris refellitur.

Quantum ergo ad articulum, & quæstionem primam. Vtrum Christus assumpserit veram carnem. dici potest, quòd

A octo, vel nouem vijs declarari potest, quòd Christus assumpserit veram carnem; vt prima via sumatur ex eo, quòd fuit perfectus homo, iuxta illud: *Perfectus Deus, perfectus homo*.

D. Athan. in Symb.

Secunda via sumatur ex eo, quòd fuit filius hominis, iuxta illud: *Quem dicunt homines esse filium hominis?*

Matth. c. 16

Tertia ex eo, quòd agebat vera opera hominum, quia manducabat, & bibebat, iuxta illud: *Venit filius hominis manducare, & bibere*.

Luc. cap. 7.

B Quarta, quia verè esuriuit, iuxta illud: *Postea esurijt*.

Matth. c. 4.

Quinta, quia verè fuit passus.

Sexta, quia verè fuit mortuus, cùm tamen homo non moriatur, nisi quia anima eius verè separatur à corpore.

Septima, quia verè iacuit in sepulchro, & tamen non iacuit ibi nisi secundùm corpus, & carnem.

Octaua, quia verè surrexit, & tamen sicut homo non moritur, nisi per separationem animæ à carne, ita non resurget, nisi per coniunctionem animæ ad carnem.

C Hæc autem quatuor vltima sunt quatuor articuli fidei. Quia Christus est passus, mortuus, & sepultus, & resurrexit.

Possumus autem addere nonam viam de Sacramento Altaris, de conuersione substantiæ panis, quæ non conuertitur, nec in animam, nec in deitatem, sed in verum corpus, & in veram carnem Christi.

Prima via sic patet. Nam si Christus fuit perfectus homo, quia, vt dicitur in 3. Physic. *totum, & perfectum, idem*: oportet, quòd habuerit totum, quod pertinet ad humanam naturam, quia si ei defecit aliquid de pertinentibus essentialiter ad humanam naturam, consequens est, quòd non fuerit perfectus homo; cùm ergo caro sit verè de pertinentibus essentialiter ad humanam naturam, Christus non fuit verè, & perfectus homo, si non habuit veram carnem.

Arist. 3. phy sic. tex. 64.

D

Secunda via ad idem potest sumi ex eo, quòd Christus non solùm fuit perfectus homo, sed etiam fuit filius hominis; imò possumus dicere, quòd de nullo alio verè, & propriè verificatur, quòd sit filius hominis, nisi de solo Christo: communiter enim loquendo nullus purus homo est

filius

filius hominis, sed est filius hominum, A ideo specialiter Christus de seipso dicebat: *Quem dicunt homines esse filium hominis*? ad differentiam nostrum, quorum quilibet non est filius hominis, sed hominum, nam cùm omnis homo sit mendax, & ibi omnis teneatur distributiuè, oportet, quòd illud verbum, mendaces filij hominum, supponat pro quolibet homine singulari, vt quilibet, præter solum Christum est filius hominum, Christus verò est filius hominis. Ex hac autem differentia, quia Christus est filius hominis, idest Virginis matris, specialiter possumus arguere ipsum assumpsisse carnem, quia si Christus processisset ab homine, tanquam à Patre, sicut processit ab homine, tanquàm à matre, non possemus specialiter arguere Christum assumpsisse carnem, quia caro in generatione se habet tanquàm materia, & anima tanquàm forma. sed secundùm Plinium in lib. de animal. fœtus in generatione, corpus, & carnem, siue materiam habet à matre, animam autem, siue formam habet à Patre, vel essentialiter, vt in animalibus brutis, vel dispositiuè, vt in homine. Nam & Philosophus voluit, quòd anima intellectiua, per quam homo reponitur in specie, esset ab extra, propter quod ait in 17. de animalibus, quòd solus intellectus, idest sola anima intellectiua esset ab extra.

Math. c. 16

Christus propriissime dicitur Filius hominis.

Plin. in lib. de animal.

Arist. lib. 17. de animal.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex eo, quòd Christus egit vera opera hominum, quia comedebat, & bibebat, quod spiritui verè competere non potest; propter quod dicitur de Angelo, qui associauit filium Tobiæ cap. 12. illius libri: *Videbar quidem vobis manducare, & bibere, &c.* Potest ergo spiritus se simulare comedere, & facere aliqua, per quæ videbitur comedere, sed vera comestio sine vero corpore esse non potest.

Tob. c. 12.

Aliæ etiam quinque viæ ex se ipsis notæ sunt, quia verè esurire, non potest esse sine carne, nec vera mors, cùm hoc sit mors, separatio animæ à carne: Nec verè iacuisset in sepulchro, quia non iacuit ibi secundùm animam, sed solùm secundùm carnem. Debemus enim firmiter, & fideliter tenere, quòd Christus iacuit in sepulchro secundùm corpus, descendit ad inferna secundùm animam, ascendit ad cœlum pariter in vtroque, vt habetur in Decretali illa: *Firmiter &c.* Nec est etiam vera, & naturalis passio sine carne, quia si Christus verè pateretur sine carne, hoc esset miraculosè, ignis enim infernalis dum verè affligit animã, vel spiritũ aliũ, hoc nõ agit, vt est quędam res naturalis, sed vt est instrumentũ diuinæ iustitię; & similiter in Baptismo aqua verè lauat animam, non vt est quædam res naturalis, sed vt est organum diuinæ misericordiæ. Item nec Resurrectio potuit esse sine carne, quia sicut mors est separatio animę à carne, B sic & resurrectio est reiterata coniunctio animæ cum carne.

Quomodo ignis purgatorij affligat animas

Resurrectio quid sit.

Nona etiam via de leui patere potest, quia in Sacramento Altaris substantia panis conuertitur in verum corpus Christi, non in animam, nec in Deitatem, propter quod, vt communiter dicitur, & benè. Si quis confecisset in illo triduo, quando corpus Christi fuit separatum ab anima, confecisset corpus sine anima. Ex ijs autem omnibus clarè arguitur, quòd Christus habuit veram carnem. Possent autem multæ aliæ viæ ad hoc idem adduci, sed breuitatis gratia dimittantur. C

Si quis confecisset in illo triduo mortis Christi, confecisset corpus sine anima.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd concupiscentia carnis aduersus spiritum non prouenit ex natura carnis. Nam primi nostri parentes in Paradiso erant nudi, & non erubescebant, quia non sentiebant pruritum carnis, nec concupiscentiam carnis, sed statim cùm peccauerunt, erubuerunt de nuditate, & fecerunt sibi perizomata ad cooperiendum partes illas obscœnas propter peccatum, quia ante D peccatum non erant obscœnæ. Christus ergo assumpsit veram naturam carnis, sine vitio carnis.

Aliud est assumere veram carnẽ, aliud verò carnem cũ vitio, & infectione carnis.

Ad secundum dicendum, quòd generale in speciali est idem quod speciale, & genus in specie est idem quod species: vestigium ergo est quid generale, quia inuenitur in omnibus, sed imago est quid speciale, quia non inuenitur nisi in habentibus rationem, vel intellectum, Vestigium ergo, idest similitudo Dei, quæ est in homine magis debet dici speciale, quàm generale, & magis debet dici imago,

Aliud est in aliquo esse vestigium tantum, aliud verò imaginem, & vestigiũ simul.

go, quàm vestigium. Vel possemus dicere, quòd talia magis sunt attendenda secundum formam, quàm secundum materiam, & quia forma carnis in Christo erat anima rationalis, sicut in alijs hominibus, ideo si in illa carne poterat dici esse vestigium, hoc erat quantùm ad materiam: quantùm autem ad formam, quæ est magis consideranda, quàm materia, erat ibi imago, propter animam rationalem.

Fruitio præsupponit esse, seu subsistet, & dicit actionẽ fruentis: vnio autem hypostatica dat ipsi esse, id est existere, & subsistere naturæ assumptæ, & ex parte eius nullam dicit actionem ad assumptionẽ ipsam.

Ad tertium dicendum, quòd non est simile de vnione personali, & fruitione, quia fruitio fit per intellectum, & voluntatem, quæ nullius partis corporis sunt actus, sed vnio in personam fit quantùm ad esse, corpus autem, & anima habent vnum esse. Hoc ergo modo fuerunt assumpta à persona Verbi corpus, & anima: quia nec corpus, nec anima fecerunt aliquid ad constitutionem personæ Verbi, sed substentata sunt in persona Verbi, vel in supposito Verbi ab æterno in esse constituto.

Caro nõ impedit cogitationem quãcunque, licèt ipsa cogitionem nõ eliciat.

Ad quartum dicendum, quòd caro non facit ad impedimentum cuiuscunquè cognitionis, quia cum cognitio humana incipiat à sensu, & sensus non sit sine carne, caro aliquid operatur ad cognitionem humanam: Christus ergo secundùm quòd homo habuit cognitionem sensitiuam, quæ deseruit cognitioni intellectiuæ. Christus ergo vt homo, & vt viator poterat dici minoratus ab Angelis, iuxta illud: *Minuisti eum paulò minus ab Angelis*: sed vt comprehensor erat excellentior omnibus Angelis. Non ergo arguitur, quòd non assumpserit carnem, sed assumpserit eam vt viator, & comprehensor, sed post resurrectionem habuit eam solum vt comprehensor, & non viator.

Psal. 8.

Resolutio Dub. I.

Ex vera viuificatione corporis, eiusdem fatigatione, atque descensu Christi ad inferos, demonstratur eundem veram quoque animam assumpsisse.

AD alteram verò dubitationis partem, qua vlterius quærebatur. Vtrum Dei Filius sic assumpserit totam naturam, quòd etiam assumpserit animam, dici potest, quod quasi omnes viæ illæ, per quas supra probabatur; *Dei Filium assumpsisse carnem*, potest probari, quòd assumpserit animam. Nam si Christus fuit homo, & homo dicit quid compositum ex anima, & carne, oportet Christum fuisse hominem sic compositum. Sic etiam si fuit filius hominis, quia filius est eiusdem speciei cum homine, cuius erat filius, quia species magis sumitur à forma, quàm à materia: & cum in homine huiusmodi forma sit anima, cogimur dicere Christum assumpsisse animam. Sic & tertiò si fecit opera hominum, & actiones hominum, quia actiones magis sunt à forma, quàm à materia, cogimur ponere, Christum assumpsisse animam. Discurrẽdo autem quasi per omnes illas nouem vias, poterit clarè apparere Christum assumpsisse animam. Dicimus autem quasi omnes illas vias hoc ostendere, quia duę illarum viarum competunt Christo potissimè secundùm carnem, non secundùm animam, vt iacere in sepulchro, & in solam carnem fit conuersio substãtię panis.

Possumus autem adducere tres vias specialiter arguentes, Christum assumpsisse animam, vt prima via sumatur ex viuificatione corporis. Secunda ex fatigatione Christi. Tertia ex descensu eius ad inferos.

Tripliciadhueratione probatur Christũ assumpsisse etiã animã.

Prima via sic patet. Nam si Christus assumpsisset corpus, sine anima assumpsisset corpus non viuum formaliter, Siquidẽ illud corpus non poterat viuere formaliter, nisi per animam, quę erat forma eius. Deitas autem non poterat esse forma illius corporis, nec poterat corpus illud per deitatem viuere formaliter, quia omnis forma habet aliquam dependentiam ad propriam materiam. Nam & ipsa anima separata, quantumcunque beata, habet aliquam dependentiam, id est aliquam inclinationem naturalem ad administrandum, & viuificandum proprium corpus, vt potest patere per Augúst. circa finem 12. super Gen. Deitas autem nullo modo ab aliquo depẽdere potest, propter quod non potest esse principium, per quod viuimus formaliter, sed solùm per quod viuimus effectiuè. Secundà via ad hoc idem potest sumi ex fatigatione Christi, de qua dici-

Diuinitas non potest esse forma alicuiuscorporis, nec corpus per illã formaliter viuere, sed est vitæ principium effectiuum.

D P. Aug. tom. 3.

Io. c. 4.

dicitur Ioan. 4. *Quòd fatigatus ex itinere*,&c.Si autem Dei Filius non assumpsisset animam, fuisset corpus eius immediatè motum ab ipso Verbo, cum ergo in corporibus cœlestibus immediatè motis ab intelligentia non accidat lassitudo, multò magis non accidisset lassitudo, vel fatigatio in corpore illo immediatè moto à Verbo. Tertia via ad hoc idem potest sumi ex descensu Christi ad inferos, ad quem locum non potuit descendere secundùm Deitatem: quia secundùm eam erat Verbum, vt hoc modo nullus motus posset sibi competere. Si ergo Dei Filius venir in carnem, vt ait Beda: *Non venit vbi non erat, sed qualiter non erat, non mutando loci situm, sed supplendo naturæ nostræ defectum*. Nec etiam descendit in infernum secundùm carnem, quia secundùm carnem tunc iacebat in sepulchro; descendit ergo ibi secundùm animam. Et si dicatur, quòd descenderit ibi secundùm Deitatem. Dicemus, quòd quantùm ad Deitatem non descendit vbi non erat, sed qualiter non erat, non mutando loci situm, sed subueniendo Sanctis Patribus in Limbo detentis. Nam ante dictum descensum erat ibi Deitas, sed non erat ibi coniuncta animę. Vbiquè enim est Deitas, sed non vbiquè coniuncta huic rei, nec illi. In illo ergo descensu fuit in Inferno Deitas coniuncta animæ, vel fuit ibi Dei Filius coniunctus animæ, vt etiam hoc modo sufficienter probetur Dei Filium assumpsisse animam.

Beda Ven.

Quomodo Deitas nouo modo possit esse alicubi sine sui mutatione.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd secundum August. in 2. lib. de Trinit. cap. 2. cùm dicitur *Verbum factum est caro*, ibi caro stat pro toto homine.

D. P. Aug.

Ad secundum dicendum. Quòd Deus est principium vitæ corporis humani, & cuiuslibet rei viuę, effectiuè non formaliter, seu formaliter, & exemplariter, non formaliter inhęrenter. oportebat ergo; quòd in illo corpore esset anima, per quã formaliter viueret, quia forma efficiens, & exemplaris non dat esse rei, nisi imprimendo formam, per quam formaliter habet esse. cùm ergo secundum Philosoph. in libro de Anima: *Viuere viuentibus sit esse*, Deus non dabat illi corpori viuere formaliter, nisi imprimendo ei animam, per quam formaliter viueret. Et per hæc patet solutio ad tertium, quia Verbum est superexcellens principium vitæ effectiuum non formale, vt hic de forma loquimur: forma nanque exemplaris semper est principium effectiuum, vel se tenet cum principio effectiuo.

Deus est principium effectiuum vitæ, atque etiam formaliter: nõ formaliter inhærẽter, sed formaliter exemplariter.

Lib. 2. de anima tex. c. 37.

Verbum est superexcellens principium vitæ effectiuum, non formale.

Resolutio Dub. II.

Assumpsit Christus carnem & animam inuicem vnitas, idest totum hominem. Quia fuit verus homo viuus, & per omnia fratribus assimilatus, vt dicit Apostolus.

AD alteram quæstionis partem, qua etiam vlterius quærebatur de totalitate humanæ naturæ, dici potest, quòd aliqui dicere præsumpserunt, quòd Christus assumpsit animam, & carnem diuisim, non coniunctim. Asserebant autem assumpsisse animam per se, & carnem per se, non animam coniunctam carni. Hoc ergo modo secundum istos assumpsit totam naturam humanam, quia assumpsir omnes partes naturæ humanæ animam realem, & carnem. Ad quod dicendum poterant moueri ex verbis Damasc. lib. 3. cap. 3. *In Christo Iesu non est communem speciem accipere*. Sic ergo Christus assumpsit plures naturas, quòd ex illis pluribus naturis non est conflata natura tertia; hoc est, ita assumpsir naturam animæ rationalis, & naturam carnis, quòd ex eis non est conflata natura tertia, propter quod has duas naturas non assumpsit Christus, vt vniras, quia hoc modo resultasset ex eis natura tertia, quæ dicitur humanitas; sed assumpsit eas vt separatas, secundum quem modum non resulrat inde natura tertia, & non fuir in Christo Iesu communem speciem accipere.

Sententia eorum, qui dixerunt Christum assumpsisse animam, & carnem diuisim, non coniunctim refellitur.

D. Damasc.

Sed illud dictum Damasceni, quòd in Christo Iesu non est communem speciem accipere, non est referendum ad partem naturæ humanæ, vt ad rationalem animam, & carnem, quia hoc modo fuit in Christo Iesu communem speciem accipere. Nam ex anima rationali, & carne in Christo resultauit communis species ex natu-

Explicatur D. Damasceni sententia, quæ asserit in Christo Iesu nõ esse communem speciem accipere.

natura tertia communis, quæ dicitur humanitas; quia fuit verus,& perfectus homo, iuxta illud: *Perfectus Deus, & perfectus homo*: & iuxta illud: *Et homo factus est*. Sed referendum est verbum Damasceni, quòd in Christo Iesu non est communem speciem accipere, ad naturam humanam, & diuinam in Christo, quia ex illis duabus naturis non resultauit communis species, nec tertia natura. Potuerunt etiam moueri ex verbis Magistri, quæ habentur in littera, dicentis: *Totam ergo hominis naturam, idest carnem, & animam assumpsit Deus*. Videtur igitur velle Magister, quòd nomine totius naturæ humanæ intelligatur anima, & caro: sufficit ergo Christum assumpsisse animã, & carnem, ad hoc, quòd dicatur assumpsisse totam naturam humanam, secundùm quem modum non oportet, quòd assumpserit formam totius, idest humanitatem, sed ad hoc dici debet, quod omnes partes non sunt totum, nisi prout coniunctæ ad inuicem resultat inde forma totius. Anima ergo rationalis, & caro non sunt homo, nisi prout coniunctæ ad inuicem, resultat inde forma totius, quæ est humanitas. Verba ergo Magistri, quòd totam hominis naturam, idest animam, & carnem assumpsit Deus, sic intelligenda sunt, quòd Deus, idest Dei Filius assumpsit totam naturã humanam, idest animam & carnem, quia assumpsit animam, & carnem, vt componunt, & efficiunt naturam totam, idest humanitatem. Tenendum est ergo Christum assumpsisse formam totius, idest humanitatem: sic etiam videmus in omnibus alijs rebus, vt in lapide est dare materiam lapidis, & formam, & est dare lapideitatem, quæ est forma totius resultans ex tali materia, & tali forma. Et in igne est dare materiam, & formam ignis, & est dare formam totius, idest igneitatem, quæ resultat de prædictis partibus, similiter in homine est dare carnem tanquam materiam, & animam rationalem tanquam formam, & humanitatem, quę est forma totius, vel est forma, quæ est totum resultans ex huiusmodi partibus.

D. Athan. in Symb.

Quomodo partes sint totũ, & constituunt formã totius.

Forma totius resultat ex materia, & forma, v. g. lapideitas, igneitas, humanitas.

Possumus autem quod diximus triplici via declarare ad triplex inconueniens deducendo. Quorum primum est, quòd si Christus assumpsisset partes separatas sẽper fuisset homo mortuus, & nunquam fuisset homo viuus. Nam per mortem nunquam persona Verbi fuit separata, nec à carne, nec ab anima; quia postquàm eas assumpsit, nunquam dimisit. si ergo assumpsisset animam separatam à carne, & è conuersò, quia hoc verificatum fuit in morte eius, nunquam fuisset homo viuus, nec propriè loquendo fuisset homo mortuus, quia mortuum dicitur per comparationem ad viuum; si enim aliquid nunquam fuit viuum, non propriè potest dici mortuum, cum enim mors sit priuatio vitę, & priuatio semper dicatur per comparationem ad præcedentem habitum, frustra ergo esset tota fides nostra, quia Christus non fuisset mortuus propter delicta nostra.

Secundum inconueniens est, quia hoc posito: Christus non fuisset homo, anima enim rationalis separata à carne, non est homo, nec caro per se accepta est homo. Quod est contra Symbolum Athanasij: *Perfectus Deus, perfectus homo*, & contra aliud Symbolum: *Et homo factus est*.

Symb. Athanasij.

Tertium inconueniens, quòd non esset per omnia fratribus assimilatus, quod est contra illud, quod habetur ad Hebr. 2. *Debuit per omnia fratribus assimilari*: omnes enim alij fratres, idest homines habent animam coniunctam carni quandiu viuunt. In morte hæc separantur, & in resurrectione hæc iterum vnientur: fuit ergo Christus per omnia fratribus assimilatus, quia fuit homo viuus, sicut & alij homines: & habuit animam coniunctam carni, quandiu vixit, sicut cæteri homines, & in morte fuerunt hæc ab inuicem separata, sicut in morte quorumcunque hominum, & in resurrectione fuerunt hęc ad inuicem reunita, sicut & in resurrectione omnium hominum. Et per hæc patet solutio ad primum.

Ad Hebr. cap. 2.

In Christo non est cõmunem speciem accipere dupliciter intelligi potest, vel quia ex anima rationali, & corpore assumptis, nõ resultauerit vera humanitas eiusdem speciei cũ nostra & hoc falsum; vel quia ex humana, & diuina natura non resultauerit per confusionẽ, seu cõmixtionem cõmunis species, & hoc verum.

Ad secundum dicendum, quòd verbum Boetij veritatem habet in quolibet puro homine, vel veritatem habet in quolibet homine, cuius persona constituitur ex natura humana, quia species, vel natura humana in quolibet tali homine comprehendit totum esse cuiuslibet indiuidui, sed persona Verbi non fuit constituta in esse

Species est totum esse indiuidui in homine puro, non autẽ in Christo, in quo natura humana subsistit subsistentia Verbi.

esse per naturam humanam; sed natura A humana, quæ erat temporalis fuit substentata in Persona Verbi ab æterno in esse constituta.

Ad tertium patet solutio, etiam per iam dicta, quia primum, & tertium argumentum soluta sunt per ea, quæ dicta sunt in quæstione principali.

ARTIC. II.

Vtrum Christus assumpserit naturam humanam in omnibus suis indiuiduis, vel in omnibus suis suppositis. Conclusio est affirmatiua. B

D. Thom. 3. p. q. 4. art. 5.

SECVNDO quæritur de natura assumpta quantùm ad eius indiuiduationem. Vtrum Christus assumpserit naturam humanam in omnibus suis indiuiduis, vel in omnibus suis suppositis, & videtur C quòd sic. Quia Damasc. lib. 3. cap. 6. dicit: *Christus totus, totum me assumpsit, vt totus toti penitus, mihi toti salutem gratificet.* & subdit: *Quod enim in assumptum est, incurabile est,* sed natura humana indigebat curari in omnibus suis suppositis: ergo &c. (D. Damasc.)

Præterea. Primum bonum est diffusiuum sui ipsius, sed Deus est summè bonus; ergo est summè diffusiuus bonitatis suæ: sed huiusmodi diffusio boni maximè apparuit in assumptione humanæ naturę, ergo vt summè sic se diffunderet, assumpsit huiusmodi naturam in omnibus suis D suppositis.

Præterea. Christus potissimè venit ad satisfaciendum pro peccato humanæ naturæ, sed natura humana, quantùm est de se, æqualiter respicit omnia sua supposita: ergo si assumpsit humanam naturam, assumpsit eam in omnibus suppositis.

Præterea. omnes homines, & omnia supposita humana peccauerunt in Adam, iuxta illud ad Rom. 5. *In quo omnes peccauerunt.* Vt ergo pro omnibus suppositis humanis satisfaceret, debuit naturam humanam in omnibus assumere. (Rom. 5.)

IN CONTRARIVM est, quòd dicit Damascenus lib. 3. cap. 9. Quod *assumpsit naturam humanam in atomo*, idest in indiuiduo, nec ait, quòd assumpsit eam in atomis, idest in indiuiduis, sed in atomo, idest in vno indiuiduo tantum. (D. Damasc. lib. 3. c. 9.)

Præterea vt dicitur ad Hebr. 7. *Talis enim decebat vt nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus.* sed talis fuit solus vnus homo, idest Christus, qui solus inuentus est inter mortuos liber. Christus ergo non fuit multi homines, nec assumpsit naturam humanam in multis suppositis, sed fuit vnus homo tantum, & in vno atomo, vel in vno indiuiduo naturam assumpsit. (Heb. c. 7.)

RESOLVTIO.

Explicatur titulus de indiuiduatione, quæ naturæ competit: nam suppositum est inassumptibile. & ex quinque potissimis mediis colligitur, congruum fuisse, Dei Filium assumere vnam naturam humanam, & non plures, neque omnes.

RESPONDEO dicendū, quòd nisi exponamus verā intelligentiam quæstionis; quęstio proposita impedit seipsam. Quærit enim. Vtrum Dei Filius assumpserit humanam naturam in omnibus suppositis, cum ipsum suppositum humanum de se sit inassumptibile. Christus enim non assumpsit suppositum, vel personam, sed assumpsit naturam humanam. Et si assumpsisset omnes naturas humanas, non assumpsisset eas nisi in seipso, qui est vnum suppositum, & vna persona. Propter quod scripta communia dicunt, quòd non potest talis vnio fieri, nisi in tribus suppositis. quod commune dictum pro tanto veritatem habet, quia loquendo de persona absolutè, sicut incarnatus est Filius, ita potuit incarnari Pater, vel Spiritus Sanctus; & quia in diuinis non sunt nisi tria supposita, non potuit fieri assumptio humanæ naturæ, nisi in tribus suppositis. Nullum enim suppositum creatum est assumptibile, sed facta est assumptio in supposito increato, & quia non sunt nisi tria talia supposita, ideo hoc modo veritatem habet dictum commune, quòd non possit fieri talis assumptio, nisi in tribus (Suppositum humanū de se est inassumptibile.)

suppo-

suppositis. Quæstio ergo propria. Vtrum in omnibus suppositis possit fieri assumptio, impedit seipsam, nisi exponatur hoc modo, videlicet. Vtrum Filius Dei potuisset assumere omnes humanas naturas, quæ sibi derelictæ, cõstituissẽt omnia humana supposita. Assumptę autẽ à Filio nõ constituissent suppositũ, vel personas, sed substentatæ fuissent in persona Filij, ab æterno in esse constituta. Dicemus ergo ad quæstionem propositam, quòd de potentia Dei absoluta non debet esse quæstio: non erit ergo quæstio de assumptionis possibilitate, sed de assumptionis congruitate. Potest autẽ dici, quòd congruum fuit Dei Filium assumere vnam naturam humanam, & non plures, vel omnes humanas naturas. Primò ex parte ipsius redemptionis, siue satisfactionis. Secundò ex parte Dei offensi. Tertiò ex parte Ipsius naturæ deprauatæ. Quartò ex parte vnitatis personę Filij. Quintò ex parte ipsius Mediatoris. Sextò ex parte ipsius principij.

Titulus quæstionis rectè explicatur.

Primò ergo fuit congruum, quòd Dei Filius non assumeret nisi vnam humanam naturam ex parte ipsius satisfactionis, vel ipsius redemptionis, quod in hac materia se habet tanquam finis. Nam propter hunc finem Dei Filius assumpsit naturam humanam, vt pro omnibus satisfaceret. Non enim tenebatur satisfacere pro seipso, qui peccatum non fecit, nec contraxit, sed pro nobis omnibus peccatoribus satisfecit, iuxta illud ad Rom. 8. *Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus &c.* Si ergo Dei Filius assumpsisset quamlibet humanam naturam, pro nullo posset satisfacere, quia hoc posito ipse esset omnes homines, & omnes homines essent vna persona Christi, & vnus Filius Dei immunis ab omni peccato, nec indigens quòd aliquis satisfaceret pro ipso.

Ad Rom. c. 8.

Secũdò quidẽ patet ex parte Dei offensi. Nã, vt dicitur 1. ad Tim. 2. *Vnus enim Deus, vnus mediator Dei, & hominũ.* & sequitur: *Qui dedit redẽptionem semetipsum.* Apostolus ergo ibi ex vnitate Dei offensi probat vnitatẽ redẽptionis, siue reconciliationis.

1. ad Tim. cap. 2.

Tertiò fuit congruum ex parte naturæ deprauatæ, nam pro peccato, prout peccatum personam inficit, quilibet homo potest satisfacere per pœnitentiam, & contritionem, sed prout peccatum inficit naturam, quæ de se per generationem est multiplicabilis in infinitum, nulla pura creatura modo tàm congruo potest satisfacere. Ideo dicit August. 13. de Trinit. cap. 10. *Si alius modus fuit possibilis nostræ redemptionis; nullus tamen fuit congruentior.* Cùm ergo natura humana sit natura vna, & non multiplicetur, nisi in suppositis, sufficiebat Dei Filio vnam naturam humanam assumere, vt omnia supposita illius vnius naturæ redimeret.

Per pœnitentiam, & contritionem potest quilibet homo satisfacere pro peccato, prout peccatum personam inficit, sed prout inficit naturã, quæ de se per generationem est multiplicabilis in infinitum, pura creatura non potest. D. P. Aug. tom. 3.

Quartò hoc idem patet, quia cùm non sit incarnata, nisi vna persona, vt persona Filij. congruum erat, vt vnitati personę assumentis respondeter vnitas naturę assumptę, vt vna persona Filij solùm vnam naturam humanã assumeret; & sicut non est nisi vnus Filius in Deitate, sic non esset nisi vnus filius in humanitate.

Quintò hoc idẽ patet ex parte Mediatoris: nã respectu vnius Dei offensi nõ debebat esse, nisi vnus mediator. licèt .n. multi essent offendentes, vnus tamen Deus erat offensus, ad quem placandum sufficiebat vnus mediator. Et in hoc videtur fundari ratio Apostoli in loco pręallegato 1. ad Timoth. 2. vbi dicitur, *vnus Deus, vnus mediator Dei, & hominum.*

1. ad Tim. cap. 2.

Sextò hoc idẽ patet ex parte principij, siue ex parte ipsius primitatis. Nã semper primũ in aliquo genere debet esse aliquod vnũ, ipse enim est primogenitus ipsius Dei, quia est eius Filius per naturam, nos autem possumus dici quasi secundogeniti ipsius Dei, quia sumus eius filij per gratiam: semper enim illud, quod est tale per naturam, intelligitur esse prius eis, qui sunt tales per gratiam; & ideo dicitur Christus primogenitus in multis fratribus; & quia esse principium non potest competere nisi vni, ideo non in pluribus hominibus, nec per plures homines, sed per vnum hominẽ D. N. Iesum Christum facta est redẽptio nostra. Vnus ergo Dei Filius, & vnus homo propter vnam humanam naturam assumptam fuit verus noster mediator, & redemptor. Dum ergo quęritur de indiuiduatione naturę assumptę. Vtrum Dei Filius debuisset humanam naturam assumere in omnibus suppositis, cùm quęsitum fuisset hoc de omnibus suppositis, debuisset fuisse quęsitum

Quo sensu Christus dicatur primogenitus Dei.

ſitum de omnibus indiuiduis, & oportet, A quòd ibi accipiatur indiuiduum, prout indiuiduatio competit naturæ, non autem prout competit ſuppoſito, quia natura humana fuit aſſumptibilis, non ſuppoſitum.

Hanc autem naturam ſic indiuiduam, & ſic aſſumptam in atomo, ideſt ſic aſſumptam indiuiduatam, congruebat eſſe vnam, & non plures, vt eſt per habita declaratum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Chriſtus B quodam ſpeciali modo venit ad tollendũ peccatum naturæ, quæ de ſe non eſt, niſi vna, quia forma de ſe, & ſpecialiter forma ſpecifica, vt poteſt haberi ex 7. Metaph. non diuiditur niſi per materiam, vel per ſuppoſitum, quia in alia, & alia materia, & in alio, & alio ſuppoſito poteſt recipi alia, & alia forma etiam ſpecifica. Chriſtus ergo, qui ſpecialiter venerat curaturus naturam humanam, quæ de ſe eſt vna, ideo ſufficiebat, ad curandam illam naturam etiam in omnibus ſuppoſitis, vnam naturam aſſumere, & maximè, C quia perſona aſſumens erat infinita, ſufficiens erat ad curandum illam naturam etiã in infinitis ſuppoſitis, ſi eſſet poſſibile in infinitum illam naturam multiplicari. Nam paſsio Chriſti non ſolùm fuit ſufficiẽs ad ſalutẽ totius mundi, ſed etiã fuiſſet ſufficiẽs ad ſalutem multorum, vel infinitorum mũdorum, ſi eſſet dare multos, & infinitos mundos. Ad formam ergo arguendi, cùm dicitur, Quòd non eſt aſſumptibile, non eſt curabile, referendum eſt hoc ad naturam, nõ ad ſuppoſita; quia natura eſt aſſumptibilis, non ſuppoſitum; D Et ideo Chriſtus totam naturam noſtram aſſumpſit, vt totũ curaret. Aſſumpſit enim animam, & corpus, & humanitatem, quæ reſultat ex anima, & corpore, vt hoc modo dicatur totam naturam aſſumpſiſſe, & totam curaſſe.

Metaph. lib. 7.

Quod non eſt aſſumptibile, non eſt curabile, ſi illud ſit aſſumptibile, & non aſſumatur: ſecus autẽ ſi ſic inaſſumptibile.

Ad ſecundum dicendum, quòd bonum eſt ſui diffuſiuum, ſed non oportet, quòd in omnibus ſe diffundat æqualiter, ſed ſecundùm diuerſa genera rerum diuinum bonum diuerſimodè ſe diffundit, ſic & Incarnatio Verbi ad omnes homines ſe diffundit ſufficienter; ſi autem ſe non diffundit efficaciter, hoc eſt ex culpa noſtra, quia nolumus eſſe participes illius redẽptionis, ſed iſta diffuſio non fuit eodem modo in omnibus hominibus, quia in Chriſto fuit talis vnio diffuſio per gratiam vnionis, natura enim humana in Chriſto fuit vnita Verbo per gratiam vnionis, in nobis autem omnibus eſt, vel poteſt eſſe per gratiam adoptionis.

Bonum ſui diffuſiuum, ſed non in omnibus æqualiter.

Ad tertium dicendum, quòd natura reperitur æqualiter in omnibus, & æqualiter reſpicit omnes habentes illã naturam, quantum ad ea, quæ ſunt eſſentialia illi naturæ, ſed non quantùm ad ea, quæ ſunt ſuperaddita. Gratia autem vnionis, ſecundùm quam humana natura fuit in Chriſto, vel in Verbo, poteſt dici aliquid ſuperadditum naturę, vel principijs eſſentialibus naturæ, quia hoc fuit magna gratia facta illi homini, quòd eius natura aſſumpta eſt ad vnitatem Perſonæ Verbi. Ex qua vnione factum eſt, quòd ille homo ſit Deus. Nam illa vnio fecit Deum hominem, & hominem Deum. Talis ergo gratia vnionis non oportet, quòd ſit in quolibet homine, ſed fuit in ſolo Chriſto, ſic etiam gratia adoptionis eſt aliquid ſuperadditum naturæ, & ideo non oportet, quòd talis gratia ſit in quolibet homine, ſed eſt in illis hominibus, quibus Deus vult dare talem gratiam.

Naturam in omnibus æqualiter intelligitur dupliciter, vel quantũ ad ea, quæ ſunt illi eſſentialia, vel quoad ſuperaddita, primũ admittitur, ſecũdum negatur.

Ad quartum dicendum, quòd vt patet ex dictis Dei Filius, ſolùm vnam naturam humanam aſſumendo, poterat pro omnibus ſatisfacere, quia perſona aſſumens erat infinita, patiendo in illa natura potuit pro omnibus humanis ſuppoſitis ſatisfacere.

Satisfactionis pro pluribus, & infinitis, ſufficientiã nõ attenditur reſpectu vnius naturæ aſſumptæ, ſed reſpectu infinitæ perſonæ aſſumentis.

Dub. I. Lateralis.

Vtrum Chriſtus debuerit aſſumere naturam humanam de ſtirpe, vel de genere ipſius Adæ. Concluſio eſt affirmatiua.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum Dei Filius debuerit aſſumere naturam humanam de ſtirpe, vel de genere ipſius Adę, & videtur, quòd nõ, vt dicitur ad Hebr. c. 7. *Talis enim decebat*

Ad Hebr. c. 7.

vt nobis esset Pontifex segregatus à peccatoribus: ergo non de stirpe peccatrice, nec de ipso genere Adę debuit carnem assumere. A

Preterea. Christus venit specialiter ad saluandum, & liberandum ipsam naturam humanam, sufficiebat ergo quòd esset homo, & haberet in se naturam humanam, ad hoc, quòd nos liberaret, & saluaret.

IN CONTRARIVM est, quia in loco vulneris debet medicina apponi: de stirpe ergo illa, quę erat vitiata, & per peccatũ corrupta, congruum fuit Dei Filium assumere carnem, vt naturam sic vitiatam, & corruptã saluaret, & liberaret. B

RESOLVTIO.

Iustitiæ congruitas, humani generis dignitas, atque potioris diligibilitatis excitatio, satis ostendunt fuisse conueniens, Deum assumere carnem de stirpe Adæ.

DICENDVM, quòd rationem necessariam ad quęstionem propositam non possumus adducere, quia potuisset Deus non solùm aliunde, quàm de Adam carnem assumere, sed etiam sine carnis assumptione, si voluisset, potuisset nos liberare: tamen, licèt non possimus ad quęstionem propositã rationes necessarias adducere, possumus adducere congruas. Adducemus ergò tres cõgruitates, quarũ vna sumetur ex ęquitate, & iustitia. Secũda ex dignitate generis humani producti. Tertia ex dignitate Adę protoplasti. C

Prima via sic patet. Certum enim est, quod Christus propriè loquendo non tenebatur ad satisfaciendum pro peccato, quia peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: ipse enim voluntariè posuit animam suam pro ouibus suis, iuxta illud Isai. *Oblatus est, quia ipse voluit.* tamen fuit ibi quędam apparens iustitia, quantùm ad passionem, & fuit ibi superexcellens iustitia quantùm ad satisfactionem. Erat enim aliquo modo æquum, quòd de illa stirpe, quę peccauit, homo natus pateretur: si enim de alia stirpe natus substinuisset Passionem, non apparuisset ibi tanta iustitia, vel tantus color iustitiæ, quantus apparuit, quòd natus de illa stirpe, quæ peccauit pro peccatoribus, D

Isa. cap.]

Congrua iustitia requirebat, quod de illa stirpe, quæ peccauit, natus homo pateretur, superexcellẽs iustitia, quòd plus meruerit, & si satisfecerit, quã demeritum exposcebat

Passionem substinuit. Quantùm ergo ad Passionem fuit ibi quidam color iustitiæ, sed quãtùm ad satisfactionem fuit ibi superexcellens iustitia, quia plus fuit de merito in Passione illa, quàm demeruerint omnes peccatores, vel quàm potuissent demereri.

Secunda congruitas potest sumi ex dignitate generis, quod peccauit: quia magna fuit dignitas generis, quod peccauit, vt de illo genere nasceretur, qui potuerit superexcellenter pro toto humano genere satisfacere. Et hanc rationem tangit August. in lib. 3. de lib. arbit. cùm quærit: Quare Deus permiserit Adam peccare. *Quia*, inquit, *poterat de illo genere nasci, qui esset decus, & ornamentũ terrarum.* Huius autem decus, & ornamentum fuit ipse Christus, si autem non fuisset natus Christus de stirpe Adæ, multùm fuisset derogatum generi humano, iam producto, quia aliundè, quàm de illo genere fuisset Dei, & hominum Mediator.

D. P. Aug. tom. 1.

Tertia autem congruitas sic patere potest. Nam si Deus honorauit Adam volens omnes homines descendere ab ipso, & vt omnes homines hoc modo naturaliter se diligerẽt, quia omnes descenderunt ab vno, congruum fuit, quòd Christus, qui non debebat præceptũ dilectionis restringere, sed maximè ampliare, ab illo vno homine descenderet, quia ex hoc potissimè oritur germen dilectionis.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Christus fuit segregatus à peccatoribus, quantùm ad personam ipsam, quæ præuaricare non poterat, hoc tamen non obstante fuit natus de genere peccatorum propter rationes iam dictas.

Dicitur Christus segregatus à peccatoribus, quia peccare nõ poterat, nõ quod de genere peccatorum natus non sit.

Ad secundum dicendum, quòd B. Virgo, vnde natus fuit Christus, fuit sanctificata, vt erat quædam persona in vtero matris, quia ante fuit sanctificata in vtero, quàm esset nata ex vtero, sed in salutatione Angeli, quando consensit verbis Angeli fuit sanctificata quantùm ad naturam, vt conciperet filium suum sine omni peccato, non solùm actuali, sed etiam originali, non obstante, quòd ipsa fuit concepta in peccato originali.

Dub.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum Christus debuerit accipere naturam humanam in ipso Adam. Conclusio est affirmatiua,

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum debuerit accipere naturam humanam in ipso Adam, & videtur, quòd sic. Quia assumptio humanæ naturæ ad hoc facta est, vt fieret satisfactio pro peccato humani generis. Sed ad satisfactionem pro peccato potissimè requiritur vt fiat per illum, qui peccauit: Talis autem fuit ipse Adam: ergo in nullo alio debuit assumi natura humana, vt per eum qui peccauit fieret satisfactio.

Ad Rom. c. 6. Prætetea ad Rom. 6. *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors*: ergo per illum debuit tolli peccatum de mundo, per quem intrauit in mundum; sed huiusmodi fuit ipse Adam: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia contrariorum contrariæ sunt causæ: sed Adam fuit causa perditionis nostræ: ergo non potuit esse causa salutis.

RESOLVTIO.

Natura humana, in ipso Adam congruè assumptibilis non fuit, tùm quia esset contra sanctitatem assumentis assumere naturã peccato obnoxiam, tùm quia tolleretur vera ratio Mediatoris respectu sanctificationis eiusdẽ naturæ assuptæ. D

RESPONDEO, dicendum, quòd in Adam non debuit fieri assumptio naturæ humanæ, si consideremus ipsum mediatorem. Nam per mortem, & per passionem Mediatoris debebat fieri satisfactio pro humano genere. Si ergo Dei Filius assumpsisset humanam naturam in ipso Adam, vel assumpsisset eam deprauatam per peccatum, vel non deprauatam. Nam quantumcunque Adam fecerit pœnitentiam de peccato suo, per talem pœnitentiam fuit satisfactum pro persona, sed non

A fuit satisfactum pro natura, & quia generatio est opus naturæ, *filij* nati per Adam per generationem nascebãtur infecti propter infectionem naturæ. Natura ergo Adę, & cuiuscunque alterius hominis nati per naturalem originem ex Adam, debebat dici infecta. Propter quod ante passionem Christi, qui moriens satisfecit pro tota humana natura, nullus moriens quantumcunque iustus, vidit Deum, sed ibat ad Lymbum Sanctorum Patrum, & ibi detinebatur vsque ad passionem Christi, sed post passionem Christi statim fuit aperta ianua visionis Dei. Ideo dictũ fuit Latroni: *Hodie mecum eris in Paradiso*, quia illa eadem die post mortem Christi, & post mortem suam vidit Deum; vsque ergo ad mortem Christi fuit sic clausa ianua Paradisi, idest diuinæ visionis, non propter deprauationem personæ, quia multi ante Christum mortui sunt iusti, sed propter deprauationem naturę, &c. Ianua cæli aperta non fuit, nisi post passionẽ Christi. B

Redeamus ergo ad propositũ, & dicamus, quòd si Dei Filius assumpsisset humanam naturam in ipso Adam, vel assumpsisset eam infectam, vel nõ infectam, C si assumpsisset eam infectam, non fuisset conueniens, quia, vt dicitur ad Hebr. 7. *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex sanctus, innocens, &c.* Si autem assumpsisset eam non infectam, tunc per mortem suam non omnes homines liberasset, quia ante sanctificasset naturam Adę, assumendo naturam illam, quàm fuisset passus, & mortuus pro huiusmodi natura: quod est contra rationẽ Mediatoris: quia ipse fuit Mediator pro Adam, & pro omnibus, qui descenderant, & descensuri erant ex ipso. Assignantur tamen communiter duæ aliæ rationes, quare non fuit congruum Dei Filium naturam humanam assumere in Adam, ista tamen, quæ assignata est, oritur ex medulla facti. Ad Hebr. c. 7. Si assumpsisset naturam ipsius Adæ, non fuisset verus mediator pro eadem natura.

Prima autem ratio communis sumitur ex personalitate. Secunda ex idiomatum communicatione.

Prima via sic patet, quia si Christus assumpsisset humanam naturam in Adam, assumpsisset eam post peccatum, quia tolle, *Peccatores saluos facere*, tollis causam aduentus eius. Cùm ergo ipsa persona Adæ peccauerit, & persona non sit assumptibilis, sed natura, non potuisset Dei Assignantur duæ aliæ rationes communes.

Filius asumere naturam in *A*dam, nisi A destruxisset personalitatem *A*dæ.

Secunda ratio communis sumitur ex communicatione idiomatum, quia tanta fuit vnio naturæ assumptę ad ipsum Deũ, quòd fuit ibi communicatio idiomatum, quia idiomata Dei communicabantur illi homini, & è conuersò. Si ergo Dei Filius assumpsisset naturam in ipso *A*dã, quantumcunque mundasset, & purgasset naturam illam, quia etiam Deus non potest facere, quòd præteritum non sit præteritum, & factum non sit factum, quia ętiam hoc Deus priuatur, idest *D*eus in hoc non B potest, vt enim habetur in 7. Ethic. *tunc possent contradictoria verificari*: stante ergo hac hypothesi, fuisset verum dicere, quòd illa eadem natura numero, quam asumpsit Christus, fuit peccato obnoxia, & fuit per peccatum deprauata. Quod esset valdè inconueniens per illud, quod habetur ad Hebr. 7. quod Pontifex noster debebat esse *sanctus, innocens, impollutus*. Vt etiam ista sanctitas, & innocentia referatur ad omne tempus, quod non potuisset fieri, si naturam humanam assumpsisset in Adam, quæ tempore præterito fuerat polluta. C

Christi sanctitas in natura assumpta debuit verè astrui per respectũ ad omnem differentiam temporis.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd satisfactio pro peccato nõ solùm potest fieri per eum, qui peccauit, sed per eum, qui non peccauit, quia magis sunt coniũcta membra corporis mystici, quàm membra corporis naturalis. Sic enim videmus in corpore naturali, quòd minuitur brachium, & sanatur oculus, sic etiam passus fuit D Christus, & sanati sumus nos, iuxta illud Isaiæ 53. *cuius liuore sanati sumus. &c.*

Satisfactionem fieri posse pro altero dupliciter, vel aliquo modo coniuncto, vel omnino disiuncto.

Isai. c. 53.

Ad secundum dicendum, quòd aliud est obligari ad satisfactionem, & aliud est satisfacere. Non potest aliquis satisfacere pro aliquo debito, ad quod non est obligatus. Arguit ergo ratio, quòd Christus *D*ei Filius non erat obligatus ad aliquod debitum, cùm enim pateretur, & moreretur, quæ non rapuit, tunc exsoluebat. lachrymatus est non pro peccatis suis, sed pro peccatis nostris. Satisfecit ergo pro debito omnium nostrum, cum ipse non esset obligatus ad aliquod debitum.

Aliud est satisfacere, aliud teneri de se ad satisfaciendum.

ARTIC. III.

Vtrum natura humana fuerit magis assumptibilis, quàm Angelica. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 4. art. 1. Caiet. Medina. Siluius. Cabrera ibidem. Aluarez in 3 p. disp. 22. Valentia 4. tom. q. 4. art. 1. punct. 1. Nazarius in 3. p. q. 4. art. 1. controu. 1. D. Bonau. 3. sent. d. 2. q. 2. Suar. tom 1. dist. 14 sect. 2. Aestius 3. sent. d. 1. §. 7. Ioseph. Ragusa disp. 56. §. 1.

TERTIO quæritur de natura humana asumpta per comparationem ad naturam Angelicam. Vtrum magis fuerit assumptibilis natura humana, quàm Angelica. Et videtur, quòd non: quia quæ magis sunt propinqua, magis sunt vnibilia, sed natura Angelica maximè est propinqua Deo, iuxta illud 12. cap. confessionum: *Duo fecisti Domine &c.* Fecit enim *D*eus vnum propè se, vt Angelicam naturam, & aliud propè nihil, vt materiam informem. Et quia natura Angelica est propè *D*eum, magis est vnibilis *D*eo, quàm alia: ergo &c.

D. P. Aug.

Præterea. facta est asumptio propter peccatm, & quia non solùm peccauit homo, sed Angelus: ergo non solùm fuit asumptibilis natura humana, sed Angelica.

Præterea. Nobilior natura est capax maioris doni, sed maximum donum fuit collatum homini, quando fuit factum, quòd homo esset *D*eus: ergo istius doni fuit capax natura *A*ngelica, quia nobilior, quàm humana.

Præterea. ad intercedendum pro aliquo, magis videtur idoneus ille, qui non est de stirpe, & quia tota natura humana fuit infecta, non autem tota *A*ngelica: ergo fuit magis asumptibilis natura *A*ngelica.

IN CONTRARIVM est, quòd habetur ad Hebræos 2. *Nequaquam Angelus apprehendit, sed semen Abrahæ*: sed quod *D*eus facit debet reputari magis congruum, quàm quod non fit, ergo &c.

Ad Hebr. cap. 2.

Præ-

Præterea. Christus assumpsit naturam humanam, vt nos redimeret à peccato, sed peccatum Angeli fuit irremissibile, ergo natura eius fuit inassumptibilis.

RESOLVTIO.

Cum vniuersum, vt sic, dicat rationem genericam, ac proinde non vnam naturam tantùm, sed plures: sola enim species specialissima de se est natura vna: non est rationabilis quæstio: An illud tantùm assumptibile sit. Naturam verò humanam magis assumptibilem fuisse quàm Angelicam, nouem potissimis rationibus comprobatur.

RESPONDEO dicendum, quòd de assumptibilitate, communia scripta quærunt. Vtrum natura irrationalis sit assumptibilis, sed de hoc faciemus quæstionem per se, & specialem. Quærunt tamen. Vtrum totum vniuersum sit assumptibile, sed totum vniuersum non dicit naturam vnam, sed dicit tot naturas, quot sunt species in vniuerso. Et si dicatur, quod totũ vniuersum dicit vnã naturam generis, quia totum potest collocari sub genere substantiæ. Dicemus, quòd natura generis non est natura vna, sed tot naturæ, quot sunt species specialissimæ in illo genere: sola autem species specialissima, quantùm est de se, est natura vna. Et ideo vt supra diximus, de tali forma loquitur Philosophus in 7. Metaphysicæ, dum ait, quòd *forma non diuiditur nisi per materiam*. Hoc autem, quòd dictum est, optimè pertractat Themistius in libro suo de Anima, vbi vult, quòd generis quidem conceptus sine hypostasi, idest sine fundamento sumptus est ex tenui singularium similitudine. Species autem, idest, species specialissima, natura quædam, & forma vult esse. Generi ergo non respondet vnum fundamentum. Et ideo dicitur non habere hyposthasim, idest fundamentum, quia quod non est vnum, non est, cùm vnum, & ens conuertantur. Propter quod si aliqua multitudo dicitur esse, hoc est in quantùm participat aliquo modo, vno. Ideo dicit Dionysius 13. de Diuinis nominibus, quòd *semper multitudo participat aliqualiter vno*. Hoc idem dicit Proclus in propositione de elementatione. Quærere ergo. *Vtrum totum vniuersum sit assumptibile*, est quærere, *vtrum qualibet natura, quæ est in vniuerso sit assumptibilis*; & quia in vniuerso est natura rationalis, irrationalis, insensibilis, & inanimata, ideo cùm quæretur, *Vtrum natura irrationalis sit assumptibilis*, poterit declarari, quod quæritur.

Vnitas generis nõ est vere vnitas, sed sola species specialissima est de se natura vna.

Arist. 7. Metaph.

Themistius

Quod nõ est vnũ, nõ est.

D. Dionys.

Proclus.

Præsens autem quæstio est de natura rationali, & quia tàm homo, quàm Angelus potest aliquo modo dici rationalis, ideo quæstio nostra solùm quærit de homine, & Angelo, quę natura sit magis assumptibilis, idest magis habilis, & apta ad assumendũ. Ad quòd dici potest, quòd possumus adducere nouem vias ad probandum, quòd natura humana est magis apta, & magis habilis, & magis congrua vt assumeretur à Dei Filio, quàm Angelica, vt Prima via sumatur ex ipsa filiatione. Secunda ex ipsa personalitate. Tertia ex ipsa passione. Quarta ex ipsa morte. Quinta ex ipsa iustitia. Sexta ex idiomatum communicatione. Septima ex ipso Pontificatu. Octaua ex ipsa Fraternitate. Nona ex ipsa assimilatione.

Nouem rationibus cõgruẽtia potioris assumptibilitatis humanæ naturæ, quam Angelicæ ostenditur.

Prima via sic patet. Nam inter alias congruitates, & idoneitates, vel aptitudines, quare fuit congruum, & idoneum, quòd solus Filius incarnaretur, potissimè fuit ista, quia congruum, & idoneum erat, vt qui erat in Deitate Dei Filius, esset in humanitate hominis filius, cùm ergo in Angelis non habeatur filiatio, quia vnus Angelus non est filius alterius, nec procedit per generationem ab alio: ideo ista congruitas, & idoneitas non fuisset assumendo naturam Angelicam, quæ fuit assumendo humanam.

Prima ratio ex parte veræ filiationis.

Secunda via sumitur ex ipsa naturalitate Angelorum: nam ante peccatum Angeli non fuisset congruum esse aliquem mediatorem pro peccato, quia nondum erat aliquod peccatum. Post peccatum vero iam Angeli erant producti, & quilibet habebat suam naturalitatem, cùm ergo persona non sit assumptibilis, sed natura, non potuisset Deus assumere naturam Angelorum, nisi destruxisset personalitatem illius Angeli, cuius naturam assumpsisset: sed cõtinuè per generatio-

Secunda ratio ex modo, quo post peccatũ Adæ habebat iam in se ipsa natura Angelica.

tionem producuntur noui homines. Potuit ergo Deus, vel Dei Filius assumere naturam humanam, ficut & fecit, & substentare eam in sua personalitate, & hoc modo natura illa non constitueret, nec suppositum, nec personam, sed substentaretur in persona Verbi. Quod faciendo sic assumpsit naturam humanam, vt non destruxerit, nec humanam personam, nec suppositum. Id autem in Angelo esse non potuisset, nisi Deus causasset nouam naturam Angelicam. Quod faciendo non verificaretur illud Eccl. 15. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul*: nec illud Gen. 2. *Compleuitq; Deus die septimo opus suum, quod fecerat, & requieuit*, &c. Quod exponunt Sancti, Deum requieuisse, quia postea non fecit nouum opus, sed solùm conseruauit, quod fecerat. Non enim fecit nouas species, sed continuauit species, quas fecerat, ex similibus similia producens. Et si dicatur, quòd quotidie producit nouas animas. Dicemus, quòd productio, vel factio, vel etiam procreatio, semper terminatur ad compositũ, nam ipsa creatio quædam factio dici potest, & tamen non fit materia, nec forma, sed fit compositum ex vtrisque, & factione compositi dicitur fieri materia, & forma. propriè enim fit homo, nam anima nõ fit, vt per se existens, sed vt coniuncta carni, & vt constituens hominem; licèt August. super Gen. ne cogatur ponere Deũ fecisse aliquid noui, & non creasse omnia simul, videatur ad hoc declinare, animam primi hominis fuisse creatam cum Angelis. Sed si benè considerentur verba, quid est factio, quid productio, quid creatio, vel etiam generatio in creaturis, cùm talia semper terminentur ad ea, quæ habent per se esse, cũ anima non creetur, vt aliquid habens per se esse, sed vt aliquid coniunctum alteri, nõ oportuisset August. tàm subtiliter speculati, nec ad istam partem declinare, quòd anima primi hominis fuerit producta cum Angelis.

Eccles. c. 15

Gen. c. 2.

Quomodo animæ rationalis productio non dicatur simpliciter creatio.

D. P. Aug.

Anima Adæ nõ fuit creata cum Angelis.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex ipsa passione Christi: nam voluit Dei Filius fieri homo, & assumere carnem naturaliter passibilem, vt ex passione sua redimeret alios homines. Non autem sic potuisset fieri Angelus, quia hoc faciendo, non assumpsisset aliquid naturaliter passibile,

Tertia ratio ex naturali passibilitate naturæ assumptæ.

A vt ex passione sua redimeret alios Angelos, quia natura Angelica non est naturaliter passibilis; & si ignis affligit malignos Angelos, hoc non est naturaliter, sed vt est organum diuinæ iustitiæ, sicut aqua naturaliter lauat corpus; si autem lauat animam per Baptismum, hoc non est naturaliter, sed vt organum diuinæ misericordiæ.

Quarta via ad hoc idem sumitur ex ipsa morte Christi. Voluit enim Christus Dei Filius fieri homo, vt pro nobis moriens, reconciliaret nos Deo Patri: sed hoc B non potuisset facere, si fuisset factus Angelus, vt pro nobis Angelus moriens, reconciliaret Deo Patri Angelos peccatores, quia Angelus licèt possit supernaturaliter pati, tamen nec naturaliter, nec supernaturaliter potest mori, licèt possit annihilari. De hac autem reconciliatione hominum per mortem Christi loquitur Apostolus Rom. 5. cùm ait: *Si enim, cùm inimici essemus*, idest, cùm peccatores essemus, *reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius, &c.*

Quarta, quia Angelus verè nõ potest mori.

Rom. c. 5.

Quinta via ad hoc idem sumitur ex ipsa iustitia, siue ex ipso colore iustitiæ. C Nam cùm supra quærebatur, Vtrum congruum fuisset Dei Filium assumpsisse carnem aliundè, quàm de stirpe Adę, vel ex stirpe peccatrice, dicebatur ibidem, quod ex huiusmodi assumptione, vel incarnatione non apparuisset ibi tanta iustitia, vel tantus color iustitiæ. Vt ergo clarius intelligatur, quod ibi dictum est, & quod hic est dicendum, notandum est, quòd pœna alicuius ad tria referri potest, vel ad passionem, siue afflictionem, quam propter pœnam patitur: vel ad obliga- D tionem, per quam est ad pœnam obligatus: vel ad satisfactionem, quam propter pœnam, vel substinendo pœnam satisfacit. Et si hæc tria volumus referre ad Christum, dicemus, quòd pœna, quam substinuit Christus, fuit naturalis passio, & vera afflictio: Verũ si non loquamur de ipsa passione, vel afflictione, sed de ipsa obligatione, est ibi quędam iustitia, quia pœna debetur culpæ authoribus, & iustè non obligantur ad pœnam, nisi peccantes, vel committentes culpam. Christus ergo quia fuit omnino innocens, & sanctus, ad nullam obligabatur pœnam. Ideo

Quinta ex maiori congruitate iustitiæ, vt in eadem natura humana fuerit satisfactio, quæ tota in Adam corruit, & Deũ offendit.

Ideo quantùm ad obligationem non fuit ibi iustitia, sed fuit ibi quidam color iustitiæ, quia licèt Dei Filius non esset peccator, fuit tamen de stirpe peccatorum, & de ijs, qui habuerunt peccatum, quia etiam mater sua concepta fuit in originali, & contraxit pèccatum originale. Vnde Anselmus 2. libroCur Deus homo, ait, quod licèt Christi conceptio munda sit, & absquè carnalis delectationis peccato, *Virgo tamen ipsa vnde assumptus est, in iniquitatibus concepta est, & in peccatis concepit eam mater eius, cum originali peccato nata est, quoniam & ipsa in Adam peccauit, in quo omnes peccauerunt.* Fuit ergo Christus de stirpe peccatrice: propter quod licèt quantùm ad ipsum, loquendo de obligatione, non esset ibi iustitia, quia non erat obligatus ad pœnam, fuit tamen ibi quidam color iustitiæ, quia erat de stirpe peccatorum, & de stirpe obligatorum ad pœnam. Sed tertiò quantùm ad satisfactionem, non solùm fuit ibi iustitia sufficiens, sed etiam superexcellens, quia cùm esset infinita persona, quæ patiebatur, plus satisfecit eius passio, & eius mors, quàm omnes homines, qui sunt in mundo, demeruissent. Si ergò hæc tria volumus adaptare ad assumptionem naturæ Angelicæ, dicemus, quòd si Christus apprehendisset Angelos, vel naturam Angelicam, non fuisset ibi vera, & naturalis passio, vel afflictio, quia Angelus, nec pati naturaliter, nec affligi potest. Quantùm autem ad obligationem ad pœnam non fuisset ibi iustitia, nec color iustitiæ, quia Christus assumens naturam Angelicam, non fuisset de stirpe peccatorum, quia stirps, & generatio in Angelis esse non potest. Quantùm autem ad satisfactionem, non fuisset ibi propriè iustitia, quia si homo peccauit, iustum erat, quod homo satisfaceret, & iustum erat, quòd esset saltem eiusdem speciei satisfaciens cum illis, pro quibus satisfaciebat; sed licèt homo cum alijs hominibus possit habere, & habeat eandem naturam specificam. Angeli enim cùm sint quædam formę, non possunt differre, nisi formaliter, & quia idem est forma, & species, & idem est differre per se, & formaliter, & differre specie, non possunt esse duo Angeli eiusdem speciei. Si ergo Dei Filius assumpsisset naturam

D. Anselm. lib. 2. cur Deus homo cap. 16.

Nota verba ista non esse propriè D. Anselmi, sed Discipuli interrogantis. Falsum enim est, & erroneum B. Virginem cum peccato originali natã esse. Quod si præfatis verbis minimè non contradicit Anselmus, id est, quia possunt intelligi ex mẽte illius de prima conceptione in vtero, quæ & prima natiuitas dicitur, sicuti & nasci pariter astruitur, quod concipitur. In eodẽ verò capite asserit Anselmus, Christum assumpsisse de massa peccatrice. Quod etiã affirmat in lib. de concepta Virginal. c. 3. 13. & 19.

Angeli non possunt esse eiusdem speciei.

A Angelicam, non propriè fuisset ibi iustitia, quia non essent eiusdem speciei satisfaciens, & illi, pro quibus satisfaceret. Hoc idem esset, si aliquis de aliqua specie vellet satisfacere pro alia specie.

Sexta via ad hoc idẽ sumitur ex idiomatum communicatione, quia si Christus assumpsisset naturam Angelicam, aut assumpsisset naturam Angelorum peccantium, aut non peccantium: sed non assumpsisset naturam non peccantium, quia illi non tenebantur ad satisfactionem. Si autem assumpsisset naturam peccantium,

B hoc fuisset omnino incongruum, quia tunc propter communicationem idiomatum, verum esset dicere, quòd natura illa aliquando fuit subiecta peccato, & quòd Dei Filius esset Angelus, aliquando subiectus peccato, quod cogitare de Dei Filio est omninò incongruum, qui debet esse *sanctus, innocens, impollutus, à peccatoribus segregatus.*

Sexta ratio ex communicatione idiomatũ.

Septima via ex ipso Pontificatu: nam non potest esse Pontifex, nisi sit eiusdem speciei cum illis, quorum est Pontifex,

C quia vt dicitur ad Hebr. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur.* Potest ergo homo esse Pontifex pro hominibus, & Christus vt homo, potest esse Pontifex pro alijs hominibus, quia omnis homo est eiusdem speciei cum alijs hominibus; sed nullus Angelus potest esse Pontifex pro alijs Angelis, quia nullus Angelus est eiusdem speciei cum aliquo Angelo.

Ad Hebr. c. 5.

Septima ex vera ratione Pontificis Mediatoris, quam tradit Apostolus.

Octaua via sumitur ex ipsa fraternitate. Dicimus ergo, quòd sicut septima via innitebatur veritati, & idẽptitati speciei, sic ista octaua innititur vnitati, & idẽptitati Patris.

D Nam omnes homines possunt dici fratres, quia omnes descendunt ab vno, & eodem patre homine, scilicet Adam, sed nulli duo Angeli possunt dici fratres, quia nulli descenderunt ab vno, & eodem patre Angelo. Illud ergo quod saluamus de Dei Filio facto homine, qui est primogenitus in multis fratribus, non possumus saluare de Dei Filio facto Angelo, quia inter Angelos non est propriè fraternitas.

Octaua ratio ex eodẽ Apostolo quoad verã fraternitatem.

Nona via ad hoc idem potest sumi ex ipsa assimilatione, & hæc via innititur cõuenientiæ proprietatum specificarum, vt

Nona ex proprioris assimilatione.

sicut

sicut inter Angelos non potest esse propriè Pontifex, quia non sunt eiusdem speciei, nec propriè fraternitas, quia non sunt ab eodem Patre Angelo, sic propriè non potest esse assimilatio, cum similitudo sit rerum differentium eadem quantitas, vel eadem proprietas, quia proprietates quædam qualitates dici possunt. Debet ergo esse assimilatio in eadem proprietate, quòd saltem sit eadem secundùm speciem: assimilatio enim in genere non est propriè assimilatio: nam si vnus homo esset albus, & alius niger, quamuis vterque esset coloratus, nullus diceret eos similes. Et quia in proprietatibus specificis non potest esse assumptio in Angelis, si Dei Filius assumpsisset naturam Angelicam, non posset de eo verificari illud, quod dicitur ad Heb. 2. vbi cùm Apostolus prius dixisset: *Nequaquam Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit*, Vnde *debuit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret*.

Ad Heb. 2.

Addicitur decima ratio ob ingeniorem misericordiã.

Posset autem ex hoc verbo, *vt misericors fieret*, accipi decima via, quare fuit magis congruum accipere humanam naturam, quàm Angelicam, quia quilibet est magis misericors ijs, qui sunt eiusdem speciei secum, quàm ijs, qui sunt in alia specie. Aduertendum tamen, quòd ad quæstionem propositam, possent adduci quasi omnes illæ octo rationes, quas adduximus in solutione secundi argumenti, cùm in prima distinctione mota est secunda quæstio de congruitate Incarnationis. Ibi enim in solutione secundi argumenti adducebantur octo rationes, quare peccatum hominis fuit remediabile, vel remissibile, & non peccatum Angeli; non enim erat congruum, quòd Filius assumeret naturam Angelicam, vt reconciliaret eam Deo, cùm peccatum Angeli sit irremissibile, omnes enim rationes probantes peccatum Angeli esse irremissibile, eodem modo probant naturam Angelicam esse inassumptibilem.

Esse magis assumptibile dupliciter, vel quia natura est propinquior, vel quia peccatum est magis remissibile, in incarnatione cuius finis est redemptio, illa natura est magis assumptibilis, cuius peccatũ est magis remissibile.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, non oportere, quòd propinquius secundùm naturam sit magis assumptibile, sed cuius peccatum est magis remissibile, natura illius est magis assumptibilis: nam semper finis est causa causarum: potest enim vnum opus diuinum esse finis alterius operis diuini. Opus ergo diuinum fuit Incarnatio, & opus diuinum est humani generis redemptio, sed redemptio se habet, vt finis ad Incarnationem: peccatum ergo cuiuscunque eò modo, quo est irremissibile, natura eius est inassumptibilis. & per hoc patet solutio ad tertium.

Angeli peccatum irremissibile, hominis remissibile.

Ad secundum dicendum, quòd licèt tàm Angelus, quàm homo peccauerint, tamen vnus peccauit irremissibiliter, vt patuit in prima distinctione, in solutione secundi argumenti secundæ quęstionis, de congruitate assumptionis.

Ad quartum, dicendum, quòd in reconciliatione possumus attendere, vel supplicationem, vel satisfactionem, si consideramus ergo supplicationem, fortè magis congruum videtur ad supplicandum eum, qui non est de stirpe peccantiũ, sed si consideremus satisfactionem, magis videtur congruum illum satisfacere, qui est de stirpe peccantium. Vel possumus dicere, & melius: quod Christus, licèt esset de stirpe peccantium, ipse tamen erat *sanctus, innocens, impollutus, segregatus ab omni peccato, ideo in omnibus exauditus est pro sua reuerentia*: propter quod & supplicando nos redemit, & satisfaciendo pro nobis: non solum sufficienter, sed superexcellenter.

Aliud est esse de stirpe peccantium, aliud peccatoo bonum.

ARTIC. IV.

Vtrum natura irrationalis sit assumptibilis. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom. 3.sent. dist.2.q.1.art.1, Capreol. q.1.concl. 2.art.1.Medina. Caiet. Siluius. Nazarius in comm. ad 3.p.q.4 art.1.Vasq.disput.30.c.2.3.& 4. Cabrera in 3.p.q.4.art.1.disp.3.Valentia tom.4.q.4.art.1. puncto 1.Suar.tom.1.disp.14.sect.2. Argentina in 3.d.2.q.1.art.1.& 2.Rada tom.2.contr.4 art 1.Dur. in 3.dist.2.q.1.Ioseph. Ragusa disp.56.§.2.

QVARTO quæritur de natura irrationali: Vtrum sit assumptibilis. Et videtur, quòd non: quia Deus omnia in sapientia facit, & quod repugnat sapientiæ, & dispositioni sapientis, videtur impos-

possibile Deo: sed tale videtur esse, assumere naturam irrationalem, ergo &c.

D. P. Aug. tom. 3. Præterea ait Augustin. 18. de Trinit. cap. 9. quòd si Dei Filius natura, potuit fieri natura filius hominis, quantò credibilius est filios hominum natura, posse fieri filios Dei per gratiam: ergo videtur intentio Augustini, quòd maius sit Dei Filium assumere aliquam naturam, quàm suppositum illius naturæ coniungi Deo per gratiam; cùm ergo creatura irrationalis non sit susceptibilis gratiæ: ergo &c.

Preterea. Maius donum, quod potuit conferri naturæ rationali, fuit esse assumptam in vnitatem personæ Verbi: ergo inferior natura, quàm rationalis, non potuit esse capax tanti doni, huiusmodi autem est natura irrationalis: ergo &c.

Præterea. Actus respondet potentiæ, quod ergo actu coniungitur Dei Filio habet potentiam, per quam possit coniungi: sed nulla potentia est coniungibilis, nisi intellectus, & voluntas, irrationalia autem carent intellectu, & voluntate: ergo &c.

IN CONTRARIVM est Anselmus libro 2. Cur Deus homo, vbi vult, quòd omnis necessitas, & impossibilitas Dei subiacet voluntati. Et ibidem ait, quòd Dei voluntas nulli subiacet necessitati, aut impossibilitati: cùm ergo nihil sit impossibile apud Deum, vtraque natura rationalis scilicet, & irrationalis poterit assumi ab ipso.

Præterea. Infinitum non est maius infinito, sed tàm natura rationalis, quàm irrationalis distant à Deo in infinitum. Non ergo magis vna natura erit assumptibilis, quàm alia.

RESOLVTIO.

Naturam irrationalem assumi, neque ex parte assumptionis, neque ex parte Diuinæ Personæ assumentis, neque tandem ex parte eiusdem naturæ assumendæ repugnat, quæ Deo subijcitur secundum potentiam obiectiuè, seu obedientiæ. De congruo tamen irrationalis natura non fuit sic assumptibilis, sicuti rationalis, & humana.

RESPONDEO: dicendum, quòd

A circa quæstionem propositam recitantur duo modi dicendi. Vnus est, quòd nec de congruo, nec de potentia absoluta potuit à Deo assumi natura irrationalis; sed hoc stare non potest. Quod triplici via possumus declarare. Primò ex ipsa quidditate assumptionis, secundò ex ipsa diuina potentia, tertiò ex ipsa natura assumptibili. Est enim in assumptione tria considerare, personam assumentem, naturam assumptam, & vtrumque. *Aliorũ sententia refertur, & respuitur.*

Via ergo prima ex quidditate assumptionis respicit vtrumque; personam assumentem, & naturam assumptam, via

B secunda ex potentia Dei potissimè respicit Deum assumentem, & naturam assumptam; via tertia assumpta ex ijs, quæ sunt creata, potissimè respicit naturam assumptam.

Prima via sic patet. Nam, quià Deus est causa efficiens, & conseruans creaturam, magis est vnitus, & intimus creaturæ, quàm creatura sibi, iuxta illud Augustini 13. confess. *Tu autem eras intimior intimo meo.* propter quod intimum nostrum non est sic intimum nobis, sicut *D. P. Aug. tom. 1.*

C Deus. Quæres ergo, cùm Deus sit ita intimus, & ita vnitus cuilibet creaturæ, Quid vlterius dicit vnitas assumptionis humanæ naturæ, vel cuiuslibet alterius naturæ assumptibilis supra vnitatem, quam habet Deus ad quamlibet creaturam? Ad quod dici potest, quòd vnitas naturæ assumptæ à Deo est maior vnitas ad ipsum Deum, quàm sit vnitas Dei ad quamcunque aliam creaturam. Nam ex vnione Dei ad creaturam, non tollitur, quin creatura agat, quia ex hoc non tollitur, quin creatura constituat suum suppositum, cuius est agere, & pati, quia se- *Quid addat vnio hypostatica supra vnitatẽ quam habet Deus ad quamlibet creaturam.*

D cundùm Damascenum lib. 1. cap. 34. *agere, & pati non attribuitur naturæ, sed supposito.* Quod verum est loquendo de natura creata, quæ non est suum esse, nec habet per se esse, sed habet esse in suo supposito. Habet enim natura creata modo assumpto constituere suum suppositũ, & agere per suum suppositum: sed hoc operatur ipsa assumptio, quia natura assumpta non constituit suum suppositum, ac proinde nec agere, nec pati attribuitur naturæ assumptæ, sed attribuitur ipsi Deo assumenti, propter quod Deus verè patitur *D. Damasc.*

tur in natura assumpta, & verè agit actiones naturæ assumptæ. Natura ergo assumpta erat ratio agendi, & patiendi actiones & passiones, secundùm naturam illam. sed ipsum diuinum suppositum, vel Deus erat agens, & patiens, huiusmodi actiones, & passiones. maior est ergo vnio naturæ assumptæ ad Deum, quàm vnio ipsius Dei ad quamcunque aliam creaturam. Si ergo consideramus quidditatem ipsius assumptionis, quæ in hoc videtur consistere, quòd creaturæ, vel ipsi supposito creato non competat agere, cùm agere magis competat rationali creaturæ, quæ agit liberè, & est domina suorum actuum, patet ex parte quidditatis assumptionis ipsam naturam irrationalem esse assumptibilem, considerando Dei potentiam absolutam, licèt de congruo possit dici natura talis inassumptibilis. Nam non fuisset congruum Deum assumere naturam aliquam, nisi satisfaceret pro peccato illius naturæ, & vt reconciliaret Deo illam naturam, vel supposita illius naturæ, & quia creatura irrationalis peccare non potest, ideo natura eius, quantùm est de congruo, assumi non potest.

In quo cõsistat quidditas assumptionis naturæ creatæ.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte Dei assumentis. Deus enim ideo habet omne posse, quia habet omne esse. Nam omne, quod agit, sic agit, dum est in actu, & vt habet esse, & quia in esse diuino includitur omne esse, ideo includitur omne posse, solùm illud non potest, quod repugnat ipsi esse, & quod implicat contradictionem, quæ simul cum esse includit non esse. Si ergo Deus assumeret naturam creatam irrationalem nulla contradictio implicaretur ibi, quia si hoc implicaret contradictionem, corpus Christi separatum ab anima rationali, non remansisset vnitum ipsi personæ Verbi.

Implicatio cõtradictionis quid sit.

Et si dicatur, quòd in morte Christi corpus separatum ab anima rationali remansit vnitum personæ Verbi, sed hoc erat per respectum ad animam rationalem, cui erat iterum vnibile per resurrectionem. Dici debet, quòd hoc argumentum cõcludit quantùm ad congruitatem, non quantùm ad necessitatem, quia nullus ità deciperetur quòd assereret Deũ, quantùm est de potentia absoluta, non potuisse illud corpus sic separatum ab anima rationali semper præseruare, & esse ei semper sic vnitum.

In morte Christi corpus quod reuera fuit separatum ab anima, remansit vnitum personæ Verbi

Tertia via ad hoc idem sumitur ex parte ipsius creaturæ. Nam quòd aliqua natura creata assumatur à Deo in vnitatem personæ, hoc non est ex parte potentiæ actiuæ ipsius creaturæ, vel ipsius naturæ assumptæ, quia in hoc nihil egit natura assumpta; nec ex parte potentiæ passiuę naturalis, quia *nulla est in natura potentia passiua, cui* (vt Commentator ait, & vt communiter ponitur) *non respondeat in natura potentia actiua naturalis*, quo posito, posset naturaliter fieri assumptio naturæ creatæ ad suppositum diuinum, quod est inconueniens. Restat ergo, quòd in natura creata non possit esse talis potentia passiua, nisi potentia merè obiectiuè, secundùm quam Deus facit de creatura, quod placet sibi. De qua potentia loquitur August. in Epist. ad Volusianum, quòd *in factis mirabilibus ratio facti est sola potentia facientis*.

Auerr.

In qualibet natura creata respectu Dei datur potẽtia obiectiuè, seu obediẽtiæ.

D.P. Aug.

Ad assumptionem ergo cuiuslibet naturæ creatæ in vnitatem diuini suppositi, vel personæ, quod est mirabilius inter cętera mirabilia, non adscribimus ex parte creaturæ, nisi meram potentiam obiectiuè. Et dicemus ex parte Dei, quòd tota ratio facti est potentia facientis, quia quantùm ad obedientiam sic est subiecta Deo natura irrationalis, sicut rationalis. Nam non solum creatura irrationalis cuiusmodi est quodlibet animal, sed etiam creatura inanimata, & insensibilis, quę est secundũ quod huiusmodi longè inferior, quàm quodlibet animal, & quælibet plãta est assumptibilis in vnitatem personæ diuinę, cùm corpus Christi mortuum remanserit sic vnitum personæ Verbi in illo triduo, quòd corpus non solum erat insensibile, sed etiam inanimatum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd nihil est impossibile apud Deum, nisi quòd implicat contradictionem, quam contradictionem non includit assumptio naturę irrationalis, cùm etiam corpus insensibile, & non viuens, quòd secundùm quod huiusmodi

Esse impossibile dupliciter, vel quia cõtradictionem implicat, vel quia facultas, seu virtus deficit

modi erat infernus, quàm planta, cùm A planta viuat vita vegetabili, & nutriatur, & augeatur, quod non competebat in illo trido illi corpori, & tamen illud corpus erat vnitum Verbo, etiam in illo triduo, in vnitatem personæ.

Capacitas doni assumptibilitatis, dupliciter, vel de possibili, vel de congruo.

Ad secundum dicendum, quòd in huiusmodi assumptione in vnitate diuini suppositi, vel personæ diuinæ, non solùm est consideranda natura creata nobilior, vel minus nobilis, sed etiam multa alia, propter quæ (vt patuit ex quæstione præcedenti) natura aliqua, sicut natura humana, iuxta illud, quod supra diximus ad B Hebr. 2. *Nequaquam Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit*. De potentia ergo Dei absoluta assumptibilis fuit, tàm natura Angelica, quæ est supra naturam humanam, quàm natura irrationalis, quæ est naturaliter infra naturam humanam, sed de congruo, vt potest patere ex quæstione præcedenti, etiam ipsa natura Angelica non fuit sic assumptibilis, vt natura humana, & multò magis natura irrationalis, loquendo de congruo non fuit sic assumptibilis, vt natura rationalis, & humana. C

Quæ naturaliter est nobilior & superior, quàm natura humana, non sic est assumptibilis.

Vel de congruo, vel de potentia absoluta Dei.

Ad tertium dicendum, quòd verba Augustini possunt exponi quantùm est de congruo, non de Dei potentia absoluta, vel de potentia obiectiuè, secundùm quam fit de qualibet creatura, quod Deo placet.

Potētia duplex vel effectiua, seu productiua vel subiectiua, seu obedientialis.

Ad quartum dicendum, quòd actus respondet potentiæ, si loquamur de potentia, à qua egreditur, propter quod actus fruitionis respondet potentiæ suę, idest voluntati, à qua egreditur, vel intellectui, quia sine visione diuina, quæ pertinet ad intellectum, non potest esse fruitio. D Egreditur ergo actus fruitionis ab huiusmodi potentijs non naturaliter, sed supernaturaliter, & vt vniatur per gratiam: sed actus vnionis, de quo hic agitur, vt actu vniatur natura creata Deo, non innititur nisi diuinę potentię, quia potestate totius Trinitatis fit huiusmodi assumptio; si autem concurrit ad hoc potentia creaturę, illa potentia non erit nisi obedientialis, secundùm quam Deus facit de creatura; quod placet sibi. Et quia vtraque natura est assumptibilis, & si implicaret contradictionem naturam aliquam esse actu vnitam personę Verbi, quę non posset frui Verbo, numquam caro separata ab anima remansisset sic vnita, nec etiam caro coniuncta animæ posset esse sic vnita, cùm actus fruitionis non possit competere carni, nec etiam alicui potentię, quę sit perfectio carnis, vel actus carnis, vel etiam sit propriè organicus. Si ergo potest esse actu vnita personę Verbi natura carnis, quę non est apta frui Verbo ex parte fruitionis, non potest impugnari assumptio naturę irrationalis, absolutè loquendo. Potest tamen impugnari de congruo, quia non esset congruum talem naturam assumere.

Quam supra nuncupauit potentiam obiectiuè, seu obedientialem, hic explicitè vocat obedientialem.

QVAESTIO II. PRINCIP.

POSTEA quæritur in secunda parte huius distinctionis de secundo principali, videlicet de ordine assumptionis. Circa quod quæruntur quatuor. Primò de ordine partium ad inuicem. Vtrum Dei Filius assumpserit vnam partem naturę humanę, mediante alia, videlicet. Vtrum assumpserit carnem mediante anima. Secundò de ordine partium ad totum. Vtrum assumpserit totum mediantibus partibus, & è conuersò. Tertiò de ordine totius ad alia. Vtrum assumpserit totam naturam humanam, mediante gratia, vel mediante quocunque alio. Quartò de ordine temporis. Vtrum tàm totam naturam humanam, quàm etiam partes eius assumpserit simul.

ARTIC. I.

Vtrum Dei Filius assumpserit carnem mediante anima. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 6. art. 1. Caiet. Medina. Cabr. Nazar. ibidem. Valent. tom. 4. q. 6. art. 1. puncto 1. & 2. D. Bonau. 3. d. 2. art. 3. q. 1. Suar. tom. 1. disput. 12. sect. 4. Lychett. 3. d. 2. q. 2. Scot. 3. d. 3. q. 2. Richar. d. 2. q. 3.

Piel.

Piel. d.2.q.vnica. Dur.3 d.2.q.3. Alens.3.p.q.1.mem. 1. Aestius 3.d2.§.6. Argentina d.2.q.1. art.3 Rada tom.3.conc. 4.art 4. Vasquez 3.p.tom.1.disp.37 per totum. Ioseph. Ragusa disp.66. A

D primum sic proceditur. Videtur, quòd Dei Filius nō assumpserit carnem mediante anima. Quia remoto medio, quo aliqua coniunguntur, extrema separantur ab inuicem, vt si corda aliquorum coniunguntur per amorem, remoto amore, remanent disiuncta, & separata. ergo &c. B

Prȩterea. Si aliqua extrema coniunguntur per aliquod medium, illa magis coniunguntur medio, quàm sibi ipsis: ergo si Deus coniunctus fuit carni mediante anima: tàm caro, quàm Deitas fuerunt magis vnita animȩ, quàm sibi ipsis, quod patet esse falsum, quia separata carne ab anima, non fuit separata à diuinitate.

C Prȩterea. Deus in qualibet creatura habet esse per prȩsentiam, per potentiam, & per essentiam immediatè: etiam anima sancta fruitur Deo immediatè: si ergo vnio personalis est maior, quàm aliȩ vniones, & aliȩ sunt immediatȩ, multò magis ista.

Prȩterea. Videtur, quòd Dei Filius magis sit vnitus animȩ, mediante carne, quàm è conuersò, iuxta illud Ioann. 1. *Verbum caro factum est*, idest carni iunctum est: si autem est vnitum animȩ, hoc est mediante carne. ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quod habetur in littera: *Assumpsit igitur Dei Filius carnem, & animam, sed carnem mediante anima*. D

Prȩterea in eadem littera dicitur: *Tantæ enim subtilitatis, atque simplicitatis est diuina Essentia, vt corpori de limo terræ formato vniri non congruerit, nisi mediante essentia rationali, idest anima rationali*.

RESOLVTIO.

Loquendo de potentia absoluta Dei, potuit Deus assumere carnem non mediante anima, & sine anima; de potentia tamen ordinata, qua omnia facit, secundum quod congruit ordini sapientiæ suæ non fuit congruum quòd carnem assumeret, nisi mediante anima rationali.

RESPONDEO dicendum, quòd possumus quadrupliciter distinguere de medio, vt sit vna distinctio communiter data ab omnibus, quæ est, medium congruentiȩ, & medium necessitatis, sicut ponitur communiter exemplum de pulchritudine mulieris in matrimonium assumendȩ, quia congruum est, mulierem esse pulchram, vt assumatur in matrimonium, & potissimè vt assumatur in matrimonium magni Domini, vt in matrimonium Regis, tamen si illa pulchritudo separaretur à muliere, & efficeretur turpis, non propter hoc separabitur matrimonium.

Medium duplex est, aliud necessitatis, aliud congruentiæ. Congruum est mulierē quæ in matrimonium ducitur pulchram esse.

Secunda distinctio potest fieri de medio, & est medium secundùm actum, vt puta diaphanum, quod est medium in actu videndi, quia non possumus actu videre sine diaphano; & est medium secundùm aptitudinem, vt puta, raritas in aere est medium secundùm aptitudinem, vt fiat ignis. Nam si ipse aer non est actu ignis, raritas tamen in eo facit aptitudinem, vt fit ignis.

Medium aliud est secundum actum, aliud secundum aptitudinē, aliud secundum potentiā Dei absolutam, aliud secundum ordinariam.

Tertia distinctio de medio fieri potest, quia medium, vel potest esse secundùm Dei potentiam absolutam, vel secundùm Dei potentiam ordinatam.

Quarta distinctio de medio fieri potest, quia medium, vel accipitur secundùm necessitatem simpliciter, vel secūdùm necessitatem conditionatam. Potest etiam quinta distinctio fieri de medio, quia aliquod est medium effectiuum, & aliquod formale. Nam aliter amor vnit concordes, quia hoc est formaliter: & aliter bonus persuasor facit aliquos concordes, quia hoc est effectiuè. cùm ergo quȩritur. Vtrū Dei Filius assumpserit carnem mediante anima. Si loquamur de medio necessitatis: simpliciter, & absolutè dici debet, quòd non, quia in morte remansit caro coniuncta Verbo, separata anima à carne. Sed si loquamur de medio congruitatis, debet dici quòd sic. Congruum enim fuit, vt caro esset animata anima ratio-

Aliud acceptum secundum necessitatem simpliciter, aliud secundum necessitate conditionatā, aliud effectiuū aliud formale.

rationali, vt assumeretur à Verbo; quoniam irrationalis creatura non est congruè assumptibilis, vt supra dicebatur, & multò magis non est congruè assumptibilis creatura insensibilis.

Propter quod patet, quomodo distinctio prima de medio facit ad solutionem quæstionis propositæ.

Facit etiam ad solutionem dictæ quæstionis distinctio secunda. Nam si quæratur: vtrum anima separata fuerit medium vnionis carnis ad verbum, ita quòd mediante anima separata Verbum fuerit vnitum carni, respondebimus per secundam distinctionem, quia huiusmodi medium, vel sumitur secundum actum, vel secundùm aptitudinem; si sumatur secundum actum non erit anima tale medium, cum actu est separata. Si verò loquamur de medio secundùm aptitudinem, saltem secundùm diuinam ordinationem, vt citò reconiungeretur carni, & fieret resurrectio Christi, possumus dicere, quòd propter istam aptitudinem, anima rationalis erat medium, vt Verbum remaneret vnitum carni. Erat enim huiusmodi medium saltem congruitatis, quia non fuisset congruum, quòd Verbum remansisset vnitum carni separatum ab anima rationali, nisi illa caro iterum esset vnibilis tali animæ.

Tertia distinctio etiam facit ad solutionem quæstionis propositæ, quia si quæratur, Vtrum Dei Filius assumpsisset carnem mediante anima, vel potuerit eam assumere sine anima; aut loquimur de Dei potentia absoluta, aut de Dei potentia ordinata; si loquamur de Dei potentia absoluta, certum est, quòd potuit assumere carnem non mediante anima, & sine anima, sed prout loquimur de Dei potentia ordinata, prout natura, facit secundùm quod congruit ordini sapientiæ suæ, sic non fuit congruum, quòd assumeret carnem, nisi mediante anima rationali. Qualiter autem istud medium fuerit congruum secundùm actum, & secundùm aptitudinem, declaratum est per iam dicta.

De absoluta potentia potuit Deus assumere carnē, non mediante anima. & sine anima.

Facit etiam ad resolutionem quæstionis propositæ quarta distinctio de medio, scilicet quòd medium potest dici necessarium secundùm necessitatem, simpliciter vel secundùm necessitatem conditionatam. nam omnia quæ Deus facit in sua sapientia, vel secundùm ordinem suæ sapientiæ, sunt illi sapientię præsentia: quia Deus non cum discursu, non successiuè, sed totum simul, & principaliter videt, & cognoscit totum ordinem fiendorum. Sicut ergo omne quod est, quando est, necesse est esse, & ista necessitas non est simpliciter, sed est conditionata, sic in rebus fiendis non oportet, quòd sit necessitas simpliciter, sed ipsæ res fiendæ relatæ ad diuinam sapientiam, vel ad diuinam prouidentiam sunt necessariæ, quia hoc modo omnia sunt illi præsentia eo modo, quo omne præsens est necessarium; quia (vt diximus) omne quod est, quando est, necesse est esse, quia non potest aliquid simul esse, & non esse. Patet ergo quòd Filius Dei, eo modo, quo dictum est, assumpsit carnem mediante anima: Ad quam veritatem astruendam, & probandam, possumus adducere auctoritatem D.Patris Nostri Augustini in epistola ad Volusianum, vbi ait, quòd ipsa tantùm magnitudo virtutis diuinæ sibi animam rationalem, & per eandem etiam corpus humanum, totumq. omninò hominem coaptauit.

Quare omne quando est, necesse est esse.

D.P.Aug. tom.2.

Dub. Lateralis.

Vtrum Christus assumpserit animam mediante spiritu. Conclusio est affirmatiua.

D.Tho.3.p.q.6 art.2.Caiet.Medina.Cabr ibid. Valen. tom. 4.q 6.art.2. puncto 3.Suar.ad 3.p.disp.17. sect.4.Aestius in 3.d.2.§.6.Nazar.ad 3.p.q. 6 art.2.contr. vnica.Ragusa disp.65.

VLTERIVS fortè dubitabit aliquis: dato quod Dei Filius assumpserit carnem, vel corpus, mediante anima: Vtrum assumpserit animam mediante spiritu. Et videtur, quòd non. Quia impossibilis est, quòd per idem medium aliquid vniatur superiori, & inferiori: sed per spiritum vnitur anima suo inferiori,

idest suo corpori: ergo per spiritum non vnitur suo superiori, idest Deo.

Præterea. Medium debet differre ab extremis: si ergo spiritus esset medium, per quod vnitur anima Deo, differret tàm ab anima, quàm à Deo: sed spiritus non differt non solùm ab anima rationali; sed etiam ab anima iumentorum, vel brutorum, iuxta illud Ecclesiast. 2. *Quis nouit, si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & spiritus iumentorum &c.* ergo ipsa anima hominum est quidam spiritus, & etiam anima iumentorum dicitur spiritus. Deus etiam dicitur spiritus, iuxta illud Ioann. 4. *Deus spiritus est.* Spiritus ergo non potest esse medium inter animam, & Deum, quia non differt, nec ab anima, nec à Deo.

Ecclef. 2.

Io. c. 4.

IN CONTRARIVM est, quia imago Dei non reperitur in homine, nisi secundùm superiorem partem animæ, quę potest dici mens, siue spiritus. Et quia natura humana potissimùm est assumptibilis à Deo, prout est in ea imago Dei. Hoc autem est quantùm ad superiorem partem, quæ dicitur mens, vel spiritus: ergo Dei Filius assumpsit animam mediante mente, vel mediante spiritu.

RESOLVTIO.

Si spiritus accipiatur pro mente, seu pro ipsa parte superiori animæ, dici potest Dei Filius assumpsisse animam mediante spiritu. Si verò de vnione animæ ad corpus physicè loquamur: Anima accepta vt forma immediatè vnitur corpori, accepta vt motor vnitur eidem mediante spiritu: quo sensu, quadruplici spiritu dicitur mouere corpus ipsum, sensitiuo, nutritiuo, localiter motiuo, & generatiuo.

RESPONDEO, quòd Augustin. 12. super Genesim tangit sex modos accipiendi spiritum. Nam vno modo dicitur spiritus illud corpus, quod habebimus post resurrectionem. Dicetur enim corpus illud spirituale, vel etiam dicetur spiritus, quia non indigebit cibis, & non indigebit alijs alimentis, sicut nō indiget spiritus; corpus autem quod nunc habemus non dicitur spirituale, vel spiritus,

D.P.Aug. tom. 3.

Spiritus sex modis accipi potest.

A sed dicitur animale, quia est indigens alimentis. Hoc autem modo accipit spirituale, & animale Apostolus 1. Corinth. 16. assimilans corpus, quod nunc habemus, ei, quod seminatur, corpus autem, quod habebimus post resurrectionem, assimilat corpori, quod surgit ex semine, dicens: *Seminatur in infirmitate*, idest corpus quod habemus nunc, est corpus seminatum in infirmitate: *sed surget in virtute:* idest còrpus, quod habebimus, tunc erit corpus virtuosum. Et subdit: *seminatur corpus animale*, idest B corpus, quod habemus nunc, est corpus animale, indigens alimentis, *surget corpus spirituale*, idest corpus, quod habebimus, tunc erit quasi spiritus, vel erit corpus spirituale, non indigens alimentis.

1. Cor. c. 16

Quo sensu corpus post resurrectionem dicatur spirituale.

Secundo modo potest accipi spiritus, prout est idem quod corpus subtile, & sic aer potest dici spiritus. Hoc ergo modo omnes fumositates, & vapores, quia appropinquant naturæ aeris, & quasi sunt corpus aereum, possunt etiam dici spiritus. Isto etiam modo in quoli- C ber homine, & in quolibet animali bruto, quandiu viuit, dicuntur esse spiritus in corde, in hepate: & in sensibus tàm hominum, quàm animalium brutorum, dicuntur esse quidam spiritus, quia sunt in eis quædam fumositates, quæ dicuntur spiritus ascendentes à corde ad cerebrum: & transeuntes per hepar, & ab hepate ad singula membra: sunt enim isti spiritus, & istæ fumositates quædam corpora subtilia, & rara discurrentia per corpora animalium, quibus vtitur anima ad sentiendum per organa sensuum, ad mo- D uendum venas, vel neruos pulsatiles, per quem motum dicitur corpus viuere, quia quandiu viuit, est in eo pulsus, & motus. Iuuat etiam se anima per istos spiritus ad nutriendum corpus, quia cum istis spiritibus transmittitur alimentum ad singulas partes corporis. Huiusmodi autem spiritus iuuant singulas partes corporis, vt conuertant partem alimenti ad se transmissam. Istis etiam spiritibus est plenum semen animalis, per quod generatur fœtus. Ideo Sapientes in corpore animalis, & specialiter animalis perfecti. (Vocamus autem animal perfectum omne

Quid sint spiritus cordis, & hepatis.

omne animal, quod sibi simile generare A potest) Dicimus autem talia animalia perfecta, quæ generantur ex semine, & quæ generant emittendo semen, ad differentiam animalium putrefactibilium. De quibus ait Commentator 12. Metaphys. Quod facit semen in generatis ex semine, hoc facit putrefactio in generatis, ex putrefactione. Est enim semen animalis plenum talibus spiritibus, & ideo natura fecit illud spumosum, vt sit multorum talium spirituum contentiuum. Sapientes igitur dixerunt esse quadruplicem spiritum, vitalem, sensitiuum, nutritiuum, B & generatiuum, & hos quatuor spiritus tanquam causis, & principijs appropriauerunt quatuor principalibus membris, quia spiritum vitalem dixerunt esse in corde, sensitiuum in cerebro, nutritiuum in hepate, generatiuum in testibus. Dicemus ergo, quòd cor est fons, origo, & radix omnium istorum spirituum. Hoc autem non obstante, dicitur spiritus vitalis esse in corde, sensitiuus in cerebro, & sic de alijs, vt dictum est. Nam hic vita accipitur pro motu, & spiritus vitalis potest dici spiritus motus. Di- C citur ergo spiritus vitalis esse in corde, quia motum venarum, & neruorum, & etiam membrorum facit cor per seipsum, & talis motus principaliter deriuatus est à motu cordis, non à motu alterius membri principaliter loquendo. Et si alia membra operantur ad huiusmodi motum, sicut diximus, quòd per virtutem in musculis, & in neruis fit motus in membris animalium; referendum est hoc ad motum cordis, à quo principaliter deriuatus est talis motus, & talis virtus motiua. Immaginabimur ergo, quòd D cor in animali se habet quasi primum mobile; sicut enim primum mobile in vniuerso semper mouetur, & ab illo motu deriuatur omnis alius motus, sic cor in animali semper mouetur secundùm dilatationem, & constrictionem, & ab illo motu deriuatur omnis alius motus; propter quod si ad momentum, idest ad quamcunque paruulam morã staret cor, quod non moueretur in illa paruula mora, anima non posset aliquod membrum mouere; sicut si ad quamcumque paruulam moram, cœlum, idest primum mobile quiesceret, in illa paruula mora secundùm hunc ordinem, quem videmus, loquendo de istis corruptibilibus, nihil in vniuerso moueri posset. Dicimus autem secundùm hunc ordinem, quem videmus, quia Deus posset hunc ordinem immutare, & immutabit ipsum post resurrectionem, quia tunc etiam quiescente cœlo, *quia Sol, & Luna stabunt in habitaculis suis*: poterunt moueri, & mouebuntur corpora nostra, quia non habebunt dependentiam ad cœlestem motum. Quod ergo dicit Philosophus de motu cœli in principio 8. Physic. *quod est vita in entibus*. Nam ea, quæ mouentur dicuntur viua; ea autem, quæ moueri non possunt, dicuntur mortua, & quia entia ista, vel corpora ista inferiora non possunt moueri, nisi mediante motu cœli, dicitur ille motus esse vita in entibus: & quia à motu cordis dependent omnia alia, quæ mouentur in animali, siue sit sanguis, siue nerui, siue membra, siue quæcunque alia, ideo motus cordis potest dici vita omnium, quæ sunt in animali, iuxta illud Prouerbior. cap. 4. *Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit*. Spiritus ergo vitalis dicitur esse in corde, quia à motu cordis procedit omnis motus, & omnis vita eorum, quæ sunt in animali. Spiritus autem sensitiuus dicitur esse in cerebro, non quin ipse etiam spiritus, radicaliter sit in corde; sed cùm talis spiritus à corde procedit ad cerebrum, ibi specificatur, & determinatur specialiter ad hunc actum, qui est sentire. Nutritiuus dicitur esse in hepate, non quin iste spiritus radicaliter, & fontaliter sit in corde; sed quia, quod dictum est de cerebro respectu actus sentiendi, potest intelligi de hepate, respectu actus nutriendi. Spiritus autem generatiuus, dicitur esse in testibus, quia semen, cùm pertransit aliquam venam, iuxta testes, ab eis accipit vim generandi, propter quod castrati nunquam generant, etiam si possent semen emittere, quia illud semen esset inefficax ad generandum. Multæ enim possunt esse causę impedientes generatio-

Auerr. 12. Metaph.

Sapientes quadruplicem spiritũ ponunt, vitalem, sensitiuum, nutritiuum, & generatiuũ, & in distinctis mẽbris illorum sedẽ ponunt.

Cor in animali se habet vt primũ mobile.

Post resurrectionem poterũt moueri, & mouebuntur corpora nostra, etiã si cœlum nõ cietur.

Abac. c.

Ar 8. Phys.

Cor est prima sedes fons, & radix omniũ ac singulorum spirituũ, qui ad distincta mẽbra trãsmissi, distinctos efficiunt, & diciuntur producunt.

nem. Sed vt ad propositum spectat, sufficiat quod dictum est. Tractauimus autem hunc secundum modum accipiendi spiritum, multùm diffusè, quia (vt apparebit) aliquo modo anima mediante spiritu, accepto hoc modo, vnitur corpori, sicut Deus, vel Dei Filius, alio modo accipiendo spiritum, mediante spiritu assumpsit animam, de quo in quæstione nostra proposita quærebatur: ergo &c.

Spiritus accipitur pro ipsa anima.

Tertio modo potest accipi spiritus pro ipsa anima, siue sit anima brutorum, siue hominum, secundùm quem modum accipiendi spiritum (vt in arguendo tangebatur) scribitur in Ecclesiast. cap. 3. *Quis nouit, si spiritus filiorum Adam &c.*

Ecclesi. c. 3.

Quandoque etiam pro virtute imaginatiua animæ.

Quarto modo potest accipi spiritus pro ipsa virtute imaginatiua, propter quod illud verbum Apostoli 1. Corinth. 14. *Spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est*. Exponit Glossa: *Spiritus meus orat*, idest vis illa animæ inferior, cui impressæ sunt imaginationes rerum. Accipitur ergo ibi spiritus, secundùm Glossam, pro virtute animæ imaginatiua.

1 Corinth. c. 14.

Pro ipsa mente.

Quinto modo potest accipi spiritus, prout est idem, quod ipsa mens hominis, vel Angeli, secundùm quem modum loquitur Apostolus ad Ephes. cap. 4. *Renouamini autem spiritu mentis vestræ*, &c.

Ad Ephes. c. 4.

Accipitur quoque pro Deo ipso. Io. c. 10.

Sexto modo potest accipi spiritus pro ipso Deo. Ioann. cap. 10. *Spiritus enim est Deus*, vt in arguendo tangebatur. Hos autem omnes modos accipiendi spiritum innuit Augustinus super Genesim 12. Vt autem ex istis modis accipiamus modos proficuos ad quæstionem propositam, accipiemus duos prædictorum modorum, videlicet, prout spiritus accipitur pro corpore subtili, & prout spiritus accipitur pro mente, idest pro superiori parte animę, seu pro parte illa, qua cognoscit, & sapit anima; iuxta illud, quod habetur in principio 3. de Anima. *De parte autem animæ, qua cognoscit, & sapit*. Et etiam pro illa parte animę, qua vult, & eligit anima.

D. P. Aug. super Gen. tom. 3.

Arist. 3. de anima textu 1.

Totum enim istud potest dici mens, vel pars superior animę, qua anima meminit, & intelligit, quantùm ad intellectum possibilem, & vult quantùm ad voluntatem: per intellectum enim possibilem, anima meminit, & intelligit. Nam intellectus, vt est potentia, recipit species, per quas, conseruando, meminit, & dicitur memoria, sed vt est intellectus, & vt intelligit per illas species intelligibiles, sic conseruatas, dicitur intellectiua. Propter quod memoria, & intelligentia pertinent ad partem intellectiuam, idest intellectum possibilem, qui vt est possibilis, & vt recipit species intelligibiles, potest dici memoria: sed vt est intellectus, & intelligit per illas species, potest dici intelligentia, & sic memoria, & intelligentia pertinent ad superiorem partem animę cognitiuam non alligatam organo, quę dicitur intellectus possibilis. Voluntas autem pertinet ad superiorem partem animæ appetitiuam, non alligatam organo, quę sic nominata est, quia dicitur voluntas. Hic enim intelligimus per voluntatem superiorem partem illam animę, qua vult, & eligit anima.

Intellectus possibilis per species acceptas, & cōseruatas, meminit, & intelligit, dicitur què memoria, & intelligētia.

Mens ergo, vel spiritus dicere videtur illam superiorem partem animę, qua anima est imago Dei, vel secundùm quod in anima est memoria, quę repręsentat Patrem. intelligentia, quę repręsentat Filium, & voluntas, quę repręsentat Spiritum Sanctum, quia sicut à Patre Filius, & ab vtroque Spiritus Sanctus, sic à memoria oritur intelligentia, & ab vtrisque, memoria scilicet, & intelligentia, oritur voluntas, idest procedit actus voluntatis.

Quomodo per memoriā intellectum, & voluntatē dicatur homo imago Sanctissimæ Trinitatis.

Adaptatus est ergo ad propositum vnus modus accipiendi spiritum, videlicet prout spiritus dicit ipsam mentem, vel ipsam partem superiorem animæ, secundum quem modum persuadet nobis Apostolus, quòd *renouemur spiritu mentis nostræ*, secundùm etiam hunc modum Dei Filius assumpsit animam mediante spiritu. Volumus ergo exequi de secundo modo accipiendi spiritum, prout spiritus accipitur pro quolibet corpore subtili, secundùm quem modum possumus dicere, quòd sicut Dei Filius est vnitus animæ, mediante spiritu, accipiendo spiritum

ritum pro ipsa mente, sic anima est vnita carni, mediante spiritu, accipiendo spiritum, prout est idem, quod corpus subtile. Nam anima mediante corpore subtili, quod potest dici spiritus, vnitur corpori nostro grosso. Aduertendum tamen magis nos in hac materia dubitatiuè loqui, dicentes animam vniri corpori, mediante spiritu, vt quidam dicunt, sed non laudamus dubitatiuè loqui in aliqua materia, & dubitationes non soluere. Est enim sermo dubius, Vtrum anima vniatur corpori mediante spiritu. Nam si loquamur de anima, vt est forma corporis, sic est sermo falsus, quia inter materiam,& formam non cadit medium; sed si loquamur de anima, vt est motor corporis ad sentiendum, & est primum sentiens; & vt mouet ipsum ad nutritionem, & est ipsum nutriens: ipsa enim anima, secundùm Philosophum, est primum sentiens. Quod dictum sic verificatur, quia anima non sentit, nisi mediantibus potentijs sensitiuis. Anima ergo, idest essentia animæ, est primum sentiens, sed potentia sensitiua, quæ oritur ab essentia animæ, est immediatè sentiens. Et sicut anima est primum sentiens, sic potest dici primum localiter mouens corpus, quia mouet ipsum mediante corde, & mediantibus musculis, & neruis, sic etiam potest dici primum nutriens, quia nutrit corpus mediante virtute, quæ est in hepate, sic potest dici primum generans, vel primum seminans, quia facit ad missionem seminis, per quod fit generatio, per virtutem quæ est in testibus. Et quia istæ operationes, & isti motus non fiunt sine quodam corpore subtili, quod potest dici spiritus, secundùm quem modum loquebamur supra, quòd spiritus vitalis, siue pulsatilis, siue spiritus localiter motiuus est in corde, spiritus nutritiuus in hepate, spiritus sensitiuus in cerebro, spiritus generatiuus in testibus. Anima ergo vt mouet corpus, mouet ipsum mediante spiritu, vel mediantibus spiritibus modo quo diximus.

Anima accepta vt forma immediatè vnitur corpori, accepta verò vt motor, mediante spiritu.

Quomodo rectè dicatur anima primum mouens, primũ nutriens, primũ sentiens, & primum generans.

Erit ergo hic ordo, quòd Dei Filius vniuit sibi carnem mediante anima, & animam mediante spiritu, idest mediante mente, quæ modo, quo diximus, potest dici spiritus, & ipsa anima est vnita corpori mediante spiritu: sed non eodem modo accipitur spiritus, prout anima est vnita Deo mediante spiritu: quia ibi spiritus accipitur pro mente, & prout anima est vnita corpori mediante spiritu: quia ibi accipitur spiritus pro corpore subtili. Rursus anima, vt est forma corporis, non vnitur ei mediante spiritu, sed vt est motor, quia vt mouet corpus localiter, mouet ipsum mediante spiritu, qui est in corde, ad actum verò sentiendi mouet corpus mediante spiritu, qui est in cerebro; ad actum verò nutriendi, mediante spiritu, qui est in hepate; ad actum verò generandi, vel emittendi semen, mediante spiritu, qui est in testibus.

Notũ ergo est, quòd cùm in præcedenti quæstione fecerimus quinque distinctiones de medio, licèt quinta distinctio fuerit, quòd medium potest esse effectiuum, & formale, hæc quinta distinctio non habebat locum in præcedenti quæstione, sed habet locum in hac secunda quæstione vlterius quæsita, quia anima, vt est forma corporis vnitur ei immediatè, & sine medio, sed vt est motor corporis, vnitur ei mediante spiritu. Et quia motor reducitur ad causam efficientem, ideò tale medium, per quod vnitur anima corpori, non dicetur medium formale, sed potetit dici medium effectiuum, idest motiuum, quia anima mouet corpus illis quatuor motibus, mediante quadruplici spiritu, vt est per habita declaratum.

RESP. AD ARG. ART. I.

Ad primum Articuli primi potest multipliciter responderi. Nam cùm dicitur, remoto medio, dissoluuntur extrema, verum est de medio necessitatis, sed non de medio congruitatis. Desponsauit enim sibi Dei Filius carnem nostram, iuxta illud Ioann. 1. *Verbum caro factum est*. Congruum ergo fuit, quòd caro sic assumpta à Verbo esset animata anima rationali, tamen istud medium non fuit necessitatis, quia separata anima rationali à carne, adhùc remansit Verbum vnitum carni, sicut separata pulchritudine à coniuge

Mediũ duplex, necessitatis & cõgruitatis, actus, & aptitudinis.

Io. c. 1.

iuge Regis, non propter hoc soluitur vinculum matrimoniale, sed adhuc remanet præfata coniux sponsa Regis. Vel possumus soluere argumentum per secundam distinctionem datam de medio. Nam cùm dicitur, quòd amoto medio dissoluuntur extrema, verum est de medio secundùm actum, sed non oportet, quòd sit verum de medio secundùm aptitudinem. Anima autem non solùm fuit medium secundùm actum, sed etiam secundùm aptitudinem. In morte ergo Christi separata etiam anima à carne fuit medium secundùm aptitudinem, quia remansit in carne quædam aptitudo, & quidam ordo, vt remaneret caro vnita Verbo propter aptitudinem, & propter modum, quem habebat ad animam rationalem, à qua separata per mortem, erat iterum vnienda per resurrectionem.

Ad secundum dicendum, quòd aliquid magis vniri alteri, potest intelligi dupliciter, vel quia pluribus modis sibi vnitur, vel etiā quia fortius sibi vnitur, vt etiam communiter dicitur. Anima autem in Christo magis vniebatur carni, quàm Verbum, quia vniebatur ei pluribus modis. Vniebatur enim carni vinculo naturali, quia naturaliter ex forma, & materia fit vnum. Vniebatur ei vinculo Mediatoris, quia anima erat medium cuiusdam congruentiæ, vel cuiusdam aptitudinis, vt Verbum Dei Filius coniungeretur carni: Sed Verbum est coniunctum carni fortiori vinculo, quàm fuerit coniuncta anima, quia coniunctum est ei in voluntate diuina, & ordine Dei, in cuius ditione cuncta sunt posita, & non est, qui possit suæ resistere voluntati. ideo propter istud fortius vinculum, anima separata à carne, potuit Verbum remanere vnitum carni, quia sic ordinauerat Deus, & sic volebat Deus.

Magis vniri dupliciter, vel vt ly magis dicit modis pluribus, vel vt dicit vniri fortius.

Ad tertium dicendum, quòd vnio personalis est maior, quàm omnes aliæ vniones, quia per omnes alias vniones non fit quòd creatura non agat. Nam Deus est in omni creatura per præsentiam ibi præsentialiter existens, omnia intuendo. Est in omnibus per essentiam, omnia conseruando. Est in omnibus per potentiam, omnibus dominando, sed in iustis est per gratiam eos ad bona opera inclinando. in beatis est per gloriam, siue per gratiam consummatam eos ad sui fruitionem eleuando. Quantùm ergo ad tria prima non indiget creatura medio, quia omnia illa tria, præsentia, essentia, & potentia, dicunt diuinum influxum in creaturam. Nam si Deus est per præsentiam in qualibet creatura omnia cognoscendo, ipsa notitia Dei, quæ nō causatur à rebus, sed est causa rerum, dicitur diuinus influxus in creaturam, quia semper debet causa influere in suum causatum. Sic etiam essentia, & potentia Dei in creatura ad diuinum influxum sunt referenda, & quia creatura de se est receptiua diuini influxus, ideo vt est sic receptibilis, non indiget medio. Nec etiam indiget medio congruentiæ, quia vt communiter dicitur, congruum, & decens est, vt creatura à suo creatore non deseratur.

Immediatio rō attēditur ex maioritate vnionis, sed ex potiori cōgruitate.

Quomodo Deus dicatur esse in rebus omnibus immediate. in iustis item & Beatis mediate.

Talia ergo etiam sine medio congruè fieri possunt: sed quòd Dei Filius vniatur carni immediatè, & non mediante anima, vel non per medium, quod est anima, non fuisset congruum, vt est per habita manifestum.

Possumus autem hoc argumentum soluere per tertiam distinctionem datam de medio, quia vel loquimur de medio secundum Dei potentiam absolutam, vel secundùm Dei potentiam ordinatam. Secundùm Dei potentiam absolutam, potuit Dei Filius vniri carni, etiam inanimatæ, sicut remansit vnitus post separationem animæ, sed secundùm Dei potentiam ordinatam, dicemus Dum sic ordinasse, vt proprius Filius vniretur carni per mediū, quod est anima, & moreretur pro nobis per separationem animæ à carne, & resurgeret per coniunctionem vtriusque, dans nobis in hoc firmam spem, & firmam credulitatem. *Quod si Christus resurrexit, & nos resurgemus.*

Secunda responsio. Medij necessitas, vel de potētia absoluta Dei, vel de ordinata.

Possumus etiam, si volumus soluere hoc tertium argumentum per quartam distinctionem datam de medio, videlicèt quod medium necessarium potest esse duplex, quia vel est necessarium necessitate simpliciter, vel necessitate conditionata. Nam quæcunque præordinauit, & præuidit Deus, quia in scientia eius, vel præscien-

Tertia responsio. Medium necessariū dupliciter, vel necessitate simpliciter vel conditionata tantum.

ſcientia ſunt omnia præſentia, ideo omnia talia poſſunt dici neceſſaria, neceſſitate conditionata, ſicut omne, quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe. Quod ergo Dei Filius, ideſt Verbum vniretur carni per medium, quod eſt anima, & poſtea in morte anima illa ſepararetur à carne ſine ſeparatione Verbi, & in reſurrectione iterum vniretur carni, hæc fuerunt neceſſaria neceſſitate conditionata, prout omnia præſentia ſunt neceſſaria: quia quæcunque ordinauit Deus ſunt præſentia, quantùm ad ſuam ſcientiam. Quod verò addebatur de fruitione, dici poteſt, quod in fruitione eſt aliqua mediatio, cùm non fiat fruitio, niſi per gratiam, & mediante gratia.

Caro dupliciter ſumi poteſt, vel pro altera parte hominis, vel pro toto homine.

D.P Aug. tom. 3.

Ad quartum dicendum, quòd cùm Dei Verbum caro factum eſt, vt patet per Auguſtinum lib. 2. de Trinit. cap. 6. ibi: *caro ſtat pro toto homine*. & idem eſt, quod ibi dicitur: *Verbum caro factum eſt*: ac ſi diceretur, Verbum factum eſt homo, & quia homo non excludit, immò includit animam rationalem; ideò argumentum non arguit oppoſitum, ſed propoſitum, ſcilicet, quod Verbum vnitum eſt carni per medium, quod eſt anima rationalis.

RESP. AD ARGVMENTA Dubitationis Lateralis.

Reſtat ergo ſoluere duo argumenta facta pro quæſtione vlterius mota, quæ de facili ſoluuntur, quia peccant per fallaciam, & æquiuocationem.

Nam primum argumentum peccat per fallaciam æquiuocationis, nam non eodem modo accipitur ſpiritus, cùm diximus, quòd Deus accepit animam mediante ſpiritu. Quia hic ſpiritus accipitur pro ipſa mente, vel pro ipſa parte ſuperiori animæ; ſed cùm diximus, quòd anima vnitur corpori mediante ſpiritu, ibi ſpiritus accipitur pro quodam corpore ſubtili, mediante quo anima mouet corpus, vel exercet ſuas operationes in corpore.

Spiritus vel accipitur pro parte ſuperiori animæ, vel pro corpore quodam ſubtili &c.

Et per hæc patet ſolutio ad ſecundum. Nam ſpiritus, mediante quo Deus aſſumpſit animam, differt à Deo, & ab anima. A Deo quidem differt: quia ſpiritus ſic acceptus eſt ipſa, quæ non eſt ipſe Deus. Et ſi dicatur, quòd ſpiritus eſt Deus, patet quòd æquiuocatur ibi, in accipiendo ſpiritum: ſic etiam ſpiritus, mediante quo dicitur eſſe aſſumpta anima, differt ab ipſa anima, ſicut pars ſuperior in aliquo toto differt ab ipſo toto. ipſa enim eſt quoddam totum ad ſuas potentias: & ibi mens, mediante qua dicitur aſſumpta anima poteſt ſtare pro ſuperioribus potentijs animæ, non alligatis corporalibus organis. Vel etiam poſſumus dicere, quòd ipſa eſſentia animæ eſt quoddam totum ad ſeipſam, & differt à ſe ipſa, prout aliter, & aliter ſubijcitur potentijs ſuperioribus non organicis, & potentijs inferioribus organicis.

Spiritus dupliciter ſumitur, vel vniuocè, vel æquiuocè.

A B C D

ARTIC. II.

Vtrum Deus aſſumpſerit totam naturam humanam mediantibus partibus. Concluſio eſt affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 6. art. 5. Narar. Caiet. Medina. Cabr. ibidem. Aluarez. diſp. 20. in 3. p. Val. tom. 4. q. 6. art. 5. puncto 2. Suar. tom. 1. diſp. 17. ſect. 5. Argent. in 3. d. 2. q. 1. art. 3. Dur. d. 2. q. 2. Vaſquez ad 3. p. diſp. 39. per totam. Ioſeph. Raguſa diſp. 66.

SECVNDO quæritur de ordine aſſumptionis, prout totum comparatur ad partes, & è conuerſò, & videtur, quòd Deus non aſſumpſerit totam naturam humanam mediantibus partibus, quia ſi hoc eſſet, tunc propter communicationem idiomatum Deus non ſolum prædicaretur de toto, prout diximus, quòd Deus eſt homo; ſed etiam prædicaretur de partibus, & diceretur, quòd Deus eſt corpus, vel Deus eſt anima, ergo magis prædicaretur de partibus, quàm de toto, cùm dicatur fuiſſe aſſumptum totum mediantibus partibus.

Præterea. Creaturæ, cui eſt vnita Deitas in vnitate perſonæ, debetur honor latriæ, ſed ſi partes corporis Chriſti eſſent ſeparatę à corpore, vt dicunt aliqui, non debetur eis honor latriæ: ergo non eſt aſſumptum mediantibus partibus, cùm homini toti debeatur honor latrię.

Pręterea. Singularitas aſſumentis, & aſſumpti

assumpti est vna, quia est vna personalitas assumentis,& assumpti: sed singularitates partium videntur esse multæ, & quia Deus assumpsit humanam naturam in atomo, vt vult *D*amascenus, cùm atomus singulariter sumptus dicat vnam singularitatem, vel vnam indiuiduationem: magis assumptæ sunt partes, mediante vno toto, quàm vnum totum mediantibus partibus pluribus.

Ar. 1. Polit. Præterea Philosophus 1. Politic. vult, quòd necessarium est, totum esse prius parte: sed magis assumitur posterius mediante priori, quàm è conuersò: ergo non est assumptus totus homo, mediantibus partibus, sed è conuersò.

IN CONTRARIVM est, quia in morte Christi dissoluto toto, remansit *D*eitas vnita partibus. Quod non fuisset nisi *D*eitas fuisset vnita toti mediantibus partibus.

Prçterea, quòd competit toti, & parti, videtur per prius competere parti, quàm toti: sed *D*eitas fuit vnita toti naturç humanç, & partibus: ergo prius fuit vnita partibus, quàm toti.

RESOLVTIO.

Diuinitas fuit simul tempore coniuncta toti naturæ humanæ, & partibus eius. & quia quæ sunt simul tempore, ratione, & natura priora, & posteriora esse possunt: prioritate rationis, quia partes origine, & in fieri præcedunt ipsum totum, prius natura, seu naturali intelligentia, tota natura fuit assumpta, mediantibus partibus: complemento vero, & perfectione, quia totum partes præcedit, assumptæ fuerunt partes eiusdem naturæ, mediante toto.

RESPONDEO: dicendum, quòd ordine temporis, *D*eitas fuit simul coniuncta toti, & partibus; si ergo est ibi aliqua prioritas, hoc non est ratione temporis, sed ratione ordinis prioritatis, quam habent partes ad totum, vel è conuersò.

Partes origine præcedunt totū, totum vero partes præcedit perfectione, & complemēto.

Et ideo communiter soluitur quæstio proposita, quòd partes sunt priores toto originaliter, vel in fieri, sed totum est prius partibus perfectione, & complemento originaliter; ergo in fieri totum fuit as-

A sumptum, mediantibus partibus: perfectione autem & complemento partes fuerunt assumptæ, mediante toto.

Obiectio. Sed dices, ex quo fuit simul tempore tàm assumptio totius, quàm assumptio partium, non potuit ibi naturalis ordo interuenire.

Solutio. Ad quod dici potest, quòd quç sunt simul tempore, possunt esse prius natura, nec est inconueniens, aliqua esse simul tempore, & tamen alio, & alio modo, vnum esse prius alio, & è conuersò. Simul ergo tempore *D*ei Filius assumpsit totam naturam humanam, & partes

Non est inconueniens quæ sunt simul tempore esse priora, & posteriora secundum naturam.

B eius. Nam statim cùm dixit Beata Virgo, *Ecce ancilla Domini* &c. mox fuit in vtero Verbum caro, idest Verbum homo. Quia ibi caro stat pro toto homine. Hoc tamen non obstante originaliter, & in fieri prius intelliguntur esse partes, & esse coniunctç ad inuicem, quàm intelligatur esse totum. Perfectione autem, & complemento prius intelligitur esse totum, quàm partes, quia quandiu intelliguntur partes, vt partes, nisi intelligatur ex illis partibus constitui aliquod totum, non intelligitur ibi esse aliquod perfectum,

C quia totum, & perfectum idem, vel proximum secundùm naturam, vt dicitur 3. Physic. Posset enim aliqua differentia dari inter totum, & perfectum, vt dicatur aliquid totum, prout coniungit omnes partes, & dicatur perfectum, prout nihil sibi deficiat. Et propter hoc ista duo fortè combinauit Philosophus, quod *totum, & perfectum idem*, & postea secundò addidit, *vel proximum secundùm naturam*, quia omnes partes congregare, quod importatur nomine totius, & nihil sibi deficere, quod importatur nomine perfecti,

Ar. 3. phys. tex. 64.

Totum, & perfectum quomodo differant.

D verè est idem dicere, vel intellectus vnius dicti, est valdè proximum intellectui alterius. Originaliter ergo partes prçcedunt totum, quia non possumus intelligere totum hominem, nisi intelligamus esse animam, & corpus ad inuicem coniuncta, & ex ijs constitui totum originaliter. Ergo quia partes hoc modo sunt priores toto, *D*ei Filius prius assumpsit partes, quàm totum: perfectione verò, & complemento est è conuersò; & si inter hçc omnia non fuit ibi ordo temporis, fuit tamen ibi ordo naturç. Nam simul tempore, & in eodem instanti illuminatur aer,

mul-

Illuminatio aeris, species coloris in medio, earundem receptio in oculo, & visio ipsa fiunt in vno, & eodem instanti temporis, ordine tamen naturae praecedunt, & subsequuntur.

multiplicantur species coloris in medio, recipiuntur in visu, & fit visio; quia omnia ista fiunt in vno, & eodem instanti. Ordine tamen naturae, prius illuminatur aer, postea multiplicantur species coloris in medio, tertiò recipiuntur in oculo, & quartò fit visio. In vno ergo, & eodem instanti Verbum fuit vnitum partibus humanae naturae, & toti naturae. Sed natura, idest naturali intelligentia, primùm intelligitur vnitum partibus originaliter, & in fieri, quia hoc modo partes praecedunt totum, & mediantibus partibus, intelligimus factam esse vnionem ad totũ. Perfectione verò, & complemento prius natura, idest naturali intelligentia, facta fuit vnio ad totum, & mediante toto ad partes, quia hoc modo totum praecedit partes.

Dubitatio.

Sed si sic dicimus, quòd credimus benè dictum, occurrit nobis grauis dubitatio. Nam etiam videtur quantùm ad fieri, totum praecedere partes. quia secundùm Philosophum: *Non fit nisi compositum*, quia non fit materia, nec forma, sed fit totum compositum ex materia, & forma, partes ergo non fiunt per se, sed totum est illud, cui per se competit fieri, partes autem non fiunt nisi factione totius, & quia semper quod est per se, est prius eo quod est per aliud; cùm ergo totum fit illud, quod per se fit; partes verò non fiant, nisi factione alterius, idest factione totius; videtur etiam, quòd quantùm ad fieri, totum sit prius partibus.

1. phys.

Solutio.

Partes non habent esse per se, sed in toto, & nihilominus in fieri praecedunt origine ipsum totum.

Sciendum est ergo, quòd totum semper est illud, quod habet per se esse, partes autem non habent esse per se, sed habent esse in toto, & ideò ex isto esse per se, quod conuenit toti, & non partibus, loquendo de per se esse, aliquam specialitatem habet totum respectu partium; sed hoc non obstante generatione, & in fieri partes sunt priores toto. nam, licèt non fiat forma per se, sed fiat forma in materia, nec materia fiat per se, sed fiat sub forma; tamen prius intelligimus fieri formam in materiam, & materiam sub forma, quàm intelligamus fieri totum. Originaliter ergo, & in fieri, partes sunt priores toto. Nam cùm partes constituant totum, & constituentia sint priùs, quàm constitutum, esse non potest, quin partes

A sint priores toto, saltem originaliter, & in fieri. Cum ergò dicitur, quòd totum est illud, quod per se fit, intelligendum est prout per se fieri, & per se esse, distinguitur contra fieri in alio, vel esse in alio. Totum enim fit per se, quia habet per se esse. Partes enim non fiunt per se, quia non habent esse per se. Et si dicatur, quòd totum etiam in partibus, & partes in toto: dicimus, quòd totum est in partibus tanquam constituentia in constituto, vt vtroque modo semper prioritas attribuatur partibus, & posterioritas toti: nam

Dubitatio.

Solutio.

Partes sunt in toto tanquam constituentia in suo constituto. & totum in partibus tanquam constitutum in constituentibus.

B partes sunt priores toto, quia constituunt totum, & sunt priores toto, quia totum constituitur ab eis. Et sicut vtroque modo partes sunt priores toto, sic vtroque modo totum est posterius partibus; sed ista prioritas partium respectu tòtius, non potest intelligi perfectione, & complemento, quia hoc modo totum semper est prius partibus. Toti ergo per se attribuitur fieri, & non partibus: non quin partes commodo, quo potest eis competere fieri, fiant post totum, sed propter hanc specialitatem, quam habet totum respe-

C ctu partium, quia habet per se esse, & non partes, per se fieri competit toti, & non partibus; sed eo modo quo fieri potest competere partibus, quia competit eis fieri in alio, & esse in alio, prius intelligitur fieri partes, quàm fieri totum, & esse totum.

Cõstitutione, resolutione, & causalitate partes totũ praecedunt, toto partes perfectione, intentione, & operatione.

Dicimus ergo, quòd tripliciter partes sunt priores toto, & tripliciter totum est prius partibus. Nam constitutione, resolutione, & causalitate, partes praecedunt totum: perfectione verò, intentione, & operatione totum praecedit partes. Pri-

D mò ergo dicere possumus, quòd partes sunt priores toto constitutione; nam in constituendo est processus à prioribus ad posteriora, quia semper constituentia sunt priora constituto. Secundò partes sunt priores toto, non solùm constitutione, sed etiam resolutione, quia in partes resoluitur totum: nam sicut in constitutione est processus à prioribus, ad posteriora, sic in resolutione est processus à posterioribus, ad priora. Dicimus enim, quòd conclusiones resoluuntur in principia. Tertiò partes praecedunt totum causalitate, quia sunt causa totius. Iste autem

tem

tem tertius modus potest cócludi ex quolibet prædictorum duorum modorum. Nam tam ea, quæ constituunt aliquid, possunt dici causa constituti, quàm ea, in quo resoluitur aliquid, sunt causa resolutionis. Propter quod miscibilia sunt causa mixti, quia componunt, & constituunt mixtum, & in ea resoluitur mixtum. Assignauimus ergo tres modos prioritatis partium respectu totius, sic possumus assignare tres modos prioritatis totius respectu partium, quia totum est prius partibus perfectione, intentione, & operatione. Quod autem totum sit B prius perfectione declaratum est per iam dicta. Sed quòd sit prius intentione, etiam de leui patet, quia semper prius intenditur, quod melius est, & quod perfectius, & ideo siuè in arte, siuè in natura secundum intentionem agentis totum est prius partibus.

Tàm secũdum naturã quam secundum artem in intentione agentis semper totũ est prius suis partibus.

Arist. 2. de an. t. c. 13.

Tertiò totum est prius partibus operatione, quia toti attribuitur operatio, non parti, & loquendo de parte formali, quia animæ, quæ est pars formalis hominis, non attribuitur operatio, iuxta illud 2. de Anima. *Anima non intelligit, sed homo* C *per animam*. Cùm ergo quæritur: Vtrum Verbum Dei Filius assumpsit totum mediantibus partibus, vel è conuersò, dici potest, quod natura, idest naturali intelligentia, eo modo, quo partes præcedunt totum, assumpsit totum mediantibus partibus, sed eo modo, quo natura, idest naturali intelligentia totum præcedit partes, assumpsit partes mediante toto. Nam si non potest assumi totum, nisi tanquam illud, quod est constitutum ex partibus, & tanquam illud, quod resolubile in partes, & tanquam illud causatur D ex coniunctione partium natura, idest naturali intelligentia, oportet, quòd si aliquid vnitur toti, & parti, quòd præfatis tribus modis prius intelligatur vniri partibus, & mediantibus partibus vniri toti, sed alijs tribus præfatis modis, quibus totum est prius partibus, oportet, quòd natura, idest naturali intelligentia sit è conuersò.

Tripliciter dicitur Verbum etiam prius vnitũ toti, quam partibus, & tripliciter dicitur è conuersò.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd non quicquid assumitur, vel vnitur alicui, prædicatur de illo. Verbum enim assumpsit totam humanam naturam, & partes, tàmen si volumus ex hoc arguere, quid prædicatur de Verbo, & quid non, dicemus, quod illud prædicatur de aliquo, per quod aliquid sortitur esse in specie, vel in genere, puta totum collocatur in genere, & in specie per se; partes autem collocantur per reductionem, ideo non oportet, quòd si illis modis, quibus partes sunt priores toto, Dei Filius assumpsit totum hominem mediantibus partibus, partes quoque predicentur de Dei Filio çquè, vel magis, quàm totum, cùm Filius factus homo, sit in eadem specie, & sit homo, sicut & nos, & in eodem genere nobiscum per totum, non per partes, quia partes sunt in genere, & in specie per reductionem, idest per totum.

Non omne illud, quod assumitur, vel vnitur alicui prædicatur de eo, sed illud tantum per quod aliquid sortitur genus, vel speciẽ, ex quibus sumitur prædicatio.

Aduertendum tamen, quòd licèt certum sit, quod Christus viuens, quòd fuit quandiu anima eius coniuncta fuir corpori, loquendo de vita, prout viuebat vita hominis, quia tunc ex anima, & carne, constituebatur quoddam totum, idest homo Christus, vel Dei Filius, erat homo, nec erat anima, nec erat caro, accipiendo carnem, prout dicit partem, non prout dicit totum, secundum quem modum loquitur etiam Ioann. 1. cùm dicit: *Verbum factum est caro*, idest factum est homo, accipit enim ibi carnem, prout dicit totum, non prout dicit partem, vt patuit per D. August. de Trinit. Sic etiam certum est, quod postquam Christus resurrexit, & fuit iterum anima coniuncta carni, quòd Christus non fuit caro, nec anima, sed fuit homo, idest totum, quod resultat ex anima, & carne. Sed dubium est in illo triduo, quia fuit separata anima à carne, natura verò non fuit separata à Verbo. Vtrum Christus, vel Dei Filius potuerit dici anima, secundùm quam descendit ad inferna, & potuerit dici caro, secundùm quam iacuit in sepulchro, sed infra cum disputabimus, de morte Christi, poterunt ista ventilari.

Ioan. c. 1.

D. P. Aug. tom. 3.

In triduo. Vtrũ Christus potuerit dici anima, vel caro.

Ad secundum dicendum, quòd quicquid dicant alij, nos tamen credimus, quòd quæcunque pars hominis esset separata à toto, dum tamen illi parti, remaneret vnita deitas, debetur illi parti honot

Si humanitas Christi constitueret suppositum, & nō esset supposito Verbi vnita non deberetur ei honor latriæ.

honor latriæ: Nam ipsi homini Christo, non debetur honor latriæ, nisi quia humanitas illa est vnita Deo, & homo ille est Deus. nam si humanitas illa constitueret suppositum, & non esset coniuncta Verbo in vnitate personæ, illi homini non deberetur honor latriæ.

Ad tertium dicendum, quòd Dei Filius assumpsit naturam humanam in atomo, indiuiduam, & singularem, quantùm ad totum, quia accepit vnam hanc singularem carnem; & vnam hanc singularem animam. Hæc tamen singularitas, potest magis attribui toti, quàm partibus, quia totum habet esse per se, & non per partes. Ex huiusmodi ergo singularitate, simpliciter loquendo, non potest argui, quòd partes sint assumptæ, mediante toto, nec è conuersò, nisi fortè ratione perfectionis, quæ magis reperitur in toto, quàm in partibus.

Totum habet esse per se, & non per partes.

Idē aliter, & aliter cōsideratum, potest dici prius, & posterius.

Ad quartum dicendum, quòd omnibus illis modis, quibus totum est prius partibus, partes fuerunt assumptæ mediante toto, & illis modis, quibus partes sunt priores toto, fuit ibi è conuersò.

ARTIC. III.

Vtrum natura humana fuerit assumpta mediante gratia. Conclusio est negatiua.

D.Thom. 3.p.q.2.art.10. Caiet. Siluius. Medina. Ioseph Ragusa. Vasquez. ibid. Magister Cabrera ibid. disp.2. D.Bonau.3. d.2 art.3. q.2. Ricch.3.d. 2.q.7. Valentia.tom.4. disp.1.q.2. princip. 7.

TERTIO quæritur de ordine vnionis, vel assumptionis, prout natura humana potest comparari ad aliquid aliud, videlicet ad gratiam.

Vtrum fuerit assumpta, mediante gratia.

Heb. c. 2.

Et videtur quòd sic, quia super illo verbo ad Hebr. 2. *Nequaquam Angelos apprehendit*, &c. dicit Glossa, *quod ex eo, quòd Deus apprehendit semen Abrahæ, potest intelligi bumana natura dignitas, mi-*

A *sericordia, & gratia*: ergo mediante misericordia, & gratia Deus, siue Dei Filius vniuit sibi naturam humanam.

Præterea. Maior est vnio personæ, quàm vnio animæ beatæ ad Deum per fruitionem: sed vnio huiusmodi beata fuit per gratiam: ergo multò magis vnio in persona fuit per gratiam.

Præterea. Ea, quæ excedunt facultatem naturæ, oportet quòd fiant per gratiam: sed vnio humanæ naturæ ad diuinam personam excedit facultatem humanæ naturæ: ergo &c.

B Præterea. vnio aliquorum non potest fieri, nisi mediante vnione, sed ipsa vnio est quædam magna gratia; ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia corpus humanum in morte remansit vnitum Verbo; sed corpus humanum secundùm se non est susceptibile gratiæ: ergo &c.

Præterea, secundùm August. ad Volus. *In ijs, quæ miraculosè fiunt, tota ratio facti est potentia facientis*. cùm ergo vnio naturæ humanæ, ad personam Verbi fuerit potissimè miraculosa, non oporC tebat, quòd huiusmodi requireretur gratia, sed sola facientis potentia.

D.P. Aug. tom 3.

RESOLVTIO.

Vnio Verbi cum bumana natura non est facta mediante gratia habituali: sed grata Dei voluntate, qua media antecedenter facta est assumptio bumana naturæ, ex qua resultauit vnio consequenter, quæ est relatio quædam in creatura secundùm rem, in Deo secundùm rationem.

D

RESPONDEO: dicendum, quòd gratia potest tripliciter, quantùm ad præsens spectat, sumi. Primò gratia potest dici ipsa grata Dei voluntas, qua gratiosè fit quicquid boni fit, secundùm quem modum, quicquid boni communicatur creaturæ, vel fuit in creatura, totum potest dici gratia, quia totum fit ex grata Dei voluntate, non ex aliquo debito: hoc modo ipsa natura nobis communicata potest dici quædam gratia, quia communicata est nobis ex grata Dei voluntate. Deus enim mutuauit nobis quicquid habemus,

Gratia tripliciter sumitur. primo pro grata Dei voluntate: secundò pro dono habituali, tertiò pro vnione ad personam diuinam, quæ est relatio ex assumptione resultans.

bemus, quia ipse est diues per se ipsum; nos autem sumus diuites ex mutuatis, vt potest haberi ex 22. propositione de causis. Nihil enim habemus, quàm gratis non acceperimus, iuxta illud: *Quid habes, quod non accepisti?*

Author de causis pro. 22.
1. Cor. c. 4.

Secũdo modo potest dici gratia, quoddam donum habituale, siuè sit perficiens essentiam animæ, dans esse spirituale, quæ propriè dicitur gratia, iuxta illud 1. Corinth. 15. *Gratia Dei sum id, quod sum*, siuè sit perficiens potentiam, dans agere spirituale, quæ propriè dicitur virtus.

1. Cor. c. 15.

Tertio modo potest accipi gratia pro ipsa vnione ad Personam diuinam: nam magna gratia fuit facta homini, quando Dei Filius voluit seipsum exinanire, non formam Deitatis perdens, sed formam serui accipiens: cùm ergo quæritur. Vtrum natura humana sit assumpta à supposito Verbi, mediante gratia, si loquamur de gratia primo modo, prout ipsa grata Dei voluntas dicitur gratia, sic gratia mediante, assumpta est natura humana à à Verbo. Nam licèt persona Verbi fuerit terminus illius assumptionis, quia terminata est talis assumptio ad solam personam Verbi; principium tamen, & causa illius assumptionis fuit tota Trinitas. Et quia quicquid hic inferius agitur à Deo Trino, diuina voluntas est summa, & prima causa omnium. Nihil enim visibiliter, & sensibiliter hic agitur, quod in interiori inuisibili, atque intelligibili aula summi Imperatoris, non iubeatur, aut nõ permittatur. Sed si loquamur de gratia secundo modo, prout est quoddam donum habituale perficiens essentiam, vel potentiam animæ, sic tale donum non potest esse medium propriè loquendo inter suppositum Verbi assumens, & humanam naturam assumptam. Fuit enim ibi duplex vnio, & secundùm nullam illarum duarum vnionum potuit ibi cadere medium aliquod. Primò enim fuit ibi anima vnita tanquàm forma, cum sua carne, tanquàm cum materia: inter materiam autem, & formam, nullum potest cadere medium, & talis vnio secundùm Philosophum non habet causam nisi motorem. Eo enim ipso, quod caro, vel corpus est in potentia ad animam, tanquàm

Terminus assumptionis fuit persona Verbi.

Nihil in mũdo agitur, quod à Deo nõ iubeatur, vel permittatur.

Gratia habitualis nõ potest esse medium inter suppositum Verbi, & naturam humanam.

A propria materia ad suum actum, non requiritur ibi clauus, nec colla coniungens actum suæ potentiæ, vel suæ materiæ, sed eo ipso, quòd hoc dicit potentiam, & hoc dicit actum, fit ex eis vnum, tanquàm ex potentia, & actu. Talia ergo non habent aliud medium, vel aliam causam mediam, nisi motorem, qui facit potentia tale, esse actu tale: propter quod in vnione animæ Christi, ad carnem eiusdem nullum fuit medium, quia in vnione aliarum formarum ad suas materias, non cadit aliquod medium: nisi fortè medium

B disponens materiam, vel faciens materiam congruam suæ formæ, vt puta, si ex aere debet fieri ignis, materia aeris semper calefit, & per calefactionem disponitur materia aeris, vt ibi introducatur forma ignis, & si quæratur: Vtrum calor præcedat formam ignis, dicemus, quòd in fieri præcedit, sed in facto esse sequitur. Vel dicemus, quòd calor imperfectus præcedit formam ignis, sed calor perfectus sequitur: propter quod huiusmodi calor non cadit medium in vnione materiæ ad formam, sed sequitur huiusmodi

C vnionem. Ideo dicitur in 1. physic. quod *materia subiecta cum forma est causa omnium accidentium, quæ fiunt in ea.*

Arist. 1. Physic. t. c. 63.

Fuit autem alia vnio in Christo naturę ad suppositum, seu naturę ad personam, tamen vnionem illam libentius nominamus naturæ ad suppositum, quia hæc est generalis. namque in omnibus reperitur ratio suppositi; non autem reperitur in omnibus ratio personæ, sed solùm in rationalibus, vel habentibus intellectum. Et quia magis generalia, sunt nobis magis nota, quàm minus generalia, iuxtà il-

D lud 1. Phys. *sunt nobis nota confusa magis*, idest magis generalia. Propter quod licèt in Christo sit idem suppositum, & persona, tamen etiam in ipso Christo, propter congruentiam materiæ aliquando loquimur potius de supposito, propter generaliorem acceptionem, quàm de persona. Dicimus ergo, quòd sicut in vnione materiæ, & formæ non cadit aliquod medium interpositũ inter ea, sic in vnione naturę, & suppositi, non potest cadere aliquod medium interpositum. Potest enim inter materiam, & formam cadere medium idoneitatis, quod reddit materiam

Arist. 1. physic. t. c. 4.

In vnione materiæ cũ forma non cadit medium perfectum, sed idoneitatis tantum, seu medium imperfectum in fieri.

riam idoneam ad susceptionem formæ, sicut raritas reddit materiam idoneam ad susceptionem formæ ignis; sed tale medium præcedit in fieri, non in facto esse, vel præcedit vt imperfectum, sed sequitur vt perfectum. sic etiam calor est huiusmodi medium. Si ergo quæratur. Vtrum raritas, & calor præcedant formam ignis, dici debet, quòd hæc vt imperfecta, & in fieri præcedunt; sed vt perfecta sequuntur. In illo enim eodem instanti, in quo materia ignis est perfectè rara, & perfectè calida, introducitur ibi forma ignis, ita quod ordine naturæ, prius materia suscipit formam ignis, & posteà à materia, cum forma ignis, tanquam à causa oritur calor perfectus, & raritas perfecta in igne. Materia ergo sicut secundùm essentiam ordine pręcedit formam, sic perfectione forma præcedit materiam: sed dispositio perfecta, quæ est per accidentia, causatur à coniunctione materiæ cum forma, & sequitur, & est posterior coniunctione materiæ subiectæ cum forma.

Quomodo se habeat ad materiã forma, & dispositiones.

Quod autem dictum est de materia, & forma, veritatem habet de natura, & supposito. Nam inter naturam, & suppositum, nullum potest cadere medium, secundùm interpositionem, quòd aliquid se interponat inter naturam, & suppositum, vel secundùm causalitatem formalem, quòd aliquid aliud à natura, & supposito se interponat formaliter ad causandum vnionem naturæ cum supposito. Eo enim ipso, quòd tale aliquid est suppositum talis naturæ, conueniens est, quòd illud suppositum sit immediatè vnitum illi naturæ, quia quęlibet natura, & specialiter natura creata non habet esse, nisi in suo supposito. Propter quod eo ipso quod aliqua natura intelligitur esse, conueniens est, quod habeat esse in suo supposito. Possunt ergo talia habere medium effectiuum, quia etiam vnio materiæ ad formam habet medium ipsum motorem, qui transmutando materiam, inducit formam, & istud medium est pręcedens, & habet medium idoneitatis, vel congruitatis, vt raritas perfecta, & calor perfectus sunt medium, vt materia sit idonea, & congrua ad

Motor dici potest medium effectiuũ vnionis formæ cum materia.

A formam ignis, & tale medium, licèt possit esse præcedens in fieri, & secundùm imperfectionem, tamen in facto esse, & secundùm perfectionem, semper est sequens. Si ergò hoc volumus adaptare ad naturam humanam assumptam à Verbo, vel vnitam supposito Verbi, poterimus assignare tale medium effectiuè, videlicet totam Trinitatem, vel Dei voluntatem, vel appropriatè Spiritum Sanctum, & tale medium erat præcedens.

Tota Trinitas fuit medium effectiuum in incarnatione.

B Vel poterimus assignare medium idoneitatis, & congruitatis, & tale medium potest esse gratia, prout dicit aliquod donum habituale perficiens essentiam, vt ipsa essentia sic assumpta sit grata Deo, vel perficiens potentias, cuiusmodi sunt scientię, & virtutes. Congruum enim, & idoneum erat, vt natura sic assumpta esset grata Deo, & esset perfecta scientijs; & virtutibus, sed tale medium non est secundùm impositionem, sed secundùm consequutionem. Immediatè enim natura humana est iuncta supposito Verbi, talem C verò vnionem consequuta est perfectio scientiarum, & virtutum, & donorum, & omnis alia perfectio congrua, vt innocentia, sanctitas, &c.

Ostenso quomodo ad vnionem humanę naturę cum Verbo se habet gratia, prout gratia accipitur pro voluntate Dei gratis omnia conferente; & viso, quomodo ad huiusmodi vnionem se habet gratia, prout est donum aliquod habituale, vel prout est donum aliquod gratis datum, vel gratum faciens. Restat aliquid dicere de ipsa vnio- D ne, vel de ipsa gratia vnionis. Nam pro eodem accipimus gratiam vnionis, & ipsam vnionem.

Sciendum ergo, quòd ipsa vnio Verbbi ad humanam naturam est quędam relatio temporalis, competens Deo ex tempore. omnis autem talis relatio (vt communiter ponitur) est in creatura realiter, in Deo autem secundùm rationem. Propter quod talis vnio, vel talis relatio est in humana natura secundùm rem, in Deo autem secundùm rationem; quia nihil nouum realiter potest

Vnio Verbi est relatio temporalis competens Deo ex tẽpore. realiter subiectiuè est in humana natura, in Deo autem secũdum rationem.

1. Iac. c. 1. test esse in Deo, *apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* in quo dicto concordant omnes Theologi. Cùm ergo in ad aliquid non sit Arist. 5. physic. t. c. 10. motus (vt dicitur in 5. physicor.) oportet, quòd omnis motus, & omnis nouitas realis primò terminetur ad aliquod absolutum, & postea ex terminatione reali ad absolutum, potest causari, & oriri relatio; vt alteratio aliqua terminatur ad albedinem, posteà ex eo, quod aliquid factum est album, potest indè causari, & oriri similitudo, & poterit illud dici simile, sic temporalis, & noua assumptio naturę humanę, terminata est ad humanam naturam, quę est aliquid absolutum, & ex hac terminatione ad absolutum est causata, & orta relatio, quę est vnio. Vnio ergo, vel gratia vnionis, non est aliquid pręcedens assumptionem humanę naturę, sed aliquid consequens, sicut respectiuum, consequitur absolutum.

Vnio resultans ex assumptione humanæ naturæ est cōsequens assumptionē, sicut respectiuum sequitur absolutum.

Obiectio. Sed dices, quod vnio, de qua loquimur, terminata est ad personam Verbi immediatè, sed personalitas Verbi in diuinis dicit quid relatiuum, quia secundum Boetium in lib. de Trinit. *Substantia in diuinis continet vnitatem, sed relatio multiplicat Trinitatem.*

Boet. de Trin.

Solutio. Ad quod dici potest, quod cum loquimur de mutatione aliqua, vel de nouitate aliqua, vel relatione, ex ijs accepta, debemus loqui de eo, in quo est talis relatio secundùm rem, non de eo, in quo est secundùm rationem tantùm. Et quia vnio, de qua loquimur, vt est relatio, est in humana natura secundùm rem, in Deo autem est solùm secundùm rationem; ideo de tali vnione loquendum est, prout in ipsa humana natura habet esse huiusmodi vnio, quæ, vt relatio, est in humana natura secundùm rem, in Deo autem solùm secundùm rationem. Ideo signanter in hac quæstione diximus, quod omnis motus, & omnis nouitas realis, & omnis relatio ex tali motu, vel nouitate potest esse in creatura realiter, in Deo autem non, nisi secundùm rationem. Patet ergo, quomodo gratia vnionis, vel ipsa vnio, quę est relatio, si accipiatur, vt medium, non erit medium, vt assumptionem pręueniens, sed vt assumptionem consequens, & vt causatum à tali assumptione.

Vnio est relatio in Deo secundum rationē, in creatura secūdùm rē.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quod gratia fuit magna, sed huiusmodi gratia, vt dicit aliquod donum habituale, si accipiatur, vt est medium, erit medium consequens, idest assumptionem humanę naturę ad diuinum suppositum, quia inter naturam, & suppositum, nullum potest cadere medium, & specialiter non potest cadere aliquod medium, quod sit accidens, cuiusmodi sunt quicunque habitus, quęcunque dona, quęcunque virtutes, vel scientię.

Gratia habitualis fuit medium cōsequens, nō antecedēs vnionem.

Ad secundum dicendum, quod vnio secundùm fruitionem, est vnio secundùm operationem: nam prout per intellectum, & voluntatem ferimur in Deum, dicimur frui Deo. Constat autem, quod perfecta operatio, cuiusmodi est fruitio, non potest egredi à potentia, vt communiter ponitur, nisi sit perfecta per habitum, & ideo non est simile de fruitione, & de vnione naturæ ad suppositum, quia natura per seipsam est immediatè apta nata vniri suo supposito, formaliter loquendo. Possumus ergo ibi assignare medium effectiuum, scilicet Dei voluntatem, qua causata est talis vnio, vel assumptio, non autem medium formale aliud ab ipsa natura assumpta.

Vnio per fruitionem est secūdùm operationē: sed vnio per assumptionē est secundùm esse formaliter.

Vnionis potest assignari medium effectiuum: non autem formale.

Ad tertium dicendum, quod licèt assumi in vnitatem diuini suppositi, vel personę excedat facultatem humanę naturę, tamen si fiat talis assumptio voluntate diuina, fiet illo modo, quo natura est apta nata vniri supposito suo, hoc autem est immediatè per seipsam; si autem assignabimus ibi medium pręcedens, erit medium effectiuum, videlicet diuina voluntas: sed si ibi assignabitur medium congruitatis, vel idoneitatis, erit medium consequens, vt est per habita manifestum.

Quæ excedūt &c. nō requirunt gratiā, sed sufficit diuina voluntas.

Ad quartum patet solutio per iam dicta, quia vnio, quæ est quædam relatio, se habet vt consequens, ad assumptionem huma-

humanæ naturæ, quæ est quid absolutum. A Debemus enim de vnione, quæ est relatio loqui per comparationem ad naturam humanam, in qua habet esse realiter, non in comparatione ad Deum, vel ad diuinum suppositum, in quo habet esse solùm secundum rationem. Assumptio ergo terminata est ad naturam humanam, quæ est quid absolutum, & ex terminatione ad absolutum orta, & causata est relatio, quæ dicitur vnio. Ergo vnio non est medium præcedens assumptionem humanæ naturæ, sed est medium consequens. Propter quod inter diuinum suppositum, & B humanam naturam assumptam ab ipso, nullum interponitur medium formale, sed effectiuum tantum, cuiusmodi est diuina voluntas, per quam causata est huiusmodi assumptio.

Vnio non est medium præcedens, sed consequens ideo non requiritur in fieri; sed est in facto esse.

ARTIC. IV.

Vtrum prius fuerit concepta caro, quàm assumpta. Conclusio est negatiua. C

Scot. 3. sent. d. 2. q. 3. Lychett. d. 2. q. 3. Ricchar. d. 2. q. 4. Argentina in 3. d. 2. q. 2. art. 4. D. Thom. in 3. d. 2. q. 2. art. 3.

VARTO quæritur de ordine temporis.

Videtur enim, quòd prius fuit concepta caro, quàm assumpta: quia quod non est, non potest assumi; cùm ergo caro habeat esse per conceptionem: ergo prius fuit concepta, quàm assumpta. D

Præterea. Motus semper præcedit tempore terminum motus: sed conceptio carnis terminata est ad assumptionem, vel vnionem, sicut motus ad terminum: ergo &c.

Præterea. Videtur, quòd caro prius fuerit assumpta, quàm animata; quia quod remanet in resolutione, videtur esse primum in compositione: sed caro remansit vnita Verbo, post separationem animæ ab illa: ergo &c.

Præterea. Semper forma præsupponit propriam materiam; cùm ergo caro sit

propria materia animæ rationalis, videtur, quòd conceptio carnis præsupponebatur; vel requirebatur ad infusionem animæ: ergo &c.

Præterea. Videtur, quòd anima prius fuerit assumpta, quàm corpori coniuncta: nam, vt supra dicebatur, caro fuit assumpta mediante anima: sed extremum prius coniungitur medio, quàm alteri extremo: ergo &c.

Præterea. In supposito Verbi sunt tres substantiæ, Deitas, tanquàm substantia suprema, anima tanquam media, caro tanquàm infima; sed Verbum prius fuit coniunctum Deitati, quàm animæ: ergò pari ratione, prius animæ, quàm corpori.

IN CONTRARIVM est, quia ex illa vnione facta est communicatio idiomatum: sed communicatio idiomatum respicit ipsum hominem, vel respicit totam humanam naturam, per quam homo est homo, ergo prius facta est vnio ad ipsum totum.

Præterea. Anima non fuit prius assumpta, quàm creata: sed secundùm August. in lib. de dogmatibus: *Anima infundendo creatur, & creando infunditur*: ergo non prius creatur, quàm infundatur: si ergo anima fuit assumpta, fuit vt infusa, & vt coniuncta carni: ergo ad totam naturam humanam simul, & in instanti eodem facta est vnio.

RESOLVTIO.

Caro Christi in eodem instanti temporis fuit concepta, organizata, animata, & assumpta: licèt secundùm naturam possit assignari prius, & posterius.

RESPONDEO: dicendum, quòd in alijs hominibus ista octo se habent per ordinem, quia cùm concipitur puer, vt August. tractat in lib. 83. quæst. & nos in pluribus locis meminimus dixisse, primò per sex dies, vt lac. secundò, per 9. dies est vt sanguis: tertiò, per 12. dies coagulatur, & fit quasi caro: quartò per 18. organizatur, & formantur membra, quę omnia simul sumpta faciunt 45. dies. In quadragesimo & quinto die vult Augustinus, quòd infundatur anima: sed ipse accepit maius tempus, quod apponitur in talibus:

D. P. Aug. tom. 4.

Aegid. toto lib. de formatione corporis humani.

Nam nō oportet, quod semper apponantur 6. dies in lacte, nec 9. in sanguine, & sic de alijs. Volunt autem communiter Medici, quod in quadragesima die, vt plurimùm, fit infusio animæ in masculo, quia in fœmina plus apponitur de tempore. Hoc ergo quintum est considerandum in formatione tali, scilicet infusio animæ. Sextò est ibi constitutio humanæ naturæ, quia ex coniunctione animæ, & carnis constituitur humana natura. Septimò in homine puro constituta humana natura ex ea constituitur humana persona. Octauò humana natura substentatur in huiusmodi persona: natura enim constituit personam, & substentatur in persona constituta. Siquidem suppositum, vel persona est id, quod habet per se esse, & ideo vocatum est suppositum, quia omnibus alijs supponitur, & omnia alia sunt in ipso.

Opinio Medicorum de infusione animę in corpus maris & fœminæ.

Hæc autem octo, quæ narrantur, sic se habent, quòd duo ex eis non manent in homine iam perfecto. Nam si fœtus primò est lac, illud lac non manet, sed conuertitur in sanguinem: nec etiam ille sanguis manet, sed coagulatur in carnem: non ergo manet sanguis sine carne, sed ex huiusmodi sanguine concipitur caro, cum sanguine. Alia autem sex videlicet carnis conceptio, membrorum organizatio, animæ rationalis infusio, constitutio humanæ naturæ, & ex natura constituta, constitutio personæ, & substentatio naturę in persona, manent etiam homine iam perfecto.

Si autem octo ista narrata volumus referre ad Christum, dicimus, quòd prima duo non fuerunt ibi. Fuit enim formatum corpus Christi ex sanguinibus Virginis in vno, & eodem instanti. corpus ergo Christi non prius fuit lac, & posteà sanguis, & deinde caro, sed in illo instanti, in quo dixit Beata Virgo: *Ecce Ancilla, &c.* fuit Verbum in vtero, Verbum caro, & ibi caro stat pro toto homine, ita quòd fuit in vtero Verbum homo. Quod prophetatum est Ieremiæ 31. *Nouum faciet Dominus super terram, mulier circundabit virum.* Beata ergo Virgo non prius circundauit lac, & posteà sanguinem, & deinde carnem sine anima rationali, sed simul & in eodem instanti circundauit Verbum virum, idest Verbum hominem. Fuerunt ergo sex in conceptione Christi in vno, & eodem instanti, videlicet carnis conceptio, membrorum organizatio, animæ rationalis infusio, naturæ humanæ constitutio, sed non fuit ibi quintum, constitutio personæ, quia illa natura humana non constituebat personam, sed loco constitutionis personæ, fuit naturę humanæ assumptio ad diuinam Personam. Sextum etiam fuit ibi, sicut in alijs hominibus, scilicet, substentatio naturæ humanę in supposito.

Ierem. c. 31

A

B

Cùm ergo quæritur de ordine temporis quantùm ad naturam assumptam à Verbo, omnia sex, quę dicta sunt, fuerunt ibi simul tempore, & in eodem instanti. Tamen ordine naturę possumus saluare ibi prius, & posterius. Nam natura, idest naturali intelligentia prius intelligimus carnem conceptam, & habentem esse per conceptionem, & posteà intelligimus eam organizatam, quia quod non est, organizari non potest, & postcà eam intelligimus animatam anima rationali, quia ante organizationem non infunditur anima. Et deinde intelligimus partes simul iunctas, constituere naturam totam, à Verbo assumptam, & in persona Verbi substentatam: nec propter hoc contradicimus veritati 1. de Trinitate, videlicèt, quòd *In huiusmodi assumptione, & totum præcedit partes intentione assumentis, & perfectione assumpti, & partes præcedunt totum origine, & constitutione.* Nam cùm partes constituunt totum, & totum accipiat esse, ex constitutione partium, & quia totum antequam sit, non potest assumi, oportet, quòd origine, & constitutione, etiam in huiusmodi assumptione partes precedant totum, non tempore, sed naturali intelligentia.

In conceptione corporis Christi omnia fuerunt facta in eodē instanti tēporis.

C

D. P. Aug. tom. 3.

D

Quod autem omnia, quę dicta sunt, fuerint simul tempore, possumus sex vijs ostendere, vt prima via sumatur ex parte ipsius carnis conceptę. Secunda ex parte animę, vt est medium secundùm congruitatem. Tertia ex parte eiusdem animę, vt est medium secundùm aptitudinem. Quarta ex parte totius, vt precedit partes intentione assumentis. Quinta

Sex vijs ostēdit præfatam veritatem.

ex

ex parte totius, vt præcedit partes ex perfectione assumpti. Sexta ex parte personæ assumentis, quę est infinita, & infinitæ virtutis.

Prima via sic patet: nam si caro fuisset prius concepta, quàm assumpta, loquendo de priotitate temporis, fecisset pro illo tempore suum suppositum; non ergo potuisset postea assumi, sine corruptione dicti suppositi; est autem incongruum, in tanta assumptione esse corruptionem aliquam.

Secunda via sic patet. nam Christus assumpsit sic carnem mediante anima, quia, vt supra dicebatur, anima ibi fuit medium congruitatis, & quia ibi seruari debet omnis congruitas, ideo Christus, siue Verbum assumpsit carnē animatam; & quia anima non potest esse sine organizatione, nec organizatio, sine carnis concept ione, oportuit hæc omnia esse simul tempore, videlicet carnis conceptionem, organizationem, animationem, & carnis sic conceptæ, organizatæ, animatæ, à Verbo assumptionem.

Tertia via sumi potest ex parte ipsius animæ, vt est medium secundùm aptitudinem, quod medium etiam in morte remansit, quia aptitudo ista dicit ordinem partium: caro enim, licèt in morte fuerit actu separata ab anima, adhuc remanebat in ea aptitudo, & ordo ad animam; cùm ergò talis aptitudo semper includat actum, nisi per mortem tollatur huiusmodi actus, quia incongruum fuisset Christum nasci mortuum, cùm in huiusmodi assumptione anima fuerit medium secundùm aptitudinem, possumus ex hoc arguere, omnia illa in huiusmodi assumptione fuisse simul.

In carne Christi separata ab anima remāsit aptitudo & ordo ad eādē animā.

Quarta via sumi potest ex parte ipsius totius, vt præcedit partes in intentione assumentis. Nam Dei Filius intendebat assumere naturam totam; si autem intendebat assumere partes, hoc erat propter totum. Assumpsit ergo totam naturam simul, & hoc modo, mediante toto assumpsit partes.

Quinta via sumitur ex parte ipsius totius, vt præcedit partes perfectione assumpti. Nam sic Dei Filius factus est homo, quòd fuit perfectus Deus, & perfectus homo, id autem non fuisset, nisi si-

A mul tempore totum assumpsisset.

Sexta via sumitur ex parte personę assumentis, quæ est infinita, & virtutis infinitæ: nam per Philos. secundùm quod multiplicatur virtus, minuitur tempus, vt sit tanta virtus, in tanto tempore. Dupla virtus in medio temporis: ergo infinita virtus in non tempore: ergo si natura facit, quòd factus sit homo in 46. diebus illis, vel etiam in minori tempore, Dei Filius, qui est Dei virtus, & Dei sapientia, cùm sit persona infinita, & virtus infinita, fecit se hominem in vtero Virginis in non tempore, idest in instanti. Tota enim Trinitas induit Filium carne, & fecit ipsum hominem, & ipsemet Filius induit seipsum carne, & fecit seipsum hominem, modo, quo dictum est, scilicet in instanti, & non in tempore.

8 Phys. tex. 86.

B

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd quamuis quod non est, non possit assumi, possibile tamen ęst, quòd in illo eodem instanti, in quo habet esse, assumatur, sic enim fuit de carne Christi, quòd simul fuit concepta, organizata, animata, & assumpta.

Quod non est non potest assumi, sed in eodē instanti, in quo habet esse, potest assumi.

C

Ad secundum dicendum, quòd in illa assumptione carnis non fuit motus, nec propriè mutatio, quæ est terminus motus, quia simul fuit ibi fieri, & factum esse, simul enim fuit, illam carnem concipi, organizari, animari, & assumi; & hęc omnia facta esse.

In assūptione carnis nō fuit propriè motus, quia fuit ibi simul fieri, & factum esse.

Ad tertium dicendum, quòd caro illa separata ab anima in morte adhuc habebat ordinem ad animam, & ad totum, & hic ordo inerat ei, ex eo, quod fuerat assumpta, cum anima, & cum toto.

Caro Christi in separatione ab anima habuit ordinē ad ipsam animam.

D

Ad quartum dicendum, quòd semper forma pręsupponit materiam propriam, sed non oportet, quòd hoc sit ordine temporis, sed sufficit, quòd hoc sit ordine naturę, & potissimè, quando fit virtute diuina, vbi tota ratio facti est potentia facientis.

Præsupponere dupliciter tempore, vel natura: & secundo modo sufficit.

Ad quintum dicendum, quòd non oportet, quòd prius tempore coniungatur extremum medio, quàm extremo, quia si sensibile positum super sensum,

Distingue vt in resp. ad quartū.

non facit sensationem, sed oportet esse medium inter sensibile, quod est vnum extremum, & sensum, quod est alterum extremum, color tamen, qui est quid sensibile, quia est quid visibile, non oportet, quòd prius tempore se multiplicet in aere, quod est medium, quàm recipiatur in visu, quod est alterum extremum, sed simul tempore color se multiplicat in aere, & recipitur in visu: ergo &c.

Similiter distinguere in resp. ad quartum.

Ad sextum dicendum, quòd Verbum prius fuit vnitum naturæ diuinæ, quàm naturæ humanæ, tamen toti naturæ humanę, & partibus naturæ humanæ fuit vnitum simul tempore; si autem fuit Verbum vnitum prius toto, quàm partibus, vel è conuersò, aut prius carni, quàm animæ, vel è conuersò, hoc non fuit tempore, sed modis, quibus dictum est.

Dub. I. Litteralis.

VPER litteram: primò quæritur super illo verbo: *Quod autem humana natura*, &c. vbi videtur velle, quòd nomine naturæ intelligitur anima, & caro.

Sed contra. Quia si hoc esset tunc humana natura, esset vtrunque, scilicet anima & caro.

DICENDVM, quòd humana natura est anima, & caro, non vt sunt diuisa, sed vt sunt coniuncta, & vt faciunt totum. Nam nomine humanæ naturæ intelligitur illud totum, quod resultat ex anima, & carne.

Esse vtrunq; dupliciter, vel diuisim, vel coniunctim.

Dub. II. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quòd in littera dicitur (*errant qui nomine humanitatis, non substantiam, sed proprietatem quandam, à qua homo nominatur, significari contendunt*) quomodo hoc sit intelligendum.

DICENDVM, quòd fortè id, quod ait hic Magister, innititur verbis Damasc. lib. 3. cap. 2. vbi ait, quòd *natura nuda contemplatione cogitatur secundùm seipsam, vt non subsistit, sed vt communiter est in omnibus hypostasibus eiusdem speciei.* Et subdit Damascenus: *Deus ergo Verbum incarnatus, neque eam, quæ nuda contemplatione consideratur, naturam assumpsit*, & subdit causam: *ne incarnatio hæc esset deceptio, & fictio incarnationis*; quod ergo dicitur à Magistro, quòd nō secundùm proprietatem vocabuli &c. potest referri ad dictum Damasceni, quia secundùm proprietatem vocabuli etiam nuda natura potest significari, quam nudam naturam Dei Filius non assumpsit.

Damasc. lib. 3. cap. 2.

Dub. III. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis, quomodo nuda natura dicitur sumi secundùm proprietatem vocabuli.

DICENDVM, quòd Boetius lib. de duabus naturis, dans differentiam inter naturam, & personam ait, quòd natura est euiuslibet substantiæ, & euiuslibet personę specifica proprietas. Natura ergo secundùm se potest dici quædam proprietas, quia non habet per se subsistere, loquendo de natura creata, quę non est suum esse, sed semper subsistit in alio, scilicet, vel in supposito, vel in persona; sed ista proprietas est specifica, quia suppositum, vel persona sortitur speciem ex sua natura.

Boet. in lib. de duabus nat. & vna persona Christi.

Quomodo natura dici potest proprietas.

Quod ergo Damascenus appellat naturam nudam, propter quam competit alicui esse in specie, Boetius appellat proprietatem specificam. Verbum ergo Dei Filius non assumpsit naturam, sed proprietatem specificam, vel non assumpsit naturam nudam, idest in vniuersali, sed assumpsit eam indutam suis conditionibus indiuiduantibus, videlicet vt est hic & nunc. Et ista plenè est intentio Damasceni, quam allegat Magister in littera. Nam cùm Damascenus prius dixisset, quòd Verbum non assumpsit naturam nudam, posteà subdit, quòd assumpsit naturam humanam in atomo, idest sub esse indi-

Verbum assumpsit naturam non in vniuersali, sed in indiuiduo vt est hic, & nunc.

indiuiduali. Appellat ergò naturam nudam, naturam expoliatam à conditionibus indiuidualibus, & appellat naturam in atomo naturam indutam talibus conditionibus.

Dub. IV. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de causa, quam assignat Damascenus, licèt hoc non sit in littera. Quòd si Verbum assumpsisset naturam humanam, hoc non esset incarnatio, sed deceptio, & fictio incarnationis, quomodo hoc habeat veritatem.

Arist. 1. Metaphys. in prohem.

DICENDVM, quòd secundùm Philosophum in 1. Metaph. *Medicus non medicat hominem, sed Sortem, & Platonem, quibus accidit esse hominem*; verum est tamen, quòd multæ translationes sunt in metaphysica: Translatio tamen Boetij habet hunc textum; sed translatio communis habet sic, & in idem redit, videlicet, *Non enim hominem medicans sanat, nisi secundùm accidens, aut Calliam, aut Sortem, aut aliquem sic dictorum, cui esse hominem accidit.* Homo enim in communi nec agit, nec patitur, nec medicat, nec medicatur, sed in particulari, vt Callias, vel Socrates medicat, vel medicatur, cui Calliæ, vel Socrati accidit esse hominem, idest extraneum est à Callia, vel à Socrate, vt sit homo, in quantum curat, vel curatur, vel in quantum agit, vel patitur.

Translatio Boetij

Translatio communis.

Fallacia enim accidentis, vt diximus in quodam libello, quem nuper edidimus contra fantasticas positiones Petri Ioannis olim Ordinis Minorum, quem ipse Ordo Minorum nunc persequitur, & benè, tanquàm inducentem nouas opiniones, non sapientes doctrinam sanam. Ad petitionem ergo præfati Ordinis composuimus Tractatum illum, vbi declarauimus, quòd fallacia accidētis idem est, quod fallacia extraneitatis. Nam committitur talis fallacia, ex eo, quod aliquid stat sub aliquo attributo, ratione cuius alia sibi accidunt, idest sunt extranea ab ipso. Ex eo enim, quòd Callias, vel Socrates stat sub hoc attributo, quòd medicat, vel medicatur accidit sibi, idest extraneum est ab eo, quòd sit homo, quia homo in communi non agit, nec patitur, nec medicat, nec medicatur, sed homo in atomo, vel homo sub esse indiuiduali, vt Socrates, vel Callias medicat, vel medicatur.

Libellus Aegidij cōtra fantasticas positiones Petri Ioannis Ord. Minorū editus fuit ad petitionē præfati Ord.

Vel possumus dicere, quòd accidit Socrati, vel extraneum est ab eo, inquantùm medicat, quòd sit homo, quia non sanatur, vel medicatur, vt homo, sed vt infirmus. Si autem volumus hæc adaptare ad Verbum Dei Filium, dicemus, quòd Dei Filius non accepit naturam nudam, idest, expoliatam à conditionibus indiuidualibus, sed assumpsit eam in atomo, idest esse indiuiduali; quia si assumpsisset eam nudam, non fuisset incarnatio, sed incarnationis fictio, & deceptio; quia hoc posito nec egisset, nec passus fuisset, nec nos docuisset, quod est quoddam agere: nec fuisset pro nobis passus, nec mortuus, quod est quoddam pati. Ficta ergo, vel deceptiua fuisset talis incarnatio, quia per eam nos fuissemus decepti, non redempti.

Dub. V. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quòd in littera dicitur, *(quòd idem Ioan. Damascen.)* vbi pariter inducit verba Ioannis Damasceni, dicentis. *In Christo Iesu non est communem speciem accipere.*

DICENDVM, quod Magister inducit verba Ioann. Damasceni, ad hanc intentionem, quòd nomine humanæ naturæ, quam assumpsit Christus, non intelligitur proprietas vocabuli, quia hoc modo natura humana in Christo Iesu non est communem speciem accipere, quia Christus assumendo naturam humanam, non assumpsit eam in communi; sed in atomo, non accepit eam secundùm communem speciem, sed secundùm esse indiuiduale: Sed licèt verba Damasceni dicta lib. 3. cap. 2. possent ad hanc intentionem adaptari, verba tamen eius, quòd *in Christo Iesu non est communem speciem accipere.* non hoc intendunt: sed intendit ibi Dama-

Damasc. lib. 3. c. 11.

Damascenus, quòd licèt Christus fuerit verus homo, tamen non fuit purus homo, sed Deus, & homo: etiam vt fuit Deus, & homo, non est ibi communem speciem accipere, quia ex humanitate, & Deitate non fuit conflata aliqua natura, communis, & tertia, quia hoc non posset esse sine aliquali confusione substantiarum, & naturarum, sicut ex anima, & corpore conflatur vna natura communis, & tertia, quæ dicitur humanitas, & sicut conflatur ex materia, & forma; nam Deitas non fuit ibi, vt forma humanitatis, vt resultaret ibi aliqua natura communis ex Deitate, & humanitate, quia tunc Deitas haberet dependentiam ad aliquam aliam naturam, sicut forma habet dependentiam ad suam materiam, quia hoc non posset poni, quòd natura diuina haberet dependentiam ad aliquam aliam naturam, sine confusione diuinæ naturæ, vel diuinę substantiæ, & ideo cum in Symbolo dicitur, quòd *vnus est Christus*, statim additur: *Vnus autem non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*.

A Ex diuina, & humana natura non fuit conflata aliqua natura tertia, quæ sit communis species, & ita intelligitur Damascen.

D. Athan. in Symb.

Dub. VI. Litteralis.

VLTERIUS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur (*nec enim factus est, nec est, nec aliquando fiet alius.*

Sed contra, quia de multis posset hoc dici, non de solo Christo, etenim nec factus est, nec est, nec fiet alius Sol, nec alia Luna.

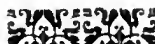
DICENDUM, quòd verba ista, quantum ad sententiam, sumpta sunt à Damasceno lib. 3. cap. 3. vbi, cum dixit: *In Domino autem nostro Iesu Christo non est communem speciem accipere*, statim subdit: *nec enim generatus est, nec vnquam generabitur alius Christus ex Deitate, & humanitate, Deus perfectus idem, & homo perfectus*. Et addit, quòd *hinc non est dicere vnam naturam in Domino Iesu Christo*. Propter quod patet, quòd non est simile de Sole, & Luna, quia cum Sol, & Luna sit forma in materia, & talis forma de se sit multiplicabilis, ratione materię, quantùm est de se, possunt esse plures, si autem non possunt esse plures Soles, hoc non est, quia sit forma in materia, quia hoc modo est multiplicabilis, sed hoc est, qui constat ex tota sua materia. Nam si nasus secundum Philosophum constaret ex tota materia sua, non esset nisi vnus nasus in specie nasi. Omne ergo illud, quod est forma in materia, & ex tali forma, & tali materia resultat vna aliqua communis natura, vel communis species, quantùm est de se, est multiplicabile; si autem non multiplicatur, hoc est, quia constat ex tota materia sua. Aliter ergo Sol existens in pluribus substantijs, idest in materia, & forma, non est multiplicabilis, & aliter Christus existens in pluribus substantijs, vel in pluribus naturis in Deitate, & humanitate, non est multiplicabilis: non enim est factus, nec est, nec fiet alius Sol, non quia in Sole non sit communem speciem accipere, & quòd ex duabus substantijs, vel naturis Solis, materia, & forma, non constituatur vna communis species: sed hoc est, quia Sol constat ex tota materia sua. Sed quòd Christus non est generatus, secundùm communem speciem, nec est, nec generabitur alius Christus; hoc est ex alia causa, videlicet, quia ex duabus substantijs, vel duabus naturis, in quibus existit Christus, non constituitur aliqua communis species, vel aliqua vna communis natura, quia tunc Christus, quantùm est de se, esset multiplicabilis, & possent esse multi Christi. Hoc est ergo quod Damascen. ait. *nec enim generatus est, nec vnquam generabitur alius Christus ex Deitate, & humanitate*. Et subdit, quòd *hinc*, idest quia Christus non est multiplicabilis, *quia non est dicere in eo vnam naturam, idest vnam speciem communem*, supplè conflatam ex Deitate, & humanitate. Adducit ergo Magister verba Damasceni; sed non omnino secundum intentionem eiusdem.

B C D

D. Damasc.

Quomodo Sol & Luna possunt plurificari, & cur nô plurificantur.

Cur plures Christi esse nô possunt.

Dub.

Dub. VII. Litteralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quòd in littera dicitur *(omnia quæ in humana natura plantauerat, assumpsit Dei Verbum)* quomodo hoc sit intelligendum.

DICENDVM, quòd hoc intelligendum est (vt communiter dicitur, & benè) de ijs, quæ sunt de ratione humanæ naturæ: sicut principia essentialia, vel proprietates, quæ consequuntur huiusmodi principia, propter quod si obijciatur de immortalitate, quam plantauit Deus in Adam, patet, quòd non plantauit eam tanquam principium essentiale humanæ naturæ, vel tanquam proprietatem consequentem.

Dub. VIII. Litteralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quòd in littera dicitur *(in quem errorem)* vbi Magister vult quòd aliqui negauerunt Christum fuisse incarnatum, quia timebant, ne ex hoc cogerentur concedere, quòd veritas, & substantia Dei, humana carne inquinaretur. Ad quod repellendum ait, quòd Sol iste visibilis spargit suos radios per omnes fæces, vt tamen illos radios mundos, & sinceros seruet. Ex quibus vult inferre, quod si hoc videmus in Sole visibili, sine inquinatione, multò magis hoc debemus argu- D mentari in Dei Filio, qui est Sol inuisibilis, & est super hunc Solem visibilem, quomodo hæc intelligenda sunt.

Sol materialis radios suos emittit super omnes fæces, tamē non inquinatur: multo minus Dei Verbū in incarnatione.

DICENDVM, quòd quæ communicant in actione, & passione, communicant in materia, vt est subiecta generationi. Propter quod secundùm Philos. lib. 1. de Generatione: *Cœlum tangit hæc inferiora, & non tangitur ab eis, agit in ea, & non patitur ab ipsis, quia licet cœlum conueniat cum istis inferioribus in materia secundùm essentiam, non tamen conuenit cum eis in materia, vt est subie-*

Ar. 1. de generat.

A *cta generationi, & corruptioni*: Ideo licèt agat in hæc inferiora, non contrà patitur ab ipsis. Et quia Deus, qui nullo modo est materialis, sic agit in omnia, quòd non contrà patitur ab ipsis; si Sol, qui est naturæ cœlestis, agit in hæc inferiora, mittendo radios suos, & illuminando ea, & non contrà patitur, nec coinquinatur ab eis; multò magis Dei Filius, qui est omninò immaterialis, potest assumere naturam humanam, carnem scilicet & animam, quæ sunt longè inferiora eo, respectu cuius non solùm caro, sed etiam B anima debet dici quid materiale, quia quælibet creatura, & si non est composita ex materia, & forma, est tamen composita ex potentia, & actu, vbi potentia, & si non dicat materiam, dicit tamen aliquid materiale: propter quod & Intelligentia secundùm Authorem de causis, dicitur habere suum Heliachim, idest suum materiale; Deus ergo, idest Dei Filius, ex assumptione animæ, & carnis non coinquinatur, quia non habet materiam, nec aliquid materiale, nec potentiale, sicut habet caro, & anima, sed est actus purus, C cui non admiscetur aliquid de potentia, cùm sit verus Deus.

Author de causis.

DISTINCTIO III.

De qualitatibus naturæ assumptæ.

QVAERITVR *etiam de carne* &c. Postquam Magister determinauit de natura assumpta à Verbo, quantùm ad quidditatem, ostendendo, quid assumpsit, quia assumpsit carnem mediante anima, in hac tertia distinctione determinat de huiusmodi natura assumpta, quantùm ad qualitatem, ostendēs qualem naturam assumpsit, quia assumpsit naturam sanctam, non subditam alicui peccato, subditam tamen pœnalitati, non necessitate, sed voluntate, quia voluntate assumpsit carnem passibilem, pœnalitati subiectam.

Circa

Circa quod tria facit. Quia primò mouet quæstionem, qualem naturam assumpsit; Secundò quęstionem motam soluit. Tertiò, quia determinauerat de sanctitate Christi, determinat de sanctitate Matris eius. Secunda ibi *(Sanè dici potest)*. Tertia ibi *(Mariam quoque*.

A

Circa quod duo facit, quia primò determinat de sanctitate Matris Christi, antè conceptionem Christi, quia fuit sancta, antequam Christum conciperet. Secundò ex ijs, quæ dixerat, infert quandam conclusionem. Tertiò determinat de sanctitate dictæ Matris post conceptionem Christi. secunda, ibi. *(Ex ijs, perspicuum fit.)* Tertia ibi *(Quod autem sacra Virgo*. &c.

B

Tunc sequitur illa pars *(cum autem illa caro)* in qua circa ea, quæ dixerat, idest circa propagationem carnis Christi, mouet quasdam quæstiones. Circa quod duo facit, secundùm quod duas quæstiones mouet, Quia primò quærit de huiusmodi propagatione, quantùm ad antiquos parentes, quomodo fuit propagata caro Christi ex Abraham, & ex Adam. Secundò mouet quæstionem de huiusmodi propagatione, quantùm ad Matrem eius, ibi: *(Illi autem sententiæ*.

C

Circa primum tria facit, quia primò mouet præfatam quæstionem. Secundò soluit eam. Tertiò ex ijs, quæ dixerat, elicit conclusionem quandam; quòd Christus assumpsit primitias nostræ massæ; Secunda ibi *(Quia ibi determinatiuè.)* Tertia ibi *(Quo circa primitias nostræ massæ*.

Tunc sequitur illa pars *(Illi autem sententiæ.)* In qua mouet quæstionem de propagatione carnis Christi, quantum ad suam Matrem. Circa quod duo facit, quia primò mouet huiusmodi quæstionem. Secundò soluit ipsam: ibi *(Sed illa ratio illius dicti.)* Et in hoc terminatur sententia præsentis lectionis, & distinctionis.

D

QVAESTIO PRIMA.

CIRCA hanc distinctionem quæruntur quatuor principaliter, quia primò quæritur de sanctificatione Matris Christi. Secundò de conceptione ipsius Christi. Tertiò de Annunciatione facta Virgini de Christo. Quartò de propagatione carnis Christi. Circa primum, idest circa sanctitatem Matris Christi, quæruntur tria.

Primò. Vtrum caro Virginis fuerit sanctificata, antequam animata.

Secundò. Vtrum fuerit sanctificata in vtero, antequam nata ex vtero.

Tertiò. Vtrum Beata Virgo per primam sanctificationem fuerit omnino à peccato immunis.

Quartò. Vtrum fuerit specialiter sanctificata, quando fuit ab Angelo annunciata.

ARTIC. I.

Vtrum caro Virginis fuerit sanctificata, antequam animata. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p.q.27.art.2. Caiet. Medina ibidem. D. Bonau.in 3 d.3.art.1.Suar.in 3.p. tom.2. disp 3. sect.3.

AD primum sic proceditur, videtur, quod caro Virginis fuerit sanctificata, antequam animata. Quia (vt ait Apost. ad Rom. 11. Rom.c.11. *si radix sancta, & rami*. sed radix Beatæ Virginis, idest parentes eius erant sancti, ergo B. Virgo, quæ fuit ramus procedens ex tali radice, etiam in ipsa conceptione fuit sancta, & non fuit concepta in aliquo peccato.

Præterea. cum malum sit priuatio, & priuatio de se sit non ens, malum non potest

test agere, nisi ratione subiecti, vel ratione boni, in quo fundatur, vt vult Dionys. 4. de Diuinis nominibus. Efficacius est ergo bonum, quàm malum. Si ergo malum, vel peccatum primi parentis potest nos inficere, multò magis sanctitas proximorum parentum potest nos sanctificare, ergo B. Virgo fuit nata sancta, quia nata fuit ex proximis parentibus sanctis &c.

D. Dionys. 4. de diuin. nominib.

Præterea. Illud, quod est meritorium gratiæ, non repugnat sanctificationi; sed actus matrimonialis potest esse meritorius gratiæ: ergo &c.

Præterea. Aliquæ Ecclesiæ celebrant festum Conceptionis, sed non debet celebrari, nisi illud, quod est sanctum: ergo Beata Viro fuit sanctificata, antequam nata.

IN CONTRARIVM est, quia illud, quod non est, non potest sanctificari, sed Beata Virgo ante sui conceptionem non erat, ergo non poterat sanctificari.

Dub. I. Lateralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum per ea, quæ dicuntur de Ioanne Baptista, possimus excipere B. Virginem à peccato originali.

Et videtur, quòd sic, quia asserunt scripta communia, quòd Ambrosius ait de Ioanne Baptista, quòd nondum illi inerat spiritus vitæ, & iam inerat spiritus gratiæ, sed embryoni inest vita, & à principio suæ conceptionis, quia ab ipso principio incipit viuere vita plantæ, & postea vita animalis, & vltimò hominis, secundùm Philosophum in lib. de animal. sed quod concessum fuit Ioanni Baptistæ, nulli dubium esse debet, per amplius, & perfectius fuisse in Virgine. In ipsa ergò conceptione Virginis, fuit in ea spiritus gratiæ, & fuit sine originali peccato.

Arist. lib. de animal.

IN CONTRARIVM est, quod habetur 1. Corinth. cap. 15. vbi dicitur, quòd *per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum, & sicut in Adam omnes moriuntur*, &c. ipsa ergo Beata Virgo fuit in Adam mortua, & fuit per Adam in originali concepta, & per Christum fuit viuificata, idest fuit ab originali iustificata.

1. Cor. c. 15

Dub. II. Lateralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum per ea, quæ dicuntur de Ieremia possimus excipere Virginem ab originali.

Et videtur, quòd sic, quia dicitur Ieremię c. 1. *Priusquàm te formarem in vtero noui te*, sed puer incipit formari etiam in ipsa sua conceptione, ergo Ieremias in principio suæ conceptionis fuit notus à Deo; sed non est hoc intelligendum de simplici notitia, intelligitur ergo de notitia approbationis, quæ non contingit esse sine gratia: sed quod concessum est Ieremiæ, per amplius, & perfectius fuit in Beata Virgine, ergo antequam formaretur in vtero, & antequam conciperetur, fuit nota à Domino notitia approbationis, & fuit in ea spiritus gratiæ.

IN CONTRARIVM est, quia quod non est concessum, nisi capiti, non potest competere alicui membrorum, sed solus Christus inuentus est inter mortuos liber, & solus ipse fuit sine omni peccato, etiam sine originali, ergo &c.

Dub. III. Lateralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum per ea, quæ dicuntur de statu innocentiæ, possimus saluare Virginem ab originali peccato.

Et videtur, quòd sic. Quia in statu innocentiæ non solùm fuissent concepti filij sine originali peccato, sed etiam fuissent concepti cum originali iustitia, cuius carentia, cum debito habendi est originale peccatum; sed vt ait Anselm. in lib. de conce-

D. Anselm. lib. de concepto Virg.

conceptu virginali, nempè, *decens erat, vt ea puritate, qua maior sub Deo non potest intelligi, Virgo illa niteret* : sed constat, quòd puritas illa innocentiæ, in qua si stetissent primi parentes, fuissent concepti filij cum originali iustitia, & sine originali peccato, maior sub Deo intelligi non potest: ergo illa puritate viguit Beata Virgo; & fuit concepta cum originali iustitia, & sine originali peccato. A

IN CONTRARIVM est, quia peccatum originale dicitur peccatum naturæ. omnes ergo, qui naturaliter descenderunt ab Adam, fuit concepti cum originali peccato. Solus ergo Christus, qui fuit conceptus de Virgine supernaturaliter, ex superuentione Spiritus Sancti, fuit sine originali conceptus. Beata ergo Virgo Maria, quæ à suis parentibus descendit naturaliter, fuit in originali concepta. B

RESOLVTIO I. ART.

Caro B. Virginis non fuit sanctificata antequàm in vtero nasceretur, quia non erat in rerum natura; sed postquam fuit in originali concepta, quia fuit in lumbis Adæ ex parentibus per concubitum nata; & per Christum Mediatorem liberata, statim dicitur fuisse sanctificata. C

Quæstio nõ est de potẽtia Dei absoluta, sed de potẽtia ordinaria.

RESPONDEO dicendum, quòd non est quæstio, quid Deus possit facere secundùm potentiam absolutam, sed quid decet eum facere secundùm potentiam ordinatam, quia nihil hic de nouo agitur, quòd non fit à Deo, & in Deum dispositum, & ordinatum, iuxta illud ad Eph. 1. *Collegit nos in ipso ante mundi constitutionem*. Hanc autem dispositionem, & ordinationem reuelauit Sanctis suis Apostolis. Ideo (vt patuit 1. Corinth. c. 15.) Apostolus nullum excipit, *quando in Adam omnes moriuntur:* (quod potest referri ad conceptionem in originali peccato) *& in Christo omnes viuificantur*, (quod potest referri ad iustificationem ab omni peccato) & in hoc tollitur difficultas quorundam loquentium de iustificatione Virginis, secundùm Dei potentiam absolutam. Non enim est dubium, quòd nostræ iustificationis fuit alius modus possibilis. Et si volumus loqui de Beata Virgine, loquendo de Dei potentia absoluta, potuisset Deus facere, quòd fuisset concepta sine originali peccato. Nostræ tamen sanandæ miseriæ, nullus fuit modus congruentior, quàm quod omnes iustificaremur per Christum Mediatorem nostrum, & caput nostrum, vt potest haberi ab August. 13. de Trinitate cap. 10. Augustinus etiam 18. de ciuitat. Dei cap. 47. vult, quòd *nulli concessum est pertinere ad spiritualem Ierusalem, nisi cui reuelatus est Christus*. Quod est verum, quantùm est de lege communi; sed plures leguntur sanctificari in vtero matris. D

Ad Ephes. cap. 1.

1. Cor. c. 15

D. P. Aug.

Tamen hæc propositio est vniuersaliter vera, quod post peccatum primorum parentum nullus potuit pertinere ad spiritualem Ierusalem, nisi per Mediatorem Christum, qui est caput, & Mediator omnium nostrum. Nam quicunque adulti saluantur, hoc est per fidem, quam habent ipsimet de Christo Mediatore, qui verò paruuli iustificantur, hoc est, per fidem, quam habent parentes de Christo Mediatore. Est tamen tanta misericordia Dei, quod licèt tantùm fuerit dilata incarnatio Verbi, nullus tamen à principio mundi vsque in finem saluatus est, vel saluari potuit, nisi per Christum Mediatorem. Et quia paruulis nocet peccatum alienum, idest peccatum Adæ protoparentis nostri, voluit Deus, quod paruulis possit prodesse fides aliena, idest fides parentum, vt per parentes intelligantur homines adulti, habentes curam de ipso paruulo, siuè genuerint ipsum, siuè non, in quorum fidem baptizatus paruulus, quantùm ad legem nouam, vel alia remedia adeptus, quantùm ad legem scriptam, vel ad legem naturæ, potest iustificari paruulus, vt tota salus nostra referatur ad nostrum caput, & Mediatorem, qui est Iesus.

Omnes saluantur per fidem Mediatoris Christi.

Quia paruulis nocet pecca. alienum: ideo prodest eis fides aliena.

Sed quid de ijs, qui sunt iustificati in vtero matris, sicuti fuerunt Ieremias, Ioannes Baptista, Beata Virgo, qui antequam nascerentur ex vtero, fuerunt sanctificati, & iustificati in vtero.

Sanctificati in vtero per Mediatorẽ Christum Iesum.

Dicemus, quod hoc totum fuit per Mediatorem, vt Ieremias fuit sic sanctificatus,

Ieremias.

tus, quia debebat esse Propheta nostri Mediatoris, propter quod multa prophetauit de Christo nostro capite, & nostro Mediatore. Ioãnes fuit sanctificatus, quia debebat esse Præcursor ipsius Mediatoris, & ideo dignum fuit, quod repleretur Spiritu Sancto, adhuc ex vtero matris suæ, vt dicitur Luc. 1. B. Virgo fuit sic sanctificata, quia debebat esse mater Mediatoris. Fuit ergo B. Virgo Mater Christi, vtroque modo, carne, & mente, concepit ipsum Christum carnaliter in vtero, & spiritualiter in mente. Nam habendo fidẽ de Christo; concepit ipsum per fidem spiritualiter in mẽte, acquiescendo autem verbis Angeli, cùm dixit: *Ecce Ancilla Domini*, &c. concepit Christum carnaliter in vtero: tamen, vt ait August. in lib. de Bono Virginali. *Beatior erat Maria fidem Christi percipiendo, quàm eius carnem concipiendo.*

Io. Baptista

B. Virgo cõcepit Christum carne & mente, carnaliter in vtero, spiritualiter in mẽte

Ad quæstionem ergo propositam, quantum spectat ad Virginem Beatã, dicemus, quod fuit concepta in originali, sicut & aliæ mulieres, sed piè credendũ est, quod quasi statim, postquam fuit in originali concepta, fuit ab originali mundata, & in vtero sanctificata, vt sit similitudo in contrarium de ipsa, & Lucifero; vt sicut Lucifer in veritate fuit, & in veritate non stetit, quia quasi statim auertit se a Deo per culpam; sic B. Virgo in originali fuit, sed in eo non stetit, nam statim fuit sanctificata per gratiam, & quia quando modicum deest secundùm Philos. intellectus accipit nihil deesse, piè creditur, quòd valdè modica fuerit morula inter animæ infusionem, vel eius cõceptionem, & eius per gratiam sanctificationem, idcirco dici potest, quòd semper fuerit sancta. Vt ergo ostendamus B. Virginem fuisse in originali conceptam, dicemus, quòd omnes peccauimus in Adam, quia Adam fuit ille, in quo omnes peccauerunt, iuxta illud ad Rom. 5. *In quo omnes peccauerunt*. tamẽ istud peccatũ deinde nõ peruenit ad nos, nisi mediantibus parentibus proximis, & nõ tollitur à nobis, nisi per gratiã Christi.

B. Virgo beatior quia fidem Christi suscepit, quam quia Christũ concepit.

Ad Rom. cap. 5.

Tripliciter ergo poterimus probare, Virginem fuisse conceptam in originali peccato; Primò vt refertur ad Adam protoparentem nostrum. Secundò, vt refertur ad parentes proximos. Tertiò, vt refertur ad Christum Mediatorem.

D. Anselm. lib. cur Deus homo.

Prima via sic patet, quia *ipsa Virgo, vnde Christus assumptus est, in iniquitatibus concepta est, & in peccatis concepit eam mater eius, & cum originali peccato nata est, quoniam etiam ipsa in Adam peccauit, in quo omnes peccauerunt*, quæ omnia sunt verba Anselmi lib. cur Deus homo.

A

Secunda via ad idem potest sumi, prout præfata Virgo comparatur ad parentes proximos, & ista est via Augustini de fide ad Petrum, c. prælibato, dicentis. *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri, & mulieris concipitur, cum originali peccato nasci & impietati subditum.*

D. P. Aug. de fid. ad Petr.

B

Tertia via ad hoc idem sumitur, prout B. Virgo comparatur ad ipsum Mediatorem, & hanc etiam tangit August. de fide ad Petr. cap. prædicto, vbi ait. *Eramus nos natura filij iræ, sicut & cæteri, à qua ira nullus liberatur, nisi per fidem Mediatoris Dei, & hominum, hominis Iesu Christi, qui sine peccato conceptus, sine peccato natus, sine peccato mortuus*. Beata ergo Virgo fuit in ira concepta, in peccato originali nata, & per Mediatorem hominum Christum à peccato originali iustificata, & ab ira liberata.

C

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicẽdum, quòd si radix est sancta, secũdùm quod huiusmodi, oportet quòd rami sint sancti, *quia nõ potest arbor bona fructus malos facere*. Matth. 7. Si ergo arbor non est sancta naturaliter, quia naturaliter procedit proles à parẽtibus, non oportet, quòd proles sit sancta. Ex parẽtibus enim sãctis personaliter, procedit proles cum originali, infecta naturaliter. Propter quod originale peccatum (vt patet in secundo) dicitur peccatum naturæ, si autẽ est peccatũ personæ, hoc est ex consequẽti. Est autẽ in nobis ordo cõtrarius ei, qui fuit in Adã. Nam in Adam persona infecta infecit naturam, in nobis autem è conuersò; natura infecta inficit personam. Parentes verò B. Virginis fuerunt sancti personaliter, quia personæ eorũ erant sanctæ, sed non fuerunt sancti naturaliter, itaut natura eorũ esset sic propagata, quòd generarent prolem sine originali peccato, sicut videmus sensibile exemplum, quòd granum purgatũ à palea, generat granum cum palea, quia in purgatione illa purgatur granum, vt quoddam suppositum in se, sed nõ purgatur natura grani, quòd nõ faciat

Radix naturaliter sãcta producit ramos sanctos: sed radix sancta personaliter, nõ sic.

Originale peccatum est peccatum naturæ principaliter, & personæ cõsequenter.

Author in 2. sent.

D

Parentes B. Virg. fuerũt sancti personaliter, non naturaliter.

faciat opus naturæ, vt requirit sua natura. Et ideo specialiter de generatione dictum est, quòd *generatio est opus naturæ*. Parentes ergo B. Virginis propagati personaliter genuerũt B. Virginem infectam naturaliter, vel infectam infectione naturę, idest peccato originali, quod est peccatũ naturæ. Apostolus tamen inducit pręfata verba, quantùm ad perfectionē personalem, & quantùm ad propagationem personalem. Nam parentes in lege Mosaica perfecti, & purgati personaliter conuettebant corda filiorum, vt ipsi personaliter essent purgati, & perfecti.

D. Damasc.

Ad secũdum dicendum, quòd priuatio directè non agit positiuè, & non est propriè causa positionis, potest tamē esse causa priuationis. Et quia hoc est peccatũ originale, priuatio nimirũ originalis iustitiæ cum debito habendi eam: patet, quomodo parentes generant filios, sine originali iustitia, idest cum peccato originali. Nam Adam si stetisset, generasset filios cũ originali iustitia, sed per peccatum perdens originalem iustitiā, quod non habuit, non potuit suis posteris cōmunicare, ideo genuit eos sine originali iustitia, & ex hoc dictũ est generare eos in originali peccato.

Priuatio directe non est causa positionis sed priuationis.

Quid est peccatũ originale.

Si Adam stetisset, generasset filios cum originali iustitia.

Ad tertium dicendum, quòd actus matrimonialis in conceptione B. Virginis, potuit esse, & fuit meritorius in ipsis parentibus per gratiam, purgantem eorum personam, non purgantem omninò eorum naturam; ideo quantumcunque ipsi essent purgati personaliter, generatio, quæ est opus naturæ, potuit producere prolem infectam naturaliter, vel infectam infectione naturæ.

Gratia purgat personam, & non naturam.

Ad quartum patet solutio per iam dicta, in solutione principali.

Resolutio Dub. I. Lateralis.

Io. Baptista dicitur recepisse spiritum gratiæ ante spiritum vitæ, quod intelligitur non de vita sumpta genericè, specificè, & propriè: sed large sumpta pro operibus vitæ, quæ sunt per se respirare, nutriri, & secundum rationis vsum operari. Ex quibus non possumus excipere B. Virginem ab originali peccato.

AD id vero quod quærebatur. Vtrum possimus excipere Virginem à peccato originali, per ea, quæ ait Ambrosius, vt referũt scripta communia, quòd nondum inerat illi spiritus vitæ, & iã inerat spiritus gratiæ: vt saluemus dictũ D. Ambrosij, distinguemus de ipso viuere, quod potest quadrupliciter accipi: primò generaliter, prout cõtingit aliquid viuere per quamcunque animam vegetabilē, vt viuunt homines; omnibus enim modis viuit embryo in ventre matris, quia primo viuit vita plantæ, dum est sicut lac, vel sicut sanguis, viuit enim tunc vita plantæ, quia nutritur, & augmētatur sicut planta; tamen si pungeretur non sentiret; postea viuit vita animalis, cùm incipit esse caro, & incipiũt ibi apparere nerui, tũc enim incipit viuere per animam sensibilem, & si pungeretur, sentiret, & se retraheret. Vltimò viuit vita hominis, cùm formata sunt omnia eius membra, & infusa est anima rationalis: sic ergo accipiendo communiter viuere, vt & plātę, & animalia viuent, non possunt verificari verba Ambrosij, quòd in Io. Baptista fuerit prius spiritus gratię, quàm spiritus vitę, cùm plante, & animalia non possint esse subiectum gratię. Hoc enim fuit speciale in Christo solo, quòd B. Virgo concipiendo Christum non prius circundauit embryonē viuentē vita plantę, & postea vita animalis, & vltimò vita hominis, sed in illo instanti, in quo consensit persuasioni Angelicę, *Ecce ancilla Domini*, &c. circundauit Christum virum, idest, perfectũ hominem, & perfectum Deum. Quod prophetatum fuit Ierem. 31. *Ecce nouum creauit Dominus super terram. Fœmina circundabit virum*. Quod verè fuit nouum, quia nunquam fuit, & nunquam erit, *nec similem visa est, nec habere sequentem*.

Viuere quadrupliciter sumitur.

Conceptio Christi habuit aliquid peculiare, & nouum.

Ierem. c. 31.

D. Bernar.

Secũdo modo potest accipi viuere specialiter per animam rationalem, prout viuere est non per quamcunque animã, sed specialiter per animã rationalē, verũ nec etiam isto modo possunt verificari verba Ambrosij, quòd in Io. Baptista prius fuerit spiritus gratię, quàm spiritus vitę secundùm animam rationalē, quia semper accidens pręsupponit subiectum suum, & non potest esse prius subiecto suo. Gratia ergo quæ est quoddam accidens supernaturale ipsius animę rationalis, non potest esse antè spiritum vitę, accipiendo viuere,

vel

vel vitam secundùm animam rationalem.

Tertio modo potest accipi viuere propriè, secundùm quem modum loquitur Philos. 2. de Anima, quòd viuere viuentibus est esse; sed nec isto modo possunt verificari verba Ambrosij, quòd Ioannes sanctificatus prius haberet esse gratiæ, quàm esse animæ rationalis.

Arist. 2. de Anima. tex. 37.

Quarto modo potest accipi viuere largè, prout ipsa opera vitæ dicuntur quædã vita, vel quoddã viuere, & hoc modo poterimus saluare dictũ Ambrosij, quantùm ad duplex opus vitæ, vnum est spirare, & respirare. Aliud est per se nutriri. Nã qui spirant, & respirant dicuntur viuere, & etiam qui per se nutriuntur, dicuntur per se viuere. Ioannes ergo Baptista, quia repletus fuit Spiritu Sancto, siuè spiritu gratiæ, adhuc ex vtero matris suæ (vt dicebatur Lucæ 1.) prius in eo fuit spiritus gratiæ, quàm spiritus vitæ, quantùm ad hoc opus, quod est spirare, & respirare, quia puer in vtero nec spirat, nec respirat, eo quòd habet apertum vmbilicum, per cuius apertionem potest sufficienter infrigidari cor, absque eo, quod spiret, vel respiret. Vel potest hoc verificari quantùm ad aliud opus vitæ, quod est per se nutriri: nam puer in vtero non nutritur, vt aliquid per se existens, sed vt fructus nutritur in arbore; communiter enim in arboribus hoc videmus, quòd quandiù fructus est incompletus, non habet per se esse, sed habet esse coniunctum arbori, & nutritur per succum procedentem à radice arboris, quando autem est completus, cadit ab arbore, & habet per se esse. Sic etiam est in puero, quòd quandiu est imperfectus est coniunctus matri, quando autem est perfectus, cadit à matrice, sicut fructus cadit ab arbore, & quãdiu est imperfectus, & coniunctus matri, non nutritur per os proprium, sed per os matris, quia ora in animalibus secundùm Philos. se habent sicut radices in arboribus. Possumus & tertiò hoc idem saluare, quòd Ioanni Baptistæ non inerat spiritus vitæ, quãtùm ad vsum rationis, & inerat ei spiritus gratiæ, quãtùm ad rationis perfectionem, & complementũ, quia gratia nõ potest esse perfectio, & complementum, nisi mẽtis rationalis, vel intellectualis, in quo intellectu, vel ratione, potest dici quis nõ

Quomodo intelligatur dictum S. Ambrosij de Ioanne Baptista.

Puer in vtero neq. spirat, neque respirat, & quare.

Puer in vtero nutritur vt fructus in arbore.

A viuere, quandiu non habet rationis vsum.

Quibus intellectis patet quomodo possunt saluari verba Ambrosij, quòd in Ioãne Baptista nondũ erat spiritus vitæ, quòd spiraret, vel respiraret: vel nondũ inerat spiritus vitæ, quòd per se nutriretur separatus à matre, & inerat ei spiritus gratiæ, quia repletus fuit Spiritu Sancto ex vtero matris suæ. Vel possumus secundò respondere, quòd non erat in eo spiritus vitę rationalis, quia non habebat rationis vsum & inerat ei spiritus gratiæ, quia ante rationis vsum, cùm adhuc esset in vtero, fuit

B gratia repletus. Dedimus autem ad præfata verba Ambrosij plures expositiones, quia cui non satisfacit vna, poterit satisfacere altera. Per quæ dicta non habetur, quòd non fuerit conceptus in originali: quæ verba si volumus referre ad Beatam Virginem, dicemus, quòd si B. Ioannes fuit repletus Spiritu Sancto, adhuc ex vtero matris suæ, Beata Virgo non solùm pari modo, sed etiam ampliori modo fuit sanctificata in vtero matris, vt infra parebit, sed ex hoc non habetur, quòd Ioannes Baptista, vel Beata Virgo non

C fuerint concepti in originali. Argumentum autem ad propositum, & ad contrarium, solutum est per iam dicta.

Resolutio Dub. II. Lateralis.

Non possumus excipere Virginem B. ab originali, per ea, quæ de Ieremia dicuntur: siuè exprimantur mysticè de Christo, vt D. Hieron. siuè litteraliter de Ieremia, vt gloss. interlin. quæ exponit de Ieremia, non secundùm esse, quod habuit in sua existentia, sed in diuina præscientia.

D QVOD autem quærebatur vlterius: Vtrum possimus excipere Virginem à peccato originali, per ea, quæ dicta sunt de Ieremia, Ieremiæ cap. 1. *Priusquam te formarem*, &c.

Dicendum, quòd illa verba Ieremiæ possunt intelligi secundùm sensum mysticum, & secundùm sensum litteralem; secũdùm mysticum possunt exponi de Saluatore nostro, vt vult Hieron. in Glossa sup. cap. 7. dicens, quòd Saluator noster fuit propriè Propheta gentium, & per Apostolos omnes nationes vocauit, qui

prius, quàm in vtero virginali formaretur, & antequam de vulua exiret, sanctificatus est in vtero, & notus Patri, qui semper in Patre, & in quo semper Pater. Intelligendo ergo hoc modo præfata verba de ipso Christo, certum est, quòd fuit sine omni peccato conceptus, sine omni peccato natus, & sine omni peccato mortuus, sed ex hoc non possumus arguere Virginem sine peccato conceptam, sed magis arguetur oppositum, videlicet, quod fuit in originali concepta, & in vtero matris eius per filium ab originali sanctificata, quia (vt probauimus per Augustinum de fide ad Petrum) *omnes,* (nullo excepto) *nascuntur natura filij iræ,* à qua ira solùm per Mediatorem liberamur. Christus enim est ille sanctus sanctorum, cuius Beata Virgo, & omnes Sancti sunt membra, & per quem quicunque sanctificantur per ipsum sunt sanctificati.

D. P. Aug. de fide ad Petr.

Secundo modo possunt exponi præfata verba de ipso Ieremia, & tunc non possunt intelligi secundùm esse, quod habuit Ieremias, sed secundùm diuinam præscientiam, secundùm quam præscit, & vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, vt quædam Glossa immarginalis ibidem dicit. Non enim fuit Ieremias secundùm esse suæ existentiæ, priusquàm in vtero formaretur. Quod dictum, si volumus adaptare ad Virginem, per amplius, & perfectius competunt Virgini, quæcunque competebant Ieremiæ, quia per amplius, & perfectius secundùm diuinam præscientiam, fuit à Deo nota, & approbata. Sed ex hoc non habetur, quòd non fuerit concepta in originali, quia & ipse Ieremias natus fuit filius iræ, & in originali conceptus.

Glo. interl. in c. 1. Ier.

Argumenta autem soluta sunt per iam dicta.

Resolutio Dub. III. Lateralis.

Quia Adæ fuit data iustitia originalis tanquàm capiti, quam peccando amisit, & contraxit peccatum originale tanquàm caput: ideo sicut si stetisset transfudisset in posteros iustitiam originalem, sic cùm non steterit transfundit peccatum originale in omnia membra, inter quæ computatur B. Virgo; ideo non excipitur ab originali culpa.

A QVOD autem quærebatur tertiò. Vtrum per ea, quæ dicuntur de statu innocentiæ possimus excipere Virginem ab originali peccato.

Dicendum, quòd in illo statu innocentiæ fuissent nati filij cum originali iustitia, & sine originali peccato. Fuit enim originalis iustitia data Adæ, non tanquàm singulari personæ, sed tanquàm capiti totius humani generis, ideo in omnes, quos genuisset pro illo statu, transfundisset originalem iustitiam, eo autem peccante, & per peccatum perdente huiusmodi iustitiam, quia ea carebat, non potuit eam in posteros transfundere, quia nemo dat, quod non habet: & quia per peccatum perdidit præfatam iustitiam, perdendo eam non fuit absolutus, quia tenebatur habere eam. Nam quia sua culpa perdidit donum, à Deo sibi datum, per quod debet seruire Deo, nisi absolutur ab huiusmodi debito, semper tenetur habere donum illud. Ideo in Adam omnes peccauimus, quia omnes perdidimus in eo originalem iustitiam, quam habendo fuissemus saluati, vt membra ipsius Adæ; sed eo peccante, vnde debuit nobis prouenire originalis iustitia, & puritas, euenit nobis infectio, & originale peccatum, & ideo non possumus saluari, vt membra Adę, in quo omnes morimur, sed saluamur, vt membra Christi, in quo omnes viuificamur. Ideo enim dicitur Christus secundus Adam, quia non valentes obtinere salutem per primum Adam, obtinemus salutem per Christum.

B, C (margin section letters)

Iustitia originalis fuit data Adæ nontanquàm singulari personæ, sed tanquàm capiti totius humani generis.

Adam perdendo iustitiam originalem non fuit absolutus à debito habendi eam.

Duo ergo sunt ordines generaliter constituti, & quilibet sub Deo. Vnus in primo Adam protoparente nostro, & alius in secundo Adam Christo Redemptore nostro. Primus ordo, & primus modus salutis erat per originalem iustitiam, & per primum Adam, qui dictus est de terra terrenus; sed secundus ordo, & secundus modus salutis nostræ est per Christum, quasi per secundum Adam, & gratiam diuinam, cui Christus dictus est de cœlo cœlestis. Dictus est enim primus Adã de terra terrenus, quia per donum originalis iustitię, quod consequuti fuissemus per Adam, potuissemus per Adã stare, sed non proficere: sed Christus dictus est de cœlo cœlestis, quia per gratiam

Christus secundus Adã.

D (margin section letter)

A gratiam diuinam, quam consequimur per Christum non solùm stare, sed etiam perficere, & mereri vitam ęternam, siuè cœlestem patriam. Immò statim habentes eam, & quandiù habemus eam, sumus digni vita ęterna, & cœlesti patria. Cùm ergo quęritur. Vtrum Beata Virgo possit excipi ab originali peccato, per ea, quę dicuntur de statu innocentię, & apparentia, quam habet quęstio, quia Beata Virgo debet omni puritate vigere: soluitur per iam dicta. Nam cuilibet post peccatum Adę, comperit sibi nasci, vt membrum Adę, quia secundùm rationem seminalem, pręter Christum, omnes descendimus ab ipso Adam. Quilibet B ergo, pręter Christum, nascitur vt membrum Adę, & concipitur, vt mortuus spiritualiter in originali peccato, si autem ab hac morte liberatur, hoc est, vt renatus in gratia per Christum, & vt liberatus ab originali peccato. Beata ergo Virgo prius fuit concepta in originali peccato, & postea fuit sanctificata per Christum, in quo omnes viuificantur, & mundantur per gratiam ab originali peccato, sicut in Adam omnes moriuntur, & con- C cipiuntur in huiusmodi peccato. Vnde August. in epist. ad Dardanum ait, *nemo enim nascitur, nisi operante concupiscentia carnali, quæ tracta est ex primo homine, qui est Adam, & nemo renascitur, nisi operante gratia spirituali, quæ data est per secundum hominem, qui est Christus*. Et concludit dicens: *Quapropter si ad illum, idest ad primum Adam pertinemus nascendo, ad hunc, idest ad Christum pertinemus renascendo*. Patet ergo ex dictis, quòd Adam pecante ille ordo generalis, quo fuissemus saluati, nati in originali D iustitia, est amotus, & interruptus, & in contrarium permutatus: quia semper nascimur mortui in originali peccato. Sed quia misericordia Domini plena est terra, licèt quilibet concipiatur mortuus in originali peccato, & B. Virgo sic fuerit concepta, datus est tamen nobis alius ordo generalis salutis, vt sicut quilibet concipitur mortuus, vt natus, sic quilibet possit restitui ad vitam, vt per Christum sanctificatus, vt in hoc verificetur dictum Augustini, quod superius allegauimus 18. lib. de ciuit. Dei cap. 47, vt nulli con-

D.P. Aug. epist. ad Dardanum. tom. 2.

D.P. Aug. 18. de ciu. Dei c. 47. tom.

cessum sit pertinere ad spiritualem Ierusalem, nisi per Mediatorem Christum. Quod dictum veritatem habeat tàm de precedētibus natiuitatem Christi, quàm de sequentibus, vt hoc modo (sicut ipse Augustinus probat ibidem) eadem sit fides antiquorum, & nostra, quia illum eundem, quem ipsi credebant venturum, sine quo post peccatum non potuit esse salus, nos credimus iam venisse.

RESP. AD ARGVMENTA
Articuli principalis.

Argumenta autem, si quę facta sunt, vel si quę directè fieri possent in hac materia, soluta sunt per iam dicta.

ARTIC. III.

Vtrum Beata Virgo fuerit sanctificata in vtero antequam nata ex vtero. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 27. art. 1. Caiet. Medina. Siluius ibid. D. Bonau. 3. d. 3. ar. 1. q. 3. Valentia tom. 4. disp. 2. q. 1. puncto 1.

ECVNDO quęritur. Vtrum B. Virgo fuerit sanctificata in vtero, antequam nata ex vtero.

Et videtur, quòd non. Quia (vt ait August. ad Dardanum) *quod nec renasci quisque potest antequam sit natus*, si ergo nullus sanctificatur nisi per gratiam Christi renatus, & renasci non potest, antequam sit natus, ergo nullus potest in vtero esse sanctificatus.

D.P. Aug. tom. 2.

Preterea. Idem in eadem epistola ad Dardanum ait, quòd nuptiarum bonum non extinguit, sed modificat inobedientiam membrorum malorum, vt limitata quodam modo fiat concupiscentia carnalis, pudicitia coniugali: & quia per inobedientiam membrorum nascimur infecti in vtero, Beata Virgo quantumcunque fuerit nata secundùm pudicitiam coniugalem, vt videtur, non fuit sanctificata, sed infecta nata in vtero.

Pretere a. Idem August. in eadem epist. ait, quod ergo, hoc excepto, idest Christo lapide angulari, non video quomodo ędificentur homines in domum Dei ad habendum in se habitantem Deum, nisi cùm fuerint renati, quod non possunt esse anteqnam nati. Nullus ergo pręter Christum fuit sanctificatus in vtero antequam nasceretur.

Pręterea Magister dicit in littera, quòd sanè dici potest, & concedi oporter, ipsam carnem Christi, prius peccato fuisse obnoxiam, sicut reliqua caro Virginis, igitur caro Virginis erat peccato obnoxia vsque ad supetuentionem Spiritus Sancti: non ergo fuit sanctificata in vtero.

D. August. in lib. de natur. & gratia. cap. 36. tom. 7.

IN CONTRARIVM est Augustinus qui (vt in littera dicitur) ait in libro de natura, & gratia, quod *excepta Maria Virgine, de qua propter honorem Dei, nullam prorsus, cùm de peccatis agitur, haberi volo quæstionem*, nullo ergo modo Beata Virgo fuit peccato obnoxia, quod esse non potuisset, nisi fuisset in vtero sanctificata.

Pręterea, vt dicebatur supra, sicut Diabolus statim se à veritate, sua culpa, auertit, sic è conuerso Beata Virgo in originali peccato fuit: sed in eo non stetit, quia statim fuit in vtero ab illa originali infectione sanctificata, & mundata.

RESOLVTIO.

B. Virgo fuit sanctificata in vtero antequam nata ex vtero: sic decebat respectu Filij Dei, cuius debebat esse magister: respectu aliquorum Sanctorum, quos in sanctitate praecelluit: & respectu celebrationis festi natiuitatis, quam colit Ecclesia.

RESPONDEO, dicendum. quòd B. Virginem fuisse sanctificatam in vtero, antequam natam ex vtero, triplici via possumus declarare. vt prima via sumatur prout præfata Virgo refertur ad Deum Dei Filium, & secundum carnem eius Filium, filium verum, quia eadem fuit persona habens in se naturam diuinam, & humanam, ideo ille, qui erat Deus, & Dei Filius, factus est homo, & hominis

A filius. Secunda via sumi potest, prout Virgo refertur ad quosdam alios sanctos. Tertia via, ad hoc idem sumi potest, prout præfata virgo refertur ad ea, quæ Ecclesia facit pro ea.

D. Anselm. de concep. Virg.

Prima via sic patet. nàm (vt supra diximus) Anselmus in de conceptu virginali dicit, & benè, quòd *decebat vt illius hominis conceptio de matre purissima fieret*. Et subdit, quòd nempè, *decens erat vt ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret*. Dabimus ergo Virgini Matri Dei maiorem, quam B possumus puritatem, tamem sub Deo eius Filio, ita quòd non fuit tanta puritas in matre, quanta fuit in Filio, siue in Deo Christo; Sed Christus verus Deus, & eius Filius fuit sine peccato conceptus, sine peccato natus, & sine peccato mortuus, vt suprà probauimus per Augustinum de fide ad Petrum. Tanta autem puritas non fuit in Virgine matre, sed sub Deo fuit in ea maior puritas, quæ possit intelligi. Virgo ergo prælibata non fuit sine peccato concepta, sed, vt supra probauimus, per Anselm. lib. 2. Cur Deus C homo: *Ipsa Virgo, vnde assumptus est Christus in iniquitatibus concepta est, & in peccatis concepit eam mater eius*, quoniam & in Adam ipsa peccauit, in quo omnes peccaueturt; & vt etiam probauimus per Augustinum de fide ad Petrum, omnem hominem, qui per concubitum viri, & mulieris concipitur cum originali peccato nasci, & esse impietati subditum. Et quia B. Virgo concepta est per concubitum viri, & mulieris, fuit in peccato originali concepta, & impietati subdita. Hac ergo infectione excepta, ha- D buit omnem aliam maiorem puritatem, quæ sub Deo eius Filio potest intelligi, ideo in hac infectione concepta, quasi statim, adhuc existens in vtero fuit ab hac infectione mundata, & sanctificata. Omninò ergo piè credendum est, quòd non plus fuit in hac infectione, quàm fuerit Lucifer in veritate, vt supra tetigimus; Vnde August. 11. super Genesim ad litteram ait de Lucifero, quòd *factus fuit bonus, sed factus continuò se à luce veritatis auertit, superbia tumidus, & propriæ potestatis delectatione corruptus*. Ait ergò quòd continuò se auertit, quia

D. P. Aug. tom. 3.

D. P. Aug. tom. 4.

valdè

valdè fuit paruissima morula, inter creationem, & casum. Sic è conuersò possemus dicere de Beata Virgine, quod in infectione originalis peccati concepta, continuò fuit sanctificata, quia omninò piè credendum est, quod valdè fuit paruissima morula, inter infectionem eius, & sanctificationem.

Per primã sanctificationẽ fomes in B. Virg. nõ fuit omninò extinctus, sed ligatus, & inhabilitatus ad inclinãdum ad malu: sed per secundam fuit extinctus.

Aduertendum tamen, quod sanctificata in vtero fuit mundata à macula peccati originalis, sed non propter hoc per illam sanctificationem primam fuit eius fomes omninò extinctus, sed solùm ligatus, & inhabilis redditus ad inclinandum ad malum; sed in secunda sanctificatione fomes prius ligatus fuit extinctus, & extirpatus in præfata Virgine gloriosa, vt infra patebit.

Secunda via ad hoc idem sumi potest, prout Beata Virgo comparatur ad quosdam alios sanctos, videlicet ad Ioannem Baptistam, & Ieremiam. Sic enim de Ioanne Baptista legitur Lucę 1. *Replebitur Spiritu Sancto adhuc ex vtero matris suæ*. Si ergo hoc fuit in eo, qui erat pręcursor Christi; multo magis piè credendum est, quòd hoc fuit in Beata Virgine, quę post sanctificationem in vtero, facta est Mater Christi; sic etiam si de Ieremia legitur Ieremię 1. *Antequam exires de vulua sanctificaui te*. qui Ieremias fuit Propheta Christi, & multa prophetauit de Christo, multo magis hoc debet piè credi de Virgine, quæ fuit plusquam Propheta Christi, & plusquam præcursor Christi, quia fuit Mater Christi.

Lucæ c. 1.

Ierem. c. 1.

Tertia via ad hoc idem sumi potest, prout Beata Virgo refertur ad ea, quæ Ecclesia facit de ipsa. Nam Ecclesia nunquam celebrat festum de aliquo Sancto, vel de aliqua Sancta nata ex vtero, nisi quia firmiter credit illum Sanctum, vel Sanctam fuisse sanctificatam in vtero. Quia nonnisi de iam Sancto, vel iam Sancta debet celebrari festum. Celebramus ergo festum de Christi natiuitate, quia fuit totus natus sanctus. Celebramus etiam festum de natiuitate Ioannis Baptistæ, quia fuit natus sanctus, & in vtero sanctificatus. Si ergo tota Ecclesia celebrat natiuitatem Beatę Virginis, tota Ecclesia firmiter credit, quòd Beata Virgo fuit nata sancta, & in vtero sanctificata, & qui pertinaciter nolit credere, quòd tota Ecclesia firmiter credit, esset meritò hęreticus reputandus.

Ecclesia nõ celebrat festum alicuius nati ex vtero, nisi firmiter credat illũ esse sanctificatum in vtero.

Dub. I. Lateralis.

D. Thom. 3. p. q. 27. art. 6.

VLTERIVS posset aliquis dubitare, dato, quòd Beata Virgo fuerit in vtero sanctificata. Vtrũ de omnibus alijs Sanctis generaliter debeat intelligi, quòd nullus fuit in vtero sanctificatus.

Et videtur, quòd sic, quia ait August. in epist. ad Dardanum: *Hoc ergo excepto Christo lapide angulari, non video quomodo ædificentur homines in domum Dei ad habendum in se inhabitantem Dominum, nisi cum fuerint renati, quòd non possunt esse antequam nati*. Quòd si dicatur ex hoc concludi, quòd etiam Beata Virgo non fuerit in vtero sanctificata. Dicemus, quòd cum de omnibus loquimur, semper Beata Virgo intelligitur excepta. Nam cùm dicitur, quòd *inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*. sicut ex hoc non possumus arguere, quòd Christus non fuit maior eo, sic ex hoc non possumus arguere, quòd Beata Virgo non fuerit maior eo, quia decuit, vt Beata Virgo Mater Dei ea puritate niteret, vt supra ostendebatur, qua maior sub Deo nequit intelligi. Si ergo loquendo communiter de omnibus alijs Sanctis, à Christo, & à Beata Virgine, nullus potest habere in se inhabitantem Deum, nisi sit renatus, & renatus non potest esse nisi natus, videtur, quòd nullus, generaliter loquendo de alijs Sanctis, habuit inhabitantem Deum adhuc in vtero existens.

Tom. 2.

Obiectio.

Responsio.

Matth. c. 11

Præterea. idem Augustin. in eadem epist. dicit, *itaque sententiam de prægnantibus, immò de hominibus habeamus adhuc intra materna viscera constitutis, vtrum existimemus eos necne donari posse aliquo*

aliquo sanctificationis modo. Et subdit, quòd *cùm illa sanctificatio, qua efficimur singuli templa Dei, & ita vnum omnes templum Dei, non est, nisi renatorum, quòd nisi nati, homines esse non possunt*. Quandiù ergo quis est in matre prægnante, & quandiù est in vtero matris, non potest esse sanctificatus, nec esse templum Dei, nisi prius sit renatus, nec potest esse renatus, nisi prius sit natus, vt patet ex verbis Augustini iam dictis.

Item in eadem epist. *Nullus autem vitam, in qua natus est benè finiet, nisi renatus, antequam finiat*. Si ergo non possumus benè finire vitam, nisi renati, nec renati esse possumus, nisi prius nati, nullus in vtero potest sanctificari, nec benè finire vitam.

Item in eadem epistola dicit, quòd *si quisque dicit iam natum esse hominem, etiam cùm adhuc est in vtero matris, testimonium habet pro se ex Euangelio, quia dictum est Ioseph de prægnante Virgine, Domini Matre, quòd enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est*. Sed secundùm Augustinum in omnibus alijs hominibus ista natiuitas in vtero, non debet computari, quia homo renatus ex aqua, & Spiritu Sancto, non esset natus denuò, idest secundò, sed esset natus tertiò, primò in vtero, secundò ex vtero, tertiò in Baptismate. Ex quibus omnibus videtur sequi, quòd in vtero, & in matre prægnante, nullus potest sanctificari.

Matth. c. 1.

IN CONTRARIVM est, quia Augustinus in quodam sermone de Ioanne Baptista, ait, quòd *post illum sacrosanctum natalis Dei diem, nullius hominis natiuitatem legimus celebrari, nisi solam Beati Ioannis Baptistæ*. Ex quibus verbis duo possumus concludere. Primò, quòd cùm generaliter loquimur de aliquibus, semper Beata Virgo, quantùm ad sanctitatem, & bonum non est ab hoc excludenda: nam cùm ait Augustinus, quòd post natiuitatem Christi nullius hominis natiuitatem legimus celebrari &c. dictum eius esset falsum, quia communiter celebrat Ecclesia natiuitatem Beatæ Virginis, quæ etiam fuit homo, quia aliter Christus non fuisset filius hominis. Cùm ergo de omnibus generaliter loquimur, Beata Virgo quantùm ad exclusionem

Serm. 20. de Sanctis.

A sanctitatis, non currit cum omnibus.

Secundò possumus habere ex dictis verbis, quòd præter Beatam Virginem Ioannes Baptista fuit sanctificatus in vtero, quia aliter Ecclesia non celebraret natiuitatem eius ex vtero, quia non celebratur festum alicuius, nisi cùm iam est Sanctus. Nullus autem est Sanctus, tunc cùm est natus ex vtero, nisi fuerit sanctus in vtero.

RESOLVTIO.

B *Non solùm B. Virgo fuit sanctificata in vtero, sed etiam alij, vt Ieremias, & Ioannes Baptista, licèt differenter: vt docet Scriptura, & Ecclesia insinuat in celebratione festi natiuitatis B. Ioannis Baptistæ.*

RESPONDEO, dicendum, quòd communiter tenetur, & benè, quòd etiam aliqui alij à Beata Virgine fuerunt sanctificati in vtero, differenter tamen à Christo, quia Christus fuit sanctus conceptus, & sanctus natus, vt supra patuit per Augustinum de fide ad Petrum. Tamen nullus alius à Christo, nec Beata Virgo, nec Ioannes Baptista, nec Ieremias fuit conceptus sanctus, quia quilibet ortus ex concubitu viri, & mulieris, est in peccato originali conceptus (vt supra etiam patuit per Augustinum de fide ad Petr.) De pluribus tamen tenet Ecclesia, quòd licèt fuissent in originali concepti, fuerunt tamen in vtero sanctificati, sicut de Beato Ioanne Baptista, expressè habetur Lucæ 1. *Et Spiritu Sancto replebitur*, &c. & quod verificatum est de Ioanne Baptista præcursore Christi, per amplius, & perfectius verificatum est de Virgine Maria, quam ea puritate vigere decuit, qua maior sub Deo nequit intelligi.

C

D.P. Aug. de fid. ad Petrum.

D

Sed omnibus his dictis videtur contradicere Augustinus in epistola ad Dardanum, qui vult nullum fuisse in vtero matris sanctificatum. Ait enim (vt diximus) *de prægnantibus, immò de hominibus adhuc intra materna viscera constitutis, quòd non possunt tales sanctificationi donari*. Nullus ergo potest in vtero matris sanctificari. Et si obijciatur de Beata Virgine non fuisse in vtero sanctificatam secundùm

Epist. ad Dard.

Obiectio.

Responsio. dùm hæc verba Augustini: Plana est responsio, quod Beata Virgo non currit cum alijs generaliter; cùm ergo sanctitas vel aliquod aliud bonum negatur àb omnibus generaliter, non ex hoc concludere possumus, quod negetur à Virgine. Nam cùm *Augustinus* ait, quòd *post illum sacrosanctum &c. nullius hominis natiuitatem nouimus celebrari, nisi solam Ioannis Baptistæ*, non propter hoc excluditur, quòd non celebratur natiuitas Virginis, cùm tota Ecclesia celebret eam.

Solutio aliorum Doctorum. Aduertendum ergo, quòd verba Augustini sic soluunt aliqui Doctores, nimirum quòd sint intelligenda de sanctificatione, quæ fit per legem communem: propter quod specialiter allegant de Ioanne Baptista, qui fuit sanctificatus in vtero, & de Ieremia, de quo dicitur Ieremiæ 1. quòd *antequam exiret de vulua, sanctificauit eum.* Ierem. c. 1.

Refellitur aliorum solutio. Sed sic exponere verba *Augustini* in præallegato loco, non est conformiter ad eius mentem. Nam cùm ipse hanc sententiam proferat de omnibus prægnantibus, & de omnibus adhuc existentibus in maternis vteris, specialem mentionem facit de Ioanne Baptista, & de Ieremia; & postquàm specialem mentionem fecerat de ipsis, concludit, quòd nullus vitam, in qua natus est, benè viuit, nisi renatus, antequam finiat. Quòd si puerum adhuc existentem ex vtero vellemus vocare renatum, dicentes, quòd natus fuit, quando fuit conceptus, & postea renatus, quando fuit sanctificatus, loquendo de sanctitate in vtero, huic sententiæ obuiatur ex verbis *Augustini* fundantis se super verbis Domini, Ioan. cap. 3. *Nisi quis renatus fuerit denuò*, idest secundò, ergo si conceptionem vellemus appellare natiuitatem, natus, vel renatus ex aqua, & Spiritu Sancto esset natus tertiò, primò per conceptionem, secundò per natiuitatem ex vtero, tertiò per aquam, & Spiritum Sanctum. Propter quod *Augustinus* manifestè ait, quòd natiuitas illa, quæ dicitur conceptio, non debet hic computari, sed debemus incipere computare à natiuitate ex vtero, & illa sit natiuitas prima, quæ est natiuitas carnalis. Secunda autem natiuitas sit ex aqua, & Spiritu Sancto, quæ est natiuitas spiritualis, Io. cap. 3. De qua natiuitate intelligatur quæstio.

A & ista est plana intentio Domini, cùm dicit Nicodemo Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit denuò non potest videre regnum Dei*. Nam hoc audito Nicodemus ait, *Quomodo potest homo nasci, cùm sit senex*, tunc Dominus exponit se, quod loquitur de natiuitate spirituali, non carnali, dicens, *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto*, &c. Et ex hoc asseruit Dominus esse duas natiuitates, vnam carnalem ex matre carnali, & aliam spiritualem ex aqua, & Spiritu Sancto, dicens: *Quod natum est ex carne, caro est, & quod natum est ex spiritu, spiritus est*. Io. cap. 3.

B Et quia hoc generaliter profert Euangelium, *nisi quis renatus fuerit denuò*, idest secundò, *ex aqua, & Spiritu Sancto*, &c. ideo *Augustinus* in præfata epistola generaliter hanc sententiam profert, quod *nullus vitam, in qua natus est, benè finiet, nisi renatus antequam finiat*. Tom. 2.

Sed sic dicentes concordamus cum Euangelio, & cum Augustino. Verum occurrit nobis grauissima dubitatio, & oportet recurrere ad communem sententiam superius allegatam. Sic enim dicunt Responsio communis.

C scripta communia, & scripta maiorum, quod quantum est de lege communi, nullus saluabitur, nisi renatus ex aqua, & Spiritu Sancto. De Dei autem dispensatione speciali, potest quis sanctificari in vtero matris, sicut fuit sanctificatus Ioannes Baptista, & Ieremias. Propter quod Hugo hanc materiam pertractans 1. lib. de Sacramentis parte 9. cap. 5. ait, quod *institutio Sacramentorum, quantum ad Deum authorem, dispensationis est, sed quantum ad hominem obedientem necessitatis est*. Et subdit, quòd *in potestate* Responsio Hugonis.

D *Dei est etiam præter ista saluare hominem, sed in potestate hominis non est sine istis ad salutem peruenire*. Et subdit, *potuit enim Deus saluare hominem, etiam si Sacramenta non instituisset, sed homo nullatenus saluari posset, si ista contemneret*. Concludit ergo dictus Hugo ex omnibus istis, quòd Deus saluare potest hominem sine istis Sacramentis, quia non alligauit virtutem suam Sacramentis. Sed homo non potest saluari sine istis Sacramentis. Inducit ergo exemplum de Ieremia, qui in vtero legitur sanctificatus, & de Ioanne Baptista, qui adhuc ex vtero matris Deus potuit saluare hominem sine Sacramentis.

mattis legitur Spiritu Sancto repletus. His autem dictis rationabilius resistere nolumus, & si vellemus, non possemus. nec tamen dicta communia, nec dictum Hugonis omninò approbamus.

Responsio Augustini alijs præfertur.

Sed dictum Augustini omnibus alijs præferimus, videlicet, quòd nullus vitam, in qua natus est, benè finiet, nisi renatus antequam finiat. Sed sic dicentes, quod

Dubitatio.

credimus benè dictum, grauis nobis occurrit dubitatio de ijs, quos firmiter credimus in vtero fuisse sanctificatos. Numquid isti non possunt benè finire vitam, nati, nisi antequam moriantur sint renati, cum sint in vtero sanctificati. Et si di-

B

Responsio.

catur, quòd Ioannes Baptista, & Ieremias sunt ab hac sententia excepti, licet eamus ad mentem Hugonis, qui istos specialiter excipit, non imus ad mentem

Reijcitur.

Augustini, qui hos specialiter nominat, & post nominationem eorum hanc sententiam concludit, quòd nullus benè potest mori natus, nisi antequam moriatur, sit renatus.

Responsio Aegidij.

Dicamus ergo, quòd præfata sententia Augustini generaliter omnes includit, tàm sanctificatos in vtero, quàm alios, lo-

C

quendo de alijs à Christo, quem tanquam caput nostrum, & tanquam lapidem angularẽ in præfata epistola ad Dardanum specialiter excludit, omnes autem alios, nullum excipiẽdo includit. Ad cuius eui-

Quid sit nõ consequi salutẽ ex carentia gratiæ, vel ex violentia præcepti.

dentiam est sciendum, quod aliud est non posse consequi salutem ex carẽtia gratię, & aliud est non posse consequi ex violentia pręcepti: Et quia pręceptum est generale, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto*, &c. ideò quisquis antè

Io. c. 3.

mortem non obseruat, quod mandatur, iure damnatur. nam quantumcunque aliquis sit in gratia, si contemnat superioris pręceptum, de iure perdit gratiam,

D

Opinio illorum qui dicebant sanctificatos in vtero nõ indiguisse Baptismo.

& damnationi subijcitur. Vndè non tenemus in hoc dicto quorundam magnorum scripta communia, quòd sanctificati in vtero, cum fuerint nati, non indigebant esse renati; & si hoc expressè non inuenitur in pręfatis dictis communibus, tamen hoc sequitur ad eorum dicta. Hoc

Opin. Hugonis.

etiam planè asserit Hugo in præfato libro eiusdem partis, & cap. vbi ait, loquens de sanctificatis in vtero, quòd *qui sic Deo placuerunt, hæc Sacramenta ha-*

A

buisse non legimus, de quorum tamen salute nequaquam dubitamus. Vbi videtur velle, quòd sanctificati in vtero, etiam nati tempore Baptismi, vel tempore aliorum Sacramentorum, potuerunt sine Sacramentis habere salutem. Quod est con-

Refellitur opinio prædicta.

tra Augustinum, quòd quantumcunque in vtero sanctificati, vt ponit exemplum de Ieremia, & de Ioanne Baptista, non poterant saluari nati, nisi per Baptismum, vel alia Sacramenta tunc currentia fuissent renati. Et quod dixit Hugo, quòd non legimus eos habuisse Sacramenta, & tamen non dubitamus eos non fuisse saluatos, dici potest, quòd potuerunt habere Sacramenta, licèt non legamus eos expressè habuisse. Non enim dubitamus

Io. Baptista fuit a Christo baptizatus.

Ioannem Baptistam fuisse saluatum, debemus tamen tenere eum à Christo fuisse baptizatum; quod expressè notat Chry-

D. Chrysost. D. Hieron.

sostomus, exponens illud verbum Matth. 3. *Ego à te debeo baptizari*. Et Hieronym. illud Matth. 3. exponens *sine modo*, vult, quòd pulchrè dicit, *modò*, vt ostenderet Christum in aqua à Ioanne, Ioannem à Christo in spiritu baptizandum, & cùm baptizandus sit temporis futuri, & nihilominus sanctificationem habuisset Ioannes in vtero, adhuc habuit sanctificationem extrà vterum, baptizatus à Christo. Sed dato, quòd hæc non legerentur, debemus tamen piè credere, quòd ne violaretur præceptum, quod sufficit ad damnationem, nullus est consequutus salutem tempore Baptismi, nisi renatus per Baptismum, & tempore aliorum Sacramentorum, nisi per alia Sacramenta. Vnde planè asserimus sententiam Augustini, quod nullus natus moritur, nisi priusquam moriatur, sit renatus per Baptismum, vel per alia Sacramenta tunc currentia. Nam idem Augustinus in epistola

In qualibet lege, siue scripta, siuè naturæ, fuit aliquid loco Baptismi D. P. Aug. tom. 2.

ad Nebridium, vbi hanc materiam pertractat, planè asserit, quòd Circumcisio in antiquis patribus fuisse creditur pro Baptismo; Sic etiam & in lege naturæ, aliquid fuit occultum, quia aliquid ibi fuit loco Baptismi, supplens vicem Baptismi. Quod Augustinus ideo fortè vocat occultum, quia sufficiebat tunc, quòd parentes agerent aliquas oblationes pro salute filiorum, secundùm quod Deus inspirabat eis, & hoc reputabatur Sacramen-

mentum, quod parentes offerrent aliquid A pro salute filiorum, prout inspirabatur eis à Deo. Augustinus ergo volens suam sententiam saluare, quòd nullus hanc vitam, in qua natus est, benè finiat, nisi sit renatus, antequam moriatur, fundat se in præcepto Dei.

Fundamētū dictis P. Augustini est Dei præceptum: nisi quis renatus fuerit, &c.

Potest ergo quis secūdùm Augustinum sanctificari in vtero, & habere gratiam in vtero, sed nunquam benè morietur ex vtero natus, nisi, modo quo diximus, priusquam moriatur, sit renatus, propter violationem præcepti Domini dicentis, *nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.*

Sed quid si sanctificatus in vtero mo- B riatur? Dici potest, quòd de sic mortuo, vt ponitur, omnino est benè sperandum, quia moritur antequam teneatur seruare præceptum, quia non potest esse renatus, nisi natus. Hugo tamen in præfato libro de Sacramentis, parte &c. manifestè ait: de sanctificatis in vtero, quod, *qui ex illis sacramenta ista post iustificationem susceperunt, signa magis iustitiæ suæ habuerunt in istis, quàm ex istis*. Quod falsum est si intelligatur de omni genere causæ, quia certum est, quòd ibi fuisset causa, sine C qua non. Nam certum est etiam sanctificatos in vtero, & natos ex vtero, teneri ad susceptionem sacramētorum propter generale præceptum, quod, quia obligat omnes, ideo sine susceptione sacramentorum, nati ex vtero salutem consequi non possent, nisi antequam moriantur, sint per Baptismum renati, vel susceperint alia Sacramenta, prout secundum diuinum præceptum suo tempore currunt.

Dubitatio. Solutio.

Hugonis responsio.

Quod autem ait Hugo, quòd apud iam sanctificatos ex speciali sanctificatione diuina, si contingat eos suscipere Sacra- D menta, magis sunt signa salutis, quàm causæ: Dici potest, quòd omnis susceptio Sacramentorum rite facta, est causa salutis, vel simpliciter, vel sine qua non; vel sibi, vel alijs; vt susceptio sacramentorum in Christo fuit causa salutis in alijs, quia susceptio sacramentorum legalium fuit in eo pro liberatione nostra, & salute, iuxta illud ad Gal. 4. *At vbi venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum natum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret*. Quod exponens Glossa ait, *sub lege*, idest, *sub onere legis*, sicut sub alijs pœnis, non vt à lege expiaret, sed, vt nos ab ea liberaret; sed si loquamur de Sacramentis Euangelicis, siuè de Sacramentis legis nouæ, cuiusmodi est Baptismus, ipse etiam baptizatus est, quia semper primò fecit, quod docuit, iuxta illud: *Cœpit Iesus facere, & docere*.

Intelligētia dicti Hugonis.

Ad Gal. c. 4

Act. c. 1.

Baptizatus est ergo Iesus pro salute nostra, quia *tactu suæ carnis misericordiam regenerantem contulit aquis*, vt Beda ait, *vt nos per Baptismum renati consequamur salutem*. sanctificati verò in vtero per susceptionem sacramentorum, vel per susceptionem Baptismi consequūtur salutem, tanquam per causam, sine qua non. Quia cùm præceptum sit generale, *nisi quis renatus fuerit* &c. non sine damnatione, cùm adest locus, & tempus, possunt tale præceptum prætetire. Si ergo quæratur, quid operatur Baptismus in sanctificatis in vtero. Dicemus, quòd operatur tria: impletionem præcepti, augmentum gratiæ, & impressionem characteris.

Beda.

Triaquæ operatur Baptismus in sāctificatis in vtero.

RESP. AD ARGVM.
Principalis Articuli.

Ad argumentum autem dicendum, quòd nullus potest renasci, nisi sit natus: verum est, quantùm est de lege communi, sed quantùm est de Dei dispensatione speciali, potest quis sanctificari in vtero, antequam sit natus ex vtero, sicut verificatum fuit de Ioanne Baptista, quòd replebitur Spiritu Sancto, &c. Et si hoc verificatum fuit de Ioanne præcursore Christi, ergo multo magis de Virgine Matre Christi; nec tamen propter talem sanctificationem specialem, absoluitur à generali mandato, per Christum promulgato, *nisi quis renatus fuerit, &c.*

Vel de lege communi, vel ex speciali dispēsatione Dei

Ad secundum dicendum, argumentum non plus concludere, nisi quòd B. Virgo fuit in originali concepta, quod concedimus, tamen statim post illam conceptionem, vel post illam in originali infectionem, diuina dispensatione consequuta est purgationem per gratiam, & sanctificationem plenissimam, quia, vt dicebatur superius, & benè, prius fuit sanctificata in vtero, quàm nata ex vtero.

Concupiscētia, seu inobedientia mēbrorum in parentibus, arguit in prole infectionem in originalē culpā, non autem impossibilitatē sanctificationis in vtero.

Ad

· *A*d tertium dicendum, quòd, vt patet, ista verba *A*ugustini loquuntur quantùm est de lege communi, cùm ait, quomodo ædificentur homines in domũ *D*ei: quod inferius magis exprimit, cùm dicit, quomodo omnes in vnum efficimur templum Dei; loquitur ergo, quantùm ad omnes generaliter, non quantùm ad hos, vel illos specialiter. A

Vel possumus dicere, quòd Augustinus loquitur de omnibus generaliter, non quòd omnes nascantur sine gratia, quia sanctificati in vtero, antequam nascantur, habent gratiam, sed omnes nascuntur generaliter ad susceptionem Sacramentorum, in quibus confertur gratia, vel saltem augmentum gratiæ, siuè fuerint sanctificati in vtero, siuè non. B

Aliud est na sci cum gratia, & aliud cum obligatione ad suscipiẽda Sacramenta, quibus vel gratia confertur, vel augmentũ ipsius.

*A*d quartum dicendum, quòd caro Virginis ante conceptionem Christi, vel ante sanctificationem secundam, potest dici fuisse peccato obnoxia propter fomitem, qui licèt in prima fuisset sanctificatione ligatus, nondum tamen erat extinctus; vt infra patebit.

Aliquid dicitur peccato obnoxiũ dupliciter, vel propter fomitẽ tantũ, vel quia culpam habeat.

RESP. AD ARGVMENTA Primæ Dub. Lateralis. C

His itaque transcursis possumus soluere argumenta Dubitationis Lateralis. Nã cùm primò dicitur, quòd nullus habet gratiam, nisi renatus, patet hoc esse de lege communi, sed secundùm Dei dispensationem specialem Beata Virgo, & aliqui alij Sancti, vt Ioannes Baptista, & Ieremias, fuerunt antè sanctificati, quàm nati.

Vel de lege comuni, vel secundùm Dei dispensationem.

*A*d secundum autem, & tertium, & quartum patet solutio per iam dicta, quia omnia verba *A*ugustini possunt referri, vel ad sanctificationem in vtero, quantùm est de lege communi, vel ad sanctificationem in vtero, quantùm ad obligationem præcepti, quia omnes generaliter obligantur ad susceptionem Sacramentorum, postquam sunt nati ex vtero, quia non possunt benè finire vitam ex vtero nati, quantumcunque sint sanctificati in vtero, cùm adest locus, & tempus, postquam sunt nati, nisi sint per Sacramenta renati. D

Sanctificatio in vtero vel culpam remittit originalẽ, sed non soluit ab obligatione seruãdi præceptũ de susceptione Baptismi post egressionem ex vtero.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum sanctificatio Virginis in vtero fuerit excellentior quacunque sanctificatione aliorum. Conclusio est affirmatiua.

LTERIVS posset dubitari de sanctificatione Virginis per cõparationem ad alios sanctificatos in vtero, vt ad Ioannem Baptistã, vel ad Ieremiam. Et videtur quòd sanctitas Virginis non habuerit aliquam excellenriam, respectu aliquorum in vtero sanctificatorum. Nam ista excellentia vel fuisset per euitationem peccati, vel per adeptionem gratiæ. Per euitationem peccati non; quia ipsa fuit concepta in originali, sicut quicunque alij: per adeptionem gratiæ non, quia sicut Virgo Mater Christi fuit adepta gratiam in vtero, antequam nasceretur ex vtero, sic Ioannes Baptista, & Ieremias fuerunt eam adepti.

Prætereà. Hieronymus ait, *non mihi credas, si aliquid dixero, quod ex veteri, vel ex nouo testamento haberi non possit:* sed nec in nouo, nec in veteri testamento legimus Virginem fuisse sanctificatam in vtero, ergo &c. D. Hieron.

Prætereà. si de excellentia sanctitatis loquimur, illos debemus appellare excellentiores in sanctitate, de quibus constat nobis per auctoritatem noui, vel veteris testamenti, potius quàm illos, & quàm illas, de quibus constat nobis per rationem: sed de sanctitate Ioannis constat nobis per testamentum nouum, Lucæ primo, de sanctitate Ieremiæ per testamentum vetus, Ieremiæ 1. De Beata Virgine constat nobis per rationem, quia dictat nobis, nostra ratio, quòd est excellentior omnibus Sanctis, sed (vt ait Augustinus 2. super Genesim) maior est sacræ Scripturæ auctoritas, quàm totius humani ingenij perspicacitas. ergo &c.

Sacræ Scripturæ auctoritas quanta ex D. P. Augustino.

IN CONTRARIVM est, quia (vt suprà patuit per Anselmum) *Decuit* D. Anselm.

Vir-

Virginem, *&c.* Si ergo Virgo vigebat A maiori pudicitia, quæ sub Deo potest intelligi, eius sanctitas fuit maior sanctitate omnium aliorum.

RESOLVTIO.

Puritas B. Virginis respectu euitationis peccati est minor puritate Angelorum, qui nunquam infecti fuerunt macula peccati, & maior puritate Sanctorum: respectu gratiæ, & gloriæ est maior puritate Angelorum & Sanctorum: quia B *fuit celerius à peccato purgata: & habuit maiorem immunitatem à peccato.*

RESPONDEO dicendum, quòd consensimus Anselmo in de conceptu virginali, dicenti, *Decebat Matrem Dei ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi*, sed puritas dupliciter potest intelligi, vel per remotionem ab infectione, vel per adeptionem gratiæ. Adeptio autem gratiæ potest esse dupliciter, vel in via, vbi est gratia initiata, vel in patria, vbi est perfecta, & consumata. Puritas C sub Deo potest etiam dupliciter intelligi, vel sub Deo secundùm se, vel sub Deo humanato, & passibili: Angeli aliquo modo sunt suprà Deum, non secundum se, sed vt humanatum, iuxta illud: *Minuisti eum paulò minus ab Angelis*. Quod verum est quantùm ad passibilitatem corporis, quia Deus, vt humanatus, ante resurrectionem habuit corpus passibile, sed omnis passibilitas est à sanctis Angelis aliena. De Christo ergo humanato verificatur, quod dicitur, quòd exinaniuit semetipsum non formam Deitatis amittēs, sed formam serui accipiens. D

(Puritas dupliciter intelligi potest.)

(Psalm. 8.)

(Philip. 2.)

His itaque transcursis, potest patere, quid dicendum sit ad propositam quæstionem. Nam si volumus loqui de puritate, quantùm ad adeptionem gratiæ, si loquamur de gratia in via, Beata Virgo erat minor Angelis, quia quilibet purus viator est simpliciter, & absolutè minor quolibet comprehensore. Et ideo cùm Dominus dixisset de Beato Ioanne, quòd inter natos mulierum non surrexit maior; postea subdit: *Qui autem minor est in regno cælorum*, idest, quilibet com-

(Aduertche Aegidiũ nõ comparaté gratiam B. virginis, ad gratiā Angelorum ratione habitua gratiæ: sic enim B. Virgo excellit omnes Angelos: sed ratione status viatoris, & comprehēsoris. ideo in respon. ad primum art. gratiam Virginis fuisse copiosiorem.)

(Matt. c. 11.)

Aegid. super iij. Sent.

prehensor *maior est illo*. Sed si loquamur de gratia Beatæ Virginis, vt est in patria, & vt habet gratiam consumatam, quæ est idem, quod gloria, sic cantat Ecclesia de ea, & benè, *Exaltata est sancta Dei Genitrix super Choros Angelorum ad cælestia regna*. Si ergo debemus loqui de puritate eius, per euitationem peccati, sic quilibet sanctus Angelus est excellentior ea, quia nullus talis Angelus vnquam habuit talem infectionem peccati; sed Beata Virgo fuit in originali peccato concepta. Sed si volumus Virginem comparare ad alios Sanctos secundùm euitationem Peccati, omninò verificatur dictum Anselmi, quòd *decuit Virginem ea puritate nitere*, &c. nam sub Christo Deo vero eius Filio non fuit in aliquo alio Sancto tanta puritas, quanta fuit in Virgine Matre eius. Christus enim verus Deus eius Filius habuit excellentiorem puritatem, quàm Virgo eius Mater, quia fuit sine peccato conceptus, vt patuit per Augustinum de fide ad Petrum. Virgo tamen licèt fuerit sine peccato nata, & sine peccato mortua, non tamen fuit sine peccato concepta. Habuit tamen excellentiorem dignitatem, & sanctitatem, quàm omnes alij Sancti à Christo, quam excellentiam possumus referre ad duo, videlicet ad celeriorem purgationem peccati, & ad maiorem immunitatem à peccato.

(Ecclef. in Breu. Rom.)

(Cõparatio Christi ad B. Virginē.)

(Tom. 3.)

(B. Virgo excellit alijs Sãctis propter duo.)

Nam si legimus aliquos fuisse sanctificatos etiam in vtero matris, vt Ioannem Baptistam, & Ieremiam, omninò debemus credere, quòd post conceptionem in peccato originali Virgo fuit citius sanctificata, & à peccato purificata, quàm Ioannes, & Ieremias; quia si inuidia Diaboli mors intrauit in orbem terrarum, vt dicitur Sapientiæ cap. 2. per conceptum Virginis, idest, per Christum in ea conceptum, & ex ea natum, vita intrauit in orbem terrarum, dicente Apostolo 1. Corinthior. 15. quòd *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur*. & sicút mors opponitur vitæ, sic sanctitas Virginis opposita est culpæ Diaboli, quia sicut per illum intrauit mors, sic per istum introducta est vita; sicut ergo Diabolus se habuit ad culpam,

(1. Cor. c. 15.)

quia in veritate fuit, sed per culpam suam in veritate non stetit; sic Virgo se habuit ad gratiam, quia in originali fuit, & per originale peccatum infecta fuit, sed in illa infectione non stetit, sed mox post infusionem animæ fuit ab illa infectione diuinitus per gratiam sanctificata. Hæc ergo est vna excellentia, quam habuit sanctitas Virginis, respectu Sanctorum aliorum à Christo, etiam sanctificatorum in vtero matris, quia fuit celerius à peccato purificata.

De nullo Sancto dici potest, quod post originale, sit immunis ab omni peccato, excepta B. Virg. & Christo, qui nullum peccatum originale contraxit.

D. P. Aug. tom. 3.

Secunda excellentia sanctitatis eius B propter maiorem immunitatem à peccato. Nam ipsa fuit immunis ab omni alio peccato, præterquàm ab originali. Quod de nullo alio Sancto dicere possumus, nisi de Christo, qui etiam nec ipsum peccatum originale contraxit. Propter quod, vt supra diximus per Augustinum in de gratia, & nat. c. 36. & habetur in littera: *Excepta sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Dei, cùm de peccatis agitur, habere nolo quæstionem.* Ibidem etiam dicitur, & habetur pariter in littera: *Hac ergo Virgine excepta, si omnes Sancti, & Sanctæ congregari possent, & quæreretur ab* C *eis, An peccatum haberent, quid responderent, nisi quod Ioannes ait? Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, &c.* Omnes ergo Sancti alij, etiam sanctificati in vtero, habuerũt aliquod actuale peccatũ, saltẽ veniale. Sola autem B. Virgo, excepto originali, fuit ab omni alio peccato immunis. Sed quid dicendum sit de Virgine quantùm ad fomitem, dici potest, quòd vt infra patebit, & specialiter quando disputabitur de secunda sanctificatione Virginis, quòd fomes in ea per primam D sanctificationem fuit ligatus, & per secundam fuit extinctus, & extirpatus.

RESP. AD ARGVM.

Excellẽtia sanctificationis Virginis fuit maior aliorũ, quia vitauit etiã peccata venialia, & extinxit fomitem: & quia fuit ei data gratia citior, & copiosior.

Ad primum in contrarium dicendum, quòd excellentia sanctitatis Virginis respectu omnium aliorum Sanctorum, excepto Christo, fuit quantùm ad euitationem peccati, & quantùm ad adeptionem gratiæ: sanctificari autem in vtero, sicut Io. Baptista, & Ieremias, & si euitauerint omnia peccata mortalia, non euitauerunt tamen omnia venialia, vt supra pa- A tuit per August. solã Virginem excipientem, & dicentem, quòd *si omnes Sancti, & Sanctæ congregari possent, & quæreretur ab eis, an peccatum haberent, quid responderent, nisi quod Ioannes ait? Si dixerimus &c.* Secundò sanctitas Virginis excellebat sanctitatem omnium aliorum Sanctorum, quantùm ad adeptionem gratiæ, dupliciter, primò, quia huiusmodi adeptio gratiæ fuit citior, secundò, quia fuit copiosior, vt satis potest esse per habita manifestum.

1. Io. c. 1.

Si non habetur expressè in sac. Script. habetur tamen elicitiuè, quia talis veritas per eã potest concludi.

Ad secundum dicendum, quòd licèt de sanctitate Virginis non habeatur in nouo, vel in veteri testamẽto expressè, quòd fuit sanctificata in vtero, habentur tamen ea, per quæ potest manifestè concludi: Nam si Ioannes, qui debebat esse Præcursor Christi, fuit sanctificatus in vtero, iuxta illud: *Replebitur Spiritu Sancto*, &c. & Ieremias, quia debebat esse Propheta Christi fuit sanctificatus in vtero, iuxta illud, *antequam exires de vulua sanctificaui te*. Virgo, quæ secundùm Euangelium fuit annunciata ab Angelo, gratia plena, & ea, quę debebat esse Mater Christi Saluatoris nostri Dei, fuit in vtero sanctificata, & hoc tota Ecclesia tenet, cùm celebrat de ea festum Natiuitatis ex vtero: quod non faceret nisi fuisset sanctificata in vtero.

Iet. c. 1.

Duplex perspicacitas ingenij, prima innititur merè rationi secũda auctoritati sacræ Scripturæ, de qua loquitur D. Aug.

Ecclesiæ credulitati non potest subesse falsum.

Ad tertium dicendum, quod satis videtur ex nouo testamento sanctitas Virginis in vtero, ex quo habentur ea, ex quibus possumus certitudinaliter, & firmiter hoc concludere. Verba autem Augustini, quòd maior est huius scripturæ, &c. intelligenda sunt de perspicacitate ingenij, quæ innititur merę rationi, & sibi ipsi, non de perspicacitate ingenij, quæ innititur auctoritati noui, vel veteris testamenti, & ex huiusmodi auctoritate sumunt maximum fundamentum, vel quæ nititur ei, quod tota Ecclesia celebrat, & tota Ecclesia credit: cui credulitati falsum subesse non potest.

AR-

ARTIC. III.

Vtrum B. Virgo per primam sanctificationem fuerit omnino à peccato immunis. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 3. p. q. 27. art. 4. Caiet. Medina. Silu. ibid. Suarez tom. 2. disp. 4 sect. 4. Valent. t. 4. disp 2. q. 1. punct. 3. D. Bonau. d. 3. art. 2. q. 1.

ERTIO secundùm ordinem Articulorũ superius positum, quæritur de B. Virgine. Vtrum per primam sanctificationẽ fuerit omninò à peccato immunis. Et videtur quòd non fuerit ex hoc omninò immunis à peccato originali, saltem à reatu, vel à pœna, quæ debetur tali peccato, quæ est carentia diuinæ visionis. Nam si B. Virgo post primam sanctificationem fuisset mortua, ante passionem Christi non vidisset Deum, & caruisset diuina visione, ergo &c.

Præterea. Nihil quod ad perfectionem virtutis pertinet, est Virgini subtrahendũ; sed fomes ad perfectionem virtutis pertinet. Nam Paulo petenti a se carnis stimulum amoueri, dictũ est, vt habetur 1. Corinth. cap. 12. quòd *Virtus in infirmitate perficitur*. & loquitur ibi de infirmitate carnis, vel de fomite, quem consequimur ex originali peccato, ergo &c. (2. Cor. c. 12)

Præterea, vt ait Magister in littera. Caro Christi antequam conciperetur, erat obnoxia peccato, sicut & reliqua Virginis caro; sed caro non est obnoxia peccato nisi ratione fomitis, qui causatur ex originali peccato: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia per sanctificationem Virginis, vt communiter ponitur, debuit aliquid conferri vltra legem communem: sed communiter homines sanctificantur, quia aufertur ab eis macula originalis peccati remanente fomite; si ergo vltra hoc habuit aliquid B. Virgo, fuit sanctificata non remanente fomite: ergo &c.

Præterea. Propter fomitem non possumus dicere, quoniam peccatum non habemus: in solo autẽ statu innocentiæ, vel solus Christus poterat dicere, quòd caruit omni peccato: sed B. Virgo hoc quoque post primam sanctificationem dicere poterat: ergo per primam sanctificationem fuit omninò à peccato immunis. (1. Ioan. c. 1.)

Dub. Lateralis.

Vtrum B. Virgo post primam sanctificationem caruerit omni peccato actuali. Conclusio est affirmatiua.

LTERIVS posset aliquis dubitare. Vtrũ Virgo post primam sanctificationem caruerit omni peccato actuali. Et videtur, quòd non. Quia Augustinus in quæstionibus noui, & veteris testamenti, exponens illud verbum Symeonis. *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius*. vult, quòd mors, & passio Christi tanquam quidam gladius pertransiuit animam Virginis, quia, vt ait ibidem, Maria, per quam gestum est mysteriũ incarnationis, in morte Domini dubitauit, sed in illa dubitatione non stetit: sed dubitare in ijs, quæ debemus credere, non est sine peccato actuali. ergo &c. (D. P. Aug. tom. 4.)

Præterea Damascen. lib. 3. c. 2. ait de Virgine, cùm dixit: *Ecce ancilla &c. Spiritus Sanctus superuenit in ipsam, purgans ipsam, & virtutem generatiuam tribuens*. Sed nullus potest sanctificari, nisi purgetur à peccato originali: illa ergo purgatio post primam sanctificationem non potuit esse ab originali, fuit ergo ab actuali. (D. Damasc. lib. 3. c. 2.)

IN CONTRARIVM est, quia vt sup. patuit D. P. August. cùm de peccatis agitur, nullã vult de Maria habere quęstionẽ. Excipit enim ipsam, vt patet, ab omni peccato. Sed non intelligitur hoc de peccato originali, quia, vt patet, in originali concepta fuit. Intelligitur ergo hoc de actuali, quia nunquam habuit aliquod peccatũ actuale, nec mortale, nec veniale, & in hoc excellebat omnes alios Sanctos, à Christo, quia nullus Sãctus à Christo, postquam peruenit ad rationis vsum, potuit verè dicere, quòd caruerit tàm mortali, quàm veniali. Sed sola Mater Christi hoc dicere potuit: ergo &c.

RESOLVTIO ART.

Per primam sanctificationem B. Virgo fuit immunis ab omni peccato: patet ex tribus malis causatis à peccato originali: tribus bonis à iustitia originali: & ex gratia Dei supplente vices ipsius iustitiæ originalis.

RESPONDEO ad istam quęstionem, quòd cùm quæritur de immunitate originalis peccati in Virgine post sanctificationem primam, cùm originale peccatum sit carentia originalis iustitiæ cum debito habendi eam, & carentia dicat priuationem, & priuatio non cognoscatur, nisi per habitum. Videndum est, quot bona faciebat illa originalis iustitia, vt ex hoc videamus, quot mala faciat originale peccatum. Et quia cùm absoluimur ab originali peccato, non restituitur nobis originalis iustitia, sed confertur nobis diuina gratia, supplens vices originalis iustitiæ, quæ quidem gratia simpliciter est maius quid, quàm originalis iustitia, vt declarauimus in secundo: quia per originalem iustitiam accepit Adam solùm vt posset stare, non autem vt posset proficere, sed per diuinam gratiam, quam recipimus, cùm baptizamur, vel cùm pœnitemus de peccatis nostris, non solùm possumus stare, sed etiam proficere. Hoc tamen non obstante, quantùm ad multa, & specialiter quantùm ad resistere peccato, & potissimùm quantùm ad vitare peccatum veniale, illa originalis iustitia erat longè potior, quàm gratia; quia communiter loquendo, habentes gratiam non possunt vitare omnia peccata venialia, si habeāt rationis vsum, & oportet eos tentationibus resistere. Sed Adam in illo statu habendo originalem iustitiam non poterat peccare venialiter, nisi prius peccaret mortaliter, per quod perderet originalem iustitiam.

[Margin: Quid sit peccatum originale. — Aegidius in 2 sent. dist. 29. — Originalis iustitia quātum ad resistendū peccato, & vitandum veniale erat potior quam gratia.]

His itaque transcursis dicamus, quòd per illam originalem iustitiam consequebatur tria bona Adam. Nam quandiù habuit originalem iustitiam, ratio erat subiecta Deo, sensualitas erat subiecta rationi, & corpus erat subiectum animæ. Verè ergo istud donum collatum Adæ, debet dici iustitia, quia iustum, & æquum est inferiora suis superioribus esse subdi-

[Margin: Tria bona originalis iustitiæ.]

A ta, & quia Deus est superior rationi, & ratio sensualitati, & anima corpori, istam triplicem subiectionem, & istud triplex bonum habuit Adam., quandiù habuit originalem iustitiam. Ista tamen triplex subiectio non vniformiter comparatur ad Adam. Nam Adam poterat se præseruare in prima subiectione, & poterat se ab huiusmodi subiectione subuertere, sicut & fecit non obediendo mandato Dei. Ratio ergo ipsius Adæ, vel mens eius per liberum arbitrium, quod etiam erat in ipsa, poterat se auertere, & non auertere à diuina subiectione, & poterat stare, & non stare in tali subiectione: sed ratione non se auertente à subiectione diuina, sensualitas non poterat se auertere à subiectione rationis: propter quod pro illo statu nullus motus poterat insurgere in sensualitatem, quæ repugnaret rationi. Nec etiam stante ratione sub Deo, corpus poterat se auertere a subiectione animæ: propter quod nullus dolor, nulla infirmitas poterat insurgere in corpus contra voluntatem animæ. Hoc ergo statu durante, homo non poterat mori, nec infirmari, nec aliquid pati, per quod oporteret animam recedere à corpore, & non dominari propriè corpori. sed ratione rebellante ipsi Deo, & nolente obedire mandatis Dei, quia ipse voluit rebellare suo superiori, dignum, & iustum fuit, atque æquitas Dei hoc exquirebat, quòd statim omnia sua inferiora rebellarent sibi; propter quòd sensualitas rebellauit rationi, & statim *Vidit aliam legem in membris suis*, idest, in membris corporis, & in sensibus corporis *rebellantem legi mentis suæ, & captiuum ipsum inducentem in lege peccati*, sicut testatur de seipso Apost. ad Rom. 7. dicens: *Video aliam legem* &c. non solùm autem sensualitas rebellauit suo superiori, idest, rationi, sed etiam corpus rebellauit suo superiori, scilicet animæ. Nam statim incœpit Adam sentire in proprio corpore dolores, & passiones repugnantes animæ. Propter quod cùm prius Adam esset hoc modo immortalis, quia poterat non mori, factus est post peccatum mortalis, quia necesse fuit ipsum mori. Nam nostrum viuere est quoddam mori. idem enim est ire ad senium, & ire

[Margin: In statu innocentiæ nulla infirmitas poterat insurgere in corpus contra voluntatem animæ. — Rom. c. 7. — Nostrum viuere est quoddam mori.]

& ire ad mortem. Quia quantò longiores sumus à ventre matris, vndè eximus, tantò sumus propinquiores morti.

Tria mala, quæ facit originale peccatum.

Viso quot bona facit originalis iustitia, de leui patet quanta mala facit originale peccatum. Nam propter peccatum *Adæ* caremus originali iustitia, non habentes rationem subiectam Deo, sed nascimur natura filij iræ, & rebelles Deo, ad Eph. 2. Hoc est ergo primum malũ, quod facit originale peccatum; sicut quia ratio erat subiecta Deo, erat primum bonum, quod faciebat originalis iustitia. Secundum malum, quod facit originale peccatum, est quod sensualitas rebellat rationi, sicut hoc erat secundum bonum, quod faciebat originalis iustitia, videlicet quod sensualitas esset subiecta rationi, & non posset rebellare sibi. Tertium autem malum, quod facit originale peccatum est, quòd corpus non sit subiectum animę, sed contra voluntatem animæ insurgunt dolores passionis abijcientes animam à corpore, quia *Omnis passio magis facta*, secundùm Philosophum, *abijcit à substantia*.

Ad Eph. 2.

Quomodo gratia collata in Baptismate dicatur quid maius originali iustitia & quomodo supplet iustitiæ originalis vices.

His itaque visis, quia per Baptismum, vel per alia Sacramenta, cuicunque tempori congruentia, non restituitur nobis originalis iustitia, sed loco eius infunditur nobis diuina gratia, quæ licèt simpliciter possit dici, quid maius, quàm originalis iustitia, quia per gratiam non solùm possumus stare: sed proficere: *Adam* autem per originalem iustitiam, vt patet per Magistrum in 2. & vt pluries diximus, poterat stare, sed non proficere. Originalis enim iustitia, quantùm ad multa erat potior gratia.

Videndum est ergo, quæ, & quot bona confert nobis gratia, & quomodo supplet vices originalis iustitię, vt ex hoc descendamus ad sanctitatem Virginis, quomodo per gratiam, per quam fuit sanctificata in vtero, consequuta est immunitatem ab originali peccato, & etiam ab actuali. Sciendum ergo, quòd gratia supplet, communiter loquendo, vices originalis iustitiæ, & facit nos immunes à culpa originalis peccati, quia quandiù sumus in originali peccato, *sumus natura filij iræ*, & habemus mentem, vel rationem auer-

Ephes. c. 2.

A sam à Deo, sed suscipiendo Sacramenta Ecclesiæ infunditur nobis gratia, & reconciliamur Deo; *& cùm prius essemus natura filij iræ, sumus filij adoptionis, & gratiæ*. Cùm ergo per prius per primum Adam essemus ordinati ad consequendam salutem per originalem iustitiam, per Baptismum, vel per Sacramenta Ecclesiæ consequimur diuinam gratiam, & sumus membra Christi. Sicut ergo nati per Adam morimur, sic renati per Christum viuificamur. Hoc ergo facit diuina gratia, quod absoluit nos à debito habendi originalem iustitiam, quia magis

Ephes. c. 1.

1. Cor. c. 15

Diuina gratia absoluit nos à debito habendi originalem iustitiã, a quo non est absolutus Adã perdẽdo eã vt dictũ est sup. q. 1. dubit. 4 neq; alij per ipsum primũ Adam, sed per secundũ, qui est Christus.

B possumus consequi salutem, vt membra Christi, & per diuinam gratiam, per quam possumus proficere, quàm potuissemus solùm stare, & non proficere. Patet ergo, quòd sicut per originale peccatum, quod est carentia originalis iustitiæ cum debito habendi eam, nascimur auersi à Deo: sic per gratiam collatam nobis per Baptismum, reconciliamur Deo, & absoluimur à debito habendi originalem iustitiam. Quantùm ergo ad primum malum, quod facit originale peccatum, vel carentia originalis iustitiæ, per amplius, &

C perfectius hoc restituit nobis diuina gratia. Sed quantùm ad alia duo bona, quæ faciebat originalis iustitia, quia faciebat sensualitatem subiectam rationi, & corpus animæ, vel quantùm ad hęc duo mala, quę facit originale peccatum, vel carentia originalis iustitiæ, quia facit sensualitatem rationi rebellem, vt per sensualitatem insurgant motus rebellantes dictamini rationis; & facit corpus rebellare animæ, & facit in eo consurgere passiones, dolores, & infirmitates rebel-

In quo iustitia originalis præcellat gratiã, & sit potior ea.

D lantes animę, & machinantes ad malum, idest, ad separationem, & expulsionem animę: illa originalis iustitia erat multum potior, quàm gratia, quia illa iustitia omninò tollebat rebellionem sensualitatis, & omninò subijciebat sensualitatem rationi, sic etiam subijciebat corpus animę; sed diuina gratia non omnino tollit rebellionem sensualitatis ad rationem, sed sic comprimit eam, quòd mediante gratia, & mediante diuino auxilio nos adiuuante per gratiam, *quia fidelis Deus, qui non permittit nos tentari supra id, quod possumus*, quod superare possumus omnes illi-

Diuina gratia non tollit rebellionem sensualitatis ad rationem, sicut faciebat iustitia originalis.

1. Cor. c. 10

citos sensualitatis motus, non quòd possimus pręseruare nos per gratiam ab omni peccato veniali, quia tale peccatum posset stare cum ipsa gratia, sed quòd possumus nos pręseruare ab omni peccato mortali, quod expellit gratiam, & non potest stare cum illa.

Sed quantùm ad tertium bonum, quod faciebat originalis iustitia, quia faciebat corpus subditum animę, & nullę anxietates insurgerent in corpus, per quas durante illa iustitia cogeretur anima recedere à corpore: vel quantùm ad tertium malum, quod facit originale peccatum, quia B facit corpus rebellare animę, & facit ipsum de necessitate mortale, vt insurgant in eo infirmitates, & passiones, quę magis factę expellunt animam à corpore, quãtùm ad hoc nihil facit gratia, nisi per modum supplicationis, & impetrationis, quia homo Deo gratus per gratiam impetrat à Deo, vt ista ad tempus recedant ab eo, quia multi Sancti impetrauerunt aliquas inducias passionis eorum, immo aliquando sine impetratione nostra Deus misericordia motus, vt ostendat suam potentiam in nobis, amouet ista à nobis; C quia non legimus Agatham petiuisse, vt ab omni plaga curaretur, & mammillam suo pectori restitueret, & tamen Deus dignatus est eam ab omni plaga curare, & mammillam pectori eius restituere. Sic ergo se habet gratia, & sic se habent sanctificati per gratiam quantùm est de lege communi.

Quantũ valeat apud Deũ homo in gratia, supplicãdo, & impetrãdo.

Sed etiam prima sanctificatio Virginis, propter quam quęstio est mota, fuit tantę excellentię, vt non solùm à peccato originali, vt est macula, & vt est culpa eam liberaret, atque immunem redderet, D sed etiam vt ipsum fomitem, vel ipsam rebellionem vitium inferiorum ad rationem non solùm modificaret, quod facit in omnibus Sanctis, & in omnibus habentibus gratiam; sed omninò ligaret, vt non solùm originale tolleret, sed ipsam ab omni peccato actuali, tàm mortali, quàm veniali omninò immunem redderet. Et per hęc patet solutio ad vtramque quęstionem propositam, quòd B. Virgo fuit immunis tàm à peccato originali, vt est culpa, vel macula, quàm etiam ab omni peccato actuali, non solùm mortali, sed

Deus per primã sanctificationẽ non solum liberauit B. Virg. ab omni peccato, sed etiã ligauit fomitem.

A etiam veniali. Restat ergo soluere argumenta in contrarium vtriusque quęsiti.

RESP. AD ARGVMENTA
Articuli principalis.

Ad primum ergo argumentum in contrarium Articuli principalis, in quo dicitur, quòd Beata Virgo non fuit omnino immunis à peccato originali, vel à reatu talis peccati, quia si fuisset mortua ante passionem Christi, caruisset visione diuina, quę est pœna debita, etiam pro originali peccato. Reatus enim pro aliquo peccato non est nisi quędam obligatio ad pœnam debitam illi peccato, & quia pœna debita peccato originali, est pœna damni, & carentia diuinę visionis, pœna vero debita actualis est pœna sensus, &c.

Dicendum, quòd peccatum originale dupliciter potest considerari, vel quantùm ad maculam personalem, siuè personę, vel quantùm ad obligationem totius humanę naturę, prout ergo per originale peccatum redundabat macula in persona Virginis, sic fuit Virgo omnino à tali peccato mundata, sed prout per tale peccatum obligabatur tota humana natura, sic ad satisfaciendum pro tota humana natura non poterat decenter sufficere aliqua pura creatura, vel aliquis purus homo, sed pro tali obligatione per passionem, & mortem suam satisfecit Christus, qui non erat purus homo, sed Deus, & homo.

Peccatũ originale dupliciter cõsiderari potest, vel quãtùm ad maculam personalẽ, vel quantùm ad obligationem totius humanæ naturæ. hoc secũdo modo non poterat pura creatura pro originali peccato Deo satisfacere.

Ad secundum dicendum, quòd simpliciter melius esset per plenitudinem gratię mereri ampliorem gloriam, quàm per pugnam, & contra infirmitatem fomitis strenuè pugnando consequi perfectionem virtutis, & ex hoc adipisci gloriam: maiorem enim gloriam habet Virgo propter plenitudinem gratię, quam habuit non pugnãdo, quàm habuerit Sanctus Paulus pugnando, & stimulo carnis sibi dato, viriliter resistendo. Quapropter dato per impossibile, quòd vellet Paulus de hoc conqueri Deo, posset pro merito respondere Deus. *Nonne licet mihi quod volo?* Matth. c. 20. volui enim, & volo huic non pugnanti, & nullum carnis stimulum sentienti dedisse pleniorem gratiam, quàm tibi, & dare

Habere abundantiorem & pleniorẽ gratiã sine pugna, perfectius est, quam habere gratiam & illius augumentum pugnando. Et ratio optima redditur.

date ampliorem gloriam, quàm tibi.

Ad tertium dicendum, quòd caro Christi ante suam conceptionem, dum erat naturaliter in Virgine, erat obnoxia peccato, idest subiecta fomiti, sicut reliqua caro Virginis, sed hoc fuit amotum per secundam sanctificationem, quòd quomodo fuerit, cùm queremus de sanctificatione Virginis, quid addidit secunda sanctificatio, quando Spiritus Sanctus superuenit in Virginem, & virtus Altissimi obumbrauit sibi, supra sanctificationem primam, manifestè patebit.

Esse obnoxium peccato, idest subiectũ fomiti intelligitur dupliciter, vel post primã sanctificationem, vel post secundam.

His itaque solutis restat soluere argumenta alterius Dubitationis.

RESP. AD ARGVMENTA Dubitationis Lateralis.

Quomodo intelligatur dictum D. Augus. de dubitatione B. Virg. in morte Christi.

Ad primum, cùm arguitur de Augustino in quæstionibus noui, & veteris testamenti, exponentis illud verbum Symeonis; *& tuam ipsius animam pertransibit gladius*, quòd Beata Virgo in morte Christi dubitauit, quòd (vt videtur) sine peccato esse non potuit.

Dicendum, quòd est quasi quoddam vacillare, prout vacillare dici possunt admirantes: nam cùm homo admiratur, vacillat circa illud, de quo admiratur.

Secundò dici possunt vacillare homines per affectum compatientes, quia qui compatitur, & maximè si compatitur non solùm per effectum, secundum quem modum compatitur Deus, quia ad modum compatientis se habet, sed etiam per affectum, quia sic afficitur ad patientem, & sic sibi compatitur, quia cum illo patitur.

Compassio dupliciter, per affectũ, & per effectum.

Tertiò dicuntur vacillare increduli, quia qui non firmiter credunt, vacillant, & dubitant fide; Cùm ergo dicit Augustinus, quod Maria in morte Christi dubitauit, & vacillauit, non loquitur de dubitatione, vel vacillatione incredulitatis, quia ipsa sola cunctas hæreses interemit in vniuerso mundo, cunctis enim alijs dubitantibus, & quasi incredulis effectis, ipsa sola in firma fide permansit. Vnde & August. ibidem illam admirationem exponit de quodam stupore, qui stupor non fuit dubitationis fidei, sed cuiusdam admirationis. Quis enim non miraretur, si

Admiratio, & stupor B. Virginis in Christi morte vnde oriebatur ex sententia S. P. Aug.

A videret Filium Dei verum Deum, sic humiliatum vsque ad mortem, vt idem Augustinus tangit, & maximè quia patiebatur, & occidebatur ab ijs, in quos non agendo, sed solùm virtutem suam subtrahendo in nihilum redegisset.

Damascenus tamen lib. 4. cap. 6. illud verbum, *tuam ipsius animam pertransibit gladius*, exponit de compassione. Nam quando Virgo vidit filium suum pati, tanta compassione, & tanto dolore mota est circa ipsum, quod visus est ei gladius infigi in eam, & pertransire

Expositio Damasc. verborum Symeon. Luc. c. 2.

B animam eius. Vnde Damascen. ibidem ait, quòd *Beata Virgo, dolores, quos effugit pariens, hos in passione sustinuit, à maternali compassione viscerum lacerationes tollerans*; sicut ergo parturientis viscera lacerantur, ideo per antonomasiam Psalmus dicit; *Ibi dolores vt parturientis*. Sic Mater Dei, videns suum Filium crucifigi, ex compassione maternali præ dolore nimis sentiebat sua viscera lacerati, vt benè dictum sit, quòd dolores, quos effugit Christum pariens, quia eum pariendo, nihil doloris senserit, exiuit enim

Psal. 47.

C de ventre eius clauso vtero, sicut post resurrectionem intrauit ad discipulos suos clausis ianuis, tamen huiusmodi dolores, vel forte maiores sustinuit tempore passionis ipsum crucifigi aspiciens.

Quos B. Virgo in partu non sensit dolores, sensit in Christi morte, & forte maiores.

Magister etiam in historijs, exponens verba Symeonis, incidit in eandem sententiam Damasceni, dicens, *& tuam ipsius animam pertransibit gladius, idest, passio ipsius*. Non enim sine materno dolore potuit videre crucifigi filium, quamuis etiam resurrecturum speraret. Non fuit ergo ibi aliquod peccatum, quia non

Expositio Magistri Histor. Scol.

Vacillatio ob stuporẽ, & admiratione, non autem ob incredulitatem.

D fuit aliqua dubitatio incredulitatis, licèt fuerit ibi dubitatio, vel vacillatio cuiusdam stuporis, vel cuiusdam admirationis. Vnde S. P. Augustinus dubitationem illam de stupore ibidem exponit.

Ad secundum autem argumentum ex verbis Damasceni, patebit solutio in articulo sequenti.

AR-

ARTIC. IV.

Vtrum Beata Virgo fuerit specialiter sanctificata, quando fuit ab Angelo salutata, & annunciata. Conclusio est affirmatiua.

Authores supra citati.

QVARTO quæritur de secunda sanctificatione. Vtrum fuerit specialiter sanctificata, quando fuit ab Angelo salutata, & annunciata. Et videtur, quòd non. Nam per primam sanctificationem fuit Virgo purgata ab omni originali peccato, vt est macula, & vt est culpa, & fuit fomes eius, siuè inclinatio virium inferiorum ad malum ita ligata, quòd non potuerit nec venialiter, nec mortaliter peccare, sed non videtur vltra hoc dari vlterior sanctificatio, ergo &c.

Præterea. Communiter ponitur à magnis, quòd per illam sanctificationem fuit in gratia confirmata, & per primam à peccato purgata; sed contra, quia si hoc esset, tunc secunda sanctificatio vel adderet super primam, & sic secunda sanctificatio esset maior prima. Nam non videtur repugnare simpliciter loquendo, confirmatum in gratia posse venialiter peccare, cum venialia peccata quantumcunque multa sint, stent cum gratia, & quia per primam sanctificationem erat sic stabilita, & firmata, quòd non potuerit peccare etiam venialiter, ergo &c.

Præterea. Pleno non videtur posse fieri additio: sed per primam sanctificationem erat iam plena gratia, quia antequam Virgo consentiret verbis Angeli, Angelus salutauit eam, quòd erat plena gratia; ergo &c.

Præterea. Videtur, quòd illa sanctificatio nihil addit super primam: quia si addidisset aliquid hoc fortè fuisset, quia abstulisset ab ea potentiam peccandi: sed contra: potentia peccandi, & potentia moriendi videntur currere pari passu: non fuit autem amota à Virgine potentia moriendi. ergo &c.

Præterea. Dato, quòd sic esset, nihil

A adderet secunda sanctificatio super primam. Nam etiam in prima sanctificatione huiusmodi potentia peccandi fuit à Virgine amota, & sublata, cum post primam sanctificationem non potuerit peccare, etiam venialiter. ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia cùm Virgo quæreret, *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? respondens Angelus dixit ei: Spiritus Sanctus superueniet in te,* &c. sed superuentio Spiritus Sancti non est sine speciali sanctificatione; ergo &c. Luc.c.1.

B Præterea, quia Virgo erat futura mater Christi, ideo fuit in vtero sanctificata: ergo quando actu fuit mater Christi, dignum, & congruum erat, quòd in illo actu vlterius sanctificaretur. ergo &c.

RESOLVTIO.

Per primam sanctificationem in vtero B. Virgo Maria fuit purgata ab omni peccato, & ligatus in ea fomes ad peccandum: per secundam quando fuit ab Angelo salutata, fuit reddita inhabilis ad peccandum, & fomes omninò sublatus.

C

RESPONDEO, dicendum, quòd omnes concedunt, Beatam Virginem bis fuisse sanctificatam, primò in vtero, secundò in Annunciatione sibi facta ab Angelo, vel in conceptione filij. Nam quando credidit Angelo annuncianti, & dicenti: *Ecce ancilla Domini*, &c. statim facta est Mater Dei, & statim concepit in vtero Filium Dei. Et ex hoc fuit secundò sanctificata. Sed quid fecerit prima sanctificatio, & quid secunda, sunt varij modi dicendi. B. Virgo bis sanctificata, primò in vtero secundò in annunciatione. Luc.c.1.

D Dixerunt enim quidam, quòd etiam per primam sanctificationem fuit fomes ab ea ex toto sublatus. Sed hoc repugnat verbis Damasceni lib.3.cap.2. & habentur verba eius in littera, quòd *post assensum Virginis, Spiritus Sanctus superuenit in eam, purgans eam.* Sed hoc non potest intelligi de macula à peccato originali, quia de huiusmodi macula fuit purgata in prima sanctificatione, nec potest intelligi de macula à peccato actuali, quia tale peccatum nòn commiserat, nec mortale, nec veniale: oportet ergo quòd intel- Quid fecit prima sanctificatio, & quid secunda varia opin. Prima opinio refellitur.

ligatur

Fomes peccati per primam sanctificationem non fuit omnino sublatus. Secunda opinio.

ligatur de purgatione à fomite; Non A ergo fomes fuit totaliter per primam sanctificationem sublatus.

Ideo est secundus modus dicendi, quòd per primam, & secundam sanctificationem fuit Virgo purgata à fomite, aliter tamen & aliter, quia per primam sanctificationem fuit Virgo purgata à fomite, prout fomes inclinat in malum, sed per secundam sanctificationem fuit Virgo purgata a fomite, prout fomes est præbens difficultatem ad bonum. Sed & istud impugnatur; quia eadem res, siuè sit habitus acquisitus, siuè infusus, siuè B sit forma, & perfectio naturalis, eo ipso, quòd non inclinat ad malum, tollit difficultatem ad bonum; vt habitus virtutis, eo ipso, quòd retrahit à malo, inclinat ad bonum, siuè iste habitus sit acquisitus ex actibus frequentatis, quia ex frequenti benefacere fimus boni, vt de bonitate tractant Philosophi: siuè sit a Deo infusus, ptout de bonitate nostra tractant Theologi. Hoc enim videtur esse per se notum, eo enim ipso, quòd aliquid retrahit nos ab vno opposito, vt a malo, ordinat nos ad aliud oppositum, vt ad C bonum. Posset enim contingere, quòd illud bonum non esset meritorium, quia non esset cum gratia; sic originalis iustitia in Adam retrahebat a malo, quia per illam iustitiam acceperat, quòd posset stare, & posset se retrahere ab omni malo; & per illam etiam iustitiam ordinabatur ad bonum, sed non meritorium, quia non poterat per eam proficere, supple meritoriè; sed si in huiusmodi iustitia stetisset, & continuasset se in illo bono, quòd poterat per illam iustitiam facere, obseruando mandata diuina, Deus insudisset sibi D gratiam, per quam non solùm posset stare, sed etiam meritoriè proficere.

Resellitur.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd non oportet dare duos motus, vt per vnum elongemur a termino a quo, & per alium appropinquemus ad terminum ad quem; sed per illum vnum, & eundem motum, per quem elongamur a termino a quo, appropinquamus ad terminum ad quem; Sic non oportet dare in nobis duplicem sanctificationem, vt per vnam retrahamur a malo, & per aliam præbeatur nobis facultas,

Nō oportet dare duos motus, vt per vnū elongemur a termino à quo, & per aliū appropinquemus ad terminum ad quem.

vel auferatur a nobis difficultas ad bonum; sed per illam eandem gratiam, per quam retrahimur a malo, datur nobis facultas, vel tollitur a nobis difficultas ad bonum. Sic etiam, & in perfectionibus naturalibus non oportet dare virtutes gressiuas, vt per vnam retrahamur a malo ambulare, & per aliam detur nobis facultas, vel tollatur a nobis difficultas ad bene ambulare; sed totum est hoc per vnam, & eandem virtutem gressiuam. Et ideo communiter ponitur, & benè, quòd B. Virgo bis fuit sanctificata, primò in vtero, secundo in annunciatione, antequam Spiritus Sanctus superuenerit in eam, vberius sanctificando eam, *& virtus altissimi*, idest Verbum Filij, quod est Dei virtus, & Dei sapientia *obumbrauit sibi*, idest vmbram carnis accepit in eam, quia humanatum est in ea. Et ex hoc verificatum est illud, quod dicitur Ioann. I. *Verbum factum est caro*, idest Dei Filius factus est homo, qui erat verus, & perfectus Deus, & verus, & perfectus homo. Per primam ergo sanctificationem in vtero fuit Virgo a macula originali purgata, & per secundam sanctificationem fuit in ea fomes, & huiusmodi concupiscentia totaliter amota, & extirpata: per vtramque ergo sanctificationem fuit Virgo immunis à peccato, & reddita inhabilis ad peccandum, & licèt prima inhabilitas sufficeret, vt Virgo peccare non posset, & esset inhabilis ad peccandum. per secundam tamen ista impotentia, & inhabilitas est augumentata. Nam aliter est impotens, & inhabilis auis ad volandum quando alæ sibi ligantur, & aliter cùm huiusmodi alæ totaliter ab ea tolluntur, & extirpantur. & licèt auis sit sufficienter impotens, & inhabilis ad volandum, dū habet alas ligatas, si habeat huiusmodi alas penitus amotas, & extirpatas est magis impotēs. Quæ omnia ad duplicem sanctificationem Virginis, quæ per primam sanctificationem habuit fomitem ligatum: per secundam vero habuit fomitem amotum, & extirpatum, de facili adaptari possunt.

Opinio propria.

Luc. c. I.

Io. c. I.

Quid fecit in B. Virg. prima sanctificatio & quid secunda.

Exemplum auis ad volandum inhabilis.

RESP. AD ARGVMENTA

Ad primum dicendum, quòd, vt patet post

Minor argumenti est falsa, quia datur vlterior purgatio, vt patet &c.

Per secundam sanctificationem B. Virgo est reddita magis inhabilis ad peccandum tam venialiter, quàm mortaliter.

post ligationem fomitis, potest esse vlterior purgatio, & sanctificatio per talem amotionem, & extirpationem fomitis. A

Ad secundum dicendum, quòd tàm prima, quàm secunda sanctificatio reddidit eam inhabilem ad peccandum tàm venialiter, quàm mortaliter, tamen non minus, vt dicebat argumentum, immò magis reddita est inhabilis ad omne peccatum actuale, tàm veniale, quàm mortale per secundam sanctificationem, quàm per primam, sicut redditur auis magis inhabilis ad volandum, & ad omnem volatum per extirpationem alarum, quam per quamcunque ligationem alarum.

Pleno omnifariá additio fieri non potest, plenum nó simpliciter absolute potest fieri plenius.

Ad tertium dicendum, quod est dare plenum omnifariam, & tali pleno non potest fieri additio, & est dare plenum secundum tempus. Distinguemus enim de pleno, sicut distinguit Philosophus de perfecto 5. Metaphysicæ, quod est perfectum simpliciter, & est perfectum secundum tempus. Erat enim Virgo gratia plena per primam sanctificationem, sed fuit plenior, & perfectior gratia per secundam sanctificationem, loquendo de plenitudine viæ. sed adhuc fuit quoque plenior gratia, quãdo fuit assumpta ad æthereum thalamum, & exaltata super Choros Angelorum; quia tunc fuit Virgo plena gratia plenitudine patriæ. C

Sanctificatio nó fuit per passionũ amotione, & pœnalitatũ, sed per ligationem fomitis, & vberrimæ gratiæ donationem, atque tandem extirpationẽ eiusdem fomitis.

Ad quartum dicendum, quòd sanctificatio Virginis non fuit per amotionem passionum, & pœnalitatum, quia tàm post primam sanctificationem, quàm post secundam, fuit passionibus & pœnalitatibus subiecta, sed fuit per ligationem fomitis in prima, & per extirpationem eiusdem in secunda.

Potẽtia peccadi, & potentia moriendi iunguntur secũdum legem communẽ, non autem secundum Dei dispensationem.

Ad formam autem arguendi, cùm dicitur, quod potentia peccandi, & potentia moriendi currunt pari passu, verum est, secundùm legem communem, sed hoc fuit quasi secundùm Dei dispensationem in Virgine ipsa, quòd fuerit subiecta passionibus, & pœnalitatibus, per quas poterat mori, & habuit fomitem primò ligatum, & postea extirpatum, per quam ligationem, & extirpationem, fuit semper inhabilis ad omne peccatum actuale, tàm mortale, quàm veniale. D

Et per hæc potest patere solutio ad quintum, quia si in prima sanctificatione fuit sublata potentia peccandi a Virgine, hoc fuit aliter, quàm in secunda, quia prima fuit per fomitis ligationem, secunda per extirpationem, & ideo sanctitas, & inhabilitas ad peccandum, maior fuit secunda, quàm prima, vt est iam per habita manifestum.

Potẽtia peccandi dupliciter auferri potest, vel per fomitis ligationem vel per fomitis extinctionẽ secundo modo potior est sanctitas.

Patere ergo possunt difficultates tactæ de purgatione Virginis per secundam sanctificationem, quia per huiusmodi sanctificationem non fuit purgata a peccato actuali, quòd non habebat, nec a peccato originali, quantùm ad maculam secundùm se, quia ab huiusmodi macula fuit purgata in sanctificatione prima; sed fuit purgata in secunda sanctificatione a fomite, quia si prima sanctificatio fomitem ligauit, secunda sanctificatio addidit supra primam, & plus fecit, quàm prima, quia fomitem extirpauit, & hoc modo a fomite B. Mariam purgauit.

Prima sanctificatio ligauit, secunda omninò extirpauit fomitem.

QVAESTIO II. PRINCIPALIS.

De conceptione carnis Christi.

POSTEA quæritur de secundo principali, videlicet de conceptione carnis Christi, circa quod quęruntur tria.

Primum. Vtrum caro Christi fuerit de sanguine Virginis formata.

Secundum. Vtrum ad hoc Beata Virgo fuerit actiuè aliquid operata.

Tertium. Vtrum conceptio Christi, vel carnis eius fuerit naturalis, vel miraculosa.

AR-

ARTIC. I.

Vtrum caro Christi fuerit de sanguine Virginis formata. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.3.p. q.31.art.5. Medina ibidem. Rich. in 3.sent.d.3.q.5.

D primum sic proceditur. videtur, quòd caro Christi non fuerit de sanguine Virginis formata. Nam ad Roman. 1. de Christo dicitur, quòd *factus est ei*, idest, Deo Patri, *ex semine Dauid secundum carnem*: sed semen non est sanguis, & quod fit ex semine, non propriè dicitur fieri ex sanguine: ergo, &c.

Rom.c.1.

Præterea. Iob. cap. 10. dicitur: *Nonne sicut lac mulsisti me*, vbi Glossa dicit, quòd *Homo, vt lac mulcetur, vel inungitur semine, & vt caseus coagulatur in carnem*; sed colorem lactis non habet sanguis, sed semen habet colorem lactis: ex semine ergo hominis formatur caro pueri, non ex sanguine.

Iob.c.10.

Præterea. Generatio fœtus, communiter loquendo, fit ex commixtione seminum; sed ex illo, ex quo communius potest fieri generatio, vt patet, fit formatio carnis: caro ergo pueri formatur ex semine, non ex sanguine.

Præterea. Augustinus in lib. 83. quæstionum quæst. 54. vbi agitur de ædificatione templi, & de formatione pueri in vtero ait, quòd *Homo conceptus, primò per sex dies est quasi lac*, sed de illo concipitur fœtus, de quo est primò factus; sed primò factus est de lacte; cùm ergo lac magis habeat colorem seminis, quàm sanguinis, ergo &c.

D.P.Aug. tom.4.

IN CONTRARIVM est Damascenus lib. 3. cap. 2. vbi ait, quòd *Dei Filius construxit sibi ipsi ex castis, & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali*.

Damasc. lib. 3.cap.2.

Præterea, Philosophus in de animal. A ait, quòd *Materia, de qua formatur corpus fœtus, & quam mater administrat, est sanguis*; sed de Virgine, tanquam de matre sumpta est illa materia, de qua formata est caro Christi; ergo illa materia fuit sanguis.

RESOLVTIO.

Caro Christi fuit de sanguine B. Virginis formata, non de semine; quia in ea fuit extinctus fomes, & sanguis potest emitti sine corruptione: fœmina autem non B *habet semen propriè, sed aliquid loco eius, qui non essentialiter, sed circumadiacenter ad generationem concurrit.*

RESPONDEO dicendum, quòd Nos ad preces cuiusdam nobilis, de hac materia, videlicet: De formatione corporis humani in vtero: fecimus quendam longum tractatum, ideo qui voluerit id plenius intelligere, & in auctoritatibus Philosophi magis abundare, & magis determinatè scire de auctoritatibus illis, recurrat ad illum tractatum. C Nunc autem, quantum spectat ad præsens negocium, ostendemus quinque vijs, quòd caro Christi non fuit formata ex semine Virginis, sed ex sanguine Virginis. vt Prima via sumatur ex ipsa virtute.

Tractatus Aegidij de formatione corporis humani, fuit compositus ad preces cuiusdam nobilis.

Quinque rationibus ostenditur, quòd caro Christi formata fuit ex purissimis sanguinibus B.Virginis.

Secunda ex eo, quòd in mulieribus propriè loquendo de semine, non inuenitur in eis. Sed largè loquendo de semine, quod posset in mulieribus reperiri.

Tertia via sumi potest ex eo, quod mulier potest concipere sine emissione seminis, siuè sine emissione eius, quod in muliere se habet quasi semen.

D Quarta via sumi poterit, quia dato, quòd ad conceptionem alicuius fœtus concurrat vtrumque semen, scilicet fœminæ, & viri, loquendo de semine largè, quia, vt dictum est propriè loquendo, mulieres non habent semen, licet habeant aliquid loco seminis, & quod se habet quasi semen. Tamen quantum ad conceptionem prolis concurrit vtrumque semen. Fœmina emittit semen proprium, quod retinet per modicum tempus, non quod essentialiter ad generationem faciat, sed propter aliquos effectus non essentiales, sed circunstantes, per quos potest

teſt conferre ad generationem prolis.

Quinta via ad hoc idem ſumi poteſt ex ligatione fomitis, quæ fuit in prima ſanctificatione Virginis, & multò magis ex extirpatione eiuſdem, quæ fuit in ſecunda.

Prima via ſic patet, quia Virgo poteſt emittere ſanguinem ſine corruptione. Nam multæ virgines ante corruptionem, & cognitionem viri fuerunt menſtruatæ, & emittunt ſanguinem ſuum, tamen non emittunt ſine corruptione, ſiue hoc fiat dormiendo, vel vigilando, & potiſſimè loquendo de ſemine, quod poteſt prodeſſe aliquo modo ad generationem, & ſi non eſſentialiter, ſaltem circumadiacenter; quia ſemen fœminæ nunquam eſſentialiter ad generationem concurrit; cogitare autem de Virgine, quòd emiſerit ſemen, vel quòd ſenſerit corruptionem aliquam in conceptione filij, eſt omninò iniquum, & aures fidelium etiam audire, & pati non poſſunt.

Semen fœminæ nunquam eſſentialiter ad generationem concurrit.

Secunda via ad hoc idem ſumitur ex eo, quod mulieres, propriè loquendo, non habent ſemen, licèt communiter loquendo de ſemine, habeant aliquid quaſi ſemen. Nam ad habere propriè ſemen quinque debent concurrere. Primò, quòd habens ſemen, habeat teſtes. Secundò, quòd emiſſio illius fiat cum ſaltu, & pulſu. Tertiò, quòd in huiuſmodi emiſſione ſit magna delectatio. Quartò, quòd huiuſmodi emiſſio fiat extra mittentem. Et ſi quæratur cauſa, quare oporteat, vt ſemen propriè ſumptum emittatur extra, dicemus quòd ſemen ſic ſumptum, ſe habet actiuè ad generationem. Nihil autem propriè loquendo, & potiſſimè ſi ſit quid corporeum, agit in ſeipſum, quia *Nullum corporeum*, vt probat Proclus, *eſt ad ſe conuerſiuum*. Quintò ſemen propriè ſumptum facit eſſentialiter ad generationem, & potiſſimò naturalem, quæ in animalibus perfectis, & ſpecialiter in homine nunquam fit ſine ſemine.

Quinque requiritur ad habendum ſemen.

Tres autem iſtarum conditionum poſſumus ſaluare in fœmina, quia fœminæ ſuo modo habent teſtes ſuos, & poſſunt emittere ſemen, & multoties emittunt cum ſaltu, & pulſu, & in huiuſmodi

Fœminæ habent teſtes.

A emiſſione multùm delectantur, licèt multò plus delectentur in receptione ſeminis viri, quàm in emiſſione ſeminis proprij. Benè enim fecit natura, quòd tantam delectationem conſtituit in illo actu, quia ſecundùm Auicennam; ſi ſciret maſculus quantùm nocet ei actus ille, niſi propter magnam delectationem ad hoc traheretur, omnino ſe retraheret ab illo actu. Et etiam benè fecit natura, quòd maiorem delectationem in hoc habeant mulieres, quàm viri, propter multas ærumnas, & dolores partus, quos ex hoc

Magis delectantur fœminæ in receptione ſeminis viri, quàm in emiſſione ſeminis proprij.

Quantū noceat actus impudicus maſculis.

B conſequuntur. Niſi enim ex nimia delectatione traherentur, omninò fugerent, & abhominarentur actum illum. Sed quarta conditio, videlicet, quod emittant ſemen exterius, in ipſa emiſſione ſeminis, nullo modo eſſe poteſt. Ideo Philoſophus in libro de animal. loquens de ſpermate vtriuſque, ait, quòd hoc, ideſt vir, ſpermatizat exterius, hęc autem, ſcilicèt fœmina, ſpermatizat interius. ſed ſi volumus adducere propria verba Philoſophi in 15. de animalib. dicemus, quòd *Maſculum quidem dicimus animal, quod*

Ariſt. lib. 15 de Animal.

C *in aliud generat, fœmineum quod in ſeipſum*. Nec etiam quinta conditio, quòd faciat eſſentialiter ad generationem, poteſt eſſe in ſemine fœminę, & ideo fœmina non dicitur propriè habere ſemen, & quia propriè non habet ſemen, & eſſentialiter non poteſt facere ad generationem, ideo materia pueri, ſine qua eſſentialiter non poteſt eſſe puer, non eſt ſemen fœminę, ſed ſanguis fœminę.

Materia prolis non eſt ſemen fœminæ, ſed ſanguis eiuſdem.

Tertia via ſic patet, quia mulier poteſt concipere ſine emiſſione ſeminis; ſi ergo ſemen fœminę requireretur eſſentialiter ad conceptionem fœtus, nulla

D fœmina poſſet concipere ſine ſeminis emiſſione, quod compertum eſt eſſe falſum. Recitat autem Auerroes in ſuo Colliget. quandam mulierem impregnatam fuiſſe, cùm intraret quoddam Balneum, vbi ſpermatizauerant quidam mali homines. Balneum ergo illud potuit reſeruare ſperma virile calidum, muliere quadam ibi intrante, caliditas vaſis eius potuit attrahere illud virile ſemen, & ſic concipere ſine aliqua corruptione, vel ſine aliqua emiſſione proprij ſeminis. Nos etiam ipſi audiuimus à quo-

Exemplum Auerr. in colliger.

Concipere poteſt mulier ſine corruptione quomodo?

à quodam magno Medico, quòd cùm plures Medici essent congregati in quodam loco, & ipse esset ibidem, & disputarent ad inuicem. Vtrum mulier posset concipere sine emissione proprij seminis, & aliqui Medici defenderent negantem partem, quędam fœmina erat ibi sciens, & intelligens latinum, quę dixit ad illos, quòd nesciebant quid dicerent, & ostenso eisdem filio suo, dixit quod illum conceperat sine aliqua corruptione sui, & sine aliqua emissione seminis proprij.

Pulcher ex[e]mplum ad propositum de puero nato absque corruptione matris in conceptione.

Quarta via sic patet, quia dato, vtrunque semen concurrere, tàm fœminę, quàm viri ad generationem prolis, matrix tamen eijcit semen proprium, & retinet semen viri. Vnde Auicenna in libro suo de animalibus ait, ***non esse inconueniens vuluam emittere sperma proprium, & retinere semen viri***. Potest enim aliquas vtilitates facere sperma fœminę ad conceptionem, non essentialiter, sed circumadiacenter, quibus vtilitatibus peractis mater eijcit sperma proprium, & retinet sperma viri, quod actiuè, & effectiuè facit essentialiter ad conceptionem, vel ad generationem; sic non semen, sed sanguis fœminę facit essentialiter ad generationem, non actiuè, & effectiuè, sed materialiter, & passiuè. Et hoc modo purissimus sanguis Virginis se habuit essentialiter ad conceptionem carnis Christi, & fecit Beata Virgo omne illud ad talem conceptionem, quod de necessitate requiritur, vt faciat omnis mater, vt hoc modo esset vera Mater Christi Dei Filij.

Auicenna lib. de animal.

Quomodo se habuit purissimus sanguis B. Virg. ad conceptionem carnis Christi.

Quinta, & vltima via sumi potest ex prima, & secunda sanctificatione Virginis. Nam ex sola ligatione fomitis habuit Virgo, quòd non posset ei competere aliqua corruptio, vel aliqua emissio seminis; & quod habuit ex prima sanctificatione, multo magis hoc habuit postea ex secunda, quando fomes fuit totaliter extinctus, siue extirpatus. Nam ex fomite hoc contingit, videlicet, quòd carnalis concupiscentia incitat ad venerea. Vel fomes est ipsa talis carnalis concupiscentia sic incitans, & sic inclinans. Fomes ergo huiusmodi ligatus, & multò magis extinctus, non potest sic incitare. Propter quod omninò tenendum est, quòd nunquam in Beata Virgine fuit emissio seminis. sed tamen propter hoc non tollitur, quin in ea fuerit emissio sanguinis, ex quo potuit concipi, formari, & fieri Verbum caro, & Verbum homo.

Quid sit fomes.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum ergo cùm dicitur, quòd Christus factus est ex Deo Patre ex semine Dauid secundum carnem; dici potest, quòd ibi semen potest stare pro genere, vel pro progenie. Nam Christus fuit de progenie Dauid non secundùm rationem seminalē, sed solùm materialiter, & secundū corpulentam substantiā, vel secundùm carnem. Vel si volumus ibi semen referre ad rationem seminalem, stat ibi semen pro Beata Virgine: & erit sensus, quòd Christus factus est ex semine, idest ex muliere, siuè ex Maria Virgine, quę erat ex semine Dauid & secundùm rationem seminalem descenderat de Dauid: nam ipsa concepta in originali, secundùm rationem seminalem descendit à suis parentibus, sicut & aliæ mulieres natæ per viriles, vel per mortales amplexus.

Semen quandoque sumitur pro progenie.

Christus dicitur ex semine Dauid secundum corpulentā substātiam, non secundum rationem seminalem.

Ad secundum dicendum, quòd homo, vt lac mulcetur semine, vel inungitur semine. Nam virtute seminis viri attrahitur sanguis fœminæ ad matricem eius, & sanguis ibi attractus, virtute præfati virilis seminis dealbatur vt lac, non quòd fit de materia sanguinis fœminæ, sed quia ille sanguis sic dealbatus vt lac, est magis congruus generationi. Vel dici potest, quòd semper agens assimilat sibi passum, prout possibile est, & quia sanguis menstruus, vnde fit fœtus est valdè modicus in principio. Ideo semen viri, quod est coloris albi, agens in ipsum, statim dealbat ipsum. Bene ergo dictum est, sicut lac mulsisti me, vel munxisti, quia quod inungitur ab inungente, attrahit ad se sanguinem mulieris, non debet fieri fœtus; & quod sequitur in Glossa, quod homo primò vt lac inungitur, & postea sicut caseus coagulatur in carne, magis patefacit veritatem propositi,

quia totum hoc fit virtute virilis seminis.

Ad formam autem arguendi, quòd colorem lactis non habet sanguis, sed semen; dici potest, quòd illud lac, in quo fit fœtus, nec est semen viri, quia ex semine viri non fit fœtus materialirer, sed effectiuè, nec est semen mulieris, quia ex illo naturaliter non fit fœtus, sed est sanguis mulieris attractus, & dealbatus virtute virilis seminis. Dato ergo, quod Philosophus diceret, quòd semen fœminæ sit materia fœtus, nos Thologi debemus hoc negare, & omninò asserere Christum esse factum ex muliere sine omni semine tàm viri, quàm fœminæ. Non enim ibi fuit semen viri, quia quod facit in alijs semen viri, fecit in conceptione Christi virtus totius Trinitatis, & appropriatè Spiritus Sanctus. & ideo quando Virgo dixit: *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Respondit Angelus: Spiritus Sanctus superueniet in te*, &c. Nec fuit ibi semen fœminæ, absit, fideles credere, Beatam Virginem in huiusmodi conceptione semen aliquod emisisse. Multò magis etiam debemus hoc asserere, cùm Philosophus asserat semen fœminæ esse iuutile ad generationem: quod verum est, essentialiter loquendo: quia huiusmodi semen non valet ad fœtum, nisi materialirer, siquidem huiusmodi materia, est sanguis ipsius matris; nec valet efficienter, quia huiusmodi efficiens est semen ipsius patris, cuius loco fuit in Christo virtus Spirirus Sancti.

Illud lac non est semẽ viri, vel mulieris: sed sanguis mulieris attractus, & virtute seminis viri dealbatus.

Opinio Philosophi de materia fœtus si ponatur semen: a Theologis nõ debet recipi.

Luk. c. 1.

Ad tertium dicendum, quod communiter, idest, vt sæpe, fit generatio ex commixtione seminum tàm maris, quàm fœminæ, non quòd vtrumque semen essentialiter se habeat ad generationem fœtus, quia cùm fœtus essentia constet ex duobus, ex materia, & forma, semen fœminæ non se habet essentialiter ad fœtum, vt materia, quia hoc modo se habet sanguis, vel menstruum: nec vt dans formam, quia hoc modo se habet in alijs hominibus semen viri, in Christo verò virtus Spiritus Sancti. Sic ergo est conceptio fœtus communiter, & vt sæpe, ex concursu vtriusque seminis, sed non est sic sem-

Conceptio fœtus ebdomitater, & cõmuniter fit ex commixtione seminũ maris & fœminæ, non tamen ex his tanquã ex necessariò simul essentialiter requisitis. namque semen viri se habet vt dãs formã, vt materia vero sãguis mulieris, non semen eiusdem.

A per, quia, vt patet per Philosophum in 15. de animalibus ad hanc partem declinantem, quòd *Mulier aliquando concipit sine delectatione*, idest, sine emissione seminis. Nunquam tamen mulier, fortè naturaliter concipit sine delectatione, quantùm ad receptionem seminis viri, licèt aliquando concipiat sine delectatione emissionis seminis proprij; & fortè aliquando mulier concepit sine delectatione seminis viri, non quia possit concipere sine semine viri, sed quia non delectatur ex ineptitudine organorum suorum in receptione virilis seminis.

B Audiuimus enim à quodam Medico, cùm esset in curia cuiusdam Dominæ, habere eandem ira inepra organa, quod non sapiebat sibi coitus, nisi quasi terra, nec tamen habebat ea ira inepra, quin posset generare. Quo posito, si concipiebat, hoc erat sine omni delectatione carnali. Sed quicquid sit de alijs mulieribus, de B. Virgine omnino hoc tenendum est, nullam ibi fuisse delectationem carnalem in conceptione Christi. Non ergo ex Virginis semine, sed eius purissimo

C sanguine virtute Spiritus Sancti caro Christi formata est.

Relatio facta Doctori à quodam Medico.

Ad quartum, dicendum, argumentum non habere locum in conceptione Christi, quia Christus conceptus non fuit prius lac, & postea sanguis, & postea caro, sed Virgine consentiente persuasioni Angelicæ, mox fuit Verbum in vtero, Verbum caro, idest Verbum homo. In ipsa ergo conceptione Christus fuit perfectus Deus, & perfectus homo, sed si hoc argumentum referatur ad alias mulieres sufficienter solui potest per iam di-

D cta. Nam illud lac, de quo in principio fit fœtus, non est semen ipsius marris, sed est sanguis eius attractus, & inunctus virtute virilis seminis, & eadem virtute dealbatus: prout tactum est in solutione antecedentium argumentorum.

Nõ est par ratio de cõceptione Christi, quæ facta fuit in instanti, & de conceptione aliorum hominũ, quæ fiũt successu tẽporis.

AR-

ARTIC. II.

Vtrum B. Virgo fuerit ad hoc aliquid actiuè operata. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p.q.32. art.6.Caiet.Medina.Cabrera. Suarez. Ragusa. Vasquez.ibidem.

SECVNDO quæritur. Vtrum Beata Virgo fuerit ad hoc aliquid actiuè operata; & videtur, quod sic, per argumentum Galeni, quod recitat Auicenna de animalibus. Vult enim ibi, quod ex spermate mulieris fiat conceptio fœtus. Nam cùm naturalis appetitus matricis sit ad attractionem, etiam proprij spermatis, oportet, quòd de illo fiat fœtus; ergo &c. Auicenna 9.de anim.

Præterea. Nihil est ociosum in natura; sed fœminæ habent testes, per quos fit emissio seminis. ergo ex illo spermate fit fœtus, aliter essent illi testes, & illa organa ociosa.

Præterea. In matrice fœminæ, vel in vasis spermatis eius inuenta est secundùm Galenum humiditas alba, & viscosa, similis spermati maris. Cùm ergo sperma maris actiuè faciat ad generationem: ergo &c.

Præterea. Mulieri accidit aliquando suffocatio matricis, & fit in ea aliqua repletio matricis, & in euacuatione delectatur fœmina, vt narrat Auicenna, Galenum velle, quasi delectatione viri. Vult etiam Galenus, quòd illa materia sic replens matricem, non est nisi quidam inspissatum sperma; sed hoc non posset nisi esset in matrice, vel in spermate aliqua virtus actiua faciens ad generationem: ergo &c.

Præterea. Mulier somniat, & somniando eijcit sperma, ex quo vult habere Galenus, quòd in spermate fœminæ sit aliqua virtus actiua ad generationem.

Præterea. Recitat Auicenna, si venę, & arterię, quę sunt in vasis spermatis, essent in omnibus membris, fieret generatio spermatis in membris: cùm ergo huiusmodi venę, & arterię sint in vasis sper-

A matis fœminę, oportet, quòd verum sperma generetur in fœmina; sed non est illud sperma sine virture actiua: ergo &c.

Pręterea. Cùm fœtus aliquando assimiletur patri, aliquando matri; huius similitudinis non potest assignari alia causa, secundùm Galenum, nisi quia tàm in spermate patris, quàm matris, est aliqua virtus actiua, & cùm vna virtus superat aliam, fœtus assimilatur superanti; & ideo quia aliquando superat virtus vnius, aliquando alterius, quia semper agens, quando potest, assimilat sibi passum, B idest filius aliquando assimilatur patri, aliquando matri. Et si dicatur contra Galenum, quòd semper filius deberet assimilari patri: cùm in semine patris sit principalior virtus actiua. Respondet Galenus, quòd sperma fœminę cibat se sanguine menstruo, & ex illa cibatione, quę non potest competere spermati maris, sic vigoratur sperma fœminę, quòd potest aliquando superare virtutem spermatis maris. Quod, cùm sit fœtus, assimulatur fœminę, & non mari, vel assimilatur matri, & non patri, quę omnia C argumenta si volumus adaptare ad Virginem, dicemus, quod in conceptione, & generatione Christi, Virgo tanquam vera Mater operata est omnia illa, quę per se operantur verę matres in conceptione suorum filiorum, quare si alię matres operantur actiuè; ergo &c. Obiectio. Responsio Galeni.

IN CONTRARIVM est Philosophus 15. de animalibus, dicens. *Accidit, vt rationale, quoniam masculus exhibet quidem principium, & speciem motus, fœmella autem corpus, & materiam*. Tota ergo ratio accipienda est ex D parte maris. corpus autem, & materia, in quibus est virtus passiua est ex parte fœmellæ. Arist. 15 de animal.

Pręterea. Idem in eodem loco ait, quod *fœmella secundùm quod fœmella passiuum. Masculus autem, secundum quod masculus factiuum, & principium motus*.

Pręterea. Idem in eodem loco ait, quod *si sumantur extrema vtrorumque*, idest masculi, & fœminę, *secundùm quod idē, hic, idest masculus, est quid factiuum, & mouens, hæc autem, idest fœmina, est quid passiuum, & motum, non fit ex his vnum, nisi sic, vt ex carpentario, & li-*

gno lectus. ſit ergo vnus fœtus ex maſculo, & fœmina, ſicut ſit vnus lectus ex carpentario, & ligno. Sed conſtat, quod lignum nihil operatur actiuè ad factionem lecti, ſed ſolùm materialiter, & paſſiuè; quicquid autem eſt ibi actiuè, eſt ex ſolo carpentario, ita fœtus actiuè ſolùm eſt ex ſemine maris, quod ſe habet ad ipſum (vt patet per Philoſophum) tanquam carpentarius ad lectum, fœmina autem ſe habet paſſiuè ſolùm, & materialiter tanquam lignum.

Præterea. Idem in eodem loco ait. *Maſculus autem principium motus, fœmella autem materiam*, ſupple præſtat. Beata Virgo in conceptione Chriſti, ſicut & aliæ matres in conceptione ſuorum filiorum ſolam materiam exhibuit. Quicquid autem actionis ibi fuit, non ſemen viri, ſed virtus Spiritus Sancti effectum operata eſt. ergo.

RESOLVTIO.

B. Virgo in conceptione Chriſti non ſe habuit actiuè ad formationem fœtus, & organizationem: hæc enim ſiunt in alijs virtute ſeminis viri, & in B. Virgine virtute Spiritus Sancti facta ſunt: ſed ad præparationem materiæ, & conſeruationem prolis in vtero, vti & alia fœmina, actiuè ſe habuit.

RESPONDEO dicendum, quòd Auicenna admiratur in 9. lib. de animalibus, quòd auſus fuerit Galenus ſic expreſsè contradicere Philoſopho, nec totam virtutem actiuam attribuerit patri, ſicut attribuit Philoſophus, materialem autem, & paſſiuam matri, ſicut idem Philoſophus aſſerit in 15. de animal. vt patet per multas auctoritates eius. Auicenna tamen in dicto libro admiratus de Galeno, quòd auſus fuit contradicere philoſopho: ſic reſpondet, quòd Galenus loquitur, vt medicus, qui multa ſciuit in ramis, & pauca in radice ſcientiæ. Tenendum eſt ergo omninò, quod organizatio, & formatio fœtus, cui organizato, & formato infunditur anima rationalis, quæ eſt forma eius, tota eſt ex parte patris, vel ex parte virtutis actiuæ,

Galenus multa ſciuit in ramis, & pauca in radice ſcientiæ, ſecundum Auicennam.

A quæ eſt in ſemine patris: mater verò in productione ipſius fœtus ſolùm ſe habet paſſiuè, & vt materiam tribuens.

Et ſi hoc volumus adaptare ad conceptionem ipſius Chriſti, patet, quòd Beata Virgo non potuit ibi actiuè ſe habere, quia tota conceptio Chriſti, & organizatio, & eius formatio, & animæ rationalis infuſio, facta eſt in inſtanti. Nulli autem virtuti creatæ competit inducere realem formam ſine motu præcedente, & in inſtanti. Tamen non propter hoc negamus à Virgine, cùm fuerit vera Mater Chriſti, quòd exhiberit materiam, ſanguinem ſcilicet proprium puriſsimum, vnde virtute Spiritus Sancti formatum eſt corpus Chriſti, ſicut & aliæ matres exhibent materiam, ſcilicet ſanguinem proprium, de quo materialiter, & paſſiuè virtute virilis ſeminis formatur corpus filiorum.

Conceptio Chriſti, organizatio, formatio, & animæ rationalis infuſio in inſtanti.

B

Quantùm ergo ad formationem foetus, & quantùm ad organizationem eius, Beata Virgo nihil eſt operata actiuè, quia hoc ſit in alijs foetibus virtute virilis ſeminis: in conceptione autem Chriſti factum eſt virtute Spiritus Sancti. Verùm quia ad Matrem ſpectat exhibere materiam, vnde ſit proles, non quamcunque, ſed naturalem, & ad hoc aptam, & præparatam: ideo ad quamlibet matrem ſpectat aliquid agere in conceptione ſuæ prolis, non quantùm ad organizationem & formationem foetus, quæ eſt actio principalis, ſed quantùm ad præparationem materiæ.

Quod in alijs foetibus ſit virtute ſeminis viri, in Chriſto factum eſt virtute Spiritus Sancti.

C

Rurſus, quia in animalibus perfectis, maſculus non ſpermatizat in ſemetipſo, vt inde generetur proles; ſed hoc facit fœmina; ideo ad rationem matris ſpectat non ſolùm ſe habere actiuè ad prolem, quantùm ad materiæ præparationem, ſed etiam quantùm ad localem conſeruationem. Propter quod in qualibet matre oportet dare ſpecialem locum, vbi conſeruatur proles, & huiuſmodi locus dicitur matrix foeminæ. Et quia Virgo fuit vera, & naturalis Mater Chriſti, ideo quod actiuè faciunt aliæ matres in productione prolis, fecit & Virgo.

D

Cum ergo quæritur. Vtrum B. Virgo aliquid operata ſit actiuè in conceptione Chriſti, dici poteſt, quod in conceptione huiuſ-

huiusmodi est dare duplicem actionem, scilicet principalem, quæ est formatio, & organizatio prolis, & actionem præcedentem, quæ est materię pręparatio; & actionem sequentem, quę est localis conseruatio. Quantùm ad actionem principalem, quę est organizatio prolis, non actiuè, sed merè passiuè se habet ad procreationem prolis. Actiuè autem hoc modo se habet semen viri. Nam Pater, & Spiritus Sanctus vestierunt Filium carne, & organizauerunt corpus eius, vel carnem eius, & ipse Filius vestiuit seipsum carne, & organizauit suam carnem, & suum corpus proprium. Tota ergo Trinitas operata est incarnationem illam. Tamen quia opus illud fuit maximæ benignitatis, & maximæ pietatis, appropriatum est Spiritui Sancto, cui appropriari debet omne pium, & benignum. Sic ergo dicendum est de actione principali, quæ est prolis organizatio. Sed si loquamur de actione præcedente huiusmodi principalem actionē, quæ est materię pręparatio, sic B. Virgo actiuè operata est in conceptione filij sui, sicut & aliç matres operantur in conceptione filiorum. Nam cum sanguis digestus, & purus sit materia propria, & naturalis, vnde fit proles, quia talis sanguis fieri non potest sine actione, & sine digestione eius, cuius est sanguis, ideo B. Virgo, sicut & cæterę matres operata est actiuè hanc operationem pręcedentem, quę est materię pręparatio: sic etiam si loquamur de tertia actione, quæ est localis conseruatio, quia locus proprius habet influere in locatum, cum huiusmodi locus prolis sit ipsa matrix, quantum ad conseruationem prolis operatur actiuè. Qualiter autem mater concurrat per suam matricem influendo in prolem, & conseruando prolem tanquam per aliquid, quod est proprius locus prolis, iam dictum est.

Quia incarnatio est opus maximæ benignitatis, & pietatis, ideo appropriatur Spiritui Sancto.

Quomodo mater concurrit actiuè ad generationem.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum, quod dicitur de Galeno, volente, de spermate fœminæ fieri prolem, patet esse falsum, quia sperma foeminę non est propria materia, vnde fit proles, sed sanguis foeminæ. Ad formam arguendi, quod matrix attrahit

A proprium sperma: ergo de illa fit proles: dici potest, quòd non attrahitur sperma proprium à matrice, vt de illo fiat proles, sed vt ex hoc reddatur matrix lubrica ad facilius attrahendum semen virile, quod effectiuè & essentialiter se habet ad prolem: & si hoc volumus adaptare ad Beatam Virginem, dicimus, nullam in ipsa fuisse carnalem delectationem in conceptione Christi, sed solam purissimi sanguinis administrationem, vnde materialiter conceptus est Christus.

Attractio matricis nō est vt fiat proles, sed vt fiat lubrica ad trahēdum semen viri, quod actiuè concurrit.

Ad secundum dicendum, quod foemina habet testes interius, sicut mas exterius, & illos testes ordinauit natura ad emissionem spermatis, & ad delectationem foeminę, vt ex hoc naturaliter inclinaretur ad dandam operam generationi. Tamen simpliciter loquendo, ista non sunt necessaria in conceptione prolis. Quia vt patuit, potest mulier concipere sine emissione spermatis, sed non potest concipere sine emissione sanguinis ad matricem, de quo sanguine materialiter fit foetus.

Cur natura dedit testes foeminæ.

Mulier concipere potest sine emissione seminis, non autem sine emissione sanguinis.

Ad tertium dicendum, quòd non semper est aurum, quod relucet vt aurum, nec est semper propriè, & simpliciter sperma, quicquid spermati assimilatur, licet forte sperma foeminę habeat aliquam similitudinem cum spermate maris in colore, tamen non est proprie sperma, quia non est in eo virtus actiua ad concipiendum foetum, quia tunc foemina per seipsam sine viro posset concipere foetum. Et si dicatur, quòd illa virtus est actiua, imperfecta, & insufficiens ad concipiendum foetum sine semine viri. Dicemus has esse fantasias quorundam Medicorum innitentium dictis Galeni. Nam ibi sunt distincta corpora, vt quia est distinctum corpus foeminæ à corpore maris, ideo oportet esse distinctum actiuum à passiuo. ideo auctoritates Philosophi superius adductę plane dicunt, quod *In generatione masculus se habet actiuè, & vnde principium motus, Fœmina autem se habet, vt solum præbens materiam, & passiuè*, si autem foemina in generatione se habet aliquo modo actiuè, hoc non est, vt patuit, secundùm principalem actionem; sed secundùm materię pręparationem, vel secundùm localem conseruationem.

Quod videtur simile semini, non est verum semen.

Si in spermate fœminæ esset virtus actiua, posset per seipsam cōcipere sine mare.

Ad quartum dicendum, quòd concessis præmissis Galeni, non habetur inde conclusio. Nam dato, quòd repletio matris esset quoddã inspissatum sperma fœminæ, tamen quia in spermate fœminæ non est virtus actiua, ideo concessis præmissis, non habet intentum. Tamen propriè loquendo, sperma fœminæ, nec actiuè, nec effectiuè se habet ad generationem, quia hoc modo se habet sperma viri, nec passiuè materialiter, quia hoc modo se habet sanguis fœminæ.

Negatur cõclusio argumenti, quia non infertur ex præmissis.

B Ad quintum dicendum, quòd mulieri sine viro, siuè somniando, siuè vigilando, potest aliqua confricatio contingere, & ex hoc delectari, & emittere sperma, sed hoc nihil ad propositum, quia in illo spermate non est virtus actiua, nec essentialiter se haber ad generationem, nec vt agens, nec vt materia.

Similiter negatur cõsequetia argumenti.

Ad sextum dicendum, quòd licèt in corpore fœminæ essent venæ, & arteriæ, quæ sunt in corpore maris, ibi generaretur verum sperma, sed quia non sunt ibi tales venæ,& arteriæ, sed longè differentes,& aliæ, ideo non generatur ibi verum sperma, licèt fortè generetur ibi aliquid simile spermati.

Negatur minor argumenti.

C Ad septimum dicendum, quòd sicut fœmina aliquando generat fœminam, & tunc fœtus in hoc assimilatur matri, aliquando masculum, & tunc in hoc assimilatur patri, non oportet propter hoc dare virtutem actiuam in fœmina, sed sufficit dare aliquem defectum in semine maris, quod non sufficienter sibi assimilat passum, quod semper generaret masculum; sic in alijs assimilationibus, quia ex hoc solo defectu agentis possunt contingere dissimilitudines ab agente. Immo præfata verba Galeni sunt impertinentia, & inuoluunt sententiam sermonibus imperitis, quia foetus aliquando non assimilatur patri, sed auo, vel proauo, aliquando nulli de progenie, sed omninò extraneo; si ergo vellemus ex hoc arguere ibi fuisse virtutem actiuam hominis extranei, esset omninò ridiculum.

Foetus nõ semper assimilatur patri, vel matri, sed multoties extraneis.

ARTIC. III.

Vtrum conceptio, vel generatio Christi debeat dici naturalis, vel miraculosa. Conclusio, quia continet duas partes, est problematica.

D.Thom.3.p.q.33. art.4. Medina. Caiet. ibidem. Argent.in 3.d.4.q.1.art.1. Ricchar.d.3. q.7. D.Bonau.d. 4.art.4.q. 2.

TERTIO autem quæritur. Vtrum conceptio, vel generatio Christi debeat dici naturalis, vel miraculosa. Et videtur, quòd naturalis, quia Augustinus de fide ad Petrum, ait. *Christum esse naturalem filium Patris, & naturalem Filium matris.* Dato etiam, quòd ipse non diceret hoc sine dubitatione, firmiter esset tenendum: generatio ergò Christi, siuè referatur ad patrem, siuè ad matrem, debet dici naturalis.

D. P. Aug. tom. 3.

Preterea. Operatio miraculosa non est ab aliqua creatura; sed verè dicitur quòd Virgo Maria genuit Christum: ergo Christi generatio non fuit miraculosa.

Præterea. Miraculum fuit, quòd in generatione Christi fuit vnio duarum naturarum, diuinæ scilicet, & humanæ: sed ex quo potentia generatiua Virginis, quę erat potentia naturalis, potuit ad hoc pertingere; ergo totum debet dici naturale.

Præterea. Si formatio Christi ex Virgine deberet dici miraculosa, siuè formatio hominis ex limo terræ, tunc materia, quam præstitit Virgo in conceptione Christi se haberet sicut limus terræ ad formationem Adæ: hoc autem falsum est, quia ex limo terrę nunquam potest fieri homo naturaliter, sed ex sanguine foeminæ, quem exhibuit Virgo in conceptione Christi, potest homo fieri naturaliter: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia D. Dionysius in epistola ad Caium loquens de Iesu dixit, *ipsum fuisse natum super hominem.* non ergo naturaliter, sed miraculosè.

D. Dionys. epist. ad Caium.

Præ-

A Præterea. Sicut est contra ordinẽ naturæ, quòd cæcus videat, ita videtur contra ordinem naturæ, quòd Virgo manens Virgo concipiat; sed illuminatio cæcorum est miraculosa: ergo conceptio Christi de Virgine fuit miraculosa.

RESOLVTIO.

Christi conceptio simpliciter non fuit naturalis: non ex parte efficientis, qui fuit Spiritus Sanctus: neque forma, quæ fuit membrorum organizatio, & per animam rationalem perfectio: neque B *finis, qui fuit nostra redemptio: sed secundùm quid, idest ex parte materiæ, quæ fuit sanguis B. Virginis verus, & purissimus.*

Opinio aliorum.

RESPONDEO, dicendum aliquos distinxisse duplicem effectum posse fieri ex materia, quia aut fit ex materia naturali per agens naturale, & tunc effectus ille est simpliciter naturalis, sicut ex sanguine foeminæ, tanquam ex materia naturali, per virtutem virilis seminis, tanquam per agens naturale fit productio C prolis, & talis tunc productio, vel generatio est simpliciter naturalis. Secundò potest contingere, quòd ex materia non naturali, vt puta ex limo terræ per virtutem supernaturalem, vt per virtutem diuinam fuit productus primus homo, & tunc talis productio fuit simpliciter miraculosa, quantùm ad materiam, quia limus terræ non est naturalis materia hominis; & quantùm ad agens, quia nonnisi virtute diuina, poterat hoc fieri. Tertio modo potest contingere generatio hominis ex materia naturali, quia ex sanguine D foeminæ per agens supernaturale, scilicet virtute Spiritus Sancti, & hoc modo fuit generatio Christi, talis autem generatio, vt communiter ponitur, fuit simpliciter miraculosa, sed fuit naturalis solum, secundum quid, idest solum ex parte materiæ. Posset autem quarto modo intelligi productio, vel generatio alicuius rei ex materia non naturali per agens naturale, & iste quartus modus est impossibilis, quia secundum Philosophum loquentem de actionibus naturalibus, *oportet, quòd actus actiuorum sint in patiente bene dispositio*. Quod verum est quãtum ad actiones naturales, quæ semper sunt in naturali, & propria materia, posset tamen virtute diuina de trunco, qui non est naturalis materia vituli, fieri vitulus. Iste ergo quartus modus, quod de materia non naturali, per agens naturale fiat aliquis effectus, est impossibilis. Generatio ergo Christi, quæ fuit tertius modus secundum sic loquentes, vel vt scripta communia dicunt, fuit miraculosa simpliciter, sed fuit naturalis secundum quid.

Productio Adæ fuit miraculosa etiam quantum ad materiam.

Generatio Christi miraculosa simpliciter: naturalis secundùm quid, idest ratione materiæ

Quartus modus est impossibilis.

Sed aliqualiter potest improbari, quòd licet in se piè intelligentibus possit continere veritatem, tamen quia potest dare occasionem errandi, improbari debet. Ne ergo negemus Virginem esse Matrem Christi simpliciter naturalem, narrabimus septem, quæ fuerunt in generatione Christi, siue in eius conceptione. Primum fuit quòd Virgo manens, Virgo concepit. Secundũ, quòd conceptio illa facta fuit sine aliqua seminis emissione, quantùm est ex parte Virginis, & ex sola purissimi sanguinis exhibitione. Tertiũ, quia facta fuit sine omni delectatione carnali. Fuit enim ibi maxima delectatio mentalis, & prius concepit Christum mente, quàm concepit carne, quia prius consensit verbis Angeli, quàm conciperet filium, scilicet Iesum, cui daturus erat Deus sedem Dauid patris eius, & regnare debebat in domo Iacob in æternum, in quo consensu concepit Iesum Christum mente, & habitauit Christus per fidem in corde suo. Post quem consensum, & post quam conceptionem Christi in mente, Spiritus superuenit in eam, & concepit Christum Filium Dei in carne. Quartum hoc fuit sine omni virili semine. Quintum, illa conceptio viri, & perfecti hominis fuit in vno, & eodem instanti. Non enim Beata Virgo prius habuit in vtero lac, & postea sanguinem, tertiò carnem non organizatam, & vltimò carnem organizatam, & perfectam anima rationali, sicut habent omnes aliæ prægnantes, istud fuit illud nouum, de quo dicitur in Ieremia, quòd *creabit Dominus nouum super terram, Fœmina circumdabit virum*, quia in illo eodem instanti post consensum Virginis, & post superuentionem Spiritus Sancti, fuit Verbum in vtero, Verbum caro, idest Ver-

Refellitur aliorum opinio, quia potest dare occasionẽ errandi.

Opinio propria. Septem fuerit in conceptione Christi.

Luc. c. 1.

Ierem. c. 31.

Verbum homo, & perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens. Sextum autem fuit ibi, quia sicut *Virgo*, manens *Virgo*, concepit; sic manens *Virgo* peperit, sine aliqua aperitione claustrorum, vel vteri virginalis. Septimum autem quod fuit ibi, quia non concepit purum hominem, sed Deum, & hominem.

Quantùm ergo ad prima tria potest dici conceptio Christi naturalis, quia naturaliter potest contingere, quòd virgo manens virgo, idest sine aperitione claustrorũ, cócipiat. Tempotibus enim nostris repertum est Parisiijs; quòd Virgo quędã sine aliqua aperitione claustrorum concepit, sic etiam quoad alia duo, videlicet sine emissione seminis, & sine aliqua delectatione carnali potest cócipere, si bene considerentur præhabita. Sed alia quatuor, quòd Virgo concipiat sine virili semine, & quòd fiat formatio fœtus in instanti; & quòd virgo manens virgo pariat, non purum hominem, sed Deum, & hominem, sine miraculo naturaliter esse non possunt. Nam non est simile de conceptione, & parturitione. quia sicut virgo manens virgo, idest sine apertione claustrorum potest emittere menstrua, per quam emissionem fit matricis prægnatio, ita & fortè leuius, sine tali aperitione potest fieri seminis virilis attractio propter caliditatem matricis, & ex tali attractione sine miraculo potest fieri in matrice conceptio. Vas enim mulieris, etiam dum est virgo est aliqualiter apertum. quia potest ibi semen virile intrare vnde fit conceptio, sed fœtus iam conceptus, & homo iam factus, non potest sine magna aperitione vteri exire, naturaliter loquendo, propter quod sicut est miraculum, quòd sine virili semine fiat conceptio, sic sine miraculo fieri non potest, quòd sine magna aperitione vteri fiat parturitio: propter quod hæc duo in B. Virgine sunt adscribenda miraculo; sic etiam alia duo, quòd in instanti formatus fuit ille homo, sine miraculo esse non potuit, cùm natura in instanti operari non possit: potest enim terminus operationis esse in instanti, sed ipsa operatio naturæ (cum sit quidam motus, iuxta illud sex Principiorum, *omnis autem actio*

Parisijs tẽpore Authoris quædam virgo sine aperitione claustrorũ concepit.

A *in motu fundatur*) semper requirit motum. Quartum autem, quod Virgo non concepit putum hominem, sed Deum, & hominem, non solùm fuit miraculum, sed fuit omnium miraculorum miraculosius. De hac enim vnione loquens Augustinus in epistola ad Volusianum ait. *Si ratio quæritur, non erit mirabile, si exemplum poscitur, non erit singulare*. Et subdit, quòd *in talibus tota ratio facti est potentia facientis*. Cum ergo quæritur. Vtrum Christi generatio, vel eius conceptio fuerit naturalis, patet, quod quælibet res se-

Author sex Principiorum.

D.P.Aug. Epist. ad Volus. tom. 2.

B cundum se debet referri ad omnes suas causas. Et ideo in octauo commendantur definitiones Aristarchi, quæ dicebantur esse secundum omne genus causæ, immo forma, & efficiens sunt magis causæ rerum, quàm materia. Propter quod simpliciter loquendo, conceptio Christi non fuit naturalis tàm ex parte efficientis, qui fuit Spiritus Sanctus, quàm ex parte causæ formalis, quæ fuit eius organizatio, vel membrorum formatio, seu per formam, idest animam rationalem, perfectio, quia hoc totum fuit in instanti, &

Definitiones Aristarchi commẽdatæ.

C sine miraculo esse non potuit. Et si volumus hoc referre ad causam finalem, quæ fuit redemptio humani generis, ad quam non sufficiebat purus homo, sed requirebatur, quòd esset Deus, & homo; non solum fuit miraculum, sed omnium miraculorum miraculum. Si verò volumus hoc referre ad causam materialem, siue ad solam matrem, cuius est materiam exhibere, & etiam præparare, & in matrice custodire, & conseruare, quicquid ibi actiuè fecit B. Virgo, totum potuit naturalitet fieri. Patet ergo, quemadmodum

Ad redemptionem nõ sufficiebat purus homo.

D illa conceptio, vel generatio fuit miraculosa, & quomodo naturalis. Est autem hoc diligenter notandum, quòd inferius in quarta distinctione dubitabitur de conceptione Christi per comparationem ad matrem. Si quid ergo est hic dimissum circa hanc materiam ibi poterit declarari.

Notandum pro intelligentia dubitationis mouẽdæ in 4. dist. huius operis.

RESP. AD ARGVMENTA

Ad primum dicendum, quòd, vt patet, aliud est loqui de conceptione Christi simpliciter, prout refertur ad omnes causas

Aliud est loqui de conceptione Christi simpliciter, prout refertur ad omnes causas conceptionis. Aliud de ea, prout refertur ad matrẽ tantũ. quicquid enim actiuè fecit B. Virgo, naturale dici potest. Quod idem dicitur ad secundum.

sas illius conceptionis, & aliud est loqui A de huiusmodi conceptione solùm per cõparationem ad matrem, quia quicquid ibi fecit mater actiuè (vt potest patere per habita) totum potest dici naturale, ideo simpliciter, & absolutè loquendo, per comparationem ad Matrem, Christus potest dici filius Virginis naturalis.

Ad secundum patet solutio per iam dicta, quia argumentum solùm arguit de conceptione, vel generatione Christi, per comparationem ad matrem tantùm, quæ quicquid ibi fecit actiuè; totum potest dici naturale. B

Simpliciter supernaturalis respectu vnionis duarum naturarum diuinæ & humanæ, naturalis verò respectu cursus ipsius Matris, seu ex parte materiæ.

Ad tertium dicendum, quòd quantùm ad vnionem duarum naturarum, diuinæ scilicet, & humanæ, conceptio, vel generatio Christi non fuit solùm miraculosa, sed etiam fuit miraculum super omnia miracula, sed ex hoc non habetur, quod illa conceptio nullo modo fuit naturalis.

Nõ est simile, quia formatio hominis de limo terræ fuit per omnem modum supernaturalis, & ex parte materiæ, hæc verò ex parte materiæ tantũ fuit naturalis.

Ad quartum dicendum, quòd non est simile de formatione hominis de limo terræ, & de formatione Christi de sanguine Virginis, quia formatio hominis ex limo terræ fuit per omnem modum supernaturalis, tàm ex parte materiæ, C quæ non erat ad hoc naturaliter ordinata, quàm ex parte agentis, qui fuit ipse Deus, sed non sic est de generatione Christi ex Virgine, quia licet huiusmodi generatio fuerit supernaturalis ex parte agentis, qui appropriatè fuit Spiritus Sanctus, non tamen absolutè loquendo, fuit huiusmodi generatio supernaturalis, ex parte materiæ, quæ fuit sanguis Virginis, qui secundùm materiam, ad formationem Christi erat naturaliter ordinatus. Ergo generatio Christi, licet simpliciter, & per omnem modum non fuerit D naturalis, poterat tamen dici naturalis ex parte materiæ, vel ex parte Virginis Matris eius, quæ in generatione ipsius præbuit materiam naturalem.

QVAESTIO III. PRINCIPALIS.

De Annunciatione facta B. Virgini, & habet vnicum Articulum.

ARTIC. I.

Vtrum conceptio Christi fuerit per Angelum pronuncianda. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom. 3.p.q.30.art 2. Medina, Caiet. Siluius ibid. Ricchar. in 3.d.3.q.8.

TERTIO quæritur de tertio principali, videlicet, de annunciatione facta Virgini de Christo per Angelum; & videtur; quòd conceptio Christi nõ fuerit conuenienter per Angelum pronũciata, quia quod sufficienter pronunciatum fuerat per Prophetam, vt patet Isai.7.vbi dicitur; *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium.* & 9. vbi dicitur: *Paruulus datus est nobis*, Superfluum fuit pronunciari per Angelum: ergo &c. Isai. cap.7. & 9.

Præterea. Non est inconueniens, quod superiores instruantur, vel illuminentur per inferiores; quia, vt ait Dionysius de Angelica Hierarchia cap. 15. *Superiores Angeli non illuminantur ab inferioribus*, sed B. Virgo erat superior omni Angelo, quia erat à Deo magis dilecta: non ergo erat conueniens, quod de conceptione Christi, vel de quocunque alio instruetur, vel illuminaretur per Angelum. D. Dionys. de Ang. Hierarch. c.15.

Preterea. Non fuit conueniens, per eundem nuncium pronunciari conceptionem serui, & Domini; sed per Gabrielem fuit pronunciata conceptio Ioannis, qui erat seruus Christi; non ergo per eum debuit pronunciari conceptio Christi.

Præterea. Inconueniens fuit, mysterium maximũ, & supremũ pronunciari per infimũ Angelũ: debuit ergo pronunciari per Angelum supremum, & de superiori Hierarchia; sed Gabriel Archangelus, & omnes Archangeli pertinent ad secundum ordinem de infima Hierarchia: ergo &c.

IN

IN CONTRARIVM est quod habetur Lucæ 1. *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ ad Virginem desponsatam viro*, &c.

Luc. c. 1.

Præterea. Ne tantum mysterium, sicut fuit incarnatio Verbi crederetur non per diuinam prouidentiam, sed casu, & fortuito fuisse factum, congruum fuit, quod pronunciaretur per Angelum.

RESOLVTIO.

Congruum fuit Christi conceptionem per Angelum pronunciari: ex parte Virginis, quia Angelis est semper cognata Virginitas: ex parte Angeli, quia sicut Angelus malus fuit causa mortis, ita bonus esset nuncius vitæ: & ex parte Dei, qui semper infima per media ad superiora reducere solet.

RESPONDEO dicendum, quod tot sunt aliæ difficultates, in quibus nos sermonem nostrum oportet diffundere, & intelligentiam dilatare, quod in hac quæstione, & in alijs similibus, quæ quasdam congruitates, vel quasdam congruentes adaptationes exposcunt, ne simus legentibus onerosi, volumus nostrum sermonem restringere.

Sciendum ergo, quod conceptionem Christi congruè fuisse factam per Angelum, triplici via possumus declarare.

Declaratur conuenientia annunciationis per Angelũ tripliciter, ex parte Virginis, ex parte Angeli, & ex parte Dei.

Vt prima via sumatur ex parte ipsius Virginis, ad quam mittitur Angelus.

Secunda ex parte ipsius Angeli ad Virginem missi.

Tertia ex parte ipsius Dei mittentis ad Virginem Angelum.

Prima via sic patet. Nam esse virginem est viuere in carne præter carnem. Propter quod Hieronymus in sermone de Assumptione ait. *Benè ad Virginem mittitur Angelus, quia semper est Angelis cognata virginitas*. Et subdit: *Profectò in carne, præter carnem viuere, non terrena vita est, sed Angelica*.

D. Hieron. seu potius Sophronius serm. de Assumpt. B.V.

Secundò hoc possumus declarare, non solum ex parte Virginis, quia virginitas innata, idest connaturalis est Angelis, sed hoc patet ex parte ipsius Angeli. Congruum enim fuit, quod cùm per Angeli persuasionem facta esset inimicitia inter Deum & hominem, per Angeli persuasionem concordia inter Deum, & hominem fieret. Nam sicut Angelus persuasit humanam mortem, sic congruum erat, quod Angelus nunciaret humanam redemptionem, & humanam salutem, & vitam, quod factum fuit, quando Angelus dixit Virgini: *Ecce concipies* &c. Postea subdit: *Vocabis nomen eius Iesum*, idest Saluatorem: quia ad ipsum propriè spectabat, nos redimere, & saluare. Aduertendum tamen, quod non fuit idem Angelus persuadens mortem, & annuncians vitam: Nam *Sicut per hominem est mors, & per hominem resurrectio mortuorum*. sed non per eundem hominem, quia mors fuit per Adam peccatorem hominem, sed resurrectio mortuorum fuit per Christum hominem innocentem. Et inde est, quod *sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*. Sicut ergo per Angelũ fuit persuasio mortis, cogruũ erat, quod per Angelum esset annunciatio vitæ. Sed hoc non fuit per eundem Angelum, quia persuasio mortis fuit per Angelum malum, at verò annunciatio vitæ per Angelum bonum.

Virginitas dicitur vita in carne præter carnem.

Nõ fuit idẽ Angelus persuadẽs mortẽ, & annũcians vitã. 1. Cor. c. 15

Tertia via patet ex parte ipsius Dei mittentis Angelum: nam lex diuinitatis est, semper inferiora reducere ad superiora per media, idest per media inter Deum & hominem: hoc est ergo quod Dionysius ait 4. de Angelica Hierarchia, quod *tanquam diuino legali ordine id legaliter ponente, hoc est, per prima secunda in Deum reducere*: Et quia nos sumus inferiores ipsis Angelis, naturaliter loquendo: ideo congruum fuit, non solùm ex parte Virginis, & ex parte Angeli, sed etiam tertiò ex parte ipsius Dei connectentis vniuersum, & reducentis inferiora in superiora, per media, quod talis annunciatio fieret per Angelum: & quia infima Hierarchia est illa, quæ immediatè se habet ad Hierarchiam humanam: ideo talis annunciatio debuit fieri per aliquem Angelum infimæ Hierarchiæ. & quia in infima hierarchia sunt tres ordines, vt communiter ponitur, videlicet, Principatus, Archangeli, & Angeli, concludere possumus, congruum non fuisse, quod talis annunciatio fieret per aliquem de Principatibus, quia illi exercent actiones

Annunciatio fuit facta per Angelum infimæ Hierarchiæ.

Officium Principatus

Officii Angelorum. nes suas circa Rempublicam, idest circa aliquam multitudinem; sed hæc actio, vel hæc annunciatio debebat fieri ad singularem personam, quia ad solam Virginem. Pariter etiam talis annunciatio non debuit fieri per aliquem de ordine Angelorum: quia eorum est nunciare minora: debuit ergo fieri per aliquem de ordine Archangelorum, & sic factum fuit, quia factum fuit per Gabrielem: omnes communiter possunt dici Angeli, tamen hoc nomen commune dicitur de infimis Angelis: nam superiores eis vocantur Archangeli. Cum ergo dicitur: *Missus est Angelus Gabriel* &c. ille Angelus non fuit de infimis, quia non habentes aliud nomen vocantur Angeli; sed fuit de superioribus, qui habentes proprium nomen vocantur Archangeli.

RESP. AD ARGVM.

Debuit mitti Archangelus ad exprimendum illud quod Isaias in sua prophetia singulariter nō expressit & ad fidē nostram testimonio Angelico, & Prophetico munienda. Ad primum dicendum, quòd quamuis in Isaia dicatur, quòd Virgo debebat concipere, non tamen dicitur quænam debebat esse illa virgo, ideo congruum fuit mittere Gabrielem Archangelum ad Mariam Virginem, vt annunciaret sibi, quòd ipsa erat illa Virgo, quæ debebat concipere, & parere filium; sic etiam, si dicitur: *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis*: nesciebatur ex hoc, quæ esset illa persona, cuius paruulus debebat nasci nobis, & cuius filius debebat dari nobis; ideo bonum fuit hoc annunciare Mariæ, quòd ipsa erat illa, à qua debebamus tantum bonum recipere.

Potest etiam ad hoc assignari alia congruitas, congruum enim erat, quòd fides nostra pluribus testimonijs muniretur, videlicet testimonio Prophetæ, & testimonio Angeli.

B. Virgo simpliciter superior Angelis, vt viatrix inferior. Ad secundum dicendum, quod licèt Virgo, simpliciter loquendo, esset superior Angelis, tamen vt viatrix erat inferior quolibet comprehensore. Nam de quolibet puro viatore, siuè de qualibet pura viatrice dici potest. *Matth. c. 11* *Qui autem minor est in regno cœlorum maior est illa.*

Ad tertium dicendum, quòd argumentum peccat in medio, & recipit falsa. Nam conueniens fuit per eundem nuncium annunciari conceptionem, vel natiuitatem serui, & Domini, quando ad hoc præcipuè, & specialiter nascitur ille seruus, vt sit præcursor illius Domini.

Maior argumenti est falsa, quando seruus nascitur, vt sit sui Domini præcursor. Congruitas debet sumi ex immediatione ad hierarchiā humanam, non ex sublimitate hierarchiæ Angelicæ. Ad quartum potest patere solutio, per iam dicta, nam cùm infima hierarchia immediatè se habeat ad hierarchiam humanam, ideo modo, quo dictum est, debuit fieri talis annunciatio, de aliquo ordine infimæ hierarchiæ.

QVAESTIO IV. PRINCIPALIS.

VARTO quæritur de quarto principali, videlicet de propagatione carnis Christi. circa quod quęruntur tria.

Nam primò quæritur de huiusmodi propagatione dictæ carnis, quantùm ad infectionem. Vtrum fuerit infecta in antiquis Patribus.

Secundò quęritur de huiusmodi propagatione carnis, siuè de huiusmodi carne, quantùm ad decimationem per respectum ad alios à Christo, qui fuerunt de stirpe Abrahę, & per respectum ad Iesum Christum, qui fuit de huiusmodi stirpe. Vtrum omnes, qui descenderunt ab Abraham fuerint decimati in Abraham.

Tertiò quęritur de propagatione Christi quantum ad Virginem, & quantùm ad sanctificationem Christi. Vtrum Christus fuerit sanctificatus in Virgine.

ARTIC. I.

Vtrum caro Christi in antiquis Patribus fuerit infecta. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 31. art. 7. Medina Caiet. ibid. D. Bon. in 3. d. 3. p. 1. art. 2. q. 1. Ricchar. d. 3. q. 9.

D primum sic proceditur: videtur quòd caro Christi in antiquis patribus non fuit infecta: nam Christus vt videtur, habuit corpus cœleste, sed corpus cœleste non inficitur, nec alteratur per coniunctionem

ctionem ad aliud corpus. Quòd autem Christus habuerit corpus cęleste potest probari per illud, quod dicitur Io.3. *Qui desursum est, super omnes est*. & ibidem subditur: *Qui de terra est, de terra loquitur, qui de cælo venit* &c. A

Io. cap. 3.

Probatur etiam per illud, quod habetur 1. ad Corinth. 15. *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis*.

1. Cor. c. 15.

Præterea. In littera dicitur, quòd Christus assumpsit primitias nostræ massæ, sed primitiæ nostræ massæ, siuè status primitiuus noster non habuit carnem infectam aliqua infectione: ergo &c. B

Præterea. August. 10. super Genesim vult, quòd *caro nostra, non Abrahæ tantùm, sed ipsius primi hominis præuaricatoris habebat vulnus, & medicamentum vulneris*. & Hugo lib. 1. p. 8. cap. 12. ait, *Ex quo enim homo à statu primæ incorruptionis, lapsus in corruptionem per mortalitatem, & in anima per iniquitatem, semper fuit vulneratio, & medicina vulneris*: sed non potest esse medicina vulneris in aliquo, nisi in eo sit aliqua pars parua non infecta, sicut videmus, quòd per puritatem, & per carentiam infectionis in corde medicatur, & curatur totum animal, quòd si ipsum cor esset infectum, non esset spes de cura, vel de medicina; semper ergo in humano genere fuit aliqua pars non infecta, de qua formatum est corpus Christi, per quod curati, & sanati sumus, sicut per sanitatem cordis fit sanitas in omnibus membris. C

D. P. Aug. tom. 3.

Præterea in diuina Sapientia nihil inquinatum incurrit, vt dicitur Sapien. c. 8. sed *Christus est Dei virtus, & Dei sapientia*, vt habetur 1. ad Corinth. 1. ergo caro Christi nunquam fuit inquinata, vel infecta. D

Sap. c. 8.

1. Cor. c. 1.

IN CONTRARIVM est, Magister in littera dicens: carnem Christi, priusquam assumeretur, peccato fuisse obnoxiam.

Præterea. caro Christi non processit ab Abraham nisi per semen, ex quo conceptus est Isaac: sed semen illud per carnalem concupiscentiam coitus pollutum fuit originali peccato: Caro ergo Christi antequam assumeretur ab eo, fuit in Patribus antiquis sic polluta.

RESOLVTIO.

Caro Christi in antiquis Patribus fuit infecta: quod patet ex parte animæ rationalis in communi, ex parte carnis, atque totius coniuncti.

RESPONDEO, dicendum quòd communiter recitatur, duplex modus dicendi, qui non potest computari inter opiniones, sed oportet vt computetur inter errores. Fuit enim vnus modus dicendi, quòd corpus Christi non fuit formatum ex eo, quo formantur alia corpora hominum, sed Dei Filius corpus cœleste secum attulit, & hoc modo per vterum Virginis transiuit, nihil ex ea assumens: hoc autem communiter, & benè dicitur esse hæreticum. Quod dupliciter communia scripta probant. primò quidem, quia hoc repugnat veritati Scripturę sacræ, dicentis, *Christum esse ex muliere factum, & natum.* Nisi enim Christus ex muliere traxisset materiam, de qua formata est caro, vel corpus eius, non diceretur factus, vel natus ex muliere, & Virgo non fuisset mater eius, si nihil accepisset ab ea.

Duplex modus dicēdi.

Hæreticum est asserere Christū habuisse corpus cœleste

Galat. 4.

Improbatur etiam communiter secundò, quia hoc derogat veritati humanitatis Christi. Nam cum humanitas sit quædam forma, vel quædam natura requirens determinatam materiam, si corpus Christi formaretur ex materia alterius generis ab illa materia, de qua formatur corpus alterius hominis, non fuisset eiusdem speciei cum alijs hominibus: propter quod sequeretur illud absurdum & inconueniens, quòd esset æquiuocè homo. Vna ergo istarum rationum communium videtur inniti causæ materiali, quia Christus materiam sui corporis accepit ex Virgine; secunda videtur inniti causæ formali, quia idem est forma, & species, vnde August. 83. quæstionum quæst. de ideis ait, quod *Ideas Latinè possumus, vel formas, vel species appellare, vt verbum de verbo transferre videamur*. Sicut ergo prima ratio se fundat super causa materiali, quia naturam accepit filius à matre; hęc ratio ita arguens de identitate speciei, se fundat super causa formali, quia species,

Si corpus Christi esset ex materia alterius generis ab ea de qua sunt alij homines: esset alterius speciei ab alijs: & esset homo æquiuocè.

D. P. Aug. tom. 4.

species, vt patet, est idem, quod forma. A Nihil enim est in specie, nisi per formam. Etsi materia pertinet ad speciem, hoc est solùm, vt comparatur ad formam.

Quomodo materia spectat ad speciem.

Possumus autem & nos assignare tertiam rationem sumptam ex causa finali, quę est causa causarũ, & propter quid omnium causarum, concludens demonstratiuè definitiones datas, secundùm omne genus causæ. Nam si de natura cœlesti fuisset corpus Christi, fuisset impassibile, & immortale, non ergo nos redemisset Christus per mortem, & passionem suam, quæ redemptio respectu nostri fuit finis natiuitatis, & incarnationis eius, iuxta illud: *Nihil nasci proderat, nisi redimi profuisset.*

Assignant autem scripta communia circa hanc materiam alium errorem, quòd cato Christi prout in patentibus erat, infecta non fuerit: id autem sic declarant, quia peccante Adam, Deus conseruauit in ipso Adam aliquid incorruptum, & non infectum; quo natura humana saluari posset. Et hoc idem, vt aiunt, transfusum est vsq; ad B. Virginem, & ex eo non infecto formatum est corpus Christi; sed C istud non est intelligibile, quia non fuit in patẽtibus signate aliquam partem determinatam, de qua fuerit formatum corpus Christi, vt etiam communiter tenetur, & vt infra disputabitur. Est etiam hoc non intelligibile, quia non accipit filius ex parentibus aliquam determinatam partem, sed totus filius est à patre secundum rationem seminalem, siuè secundum formã, & totus est à matre secundum materiam: & ideo vult Philosoph. quòd filius habeat animam à patre, & corpus à matre. Habet autem filius animã à patre, etiam naturaliter, licet non essentialiter, quia vt dicatur aliquid esse naturaliter ab aliquo, satis est quòd naturaliter sufficiẽter disponat ad illud, licet. n. anima rationalis essentialiter sit à Deo, quia à Deo habet essentiam per creationem, tamen potest dici naturaliter à patre, non quòd naturam habeat à patre, sed naturaliter dicitur esse à patre, quia virtus in semine patris etiam sufficienter disponit ad introductionẽ animæ. Propter quod generatio hominis non est miraculosa, sed naturalis, nõ est enim miraculum, si corpore sufficienter disposito

Alius error aliquorum.

Praefatus error reiicitur.

Habet filius animam à Patre naturaliter dispositiuè.

Aegid. super iij. Sent.

ad animam rationalem, Deus creando infundit ibi animam, & infundendo creat: sed potius esset miraculum, si corpore sic disposito, Deus ibi animam non infunderet, vel crearet. Nam ponentes datorem formarum, non dicebant, generationem rerum esse miraculosas, sed naturales: ponebant enim naturam sufficienter disponere materiã vsque ad susceptionem formæ, postea dator formarum inducebat ibi formam, secundum dispositionem illam. & quod ipsi dicebant de omnibus formis, B hoc dicimus de sola anima intellectiua, vt ex hoc motus, dicat Philos. in 16. de animal. quòd *solùm intellectus est ab extra*, idest, quod aliqui dicebant de omnibus formis, hoc dicendum de sola anima intellectiua.

In corpore sufficienter disposito, si Deus non infunderet animam, esset miraculum.

Datores formarum.

Arist. lib. 16. de animal.

Verùm, quia tantus error non debet transire non reprobatus.

Possumus hoc tripliciter improbare. primo ex parte animæ, in qua est peccatũ formaliter. Secundò ex parte carnis, in qua est peccatum originaliter. Tertiò ex parte ipsius coniuncti, siuè ipsius hominis in quo est peccatũ absolutè, & simpliciter.

Error praedictus improbatur tripliciter, scilicet ex parte animæ: corporis, & totius coniuncti.

Prima via sic patet. Nam cum in anima habeat esse culpa formaliter, eò modo quo in culpa potest esse aliquid vt forma, quia carentia formæ est ibi vt forma, dicente Aug. in 12. de ciu. Dei. c. 7. *peccatum non habere causam efficientem, sed deficientem*: cum ergo ipsa mens, siuè ipsa anima rationalis, non habeat quantitatiuè partem, & partem, si corrupta est, tota dici debet corrupta. Nec etiam hoc dici debet ex parte carnis. nam originaliter carnem trahimus à parentibus nostris, & hoc modo contrahimus peccatum originale. D Dicere ergo aliquam partem carnis non esse corruptam in peccatore, est dicere illam partem carnis non esse perfectam per animam peccatricem, quod est inconueniens, dicente Aug. 6. de Trin. cap. 7. de anima rationali, quòd est tota in toto, &c. hoc ergo modo loquitur Isai. de peccatore, vel de genere humano, vt est subditum peccato. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* In Adam ergo vt erat peccator, nihil erat sanum, & incorruptum, sed à planta pedis vsque ad verticem non fuit in eo sanitas.

In culpa, carentia formæ, dicitur forma.

Tom. 5.

Tom. 3.

Isa. c. 1.

Tertio quidem possumus hoc improbare ex parte coniuncti, siuè ex parte ipsius hominis. Nam forma, siue anima non agit, nec materia, siuè corpus patitur: sed totum compositum agit per formam, & patitur per materiam: Forma ergo est ratio agendi, sed non est illud cui attribuitur actio, & materia est ratio patiendi, nō autem est illud, cui attribuitur passio, sed ipsi composito, vel ipsi homini hæc attribuitur, & ad hoc spectare videntur verba Philos. in 1. de anima. quod *anima non intelligit, sed homo per animam*, & inde est, quod post resurrectionem, quando homo erit in anima, & corpore, totus homo cruciabitur, & totus affligetur: Aduertendum autem, quod scripta communia improbant aliter hunc errorem, sed de hoc non est curandum, quia satis est improbatum: Asserendum est ergo carnem Christi fuisse peccato infectam in antiquis Patribus modo, quo supra expositum est.

Anima non intelligit, sed homo per animā.

Dub. I. Litteralis.

Quonam modo caro Christi in antiquis Patribus infecta nuncupetur.

LTERIUS autem amotis erroribus, dubitandum est de ipsa veritate, quomodo caro Christi fuerit infecta in antiquis Patribus, vel etiam in proxima parente, vt in ipsa Virgine.

RESOLVTIO.

Sicut antiqui Patres quadruplici infectione, & B. Virgo duplici, inficiebantur: ita in ipsis infecta dicebatur caro Christi.

AD quod paret solutio, quia eo modo, quo antiqui Patres secundum se totos erant infecti, & etiam secundùm quòd ipsa Virgo secundùm se totam erat infecta, ipsa caro Christi, vt erat in ea, sicuti ipse Magister tradit in littera, infecta dici poterat. Possumus autem distinguere quatuor infectiones secundum habētes per ordinem, quę fuerunt in omnibus hominibus, excepta Virgine, & excepto ipso Christo, in ipsa etiam Virgine fuerunt duæ de illis infectionibus. In ipso autem Christo nostro capite, & nostro Redemptore, nulla omninò fuit peccati infectio, sed fuit *Pontifex sanctus, impollutus, à peccatoribus segregatus*. Prima ergo infectio nostra fuit noxa originalis. Secunda fuit, & est habitualis concupiscentia. Tertia est mentalis pugna. Quarta est actualis culpa.

Quomodo caro Christi secundū Magist aliquo modo infecta dici poterat.

Infectio quadruplex.

Heb. c. 7.

Prima infectio noxa origin. Secunda habitualis cōcupiscētia. Tertia mentalis pugna. Quarta actualis culpa.

Prima est originalis noxa. Nam peccante Adam omnes peccauimus in ipso, iuxta illud ad Rom. 5. *In quo omnes peccauerunt, & omnes nascimur natura*, idest naturali origine, *filij iræ*, vt vnusquisque, solo Christo excepto, dicere possit illud Psal. *Ecce in iniquitatibus conceptus sum*.

Rom. c. 5.

Psal. 50.

Secunda infectio est habitualis concupiscentia, quæ oritur ex ista prima: nam propter originalem noxā quilibet habet saltem habitualem inclinationem ad malum, quod essentialiter potest dici fomes peccati, de quo potest intelligi illud Genes. cap. 8. *Sensus, & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua*, ideo dicitur ad Galat. cap. 5. *Caro concupiscit aduersus spiritum*, &c. & ibidem dicitur. *Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs*. & ibidem subditur. *Si viuimus spiritu, & spiritu ambulemus*; sicut ergo claui tenent fixum hominem, ne possit se ad aliquid inclinare, sic membra passionis Christi, & instrumenta clauorum passionis debent nos tenere fixos, vel crucifixos, vt non inclinemur ad malum, quantumcunque ex carne, quæ aduersatur spiritui, pronitatē habeamus ad illud.

Gen. c. 8.

Galat. c. 5.

Pulchra exhortatio.

Tertia infectio nostra est mentalis pugna, de qua dicitur ad Rom. 7. *video autē aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*. Vita ergo hominis super terram non est nisi quædam militia, & pugna.

Rom. c. 7.

Quarta infectio nostra est actualis culpa, quia non possumus istam pugnam effugere, sine aliquo actuali peccato: propter quod cum dicit Apost. *Video autem aliam legem in membris* &c. subdit, *& captiuum me ducentem in lege peccati*, quia sine peccato non possumus hoc euitare, saltem veniali; si tamen viriliter pugnamus contra

tra istas tentationes, est ibi de merito plus quàm de peccato, itaut dicat Iac. in princ. Canonicæ suæ, *omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.* Quilibet ergo homo subiectus est his quatuor infectionibus, excepta Virgine. Ipsa autem Virgo fuit subiecta duabus istarum infectionum, scilicet originali noxç, & habituali concupiscentiæ. Verum est tamen, quod per primam sanctificationem, quam habuit in vtero, fuit sanctificata ab originali noxa, vt habet rationem culpæ, sed non fuit ex hoc purgata ab habituali concupiscentia. Fuit enim in ea fomes, vel habitualis concupiscentia, etiam post primam sanctificationem, sed huiusmodi fomes, vel huiusmodi habitus concupiscentiæ in prima sanctificatione fuit ligatus, vt non posset exire in actum: Si vero propter has duas infectiones, scilicet originalem noxam, & fomitem, siue habitualem concupiscentiam vellet aliquis in Virgine asserere, alias duas infectiones, videlicet mentalem pugnam, vel actualem culpam, id debemus omninò à Virgine negare; & ideo quantùm ad has duas infectiones debet intelligi illud dictum D. P. Augustini, quod habetur in littera, *cùm agitur de peccatis* &c. ergo has duas infectiones, primam scilicet originalem noxam, etiam vt culpa est, ante primam sanctificationem, secundam verò infectionem, fomitem scilicet, habuit etiam post primam sanctificationem, quia prima sanctificatio fomitem, siue habitualem concupiscentiam ligauit; sed non extirpauit, inhabilem enim reddidit, vt non posset exire in actum, sed non omninò consumpsit. Igitur B. Virgo non vidit, idest non sensit aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis, quia nulla fuit in ea huiusmodi pugna. Erat enim in ea fomes, vel habitus concupiscentiæ ligatus, vt non posset exire in actum pugnandi contra mentem, ideo non fuit in ea tertia infectio, quæ est mentalis pugna. Nec fuit in ea quarta infectio, quæ est captiuatio in peccatum: ideo patet quomodo verificatur dictum Augustini, quod habetur in littera. *Hac ergo Virgine excepta, si omnes Sancti Dei congregari possent*, &c. ergo ante se-

1. Iac. c. 1.

D. P. Aug. tom. 7.

A cundam sanctificationem habuit B. Virgo primas duas infectiones; sed in secunda sanctificatione fuit omninò purgata, & mundata, & fomes prius ligatus, tunc fuit penitus extirpatus, vt posset Dei Filius dicere de ea illud Cantic. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*, ergo de Virgine sic purgata, & immaculata Christus assumpsit carnem.

Cant. c. 4.

In ipso igitur Articulo quærebatur. Vtrum caro Christi fuerit infecta peccato in antiquis Patribus: & patet, quòd sic. B hęc autem adiecta dubitatio vlterius inquirit, quomodo pręfata caro infecta fuit in antiquis Patribus, patet autem, quòd fuit ibi infecta, sicut & alia caro ipsorum infecta erat, quadruplici nimirū infectione, ex quibus etiā patere potest, quomodo fuit infecta in B. Virgine. Nā in ea fuit cōsiderare triplex tēpus, vnum ante omnem sanctificationem, secundū post sanctificationem primam. Tertiū post sanctificationem secundam. Sicut ergo caro Christi in antiquis patribus fuit infecta, sicut erat infecta caro illorum parentum; sic in C Virgine fuit infecta, sicut fuit infecta reliqua caro Virginis, quod planè Magister testatur in littera. Nam ante primam sanctificationem fuit infecta Virgo, quantum ad originalem noxam, & quantùm ad habitualem concupiscentiam, sed post primam sanctificationem fuit infecta solùm quantùm ad peccati fomitem, licet esset omninò ligatus per sanctificationem primam, ac proinde non posset exire in actum; sed post secundam sanctificationem, quando fomes non solùm fuit ligatus, sed extinctus, fuit Virgo omninò D purgata, & immaculata, & ab ea sic purgata, & immuni ab omni peccato, & macula, fuit caro Christi ex purissimis sanguinibus eius, virtute Spiritus Sancti concepta, & fuit in eodem instanti Christus in vtero Virginis. Verbum caro, idest Verbum homo, perfectus Deus, & perfectus homo, innocens, sanctus, & secundum quòd homo, etiam à peccatoribus segregatus.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum caro Christi fuerit in antiquis Patribus, vel in B. Virgine ante eiusdem Christi conceptionem, secundùm aliquid determinatum, & demonstrabile. Conclusio est negatiua.

D.Tho.3.p q.31. art.6.Medina. Caiet. Siluius ibidem.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum caro Christi fuerit in antiquis Patribus, vel in B. Virgine ante eius conceptionem, secundum aliquid determinatum, & demonstrabile.

D.P. Aug. tom.1. Et videtur, quòd sic. Nam secundùm August. super Gen. *Caro Christi fuit in Abraham secundùm corpulentam substantiam*, sed corpulenta substantia dicit aliquid determinatum, & demonstrabile: ergo &c.

Præterea. In formatione carnis Christi est duo considerare, principium actiuum, quod fuit Spiritus Sanctus, & materia, de qua formata est illa caro, sed quantùm ad principium actiuum, siuè ad rationem seminalem, non fuit Christus in Abraham, quia non virili semine, sed virtute Spiritus Sancti concepta est eius caro: Si ergo non fuisset ibi huiusmodi caro, secundum naturam, vt est quid sensibile, & quid demonstrabile, nullo modo fuisset Christus de stirpe Abraham, quod est inconueniens.

Præterea. Si illa materia determinata, de qua formata est caro Christi, non fuit in Adam, hoc non potuit esse, nisi quia ex alimento sumpta est talis caro: Alimentum autem est quoddam extraneum à natura humana; hoc ergo posito, caro Christi non esset naturæ humanæ, vel non esset de natura humana, quod est hereticum dicere.

Præterea. Maior est conuenientia, quę est secundùm identitatem rerum, quàm quæ est secundum proportionem principij ad principiatum: si ergo materia carnis Christi fuisset ex superfluo alimenti, magis conuenisset illa caro cũ hœdo, vel cum agno, vel cum alio cibo, de quo sumpta esset materia illius carnis, quàm cum Abraham, vel cum Adam, à quorum quolibet, tãquam ab originali principio sumpsit originem, quod videtur incõueniẽs: ergo.

IN CONTRARIVM est, quia nõ aliter fuit Christus in antiquis parẽtibus, quã fuerint alij homines, descendẽtes ab eis, sed semen decisum non est aliqua pars determinata ipsorum parentum, sed est superfluum alimenti: ergo &c.

Pręterea. In omni generatione naturali, agens vniuocam inducit formam suam in materiam, quæ prius tali formę subiecta non erat, vt ignis inducit formam suam in materiam aeris, quę materia aeris, prius tali formę subiecta non erat: si ergo aliqua determinata, vel demonstrata portio fuisset in Adam, de qua fuisset formata caro Christi, semper illa materia fuisset subiecta formę humanę, vel naturę humanę, quem modum generationis non videmus in aliqua generatione naturali; Virgo ergo non fuisset naturalis Mater Christi. quod est inconueniens.

RESOLVTIO.

Christi caro ante conceptionem fuit in B. Virgine per aliquod determinatum materialiter tantum, quia ex eius purissimis sanguinibus fuit formata: in antiquis autem Patribus nequaquam: sed tantum per corpulentam substantiam ratione Matris, quæ per virtutem seminalem descendit ab illis.

RESPONDEO dicendum, quòd vt diffusius diximus in 2. sent. Magister fuit extraneę opinionis in hac materia: Opinio Magistri. voluit enim, quòd nihil alimenti conuerteretur in veritatem humanæ naturę, sed ipsa materia subiecta tali formę, vel tali naturæ multiplicabatur in seipsa, vt posset ex ea generatio fieri continua hominum, secundum quem modum tota materia nostra, de qua facti sumus fuit in Adam, quæ absque aliqua conuersione alimenti multiplicata est in seipsa, vt inde facta sit tanta generatio hominum. Mouebatur enim Magister ex verbis Domini dicentis: *omne quod intrat in os, in ventrem vadit, & per secessum emittitur*. Motiuum Magistri. Matth.c.15 Cum ergo totum alimentum in os

intrat,

intrat, totum in ventrem ibit, & totum per secessum emittetur, vt nihil de alimẽto conuertatur in hominem alitum. Ad quod respondent quidam, quòd omne quod in os intrat, idest de omni, aliquid, quia semper de omni cibo potest aliquid conuerti in naturam humanam, & inde aliquid eijcitur per secessum: sed non saluare verba Christi, *in quo fuerũt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi;* etiam vt sonant, cum hoc facere possumus, est inconueniens.

Respõsio aliorum.

Coloss. c. 2.

Dicemus ergo, Christum velle probare, illud, quod intrat in os, non coinquinare hominem, sed illud quod exit de ore, idest, illud quod os loquitur, quia ex abundantia, & plenitudine cordis os loquitur, quod cor malorum est plenum iniquitate, & malitia. Tales ergo iniquitates cuiusmodi sunt homicidia, furta. &c. talia, quæ ex plenitudine cordis os loquitur, & ex eructatione, sunt illa, quæ coinquinant hominem. Quantùm autem ad coinquinationem cibi, omne, idest, totum illud, quod in os mittitur, totum in ventrem vadit, & totum per secessum emittitur. Sed dices: Non ergo nutritut homo ex cibo? Dicemus, quod sic, sed non ex eo, quòd est ibi coinquinatum, sed ex eo, quod est ibi purum, & conuertibile in membra, vel si aliter fiat, hoc erit ex defectu virtutis digestiuæ. Possunt ergo saluari verba Christi, etiam vt sonant, quantùm ad inquinationem cibi, quod in os mittitur.

Responsio Authoris.

Obiectio.

Solutio.

Poterat etiam Magister mouere ex verbis Augustini 10. super Genes. volentis Christum fuisse ex Abraham, secundùm corpulentam substantiam: sed hoc non poterat esse, si ex superfluo alimenti in Virgine fuisset formata caro Christi. Verùm opinio Magistri est multum extranea, & contra id, quod naturaliter videmus, & alias improbauimus esse sufficienter. Ad verba autem Augustini respondebitur suo loco. Ad verba verò Domini iam responsum est.

Aliud motiuum Magistri. Tom. 3.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd si volumus videre, si aliquid certum, & determinatum fuerit in parentibus, vel in parente Christi, de qua formata est caro Christi, poterimus distinguere duo genera parentũ, proximos, & longinquos. Videndum est ergo ad generationem aliorum hominum, quomodo se habent parentes proximi, & quomodo longinqui, & per ea, quæ videmus in alijs hominibus, saluatis his, quæ fides, & Ecclesia tenet de Christo: poterimus descendere ad ea, quæ dicenda sunt de generatione Christi.

Opinio Authoris.

Parentes proximi, & longinqui.

Sciendum ergo, quòd proximi parentes cuiuscunque hominis alij à Christo, sunt masculus, & fœmina, pater, & mater. Possumus autem dare sex differentias inter illud, quod exhibet mater in generatione prolis, & illud quod dat pater, vt prima differentia sit, quia dat mater illud, quod est passiuum: pater autem dat id, quod est actiuum, vel id quod est principium motus, vt patet per Philos. 15. de animalib.

Differentiæ patris, & matris in generatione prolis.

Arist. lib. 15. de animal.

Secunda differentia est, quia id, quod dat mater ad generationem necessarium, est sanguis: id quod dat pater est semen, & quia sanguis est vltimus cibus membrorum, in habentibus sanguinem, in non habentibus est aliquid proportionale sanguini, vt dicitur in 12. & 15. de animalib. *quia ex eisdem nutrimur, & sumus;* vt dicitur lib. 2. de generatione, quia ex eo fuerunt, & sunt membra, ex quo nutriuntur; ideo sanguis est omnia membra fieri.

Arist. lib. 2. de gen.

Ex hoc autem sumi potest tertia differentia inter illud quod dat pater, & mater, quia sicut sanguis est omnia membra fieri, ita semen est omnia membra facere; Mater ergo, quia dat sanguinem, dat omnia membra fieri. Pater vero, quia dat semen, dat omnia membra facere.

Quarta differentia sumi poterit, quia id quod dat pater dicitur decidi ex lumbis eius, non autem id quod dat mater: cuius ratio est, quia, cum pater det semen, & semen decidatur de lumbis eius, ideo id, quod dat pater, necessarium est in generatione esse decisum de lumbis eius; sed quia mater dat sanguinem, ideo id, quod dat, non dicitur de lumbis eius esse decisum. Est enim diligenter notandum, quòd tàm in matre, quàm in patre, siuè tàm in fœmina, quàm in masculo, est sanguis, & sperma, siuè semen, licèt in fœmina sit sperma, vel semen incompletum, non necessarium ad generationem, quia

sine tali semine, vel spermate potest fieri generatio prolis, vt supra probabatur per Auerroem in suo Colliget. & per Philosoph. in 15. de animalib. in Patre autem, & in masculo est è conuersò, quia non est necessarius sanguis eius ad generationem, sed semen eius.

Auer. in suo Colliget. Arist. lib. 15 de animal.

Sed dices immediatè, semen fit ex sanguine. Respondebimus, quòd sic, quia semen est superfluum vltimi nutrimenti, quod est sanguis, nam secundùm Philosophum: *Multum coeuntes emittunt sanguinem, quasi semen indigestum*, tamen ex parte masculi sanguis, necessarius ad generationem, est conuersus in semen, quod se habet ad generationem, vt quid actiuum, & vt omnia membra facere.

Obiectio. Responsio.

Multū coeūtes emittūt sanguinem.

Quinta differentia est, quia mater dat corpus, pater dat animam, non essentialiter, quia hoc modo est à solo Deo, sed dispositiuè loquendo de hominibus, quia semen patris disponit sufficienter ad animam rationalem; sed in alijs ab homine, in ijs, quæ generantur, non ex putrefactione, sed ex commixtione masculi, & fœminæ, simpliciter concedendum est, quòd mater dat corpus, pater verò animam etiam essentialiter. Tenendum est etiam cum veritate, & in hac parte cum Philosopho in 16. de animalib. quòd solus intellectus, idest anima intellectiua est ab extra essentialiter loquendo, quia dispositiuè est à virtute, quæ est in semine patris.

Mater dat corpus, pater dat animam dispositiue, in hominibus.

Arist. lib. 16 de animal.

Sexta differentia est, quia ex eo, quod dat pater, idest ex anima, & ex eo, quod dat mater, idest ex corpore, fit vna essentia composita, hoc tamen erit aliter, & aliter, nam ex eo, quod dat pater, fit illa essentia formaliter, ex eo verò, quod dat mater, fit materialiter. Sunt autem hæ sex differentiæ inter id, quod dat pater, & mater, si hęc referantur ad generationem prolis: sed si referantur ad ipsos parenres proximos, possumus dicere, quòd conueniunt, quia tàm quod dat pater, quàm quod dat mater est superfluum alimenti, & est superfluum vltimæ digestionis, vt potest patere per Philosophum 15. de animal. Per hæc autem potest patere solutio ad quæstionem propositam, quantùm ad vnam partem, videlicet quantùm ad matrem proximam. Nam hoc modo

Arist. lib. 15 de animal.

A est dare aliquid demonstrabile, & determinatum quod fuit in parente proxima, vt quantùm ad carnem Christi in Virgine, & quantùm ad alios in sua proxima matre. Nam demonstrata carne Christi determinata, & sensibili, dici potest, quòd illa tota caro sic determinata, & demonstrata fuit materialiter in Virgine, & fuit formata de purissimis sanguinibus Virginis. Et quod dictum est de Christo respectu matris suæ, dici potest de qualibet alia prole, respectu matris suæ.

B Expedita igitur quæstione ptopo sita, quantùm ad vnam partem, vt quantùm ad matrem proximam, quia cùm mater det materiam, & quid passiuum, & id, quod est omnia membra fieri, pater autem det formam, & quid actiuum, & det id, quod est omnia membra facere, secundùm has differentias, & alias superius assignatas, possumus dicere, quòd determinatè omnia membra cuiuscunque pueri, fiunt materialiter in matre, & fuerunt formata ex sanguinibus determinatis, & proprijs ipsius matris.

C Sed quid dicemus de parentibus, longinquis, & primis, vt putà de Adam, & Eua, vel de Abraham, & Sara? Vtrum caro Christi fuerit ibi secundùm aliquid determinatum, vel demonstrabile, sed originaliter effectiuè, & virtualiter totum fuit in Adam, quantùm ad homines alios à Christo; quo viso, ex modo, quo fuerunt alij homines in Adam, poterimus descendere ad modum, quo fuit ibi Christus; & si sciuerimus, quomodo Christus fuit in Adam, scire poterimus, quomodo fuit in Abraham, vel in alijs longinquis parentibus, à quibus descendit. Nam

De parenti bus longin quis.

D quomodo fuerit in Virgine proxima eius matre, declaratum est per iam dicta.

Sciendum est itaque, quòd prout communia scripta narrant ad generationem prolis, loquendo de hominibus alijs, duo concurrunt. Primum est principium actiuum, quod est in semine, & dicitur ratio seminalis, quod semen dat pater. Secundum est materia, ex qua formatur corpus, quam administrat mater. Vtrumque autem horum, vt communiter dicitur, originaliter reducitur ad pattem, siuè ad Adam primum parentem. Nam quòd in patre isto proximo sit virtus actiua ad pro-

Opinio aliorum. Duo cōcurrunt ad prolis generationem.

Tam principiū actiuū, quam passiuum generationis originaliter reducitur ad Adam.

producendam prolem; vel quòd in semine A eius sit huiusmodi virtus habuit à suo patre, & ille pater ab alio patre, donec perueniatur ad Adam, à quo habuerunt omnes hanc virtutem actiuam, vt possent secundùm rationem seminalem filios generare. Et quod dictum est de ratione seminali, veritatem habet de principio materiali, siuè de materia, quam administrat mater: nam oportet materiam illam esse preparatam, propriam, & determinatam ad generationem prolis. Hoc autem non fit, nisi per virtutem generatiuam, quæ est in patre, vel in semine B patris. Nam sicut carpentarius dolat lignum, & agit in ipsum, sic virtus patris, vel virtus, quæ est in semine patris, transmutat materiam, vel sanguinem, quem administrat mater, vt inde fiat caro, & vt organizetur caro illa, vt huiusmodi materia pertineat ad materiam humanam, illa enim materia non disponitur, vt sit sub forma humana, vel sub natura humana, nisi per virtutem actiuam, quæ est in patre, vel in eius semine, vt totum, videlicèt tàm ratio seminalis, quàm etiam ipsa materia, vt pertinet ad naturam huma- C nam, originaliter reducatur ad patrem, & tanquam ad primam causam naturalem, vel naturaliter agentem, ad primum patrem, videlicet ad Adam; secundùm quem modum possumus descendere ad ipsum Christum, per quem modum fuerunt in Adam, vel in Abraham, quia non fuit ibi secundùm rationem seminalem, secundùm quem modum est proles in virili semine, sed solùm secundum materiam, & corpulentam substantiam, quam habet proles, modo, quo dictum est originaliter, vel originaliter, & primordia- D liter ab Adam.

Virtus in semine patris transmutat materiam, quā præbet materia generatione, vt fiat caro, & organizetur.

Sed istud est insufficienter dictum; quia videtur, quòd aliter sint filij ab Adam, qui generati fuerunt ex Eua, quàm qui generantur quotidiè ex alijs fœminis. Dicemus ergo, quòd filij Adæ, qui processerunt ab Eua fuerunt ab Adam materialiter vno modo, sed alij filij, qui processerunt, & procedunt ab alijs fœminis, sunt ab Adam etiam materialiter duobus modis. Nam cum Eua non processerit ab Adam secundum rationem seminalem, sed solum secundum obedientialem, quia cum Deus immisit soporem in Adam, & tulit vnam de costis eius, & formauit inde Euam, hoc non factum fuit secundum rationem seminalem, sed secundum obedientialem: propter quod filij Adæ geniti ab Eua fuerunt ab Adam materialiter solum vno modo, scilicet modo, quo dictum est, quia virtus, quæ erat in semine Adæ, disposuit menstruum, vel materiam, quam administrauit Eua, vt inde fieret homo, & vt pertineret illa materia ad naturam humanam: propter quod quantumcunque materiam illam ministraret Eua; tamen, vt illa materia pertinebat ad naturam humanam, hoc fuit ab Adam, vt etiam materialiter filij sic nati dicerētur esse ab Adam. Si autem filij Adę geniti ab Eua, fuerunt materialiter ab Adam alio modo, vel secundo modo, hoc non fuit actiuè, & secundum rationem seminalem, prout hic loquimur, sed solum materialiter passiuè, prout de Adam materialiter passiuè facta fuit Eua, sed filij procedentes ab alijs mulieribus, quàm ab Eua, etiam actiuè materialiter, prout materia reducitur in causam efficientem, fuerunt dupliciter ab Adam: nam fuerunt ab eo materialiter modo, quo dictum est, prout virtus generatiua patris disponit materiam, quam administrat mater, vt sit in ea natura humana, & vt pertinet ad talem naturam, est originaliter ab Adam.

Refellitur opinio aliorum.

Opinio Authoris.

Filij aliorū sunt ab Adā materialiter duobus modis.

Eua ab Adā per rationē obedientialem.

Secundò potest dici hoc esse etiam materialiter ab Adam, quia organizare foetum, siuè masculeum, siuè foemineum pertinet ad patrem, non ad matrem; & pertinebat ad Adam, & non ad Euam; ergo non solum disponendo materiam ad naturam humanam, deberent dici filij ab Adam materialiter, sed etiam organizando foetum, non solum masculeum, à quo sunt filij actiuè, & secundum rationem seminalem, sed etiam organizando foetum foemineum, à quo sunt filij materialiter, & secundum corpus, possunt dici filij etiam materialiter ab Adam. Cum ergo quæritur. Vtrum sit dare aliquid determinatum, & demonstrabile, vnde formetur caro pueri, patet quomodo hoc sit dare per comparationem ad matrem proximam, ex cuius sanguinibus, tanquam ex materia formatur caro prolis, & formata

Applicatio superioris doctrinę ad Quæstionē.

mata fuit materialiter caro Christi. Sed per comparationem ad parentes longinquos, vt ad Adam, vel ad Abraham. si volumus loqui de carne Christi, de qua est principalis quæstio, patet quoniam non fuit præfata caro, nec in Adam, nec in Abraham, secundùm aliquid determinatum, & demonstrabile, quia id, quod dat pater in generatione, nunquam est pars fœtus, sicut carpentarius non est pars arcæ; potest tamen dici talis caro originaliter, & secundùm materiam, & secundùm corpulentam substantiam fuisse in Adam, vel in Abraham dupliciter, primò, prout ad patrem spectat disponere materiam ad formam, & naturam humanam. Secundò, prout per virtutem, quę est in patre, vel in semine patris, organizatur, non solùm sexus masculeus, cuius est producere formam, sed etiam fœmineus, cuius est materiam præbere. Et per hæc patet solutio ad dictum Augustini, dicentis, *Christum fuisse in Abraham secundum corpulentam substantiam*. Nam hoc non fuit, quòd caro Christi esset ibi secundùm aliquid determinatum, & demonstrabile, sed prout descendentibus ab Abraham virtute seminis eius, organizabatur non solùm sexus masculeus, cuius est inducere formam, sed etiam fœmineus, cuius est præbere materiam, & corpulentam substantiam, secundum quem modum non solùm Christus fuit in Abraham secundùm corpulentam substantiam, sed etiam fuit in Adam.

Caro Christi non fuit in Adam, neque in Abraham, secũdũ aliquid determinatũ, sed secundum corpulentam substantiam, & materialiter.

His transcursis, restat soluere argumenta proposita in primo, & tertio quæsito, quia in secundo non fuit propositum vllum argumentum.

RESP. AD ARGVMENTA Articuli.

Ad primum ergo, cùm arguitur, quòd Christus habuit corpus cœleste, patet esse falsum, si intelligatur ad litteram, secundùm quem modum intelligendi, non solùm huiusmodi dictum est falsum, sed etiam error. Ad formam autem arguendi, cùm dicitur, Christum venisse de cœlo, non est hoc intelligendum materialiter, quòd anima eius, quæ non habet

A materiam, fuerit materialiter de cœlo, vel caro eius materialiter fuerit de materia tali, cum caro illa fuerit passibilis, & cœlum sit impassibile: Dicitur ergo de cœlo venisse, non quantum ad naturam assumptam, sed quantum ad personam assumentem, quæ venit de cœlo, idest de altitudine Patris, qui est in cœlo, & vbique, non locum mutando, sed naturam humanam assumendo, & hic in terris, inter nos visibiliter apparendo. Hoc etiam modo potest exponi auctoritas Pauli, quòd *Christus fuit de cœlo cœlestis*, licèt

Christus dicitur de cœlo venisse, non quantũ ad naturam assumptam, sed quantũ ad personã assumentẽ.

1. Cor. c. 15

B auctoritas illa possit habere alium intellectum, vt dicatur *Adam de terra terrenus*, quia per illud, quod acceperat, scilicet originalem iustitiam, non poterat proficere, nec mereri cœlestem patriam. Dicitur autem *Christus de cœlo cœlestis*, quia per gratiam diuinam, quam accepimus à Christo, & vt membra Christi possumus proficere, & mereri cœlestem patriam.

Ad secundum dicendum, quòd Christus assumpsit primitias nostræ massę, non

C secundum identitatem rei, quòd caro Christi habuit omnino modum, & conditionem primi status, sed dictum est, per quandam similitudinem, quia sic caro illius status, dum durauit status innocentiæ, fuit sine infectione culpæ. Sed per hoc non habetur, quod caro præfata non fuerit infecta, vt erat in antiquis patribus, sed solum, quòd non erat sic infecta, vt actu assumpta à Christo.

Caro Christi, vt erat in antiquis Patribus infecta dicitur, vt actu a Christo assumpta nullatenus infecta asseritur.

Ad tertium, dum dicitur, quòd caro nostra simul habuit vulnus, & medicinam vulneris: dicendum non esse hoc intelligendum ex parte nostra actiuè, quod in

D natura nostra remanserit aliquid non infectum, per quod posset curari infectum, sicut remanet in animali cor sanum, per cuius sanitatem, potest sanari totum corpus; nam peccante Adam, tanta fuit infectio per illud peccatum, & natura nostra, per hoc sic infecta fuit, vt à planta pedis vsque ad verticem non fuerit in eo sanitas. Verba autem Augustini, & etiam Hugonis sic sunt intelligẽda, quòd semper fuit vulnus, quantùm ad naturam nostram, quæ propter peccatum Adæ erat vulnerata in naturalibus, vt expoliata gratuitis, & semper fuit medicina

Fuit insimul vulnus, & medicina vulneris, nõ quod aliqua pars naturę non infecta remanserit, sed quod cũ vulnere, & natura tota infecta præsto adfuit fides Seruatoris & Mediatoris Christi.

A na vulneris, quantum ad Christum, vel quantum ad fidem Christi, quia nunquam fuit, quia fides Mediatoris, vel venturi, vel qui iam venit, non curaret, vel liberaret credentes.

Semper fides Mediatoris liberauit credentes.

Ad quartum dicendum, quòd caro Christi actu existens caro Christi, nunquam fuit infecta, tamen prout præfata caro antequam esset actu caro Christi, potuit esse infecta in antiquis patribus, modo quo dictum est.

Caro Christi nunquã fuit infecta dũ actu fuit in ipso, sed dum fuit in antiquis patribus.

RESP. AD ARGVMENTA Dubitationis II. Lateralis.

Solutis autem argumentis articuli primi, restat soluere argumenta huius secundi quæsiti lateralis, cum ergo arguitur per *Augustinum* Christum fuisse in *Adam*, vel in *Abraham* secundum corpulentam substantiam; Dici debet hoc fuisse tanquam in originali principio, vel effectiuo, non quantum ad Christum in se, sed quantum ad Beatam Virginem; de qua Christus accepit corpulentam substantiam: cum ergo Beata Virgo descenderit ab *Abraham*, & ab *Adam* per concubitum, & per rationem seminalem, sicut & aliæ mulieres inde descendentes, dicitur, Christus fuisse tàm in *Abraham*, quàm in *Adam*, secundum corpulentam substantiam, propter Virginem, quæ fuit ibi virtualiter, & secundum rationem seminalem, à qua Matre Christus accepit corpulentam substantiam.

Christus dicitur fuisse in Adam secundũ corpulentã substantiã propter B. Virginem, quæ descẽdit ab Adam per virtutem seminalem.

B

C

Ad secundum dicendum, quòd Christus fuit in Adam, & in Abraham materialiter, non quod quid determinatè fuerit in *Adam* & in *Abrahã*, de quo sumpta sit materia corporis Christi, sed hoc dictum est virtualiter, vel effectiuè, prout Beata Virgo descendit ab *Adam*, vel *Abraham* effectiuè, secundum rationem seminalem, de qua Christus accepit corpulentam substantiam.

Christus fuit in Adam, & Abrahã materialiter, & indeterminatè, nõ determinatè, vt expositum est.

D

Ad tertium dicendum, quòd caro Christi materialiter facta est ex purissimis sanguinibus Virginis, sanguis autem non solum est ex alimentis, sed etiam ipse sanguis est quoddam alimentum, & quidam cibus membrorum, & ex eo nutriuntur, fiunt, & sunt membra omnia, secundum quem modum, ex purissimis sanguinibus Virginis, virtute Spiritus Sancti fuerunt facta, & nutrita omnia membra Christi. Ad formam autem arguendi, quod alimentum est extraneum à natura humana. Dici debet, quòd alimentum in principio est extraneum à membris, & à natura humana, & est quid dissimile, sed in fine, quando est iam conuersum est simile naturæ membrorum, & est illud, vnde facta sunt membra ipsa.

Sanguis cibus membrorum.

Alimentum extraneum ab ipsa substantia naturæ, dupliciter, vel in principio, vel in fine, & hoc secũdo modo extraneum non asseritur.

Ad quartum dicendum, quòd similitudo, & conuenientia potissimè attendenda est, secundum formam, & speciem, non autem secundum materiam: propter quod si homo nutriatur ex hœdo, vel agno, vel ex alio cibo materiali, conueniet cum illo cibo, sed postquam ille cibus iam conuersus est in membra, & incipit esse membra, vel sub specie humana, magis conuenit cum quocunque homine, cum quo est eiusdem speciei. Vel possumus dicere, vt prius dicebatur, quòd alimentum in principio couenit plus cum illa re, de qua sumptum est, quàm conueniat cum carne humana, vel cum homine, sed in fine, quando iam conuersum est in carnem humanam, & habet esse sub forma, vel sub specie humana, conuenit plus cum homine, quàm cum re illa, vnde sumptum est, siuè illa res fuerit hœdus, siuè frumentum, siuè panis, siuè alius cibus.

Hoc idem ad quartum, sit esse alimentum in principio dissimile, in fine simile alito.

ARTIC. II.

Vtrum omnes, qui descenderunt ab Abraham fuerint in eo decimati. Conclusio est affirmatiua.

SECVNDO quæritur de propagatione carnis Christi, quantum ad decimationem, tàm quantum ad illos, qui fuerunt de stirpe Abrahæ, vnde fuit ipse Christus, quàm etiam quantum ad ipsum Christum.

Et videtur, quod nullus de stirpe Abrahæ fuerit decimatus in Abraham. Quia Augustinus 10. super Genesim, vbi istam materiã pertractat ait; quòd *id in Abrahæ carne*

D. P. Aug. super Gen. c. 10.

carne decimabatur, quod curabatur, sed A nullus in suo parente curatur, vel sanctificatur, sed in seipso, ergo &c.

Præterea. Decimæ, & oblationes se habebant tempore legis nouæ, siuè tempore Euangelij, vt potest haberi ab Hugone 1. lib. de Sacram. par. 2. cap. 8. sed nullus circunciditur, vel baptizatur in patre, sed in seipso, vt curetur, & prosit sibi ad salutem: ergo &c.

Hugo de sacram.

Preterea. Si aliquis de stirpe Abrahæ fuit decimatus in Abraham, hoc non potuit esse secundùm se, sed secundùm quandam obligationem, quia ex eo, quod B descensus erat ab Abraham, obligabatur ad decimam persoluendam. Sed contra: Sacerdotes veteris legis non obligabantur ad decimam persoluendam, sed decimas à populo recipiebant: ergo &c.

Præterea. Si decimari non est ad decimas obligari, erit fortè à decimis absolui: sed nec hoc fuit; quia tunc omnes descendentes ab Abraham fuissent absoluti à solutione decimarum, per illam dationem decimæ, quam Abraham dedit Melchisedech: sed hoc non est verum, cùm descendentes ab Abraham soluerent C decimas: ergo &c.

Præterea. Si in Abraham fuerunt aliqui decimati, & illud decimari non fuit ad decimas obligari, nec à decimis absolui, vt ostensum est, non potest esse præfati dicti, nisi tertius modus intelligendi, vt etiam communiter dicitur, videlicet, quòd idem fuerit decimari, quòd in decima parte detrahi, sed hoc non potest esse, nisi rerum existentium in actu, vt tunc quis decimatur in decima parte frumenti, quando de frumento, quod actu habet, dat decimam partem, sed cum D tunc filij Abrahæ non essent actu, nec essent actu frumenta, quæ postea habuerunt: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, ad Hebræos 7. vbi dicitur de Leui, quòd *adhuc in lumbis patris erat, quando fuit decimatus per Abraham.* Dante ergo Abraham decimas Melchisedech, qui fuit Rex Salem, & Sacerdos Dei altissimi, non solùm ipse fuit decimatus, sed etiam Leui, & omnes alij, qui descenderunt ab Abraham per concubitum, & rationem seminalem, per illam dationem decimæ (vt patet per Apostolum) fuerunt decimati.

Heb. c. 7.

Preterea. Augustinus 10. super Genes. istam quæstionem pertractans, planè asserit, quòd in illa datione decimæ, quam Abraham dedit Melchisedech, omnes fuerunt decimati, qui secundùm rationem seminalem descenderunt ab Abraham. ergo &c.

Tom. 3.

Dub. Lateralis:

Vtrum Christus fuerit decimatus in Abraham. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 31. ar. 8. Caiet. Medina ibidem.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de ipso Christo, Vtrum fuerit decimatus in Abrahã. Et videtur, quòd sic, quia Christus non habuit habitudinem ad ipsum, nisi mediante Virgine: sed B. Virgo fuit decimata in Abraham: ergo &c.

Præterea. Decimatio competit hominibus ratione peccati originalis; sed caro Christi in antiquis patribus fuit obnoxia peccato: ergo &c.

IN CONTRARIVM est Augustinus 10. super Gen. asserens Leui fuisse decimatum in Abraham, & non Christum: ergo &c.

Præterea, secundùm eundem August. ibidem, omnes descendentes secundùm rationem seminalem ab Abraham fuerunt decimati in ipso: sed Christus non descendit secundùm rationem seminalẽ ab Abraham, nec ab Adam, nec ab aliquo homine, sed in formatione, vel cõpaginatione carnis Christi loco virilis seminis, fuit ibi virtus Spiritus Sancti: ergo &c.

RESOLVTIO.

Omnes descendentes ab Abraham in eo fuerunt decimati, non moraliter, neque sacra-

sacramentaliter, quia singuli personaliter tenentur ad actus virtutum moralium, & ad receptionem sacramentorum, sed figuratiuè, & naturaliter, quia omnes descenderunt per rationem seminalem, & naturaliter serui Dei erant. Sacerdotes autem loco decimarum ad eleemosynas pauperibus erogandas tenebantur. Christus verò in Abraham non fuit decimatus, quia non descendit ab eo per virtutem seminalem, neque fuit figuratus in Abraham decimas soluentem, sed in Melchisedech eas recipientem.

RESPONDEO dicendum, quòd ista quæstio sumit originem ex eo, quod habetur ad Hebr. cap. 7. vbi sacerdotium Christi præfertur sacerdotio veteris legis, vel sacerdotio Aaron: Quia Leui, de cuius stirpe descendit Aaron, fuit sacerdos decimatus in Abraham, & non Christus. Immò, cùm adhuc Leui non esset in lumbis Abrahæ, fuit decimatus in Abraham: Christus autem fuit in lumbis Abrahæ, non tamen illo modo, quo fuit Leui, quia Leui fuit in lumbis Abrahæ dupliciter, videlicet, secundùm corpulentam substantiam, & secundùm rationem seminalem: sed Christus non fuit in lumbis Abrahæ, nisi secundùm corpulentam substantiam, non autem secundùm rationem seminalem. Et quia soli descendentes ab Abraham secundùm rationem seminalem fuerunt decimati in ipso, ideò omnes alij descendentes ab eo fuerunt in eodem decimati. Solus autem Christus non fuit ibi decimatus; quæ omnia patent per Augustin. 10. super Gen. Immò si benè volumus hanc materiam prosequi, dicemus, quòd quilibet descendens ab Abraham secundùm rationem seminalem, fuit in Abraham decimatus, idest per quandam figurationem fuit decimarum dator. Abraham enim dans decimas Melchisedech, ostendit se seruum Dei, & figurabat, quòd omnes descendentes ab eo, debebant esse serui Dei. Abraham ergo dans decimas, non figurabat Christum, sed Melchisedech recipiens huiusmodi decimas, figurabat Christum: Christus ergo per illam dationem decimæ, quam fecit Abraham, non fuit decimatus, quia non fuit figuratiuè decimarum dator, sed magis fuit figuratiuè decimarum acceptor, non enim figurabatur in hoc per Abraham decimas dantem, sed magis per Melchisedech decimas accipientem. nec est hoc tanquam aliquid leue reputandum, sed tanquam aliquid magnum, & insigne accipiendum; cùm Dauid, per tot, & tanta tempora præcedens Christum, & Virginem matrem eius, prophetauerit de Christo, quòd erat Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech. Et ideo in Scriptura sacra non narratur genealogia ipsius Melchisedech, nec assignatur ei pater, nec mater, non quòd non habuerit patrem, & matrem, sicut alij homines, sed vt ex hoc posset figurare sacerdotium Christi in æternum, qui in terris fuit sine patre, & in cœlis sine matre. Et hoc modo figuratiuè verificatur de Christo, quòd esset Dei *Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*, quia sacerdotium Melchisedech habuit similitudinem cum sacerdotio Christi.

Leui fuit sacerdos decimatus in Abraham.

D. P. Aug. tom. 3.

Ex solutione decimarum Abrahã ostendit se esse Dei seruum, & omnes suos descedentes.

Melchisedech figura Christi, quia recipiebat decimas: nõ Abraham, quia illas soluebat.

Cur Melchisedech a sacra Scriptura non assignatur pater, nec mater.

Psal. 109.

A B C D

Cum ergo quæritur. Vtrum descendentes ab Abraham fuerint decimati in ipso, patet, quòd omnes descendentes ab eo, quantùm ad rationem seminalem fuerunt decimati in eo. Christus autem descendens ab ipso, non secundùm rationem seminalem, sed secundùm corpulentam substantiam, non fuit decimatus in ipso, nec figuratus in isto actu per Abraham, decimas dantem, sed, vt patet per habita, fuit figuratus in Melchisedech, ab Abraham decimas recipientem. Et sic patet solutio ad vtramque quęstionem. cum enim primò quæritur, vtrum aliquis de stirpe Abrahã fuerit decimatus in ipso, patet, quòd non solùm aliquis, vel alius, sed omnes de stirpe Abrahæ descendentes ab ipso secundùm rationem seminalem, fuerunt in Abraham decimati, idest fuerunt per Abraham decimas dantem figurati. Solus autem Christus, qui non descendit ab Abraham secundùm rationem seminalem, sed solùm secundùm corpulentam substantiam non fuit in Abraham decimatus, quia non fuit per Abraham decimas dantem, sed per Melchisedech decimas accipientem figuratus: sic ergo dicendum est ad vtramque quæstionem.

Illi fuerunt decimati in Abrahã, qui descendunt ab eo secundum rationem seminalem.

Solutio vtriusque quęstionis.

Quid sit decimari.

Aduer-

Decimari quadrupliciter sumitur.

Aduertendum tamen, quòd per argumenta facta, vel possibilia fieri, dici debet, quòd datio decimarum, quadrupliciter se habet, vel quatuor modis sumi potest. Primò, vt est quid morale; secundò, vt est quid sacramentale; tertiò, vt est quid figuratiuum; quartò, vt est quid naturale.

Decimari moraliter.

Est enim datio decimarum quid morale, & quid pertinens ad virtutem, quia cùm omnia bona nostra recipiamus à Deo, & omnes fructus terræ habeamus ab ipso, ideo boni moris est, & actus virtutis, vt in recognitionem huius, quòd cùm omnia bona nostra habeamus à Deo, & omnes fructus terræ nostræ recognoscamus à Deo, aliquam partem fructuum terræ nostræ demus ipsi Deo. Ideo ordinatæ sunt decimæ, & oblationes, tanquam pars debita Deo, & tanquam aliquid specialiter debitum Deo.

Decimarũ solutio cur ordinata.

An clerici sint à decimarum solutione absoluti?

Sed quid dicemus de ipsis sacerdotibus, & de ipsis clericis, accipientibus decimas à populo, nunquid ipsi sunt à decimis liberati, & absoluti? Dici potest, quòd sicut colentes terram, de fructibus terræ viuunt, & de ijs, de quibus viuunt, tenentur aliquam partem, videlicet decimam dare Deo; sic qui altari seruiunt, decens est, vt de altari viuant. Et de ijs, de quibus viuunt specialiter, obligantur ad subueniendum pauperibus, & ad eleemosynas faciendum, vt hoc computetur eis, quasi quædam datio decimarum, & quasi quædam recognitio seruitutis propriæ respectu Dei. Cùm ergo quilibet teneatur personaliter ad actus morales, & ad opera virtutum, nullus propriè hoc modo decimatur in alio, sed quilibet obligatur, vt secundum hunc modum decimetur personaliter in seipso.

Clerici obligantur ad elargiendũ eleemosynam pauperibus.

Decimari sacramentaliter.

Secundo modo datio decimarum potest considerari, vt actus sacramentalis. nam in lege noua actus sacramentalis, pro originali peccato, est Baptismus, in lege scripta erat circumcisio, in lege naturę erat datio oblationum, & decimarum, vt potest haberi ab Hugone, vt suprà diximus, de Sacram. lib. 1. par. 12. cap. 8. sicut ergo non sufficit, quòd parentes sint baptizati, sed oportet, quòd quilibet baptizetur in seipso, vt mundetur à macula peccati originalis; vel si volumus loqui

Baptismo, in lege scripta circũcisio, in lege naturæ oblatio decimarum correspondebat.

A de macula peccati actualis, quæ deletur per pœnitentiam, quæ est sacramentum Ecclesiæ, non sufficit, quòd vnus pœniteat, vel conteratur per alium, sed oportet, quòd quilibet conteratur, & pœniteat in seipso, vt satisfaciat, vel absoluatur à suo peccato actuali, supposita contritione, vel dolore in seipso: ita dicemus, quòd datione decimarum, vt est actus moralis, quilibet decimatur in seipso, vt autem datio decimarum est actus sacramentalis, oportebat, quòd ille, pro quo dabatur oblatio, vel dabatur decima

B in lege naturæ, pro remedio peccati originalis, esset iam actu natus, & quòd determinatè pro illa persona daretur illa oblatio, vel illa decima, pro remedio talis peccati. Sunt enim tales actus personales, vt determinatè respiciant personam hanc, vel illam.

Baptizari, Pœnitere, & decimari sunt actus personales.

Tertio modo potest considerari datio decimarum, vt est actus figuratiuus, & hoc modo vnus potest decimari in alio, vel per alium, secundùm quem modum omnes descendentes de Abraham secundùm rationem seminalem, fuerunt decimati, idest per decimationem figurati in

Decimari figuratiuę.

C Abraham. Nam denarius potest hoc modo dici numerus perfectus, quia numeri non vadunt nisi ad decem; post decem autem est reduplicatio eius, quod acceptum, vel sumptum est. Nam vndecim, hoc est decem, & vnus, duodecim, decem & duo, & sic de alijs. Abraham ergo retinendo sibi nouem partes, & decimam dando sacerdoti Dei Melchisedech, confitebatur, se esse imperfectum, & sacerdotem illum perfectum, & figurabat, omnes descensuros ab ipso per concubitum, vel

Decimationis etymọ & figuṛ.

D per rationem seminalem, imperfectos esse, vt hoc modo figuratiuè omnes sic descendentes dicantur imperfecti, & dicantur in illa decimatione hoc modo, ferè decimati.

Quarto modo potest considerari datio decimarum, prout generatio est opus naturæ, vt hoc modo dicantur naturaliter serui, qui sunt nati ex seruis, & sic hoc potest habere instantiam in seruitute debita homini, vbi partus sequitur ventrem, quia talis seruitus non potest esse secundùm animam, quia quilibet habebat animam à Deo, iuxta illud Ezechiel.

Decimari naturaliter

Omnes

Ezech. c. 18. *Omnes animæ meæ sunt, vt anima patris, ita anima filij*, ideo talis seruitus potissimè attendenda est secundùm corpus, & quia filius habet corpus à matre, ideo quantùm ad seruitutem hoc modo veritatem habet, quòd partus sequitur ventrem. Sed si loquamur de seruitute debita Deo, à quo habuimus animam, & corpus, & quicquid habemus, nullam instantiam habere potest, quin nati ex seruis Dei, sint serui Dei. Et si aliquis se auertit à Deo per voluntatem, & voluntariè se faciat seruum Diaboli, quia naturam non habet à Diabolo, sed a Deo, naturaliter non erit seruus Diaboli, sed seruus Dei. Hoc ergo modo potest verificari dictum Damasceni lib. 2. cap. 30. quòd *virtus est secundum naturam, quia facit subesse Deo, cuius es naturaliter seruus. Et vitium contra naturam, quia te facit subesse Diabolo, cuius es contra naturam seruus*. Isto etiam modo, prout decimatio, & ratio est signum seruitutis, vnus potest decimari in alio, quia modo, quo dictum est, eo ipso, quod pater alicuius dando decimas cognoscit se Dei seruum, confitetur omnes nascituros ex eo, debere esse naturaliter seruos Dei.

Peccator est naturaliter seruus Dei, & contra naturã seruus Diaboli.

D. Damasc.

Obiectio. Si autem dicatur, quòd omnes nascimur natura filij iræ,

Solutio. Dicemus, id non esse ex natura secundùm se, sed ex deprauatione naturæ, quia Adam in se deprauatus genuit filios deprauatos.

RESP. AD ARGVMENTA Articuli.

Ad primum dicendum, quòd vt patet per habita, non loquimur de decimatione actuali, sed figuratiua. Propter quod Augustinus ibidem, vbi ait, quòd caro decimabatur, & curabatur, dicit, quòd ipsa decimatio ad præfigurandam medicinam pertinebat, sed vt patet, figuratiuè quilibet curandus, & quilibet imperfectus decimatus fuit in Abraham, quia fuit in illa decimatione figuratus.

Decimari dupliciter, vel actualiter, vel figuratiuè, hoc secũdo modo omnes impersecti decimati dicuntur in Adã.

Ad secundum patet solutio per iam dicta, quia datio decimarum, vt est actus sacramentalis, & vt gerebat vices circumcisionis, & Baptismi, quia hoc modo erat actus personalis, sicut nullus circumciditur, vel baptizatur in alio, sic hoc modo, vt patet per habita, nullus decimatur in alio.

Decimatio vt est actus sacramentalis requirebat personã vel dantẽ, vel existentẽ, pro qua dabatur.

Ad tertium autem, quartum, & quintum. Vtrum sit idem decimari, quòd ad decimas obligari, vel à decimis absolui, vel in decima parte decimari. Dicemus, quòd decimatio, vt est cuiusdam naturalis seruitutis ostensio, in Abraham poterat dici ad decimas obligatio. Et cùm arguitur in contrarium, quòd Sacerdotes decimas non dabant, sed recipiebant; dici potest, quòd in illa decimarum receptione obligabantur ad decimarum, vel aliquorum loco decimæ dationem, quia specialiter obligabantur ad subueniendum pauperibus, & indigentibus. In ipsa ergo decimarum acceptione obligabantur ad decimarum dationem, quia ex hoc specialiter obligabantur ad subueniendum indigentibus & pauperibus, quod in eis loco dationis decimæ poterat reputari.

Decimæ ab Abraham exhibitæ ex parte laicorum obligationem ad decimas sigurarũt: ex parte sacer dotum suscipientiũ, adhuc obligationẽ designabant, nimirum ad subueniẽdũ indigẽtibus & pauperibus ex illis.

RESP. AD ARGVMENTA Dubitationis Lateralis.

Ad primum argumentum alterius dubitationis, quod Christus descendit à B. Virgine, quæ fuit decimata in Abraham, patet non esse simile, quod inducitur pro simili, quia aliter B. Virgo descendit ab Abraham, quia descendit per concubitum, & alirer Christus a B. Virgine, quia descendit sine concupiscentia, & ideo non obstante, quod B. Virgo fuit decimata in Abraham, quia descendit inde per concupiscentiam; Christus autem non; quia descendit inde sine concupiscentia.

Descendere ab aliquo dupliciter, vel per cõcubitum, & concupiscẽtiam, vel sine concubitu, & concupiscentia.

Ad secundum dicendum, quòd caro Christi potuit esse peccato subiecta, dum erat in antiquis patribus, vel dum erat in Virgine Maria materialiter, seu habitualiter tantum, antequam esset actu caro Christi; sed postquam fuit actu caro Christi, nulli peccato fuit subiecta: quæ omnia in superioribus quæstionibus liquidò sunt patefacta.

Caro Christi potuit esse subiecta peccato, vt erat in Christo actu; sed vt erat in antiquis patribus.

Aegid. super iij. Sent. N AR-

ARTIC. III.

Vtrum sanctificari conueniat Christo. Conclusio est affirmatiua.

ERTIO quæritur de sanctificatione Christi. Vtrum sanctificari conueniat Christo.

Et videtur, quòd non, quia vt dicitur ad Hebr.7. *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, qui non haberet necessitatem pro suis delictis offerre hostias.* sed tali non competit sanctificari: ergo &c.

Heb.c.7.

Præterea. Primum mouens, secundùm quod huius, est immobile; sed quantùm ad sanctitatem Christus est primus, à quo omnes alij sunt sancti: ergo sicut primo motori non competit moueri, ita Christo non competit sanctificari. ergo &c.

Præterea. *Generationes sunt ex his, & in contraria*, secundum Philosophum; sed in Christo non potuit esse aliquid contrarium sanctitati: ergo &c.

Præterea. Daniel.9. de Christo dicitur: *Vngetur Sanctus Sanctorum*: dictus est autem Sanctus Sanctorum, quia erat in eo omnis plenitudo sanctitatis: sed qui plenus est sanctitate non potest vlterius sanctificari: ergo &c.

Dan.c.9.

IN CONTRARIVM est, quia Ioan. 10. dicitur de Christo. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum*: ergo Christo competit sanctificari.

Ioan.c.10.

Præterea, Christus dicitur vnctus: sed vnctio spiritualis non potest esse sine sanctificatione: ergo &c.

RESOLVTIO.

Christo non conuenit sanctificari augumentatiuè, continuatiuè, contrariè, vel priuatiuè; sed negatiuè, vt Deus, quia per vnionem factus est sanctus, homo Deus: & vt homo, quia Deus factus est sanctus homo.

RESPONDEO dicendum, quòd sanctificari idem est, quod sanctum fieri, vel

A sanctificatus, idē est, quod sanctus factus. Eo ergo modo potest dici Christus sanctificatus, quo potest dici factus, & specialiter quo potest dici factus homo, non potest autem dici de Christo, qui erat verus Deus, quòd fuerit factus simpliciter, sed quòd fuit factus homo, potest enim id concedi simpliciter, factum est, quòd Deus sit homo, & homo Deus. non enim debet propriè concedi, quòd homo sit factus Deus, quia non fuit prius homo, & postea Deus, sed simpliciter, & absolutè concedi debet, quòd Deus factus sit homo,

Non debet simpliciter concedi, quod homo sit factus Deus: sed bene, quod Deus sit factus homo.

B quia prius fuit Deus æternaliter, & postea factus est homo ex tempore. Factum enim semper videtur respicere aliquid temporale. Ideo Philos. negat cœlum esse factū, quia negat ipsum esse quid temporale, & asserit ipsum esse eternum, tamen, quia temporale, & ex tempore est, quòd Deus sit factus homo, quia non potest Deus esse factus homo, nisi etiam factum sit, quòd homo sit Deus: ideo, si ista non est propria: homo est factus Deus. ista tamen erit propria: factum est, quòd

1. cœl.t.24.

C homo sit Deus. Propter quod Magister ait, talē fuisse illam vnionem, quòd Deus fecit hominem, & hominem Deum. Et secundum Damascenum propter illā vnionem facta est in Christo communicatio idiomatum, quia quæ sunt Dei, possunt attribui homini, & è conuersò. Cum ergo quæritur. Vtrū competat Christo sanctificari, sicut competit ei, quòd factus sit homo, quia non est factus homo peccator, sed homo sanctus: ita competit ei sanctificari, & quòd sit factus sanctus. Rursus, sicut verificatur factum esse, quod ille homo sit Deus; sic verificatur factum esse,

Vnio fecit Deū hominem, & hominem Deū.

D non solum quod ille homo sit sanctus, sed etiam quod sit in summo sanctus; quia factum est, quod ille homo sit Deus, in quo est summa sanctitas. Cum ergo quæritur, Vtrum Christo competat sanctificari, vel sanctum fieri; quia secundum Philos. *quod fit non est*, oportet dare tempus, in quo verum fuerit dicere de Christo, quod non erat sanctus, & tempus, in quo verum fuit dicere, quod erat sanctus.

4 physic.14

Dicemus ad quæstionē, Christo Domino cōpetere sanctificari sāctificatione increata, & creata. nā licèt in aliquibus modis loquēdi possit assignari aliqua improprietas,

Christus est sanctificatus sanctificatione increata, & creata.

prietas, in hoc tamen modo loquendi nulla improprietas assignati potest, videlicet, quòd talis, & tanta fuit illa vnio duarum naturarum, diuinæ scilicet, & humanæ, in vna, & eadẽ persona Christi, quòd Deum fecit hominem, prout in Christo natura diuina est coniuncta humanæ, & hominem fecit Deum, prout in eodem Christo, natura humana est coniuncta diuinæ: prout ergo ex illa vnione factum est, quod homo Christus sit Deus, Christo non cõpetit sanctificari secundum sanctificationem increatam, vel secundùm naturam increatam, sed prout è conuersò factum est, quòd Dei Filius, verus *Deus*, factus est homo, Christo competit sanctificari, secundum sanctificationem creatam, vel secundum naturam creatam.

Aduertendum tamen propter argumenta, quòd communiter distinguuntur quinque modi sanctificationis, vt primò accipiatur sanctificatio, quãtum ad augmentationem, vt cum de sancto fit magis sanctus, & hoc modo non competit Christo sanctificatio, quia nunquam factus est magis sanctus.

Quinque modi sanctificationis. Prima per augmetũ.

Obiectio.

Sed quid dicemus ad illud, quod dicitur Lucæ 2. *Proficiebat sapientia, ætate, & gratia apud Deum, & hominem.* Quod dictum de ætate, non habet dubium, sed in sapientia, quomodo poterat proficere Christus, qui erat ipsa Dei sapientia? & in gratia, quomodo poterat proficere Christus, qui erat ipsa Dei virtus? iuxta illud 1. Corinth. 1. *Prædicamus Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam.* Ad quod dici potest, quod non proficiebat Christus secundum gratiam, itaut acciperet maiorem gratiam, quàm haberet, sed istud proficere erat secũdum manifestationem apud homines, quia gratiam, & sapientiam, quam habebat, inter homines manifestabat, & patefaciebat: Quod faciendo, reducebat homines in Deum, & faciebat eos proficere apud *Deum*, vt hoc modo, sicut proficiebat ætate, & crescebat in annis, sic proficiebat gratia, & sapientia apud homines continuè magis, & magis manifestando scientiam, sapientiam, & gratiam apud eos. Et hoc modo proficiebat apud Deum, quia hoc faciendo, reducebat homines ad Deũ, & faciebat eos proficere apud Deũ.

1. Cor. c. 1.

Solutio.

Quomodo Christus proficiebat sapientia, & gratia.

Secundò potest intelligi sanctificatio in Christo, non quantum ad augumẽtum, quod fieret magis sanctus, sed quantum ad continuationem, & conseruationem, quia continebat, & consetuabat se in sanctitate, quam habebat. Sed hoc non est propriè sanctificari, vel fieri sanctum, quia, vt dictum est per Philos. *Quod fit non est*, sed continuans, & consetuans se in sanctitate, semper est sanctus, & hoc modo non potest dici, quòd fiat de non sancto sanctus.

Secundus modus sanctificationis est per cõtinuationem in sanctitatem. 4. Phys. t. 14

Tertio modo potest intelligi sanctificatio contrariè, sic dicitur, quòd non album fit album, quia nigrum fit album. secundum quem modum sanctificatur impius, quia de impio fit pius. sed nec iste tertius modus potest competere Christo, quia nunquam fuit impius, nunquam fuit nocens, sed semper innocens, & sanctus.

Tertius modus sanctificationis potest intelligi contrariè.

Quarto modo potest intelligi priuatiuè, vt hoc modo dicatur aliquis sanctificatus, quia priuatus sanctitate, postea factus est sanctus, quia semper priuatio præsupponit existentiam subiecti. Etenim *priuatio*, (vt dicitur in 4. Metaphys. *est negatio in subiecto*. Sed nec iste quartus modus competere potest Christo, quia ex quo incepit esse Christus, nunquam fuit sine sanctitate, & nunquam fuit priuatus sanctitate.

Quartus modus sanctificationis potest intelligi priuatiuè.

Quinto modo potest intelligi Christus sanctificatus, vel factus sanctus negatiuè tantum, quia de non sancto negatiuè, factus est sanctus; Quod dupliciter veritatem habet. Primo prout illa vnio fecit *Deum* hominem, & non quemcunque hominem, sed sanctum hominem: secundum hoc ergo Christus factus est sanctus, quia factus est sanctus homo, cum enim non esset homo, factus est homo, & non quicunque homo, sed sanctus homo, & sic verificatum est, quomodo Christo competit sanctificatio, prout illa vnio fecit *Deum* hominem. Cum ergo primò non esset homo *Deus*, postquam factum est, quòd homo fit *Deus*, cum *Deus* semper sit sanctus, factum est, quod homo sit *Deus* sanctus. Erit enim hæc sanctificatio, vel hæc factio sanctitatis in Christo dupliciter. Vno modo secundum naturam creatam, quia cum *Deus* prius non esset

Quintus modus sanctificationis potest intelligi negatiuè.

Quomodo Christus dicitur sanctificatus.

homo, factus est homo, & sanctus homo. A Alio autem modo sanctificatio erit secundum naturam increatam, quia cum prius homo non esset *Deus*, factum est, quod homo sit *Deus*, & sanctus *Deus*.

RESP. AD ARGVM.

Christus dicitur sanctificatus, non contrariè, sed negatiuè.

Ad primum dicendum, quòd argumentum non arguit, nisi de sanctitate contrariè sumpta, videlicet, quòd Christus de peccatore non est factus sanctus, quia nunquam fuit peccator, sed semper sanctus, non arguit autem de sanctificatione negatiuè sumpta. B Nam cum prius *Deus* non esset homo, quando factus est homo, & sanctus homo, poterat dici sanctificatus, vt homo. Sic etiam Christus sanctificatus est vt *Deus*, quia cum prius non esset homo *Deus*, quando factum est, quòd homo sit *Deus*, potest dici sanctificatus, idest sanctus factus, secundùm quod est homo *Deus*, vel secundùm quod incepit homo esse *Deus*; nam licèt semper fuerit *Deus*, non semper fuit homo *Deus*.

Quomodo Christus dicatur sanctificatus vt Deus, nimirum vt homo Deus.

C Ad secundum dicendum, quòd primum mouens, secundùm quod huiusmodi est immobile, & si simpliciter sit primum, simpliciter est immobile; sed si sit aliquo modo primum, & aliquo modo non primum, erit aliquo modo mobile, & aliquo modo immobile; vt cœlum sic communiter ponit exemplum, non est primum mouens simpliciter, sed est primum mouens ad alterationem; & ideo non est primum mouens immobile simpliciter, cum moueatur localiter, sed est primum mouens alterans, quod est penitus inalterabile, naturaliter loquen- D do. Primus sanctificans simpliciter est *Deus* Trinitas, sed primus sanctificans meritoriè, & secundùm redemptionem, est *Deus* homo Christus, qui primus nos redemit, & inter personas diuinas solus est mortuus, & passus pro nobis, nos redimendo, & nobis per mortem, & passionem suam salutem, & vitam æternam merendo.

Cœlum nõ est primum mouens simpliciter: sed primũ alterans.

Primus sanctificas simpliciter est Deus, meritorie est Christus.

Ad tertium dicendum, quòd non semper quod fit ex contrario, vel ex priuatiuo, accipiendo priuationem, propriè non fit quodlibet ex quolibet, sed sufficit, quòd illud sit negatiue tale, puta, quod sit negatiuè videns, vel sit non videns, ad hoc, vt fiat videns, vt catulus ante nonum diem non dicitur cœcus, nec videns. Si ergo post nonum diem sit videns, & incipit videre, factus est videns, non ex contrario propriè, cum contrarium semper includat priuationem, nec ex priuatione, cum ante nonum diem non possit dici cœcus, sed erit hæc factio ex ipsa negatione. Sic etiam Christus factus est sanctus, non contrariè, quod prius esset peccator, nec priuatiuè, B quod præsupponat existentiam subiecti, videlicet, quod esset, & non esset sanctus, sed solum negatiuè, quia cum prius non esset homo, & per consequens non esset sanctus homo, factus est sanctus homo, & non solùm factum est per illam vnionem, quòd Deus sit sanctus homo, sed etiam factum est per eandem vnionem, quod homo sit factus Deus.

Non omne quod fit, fit ex contrario propriè vel ex priuatiuo, sed sufficit, quod ex negatiuo fiat.

Catulus ante nonum diẽ non dicitur nec cœcus, nec videns.

Christus dicitur sanctificatus negatiuè, vt pariter ad primum dictum est.

Ad quartum patet solutio per iam dicta. Nam Christus erat sanctus sanctorum, & erat plenus omni sanctitate, ideo C non contrariè, nec priuatiuè factus est sanctus, sed negatiuè tantum, modo, quo dictum est.

Eadem est responsio ad quartũ.

Dub. I. Litteralis.

D SVPER litteram primò arguitur de illo verbo (*Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.*) quomodo sit intelligendum.

Luc. c. 1.

DICENDVM, quòd virtus altissimi stat pro Filio, secundùm expositionem Damasceni, & secundùm veritatem: nam ipse Christus est virtus Altissimi, 1. ad Corinth. 1. *Prædicamus Christum Dei virtutem, &c.*

Virtus altissimi dicitur Dei Filius secundum Damasc.

1. Cor. c. 1.

Dub. II. Litteralis.

LTERIVS dubitatur de hoc verbo, *obumbrabit*, quomodo sit intelligendum.

DICENDVM, quòd secundùm communem expositionem, huiusmodi obumbratio fuit omnimoda extinctio fomitis. Nam fomes B potest dici quoddam incendium, & quoddam inclinatiuum ad peccandū, & quando non est ligatus, sicut erat in B. Virgine per primam sanctificationem, specialiter potest dici incendium, quia specialiter inclinat ad æstum, & incendium luxuriæ, secundùm quam, in nobis, postquàm incipimus habere membrorū genitalium vsum, est continua pugna, & rarò victoria. Sicut ergo vmbra est quoddam refrigerium contra æstum, sic extinctio fomitis potest dici quędam obumbratio, idest C quoddam refrigerium contra incendium ad peccandum, & contra ęstum luxuriæ.

Nota quod huiusmodi explicatio obumbrationis Spiritus Sancti B. Virgini pro defensaculo ab aliis concupiscentiarum carnis ne ipsa substantiā carnis ministrans, carnali concupiscentia æstuaret, est D. P. Aug. in Psal. 67. & in epist. 57. ad Dardan. Hugonis de S. Victore lib. 2. de incarn. cap. 8. Ven. Bedæ, qui etiā expresse dicit significari hic, Virginē per obumbrationē Spiritus S. præseruandā ab æstu carnalis cōcupiscētiæ, sic & Ambros. locum hunc intelligit in lib. de myster. cap. 3.

Sed possumus de hac obumbratione aliter etiā loqui; dicētes, quòd hęc obumbratio est ipsa carnis assumptio, vt dicamus, virtus altissimi obumbrabit tibi, idest Dei Filius, qui est virtus Patris obumbrabit tibi, idest vmbram carnis assumet in te. Dicitur autem assumptio carnis obumbratio dupliciter. Nam vmbra dicit quandam mixtionem tenebrarum; cum ergo *Deus lux sit, & tenebræ in eo non sint vllæ*, secundum Ioannem in sua 1. canonica cap. 1. quod ipse est actus purus, cui D nihil est admixtum de potentia, vt vult Commentator in 10. Metaphys. quęlibet autem creatura est vmbra, quia habet aliquam tenebrositatem, vel aliquam potentialitatem admixtam; & quia ipsa caro secundum se considerata, est quędam creatura, consequens est ex dictis, quòd carnis assumptio sit quędam obumbratio.

1. Io. c. 1.

Secundò carnis assumptio in Filio potest dici quędam obumbratio, quia sicut Sol iste visibilis, si aliqualiter obumbretur nube, fit nobis proportionatus ad vi- A dendum, vt possimus eum videre sine læsione oculorum. Sic Sol ille spiritualis oriens ex alto, tectus nube carnis, factus est nobis proportionatus ad videndum, cum prius ante huiusmodi tectionem, vel carnis assumptionem lucem inhabitaret inaccessibilem, quam nemo vnquam hominum vidit, sed nec videre potest, vt habetur 1. ad Timoth. c. 6.

1. Timoth. c. 6.

Dub. III. Litteralis.

LTERIVS dubitaret quis de eo, quod in littera dicitur (*sicut diuinum semen*) quomodo id, quod fuit in Virgine, se habuit, sicut diuinum semen.

DICENDVM, quod id, quod superuenit in Virgine, fuit Spiritus Sanctus, iuxta illud: *Spiritus Sanctus superueniet in te*. Ipse autem Spiritus Sanctus non fuit verum semen, quia Christus nec dicitur conceptus ex semine, nec secundùm rationem seminalem; sed fuit sicut diuinum semen. Nam in conceptione Christi, quantùm ad causam efficientem fuit, sicut diuinum, quia non naturaliter, sed & supernaturaliter, & virtute Spiritus Sancti conceptus fuit: sed quantùm ad naturam humanam conceptam, licèt Spiritus Sanctus non fuerit verum semen, habuit se tamen, sicut semen. Nam in alijs hominibus ex semine concipitur verus homo, sic ex Spiritu Sancto fuit conceptus Christus in vtero Virginis verus homo; & ideo benè vtrumque complectitur in littera, quòd Spiritus Sanctus in conceptione Christi se habuit sicut diuinum semen: nam habuit se sicut quid diuinum, quantum ad modum concipiendi, quia Christus fuit conceptus modo diuino, supernaturaliter, & sine semine virili. Fuit etiam conceptus modo diuino, & supernaturaliter, quia in instanti, ad quem modum operandi, & agendi natura non potest pertingere.

Quomodo Spiritus Sāctus in conceptione Christi se habuit sicut diuinum semen.

Tertiò fuit conceptus modo diuino, & supernaturaliter, quia fuit conceptus non vt homo purus, sed vt homo Deus, quod fuit magis mirabile, quàm omnia miracula, quæ vnquam facta fuerunt, quia impassibilis vt Deus, factus est passibilis vt

homo, & æternus vt Deus, factus est temporalis vt homo, & inuisibilis oculis corporeis vt Deus, factus est visibilis, & palpabilis vt homo. Propter quod benè dictum est, quòd *In hac Verbi copula, stupescit omnis regula*. Et sicut Spiritus Sanctus se habuit, vt quid diuinum, quantum ad modum concipiendi Christum, sic, licèt non fuerit verè semen, habuit se tantum sicut semen quantum ad rem conceptam, quia sicut virile semen operatur actiuè, vt res concepta sit verus homo, sic virtus Spiritus Sancti actiuè operata est in Virgine, vt Dei Filius conceptus in ea, esset verus homo.

In hac Verbi copula stupescit omnis regula.

Aduertendum tamen est, quòd hoc dictum (*sicut diuinum semen*) vt patet per habita, sicut potest referri ad Spiritum Sanctum, potest etiam referri ad ipsum Filium, quia sicut pater carnalis per suum semen viriliter producit aliquid simile sibi, sic Deus Pater cœlestis, per suum Filium, quasi per quoddam diuinum semen, & per quandam diuinam virtutem, facit, & producit omnia, iuxta illud, *per quem omnia facta sunt*, in quibus omnibus reperitur vestigium, & similitudo Dei. Et sic Pater per Filium, quasi per quoddam diuinum semen operatur omnia, sicut per ipsum operatus est incarnationem eiusdem Filij: cum ergo quicquid Pater operatur per Filium, operetur etiam ipse Filius, iuxta illud, *quæcunque viderit Filius Patrem facientem, hæc eadem similiter Filius facit*. Si ergò Pater per Filium, sicut per diuinum semen operatus est incarnationem illam, sic Filius, sicut diuinum semen operatus est illam eandem incarnationem in seipso, & hoc multùm concordat cum textu litteræ, vbi dicitur, quòd Filius Dei Patri homousion, idest consubstantialis, sicut diuinum semen copulauit sibi ipsi, ex purissimis, & sanctissimis sanguinibus Virginis humanitatem.

Est etiã modus loquendi D. Damasceni. lib. 3. orthod. fid. c. 2. & D. Io. Chrysost. hom. 1. op. imp.

Io. c. 1.

A B C D

Dub. IV. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. (*ista copulatio fuit antiquæ conspersionis.*) Sed contra. Antiquum videtur significare quandam culpam, & quendam defectum: sed in Christo nulla fuit culpa, nullus defectus, ergo &c.

DICENDVM, quòd hoc dictum antiqua conspersio non significat vetustatem culpæ, sed vetustatem pœnæ: nam Adam noster primus parens dupliciter est factus antiquus, & vetustus, quia duo mala incurrit per peccatum, culpam scilicet, & pœnam. Christus autem de illa antiqua conspersione voluntariè accepit pœnam, sed non culpam. Vnde non dicitur de eo, quòd habuerit carnem peccatricem, sed quòd factus est in similitudinem carnis peccati, quia habuit carnem passibilem, & mortalem, sicut & nos.

Antiqua, & vetusta cõspersio quid significet.

Dub. V. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur: *Per Spiritum Sanctum creans*. Sed contra. creare est aliquid de nihilo facere: caro autem Christi non est facta de nihilo, sed ex purissimis sanguinibus Virginis: ergo &c.

Quomodo Spiritus SS. dus in conceptione Christi dicatur creator.

DICENDVM, quòd ibi creare accipitur largè pro qualibet supernaturali operatione. Apparet enim ex habitis, quòd formatio corporis per virtutem Spiritus Sancti fuit multipliciter supernaturalis. Et sic solutum est argumentum.

Dub.

Dub. VI. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur (*si dixerimus quia peccatum non habemus.*) Contra quia de puero statim baptizato dici potest verè, quòd peccatum non habet, sic etiam de adulto statim verè confesso, potest dici, quòd peccatum non habet, ergo &c.

Peccatū dicit maculā, reatum, & causam.

DICENDVM, quod peccatum potest dicere tria, maculam, reatum, & causam, siuè sequelam ad peccandum. Vt autem dicit maculam, sic potest tolli per Baptismum, vel Pœnitentiam, si autem vt dicit reatum, vel obligationem ad pœnam, non tollebatur, nisi per passionem Christi: propter quod quicunque moriebatur ante huiusmodi passionem, licèt posset non habere peccatum, vt dicit maculam, tamen habebat peccatum, vt dicit reatum, vel obligationem ad pœnam, saltem ad pœnam damni. Nam ante mortem Christi quantumcunque sancti, quantumcunque immaculati, non videbant Deum, sed habebant pœnam damni, quia carebant diuina visione. Tertio modo potest sumi peccatum, vt dicit causam, siue sequelam peccati: & sic quantūcunque nunc baptizatus, vel nunc adultus verè confessus, adhuc in se habet fomitem, qui est saltem habituale incitatiuum ad peccandum, & sequela orta ex peccato Adæ. Solus ergo Christus fuit omninò sine peccato: Beata autem Virgo fuit infecta originali, sed in nullo actuali, & habuit fomitem, etiam post sanctificationem primam, sed ligatum; in sanctificatione vero secunda dictus fomes extinctus fuit, & sic pariter fuit illa omninò purgata, & mundata. Omnes autem alij Sancti, & si ad breue tempus possunt esse sine peccato mortali, & veniali, diu tamen non possunt sic persistere. Et quantum ad hoc, veritatem habet, quod dicitur, *si dixerimus* &c. Vt ex hoc omnes dicantur esse cum peccato actuali, saltem veniali, quia si per aliquam morulam possunt esse sine omni peccato, diù

Fomes non dicitur macula, neque reatus, sed causa, seu sequela ad peccandū, quia est habituale saltem incitatiuum ad peccatum.

Omnes alij Sancti, à B. Virg. ad breue tempus possunt esse sine omni peccato: diu tamen sic persistere non possunt, saltem sine veniali.

A tamen sine peccato saltem veniali esse non possunt.

Dub. VII. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quòd in littera dicitur. *Abraham fuit minor, quàm Melchisedech, & omnes, qui decimati fuerunt in Abraham fuerunt minores ipso Melchisedech, quia Melchisedech benedixit Abraham, quem benedicendo benedixit omnes decimatos in ipso; cum ergo semper minor à maiori benedicatur, omnes decimati ab Abraham fuerunt minores, quam Melchisedech.*

B

Melchisedech benedixit Abrahæ, & omnibus ab eo descendentibus, ideo maior illis.

Sed contra: Pater alicuius Prælati debet decimas alicui simplici Sacerdoti: videtur ergo ex hoc sequi, quòd ille Prælatus, vel ille Episcopus sit minor illo simplici sacerdote, quòd falsum est, cùm de quolibet Episcopo, vel Pontifice dicatur: Hic est sacerdos magnus.

C DICENDVM, quòd Abraham figurabat statum veteris testamenti, Melchisedech figurabat sacerdotium Christi: propter quod non debet esse quæstio de sacerdotibus nōui testamenti, qui omnes conficiunt in persona Christi, & omnes funguntur vices Sacerdotis Christi, sed quæstio debet esse, si volumus rectè procedere secundum mentem Apost. ad Heb. vbi istam materiam tractat de sacerdotio veteris testamenti ad sacerdotium Christi, siuè ad sacerdotium Melchisedech, quod figurabat sacerdotium Christi: nullus enim sacerdos veteris testamēti equatur cuicunque sacerdoti noui testamenti, quia illi veteres immolabant agnum, vel aliqua alia, quæ gerebant figuram Christi. Sed sacerdos nouæ legis, etiam si non sit Pontifex, sed simplex sacerdos immolans, & sacrificans verum corpus Christi, in quo est totus Christus, etiam sub vtraque specie, tàm panis, quàm vini, & si non ex vi sacramenti, quia hoc modo sub specie panis non est nisi corpus, & sub specie vini, non est, nisi sanguis, tamen ex naturali concomitantia sub vtraque specie est totus Christus, vt declaratur in quarto.

Heb. c. 7.

D

Sacerdotij veteris, & noui Testamēti discrimen.

Christus totus est sub vtraque specie Sacramenti Eucharistiæ, non ex vi sacramenti, sed ex naturali concomitātia.

Dub.

A

Dub. VIII. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, (*Leuiticus ordo fuit in Abraham, secundùm rationem seminalem*.)

Sed contra: quia id, quod dat pater, non ingreditur fœtum, nec est pars fœtus; ergo fœtus non est in patre, cùm nihil de eo fuerit in patre. B

DICENDVM hoc esse dubium. Vtrum aliquid, quod dat pater pertineat ad fœtum, quia licet ex sanguinibus matris, formetur fœtus, & membra eius, & quantùm ad hoc, mater det totam materiam, de qua formatur fœtus, tamen fortè semen, quod dat pater, resoluitur in spiritus, & illi spiritus manent in fœtu, secundùm quod manifestè videtur sentire Auicenna. Ex quibus spiritibus, vel cum quibus anima fœtus, vel anima filij facit omnes suas operationes naturales, & sensibiles. Sed quicquid sit de hoc, dato, quòd nihil de patre sit in filio, realiter tamen totus filius est in patre, quia omnes, qui fuerunt de stirpe Abrahæ, fuerunt in Abraham; & omnes fuimus in Adam, secundùm nos totos, quantùm ad materiam, & formam, fuimusq; in eo secũdùm rationem seminalem, & virtualiter. Nam semen masculi, vt supra diximus, non solùm organizat fœtum fœmineum, cuius in generatione est præbere materiam, sed etiam organizat sexum masculinum, cuius est inducere formam; & hoc modo omnes descendentes secundùm rationem seminalem, fuerunt in Adam secundùm se totos, eo modo, quo superius diximus, secundùm materiam, & secundùm formam. Solus ergo Christus fuit in Adam, vel in Abraham originaliter, vel virtualiter loquendo, non secundùm rationem seminalem, sed secundùm corpulentam substantiam tantùm, idest, secundum materiam totam, quam accepit à matre descendente tàm ab Adam, quàm ab Abraham, secundùm rationem seminalem.

Opin. Auicen. de spiritibus in fœtu.

C

D

Dub. IX. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur. (*Mater Christi non concupiscentia, sed gratia concepit*.) quomodo hoc sit intelligendum.

DICENDVM, quòd, vt communiter ponitur, potest intelligi dupliciter. Primò, quòd ibi concupiscentia sit casus nominatiui, quia natorum per concupiscentiam mater est concupiscentia, sicut natorum per gratiam mater est gratia. Alio modo potest exponi, quòd ibi concupiscentia sit casus ablatiui, & tunc habet sensum omninò verum, & magis conformem dictis Sanctorum nimirum. Mater Christi, non concupiscentia, idest nõ per concupiscentiam, sed gratia, idest per gratiam cõcepit carnem Christi.

Ly concupiscentia est casus ablatiui, & non nominatiui

Dub. X. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur, (*dicunt Physici tot diebus, idest 46. diebus &c.*) Vtrum hoc sit verum.

DICENDVM, quòd August. in lib. 83. quæst. quæst. 9. mouet hanc quæstionem de templo Domini, quod 46. annis ædificatũ est, & adaptãs hoc ad corpus pueri, vel ad corpus Christi dicit, quod formatum fuit in 46. diebus, vnum enim additur propter mysterium, & sic sunt 46. *Ait* enim ibi, *per 6. dies puer est sicut lac, per 9. sicut sanguis, per 12. coagulatur, & fit sicut caro, & manet sicut caro, per 18. dies formantur inde membra, qui dies omnes simul sumpti, 6. 9. 12. 18. faciunt 45. Addito ergo vno sunt 46. per tot annos fuit ædificatum templum, & per tot dies modo, quo dictum est, formatur corpus humanum in vtero, vt quodlibet corpus humanum hoc modo figuratum fuerit, per illud templum*.

D.P. Aug. tom. 4.

Aduertendum tamen, quòd in rebus natu-

naturalibus non poteſt eſſe, quòd omnia fiant vno, & eodem tempore. Videmus enim, quòd in vno, & eodem racemo vuarum, vnum granum citius matureſcit alio. Auguſtinus ergo narrat maius tempus, quod opponitur in talibus: Nam ſi aliquod corpus alicuius pueri minus ſtat ſub forma lactis, tamen corpus illud, quod plus ſtat ſub huiuſmodi forma, non ſtat niſi per ſex dies, ſic etiam in ſanguine, & ſic de alijs. Creditur enim communiter, quòd fœtus maſculinus compleatur in 40. diebus, & tunc eſt perfectè organizatum, & infunditur ei anima, cùm fœtus maſculinus, qui plus apponit de tempore in tali organizatione, non apponat niſi 45. dies, & tunc infunditur ei rationalis anima.

In vno & eodem racemo vuarũ vnum granum citius matureſcit alio, ita de fœtibus dicendum eſt.

In diebus fœtus maſculinus in vtero completur.

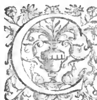
Aduertendum etiam aliquos erraſſe in hoc circa corpus Chriſti aſſerentes (vt in littera dicitur) organizatum, & formatum fuiſſe in tot diebus, ſed veritas eſt, vt Gregorius ait, quòd ſtatim cùm Virgo conſenſit, fuit in illo inſtanti Verbum in vtero Verbum caro, ideſt Verbum homo, & fuit in eodem inſtanti Chriſtus perfectus Deus, & perfectus homo. Si ergo illum tam magnum numerũ dierum volumus applicare ad corpus Chriſti, applicabimus non ad formationem, vel organizationem eius, ſed ad eius perfectionem, & complementum. nam licèt in eodem inſtanti fuerit corpus illud formatum, & organizatum, tamen tot diebus ſtetit in vtero Virginis, ſicut communiter ſtant alij pueri in materno vtero, propter quod Magiſter in littera dicit, quòd *in ipſo momento conceptionis, & vnionis Dei, & hominis, diſtinctio membrorum adeò tenuis erat, & parua, vt humano viſui vix poſſet ſubijci*. Et Magiſter in hiſtorijs de huiuſmodi loquens ait, quòd, cùm dixit Maria, *fiat mihi ſecundùm verbum tuum*, ſtatim conceptus eſt Chriſtus de Virgine plenus homo in anima, & carne, ita tamen, quòd lineamenta membrorum viſibus diſcerni non poſſent. conceptus eſt ergo Chriſtus ſic quantitate paruus, ſed ad complendam perfectam quantitatem corporis, vt habent alij pueri, communiter naſcentes, tot diebus ſtetit in vtero Virginis, videlicet ab octauo Kalendas Aprilis, vſque ad octauo Kalendas Ianuarij, qui ſunt completè nouem menſes, per quantum tempus communiter ſtant alij pueri in vteris maternis.

Corpus Chriſti non per tot dies organizatum, ſed in inſtanti ſecundum D. Greg.

Magiſt. hiſt. Scolaſt.

Chriſtus ſtetit in vtero Virginis ab octauo Kal. April. vſque ad octauo Kal. Ianuarij.

DISTINCTIO IV.

CVM verò *incarnatio Verbi*, &c. Poſtquam Magiſter in ſecunda diſtinctione determinauit de aſſumptione, & incarnatione Verbi, ſecundùm naturam aſſumptam, quantùm ad huius naturæ quidditatem, oſtendendo, quòd aſſumpſit Verbum de humana natura, quia aſſumpſit carnem, & animam, & quo ordine, quia aſſumpſit carnem, mediante anima. Et poſtquam in tertia diſtinctione determinauit de huiuſmodi aſſumptione, ſecundum naturam aſſumptam, quantum ad qualitatem, oſtendendo qualem naturam aſſumpſit, quia non aſſumpſit naturam peccatricem, vel ſubditam peccato, ſed aſſumpſit eam in ſe, licèt illa caro fuiſſet ſubiecta peccato, vt habuit eſſe in alijs. In hac autem quarta diſtinctione determinat de huiuſmodi aſſumptione, vel de huiuſmodi incarnatione quantum ad cauſam, quæ cauſa, ſpeciali modo dicitur eſſe Spiritus Sanctus.

Circa quod tria facit, quia primò determinat de huiuſmodi cauſa incarnationis, quæ eſt Spiritus Sanctus, per comparationem ad alias diuinas perſonas. Secundò determinat de huiuſmodi cauſa, per comparationem ad matrem. Tertiò, per comparationem ad gratiam. Secunda ibi, *ſi verò in hoc*. Tertia ibi, *profectò modus iſte*. Circa primum tria facit, quia primo mouet huiuſmodi quæſtiones, cum incarnatio Verbi ſit operatio totius Trinitatis, quare ſpecialiter attribuitur Spiritui Sancto. Secundò quæſtionem totam ſoluit, quòd hoc non eſt, quia ex hoc excludantur aliæ diuinæ perſonæ, ſed potius quia nominata vna perſona diuina, intelliguntur omnes. Tertiò quod dixerat probat per Auguſtinum. Secunda ibi, *Non*

Non enim ideo operatio. Tertia ibi. *Vnde Augustinus super hoc mouens &c.* Tunc sequitur illa pars. *Sed non est in hoc diutius.* In qua mouet quęstionem de Spiritu Sancto, quòd Spiritus Sanctus non est Pater eius; sed sic natus est de Maria Virgine, quòd Maria est Mater eius. Tria ergo facit, quia primò facit, quod dictum est. Secundò id quod dixerat, declarat, quantùm ad hanc partem, quòd non quicquid nascitur de aliquo est filius eius: nam de homine nascitur capillus, lumbricus, siue vermis, nullus tamen ipsorum est filius hominis. Sic Christus natus est de Spiritu Sancto, sed non est filius Spiritus Sancti. A B

Adducit etiam aliud exemplum, quòd homo baptizatus est natus, vel renatus ex aqua, tamen non est filius aquæ, sed ex hoc est filius Dei, & matris Ecclesiæ. Tertiò adducit exemplum, quantùm ad partem conuersam, quia sicut potest aliquis nasci de aliquo, cuius non est filius, sic è conuersò potest aliquis dici filius alicuius, de quo non est natus, vt cum aliquis homo adoptat sibi in filium aliquem hominem, ille dicitur filius eius adoptatus, tamen non est de eo natus; & mali homines dicuntur filij gehennæ, non quia sint de ea nati, sed quia sunt ad eam præparati. Secunda ibi, *vt etiam emittam.* Tunc sequitur illa pars. *Profectò modus iste*. in qua determinat de huiusmodi incarnatione per comparationem ad gratiam, quæ etiam potest huiusmodi incarnationis causa nuncupari, dicēs, quòd *profectò modus, quo natus est Christus de Maria, sic filius, & de Spiritu Sancto, non sicut filius, insinuat nobis diuinam gratiam, qua homo ille, nullis præcedentibus meritis copulatus est personæ Verbi*. Tria ergo facit, quia primò facit, quod dictum est. Secundò hoc idem declarat, per aliam rationem: quare Christus conceptus est, & natus dicitur de Spiritu Sancto: quia hoc non est, quòd Spiritus Sanctus fuerit Virgini pro semine, nec quòd de substantia Spiritus Sancti foetus semen acceperit, sed quia per gratiam Dei, operatione Spiritus Sancti hoc factum est. Tertiò quod dixerat, manifestat per Ambrosium. Secunda ibi, *potest etiam dici.* Tertia ibi. *cuius dicti rationem*. C D

Circa autem hanc partem tertiam tria facit, quia primò facit, quod dictum est. Secundò circa hoc mouet quæstionem nouam, videlicet, quare Christus non solum dicatur natus, sed etiam secundùm Apost. dicatur factus. Tertio soluit quæstionem propositam, & quod dixerat, confirmat per Ambrosium. Secunda ibi, *sed quæri potest*. Tertia ibi, *Quia enim non humano semine.* & in hoc terminatur sententia præsentis lectionis, & distinctionis.

QVAESTIO I. PRINCIPALIS.

V I A Magister in littera tangit triplicem causam incarnationis Verbi, videlicet, Spiritum Sanctum, de quo sic natus est Christus, vt non sit pater eius; & Mariam Virginem, de qua sic natus est Christus, quòd est mater eius. Et gratiam vnionis, per quam natura humana vnita est Verbo ipsi. Ideo de his tribus quæremus, prout comparantur ad incarnationem: videlicet de Spiritu Sancto, de Maria Matre Christi, & de gratia pręfata. Circa primum quæruntur tria.

Primò. Vtrum Spiritui Sancto propriè possit attribui incarnatio.

Secundò. Vtrum ei attribui possit appropriatè.

Tertiò. Vtrum ex tali attributione, vel appellatione Spiritus Sanctus possit dici pater Christi.

ARTIC. I.

Vtrum Incarnatio Verbi non solum appropriatè, sed etiam propriè possit attribui Spiritui Sancto. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3 p.q.32.art.1. & 2. Caiet. & Medina ibid. Ricchar.in 3.d.4.q.1.D.Bonau. in 3. d. 4. art.1.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd Incarnatio Verbi non solùm appropriatè, sed etiam propriè possit attribui Spiritui Sancto. Nam illud, quod solùm attribuitur vni personæ, & non alijs, videtur propriè pertinere ad illam personam: sed incarnatio Verbi, secundum Scripturam sacram, attribuitur Spiritui Sancto, & non alijs, ergo, &c. Probatur assumptum, sic enim dicitur C

Matth.c.1. Matth. 1. *Cùm esset desponsata Mater Iesu Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*, &c.

Præterea, quòd solum attribuatur Spiritui Sancto, patet per illud, quod dicitur eodem capite. *Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollet eam traducere, hæc eo cogitante, Ecce Angelus Domini in somnis apparuit ei dicens, Noli timere &c. Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est*, ergo &c.

Præterea, quòd hoc attribuatur Spiritui D

Luc. c.1. tui Sancto, patet per illud Lucæ 1. Nam cùm quæsiuisset Maria, *Quomodo fiet istud, &c. respondit ei Angelus, Spiritus Sanctus superueniet in te* &c.

Præterea. Hòc idem patet, per illud, quod habetur in Symbolo de Christo, vbi dicitur: *Qui conceptus est de Spiritu Sancto; natus ex Maria Virgine.* ergo sicut est natus de Maria Virgine, sic fuit conceptus de Spiritu Sancto, sed natus fuit de Maria Virgine, etiam propriè, quia de nulla alia muliere fuit natus, ergo fuit conceptus de Spiritu Sancto propriè, quia

A vt videtur, nulla alia persona operata est conceptionem, vel incarnationem illam.

IN CONTRARIVM est, quod ait August. 2. de Trinit. cap. 10. *Trinitas propriè inseparabiliter operatur*. omnia ergo quæ videmus, non sunt vnius personæ tantum, sed totius Trinitatis, ad quam spectat inseparabiliter operari.

Præterea. Idem August. eodem lib. & cap. loquens de natura humana à Verbo assumpta, ait. *Humanam illam formam ex Virgine Maria tota Trinitas operata*

B *est*. ergo &c.

RESOLVTIO.

Incarnatio Verbi non attribuitur Spiritui Sancto propriè, quia supra personam incarnatam non habet authoritatem, quæ soli patri competit: neque incarnationem terminauit, quod solus Filius fecit: nec materiam fœtus ministrauit, quam sola Mater præbuit: sed quia cum alijs personis habuit authoritatem, & efficientiam super opus incarnationis: ideo solum appropriatè incarnatio ei tribuitur.

RESPONDEO dicendum, quòd in incarnatione Verbi possumus duo considerare, rem ipsam, quæ est incarnatio, & modum fiendi ipsius rei, siue ipsius incarnationis, res autem ipsa facta, quæ est incarnatio, non propriè potest attribui Spiritui Sancto. Quia hoc posset esse quinque modis, vel quantum ad authoritatem supra personam incarnatam, & sic potest attribui soli Patri: nam solus Pater habet authoritatem super personam Filij incarnatam, quia Filius non procedit nisi à solo Patre: & si dicatur aliquando Filius mitti à Spiritu Sancto, hoc non est propter authoritatem, quam habeat Spiritus Sanctus super personam Filij, sed propter authoritatem, quam habet super effectum, ad quem faciendum mittitur persona Filij, vt sit illuminatio mentis nostræ, vel intellectus, iuxta illud Augustini, qui ait de Filio 7. de Trinitate. cap. 11. *Eo Filius, quo Verbum, & eo Verbum, quo Filius*. & quia Verbum procedit per modum intellectus, ideo illuminatio mé- D. P. Aug. Tom. 3.

tis

tis nostræ; vel intellectus appropriatur A Filio: si ergo Filius dicatur mitti à Patre, vel à Spiritu Sancto ad illuminandam mentem nostram, hoc non erit eodem modo: quia mittitur à Patre tanquam ab habente auctoritatem supra personam Filij, & tanquam ab habente auctoritatem super illum effectum, qui est illa illuminatio, quæ appropriatur ipsi Filio: sed Spiritus Sāctus dicitur ad hoc mittere Filium, non quia habeat auctoritatem super personam Filij, sed quia habet auctoritatem super illum effectum, ad quem mittitur idem Filius.

Spiritus Sāctus dicitur mittere Filium, nō quia habet authoritatē supra eius personam, sed super effectum, ad quem mittitur Filius

Et quod dictum est de missione Filij inuisibili, quando mittitur ad illuminandam mentem, veritatem habet de missione visibili, prout Filius missus est in carnem, de qua missione dicitur Baruch 3. *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est:* in huiusmodi enim missione inuisibili, si dicitur Filius esse missus à Spiritu Sancto, iuxta illud Isai. 48. *Nunc Dominus meus misit me, & Spiritus eius:* hoc non est, quòd Spiritus Sanctus habeat auctoritatem super personam Filij, sed solum, quia habet auctoritatem super effectum incarnationis, secundum quem incarnatus est Filius. Dicemus ergo, quòd sicut Spiritus Sanctus procedit à Patre, & Filio auctoribus, prout ait Hilarius. suo lib. de Trinit. & determinauimus in primo: sic Filius mittitur in mentem inuisibiliter, vel mittitur in carnem visibiliter à solo Patre authore, quia solus Pater habet authoritatem super personam Filij. Declaratus est ergo primus modus, quomodo alicui personæ diuinæ potest attribui propriè incarnatio, vel missio Filij in carnem, vt puta, si persona illa habeat auctoritatem super personam Filij, hoc autem non habet Spiritus Sanctus, sed solus Pater.

Baruc. c. 3. *Isai. c. 48.* *Author in 1. sent.*

Secundo modo potest hoc intelligi, dato, quòd non habeat auctoritatem super personam Filij, sed super ipsum effectum, vel super ipsam incarnationem, secūdum quam missus est visibiliter Filius, hæc autē authoritas competit quidē Spiritui Sancto, sed non propriè, licèt enim possit ei competere appropriatè, vt in sequenti quæst. patebit, tamen non competit ei propriè: quia huiusmodi authoritas competit toti Trinitati, vt supra patuit per August. 2. de Trinit. cap. 10. vbi ait, quòd *inseparabilia sunt opera Trinitatis*. Et ibi specialiter, opus incarnationis attribuit non vni personæ, sed toti Trinitati: hoc idem dicit in Enchiridio cap. 36. vbi loquens de incarnatione similiter ait, quòd inseparabilia sunt opera Trinitatis. Ex quo concludi potest, quod non vna persona tantum, sed tota Trinitas operata est incarnationem illam.

Tom. 3. *Tom. 3.*

Tertio modo potest hoc intelligi, non quantum ad authoritatem, sed quantum B ad causalitatem, vtrum causalitas, & efficientia incarnationis propriè possit attribui Spiritui Sancto. Sed quæres differentiam inter authoritatem, & causalitatem.

Quomodo differāt authoritas, & causalitas.

Ad quod dici potest, quòd nomen authoritatis, & principalitatis recipimus in diuinis. Recipitur enim ibi nomen principalis, secundum quem modum loquitur Augustin. 15. de Trinit. cap. 26. quòd Spiritus Sanctus procedit à Patre principaliter: recipitur etiam ibi nomen Authoris, secundum quem modum, vt supra diximus, loquitur Hilarius, quod Spiri- C tus Sanctus procedit à Patre, & Filio authoribus, sed nomen causæ non propriè recipitur in diuinis, cuius ratio est, quia causa propriè loquendo est, ad cuius esse sequitur aliud, sed in Diuinis, secundùm quod loquuti sunt Sancti, qui sunt nostri Philosophi, & quos sequi debemus, non est aliud, & aliud, quia non est ibi alietas essentiarum, licèt sit ibi alius, & alius, quia est alietas personarum. Et si aliquando inueniatur nomen causalitatis in diuinis, vt si dicatur, quòd Pater est causa D Filij, ibi causa accipienda est pro principio, vt dicatur Pater causa Filij, quia est principium Filij. Nam principalitas reperitur in diuinis, sed non propriè causalitas. Reuertamur ergo ad propositum & dicamus, quòd tertius modus attribuendi propriè incarnationem Spiritui Sancto potest esse secundum causalitatem, secundum quem modum loquendi, dicemus, Spiritum Sanctum fuisse causam efficientem illius incarnationis, sed non propriè, quia non fuit talis causa sola persona Spiritus Sancti, sed tota Trinitas, vt est per habita manifestum.

Tom. 3. *Nomen causæ non est propriè in diuinis.* *Sancti dicūtur Philosophi Theologorum, secundū quos loqui debemus.* *In diuinis non est aliud & aliud, sed alius, & alius.* *Nomen causæ in diuinis exponitur pro principio.*

Quar-

Quarto modo poteſt hoc intelligi quantùm ad carnis ſuſceptionem, vel quantùm ad incarnationis terminationem. Et hoc modo incarnatio non eſt attribuenda Spiritui Sancto, ſed ſoli perſonæ Filij, quia ſola perſona Filij eſt incarnata, ſola perſona Filij ſuſcepit carnem, ad ſolam perſonam Filij terminata eſt incarnatio, ſolus Filius factus eſt homo.

Nam nec Pater, nec Spiritus Sanctus eſt incarnatus, nec factus homo, propter quod ſupra poſuimus exemplum de duabus perſonis induentibus tertiam, ita tamen quòd illa perſona etiam induat ſeipſam, quo poſito, tres perſonæ eſſent induentes, ſed vna ſola perſona eſſet induta. ſic omnes tres perſonæ operatæ ſunt incarnationem illam, ſed vna ſola perſona eſt incarnata, vel induta carne.

Quinto modo poteſt attribui alicui perſonæ incarnatio, tanquam tribuenti materiam, vnde formata eſt caro. Et hoc modo incarnatio non attribuitur Spiritui Sancto, ſed ſoli matri, quæ materiam miniſtrauit, ſecundùm quem modum loquitur Magiſter in littera, quòd *non de ſubſtantia Spiritus Sancti partus ſemen accepit*. Partus enim, id eſt filius, in alijs hominibus à Chriſto, à patre accipit ſemen, per quod formatur, à matre accipit materiam, ſiuè ſanguinem, de quo formatur: & quia in generatione Chriſti non intercesſit ſemen virile, ſed ſolùm puriſſimus ſanguis Virginis, de quo fuit formatus: ideo iſto quinto modo attribuendi incarnationem Spiritui Sancto, quòd exhibuerit materiam, de qua formata eſt caro Chriſti, non competit piritui Sancto; ſed ſoli matri: vel ſi vellemus hoc attribuere Spiritui Sancto, prout materia reducitur in cauſam efficientem, & organizat, & diſponit cauſam ad talem formam, ſic nec hoc modo attribuitur incarnatio Spiritui Sancto propriè, ſed toti Trinitati, quia omnes tres perſonæ organizauerunt materiam illam ad ſuſceptionem humanæ formæ, vel rationalis animæ, ſecundùm quarum ſuſceptionem, ſcilicet rationalis animæ, & carnis, Chriſtus factus eſt homo. Sic ergo dicendum eſt de ipſa re facta, vel de ipſo Filio, vt eſt factus caro, vel vt eſt factus homo:

Sed quid dicendum ſit de modo fiendi, infra, poterit declarari.

RESP. AD ARGVM.

Omnia autem argumenta, in contrarium facta, de leui ſoluuntur. Nam cùm dicitur, quòd *Maria inuenta eſt in vtero habens de Spiritu Sancto*; & cùm ſubditur, *quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt*: & cùm Angelus illam incarnationem adſcripſit Spiritui Sancto, dicens, *Spiritus Sanctus ſuperueniet in te*: & cùm in Symbolo dicitur de Chriſto, quòd *conceptus eſt de Spiritu Sancto*. Hæc omnia intelligenda ſunt non propriè, quòd ſola perſona Spiritus Sancti hoc fecerit, quia tota Trinitas, vel omnes tres perſonæ induerunt Filium carne, & omnes tres operatæ ſunt incarnationem illam, ſed omnia illa intelligenda ſunt appropriatè, quia licèt tota Trinitas operata ſit incarnationem, tamen operatio illius incarnationis competens toti Trinitati, congruè poteſt appropriari ſoli perſonæ Spiritus Sancti, vt in ſequenti quæſtione patebit.

Omnia argumenta concludſit Spiritui S. attribui incarnationem Verbi, appropriatè: nō propriè.

ARTIC. II.

Vtrum incarnatio Verbi appropriatè attribuatur Spiritui Sancto. Concluſio eſt affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 32. art. 1. & 2. & omnes authores ſupra citati.

SECVNDO quæritur, dato, quòd operatio incarnationis non debeat attribui Spiritui Sancto propriè. Vtrum poſſit ei attribui appropriatè.

Et videtur, quòd non, quia operatio diuina eſt ipſa ſua eſſentia; eſſentia autē non attribuitur alicui perſonæ, ſed eſt communis tribus, ſi enim appropriaretur alicui, potiſſimè deberet appropriari Patri, qui eſt fontana Deitatis; ergo non Spiritu Sancto.

Præterea Damaſcen. lib. 3. cap. 1. vult, quòd in incarnatione manifeſtatur ſimul bonitas, potentia, iuſtitia, & ſapientia Dei;

D. Damaſc. lib. 3. c. 1.

Dei: sed potentia appropriatur Patri, sapientia Filio, bonitas Spiritui Sancto: ergo incarnatio non debet attribui alicui personę, sed dici communis tribus.

Preterea. Si incarnatio attribuatur Spiritui Sancto, hoc erit actiuè tantùm: sed actio videtur immediatè egredi à potentia: ergo illi appropriatur omnis actio, cui appropriatur potentia: potentia autem appropriatur Patri: ergo &c.

Preterea. Idem est incarnari, quòd missio Filij in carnem: sed solus Pater habet authoritatem super personam Filij: ergo soli Patri debet hoc appropriati.

Art. praeced. IN CONTRARIVM sunt omnes illę quatuor authoritates superius assignatę, in quibus specialiter attribuitur opus incarnationis Spiritui Sancto: sed nō potest attribui aliquid specialiter alicui personę, nisi illud ei specialiter competat, vel propriè, vel appropriatè: cùm ergo opus incarnationis Spiritui Sancto non attribuatur propriè, quia tota Trinitas operata est opus illud, sequitur quòd ei competat appropriatè.

Preterea. Omnis operatio diuina specialiter procedit à Deo, secundùm rationem alicuius attributi; sed quodlibet diuinorum attributorum potest appropriari alicui personę diuinę, sicut potentia Patri, a quo sunt omnia: ergo &c.

RESOLVTIO.

Verbi incarnatio specialiter appropriatur Spiritui Sancto, quia in ea relucet diuinus amor, bonitas, gratia, & iustitia, quæ attribuuntur Spiritui Sancto: & cùm Pater, & Filius in ipso opere incarnationis habeant aliquid specialiter proprium; congruum est, vt Spiritus Sanctus habeat aliquid specialiter appropriatum.

RESPONDEO quòd non est inconueniens aliter, & aliter idē appropriari omnibus personis generaliter, & alicui personę specialiter, prout refulgent ibi plura attributa appropriata pluribus personis, vel prout ibi refulget vnum, vel plura appropriata vni personę tantum. In incarnatione ergo Verbi relucent plura attributa appropriata pluribus, vel etiam omnibus personis. Nam ibi potissimè relucet diuina potentia, quia ibi fuerunt coniuncta maximè distantia, vnde natura humana, quę de se est quid creatum, & natura diuina, quę est quid increatum, ambę illę naturę, sic distantes, coniunctę fuerunt in vna persona Verbi. Hinc est quòd Boetius de hoc fecit librum, sic intitulans eum, *De duabus naturis, & vna persona Christi*. Et quia potentia appropriatur Patri, ideo opus incarnationis, non obstante, quòd tota Trinitas hoc fecerit, congruè potest appropriari Patri. Opus incarnationis, ratione omnipotentiæ vnientis duas naturas infinitè distātes, appropriatur Patri, vt ordinatè factum fuit, appropriatur Filio, vt misericorditer, Spiritui S. Cap. 2.

Secundò ibi potissimè relucet diuina sapientia, prout debitè, & ordinatè facta fuit, quia vt dicitur 1. Metaph. *Sapientis est ordinare, & non ordinari*, & quia Filio appropriatur sapientia, potest illud opus appropriari Filio.

Tertiò potest appropriari Spiritui Sancto, prout ibi potissimè relucet diuina misericordia, quia non despexit salutem proprij plasmatis, quę omnia dicta sunt a Damasceno 3. lib. cap. 1. D. Damasc. lib. 3. c. 1.

Sed licèt sic varijs modis possint fieri huiusmodi appropriationes, vt scripta cōmunia dicunt, & vt talia accepta sunt à Damasc. lib. 2. c. prelibato, possumus tamē duplici via declarare, quòd opus incarnationis congruè appropriari debeat Spiritui Sancto. & ideo non immeritò Scriptura sacra, cuius est maior authoritas, quàm tota humani ingenij perspicacitas, vt dicit August. 2. super Gen. specialiter Spiritui Sancto appropriat dictum opus. Prima igitur via ad hoc sumi potest ex parte ipsorum nominum attributorum diuinorū, secunda ex parte diuinarum personarum. Opin. communis. Modus Aegidij. Tom. 3.

Prima via sic patet, quia multa attributa appropriata Spiritui Sancto relucent in opere incarnationis, videlicet diuinus amor, diuina bonitas, diuina gratia, & diuina iustitia, omnia autem hæc quatuor attributa appropriantur Spiritui Sancto. Relucet enim potissimè in incarnatione diuinus amor, quia vt dicitur Ioan. 3. *Sic enim Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret*. Vbi Chrysostomus dicit, quòd *si Deus Pater pro redemptione nostra dedisset suum Angelum, vel Archangelum, non esset signum magni amoris, sed quia dedit Filium propriū, ideo &c.* Ex quatuor attributis Spiritus S. cōcluditur incarnationem ei attribui. Io. c. 3.

Rursus

Rursus si Deus Pater habuisset plures filios, & dedisset vnum ex eis, fortè non fuisset signum magni amoris, sed quia non habet nisi vnicum Filium, & illum vnicum dedit pro salute nostra, signum fuit magni amoris; Cum ergo amor, si sumatur personaliter, sit ipsa persona diuina Spiritus Sancti, qui est amor Patris, & Filij, & nexus vtriusque: ergo &c. Declarata est igitur via prima, videlicet, quomodo ex parte ipsius attributi, quod est amor, incarnatio Verbi congruè approprietur Spiritui Sancto.

B Secunda etiã via ex secũdo attributo, quod est bonitas, ex præcedẽtibus est sufficiẽter declarata. Nam in hoc apparuit potissimè bonitas diuina, quòd non despexit salutem proprij plasmatis; sed vt redimeret hominem, quem ante iam plasmauerat, Dei Filius verus Deus, & verus homo seipsum morti tradidit, & pro nobis propriũ sanguinem fudit; & quia hoc attributum bonitatis potissimè appropriatur Spiritui Sancto, qui procedit per modum voluntatis, cum Philosophus in 1. Ethicor. definiat bonum per ordinem ad voluntatem, vel ad appetitum, dicens, *Bonum est, quod omnia appetunt*: C Incarnatio Filij Dei, in qua potissimè relucet bonitas diuina, congruè debet appropriari, & attribui Spiritui Sancto, cui appropriatur bonitas.

Tertia autem via, sumpta ex tertio attributo, quod est gratia, patere potest ex ijs, quæ dicuntur in littera, his verbis, *Profectò modus iste, quo natus est Christus de Maria, sicut Filius, & de Spiritu Sancto non sicut filius, insinuat nobis gratiam Dei, qua homo ille nullis meritis præcedentibus in ipso exordio naturæ suæ, quo esse* D *cepit, Verbo Dei copularetur in tantam personæ vnitatem, vt idem esset Filius Dei, quod filius hominis, & filius hominis quod Filius Dei*. Et quia illud quod fit ex gratia, fit ex beneplacito voluntatis, ideo congruè appropriatur hoc Spiritui Sancto, ad quem spectat procedere à Patre, & Filio per modum voluntatis; sicut ad Dei Verbum, vel ad Dei Filium spectat procedere à Patre per modum intellectus.

Quod fit ex gratia, fit ex beneplacito voluntatis.

Quarta autem via, ex parte quarti attributi, videlicet ex parte diuinæ iustitiæ, quæ secundùm ordinem superiùs positum, ponebatur quarto loco, & dicebatur quartum attributum, de lcui paterre potest. Nam ad iustitiam pertinet quælibet ordinare in suum locum, & malos ordinare in pœnam, & bonos in gloriam. Sic enim omnia ordinantur in suum locum, quando ordinantur in suum finem. Finis autem malorum est pœna illa, quæ est æterna mors, sicut finis bonorum est illa glotia, quæ est æterna vita. Cum ergo idem sit finis, & bonum, & qui destruit finem, destruit omne bonum, vt vult Commentator 2. Metaph. ideo Spiritui Sancto, cui appropriatur bonitas, debet appropriari iustitia, quæ omnia ordinat in suum finem, & quia bonitas appropriatur Spiritui Sancto: ergo &c.

Auerr. 2. Metaph. com 8.

Enarratis ergo quatuor vijs, sumptis ex parte diuinorum attributorum; quare opus incarnationis appropriatur Spiritui Sancto, sicut Scriptura sacra, & benè sæpè ei appropriat, volumus enarrare quintam viam, ad hoc idem sumptam ex parte diuinarum personarum; nam in opere incarnationis, Pater habet aliquid speciale proprium, sicut est authoritas super personam Filij incarnatam, vel in carnem missam, & ideo secundùm Augustinum 2. de Trinit. cap. 10. vox illa, de qua habetur Matth. 3. *Hic est Filius meus dilectus* &c. licèt fuerit talis vox cantata à tota Trinitate, specialiter tamen repræsentabat personam Patris, cuius Christus Dei Verbum, est naturalis Filius; sic etiam & Filius in illo opere incarnationis habet aliquid proprium, & speciale sibi, quod est carnis assumptio. Nam, licèt tota Trinitas sit operata incarnationem illam, solus tamen Filius est incarnatus, vel solus Filius assumpsit carnem, vel ad solum Filium terminata est incarnatio. Sed Spiritus Sanctus quantùm ad ipsam rem factam, vel quantùm ad ipsum opus factum nihil habet ibi proprium, vt prima quæstio superius declarabat; congruum ergo erat, quòd in tanto opere, sicut est incarnatio Verbi, per quod redemptum est totum genus humanum, ex quo Spiritus Sanctus non habebat ibi aliquid speciale proprium, saltem habetet ibi aliquid specialiter appropriatum,

D.P. Aug. 2. de Trin. c. 10. tom. 3

Matth. c. 3.

Pater, & Filius in opere incarnationis habuerunt aliquid speciale, & proprium: sed Spiritus S. habuit tantum aliquid appropriatum speciale.

A per quod tale opus specialiter approprietur Spiritui Sancto.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd operationes diuinæ approprientur aliquibus attributis diuinis, & quia omnia attributa præsupponunt diuinam essentiam, ideo non sequitur, quòd si aliqua operatio approprietur alicui personæ diuinæ, quòd ei approprietur diuina essentia.

Attributa præsupponunt essentiam, ideft nostro modo intelligendi: & personis ratione attributorum appropriatur operationes, ideo nō sequitur, vt eis approprietur essentia propter talem distinctionem.

Ad secundum dicendum, quòd quamuis opus incarnationis possit appropriari cuilibet personæ diuinæ, tamen potissimè debet appropriari Spiritui Sancto, tàm ex parte diuinorum attributorum, quàm ex parte diuinarum personarum.

Cuilibet personæ appropriari potest incarnatio: sed potissimè Spiritui S.

Ad tertium dicendum, quòd in omnibus operibus diuinis generaliter relucet diuina potentia, quæ appropriatur Patri, sed in opere incarnationis specialiter relucent diuinus amor, & bonitas, & gratia, & iustitia. Et quia speciale etiam secundùm Iuristas, & benè, in hac parte derogat generali; ideo incarnationis opus tanquam quid speciale, specialiter appropriatur Spiritui Sancto.

Quia speciale derogat generali: ideo specialiter dicitur opus incarnationis appropriari Spiritui Sancto.

Ad quartum dicendum, quòd Pater, ex quo habet authoritatem in Filium, in opere incarnationis dicitur habere aliquid specialiter proprium: Spiritus Sanctus verò, quia non habet aliquid proprium, dicitur habere aliquid appropriatum, ex quibus ei specialiter appropriatur opus incarnationis.

ARTIC. III.

Vtrum Christus ex appropriatione Spiritus Sancti ad opus incarnationis possit dici filius Spiritus Sancti. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 32. art. 3. Caiet. & Medina ibidem. Ricchard. in 3. dist. 4. q. 2. D. Bonau. in 4. d. 4. art. 1. q. 1. Argent. q. 1. art. 4. Alens. 3. p. q. 8. memb. 4.

B ERTIO quæritur Vtrum opus incarnationis ita specialiter approprietur Spiritui Sancto, quòd Christus incarnatus possit dici filius Spiritus Sancti.

Et videtur, quòd sic. Nam in incarnatione, non obstante, quòd eam tota Trinitas operata est, tamen homo Iesus Christus specialiter dicitur Dei Patris Filius: pari ergo ratione potest dici filius Spiritus Sancti, vel totius Trinitatis, specialiter tamen Spiritus Sancti, quia ei specia-

C liter approprietur incarnationis opus.

Præterea, secundum Philos. in 15. de animalibus, vt supra per multas authoritates ostendimus, in generatione prolis mater administrat materiam, & se habet, vt quid passiuum, Pater autem inducit formam, & se habet vt quid actiuum: & quia in generatione Christi Spiritus Sanctus se habuit, vt quid actiuum, & fecit totum illud, & amplius, quod in alijs hominibus facit paternum semen: ergo &c.

Arist. lib. 15 de Animal.

Præterea ex hoc dicitur aliquis pater alicuius hominis, quia conceptus est ex

D ipso in vtero matris, de qua est natus, quia hoc verificatur de Christo respectu Spiritus Sancti, & Mariæ Virginis, iuxta illud Symboli: *Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine*: ergo &c.

Præterea. Videtur, quòd Christus possit dici filius totius Trinitatis: sed quod competit toti Trinitati competit Spiritui Sancto, ergo &c. Probatur assumptum. Nam quælibet creatura, secundùm quod huiusmodi, potest dici Filius Dei, vel totius Trinitatis, quæ creauit eam, iuxta illud Deuteron. c. 32. *Nunquid non ipse est Pater*

Deut. c. 32.

Pater tuus, qui creauit te, &c. sed Christus, secundum quod homo, potest dici creatura, iuxta August. 4. de Trinit. c. 19. vbi dicit, *Christum Dei Filium factum esse creaturam, per quem facta est omnis creatura*.

D.P. Aug. tom. 3.

IN CONTRARIUM est Magister in littera, qui assignãs differentiã inter Christum natum de Spiritu Sancto, & Maria Virgine, ait, quòd *sic natus est de Maria Virgine, quòd est eius filius; sed sic natus est de Spiritu Sancto, quòd non est eius filius*.

Præterea. si Christus posset dici filius Spiritus Sancti, hoc esset, quia esset eius filius adoptiuus: sed vt infra patebit, Christus non debet dici filius adoptiuus, sed solùm naturalis: ergo &c.

A B

RESOLVTIO.

Christus non potest dici filius Spiritus Sancti, quia, etsi habeat rationem principij actiui in generatione Christi, quod est vnum ex quinque requisitis ad hoc, vt aliquis dicatur pater alicuius, secundùm carnem: tamen non præbuit semen: non se habuit naturaliter: non communicauit substantiam suam: neque fecit sibi similem in natura: quæ sunt alia quatuor ad carnalem generationem requisita.

C

RESPONDEO dicendum, quòd Augustinus hanc quæstionem definit in pluribus locis, & specialiter determinat eam in Enchirid. cap. 36. vbi ait, quòd *Christus sic natus est de Spiritu Sancto; quòd nullo modo sit filius Spiritus Sancti*. in eodem autem lib. cap. 37. soluit argumentum factum: quare Christus dicatur natus de Spiritu Sancto, & tamen non dicatur filius Spiritus Sancti, quia non quicquid nascitur de aliquo, debet dici filius eius; Nam de homine nascitur capillus, & vermiculus, tamen nihil eorum est filius hominis. Sed quia fortè aliquis diceret, capillus, &c. huiusmodi nascuntur de homine materialiter, sed Christus natus est de Spiritu Sancto effectiuè, quia opus incarnationis causauit, & fecit Spiritus Sanctus: ideo ibidem aliud exemplum adducit, quòd quilibet baptizatus dicitur regeneratus, vel natus ex aqua, & Spiritu

Tom. 3.

Non omne, quod nascitur de aliquo, dicitur filius eius.

D

Sancto, & tamen nullus baptizatus dicitur filius aquæ, & si possit dici quòd aqua Baptismi causat, & auget in nobis gratiam, quia sacramenta nouæ legis non sunt sacramenta ægena, quòd solùm sint signa, & non causa gratiæ, quia suo modo omnia huiusmodi sacramenta sunt causantia, & efficientia ipsam gratiam. Hæc etiam materia satis tractatur in littera, quòd Christus sic natus est de Spiritu Sancto, vt non sit filius eius. Verba enim Magistri in littera posita, sunt desumpta ab Augustino in Enchirid. locis citatis, neque solùm in Enchiridio quæstionem præfatam definit Augustin. sed etiam determinat eam 2. de Trinit. c. 10. vbi ait: *Nec enim Iesus Spiritus Sancti filius, aut etiam filius suus credi, aut intelligi potest*.

Sacramẽta nouæ legis causant gratiam.

Tom. 3.

Est autem hæc veritas quæstionis propositæ, quòd Christus sic natus est de Spiritu Sancto, vt non sit filius eius. Verum hanc veritatem diuersi diuersimodè manifestant. Præsumpserunt enim quidam dicere, quòd hæc propositio. Christus est filius Spiritus Sancti. non debet negari tanquam aliquid simpliciter, falsum, sed tanquam aliquid præstans occasionem errandi, tàm circa æternam generationem Filij, quàm etiam circa temporalem. Circa æternam enim generationem Filij præstaret occasionem errandi hoc dictum, quia sequeretur ex hoc quædam confusio relationum, vel quædam confusio istius relationis, quæ est filiatio, si Christus posset dici non solùm filius Patris, sed etiam filius sui ipsius, & Spiritus Sancti.

Prima opinio aliquorum.

Præstaret etiam hoc dictum secundùm eos, occasionem errandi circa generationem Filij temporalem, si enim Christus esset filius Spiritus Sancti secundùm hominem, vel secundùm generationem temporalem, videretur sequi, quòd Spiritus Sanctus genuisset eum de sua substantia, quod esset erroneum dicere. Aduertendum autem, quòd sic dicentes, ne præstetur occasio errandi, non solùm debemus negare Christum esse filium Spiritus Sancti, sed etiam esse Filium totius Trinitatis. Ne ex hoc dicto incidamus in errorẽ Arrij dicentis Christum esse puram creaturam; vel in errorem

Errores Arrij, & Nestorij.

rem Nestorij asserentis, in Christo plures personas, vel saltem plura supposita: ex quibus dictis sequeretur Christum non esse Dei Filium naturalem, quia in eo non esset natura humana in vnitate suppositi, vel personæ, sed solùm esset filius adoptiuus, si humana natura in Christo non sit coniuncta Verbo, nisi per gratiam, sequendo præfatas opiniones: sed dicere negandum esse, Christum esse filium Spiritus Sancti, vel esse filium totius Trinitatis, & per consequens sui ipsius, solùm propter vitandum errorem, vel errores, & non propter falsitatem eius quod dicitur, est contra August. 2. de Trinitate cap. 10. vt supra diximus, asserentem, quòd *nec Iesus Christus Spiritus Sancti filius, aut etiam filius suus credi, aut intelligi potest*. Est ergo huiusmodi dictum incredibile, & non intelligibile, ergo & per se falsum.

Tom. 3. Refellitur aliorũ opinio, & soluuntur rationes pro ea adductæ

Quod autem dicunt de confusione relationum, quia tunc viderentur contrariæ relationes inesse eidem. Dici potest non esse inconueniens diuersis respectibus; non solùm contrarias relationes; sed etiam communia, vel opposita absoluta inesse vni, & eidem simul, vnus enim, & idem Christus, qui erat simul Deus, & homo, simul erat passibilis, & mortalis vt homo, & impassibilis, & immortalis, vt Deus. Vtrum autem concedi possit simpliciter, quòd Christus sit creatura, quia hoc videtur dicere Aug. 4. de Trin. c. 19. dicens, *Dei Filium factum quippe esse creaturam, per quem facta est omnis creatura*, & Vtrum in Christo sint plura supposita, & plura indiuidua, hæc inferius patefient. Nunc autem scire sufficiat hoc dictum esse secundùm se falsum, Christum esse filium Spiritus Sancti, & Spiritum Sanctum esse patrem Christi, dicente Magistro in littera, Christum natum esse de Maria, & Spiritu Sancto, sed sic natum de Maria, quòd ipsa est Mater eius, sic autem de Spiritu Sancto, quòd Spiritus Sanctus non est pater eius.

Tom. 1.

Secunda opinio.

Sed quomodo hoc dictum sit falsum, quòd Christus est filius Spiritus Sancti, diuersi diuersimodè declarant: nam quidam hoc declarant ex vnitate ipsius esse, quod est in Christo. Etenim quia in Christo non est (vt aiunt) nisi vnum esse, quod non habet Christus ab aliqua persona diuina, nisi à Patre, ideo solum est Filius Patris, non Spiritus Sancti. Sed isti videntur concludere Christum non esse filium Mariæ Virginis, quia ab ea non accepit illud esse simpliciter, quod à Patre habet.

Refellitur dicta opin.

Dicemus ergo, quòd generatio est opus naturæ, vt dicit Damasc. lib. 1. cap. 8. vel generatio est via in naturam, quia ex hoc aliquis dicitur filius alicuius, prout per generationem accipit naturam similem illi, cuius est filius. Propter quod cùm in Christo sint duæ generationes, & duæ acceptiones naturarum, quia in eo est generatio æterna, per quam accipit a Patre naturam diuinam, non solùm similem, sed eandem cum Patre: & est in eo generatio, vel natiuitas temporalis, per quam accepit naturam humanam a Matre similem, & eandem cum Matre; non eandem numero, sed eandem specie, quia licèt Christus, vt est Dei Filius, accipiat naturam diuinam a Patre, eandem numero, quam habet Pater, quia Pater, Filius, & Spiritus Sanctus nõ sunt plures Dij, sed vnus Deus: Filius autem carnalis, secundum quod huiusmodi, non habet eandem naturam numero cum suis progenitoribus, sed solùm similem in specie, loquendo de similitudine largè, quæ potest esse non solùm secundùm qualitatem, & secundùm essentiam, sed etiam secundùm substantiam. Quia verò iste modus assignandi falsitatem præfati dicti, quòd Christus non est filius Spiritus Sancti ex vnitate ipsius esse, vel ipsius suppositi, quod est in Christo, non est conueniens, ideo est alius modus assignandi huiusmodi falsitatem, ex varijs modis filiationum.

Tertia opinio.

Refellitur tertia opin.

Dicunt enim quidam, quod Christus non potest verè dici filius Spiritus Sancti, vel totius Trinitatis, quia nonnisi tripliciter dicitur aliquis filius: vel per generationem, vel per adoptionem: vel per creationem, Christus autem non est filius Spiritus Sancti per creationẽ, quia respectu Spiritus Sancti magis dicitur factus, quàm genitus. Sed hoc potest improbari, quia idem videtur importare hoc nomen genitus, & hoc nomen natus: sed, vt patet, Magister in littera simpliciter concedit

Quarta opinio.

Improbatur dicta opin.

dit Christum esse natum ex Spiritu Sancto, ergo hoc modo quo cōcedimus natū, videtur, quòd possimus concedere genitum. Qui verò dicunt, quòd Christus respectu Spiritus Sancti dicitur factus, sic etiam respectu Virginis Mariç, potest dici factus, iuxta illud ad Galat. 4. *Misit Deus Filium suum factum ex muliere.* Improbant etiam isti alios duos modos filiationis, quòd Christus non potest dici filius Spiritus Sancti, vel totius Trinitatis per creationem, quia Christus non est creatura, nec per adoptionem, quia Christus non est filius adoptiuus, sed naturalis. Verum hæc videntur aliquo modo dubia, cùm August. vt iam dictum est, concedat, quòd Christus Dei Filius factus est creatura, per quem facta est omnis creatura. Et de adoptione quare Christus non sit filius adoptiuus, cùm in eo fuerit omnis plenitudo gratię, loquendo etiam de gratia habituali, meritò potest dubitari.

Galat. c. 4.

His itaque omnibus excursis, dicamus, quòd vbi possumus procedere ex proprijs, non debemus procedere ex communibus. Dicemus ergo, quòd quantùm ad præsens spectat, quinque requiruntur ad hoc, quòd aliquis sit pater alicuius.

Opin. Aegidij.

Ad hoc, vt aliquis dicatur pater alicuius quinque requiruntur.

Primum vt respectu eius, in ijs quæ sunt secundùm carnem, vel secundùm generationem carnalem, pater habeat rationem principij actiui: quia vt Philosoph. ait in 15. de animalibus. *Hoc rationabiliter accidit, quòd pater, siue masculus exhibet speciem, siue formam, & principium motus*, idest se habet ad generationem actiuè, *fœmina autem, siue mater exhibet corpus, & materiam*, idest se habet ad generationem passiuè.

Arist. lib. 15 de animal.

Secundum autem, quod ad hoc requiritur, est, vt hoc fiat seminaliter, quia in generatione pater exhibet semen, mater autem exhibet sanguinem, quia, vt ait Philosophus in eodem 15. *Cùm masculus, & fœmina habeant corpora distincta, opertet distincta esse, quæ exhibent in generatione*, & quia masculus de necessitate exhibet semen, fœmina non de necessitate hoc exhibet, propter quod Philos. ait in eodem 15. *manifestum esse, quòd fœmella sperma ad generationem non conferat*, idest, non est necessarium, quia potest sine emissione proprij spermatis fęmina concipere, vt patet in eodem 15; Tamen in præfato libro de animalib. assignatur alia causa, ibidem enim dicitur, *si ex parte fœmellæ esset necessarium sperma, non essent necessaria menstrua.* vult ergo ibi distincta esse, quod in generatione dat masculus, siuè pater, quia de necessitate dat sperma, siue semen, & quod de necessitate dat fœmella, siue mater, quia dat de necessitate menstruum siue sanguinem. Erit ergo secundum, quod requiritur in generatione naturali, vt ipse pater se habeat seminaliter.

Tertium, quod requiritur ad esse patrem, est vt hoc fiat naturaliter, quia aliter non esset naturalis pater.

Quartum quod requiritur ad esse patrem, est, vt hoc fiat de sui substantia, propter quod Damascen. lib. 1. cap. 8. dat differentiam inter generationem, factionem, & creationem, quia generatio est de propria substantia generantis, factio de aliena, creatio de nullo.

Discrimen inter generationem, factionem, & creationem.

Quintum, quod requirirur ad esse patrē, est, quòd assimilet sibi filium in natura, quia pater, & filius de necessitate sunt eiusdem naturæ, saltem secundum speciem; De ijs autem quinque, quæ dicimus esse necesseria ad esse patrem, possemus in generatione Christi secundùm carnem saluare in Spiritu Sancto vnum tantum, videlicet, quod ibi se habuit vt principium actiuum.

Ex quinque requisitis ad esse patrem, vnum tantum cōpetit Spiritui Sancto respectu generationis Christi.

Sed quod hoc non fuerit seminaliter, rectè dicit Damasc. lib. 3. c. 2. vbi loquens de superuentione Spiritus Sancti in Mariā Virginem, ait, *non seminaliter hoc factum fuisse*. Christus ergo fuit conceptus de B. Virgine per superuentionem Spiritus Sancti non seminaliter. Fuit etiam hoc non naturaliter, quia in vno, & eodem instanti fuit formatum, & organizatum corpus Christi, & perfectum anima rationali, & coniunctū Verbo, ad quod operatio naturalis nō potuisset attingere, nimirum vt in vno, & eodem instanti hæc omnia fierent. Tertiò hoc non fuit factum de substantia Spiritus Sancti, quia, vt dicitur in littera: in conceptione Christi Spiritus Sanctus non fuit Virgini pro semine,

mine, quia de substantia Spiritus Sancti A hoc factum non fuit. Quartò, quia ex illa conceptione temporali, & secundùm carnem Spiritus Sanctus non assimilat sibi Christum in natura, quia Christus Dei Filius ex tali generatione factus est homo, & assimilatus est Virgini Mariæ in natura humana, vt posset secundùm hoc dici mater eius; non autem in hoc assimilatus est Spiritui Sancto in natura, vt posset dici pater eius. Cum ergo ad construendum, omnia requirantur, ad destruendum verò solùm vnum sufficiat, de quinque, quæ assignauimus ad esse patrem necessaria, solùm vnum potest competere Spiritui Sancto, alia autem quatuor sunt neganda ab ipso, non solùm simpliciter, ad quod sufficeret vnum solum, sed etiam multipliciter, quia quadrupliciter asserere possumus Christum sic esse conceptum, vel natum de Spiritu Sancto, idcirco Spiritus Sanctus non est pater eius.

B

Ad cōstruē dum plura requiruntur, ad destruendum sufficit vnum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum argumentum dicendum non concludere nisi de prima conditione, C quæ requiritur ad esse patrem, videlicet, quòd respectu eius se habeat vt principium actiuū, verum ista sola conditio non sufficit, sed necessariæ sunt sibi aliæ quatuor conditiones iam præhabitæ, quarum nulla, vt paruit, competit Spiritui Sancto. Quod si volumus istam primam conditionem transferre ad diuinam generationem, non dicemus, quòd ibi pater se habeat vt principiū actiuum, sed vt principium authoritatiuum, vel productiuum: nam in productionibus diuinis possumus D concedere rationem principalitatis, & rationem principij; Dicimus enim Patrem esse principium Filij, & dicimus Patrem, & Filium esse principium Spiritus Sancti, & concedimus Spiritum Sanctum procedere principaliter a Patre, sed agere, efficere, causare, non propriè ponimus in diuinis ad intra, quia omnia hæc propriè accepta sunt in aliud, secundùm quod aliud; quicquid enim propriè agit, efficit, vel causat huiusmodi est in aliud, secundum quod aliud, in diuinis tamen, licèt productus sit alius à producente, non tamen aliud. Nā, vt dicitur in de sex principijs, *omnis actio in motu fundatur*: vbi ergo non est motus, nec mutatio, ibi propriè non inuenitur actio. Et si ibi dicantur aliqua per modum actionis, & potissimè, si illa aliqua denotant distinctionem personarum, sicut diximus, quòd Pater generat, & est ingenitus, Filius generatur, & Spiritus Sanctus procedit, omnia talia dicta per modum actionis, vel passionis, semper implicant relationes, per quas est distinctio personarum, iuxta illud Damasc. lib. 1. cap. 2. *In diuinis omnia sunt vnum, præter ingenerationem, generationem, & processionem*. Non est enim in diuinis distinctio, nisi per relationes, & non sunt in diuinis nisi duo prædicamenta, substantia, & relatio, vt vult Boetius in lib. suo de Trinit. quæ duo prædicamenta hunc modū tenent, vt vult idem Boetius, quòd *substantia continet vnitatem, relatio multiplicat Trinitatem*. Generat ergo, vel producit Pater Filium, sed non propriè agit, nec facit, nec causat Filium, & si inueniatur, quòd Pater est causa Filij, loquendo de Filio, vt est Deus, tales loquutiones non sunt simpliciter admittendæ, sed exponendæ.

Ad esse patrē non sufficit vna cōditio, sed requiruntur aliæ quatuor, quæ Spiritui S. non conueniunt, ita dicendum est ad 2. & 3.

Agere, efficere, causare nō propriè ponuntur in diuinis, quia sūt in aliud, sēd quod aliud, sed si aliquando reperiatur, Sāctos dictis vocabulis vsos fuisse, illorum dicta sunt piè explicāda, non autem simpliciter admittēda.

Per iam dicta patet solutio etiam ad secundum, quia nil aliud concludit argumentum, nisi quòd in generatione temporali, id quod fuit ibi actionis, egit, vel fecit Spiritus Sanctus, sed hoc non sufficit ad esse Patrem, vt est per habita manifestum.

Ad tertium dicendum, quòd Christus conceptus est de Spiritu Sancto, sed non seminaliter, nec etiam de substantia Spiritus Sancti, nec ex illa conceptione accepit naturam diuinam à Spiritu Sancto, sed naturam humanam, in qua non conuenit cum Spiritu Sancto, vt ex hoc possit dici filius Spiritus Sancti.

Ad quartum dicendum, quòd verba Augustini habent suam expositionem, vt infra patebit, cùm disputabitur. vtrum hæc sit simpliciter admittenda, Christus est creatura; Vel possumus dicere, quòd Christus, etiam secundùm quod homo, dicit duo, nimirū naturam humanam, & suppositum Verbi in tali natura. Natura enim humana, secundum se non est homo, sed suppositum in tali natura est illud,

lud, quòd congruè dicitur homo. Non enim est idem quærere, quid significat hoc nomen homo, & pro quo supponit, quia hoc nomen homo principaliter significat naturam humanam, sicut & cætera nomina principaliter significant formam, tamen in loquutionibus factis de eis supponit pro supposito habente talem naturam. Et si dubium est in alijs, non est dubium, prout spectat ad præsentem quæstionem, vbi quæritur de filiatione. Nam filiatio non propriè competit naturæ, sed supposito. Natura enim humana non dicitur filia alicuius, sed suppositum in tali natura potest esse illud, cui competit filiatio. Verùm, licèt in Christo sit natura creata, vt humanitas; & increata, vt Deitas: Tamen non est ibi nisi vnum suppositum increatum, propter quod propriè creatura dici non potest. Et cùm dictum sit, quòd filiatio propriè competit supposito, Christus per creationem non potest dici filius totius Trinitatis, nec sui ipsius, nec Spiritus Sancti.

A

B

Christus propriè creatura dici nō potest simpliciter: sed tantùm determinatiuè, idest vt homo. Et si Sancti aliquando appellauerunt ipsum creaturam simpliciter, dicendum, quòd hoc fecerunt vt breuitati sermonis studerent, ita Aegid. infra dist. 2 q. 1. ar. 2. ad primum.

DISTINCTIONIS IV.

Pars Secunda Principalis.

De Christo Domino, prout comparatur ad B. Virginem.

QVAESTIO PRIMA.

POSTEA quæritur de secundo principali, prout Christus secundùm incarnationem comparatur ad Mariam Virginem, vel ad matrem ipsam concipientem. Circa quod quæruntur duo. Primò. Vtrum B. Virgo possit dici mater hominis Iesu Christi. Secundò ex hoc quòd dicitur mater illius hominis, Vtrum possit congruè dici mater Dei.

ARTIC. I.

Vtrum B. Virgo possit dici Mater hominis Iesu Christi. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 3. p. q. 35. art. 3. Caiet. & Medina ibid. Lychet. in 3. d. 4 q. 1. D. Bonau. in 3. d. 4. art 2. q. 1. Dur. q. 2. Baccon. q. 1. Biel. q. vnica. Argent. d. 4. q. 1. art. 2. Alens. 3 p. q. 10. memb. 5.

AD primum sic proceditur. Videtur quod B. Virgo non possit dici mater illius hominis congruè, & competenter. Quia in conceptione Christi B. Virgo ministrauit materiam tantùm, quia totam illam actionem principalem fecit Spiritus Sanctus: sed propter materiam tantùm non potest aliquid dici mater alicuius, nam licèt aliqua arbor præbeat
C aliquam materiam, de qua fit scamnum, non tamen propter hoc illa arbor potest dici mater illius scamni: ergo &c.

Præterea. Ad matrem spectat præparare materiam, de qua concipitur filius: sed materia conceptionis Christi sumpta est à reliqua carne Virginis, operatione Spiritus Sancti: ergo Virgo non debet dici mater hominis Christi.

Præterea. Sicuti caro Christi operatione Spiritus Sancti formata est de materia sumpta à B. Virgine, ita Eua operatione diuina formata est de materia
D sumpta ab Adam: sed Adam ex hoc non potest dici nec pater, nec mater eius: pari ratione B. Virgo non potest dici mater hominis Christi.

Præterea. Multò plus contulit ad conceptionem Christi Spiritus Sanctus, quàm B. Virgo, quia agens in omni actione est præstantior, quàm materia; sed Spiritus Sanctus, vt habitum est, non potest dici pater hominis Christi: ergo multò minus B. Virgo poterit dici eius Mater.

Præterea. Filiatio, vt habitum est, respicit ipsum suppositum; sed in Christo non est nisi vnum suppositum, quod est

ætcr-

æternum, & illud suppositum non habuit esse à B. Virgine, cùm fuerit æternaliter ante ipsam: ergo nullo modo Christus potest dici filius Virginis.

Præterea. In Christo non est nisi vnum esse, & illud esse non habet Christus à Virgine Beata, cùm sit quid æternum: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia in multis locis B. Virgo dicitur mater illius hominis, scilicet Iesu Christi, iuxta illud Matth. 1. *Cùm esset desponsata Mater eius*, idest illius hominis Iesu Christi. Item Ioan. cap. 19. dicitur: *Stabat autem iuxta Crucem Mater eius.*

Matth. c. 1.

Io. c. 9.

RESOLVTIO.

B. Virgo fuit vera mater Christi hominis, quia dedit ei quæcunque dant aliæ veræ matres suis filijs: nam præparauit materiam in vtero ad eius corpus formandum, locum in matrice ad conseruandum, purissimum sanguinem in vtero, & lac suauissimum extra vterum, ad ipsum nutriendum.

RESPONDEO dicendum, quòd in hac materia fortè posset facere dubiũ, quia aliqua faciunt aliæ matres in conceptione filiorum suorum, quæ non fecit Virgo in conceptione Christi: sicut est emissio spermatis, delectatio secundùm carnem, quæ multùm videtur facere ad hoc, quòd mulier grauidetur; & ideo videmus, mulieres omnes, quæ nimis vtuntur coitu, & non delectantur in coitu, rarò concipere, vel grauidari: sed omnia ista, pręterquamquod in tàm sancta muliere sunt indecentia, non sunt rursus ad propositum. Possumus enim verè concedere, Mariam Virginem in conceptione Christi fecisse omnia illa, quæ de necessitate faciunt omnes veræ matres, propter quod si arguatur de emissione proprij seminis, dicemus, quòd, vt patuit per Philos. 15. de animalib. mulier sine tali emissione potest verè concipere, & esse vera mater, etiam sine delectatione carnali: Inuentum est enim aliquas mulieres ita concepisse, & esse verè matres. Videndum est ergo ad plenam declarationem quæstionis propositæ, quid de necessitate faciunt aliæ mulieres verè matres in conceptione filiorum, & si possumus omnia illa saluare in B. Virgine, quantùm ad conceptionem Christi hominis, negare non poterimus ipsam esse veram Matrem illius hominis.

Mater potest verè concipere absque delectatione carnali.

Verum est autem, quòd Philosoph. in 15. & in pluribus locis de Animal. matri attribuit solùm præbere materiam, & esse principium passiuum; patri autem attribuit inducere formam, & esse principium actiuum. Quòd si in hoc vellemus sistere, soluta esset quæstiò, quia Spiritus Sanctus ibi fecit quicquid est actionis, licèt ex hoc non debeat dici pater Christi, quia hoc non sufficit ad esse patrem: si ergo ex B. Virgine sumptus est totus ille sanctissimus sanguis, de quo tanquam de propria materia passiuè, operatione Spiritus Sancti actiuè, formatum est corpus Christi, licèt ex parte Spiritus Sancti hoc non sufficiat, vt sit pater, nihilominus ex parte Virginis hoc sufficit, vt sit mater Christi, dicimus enim cum Magistro in littera, quòd *Christus sic natus est de Spiritu Sancto, quòd non est pater eius, & sic natus est de Maria Virgine quòd est mater eius.*

Verum, quia sic soluere quæstionem propositam est nimis superficialiter transire quantùm ad declarationem veritatis ipsius, ideo ingrediemur profundiùs, & dicemus, quòd quando Philosophus ait, quòd quicquid est ibi actionis facit pater, & quòd principium actiuum est solus pater, intelligenda sunt verba Philosophi quantùm ad actionem principalem, quæ est organizare, & formare organa, & membra fœtus; sed quantùm ad actionem pręcedentem hanc actionem principalem, quę est materiam pręparare, & facere eam aptam, & conuenientem, vt idem fiat, & formetur fœtus, hanc actionem facit mater, per cuius virtutem digestiuam digeritur, & purificatur omnis sanguis, vt sit conueniens materia prolis; & sicut est dare actionem præcedentem, hanc actionem principalem, quę est formare, & organizare fœtum, quę actio pręcedens est materiam præparare, sic etiam est dare, non solum actionem, sed etiam actiones sequentes, illam actionem principalem, quę est formare, & organizare fœtum, quę actio pręcedens

dens est materiam præparare; sic etiam est dare non solum actionem, sed etiam actiones sequentes illam actionem principalem, quæ est formare, & organizare fœtum, quæ actiones sequentes sunt saluare, & nutrire fœtum. Patri ergo dabimus vnam actionem principalem, quæ est formare, & organizare fœtum, sed matri dabimus tres, vel quatuor alias actiones, vt vna actio sit præcedens organizationem, & hæc est præparare materiam, vel purificare sanguinem, de quo fit proles. Duæ autem, vel tres aliæ actiones sunt sequentes hanc actionem principalem, quarum vna est saluare fœtum, idest præbere conuenientem locum, vt saluetur fœtus, & hoc facit mater, quia eius est præbere matricem, qui est conueniens locus ad saluandum fœtum, quia extra matricem proles ante suam completionem, quam debet habere in vtero naturaliter, & congruè saluari non potest.

Quæ actio cōpetat patri, & quæ matri in productione prolis.

Dubitatio.

Sed dices. Nunquid hoc est agere, præbere conuenientem, & sufficientem locum? Dicemus, quod sic, quia rem in suo loco saluari, & conseruari sine aliqua actione, vel influentia loci in locatum, esse non potest. Adducemus autem ad hoc verba Porphyrij, quòd *patria, siuè locus est principium generationis, quemadmodum & mater, siuè quemadmodum & pater.* cum autem pater sit principium actiuum in generatione, patria, siuè locus aliquid participabit de huiusmodi principio actiuo, quia habet agere, & influere in filium locatum, & conseruare ipsum.

Solutio.

Locus dicitur principium actiuum.

Assignata vna actione sequente principalem actionem spectantem ad patrem, quæ principalis actio est organizare, actio autem sequens hanc actionem est conuenientem loci præparare, & fœtum cōseruare, & saluare: possumus rursus assignare aliam actionem sequentem, quæ est sanguinem emittere, & fœtum nutrire. Et hæc actio est duplex, sicut dupliciter nutritur puer in vtero, & extra vterum, in vtero autem fit emissio sanguinis ad matricem, vbi est puer, dum est in vtero, & ibi ex huiusmodi sanguine nutritur puer. Cum verò est extra vterum, fit emissio huius sanguinis mēstrui ad mammillas, & ibi dealbatur, & fit lac: nihil enim aliud videtur esse lac, nisi sanguis menstruus dealbatus in mammillis. Licèt enim masculo, siuè patri demus actionem principalem, idest organizare, Matri autem dabimus tres actiones sub principali, vna est præcedens organizationem, quæ est materiam pręparare, idest sanguinem digerere, & purificare, & aliæ duæ possunt esse sequentes organizationem, idest sanguinem emittere ad matricem, vt ibi nutriatur puer in vtero, & sanguinem emittere ad mammillas, vt ibi dealbetur, & fiat lac, vt inde nutriatur puer extra vterum, emissio autem sanguinis menstrui ad mammillas, certum est, quòd sequitur organizationem fœtus, sed emissio sanguinis ad matricem, potest præcedere, & sequi organizationem, quia non solùm nutritur fœtus, cum viuit vita animalis, vel vita hominis, & quando iam est organizatus, sed etiam nutritur ante huiusmodi organizationem, quando viuit vita plantæ: nam in ipsis plantis est attractio alicuius humoris, vnde nutriuntur, & viuunt. Ex hoc autem potest apparere illa consequentia Philosophi de fœmella in prioribus, *habet lac, ergo peperit,* quia emissio sanguinis menstrui ad mammillas, vnde fit lac, est nutrimentum pueri, quia fortè aliquas guttas lactis potest habere fœmina, antequam pariat, vel potest habere fœmina, quæ nunquam peperit.

Puer quomodo nutritur in vtero, & extra vterum.

Quomodo fit lac, & quid sit.

Patri in generatione prolis tribuitur vna actio, matri autem tres actiones tribuuntur vna præcedens organizationem, & duæ sequentes ipsam.

Sed dices. Nōne ista emissio sanguinis fit in fœmina virtute seminis virilis? Ad quod dici potest, quòd licèt ista emissio sanguinis iuuetur, fortificetur, & etiam purificetur ex attractione facta virtute virilis seminis, attamen oportet in ipsa fœmina ponere aliquam huiusmodi virtutem emissiuam, cum, exeunte fœtu de vtero, fiat emissio sanguinis menstrui ad mammillas. Fuit ergo Virgo Maria Mater hominis Christi, & possumus saluare etiam ea omnia, quæ de necessitate facit vera mater, videlicet materiam præparare Christo homini puero, dum erat in vtero, conuenientem locum tribuere, & ipsum vt hominem nutrire in vtero, suo purissimo sanguine, & extra vterum suo purissimo lacte; quod erat sanguis purus in eius mammillis dealbatus.

Obiectio.

Solutio.

Quæ de necessitate faciunt aliæ matres, verè saluantur in B. Virg. respectu prolis.

Verum

Dubitatio. Verū si ita dicimus, quòd credimus benè dictū, vlterius insurgit de ipso Christo quæstio specialis. Nam cum corpus Christi fuerit formatum in instanti, quia secundum Sanctorum sententiam, statim post assensum Virginis, cum dixit: *Ecce Ancilla* &c. fuit in vtero Virginis Verbum caro, perfectus Deus, & perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne subsistens. quomodo ergo naturaliter potuit habere Virgo tantum sanguinem, & tantam materiam præparatam, quòd inde formaretur subitò totum corpus humanum? non enim videtur rationabile. Hæc tamē difficultas nulla est, si considerentur verba Philosophi in 9. de animal. volentis, quòd quantitas pueri organizati, vel statim cum est organizatus, sit quantitas vnius magnæ formicæ. Magister etiam in historijs ait, quòd statim post verba Virginis, *fiat mihi secundùm verbū tuū*, conceptus est Christus de Virgine perfectus homo in anima, & carne, ita tamen quòd lineamenta membrorum visibus discerni non possent. In hanc etiam sententiam declinauit Magister supra dist. 3. Philos. tamen in 9. de animalib. vult, quòd puer masculus in quadragesima die sit organizatus, & si pariat fœmina abortiuum, & cadat tale abortiuum super aquam frigidam, quia frigidi est conseruare (Nam si cadat tale abortiuum super terram, vel super aliquam rem duram dissolueretur propter eius teneritudinem) sed si cadat super aquam frigidam poterit conseruari. Inuenitur enim tunc fœtus secundum Philos. in 9. inuolutus tela, quæ si aperiatur, inuenietur quantitas fœtus secundum quantitatem magnę formicę, habens omnia membra distincta.

Solutio.

Quantitas pueri statim organizati, est sicut quantitas vnius magnæ formicæ, secundum Aristotelem.

Magist. hist. scholast.

Magist. sēt.

Quod ergo posset etiam naturaliter in Virgine, tempore conceptionis Christi, inueniri tanta quantitas puri sanguinis, vt posset inde formari corpus secundum quantitatem vnius magnæ formicæ, nullus mirari debet; Fuit ergo corpus Christi formatum, & organizatum supernaturaliter, quia natura non agit in instanti, sed quantum ad id quod exhibet mater, & quod spectat ad matrem exhibere, vel facere, totum potuit facere B. Virgo, vt hoc modo possit dici vera Mater hominis Christi.

A Dubitant autem hic scripta communia, & dicunt, Quare August. superaddit dicto Philosophi quinque dies, ponens puerum masculum formari, & organizari in 45. diebus, de quibus facti sunt versus, dicentes:

Dubitatio communis.

Sex in lacte dies, ter sunt in sanguine terni.

Bis seni carnem, ter seni membra figurant.

Sed hęc difficultas de leui tollitur, possumus enim dicere naturalia non habere tempus punctuale. Philosophus ergo loquitur de organizatione pueri communiter facta. Augustinus verò loquitur de huiusmodi organizatione, quando ibi plus apponitur de tempore: communiter enim puer masculus formatur in 40. diebus, & quando ibi plus apponitur de tempore, non procedit vltra 45. dies; nam organizatio puellæ, vel fœmellę longè plus requirit de tempore, quia secundum Philosophum requirit duplum de 45. videlicet 90.

Solutio.

Conciliantur D. P. Aug. & Arist. de tempore organizationis fœtus.

Organizatio fœmellę quantum tempus requirat.

B

C

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Beata Virgo non solum prębuit materiam, de qua formatum est corpus Christi, sed, vt patet per habita, fecit totum illud, quod facere debuit vera mater, & quod dicitur de arbore, patet non esse simile, quod inducitur pro simili; nam forma scamni non est forma naturalis, sed artificialis, & arbor non præparatur naturaliter, vt fiat inde scamnum, sed artificialiter: sanguis autem fœminę est naturalis materia, vt fiat inde puer, si autem Spiritus Sanctus supernaturaliter organizauit corpus Christi, quia fecit hoc subito in instanti, propter hoc non tollitur, quin Beata Virgo, quantum est de se, fecerit totum, quod debet facere vera mater, vt conuenienter, & congruenter vera mater hominis Christi dici debeat.

Ad maternitatem nō sufficit exhibere materiam, sed plura alia requiruntur, vt patet in corp. quęst. & exemplū adductū nō est ad propositū, quia arbor non præparatur naturaliter ad scamnum: sed artificialiter.

D

Ad secundum dicendum, quòd in matre ponimus virtutem emissiuam, & in semine virtutem attractiuam, & attrahere magis sonat in actionem, quàm emittere, ideo matri damus virtutem emissiuam,

uam, femini autem attractiuam, quia si A non demus matri virtutem principaliter actiuam, attribuere possumus ei subprincipalem, vel subactiuam quantùm ad præparationem, vel emissionem materiæ. Si ergo virtute Spiritus Sancti facta est attractio sanguinis Virginis, quia fecit totum, quod potest facere semen virile, & amplius, non propter hoc tollitur quin B. Virgo fecerit totum, quod debet facere vera mater.

Etsi B. Virgini non tribuatur virtus principaliter actiua in præparatione materiæ, tamé tribuitur virtus subactiua.

Ad tertium dicendum, quòd illud, quod præbuit Adam in formatione Euæ, non erat materia naturaliter ordinata ad B talem formationem, & non fuit hoc factum secundum rationem naturalem, sed secundùm obedientialem, prout de trunco potest fieri vitulus, sed sanguis fœminæ est materia naturaliter ordinata, vt fiat inde fœtus, & ideo non est simile, quod inducitur pro simili.

Non est simile, quod adducitur pro simili: quia costa Adæ nó erat materia naturaliter, sed obedientialiter ad formationé Euæ.

Ad quartum dicendum, quòd licèt Spiritus Sanctus plus fecerit ad conceptionem corporis Christi, quàm Virgo Maria, tamen, vt supra patuit, Spiritus Sanctus non habuit omnes illas conditiones, C quæ requiruntur ad esse patrem.

Plus fecit Spiritus S. in conceptione corporis Christi, absolutè loquendo; sed non respectu eorú quæ ad maternitatem requiruntur.

Ad quintum dicendum, quòd licèt suppositum Verbi, vel persona Verbi fuerit, antequam esset B. Virgo Maria eius Mater, tamen ad hoc quod illud suppositum, vel illa persona esset homo, & haberet in se veram naturam humanam, fecit Beata Virgo quicquid debet facere vera mater, & ideo debet dici illius hominis vera Mater.

Christus vt Verbú, fuit ante B. Virginé: vt homo, fuit à B. Virg. vt à vera matre.

Ad sextum dicendum, quòd si Christus habuit quidé vnum esse suppositi, & vnum esse personale tãtùm, habuit tamen, & habet in se duas naturas: diuinam, secundùm D quam est genitus à Deo Patre æternaliter, & humanam, secundùm quam est genitus à Virgine Matre temporaliter, vt verè Beata Virgo possit dici Mater eius, à qua accepit humanam naturam tanquam à Matre.

Licèt Christus habeat vnum esse personale: habet tamé duas quoq; naturas, diuinam, quam accepit à Patre, & humanam, quam accepit à Matre.

ARTIC. II.

Vtrum B. Virgo congruè dici possit Mater Dei. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 35. art. 4. Caiet. Medina. Siluius & ibidem omnes supra citati. Suarez ad 3. p. tom. 2. disput. 12. per totam. Ricchar. in 3. d. 4. art. 2. q. 2. D. Bonau. in 3. d. 4. art. 3. q. 3.

SECVNDO quæritur. Vtrum B. Virgo ex hoc, quòd dicitur mater illius hominis, possit congruè dici Mater Dei.

Et videtur, quòd non, quia non debet dici mater illius hominis, nisi prout ille homo accepit ab ea aliquod esse, vel aliquam naturam: sed non accepit à matre esse diuinum, siuè deitatem, sed solùm naturam humanam, siuè humanitatem: ergo quantumcunque possit dici mater illius hominis, non debet dici Mater Dei.

Præterea. In Deo sunt idem Deitas, & Deus: sed Beata Virgo non potest dici mater deitatis: ergo non potest dici Mater Dei.

Præterea. Hoc nomen Deus, est commune tribus personis, nam omnes tres personæ non sunt nisi vnus Deus: si ergo posset dici conuenienter Mater Dei, posset dici mater trium personarum, quod est inconueniens.

Præterea. Sicut naturam assumptam produxit Virgo mater generando, ita producit illam naturam Deus Trinitas creando. Sed Deus Trinitas propter hoc non potest dici Pater Dei creatione: ergo Virgo mater propter huiusmodi naturam assumptam ex ea, non poterit dici Mater Dei generatione.

Præterea. Magis debet concedi id, quod est per se, quàm id, quod est per accidens: sed in hoc nomine, Christus, importatur natura humana, quam Virgo generando per se, producit: Damas. vero lib. 3. cap. 2. ait de Virgine. *Christotocon, idest Christi Genitricem non dicimus Virginem;* Si ergo Virgo Christi hominis nó dicitur mater, multò minus dicetur Mater Dei.

D. Damasc. lib. 3. c. 2.

IN CONTRARIVM est. Nam cùm illa vnio fuerit tanta, quòd Deum fecit hominem, & hominem Deum, si Virgo fuit mater illius hominis, cùm ille homo sit etiam Deus, consequens est, quòd sit quoque Mater Dei.

Prætetea. propter vnionem illam est in Christo communicatio idiomatum, vt quæ erant homini attribuantur Deo, & è conuersò, vti probat Damasc. lib. 3. c. 4. quia dicimus Deum passum, crucifixum, &c. Si ergo propter communicationem Idiomatum possumus verè dicere, Deum fuisse passum, possumus etiam verè dicere, Deum fuisse de Virgine natum, & Virginem esse Matrem Dei.

RESOLVTIO.

Maria Virgo verè est Mater Dei, quia in Christo est tantùm vnum suppositum in vtraque natura, & filiatio, maternitas, & paternitas non conueniunt naturæ, sed supposito, quòd cùm sit diuinum & Deus, consequenter dicitur Mater Dei: & quia ille homo, cuius est mater, est Deus, ratione illius, verè dicitur Mater Dei.

RESPONDEO dicendum, quòd in hac quæstione possumus assignare duo dubia, vel duas difficultates. Vnam ex parte diuinarum personarum, siuè ex parte diuinæ personæ, & aliam ex parte humanitatis, vel ex parte humanæ naturæ. Prima autem difficultas sic patet. Nam si omnes tres personæ diuinæ non habent nisi vnam naturam diuinam, & non sunt nisi vnus Deus, quia licèt Pater sit Deus, Filius sit Deus, Spiritus Sanctus Deus; Pater tamen, Filius, & Spiritus Sanctus non sunt tres Dij, sed vnus Deus, iuxta illud Deuteron. 6. *Audi Israel Dominus Deus tuus, vnus est*. Si ergo omnes tres personæ non sunt nisi vnus Deus, videtur, si concedimus Virginem esse Matrem Dei, quòd cogamur concedere ipsam quoque esse matrē Patris, & Spiritus Sancti.

Duas difficultates principales inuoluit ista quæstio.

Deuteron. cap. 6.

Secundum dubium, vel secunda difficultas potest contingere ex parte ipsius naturæ humanæ. Nam ideo illa Virgo est mater illius hominis, quia accepit ex ea, vel in ea humanitatem, vel naturam humanam. Si ergo dicamus Virginem esse

A Matrem Dei: sicut non est mater hominis, nisi quia ille homo accepit ex ea humanitatem, ita si esset Mater Dei, cogeremur concedere, quòd accepisset ab ea naturam diuinam, siuè Deitatem, quod non solum dicere, sed cogitare, est absurdum.

Propter primum dubium, vel primam difficultatē sciendum, quòd licèt tres personæ quantùm ad deitatem non differant in re habita, quia habent vnam, & eādem essentiam, & deitatem: differunt tamen in modo habendi, quia Pater illam deitatē habet à nullo alio. Ideo Dionys. 2. de diuin. nomin. ait de Patre, quòd *est fontana deitatis*, quia sicut à fonte deriuantur omnes riui, ita à Patre tanquam à fontana deitatis deriuantur aliæ diuinæ personæ, propter quod ibidem ait, *Filius, & Spiritus Sanctus sunt Deigenæ*, idest quædā deriuationes deitatis, & quędam pullulationes diuinæ naturę, & quidam flores. Pater ergo est Deus non habens deitatē ab alio, & non pullulans ab alio, Filius autem est Deus habens deitatem à Patre, & pullulatus ab eo, Spiritus Sanctus est Deus habens deitatem à Patre, & Filio, & pullulatus (vt loquamur prout loquitur Dionys.) ab eis, siuè deriuatus ab ipsis, vel productus ab illis, non propter aliam, & aliam deitatem, sed propter alium, & alium modum habendi deitatem illam. Omnes autē tres personæ, vel quælibet triū personarū retinet suam propriam proprietatem, vt Pater ita sit Pater, quòd non sit Filius, & Filius sit solùm Filius, & nō Pater, & Spiritus Sanctus sit ita donū, vel ita amor, & nexus Patris, & Filij, quòd non sit nec Pater, nec Filius. Si ergo in illa Trinitate, quantumcunque nō sit ibi nisi vna, & eadem deitas, tamen propter alium, & alium modum habendi eam, sic solùm competit vni personæ, quòd sit Filius, vt non cōpetat nec Patri, nec Spiritui Sācto, sicut propter diuinam naturam, quam habent omnes tres, non est ibi nisi vnus Filius; multo minus propter naturam humanam, nec Pater, vel Spiritus Sanctus poterit dici Virginis, vel hominis Filius,

Notandum pro solutione primæ difficultatis.

B *Pater vocatur à Dion. Fontana Deitatis.*

C

D

Propter secundam difficultatē, & secūdum dubiū, sciendū, quòd aliud est loqui de veritate loquutionis, vt sumitur simpliciter, & aliud est loqui de ea vt sumitur, cū quodā modo & ordine, propriè, & tertiò possu-

Notādū pro solutione secundæ difficultatis.

Veritas loquutionis potest attēdi tripliciter.

possumus loqui de veritate loquutionis, A vt sumitur, non solum cum modo, & ordine propriè, sed etiam cum ratione, & causa propria: si ergo loquamur de veritate loquutionis simpliciter sumpta, sic vtrunque verificatur de matre, vtrumque de Patre, vtrumque de Filio. Nam Virgo est Mater hominis, & Dei, & Dei, & hominis. Nam si ille idem, qui est homo, est Deus: non potest esse Virgo mater illius hominis, nisi sit Mater Dei, & è conuersò: si enim ille idem qui est Deus, est etiam homo, non potest esse Virgo Mater Dei, nisi sit mater illius hominis, qui est Deus; B & sic, simpliciter loquendo, ambo præfata dicta verificantur de matre, quòd est mater hominis & Dei, sic ambo verificantur de Patre, qui est Pater hominis, & Dei. Nam si ille, cuius est pater Deus, sit homo. non potest esse pater Dei, nisi sit pater illius hominis, & è conuersò, cum ille homo sit Deus, non potest esse pater illius hominis, nisi sit pater Dei, & sicut vtrumque verificatur de matre, quod est Mater Dei, & hominis, & è conuersò, vt vtrumque de patre, qui est Pater Dei, & hominis, sic vtrumque verificatur de filio, quod est Filius Dei, & hominis, & è conuersò: sic ergo loquendum est de præfatis loquutionibus, vt sumuntur simpliciter.

B. Virgo cũ sit mater illius hominis, qui est Deus, de necessitate debet dici mater Dei.

Prima persona diuina cum sit Pater illius personæ diuinæ, quæ est homo, est etiam pater illius hominis.

Sed vt sumuntur cum modo, & ordine proposito, tunc respectu matris, iste modus loquendi, & iste ordo est magis prius: Virgo est Mater hominis, & Dei: & respectu patris est magis proprius modus, & ordo loquutionis conuersus, Deus Pater est Pater Dei, & hominis. Si verò loquamur de Filio, erit distinctè loquendum, vt dicamus, quòd Christus, vt est Deus, est Dei Filius: vt est D homo, est filius hominis, idest Virginis: ergo simpliciter loquendo, ambo sunt concedenda de Matre, ambo de Patre, ambo de Filio. Sed si volumus illa duo accipere secundum modum, & ordinem proprium, sunt concedenda modo, & ordine, quo diximus.

Ratione ordinis, & modi loquendi debemus dicere B. Virginem esse matrem hominis, & Dei: & Patrem æternum, esse Patrẽ Dei, & hominis.

Sic etiam possumus dicere de tertio modo loquendi, videlicet si loquamur de veritate loquutionis, non simpliciter, nec solum cum ordine, eo modo proprio; sed cum reduplicatione, ratione, & causa, sic cuilibet dabimus, quod suum est, & vt suum est.

Dicemus ergo de Patre, quòd est Pater Dei, & hominis, sed cum reduplicatione dicemus ipsum esse Patrem Dei, quia si vellemus alterum istorum reduplicare, reduplicabimus Deum, & non hominem.

Ratione causæ debemus loqui cum reduplicatione eius, in quo est assimilatio.

Est enim Pater Dei, & hominis, quia est Pater Dei, qui est homo, sic etiam Deus est ratio, quare sit pater hominis. Nam quia eius Filius, qui est verus Deus, factus est homo; ideo ratio quare est Pater hominis, est, quia est Pater Dei; sic etiã est causa, nam causa, quare est Pater Dei, & hominis est, quia est Pater Dei, ideo est pater illius hominis. De Matre autem dicemus è conuersò. Nam non loquendo de veritate loquutionis simpliciter sumptę, sed cum reduplicatione, ratione, & causa, sicut ex parte Patris reduplicabatur Deus, & non homo, & ratio, & causa paternitatis sumebatur ex parte naturę diuinę, in qua assimilatur, & non ex parte naturę humanę, in qua non assimilatur sibi: sic ex parte matris erit è conuersò, quia ibi reduplicabitur homo, & C non Deus, & ratio, & causa sumetur ex parte humanitatis, in qua assimilatur Matri, non ex parte Deitatis, in qua non assimilatur ei. Erit ergo Virgo Mater hominis, & Dei, quia est mater hominis, & ratio, & causa, quare est Mater Dei, sumitur ex eo, quod est mater illius hominis, qui est etiam Deus.

Postquam illarum duarum difficultatum assignauimus cuilibet suam rationem, & causam, volumus nunc vtramque soluere per vnam causam, & vnum fundamentum. dicemus enim quòd licèt in Christo sit pluralitas naturarum, non tamen est in eo pluralitas personarum, sunt enim in Christo duę naturę, diuina scilicet, & humana, sed non est in eo nisi vna persona tantum in vtraque natura. Cum ergo filiatio, paternitas, & maternitas debeant attribui supposito, vel personę, non naturę: quia propriè loquendo, natura non dicitur filia, vel pater, vel mater alicuius, sed personę, secundum aliquam naturam, vel secundum naturas, possunt hęc attribui, & inde est, quòd commendatur Petrus Lombardus Magister Sent. quando dixit, quòd vna quędam

Duarũ difficultatum supradictarũ solutio.

Magist. sẽt. commendatur.

summa res est, videlicet diuina essentia, vel natura, quæ nec gignit, vt secundùm proprietatē loquutionis possit dici Pater, nec gignitur, vt secundū huiusmodi proprietatem possit dici Filius; nec procedit, vt secundum proprietatem dicatur relatiuè ad Patrem, & ad Filium; sunt enim hæ loquutiones veræ, quòd diuina essentia est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus; sunt enim veræ propter vnius, & eiusdem rei identitatē, non propter loquutionis proprietatem; nā propter huiusmodi proprietatem, essentia diuina non est Pater, quia non gignit, nec est Filius, quia non gignitur, nec est Spiritus Sanctus, quia nō procedit. Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus: quia in Christo est vna persona in duabus naturis, & illa persona, secundùm naturam diuinam, ita est Filius Patris, quòd filiatio nō cōpetit matri, nec Spiritui Sancto, sed sibi soli, B. Virgo, quæ ideo est Mater Dei, quia est mater illius hominis, qui ratione diuinæ naturæ est Dei Filius, & verus Deus: cùm verò secundum diuinam naturam filiatio non cōpetat Patri, nec Spiritui Sācto: Virgo sic erit Mater Dei, idest Filij Dei, quòd non erit mater, nec Patris, nec Spiritus Sancti. Potuissent enim incarnari, vel humanari Pater, & Spiritus Sanctus, quòd si fecissent hoc modo, potuissent habere matrem hominem; sed cùm non sint facti homines, & non habeant in se, nisi nudam diuinam naturam, nullus eorum erit filius hominis, & Virgo nullius eorum poterit dici mater, & sic prima difficultas, vel primum dubium est solutum.

Hæc propositio est vera, diuina essentia est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus propter vnius, & eiusdem rei identitatem, non propter loquutionis proprietatem.

Solutio primæ difficultatis.

Secūdæ dubitationis solutio.

Secundum autem de leui poterit remoueri. Nam cùm Christus non sit filius Virginis, quòd ab ea habeat diuinitatem, sed humanitatem tantùm, consequens est, vt B. Virgo hoc modo sit Mater Dei, quia est Mater illius hominis, qui est Deus. Nulla ergo ratio probabilis, vel apparens nos potest inducere, vt dicamus Christum habere à Matre deitatem, sed solam humanitatem, cùm illa non sit Mater Dei, nisi quia est Mater illius hominis, qui est Deus, vt est per habita manifestū. Vtrum autem ex hoc, quòd eadem est Mater hominis & Dei, & idem est Pater Dei, & hominis, propter vnitatem suppositi, vel personæ, oporteat nos ponere in Christo vnā filiationem tantùm, vel duas propter dualitatem naturarum, quarum vnam habet à Patre, alteram à Matre, in 8. distinctione patebit.

Aduertendum tamen id, quod in hac quæstione scripta communia adnotarunt, nolumus enim illud silentio pertransire, ne legentes hoc opus librorum multitudinem habere cogantur.

Consulit legentibus hoc opus, ne cogantur habere multitudinem librorum.

Dicunt ergo & benè, quòd humanitas Christi, & maternitas Virginis sic sibi cōnexæ sunt, vt qui errauerit in vno, oporteat eum errare in alio, propterquod, quia Nestorius errabat circa humanitatē Christi, asserens aliam esse personam humanitatis, & Deitatis in Christo, oportebat eū dicere, Virginem non esse Matrem Dei, sed hominis tantùm, quia sequebatur secundum eum, quòd Deus, & homo, non vnus est Christus, cuius contrarium, vt hæc requirit materia, sufficienter est per habita declaratum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Virgo nō dicitur Mater Dei confusione substantiæ, vel naturæ, ita vt diuina natura, & humana fecerint vnam naturā communem in Christo, quia secundùm Damascen. in Christo Iesu non est communem speciem accipere; sed hoc dictum est propter vnitatem personæ, iuxta illud Symboli, *non duo tamen, sed vnus est Christus, vnus autem non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*. Nam cum vnus, & idem, & vna, & eadem persona in Christo esset homo, & Deus, & è conuersò, non poterat Virgo esse mater illius hominis, cùm ille homo esset Deus, nisi esset etiam Mater Dei.

D. Damasc.

Quia in Christo est vna tantum persona, quæ est Deus, & homo: ex eo, quod B. Virgo dedit Verbo humanitatē, non potest dici mater illius hominis, quin dicatur etiam Mater Dei.

Ad secundum dicendum, quòd Deus ratione cōcretionis potest supponere pro quolibet diuino supposito, vel pro qualibet diuina persona, sed deitas ratione abstractionis stat pro ipsa natura diuina, & quia Virgo non est Mater hominis & Dei propter vnitatem naturæ, sed propter vnitatem personæ, ideo argumentum non concludit, vt si concedamus Virginem esse Matrem Dei, concedamus etiam ipsam esse Matrem Deitatis. Ad formam autem arguendi, cùm dicitur, quod idem est in diuinis Deitas, & Deus, dici potest, quòd

Deitas, & Deus sunt idem secundum rē significatam; sed non secundū modum significandi.

quod licèt sit idem, non habet eundem modum significandi, propterea non concludit argumentum, vt patet ex dictis. A

Ad tertium dicendum, quòd licèt hoc nomen *Deus*, sit commune omnibus tribus, tamen ex eo, cui adiungitur, vel ex eo, cui refertur, potest verificari pro vna persona, quod non pro alia; vt si dicatur, *Deus* generat ratione ipsius adiuncti, non verificatur, nisi de vna persona tantum, sic etiam si dicatur, Virgo est Mater *Dei*, quia ibi *Deus* refertur ad Matrem, non verificabitur nisi de Filio tantum, quia Pater, & Spiritus Sanctus non sunt incarnati. B Fuerunt tamen aliqui, qui, vt communiter dicitur, trepidantes timore, vbi non erat timor, concedebant Virginem esse Matrem Filij *Dei*, & negabant ipsam esse Matrem *Dei*; sed hoc stare non potest, nisi negemus Filium *Dei* esse *Deum*. Nam si concedimus Virginem esse Matrem Filij *Dei*, & concedimus Filium *Dei* esse *Deum*, cogimur concedere Virginem esse Matrem *Dei*.

Nomē Dei secundū se est commune tribus personis, ratione adiuncti, vel relationis annexæ, sic verificatur de vna persona, quod nō verificatur de alia. ita cum dicitur Mater Dei, prout Deus refertur ad Matrem, de solo Filio verificatur.

Ad quartum dicendum, quòd ratione vnionis personæ diuinæ concedimus Virginem esse Matrem *Dei*; ad formam ergo arguendi, quòd tota Trinitas poterit dici Pater *Dei*, vel Mater creatione, sicut Virgo potest dici Mater *Dei* generatione, de leui soluitur argumentum: Nam generatio non ita repugnat personis diuinis, sicut creatio, concedimus enim, & verum est, quod Pater generat Filium, & Filius generatur à Patre, non tamen verum, sed absurdum est, quòd Pater creet Filium, vel Filius creetur à Patre. C

Nō est par ratio de generatione, & creatione.

Vel possumus dicere, quòd generare, & generari propriè competit personę, non naturæ, potest enim natura esse ratio generandi, vt hoc modo exponatur illud dictum Damasc. lib. 1. cap. 8. Generatio est opus naturæ, quia natura est ratio generandi. D Nam hoc modo vna persona generat aliam, siuè in diuinis, siuè in humanis, quia vna persona assimilat sibi aliam in natura. Natura ergo est ratio generandi, sed illud quod generat, vel quod generatur, est persona. Nam vt supra diximus etiam in diuinis natura nec gignit, nec gignitur, nec procedit, & quia in Christo non est nisi vna persona, & illa est increata, & æterna, idcirco &c.

Generari, & generare competit personę, & nō naturæ, quę tantum est ratio generandi.

Aegid. super iij. Sent.

Ad quintum dicendum, quod hæc duo dicta, Virgo est Mater hominis, & est Mater *Dei*, non sic se habent, quòd vnum illorum sit verum per se, aliud per accidens, sed quodlibet potest dici verum per se; sed præfata duo sic possunt differre, quod vnum eorum est verum per se, & primò, & cum reduplicatione. Nam Virgo est mater illius hominis, quia homo, & quia habet naturam humanam ab ea, sed Virgo est Mater *Dei*, non quia habeat naturam diuinam ab ea, sed quia est mater hominis, & ille homo est *Deus*, ideo est Mater *Dei*: Ad id autem quod dicebatur de Damasceno negante Virginem esse Genitricem hominis, inspicienda est ratio, quare hoc ab ipso dicatur. Etenim dicit illa verba contra Nestorium, ponentem in Christo duas personas, secundùm quem modum, si Virgo esset mater hominis, esset mater puri hominis, & si esset Mater *Dei*, esset Mater nudi *Dei*, quorum vtrunque est negandum, propter quod eodem libro, & capite dicit: *Non enim hominem nudum, idest hominem purum genuit Sancta Virgo, sed Deum verum, & non Deum nudum*, secundum quem sensum sunt intelligenda verba postea posita, *Christotocon*, *& Dei Genitricem non dicimus Virginem*, scilicet eo modo, quo intelligebat Nestorius, vt nimirum Virgo genuerit nudum Christum, vel purum hominem: sed de se genuit Deum verum, non nudum, sed incarnatum: sicut de se non genuit hominem purum, sed hominem Deum. Scriptura autem communia in hæc argumenta vadunt per extranea dicentia, quod etiam verbis hæreticorum non debemus vti: nos autem dicere possumus, quòd eorundem verbis, vbi vera dicunt, possumus, & debemus vti, quia bonum est, ad veritatem declarandam, habere testimonium aduersariorum, sed vbi falsa dicunt, non debemus vti, quia debemus esse discipuli veritatis, detestando falsa, non consentiendo eis. *Dictum* ergo illud est falsum, quòd Virgo genuit hominem, intelligendo hominem nudum, vel purum, vt intelligebat Nestorius.

Verba Damasc. sunt ita intelligenda, vt B. Virgo non dicatur Christotocon, idest Christi genitrix, eo modo quo ponebat Nestorius, qui dicebat B. Virginē, vel matrem puri hominis, vel puri Dei, & non Dei, & hominis simul vt tenet Fides.

Verbis hæreticorum, etiam vti licet quando dicunt veritatem, quia bonum est ad declarandam veritatem habere testimonia aduersariorum.

DISTINCTIONIS QVARTAE

Pars Tertia Principalis.

De conceptione Christi per comparationem ad gratiam.

QVAESTIO PRIMA.

POSTEA quæritur de tertio principali, videlicet de conceptione Christi per comparationē ad gratiam, secundùm quam facta est huiusmodi incarnatio. Circa quod quæruntur duo.

Primò. Vtrum illam conceptionem, vel vnionem naturæ humanæ in diuino supposito, præcesserint aliqua merita, vel fuerit ex gratia nullis præcedentibus meritis.

Secundò. Vtrum illa gratia possit dici homini illi naturalis.

ARTIC. I.

Vtrum incarnationem Verbi præcesserint aliqua merita. Conclusio est negatiua.

DThom. 3.p.q.2.art.11.Caiet.Medina.Siluius ibidem. Aluarez ad 3.p.disp. 15.16. & 17. Valentia tom. 4. disp. 1.q.2.pun.8. Suar. t.1.disp.10 sect.4.5.& 6.Cabrera q.2.art.11 disp.1.3.4.5.& 6.Ricch.in 3. d. 4. art.3.q.1.D Bonau.in 3.d.4.art.2.q.1.Vasquez ad 3. p.disp.22.& 23.per totam.Alen.3.p.q.39. memb.3. art.2 Nazar.in Comm.ad 3. p q.2.art.11. controu. 1.2.& 3.

AD primum si proceditur, videtur, quòd antiqui Patres meruerint incarnationem Verbi, quia, Isai. cap. 26. dicitur: *In semita iudiciorum tuorum Domine, sustinuimus te, nomen tuum*, idest Isa cap 26.

A saluatorem tuum: Sed quod expectatur in semita iudiciorum, est id, quod redditur in iudicio: sed in iudicio non redditur aliquid, nisi pro meritis. ergo &c.

Præterea. Super illud Psalm. *Fiat misericordia tua Domine super nos*. &c. vult Psal. 30. Glossa, quòd hoc intelligatur de desiderio quantùm ad aduentum Christi, vbi vult, quòd ita fiat, vt Christus veniat, & per hoc fiat, quia sperauimus in te, non in alio; ergo spes, quam habuerunt antiqui patres in Deo, & non in alio, fuit
B causa aduentus Christi, sed hoc non fuisset, nisi huiusmodi spes meruisset Christi aduentum: ergo &c.

Præterea, cùm oratur, vel aliquid in oratione petitur, oportet, quòd petatur omne illud, sine quo non potest haberi, quod petitur, quia aliter huiusmodi petitio, vel oratio esset vana: sed Sancti Patres per orationes suas meruerunt vitam æternam; ergo merebant omne illud, sine quo vita æterna non potest haberi; sed hæc non potest haberi, nisi per aduentum & passionem Christi, cùm vita æterna sit
C ipsa cognitio, vel visio Dei, iuxta illud: *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum*: Et ante passionem Ioan. 17. Christi nullus vidit Deum; sed sancti Patres meruerunt vitam æternam, & visionem diuinam: ergo meruerunt aduentum Christi, sine quo &c.

Præterea oratio, quæ fit purè, & perseueranter pro se, & de re pertinente ad salutem, meretur sui ipsius impletionem, sed sancti Patres orabant, & petebant aduentum Christi, iuxta illud Isai. 44. *Vtinam disrumperes Cælos, & descenderes*. Isa. c. 44.
D Cùm ergo hæc petitio, vel oratio contineat omnia præfata: ergo &c.

Præterea. Per fidem operantem, per dilectionem, quam habemus de vita æterna, meremur eam: sed similiter antiqui Patres habebant fidem operantem per dilectionem, ergo merebantur vitam æternam, & per consequens merebantur aduentum Christi, sine quo vita æterna haberi non potest.

IN CONTRARIVM est, quod habetur ad Titum cap. 3. *Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Iesu, non ex operibus iustitiæ*, &c. sed ista beni- Ad Tit. c. 3

benignitas Dei potissimè ostensa est in incarnatione Christi: ergo eius incarnatio non est ex operibus iustitiæ, idest, ex meritis nostris, sed ex misericordia, & gratia Dei, quòd salui facti sumus per Christum. A

Præterea. Esse aliquid ex meritis nostris, vel ex operibus nostris, & esse ex gratia, est velle contraria simul verificari, sic enim ait Apost. ad Rom. 11. de salute nostra. *Si ex gratia Dei, ergo non ex operibus, alioquin gratia non esset gratia.* Rom. c. 11

RESOLVTIO.

Christus suam incarnationem mereri non potuit, vt Deus, quia vt sic, omnia agit pro suæ voluntatis arbitrio: neque vt homo, quia operatio meritoria præsupponit personam operantem, & sic mereretur antequā esset. Purus autem homo non meruit incarnationem de condigno; tùm primò, quia tota natura humana redempta est per Christum; tùm secundò, quia incarnatio est principium huius meriti: tùm tertiò, quia meritum supponit gratiam, quæ est per Christum. Sancti Patres tamen de congruo ipsam meruerunt, non quantùm ad rem, sed quantùm ad circunstantias temporis, generis, & personæ.

RESPONDEO dicendum, quòd quæstio proposita potest habere quatuor membra, nam vel quæritur vtrum aliqua merita præcesserint incarnationem Christi, seu an huiusmodi incarnatio, non ex præcedentibus meritis, sed ex gratia facta sit, vel hoc intelligitur, quòd ista merita præcesserunt in Christo, vt sit sensus, quòd Christus meruit incarnationem sui ipsius, & hoc poterit esse dupliciter, quia cum Christus sit verus Deus, & verus homo, vel huiusmodi merita præcesserunt in Christò in eo quod Deus, vel præcesserunt in eo quod homo: sic etiam si huiusmodi merita præcesserunt in alijs à Christo, idest in antiquis Patribus, quòd enim antiqui Patres, vel alia quæcunque persona meruerint huiusmodi incarnationem, hoc potuit etiam esse dupliciter, vel quia meruerint ipsam rem, quę potest esse incarnatio, vel quia meruerint aliquam

Quæstio præsens potest habere quatuor membra

circunstantiam, vel aliquas circunstantias rei: erit ergo quadruplex modus intelligendi quæstionem propositam. primus, quòd ista merita præcesserint in Christo, secundum quod est Deus. Secundus, quòd ista merita præcesserint in Christo, secundùm quod est homo. Tertius, quòd ista merita pręcesserint non in Christo, sed in alijs quantùm ad ipsam rem, quæ est incarnatio. Quartus tandem, quòd ista merita in alijs, vel in alia persona à Christo præcesserint, non quantum ad ipsam rem, sed quantum ad aliquas circunstantias, vel aliquam circunstantiam rei. Primi autem tres modi stare non possunt, propriè loquendo, sed quartus stare potest modo, vel modis, quibus dicetur. B

Primus ergo modus intelligendi, quòd Christus, secūdùm quod Deus, meruit incarnationem sui ipsius stare non potest. Nam hoc est impossibile, quia Deus, secundum quod Deus, est ille, in cuius ditione cuncta sunt posita, & non est qui suæ possit resistere voluntati, iuxta illud: *Voluntati eius quis resistet?* Ipsius ergo Dei, secundùm quod huiusmodi, non est per meritum aliqua obtinere, sed pro suæ voluntatis arbitrio, cuncta disponere, & ordinare: est enim Deus non solum sapiens, sed ipsa sapientia: & ad sapientem pertinet ordinare, & non ordinari, vt dicitur 1. Metaph. Ipse enim Deus est ille, qui *cuius vult miseretur, & quem vult indurat*. Respectu enim eius, *non est currentis currere, nec volentis velle, sed totum miserentis Dei*. C

Christus secundū quod Deus, non potuit mereri incarnationem sui ipsius.

Rom. c. 9.

1. Metaph. c. 2. Rom c. 9.

Reprobato primo intelligendi modo quòd ista merita non possunt pręcedere in Christo secundū quòd Deus, volumus reprobare secūdū videlicet quòd ista merita, non potuerunt pręcedere in Christo, secundum quòd homo: quia, hoc posito, sequeretur triplex inconueniens, hoc enim est mereri, agere opera meritoria. D

In Christo secundum quod homo non potuerunt præcedere merita incarnationis, sequeretur enim tria inconuenientia.

Esset ergo primum inconueniens, secundum hanc hypothesim, quòd aliquid ageret priusquam esset, id verò est contra communem animi conceptionem. Nam agere, secundum animi conceptionem, pręsupponit esse, & si non tempore, saltem origine, vel natura, & naturali intelligentia, Christus autem, non prius fuit homo,

Agere præsupponit esse saltem natura.

homo, quàm esset sua humanitas vnita Verbo. Suam ergo incarnationem, vel suam vnionem ad personam Verbi, siuè ad Deum non potuit mereri, in eo quod homo, quia non prius fuit homo, quàm esset sua humanitas vnita Verbo. Immò cùm illa humanitas non constituat personam aliquam, sed substentetur in persona Verbi ab æterno in esse constituta, iste erit ordo nostrorum modorum intelligendi, quòd primò intelligimus humanam naturam vnitam personę Verbi, postea ex hoc intelligemus, quòd ex tali vnione Christus, secundùm quòd homo, sit constitutus in esse, tertiò intelligemus, quòd ille homo constitutus in esse, secundùm quòd homo agat, & operetur, vt mereatur: ergo quòd Christus mereatur, secundùm quòd homo suam incarnationem, vel vnionem ad Verbum, est impossibile, cum prius intelligatur illa natura vnita Verbo, & postea intelligatur constituere hominem, quia natura humana in Christo non constituit hominem purum, sed hominem Deum.

Ordo in vnione Verbi, secundũ nostrũ modum intelligendi.

Secundum inconueniens ad hoc idem est, quia dato, quòd sic esset, vt humana natura in Christo constituerit hominem, & postea ille homo fuerit assumptus à Verbo, & vnitus Verbo, sequeretur hoc inconueniens, quòd Deus, qui est ipsum esse, & omnibus est causa essendi, esset personę illius hominis causa destructionis, vel destruendi. Nam si humana natura in Christo constituisset hominem, antequam esset assumpta à Verbo, cogeremur dicere, quòd illa natura humana constituisset personam aliquam distinctam à Verbo. Et quia vnio illa facta est in vnitate personę, non posset homo ille postea vniri Verbo, nisi destrueretur personalitas sua, vt posset natura eius in vnitate personę vniri personę Verbi.

Tertium inconueniens ad hoc idem est, quia nunc illi homini non esset gratia vnionis naturalis, cuius contrarium habetur in littera. Nam quod est ex meritis, non est naturale.

Destructis duobus modis intelligendi, quęstionem propositam, videlicet, quòd nulla merita præcesserunt illam vnionem, secundùm quam humanitas Christi vnita

A est Verbo, vel nulla talia merita præcesserunt in Christo suam incarnationem, quia non præcesserunt in eo, nec vt Deus est, nec vt est homo: volumus destruere tertium modum, nimirum, quòd nulla talia merita merētia incarnationem Dei, quantùm ad ipsam rem, potuerunt præcedere in alijs, vel in aliqua quacunque persona à Christo. Ad quod probandum adducuntur tres rationes, & bonæ, quarum prima est, quia efficacia incarnationis diuinæ se extendit ad totam naturam humanam, tota enim natura humana

Tribus rationibus probatur incarnationẽ quãtum ad rem ipsam, nulla merita præcessisse.

B redempta est per Christũ, siuè per Deum incarnatum, propter quod passio Christi satisfecit pro tota humana natura. Nam ante passionem Christi nullus potuit videre Deum, nec esse beatus in re, sed solùm in spe. Ipse enim Ioannes Baptista, quo, *inter natos mulierum non surrexit maior*, quia fuit mortuus ante Christum, non incepit videre Deum, nec fuit beatus in re, nisi post mortem Christi. Nulla ergo merita alicuius hominis puri, vel quorumcunque purorum hominum potuerũt

Io. Baptista qui mortuus est ante Christũ, non incepit videre Deum, nisi post mortẽ Christi.

C mereri incarnationem Christi, cùm per Christi incarnationem sit satisfactum pro tota humana natura, quæ quodam modo infinita dici potest, quia, si non deficeret motus cœli, & semper esset generatio hominum, infiniti homines generarentur, & si non incępissent huiusmodi motus, semper fuisset generatio hominum, & fuissent infiniti homines generati. Quòd ergo merita alicuius puri hominis, vel quorumcunque purorum hominum potuissent mereri ipsam rem, quæ est incarnatio Christi, per quam satisfactum est pro tota natura humana, quæ de se est quo-

Per Christi incarnationem est satisfactũ pro tota natura humana, quæ est quodammodo infinita.

D dam modo infinita, est impossibile per se loquẽdo, sed cùm Christus pateretur non patiebatur purus homo, sed ille homo, qui erat quoque verus Deus, vt ex hoc verus Deus diceretur pati: Ideo si meritum eius se poterat extendere ad aliquid, quod de se erat infinitum, non est inconueniens.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex eo, quòd incarnatio Christi est principium omnis meriti, quia, secundum August. in 8. de ciuit. Dei cap. 47. *Nulli concessum est pertinere ad spiritualem Ierusalem, cui non fuerit reuelatus Christus,*

Christi incarnatio principium omnis meriti.
D. P. Aug. 8. de ciuit. Dei c. 47.

ex

ex quo concludi potest, quòd incarnatio Christi quæ est principium omnis meriti, non potest propriè cadere sub merito: ergo &c.

Tertia via, siue tertia ratio ad hoc idē sumi potest, quia nihil agit vltra suum modum, vel vltra suam speciem. Modus autem merendi puri hominis, vel purorum hominum est, quòd sint participatiuè, & secundùm gratiam, iuxta illud Psal. *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes.* (Psal. 81.) Non enim sumus Dij, vel filij Dei excelsi, nisi per gratiam, & non per naturam. Quod ergo incarnatio Filij Dei cadat sub merito humano, & quòd hoc, videlicet, vt homo sit Dei filius naturalis, cadat sub merito puri hominis, vel purorum hominum, est impossibile.

B

Euacuatis tribus modis intelligendi propositam quæstionem, volumus ostendere & declarare quartū, videlicèt quod non ipsa res, quæ est incarnatio, sed supposita huiusmodi re futura, ex Dei voluntate, & ordinatione, quia sic Deus ordinauit, & voluit, quòd ille idem, qui erat in Deitate, Dei Filius, esset in humanitate hominis filius per incarnationem, quantùm ad alias circunstantias huius rei potuit id aliquo modo cadere sub merito purorum hominum, vel puri hominis.

C

Habuit enim hoc factum tres circunstantias, quantùm ad præsens spectat, videlicet, temporis, generis, & personæ. Habuit enim primò circunstantiam temporis, quia facta fuit in hoc tempore, & non in alio. Secundò circunstantiam generis, quia fuit facta de hoc genere, videlicet de genere Iudæorum, siuè de stirpe Dauid. Tertiò circunstantiam personæ, quia hæc incarnatio facta fuit, non solum in hoc tempore, quia in plenitudine temporis, sed etiam facta fuit in hac persona, siuè in hac muliere, videlicet in Maria Virgine, & non in alia, iuxta illud ad Galat. 4. *At vbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere,* (Galat. 4.) idest ex Maria Virgine.

(Tres circūstantiæ incarnationis, scilicet Temporis, Generis, & Personæ, quæ aliquo modo sub merito cadere potuerunt.)

D

Istæ autem circūstantiæ potuerunt aliquo modo cadere sub merito. Vt circunstantia temporis potuit cadere sub merito quantùm ad accelerationem, nam si dilatio Christi potuit cadere sub demerito malorum, iuxta illud Psal. *Tu verò repulisti, & distulisti Christum tuum.* (Psalm. 88.) vbi Glossa dicit, *distulisti, idest non attulisti.* quia ergo Deus est pronior ad miserendum, quàm ad condemnandum; si dilatio incarnationis Filij Dei facta est propter malos, multo magis acceleratio aduentus Christi facta est propter bonos; omnia enim præuidit Deus ab æterno; & omnia continentur sub diuina prouidentia, quæ non solùm non excludit secundas causas, immò potius includit.

(Dilatio incarnationis propter malos, & acceleratio propter bonos.)

Sed si diceret aliquis, quòd quia Deus dū præuidit commesturū: ergo de necessitate sic erit: propter quod non volet sibi lauare manus, nec ponere se ad mēsā, nec procurare sibi cibum: Verū fatua esset talis cogitatio: respondemus enim ei, quòd Deus & præuidit eum comesturum, & hoc modo comesturum, quòd scilicet prius deberet sibi lauare manus, & cætera alia facere: Atque ita Deus præuidit Filium suum incarnandum hoc modo, vt prius prædiceretur incarnatio eius per Prophetas, & etiam vt prædiceretur tali modo. Quòd si propter malorum demerita fuit dilata, potest etiam verè dici, quòd propter bonorum merita fuerit accelerata. Non enim in vanum reuelatum fuit Symeoni, *Non visurum se mortem, nisi videret Christum Dominum*, vt in omnibus talibus dicamus, *Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.* (Luc. c. 10.) Incarnatio ergo Verbi, supposito quòd ipsa res fuerit à Deo ordinata, potuit cadere sub merito, quantùm ad hanc circunstantiam temporis, & quòd esset per sanctos viros talis incarnatio accelerata.

(Obiectio.)

Secundò potuit hoc cadere sub merito quantùm ad circūstantiam generis. Nam quia multi boni fuerūt de genere Iudæorum, ad quos factę sunt promissiones de Christo, supposita re, quæ est incarnatio, potuit cadere sub merito, quantùm ad hanc circunstantiā, quòd fieret de semine Dauid, idest ex genere Dauid, vel ex genere Iudæorum secundùm carnem.

Tertiò potuit cadere sub merito quantum ad personam, ex qua, vt quòd fieret incarnatio, & assumeret Christus carnem de hac persona signata, scilicet de Virgine, iuxta illud, quod canit Ecclesia: *Beata viscera Mariæ Virginis*, &c. Aduertendum tamen, quòd etiam quantùm

Cadere sub merito dupliciter intelligi potest; vel de condigno, vel de congruo.

tùm ad has circumstantias non cadit incarnatio sub merito condigni, sed sub merito congrui. A

RESP. AD ARGVM.

Incarnatio reddita fuit pro meritis non quantũ ad rem, sed quantũ ad circunstantias. Vel non de condigno, sed de congruo.

Ad primum dicendum, quòd incarnatio reddita fuit pro meritis, & si nõ quantum ad rem, tamen quantum ad circumstantias rei, etsi non de condigno, saltem de congruo, modo quo dictum est, vel possumus dictum Isaiæ exponere per illud, quod dicit Dauid, *vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris,* B idest cum in iudicio ad alios compararis. cum ergo videamus alios homines bonos obseruare suas promissiones, multo magis Deus, qui essentialiter bonus est, debet suas promissiones adimplere: ergo in hac semita iudiciorum, ne Deus iudicetur, mendax debuerunt Isaias, & alij Prophetæ expectare incarnationem Christi.

Distingue vt supra.

Ad secundum dicendum, quòd spes antiquorum Patrum fuit causa incarnationis de congruo, non de condigno, vel fuit causa quantum ad aliquas circũstantias, non quantum ad ipsam rem, vel si fuit causa quantum ad ipsam rem, hoc non fuit secundum se, quoniam tantum bonum non poterat cadere sub merito humano, sed potuit hoc esse cum hac circunstantia, prout huiusmodi incarnatio erat à Deo promissa. C

D.P. Aug. tom. 3. Negatur prima conclusio, quia nõ stat sub maiori propositione: negatur etiam minor sub asipca, quia est falsa secundum Apost.

Ad tertium dicendum, quòd vndique deficit argumentum, primò enim deficit, quia alius modus fuit possibilis, vt vult August. 3. de Trinitat. cap. 10. Secundò deficit, quia non omne illud, sine quo non potest haberi vita æterna, cadit sub D merito, quia tunc gratia caderet sub merito, & si caderet sub merito, non esset gratia, vt patuit per Apostolum ad Rom. cap. 11.

Sancti non petebant in suis orationibus incarnationẽ, sm rem, quia ipsam credebãt certò futurã, sed petebãt accelerationem.

Ad quartum dicendum, quòd Sancti Patres non propriè petebant ipsam rem, quæ est incarnatio, quam ex promissione diuina firmiter per fidem credebant futuram esse, sed petebant incarnationis accelerationem, & dicebant, *Vtinam disrumperes Cœlos, & descenderes*, idest, Vtinam cito venires, & accelerares aduentum tuum, vel possumus dicere, quòd in huiusmodi oratione non propriè petebant aliquid pro se, quia non petebant aliquid, quod fieret in persona eorum, sed in persona Filij Dei.

Duplex bonum: personale, & naturale totius naturæ: si primũ potest cadere sub merito: non tamen secundum.

Ad quintum dicendum, quòd vita æterna dicit beneficium redditum personæ, sed incarnatio dicit beneficium proficuum toti humanæ naturę, propter quod non est simile, si bonum personale cadat sub merito, quòd bonum quoque totius naturæ sub hoc cadere possit.

ARTIC. II.

Vtrum Gratia possit dici Christo hominis naturalis. Conclusio problematica.

D.Thom. 3. p. q. 2. ar. 12. Caiet. & Medina, & Suarez ibidem. Valentia, tom. 4. q. 2. puncto 7. Cabrera q. 2. art. 12. disp. 1. & 2. Nazarius ibidem controuersia vnica. Vasquez disp. 24. Ricchar. in 3. dist. 4. art. 3. q. 2. D. Bonau. in 3. d. 4. art. 2. q. 3.

SECVNDO quæritur. Vtrum gratia possit dici illi homini naturalis, & videtur, quòd non: quia gratia, & natura diuiduntur ex opposito: sed vnum oppositorum non denominatur aliud, quia non dicitur album nigrum, nec è conuersò: ergo &c.

Præterea. Naturalia oriuntur ex principijs naturæ: sed ex principijs naturæ humanæ non oritur gratia: ergo &c.

Præterea. Per naturalia non meremur: sed Christus meruit per gratiam, quam habebat, vt infra parebit: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia causæ naturalium, sunt naturaliter: sed Christus per gratiam vnionis est Dei Filius naturalis: ergo &c.

D.P. Aug. in Enchiria. cap. 35.

Præterea in littera dicitur, & est sumptum ab August. In Enchirid. c. 35. quòd illa gratia est illi homini naturalis: ergo &c.

Dub.

Dub. Lateralis.

Vtrum gratia habitualis, qua fuit repletus Christus, potuerit ei dici naturalis. Conclusio est affirmatiua.

DThom. 3.p.q.2.art.12.Caiet.Medina.Porrecta.Aluarez.Valentia.Vasquez.Suar.& Nazarius locis supracitatis. Dur.in 3.d.4.q.3.

LTERIUS fortè dubitaret aliquis, dato, quod gratia vnionis possit dici illi homini naturalis. Vtrum gratia habitualis, qua fuit repletus Christus, potuerit ei dici naturalis.

Et videtur, quòd non: quia quod facit filios adoptionis, non videtur, esse alicui naturale: sed gratia habitualis, quę est donum Dei, facit filios adoptionis: ergo &c.

Præterea. Licèt per gratiam vnionis sit Christus Dei Filius naturalis, tamen per gratiam habitualem non videtur, quòd sit filius naturalis, quia tunc omnes habentes huiusmodi gratiam Dei essent filij naturales, sed hoc est falsum: ergo&c.

IN CONTRARIVM est, quia quod simul oritur cum aliquo, videtur, esse ei naturale, sed gratia habitualis in illo instanti, in quo conceptus fuit Christus in Virgine fuit in eo: ergo &c.

RESOLVTIO ARTICVLI Principalis.

Gratia vnionis non fuit Christo homini naturalis secundùm essentiam, vel secundùm rem: sed benè secundùm sex effectus ipsius gratiæ. Primò fecit, vt Christus homo esset naturalis Filius Dei Patris. Secundò, vt talis esset verus filius Virginis Matris. Tertiò, vt diceretur homo naturalis per naturā humanā, sicut cæteri homines. Quartò, vt eius natura humana haberet esse participatum, & in alio, vt cætera creata naturaliter A *habent. Quintò, vt suppositum diuinum suppleret vices suppositi creati, quod naturaliter potest cōpetere omnibus suppositis diuinis: sicut natura diuinæ supplere vices cuiuslibet naturæ creatæ. Sextò, fecit hominem Christū impeccabilem, & sicut peccatum dicitur præter, vel contra naturam, ita virtus opposita, & impeccabilitas comparatiuè potest dici secundùm naturam, & naturalis.*

QVANTVM ad dubitationem primam, scripta communia respondent, gratiam vnionis esse Christo naturalem, quia per huiusmodi gratiam, est Christus Dei Filius naturalis; & quia quod est causa, vt aliquis sit filius naturalis, potest dici quid naturale, ideo gratia vnionis potest dici illi homini naturalis, quia per eam est Dei Filius naturalis. Verùm verba Sanctorum, & maximè D.P. Augustini tanti doctoris, & tàm profundi, non debent sic leuiter pertransiri. *Opinio aliorum.* B

Possumus ergo dicere, quòd illi homini gratia vnionis fuit naturalis quinque modis, vt sit primus modus, qui iam dictus est, prout ille homo comparatur ad personam Dei Patris, cuius per gratiam vnionis est filius naturalis. Secundus modus sit, prout comparatur ad hominem matrem. Tertius modus, prout comparatur ad suam personam propriam. Quartus modus, prout comparatur ad suam naturam humanam. Quintus, prout comparatur ad suam naturam diuinam. *Refellitur dicta opin.* C *Christo gratia vnionis fuit naturalis quinque modis.*

Declarato ergo primo modo, prout Christus comparatur ad Deum Patrem.

Secundus modus, prout comparatur ad hominem matrem, sic declarari potest. nam per illam gratiam vnionis, per quam vniuit sibi naturam humanam, quam assumpsit, de Virgine matre, factus est filius hominis, idest filius Virginis matris naturalis: & quia quod est causa, vt aliquis sit filius naturalis, potest dici illi quid naturale, ideo gratia vnionis potest dici Christo naturalis, non solùm, vt comparatur ad personam Dei Patris, cuius per gratiam vnionis, homo ille est Filius Dei Patris naturalis, sed etiam, prout per talem gratiam comparatur ad hominem, vel Virginem matrem, quia per D

eam,

eam, vt patet, eſt illius hominis, vel illius Virginis filius naturalis.

Tertius modus eſt, prout Chriſtus comparatur ad ſuam perſonam propriam, quia Chriſtus factus eſt homo eiuſdem ſpeciei nobiſcum, & eſt eiuſdem ſpeciei cum omnibus hominibus: ſed hanc videmus in omnibus ſuppoſitis, non ſolum humanis, ſed quarumcunque rerum, quia quęlibet natura eſt in ſuo ſuppoſito naturaliter: quod ergo in omnibus alijs hominibus eſt ſua natura naturaliter, hoc fecit in Chriſto gratia vnionis, vt eſſet Chriſtus verus, & naturalis homo per naturam humanã, ſicut cæteri homines, ſunt homines naturales per ſuam naturam humanam. Non eſt enim Chriſtus homo adoptiuus, ſed homo naturalis, per naturam humanam, ſicut & cæteri homines, ſed hoc non poſſet eſſe, niſi illi homini eſſet huiuſmodi gratia naturalis: ergo &c.

Quartus autem modus, prout comparatur ad ſuam naturam humanam, ſic patet, quia in hoc differt diuina natura ab omnibus alijs naturis, quia natura diuina eſt ipſum ſuum eſſe, & non habet eſſe, per participationem: omnis autem alia natura, eſt natura creata, & non eſt ſuum eſſe, ſed participat eſſe, & non habet per ſe eſſe, ſed ſemper habet eſſe in alio. Propter quod quantum ad hoc, vera eſt illa propoſitio Alani. *Deus eſt, reſpectu cuius omnis alia ſubſtantia eſt accidens*. quia ſicut non habentis per ſe eſſe, eſt in alio eſſe, & ſicut accidens non eſt ens, niſi quia entis, ſic quælibet natura creata non eſt ens, quod habeat eſſe per ſe, ſed eſt ens, quia eſt entis, vel eſt ens, quia habet eſſe in alio, ideſt in ſuo ſuppoſito, & habet eſſe, per eſſe ſuppoſiti.

Alanus.

Differt tamen ſubſtantia etiam creata ab accidente, quia licèt talis ſubſtantia non poſſit eſſe niſi in ſuo ſuppoſito, tamen illud ſuppoſitum talis ſubſtantia conſtituit in eſſe.

Subſtantialis natura dicitur eſſe in alio, non vt accidẽs in ſubiecto, ſed vt in ſuppoſito, quod conſtituit.

Accidens verò ſuum ſubiectum non conſtituit in eſſe, ſed ſubſtentatur in illo iam in eſſe conſtituto. Et in hoc natura humana in Chriſto habuit duplicem modum accidentis. Vnum, quem habent omnes naturæ creatæ, etiam ſubſtantiales, quæ non habent per ſe eſſe, ſed de neceſſitate ſubſtentantur in aliquo ſuppoſito. Alium autem modum accidentis habet natura humana in Chriſto, quia ſicut accidentia non conſtituunt ſubiectum, in quo ſunt, ſed ſubſtentantur in ſubiecto, iam in eſſe conſtituto, ſic humanitas Chriſti non conſtituit ſuppoſitum, in quo eſt, ſed ſubſtentatur in ſuppoſito ab æterno in eſſe conſtituto. Redeamus ergo ad propoſitum, & dicamus, quòd cum hoc ſit naturale naturæ humanæ, vt non habeat eſſe per ſe, ſed ſemper habeat eſſe in ſuppoſito aliquo, gratia vnionis, per quam natura humana in Chriſto ſubſtentatur in aliquo ſuppoſito, quia ſubſtentatur in ſuppoſito Verbi, quantum ad hunc effectum, poteſt dici quid naturale.

Natura humana in Chriſto habuit duplicem modũ accidentis.

Quintus autem modus, ſecundũ quem gratia vnionis poteſt dici quid naturale, poteſt ſumi, prout ſuppoſitum Verbi comparatur ad ſuam naturam diuinam. nam hoc eſt naturale naturæ diuinæ, quòd poſſit ſupplere vices omnium aliarum naturarum, quia quicquid poteſt natura diuina, cum natura ignis, vel aquæ, vel quacunque alia natura, poteſt ſine huiuſmodi natura. poteſt enim calefacere ſine natura ignis, infrigidare ſine natura aquæ, & facere effectus omnium aliarum naturarum, ſine alijs naturis. Et ſicut naturale eſt diuinæ naturæ poſſe ſupplere vices omnium aliarum naturarum, & facere ſine illis naturis, quicquid poſſunt omnes aliæ naturæ, ſic naturale eſt cuilibet ſuppoſito, vel cuilibet perſonæ in illa natura, ſupplere vices omnium aliarum aliorum ſuppoſitorum, vel omnium aliarum perſonarum, & facere ſine illis perſonis, ſiuè ſuppoſitis, quicquid poſſunt omnia illa ſuppoſita, vel perſonæ.

Sicut naturale eſt naturæ diuinæ poſſe ſupplere vices omnium aliarum naturarum: ita naturale eſt cuilibet ſuppoſito diuino poſſe ſupplere vices quorũlibet ſuppoſitorũ creatorũ.

His autem omnibus benè intellectis, poſſumus clarè videre, quomodo ſit facta vnio naturæ humanæ, & diuinæ in illo ſuppoſito, vel in illa perſona Verbi. nam licèt in alijs hominibus, quælibet natura conſtituat ſuum ſuppoſitum, & ſubſtentetur in eſſe in ſuo ſuppoſito, per eam conſtituto, in ſolo Chriſto fuit hoc ſingulare, quòd natura humana in ipſo non conſtituit ſuppoſitum, vel perſonam, ſed ſubſtentatur in ſuppoſito, vel in perſona Verbi, ab æterno in eſſe conſtituta. Patet ergo quomodo gratia vnionis debet

bet dici quid naturale, prout suppositum, vel persona Verbi comparatur ad suã naturam diuinam, quia sicut naturale est illi naturæ, quod possit supplere vices omniũ aliarum naturarum, sic naturale est cuilibet supposito in illa natura, quòd possit supplere vices omnium aliorum suppositorum. Et quia hoc fecit illa vnio, vel illa gratia vnionis, vt suppositum Verbi, quod est suppositum in natura diuina, suppleret vices suppositi humani, & in eo sustentaretur humana natura Christi, sicut aliæ naturæ humanæ sustentantur in suis suppositis; ideo manifestè patet, quomodo illa vnio, vel illa gratia vnionis potest dici quid naturale, prout suppositum Verbi comparatur ad suam naturam diuinam.

Assignati sunt ergo quinque modi, quibus gratia vnionis potest dici naturalis illi homini Christo, quorum vnus modus fuit cõmunis, & quatuor alij particulares, quos superaddidimus: possumus rursus assignare sextum, quem tangit Augustinus, à quo ista verba sumuntur in Enchiridio cap. 38. vt dicatur gratia vnionis esse in Christo naturalis, prout operationes humanæ comparantur ad vitia, & virtutes, vt dicatur aliquid opus naturale, prout est virtuosum, & dicatur præter naturam, vt est vitiosum, secundum quem modum loquitur Damascen. lib. 2. cap. 30. quòd virtutes sunt secundum naturam, & vitia præter naturam, vel contra naturam. Et quia hoc facit gratia vnionis in Christo, quòd ille homo non posset peccare, & non posset facere opera vitiosa, quæ sunt præter naturam, sed solùm virtuosa, quæ sunt secundùm naturam, ideo etiam quantùm ad hunc modum sextum, potest dici gratia vnionis illi homini naturalis. Hoc est ergo quod August. ait in præfato libro, & capitulo Enchiridij, quòd in humanæ naturæ susceptione fieret quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, qua nullum peccatum posset committere.

D.P. Aug in Enchirid. c. 38.

Opus virtuosum dicitur opus naturale.

D. Damasc.

Gratia vnionis fecit Christũ impeccabile.

RESP. AD ARGVMENTA
Principalis Articuli.

Ad primum autem argumentum primæ quæstionis, dicendum, quòd gratia,

A & natura diuiduntur ex opposito, quantum ad id, quod sunt per essentiam, quia hoc est natura, quod ei debetur ex debito suorum naturalium principiorum. Hæc autem est gratia, quæ datur ex mera liberalitate, nullis præcedentibus meritis, secundùm quem modum gratia vnionis fuit maxima gratia, quæ vt ait Augustinus in Enchiridio cap. 38. *De Maria Virgine natus Dei Filius insinuat nobis gratiam Dei, quia homo nullis præcedentibus meritis in ipso exordio naturæ suæ, quo esse cœpit, Verbo Dei, vel Verbo Deo* B *copularetur in vnitate personæ*, & quamuis hoc modo illa gratia vnionis Dei, non debeat dici naturalis: tamen quantum ad sex suos effectus, potest illa gratia vnionis dici naturalis, vt est per habita declaratum.

Gratia vnionis non dicitur naturalis secũdũ essentiã, sed secũdũ suos sex effectus. & sic pri[mo] modo opponitur naturæ, non secundo.

Ad secundum dicendum, quòd in Christo est duplex natura humana & diuina; & quamuis illa gratia vnionis non habuerit suæ originis principium, ex natura humana in Christo, habuit tamen suæ originis principium, & suæ factionis causam, ex natura diuina existente in C Christo, quæ est eadem in Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Nam licèt solus Filius sit incarnatus, vel vnitus carni, illam tamen incarnationem, vel vnitatem operata est natura diuina, vel tota Trinitas.

In Christo fuit duplex natura, diuina, & humana: gratia non habuit originem a natura humana, sed a natura diuina.

Ad tertium dicendum, quòd licèt Christus fuerit verus homo, sicut alij homines, non tamen erat purus homo, sicut & alij homines, quo sequitur, quòd gratia vnionis possit dici sibi naturalis, & non alijs hominibus.

Puri homines per naturalia non merentur: sed Christus erat Deus, & homo, propter quod gratia vnionis erat sibi naturalis, & ideo per gratiã vnionis mereri potuit.

Ad quartum dicendum, quòd gratia vnionis potest dici naturalis quantum ad D multos effectus, vt est per habita declaratum, in se tamen fuit maxima gratia, quæ posset fieri homini. Nam August. in præfato cap. Enchiridij ait, *hoc insinuare nobis Dei gratiam, vt homo copularetur Verbo in tantam personæ vnitatem, vt idem ipse esset Filius Dei, qui filius hominis, & filius hominis, qui filius Dei.*

Causa vnionis dupliciter consideratur, vel in se, vel quantum ad suos effectus: nõ fuit naturalis primo modo, sed secundo.

Resolutio Dub. Lateralis.

Gratia habitualis Christo potest dici naturalis, quia eam habuit in exordio temporis,

poris, in quo habuit naturam humanam: & quia est à natura diuina in Christo existente: ac tandem, quia natura dici potest omne illud, quod intellectu capi potest, & quod informat aliquid propria, & specifica differentia, quorum vtrumque competit gratia habituali Christi.

AD secundam dubitationem lateralem. Vtrum gratia habitualis, possit dici Christo naturalis, respondent dicta communia, & assignant duplicem modum, quibus gratia habitualis possit dici Christo naturalis, quorum vnus sumitur ex parte temporis. Nam illud, quod competit alicui, ex ipso exordio temporis, quo incepit esse homo potest dici illi naturale: talis fuit Christo homini gratia vnionis, & gratia habitualis: ideo potest dici vtraque huiusmodi gratia homini naturalis, vel quasi naturalis: Et hæc via communis bona est, quia est via Augustini in præfato capite Enchiridij, qui indifferenter loquens de gratia Christi, dicit eam esse naturalem, vel quasi naturalem, quia competit ei, ex ipsa origine naturæ suæ, quæ esse cœpit: id autem non potest intelligi de Christo in eo, quòd Deus, quia hoc modo esse non cœpit, sed solùm competit ei in eo, quod homo, quia non ab æterno, sed quando venit plenitudo temporis factus est homo.

Aliorũ rationes ad quæst.

Secunda via, vel secundus modus communis est, quia tàm gratia vnionis, quàm gratia habitualis fuit Christo naturalis, quia vtraque gratia facta est ab aliqua natura existente in Christo, non ab humana, sed à diuina. Nam vtraque gratia fuit quoddam opus, vel quidam effectus diuinæ naturæ.

Possumus autem nos tertiam viam, vel tertium modum assignare. Nam in omnibus rebus sermones sunt expetendi secundùm materiam: Quia natura potest dici secundùm Boetium in lib. de duabus naturis, omne illud, quod aliquo modo intellectu capi potest, vel natura dicitur omne illud, quod informat aliquid propria, vel specifica differentia, secundùm quem modum ipsa gratia est quædam natura, quia est aliqua res, quę intellectu capi potest, vel est aliquid informatum suo proprio, vel sua specifica differentia, sed si gratiæ potest competere nomen naturę, potest sibi competere aliquid, quod est sibi naturale. Etenim quod posterius est, semper præsupponit illud prius, sine quo esse non potest. Dicemus ergo, quòd inuenimus Deum vniri sex modis rebus. Nam tribus modis, per præsentiam omnia cernendo, & videndo; per potentiam, omnibus dominando; per essentiam omnia conseruando, & vnitur omnibus rebus creatis. Vnde August. 10. confessionum vult, quòd *si ad momentum dimitteret creaturam, in æternum creatura non esset*. Quarto modo est Deus in rebus, scilicet in solis iustis per gratiam. Quintò est in solis beatis, per gloriam. Sextò in solo Christo, per vnionem personæ Verbi. Iste autem sextus modus est vltimus modus essendi Dei in aliqua re, & naturale est isti modo præsupponere omnes alios modos. Propter quod si humana natura in Christo est vnita Deo, siue Verbo, in vnitate personæ, oportet, quòd ista vnio naturalis præsupponat omnes alias vniones: Propter quod naturale est isti vnioni, secundùm quam Deus est vnitus humanæ naturæ personaliter, quòd sit ei iunctus, per gloriam: ideo Christus simul erat viator per passibilitatem corporis, habens in se habitum gratiæ, & comprehensor, per visionem apertam, habens in se habitum gloriæ. Fuit ergo Deus in Christo homine per præsentiam, potentiam, & essentiam, sicut est in omnibus rebus, & fuit in eo per habitum gratiæ, sicut est, & amplius quàm in omnibus iustis viatoribus, & fuit in eo per gloriam, & visionem apertam, sicut est in omnibus comprehensoribus, quas omnes vniones naturaliter præsupponit (vt dictum est) vnio personalis. Cùm ergo quæritur. Vtrum gratia habitualis esset Christo naturalis, dici potest, quòd si naturalis est Christo vnio personalis omnibus illis sex modis, quibus dicimus, naturalis est Christo gratia habitualis, vel habitus gloriæ, per visionem apertam, tanquam quædam præsupposita naturaliter à gratia vnionis personalis.

Ratio Doctoris Aegidij.

Nomen naturæ quomodo sumatur secundũ Boetium.

Gratiæ potest competere nomen naturæ.

Deus vnitur rebus sex modis.

D. P. Aug. rom. 1.

Vnio personalis in Christo præsupponit naturaliter vniones per potentiam, præsentiam, essentiam, gratiam, & gloriam. & sic gratia habitualis præsuppositiuè dicitur naturalis, quia naturaliter à gratia vnionis præsupponitur.

RESP.

RESP. AD ARGVMENTA
Dubitationis Lateralis.

Ad primum dicendum, quòd non est inconueniens aliquid esse speciale in Christo, quod non in aliquo alio: Licèt ergo gratia habitualis faciat alios homines filios adoptionis; Christum tamen, qui erat Dei Filius naturalis, non fecit filium adoptiuum, quia quando aliquid denominatur ab eo, quod est perfectè, & simpliciter, non debet denominari ab eo, quod est imperfectè, & secundum quid. Cùm ergo esse filium naturalem, sit esse filium simpliciter, & perfectè, esse autem filium adoptiuum, sit esse filium imperfectum, & secundùm quid, Christus, qui est Dei Filius naturalis, nullo modo debet dici filius adoptiuus. Ex hoc autem patere potest bona, & pulchra ratio, quare Christus non dicitur filius Spiritus Sancti, quia si esset eius filius, esset filius adoptiuus, à qua filiatione nullo modo debet denominari Christus, cùm sit Dei Patris, in eo quod Deus, & hominis matris, in eo quod homo, filius naturalis. Propter quod nec Spiritus Sancti, nec sui ipsius, nec totius Trinitatis debet dici filius adoptiuus, quia quando potest esse denominatio ab eo, quod est simpliciter, non potest fieri ab eo, quod est secundùm quid. Hoc ergo dictum, cum alijs superius enarratis, hanc materiam sufficienter declarant. Et propter hoc potest patere solutio ad secundum, quia licèt gratia habitualis faciat alios homines Dei filios adoptionis, Christus, qui est perfectè Dei filius naturalis, à tali filiatione Dei adoptiua, quæ est secundùm quid, & imperfecta, denominari non debet.

Quando in aliquo est simpliciter, & secundùm quid, denominatio fit ab eo, quod est simpliciter, & non ab eo, quod est secundùm quid.

Quia Christus est Patris, & Matris filius naturalis, non potest dici adoptiuus.

Gratia habitualis facit filios Dei adoptiuos illos, qui nõ sunt filij naturales, sicuti est Christus.

Dub. I. Litteralis.

SVPER litteram primò quæritur de illis verbis: *Vno nominato in diuinis, omnes tres intelliguntur.* Contra. Dicimus Dei Filiũ incarnatum; non tamen propter hoc intelliguntur omnes tres personæ.

DICENDVM Verba Magistri, vel Augustini intelligenda esse in ijs, quæ

A sunt essentialia, non personalia, vt quia generare est quid personale in Patre, non valet, quòd si Pater generat, omnes tres generant. Et quia incarnatio est quid personale in Filio, cùm facta sit vnio incarnationis in persona Filij, non valet si Filius est incarnatus, quòd omnes tres sint incarnati.

Dictũ Magistri intelligendũ est essentialiter, nõ personaliter.

Verùm, quia, licèt ad personam Filij sit terminata incarnatio, & hoc sit personale in Filio, tamen operari, vel facere illam incarnationem, vel induere Filium carne, est quid essentiale, & est commune
B toti Trinitati. In talibus ergo nominato vno, omnes tres intelliguntur, propriè loquendo. Nam loquendo appropriatè, non est inconueniens, quod est commune omnibus tribus personis, appropriari vni personæ tantùm.

Dub. II. Litteralis.

VLTERIVS fortè aliquis inquiret de eo, quod in littera dicitur. *Non est concedẽdum, quòd quicquid de aliquo na-*
C *scitur sit filius eius*, quomodo verificetur hoc dictum.

DICENDVM, quòd esse de aliquo, vel ex aliquo, potest intelligi materialiter, cùm dicitur, quòd gladius est de ferro, vel ex ferro, & scamnum de ligno, vel ex ligno. Potest etiam hoc intelligi effectiuè, cùm dicitur, quòd gladius est de fabro, & scamnum de carpentario: & quia filius comparatur ad matrem materialiter, ad
D patrem verò effectiuè, vtroque modo possumus quærere de veritate quæsiti, & loqui, per comparationem ad matrẽ. Vtrum quicquid nascitur de aliquo materialiter, possit dici eius filius, tanquam matris: & Vtrum quicquid nascitur de aliquo effectiuè, possit dici eius filius, tanquã patris. Propter quod sciendum, quòd esse de aliquo materialiter, non sufficit ad hoc, quod sit eius filius, tanquam matris, sed oportet quòd illud, de quo nascitur aliquid materialiter, sit eiusdẽ speciei, cum illo, de quo nascitur, propter quod capillus, lübricus, &c. quę oriuntur de homine materialiter, non sunt filij hominis, tanquam matris,

Id quod ex aliquo nascitur, ad hoc vt dicatur filius, quæ requirantur.

nec tanquam Patris, quia secundum quod huiusmodi, non sunt eiusdem speciei, cum homine. sed verè Christus fuit filius Virginis, quia de ea natus materialiter: vt natus de ipsa, fuerit eiusdem speciei cum ipsa.

Sed quantùm ad aliam partem quęstionis, Vtrum quod nascitur de aliquo effectiuè, debeat dici Filius eius tanquam Patris, patet, quòd Pater est principale agens. & naturale, & eiusdem naturæ cum Filio, propter quod, licèt Christus, secundùm quod homo possit dici effectiuè natus de Spiritu Sancto, id tamen non fuerit B naturaliter, sed supernaturaliter, quia Christi conceptio, & organizatio fuit facta in vno, & eodem instanti: Rursus licèt Christus, in eo quod est Deus, sit eiusdem naturę cum Spiritu Sancto, tamen vt homo; & vt conceptus de Spiritu Sancto, non est eiusdem naturæ cum illo, & ideo non est Filius Spiritus Sancti, nec propriè Spiritus Sanctus est pater eius.

Christus cur non dicatur filius Spiritus Sancti.

Ex hoc etiam patet, quòd baptizatus non debet dici filius aquæ, quia aqua non regenerat baptizatum vt agens principale, sed vt instrumentale, & vt organũ diuinæ misericordiæ. Lauat enim aqua baptismatis animam, quæ est spiritus, vt organum diuinæ misericordiæ, sicut ignis inferni agit in spiritum, & affligit spiritum, non principaliter, sed vt organum diuinæ iustitiæ. Et si inueniatur, quòd baptizatus sit filius aquæ, hoc non erit propriè, & principaliter, sed transumptiuè, & secundum aliquam similitudinem, secundùm quem modum loquitur Philos. in Topicis, quòd omnes transferentes, secundùm aliquam similitudinẽ transferũt.

Aqua Baptismi est organũ diuinæ misericordiæ, & ignis inferni organũ diuinæ iustitiæ.

Si inueniatur baptizatum dici aquæ filium: intelligi debet transumptiuè, non propriè.

Dub. III. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quòd in littera dicitur: *Vt enim ommittam aliter de homine nasci filium, aliter capillum.* Videtur quod hoc non sit aliqua sententia, quia illud verbum, omittam, quod est verbum transitiuum, non habet casum accusatiuum, in quem transeat.

DICENDVM, quod communiter A textus sententiarũ ita habent: sed si recurramus ad text. Augustini Enchirid. cap. 37. vnde ista verba sunt desumpta tollitur talis dubitatio, sic enim stat ibi textus, vt enim omittam alia, aliter &c.

Tom. 3.

Dub. IV. Litteralis.

LTERIVS [1] fortè dubitaret aliquis, de eo, quod in littera dicitur, *Dicuntur etiam filij gehēnæ.* quomodo hoc habeat veritatem.

DICENDVM hoc esse consuetum in Scriptura sacra, quod aliquis dicatur filius eius, quod iustè meruit, secundùm quem modum loquitur Dauid Reg. 26. quando tulit lanceam Saul dormientis, & scyphum aquæ, qui erat ad caput eius, cùm ait: *Viuit Dominus, quoniam filij mortis estis, quia non custodistis Dominum vestrum Christum Domini*, idest Regem, quia ergo negligentes regis custodiam, iustè merebantur C mortem, debebant dici filij mortis, sic quia peccatores iustè merentur gehennam, possunt dici filij gehennæ.

Cur aliqui dicantur filij gehēnæ.

1. Reg. c. 26

Dub. V. Litteralis.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur de Christo homine: *diuina gratia corporaliter est repletus.* Sed contra. Quia esse corporaliter in aliquo, est esse ibi circumscriptiuè. D Deitas autem, vel diuina gratia non est in aliquo circumscriptiuè: ergo &c.

Præterea. Angelus, qui respectu Dei potest dici, quid corporale, non est alicubi corporaliter: multò magis ergo ipsa Deitas, vel ipsa diuina gratia non potest alicui corporaliter inesse.

DICENDVM, Deitatem, vel diuinam gratiam esse in Christo corporaliter, dupliciter posse verificari. Vno quidem modo, quia ipse Deus, vel Deitas in Christo non solùm fuit vnita animæ Christi, sed etiam eius corpori, & eius

Quomodo Christus dicatur diuina gratia corporaliter repletus.

eius carni, vt hoc modo Deus, vel Deitas Christi, vel eius gratia vnionis, secundùm quam humanitas est vnita Deo, vel Deitati, diceretur esse in Christo corporaliter, quia etiam ipsi carni, & corpori erat vnitus Dei Filius, & illius Deitas.

Secundo modo hoc potest verificari, vt esse corporaliter idem est, sicut quod esse plenè, vel secundùm plenitudinem. Et hoc sonant verba textus, cùm dicitur, quòd homo ille diuina gratia corporaliter est repletus. Dicemus ergo, quòd linea in his rebus corporalibus habet longitudinem tantum, superficies verò habet longitudinem, & latitudinem, sed corpus habet omnem dimensionem, longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Propter quod corpus sic est plenum dimensionibus, quòd vltra dimensiones corporis non est dare aliquam aliam dimensionem. Dicitur ergo homo ille esse repletus Deitate, vel diuina gratia corporaliter, quia vltra vnionem, quam habet Deus, & Deitas ad humanitatem Christi, non est dare aliquam aliam vnionem Dei, vel Deitatis possibilem ad quodcunque aliud, vt supra ostendimus, cùm narrauimus omnes modos vnitatis, quos habet Deus ad res alias. Quod verò arguebatur in contrarium, quod esse in aliquo corporaliter, est esse in eo circumscriptiuè, patet non esse hunc intellectum verbi propositi, vt est per habita manifestum.

Pulchra explicatio quomodo intelligatur plenitudo gratiæ corporaliter.

Dub. VI. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera habetur: *Conceptus, & natus de Spiritu Sancto, dicitur Christus, secundùm quòd homo*. Vtrum hoc sit propriè dictum.

DICENDVM, quòd Christus potest dici conceptus, & natus de Spiritu Sãcto, & de Maria Virgine, quia tàm conceptio eius, quàm humanitas facta est virtute Spiritus Sancti ex Maria Virgine. Tamen si volumus hæc duo præfatis duobus propriè attribuere, dicemus, quòd in Symbolo dicitur, quòd Christus est conceptus de Spiritu Sancto, quia in vno, & eodem instanti eius conceptio, & organizatio facta sunt; sed dicitur natus ex Maria Virgine, quia ex Virginis vtero natiuitas facta fuit.

Dub. VII. Litteralis.

LTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur, *Christũ esse factum ex semine Dauid*. Sed contra hoc est, quod dicit Damasc. lib. 3. c. 2. non seminaliter Christum esse factum.

DICENDVM, quòd quantùm ad proximam Christi generationem, Christus non est factus seminaliter ex Virgine, sed virtute Spiritus Sancti, quantùm verò ad generationem matris, & aliorum prædecessorum parentum fuit facta generatio seminaliter, quia omnes huiusmodi parẽtes nati sunt per concubitum viri, & mulieris.

Christus fuit ex semine Dauid remote, non proxime.

Dub. VIII. Litteralis.

LTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur, *aliud est fieri, & aliud nasci*. Sed contra. Fieri videtur etiam quid commune ad omne illud, quod fit ex aliqua materia. ergo &c.

DICENDVM, quòd possumus dare differentiam inter facere, & agere, quia facere videtur significare actionem transeuntem in exteriorem materiam, secundum quem modum dicitur in 6. Ethicor. quòd *ars est ratio factibilium*: agere autem potest importare actionem non transeuntem, secundùm quem modum dicitur in eodem sexto, quòd *prudentia est recta ratio agibilium*. Sic etiam possumus dare differentiam inter esse factum, & esse natum, quia facere semper dicit aliquid pertinens ad voluntatem propriè loquendo, sed nasci, vel generari potest importare, vel de se videtur magis importare aliquid naturaliter productũ, propter quod parentes generãt filios, & filij nascũ-

Facere significat actionẽ transeuntem. Agere vero actionẽ nõ transeuntem in exteriorem materiam.

tur ex eis; & ideo in littera dicitur, quòd possunt homines generare filios hominies, nō autē facere; sed Christus respectu Spiritus Sancti potest dici cōceptus, natus, & factus. Ex eo conceptus quidem, quia in instanti corpus Christi fuit virtute Spiritus Sancti conceptum, & organizatum in Virgine. Natus vero, quia nisi foetus, vel filius aliquis esset conceptus in vtero, non posset nasci ex vtero: factus autem, quia factio illa, qua conceptus fuit Christus, procedebat à voluntaria operatione totius Trinitatis, & appropriatè à Spiritu Sancto.

A

B

DISTINCTIO V.

RAETEREA *inquiri oportet*, &c. Postquam Magister determinauit de Incarnatione Verbi, quantùm ad assumentem in prima distinctione, & de huiusmodi incarnatione, quantùm ad rem assumptam, in secunda, tertia, & quarta: In hac quinta distinctione determinat de incarnatione Verbi, quantum ad vtrumque, quærens in huiusmodi incarnatione, quid fuerit ibi assumens, & quid assumptum.

C

Circa quod duo facit, quia primò de huiusmodi incarnatione mouet quęstionem quadrimembrem, videlicet, Vtrum persona assumpserit personam: Vtrum natura assumpserit personam. Vtrum persona assumpserit naturam, & Vtrum natura assumpserit naturam. Secundò circa hoc idem mouet alias quasdam quæstiones, ibi, *Si quæritur Vtrum.* Circà primum duo facit, quia primò mouet præfatam quadrimembrem quæstionem. Secundo ad quæstionem prælibatam respondet ibi, quasi statim. *post hæc inquisitio*. Dicit ergo, quòd inquiri oportet, quid eorum potius concedendum sit, vel quòd natura naturam, vel quòd natura personam, vel quòd persona naturam: Deinde cùm dicit, *Hæc inquisitio*, respondet ad propositam quadrimembrem quæstionem.

D

Ad cuius euidentiam, sciendum, quòd præfatæ quadrimembris quæstionis duo membra sunt nota, & clara, negatione, quia persona non assumpsit personam, nec natura assumpsit personam, nullo enim modo persona fuit assumpta. Tertium autem membrum est clarum affirmatione, videlicet quod persona assumpserit naturam, quia persona diuina assumpsit naturam humanam. Duo ergo facit, quia primo respondet ad tria membra præfatæ quæstionis, quorum duo sunt clara negatione, & vnum est clarum affirmatione. Secundo respondet ad quartum membrum, Vtrum natura diuina assumpserit naturam humanam, quod est scrupulosum, & difficile. Secunda ibi: *de quarta verò*. Circà quod duo facit, quia primo arguit ad partem negatiuam, quod natura non assumpserit naturam, sed persona naturam. Secundo autem ad partem affirmatiuam, ostendens, quod natura diuina assumpsit naturam humanam. ibi: *Cui videtur obuiare*. Circa quod tria facit, quia primo adducit authoritatem Augustini, quæ videtur asserere, naturam diuinam assumpsisse naturam humanam. Secundo, quia authoritas Augustini nō clarè ostendit propositum, quia videtur, quod accipiatur ibi natura diuina pro persona diuina, adducit plures alias authoritates, clarè afferentes, diuinam naturam assumpsisse humanam. Tertio ex ijs, quæ dixerat, concludit duas partes illius quadrimembris quæstionis concedendas esse, videlicet, quod diuina persona naturam humanam, & natura diuina naturam humanam sibi vniuit, & copulauit. Secunda ibi: *Sed alibi certum*. Tertia ibi: *Ex verbis autem*. Circa quod tria facit, quia primo concludit pręfatas duas partes esse asserendas. Secundo declarat, quōmodo illæ duę partes sunt intelligendę, & sunt asserendę. Tertio quod dixerat, probat per Damascen. Secunda ibi: *Nos autem omnes mendacij*. Tertia ibi: *qui sensus ex verbis*.

Tunc sequitur alia pars, *Sed quæritur vtrum*. In qua circa incarnationem Verbi, & circa assumptionem carnis mouet quasdam alias quęstiones. Circà quod duo facit, quia primo mouet quęstionem de

de natura, Vtrum natura diuina debeat A dici caro facta, vel facta homo. Secundò mouet quęstionem de persona, Vtrum persona diuina dicatur assumpsisse personā humanam, ibi. *ideo verò non personam.* Circa primum duo facit, secundùm quòd duas quęstiones mouet, & soluit, quarum prima est, Vtrum natura diuina dicatur caro facta. Secunda est, Vtrum natura diuina dicatur facta homo. secunda ibi: *si autem natura diuina.* Tunc sequitur illa pars: *Ideo verò non personam*; in qua mouet quęstionem de persona diuina, Vtrum assumpserit personam humanam. B Circa quod duo facit, quia primo circa hoc determinat veritatem, asserens, quòd persona diuina non assumpsit personam humanam. Secundò contra veritatem determinatam opponit ibi; *Hoc à quibusdam opponitur.* Circa quod tria facit, quia primò obijcit contra determinata, ex parte ipsius animę, quia si persona Verbi assumpsit animam rationalem, at animę rationali cōperit definitio personę, ergo Verbum assumpsit personam. Primò ergo ponit hanc obiectionem de anima, & soluit: Secundò obijcit de ipso homine, quia C Augustinus, sub anathemate tradit; *Qui dixerit, vel crediderit hominem non esse assumptum à Verbo.* Et Psalm. 64. dicit: *Beatus quem elegisti, & assumpsisti.* Si igitur homo est assumptus à Verbo, ergo aliquis homo, & per consequens aliqua persona. Tertiò circa pręfata determinat veritatem. Secunda ibi: *Aliter quoque.* Tertia ibi. *Quia hoc nefas.* Circa quod duo facit, quia primò facit, quod dictum est. Secundò docet respondere ad hanc quęstionem. Vtrum aliquis homo, vel quidam homo sit assumptus à Verbo, di- D cens, quod si ibi, per ly homo, intelligatur persona, respondendum est, quod non., si intelligatur natura, respondendum est, quod sic. Secunda ibi: *Quocirca.* Et in hoc terminatur sententia pręsentis lectionis, & distinctionis.

Psal. 64.

QVAESTIO PRIMA.

De ipsa Vnione.

QVIA Magister in hac quinta distinctione agit de conditionibus assumentis, & assumpti, cùm assumptio non possit fieri sine vnione, ideo de tribus quęremus principaliter. Primò de ipsa vnione. Secundò de assumente. Tertiò de re assumpta. Circa primum, idest, circa vnionem quęruntur tria.

Primò. Quid sit vnio. Vtrum sit quid creatum.

Secundò. In quo sit facta huiusmodi vnio. Vtrum sit facta in natura.

Tertiò. Vtrum sit facta in persona.

ARTIC. I.

Vtrum vnio Verbi ad naturam humanam sit quid creatum. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 2. ar. 7. Caiet. Medina. Siluius. Nazar. ibidem. Suarez tom. 1. disp. 7. sect. 5. Cabrera ibidem disp. 1. & 2. Vasquez disp. 18. cap. 5. Ricchar. in 3. d. 5. art. 2. q. 1. Alens. 3. p. q. 12. memb. 1. art. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod vnio, de qua loquimur, non sit quid creatum. Nam vnio habet esse in ipsa re, quę est vnita naturę humanę: ergo in ipsa natura diuina, vel in ipso Deo habet esse huiusmodi vnio: sed quicquid est in Deo est Deus, & est quid increatum: ergo &c.

Pręterea. Vnio videtur esse relatiuum æquiparantię, sed talia relatiua æqualiter videntur habere se ad vtrumque extremorum;

morum; ergo vnio Dei ad naturam creatam, vel erit in Deo, vel in creatura: & si erit in Deo, tunc erit quid increatum: si erit in creatura erit quid creatum: & sic erit aliquid creatum, & increatum. ex quo non potest argui, quod sit quid increatum tantùm. A

Præterea. Vnio Dei ad creaturam est quid medium inter Deum, & creaturam, sed medium non est aliquod extremorum, ergo huiusmodi vnio non est creator, nec creatura.

Præterea. Quicquid dicitur de Deo, vel dicitur per causam, sicut dicitur de Spiritu Sancto ad Rom. 8. *Ipse Spiritus postulat pro nobis*, idest facit nos postulare. vel dicitur per assumptionem, sicut dicitur Deus factus homo, quia assumpsit naturam humanam, vel dicitur tertiò per similitudinem, siuè per metaphoram, sicut dicitur, ouis, leo, & lapis angularis. Si ergo dicitur vnitum naturę humanę, vel huiusmodi vnio conuenit Deo per causam, & tunc dicetur vnitus, quia fuit causa illius vnionis. Vel dicitur hoc per assumptionem, vt dicatur vnio de Deo, quia assumpsit vnitatem, cùm hoc non possit fieri nisi mediante aliqua vnione, quo posito iretur in vnionibus in infinitum, quia illa alia vnio non posset vniri, nisi mediante aliqua vnione. Restat igitur, quòd vnio Dei ad naturam humanam sit facta metaphoricè. Esset ergo Deus naturę humanę vnitus, non propriè, & verè, sed metaphoricè, vt hoc modo huiusmodi vnio verè, & propriè non sit quid creatum: ergo &c. B (Rom. c. 8.) C

IN CONTRARIVM est, quia quicquid non est ęternum, est quid creatum, & est creatura, huiusmodi est vnio, de qua loquimur, ergo &c. D

Præterea. Quicquid non est creator est creatura: huiusmodi vero vnio non est ipse creator: ergo &c.

Dub. I. Lateralis.

Vtrum hæc vnio fuerit maxima inter omnes alias vniones. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom. 3.p.q.2.ar.9 Caiet. Medina, Cabrera ibidem. disput. 1. & 2. Val. t.4. d.1. q.2. p.6. Nazar. q.2. art.9. controu. vnica. Albertinus tom.2. coroll.5. de prædicam. subst. dub.2. Ricchar. in 3. d.6. art.3. q.3. Vasquez disp.20. per totum.

LTERIUS autem dubitatur. Vtrũ talis vnio fuerit maxima inter omnes alias vniones, & videtur, quòd non; quia quantò extrema magis distant, tanto est minor vnio, sed natura diuina, & natura humana maximè distant, ergo eorum erit minima vnio.

Præterea. Quanto est maior compositio, tanto est minor vnio: sed in Christo homine est maximè compositio. Nam in quolibet puro homine est etiam maxima compositio, quia animata sunt magis composita, quàm inanimata, & animata sensibilia magis, quàm vegetabilia, & rationalia magis, quàm irrationalia, quod declarat multitudo, & pluralitas potentiarum. Erit ergo in quolibet puro homine maxima compositio. Sed in Christo vltra omnes istas compositiones est compositio, vel vnio diuinæ naturæ ad humanam, ergo talis vnio non est maxima, sed minima.

IN CONTRARIVM est Augustinus in Enchiridio. cap. 36. dicens, *hanc vnionem esse tantam*, idest, tàm magnam, *quia est in vnitatem personæ*. (D. P. Aug. Tom. 3.)

Dub.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum hæc vnio differat ab assumptione. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 2. art. 8. Siluius. Caiet. Medina. Cabrera ibidem. Nazar. ibid. controu. 1. 2. & 3. Ricchar. in 3. d. 5. art. 2. q. 2. Argent. in 3. d. 5. q. 1. art. 4. Aluarez. disp. 30.

LTERIVS autem dubitatur. Vtrum huiusmodi vnio dif-B ferat ab assumptione. Et videtur, quòd non, quia quicquid assumitur, assumenti vnitur, quod non esset, nisi assumptio esset idem quod vnio: ergo &c.

Præterea. Quicquid non potest separari, nec re, nec intellectu, videtur esse idem cum illo: sed assumptio humanæ naturæ non potest separari ab vnione re, quia non potest hæc esse sine illa, nec intellectu, quia non potest intelligi talis C assumptio sine vnione: ergo &c.

IN CONTRARIVM est. Quia quando aliqua duo sunt idem, non potest vnum competere alicui, nisi competat sibi aliud: sed vnire humanam naturam Filio, competit toti Trinitati: ergo non sunt idem vnire, & assumere, & per consequens vnio non est idem, quod assumptio.

RESOLVTIO ARTICVLI Principalis.

D *Vnio Verbi ad naturam humanam est quid creatum, siuè sumatur vnio, vt est actio, siuè vt est relatio: quia, vt est actio, non est immanens, sed transiens, quæ mutationem præsupponit, & nouitatem includit. Vt est relatio, est aliquid reale in natura humana, quæ mutatur, non autem in Deo, in quo est tantum secundum rationem.*

RESPONDEO dicendum ad quæstionem primam, cum quæritur, quid est vnio; Vtrum sit quid increatum. Dice-A mus enim; quòd vnio dicit actionem quandam, ex qua actione habet esse relatio quædam vnitorum ad inuicem. Hoc est enim vnire aliqua, coniungere illa, vel facere illa esse vnita, & coniuncta. Ex qua factione resultat quædam relatio vnitorum ad inuicem. Propter quod vnio potest dicere, vel actionem, qua vniuntur aliqua, vel ipsam relationem, qua ad inuicem referuntur vnita. Vtroque ergo modo, tàm ratione actionis, quàm ratione relationis, ostendere possumus, vnionem illam, de qua loquimur, esse quid creatum. Ratione ergo actionis ostendemus tripliciter vnionem illam, de qua loquimur, esse quid creatum. Primò, prout huiusmodi vnio non est actio quælibet, sed est actio transiens. Secundò, prout est actio mutationem præsupponens. Tertiò, prout est actio nouitatem quandam includens.

Vnio dicit actionē & relationem inter vnita.

Tripliciter ostenditur vnionē, vt actio est, esse quid creatum.

Prima via sic patet. Nam in Deo, & in quolibet agente, per intellectum, & voluntatem est duplex actio, immanēs, sicut velle, & intelligere, & transiens, sicut est agere in effectu, vèl operari in exteriorē materiam. Et si hæc volumus adaptare ad Deum, dicemus, quod velle, & intelligere *Dei* sunt quid increatum, & sunt idem, quod ipse Deus, sed vnire ipsi Verbo, vel Dei Filio naturam humanam, quantumcunque aliam à natura diuina, est actio transiens in exteriorem materiam, vel est transiens in naturam aliam à natura diuina, ideo oportet talem actionem, quia est actio transiens, esse quid creatum. Nec propter hoc tollitur veritas vnionis, quia verè ex tali actione transeunte, quæ competit toti Trinitati (quia, vt supra patuit tota Trinitas vniuit humanam naturam Verbo) verè ex tali actione, humana natura est sic vnita.

In quolibet agente per intellectū, & voluntatem, est actio immanens, & trāsiens.

Vnio Verbi ad naturam humanā est actio transiens.

Secunda via ad hoc idem sumi potest, non solum, prout talis actio est transiens, sed prout est motum, vel mutationem præsupponens. Nam non potuit fieri talis vnio, nisi motu, vel mutatione aliqua facta in humana natura. Et quia Deo nec motus, nec mutatio competere possunt, quia vt pròbatur in 8. physic. est deuenire ad aliquid omninò immobile per se, per accidens, & ab intra, & vt ait Boetius de ipso Deo, quod *stabilis in se manens,* dat

Arist. 8. physic. t. 46.

dat cuncta moueri, ideo vnio, de qua loquimur, non solùm est quid creatum, quia est actio transiens, sed etiam quia est actio, motum, vel mutationem præsupponens.

Tertia via ad hoc idem sumi potest ex eo, quod talis actio aliquam nouitatem includit. Nam omne quod non est semper, aliquam nouitatem importat, vel aliquam nouitatem includit. Cum ergo incarnatio Verbi non fuerit ab æterno, sed incœperit in aliquo tempore, sine nouitate esse non potuit. Et quia omnia ista non possunt competere nisi creaturæ, nec possunt dicere nisi quid creatum, oportet quòd vnio, de qua loquimur, sit quid creatum.

Vnionē, vt est relatio, esse quid creatū ostēditur.

Ostenso vnionem, de qua loquimur, esse quid creatum, prout est quædam actio, volumus hoc idem ostendere, prout est quædam relatio. Ad cuius euidentiam sciendum, quòd Philosophus in 5. Metaphys. cap. de relatiuis vult, quòd aliqua dicuntur relatiua, quia aliqua referuntur ad ipsam, vt intellectum, & scitum. Res enim intellectæ, & scitæ referuntur ad scientiam, non quia res ipsæ dependeant à scientia nostra, sed quia scientia nostra dependet à rebus, propter quod tales non referuntur, nec dependēt per relationem, vel dependentiam, quæ sit in rebus, sed per relationem, & dependentiam, quæ est in scientia nostra. Ideo res ignorata potest fieri scita, nulla mutatione facta in re scita, sed sola mutatione facta in nobis, idest in scientia nostra. Tales autem sunt omnes relationes inter Deum, & creaturam, quia non refertur Deus ad creaturam, per relationem, quæ sit in eo realiter, sed per relationem, quæ realiter est in creatura. Si ergo Deus creatione creat creaturam, illa creatio, siuè vt est actio transiens, siuè vt est relatio nouitatem aliquam importans, non est in Deo realiter, sed in creatura. Et sicut Deus creat creaturam, & producit creaturas nouas, per nouam creationem, quæ est in creatura, sic Deus tota Trinitas vniuit totam humanam naturam Verbo in nouissimo tempore, vt quando venit plenitudo temporis, per vnionem, quæ est realiter in humana natura, vel quæ est realiter in Christo, vt est homo, & vt habet naturam

Arist. 5. Metaph. cap. de relatiuis.

A humanam, sed in ipso Christo, vt est Deus, secundùm rationem, & secundùm nostrum modum intelligendi; quia non possumus intelligere aliquid referri ad aliud, nisi intelligamus illud aliud referri ad ipsum. patet autē quòd potest aliquid referri ad aliud, non per relationem, quæ sit in ipso, sed per relationem, quę est in alio: sicut ignis potest calefacere stuppam non per calefactionem, quę est in igne, sed per calefactionem, quæ est in stuppa: nam loquendo de actione transeunte idem est actio, & passio, & illa actio, & passio non est in agente, sed in

Potest vnū referri ad aliud, non per relatione, quæ sit in ipso, sed per relatione, quæ sit in alio.

B patiente, & tamen verè agens agit, & patiens patitur, per actionem, & passionem, quæ de necessitate sunt in patiente, non autem sunt de necessitate in agente. Motus enim, licèt sit actus, tamen per se loquendo non est actus mouentis, sed mobilis. Verè enim, & de nouo, non ab æterno, sed in tempore fuit vnitum Verbum humanæ naturæ, non per vnionem, quæ sit in Verbo, sed per vnionem, quæ est in humana natura, cui non repugnat nouitas, vel noua mutatio. Hæc autem

In actione transeunte idem est actio & passio. & vtraque est in patiente.

C repugnat ipsi Verbo.

Dicemus ergo, quòd sicut Deus Trinitas ex tempore, & de nouo verè incœpit mouere creaturam, & verè mouet eam, non per motum, vel mutationem, quæ sit in ipso Deo: sed quæ est in creatura: sic & Dei Verbum, vel Dei Filius, ex tempore, & de nouo verè factus est homo & verè vniuit sibi naturam humanam, non per mutationem, quæ sit realiter in ipso Verbo, sed quæ est in humana natura, vel quæ est in Christo homine, vt habet naturam humanam.

D Aliqui tamen Doctores vocauerunt omnes relationes Dei ad creaturam, vel è contra, secundùm dici, quia videbant tales relationes esse in Deo, solùm secundùm rationem, quia in eo secundùm rem nulla nouitas esse potest. Ideo dixerunt omnes tales relationes esse secundùm dici, credentes illas duas distinctiones factas de relatiuis, quia quædam sunt relatiua secundùm rem, quædam secundùm rationem, quædam sunt relatiua secundùm esse, quædam secundùm dici, fore vnam & eandem distinctionem: crediderunt enim omnia relatiua secundùm esse

Relationes secundū rē & secundū rationē: nō sunt eadem cū relationibus secundùm esse. & secundum dici, vt quidam putauerunt sed variæ, & differentes.

fore

fore relatiua secundùm rem, & omnia relatiua secundùm rationem fore relatiua secundùm dici. Sed sic loquentes ignorant vim verborum. Illæ enim duæ distinctiones de relatiuis sunt variæ, & diuersæ ab inuicem, quia aliquid est relatiuum secundùm esse, & tamen est relatiuum secundùm rationem, & aliquid est relatiuum secundùm rem, & tamen est relatiuũ secundùm dici. Nam hæc distinctio, quod quædam sunt relatiua secundùm esse, quædam secundùm dici, potest fieri de alijs prędicamentis, quia quędam sunt substantiæ secundùm esse, quędam secundùm dici; & quædam qualitates secundùm esse, & quædam secundùm dici, & quędam quantitates secundùm esse, & quędam secundùm dici. Illa enim sunt talia, vel sunt in tali prædicamento secundùm esse, quæ secundùm illud, quod sunt, habent esse in prędicamento illo. Et illa sunt secundùm dici, quę secundùm id, quod sunt, habent esse in alio prędicamento, tamen vocantur talia secundùm dici, quia habent aliquem modum illius prędicamenti, à quo denominantur, vt scientia secundùm id, quod est, est in prędicamento qualitatis, tamen quia refertur ad scibile, & dependet à scibili dicitur relatiuum secundùm dici. Sic substantię secundùm esse sunt illę, quę sunt in prędicamento substantię, sed substantię secundùm dici possunt vocari, quę sunt in alijs prędicamentis, prout habent quendam modum substantię, secundùm quem modum omnis essentia est quędam substantia, prout subijcitur considerationi ipsius intellectus, cuius obiectum est quod quid est. Sic etiam qualitates secundùm esse sunt illa, quę sunt in prędicamento qualitatis; sed qualitates secundùm dici possunt vocari omnia illa, quę habent aliquem modum qualitatis, secundùm quem modum omnes differentię etiam substantiales sunt quędam qualitates, quia secundùm Porphyrium prędicantur in quale, & non in quid. Differentia enim substatialis, licèt secundùm rem sit quid, habet tamen quendam modum qualem, quia prędicatur denominatiuè, quia homo non est anima, sed animatus. Sic etiam quantitates secundùm esse, vocantur illa, quę sunt in prędica-

Distinctio secundũ esse, & secundũ dici, potest fieri in alijs prędicamentis à relatione.

Declaratur distinctio secundum esse, & secundum dici.

Differentia substantialis secundùm rẽ est quid & secundũ modum est quale.

A mento quantitatis, sed quantitates secundùm dici possunt vocari illa, quę habent aliquem modum quantitatiuum, secundùm quem modum loquitur August. 6. de Trinit. c. 8. dicens: *In ijs autem, quæ non mole magna sunt, idem est esse maius, quod esse melius*. Hoc ergo modo, quo dictum est, accipienda sunt relatiua secundùm dici.

Tom. 3.

Sed relatiua secundùm rem, & secundùm rationem, talia tunc dicuntur, quando vnum relatiuorum dependet ab alio secundùm rem, aliud autem non dependet ab eo secundùm rem, sed si dependet B hoc est secundùm nostrum modum intelligendi, vel secundùm rationem tantùm. Et ideo potest esse aliquid relatiuum secundùm dici, quod est relatiuum secundùm rem, vt scientia est relatiuum secundùm dici, quia secundùm id, quod est, non est in prædicamento relationis, sed est in prędicamento qualitatis, tamen est relatiuum secundùm rem, quia realiter dependet à scibili. Sic è conuersò potest esse aliquid relatiuum secundum esse, & tamen erit relatiuum secũdum rationem. C Vt dominus & seruus sunt relatiua secundum esse, quia verè sunt in prędicamento relationis; tamen dominus, quod est relatiuum secundum esse, est relatiuum secundum rationem, quia secundùm quod huiusmodi, non realiter dependet à seruo, sed quia seruus realiter dependet à domino, ideo dominus dicitur dependere à seruo secundùm rationem tantùm: Dominus enim non refertur ad seruum per relationem, quę fit realiter in domino, sed quę est realiter in seruo. Nam quia intellectus noster non potest intelligere, D quòd seruus referatur ad dominum, nisi intelligat è conuersò, quòd dominus referatur ad seruum; ideo relatio domini ad seruum dicitur esse secundùm intellectum, vel secundùm rationem tantùm. Fecimus autem hic digressionem quandam propter quosdam Doctores, hic notantes eadem relatiua, quæ vocantur secundum esse, & secundum dici, vocari secundum rem, & secundum rationem.

Declaratur distinctio secundum rẽ, & secundum rationem.

Potest aliquid esse relatiuum secundum dici, quod est relatiuum secundũ rẽ.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum patet solutio per iam dicta,

Quod est in Deo secundùm rem, est idem quod Deus; non autem quod est in Deo secundùm rationem tantùm, vt est vnio, per quam non dicitur realiter vnitus natura humanæ, sed per vnionem, quæ est realiter in ipsa natura humana.

cta, quia Deus non dicitur vnitus naturę humanę per vnionem, quę sit in ipso Deo realiter, sed per vnionem, quę realitèr est in humana natura, vel quę est in Christo homine, nòn ratione personę diuinę, in qua realiter est pręfata relatio, vel pręfata vnio. A

Ad secundùm negatur maior propositio argumenti.

Ad secundum dicendum, quòd inter Deum & creaturam non potest esse relatio ęquiparantię, quia omnes relationes creaturarum ad Deum in creaturis sunt secundum rem, in Deo autem secundum rationem tantùm.

Inter Deum, & creaturam absolute non potest esse medium secundùm rem; sed tantum secundùm rationem: Inter Deum, & creaturam aliquam potest esse medium secundùm rem. primo modo loquitur quæstio: non secundo.

Ad tertium dicendum, quòd inter Deum, & creaturam nihil potest esse medium secundum rem, sed solum secundum rationem; sed inter Deum, & aliquam creaturam potest aliquo modo esse aliqua creatura media, prout vna creatura dicitur esse propinquior Deo, quàm alia, secundum quem modum loquitur August. 12. confess. *Duo fecisti Domine; vnum prope te, & alterum propè nihil*. Cùm ergo quæstio sit non de aliqua creatura, sed de omni creatura, quia quæritur. Vtrum vnio creaturæ ad Deum sit creatura, quæcunque sit illa, cùm nulla possit esse media inter Deum, & omnem creaturam; argumentum peccat in materia, & supponit falsa. B C

Ad quartum dicendum, quòd vnio Dei ad humanam naturam facta est, per vnionem, & assumptionem, qua Dei Filius vniuit sibi, & assumpsit sibi naturam humanam: tamen illa vnio non oportet quod sit facta per aliam vnionem, vel per aliam assumptionem, quia tunc esset abire in infinitum: sed secundùm regulam Philosophi: Quotiescunque est abire in infinitum, standum est in primis. Natura ergo humana est vnita Verbo per vnionem, sed illa vnio non comparatur ad Verbum per aliam vnionem, sed per seipsam: quod si quæritur in quo sit illa vnio realiter, vt patet per dicta in solutione principali, siuè illa vnio accipiatur, vt actio transiens, siuè vt relatio, secundùm rem, est in humana natura, in Verbo autem non potest esse secundum rem, sed secundum rationem tantùm. D

Vnio per quam ad Verbum dicitur vnita natura humana, non comparatur ad ipsum per aliam vnionem, sed per seipsam, & sic non datur processus in infinitum.

Resolutio Dub. I. Lateralis.

Verbi vnio ad humanitatem præcellit omnes alias vniones, comprehensione, immediatione, intimitate, inseparabilitate, & perpetuitate: excepta tamen vnione diuinarum personarum in substantia, qua istam, & omnes alias vniones antecellit, identitate, simplicitate, & prædicatione.

AD primam dubitationem lateralem, in qua quærebatur. Vtrum illa vnio Verbi ad naturam humanam fuerit maxima inter omnes alias vniones: respondet Bernard. lib. 5. de considerat. ad Eugenium, dicens: *Ergo inter omnia, quæ vnum rectè dicuntur, arcem tenet vnitas Trinitatis, qua tres personæ vna substantia sunt, secundò illa vnio præcellit, qua è conuersò tres substantiæ in Christo vna persona sunt.* Duo ergo continet responsio Bernardi, quæ volumus in præsenti solutione declarare, videlicèt, quòd vnio humanę naturę ad Verbum excellit omnes alias vniones, prętèr vnitatem trium personarum in sua substantia, quę vnio trium personarum in vna substantia, est maior vnione trium substantiarum in vna persona Verbi. Primum autem declarabimus quinque vijs, vt prima via sumatur, ex aliarum vnionum comprehensione. Secunda ex ipsa immediatione. Tertia ex intimitate. Quarta ex inseparabilitate. Quinta ex perpetuitate.

Quinque vijs ostenditur, vnionem Verbi ad humanam naturam excellere omnes alias vniones.

Prima via sic patet. Nam illa vnio creaturę ad Deum est maior, quę continet alias vniones, & quę non potest esse, sine omnibus alijs vnionibus creaturę ad Deum; assignauimus autem supra sex vniones naturę creatę ad Deum, quarum tres sunt generales omnium creaturarum, quia Deus coniungitur cuilibet creaturę, per essentiam, pręsentiam, & potentiam. Quarta vnio est iustorum ad Deum in via, quę est per gratiã habitualem. Quinta est bonorum in patria, quę est per gloriam, siue per visionem apertam, vel per gratiam consummatam. Sexta & vltima est, per vnionem personalem, siue per gratiam vnionis humanę naturę in perso-

na

na Verbi, de qua vnione est pręsens quęstio, quæ vnio est solius hominis Christi; cùm ergo hæc sexta, & vltima vnio contineat, & includat omnes alias vniones, consequens est, ipsam esse maximam, & esse maiorem omnibus alijs vnionibus prænarratis. Nam si natura humana in Christo erat vnita Filio Dei in vnitate personæ, constat, quòd in illo homine erat Deus per præsentiam, potentiam, & essentiam, quia hoc modo est in omnibus rebus. Erat & quartò Deus in homine, non solùm per gratiam habitualem, sed etiam per gratiam quasi naturalem, vt suprà patuit per Augustinum, quia sic erat ille homo etiam existens viator, plenus gratia habituali, vt peccare non posset. Quintò, Deus erat in illo homine per gratiam comprehensionis, quia dum erat viator, erat etiam comprehensor. Sexta ergo vnio, quę est per vnionem personalem, quę competit soli homini Christo est maxima secundùm continentiam, & inclusionem, quia continet, & includit omnes alias vniones præfatas.

Vnio Verbi ad humanitatem est maior alijs vnionibus continentier, & inclusiue.

Secundo, huiusmodi vnio est maxima ex immediatione. Nam quantò aliquid magis immediatè vnitur alij, tantò illa vnio est maior, & potior: Et quia hoc modo vnitur quodlibet suppositum cum sua natura, ideo propter immediationem, omnis talis vnio debet dici maxima. Nullum enim est medium, nec colla, nec clauus coniungens naturam suo supposito, sed eo ipso, quod aliquis est suppositum in tali natura, vel supplet vices suppositi in tali natura, oportet talem naturam vniri immediatè tali supposito.

Obiectio.

Sed dices, quòd saltem illa vnio erit tale medium. Ad quod dici potest, quòd vnio, vt dicit relationem, magis sequitur coniunctionem suppositi diuini cum natura humana, quàm precedat ipsam: Nam ad relationem non est propriè motus, nec mutatio. Primò ergo intelligemus, quòd suppositum diuinum coniungatur ad naturam humanam, vt est aliquid absolutum, & vt est aliquid, & postea intelligimus, quòd ex huiusmodi coniunctio-

Solutio.

Ad relationem nō est propriè motus.

A ne, quæ est quid absolutum, & est aliquid, resultet relatio illa, secundùm quam, est ad aliquid. Vt in hoc sequamur viam Augustini 7. de Trinitat. cap. I. quia *omnis essentia, quæ relatiuè dicitur, est etiam aliquid, excepto relatiuo*. Nihil ergo interponit se tanquam medium inter suppositum, & naturam diuinam vnitam supposito. Tota ergo Trinitas hoc fecit, & hoc egit, quòd vniuit naturam humanam supposito Verbi; Et ex hac actione resultat illa relatio, quę est vnio, vt vnio, hoc modo prius dicetur quid absolutum, quàm quid relatiuum, & prius

D P. Aug. tom. 3.

B dicet aliquid, quàm ad aliquid. Magna enim gratia facta fuit illi homini, quando humana natura, per quam est homo, assumpta fuit in vnitatem personę Verbi, vel personę Filij Dei, vt idem esset filius hominis naturalis, qui & Dei Filius naturalis, vt potest patere per Augustin. in Enchirid. & in 13. de Trinit. cap. 19. vbi ait: *In rebus enim, per tempus ortis, illa summa gratia est, quòd homo in vnitate personæ, coniunctus est Deo*. Erit ergo hic ordo, secundùm nostrum modum

Tom. 3.

Ordo in vnione Verbi.

C intelligendi, quia prius intelligimus actionem diuinam vnientem immediatè naturam humanam supposito Verbi: & postea ex hac actione vniente naturam humanam supposito Verbi, vt huiusmodi natura est quid absolutum, & est aliquid, resultabit vnio, quę est relatio, & vt est quid relatiuum, & vt est ad aliquid. Nam actionem agentis, & efficientis non possumus à tali coniunctione excludere, & quod ait Philosophus de coniunctione materię, & formę, vel potentię, & actus, quòd non habent causam mediam

12. Metaph. t. com. 27.

D nisi motorem, vel efficientem, Dicemus de coniunctione diuini suppositi cum natura humana, quod non habuit causam nisi totam Trinitatem hęc efficientem, vel appropriatè Spiritum Sanctum hęc agentem.

Tertiò, quia hęc magnitudo vnionis, ex immediatione videtur competere cuilibet vnioni naturę, cum suo supposito; assignabimus tertium modum magnitudinis vnionis sumptę ex intimitate, qui modus erit proprius vnioni, de qua loquimur, & hic modus excedit

Modus vnionis ex intimitate est proprius vnioni Verbi.

omnes alias vniones animarum creatarum, cum suis suppositis creatis. Nam suppositum Filij Dei, quod est vnitum humanæ naturæ, non est suppositum quodcunque, sed est suppositum, quod est Dei Filius, & verus Deus, qui est intimior creaturæ, quàm creatura sibi, iuxta illud Augustini 3. Confession. *Deus est intimior nobis intimo nostro*, quia magis est Deus intimus rei, quàm res sibi, & non solùm Deus est magis intimus rei, quàm res sibi, sed etiam est magis intimus rei, quàm quod est intimum in re, sit intimum rei. Ex ista ergo tanta intimitate dicemus istam vnionem superare omnes alias vniones, post illam vnionem supremam sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Deus est intimior creaturæ, quàm creatura sibi.

Quartus autem modus magnitudinis istius vnionis potest sumi ex eius inseparabilitate. Nam Verbum postquam assumpsit animam, & carnem, nunquam fuit separatum nec ab anima, nec à carne. Fuit enim in morte Christi separata anima à carne, vel à corpore, sed per huiusmodi mortem non fuit separatum Verbum, nec ab anima, nec à carne; propter quod, si vnio inseparabilis est maior separabili, hęc vnio propter inseparabilitatem, maxima dici debet.

Quintus autem modus sumi potest ex perpetuitate, vel immutabilitate personæ Verbi. Nam natura à suo supposito potest separari, per corruptionem suppositi: quilibet enim purus homo habet suppositum, vel personam corruptibilem, & ideo propter corruptionem suppositi, vel personæ, natura aliqua non est coniuncta semper suo supposito, vel suæ personæ: sed quia suppositum Verbi simpliciter, & secundùm se, est incorruptibile, natura humana saltem, quantùm ad omnes suas partes, semper fuit coniuncta supposito Verbi, vt hoc modo hæc vnio superet omnes alias vniones.

Quòd vnio Verbi ad humanitatem non sit tanta, quanta est vnio diuinarū personarum in substantia, tripliciter ostenditur.

Ostenso, quòd vnio Verbi ad naturam humanam excedit omnes alias vniones, excepta vnione Trinitatis, volumus ostēdere, quòd hæc vnio, quam ponimus in Christo, quæ est trium substantiarum in vna persona, non est tanta, quanta est illa vnio, quæ est trium personarum in vna substantia. Quod possumus tripliciter declarare. Primò ex vnitate, & identitate illius diuinæ substantiæ, vel naturæ. Secundò ex simplicitate eius. Tertiò ex mutua prædicatione, quam habet illa natura, etiam in abstracto, in qualibet trium personarum.

Prima via sic patet. Nam vnio illarum trium personarum est in vna, & eadem natura, at verò vnio plurium naturarum in Christo non est in vna, & eadem natura, sed in pluribus naturis etiam, vt plures sunt, quia in Christo est huiusmodi vnio plurium naturarum, reseruatis proprietatibus vtriusque naturę.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex summa simplicitate, quæ est in illa vnione illarum trium personarum. Nam ibi non est distinctio nisi per relationes, relatio autem habet singularem modum ab omnibus alijs, quia omnia alia à relatione, vel omnia absoluta non faciunt distinctionem, nisi cum distinctione faciant compositionem. Propter quod vbicunque est distinctio absolutorum, oportet ibi esse aliquam compositionem, sed relatio ita distinguit ab opposito, quod nullam compositionem facit in proprio supposito, & ideo, vt communiter dicitur, & benè, persona in diuinis est ita simplex, sicut essentia; ergo propter maximam simplicitatem in diuinis personis, maior est illa vnitas trium personarum in vna essentia, quàm trium substantiarum in vna persona Christi.

Omnia alia, excepta relatione, si faciunt distinctionem faciunt compositione.

Obiectio.

Sed dices, cum ita sit simplex persona diuina sicut essentia, cum facta sit in Christo vnio naturarum in vna persona simplicissima, & facta sit in Trinitate vnio trium Personarum in vna essentia simplicissima, videtur, quod illæ vniones quandam ęqualitatem habeant ad inuicem. Ad quod dici potest, quòd vnio diuinarum personarum in vna essentia superat vnionem naturarum in vna persona Christi, quia personę diuinę, sic vnitæ, sunt simpliciter idem, cum illa essentia, vel natura diuina, in qua vniuntur, sed plures naturæ in Christo non sunt simpliciter idem cum persona Verbi, natura enim humana non est simpliciter idem, cum tali persona.

Solutio.

Tertia

Tertia autem via ex mutua prædicatione, quam habent ad inuicem in diuinis persona diuina cum natura diuina, etiam in abstracto, de leui patet. Nam quælibet persona diuina est sua Deitas, sed persona Verbi, in qua facta est vnio naturæ humanæ ad diuinam, non est sua humanitas. Est ergo hæc tertia via declaratiua secundæ viæ. Nam licèt persona Verbi, in qua facta est vnio plurium naturarum sit ita simplex, vt essentia diuina, in qua facta est vnio plurium personarum; ipsæ tamen naturæ vnitæ in persona Verbi non sunt sic idem cum persona Verbi, sicut sunt idem tres personæ, cum natura diuina, siuè cum Deitate, quia quælibet illarum personarum est ipsa natura diuina, & ipsa Deitas; persona tamen Verbi non est ipsa humanitas, nec natura humana.

RESP. AD ARGVMENTA Primæ Dub. Lateralis.

Responsio communis. Ista vnio nō dicitur maxima ratione naturarum vnitarum, sed ratione personæ, in qua facta est.

Ad primum dicendum, quòd scripta communia quasi concedunt hoc argumentum. Volunt enim, quòd in vnione plurium naturarum, facta in persona Christi, est duo considerare, videlicet ipsas naturas, scilicet diuinam, & humanam simul vnitas, & ipsam personam Verbi, in qua facta est talis vnio. Si consideretur persona, in qua talis vnio est facta, sic vnio est maxima, quia persona illa, est ita simplex sicut diuina essentia; sed si considerentur ipsa vnita sic nō est maxima, vt eadē scripta cōmunia dicūt. Possumus tamen dicere, quòd etiam quantum ad ipsa vnita illa vnitas est maxima, post vnionem sanctiss. Trinitatis: quia Deitas, quæ est vnita naturæ humanæ, magis est intima ipsi naturæ humanæ, & cuilibet naturæ creatæ, quàm ipsa natura humana sibi, vel quàm quælibet natura creata sibi; vt supra paruit per August. 3. Confess. Est ergo ista vnio naturæ diuinæ ad humanam in Christo maior omnibus alijs, post vnionem sanctissimę Trinitatis, quia continet in se vnionem personalem, quam non continent aliæ.

Responsio Aegidij. Quod ista vnio est etiam maior alijs ratione naturarū, quia natura diuina est magis intima naturæ humanæ, quam ipsa sibi; vnde in hoc sensu est falsa minor argumenti.

Ad secundum dicendum, quòd maior & minor compositio non excludunt profunditatem, & intimitatem diuinæ personæ in humana natura, nec excludunt profunditatem, & intimitatem diuinæ naturæ ad naturam humanam, prout præfatæ duæ naturæ sunt vnitæ in vna persona Verbi. Potest enim vna creatura excludere aliam creaturam ab intimitate alicuius creaturę, sicut vna forma contraria ab intimitate propria subiecti excludit omnem formam contrariam, sed nulla creatura potest excludere diuinam naturam, & diuinam personam ab intimitate cuiuslibet creaturę.

Maior, vel minor compositio non excludit profunditatem, & esse intimum diuinæ personæ, & naturæ in humanitate, secūdum quam ista vnio Verbi excedit alias, excepta vnione diuinarum personarum.

Aegid. super iij. Sent.

Resolutio Dub. II. Lateralis.

Quinque differentiæ assignantur inter vnionem, & assumptionem. Vnio enim dicitur, vel ad se, vel ad aliud, sed assumptio dicitur tantùm ad se. Assumptio dicit viam, & Vnio dicit terminum. Assumptio est prior, & Vnio posterior. Assumptio importat actionem, & passionem, sed vnio præter ista importat relationem. Assumens non potest dici assumptum, sed vniens ad se, potest dici vnitum.

AD id autem, quod vlterius quærebatur, de differentia vnionis, & assumptionis. Dicendum, quòd, quantùm ad præsens spectat, possumus assignare quinque differentias inter vnionem, & assumptionem. Nam prima differentia sumitur ex ipsa generalitate, quia vnio est generalior, quàm assumptio. Nam omnis assumens est vniens, tamen non è conuersò, quia non omnis vniens est assumens. Pater enim, & Spiritus Sanctus vnierunt naturam humanam personę Filij, & ipsa persona Filij vniuit illam eandem naturam sibi, sed Pater, & Spiritus Sanctus, sic vnierunt naturam humanam Filio, quòd non assumpserunt eam, sed Filius sic vniuit naturam sibi, quòd etiam assumpsit eam. Causa autem & ratio istius maioris generalitatis, quam habet vnio super assumptionem, ex hoc sumitur, quia vnire potest esse dupliciter, vel ad se, vel ad alium, sed assumere non potest esse, nisi ad se: hoc enim dicit assumere, quod ad se sumere.

Quintupliciter differt vnio ab assumptione

Vnire dicitur, vel ad se, vel ad alium; sed assumere dicitur tantùm ad se.

Secunda differentia assumptionis, & vnionis potest sumi ex significatione vocabuli. Nam vnio de se videtur importare ipsam coniunctionem, vel ipsam vnionem vnitorum, quæ se habet quasi terminus ad assumptionem. Et assumptio videtur se habere, quasi quædam via ad hunc terminum. Nam hoc est assumere quod ad se sumere, & ex hoc aliquid sibi vnire. Propter hoc assumptio videtur esse quasi quædam via ad vnionem, & vnio videtur esse quasi quidam terminus huius viæ.

Assumptio dicitur via ad vnione: & vnio dicitur terminus assumptionis.

Ex hac autem secunda differentia potest sumi tertia differentia. Nam cùm via, quantùm est de se, semper præcedat terminum, assumptio respectu vnionis se habebit, vt quid prius, & vt quid præcedens, & vnio respectu assumptionis, se habebit, vt quid posterius, & vt quid sequens. Et si ista prioritas, & posterioritas non est semper duratione, vel tempore, est tamen semper origine, vel natura, idest naturali intelligentia. Nam in vno, & eodem instanti natura humana fuit assumpta à Verbo, & vnita Verbo, tamen origine, & naturali intelligentia prius intelligitur humana natura assumpta à Verbo, & postea per huiusmodi assumptionem intelligitur vnita Verbo.

Assumptio est prior vnione.

Potest autem inter præfata quarta quoque differentia assignari, quia assumptio, quantùm est ex parte assumentis, semper videtur importare quandam actionem, & ex parte assumpti quandam passionem. Sed vnio, licèt ex parte vnientis importet actionem, & ex parte vniti importet quasi passionem, tamen præter hæc importat quandam relationem ipsorum vnitorum, per quam vnita ad inuicem referuntur, licèt non oporteat istam relationem esse in vtroque extremorum, quia sicut dominus refertur ad seruum per dependentiam, & relationem realem, quæ est in seruo, non in Domino, sic Verbum ad naturam humanam, quasi ad formam serui refertur per relationem, & dependentiam, quæ est in ipsa humanitate, vel in ipsa forma serui, non autem in ipso Verbo.

Assumptio importat actionem ex parte assumentis, & ex parte assumpti passionē. sed vnio præter ista importat quandā relationem.

Ex hac autem quarta differentia sumi A potest differentia quinta, quia vniens, & potissimè si sit vniens ad se, potest dici vnitum, sed assumens quantumcunque sit ad se sumens, non potest dici assumptum. Innititur ergo hæc differentia quinta quartæ differentiæ. Nam quia assumere dicit actionem, ex parte assumentis, & passionem ex parte assumpti, cùm per se loquendo non sit patiens, quia si agens patitur, hoc non est vt agens, sed vt patiens, ideo assumens, secundùm quòd huiusmodi non est assumptum, sed vnio cum hoc, quod importat actionem, B importat etiam relationem, cum relatiua ad inuicem referantur: vniens, & potissimè si sit vniens ad se, dicetur vnitus, licèt assumens non dicatur assumptum.

Vniens ad se potest dici vnitum: sed assumēs ad se nō potest dici assumptum.

RESP. AD ARGVMENTA Dubitationis II. Lateralis.

Ad primum dicendum, quòd licèt assumptum vniatur assumenti, tamen assumptio magis importat actionem, & habet se, quasi via ad vnionem. Vnio autem se habet quasi terminus huius viæ, vt C ex hoc non sit omnino idem assumptio, & vnio, licèt vnum terminetur ad aliud, quia assumptio terminatur ad vnionem.

Assūptio est vt via, & vnio vt terminus ideo non sunt idem.

Ad secundum dicendum, quòd non quicquid non potest stare sine alio, vel non potest intelligi, sine alio, est idem cum illo, quia posterius non potest esse, nec intelligi sine priori, & tamen non est idem esse posterius, & esse prius, quantumcunque ergo assumptio non possit esse, sine vnione: & quia se habent vt causæ ad inuicem, quia assumptio est quasi D causa efficiens vnionis: & vnire ad se, est quasi finis assumptionis, hoc modo vnum est de intellectu alterius, vel intelligitur in alio. Differunt nihilominus præfata duo, assumptio scilicet, & vnio secundùm differentias superius assignatas.

Est negāda maior argumenti: ob instantiam, quæ datur in responsione.

AR-

ARTIC. II.

Vtrum vnio sit facta in natura. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 2. art. 1. Caiet. Medina. Siluius ibidem. Aluarez. disp. 10. Suarez disp. 7. sect. 4. Cabrera q. 2. art. 1 disput. 1. Vasquez disp. 14. per totam. Argent. in 3. dist. 1. q. 1. art. 3.

SECVNDO quæritur, in quo sit facta vnio, de qua loquimur, Vtrum sit facta in natura. Et videtur, quòd sic: quia quicquid constat ex duabus naturis videtur habere naturam mediam inter illa, sicut mixtum, quia constat ex pluribus elementis, habet naturam mediam, inter illa elementa: Christus autem constat ex duabus naturis: ergo &c.

Boet. lib. de duab. nat. Preterea hic loquimur de natura, vt definit eam Boet. in de Duabus naturis, quod est vnumquodque informans specifica differentia; sed secundum Philosoph. Arist. 7. Metaphys. t. com. 43. quelibet differentia addita mutat speciem, sicut in numeris quelibet vnitas addita facit nouam speciem: Natura ergo Solutio. humana, addita nature diuine, ponit eam in alia specie. Et si dicatur, quòd ex illis duabus naturis, diuina scilicet, & humana, non potest constitui natura tertia, quia quelibet illarum seruat suas proprietates.

Replicatio. Contra; quia ex anima, & corpore constituitur natura humana tertia, tamen quelibet earum seruat suas proprietates. Nam anima, que est natura spiritualis seruat suam spiritualitatem, & corpus suam corporalitatem, & tamen ex præfatis duabus naturis constituitur natura tertia. Pari ergo ratione ex duabus naturis in Christo poterit hoc fieri: ergo &c.

Preterea. Proprietas sequitur naturam illam, cuius est proprietas, quia ergo proprietates nature diuinæ dicuntur de illo homine, quia dicitur, quòd ille homo creauit stellas, & è conuersò proprietates naturæ humanæ dicuntur de Deo, quia dicitur, quòd Deus est passus: ergo, vt videtur aliquid naturæ diuinæ est in

A humana natura, & aliquid humanæ naturæ in diuina, quod non esset nisi ex illis duabus naturis esset conflata natura tertia: ergo &c.

Præterea. Quando aliqua duo coniunguntur, quorum vnum incomparabiliter superat aliud, consequens est, hoc posito, quod vnum transeat, vel conuertatur in aliud; vt si vna gutta vini secundum Philosophum in lib. de gener. proijceretur in mille millibus amphoris aquę, illa gutta vini transiret, & conuerteretur in aquam, Arist. 1. de gen. & cor. t. c. 98. vel absorberetur ab aqua: Cum ergo na-

B tura diuina plus superet naturam humanam, quàm mille millia amphorę aquæ vnam guttam vini: ergo &c.

Præterea. Hoc idem innuere videntur verba Damasc. lib. 3. cap. 12. qui carnem Christi dicit esse deificatam, quod non esset, nisi esset in Deitatem conuersa: ergo &c. D. Io. Damascen. lib. 3. c. 12.

IN CONTRARIVM est, quia filiatio requirit similitudinem, vel assimilationem in natura: sed Christus dicitur Filius Dei Patris: ergo est sibi similis in natura, & verè est, & verè dicitur Filius

C Virginis Matris: ergo est etiam Virgini similis in natura; sed Virgo, & Deus Pater non conueniunt in aliqua vna natura, ergo oportet ponere in Christo duas naturas.

Præterea. Per proprietates naturales deuenimus in cognitionem naturæ, sed in Christo inuenimus proprietates duarum naturarum: ergo oportet ponere in eo duas naturas.

RESOLVTIO.

D *Vnio Verbi non est facta in natura, quia in Christo non est vna natura tantum, quod ostenditur ex nuditate, conuersione, & conflatione, siue conflatio fiat ex mixtione, siuè ex cumulatione, siuè ex informatione, quorum modorum nullus est in Christo.*

RESPONDEO dicendum, quòd scripta communia soluunt quæstionem propositam, distinguendo quot modis sumitur natura, sed hoc habebit locum in quæstione sequenti, vbi quęremus, si in Christo nō est facta vnio in natura, Vtrum in

in eo sit facta vnio in persona Verbi. Distinguemus ergo modos accipiendi naturam, & ostendemus in quibus rebus habet esse persona, & dabimus differentiam inter personam, & naturam, quia ex ignorantia differentiarum personę ad naturam & è conuersò, multi errores sunt exorti, vt in sequenti quæstione patebit. In præsenti autem quæstione scire sufficiat, quòd in Christo non est facta vnio in natura, quia in Christo non est vna natura tantùm, licèt sit in eo vna persona tantùm.

Vnam tātū in Christo esse naturā tripliciter intelligi potest.

Ad cuius euidentiam sciendum, quòd in Christo esse vnam naturam tantùm, quantùm ad præsens spectat, triplicem potest habere intellectum. Primò, quòd in Christo sit vna natura tantùm, per nuditatem. Secundò, quòd hoc idem dicatur esse in eo, per conuersionem. Tertiò, quòd sit hoc, per conflationem: quilibet etiam istorum modorum habet plures modos. Nam quòd in Christo sit vna natura tantùm, per nuditatem, habet duos intellectus, quia vel ex eo, quod Christus est nudus, & purus homo, & est in eo humana natura nuda, absque eo, quod sit vnita diuinæ, vel è conuersò, quia est nudus Deus, & est in eo natura diuina nuda, absque eo, quòd sit vnita humanæ. Hi autem duo modi intelligendi ex hoc sumunt originem, quòd persona Christi, vel potest comparari ad alias personas humanas, & ex hoc dicatur nudus homo, sicut & alij homines sunt nudi, & puri homines: vel potest comparari ad alias personas diuinas, videlicet ad personas Patris, & Spiritus Sancti, & hoc modo dicatur esse Deus præcisè, sicut tàm Pater, quàm Spiritus Sanctus est Deus tantùm, quia nullus eorum est incarnatus, & indutus carne.

Sed hic duplex modus intelligendi esse in Christo, vel in Dei Filio vnam naturam per nuditatem, reprobatur in Symbolo, vbi dicitur: *Est ergo fides recta, vt credamus, & confiteamur, quia Dominus noster Iesus Christus Dei Filius, Deus & homo est*. Si ergo esset nudus Deus, non esset homo, sicut nec Pater, nec Spiritus Sanctus est homo. Et si esset nudus homo, non esset Deus, sicut nullus aliorum hominum, quia quilibet alius homo est nu-

D. Athan. in Symb.

A dus, & purus, & ideo est homo tantùm, & non Deus: Hæc etiam eadem sententia habetur in versu sequente, cùm dicitur de Christo: *Deus est ex substantia Patris ante sæcula genitus, & homo ex substantia Matris in sæculo natus*. Tertiò hęc eadem sententia habetur in sequenti versu, cùm dicitur de Christo: *Perfectus Deus, & perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne subsistens*. Quartò hoc idem habetur à Damasc. lib. 3. c. 12. vbi determinans de Genitrice Christi, ait: *Non enim hominem nudum genuit sancta Virgo, sed Deum verum, & non nudum Deum sed incarnatum, idest carne indutum*. B

Damasc. lib. 3. c. 12.

Viso quomodo in Christo non est vna natura per nuditatem, volumus ostendere, quomodo in eo non est vna natura per conuersionem. Quod etiam potest habere duplicem intellectum, quia, vel esset, quòd Deitas esset conuersa in carnem, vel quia caro, vel humanitas esset conuersa in Deitatem, quorum neutrum potest stare, secundùm verba Symboli compositi ab Athanasio, vbi cùm prius dixisset: *Non duo tamen, sed vnus est Christus*. C postea subdit: *Vnus autem non conuersione diuinitatis in carnem*, supple nec conuersione carnis in Deitatem, *sed assumptione humanitatis in Deum*, idest in personam Dei, siuè in personam Filij, qui est verus Deus. Non est ergo in Christo vna natura per conuersionem vnius naturæ in aliam, quia nec Deitas est conuersa in carnem, nec caro, siuè humanitas conuersa est in Deitatem, sed remanente proprietate vtriusque naturę, Christus est vnus per assumptionem humanitatis in Deum, idest in personam Filij Dei, vt D non sit in Christo vna natura, sed vna persona in duabus naturis.

Ostenso in Christo non esse vnam naturam, per nuditatem, & declarato in eo non esse vnam naturam, per conuersionem, volumus declarare in Christo non esse vnam naturam per conflationem. loquendo ergò largè de conflatione, hic modus nunc factus, habere potest triplicem intellectum, vt tàm mixtio, quàm cumulatio, & informatio possit dici quędam conflatio. In Christo autem non est vna natura, nec per mixtionem, sicut miscibilia faciunt vnam naturam in mixto, quia

Cōflatio tripliciter dici potest: per mixtionem, per cumulationem, & per informationē

quia natura humana non est commixta naturæ diuinæ, nec è conuersò, vt hoc modò prçfatæ duæ naturæ faciant vnam naturam in Christo Nam (vt dicitur in libro de Gener.) Mixtio est miscibilium alteratorum vnio: hoc ergo modo non potest esse mixtio naturæ diuinæ ad humanam naturam, nec è conuersò, quod possint se ad inuicem alterare. Nam licèt non oporteat quòd alterans alteretur, quia Cœlum est primum alterans inalterabile, tamen quando aliqua duo mutuò, & ad inuicem se alterant, secundum quem modum miscibilia sunt in mixto, oportet illa couenire in materia, cum ergo Deitas, & humanitas non possint conuenire in materia, quia in Deitate nulla sit materia, vel potentialitas, etenim tàm Deus, quàm Deitas est actus purus, cui non est aliquid admixtum de potentia. Ideo ex Deitate & humanitate in Christo non potest fieri vna natura per commixtionem.

Arist. 1. de gen. t. c. 90.

Miscibilia oportet cō uenire in materia.

Secundò ex humanitate & deitate vna natura in Christo non poterit fieri per cumulationem, vel per aggregationem, sicut ex multis lapidibus fit vnus cumulus, & vnus aceruus lapidum, quia talis vnitas non potest esse nisi in rebus corporalibus. Deitas autem non est corpus, nec quid corporale.

Tertius autem modus, quod ex duabus naturis in Christo fiat vna natura per informationem, sicut fit ex anima & corpore, quia anima est forma corporis, etiam stare non potest, quia humanitas non potest esse forma Deitatis, cum Deitas sit actus purus, non valens informari, vel perfici ab alio, nec etiam hoc potest esse è conuersò, quòd Deitas sit forma humanitatis, quia omnis forma loquendo de forma inhærente, vt hic loquimur, est dependens à propria materia, Deitas autem à nullo dependere potest. Nam ipsa anima intellectiua, quantumcunque beata, semper habet naturalem dependentiam ad suum corpus, quia habet naturale desiderium, vel naturalem appetitum administrandi corpus, secundum quem modum loquitur August. circa fin. 10. super Genesim, dum ait, quòd *anima propter appetitum naturalem, quem habet administrandi corpus, retardatur quodammodo, ne tanta intentione pergat in illud summum cælum, & in Deum*. Si ergo anima etiam beata habet dependentiam naturalem ad corpus Deitas, à qua omnis dependentia est aliena, cum humanitate, non poterit naturam vnam constituere, per informationem. concludamus ergo, quòd in Christo est solùm vnitas personç, quia est in Christo vna tantùm persona, non vna tantùm natura, loquendo de omnibus modis vnitatis superius positis.

Omnis forma inhærēs dependet à materia.

Anima etiā beata habet naturalem dependentiam ad corpus.

D. P. Aug. Tom. 3.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd non est simile de mixto respectu miscibilium, & de Christo respectu suarum naturarum, videlicet humanç, & diuinç, quia mixtum constat ex pluribus naturis non manentibus in suis proprietatibus, sed Christus est vna persona in pluribus naturis manentibus cum suis proprietatibus, quia natura diuina in Christo manet cum proprietatibus diuinis, & humana cum humanis.

Exponitur antecedens argumenti, quod valet quando illæ plures naturæ non manent in suis proprietatibus, sicut manent in Christo natura diuina & humana.

Ad secundum dicendum, quod differentia specifica dicit totam naturam rei siue speciei, vt animatum dicit totam naturam animalis, sed non dicit eam ex parte totius, sed ex parte formali tantum, vt animatum dicit totam naturam animalis ex parte animæ, quç est forma eius, propter quod animatum propriè loquendo non significat totum, quia non significat nisi animam. Prædicatur ergo animatum de toto animali non significando totum, sed quia prçdicatur denominatiuè implicando totum, & implicando totum, prçdicatur de toto. Sed hoc prosequi non est prçsentis speculationis, quia hçc solum locum habent in ijs, in quibus ex pluribus naturis conflatur vna natura tertia. Sed in Christo Iesu, vt ait Damasc. lib. 3. cap. 3. non est communem speciem accipere: quod verum est, quantum ad illas duas naturas, videlicet quantum ad naturam humanam, & diuinam, ex quibus non conflatur, nec constituitur aliqua natura communis, vel tertia, sed quantum ad animam, & corpus, ex quibus & in Christo Iesu conflatur natura communis, & tertia, videlicet humanitas, est com-

Ad primam partem argumenti est benè responsum ibi. Ad secundū dicitur non sufficere. quòd anima & corpus seruent suas proprietates, sed requirit etiam vt ex illis non conflétur natura tertia, sicut cōflatur ex anima, & corpore.

communem speciem accipere, vel formam. Ad id autem quod addebatur, quòd tàm anima, quàm corpus in quolibet homine seruat suas conditiones, patet hoc non sufficere ad probandum intentum, quia non sufficit seruare conditiones, sed requiritur vlterius, quòd ex eis non conflectur, nec constituatur natura tertia, quod de anima, & corpore non habet veritatem, cum inde constituatur humanitas.

Communicatio idiomatum respicit vnitatem personæ, non naturæ.

Ad tertium dicendum, quòd illa communicatio idiomatum, vt puta, quia, quæ sunt Dei, attribuuntur illi homini, hoc non est propter vnitatem naturæ, sed propter vnitatem personæ, videlicet quia vna, & eadem persona est Deus, & homo, ideo. &c.

Antecedēs argumenti valet in his quæ mutuo possunt alterare. Deitas autē est omninò inalterabilis.

Ad quartum dicendum, quòd illud veritatem habet in ijs, quæ communicant in materia, & quæ possunt inuicem mutuo alterare, vt patet in exemplo posito de vino, & aqua, sed humanitas, & Deitas non sic se habent, cum humanitas sit quid materiale, Deitas autem sit purus actus, & quid immateriale. Est enim Deitas, in cuius ditione cuncta sunt posita, & non est qui suę possit resistere voluntati, propter quod, sicut placuit Deitati, & toti Trinitati de humanitate Christi, vt solus Filius fieret homo, & solus Filius esset Deus, & homo, sic factum est.

Caro Christi dicitur Deificata per assumptionē, non per conuersionem.

Ad quintum dicendum, quod caro Christi dicitur deificata, non quia sit in Deitatem conuersa, vt patet per habita in solutione principali, sed quia est à persona Filij, qui ęst verus Deus, assumpta.

ARTIC. III.

Vtrum in Christo sit facta vnio in persona. Conclusio est affirmatiua.

D.Tho.3.p.q.2, ar 2. Caiet. Medina. Silu. ibid. Aluarez ad 3.p. disp.11. Suarez disp.7. sect.3. Cabrera disp. 1. Nazarius in comment. articuli. Ricchar. in 3.d.5. art.4.q.2. Vasquez disp.15. Alens. 3.p.q.7, memb.1.

ERTIO quęritur. Vtrum in Christo sit facta vnio in persona. Et videtur, quod non. Quia nulla natura inuenitur, sine ijs, quę per se consequuntur ad naturam: sed personalitas per se A consequitur quamlibet naturam rationalem, vel intellectualem, ergo tàm diuinam naturam, quàm humanam consequitur sua personalitas: ergo &c.

Pręterea. Natura humana in Christo est dignior, quàm in quocunque alio homine: sed personalitas ad dignitatem pertinet, cum in naturis non ita dignis, cuiusmodi sunt naturę irrationales, non inueniatur personalitas: si ergo humanitas in alijs hominibus constituit suam personalitatem; multo magis hoc faciet humanitas Christi, ergo &c.

B Pręterea. In persona, secundùm quod huiusmodi, vt videtur, non inuenitur nisi natura, & distinguens suppositum illius naturę ab alijs suppositis eiusdem naturę. Sed in Christo sunt duę naturę, & duę diuisiones distinguentes suppositum ab alijs suppositis vtriusque naturę. Nam per relationes ęternas distinguitur persona Filij à Patre, & Spiritu Sancto, per diuisionem materię, & per accidentia, distinguitur ab alijs hominibus, vel ab alijs personis; cum ergo in Christo sit duplex C natura, & duplex modus distinctionis personalis secundum vtramque naturam, videtur, quòd sit ibi duplex personalitas.

Pręterea. Maior videtur esse conuenientia in persona, quàm in genere, vel in specie: cum conuenientia personalis sit secundum rem, conuenientia verò generis, vel speciei sit secundum rationem: sed propter maximam distantiam naturę diuinę, & humanę, non potest esse conuenientia, nec in genere, nec in specie: ergo multo magis non erit ibi conuenientia in vnitate personę.

D Pręterea. Secundùm Philosophum ad diuersitatem in genere sequitur diuersitas in specie, & ad diuersitatem secundùm speciem, sequitur diuersitas secundum numerum, sed diuersitas secundum numerum est diuersitas suppositorum, vel personarum. Si ergo natura diuina, & humana non conueniunt in eodem genere, nec in eadem specie, multo magis non conueniunt in eodem numero, vt in eodem supposito, vel in eadem persona. 5. Metaph. t.c.11.

Pręterea. Maior videtur esse affinitas naturę ad personam, quàm formę ad materiam, cum natura, & persona, secundum

dum quod huiusmodi, non dicant aliam, & aliam essentiam; sed forma & materia dicunt duas res, & duas essentias; sed secundùm diuersitatem formæ est diuersitas materiæ, cum proprius actus sit in propria materia; ergo multo magis secundum diuersitatem naturarum erit diuersitas personarum.

IN CONTRARIVM est. Quia in his, quæ differunt secundum naturam, & personam, quod dicitur de vno, non potest dici de alio: sed quod dicitur de illo homine dicitur de Deo, & è conuerso, ergo Deus,& ille homo non differunt B in natura & persona; ergo est ibi vnitas personæ,cum sit ibi dualitas naturæ.

Præterea. Quod conuenit Filio in eo, quo est distinctus à Patre; conuenit ei secundum personam, in qua distinguitur à Patre, sed esse vnitum competit Filio, vel Verbo, in eo, quo est dinctus à Patre: ergo &c.

Præterea. Ad hoc, quod sit facta redēptio,vel satisfactio pro humano genere, oportet,quòd vnus, & idem, vel vna, & eadem persona esset Deus, qui posset satisfacere, & homo qui tenetur satisfacere, vt etiam communiter dicitur: sed C hoc non posset esse nisi Deitas, & humanitas essent vnita in vna, & eadem persona: ergo &c.

RESOLVTIO.

Ex multiplici acceptione naturæ secundùm Arist. & Boet. & ex tribus differentijs inter suppositum, & naturam concluditur, vnionem in Christo non esse factam in natura, quia ex Deitate, & humanitate non constituitur natura tertia: D *sed in persona Verbi: quia quæ dicuntur de eo, etiam vt à Patre distinguitur, dicuntur etiam de homine Christo, qui, vt posset pro humano genere satisfacere, necesse erat, vt esset Deus, & homo.*

RESPONDEO dicendum, quòd ad soluendum hoc quęsitum hoc modo procedemus: primò distinguemus de ipsa natura, & assignabimus quot modis potest dici natura. Secundò, assignabimus definitionē personę ostendentes,quid est, quod importatur nom ine person. Ter- A tiò ex iam dictis poterit apparere, quod quæritur: quomodo scilicet in Christo facta sit vnio in persona,& non in natura.

Propter primum sciendum, quòd modos accipiendi naturam, aliter enumerat Philosophus in 5. Metaph. in cap. de natura. Et aliter Boet. in lib. de duabus naturis Christi. Philosophus enim in 5. Metaph. in cap. prææallegato, assignat quinque modos accipiendi naturam, & illis quinque modis superaddit duos modos,& postea omnes illos modos reducit in vnum modum. Primò igitur secundùm Philos. dicitur natura de ipsa generatione nascentium. Et hoc videtur esse secundùm proprietatem vocabuli, quia natura videtur esse idem, quod nascitura: & hoc videtur esse effectus. Et quia generatio nascentium dicitur natura,potest hoc nomen extendi non solum ad generationem nascentium, sed ad generationem quorumcunque naturalium. Nam generatio cuiuscunque rei naturalis potest dici natura, quia est via in naturam; vt generatio ignis potest dici natura, quia est via, per quam itur in naturam ignis; sic & generatio cuiuslibet alterius rei naturalis, potest hoc modo dici natura. Erit ergo primus modus accipiendi naturam pro generatione nascentium, vel pro generatione cuiuslibet rei naturalis. Sed si generatio rei naturalis potest dici natura, virtus illa, vel potentia illa, per quam fit generatio,multo magis poterit dici natura, quia vt dicit Dionys. in lib. de diuin. nomin. *Quæ sunt causatorum, superabundantius insunt causis*. Si ergo ipsi generationi competit nomen naturæ, multo magis virtuti, & potentiæ generatiuæ, quæ est principium, & causa generationis, competet tale nomen. Propter quod cum Philosophus assignans primum modum accipiendi naturam dixisset, quòd natura dicitur generatio nascentium, postea subdit, *quod vno*, supple *alio modo,dicitur natura, principium*, idest potentia generatiua, ex qua, & per quam aliquid generatur. Tertio modo dicitur natura, quod est principium motus eius, in quo est per se,& non secundum accidens, & ad hunc modum accipiendi naturam potest adaptari illud, quod dicitur in 2. physicor. *Natura est principium motus*.

Arist. 5. Metaph. c. de nat. quinque modis accipit naturam, quibus duos alios super addit: & tādem omnes reducit ad vnum.

Primo modo natura sumitur pro generatione nascentium.

Secūdo modo sumitur natura pro potentia generatiua.

D. Dionys. lib 2 de diuin. nom.

Tertio modo dicitur principium motus, & quietis.

Arist. 2 physic. t. c. 3.

Ad

Ad intelligentiam autem istorum trium modorum accipiendi naturam, sciendum, quòd in omnibus rebus inueniuntur hæc tria, scilicet substantia, virtus, & operatio, vt potest patere per Dionys. Damasc. & Philosophum in 1. Cœli, & Mundi, cum ait, quòd *substantia apta facit*. Quantum ergo ad substantiam dicit *substantiam*, quantum ad virtutem dicit *apta*, quia quælibet res est apta ad agendum per suam potentiam, vel virtutem, sed quantum ad operationem dicit, *facit*. Hæc autem tria secundum se, sic se habent, quòd prius est substantia, postea est virtus, vltimò est operatio. Et licèt hæc tria secundum naturam hunc ordinem habeant, quoad nos tamen habent ordinem oppositum. Nam nos primò deuenimus in cognitionem operationis, & per operationem in cognitionem virtutis, & per virtutem in cognitionem substantiæ.

Arist. 1. Cœl. t. c. 94.

Aduertendum tamen, quòd virtus in rebus naturalibus potest accipi dupliciter, vel prout facit ad esse, vel prout facit ad motum, vel operationem. Sunt ergo assignati tres modi accipiendi naturam, vt vnus modus referatur ad ipsum actum, vel ad ipsam operationem, vt dicatur natura generatio nascentium. Secundus modus referatur ad ipsam virtutem generatiuam, vt dicatur natura virtus, & potentia illa, per quam fit generatio naturalis. Tertius modus referatur ad ipsam virtutem, & potentiam motiuam, quę est principium motus naturalis, & si hæc vellemus referre ad ipsam substantiam, vt ad materiam, & formam, non differret tertius modus à quarto, vel quinto modo.

Virtus dupliciter accipitur in rebus naturalibus.

Erit ergo quartus modus accipiendi naturam pro ipsa materia; & iste quartus modus accipiendi naturam sumpsit originem à modo loquendi antiquorum Philosophorum, qui non distinxerunt, inter materiam naturalium, & artificialium; crediderunt enim, quòd sicut tota substantia rerum artificialium est materia, quia omnes formæ artificiales sunt accidentia, sic & in naturalibus crediderunt totam substantiam rerum naturalium esse materiam, & quicquid adueniebat vlterius erat accidens, vt ponentes principium omnium esse aerem, nihil aliud erat ignis, nisi aer rarefactus, & aqua, nisi aer inspissatus, vt hoc modo tota natura, vel substantia rei sit ipsa materia.

Quarto modo sumitur natura pro materia.

A

Quintus autem modus accipiendi naturam est, quòd natura dicitur ipsa forma, quæ magis est natura, & substantia rei, quàm ipsa materia, vel quàm ipsa virtus generatiua. Aduertendum ergo, quòd hi quinque modi accipiendi naturam sumpti sunt ex parte modi cognoscendi nostri, non ex parte modi naturę rerum. Nam cum hęc tria se habeant per ordinem, *substantia*, *virtus*, *& operatio*, vt est per habita manifestum, ex parte modi naturę rerum, prius habet esse substantia, tanquam causa aliorum omnium: postea habet esse virtus tanquam immediatè causata à substantia, vltimò habet esse operatio, vel quęcunque actio, vel quicunque motus, vel mutatio, tanquàm quid causatum à substantia, mediante virtute. Hic est ergo modus, & ordo naturę rerum. Sed modus, & ordo cognoscendi intellectus nostri est è conuersò, quia primò cognoscimus ipsam operationem, vel actionem, siue mutationem. Secundò per hoc deuenimus in cognitionem virtutis, siuè potentię, per quam habet esse huiusmodi motus, vel mutatio, & vltimò deuenimus in cognitionem substantię, à qua omnia habent esse. Et licet motus, & mutatio, ac etiam virtus sint accidentia, non est tamen inconueniens, quòd secundum modum cognoscendi nostrum, cognitio accidentium præcedat cognitionem substantię, iuxta illud 1. de Anima. *Accidentia conferunt magnam partem, ad cognoscendum quod quid est*. Erit ergo primus modus accipiendi naturam quoad nos, vt dicatur natura ipsa generatio nascentium, vel quęcunque generatio naturalium rerum, quod est quidam motus, vel quędam mutatio. Et iste modus accipiendi naturam pertinet ad primum modum. Secundò dicentur naturę ipsę virtutes actiuæ, & passiuæ naturales rerum, per quas res naturaliter se trasmutant, & alterant, & propter quas fit naturalis generatio rerum, & hoc pertinet ad secundum modum accipiendi naturam. Tertiò, quia ipse motus localis competit naturaliter rebus,

Quinto modo natura sumitur pro forma.

Dicti quinque modi accipiendi naturam desumuntur ex ordine nostri modi cognoscẽdi non ex ordine rerum secundũ earũ naturas.

B

C

Cognitio accidentiũ secundũ nos præcedit cognitionem substantiæ.

D

Arist. 1. de anim. t. c. 11

rebus, quia aliqua naturaliter mouentur sursum, aliqua deorsum, consequens est, quòd ipsa grauitas in grauibus sit quædam natura grauium, per quam grauia mouentur deorsum, & ipsa leuitas in leuibus sit quædam natura leuium, per quam leuia mouentur sursum. Dicetur ergo tertio natura illud, quod est principium motus localis in rebus naturalibus, vt leuitas erit natura leuium, & grauitas grauium.

Instantia. Sed dices. Nonne materia, & forma, quæ sunt substantiæ rerum, sunt princi-

Responsio. pium motus localis rerum? Ad quod dici B potest, quòd materia, & forma rerum sunt principium principale motus localis rerum, quia vt dicitur in 1. phys. materia subiecta cum forma est causa omnium accidentium, quę fiunt in ea; sed principium immediatum motus grauium deorsum est grauitas, & motus leuium sursum est leuitas. Et hoc pertinet ad tertium modum accipiendi naturam, prout est immediatum principium motus naturalis rerum: omnibus ergo ijs tribus modis accipiendi naturam sumitur natura pro naturalibus accidentibus rerum. Quarto autem modo accipietur natura pro ipsa substantia, quę est est materia, & quinto pro ipsa substantia, quę est forma.

Arist. 1 physic. t. c. 63.

His ergo quinque modis superadduntur duo modi, quorum vnus annectitur quarto modo, scilicet naturæ materiæ, quia materia potest accipi duobus modis, vel vt est prima materia aliquorum, secundum quem modum, omnium, quæ fiunt ex ligno, est materia prima lignum, & omnium, quæ fiunt ex ære, est materia prima æs. Secundo modo potest accipi materia prima, prout est vlterius, D & amplius prima, vt eorum, quę fiunt ex ęre, dicatur materia prima esse aqua: Nam cum æs sit quoddam liquefactibile, & omnium liquefactibilium sit materia aqua eorum, quę fiunt ex ęre, non solum dicetur materia esse ęs, sed etiam dicetur materia esse aqua. Et sicut quarto modo, prout materia dicitur natura rerum, superadditus est ei alius modus, quia ille diuisus est in duos modos; sic quinto modo prout forma dicitur nátura rerum potest superaddi alius, quia iste diuidetur in duos

Sexto modo sumitur natura pro materia proxima, & est subdiuisio quarti modi.

Septimo modo sumitur natura pro materia remota.

Quintus modus accipiendi naturam diuiditur: quia alia est forma totius, & alia est forma partis.

A modos, prout forma potest dupliciter accipi, videlicet pro forma partis, siuè pro forma, quæ est pars, prout anima rationalis dicitur forma hominis, vel potest hoc accipi pro forma totius, idest pro forma, quæ est totum, prout humanitas dicitur forma, vel natura hominis. Et iste vltimus modus accipiendi naturam est magis competens proposito nostro.

In questione natura accipitur pro toto, idest pro humanitate, quæ est natura hominis.

Aduertendum tamen, quòd postquam Philosophus in præfato libro distinxit tot modos, vel dedit viam ad distinguendum tot modos accipiendi naturam, quos omnes reducit ad vnum, prout natura dicitur de ipsa forma, sed reducere omnes modos naturæ in naturam formæ, magis est hoc secundum ordinem ipsarum rerum, quàm secundum modum intelligendi nostrum. Etenim secundum modum rerum, nomen naturæ principalius competit formæ, quàm alicui alij, immo omnibus alijs competit per relationem ad formam. Nam si materia dicitur natura, qui erat quartus modus accipiendi naturam, hoc est, quia suscipit formam, quę principaliori modo dicitur C natura. Sicut etiam si generatio dicitur natura, qui erat primus modus accipiendi naturam, hoc est, quia est via in formam. Eodem etiam modo dicere possumus, quòd si virtutes naturales actiuę, per quas causatur generatio rerum, dicuntur natura, qui erat secundus modus accipiendi naturam, hoc est, quia principaliter causantur ex forma.

Nomen naturæ secundum ordinem rerum principalius competit formæ, quam alijs quibus tantum competit nomen naturæ, per relationem ad formã.

Sed dices, quòd sicut virtutes actiuæ sequuntur naturam formę, ita virtutes passiuæ sequuntur naturam materiæ. Ad quod dici potest, quòd sicut materia non dicitur natura, nisi per comparationem ad formam, sic virtutes passiuæ non dicuntur virtutes, nisi per comparationem ad actiuam. Nam & potentia passiua non dicitur potentia, nisi per comparationem ad actiuam, vt patet ex 5. libro Metaph. cap. de potentia. Eodem etiam modo, si leuitas, & grauitas dicuntur natura, quia sunt principium motus localis naturalis grauium, & leuium, est per comparationem ad formam. Nam leuitas causatur, & sumit originem à forma substantiale leuium, & grauitas à forma substantiali grauium. Omnes ergo modi acci-

Obiectio.

Solutio.

Arist. 5. Metaph. cap. de pot.

accipiendi naturam reducuntur in vnum modum, videlicet prout natura dicitur de forma substantiali, siuè accipiatur forma substantialis, pro forma partis, siuè pro forma totius, vt humanitas non habet rationem formæ, nisi propter formam partis, vt propter animam rationalem, à qua est tota actualitas formę totius.

Omnes modi accipiendi naturam reducuntur ad vnum, idest ad formam.

Vlterius autem postquam dubitauimus de modis accipiendi naturam secundùm Philosophum, restat hoc videre secundùm Boetium, qui propter elucidationem fidei Christianæ fecit speciale libellum contra Nestorium, & Euthichem De duabus naturis, & vna persona Christi. Ad cuius euidentiam sciendum, quòd in illo libello docemur accipere naturam quadrupliciter; dantur enim ibi quatuor distinctiones de natura. Est enim prima distinctio ibidē posita omninò generalis, continens non solùm naturam substantiarum, sed etiam accidentium, & non solùm ipsas naturas, sed etiam ipsa supposita naturarum, quæ prima distinctio talis est, quòd *natura est quicquid quoquomodo intellectu capi potest*. Hæc autem distinctio non solùm comprehendit naturam substantiarum, sed etiam accidentium, quia ipsa accidentia, licèt non habeant quidditatem simpliciter, sed per additamenta, tamen quoquomodo intellectu capi possunt. Hæc autem distinctio non solùm comprehendit substantias compositas ex potentia, & actu, sed etiam comprehendit ipsam materiam, quæ de se est pura potentia, & ipsum Deum, qui de se est purus actus. Propter quod ibidem Boetius definiuit naturam *quicquid intellectu capi potest*, & addidit *quoquomodo*, quoniam Deus, & materia integro, perfectoq. intellectu intelligi non possunt, sed *quoquomodo*, idest, aliquo modo, cæterarum rerum priuatione ab intellectu capiuntur. Non ergo excluditur à præfata distinctione, nisi solùm nihil, quod cùm habeat nomen, oportet quod habeat significationem secundùm illud nomen. Ipsum ergo nihil excluditur à præfata distinctione, quia licèt habeat nomen, & significationem, non tamen significat naturam aliquam. In præfata ergo distinctione non solùm comprehenduntur omnes naturæ, tàm substantiales, quàm accidentales, sed etiam ibi comprehenduntur omnia supposita naturarum quarumcunque, siuè illæ naturæ sint substantiæ constituentes supposita, siuè sint accidentia non constituentia supposita, sed substentata in suis suppositis iam constitutis, omnia huiusmodi supposita, tàm substantiarum, quàm accidentium quoquomodo, idest aliquo modo intellectu capi possunt.

De varijs modis accipiendi naturam secūdū doctrinam Boetij.

Boet. cur fecerit librū de duabus nat. & vna persona Christi.

Quadrupliciter sumitur natura secundum Boet.

Primo modo sumitur natura pro omni eo, quod intelligi potest.

Nihil habet nomen, & significationem, quomodo intelligatur.

Secunda autem distinctio data de natura ibidem non comprehendit accidentia, sed solùm substantias tàm corporeas, quàm incorporeas. Est autem illa secunda distinctio talis, quòd *natura est quod facere, vel pati potest*, omnes autem substantiæ tàm corporeę, quam incorporeę, vel habent vtrunque horum, quia possunt agere, & pati, vel habent alterum horum tantum, quia possunt solùm agere, vel solùm pati; omnes autem substantię compositę ex actu, & potentia, siuè sint corporeę, siuè incorporeę, naturaliter loquendo, possunt agere, & pati. Si autem sunt impassibiles, hoc est per gratiam consumatam, siuè per gloriam; sed si huiusmodi substantię non sunt compositę ex potentia, & actu, sed sunt potentia pura, vt materia, vel actus purus, vt Deus, talibus substantijs, vel essentijs non potest competere, nisi alterum prædictorum, quia potentię purę, vt materia, secundùm quod huiusmodi non competit, nisi pati tantùm, sed actui puro, vt Deo secundùm quod huiusmodi non competit nisi agere.

Secūdomodo natura sumitur pro omni eo, quod facere, vel pati potest.

Possumus autem inter has duas distinctiones datas de natura assignare multas differentias. Prima quidem differentia, quia distinctio prima de natura per se, & primò competit naturę, & quidditati rei, quia ipsa natura, & ipsum quod quid est, est obiectum ipsius intellectus secundùm se. Propter hoc definire naturam per hoc, quod est obiectum intellectus, vel per hoc, quod intellectu capi potest, talis distinctio data per se, & primò competit ipsi naturę, vel quidditati. Si autem competit ipsi supposito, vel ipsi personę habenti quidditatem, hoc erit ex consequenti. Sed secunda distinctio data de natura, quòd est id, quod potest agere, & pati, se habet è conuersò; quia huiusmodi definitio primò competit supposito,

Quomodo differūt prędicti duo modi accipiendi naturam.

Primus modus primò conuenit naturæ, ex cōsequēti autem supposito, sed secundus modus se habet è contra.

quia

A quia suppositum est id quod agit, & patitur; si autem competit naturę, vel formę, & potissimè naturę creatę, hoc erit ex consequenti, quia natura creata non est id, quod agit, nec id quod patitur, sed potest esse ratio agendi, & patiendi, vt potest haberi à Damasceno libro 3. cap. 14.

Tertio modo sumitur natura pro principio motus, & quietis.

Tertia autem distinctio, data à Boetio de natura est, quòd *natura est principium motus, & quietis*. & hęc definitio competit non omni naturę, sed solùm naturę corporali, quia non spiritus, sed corpora per se, & primò mouentur localiter. B Competit etiam hęc definitio non ipsis suppositis, sed ipsis naturis corporalibus, quia licèt suppositum sit illud, quod per se mouetur, ratio tamen, & principium illius motus non est propriè ipsum suppositum, sed natura, quæ est in illo supposito.

Hic modus non conuenit per se suppositis: sed naturis

Possumus tamen duplex tale principium assignare, vt in motu ipsorum leuium principium motus eorum est tàm leuitas, quàm forma substantialis eorum, quæ principaliter dicitur eorum natura, aliter tamen, & aliter, quia leuitas est principium illius motus im- C mediatum, sed forma substantialis leuium est illius motus principium principale. Et quia principium à principalitate dicitur, ideo propriè loquendo, forma substantialis leuium, vel forma substantialis grauium, quæ principaliter dicitur eorum natura, principaliter est principium motus.

Forma substãtialis est principium primũ motus sed qualitas est principium immediatũ in corporibus

Quarto modo sumitur natura sũ Boet. pro eo quod informat vnamquãquę rem specifica differentia.

Quarta autem distinctio data de natura in præfato libro De duabus naturis est, quòd *natura est vnamquamque rem informans specifica differentia*. Et secundùm hanc definitionem vltimam de na- D tura, vt idem Boetius ait in dicto libro: debemus disputare contra aduersarios Fidei, & Catholicæ veritatis, quo modo in Christo facta est vnio in persona, non in natura, quia in eo est vna tantùm persona, & non plures, in eodem tamen sunt naturę plures, & non vna tantùm.

Quid sit persona.

Vlterius, postquam disputauimus de modis accipiendi naturam, tàm secundùm Philosophum, quàm secundùm Boetium, potest aliquis dubitare de definitione personę, quid sit persona. Nam sicuti si ponimus in Christo duas naturas, & vnã personam in illis duabus naturis, non poterimus scire hanc veritatem, si ignoremus, quid sit natura, & quot modis accipitur natura; sic etiam non poterimus hanc veritatem scire, ignorato quid sit persona, & in quibus habet esse. Inuestigabimus ergo hęc, distinguendo de omnibus, quòd vel sunt substantiæ, vel accidentia, iuxta illud Alpharabij de ortu scientiarum: *scias nihil esse præter substantiam, & accidens, & creationem vtriusque*.

Alpharab. de ort. sciẽtiarum.

In accidentibus non potest inueniri ratio personalitatis, nec potest ibi, secundùm quod huiusmodi esse persona, quia nullus dicit albedinem, vel nigredinem, vel aliquod accidens esse personam:

In accidẽtibus non est ratio personalitatis.

Rursus ipsarum substantiarum est multiplex distinctio, quia quędam sunt animatæ, quędam inanimatæ.

Substantiarum multiplex distinctio.

In ipsis autem substantijs inanimatis, vel carentibus vita, non potest inueniri personalitas: quia nullus metallum aliquod, vel lapidem aliquem dicit esse personam. Tertiò ipsæ substantię animatę, vel viuentes distinguuntur, quia quædam sunt vegetabilia, quædam sensibilia. In vegetabilibus autem ratio personalitatis inueniri non potest, quia nullus dicit arborem aliquam, vel plantam aliquam esse personam. Quartò ipsa sensibilia possunt distingui, quia quædam sunt rationalia vt homines, quędam irrationalia, vt bruta. In ipsis autem irrationalibus non inuenitur ratio personalitatis, quia nullus dicit asinum, vel equum, vel aliquod aliud brutum esse personam. Quintò ipsa rationalia possunt considerari dupliciter, vel secundùm esse vniuersale, vel secundùm esse indiuiduale; In ipsis autem vniuersalibus non inuenitur ratio personalitatis, quia nullus dicit speciem aliquam, vel genus aliquod esse personam.

In substantijs inanimatis non est personalitas, neque in animatis alia anima, quã rationali

Ex ijs autem omnibus possumus concludere, & inferre definitionem personæ, vt etiam ipse Boetius accipit, & infert definitionem præfatam, videlicet. *Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia*. Et quia hæc omnia reperiuntur in hominibus, Angelis, & Deo, quia sunt rationalis naturæ indiuidua substantiæ,

Definitio Personæ.

tia, ideo in omnibus ijs possumus accipere definitionem personæ, modo quo dictum est.

Aduertendum tamen est, quòd ea, quæ transferimus ad diuina, debent carere, quantùm possumus, omnimoda improprietate. Vnde D. Augustinus 7. de Trinit. cap. 5. ait *Deus non propriè dicitur substantia, quia nulli substat*. Rursus, si nomen personæ volumus transferre ad Angelos, & ad Deum, Deus, & Angeli non propriè sunt rationales, sed intellectuales, cùm ratio intelligat cum discursu, Deus autem, & Angeli intelligunt sine discursu. Tertiò, quia non propriè recipitur in diuinis indiuiduum, sed communicabile, & incommunicabile; ideo, vt definitio data de persona, possit non solùm in Angelis, sed etiam in omnibus personis reperiri, mutabimus tria præfata nomina posita in definitione personæ, vt loco *rationalis*, ponamus, *intellectualis*, pro *indiuidua*, ponamus, *incommunicabilis*, pro *substantia* ponamus, *subsistentia*. Nam, licèt persona diuina non propriè dicatur substare, propriè tamen poterit dici subsistere. Erit ergo definitio personæ: *Persona est intellectualis naturæ incommunicabilis subsistentia*.

D. P. Aug. 7. de Trin. c. 5. tom. 3.

Deus, & Angeli non dicuntur propriè rationales.

Quæ sunt mutanda in definitione personæ, vt competat Deo, & Angelis.

Vlterius autem dubitatur de differentia naturę, & personę, vt ex omnibus his concludere possimus, quomodo Christus est vna persona in pluribus naturis. Possumus autem, quantùm ad præsens spectat, triplicem differentiam assignare, inter naturam, & personam. Nam formaliter loquendo, persona non est ipsa natura. Potest autem hęc prędicatio esse vera, quòd persona est sua natura propter simplicitatem, tàm personę, quàm naturę. Quod potissimè veritatem habet in diuinis, vbi persona est ita simplex, sicut natura. Potest etiam esse vera propter identitatem in diuinis, quia ibi persona est sua natura, sed hoc non erit formaliter. Nam prędicatione formali, cùm persona in diuinis sit quid relatiuum, & natura, vel essentia, etiam in diuinis, sit quid absolutum, & formaliter relatiuum non prędicetur de absoluto, nec è conuersò, hęc loquutio in diuinis, quòd persona est sua natura, non

Quomodo differat natura & persona.

In diuinis hæc est vera, persona est sua natura identicè non formaliter.

A erit vera formaliter, sed per identitatem. Loquendo ergo formaliter, vt diximus, & in diuinis, persona non est ipsa natura, sed est suppositum aliquod in huiusmodi natura. Et quod dictum est in diuinis personis, multò magis veritatem habet in personis Angelicis, & humanis. Nam non solùm prędicatione formali, sed etiam per identitatem nulla persona humana est sua humanitas, vel sua natura humana, nec aliquis Angelus est sua natura Angelica. Ipsa etiam persona Christi non solùm prędicatione formali, sed etiam per suam identitatem

B non est sua natura humana, siuè humanitas. In concreto enim natura humana prędicatur de Christo, quia Christus est verus homo, sed non prędicatur de abstracto, quòd Christus sit sua humanitas.

In Christo persona nõ est sua natura humana, neque identicè, neque formaliter.

Sed dices hoc esse mirabile, si non aliter comparatur persona diuina ad suam Deitatem, & Angelus ad suam naturam Angelicam, & homo ad suam humanitatem. Sed responderi potest, quòd natura humana in suis suppositis, & ad sua supposita habet differentiam formalem indiuiduationis in eis, & per ea, & ita

Obiectio.

Solutio.

C habet esse in ipsis, quod non habet esse per se, nec subsistit per se, sed solùm subsistit in ipsis. Omnia autem hęc tria competunt naturæ humanæ respectu suorum suppositorum; sed naturæ Angelicæ respectu sui suppositi conueniunt duo ex istis: Nam formaliter differt à suo supposito, & requirit esse in suo supposito, tamen non indiuiduatur per suum suppositum, sed indiuiduatur per seipsam. Loquendo enim de naturis creatis, eo ipso, quòd forma non est receptibilis in

Quomodo natura Angelica indiuiduatur.

D materia, habet indiuiduari per seipsam; quia secundum Philosophum forma non diuiditur nisi per materiam. Ex hoc autem potest apparere illud verbum Damasceni lib. 3. cap. 11. *Verbum assumpsit naturam humanam in atomo*, quia eo ipso, quòd Verbum assumpsit naturam nostram in suo supposito, & in sua persona, natura nostra in eo est facta indiuidua, & facta est atomus. Sic ergo, vt dictum est, comparatur natura humana ad sua supposita, quòd habet tres omnes illas differentias, & natura Ange-

Angelica ad ſuum ſuppoſitum, quia habet duas de illis differentijs, ſed natura diuina ad ſua ſuppoſita non habet, niſi vnam de illis differentijs, videlicet quod habet differentiam formalem ad ſua ſuppoſita, tamen non acquirit eſſe in eis, ſed per ſe ipſam eſt actus purus, & eſt ipſum ſuum eſſe: nec etiam indiuiduatur, vel efficitur incommunicabilis per aliquod ſuorum ſuppoſitorum, immò exiſtens æqualiter in aliquo ſuo ſuppoſito, æqualiter communicatur alijs ſuppoſitis, vt exiſtens æqualiter in Patre, communicat eam Pater Filio, & Pater, & Filius, Spiritui Sancto. Erit ergo prima differentia ſuppoſiti ad naturam, quod formaliter poteſt dici differre ſuppoſitum à ſua natura. Secunda autem differentia cuiuslibet ſuppoſiti ad ſuam naturam, quia aliquam proprietatem addit quodlibet ſuppoſitum ſupra ſuam naturam, ſiuè iſta proprietas ſit relatiua, ſicut in diuinis, ſiuè ſit abſoluta, vt in creatis. Et ex iſta ſecunda differentia declaratur differentia prima, tàm in natura diuina, quàm in naturis alijs. Nam ſuppoſitum, vel perſona in natura diuina addit ſupra ſuam naturam proprietatem relatiuam, vt natura diuina cum proprietate relatiua Patris, quæ eſt ipſa paternitas, conſtituit perſonam Patris: cum proprietate relatiua Filij, quæ eſt filiatio conſtituit perſona Filij: cum proceſſione, quæ eſt proprietas Spiritus Sancti, conſtituit perſonam eius. Hoc eſt ergo, quod ait Damaſcenus lib. 1. cap. 2. ***Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus ſecundum omnia ſunt vnum, præter ingenerationem***, quantùm ad perſonam Patris, ***generationem***, quantùm ad perſonam Filij, vel quantùm ad eius proprietatem, & ***proceſſionem***, quantùm ad proprietatem Spiritus Sancti. Ex hac ergo differentia ſecunda declaratur differentia prima. Nam ſi perſona dicit naturam cum proprietate, ſiuè illa proprietas ſit relatiua, vt in perſonis diuinis, ſiue quid abſolutum, vt in perſonis, quæ ſunt puræ creaturæ, ſiuè creaturæ illæ purę ſint homines, ſiuè Angeli. Nam cum illa proprietas ſe habeat, vt quid completiuum, reſpectu conſtitutionis perſonalis, oportet, quòd formaliter loquendo, ſignificatio perſonæ ſit differens à ſignificatione naturæ.

Intelligede formalitate eminẽti,ſeu virtuali, quæ rationis additionem dicit cum fundamento, ſeu actuali virtute in re ipſa.

Prima differentia ſuppoſiti ad naturam eſt; quia aliud eſt formalitas naturæ, & alia ſuppoſiti.

Secũda differẽtia eſt, quod ſuppoſitum addit ſupra naturã aliquam proprietatem, ſiue abſolutam, ſiue relatiuã.

Sed dices, cum proprietas in diuinis conſtituens perſonam diuinam, ſit quędam relatio, vt paternitas in Patre, cum Deitate Patris conſtituit perſonam Patris, & filiatio, quę eſt proprietas Filij, cum illa eadem Deitate, quam habet Pater, conſtituit perſonam Filij, & proceſſio cum illa eadem Deitate, quam habent Pater, & Filius, conſtituit perſonam Spiritus Sancti. In creaturis ergo puris quid erit illa proprietas conſtituens perſonam earum? Ad quod dici poteſt, quòd proprietas, de qua hic quęritur, erit habere per ſe eſſe, & non eſſe in alio tanquam in ſubiecto, vel tanquam in ſuppoſito. Nam hoc eſt proprium perſonę eſſe ſubiectum alicuius naturę, vel eſſe ſubiectum aliquarum naturarum, ſiue ex illis naturis conſtituatur vna natura communis, & tertia, prout ex anima, & corpore conſtituitur humanitas, ſiuè non; prout ex Deitate, & humanitate in Chriſto, in quo, quantùm ad hoc, vt ſupra dicebatur per Damaſcenum, *non eſt communem ſpeciem accipere*, nulla conſtituitur communis natura. Propter quod Boetius in libro De duabus naturis ait: ***Nam illud quidem manifeſtum eſt, perſonam eſſe ſubiectum naturæ, vel præter naturam poſſe eſſe perſonam***. Ex ijs autem duabus differentijs datis inter naturam, & perſonam, poteſt ſumi differentia tertia, videlicet quòd natura poteſt dicere quid communicabile, & tàm in diuinis, quàm in humanis dicit quid communicabile, ſed aliter, & aliter. Nam in diuinis natura dicit quid communicabile ſecundum identitatem rei, ſed in humanis natura dicit quid communicabile, non ſecundum identitatem rei, ſed ſecundum identitatem ſpeciei, vel rationis, quia ratio, vel intellectus eſt illud, quod facit vniuerſalitatem in rebus, quia eſt illud, quod facit vniuerſalitatem generis, vel ſpeciei in habentibus idem genus, vel eandem ſpeciem, ſed perſona in omnibus quibuſcunque exiſtit, ſemper dicit quid incommunicabile, quia cum perſo-

Dubitatio.

Solutio.

Propriũ perſonalitatis eſt eſſe ſubiectum alicuius naturæ.

Tertia differentia inter naturam & cõpoſitũ eſt, quòd natura eſt cõmunicabilis, & perſona incõmunicabilis.

na dicat quid non habens esse in alio, oportet, quòd de se dicat quid indiuiduum, vel incommunicabile.

Ex ijs autem omnibus apparere potest, in quo sit facta vnio in Christo, quia non est facta vnio in natura, cum ex Deitate, & humanitate non constituatur aliqua vna natura, sed facta est vnio in persona, quia vna, & eadem persona Verbi retinens omnia, quæ ab æterno habebat, vel non perdens aliquid de ijs, quę æternaliter habebat, in fine temporum assumpsit humanitatem, quam non habebat, & factus est homo, cum prius non esset homo, iuxta illud, quod canit Ecclesia de Christo: *Deus creator omnium, homo in fine temporum*: vel hoc fuit in nouissimo tempore, vel in nouissimis diebus, iuxta illud ad Hebr. cap. 1. *Nouissimè diebus istis loquutus est nobis in Filio*.

Eccles. in Breu. Rom.

Heb. c. 1.

RESP. AD ARGUM.

In Christo natura humanam nō est sequuta personalitas propria, sed personalitas Verbi gerēs vices propriæ personalitatis.

Ad primum dicendum, quòd natura humana in Christo non est sine personalitate, quia non posset esse aliqua natura, nisi esset in aliqua persona, vel in aliquo supposito, sed illa personalitas est personalitas Verbi, quia personalitas Verbi habens in se à Patre ab æterno naturam diuinam, assumpsit in tempore, in se manens, naturam humanam, ex qua assumptione eadem persona habuit esse in duabus naturis, diuina scilicet & humana, & habuit esse Deus, & homo, iuxta illud, quod habetur ab August. quòd talis fuit illa susceptio, *quæ hominem faceret Deum, & Deum hominem*.

Natura humana in Christo, licet non sit accidens; habet tamē modum accidentis.

Sed quæres, vtrum argumentum factum concludat aliquid. Ad quod dici potest præfatum argumentum concludere naturam humanam in Christo non esse accidens, sed habere quendam modum accidentis, quia sicut accidens propriè loquendo, non constituit personam, nec suppositum, sed substentatur in supposito iam in esse constituto; sic natura humana in Christo non constituit personam, vel suppositum, sed substentata est in supposito ab æterno in esse constituto.

Ad secundum dicendum, argumentum non concludere propositum, sed oppositum. Nam cum illud suppositum, in quo substentatur natura humana in Christo sit ipsa persona Filij Dei, & sit verus Deus, hoc est ad magnam dignitatem naturæ humanæ in Christo, quòd substentetur in supposito, vel in persona, non quacunque, sed in persona diuina, quæ est verus Deus. Ex quo factum est, quòd Christus non est purus homo, sed est homo, & Deus.

Argumentū concludit oppositum, nō propositū, quia dignior est natura humana, ex eo, quod substētatur in supposito alieno, & diuino, quam si substentaretur in supposito proprio.

Ad tertium dicendum, quòd argumentum non concludit sufficienter, sed insufficienter; nam ad esse duas personas, vel ad constituere duas personas non sufficit esse duas naturas, cum suis proprietatibus distinctis, sed oportet illas duas naturas non esse in vno, & eodem supposito. Non ergo plus arguit argumentum, nisi quod si natura humana in Christo haberet esse separatum à persona Verbi, quod constituisset aliquam personam de se, sicut constituit qualibet alia humanitas non assumpta à persona Verbi.

Argumentū peccat ex insufficientia rationis adductæ.

Ad quartum dicendum, quòd quæ differunt genere, vel specie, differunt numero differentia naturæ, sed non oportet quòd differant numero, vt etiam communiter dicitur, differentia suppositi, quia in eodem supposito numero est substantia, quantitas, qualitas, quæ sunt naturę differentes genere; sic in eodem supposito Verbi est Deitas, & humanitas, non obstante quòd differant genere; non ergo plus concludit argumentum, nisi quòd Deitas, & humanitas sunt plures naturæ, quod concedimus; non tamē arguit, quod illæ plures naturæ sint in pluribus suppositis, vel personis. Et per hæc patet solutio ad quintum, quod vnitas, & pluralitas, siuè secundum genus suum, siuè secundum speciem potest accipi, vel secundum numerum naturarum, vel secundum numerum suppositorum, quia non est inconueniens, vt patet per habita, manente pluralitate naturarum secundum genus, esse ibi vnitatem suppositi, vt posuimus exemplum de substantia, quantitate, & qualitate, quæ habent esse in vno, & eodem supposito, immo omnia decem prædicamenta, & omnia decem genera possunt esse in vno, & eodem supposito.

Duplex differentia, naturæ, & suppositi; argumentū concludit primo modo, non secundo.

Vnitas, & pluralitas dupliciter sumi potest vel secūdū numerū naturarū vel suppositorū in pluralitate naturarum secundum genus potest stare vnitas suppositi, argumentū concludit de diuersitate generis, & speciei in diuersis suppositis.

Ad sextum dicendum, quòd non est simile de forma, & materia, & de supposito, & de

Non est simile de supposito diuino, & de forma quia suppositum diuinum potest supplere vices cuiuscunque suppositi: nulla autem forma potest supplere vices quarumcunque formarum.

& de natura, quia forma non potest esse in qualibet materia, sed solùm habet esse in materia disposita, iuxta illud. *Actus actiuorum sunt in patiente benè disposito*; sed suppositum, maximè suppositum diuinum, quod potest supplere vices cuiuslibet suppositi, potest in se habere quamcunque naturam, loquendo de potentia absoluta, sicut potest habere quodcunque suppositum.

DISTINCTIONIS V.

Pars Secunda Principalis.

QVAESTIO VNICA.

De ipso assumente.

POSTEA quæritur de secundo principali, scilicet de assumente cuius sit, & cui conueniat assumere. Circa quod quæruntur tria.

Primò. Vtrum assumere conueniat ipsi personæ.

Secundò. Vtrum hoc conueniat ipsi naturæ.

Tertiò. Vtrum, circumscriptis personis, possit conuenire hoc, quod est assumere, ipsi naturæ diuinæ.

ARTIC. I.

Vtrum assumere conueniat personæ. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom. 3.p.q.3.ar.2.Caiet.Silu.Medina.Nazar.ibid. controu.vnica.D.Bonau.in 3.d.5.ar.1.q.2. Alens.3. p.q.4.memb.1.Valentia puncto 1.Vasquez disp.25. Aluarez disp.18.Suarez disp.13.sect.1.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd assumere non conueniat personæ. Nam, vt patet per habita, persona dicit aliquid completum, & totum; sed ei quod est completum, & totum, non

Aegid. super iij. Sent.

A potest fieri additio. Et per consequens ei quod est tale non potest per se competere, quòd aliquid assumat: ergo &c.

Præterea. Quando aliquid assumitur ad participationem alicuius, aliquo modo communicat cum illo, à quo assumitur: si ergo personæ competeret assumere, ergo competeret ei quid communicabile; sed, vt patet ex articulo præcedenti, incommunicabilitas est de ratione cuiuslibet personæ: ergo &c.

Præterea. Persona in quantum supponitur naturæ, habet aliquam similitudinem materiæ, sicut ipsa natura, secundùm
B quòd huiusmodi, semper habet aliquam similitudinem formæ; sed materia plus elongatur à perfectione, quàm forma: Cùm ergo natura diuina non possit esse forma alicuius alterius, multò magis suppositum diuinum non poterit esse suppositum alterius naturæ.

Præterea. Plus repugnat simplicitati diuersitas naturæ, & personæ, quàm diuersitas subiecti, & accidentis: sed Deus immediatè non potest esse subiectum ali-
C cuius accidentis, quia in Deo nihil est per accidens: ergo multo magis non potest esse immediatum subiectum alicuius alterius naturæ.

IN CONTRARIVM est, quòd dicitur Ioan. 1. *Verbum caro factum est*, idest factus est homo: sed hoc non est, nisi per assumptionem humanæ naturæ; ergo ipsi Verbo, vel ipsi personę Verbi competit aliquid assumere. Io.c.1.

Præterea. Assumptio semper terminatur ad aliquam vnionem, quia hoc est assumere, aliquid sibi vnire; vnio autem in Christo, non est facta in natura, sed in
D persona, vt patet per habita; ergo ipsi personæ potissimè competit aliquid assumere.

RESOLVTIO.

Quia suppositum diuinum, quod constituitur ex essentia, & proprietate relatiua, quæ plus habet de esse, quàm qualibet substantia creata, potest supplere vices cuiuscunque suppositi creati; & est id, in quo facta est vnio, quæ est terminus assumptionis: ideo ei conuenit assumere.

RESPONDEO dicendum, quòd cum vnio naturarum in Christo facta sit in vnitate personæ, cogimur dicere, quòd ipsi competat aliquid assumere; Sed si sic dicimus, quòd credimus bene dictum, occurrit nobis grauis dubitatio, si consideremus differentiam inter constitutionem personæ in diuinis, & in creaturis: loquendo enim de creaturis puris, persona constituitur ex sua natura, & proprietate aliqua. Aliter tamen est in diuinis, vt patet per habita, & aliter in creaturis, quia in diuinis proprietas constitutiua personæ est aliqua relatio, vt persona Patris constituitur per suam relationem. Sed Commentator in 12. super illo verbo, & loco: *diuersarum rerum sunt diuersa principia, & causæ*, vbi quærit Philosophus: Vtrum sint eadem principia substantiæ & relationis, dicit ibidem, quòd exemplum posuit de relatione, *quia est debilioris esse alijs prædicamentis*, & subdit, quòd *quidam putauerunt ipsam relationem esse de secundis intellectis*. Si ergo relatio habet ita debile esse, vt aliqui putauerint eam esse de secundis intellectis, idest secundis intentionibus; quia quæstio nostra est de ipsa persona diuina, quæ constituitur in esse per relationem, de qua dictum est, quòd habet ita debile esse, ideo meritò dubitatur. Vtrum ad personam diuinam spectet aliam naturam assumere. Est enim hoc commune, vt dictum est omni personæ, tàm in diuinis, quàm in creaturis, quòd persona, vel suppositum constituitur in esse ex natura, & proprietate, sed in diuinis proprietas constitutiua personæ est relatio, quia (vt vult Boet. in suo libello de Trinitate: *In diuinis substantia continet vnitatem, sed relatio multiplicat personarũ Trinitatem*. Sic ergo est in diuinis personis, vel suppositis, sed in personis, vel suppositis creatis proprietas constitutiua est habere per se esse. Nã propriũ est cuilibet naturę creatæ non habere esse per se, sed habere esse in supposito, siuè sit natura substantialis, siuè accidentalis, non habet esse per se, sed in supposito, differenter tamen hoc competit naturæ substantiali, & accidentali. Nam loquendo de suppositis creatis, natura substantialis ita habet esse in supposito, quòd est constitutiua suppositi: Accidentalis verò, sic habet esse in supposito; quòd non constituit ipsum, sed sustentatur in supposito iam constituto in esse, per naturam substantialem; sed sicut proprium est cuiuslibet naturæ creatæ, non habere per se esse, sed habere esse in suo supposito: sic proprium est suppositi creati habere per se esse: Et hæc est illa proprietas, quæ est constitutiua suppositi creati. Sicut ergo suppositum increatum constituitur ex natura diuina, & sua proprietate, quæ est relatio, sic quodlibet suppositum creatum constituitur ex sua natura, & ex sua proprietate, quæ non est relatio, sed est per se esse. Sciendum ergo, quod licet supposita creata non habeant ex sua natura, quòd competat eis per se esse, quia nulla natura creata est suum esse, nec est ita simplex, quòd sit ipsum esse, vel ipsum suũ esse, sicut est natura diuina, quæ est ipsum esse, & ideo supposita diuina ex natura sua etiã habẽt quòd eis competat per se esse. Sed ex proprietate relatiua, siuè ex relatione competit cuilibet supposito diuino, habere ab alijs distinctum esse.

Dubitatio ergo mota, quòd relatio habet debile esse, propter quod, cùm proprietas constitutiua diuini suppositi sit relatio, videtur ex hoc concludi, quòd suppositum diuinum habeat debile esse: dupliciter potest solui. Nam cùm quodlibet suppositum diuinum habeat ex sua natura, quòd competat ei per se esse, quod non habet aliquod suppositum creatum, inde est, vt firmius, & stabilius esse competat supposito diuino, quia competit ei naturaliter per se esse, quod non competit alicui supposito creato; quia supposito creato non ex sua natura, sed ex sua proprietate competit ei per se esse.

Secundo potest solui difficultas præfata, quia ipsa relatio diuina plus habet de esse, quàm quæcunque substantia creata, cùm nulla substantia creata, etiam ad momentum non possit se continuare in esse, nisi per suum creatorem conseruetur in suo esse: cùm ergo dicimus, quòd in diuinis sunt duo prædicamenta, substantia, & relatio, illa duo prædicamenta sunt alterius rationis, quàm ista prædicamenta creata, quia etiam ipsa relatio in diuinis plus

Dubitatio.

Comment. in Metaph. c. 19.

Arist. ibid.

Suppositum constituitur ex natura, & proprietate.

Ex quibus constituantur supposita diuina, & creata.

Prima solutio dubitationis.

Secunda solutio.

Relatio diuina plus habet de esse, quam quælibet substantia creata. Tom. 3.

plus habet de stabilitate, & plus habet de A esse, quàm quęcunque substantia creata. Dictum ergo Augustini 5. de Trinitate cap. 1. *Intelligamus Deum quantùm possumus, sine qualitate bonum, sine quantitate magnum*, vnde haberi potest, quòd in diuinis cętera prędicamenta transeunt in substantiam, excepta relatione, de qua possumus dicere, quòd manet in diuinis, secundùm suum genus, intelligendum est, quantùm ad quidditatem relatiuam, quę est referri ad aliud, quia verè in diuinis Filius per filiationem refertur ad Patrem: & Pater per paternita- B tem refertur ad Filium: sed quantùm ad ipsum esse relationis in diuinis, relatio transit in substantiam, sicut & alia prędicamenta. Nam propter summam simplicitatem diuinam omnia transeunt in substantiam, quantùm ad esse, licèt relatio maneat ibi, vt relatio, quantùm ad quidditatem: igitur propter hanc summam simplicitatem in diuinis, Pater est sua paternitas, & sua Deitas; & ipsa paternitas Patris est idem, quod eius Deitas. Relationes enim diuinę sic sunt in perso- C nis, quòd solùm faciunt personarum distinctionem, non autem faciunt personarum compositionem, sed est ibi ita simplex persona, sicut & substantia, siue sicut & essentia. Quod non esset, si relationes illę, secundùm esse, quod habent in personis, non transirent in substantiam, vel in diuinam essentiam; quia si hoc non esset, sequeretur quod non esset ita simplex persona, quę constituitur ex essentia diuina, & proprietate relatiua, sicut est ipsa diuina essentia: sequeretur etiam, quod relationes illę, non solùm distinguerent ab opposito, sed etiam facerent D compositionem in suo supposito, quę omnia sunt contraria Fidei nostrę, & sacrę Theologię.

Cur persona diuina dicatur ita simplex, sicut essentia.

Amota ergo sunt dubia, & declarata est veritas quęstionis propositę, videlicet, quòd ad personam diuinam, quę potest supplere vices cuiuslibet alterius personę, vel cuiuscunque alterius suppositi, spectat, vel competit tali supposito, vel personę aliam naturam assumere.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd ei, quod est totum, non competit aliquid assumere quod faciat ad constitutionem totius, & cius, prout est huiusmodi totum, & prout habet per se esse, sed benè competit ei assumere aliquid, quod non habet per se esse; sed habet esse in ipso assumente, sicut videmus, quòd suppositum aliquod, vel persona aliqua assumit cibum, non tanquam aliquid, quod habeat per se esse; sed tanquam aliquid, quod conuertitur in cibatũ, sic etiam aliquod suppositum, vel aliqua persona potest acquirere scientiam, & assumere scientiam, non tanquam aliquid per se existens, sed tanquam aliquid, quod habet esse in ipso. sic persona Filij assumpsit humanitatem, nõ tanquam aliquid per se existens, nec tanquam aliquid, quod constituit personam eius, sed tanquam aliquid, quod substentatur in persona eius, & tanquam aliquid, quod habet esse in illa persona.

Assumere aliquid, dupliciter cõtingit, vel quod habeat per se esse, vel quod habeat in alio. totum assumere potest aliquid secundo modo, non primo.

Ad secundum dicendum, quòd incommunicabilitas, quę est de ratione personę, est quasi quędam indiuiduatio, quia (vt patuit per Boet.) persona non inuenitur in vniuersalibus, vt genus, vel species dicatur persona, sed solùm in indiuiduis habet reperiri persona. Incommunicabilitas ergo vniuersalitatis est illa, quę est de ratione personę, vt hoc modo dicatur persona incommunicabilis, quia non potest prędicari de pluribus suppositis, vel personis, sicut homo, qui est quoddam vniuersale, quia est quędam species, prędicatur de pluribus personis, vel de pluribus suppositis humanis.

Incommunicabilitas personæ dicitur incommunicabilitas prædicationis, & vniuersalitatis & secundum hanc non se communicauit persona Verbi humanæ naturæ.

Ad tertium dicendum, quod persona diuina non supponitur naturę humanę, sicut materia ponitur sub forma, sed quasi substentans eam, & substentando eam dicitur subsistere in ea, & esse homo per eam, quia suę personę, & suo supposito habet eam vnitam, & coniunctam.

Persona diuina nõ subijcitur naturæ humanæ, vt materia, vel vt subiectum, sed vt substentans eã, ideo non concludit argumentũ.

Ad quartum dicendum, quòd sicut diximus in solutione tertij argumenti, persona diuina non subijcitur naturę humanæ, sicut materia formæ, nec sicut subiectum accidenti, vt hæc ratio quarta asserit, sed solùm vt substentans eam, & vt trahens eam ad suam personalitatem, Nam si fuisset sibi ipsi derelicta illa natura humana in Christo, & non fuisset assumpta à Verbo, constituisset suum suppositum

positum, & fecisset suam personam: nunc autem assumpta à Verbò, non constituit nec personam, nec suppositum, sed substentatur in supposito Verbi ab æterno in esse constituto, & producto. & per hæc patet solutio ad quintum.

ARTIC. II.

Vtrum assumere conueniat, vel conuenire possit naturæ diuinæ. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 3. art. 2. Caiet. Medina. Siluius. Cabr. ibidem. Suarez. disp. 12. sect. 2. Val. tom. 4. punct. 1. Vasquez disp. 26. Aluarez disp. 11. Ricch. in 3. d. 5. art. 1. q 1. D. Bonau. in 3. d. 5. art. 1 q. 1. Argent. d. 5. q. 1. art. 2.

SECVNDO quæritur. Vtrum assumere cõueniat, vel conuenire possit ipsi naturæ diuinæ. Et videtur, quòd non: Quia quod conuenit naturæ diuinæ, cùm natura diuina sit quid commune tribus personis, conuenit omnibus tribus personis, sed assumere non conuenit nec Patri, nec Spiritui Sancto: ergo &c.

Præterea. Actus personales, qui sunt gignere, & gigni, & procedere, non competunt diuinæ naturæ, quia secundùm Magistrum, *quædam summa res est ipsa diuina essentia, vel natura, quæ nec gignit, nec gignitur, nec procedit*. Cùm ergo assumere (vt dictum est) sit actus personalis, non poterit competere diuinæ naturæ.

Præterea. Verbum, quia assumpsit carnem, dicitur caro factum: sed propriè non potest dici de diuina natura, quod sit caro facta: ergo &c.

Præterea. Ratione assumptionis fit communicatio idiomatum, quia Dei Filius dicitur passus, & homo ille dicitur creasse stellas; sed communicatio idiomatum non competit naturæ diuinæ, quia natura diuina non dicitur passa: ergo &c.

Præterea. Assumere idem est, quòd ad se sumere, vel ad se trahere: sed natura diuina non traxit humanam naturam ad

A se, quòd fieret vna natura cum illa, quia non est facta vnio in natura, sed in persona: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quod habetur ab Augustino in littera: *Forma Dei accepit formam serui*, & nomine formæ, secundùm Magistrum in littera intelligitur natura; ergo natura Dei assumpsit naturam serui.

Præterea. Quicquid est vnitum in Christo, potest dici assumptum ab eo, cui est vnitum: sed natura humana est vnita naturæ diuinæ in Christo; ergo hæc na-

B tura potest dici assumpta ab illa.

RESOLVTIO.

Assumere tripliciter sumitur de potentia Dei ordinaria: vel ad aliquid: vel ad se: vel ad se, & in se. Primo modo competit Patri, & Spiritui Sancto. Secundo modo naturæ diuinæ. Tertio modo personæ Verbi. De potentia autem Dei absoluta, quia potuit fieri vnio immediatè ad naturã, hoc pacto omnes diuinæ personæ humanam naturam assumpsissent.

C

RESPONDEO dicendum, quòd de assumptione possumus loqui dupliciter, vel secundùm potentiam absolutam, quid Deus facere potuit, absolutè loquendo, vel secundùm Dei potentiam ordinatam, prout Deus constituit, & ordinauit ab æterno, quid deberet assumere; & à quo deberet fieri ista assumptio. Primo enim modo, & quantùm ad Dei potentiam absolutam, aliqua assumptio, tàm in natura, quàm in persona nec est facta, nec est possibilis, aliqua est possibi-

D lis, sed non est facta. Nam semper assumptio terminatur ad aliquam vnionem, sed de vnione, vel in natura, vel in persona, possumus loqui dupliciter, vel generaliter accipiendo vnionem quocunque modo mediatè, vel immediatè; vel specialiter accipiendo vnionem hoc, vel illo modo.

Primo quidem modo accipiendo vnionem generaliter, non est possibile fieri vnionem in persona, quin nullo modo, nec mediatè, nec immediatè fiat vnio in natura, nec è conuersò. Quantum ergo ad potentiam Dei absolutam tàm in natura,

tura, quàm in persona aliqua vnio est possibilis, quæ non est facta. In persona quidem, quia potuit vniri carni, & humanæ naturę, & fieri homo tàm Pater, quàm Spiritus Sanctus, quorum neuter est factus homo. In natura vero, quia si consideramus vnionem factam, dicemus vnionem factam esse immediatè, & primo in persona, & mediante persona factam esse vnionem in natura. Terminata est enim vnio ad personam Filij, quia Filius, qui secundum naturam diuinam ab æterno erat Deus, & in Deitate Filius, secundum humanam naturam, quam sibi B assumpsit, & vniuit, factus est in humanitate homo, & hominis Filius. Et quia facta est huiusmodi vnio in persona diuina, quæ non est sine sua natura diuina, oportet quòd mediante persona sit facta vnio etiam in natura.

De potētia Dei absoluta vnio immediate poterat fieri in natura, & mediatè in persona, siue in personis.

Potuit tamen secundum Dei potentiam absolutam fieri vnio è conuersò, ita quod immediatè fieret vnio in natura, & mediante natura fieret vnio non solum in persona, sed etiam in omnibus tribus personis. Potuerunt enim omnes tres personę accipere vnam, & eandem naturam C humanam, & sicut sunt omnes tres personæ in vna Deitate vnus Deus, sic essent omnes tres personę in vna humanitate vnus homo. Et hoc valet ad intelligendum quæstionem superius positam in prima distinctione. Si vna persona diuina assumeret plures naturas humanas; Vtrum esset vna illa persona, vnus homo, vel plures homines. Nam secundùm quod communiter ponitur, si omnes tres personę acciperent vnam, & eandem humanitatem, omnes illę tres personę essent in illa humanitate vnus homo, sicut sunt in D vna Deitate vnus Deus. Sed illa eadem ratione, quia plures personę assumentes vnam humanitatem essent vnus homo, vna & eadem persona assumens plures humanitates essent plures homines, vt etiam ibidem in quęstione præfata innuebatur. Sic ergo dicendum est de vnione, vel de assumptione quantùm ad Dei potentiam absolutam. Sed si loquamur de huiusmodi vnione, vel assumptione, quantùm ad Dei potentiam ordinatam, sic quicquid fuit possibile est factum, & è

Si omnes tres personæ assumerent eandē numero humanitatem essent vnus homo, sicut in Deitate sunt vnus Deus.

A conuersò, quia nihil factum est, nec fit, nec fiet, nisi secundùm quod Deus ab æterno ordinauit, & statuit. Et secundùm hunc modum loquitur Damascen. lib. 3. cap. 3. *Nec enim generatus est, nec est, nec vnquam generabitur alius Christus ex Deitate, & humanitate Deus perfectus idem, & homo factus.*

Ad soluendum ergo quæstionem propositam. Vtrum diuinæ naturæ competat assumere, loquendo de Dei potentia ordinata, secundum quam non fit, nisi quòd Deus ab æterno prçuidit, & ordinauit, bona est communis distinctio, videlicet quòd assumere tripliciter potest accipi, vt vno modo accipiatur assumere, prout idem est, quod ad aliquid, vel ad aliquam sumere; & hoc modo sumere competit Patri, & Spiritui Sancto, qui assumpserunt, & vnierunt humanam naturam ad aliquid, idest ad diuinam, & ad aliquam, idest ad personam Filij. Est enim natura humana vnita tàm diuinæ naturæ, quàm personæ Filij; aliter tamen & aliter, quia personæ Filij est vnita immediatè, sed naturæ diuinæ est vnita hoc modo mediatè, quia mediante persona diuina, humana natura est vnita naturæ diuinæ, ita quod hoc dictum, immediatè importat solùm quandam prioritatem, sed hoc non tollit loquutionis veritatem, quia licèt Triangulus primò habeat tres, verè tamen, & simpliciter quælibet species trianguli habet tres: sic verè, & simpliciter loquendo, natura humana est vnita naturæ diuinæ, licèt hęc vnio ad naturam, facta sit mediante vnione ad personam. Secundo modo potest accipi assumere, prout idem est, quod ad se sumere, & sic assumere, sic competat diuinæ naturæ, quod non competit Patri, nec Spiritui Sancto. Nam natura diuina ad se sumpsit, & sibi vniuit naturam humanam. Tertio modo potest accipi assumere, prout idem est, quod ad se, & in se sumere, & sic assumere competit solùm personæ Filij, quia sola persona Filij ad se, idest ad suam personam, & in se, idest in sua persona assumpsit naturam humanam. Sed natura diuina ita assumpsit ad se quòd non assumpsit eam in se, quia non assumpsit eam immediatè; Persona autem

Assumere sumitur tripliciter.

Persona Patris, & Spiritus S. assumpserunt ad aliquid naturam diuinā scilicet ad se, sed Filius ad se, & in se.

tem Filij assumpsit eam ad se, & in se, A quia assumpsit eam immediatè, vel mediante se.

RESP. AD ARGVM.

Aliqua cōueniūt naturæ diuinæ dupliciter, vel sm se, vel ratione personæ argumentum concludit primo modo sed assumere conuenit naturæ ratione personæ.

Ad primum dicendum, quòd argumentum concludit verum, quantùm ad ea, quæ conueniunt naturæ diuinæ secundùm se; sed quæ conueniunt naturæ diuinæ, mediante aliqua persona, sicut est in proposito, non oportet quòd conueniant cuilibet personę.

Minor argumenti conceditur in abstracto: sed negatur in cōcreto, quia hec est vera, Deus est factus homo.

B Ad secundum dicendum, quòd non quicquid est vnitum humanæ naturę est homo, loquendo in abstracto, licèt posset dici homo in concreto. Nam verè albedo est humanitati vnita, si homo sit albus, tamen propter talem vnionem non potest dici in abstracto, quòd albedo sit homo, potest tamen dici in concreto, quòd album sit homo: sic & in proposito verè humanitas est vnita Deitati, tamen in abstracto non potest propriè dici, quòd Deitas sit homo, vel quòd sit facta homo, in concreto tamen illa conceditur, videlicet Deus est homo, & est fa- C ctus homo. Est tamen magis ista concedenda: Deitas est homo, quàm ista humanitas est Deus, quia persona Filij, in qua per se, & primò facta est talis vnio, est sua Deitas, sed non est sua humanitas, ideo loquutione non formali, sed per identitatem posset concedi: Deitas est homo; sed nec loquutione formali, nec per identitatem concedi debet, quòd humanitas à Verbo assumpta sit Deus.

Cōmunicatio idiomatum dupliciter sumi potest, in concreto, vel in abstracto: primo modo cōceditur, non secundo, ita dicendū ad quartum.

D Ad tertium dicendum, quòd communicatio idiomatum in Christo fit ratione vnionis in supposito, & ad suppositum, non ratione vnionis in natura, vel ad naturam, & ideo tales loquutiones recipiuntur in concreto, in quibus etiam, loquendo formaliter, suppositum implicatur. Propter quod diximus, quòd *Verbum caro factum est*, idest factum est homo. & quòd Deus factus est caro, idest factus est homo; non autem concedimus in abstracto, quòd Deitas facta sit caro. Et per hoc patet solutio ad quartum, quia assignata est causa, quare ista communicatio idiomatum non fit in abstracto, sed in concreto, quia multiplicatio suppositi, in quo per se, & primò facta est talis vnio, non fuit formaliter per abstracta, sed per concreta.

Ad quintum dicendum, quòd natura diuina vniuit humanam ad se, sed non in se, quia facta est talis vnio per se, & immediatè non in natura, sed in suo supposito.

Natura diuina assumpsit humanam ad se: sed suppositum assumpsit ad se, & in se.

ARTIC. III.

Vtrum, circumscriptis personis, possit competere diuinæ naturæ assumere. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. vbi sup. q. 3. art. 3. Caiet. Medina. Siluius. Suarez. Nazar. ibid. controu. vnica. Valentia punct. 5. Ricch. in 3. d. 5. ar. 1. q. 2. D. Bon. d. 5. ar. 1. q. 5. Alens. 3. p. q. 7. m. 3.

TERTIO quęritur. Vtrum circumscriptis personis, possit competere diuinę naturę. Et videtur quòd non. Quia natura sine suppositis non videtur habere esse reale, sed solùm secundùm intellectum, & secundùm contemplationem; sed naturę sic sumptę non competit agere; assumere autem est quoddam agere; ergo &c.

Prterea. Actiones sunt suppositorum, prout potest probari per Philosophum in 1. de Anima: *Anima non intelligit, sed homo per animam*; cùm ergo assumere sit quoddam agere: ergo &c.

Arist. 1. de anim. t. c. 13. & 14.

Prterea. Filius propter hoc, quòd assumpsit carnem, dicitur missus in carnem: sed naturę non competit mitti, cùm Pater non dicatur missus, quia non est ab alio, vt potest haberi ab August. 2. de Trinit. cap. 5. cum ergo esse ab alio non competat diuinę essentię, vel naturę: ergo &c.

D. P. Aug. 2. de Trin. c. 5.

Prterea. Oportet, quòd assumptio terminetur ad aliquam vnionem: cùm ergo dicatur vnionem non esse factam in natura, sed in persona, videtur, quòd circumscriptis personis, natura non possit aliquid assumere, quia illa assum-

ptio

ptio non terminaretur ad aliquam vnionem.

IN CONTRARIVM est, quia Augelus Luc. 1. probauit incarnationem per Dei potentiam, dicens: *Non est impossibile apud Deum omne verbum*: sed circumscriptis personis adhuc in essentia remanet omnipotentia: ergo &c.

Luc. c. 1.

Præterea. Damascen. lib. 3. cap. 1. ait: *Vnionem factam ad carnem per diuinum amorem, & per huiusmodi amorem declaratur magnum pelagus diuinæ clementiæ*; sed circumscriptis personis adhuc in diuina essentia intelligitur amor ad hominem suum plasma: ergo &c.

Damasc. lib. 3. c. 1.

RESOLVTIO.

Diuina natura, circumscriptis personis, de potentia Dei absoluta competere posset assumere immediatè, sicut modò ei competit mediante persona Filij, quia vnio posset ad ipsam immediatè fieri, dummodo abstractio personarum fiat secundum esse formale tantùm: at si fiat secundùm esse reale, vel à tribus personis relatiuis, vt ponunt Catholici, vel ab vna absoluta, vt Gentiles, sic, eùm non remaneat natura, nisi apud intellectum, ei assumere, etiam de potentia Dei absoluta, conuenire non potest.

Quæstio nō limitatur ad potentiam Dei ordinariam: sed extenditur ad potentiā Dei absolutam.

RESPONDEO dicendum, quòd oportet hanc quæstionem verificari, secundum Dei potentiam absolutam, quia si volumus eam restringere ad Dei potentiam ordinatam, secundum quam, vt probauimus per Damasc. non generabitur alius Christus, & nunquam fiet talis vnio noua humanitatis ad Deitatem, vel è conuersò, cum illa vnio sit per se & primò facta in persona, non in natura, plana ergo hoc modo esset solutio, quòd circumscriptis personis, vel etiam circumscripta persoua Filij sola, non esset possibilis talis vnio, & non posset ipsi naturæ, secundum se competere, sed quia, vt patet ex quæstione præcedenti, sicut facta est vnio in persona, & mediante persona facta est in natura, sic secundum Dei potentiam absolutam fieri potuit, quòd ipsa natura diuina, immediatè vniretur naturæ humanæ, & mediante vnione facta ad naturam diuinam, potuisset fieri vnio ad omnes personas. Ideo loquendo de hac Dei potentia absoluta, meritò dubitatur, Vtrum, circumscriptis personis, posset competere assumere ipsi naturæ diuinæ.

Ad cuius euidentiam sciendum, quòd de personis, vel de suppositis diuinis alium intellectum habent fideles Catholici, & alium Gentiles. Nam Catholici per diuinas personas, vel per diuina supposita intelligunt diuinam essentiam, vel naturam, cum aliqua proprietate relatiua. Et inde est, quòd in diuinis ponunt pluralitatem personalem, quia licèt quantùm ad diuinam essentiam, vel naturam secundùm se, non possit in diuinis esse distinctio, est tamen ibi distinctio, quantum ad proprietates relatiuas, vt hoc modo verificetur dictum Augustini 15. de Trin. cap. 14. *Verbum Dei Patris vnigenitus Filius, per omnia Patri similis est, & æqualis, Deus de Deo, lumen de lumine, & hoc omninò quòd Pater, non tamen Pater, quia iste Filius, ille Pater*. Secundùm hunc etiam modum loquitur Boetius in lib. de Trinit. vt supra diximus, *Substantia continet vnitatem, & relatio multiplicat Trinitatem*. Sed Gentiles intelligunt diuinam essentiam cum constitutione suppositi absoluti. Diuina ergo essentia, abstractis personis, vel suppositis, idest considerata, prout non constituit vnum aliquod suppositum absolutum, vt eam intelligunt Gentiles, vel prout non constituit plura supposita relata, est considerare eam, prout non habet esse reale, sed prout habet esse secundum intellectum tantùm, & secundùm nudam contemplationem, secundùm quem modum loquitur Damascen. generaliter de natura lib. 3. cap. 11. dicens: *Natura nuda contemplatione cogitatur secundùm seipsam, & vt non subsistit*. idest non habet esse reale, sed vt habet esse, secundùm contemplationem, & apud intellectum. Abstractis ergo personis, vel suppositis, vel quod idem est, considerare naturam, vt habet esse abstractum à personis, vel à suppositis, est considerare eam, non vt habet esse secundum realem existentiam, sed secundum nudam

D. P. Aug. 15 de Trin. c. 14.

Gentiles intelligunt diuinam essentiam cū cōstitutione suppositi absoluti.

Natura abstracta a personis, nō habet esse secūdū realem existentiam, sed solum in intellectu.

dam contemplationem, & vt habet esse apud intellectum. Et quia hoc modo considerata non competit ei agere, vel operari, cum assumere quandam operationem dicat, possumus concedere, vt etiam communiter dicitur, quòd naturæ sic acceptæ, vel sic consideratæ non competit assumere. Sed si volumus loqui de natura, non vt habet esse sine personis, sed vt habet esse cum personis, scilicet quatenus formaliter alia est consideratio naturæ, quæ est consideratio absoluta, & alia personæ, quæ est consideratio relatiua, sic assumere, potest competere naturę immediatè, loquendo de Dei potentia absoluta, absque eo, quòd immediatè competat ipsis personis, vel alicui personarum, vt est per habita declaratum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd hoc, quod est assumere, generaliter loquendo non potest competere naturæ sine personis, nec è conuersò, quia si competeret naturæ immediatè, saltem competeret personis mediatè, & è conuersò, si competeret personæ immediatè, competeret naturæ mediatè: quia natura non est sine personis, nec aliqua personarum est sine sua natura. Ad formam autem arguendi, quòd natura, abstractis personis non habet esse, nisi apud intellectum, patet solutio per iam dicta, quia naturæ, vt habet esse apud intellectum tantum, non competit agere, nec assumere. Abstractio ergo potest dupliciter sumi, vel secundum differentiam formalem, quam habet natura, quia significat formaliter quid absolutum respectu personarum, quæ significant quid relatum, sic assumere poterit competere naturæ immediatè absque eo, quòd immediatè competat personis; sed si accipiatur huiusmodi abstractio naturæ, prout non habet esse reale, sed secundùm intellectum tantùm, sic, vt patet, non competit ei assumere.

Abstractio dupliciter sumitur, vel secundùm esse formale: vel secundũ esse reale: primo modo competere potest ei assumere immediatè: secũdo modo non.

Ad secundum dicendum, quòd actiones productiuæ personarum, prout vna persona producit, & alia producitur, A sunt suppositorum, quia diuina essentia, vel natura, nec gignit, nec gignitur, nec procedit, sed actiones transeuntes in exteriorem materiam sunt ipsius naturæ diuinæ. Et ideo inseparabilia sunt opera Trinitatis, quia habent inseparabilem substantiam, vel naturam: operatio ergo ipsa, si sit absoluta, siuè sit transiens, vt creare, vel vnire, siuè non transiens, vt intelligere, & velle, est ipsius naturæ, & competit toti Trinitati: sed terminus ipsius actionis, & potissimè terminus immediatus, potest esse B tàm natura, quàm persona: omnes enim tres personæ operatæ sunt incarnationem illam, vel vnionem ad carnem, tamen illa vnio immediatè terminata est ad solam personam Filij; potuisset tamen de potentia Dei absoluta terminari immediatè ad naturam diuinam, & competere toti Trinitati, quo pacto natura diuina esset immediatè vnita carni, & quia est communis tribus personis huiusmodi vnio per vnam naturam diuinam competeret omnibus tribus personis diuinis, & essent omnes tres personæ vnus C homo in humanitate, sicut sunt vnus Deus in Deitate.

Actiones diuinæ quædam sunt productiuæ, & quędã sunt trãseuntes in exteriorem materiam: primæ sunt suppositorum: secundæ possunt esse etiam ipsius naturæ.

Ad tertium dicendum, quòd missio non est de necessitate incarnationis simpliciter, quia Pater potuit incarnari, qui non dicitur missus: insufficienter ergo arguebat argumentum.

Quòd persona incarnate mittatur non est necesse, vt falsò supponit argumentũ.

Ad quartum dicendum, quòd licèt vnio non sit facta in natura, tamen cogimur concedere, quòd vnio sit facta ad naturam, quia ad naturam diuinam vnita est humana natura; sed hoc fuit mediante persona; potuisset tamen hoc esse D è conuersò, quantum est de Dei potentia absoluta, quia potuisset præfata vnio immediatè terminari ad naturam, & mediante natura ad personas.

Vnio est facta ad naturam, sed nõ in natura: de potentia autem Dei absoluta potuit fieri ad naturam immediatè, sicut de facto facta est mediatè.

DI-

DISTINCTIONIS V.

Pars Tertia Principalis.

QVAESTIO VNICA.

De ipsa re assumpta.

EINDE quæritur de tertio principali, scilicet de ipsa re assumpta. Circa quod quæruntur duo. Primo, Vtrum res assumpta sit natura. Secundo, Vtrum res assumpta sit persona. Mouent tamen scripta communia specialem quæstionem de Anima, vtrum possit dici persona: sed de hoc in prima distinctione, quando quæsiuimus de opinione Hugonis, qui totam personalitatem attribuebat animæ rationali, Vtrum sit eius opinio vera, sufficienter est dictum.

ARTIC. I.

Vtrum natura humana possit dici assumpta. Conclusio est affirmatiua.

D.Bonau. in 3.d.5.art.1.q.1. Alen.f.3.p.q.4. memb.3.

D primum sic proceditur, videtur, quòd natura, & specialiter natura humana non possit dici assumpta, quia (vt patet per Boet. in lib. De duabus naturis) *Natura*, vt hic de ea loquimur, *est vnumquodque informans specifica differentia*. Et vt patet per Damasc. lib. 3. c. 11. Deus non assumpsit naturam humanam secundum specificam differentiam, sed accepit eam, secundum esse indiuiduale, & in atomo, ergo &c.

Aegid. super iij. Sent.

A Præterea. Quod assumitur, oportet præexistere assumptioni, & vnioni: sed natura humana non præexistebat illi vnioni, vel assumptioni, quia statim, cum dixit Virgo, *Ecce ancilla Domini*, fuit simul in vtero Verbum caro: ergo &c.

Præterea. Natura humana est ipsa humanitas: & humanitas non potest esse sine homine: sed illud assumptum fuit homo: ergo &c.

Præterea. Assumptio terminatur ad vnionem: sed in vnione idem est vniens, & vnitum: si ergo natura humana esset B assumpta, & esset vnita Verbo, esset ipsum Verbum vniens, cum idem sit vniens & vnitum: hoc est falsum: ergo &c.

IN CONTRARIVM est Augustinus de fide ad Petrum, quòd Deus naturam humanam assumpsit in vnitatem personæ.

Præterea. Ad Philipp. 2. dicitur de Christo, *Exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens*, sed per formam serui intelligitur ipsa natura humana: ergo &c. Philip. 2.

Præterea. Per assumptionem illam, Deus factus est homo: sed non potuit esse C homo sine humana natura: ergo &c.

RESOLVTIO.

Naturæ à Christo assumptæ conueniunt omnes septem modi accipiendi naturam secundùm Arist. 5. Met. cap. de natura, & aliqui ex modis positis à Boetio in lib. De duabus naturis, & vna persona Christi: ideo dicta natura potest dici assumpta.

RESPONDEO dicendum, quòd D vt supra patuit per Philosophum in 5. Metaph. Natura accipitur septem modis; Arist. 5. Metaph. c. de natura. nam tribus modis accipitur natura pro ipsis accidentibus naturalibus, vt primus modus accipiendi naturam sit, prout ipsa generatio nascentium dicitur natura, sed constat, quòd generatio est quoddam accidens naturale, quia est quidam motus, vel mutatio naturalis. Ex hac autem prima acceptione habuit ortum acceptio secunda, vt quia generatio naturalis dicitur natura, ipsæ virtutes actiuæ, & passiuæ, per quas fit generatio naturalis, possunt dici natura. Verùm quia non

T solùm

solùm generatio est rebus generabilibus naturalis, sed etiam ipse locus, quia grauia naturaliter sunt deorsum, & leuia sursum, inde est, quod ipsa grauitas, quæ est principium motus in grauibus, potest dici natura grauium, & ipsa leuitas natura leuium. Et sicut tribus modis accipitur natura pro accidentibus naturalibus, sic quatuor modis accipitur natura pro substantijs naturalibus, duobus pro materia proxima, & remota, & duobus pro forma partis, quæ est anima, & pro forma totius, quæ est humanitas: omnes autem hos septem modos possumus adaptare ad naturam assumptam à Christo: nam in Christo natura assumpta potest dici natura, prout generatio naturalis dicitur natura; ipse enim vtroque modo est genitus secundum naturam, & supra naturam: secundùm naturam, in quantùm stetit nouem mensibus, sicut & alij homines, supra naturam, quia non virili semine, sed Spiritu Sancto conceptus est. Ideo Damascen. lib. 3. cap. 7. ait de Christo, quod natus est propter nos, prout nos redemit, secundùm nos, quia natus est ex muliere, & tanto tempore sicut nos.

Natura tripliciter dicitur de accidentibus, & quadrupliciter de substantijs.

Christus dicitur genitus secũdũ naturã, & supra naturam.

D. Damasc. lib. 3. c. 7.

Secundò id, quod assumpsit Christus potest dici natura, prout natura dicitur de virtutibus naturalibus actiuis, & passiuis; nam Ipse habuit in corpore suo virtutes actiuas, & passiuas, sicut cæteri homines. Tertiò quod assumpsit Christus, potest dici natura, prout grauitas in grauibus, quæ est principium motus eorum dicitur eorum natura, quia ipse hauit corpus graue, sicut & alij homines: sed si super aquas siccis pedibus ambulauit, hoc non fuit ex natura sui corporis grauis, sed ex virtute Deitatis. sicut quando ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus priusquam esuriret, & postea esurijt, non fuit ex virtutibus actiuis, & passiuis, quas habebat in corpore adhuc passibili, & mortali, sed ex potentia Deitatis. Omnes ergo tres modi accipiendi naturam, prout natura accipitur pro ipsis accidentibus naturalibus, competunt ipsi Christo, quantùm ad id, quod assumpsit de massa nostra, vel de proprietatibus naturalibus nostris.

Qua virtute Christus super aquas nudis pedibus ambulauit.

Sed sicut adaptauimus tres modos accipiendi naturam ad id, quod assumpsit Christus de proprietatibus nostris naturalibus, sic possumus adaptare alios quatuor modos accipiendi naturã, prout natura dicitur de ipsa substantia: nam natura dicitur substantia quatuor modis; duobus enim modis dicitur natura substãtia, accipiendo substantiam pro materia, quia materia potest dici natura rei, tàm propinqua, quàm remota, vt æs est vasorum æneorum tanquam materia propinqua, quia ex ære, tanquam ex propinqua materia fiunt omnia huiusmodi vasa. Sed natura vasorum æneorum tanquam materia remota est aqua, quia tam æris, quàm aliorum metallorum liquabilium, materia dicitur esse aqua. Nam vt dicitur in præfato 5. Metaph. & vt habetur 4. lib. Meteor. materia liquabilium est aqua. Aduertendum autem, quòd Philosophus loquens de natura posuit exemplum in artificialibus, quia materia artificialium, tàm propinqua, quàm remota, potest esse aliqua substantia, & aliqua natura, sed forma artificialium nunquam est substantia, vel natura, sed semper est accidens.

Natura quatuor modis dicitur substantia.

Arist. 4. Meteor. c. 4.

Declaratum est ergo, quomodo substantia duobus modis potest dici natura, accipiendo substantiam pro materia, quæ potest esse propinqua, vel remota; sic etiã facilè est declarare quomodo substantia potest dici natura duobus modis, accipiendo substantiam pro forma, quia dupliciter potest accipi forma, vel pro forma partis, siue pro forma, quæ est pars, sicut anima rationalis dicitur forma hominis, vel pro forma totius, siue pro forma, quæ est totum, sicut ipsa humanitas, vel ipsa natura humana dicitur forma hominis: omnes autem hos quatuor modos, possumus adaptare ad ea, quæ assumpsit Christus de natura nostra, vt sanguines scilicet Virginis, sicut illud, quod assumpsit Christus tanquam materia remota, quia de purissimis sanguinibus Virginis formata est caro Christi, vt dicit Damasc lib. 3. c. 2. Sed caro Christi formata ex talibus sanguinibus potest dici id, quod assumpsit Christus de natura nostra, tanquam materia propinqua. Et sicut duobus modis potest substãtia dici natura, quam assumpsit Christus, accipiendo substantiam pro mate-

materia, sic duobus modis substantia, quam accepit Christus de nostro; potest dici natura, accipiendo substantiam pro forma; nam Christus assumpsit naturam nostram, quia assumpsit animam rationalem, quæ est forma partis. Item Christus assumpsit naturam nostram, quia assumpsit humanitatem, vel naturam humanam nostram, quæ est forma totius. Patet ergo, quomodo res assumpta à Christo potest dici natura septem modis accipiendi naturam, sicut accepit eam Philosophus in 5. Metaphys. cap. de natura. Est autem aduertendum, quòd sicut ad rem assumptam à Christo adaptauimus septem modos naturæ positos à Philosopho in 5. sic possemus adaptare aliquos modos naturæ traditos à Boetio in libro De duabus naturis; non tamen possemus adaptare omnes illos modos traditos à Boetio, quia secundus modus ab eo traditus, quòd natura est id, quod potest agere, vel pati, magis accipitur ibi natura pro supposito, quàm pro significatione propria naturæ.

Quod Christus assumpsit, potest dici natura septem modis.

Secundus modus recipiendi naturam sm Boet. nō potest conuenire naturæ à Christo assumptæ, propriè loquendo.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd genus, species, differentia, dicunt secundas intentiones, tamen illis secundis intentionibus respondent ipsæ res, quæ pertinent ad intentiones primas, quia licèt species sit intentio secunda, homo tamen, qui est res, est, qui supponitur huic secundæ intentioni, pertinetq. ad intentionem primam. Sic etiam, licèt differentia sit intentio secunda, natura tamen humana, quæ est forma totius, vel anima rationalis, quæ est forma partis, & quæ potest huic intentioni supponi tanquam res, pertinet ad primam intentionem. Boetius ergo ibi loquitur de differentia, non vt stat pro secunda intentione, sed prout includit rem ipsam, & intentionem primam.

Specifica differentia dupliciter sumi potest: vel pro secunda intentione tantū seclusa prima, vel cū inclusione primæ intētionis, & rei substātiæ intētionis, hoc secūdo modo intelligitur Boet. non primo.

Ad secundum dicendum, quòd sufficit, quòd præexistat secundum intellectum, vel secundum naturalem intelligentiam, non autem oportet, quod præexistat duratione, vel tempore: non enim duratione, vel tempore prius fuit illa humana natura, quàm esset assumpta à Verbo,

Præexistere dupliciter, tēpore, vel natura: præexistit, quod assumitur, secūdo modo, non primo.

A bo, tamen naturali intelligentia, non potuit Verbum assumere naturam humanam, nisi prius intelligamus illam fuisse talem naturam, quàm assumptam à Verbo, & hoc sufficit, vt ad propositum spectat.

Ad tertium dicendum, quòd licèt humanitas non sit sine homine, tamen cum nullus sit homo, nisi per humanitatem, prius intelligimus illam humanitatem esse, & postea intelligimus aliquod suppositum fieri hominem, per humanitatem illam: hoc etiam poterit intelligi dupli-
B citer, quia illud suppositum, vel constituetur in esse per humanitatem simpliciter, & sic se habet humanitas ad quemlibet hominem purum; vel non constituetur illud suppositum in esse simpliciter, sed substentabitur in supposito iam in esse constituto, & sic se habet humanitas ad solum Christum. Non ergo est humanitas sine homine, quia nullus est homo, nisi per humanitatem, sed non oportet, quòd humanitates constituant suum suppositum in esse simpliciter, sed sufficit; quòd constituant suum suppositum quan-
C tum ad esse hoc, vel ad esse illud: nam etiam albedo constituit suum suppositum non quantum ad esse simpliciter, quia patet suppositum præexistere albedini, sed constituit ipsum quantum ad esse album, quia nullum suppositum habet esse album ante suam albedinem; sic etiam & suppositum Verbi præexistebat suæ humanitati, sed non habuit esse homo ante suam humanitatem; & hoc sufficit ad tollendam vim, & virtutem argumenti.

Humanitas sin esse, non est sine homine, tamē sin naturam prius intelligimus illā humanitatē esse, & postea intelligimus aliquod suppositum fieri hominem.

Ad quartum dicendum, quòd vnio potest dicere ipsam relationem, & tunc
D vniens est vnitum, quia omne relatiuum refertur, & hoc modo non dicit actionem, sed dicit terminationem, secundum quem modum verum est, quòd illud, ad quod terminatur vnio, semper dicitur vnitum, sed si vnire dicat ipsam actionem, patet falsum esse vnientem esse vnitum, quia Pater, & Spiritus Sanctus vnierunt carnem Filio: ipsi tamen non sunt incarnati.

Vnio dupliciter consideratur, vt dicit relationem, & vt dicit actionē, primo modo vniens potest dici vnitum, non secundo.

ARTIC. II.

Vtrum res assumpta à Verbo possit dici persona. Conclusio est negatiua.

D. Thom.3.p. q.4.art.2. Siluius.Caiet.Ragusa.Medin. Cabr. Nazar.ibidem. Val.com.4.d.1. q.4.punct. 3. Ricchar.in 3.d.5.art.2.q.2.Alens.3.p. q.4. memb.6. Aluarez disp.24.

SECVNDO quæritur: Vtrum res assumpta à Verbo possit dici persona; & videtur, quòd sic, quia, vt ait Damascenus lib. 3. cap. 11. Verbum assumpsit naturam humanam in atomo, sed natura in atomo est natura in indiuiduo, vel persona: ergo Verbum assumpsit naturam in persona, & per consequens assumpsit personam.

Præterea. Semper filius est similis ei, cuius est filius: sed Christus est filius Virginis: ergo est similis Virgini: Virgo autem habuit naturam humanam constituentem suam personam; ergo &c.

Præterea. Si Dei Filius deponeret id, quod assumpsit, constat, quod illud sic depositum esset persona: sed ex sola depositione, vel separatione nihil acquiritur ipsi Verbo, quod prius non haberet: ergo &c.

Præterea. Aliqui vtuntur hoc modo loquendi, quòd in Christo persona consumpsit personam, sed non consumitur nisi quod est; erat ergo res assumpta à Verbo persona aliqua.

IN CONTRARIVM est, quia quod assumitur, vnitur assumenti: sed in assumptione illa, non fuit persona vnita personæ, sed solùm natura naturæ, vel natura personæ; ergo &c.

Præterea. Si fuisset assumpta persona, Christus fuisset compositum ex duabus personis, sed nulla compositio potest esse talis: ergo &c.

RESOLVTIO.

Res à Verbo assumpta non potest dici persona, quia quod assumitur ad esse alicuius, non debet habere per se esse, sed in alio, & per aliud, quod personæ creatæ non competit, sed naturæ: hoc autem patet ex triplici differentia naturæ diuinæ, & creatæ, quia illa est actus purus, hæc habet admixtam potentiam; illa ex re, & modo est de constitutione suppositi, hæc, vt est in Christo, neque ex ea, neque ex modo est de constitutione suppositi; illa non est assumptibilis à supposito creato, hæc est assumptibilis, & assumpta à supposito increato.

RESPONDEO dicendum, quòd Magister in littera soluit hanc quæstionem sufficienter, dicens, quòd cùm quæritur, si aliquis, vel quidam homo sit assumptus à Verbo, vel vnitus Verbo, ait, quòd sine distinctione intelligibili, non est reddenda responsio. Ad cuius euidentiam sciendum differentiam esse duplicem inter naturam diuinam, & quamlibet naturam creatam, quia natura diuina, cùm sit actus purus, nō habens admixtum aliquid de potentia, oportet quòd sit ipsum esse, & quod habeat per se esse: quælibet autem natura creata, cùm sit participans esse, & non sit actus purus, sed habeat admixtam potentiam, non erit suum esse, nec habebit per se esse. Responsio Magist. etc. ad quæst. Differentia inter naturam diuinam & naturam creatam.

Secunda differentia est, quia natura diuina, & ex re, & ex modo essendi semper est de constitutione sui suppositi, sed natura creata ex re ipsa, nō est de constitutione sui suppositi, quātùm ad naturam accidentalem, quia natura accidentalis non constituit suum suppositum, sed semper substentatur in supposito, iam in esse constituto, vel non est de constitutione sui suppositi ratione sui modi essendi: & sic est natura humana in Christo, quæ, licèt ex ipsa re, sit apta nata constituere suppositum, tamen ex modo suo essendi, quia assumpta est à supposito, etiam constituto in esse, licèt res ipsa sit substantia, habet tamen quendam modum accidentalem, quia sicut accidens non constituit suum suppositum, sed substentatur in supposito iam in esse constituto, ita humana natura in Christo, vt potest patere per habita, habet quendam modum accidentis. Natura ergo diuina ex re ipsa semper est Natura diuina ex re, & modo essendi est de constitutione suppositi, nō autē natura creata. Natura humana in Christo ex ipsa re non constituit suppositum, licet possit constituere, quia habet modum accidentis.

est sui suppositi constitutiua, siue intelligamus ibi vnum suppositum solum, & absolutum, vt intelligit Gentilis, siue per relationem plurificatum, vt intelligit Fidelis: primo quidem modo planum est quòd natura diuina, ex ipsa re constitutiua est sui suppositi, cùm nec sit accidens, nec possit habere modum accidentalem; omnis enim natura, si non est accidens, vel non habet modum accidentalem, semper est constitutiua sui suppositi; sed si intelligamus suppositum diuinum, non vnum tantùm & absolutum, sed per relationem, vel per relationes multiplicatum, vt loquamur modo, quo loquitur Boetius in suo lib. de Trinit. qui tanquam Christianus, & fidelis ait. *In diuinis substantia continet vnitatem, sed relatio multiplicat Trinitatem*, adhuc dicemus, quòd ex ipsa re etiam natura diuina semper est constitutiua sui suppositi.

Natura diuina est cõstitutiua sui suppositi, quia nec est accidens, nec potest habere modum accidentis.

Obiectio. Et si dicatur, quòd relatio est constitutiua personæ in diuinis; dicemus cũ Aug. lib. 3. de Trin. c. 1. quòd, omne, quod relatiuè dicitur, est aliquid, excepto eo, quod relatiuè dicitur. Sola ergo relatio sine absoluto, non potest esse constitutiua illius relatiui, diuina ergo essentia, vel natura tanquam quid absolutum vnà cum proprietate relatiua, siue vnà cum relatione est constitutiua cuiuslibet diuinæ personæ, vel cuiuslibet diuini suppositi; diuina ergo essentia, vel natura, ex ipsa re, est constitutiua diuini suppositi, vt est per habita declaratum.

Solutio.

Possumus etiam hoc idem ostendere ex ipso modo essendi. Nam diuina essentia, vel natura habet per se esse, quia nihil competit alicui rei ita per se, sicut ipsa sibi; cùm ergo diuina essentia sit ipsum esse, & non participet esse, magis competit ei per se esse, quàm alicui alij, immò omnibus alijs competit esse per ipsam, secundùm quem modum loquitur Dion. 4. de Angelica Hierarchia: *Omnia ex natura esse eius*, idest ex esse Deitatis participant; & subdit: *Esse enim omnium, est super esse Deitas*. Benè ergò dictum est, in superiori quæstione, quòd esse per se competit diuinis suppositis ex sua Deitate, siue natura diuina: sed esse distinctum, videlicet, quòd vnum suppositum diuinum habeat esse distinctum ab alio, vel ab alijs, hoc competit ei ex sua proprietate relatiua, siue ex sua relatione, quia (vt sępius diximus) sicut substantia continet vnitatem, sic relatio multiplicat Trinitatem: sic ergo loqui debemus de diuina natura. Sed si loqui volumus de natura creata, vel ex ipsa re, non est constitutiua sui suppositi, sicut natura accidentalis, quæ secundùm seipsam non est constitutiua sui suppositi, sed sustentatur in supposito iam in esse constituto: vel si non habet hoc, ex ipsa re, habet hoc ex modo suo essendi, sicut natura humana in Christo, quia ita assumpta est ad esse personale Verbi, & ad esse, quod habet suppositum Verbi, vt non constituat de se suppositum, vel personam, sed sustentetur in supposito, vel in persona Verbi. Datæ sunt ergo duæ differentiæ inter naturam diuinam, & naturam creatam.

Esse per se cõpetit diuinis suppositis ex natura diuina

Possumus autem adhuc superaddere differentiam tertiam, quæ etiam sequitur ex iam dictis, videlicet, quòd natura creata est assumptibilis à supposito diuino, siue à supposito increato: sed natura diuina non est assumptibilis à supposito aliquo creato; potest enim quodlibet suppositum diuinum eo quòd est diuinum, & increatũ supplere vices suppositi creati, ita tamen vt simul cum natura creata habeat in se naturam diuinam; propter quod suppositum Verbi habens in se duas naturas, naturam diuinam increatam, & naturam humanam creatam, de necessitate est suppositum æternum, & increatum. Ex his autem clarè apparere potest, quòd à supposito Verbi assumpta est natura humana, & non persona, quod patet tàm ex parte suppositi, & personæ, quàm etiam ex parte humanæ naturæ; nam cuilibet supposito, vel personæ competit per se esse, nulli autem rei assumptæ competit per se esse, sed de necessitate quælibet res assumpta in suo assumente habet esse: implicaret ergo contradictionem, si suppositum, vel persona esset assumpta, quia haberet per se esse, vt esset suppositum, vel persona, & non haberet per se esse, vt esset assumpta.

Tertia differentia inter naturam diuinam, & creatam.

Cuilibet supposito competit per se esse.

Personã assumi implicat contradictionem.

Hoc idem etiam patet ex parte ipsius naturæ humanæ, quæ est assumpta: nam hoc est proprium naturæ diuinæ, quòd habeat per se esse, & si habet esse in suis

suppositis, hoc non est, quòd per illa supposita, propriè, & simpliciter loquendo, accipiat esse, sed hoc est, quia quodlibet illorum suppositorum per eam constituitur in esse; nam quodlibet suppositum diuinum constituitur in esse per suam naturam diuinam, & per suam proprietatem relatiuam, vel per suam relationem, sed (vt diximus) per suam naturam diuinam habet diuinum suppositum per se esse, & per suam proprietatem relatiuam, vel relationem habet ab alio, vel ab alijs suppositis distinctum esse. Sic ergo loquendum est de natura diuina: sed de natura B creata loquendum est è conuersò, quia nulla natura creata est suum esse, nulla natura creata habet per se esse, omnis natura creata in suo supposito habet esse, & in suo supposito acquirit esse; hic enim incipit infirmitas cuiuslibet creaturę, quia in nulla creatura est idem essentia, & esse, sed omnis creatura est composita ex essentia & esse; si enim in creatura esset idem essentia & esse, nulla creatura fieret de nihilo, nec posset annihilari, immò loquendo propriè de factione, nulla creatura esset factibilis, sed quęlibet esset C ęterna; nam secundùm Philosophum non fit nisi compositum, propriè enim loquendo, non fit, vt potentia sit potentia, quia hoc semper est verum, quòd potentia est potentia, nec fit, vt actus sit actus, quia semper est verum dicere, quod actus est actus; hoc ergo modo fit potentia, quia fit sub actu, & hoc modo fit actus, quia fit in potentia; & quia potentia sub actu, & actus in potentia dicunt quid compositum, ideo non fit nisi compositum, & sicut non fit nisi compositum, ita non potest destrui nisi compo- D situm; nam per se loquendo, nihil potest separari à seipso: si ergo fit destructio alicuius rei, hoc non est per se loquendo, quod aliquid separetur à se ipso, sed quia illud, quod destruitur, semper est quid compositum, & habet partes alias, & diuersas realiter ad inuicem; ideo vna potest separari ab alia, & coniungi cum alia, quibus coniunctis fit compositum, & separatis destruitur compositum, cum non fiat, nec destruatur nisi compositum; si autem fiunt, & destruuntur partes, hoc est factione, & destructione compositi. Negans

Vbi incipit infirmitas cuiuslibet creaturæ.

Arist. 1. phy sic. t. c. 45.

Non fit, neque destruitur nisi compositum.

A ergo realem compositionem potentiæ, & actus, & essentiæ, & esse in quacunque creatura, negat illam esse creaturam.

Negans compositionem potentiæ & actus: essentiæ, & esse in creatura: negat ipsam esse creaturam.

Ad hoc autem possumus adaptare verba Commentatoris lib. 2. Metaph. vbi vult, quòd *quæstio de ente, vno modo collocetur in quæstionibus de genere*, accipiendo genus largè, prout ens est genus ad decem prędicamenta.

Alio modo quæstio de ente collocatur in quęstionibus de accidente, prout ens dicit veritatem propositionis, quia veritas sumitur ex existere rerum, quia sicut res existit, sic propositio verificatur de ipsa. Quantùm ergo ad esse quidditatiuum, quæstio de ente collocatur in quęstionibus de genere, quia ens per seipsum descendit in quidditates prædicamentorum; ens enim non descendit in prædicamenta per differentiam additam enti, quia tunc ens esset genus ad prædicamenta, propriè accipiendo genus, quòd est falsum; sed ens descendit in prędicamenta, non per differentiam additam, sed per alium modum essendi rerum, vt Substantia est ens, loquendo de esse quidditatiuo, Accidens est ens, loquendo de esse quidditatiuo, quia habet alium modum essendi, non enim habet esse per se, sed habet esse in alio, vt in subiecto vel in substantia. Ideo Philosophus in 7. loquens de esse quidditatiuo accidentium ait, quòd *accidentia non habent quidditatem per se, sed per additamenta, quia non habent esse per se, sed in alio, ideo non sunt entia nisi quia entis*. Quantum ergo ad esse quidditatem, quæstio de ente pertinet ad quæstionem de genere, vel ad quęstiones per se, quia ens per se, vt dictum est, descendit in decem genera.

Ens descendit in decé prædicamēta, non per differentiā ipsi superadditā, sed per aliū, & aliū modū essendi ipsarum rerum.

Arist. 7. Metaph. t. c. 28

Sed quantùm ad esse existentiæ, ex quo potest sumi veritas propositionis, quæstio de ente pertinet ad quæstiones de accidente, in quo dicto planè innuitur, quòd existere rerum non competit rebus per se, idest per suam essentiam, sed quasi per accidens, idest per esse actuale, quod aliquo modo vergit ad accidens, quia est quid superadditum ipsi esse essentiæ, & ipsi esse quidditatiuo. Ad hunc autem intellectum possumus adaptare illud verbum Comment. in 7. Metaph. super illo cap. *Sed perscrutetur vtrum quod est per essen-*

Existere rebus non cōpetit per suam essentiā, sed per esse actuale quod aliquo modo vergit ad accidens.

Quidditates rerũ nõ sunt entia, quomodo intelligatur.

A *essentiam*, &c. vbi ait, *quidditates eorum non sunt entia*, idest non sunt existentia, vel non existunt, *nisi per esse rerum habentium quidditatem*; & licèt hoc posset exponi alio modo, clarè tamen potest ad hunc intellectum adaptari; non est enim friuolè accipiendum, quòd quæstio de ente possit pertinere ad quæstiones de accidente, & maximè cùm loquimur de ente, vt dicit veritatem propositionis, cùm propositiones potissimè fiant de ipsa substantia, si autem fiant de accidentibus, hoc est propter ipsam substantiam, in qua sunt. Quæstio ergo de ente non pertinet ad quæstionem de accidente, nisi ipsum existere rerum, & ipsum esse actuale earum, propter quod potissimè verificantur propositiones, esset aliquid additum ipsi essentiæ, vel ipsi substantiæ rerum.

Quæstio de ente quomodo pertinet ad quæstionem de accidente.

B Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd non solùm ex parte sui suppositi, vel ipsius personæ, quæ habet per se esse, non est assumptum suppositum, vel persona, çùm natura assumpta à Verbo non habeat per se esse, quod est contra rationem suppositi, vel personæ; sed etiam hoc idem patet, ex parte ipsius naturæ humanæ, quæ est natura creata, & quia naturæ creatæ non competit per se esse, ideo non repugnat ei quod assumatur, & quod habeat in alio esse. Negantes ergo in creaturis, quòd esse actuale differt ab esse essentiæ, ponunt naturam, & essentiam creatam esse idem, quod suum actuale esse, & per consequens habere per se esse, cùm secundùm illos sit idem, quod suum esse, & cùm per se loquendo, nihil ita competat rei, sicut illud, quod est idem cum seipsa: ex hac positione sequitur, quòd omnis natura, vel essentia creata sit inassumptibilis, cùm assumere repugnet omni rei, cui competit per se esse.

C

D

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd duratione, & tempore, natura humana non præcessit suam vnionem, & ideo exponendo pro atomo, vel indiuiduo personam ipsam, vel ipsum suppositum, nihil contra nos concludit argumentum; nam Verbum

A assumpsit naturam nostram, vel naturam humanam in atomo, vel indiuiduo, idest in persona, vel in supposito, quia accepit eam Verbum in seipso, quod est persona, vel suppositum: non est tamen absolutè concedendum, quòd idem sit esse indiuiduum, quod persona, vel suppositum, gratia tamen conclusionis concedatur.

Exponitur ly in atomo vel indiuiduo, propter sona, nõ quidem creata sed propter sona Verbi, ad quam assumpsit, & in qua vniuit naturã humanam.

Ad secundum dicendum, quod similitudo, quæ attenditur inter genitorem, & genitum est in natura, non in persona, non enim valeret argumentum, Christus est Filius Dei Patris, sed Deus Pater habet personam non ab alio; ergo & Christus eius Filius. Et sicut non valet argumentum, videlicet quantùm ad personam respectu Dei Patris, sic non valet argumentum, quantum ad personam respectu Virginis Matris, propter quod non valet, si Virgo habet personam constitutam per naturam humanam, quòd Christus eius Filius habeat personam sic constitutam: sed quantum ad naturam, argumentũ valet vtrobique, vt si Christus est Filius Dei Patris, ergo habet eandem naturam, cum Deo Patre, & si est Filius hominis Matris habet eandem naturam cum Matre, non eandem numero, sed specie.

Similitudo in generatione attenditur secundum speciẽ, non secũdũ personam.

Ad tertium dicendum, quod separatio etiam in continuis, dat vtrique separatorum totalitatem, quandiu enim res, est continua, nulla pars debet dici totum, sed si diuidatur, & separetur continuum, quælibet pars dici potest quoddã totum; sic & in proposito, si natura humana non fuisset assumpta à Verbo, per se faceret quoddam totum, & per se constitueret personam, tunc autem assumpta à persona, vel à supposito Verbi, non facit, nec constituit personam, vel suppositum, sed substentatur in supposito diuino iam in esse constituto. Ad formam autem arguendi, quod nihil sibi additur, dici debet, quod non oportet aliquid sibi addi, vel subtrahi, sed sufficit, quod ex tali separatione habeat alium modum essendi, vt quod habeat per se esse, quod de necessitate requiritur ad rationem personæ, vel suppositi.

In vnione humanæ naturæ ad Verbũ, nihil ei subtrahitur ita in separatione nihil ei additur, ad hoc vt ibi sit propria personalitas; sed sufficit nouus modus essendi, qui requiritur ad esse personale.

Ad quartum dicendum, quòd in bono sensu potest tolerari ille modus loquendi: In assumptione humanæ naturæ facta à persona Verbi, persona consumpsit perso-

Consumere dupliciter sumitur, vel prout est tollere quod est, vel prout est impedire quod faciendũ esset. secundo modo est verum, primo est falsum.

personam: sed dicemus, quod consumere est dupliciter, vel tollere quod est, vel impedire quod aliàs fiendum esset. Persona ergo Verbi assumens naturam humanam consumpsit personam, non tollendo quod erat, sed impediendo ne fieret, quod alias fiendum erat. Natura enim humana, si non fuisset assumpta à Verbo constituisset de se personam, assumpta autem, ex tali assumptione hoc impeditum est, quia non constituit de se personam, sed sustentata est in persona Verbi iam in esse constituta.

Dub. I. Litteralis.

SVPER litteram primò dubitatur super illo verbo (*Nec Deitas Christi aliena*) vbi datur similitudo, quòd Christus, vt Deus, habet vnam naturam cum Patre, vt homo habet vnam, & eandem naturam cum Matre. Sed contra: quia non est simile quod inducitur pro simili, quia cum Patre habet vnam, & eandem naturam numero, sed cum Matre non habuit eandem naturam numero, sed specie.

DICENDVM, quòd ad esse simile sufficit, vt sit quantum ad aliquid simile, non autem oportet, vt sit per omnia simile; sufficit ergo, vt dicatur, Christus habere eandem naturam cum Patre, vt Deus: & eandem naturam cum Matre, in eo quod homo: quòd habeat eam cum Patre eandem numero, & cum Matre eandem specie.

Dub. II. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur. *Cùm de Christo audis, quòd in forma Dei erat,* &c. vbi innuitur, quod nomine formæ possit intelligi vtraque natura in Christo.

Sed contra. Natura enim etiam videtur

A dici per respectum ad materiam: sed Christus quantum ad Deitatem, nullam habet materiam, cùm Deitas Christi sit actus purus. ergo &c.

Forma, endelechia, & actus idem dicunt.

DICENDVM quod forma, & endelechia, & actus quasi idem dicunt, vt potest haberi ex ijs, quę habētur circa principium 2. de Anima; Et quia tàm Deitas, quàm humanitas, possunt dici quidam actus, & quædam perfectio, licèt aliter, & aliter, ideo tàm Deitas, quàm humanitas in Christo possunt dici quædam forma, vel quidam actus, non tamen hoc erit
B eodem modo, quia Deus est actus purus, cui nihil est admixtum de materia, vel de potentia; humanitas verò est actus compositus, cui est admixta potentia, vel materia.

Dub. III. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur (*Christus habet omnem, & perfectam naturam Deitatis*) Sed
C contra: nam hoc signum, *omne*, est signum distributiuum, vel diuisiuum, sed natura diuina in Christo est indiuisa, quia natura illa est indiuisibilis, & immultiplicabilis, ergo &c.

Omne idē quod totū, quomodo intelligatur.

DICENDVM, quod ibidem, *omne*, sonat idem quod totum, & perfectum, non per comparationem ad partes, sed per comparationem ad nihil sibi deesse: Christus ergo habet omnem naturam Deitatis, quia nihil sibi deest de Deitate, sed habet in se totam, & perfectam Deitatem.
D

Dub. IV. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur, *Ideoque non sic dicitur natura diuina esse homo, vel facta homo, sicut Dei Filius*, supple dicitur esse homo, vel factus homo.

Sed contra: cum natura diuina prædicetur de Dei Filio, quia Dei Filius est natura diuina, quicquid competet Dei Filio, com-

competeret naturæ diuinæ; si ergo Dei A Filius est homo, & est factus homo, oportet, quòd natura diuina sit homo, & sit facta homo.

Opinio cōmunis distinguit de nominibus substātiuis, & adiectiuis.

DICENDVM, quòd ad soluendum hanc difficultatem, dicta communia distinguunt de nominibus,& dicunt quòd ipsorum nominum aliqua sunt substantiua, aliqua adiectiua. Sed videtur nobis propter difficultatem tactam magis propriè distinguendum esse de nominibus

Aegidius distinguit de nominibus secundū cōcretum, & abstractum.

secundùm concretum, & abstractum, quàm secundum adiectiuum,& substantiuum; nam quod Deitas significat in ab- B stracto, hoc Deus significat in concreto, & quod humanitas significat in abstracto, homo significat in concreto. Diffe-

Nomina in cōcreto implicant suppositum, ideo possunt stare pro supposito: non sic nomina in abstracto.

runt autem hæc nomina ab illis, quia nomina significantia in concreto,etiā de suo significato stant pro supposito, quia implicant suppositum; & ideo quantùm ad concreta, concedimus, quæ conueniunt naturæ,quam talia nomina significant, & quæ conueniunt supposito, vel personæ; quam talia nomina implicant, ideo concedimus,quòd Deus generat, & non concedimus, quòd diuina natura generat, C & dicimus, quòd diuina essentia, vel natura nec gignit, nec procedit. Si ergo quæratur causa huius diuersitatis, dicemus, quòd licèt idem significet Deus, & Deitas, tamen hoc non est eodem modo, quia Deus significat illud in concreto, & cum implicatione suppositi; Deitas autem significat illud in abstracto, & quantùm est de se sine implicatione suppositi.

Diligenter ergo consideranda sunt verba Magistri, quia non sic dicitur natura diuina esse homo, vel facta homo, sicut D Dei Filius,vel etiā supple,ipse Deus dicitur esse homo, vel factus homo, quia, vt patet, etiam in diuinis non eodem modo significant concreta,& abstracta,ad quod valent verba Commentatoris in 12. quòd viuum, & vita in Deo non dicuntur omninò synonymè. Cùm ergo in Christo magis propriè dicatur facta vnio in persona, quàm in natura, quia facta est vnio in natura, vel ad naturam ratione personæ, ideo sine dubitatione patet verum esse, quòd non sic dicitur natura diuina, quæ significat in abstracto esse homo, sicut Deus, qui significat, & implicat suppositum, dicitur esse homo, vel factus homo, vel sicut ipse Dei Filius, qui dicit ipsum suppositum diuinum, esse homo, vel factus homo.

Sed quæres, vtrum possit hoc aliquo modo verificari, quòd natura diuina, siuè Deitas sit homo, vel facta homo. Ad quod dici potest, quòd aliud est verificari loquutionem aliquam formaliter, & aliud per identitatem: formaliter autem nec secundùm significationem,nec secundùm implicationem Deitas est homo, vel est facta homo: & per identitatem potest tolerari præfata loquutio; nam cùm Dei Filius sit sua Deitas, & idem sit Deitas,& Dei Filius, sicut Dei Filius est homo, & factus homo, videtur quòd Deitas sit homo, & facta homo.

Hæc propositio, Deitas est homo, vel est facta homo: formaliter est falsa, per identitatem potest tolerari.

Est ergo notabiliter aduertendum, quòd in diuinis tripliciter possunt verificari loquutiones; vel secundùm formalem loquutionem, & sic verificatur,quòd Dei Filius est homo, & est factus homo, quia Dei Filius significat ipsum suppositum, cui propriè, & secundùm se competit humanam naturam assumpsisse, & ex hoc esse homo, & esse factus homo: Secundò possunt tales loquutiones verificari, non secundùm formalem significationem, sed secundùm modum significandi, & per implicationem, & sic verificatur, quòd Deus est homo, & est factus homo: nam licèt Deus, secundùm suam formalem significationem non significet suppositum, sed naturam, secundùm suum modum significandi, quia significat in concreto, implicat suppositum. Tertio modo possunt verificari tales loquutiones, nec secundùm suam propriam significationem, nec per implicationem, sed solùm per identitatem: & sic verificatur quòd Deitas est homo, vel facta homo: nam cùm Deitas sit idem, quòd Dei Filius, quæ verificantur de Dei Filio, verificantur de Deitate per identitatem; propter quod non ait Magister, quòd hæc sit simpliciter falsa, quòd Deitas est homo, vel est facta homo,sed quòd non est sic, idest eodem modo, sicut quòd Dei Filius est homo,vel est factus homo.

Quomodo in diuinis tripliciter possint verificari propositiones, vel loquutiones.

DI-

DISTINCTIO VI.

De conditionibus Dei incarnati.

EX *præmissis &c.* Postquam Magister determinauit de incarnatione Dei, hic incipit determinare de conditionibus B ipsius Dei incarnati. Circa quod duo facit, quia primò determinat de ijs, quæ conueniunt Deo incarnato ratione vnionis. Secūdò determinat de ijs, quæ conueniunt, etiam absolutè loquendo, ipsi naturæ assumptæ, ibi: ***Propterea sciendum est Christum secundùm hominem,*** in principio distinctionis 13. Nam determinate de ijs, quæ spectant absolutè ad Christum, secundùm naturam diuinam, hoc spectat ad primum librum. Circa primum duo facit, quia C primò determinat de Deo incarnato, quantùm ad sequentia præfatam vnionem, ibi: ***Post prædicta***, in principio distinct. 8. Et similiter circa istud duo facit, quia primò exprimit quædam circa incarnationem Verbi, & narrat tres positiones circa præfata, & ponit confirmationem trium præfatarum positionum. Secundò resumit quædam ad intelligentiam, & declarationem earum. Circa quod duo facit, quia primò dubitando, & quærendo exprimit quędam circa incarnationem Verbi. Vtrum ex huiusmodi incarnatione possimus dicere, quod Deus est D homo, & quod Deus est factus homo, & è conuersò. Secundò, circa huiusmodi expressa narrat tres positiones, & adducit tres confirmationes pręfatarum trium positionum: secunda ibi: ***Alij autem dicunt***; Circa quod sex facit, quia primò ponit primam positionem; Secundò ponit eius positionis confirmationem. Tertiò ponit secundam positionem. Quartò ponit illius secundę opinionis confirmationem. Quintò ponit tertiam positionem. Sextò ponit illius tertię positionis confirmationem. Secunda ibi: ***Sed ne de suo*** A ***sensu***. Tertia ibi: ***Sunt autem & alij***. Quarta ibi: ***De huiusmodi Augustinus***. Quinta ibi: ***Sunt etiam alij***. Sexta ibi: ***Ne autem***. Et in hoc terminatur sententia pręsentis lectionis, & distinctionis.

QVAESTIO PRIMA

Principalis.

IRCA hanc distinctionem quærūtur quatuor principaliter. Nam primò quęritur de quibusdā communibus faciētibus ad declarationem, & intelligentiam omnium trium positionum. Secundò quęritur specialiter de pertinentibus ad positionem primam. Tertiò de pertinentibus ad opinionem secundam. Quartò de pertinentibus specialiter ad positionem tertiam. Circa primum quęruntur tria, quę faciunt, vel possunt facere communiter ad intelligentiam omnium trium positionum: nam primò quęritur de ipso supposito: Vtrum eodem modo, & secundùm eandem rationem accipiatur suppositum in diuinis, & in creaturis. Secundò, cùm dictum sit supra, quod facta est vnio incarnationis, non in natura, sed in persona: Vtrum aliquo modo possit verificari, quòd facta sit vnio in natura, & aliquo modo falsificari, quod facta sit vnio in persona. Tertiò quętetur communiter de omnibus tribus positionibus tactis in littera, in quo conueniunt, in quo differunt, & quicquid vnaquęque illarum afferat.

AR-

ARTIC. I.

Vtrum suppositum eodem modo accipiatur in diuinis, & in humanis. Conclusio est negatiua.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd eodem modo, & secundùm eandem rationem recipiatur suppositum in diuinis, & in creaturis. Nam suppositum hic, & ibi non videtur dicere aliud, quàm naturam cum proprietate: ergo &c.

Preterea. Actus, qui competunt suppositis, sicut est generare, & generari, & procedere tàm in diuinis, quàm in creaturis attribuuntur suppositis, quia suppositum est id, quod gignit, & gignitur, & procedit: natura autem, vel essentia non gignit, nec gignitur, nec procedit, licèt possit esse ratio, quòd suppositum gignat, gignatur, & procedat: sed hoc est tàm in diuinis, quàm in creaturis: ergo hęc eodem modo, & secundùm eandem rationem accipiuntur hic, & ibi.

Pręterea. Tota ratio suppositi, vel personę videtur in hoc consistere, quod sit aliquid indiuiduum, idest incommunicabile, vt patet per Boet. in lib. De duabus naturis: sed hoc est tàm in diuinis, quàm in creaturis: ergo &c.

Pręterea. Nihil est aliud suppositum, vel persona, quàm quędam res naturę, sed hoc est tàm in diuinis, quàm in creaturis: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia supposita diuina habent vnitatem, secundùm rem, quia sunt vna, & eadem res: sed supposita creata nunquam habent vnitatem secundùm rem, quia nunquam plura supposita creata possunt esse vna, & eadem res; si autem habent vnitatem, hoc erit secundùm rationem tantùm, quod non posset esse, si eodem modo acciperetur ratio suppositi in diuinis, & in creaturis.

Pręterea. Natura diuina pręd icatur in

A abstracto de suo supposito, quod non esset si eodem modo, & secundùm eandem rationem acciperetur ratio suppositi in diuinis, & in creaturis. ergo &c.

RESOLVTIO.

Suppositum in diuinis, & in humanis, non sumitur secundùm eandem rationem: patet ex quinque differentijs luculenter in quęstione assignatis.

RESPONDEO dicendum, quòd

B ratio, vel rationes accipiendi suppositum in diuinis, & in creaturis, quantum ad pręsens spectat, quinque modis differunt, Nam prima differentia est, quia ratio accipiendi suppositum in creaturis semper sumitur secundum absolutum; sed ratio accipiendi suppositum in diuinis semper sumitur secundum aliquid relatiuum, vel secundum aliquam relationem; concedimus enim, quòd natura cum proprietate constituit suppositum, tàm in diuinis, quàm in creaturis: sed hoc aliter,

Ratio accipiẽdi suppositum in diuinis, & in creaturis, quinquemodis differt.

C & aliter: quia in puris creaturis constituit suppositum natura cum aliqua proprietate absoluta, quę est habere per se esse; nam in puris hominibus natura humana, quæ habet per se esse, cõstituit suppositum humanum, sic etiam in alijs suppositis, vt natura lapidis cum hac proprietate, quæ est habere per se esse constituit suppositum lapidis, & sic se habet etiam in omnibus alijs puris creaturis: Verũ in diuinis non constituit suppositũ natura cum proprietate absoluta, sed cum proprietate relatiua, vel cum relatione, vt natura

In creaturis natura cũ proprietate absoluta cõstituit suppositũ in diuinis autem natura cũ proprietate relatiua.

D diuina cum Paternitate constituit personam, vel suppositum Patris, & sic de alijs diuinis suppositis; cogimur enim sic in diuinis dicere, quod non possunt ibi esse plura, idest plures res absolutæ; potest enim ibi esse absolutum, & respectiuum, vel possunt ibi esse duo prædicamenta, substantia, & relatio, & possunt ibi esse plures res relatæ, sed plures res absolutæ ibi esse non possunt, quia hoc sine reali compositione esse non posset.

Ex hoc autem patere potest defectus argumenti, quod facit Commentator in 12. contra ponentes Trinitatem in Deo, dicens, quòd aliqui posuerunt Trinitatem

Obiectio Comment.

tem

tem in Deo, & voluerunt euadere per hoc quod sunt tres, & vnus Deus, & nescierunt euadere, quia cum substantia fuerit numerata, congregatum erit vnum per intentionem additam. Quod argumentum tripliciter deficit, quia in Deo, vel in diuinis non numeratur, vel plurificatur substantia, sed supposita, vel persona.

Solutio.

Secundo deficit præfatum argumentum, quia persona, vel suppositum in diuinis non est quid congregatum, vel aggregatum, quia relatio supra suum fundamentum nihil congregat, quia nihil addit, vel componit, realiter loquendo, quia relatio nihil reale addit supra suum fundamentum, nec aliquam compositionem facit supra ipsum, quia non est aliquis compositior ex eo, quod est albus, & similis, quàm ex eo, quod est albus tantum.

Relatio supra suũ fundamentum nihil reale addit, nec facit compositionẽ.

Tertio deficit argumentum, quia relatio non dicitur intentio addita propriè, quia relatio secundum suam quidditatem non est aliquid, sed ad aliquid, ideo hoc est proprium relatiui, quòd sit res, & ratio: nam relatio respectu oppositi, ad quod refertur, est res non absoluta, sed relata, sed respectu sui fundamenti non est res, sed ratio tantum, & si est res, est eadem res cum suo fundamento, atq; ideo omnes relationes diuinæ respectu naturę diuinæ, vel essentiæ, in qua fundantur, sunt eadem res, cum ipsa diuina essentia, vel natura.

Relatio respectu sui oppositi est res relata: respectu sui fundamenti est tantũ ratio.

Secundo differt modus accipiendi suppositum in diuinis, & in creaturis, quia quodlibet diuinum suppositũ potest supplere vices cuiuslibet suppositi creati, sed nullum suppositum creatum potest supplere vices alicuius alterius suppositi, siue creati, siue increati; quod sic declaratur. Nam sic loquendum est de aliquo supposito, sicut loquimur de natura constituente suppositum illud, quia nullum est suppositum, quod non constituatur per aliquam naturam: sicut ergo loquimur de natura diuina, sic debemus loqui de quolibet supposito constituto per talem naturam; Et quia natura diuina potest supplere vices cuiuscunque naturæ, quia quicquid potest natura diuina cum quacunque natura creata, potest sine illa natura creata; pari ergo ratione quicquid potest suppositum diuinum, cum quocunque supposito creato, potest sine illo supposito creato, propter quod, sicut natura diuina potest supplere vices cuiuscunque naturæ creatæ, sic quodlibet suppositum diuinum potest supplere vices cuiuscunque suppositi creati. Hoc ergo modo possumus intelligere quomodo *Verbum caro factum est*; idest, Dei Filius factus est homo; nam nihil est aliud Dei Filium assumere naturam humanam, & esse factum hominem, quàm Dei Filium, vel suppositum Verbi, seu personam Verbi supplere vices suppositi, vel personæ humanæ creatæ; nam si natura illa non fuisset assumpta à Verbo, vel à supposito, vel à persona Verbi, constituisset de se quoddam suppositum, vel quandam personam creatam: assumpta autem à Verbo non constituit de se personam, vel suppositum creatum, sed sustentata est in supposito Verbi ab æterno in esse constituto.

Dei Filium assumere naturã humanam, est, suppositum diuinum supplere vices suppositi humani.

Hęc autem veritas huic veritati innititur, quia sicut natura diuina, vt dictum est, potest facere quicquid potest facere quæcunque natura creata, sine illa natura creata, & hoc modo supplere vices cuiuscunque naturæ creatæ, sic quodlibet suppositum diuinum assumens hunc eundem modum ex sua natura, potest supplere vices cuiuscunque suppositi creati, & sine supposito creato sustentare in seipso quamcunque naturam creatam: propter quod natura illa, quæ de se constitueret suppositum, assumpta à Verbo non constituit suppositum, sed Verbum sustentans in se naturam illam, supplet vices illius suppositi, quod natura illa sibi derelicta, vel non assumpta constitueret; sic ergo est in suppositis diuinis.

Suppositum diuinũ sequitur modum suæ naturę, & quia natura diuina potest supplere vices cuiuslibet naturæ creatę, ideo suppositũ diuini potest supplere vices cuiuslibet suppositi creati.

Sed non est sic in suppositis creatis, nam cùm suppositum creatum sequatur modum suæ naturę constituentis ipsum, sicut suppositum diuinum sequitur modum naturæ suæ, cùm nulla natura creata simpliciter; & absolutè possit supplere vices cuiuscũque alterius naturæ, siue creatę, siue increatæ, nullum suppositum creatum poterit supplere vices alterius suppositi: est enim quælibet natura creata sic terminata, limitata, & circumscripta, contracta ad determinatum genus, & ad determinatam speciem, vt fines, & limites illos transcendere non possit, sed sem-

Natura creata non potest supplere vices alterius naturæ, neq; suppositũ creatum valet supplere vices alterius suppositi.

per

A per seruat suum numerum, quantum ad esse indiuiduale, siue pondus quantum ad esse in genere, vel in prædicamento, suam mensuram quantum ad habere quidditatem specificam, & quantum ad esse in sua specie; & quia natura creata sic contracta & limitata simpliciter, & per omnem modum vices alterius naturæ supplere non potest, ideo nullum suppositum creatum, quod est constitutum in esse, per talem naturam, vices alterius suppositi cuiuscunque supplere non poterit.

Natura creata est limitata ad numerũ, pondus, & mensuram, quomodo intelligatur.

Ex hac autem secunda differentia inter suppositum diuinum, & creatum, sequitur differentia tertia, quòd quamuis in supposito diuino possit esse natura, non solum, quæ est accidens, sed etiam, quæ est substantia, non constituens tale suppositum, prout est in supposito Verbi natura humana, quæ est substantia non constituit suppositum Verbi, sed sustentatur in tali supposito iam in esse constituto; in nullo tamen supposito creato potest esse natura, quæ est substantia non constituens tale suppositũ. Erit ergo hæc regula generalis in omnibus puris creaturis, quòd in hoc differt substantia ab accidente, quòd substantia semper constituit suum suppositum, accidens autẽ nunquam constituit suum suppositũ, sed semper sustentatur in supposito iã in esse cõstituto.

In puris creaturis substantia semper cõstituit suppositũ: accidens nequaquam.

Quarta autem differentia inter suppositum diuinũ, & creatum poterit assignari, quia suppositũ creatum semper est totum reale in sua natura, & semper addit aliquẽ modum realem supra suam naturam, propter quod tale suppositum nunquam est ita simplex, sicut sua natura. Ex quo sequitur, quòd nulla natura creata prædicatur in abstracto de suo supposito, propter quod dici non potest, quòd humanitas sit homo, vel humanitas sit Sortes; cõceditur tamen ratione simplicitatis, & identitatis, quòd Deitas sit Deus, & quod Deitas sit quodlibet suum suppositum, quod constituit in esse; nam Deitas est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.

Duo ergo requiruntur ad hoc, quòd natura in abstracto prædicetur de supposito, videlicet quòd illud suppositũ sit diuinũ, & quòd sit constitutum in esse per illã naturam, & ideo de nullo puro homine prædicatur natura in abstracto, quia nullus purus homo potest dici suppositum diuinum, etiam de ipso supposito Verbi non prædicatur humanitas in abstracto, licèt de eo prædicetur Deitas in abstracto: benè enim dictum est, quod suppositum Verbi est sua Deitas, sed non est benè dictum, quòd tale suppositum sit sua humanitas, quia in humanitate est compositio materiæ, & formæ, substantiæ, & accidentis; sed quodlibet suppositum diuinum, vt diuinum est, ita est simplex, sicut sua Deitas; propter quod quodlibet diuinum suppositum potest dici sua Deitas, quia in B diuinis, sic est simplex persona, vt essẽtia.

Ad hoc vt natura prædicetur in abstracto de supposito duo requiruntur.

Aduertendum autem, quòd cùm assignatæ sint quatuor differentiæ, inter suppositum diuinum, & creatum, possumus eas sic reducere ad inuicem, quòd differentia tertia reducitur ad secundam; nam ideo natura substãtialis potest esse in supposito diuino non constituens ipsum in esse, quod non contingit supposito creato, quæ fuit differentia tertia inter hoc suppositum, & illud, quia suppositũ diuinum potest supplere vices cuiuslibet suppositi creati, sed nullum suppositum creatum C potest supplere vices cuiuscunque suppositi, siue creati, siue increati, quæ fuit differentia tertia. Et sicut differentia tertia reducitur ad secundam, sic differentia quarta potest reduci ad differentiam primam; nam de diuino supposito prædicatur natura diuina in abstracto, & non de creato, quæ est differentia quarta: si benè considerentur quæ dicta sunt, patet, quòd hæc differentia quarta sequitur ex prima, quia omne suppositum creatum est quid compositum, & constituitur in esse per aliquod absolutum; sed suppositum D diuinum, siue increatum est quid simplex, & constituitur in esse per relationem, quæ sic distinguit, quòd non componit; propter quod suppositum diuinum est ita simplex, sicut sua essentia, vel natura, nullum autem suppositum creatum est sic simplex, sicut sua essentia, vel natura, & quia hæc fuit prima differentia, patet, quod differentia quarta reducitur ad primam, sicut tertia ad secundam.

Relatio diuina distinguit, & non componit.

Sed dices, quod etiam in supposito diuino, vel in supposito Verbi humanitas, quæ est sua natura, non prædicatur de ipso in abstracto, quia non est benè di-

Obiectio.

ctum, quod Verbum sit humanitas, licèt sit benè dictum, quod Verbum sit homo. Deitas ergo prædicarur de Verbo in concreto, & in abstracto, quia Verbum est Deitas, & est Deus, sed humanitas prædicatur de Verbo in concreto, sed non in abstracto, quia Verbum est homo, sed non est humanitas. Potest autem solui hæc obiectio per iam dicta, nam dictum est, quòd duo requiruntur ad hoc, vt natura de suo supposito prædicetur in abstracto. Primum est, vt illud suppositum sit diuinum, quia de nullo supposito creato prædicatur sua natura in abstracto. Secundum est, vt illa natura, quę prædicatur de ipso, faciat ad constitutionem eius. Si ergo suppositum Verbi comparemus ad naturam diuinam, inuenimus ibi vtrumque; nam suppositum Verbi est suppositum diuinum, & increatum, & natura diuina est de constitutione ipsius; sed si suppositum Verbi comparemus ad naturam humanam, est ibi vnum, & non aliud: nam suppositum Verbi est suppositum diuinum, & increatum, sed natura humana non est de constitutione eius. Verùm quia hoc dictum non exprimit sufficienter causam eius quod quæritur, respondebimus ad obiectionem factam, assignando causam. Nam causa, quare natura aliqua in abstracto non prędicatur de suo supposito, est compositio; nam si esset omninò simplex natura, & suppositum semper, etiam in abstracto natura prædicaretur de supposito, & è conuersò; cùm ergo sit vera, & realis compositio in natura humana, non prædicabitur de suo supposito in abstracto, siue illud suppositum sit diuinum, quia Verbum non est sua humanitas, siue sit suppositum creatum, quia multo magis nullus purus homo est sua humanitas.

Solutio.

Causa quare natura aliqua non prædicatur de suo supposito est compositio

Vlterius dubitaret aliquis; Vtrum pręter has quatuor differentias sit dare aliam differentiam quintam, inter suppositum diuinum, & creatum; Respondeo dicendum. Potest adhuc quinta differentia assignari, quia suppositum diuinum, vt suprà compendiosè tetigimus ex sua natura habet, quòd habeat per se esse; ex sua vero proprietate relatiua, siue relatione habet, quòd habeat distinctum esse ab alijs diuinis suppositis. Quod possumus tripliciter declarare: Primo ex differentia naturæ diuinæ ad suum esse: Secundo ex solitudine diuinæ naturæ, & cuiuslibet rei absolutę in Deo: Tertio ex pluralitate diuinorum suppositorum.

Quod suppositu diuinū à sua natura habeat per se esse, & à relatione distinctionem ab alijs suppositis, tripliciter ostenditur.

Prima via sic patet; nam diuina natura est ipsum esse simplex, & separatum, vbi nulla est compositio, nulla materialitas, nulla potentialitas, sed est actus purus, quod non contingit de aliqua creatura. Nam (vt dicitur in libro de causis) ipsa intelligentia habet suum hyliachim, idest suum materiale, vel suum potentiale, quia non est actus purus, sed est compositа ex potentia & actu, vel ex essentia, & esse; natura ergo diuina est idem, quòd ipsum suum esse, & quia nihil cõpetit rei ita per se, sicut illud, quod est idẽ ipsi rei; omnino ergo naturę diuinę competit per se esse, quia per se competit ei suum esse.

Secunda via ad hoc idem sumi potest ex solitudine diuinę naturę, siue cuiuslibet rei absolutę in Deo: nam in diuina Scriptura aliquando inuenimus Deum esse solum, iuxta illud Deuteron. 31. *Videte, quòd ego sim solus, & non sit alius Deus præter me:* aliquando dicimus eum non esse solum, quia *nullius sine socio est iucunda possessio*, ergo summi boni possessio, quæ est in Deitate non esset iucunda sine societate, quantùm ergo ad essentiam, & ad res absolutas est ibi solitudo, quia nõ est ibi nisi vna simplex essentia, & vna res absoluta, de qua ait Aug. lib. 7. de Trinit. c. 2. *Si essentia diceretur ad aliquid, essentia non esset essentia*. quantùm ergo ad essentiam, & quantùm ad rem absolutam in diuinis est solitudo, quia diuina essentia, & quodcunque ibi absolutè dictum, est solum, quia non est cum alio absoluto, nec in alio absoluto, nec per aliud absolutum; & quia hoc est per se esse, & solum esse, nec cum alio, nec per aliud, nec in alio, ideo potissimè essentiæ diuinæ competit, quòd sit sola, & quòd habeat esse per se. Quando ergo inuenimus, quòd Deus dicitur solus, referendum est hoc ad essentiã, quod patet ex authoritate allegata; nã cum dicitur: *Videte, quòd ego sim solus*, statim subditur de nomine significante essentiam, *& non sit alius Deus præter me*; sed quãdo inuenimus Deũ non esse solũ, quia Dei Filius, qui erat verus Deus, dicebat Io. 8.

Deuter. 31.

Boet.

Quomodo Deus dicatur solus & associatus.

Tom. 3.

Quid sit esse per se.

Ioan. c. 8. 10.8. *Qui misit me, mecum est, & non relinquit me solum*, referendum est ad personas. Habere ergo per se esse, idest habere esse, nec cum alio, nec in alio, nec per aliud absolutum, competit diuinis personis ratione essentię, vel naturę. A

Benè ergo dictum est, quòd diuinis personis, vel suppositis ex sua natura, quæ est ipsum esse, competit per se esse, in quo differunt supposita diuina à suppositis creatis, quia supposita creata habent naturam constituentem ea, quæ non sunt suum esse, & cui non competit per se esse, ideo si talia supposita habent per se esse, hoc non est ex sua natura, sed ex proprietare, quæ est ipsum per se esse, quia hoc est proprium supposito etiam creato, prout distinguitur à sua natura etiã creata, quòd talis natura non per se, sed in suo supposito habeat esse: ipsum verò suppositum etiam creatum habet per se esse; nam ipsis suppositis etiam creatis competit, quòd sint per se substantiæ. de quibus loquitur Philos. in prædicam. *Omnia sunt in primis*, videlicet accidentia propria, species, & genera, & *destructis primis, impossibile est aliquid aliorum remanere*; sicut ergo proprium naturæ creatæ est habere esse in alio, ita proprium est etiam suppositis creatis habere esse per se. B C

Arist. in prędic. subst.

Est proprium suppositi creati habere esse per se, & naturæ creatæ in alio.

Tertia via ad hoc idem sumi potest ex pluralitate diuinorum suppositorum, quia vt patet per August. lib. de Trin. c. vlt. *Omnis vnitas in diuinis est ex parte absoluti, siue essentiæ, & omnis pluralitas est ex parte relationis*, ideo quicquid in diuinis dicitur pluraliter, ad relatiua est referendum, vt cum dicit Christus pluraliter, *Ego & Pater vnum sumus*, quia non dicit, sum, simpliciter, sed dicit, *sumus*, pluraliter ad Patrem, & Filium est referendum, qui sunt plura relatiuè, & non substantialiter: & cùm dicit pluraliter, *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. de tota Trinitate potest intelligi, qui sunt tres relatiuè, non substantiuè. Ipsi ergo substantiæ in diuinis, & cuilibet absoluto, quia quodlibet absolutum in diuinis est idem, quòd ipsa substantia, competit subsistere, idest per se esse: per relationes autem in diuinis est omnis plurificatio, omnis distinctio, & quæcunque dicuntur ibi plura esse: possumus autem D

Tom. 3.

Io. c. 10.

ad hoc adducere authoritatem Augustini lib. 7. de Trin. c. 4. vbi probat, quòd idem est in Deo subsistere, & esse; non est autem idem esse, & Patrem esse: ait enim: *Non autem aliud est Deo esse, aliud subsistere, sicut est aliud Deo esse, aliud est Patrem esse*: Et subdit: *Quod enim est*, idest, quod subsistit, *ad se dicitur*, Pater autem dicitur ad Filium, & Dominus ad seruum. Itaque cùm dicatur lib. 7. de Trin. c. 1. *Sicut à sapientia est sapere, à potentia posse, sic ab essentia esse*; si ergo in Deo est idem subsistere, & esse, sicut à natura, & ab essentia in diuinis sumitur esse, à natura, & ab essentia in diuinis sumitur subsistere, quod idem est, quod per se esse: licèt ergo in diuinis non sit idem esse, & Patrem esse, idem tamen est ibi & subsistere, & per se esse, quæ omnia patere possunt per Aug. lib. 7. de Trin. c. præassignato. Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quod subsistere, & per se esse, competit Deo ex sua natura, quę non habet in alio, nec cum alio, nec per aliud, esse per se.

Tom. 3.

D. P. Aug. lib. 7. de Trin. c. 4.

Esse & subsistere in diuinis sumitur à natura.

Sed dices, quòd natura diuina habet in alio, & cum alio esse, quia habet esse in suis suppositis, & cum suis suppositis. Sed sic obijciens ignorat vim verborum. Nam supposita in diuinis dicuntur relatiuè, & per relationes plurificantur. Relatiua autem comparata ad seipsa habent distinctionem, sed comparata ad suum fundamentum, quod est ipsa Diuina essentia, non habent alietatem, nec distinctionem, sed sunt ipsa diuina substantia; vel aliter facerent compositionem in Deo, & in diuina essentia, quòd est contra commune dictum. Nam communiter dicitur, quòd relationes diuinæ ita faciunt distinctionem suppositorum, vt non faciant compositionem, nec in suppositis, nec in substantia; sed est ita simplex diuinum suppositum, sicut ipsa substantia.

Obiectio.

Solutio.

Relatiua respectu fundamenti nõ dicũt alietatem, nec distinctionẽ: sed bene respectu suorum oppositorum.

Esse ergo diuinam substantiam, vel naturam in diuino supposito, vel suppositis, non est eam esse in alio, vel in alijs, sed est eam esse in seipsa, & per seipsam, & cum seipsa. Sic ergo dicendum est de subsistere, vel de per se existere, vel de per se esse, vel de esse ad se in diuinis. Sed si quis vellet omninò accipere per se esse, prout est idem, quod distinctum esse; tunc certum esset, quòd cum omnis distinctio in

Naturã diuinam esse in supposito, vel suppositis, non est esse in alio, vel in alijs, sed est ipsã esse in seipsa, per seipsam, & cum seipsa.

diuinis fit per relationem, fic per fe esse, prout est idem, quod distinctum esse; non esset per diuinam substantiam, sed per relationes; Verum hoc modo non est conformare se verbis Augustini dicentis: *In Deo idem est subsistere, & esse*: non est autem idem esse, & Patrem esse. Quantùm ergo ad principalem quæstionem patet, quòd non secundùm eundem modum accipitur suppositum in diuinis, & in creaturis.

RESP. AD ARGVM.

Proprietas duplex, relatiua, & absoluta suppositū creatū cōstituitur per proprietate absoluta: diuinū autem per relatiuam, cui magis cōpetit esse, quam cuilibet substātiæ creatæ.

Ad primum dicendum, quòd natura cum proprietate constituit suppositum in diuinis, & in creaturis, sed non eodem modo hoc est; quia in diuinis natura constituit suppositum cum proprietate relatiua; in creaturis autem cum proprietate absoluta: Nec propter hoc minus habet, immò plus habet de stabilitate, & immobilitate suppositum diuinum, quàm suppositum creatum; quia plus habet immobilitatis, & stabilitatis proprietas relatiua, vel relatio in diuinis, non solùm quantùm accidens, sed etiam quantùm quæcunque substantia in creaturis.

C

Ad secundum dicendum, quòd actiones, de quibus loquitur argumentum, in diuinis sunt quædam relationes; quia nulla distinctio est in diuinis, nisi per relationes; iuxta illud Augustini lib. 15. de Trinit. cap. 14. *Filius est idem, quod Pater, non tamen est Pater, quia iste Filius, ille Pater*, ideo gigni, & gignere, & procedere, per quæ est distinctio personarum, licèt significent per modum actionis, & passionis, in se, prout distinguunt personas, sunt relationes quędam: vt quia Pater gignit, Filius gignitur, refertur Filius ad Patrem, sicut genitus ad gignentem. In creaturis ergo gignere, & gigni non solùm relationes, sed veras actiones, & passiones importare possunt: & tunc idem sequitur, quod prius, videlicet, quòd non eodem modo accipitur suppositum in diuinis, & in creaturis: Quia in diuinis accipiuntur supposita, per proprietates relatiuas; in creaturis verò possunt accipi, & accipiuntur per proprietates absolutas.

D. P. Aug. lib. 15. de Trin. c. 14.

Gigni, gignere, & procedere dupliciter considerantur, vel in se, vel vt distinguunt personas, primo modo significāt per modū actionis: secūdo modo sunt relationes: in creaturis autem nō ita.

D

Ad tertium dicendum, quòd incommunicabilitas in diuinis nunquam est per substantiam, vel per aliqua absoluta, sed semper est per aliqua relatiua: propter quod nihil contra nos arguit argumentum.

Incommunicabilitas in creaturis est per absoluta: in diuinis per relatiua.

Ad quartum patet etiam solutio per iam dicta, quia res naturæ, prout est idem, quod suppositum, in diuinis non est res absoluta, sed relata: sunt enim in diuinis tres res, quibus fruendum est, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, non tres res absolutę, sed relatę, non tria aliquid, sed tria ad aliquid.

Res duplex relata, & absoluta: res naturæ in diuinis est relata: in creaturis est absoluta.

B

ARTIC. II.

Quare in Christo sit facta vnio in persona, non in natura, & vtrum aliquo modo negari, & aliquo modo concedi possit. Conclusio. Vnio est facta in persona immediatè: & in natura mediante persona.

D. Thom. 4. p. q. 2. art. 1. & 2. & Authores supra citati.

SECVNDO causa breuitatis quęritur sine argumentis, quare in Christo dicatur facta esse vnio, non in natura, sed in persona, & vtrum possit aliquo modo negari, vnionem factam esse in persona, & aliquo modo concedi dictam vnionem factam esse in persona.

RESOLVTIO.

Vnio in Christo non est facta in natura, quia natura humana non est eadem cum natura diuina: nec per mixtionem: nec per informationem: nec per conuersionem: sed est facta in persona, quia in eo non est, nisi vna persona diuina, quæ si dicatur consumpsisse personam humanam, id fuit impediendo ipsam: ad quam personam diuinam est ipsa vnio immediatè terminata: mediatè autem ad naturam.

RE-

RESPONDEO dicendum, quòd in Christo non dicitur facta esse vnio in natura, quia non est in Christo vna sola natura: Nam natura humana non est vna, & eadem cum natura diuina: nec per conuersionem, sicut natura cibi conuertitur in naturam cibati: nec per mixtionem, sicut ex quatuor elementis fit vna natura mixti; nec per informationem sicut ex materia, & forma fit vna natura tertia totius compositi. Non est in Christo facta vnio in natura, quia non est in Christo vna natura tantum. Secundò non est facta in Christo vnio in natura, quia nullo modo potest concedi, quòd ibi natura consumpsit naturam, sed quælibet natura manet in Christo cum suis proprietatibus, iuxta illud Damasc. lib. 3. c. 3. quod natura humana, & diuina in Christo seruant suas differentias, & suas proprietates, quia quod creabile, mansit creabile; & quod increabile, increabile: & quod mortale, mortale; quod immortale, immortale; & sic de proprietatibus, & differentijs alijs. Tertio non potest simpliciter concedi, talem vnionem esse factam in Christo, in natura, quia, cùm in Christo sit natura, & persona, illa vnio non dicitur esse facta in natura, quia non immediatè terminata est ad naturam, & mediante natura ad personam.

Sicut ergo tripliciter ostendimus in Christo non esse factam vnionem in natura; sic possumus tripliciter ostendere in Christo factam esse vnionem in persona. Primo, quia non est ibi nisi vna persona. Secundo, quia possumus concedere ibi personam consumpsisse personam: nam, vt scripta communia dicunt (verba sunt Innocentij) In Christo persona consumpsit personam, quæ consumptio non est intelligenda per destructionem, quod ibi persona destruxerit personam; quia non destruitur, nisi quod est, numquam autem in Christo fuerunt duæ personæ; sed hæc consumptio potest intelligi per impeditionem. Nam quia natura humana est assumpta à Verbo, & per illam assumptionem, substentata est illa natura in persona Verbi, ex hoc impedita est natura illa, ne constituat personam, quæ non

In Christo persona cõsumpsit personam: quomodo intelligatur.

A assumpta, vt supra patuit, constituisset personam. Tertio dicitur talis vnio facta esse in persona, quia immediatè terminata est ad personam, & mediante persona facta est vnio in natura: Hoc est ergo, quod dicitur in Symbolo. *Vnus autem est Christus, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*: igitur cùm persona Verbi, ad quam immediatè terminata est vnio naturæ humanæ, non sit sine sua natura diuina, non potuit vnio naturæ humanæ immediatè ad naturam terminari diuinam, nisi mediante persona diuina id

B fieret: atque ita dicitur ibi facta esse vnio in persona.

Verùm, quia quæstio proposita etiam quærit, Vtrum possit aliquo modo negari, vnionem factam in persona, & aliquo modo concedi, vnionem factam esse in natura; ideo sciendum, quòd de vnione facta in Christo possumus loqui tripliciter: primo quantùm ad constitutionem: secundo quantùm ad coniunctionem: tertio quantùm ad substentationem.

Quæstionis propositæ intelligentia.

De vnione facta in Christo tripliciter loqui possumus.

Si ergo loquamur de illa vnione quantùm ad constitutionem vel diuinæ natu-

C ræ, vel diuinæ personæ, sic neganda est talis vnio, & in natura, & in persona: Nam ex illa vnione non est constituta diuina natura, nec diuina persona, nec aliqua persona; quia nullam personam constituit natura humana in Christo, sed solùm substentata est in persona Verbi ab æterno in esse constituta.

Sed si loquamur de tali vnione secundo modo quantùm ad coniunctionem, sic possumus dicere, quòd per talem vnionem facta est coniunctio naturæ humanæ tàm ad personam diuinam, quàm ad na-

D turam diuinam: aliter tamen, & aliter, quia per talem vnionem facta est coniunctio ad diuinam personam immediatè, & mediante persona diuina facta est coniunctio ad naturam diuinam, non simpliciter immediatè, sed mediante persona diuina.

Tertiò possumus loqui de huiusmodi vnione quantùm ad substẽtationem; nam cùm natura humana sit natura creata, & sit natura substantialis, siue sit natura, quę est quędam substantia quantùm est de se, apta nata constituere personam; si

Natura humana in Christo, si non fuisset impedita à Verbo, constituisset personam.

autem in Christo non constituit personam, hoc est, quia per assumptionem à persona Verbi est natura humana in Christo impedita, ne constituat personam, quæ non assumpta, & separata à Verbo constituisset personam. Non ergo talis natura humana est assumpta ad vnitatem personæ Verbi, nisi persona Verbi suppleat vices illius suppositi: Verbum ergo, supplendo vices illius suppositi, quod constituisset natura illa humana, si non fuisset assumpta ab eodem Verbo, habuit, & habet in se omne illud, quod haberet in se præfatum suppositum; & quia si natura humana assumpta à Verbo constituisset suppositum, suppositum illud verè fuisset homo, & verè fuisset filius hominis, ideo Verbum verè est homo, & verè est filius hominis; & quia Verbum de se est verè Deus, & verè est Filius Dei; ideo ex hoc factum est, vt idem sit homo, & Deus, & idem sit filius hominis, & Filius Dei, per quod tanta gratia facta est homini, qua maior cogitari non posset. Hoc ergo septimo modo facta est vnio humanę naturę ad Deū in persona, non in natura; quia illa vnio specialiter, & singulariter terminata est ad personā, vel suppositum Verbi, vt persona, vel suppositum Verbi, quatenus est distinctum à supposito Patris, & Spiritus Sancti dicatur incarnatum, & factum homo: Si autem diuina natura dicitur facta homo, hoc non est prædicatione formali, sed prædicatione per identitatem; quia diuina natura est eadem res, & illa res, quę est Dei Filius. Benè ergo dictum est, vti Magister dicebat in distinctione præcedenti, quòd natura diuina non sic dicitur esse homo, vel facta homo, sicut Filius Dei.

Suppositum diuinum in Christo habet omne illud, quod habuisset suppositum humanū, si fuisset.

Natura diuina est facta homo: non est prædicatio formalis: sed per identitaté.

Aduertendum autem, quòd quia suppositum Verbi, est suppositum distinctum, & est suppositum, vel persona alia à persona Patris, & Spiritus Sancti, etenim ad vtramque huiusmodi personam habet oppositionem relatiuam; non autem habet sic distinctionem, & alietatem ad naturam diuinam, ad quam non opponitur relatiuè; quia natura diuina nec gignit, nec gignitur, nec procedit; ideo licèt modo, quo dictum est possit concedi, quòd natura diuina sit incarnata, vel facta homo, nullo tamen modo debet concedi, quòd Pater, vel Spiritus Sanctus sit incarnatus, vel factus homo.

ARTIC. III.

Quomodo conueniant tres opiniones, quas recenset Magister in littera.

Diligenter nota duas à Magistro recensitas sententias, primam nimirum & tertiam, quarum sensum, & positiones distinctè, & ordinatè noster Aegidius hic recenset, non tam opiniones debere nuncupari, quàm hæreses, ad damnata Nestorij, & sequacium dogmata pertinentes, vt colligitur ex epistola Cyrilli ad Nestorium ipsum, & altera ad Acacium, quæ est 14. Secunda verò opinio, seu potius sententia, quam secundo loco refert, procul dubio Catholicam Fidem complectitur, quam idem Aegidius in sequentibus pluribus Articulis prosequitur, & hic nuncupat Fidei consonam. Nihilominus omnes istas tres positiones eodem nomine opinionis nuncupant quoque hoc loci D. Thomas. D. Bonauent. Henricus Gott chen. Io. Scot. Durandus. Paulus Franzottus, & ferè omnes Antiqui, qui Magistri litteram explicarunt.

TERTIO, etiam causa breuitatis, quæritur sine argumentis de tribus opinionibus tactis in littera, quomodo conueniant illæ tres opiniones, & quomodo differant, & quid vnaquæque illarum opinionum ponit, vel quod idem est, quæ dicenda sint esse propria vnicuique illarum.

RESOLVTIO.

Prima opinio Antiquorum de incarnatione ponit Verbum assumpsisse quandam substantiam resultantem cum supposito, ex anima rationali, & carne. Secunda dicit ex anima, & carne non resultasse substantiam, quæ est homo, & suppositum, vt dicebat prima opinio, sed humanitatem, & naturam, & hanc Verbum assumpsisse, quæ est Catholicorum sententia. Tertia opinio asserit Verbum assumpsisse animam, & carnem, non vt sunt ad inuicem vnita. Referuntur sex propria cuiuslibet opinionis, ac differen-

ferentiæ inter illas: & malè dicta in prima, & tertia, refelluntur.

Ordo opinionis communis in hac quæst.

RESPONDEO dicendum, quòd præsentem quæstionem ideo proposuimus secundùm præfatum modum, & ordinem, quia de dicta quæstione scripta communia, dicto modo, & ordine determinant; primò enim assignant illarum trium opinionum conuenientias: secundò differentias: tertiò, & vltimò tradunt, quod vnaquæque trium illarum opinionum ponit, & quæ sunt propria vnicuique tali opinioni. Sed, vt apparet, ordo B dictorum communium est retrogradus, & non necessariò commutatus. Nam qui vellet assignare differentias inter hominem, & bruta, primò deberet assignare, quæ sunt propria vtrorumque, hominis scilicet, & brutorum. Secundò ex proprijs assignandæ essent differentiæ, quia propria, vt propria semper faciunt differre. Vltimò possunt assignari conuenientię; & ideo hoc ordine procedemus, quia primò assignabimus quidquid vnaquæque illarum trium opinionum ponit, & quæ sint propria vnicuique illarum opi- C nionum: postea ex eis procedemus ad alia.

Ordo Aegidij in hac quæst.

Prima opinio, quã ponit Magister in littera, recensetur, & eiusdem errores aperiuntur.

Aduertendum ergo, quod prima opinio de incarnatione Verbi in hoc consistit, & hoc ponit, quòd Christus assumpsit animam rationalem, & carnem simul ad inuicem vnitas, & coniunctas, ita, quod non fuit ordo temporis, licèt fuerit ibi alius ordo, vt supra diffusiùs dicebatur. Ex hac autem vnione, vel coniunctione animę rationalis ad carnem, secundùm hanc primam opinionem, resultat quædam substantia, quæ congruè potest dici D homo: & quia per assumptionem huiusmodi substantiæ, quæ congruè potest dici homo, Christus, vel Dei Filius factus est talis substantia, ideo factus est homo.

Sex sunt propria huic primæ opinioni, quorum plurima sunt falsa, & implicantia.

Possumus autem assignare sex, quę sunt propria huic opinioni. Primum est, quòd Dei Filius assumpsit hominem, quia si assumpsit illam substantiam, quæ congruè potest dici homo, consequens est, quod assumpsit hominem. Secundum est, quòd in Christo sunt duo supposita; nam cum homo stet, & supponat pro supposito humano, si Christus assumpsit hominem, A assumpsit suppositum humanum, & sunt in eo duo supposita, videlicet suppositum increatum, quod est Dei Filius, & creatum, quod est illa substantia assumpta. Tertium est, quòd Christus est duo neutraliter, licèt sit vnus masculinè: potest enim assignari differentia inter suppositum, & personam; quia persona semper sonat dignitatem quandam; si ergo in aliquo sunt duo supposita, secundum hanc opinionem primam, si vnum sit dignius alio, illud dignius dicetur persona. In Christo ergo ex hac opinione est vna persona tantum ratione dignitatis vnius suppositi increati, & propter vnitatem personę Christus dicetur vnus masculinè; sed dicetur duo neutraliter, propter dualitatem suppositorum. Sunt autem per hanc eandem opinionem in Christo duo supposita, licèt vnum sit nobilius altero, ratione cuius, est ibi vna persona tantùm. Quartum est, quod in illa assumptione, & incarnatione assumens est assumptum; nam si Dei Filius assumpsit hominem, & est homo, ergo assumens est assumptum, vel quod idem est, assumptum prædicatur ibi de assumente. Quintum est, quod Dei Filius, propriè loquendo non est homo suppositione; sed est homo implicatione; nam cum homo sit assumptus, & homo sit illa substantia, quæ facit suppositum humanum, consequens est, quod hæc non fuit vera formaliter, Dei Filius est suppositum humanum, sed erit vera per implicationem; quia per assumptionem implicat in se illam substantiam assumptam, quæ est suppositum humanũ. Expositoriè igitur se habet hęc loquutio, Dei Filius est homo, vel suppositum humanum: idest per assumptionem est illa substantia, quę est homo, vel suppositum humanum. Sextum est, quòd ea, quę sunt Dei Filij non dicentur de illo homine, nec è conuersò, nisi per implicationem, vt si dicatur, quòd filius Virginis, vel homo ille est ęternus, idest, est ille homo, qui est ęternus. Et si dicatur, Dei Filius est passus, idest, est ille, qui est passus, propter quod nomina adiectiua propria homini, non dicuntur de Dei Filio, sed substantiua, per implicationem suppositi dici possunt de vtroque.

Ponunt autem aliqui exemplum de diui-

diuina substantia respectu diuinorū suppositorum, quia non concedimus hāc propositionē, quia diuina essentia est generans, est nomen adiectiuū, sed benè concedimus istā, diuina essentia est Pater, quia Pater est nomen substantiuum, & quia diuina essentia est Pater, cum Pater sit nomen substantiuum, concedimus de diuina essentia adiectiuum cum expositione; Non enim dicemus est generans simpliciter, sed secundum quod est ille, qui est generans, quia est Pater. Sic & in proposito concedimus secundum hanc opinionem, quod Dei Filius est homo, sed nō potest in illa concedi adiectiuum, quòd Dei Filius sit passus, & si concedatur, hoc erit cum expositione, quòd est ille, qui est passus. Et sic è conuersò, secundum hunc modum concedimus, quod homo ille est Dei Filius, sed si concedamus adiectiua competentia Dei Filio, vt quòd homo ille sit æternus, hæc erit cum expositione, quia est ille, qui est æternus, vel est ille, qui creauit stellas.

Confutatio primæ opinionis. Habita ergo sunt sex, quæ propria possunt dici huic opinioni; sed diu laborare circa talia est inutile. Nam cum de ratione suppositi sit, quòd sit per se existens, assumptio repugnat supposito, & quòd duo per se existentia, vel quòd duo supposita, vnum possit prædicari de alio, quod ponit prima opinio, est opposita implicare.

Secunda opinio. His autem explicatis restat exequi de opinione secunda, quæ in hoc consistit, quòd Verbum assumpsit animam rationalem vnitam, & coniunctam carni; quod etiam dicebat opinio prima. Sed differt hæc opinio secunda à prima, quia prima dicebat, quod ex illa coniunctione, & vnione resultabat quædam substantia, quæ erat homo, & quæ erat suppositum. Hæc autem, quod ex tali coniunctione non resultat substantia, quæ est homo, sed quæ est humanitas; nec resultat substantia, quæ est suppositum, sed quę est natura.

Sex propria secundæ opinionis. Possumus autem huic opinioni sex propria assignare. Primum est, quòd Dei Filius non assumpsit hominem, sed humanitatem. Secundum est, quòd Dei Filius non assumpsit humanum suppositum, sed humanam naturam. Tertium est, quòd in Christo non sunt plura supposita, sed plures naturæ. Quartum est, quòd assumens non est assumptum, quia assumens est diuinum suppositum, sed res assumpta est humana natura. Et ideo ne cogamur concedere, quòd assumens sit assumptum, non concedimus simpliciter loquendo, quod homo sit assumptus, sed quòd natura humana est assumpta: Et si inueniatur aliquando, quod homo sit assumptus, quod videntur sonare verba Psalm. *Beatus quem elegisti, & assumpsisti:* etiam si expresse dicatur, homo assumptus, & beatus: ibi homo, non stabit pro supposito, sed pro natura: Exponetur enim ibi homo, idest humana natura, vt planè patet per Magistrum circa finem præcedentis 5. distinctionis. Quintum est quod verè, & simpliciter est ibi communicatio idiomatum, non solum quantum ad substantiua, vt quòd filius hominis est Filius Dei, & quòd homo ille est Deus, sed etiam quantum ad adiectiua, quia ea quæ sunt Dei attribuuntur illi homini. Nam cum esse æternum, creare stellas, per se conueniant Deo, verè hæc attribuuntur illi homini, quòd est ęternus, & creauit stellas; & è conuersò, ea, quę sunt hominis attribuuntur Deo, quia Dei Filius, qui est verus Deus, fuit crucifixus, passus, & mortuus. Sextum est, quòd quia humana natura assumpta à Verbo, non significat quid subsistens, sed in ea subsistit diuina persona. Ideo proprium videtur huic opinioni, quòd diuina persona ante incarnationem erat simplex, quia nou subsistebat nisi in vna natura, & substantia; post incarnationem est composita, quia subsistit in duabus naturis, & in tribus substantijs.

Non conceditur simpliciter, quòd homo sit assumptus, sed quòd natura humana est assumpta.

Psal. 64.

Communicatio idiomatum in Christo nō solum quantum ad substantiua; sed etiam quantum ad adiectiua.

Hęc autem secunda opinio est concors Fidei Christianę. Nam prima quinque, quę assignauimus huic opinioni propria, nullum dubium habent, & ea omnia tenet Fides Catholica. Hoc autem sextum, quòd persona Verbi ante incarnationem erat simplex, post incarnationem sit composita, aliquod dubium habet. Nam quod ille, qui est omnino immobilis, *apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*, aliquando fuerit simplex, & postea compositum, videtur rationi dissonum. Sed de hoc in sequentibus

Secunda opinio concorda: est Fide Christiana.

Dubium. An persona Verbi post incarnationē sit composita.

Iac. c. 1.

tibus dum disputabimus de pertinentibus ad opinionem secundam, specialem de hoc mouebimus quæstionem.

Tertia opinio. Enarratis proprijs, & specialibus pertinentibus ad opinionem primam, & secundam, volumus narrare propria, & specialia pertinentia ad tertiam opinionem, quæ in hoc consistit, quòd persona Verbi assumpsit animam rationalem, & carnem, sicut duæ aliæ opiniones dicunt, tamen non assumpsit eas vnitas, & coniunctas ad inuicem, ita quod nulla vna, & eadem substantia, vel natura resultet ex eis. Rursus, duo prædicta aduenerunt B personæ Verbi, sicut vestimentum aduenit, vel contingit ipsi vestito.

Sex propria tertiæ opinionis. Possumus autem huic tertiæ opinioni sex propria, & specialia assignare. Primum est, quòd ex assumptione animæ, & carnis nõ resultauit aliquod suppositum, propter quod in incarnatione Verbi non est aliquid suppositum assumptum, vt dicebat opinio prima. Secundum est, quòd non solum ex incarnatione Verbi non est assumptum aliquod suppositum, sed etiam non est assumptum aliquod compositum, constitutum ex anima, & carne, quia ponit hęc opinio animam, & carnem non esse assumptas, vt coniunctas, & vnitas ad inuicem, vt possit inde aliqua substantia composita resultare, in quo differt hæc opinio non solùm à prima, sed etiam à secunda, quia quælibet earum ponit quandam substantiam compositam esse assumptam. C Tertium autem, quod est proprium, & speciale huic opinioni, est, quòd natura humana non est assumpta à Verbo, quia nec anima, nec caro non coniunctæ ad inuicem, vt ponit ista opinio, sunt humana natura, sed sunt partes eius: D In quo specialiter differt hæc opinio à secunda opinione, quæ ponit partes humanæ naturæ non diuisas, sed ad inuicem coniunctas esse assumptas. Quartum est, quòd Christus non est homo propter humanitatem, sed propter partes humanitatis, quia secundùm hanc opinionem, Christus non habet in se humanitatem, nisi in quantùm sunt partes humanitatis, sicuti diceretur aliquis habere domum, scilicet partes domus ad inuicem non coniunctas, nec componentes domum: in quo etiam ista opinio specialiter differt à

A secunda. Quintum est, quòd anima, & caro assumptæ à Verbo non pertinent ad personalitatem Verbi, sed extrinsecus se habent ad ipsam; in quo differt hæc opinio tertia à prima, & secunda. Sextum est, quòd anima, & caro assumptæ à Verbo non prædicantur de ipso in eo, quod quid, sed in quo modo se habent, quia accidentaliter se habent ad Verbum, sicut vestimentum se habet ad vestitum: In quo etiam differt hæc opinio à præfatis duabus opinionibus. Possent autem & plura alia assignari propria, & specialia cuilibet istarum trium opinionum, sed hæc ad præsens sufficiat.

Nec etiam esset inconueniens primæ, & tertiæ opinioni, non continentibus veritatem, posse attribui non solùm aliquod propositum, sed etiam eius oppositum: quia omnis, dicens falsum, aliquo modo implicat opposita, quia vel dicit esse quod non est, vel non esse quod est.

Dub. Lateralis.

De conuenientijs, & differentijs prædictarum opinionum.

LTERIUS autē postquam dubitauimus de proprijs, & specialibus cuilibet harū trium opinionū, possumus dubitare de differentijs, & conuenientijs prędictarum opinionum, in quibus differant, & conueniant.

Propria alicui est differentia ad alia. RESPONDEO dicendū, quantùm ad primam partem quęstionis propositę, in quibus nimirum differāt pręfatę tres opiniones, respondere possumus, quòd cùm quodlibet proprium alicui, prout est proprium, sit quædam differentia ad alia, sicut assignauimus sex propria, & specialia cuilibet illarum trium opinionum, ita possemus totidem differentias cuiuslibet illarum ad alias assignare; sed vt incedamus

mus magis propriè in quęstione proposita, dicemus opiniones de incarnatione Verbi dupliciter se habere, quia vel respiciunt res assumptas, vel personam assumptam. Vtroque ergo modo posset aliquis opinari differentes, vel quantùm ad res assumptas, vel quantùm ad personam assumentem: & ita vtroque modo possumus assignare differentias inter omnes tres pręfatas opiniones. Nam quantùm ad res assumptas, prima opinio dicit, quòd illud, quod est assumptum est quid subsistens, & est suppositum, & cętera huiusmodi. Secunda opinio è contrario asserit, quod res assumpta, non est quid subsistens, & non est suppositum, sed est natura humana, vel humanitas. Tertia autem opinio asserit, quòd res assumpta non est suppositum humanum, nec natura humana, sed partes naturę humanę.

Differentia inter tres opiniones.

Et sicut omnes hę tres opiniones differunt ad inuicem quantùm ad rem assumptam, ita differunt quantùm ad personam assumentem: Quia prima opinio ponit, quòd ea, quę sunt hominis, non verificantur de persona Filij, & potissimè nomina adiectiua, nisi cum implicatione suppositi; Vt si dicatur, homo ille est ęternus, vel creauit stellas, hoc erit cum implicatione suppositi, vt supra dicebatur; vt dicatur, ille homo ęternus, & creans stellas, quia est ille, qui est ęternus, & creat stellas: sicut dicitur natura diuina esse generans, quia est Pater, qui est generans. sic etiam ea, quę sunt hominis attribuuntur cum implicatione suppositi, vt si dicatur Deus passus, & crucifixus, hoc est, quia est ille homo, qui est passus, & crucifixus. Vult enim prima opinio, quòd natura assumpta est quędam substantia composita, & quòd diuinum suppositum, scilicet Verbum, per assumptionem, factum est illa substantia composita, & illud suppositum, quamuis hoc non sit intelligibile; quia est vnum per se existens: sed secunda opinio ponens non assumptum esse suppositum, sed naturam, concedit communicationem idiomatum non in abstracto, sed in concreto; siue in substantiuo, siue in adiectiuo. Concedunt enim hominem esse Deum, & Deum hominem, & concedunt Deum fuisse passum, & crucifixum; & hoc,

Dictę tres opiniones differunt quantùm ad rem assumptam, & quantùm ad personam assumentem.

Prima opinio.

Secunda opinio.

A quia homo non solùm stat pro natura, sed pro supposito: & cùm suppositum illud sit ęternum, & creauerit stellas, ideo concedendum est hominem illum esse ęternum, & creasse stellas. Sed tertia opinio differt a pręfatis duabus, quia secundùm hãc opinionem res assumpta à Verbo non pertinet ad personalitatem Verbi, & non verificatur de Verbo, nisi accidentaliter, sicuti esse vestitum, & habere vestimentum de persona vestita, & de supposito vestito verificatur.

Tertia opinio.

B Viso quę propria, & specialia habeant pręfatę tres opiniones; & ostenso, quas differentias habeant ad inuicem. Restat declarare, quas conuenientias habeant.

Possumus autem quatuor conuenientias assignare, vt & communiter assignantur. Nam prima conuenientia est, quia quęlibet harum trium opinionum ponit in Christo vnam personam, licèt non vnum suppositum: secundò conueniunt, quia quęlibet ponit in Christo tres substantias, animam, carnem, & diuinam naturam. Tertiò conueniunt, quia quęlibet dictarum opinionum ponit rãm carnem,

Conuenientię dictarũ opinionum.

C quàm animam assumptam à Verbo, in quo recedunt ab errore Manichęi, dicentis, & ponentis Christum non habuisse veram carnem. Quartò conueniunt pręfatę opiniones, quia dicunt animam illam, & carnem illam non habuisse esse ante assumptionem à Verbo; in quo recedunt, vt dicitur, ab errore illo Origenis, ponentis, animas habere esse ante corpora.

Error Manichęi.

Error Origenis.

DISTINCTIONIS VI.
Pars Secunda Principalis.

D

QVAESTIO VNICA.

De vnitate suppositi Christi Domini.

POSTEA quęritur in secundo prindipali, de pertinentibus ad primam opinionem, quę ponit in Christo plures hypostases, & plura supposita, & dicit hanc esse veram, quod

quod homo est assumptus: ponit autem quòd nomine hominis non significatur, nisi substantiá composita ex anima rationali, & carne, ideo de ijs tribus quærenus.

Primò. Vtrum in Chtisto sint plures hypostases.

Secundò. Vtrum ista sit vera, Quòd homo sit assumptus.

Tertiò. Vtrum nomine hominis significetur, vel supponatur solùm substantia composita ex anima rationali, & carne.

ARTIC. I.

Vtrum in Christo sint duo hypostases. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3 p.sum.q 4.art.2. Suar. disp.14.sect.1.Vasq. disp.33 Aluarez disp. 26. Valentia q.3. p.6. Nazar, Caiet. Siluius, Cabrera 4 p. q 4. art.2.

AD primum sic proceditur: Videtur, quòd inChristo sint duæ hypostases: C Nam, vt ait Boetius in libro De duabus naturis: *Omnis substantia particularis, secundùm proprietatem vocabuli potest dici hypostasis;* sed vt ait Damascenus lib.3. cap. 11. *Christus assumpsit naturam humanam in atomo.* natura autem in atomo est natura particularis, quæ secundùm proprietatem vocabuli potest dici hypostasis; ergo oportet dare in Christo hypostases assumentem,& assumptam.

Præterea. Christus, secundum quod D homo, est quædam hypostasis in genere substantiæ, secundum quod Deus est quędam hypostasis, non in genere substantiæ, quia Creator, & creatura non possunt esse in eodem genere: ergo &c.

Præterea. Sicut se habet species ad genus, quia genus continet plures species, ita se habet hypostasis ad speciem, quia vna species continet plures hypostases; sed vna hypostasis non potest esse in pluribus speciebus, nisi vna species esset sub alia, & multò magis non potest esse in pluribus generibus, nisi vnum genus es- A set sub alio: sed Christus est Deus, & homo, quæ differunt genere, ergo Christus non est vna hypostasis tantùm.

IN CONTRARIVM est Damascen.lib.3.cap.8. asserens *duas naturas in Christo esse vnitas in vnam hypostasim.*

Præterea. Persona nihil addit super hypostasim, nisi rationale, quia hypostasis potest esse in irrationalibus, sed non persona: si ergo in Christo essent duæ hypostases, essent in eo duæ personæ, quod est contra Symbolum, vbi dicitur, quòd *Christus est vnus, non confusione substan-* B *tiæ, sed vnitate personæ.*

Dub. I. Lateralis.

Vtrum in Christo sint duo supposita. Conclusio est negatiua.

Authores supra citati.

VLTERIVS fortè dubitarer aliquis. Vtrum in Christo sint duo supposita. Et videtur, quòd sic: Quia suppositum dicitur per respectũ ad naturam communem: sed in Christo sunt duæ naturę, videlicet humana, quam habet communem cum alijs personis humanis, & diuina, quam habet communem cum alijs personis diuinis: ergo in Christo sunt duo supposita.

Præterea. Vnio ad alterum non tollit rationem suppositi, quia manus est vnita alteri, & tamen videtur facere de se quoddam suppositum; quia manus est sub quadam specie posita, videlicet sub specie manus. ergo &c.

Præterea. Suppositum est idem, quod sub alio positum: sed inconueniens videtur, quòd persona diuina sit suppositum in natura humana, vel sit posita sub natura humana: oportet ergo in Christo dare duo supposita.

IN CONTRARIVM est, quia nihil aliud est persona, nisi suppositum naturæ rationalis: si ergo in Christo essent duo supposita, essent ibi duæ personæ,

cùm

cùm sint in eo duæ naturæ rationales, loquendo communiter de rationali.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum in Christo sint duo indiuidua. Conclusio est negatiua.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum in Christo sint duo indiuidua. Et videtur, quòd sic. Nam secundùm Damasc. B lib. 3. cap. 11. *Christus assumpsit naturam humanam in atomo*, idest in indiuiduo. Sunt ergo in eo duo indiuidua, quia natura humana in Christo est quid atomum, & quid indiuiduum: ergo &c.

Præterea. Omne, quod est, vel est vniuersale, vel particulare: sed natura humana in Christo non est quid vniuersale: ergo erit quid particulare, & indiuiduum: ergo &c.

Præterea. Secundùm Porphyrium. Indiuiduum facit collectionem acciden- C tium: sed sicut in Christo est natura humana: sic est in eo collectio accidentium illius naturæ: ergo natura humana in Christo est quoddam indiuiduum: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia nihil aliud est persona, quàm indiuiduum rationalis naturæ: si ergo in Christo essent duo indiuidua, essent in eo duæ personæ, quod est falsum, & erroneum.

Dub. III. Lateralis.

Vtrum in Christo sint duæ res naturæ. Conclusio est negatiua.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis. Vtrum in Christo sint duæ res naturæ. Et videtur, quòd sic: Quia nihil aliud est res naturæ, nisi res naturalis: sed Christus eo quod habet naturam humanam est quędam res naturalis: ergo.

A IN CONTRARIVM est. Quia res naturę dicit quid completum, & subsistens in illa natura; sed in Christo non sunt duo subsistentia, quia tunc essent in eo duo supposita: ergo &c.

RESOLVTIO.

In Christo non sunt duo hypostases: neque duo indiuidua: neque duæ res naturæ, quia non sunt duæ subsistentiæ: neque duo supposita realia, quia in eo non sunt duæ res per se existentes: sed quia de eo possunt fieri principales loquutiones, non est inconueniens concedere plura loquutionis supposita, seu secundum modum loquendi tantùm.

RESPONDEO dicendum, quòd cùm quatuor sint quæsita. videlicet. Vtrũ in Christo sint duæ hypostases, duo supposita, duo indiuidua, duæ res naturæ, oportet de quolibet istorum aliquid dicere. Rursus, quia quælibet hypostasis, & quodlibet suppositum est quid particulare, & est quoddam hoc aliquid, & quoddam singulare, & si tale sit quid rationale est quædam persona; Ideo de his omnibus, & inter omnia hæc oportet distinctionem facere.

Videlicet, Quid importetur nomine hypostasis, quid nomine suppositi, quid nomine indiuidui, & quid nomine personæ, quid sit esse rem naturæ, & quid sit esse hoc aliquid, & quid particulare, & quid singulare: & quia in talibus inuenitur pars, & totum, oportet aliquid dicere de parte, & toto. *Ordo dicendorum.*

Sciendum ergo, quòd de impositione D nominum possumus, quantum ad pręsens spectat, septem distinctiones facere, secundùm quas assignabimus differentiam inter omnia ista. Erit ergo prima distinctio, quòd impositio nominum, aliquando fit generaliter, quantùm ad omnia prædicta, aliquando fit specialiter, quantùm ad prędicamentum substantię. Secunda distinctio erit, quòd impositio nominum aliquando fit respectu naturę communis, aliquando respectu naturę signatę. Tertia distinctio erit, quod impositio nominum facta respectu naturę signatę, aliquando fit, prout natura signata compa- *Septem distinctiones de nominũ impositione.*

tatut

ratur ad seipsam: aliquando fit, prout natura signata comparatur ad alias signatas. Quarta distinctio erit, quòd impositio nominum aliquando fit secundum vsum, & proprietatem vocabuli, quando fit vno vocabulo tantum; aliquando fit per circumloquutionem, quando fit per plura vocabula. Quinta distinctio erit, quòd impositio nominum aliquando fit per impositionem, vel intentionem primam; aliquando fit per impositionem, vel intentionem secundam. Sexta erit, quod impositio nominum de pertinentibus ad prædicamentum substantiæ, aliquando fit, prout substantia accipitur, vt genus, aliquando fit, prout substantia accipitur, vt analogum. Septima erit, quòd impositio nominum aliquando fit, prout accipitur aliquid generalius in omnibus substantijs; aliquando prout accipitur specialius, puta in rationalibus.

Secundum autem has septem distinctiones possumus assignare differentiam inter nomina, & vocabula iam nominata, & etiam inter aliqua, quę nominari possent; cum enim pręter partem, & totum sint octo vocabula, vel nomina nominata per distinctionem primam, quòd aliquando impositio nominum pertinet ad omnia prędicamenta, aliquando verò specialiter ad prędicamentum substantię, poterimus distinguere tria nomina, videlicet Particulare, Indiuiduum, & Singulare, quę accipiuntur generaliter respectu omnium prędicamentorum, ab alijs quinque nominibus, prout aliquid dicitur esse hypostasis, suppositum, res naturę, hoc aliquid, & persona, quę specialiter sumuntur respectu prædicamenti substantię.

Applicatio 7. distinct. ad quæst.

Per secundam distinctionem, prout aliquid sumitur respectu naturæ communis, & aliquid respectu naturę signatę, dabimus differentiam inter particulare, & indiuiduum, vt dicatur particulare respectu naturę communis, & idem sit particulare, quod pars subiectiua alicuius naturę communis. Indiuiduum verò potest sumi respectu naturę signatę, vt idem sit indiuiduum, quod natura quædam signata in se non diuisa.

Quid sit particulare.

Quid sit Indiuiduum.

Per tertiam distinctionem dabimus differentiam inter indiuiduum, & singula- [A] re, vt idem sit indiuiduum, quod natura signata comparata ad seipsam in seipsa non diuisa: & idem sit singulare, quod natura signata comparata ad alias naturas signatas, atque ita singulare sit quid signatum, & ab alijs diuisum; & ideo communiter loquendo, quando videmus aliquem non habere modum aliorum, dicimus singularem, quia ab alijs diuisum. Assignatę ergo sunt proprietates trium vocabulorum, videlicet, *particulare*, *indiuiduum*, & *singulare*, quę tria vocabula possunt esse communia cuilibet prę- [B] dicamento. Nam in quolibet prędicamento reperitur aliquid particulare, quod est pars subiectiua alicuius naturę communis, & aliquid indiuiduum, quod est in se indiuisum; & aliquid singulare, quod est diuisum ab alijs, vt hęc substantia, hęc quantitas, siue hęc qualitas, & sic de rebus contentis in alijs prędicamentis. Quodlibet enim tale potest dici quid particulare, quid indiuiduum, & quid singulare, secundum proprietates vocabulorum iam tactas.

Differentia inter indiuiduum & singulare. Quid sit singulare.

Particulare, Indiuiduū, & Singulare, sunt vocabula communia cuilibet prædicamento.

[C] Viso de proprietatibus vocabulorum communium omnibus prędicamentis, restat videre de proprietatibus quinque vocabulorum, specialiter respicientium prędicamentum substantię. Aduertendum ergo, quod proprietates trium vocabulorū assignauimus per tres distinctiones primas. sed per distinctionem quartam poterimus assignare differentias de vocabulis specialiter sumptis respectu prędicamenti substantiæ. Nam cum respectu prædicamenti substantiæ dicatur aliquid esse res naturæ, & esse hoc aliquid, dicemus, quòd ista duo vocabula sumpta sunt [D] per circumloquutionem: Reliqua verò tria, videlicet, quod in prædicamento substantiæ dicitur aliquid esse hypostasis, suppositum & persona, sumpta sunt secundum vsum, vel proprietatem vocabuli: possumus tamen inter hæc duo vocabula sumpta per circumloquutionem, videlicet quòd aliqua signata substantia dicitur esse res naturæ, aliqua dicitur hoc aliquid, dare differentiam per secundam distinctionem iam tactam, videlicet quòd aliquod vocabulum sumitur respectu naturę communis, & sic sumitur hoc vocabulum res naturę; nam illud dicitur

Res naturæ & Hoc aliquid, sunt vocabula per circumloquutioné.

Hypostasis, Suppositum, & Persona sumuntur secundū vsum & proprietatem vocabuli.

Discrimen inter rem naturæ, & hoc aliquid

citur res naturæ, quod est suppositum alicui naturæ communi, accipiendo commune largè, vel quod est commune idem secundùm numerum, sicut est natura diuina, quæ est eadem numero, & communis tribus personis, vel suppositis, vel quod est commune, secundùm speciem, sicuti natura humana, quæ eadem specie communis est multis suppositis humanis: vel quod est commune secundùm genus, sicut eadem natura Angelica secundùm genus est communis omnibus suppositis Angelorum. Patet ergo quomodo accipitur illud vocabulum, res naturæ, quia accipitur respectu naturæ communis; sed hoc vocabulum, hoc aliquid, accipitur respectu naturæ signatæ, sicut ex ipso vocabulo patet.

Discrimen inter hypostasim, suppositum, & personam.

Per quintam autem distinctionẽ, quòd impositio vocabuli aliquando fit per nomen primæ intentionis, aliquãdo per nomen secundę, dabimus differentiam inter suppositum, hypostasim, & personam: quia nomen suppositi est nomen secundę intentionis, sed nomen hypostasis, & personę sunt nomina primę intentionis. Nam tàm nomen hypostasis, quàm personæ est nomen impositum, non rebus, sed intentionibus rerum, sicuti est etiam hoc nomen species, vel genus; quia nulla res est, quæ sit species, vel genus. Homo enim animal, & talia sunt nomina primæ intentionis, & sunt nomina imposita rebus; sed postea quia videmus, quòd homo prædicatur de pluribus differentibus numero: sumitur nomen secundę intentionis, vel impositionis: Et vocamus tale quid, speciem: sic etiam quia animal prędicatur de pluribus differentibus specie, sumitur inde nomen secundæ intentionis, & dicimus tale quid esse genus.

Non datur nomen tertiæ intentionis.

Non tamen erit dare nomen tertię intentionis; quia omne nomen, vel fundatur immediatè in re, & tunc est nomen primę impositionis; vel non fundatur immediatè in re, sed in intentione recepta à rebus; & tunc quocunque modo fiat erit nomen secundę intentionis. Et quod dictum est de genere, & specie respectu hominis, & animalis; quia genus, & species sunt nomina secundę intentionis, homo, & animal primę intentionis, habet veritatem de supposito particulari indiui-

A duo, & singulari respectu hypostasis, & personę, quæ sunt nomina primę intentionis, vel impositionis.

Per sextam autem distinctionem, quia de pertinentibus ad prædicamentum substantiæ possunt imponi vocabula, vel prout substantia accipitur vt genus, vel prout substantia, vt analogum, posset reddi ratio de ijs, quæ sunt directè in genere substantię, & tanquam ea, quę se habent vt totum, & vt quid completum in tali genere, & de ijs, quę sunt in genere substantię non directè, sed per reductionem, & vt partes, siue sint partes in-
B tegrales, vt manus, & caput, siue essentiales, vt materia, & forma. Substantia enim prędicatur de toto integrali, vt de homine, & de partibus integralibus, vt de manu, & pede; sic etiam prędicatur de toto essentiali, vt de composito ex materia, & forma, & de partibus essentialibus, vt de materia, & forma. Vnde dictum est, quòd substantia dicitur tripliciter de materia, forma, & composito, ex ijs; sed non est substantia, quę est genus, sed quę est analogum. De solis enim
C compositis, & de solis ijs, quę se habent, vt quid completum in genere substantię, prędicatur directè substantia, quę est genus. Si ergo ordinaretur prędicamentum substantiæ, anima, quę est pars formalis, & caro, quæ est pars materialis, non caderent directè sub prædicamento, vel sub genere substantiæ, sed caderent à latere, ideo animatum, quod est differentia sumpta ab anima, quæ est pars formalis; vel inanimatum, quod sumitur à priuatione talis partis cadunt à latere: sic etiam corporeum, & incorporeum, quę sunt diffe-
D rentiæ sumptæ à parte materiali, cadunt etiam à latere. & ita ordinatur prædicamentum substantiæ secundum Porphyrium, vt substantia, alia corporea, alia incorporea. Corpus aliud animatum, aliud inanimatum: sunt enim in talibus tot æquiuocationes, vt magnam requirant industriam, qua possit se quis defendere ab æquiuocationibus illis. Nam corpus cadit in genere substantiæ directè; corporeum & incorporeum cadunt à latere: oportet ergo, quòd æquiuocè accipiatur corpus, quod cadit directè in genere re-

Substantia quomodo prędicatur

In ordinatione prædicamenti substantiæ per Porphyrium sunt [illegible]

spectu

spectu corporei, & quod cadit à latere: Nam corpus, quod cadit directè, dicit compositum ex materia,& forma: corporeum autem, quod cadit à latere, dicit differentiam sumptam ex parte materiali: sicut animatum, quod etiam cadit à latere, non dicit totum, sed dicit differentiam sumptam à parte formali.

Dubitatio.

Sed dubitaret forte aliquis, cum substantia, quæ dicit totum, cadat directè in genere: substantia verò, quæ dicit partem, siue materialem, vt materiam, siue formalem, vt formam, quæ sunt partes essentiales, non cadat in genere directè: Et quod dictum est de partibus essentialibus, veritatem habet de partibus integralibus, quia homo, & animal sunt in genere substantiæ directè; pes, & auris, quæ sunt partes animalis, non sunt in genere substantiæ directè, & completè,& vt totum; Vtrum posset totaliter accipi pars, & totum, vt vtrumque eorum caderet in genere directè?

Solutio.

Dicemus, quòd ad præsens possumus distinguere triplex, totum, essentiale, sicut compositum diuiditur in materiam, & formam; Integrale, quod diuiditur in suas partes quantitatiuas, sicut animal diuiditur in caput, & pedes. Et vniuersale, quod diuiditur in suas partes subiectiuas, vt animal, quod diuiditur in hominem, & leonem, quæ sunt partes eius subiectiuæ, de quorum quolibet directè, & completè prædicatur animal, & homo, qui diuiditur in Socratem, & Platonem,de quorum quolibet directè,& completè prædicatur homo.

Totum integrale est directè in genere: non autem partes: sic etiã totum essentiale: & partes eius.

Cùm ergo quæritur, quomodo accipi possunt totum, & pars, vt vtrumque sit directè in genere, & in prædicamento, dicemus, quòd totum integrale potest esse directè in genere: partes autem eius, secundum quod huiusmodi, nunquam sunt directè in genere: sic etiam totum essentiale, potest esse, & est directè in genere; partes autem eius essentiales, vt materia,& forma, secundum quod huiusmodi nunquam sunt directè in genere. Et ad hoc possunt referri verba Boetij, quòd relictis extremis, agit de medio: Nam extrema sunt materia, & forma, quæ non sunt in genere directè, medium autem est compositum ex vtris-

A que, quod est in genere directè. Sic ergo accipiendo totum, & partes integraliter, vel essentialiter, partes non sunt in genere directè, licet totum ibi possit esse directè; sed accipiendo totum, & partes pro toto vniuersali, & pro partibus subiectiuis, totum, & partes possunt esse in genere directè: immo si totum est in genere directè, partes subiectiuæ, sunt in genere directè. Dicimus enim de toto, & partibus subiectiuis, quòd si totum est in genere directè, quia possunt taliter accipi totum vniuersale, & partes ei subiectiuæ, quòd nec totum, nec partes essent in genere directè: nam caput est quoddam vniuersale ad omnia capita, & pes ad omnes pedes, tamen nec tale totum, nec tales partes sunt in genere directè. Diffusè autem loquuti sumus de hac sexta distinctione, vt possimus cauere ab æquiuocatione nominum, & vocabulorum impositorum toti, & partibus, & sciamus cognoscere, quomodo totum potest esse in genere, & non partes,& quomodo possunt esse directè in genere tàm totum, quàm partes.

Totum pro vniuersali sumpto, & partes, vt subiectiuæ, sunt in genere directè.

C Per septimam autem,& vltimam distinctionem, quæ fuit, quòd impositio nominis, & vocabuli aliquando sumitur ab aliquo sumpto generaliter, aliquando ab aliquo sumpto specialiter, possumus assignare rationem, vnde sumitur hoc nomẽ, vel hoc vocabulum, quod est hypostasis, & hoc nomen,vel hoc vocabulum, quod est persona. Nam hoc nomen, hypostasis sumptũ est generaliter pro omni eo, quod per se subsistit in genere substantiæ; sed hoc nomen,persona, sumptum est specialiter,solùm pro ijs,quæ subsistunt in natura rationali. Et inde est, quòd Boetius definit personam, dicens. Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia.

Vnde sumũtur hæc vocabula hypostasis, & Persona.

Quid sit persona.

Ex ijs autem possunt patere solutiones ad omnia quæsita,& ad omnia quę possũt queri secundùm hanc materiam,videlicet Vtrum in Christo sint plures hypostases, & plura supposita,& plura indiuidua,plures res naturę,vel plura quæcunque talia. Sed propter argumenta respondebimus ad quamlibet quęstionem per se,prout est per se proposita.

Cùm ergo queritur, Vtrum in Christo sint duę hypostases. Dici debet, quòd

Reſpõſio ad quęſitũ Articuli.

quod loquendo de hypoſtaſi, prout loquuntur Damaſcenus, vel Theologi, quòd hypoſtaſis eſt aliquid per ſe ſubſiſtens, ergo eſt ſubſtantia, ſic in Chriſto non poſſunt eſſe plures hypoſtaſes; quia non ſunt ibi plura per ſe ſubſiſtentia, ſed ſola perſona Verbi, vel ſola hypoſtaſis Verbi eſt ibi per ſe ſubſiſtens. Omnia autem alia aſſumpta à Verbo ſubſiſtunt, & habent eſſe in hypoſtaſi, vel perſona Verbi.

In Chriſto omnia ſubſiſtunt ſubſiſtentia Verbi.

RESP. AD ARGVM.

Maior argumẽti eſt vera de ſubſtãtia particulari, quæ eſt ſub genere directè: humanitas autem eſt ſub genere indirectè, vt forma totius.

Ad primum, in quo dicitur, quòd omnis ſubſtantia particularis, ſecundum proprietatem vocabuli poteſt dici hypoſtaſis. Reſpondeo verum eſſe, loquendo de ſubſtantia, quę eſt genus, ſub quo genere ſolùm directè collocatur ſubſtantia particularis, quę eſt hypoſtaſis, vel ſuppoſitum, ſi autem ſub ſubſtantia collocatur pars integralis, vt caput, vel pes, vel pars eſſentialis, vt materia, & forma, ſiue accipiatur forma pro forma partis, cuiuſmodi eſt anima; ſiue pro forma totius; cuiuſmodi eſt humanitas, talia non ſunt in genere directè, nec ſunt ſubſtantia particularis, loquendo de ſubſtantia, quę eſt genus, quia de tali ſubſtantia particulari non prędicatur ſubſtantia, quę eſt genus, cùm non ſit per ſe ſubſiſtens. Nam ſubſtantia, quę eſt genus, non prędicatur de ſubſtantijs particularibus, niſi de per ſe ſubſiſtentibus.

Hypoſtaſis Verbi vt eſt Deus, nõ eſt in genere ſubſtantiæ: ſed bene vt eſt homo.

Ad ſecundum dicendum, quòd quamuis hypoſtaſis Verbi non ſit in genere ſubſtantię, de qua loquimur, vt eſt Deus; eſt tamen in tali genere vt eſt homo; quia non eſt homo, niſi per humanam naturam, per quam non ſolùm eſt in eodem genere ſubſtantię cum alijs hominibus; ſed etiam eſt in eadem ſpecie hominis cum alijs hominibus, quia eſt verus, & naturalis homo per naturam humanam, ſicuti & alij homines.

Quodlibet ſuppoſitũ diuinum ſimul cum natura diuina poteſt aſſumere aliã naturam: non autẽ ſuppoſitum creatũ.

Ad tertium dicendum, quòd vna, & eadem hypoſtaſis non poteſt eſſe in pluribus ſpeciebus, ſiue in pluribus naturis ſpecificis conſtituentibus ipſam: ſed hoc eſt ſingulare in hypoſtaſibus, & in ſuppoſitis diuinis, quod quęlibet talis hypoſtaſis, & quodlibet tale ſuppoſitum poteſt ſupplere vices cuiuslibet alterius ſuppoſiti. Propter quod quodlibet ſuppoſitum diuinum ſimul cum natura diuina poteſt in ſe aſſumere aliam naturam, vt hoc non ſit contra rationem ſuppoſiti diuini, licèt ſit contra rationem cuiuslibet ſuppoſiti creati. Ad formam autem arguendi, quòd vna, & eadem hypoſtaſis non poteſt eſſe in pluribus naturis differentibus ſpecie, & multò minus in pluribus differentibus genere; verum eſt, ſi illæ plures naturæ ſic ſe habent, quòd non conſtituant naturam tertiam; nam quilibet etiam purus homo eſt in pluribus naturis, quia eſt in anima, & corpore, quæ ſunt plures naturæ, & plures ſubſtantiæ: ſed ſi illæ duæ naturæ, vel illæ duæ ſubſtantiæ conſtituunt naturam, & ſubſtantiam tertiam, quæ eſt humanitas, eſt falſum.

Quilibet purus homo eſt in pluribus naturis quæ conſtituunt vnam tertiam naturam.

Vel poſſumus dicere, quòd vna, & eadem hypoſtaſis non poteſt eſſe, &c. verum eſt, vt diximus, ſi illæ duæ naturæ non conſtituunt naturam tertiam: Et verum eſt, ſi illæ duę naturę, non conſtituentes tertiam, ſint de conſtitutione illius hypoſtaſis, vel ſuppoſiti, aliter autem non eſt verum. Nam in iſtis hypoſtaſibus, & ſuppoſitis creatis, vna, & eadem hypoſtaſis ſubſiſtit in natura ſubſtantiali, & in natura accidentali, vt in quantitate, & qualitate, quæ differunt genere; tamen ſola natura ſubſtantialis eſt conſtitutiua hypoſtaſis, non autem accidentalis: Sic eſt in propoſito, ſola natura diuina eſt conſtitutiua hypoſtaſis Verbi, non humana.

Vera eſt minor, ſi illæ duæ naturę non conſtituũt tertiã.

Vel ſi illæ duæ naturæ non conſtituentes tertiam ſint de conſtitutione ſuppoſiti.

Reſolutio Dub. I. Lateralis.

AD id autem, quod primo loco vlterius quærebatur, Vtrum in Chriſto ſint duo ſuppoſita.

Dicendum, quòd in Chriſto non ſunt duæ hypoſtaſes, nec duo ſuppoſita, ſi loquamur de ſupoſitis, & hypoſtaſibus realibus. Verum, quia omnes iſtę quęſtiones motæ ſunt propter intelligentiam primæ opinionis, vt poſſimus melius intelligere, quod prima opinio ponit; propter hoc ſciendum, quòd ſi benè conſideremus, quę ſint propria, & quid ponat vnaquęque præfatarum opinionum, patet quòd

quod prima opinio ponit personam Verbi **A** assumpsisse animam rationalem coniunctam carni; ex qua coniunctione resultauit quædam substantia, quę potest dici hypostasis, de qua quærebat quæstio prima; & quæ potest dici suppositum, de qua quærit hęc quæstio secunda.

Quomodo prima opinio suprapo sita autumat saluare Verbi incarnationem.

Propter quod secundùm opinionem primã in Christo sunt duæ hypostases, & duo supposita; hoc ergo modo prima opinio explicat incarnationem Verbi; quia persona Verbi assumpsit illam substãtiam resultantem ex coniunctione animæ, & corporis, quæ substantia poterat dici homo, **B** & poterat dici hypostasis, & suppositum, quam substantiam assumendo persona Verbi, facta est illa substantia, & facta est illa hypostasis humana, & facta est suppositum humanum, & facta est homo.

Refellitur prædicta opinio, seu potius error.

Sed istud non est intelligibile, quod hypostasis assumat hypostasim, vel quod suppsitum assumat suppositum; nam cùm hypostasis, & suppositum dicant aliquid, quod est per se exiftens; non est intelligibile, vt vnum per se existens assumat aliud per se existens, vel fiat ad per se existens: & potissimè quod aliquid per se **C** existens, manens tale, assumatur ab alio per se existente. Et ideo hanc primam opinionem, secundum quam in Christo sunt duę hypostases, & duo supposita, nullus ad pręsens tenet; sed quilibet reputat esse falsam, & sicut falsa meritò est repudianda. Nos ergo tenentes Catholicam veritatem ad quęstionem secundam. Vtrum in Christo sint duo supposita, asserimus respondendum esse, quòd nec duæ hypostases, nec duo supposita sunt in Christo, loquendo de suppositis realibus, vel de suppositis rei, quia in Christo non **D** sunt duę res per se existentes. Sunt enim in Christo duę naturę humana, & diuina, sed natura humana non est per se existens, sed sustentatur in hypostasi, & supposito, & persona Verbi: Propter quod non est in Christo nisi vna hypostasis, vnum suppositum, & vna persona.

Responsio Aegidij ad dubitationẽ primam lateralem.

Defensores primæ opinionis superius propositæ in Christo vnitatẽ personæ, falsò autumabant posse affirmari per solã denominationem à digniori.

Nititur autem hæc prima opinio saluare in Christo vnitatem personæ, & ponere in Christo duas hypostases, & duo supposita, per hoc: quod quando aliquid coniungitur alicui digniori, licèt possit constituere hypostasim, vel suppositum, non tamen facit, vel constituit personam. Substantia ergo illa constituta ex coniunctione animæ, & corporis, secundum opinionem primam, licèt sit quædam hypostasis, & quoddam suppositum, non meretur tamen dici persona, quia coniuncta est digniori per se, videlicet hypostasi, supposito, vel personæ diuinæ. Sed hoc dictum est valdè sophisticum, quia cùm natura humana sit natura rationalis, si illa substantia esset hypostasis, vel suppositũ assumptum à Verbo, quia enim esset natura rationalis, de necessitate esset persona, essent ergo in Christo duæ personæ, duæ hypostases, & duo supposita. Quorum trium quodlibet est falsum; & contra Fidem Catholicam.

Confutantur.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd loquendo de supposito reali, in Christo nõ sunt duo supposita, quia nõ sunt in eo duæ res per se existentes. Sed loquendo de supposito loquutionis, seu secundum modum loquendi, quia possent fieri de Christo plures loquutiones, quia Christus verè est Deus, verè est homo, verè fuit passus, verè creauit stellas, & quia huiusmodi loquutiones aliæ, & aliæ, non solùm possunt fieri de toto, sed etiam de partibus, quia Christus verè est capitatus, & habet caput, verè est manuatus, & habet manus: Ideo esse in eo hoc modo plura loquutionis supposita, seu secundum denominationem; & modum loquendi tantum, vt etiam communiter conceditur, non est inconueniens.

Resolutio Aegidij.

In Christo plura loquutionis supposita non autem realia, sed vnũ tantum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd licèt in Christo sint duæ naturæ; tamen non est in eo nisi vna hypostasis, vnum suppositum, & vna persona habens respectum ad illas duas naturas.

Suppositum Verbi habet respectũ ad duas naturas.

Ad secundum dicendum, quòd pars, propriè loquendo non dicit quid totum, nec quid completum, nec est in specie, nec in genere, quia non est per se existẽs: & ideo quod non est per se existens, siue sit pars, vt pes, & manus; siue sit aliquid aliud, idem erit. Natura ergo humana in Christo non est per se existens, vel subsistens, sed existit, & sustentatur in persona

Negatur antecedẽs, cũ sua probatione, quia pars, quæ non est per se subsistẽs propriè nõ est in genere, neque in specie, nec potest esse suppositũ.

· Aegid. super iij. Sent.

Aduertas Doctorē hic admittere suppositum Verbi in humana natura posse dici suppositum humanum.

sona Verbi, quod per naturam humanam dicitur suppositum humanum; Ipsa autem natura suppositum dici non debet.

Suppositum in diuinis non dicit suppositionē indignitatis, sed prædicationis.

Ad tertium dicendum, quod suppositum in Chtisto non importat suppsiotionem indignitatis. Aliàs personæ diuinæ non dicerentut supposita naturæ diuinæ. Huiusmodi etgo suppositio solummodo intelligenda est quantùm ad communitatem naturæ, ptout natura excedit prædicationem suppositi. Quod verificatut de Christo, ptout vna, & eadem persona existeas est suppositum in natuta diuina; quia de pluribus prędicatur Deus, quàm B persona Vetbi, quia ptædicatur de Patre, & Spiritu Sancto. Verificatur hoc etiam de persona Verbi, prout est suppositum in natura humana, quia de plutibus prędicatur homo, quàm prędicetur Christus; nam quilibet nostrum est homo, sed vnus solus est Christus.

Resolutio Dub. II. Lateralis.

AD id autem, quod secundo loco vlterius quęrebatur, Vtrum in C Christo sint pluta indiuidua. Potest patere solutio per iam dicta. Nam indiuiduum particulare, & singulare, possunt reperiri in quolibet prædicamento, & etiam talia nomina non solùm verificantur de toto, sed etiam de partibus; quia caput, manus, & pes, & quælibet talis pars potest dici quoddam particulare, quoddam indiuiduum, & quoddam singulare, vt hoc modo dici possint in Christo plura particularia, plura indiuidua, & plura singulatia, prout in eo sunt plures res prędicamentorum, & plures partes substantię; vnde, quia quęstio videtur quęrere de indiuiduo, prout est quid per se subsistens, ideo cum tali additione non est concedendum in Christo esse plura indiuidua, quia non sunt in eo plura per se subsistentia.

RESP. AD ARGVM.

Natura humana in Christo est indiuidua, vt vult Damas. sed nō per se subsistēs, vt vult argum. ita respōdetur ad secūdū.

Ad primum dicendum, quòd Intentio Damasceni est, quòd natura humana in Chtisto sit quid particulare, & quid indiuiduum; non tamen est intentio eius, quòd sit quid indiuiduum per se subsi- A stens. Propter quod in Christo non est nisi vnum indiuiduum per se subsistens.

Ad secundum dicendum, quòd natura humana in Christo est quid particulare, & indiuiduum, non tamen est pet se subsistens, vel existens, ex hoc non arguitur, quòd in Christo sint plura particularia, vel indiuidua per se subsistentia, vel per se existentia.

Collectio accidentiū est in natura humana tanquam in subiecto, nō tanquam in supposito per se subsistente.

Ad tertium dicendum, quòd illa collectio accidentium, est in humana natura tanquam in subiecto; si autem est in persona Verbi, hoc est mediante natura hu- B mana: ex hoc ergo non plus arguitur, nisi quòd natura humana in Christo est quoddam particulare, & quoddā indiuiduum: sed quòd natura humana in Chtisto sit quid pet se existens, non arguitur ex hoc, quòd in Chtisto sint pluta particularia, vel indiuidua per se existentia, vel pet se subsistentia.

Resolutio Dub. III. Lateralis.

AD id autem, quod quęrebatur, Vtrum in Christo sint plures res naturę. Dicimus, quòd hic loquimur de re naturę, prout est aliquid per se subsisteus; & ideo vt supra dicebatur in solutione argumentorum primę quæstionis, quòd hypostasis secundum proptietatem vocabuli dicit substantiam particularem, hoc intelligendum erat de substantiā particulari, quę per se, & directè est in genere substantię: quod propriè non competit ipsi naturę humanę in Christo: quia huiusmodi natura pet se, & directè non est in genere substantię, cùm non sit huiusmodi natura in Chtisto per se subsi- D stens; sed Christus per humanam naturam, in qua subsistit, secundùm quod est huiusmodi, est per se in genere substantię. Sic etiam dicemus in proposito, quòd humana natura in Christo non est res naturę, vt hic de re naturę loquimur, sed ipsa persona Christi est res duatum naturarum: quia est res natutę humanæ, per quam est in genete substantiæ: & est res natutæ diuinæ, per quam non est in genere substantiæ, sed est super omne genus.

Natura humana in Christo nō est directè in genere substanciæ, sed Christus per humanam naturā est directè in genere substantiæ.

Natura humana in Christo nō potest dici res naturæ propriè loquendo.

RESP.

RESP. AD ARGVMENTA

Ad primum dicendum, quòd persona Verbi non constituitur simpliciter, & absolutè in esse, per naturam humanam; constituitur tamen in hoc esse, quia per eam constituitur, & dicitur esse homo. Propter quod non arguitur, quòd natura humana in Christo sit res naturæ, sed quòd persona Verbi, per naturam humanam est homo, & est res naturæ humanæ.

Persona Verbi nō cōstituitur simpliciter in esse per naturā humanam: sed bene in hoc esse, idest humanum, secūdū quod est res humanæ naturæ.

Ad secundum patet solutio per iam dicta; quia enim natura humana in Christo non est per se subsistens; ideo non est res naturalis sui ipsius, sed persona Verbi per naturam humanam est res naturalis, & filius naturalis Matris; sicut per naturam diuinam est res naturalis, & filius naturalis Patris.

Maior argumenti est insufficiens, quia res naturalis debet esse per se subsistēs, quod nō cōpetit naturæ humanæ in Christo.

ARTIC. II.

Vtrum Dei Filius assumpserit hominem. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p.q.4.ar.3.ibid.Medina.Suar.Vasquez super eodem art.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd homo sit assumptus à persona Verbi, & quòd Dei Filius assumpserit hominem, quia in Psalmo dicitur: *Beatus quem elegisti, & assumpsisti*, &c. quod exponitur de Christo homine: ergo &c.

Ps. 64.

Preterea. Dei Filius est homo; aut ergo est homo, quem assumpsit, aut homo quem non assumpsit; sed non est homo, quem non assumpsit, quia tunc Christus non esset IESVS, sed esset Petrus, vel Iacobus. Est ergo homo, quem assumpsit; quo posito manifestè concluditur, quòd assumpserit hominem.

Præterea. Dei Filius assumpsit animam & corpus vnita ad inuicem; quia corpus non vnitum animæ est inanimatum corpus, & vt hic loquimur de assumptione,

A est corpus inassumptibile: sed corpus vnitum animæ rationali dicitur esse homo: cùm ergo illa vnio corporis ad animam rationalem in Christo non sit minoris efficaciæ, quàm in alijs hominibus, talis vnio facit hominem, multò magis hoc facit in Christo; ergo Christus assumpsit hominem.

Præterea. Hęc est vera, quòd Christus est homo; sed ista veritas non potest esse ex parte assumentis, quia tunc Christus fuisset homo ab ęterno: est ergo ista veritas, quòd Christus, vel Dei Filius est B homo, ex parte assumpti, ergo assumpsit hominem.

Pręterea. Damasc. lib. 3. cap. 13. ait, *Christus totum hominem, & omnia, quæ sunt hominis assumpsit, præter peccatum:* ergo idem quod prius.

IN CONTRARIVM est, quia assumens non est assumptum: ergo Dei Filius cùm sit homo, non assumpsit hominem.

Pręterea. Si Dei Filius assumpsit hominem, constat, quòd non assumpsit hominem in vniuersali; assumpsit ergo ho-C minem in particulari; sed homo in particulari est idem, quod persona; hoc ergo posito, Dei Filius assumpsit personam, quod falsum est, & hęreticum dicere.

RESOLVTIO.

Verbum non assumpsit hominem, idest personam, vel suppositum, ex Concilio Constantinopolitano: & quando in Sacra Scriptura, vel dictis Sanctorum reperitur hominem esse assumptum, intelligendum est, semper hominem sumi pro D *humana natura.*

RESPONDEO dicendum, quòd cùm queritur, Vtrum persona Verbi assumpserit hominem, vel hęc quęstio quęrir, quid dicendum sit ad quęstionem propositam, vel quid dicendum sit, secundùm opinionem primam. Propter quod declarandum, mouentur huiusmodi quęstiones. Verùm quia prius extirpandi sunt errores à cordibus audientium & postea in huiusmodi cordibus est veritas inserenda; sicuti vbi bonum semen est seminandum, prius sunt inde spi-

nę,

Quid cogatur respondere ad quæst. tenentes, quod ex unione animæ, & corporis in Christo resultauit quædam substantia quæ secundum proprietatem vocabuli potest dici homo.

nę, & tribuli extirpandi. Hinc scire debemus, quòd qui sequuntur primam opinionem, coguntur dicere, quòd persona Verbi, vel Dei Filius assumpserit hominem. Ponit enim illa prima opinio, ex coniunctione animę, & corporis resultare quandam substantiam, quę secundùm proprietatem vocabuli potest dici homo: Ex quo sequitur, quòd persona Verbi, vel Dei Filius assumpsit hominem. Seripta tamen communia dicunt, hanc opinionem esse falsam, quia nullo modo verum est, quòd homo sit assumptus: dicunt tamen hanc opinionem non esse hereticam: sed hoc est dicere oppositum in adiecto: Nam cùm Fidei non possit subesse falsum, dicere de pertinentibus ad Fidem aliquid falsum, non esse hereticum, est opposita implicare. Dupliciter autem posset aliquis excusari, vel quia dictum illud non pertinet ad Fidem, dato etiam, quòd sit falsum; vel quia dictum illud possit habere sanum, & verum intellectum. Nullo autem istorum modorum poterimus excusare, hanc primam opinionem non esse hereticam: Nam quòd dicatur homo assumptus, cùm Dei Filius assumens naturam humanam, sit homo, & assumens non sit assumptum; verum, & sanum intellectum habere non potest, quòd sit homo assumptus, nisi accipiatur homo, non secundùm proprietatem vocabuli, vt significat in concreto, sed vt est idem, quod humanitas, vel quod humana natura; vt pro tanto dicatur, persona Verbi assumpsisse hominem, quia assumpsit naturam humanam; secundùm quem modum exponendi, non est ire ad mentem primę opinionis, ponētis assumptam quandam substantiam à Verbo, constituentem suppositum, quę substantia, secundùm proprietatem vocabuli, potest dici homo. Nec etiam potest excusari prima opinio ab errore, quòd hoc non sit dictum de pertinentibus ad Fidem; cùm Fides nostra potissimè esse debeat de Deo incarnato, & de Deo homine facto; iuxta illud Symboli Athanas. *Est ergo Fides recta, &c.*

Refellitur dicta opinio cū censura.

Aduertendum ergo cùm quęritur. Vtrum homo sit assūptus à persona Verbi, vel à *Dei* Filio, talis quæstio quærit tàm de assumptione actiua, quid sit assumens, quàm passiua, quid sit assumptum. Propter quod sciendum, quòd assumens non potest pertinere ad aliquod suppositum creatum, nec ad aliquam naturam creatam. Et sicut assumere actiuè, non potest pertinere ad aliquod creatum, nec ad suppositum, nec ad naturam; sic assumi, passiuè non potest propriè competere alicui increato, nec supposito, nec naturæ: sed assumere actiuè potest competere alicui rei increatæ, tam naturæ, quam supposito. Assumi verò passiuè potest competere creatæ naturæ, sed non supposito. Quod autem assumere actiuè possit competere naturæ increatæ, vel supposito, potest esse per habita manifestum. Nam assumere potest dicere, vel ipsam actionem, vel terminum actionis: si dicat ipsam actionem, sic competit toti Trinitati, quia tota Trinitas operata est incarnationem illam: Sic etiam competit naturæ diuinæ; quia ideo indiuisa sunt opera Trinitatis, quia indiuisa est eorum substantia, vel natura. In diuinis etiam potest esse actio absoluta, sicut est intelligere, & velle, & esse actio transiens in exteriorem materiam, sicut est creare, vel aliquam personam diuinam carnem assumere, quod agere attribui potest diuinæ substantiæ, vel naturæ: ergo assumptio, vt dicit actionem, potest attribui tàm diuinis suppositis, quàm diuinæ naturæ. Sed vt dicit terminum actionis, quia assumptio illa humanitatis terminata est ad diuinum suppositum, & ad personam Verbi; & mediante diuino supposito terminata est ad naturam diuinam: ideo assumptio actiuè sumpta, siue dicat actionem, siue terminum actionis, potest competere diuino supposito, & diuinæ naturę. Sed assumptio actiuè sumpta non potest competere supposito creato, quia nullum suppositum creatum potest supplere vices alterius suppositi. Nec etiam potest competere naturæ creatæ, quia huiusmodi assumptio non est facta per actionem creaturæ, sed solùm per actionem diuinam, ad quam spectat facere de creatura, quod sibi placet. Sic ergo dicendum est de assumptione actiuè sumpta.

Assumere dicit vel actionē, vel terminū actionis.

Assumptio vt est actio competit tā diuinis suppositis, quā diuinæ naturæ.

Assumptio actiue sumpta non potest competere supposito creato nec naturæ creatæ.

Sed si loquamur de assumptione passiuè sumpta, sic assumi, potest competere natu-

naturæ creatæ, quia natura creata, vt natura humana, est assumpta à Verbo; sed nullo modo potest competere supposito, hoc enim repugnat ratione suppositi, quia hoc est assumi, ad aliud sumi, & non habere per se, nec in se, sed per aliud, & in alio esse. Et quia est de ratione suppositi, etiam creati habere per se esse, contra rationem suppositi est assumi.

Quid sit assumi.

Cum ergo quæritur, Vtrum homo sit assumptus, quia homo secundum proprietatem vocabuli importat humanum suppositum, cùm contra rationem suppositi sit assumi, negandum est simpliciter, quòd homo sit assumptus à persona Verbi. Et si inueniatur in sacra Scriptura hoc dictum iuxta illud Psal. *Beatus, quem elegisti, & assumpsisti*, concedendæ sunt tales loquutiones, non simpliciter, sed cum expositione, vt dicatur homo assumptus, prout non stat pro supposito, sed pro natura. Est enim homo assumptus, non quia suppositum, sed quia humanitas, vel humana natura est assumpta. Vnde Glos. exponens illud Dauid: *Beatus quem elegisti &c.* ait: *Beatus est enim homo, quem tu elegisti, idest quo indutus es in tempore, quo eras in principio Verbum; & quem assumpsisti in vnitatem, ipsius hominis naturam tibi vniendo, non personam.* & subdit: *naturam quippe illius hominis assumpsit, pro quo illum hominem assumpsisse dicitur, non personam.*

Quomodo sint intelligenda loca Scripturæ sacræ cum sonant hominem esse assumptum. Ps. 64.

Soluta est ergo quæstio, quòd non est asumptus homo, nisi accipiatur homo, non pro persona, vel pro supposito, sed pro natura humana. Verùm, quia diximus opinionem primam esse erroneam reputaram, & anathematizatam in Concilio Constantinopolitano: Ideo referemus verba eiusdem Concilij, prout ea posuerunt Magistri in suis quæstionibus de incarnatione Verbi. Sic enim iacent verba præfati Concilij: *Si quis introducere conatur in mysterio Christi duas subsistentias, siue duas personas in vnam personam secundùm dignitatem, & honorem, & adorationem, sicut Theodorus, & Nestorius, insinuantes, quòd sumpserit talia, anathema sit.* Et subditur ibi: *Nec adiectionem personæ, vel subsistentiæ suscepit Sancta Trinitas, incarnato vno de Sancta Trinitate Dei Verbo.* Patet ergo ex his

Resoluitur quæstio ex verbis Côcil. Constantinopol.

A verbis hæreticam reputatam esse opinionem primam, ponentem hominem esse assumptum, & asserentem in Christo duo supposita, vel quod idem est, duas subsistentias, & duas substantias, loquendo de substantia, quæ per se, & completè est in genere substantiæ, quia omnis talis substantia particularis est quoddam suppositum, & si sit naturæ rationalis, est quædam persona.

RESP. AD ARGVMENTA.

B Ad primum patet solutio per iam dicta; quia dicitur esse assumptus homo, non simpliciter, & absolutè, sed cum hac expositione, prout homo stat pro natura humana, non pro persona, vel supposito.

Assumere hominē dupliciter, vel simpliciter, vel prout stat pro natura humana.

Ad secundum dicendum, quod Christus est homo, quem non assumpsit, sed est homo, cuius naturam assumpsit. Et ideo Christus est homo IESVS, quia illius hominis, scilicet IESV, humanam naturam assumpsit. Non est autem Petrus, Iacobus, vel Ioannes, quia nullius C illorum naturam humanam assumpsit.

Esse hominem dupliciter, vel quem assumpsit, vel cuius naturam assumpsit.

Ad tertium dicendum, quòd non est ex inefficacia, quòd res assumpta à Christo, vel alia coniuncta corpori in Christo non constituit hominem, seu suppositum, sed humanam naturam tantùm, quia ex vnione facta ad personam Verbi natura humana non constituit personam, vel suppositum, sed sustentata est in eadem persona, vel supposito Verbi in esse constituto: nec hoc pertinet ad indignitatem illius naturæ sic assumptæ: sed est ad magnam gloriam, & dignitatem eius.

Naturā humanam nō constituere suppositū dupliciter, vel ex inefficacia, vel ex præuētione qua vnitur ad suppositū diuinū, hoc asseritur, illud negatur.

D Ad quartum dicendum, quòd homo significat humanam naturam existentem in aliquo supposito, & ideo. Christus est homo: hæc est vera ex parte assumentis, quantum est ex parte diuini suppositi, & est vera ex parte rei assumptæ, videlicet ex parte naturæ humanæ.

Quod autem arguebatur, ergo tunc Christus fuisset homo ab æterno, patet, quòd opus est vtrumque concurrere ad hoc, vt verificetur propositio: Nam licèt suppositum diuinum sit ab æterno, non tamē fuit assumens ab æterno: ideo Christus fuit homo in tempore non ab æterno.

Christū esse ab æterno, intelligi potest duobus modis, vel quoad suppositum, & hoc admittitur, vel quoad naturam, & hoc negatur, & idcirco nō est homo ab æterno, quia ad id, & suppositi, & naturæ æternitas exigitur.

Ad

Christus assumpsit totũ hominẽ, idest omnia quæ spectat ad naturam humanam.

Ad quintum dicendum, quòd siue in dictis Sanctorũ, siue sacræ Scripturæ, vel Doctorum inueniatur, quòd homo sit assumptus, exponendum est, homo, idest humana natura. Cum ergo Damasc. ait, Christus assumpsit totum hominem, exponendum est, idest totam naturam, vel exponendum est, quòd assumpsit totum hominem, quia assumpsit omnia, quæ pertinent ad naturam humanam, & hoc sine peccato, quia non assumpsit peccatum.

ARTIC. III.

Vtrum homo in Christo dicat aliquid aliud, quàm compositum ex anima rationali, & carne. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.p.3.q.4.art.3.

TERTIO quæritur, Vtrum homo dicat aliquid aliud, quàm compositum ex duabus substantijs, anima scilicet rationali, & carne. Et specialiter quæritur de homine Christo.

C

Et videtur quòd non. Quia homo non dicitur æquiuocè de Christo, & Petro; sed cùm dicitur homo de Petro, non dicit, nec prædicat aliud, nisi compositum ex duabus substantijs; ergo eodem modo erit in Christo.

Præterea dicitur in Symb. Athan. *Sicut Anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*: Sicut ergo in puro homine se habent anima rationalis, & caro; ita in homine Christo se habent Deus, & homo: sed anima rationalis non est de intellectu carnis, nec è conuersò, ergo in homine Christo Deus non est de intellectu hominis, nec è conuersò.

D

Præterea. In Christo nihil est, præter tres substantias; si ergo homo in Christo significat, vel importat omnes illas tres substantias, verè dici potest, quòd Christus est homo tantùm; sed hoc est falsum; ergo &c.

A

Preterea. Totum non dicitur vniri parti, sed pars toti: si ergo homo in Christo diceret omnes illas tres substantias, tunc homo in Christo diceret totum; non ergo ibi propriè esset vnio ad personam Verbi, vel ad Dei Filium, cùm vnio non sit respectu totius. ergo &c.

IN CONTRARIVM est. Quia nihil aliud est homo, nisi habens humanitatem: cùm ergo in Christo habens humanitatem sit Deus, vel ipse Dei Filius: ergo in Christo, hoc, quod dicitur homo, aliquo modo significat ipsum Deum.

B

Preterea. Hoc nomen homo, verè predicatur de Dei Filio, non accidentaliter: ergo in hoc nomine, homo, quantùm ad Christum, importatur ipse Dei Filius, & sic idem quod prius: ergo &c.

RESOLVTIO.

Homo in Christo non solùm dicit compositum ex anima, & carne, sed etiam suppositum diuinum: sicut in cæteris hominibus non solùm dicit naturam humanam, sed etiam suppositum humanum: quia nomen significat formam primariò, & aggregatum secundariò: ideo hoc nomen, homo, semper significat naturam in supposito: in Christo autem non est nisi suppositum diuinum: propterea dicit hominem, & Deum simul.

RESPONDEO dicendum, quòd scripta communia quæstionem propositam sequuntur modo grammaticali: nam quia apud Grammaticos omne nomen significat substantiam, & qualitatem; ideo nituntur scripta communia declarare in significato nominis, quid se habet vt qualitas, quid vt substantia. Dicunt ergo, quòd in nomine duo est considerare: illud, à quo imponitur nomen, & hęc est qualitas nominis: & illud, cui imponitur, & hoc est substantia nominis: Et quia omne nomen importatur ab aliqua forma, quę se habet, vt qualitas, & alicui, quod se habet, vt substantia, ergo omne nomen significat substantiam, & qualitatem.

Opinio aliorum.

Sed hoc est mirum, quòd qualitas nominis sit principalior in significatione nominis,

In significatione nominis qualitas est principalior ipsa substantia.

minis, quàm substantia; cum semper qualitas intelligatur aliquid additum substantiæ. Propter quod si volumus sequi modum ipsius Donati, qualitas accidit nomini. Nam inter accidentia nominis qualitas computatur, quæ duplex est, propria, & appellatiua; vt dicatur qualitas propria, cùm nomen imponitur vni tantùm, vt Socrates, vel Plato: dicatur autem communis, vel appellatiua, cùm nomē ex sua impositione imponitur multis; Nam quantum ad substantiam non differunt homo, & Socrates, quia quodlibet eorum significat substantiam, & naturam humanam; sed differunt quantùm ad qualitatem; quia Sortes significat naturam, & substantiam humanam cum qualitate propria; quia est nomen proprium: sed homo significat illam eandem naturam, & substantiam cum qualitate communi, & appellatiua; quia homo est nomen commune, & appellatiuum.

Donatus Grammaticus.

Cùm ergo sit de ratione nominis, vt hic de nomine loquimur, prout est quædam pars orationis, significans substantiam cum qualitate propria, vel commune cum casu, oportet, quòd taliter ibi accipiantur substantia, & qualitas, vt conueniant omni nomini. Nam etiam ipsum nihil, cùm sit nomen, significat substantiam, & qualitatem cum casu. Accipiatur ergo hic pro substantia ipsum significatum nominis, vel id, quod significat nomen, ergo per substantiam, nihil, erit id, quod significat nihil, vel nihilum, pro qualitate vero erit modus significandi propriè, vel appellatiuè.

Obiectio. Sed dices, vt quidam obijcere consueuerunt: duplex est qualitas nominis, essentialis, & accidentalis. Qualitas enim propria, vel appellatiua est qualitas accidentalis, verùm præter hanc qualitatem accidentalem, quæ est duplex propria, & appellatiua, est dare etiam qualitatem essentialem.

Solutio. Sed hoc dictum, vel seipsum impedit, vel oportet tali dicto dare aliquam explicationem. Nam cùm dicimus de pronomine, quod veram substantiam, & qualitatem acquirit mediante demonstratione, vel relatione, & ideo dicunt Grammatici, quòd pronomina, si à demonstratione, & relatione cadant, inutilia sunt:

A cùm ergo per demonstrationem, & relationem aliquando acquirant pronomina qualitatem propriam, vt cùm dicitur: Ego Petrus sedeo, & tu Ioannes ambulas. Aliquando qualitatem communem, & appellatiuam, sicut Poeta dicit, Ego cœlum tono, & tu mare da pluuiam; cùm Cœlum, & Mare sint nomina appellatiua, quia multi sunt cœli, & multa sunt maria: nam omnes congregationes aquarum, quęcunque sint illæ, possunt appellari Maria, iuxta illud Gen. 1. *Congregationes aquarum appellauit Maria.* non

B est ergo nisi duplex qualitas, propria, & appellatiua; & vtramque huiusmodi qualitatem pronomina, quæ de se meram substantiam significant, possunt acquirere mediante demonstratione, vel relatione.

Dubitatio. Sed quæres, Vtrum illud dictum, quòd qualitas nominis potest sumi essentialiter, & accidentaliter, possit habere bonum intellectum? Ad quod dici potest,

Solutio. quòd nomen, vt distinguitur à pronomine essentiale est ei, quod significat substantiam, & qualitatem, sicut essentiale

C est pronomini, vt distinguitur à nomine, quod significet meram substantiam sine qualitate: sed propter hoc non dabimus nisi dupplicem qualitatem, propriam, & appellatiuam, quam de se importat nomen, vt distinguatur à pronomine: & ea de se priuatur pronomen. vt distinguatur à nomine. Hoc tamen non obstante, illa duplex qualitas, quę de se competit nomini, & non pronomini, inter accidentia nominis computatur.

Opinio propria. Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, soluendam esse aliter proposi-

D tam quęstionem, quid in Christo significet hoc nomen, homo. Ad cuius euidentiam sciendum est, quòd Philosophus in 8. Metaph. mouet quęstionem de significato nominis, quid significet nomen, Vtrum significet formam, vel aggregatum. Et soluit, quòd significat vtrumque, scilicet formam, & aggregatum; sed non eodem modo; quia de intellectu primario, vel principaliter nomen significat formam: secundariò verò significat aggregatum, vt exponit communiter ibidem.

Nomen primariò significat formas, secundariò aggregatum.

Si ergo hęc volumus adaptare ad Christum

ſtum ſumemus per formam, naturam, ſi- A cut ſumit, & accipit Magiſter ſent. d. 5. nomine formæ debemus intelligere plenitudinem naturalem. Chriſtus ergo habet in ſe duplicem formam Deitatis, & humanitatis, quia habet in ſe duplicem plenitudinem naturalem Deitatis, & humanitatis. Eſt enim plenus, & perfectus Deus, & plenus, & perfectus homo. Et ſicut nomine formæ poſſumus intelligere in Chriſto ipſam naturam, tàm diuinam, quàm humanam, ſic nomine aggregati poſſumus intelligere ipſum ſuppoſitum aggregantis, ideſt connectentis, & vnientis in ſe, ideſt in perſona ſua, vnam naturam, ideſt humanam, alteri naturæ, ideſt diuinæ. B

In Christo forma sumitur pro natura & aggregatis pro supposito.

Philoſophus tamen hanc quæſtionem: Vtrum nomen ſignificet formam, vel aggregatum, videtur proſequi de forma partis, vt, Vtrum hoc nomen animal ſignificet animam, vel ipſum totum animal. Nos autem poſſumus hanc quæſtionem proſequi de forma totius, quia hoc modo magis ſpectat ad propoſitum, videlicet, Vtrum hoc nomen, homo, ſignificet formam, ideſt naturam humanam, C ſiue humanitatem, vel ſignificet ſuppoſitum, quod habet eſſe in humanitate. Sequendo viam Philoſophi dicemus, quòd ſignificet vtrumque. Nam licèt homo de ſe principaliter videatur ſignificare formam, ideſt humanitatem, tamen quia humanitas non habet eſſe, niſi in ſuppoſito, quia humanitas non poteſt per ſe ſubſiſtere ſine ſuo ſuppoſito: propterea in Chriſto, & in quolibet puro homine, homo, principaliter ſignificando humanitatem, oportet, vt ſignificet, & includat in ſuo conceptu ſuppoſitum, in quo D ſubſtentetur illa humanitas; cum ſine ſuppoſito, nec ipſa humanitas, neque alia quæcunque natura creata poſſit per ſe ſubſiſtere. Differenter ergo loquemur de ſubſiſtere, reſpectu naturæ creatæ, & reſpectu naturæ diuinæ: nam reſpectu naturæ createę dicemus hoc eſſe ex indigentia eius, quia non eſt ſuum eſſe; ideo non poteſt per ſe eſſe, nec per ſe ſubſiſtere, ſed ſubſiſtit in ſuo ſuppoſito: ſeu non eſt ſic de natura diuina, vt ſit ex indigentia eius; nam nomen indigentię in diuinis non recipimus, ſed eſt ex fœcunditate

Quæstio hæc a Philosopho examinatur de forma partis: sed ab Aegidio etiam de forma totius.

Cur nulla natura creata possit per se subsistere.

eius, quòd vna, & eadem numero exiſtens, eſt, ſiue habet eſſe in pluribus ſuppoſitis.

Cùm enim natura diuina ſit ipſum ſuum eſſe, & ipſum ſuum ſubſiſtere, quia in Deo, vt dicit Auguſt. lib. 7. de Trinit. cap 5. idem eſt eſſe, & ſubſiſtere, non indiget ſuis ſuppoſitis ad ſui ſubſiſtere, ſicut indigent naturę creatę. Nam cum ſuppoſita diuina ſint res relatę, eſſentia autem, & natura diuina ſit res abſoluta, quia vt dicit Auguſt. lib. 7. de Trinit. c. 1. ſi eſſentia diceretur relatiuè, eſſentia non eſſet eſſentia, quia relatiua habent pro fundamento aliquod abſolutum, iuxta illud eiuſdem Auguſtini: *Omne quod relatiuè dicitur, eſt aliquid, excepto eo, quod relatiuè dicitur:* non autem, quod eſt abſolutum, habet pro fundamento ipſum relatiuum: Non ergo, vt dicimus, ex indigentia, ſed ex fœcunditate, natura diuina habet eſſe in pluribus ſuppoſitis, quę non ſunt plura abſoluta, ſed plura relata, quorum ſemper fundamentum eſt aliquod abſolutum.

D. P. Aug. lib. 7. de Trinit. c. 5.

His itaque excurſis dicamus, quòd cùm homo in Chriſto ſignificet formam, ſignificat naturam creatam, quę ex ſui indigentia exigit eſse, & ſubſtentari in aliquo ſuppoſito: conſequens eſt, quod hoc nomen, homo, tàm in Chriſto, quàm in alijs hominibus ſignificet naturam humanam, & ſuppoſitum ſubſtentans naturam illam: aliter tamen, & aliter, quia in Chriſto hoc nomen, homo, ſignificat humanitatem, quę eſt natura creata, & ſignificat ſuppoſitum diuinum, quod eſt ſuppoſitum increatum, ſed in omnibus alijs hominibus hoc nomen, homo, ſignificat naturam creatam, & ſuppoſitum creatum; ideo quilibet alius homo eſt purus homo, ſed Chriſtus ſic eſt homo, vt ſit Deus, & homo: cum ergo quęritur, quid ſignificet, homo. Dici debet, quòd tàm in Chriſto, quàm in alijs hominibus hoc nomen, homo, ſignificat naturam, & ſuppoſitum, ſed aliter, & aliter; quia aliter in Chriſto, & aliter in alijs hominibus, vt eſt per habita manifeſtum,

RESP.

RESP. AD ARGVM.

Ad primnm dicendum, quod tàm in Christo, quàm in alijs hominibus hoc nomen, homo significat naturam humanam in supposito; at in alijs suppositis homo significat naturã humanam, quę est natura creata in supposito creato; sed in Christo significat naturam humanam, quę est natura creata in supposito diuino: quod est suppositum increatum: ideo de intellectu ipsius Christi, & de significatione eius, licèt quantum ad formam, & naturam humanam sit quid creatum, tamen, quantum ad suppositum, de intellectu eius est ipse Deus, qui est suppositum increatũ. ideo Damas. lib. 3. c. 3. vult, quòd de significato Christi vt est homo, sit etiã ipse Deus: quod quidem verum est quantum ad suppositum. Nam hoc nomen significat naturam humanam in supposito, quod est quid increatum, & verus Deus.

Decèptu seu significato Christi est ipse Deus, ita vt semper intelligatur homo Deus

Ad secundum dicendum, quod non oportet, cum aliquid se habet, vt continens, vel vt comprehendens, vel vt nectens aliqua, vt vnum contentum sit de intellectu alterius contenti; sed sufficit, vt ambo contenta sint de intellectu ipsius continentis. Hoc ergo intelligimus nomine Christi, scilicet, quòd est Deus, & homo, & quòd est habens in se Deitatem, & humanitatem: Non ergo oportet in talibus, generaliter loquendo, Deum esse de intellectu hominis, & è conuersò; nec oportet Deitatem esse de intellectu humanitatis, & è conuersò, sed sufficit, Deum, & hominem, Deitatem, & humanitatem esse de intellectu Christi. Hoc enim intelligitur nomine Christi, scilicet Deus, & homo, vel quòd est humanatus, habens in se Deitatem, & humanitatem.

Ad minorẽ argumenti dicitur non esse necessarium vt vnũ contentum sit de intellectu alterius contẽti, sed quòd omnia contenta sint de intellectu continẽtis & ita in Christo intelligimus Deum, & hominem.

Ad tertium dicendum, quod licèt nomen principaliter significet formam, tamen oportet etiam, vt significet suppositum habens huiusmodi formam. Homo ergo prædicatur de Christo, vt dicit formam humanam in tali supposito: quo pacto designat tres substantias, duas ex parte formæ humanę, & tertiam suppositi: & ideo non concedimus, quòd

Nomẽ principaliter significat formam secundariò suppositum habens formam.

A Christus sit tantum homo, quia ratione etiam suppositi est Deus; cum ipsum suppositum in Christo sit quid increatum, & verus Deus.

Ad quartum dicendum, quòd hoc est singulare in Christo, vt natura humana non sit de constitutione sui suppositi, & habeat se vt pars ad totum, idest ad suum suppositum. In Christo autem non possumus omnia saluare, quæ sunt de ratione partis, & totius, sicut in alijs hominibus; aliqua tamen ibi possumus saluare, & aliqua non. Sed cum quæritur,

Natura humana in Christo se habet vt pars ad totum, licèt in eo nõ possimus saluare omnia, quæ sunt de ratione totius & partis.

B Vtrum hypostasis, & persona Verbi, quæ erat simplex ante incarnationem, post incarnationem possit dici composita: poterunt omnia ista patere.

DISTINCTIONIS VI.

Pars Tertia Principalis.

De vnitate, & simplicitate suppositi in Christo Domino.

C

QVAESTIO VNICA.

DEINDE quęritur de tertio principali, scilicet de pertinentibus ad secundam opinionẽ, quæ videtur in hoc differre à prima; quia prima cum falsò poneret in Christo duo supposita, ideo concedebat Christum esse duo neutraliter, de hoc igitur quæritur.

D

Primò. Vtrum Christus sit duo neutraliter.

Secundò, quia ex hoc videtur sequi, quòd in Christo sit duplex esse, quęremus. Vtrum in Christo sit vnum esse.

Tertiò. Quia secunda opinio ponit personam Verbi post incarnationem fuisse compositam, quæritur. Vtrum hoc sit verum.

ART. I.

Vtrum Christus sit duo neutraliter. Conclusio est negatiua.

AD primum sic proceditur, Videtur, quòd Christus sit duo neutraliter. Nam Christus est vnus vnitate increata, quæ est Deitas, & vnitate creata, quę est humanitas, sed hęc vnitas non est illa, ergo Christus est saltem duo neutraliter.

Pręterea. Christus est vnus vnitate personę, sed non est vnus vnitate naturę: cum ergo quęlibet natura sit aliquid, Christus erit aliquid, & aliquid: ergo erit duo aliquid, ergo erit neutraliter, dato quòd non sit duo masculinè.

Pręterea. Christus, secundum quod Deus, est aliquid, quod est Pater, secundum quod homo est aliquid, quod est Mater; sicut ergo Pater, & Mater eius sunt aliquid, & aliquid, ita Christus erit aliquid, & aliquid, duo saltem neutraliter: ergo &c.

Pręterea. Christus est aliquid passibile, quia est homo, & aliquid impassibile, quia est Deus; sed esse passibile naturaliter, & esse impassibile naturaliter, est esse aliquid, & aliquid, & est esse duo saltem neutraliter: ergo &c.

Pręterea. secundum Damasc. lib. 3. c. 7. *Christus est totus vbique, sed non est totum,* quod non posset, nisi esset aliud, & aliud: ergo &c.

Prætereà. Christus non est tantùm homo, sed vt est homo, est aliquid vnum: si ergo non est tantùm homo, non est tantùm vnum, ergo si non est tantùm vnum, erit duo saltem neutraliter.

IN CONTRARIVM est. Quia omne quod est, ideo est, quia vnum est. Si ergo Christus non esset vnum, etiam neutraliter, nihil esset.

Pręterea. Maior est differentia, & maior est distantia humanę naturę ad diuinam, quàm accidentis ad substantiam, sed accidens cum substantia non ponit in nu- A merum; quia aliquod suppositum non est duo neutraliter, propter hoc, quod habet in se substantiam, & accidens: ergo sic Christus non est duo neutraliter, propter hoc quod habet in se naturam humanam, & diuinam.

Pręterea. Quando aliqua non sunt vnum, non pręedicantur de re inuicem, sed in Christo Deus prędicatur de homine, & è conuersò. dicit enim August. 1. de Trin. c. 13. *Talis est enim illa susceptio humanitatis in Christo, vt Deum faceret hominem, & hominem Deum;* sed hoc non esset nisi Deus, & homo in Christo essent B vnum, ergo &c.

RESOLVTIO.

Christus non est plures masculinè, quia masculinum genus dicitur tantum de re subsistente: neutraliter tamen potest dici plura secundum quid, quia neutrum dicitur tàm de re subsistente, quàm non subsistente, non tamen plura simpliciter, quia est tantùm vnum suppositum, sed secundùm quid.

C RESPONDEO dicendum, quòd in solutione quęstionis propositę triplici solutione vtemur. primò distinguemus, quomodo differt esse vnum, vel plura neutraliter, & masculinè: & vtrùm idem sit concedere Christum esse plura neutraliter, & esse plures masculinè. Secundò distinguemus inter esse vnum, vel plura simpliciter, vel modo aliquo, & secundum quid. Tertiò distinguemus de prædicatione in recto, vel in obliquo. Nam dato, quòd in Christo sint plura, D Vtrum possit congruè dici in recto, quòd Christus sit illa plura, vel sic oporteat nos concedere in Christo esse plura, vt tamen Christus non sit illa plura. *Ordo quæstionis soluenda.*

Propter primum sciendum, quòd etiam vt communiter dicitur: Neutrum genus de se est informe, & indistinctum: Masculinum verò de se est formatum, & determinatum, & idem etiam est secundum communem nostrum vsum loquendi, quia masculinum non prædicatur, nisi de re perfecta, & subsistente; sed neutrum genus prędicatur de vtraque, videlicet de re perfecta, & imperfecta, de subsisten- *Neutrū genus est de se informe: masculinū autem est formatum.*

A sistente, & non subsistente. Et ideo dictum est *neutrum*, quia non refert vt vnum istorum sit quodlibet eorum, & possit dici neutrum, siue sit subsistens, siue non subsistens, siue perfectum, siue imperfectum; propter quod concedimus: humanitas, vel albedo Petri, *neutrum*, idest quod sit aliquid, sed non concedimus *masculinum*, quod sit aliquis, at verò de ipso Petro, qui est quid perfectum, & subsistens, concedimus vtrumque tàm masculinum, quòd est aliquis, quàm neutrum, quòd est aliquid.

B Si ergo hæc volumus adaptare ad Christum, concedemus de Christo vtrumque genus, videlicet, quod est aliquis masculinè, & quod est aliquid neutraliter; sed de humana natura in Christo concedi potest neutrum, sed non masculinum. Concedimus enim de humana natura in Christo, quòd sit aliquid, sed non concedimus quòd sit aliquis masculinè. Hæc autem distinctio potissimè locum habet in natura creata, quæ non prædicatur de suo supposito. Nam nullus homo est sua humanitas, immo nec ipse Christus, qui est singulari modo homo, est sua humanitas. Verùm non habet locum hæc distinctio in natura diuina, quæ propter sui simplicitatem prædicatur de suis suppositis. Nam Christus, qui est suppositum in vtraque natura, licèt non sit sua humanitas, est tamen sua Deitas. Humanitas ergo etiam in Christo ita est aliquid, quòd non est aliquis, sed Deitas Christi est aliquis, & aliquid, quia est ipse Christus. Sic ergo dicendum est secundum primam distinctionem, vbi distinguitur inter genus neutrum, & masculinum, & vbi distinguitur inter esse plura neutraliter, & esse plures masculinè.

De Christo conceditur vtrumq; genus masculinum, & neutrum: non autem de natura humana, sed benè de natura diuina.

Deitas Christi est ipse Christus.

C Sed huic distinctioni oportet addere secundam distinctionem, videlicet, prout esse plura etiam neutraliter, potest esse dupliciter, vel simpliciter, vel aliquo modo, & secundum quid: quia enim in Christo est duplex natura etiam substantialis, cum non solùm natura diuina in Christo sit substantia, sed etiam humana; propter quod vtraque natura Christi, quantùm ad rem in hoc conueniunt, quòd vtraque est substantia: tamen quantùm ad modum differunt; quia natura diuina in Christo est substantia, & habet modum substantialem; quia est de constitutione Verbi; sed natura humana in Christo, licèt sit substantia, habet tamen modum accidentalem, quia non constituit suppositum Verbi, sed substentatur in huiusmodi supposito, iam in esse constituto. Et in hoc sequitur modum accidentis, quia nulla accidentia constituunt suum suppositum, sed solum substentantur in supposito iam in esse constituto. Cum ergo in Christo sit duplex natura, diuina, & humana, & quælibet prædicetur de ipso, licèt aliter, & aliter, quia natura diuina prædicatur de Christo in concreto, & in abstracto. Christus namque est Deus, & Christus est Deitas: sed humanitas prędicatur quidem de Christo in concreto, quia Christus est homo; sed non in abstracto, quia non est humanitas: oportet ergo concedere, quòd Christus aliquo modo sit plura neutraliter, licèt non sit plures masculinè: si enim humanitas esset aliquid, & aliquis, Christus non solum esset plura neutraliter, sed etiam esset plures masculinè.

Esse essentialiter contingit simpliciter, & secundùm quid.

Natura humana in Christo, licet sit substantia, habet tamen modum accidentis.

Natura diuina prædicatur de Christo in concreto, & in abstracto: sed natura humana solum in concreto.

Christus est plura neutraliter, nō autem plures masculinè.

D Quibus declaratis, patet, quòd licèt Christus aliquo modo possit dici plura neutraliter, non tamen potest dici plures masculinè. Aduertendum tamen, quòd etiam neutraliter Christus non potest dici plura simpliciter, sed si Christus dicitur esse plura quantumcúque neutraliter, hoc est aliquo modo, & secundum quid. Nullo tamen modo potest dici Christus plures masculinè. Masculinè ergo Christus est omninò vnus, quia non est nisi vnum suppositum, & vna persona: & ideo non est nisi vnus aliquis. Neutraliter verò potest dici plura, non simpliciter, sed aliquo modo, & secundum quid. Quæ omnia sic declarantur. Nam tota difficultas in hoc quæsito surgit ex natura humana in Christo, non ex natura diuina: licèt enim natura diuina in Christo sit aliquis, & aliquid, natura tamen humana ita est aliquid, quod non est aliquis: Tamen Christus, vel Dei Filius ante incarnationem, sicut nullo modo erat plures masculinè, ita nullo modo erat plura neutraliter. Erat enim vnum masculinè, & vnum neutraliter, per omnem modum loquendo, vt possumus in tanta materia.

Christus masculinè est omninò vnus: neutraliter potest dici plures non simpliciter, sed secundū quid.

Natura humana in Christo ita est aliquid, quòd nō est aliquis, sed natura diuina est aliquis, & aliquid.

Nam semper cùm de diuinis loquimur, vbi omninò insufficientes sumus ad loquendum, semper cum timore, & cautela loqui debemus. Sic ergo dicendum est de Christo, vel de Dei Filio ante incarnationem, sed post incarnationem omninò oportet nos concedere, Christum esse aliquo modo plura. Nam Sortes sedens non est omninò idem, cum se ipse stante. Dicere ergo Christum, sicut nos veritas cogit, esse passibilem, & impassibilem, circumscriptibilem, & incircumscriptibilem, & esse Deum, & hominem, & non esse aliquo modo plura, stare non potest. Propter quod sciendum, quòd sicut in istis creaturis, quamdiu est diuersitas suppositorum, omnis alia vnitas est vnitas secundùm quid, vt Petrus, & Ioannes, quia sunt diuersa supposita, quantumcunque sint vnum specie, quia quilibet est homo, vel vnum genere, quia quilibet est animal, si quæreretur, Vtrum sint plura, vel vnum, diceremus, quòd sunt plura simpliciter; si autem sunt vnum, hoc est quodammodo, & secundùm quid: sic è conuersò, quando aliqua plura prædicantur de vno, & eodem supposito, si quæratur à nobis, Vtrum illud, & vnum suppositum sit plura, vel vnum; certum est, quòd vnum simpliciter, cùm sit vnum suppositum: si autem est plura, hoc est quodam modo, vel secundùm quid. Propter quod soluta est quæstio, quia Christus cum hoc, quod non est plures masculinè, quia non duo, sed vnus est Christus; nec etiam simpliciter, & absolutè loquendo non est plura neutraliter, cùm non sit nisi vnum, & idem suppositum Verbi, de quo dicuntur omnia, quæ dicuntur de Christo.

Stante diuersitate suppositorũ omnis alia vnitas est secũ quid. & stante vnitate suppositi omnis alia pluralitas est secũdum quid.

Solutio quæstionis.

Verùm, quia in principio huius solutionis fecimus tertiam distinctionem de recto, & obliquo; quia aliud est quærere Vtrum in Christo sint plura, vel Vtrum ipse Christus sit plura; ita vt etiam in recto plura prædicentur de Christo. Nam si quęstio proponitur hoc modo: Vtrum in Christo sint plura, plana est responsio, etiam simpliciter loquendo, quòd in Christo sint plura, cùm in Christo sint duæ naturæ, diuina scilicet, & humana, quarum vna non est alia: & ex quibus non constituitur vna natura tertia, dicente Damasceno lib. 3. cap. 3. *In Christo Iesu non est communem speciem accipere*: quod potissimè verificatur de natura diuina, & humana, quæ sunt in Christo, quæ non sunt vna natura; nec ex eis constituitur vna tertia communis natura. Sed si quæratur in recto, Vtrum Christus sit plura; si natura humana posset in recto prædicari de Christo, sicut prædicatur diuina, vt si posset verè dici, quòd Christus sit humanitas, sicuti verè dicitur, quòd Christus sit *Deitas*; tunc nulli dubium, quòd sicut in Christo sunt plura, idest plures naturæ simpliciter, ita Christus esset plura, idest plures res simpliciter; sed cùm natura humana non prædicetur de Christo in abstracto, sed solùm in concreto, vt includit, & implicat suppositum, propter identitatem, & vnitatem suppositi, non est concedendum, quòd Christus sit plura simpliciter, sed solum quòd est plura quodam modo.

Aliud est quærere Vtrũ in Christo sint plura, & vtrum Christus sit plura.

Damasc. lib. 3. cap. 3.

Natura humana non prædicatur de Christo in abstracto, sed in concreto.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd argumentum non concludit aliud, nisi, quòd in Christo sunt plura, & sunt in eo plures vnitates; sed cùm in Christo sit vnum, & idem suppositum, quod est vnum vtraque vnitate, licèt argumentum concludat, quòd in Christo sint plura simpliciter; non tamen concludit, quòd Christus sit plura simpliciter, de quo est principalis quęstio nostra.

Argumentũ cõcludit in Christo esse plura simpliciter, nõ autem Christum esse plura, primũ cõceditur, secundũ negatur.

Ad secundum dicendum, quòd licèt Christus sit aliquid, & aliquid, quia est *Deus*, & homo, & sicut esse *Deum* est esse aliquid, ita etiam esse hominem est esse aliquid, tamen quia non est nisi vnum, & idem suppositum, quod est sic aliquid, & aliquid; ideo Christus, simpliciter loquendo, non est plura, quia non est plura supposita.

Christus est aliquid, & aliquid.

Ad formam arguendi, quòd Christus non est vnus vnitate naturæ, dici potest, quòd si vtraque natura prædicaretur de supposito, vel de persona Verbi in recto, & in abstracto, ita vt verè dici posset, quòd suppositum Verbi est humanitas, sicuti verè dicitur, quòd est Deitas, argumētũ esset info-

Quia natura humana nō prædicatur in recto & in abstracto de supposito Verbi, sed tātū in concreto implicando suppositum, quod cū sit vnum, propter dualitatem naturarū, nō dicitur duo simpliciter, sed vnus propter vnitatem suppositi.

insolubile; sed quia humanitas non prædicatur de Christo, nisi in concreto, & implicando suppositum; quantumcunque in Christo sit pluralitas naturarum propter vnitatem suppositi, Christus simpliciter loquendo, non est plura; tamen si esset vera prima opinio, quam reputauimus erroneam, quòd in Christo essent plura supposita, simpliciter concedendum esset, quod Christus esset plura.

Quia humana natura nō prædicatur de Verbo in abstracto, sed tantum in concreto, ideo argumentū non concludit.

Ad tertium dicendum: Si illud, quod Christus habet à Matre: scilicet naturam humanam: prædicaretur de Christo in recto, & benè dictum esset, quòd B Christus esset humanitas, sicuti benè dicitur, quòd est Deitas, oporteret nos cōcedere etiam simpliciter Christum esse plura; sed vt dictum est, cum humanitas non prædicetur de Christo, nisi in concreto, & implicando suppositum propter vnitatem suppositi, non est concedendum simpliciter Christum esse plura.

Aduertendum ergo, quòd propter pluralitatem naturarum in Christo est aliquid, & aliquid; quia quælibet natura in Christo est aliquid; sed licèt Deitas in Christo possit dici aliquid neutraliter, & C aliquis masculinè; quia Deitas etiam in abstracto prædicatur de supposito; tamen humanitas in Christo, licet neutraliter possit dici aliquid, tamen masculinè non debet dici aliquis: quia non prædicatur in abstracto de suo supposito. In Christo ergo non sunt plures masculinè: tamen possunt dici in Christo plura neutraliter, licet simpliciter loquendo, propter vnitatem suppositi, Christus non sit plura, etiam neutraliter.

In Christo nō sunt plures masculinè; sed plura neutraliter, nō simpliciter, sed sm quid.

Ad quartum dicendum, quòd neutrum simpliciter plus dicit, quàm masculinum, D quia neutrum potest verificari de substantia, & accidente, quia substantia est aliquid, & albedo est aliquid: tamen masculinum non sic verificatur de vtroque: quia licet albedo sit aliquid, non tamen est aliquis, quia non constituit de se suppositum; & sicuti neutrum, non tamen masculinum, dicitur de substantia, & accidente, sic dicitur de parte, & toto, & de perfecto, & imperfecto, quia & totus homo est aliquid, & manus eius est aliquid; & tàm perfectum, quàm imperfectum potest dici aliquid: sed masculinè

Neutrum plus dicit quam masculinum.

A pars non debet dici aliquis; quia non constituit de se suppositum. Nullus enim diceret, quòd manus, & pes essent aliquis, quia talia non constituunt de se suppositum, sic & aliquid in neutro dicitur tàm de natura, quàm de supposito. Cùm ergo neutrum genus se extendat ad naturam, & ad suppositum, ad partem, & ad totum, ad substantiam, & ad accidens, ideo aliqua concedimus de Christo masculinè (puta est vbique totus) quod non concedimus de eo neutraliter (scilicet, est vbique totum) quia tunc sequeretur, quòd secundùm quamlibet naturam, & secundùm quamlibet sui partem esset vbique totum. Magis ergo concludit, quod in Christo est aliud, & aliud, quàm quòd Christus sit aliud, & aliud; quia in Christo est alia, & alia natura, est alia, & alia pars, quia est in eo manus, & pes, & caput: quòd licèt in Christo sint hæc, non tamen est hæc: quia non vtraque sua natura, nec est aliqua sua pars. Concedimus ergo in Christo esse plura: sed non concedimus simpliciter ipsum esse plura, nisi modo, quo dictum est.

Christus est vbique totus, sed non vbique totū.

Ad quintum dicendum: sufficit ad hoc, vt Christus non sit tantùm vnum, quòd sit aliquo modo plura, sed non oportet, vt sit plura simpliciter.

Christus nō est plura simpliciter, sed secundum quid.

ARTIC. II.

Vtrum in Christo sit tantùm vnum esse. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 17. art. 2. Caiet. Siluius ibid. Rada tom. 3. contr. 7. art. 2. Ricch. in 3. d. 6. q. 5. D. Bonau. d. 6. ar. 1. Cap. d. 6. q. 1. Aellius d. 6. §. 3. Suar. disp. 35., sect. 2. Aluar. disp. 75. Val. t. 4. q. 17. disp. 1. punct. 1. Cabr. ad 3. p. q. 17. disput. 1.

SECVNDO quæritur, Vtrum in Christo sit tantùm vnum esse. Et videtur, quod non. Quia omne esse est à forma: ergo anima rationalis in Christo dat sibi aliquod esse; quia semper forma substantialis dat esse, & etiam ali-

quod esse dedit Deitas: ergo in Christo sunt duo esse.

Præterea. Vnum esse est Filij, & Patris; si ergo non est nisi vnum esse in Christo homine; ergo erit vnum esse illius hominis, & Dei Patris; sed nulla est maior vnio, quàm illa, quæ est secundùm esse: ergo humanitas est vnita Deo Patri, & Deus Pater est humanatus, quod est falsum.

Præterea. Definitio est oratio, indicans quid est esse rei, sed Christus in eo quod homo, habet eandem definitionem cum Petro; & in eo quod Deus non habet eandem definitionem cum ipso; ergo non est in Christo tantùm vnum esse; quia tunc secundùm omnem modum Christus haberet eandem definitionem cum alijs hominibus.

Arist. 2. de anim. t. c. 37. Præterea, secundùm Philosophum, 2. de anima: *Viuere viuentibus est esse*, sed in Christo est duplex viuere, vel duplex vita, videlicet humana, qua fuit in morte priuatus, & diuina, qua non fuit priuatus in morte: ergo &c.

IN CONTRARIVM est. Quia omne esse competit rei per se subsistenti; si ergo in Christo esset duplex esse, essent in eo duo per se subsistentia, & duo supposita, quod est falsum.

Præterea. Quorum non est vnum esse, vnum non prædicatur de alio; si ergo Christus haberet aliud esse in eo quod Deus, & aliud in eo quod homo; tunc in Christo non prædicaretur Deus de homine, nec è conuersò, quod est falsum; quia idem Christus est Deus, & homo: ergo &c.

Præterea. Vnius rei vnum est esse; sed Christus est vna res, vna persona, vnum suppositum; ergo &c.

RESOLVTIO.

In Christo sunt plura esse essentiæ, quia plures naturæ subsistantur in supposito diuino: est tamen vnũ esse subsistentiæ, quia est in eo vnum tantùm suppositum: & licèt naturæ diuinæ competat subsistere, tamen comparata ad subsistentiam suppositorum non ponit in numerum. Natura verò humana in Christo non habet aliam subsistentiam à subsistētia Verbi.

A RESPONDEO dicendum, quòd aliqui distinguunt, & benè, vt in suis scriptis notauerunt, triplex esse, videlicet esse essentiæ, esse actuale, & esse subsistentiæ: prosequemur ergo quæstionem propositam secundùm hoc triplex esse. Esse itaque essentiæ est illud, quod indicatur per definitionem, vel esse essentiæ, est idem, quod ipsa essentia, quæ potest tripliciter accipi; quia quædam essentia est potentia pura, vt essentia materiæ, quædam est actus purus, vt essentia diuina, quædam est composita ex potentia, & actu, sicut essentia cuiuslibet creaturæ, quæ potest per se habere esse. Esse essentiæ quid, & quotuplex.

B Cùm ergo quæritur, Vtrum in Christo sint plura esse, si quæris de esse essentię, quod est idem, quod ipsa essentia, certum est, quòd in Christo sunt plura esse, quia sunt in eo plures essentiæ, & naturę, humana scilicet, & diuina. Sed si sit quęstio de esse actuali, videndum est, quid sit tale esse; & quę fuit necessitas ponendi tale esse, & quem modum sequitur tale esse. In Christo plura esse essentiæ.

C Sciendum ergo, quòd esse actuale rei est id, quod causatur ab essentia rei, secundùm quem modum dicimus, omnem rem creatam habentem per se esse, dici compositam ex essentia, & esse. Res ergo creatę, quia non sunt suum esse, sed participant esse: ideo realiter differunt in eis essentia, & esse. Ex ijs autem patere potest, quid sit actuale esse. Sed si quęratur, quę fuit necessitas ponendi tale esse sic realiter differens ab essentia? Dicimus, quòd sicut transmutatio fecit scire materiam, & actio formam; ita creatio fecit D nos scire, quòd essentia est realiter differens ab esse, & quòd omnis creatura per se existens, vel potens per se existere est composita ex essentia, & esse. Hoc enim intelligimus nomine creaturę, vt sit de nihilo facta, & de se sit nihil, vel de se sit non ens. Et ideo oportet, vt illa non sit ipsum esse, sed sit participans esse: Propter quod ponere cogimur in omni creatura realiter differre essentiam, & esse: Sicut enim in omni creatura transmutabili ad formam cogimur ponere compositionem ex materia, & forma, quia potest perdere formam, & acquirere formam; sic quęlibet creatura transmutabilis

Quid sit esse actuale, & necessitas ponendi illud.

In creaturis realiter differre essentia ab esse.

bilis ad esse, est composita ex essentia, & esse: quia per creationem acquirit esse, & sibi derelicta, desineret esse.

Sed adhuc aliqui, proteruientes, dicunt, quid est istud esse? Et nos quæremus ab eis, quid est forma? Nam sicut forma nihil est aliud, quàm quædam perfectio materię, & omnes res transmutabiles sunt compositæ ex materia, & forma; sic esse non est nisi quędam perfectio ipsius essentiæ, & omnes res creabiles, quia de se non habent esse, sed sunt priuatæ esse; ideo sunt compositæ ex essentia, & esse: sicut res naturales, quia materia de se dicit quid priuatum forma, ideo sunt compositæ ex materia, & forma. Benè ergo dictum est, quòd sicut transmutatio fecit scire materiam esse differentem a forma; sic creatio fecit scire essentiam esse differentem ab esse.

Creatio facit scire essentiã differre ab esse sicut trãsmutatio, materiam à forma.

Declarato ergo quid sit actuale esse, & quę fuit necessitas ponendi, essentiam esse differentem à tali esse: volumus declarare, quem modum sequatur huiusmodi actuale esse: dicemus enim, quòd semper sequitur modum formæ: nam omnis creatura, vel est composita ex materia, & forma, sicuti sunt res naturales: vel sunt ipsa forma sicut intelligentiæ, quas communi nomine vocamus Angelos, inter quas secũdùm naturam infimum gradum tenet anima rationalis: & quia omnis creatura in eo quod creatura est composita ex esse, & essentia, cùm esse immediatè sequatur formam, siuè illa forma sit perfectio materiæ, siuè sit per se existens: Ideo cùm quæritur, quem modum sequatur actuale esse: cogimur dicere, quòd sequitur modum formæ: quia huiusmodi esse immediatiùs innititur formæ quàm materię. Quapropter benè dictũ est, quòd omne esse est à forma: & sicut esse actuale est à forma, sic sequitur modum formæ. Propter quod si forma substantialis rei est partibilis, & extensa, esse actuale, quod sequitur ipsam, est partibile, & extensum: si autem forma sit impartibilis extensione carens, esse actuale, sequens eam, erit impartibile, & extensione carens; ideo esse lapidis est extensum; quia forma lapidis est quid extensum, & esse animæ rationalis, & multò magis esse intellectuale est quid impartibile, & extensione carens, quia anima rationalis, & intellectiua sunt impartibiles, & extensione carentes. Essentia rei ergo, vel eius quidditas est obiectum intellectus: propter quod esse actuale non est de necessitate rei, vel de necessitate ipsius essentiæ, vel ipsius quidditatis, vt est quid intelligibile, sed est de necessitate eius, vt est effectus agentis. Et ideo est quæstio irrationabilis, Vtrum Deus possit facere essentiam sine esse, vel è conuersò. Nam cùm Deus non possit facere aliquid, quod non sit effectus eius: & etiam, quia vt ait Commentator, nullius agentis est facere, quod repugnat effectui: Ideo cum esse, & essentia sint de compositione rei, vt est effectus agentis: impossibile est essentiam aliquam creatam esse in effectu, sine suo esse actuali ab ea realiter differente, vel è conuersò. Si ergo de tali esse actuali differente ab essentia sit quæstio, Vtrum in Christo sint talia duo esse, patet, quòd quantùm ad diuinam naturam, vel essentiam, talis quęstio locum habere non potest; quia diuina essentia, vel natura, est idem, quod suum actuale esse. Si autem sit quæstio de essentia, & natura humana, patet, quòd non est ibi nisi vnum tale esse; quia non est in eo, nisi vna humanitas, vel vna natura humana. Assumpsit ergo Christus humanam essentiam, vel naturam cum omni sua perfectione: aliter enim non esset perfectus Deus, & perfectus homo. Ad quod dictum declarandum, possumus assumere verba Damasc. lib. 3. c. 14. *Totum hominem assumpsit, vt totum hominem curaret, quia quod inassumptibile est, incurabile est.* Natura ergo humana, & quæcunque perfectio ipsius naturę non est assumpta a supposito, vel à persona Verbi, vt constituens tale suppositum, vel talem personam, sed vt substentata in tali supposito, vel persona. Non sunt ergo in Christo duo esse, nisi accipiatur esse pro esse essentiæ, quod est idem, quòd essentia, & natura; quia sunt in Christo duę essentię, vel naturę. Immo possumus etiam concedere tres ibi essentias; quia natura, & essentia humana composita est ex duabus essentijs, videlicet ex essentia animę rationalis, & carnis.

Esse actuale non est de necessitate ipsius quidditatis, vt est quid intelligibile: sed bene vt est effectus agentis.

Impossibile est essentiã aliquã creatam esse in effectu sine suo esse.

Damasc. lib. 3. cap. 4.

In Christo nõ sunt duo esse, nisi esse sumatur pro essẽtia, immò in eo vt sic possumus cõcedere tres essentias.

His itaque transcursis restat videre de

esse

esse subsistentię. Vtrum in Christo sit vnum esse tale tantùm. Sciendum ergo, quatenus oportet nos dicere, quòd subsistere conueniat diuinæ essentiæ, vel naturæ, & oportet nos dicere, quòd subsistere cuilibet diuino supposito, vel personæ cõueniat. Quod autem subsistere conueniat diuinæ essentiæ, vel naturæ, patet per Augustinum, qui cùm lib. 7. de Trin. cap. 1. dixisset, quòd *essentia se habet ad esse, sicut sapientia ad sapere, & potentia ad posse*; postea dicit eodem lib. cap. 4. quòd *in Deo idem est esse, & subsistere*: si ergo esse potissimè competit diuinæ essentiæ, & in Deo idem est esse, & subsistere, oportet, quòd subsistere competat diuinæ essentiæ. Rursus oportet, quòd subsistere competat diuino supposito, vel personæ; nam, vt communiter dicimus, suppositum, vel persona Verbi subsistit in duabus naturis, diuina scilicet & humana: cum in tanta materia à dictis communibus non sit recedendum: & cum facta sit assumptio humanæ naturæ in supposito, vel in persona Verbi, vt est distinctum à supposito Patris, vel Spiritus Sancti; quia solus Filius assumpsit carnē, & solus Filius est incarnatus, non Pater, nec Spiritus Sanctus, ideo oportet, quòd subsistere competat cuilibet diuino supposito. Dicemus ergo, quod subsistere importat habere per se actuale esse: & tunc competit diuinæ essentiæ, vel naturæ, quæ non differt à suo actuali esse, sed est idem, quod suum esse: & ideo, vt superius arguimus, quia nihil magis competit rei, quàm illud, quod est idem sibi; ideo esse potissimè competit diuinæ essentiæ, vel naturæ. Et quia esse per se est idem, quod subsistere, ideo loquendo hoc modo de subsistere, oportet quod subsistere potissimè competat diuinæ naturæ, & essentiæ, cui per se potissimè competit esse, quia est idem, quod suum esse; sic ergo accipiendo subsistere idem est, quod esse fundamentum omnium: nam sicut fundamentum substentat omnia, ita essentia diuina est fundamentum omnium. Dicemus autem, quòd in diuinis non sunt nisi duo, absolutum, & respectiuum: vt dicit Boet. in lib. de Trin. *In diuinis non sunt nisi duo prædicamenta, substantia, & relatio*. Si ergo in diuinis sunt infinitæ perfectiones; quia est ibi bonitas, magnitudo, sapientia, iustitia, & cæteræ tales perfectiones, omnes transeunt in substantiam, & vnum, & idem absolutum sunt, & vna, & cadem substantia: & sicut substantia, vel essentia in diuinis dicit quid absolutum; ita suppositum, vel persona in diuinis dicit quid relatiuum: ideo in diuinis non est nisi vna essentia, vel natura; quia non est ibi nisi vna res absoluta; sed sunt ibi tria supposita, vel tres personæ, quia sunt ibi tria relata, vel tres relatæ. Si ergo loquamur de subsistere, prout idem est, quod esse fundamentum, sic subsistere, potissimè competit diuinæ essentiæ, quæ dicit quid absolutum; nam absolutum respectu relatiui se habet vt fundamentum. Et hoc modo verificatur dictum August. 7. de Trin. cap. 1. *Omne quod relatiuè dicitur est aliquid, excepto eo, quod relatiuè dicitur*, quia semper relatiuum tanquam fundamentum præsupponit aliquod absolutum, in quo fundatur. Nam relatiuum vt relatiuum, non est aliquid, sed ad aliquid & quia non potest esse ad aliquid, nisi sit aliquid: ideo semper relatiuum tanquam fundamentum pręsupponit aliquid absolutum. Et ideo si subsistere accipiatur pro eo, quod est idem, quod esse fundamentum; tunc subsistere potissimè competit diuinę essentię, vel naturę, quæ de se non dicitur relatiuè, sed absolutè.

Sed si subsistere accipiatur, prout idem est, quod sub natura communi sistere, vel sub natura communi stare, sic subsistere competit cuilibet diuino supposito, vel personæ; quia quodlibet diuinum suppositum stat sub natura diuina, quę est communis tribus. Hoc enim modo quodlibet diuinum suppositum stat sub natura diuina, quia quodlibet diuinum suppositum non prędicatur nisi de vno solo, scilicet de ipso; sed natura diuina tanquam communis tribus prędicatur de quolibet illorum trium, tàm in abstracto, quàm in concreto; quia quęlibet diuina persona, & suppositum est Deitas, & est Deus; nec tamen propter hoc sunt tres Deitates, vel tres Dij, sed vna Deitas, & vnus Deus. Nec tamen debet mirari aliquis, quòd diuina supposita, quæ dicuntur relatiuè, & habent esse relatiui, sint per se subsistentia;

D. P. Aug. lib. 7. de Trin. c. 1. Diuinæ essentiæ competit subsistere.

Quid importet subsistere.

Boet. lib. de Trinit.

D. P. Aug. 7 de Trin. c. 1

Si subsistere sumatur prout est idem quod esse fundamentũ, sic cõpetit naturæ diuinę: si vero sumatur prout est idẽ quod sub natura cõmuni sistere, sic cõpetit cuilibet diuino supposito.

tia; & competat eis per se subsistere, quia plus de stabilitate habet, & immutabilitate diuina relatio, quàm quæcunque substantia creata: & ideo magis debemus mirari, si supposita creata, quæ sunt substantia creata, quantumcunque non relatiuè, sed absolutè sumpta, possunt per se subsistere; quia multo magis diuina supposita relatiuè sumpta, plus per se subsistunt, cum dictum sit, quòd plus est diuina relatio, & plus habet stabilitatis, & immurabilitatis, quàm quæcunque substantia creata.

Plus habet de stabilitate diuina relatio, quàm quælibet substantia creata.

B Omnibus ergo his expeditis, cum quæritur, vtrum in Christo sit tantùm vnum esse, accipiendo esse pro subsistere; patet quod non est in Christo nisi vnum tale esse, vel vnum subsistere; quia non est ibi nisi vnum subsistens. Natura autem humana, quam assumpsit Christus, non in co vt quod per se subsistens, seu existens; sed vt sustentatur in supposito, vel persona Verbi tanquam in per se subsistente. Et si dicas, quod naturę diuinę competit per se subsistere, & supposito diuino competit per se subsistere; patet, quòd per se subsistere, & vt competit naturę diuinę, C & vt supposito diuino, non sumitur eodem modo. Et si sumeretur eodem modo, non propter hoc in Christo esset, nisi vnum subsistere; quia natura diuina comparata ad diuinum suppositum non ponit in numerum cum illo, nec è conuersò, & comparata ad omnia supposita non ponit in numerum cum illis, nec è conuersò: nam si Pater est gignens, Filius res genita, Spiritus Sanctus vt procedens; natura autem vel essentia diuina, nec gignit, nec gignitur, nec procedit; non tamen propter hoc sunt quatuor res, sed tres res relatę, D & vna absoluta non ponens in numerum cum illis tribus relatis; ita quòd nullo modo debemus concedere in Deo esse quatuor res, vel quaternitatem; sed tres rès, idest Trinitatem, & vnitatem; quia est ibi Trinitas suppositorum; & vnitas essentiæ; sed ibi quaternitas nullatenus est ponenda.

Obiectio.

Solutio.

Ad quęstionem ergo principalem, cùm quæritur, Vtrum in Christo sit tantùm vnum esse: si quęras de esse essentiæ, quod est idem, quòd essentia, possumus ibi concedere duo esse, sicut ibi concedi- A mus duas essentias, vel naturas. Sed si quæras de esse actuali, quod est differens à natura, non est ibi duplex tale esse differens à sua essentia, vel natura. Si verò quęras de esse subsistentiæ, non est ibi nisi vnum tale esse, quia in Christo non est nisi vnum per se subsistens, scilicet suppositum, vel persona Verbi. Omnia autem assumpta à Christo non habent per se esse, sed sustentantur in supposito, vel persona Verbi, quod est ibi per se subsistens.

In Christo sunt plura esse, & vnū subsistere.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum, cùm dicitur, quòd anima rationalis dedit Christo aliquod esse, vel, quod idem est, per animam rationalem in Christo fuit aliquod esse, & per Deitatem aliquod esse. Dici debet, quòd anima rationalis Christi fuit composita ex essentia, & esse, sicut & cæteræ animæ rationales; sed propter hoc non fuit in Christo duplex actuale esse, differens à sua essentia; quia licèt esse actuale animę rationalis esset differens à sua essentia, esse Deitatis non erat differens à sua essentia, vt ex principali solutione haberi potest. Ex ijs ergo licèt concludi posset, quòd in Christo sit duplex esse essentię, quia est in eo duplex essentia, vel natura; non tamen concludi potest, quòd in eo sit duplex esse actuale differens à sua essentia. Vel possumus dicere, & meliùs, quòd cùm quæritur, Vtrum in Christo sit duplex esse, intelligitur de esse subsistentiæ, vt est esse suppositi; & est idem quęrere, Vtrum in Christo sit duplex esse, quod quęrere, Vtrum in Christo sint duo subsistentia, vel duo supposita. Assumpsit ergo Christus essentiam animę rationalis cum carne, quam perficit, & cum suo esse actuali, quod perficitur, nullum autem istorum, nec omnia simul, habent in Christo per se esse, vel per se subsistere; sed omnia sustentantur in Supposito, vel persona Verbi, iam ab ęterno in esse constituta, vt ex omnibus nihil arguere possimus de esse, vel subsistere Verbi, vt hic de talibus quęritur.

In Christo sunt duo esse essentiæ, sed vnū tantum esse subsistentiæ.

Ad secundum autem respondent dicta communia, quòd aliud est de Deo, & alijs hominibus, ac alijs rebus; quia in Deo

Deo ipsa essentia est subsistens; vnde sibi secundùm se debetur esse, immò ipsa est suum esse subsistens. Hæc autem dicta communia adducemus ad confirmandum dicta nostra superiùs enarrata, quòd ipsi essentię diuinę competit per se subsistere, & per se habere esse, & esse fundamentum omnium, sicut id, quod dicitur absolutè est fundamentum omnium, quæ dicuntur relatiuè. Ad formam autem arguendi dicendum, quòd esse, ad quod immediatè assumpta est natura humana in Christo, est esse personale, in quo distinguitur Filius à Patre, & Spiritu Sancto. Propter quod solus Filius est humanatus, & incarnatus, non Pater, nec Spiritus Sanctus. Cùm ergo in Christo non sit nisi vnum esse personale, vel vnum subsistere, vt subsistere competit personæ, vel supposito; nihil contra nos argumentum concludit.

Esse subsistens humanæ naturæ, est idem, quod esse subsistens Verbi, ad quod ipsa natura humana assumitur.

Ad tertium dicendum, quòd esse, quod indicat definitio, est esse essentiæ, & quidditatis, quia definitio, vt potest haberi ex lib. 7. Metaph. *est sermo expressiuus essentiæ, & quidditatis*. Ex hoc ergo non habetur, quòd in Christo sit duplex esse subsistentiæ, vt hic de esse loquimur, sed quòd in eo est duplex esse essentiæ, vel, quod idem est, duplex essentia, vel natura, quod concedimus.

Definitio respicit esse essentiæ, nō esse subsistentiæ.

Ad quartum dicendum, quòd Viuere, & vita possunt accipi pro ipso essentiali, secundum quem modum loquitur Augustin. lib. Confess. *Anima est vita carnis, vel corporis*. Hac autem vita fuit priuatum corpus Christi in morte; quia ipsa essentia animæ fuit separata ab ipso corpore. Et quia iam concessimus, quòd in Christo est duplex, vel multiplex esse, essentiale, sicut est in eo duplex, vel multiplex essentia, ideo contra nos non arguit argumentum.

Tom. 1. Vita sumitur pro esse essentiali, quam plurificari in Christo nō est inconueniens.

Dicimus autem in Christo esse duplicem, vel multiplicem essentiam; quia licèt natura diuina in Christo sit omninò simplex non composita ex pluribus essentijs; natura tamen humana in Christo est composita ex pluribus essentijs, carnis scilicet & animæ.

Natura humana in Christo est composita ex pluribus essentijs.

ARTIC. III.

Vtrum persona Verbi post incarnationem sit composita. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 2. ar. 4. Caiet. Medina. Siluius ibidem. Fauent. in 3. d. 6. q. 3. disput. 16. Radda tom. 3. contr. 3 art. 3. Riccard. in 3. d. 6. q 6. D. Bonau. q. 2. Aestius in 3. dist. 6 §. 1. Suarez ad 3. p. disput. 7. sect. 4 Aluar. disp. 12. Vasquez disput. 16. per totam. Val. t. 4. disp. 1. p. 4. Cabrera q. 2. ar. 4. disput. 7. Albertin. Corr. q. 3. Theo.. corol 3. per totum.

ERTIO quæritur, vtrum Persona Verbi post incarnationem sit composita? Et videtur, quòd non: quia omne compositum est melius suis componentibus, quia bonum additum bono facit ipsum magis bonum; cum ergo Deitate nihil melius esse possit; ideo &c.

Prætetea. In Christo non est nisi persona æterna: sed nullum ęternum est compositum, ergo persona Christi nullo modo poterit dici composita.

Preterea. Ad simplicitatem diuinę essentię pertinet, quòd nec sit composita, nec sit alteri componibilis; sed in diuinis Persona est ita simplex, sicut Essentia: ergo &c.

Preterea. Omnis imperfectio à Deitate, & à qualibet diuina persona est aliena, sed secundum Philosophum 3. phys. *pars habet rationem materiæ, & imperfecti*: ergo talia sunt aliena à Deitate, & a qualibet persona diuina.

Arist. 3. phys. tex. 66.

IN CONTRARIVM est, Damasc. lib. 3. cap. 3. asserens *in Christo esse vnam hypostasim ex duabus naturis compositam*.

D. Damasc. lib. 3. c. 3.

Preterea in Symb. Athan. dicitur: *Sicut anima rationalis & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*. sed homo, vel persona humana, loquendo de puro homine, est composita ex anima rationali, & carne, ergo persona Christi est composita ex Deitate, & humanitate, cum Christus sit Deus, & homo,

RE-

RESOLVTIO.

Persona Christi est composita, quia nomine Christi intelligimus Deum, & hominem simul: eius autem compositio dicitur perfecta, dignatiua, & exigitiua.

RESPONDEO dicendum, quòd secunda opinio de incarnatione Verbi, quam diximus esse Catholicam, asserit personam Verbi post incarnationem esse compositam ex duabus naturis, ex Deitate scilicet & humanitate. Hoc etiam asserit Damasc. lib. 2. cap. 4. vbi ait, *In Domino nostro Iesu Christo duas quidem naturas cognoscimus. Vnam autem hypostasim ex vtrisque compositam.* Et idem eodem lib. cap. 5. dicit, in Christo esse vnam hypostasim ex duabus naturis perfectam compositam.

Ad quorum euidentiam sciendum, quòd licèt incarnationi Verbi nihil inueniatur omnino simile, propter quod illa incarnatio dicitur ineffabilis, & inexplicabilis; quia non potest per aliqua, vel per aliquid omninò simile declarari. Possumus tamen ad declarationem eius aliqua, licèt non omninò similia adducere. Nam in aliqua persona humana esset omninò simplex; & haberet naturam omninò simplicem, & postea sumeret albedinem, & ex tali assumptione esset homo albus, hac hypotesi stante, licèt homo ille ante assumptionem albedinis esset omnino simplex, tamen post assumptionem albedinis, & factus homo albus, esset persona composita ex humanitate, & albedine: Sic & in proposito, licèt non sit omnino simile, immo sit valdè dissimile, Persona Verbi ante incarnationem erat omninò simplex, & habebat naturam omninò simplicem: Immo antè incarnationem persona Verbi erat ita simplex, sicut natura diuina, siue diuina essentia; sed illa persona Verbi humanata, & incarnata, & assumens carnem facta est composita ex Deitate, & humanitate. Nomine ergo Christi non intelligimus hominem purum, sed hominem Deum; nec intelligimus Deum nudum, sed Deum incarnatum, & indutum carne, vt potest haberi à Damasc. lib. 3. cap. 12. Cùm ergo quicquid, vel quæcunque intelligimus nomine alicuius, omnia sint de intellectu eius, quia nomine Christi non intelligimus purum hominem, sed hominem Deum; nec intelligimus Deum nudum, sed Deum incarnatum, & humanatum, oportet, vt Deitas, & humanitas sint de intellectu Christi: sed cum aliqua plura sint de intellectu alicuius suppositi, vel personę, oportet, vt illud suppositum, vel persona dicatur quid compositum ex illis pluribus. si ergo natura diuina, & humana sint de intellectu Christi, non possumus omninò effugere, quin concedamus personam Christi post incarnationem esse compositam ex duabus naturis, diuina scilicet & humana, vt asserit secunda opinio, quam reputamus esse Catholicam.

Persona diuina est æque simplex ac natura diuina.

Quid nomine Christi intelligendum sit.

Aduertendum tamen, quòd hæc sancta & ineffabilis compositio, quantùm ad pręsens spectat, potest triplici nomine declarari; quia potest dici compositio perfecta, dignatiua, & exigitiua: & nullum istorum nominum vacat mysterio. Potest autem in primis hæc sancta compositio dici perfecta, secundum quem modum loquitur Damasc. lib. 3. c. 5. vbi ait, vnam hypostasim Christi ex duabus naturis perfectam & compositam. Dicitur enim hæc sancta compositio perfecta; quia excludit omnem imperfectionem. Est enim hypostasis, vel persona Verbi quoddam totum, & quoddam compositum ex duabus naturis perfectum, idest carens omni imperfectione; & habens omnem perfectionem sibi debitam ex vtraque natura, & respectu vtriusque naturæ. Nam si comparemus personam Verbi ad naturam diuinam, habet ex ea quod perfectionis est; & quia perfectionis est, vt ex tali natura sit perfectus Deus, ideo ex Deitate persona Verbi est perfectus Deus. Et sicut Verbum, vel persona Verbi habet omnem perfectionem, vt comparatur ad naturam illam; sic caret omni imperfectione, vt comparatur ad eandem naturam; & quia imperfectionis est, quòd non sit omninò idem, & quòd non sit omninò simplex, sicut natura diuina, ideo non solum personæ Verbi, sed etiam cuilibet personæ diuinæ hoc competit, vt sit simplex, idem cum natura diuina, & sit ita simplex

Compositio Christi potest dici Perfecta, Dignatiua, & Exigitiua.

plex, sicut natura illa: quælibet enim persona diuina comparata ad illam naturam, quæ se habet vt fundamentum omnium relationum constituentium personas diuinas, dicitur non habere alietatem, vel distinctionem respectu talis naturæ. Habent namq; personæ diuinæ alietatem, & distinctionem inter se, quia tres personæ diuinæ sunt tres res relatæ, aliæ, & distinctæ ad se inuicem; tamen vt comparantur ad diuinam essentiam, vel naturam, nullam distinctionem, nullam alietatem realem habent ab ea, vt nullo modo diuina essentia, vel natura B possit dici res quarta respectu trium personarum, nec alia res à quacunque persona. Nam cùm personæ diuinæ constituatur in suo esse personali per proprietatem relatiuam, vel per relationem; & essentia diuina sit fundamentum omnium illarum relationum, quia relatio comparata ad fundamentum non est res, sed ratio. Est enim hoc proprium relationis, quantumcunque realis, quòd sic realiter distinguatur à suo supposito, vt nullam compositionem realem faciat cum suo fundamento. Ideo benè dictum est, quòd relatio personarum constituens personam diuinam, comparata ad diuinam naturam, quæ est omnium talium relationum fundamentum non est res, sed ratio, vt ex hoc tantam identitatem habeat realem quælibet Persona diuina ad suam essentiam, vel naturam, tàm in abstracto, quàm in concreto, quòd propter huiusmodi identitatem de se inuicem prædicentur, vt quælibet persona diuina sit Deus, qui est nomen significans in concreto, & è conuersò, quia Deus est quælibet persona diuina; sic etiam propter tantam identitatem prædicantur in abstracto; quia quęlibet persona est Deitas, & è conuersò.

Diuina natura non potest dici quarta res in diuinis respectu personarũ diuinarum.

Relatio cõparata ad fundamentum non est res, sed ratio.

Viso quomodo ista sancta compositio, quæ est in persona Verbi ex duabus naturis habens omnem perfectionem est omninò perfecta, & carens omni imperfectione ex parte naturæ diuinæ, volumus hoc extendere ex parte naturæ humanæ. Nam hoc modo intelligimus diuinam personam, vel suppositum Verbi subsistere in natura humana; quia sicut natura diuina (vt sæpe iam diximus) potest supplere vices cuiuscunque naturæ, sic quodlibet diuinum suppositum potest supplere vices cuiuslibet suppositi. Nam nihil aliud intelligimus per incarnationem, vel humanitatem Verbi, nisi quod natura illa humana, si non fuisset assumpta à persona Verbi, constituisset de se personam, vel suppositum humanum: assumpta autem à Verbo non constituit de se, nec suppositum, nec personam, sed substentatur in supposito, vel persona Verbi, ab æterno iam in esse constituta. Et hoc modo persona, vel suppositum Verbi dicitur supplere vices illius personæ, vel suppositi humani, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta à Verbo: sed istud supplere vices debet intelligi cum omni perfectione, amota omni imperfectione.

Quid sit suppositum diuinum in Christo supplere vices suppositi humani.

Et ideo diligenter videndum est, cùm sit quæstio de totalitate, & compositione personæ Verbi, secundum quem modum loquitur Damasc. lib. 3. c. 32. quod hypostasis Verbi Dei ante incarnationem C simplex erat, & incomposita; post incarnationem verò facta est composita ex carne, & Deitate. Propter quod dicendum, quid perfectionis est in re totali, & composita, ex sua totalitate, & compositione, & quid imperfectionis. Et quod est ibi perfectionis, debemus attribuere totalitati, & compositioni personæ Verbi, & quod est imperfectionis debemus remouere ab ipsa, & hoc respectu naturæ humanę; quia respectu naturæ diuinę iam diximus, quomodo est inde imperfectio remouenda. Sciendum ergo, quòd compositum, siue totum, vt dependet à suis partibus, & vt constituitur ex suis partibus, D hoc est imperfectionis, sed vt partes substentantur in totò, vel in composito, & admittuntur ad esse totius, vel compositi, hoc est perfectionis ipsius compositi, vel totius.

D. Damasc. lib. 3. c. 32.

Totũ, vt dependet, & cõstituitur ex suis partibus, dicitur imperfectũ: vt autẽ substentat partes, & eas admittit ad suum esse, dicitur perfectum.

Dicemus ergo, quòd persona Verbi est quoddam totum habens esse in duabus naturis, humana scilicet, & diuina, & in pluribus partibus naturę humanę in anima scilicet rationali, & in carne, iuxta illud: *Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne subsistens*. sed sic subsistit tanquam quoddam totum, & quoddam compositum ex huiusmodi

D. Athan. in Symb.

iusmodi partibus, quod non dependet à natura humana, nec ab eius partibus; nec constituitur in esse personali Verbi per naturam humanam, nec per eius partes, quia ista sunt imperfectionis. Attamen sic subsistit in natura humana, & in eius partibus, quòd tàm humana natura, quàm eius partes substentantur in persona Verbi, & admittuntur ad esse personale Verbi; quia non constituunt personam aliquam, nec habent per se esse, tàm humanitas, quàm eius partes, sed habent esse in persona Verbi.

A

Dubitatio. Sed dices, licèt humanitas non faciat ad constitutionem personæ Verbi, Deitas tamen facit ad constitutionem eius; quia sicut Deitas cum proprietate relatiua Patris, quæ est Paternitas, constituit personam Patris, ita Deitas cum proprietate relatiua Filij, quæ est filiatio, constituit personam Filij: sic etiam Deitas cum proprietate relatiua Spiritus Sancti, quæ est processio, constituit personam eiusdem.

B

Solutio. Ad quæstionem autem de constitutione personarum possumus respondere per illud dictum commune, per quod respondetur de emanatione earum. Nam quòd Filius emanet à Patre, & accipiat esse à Patre, hoc est dignitatis in Patre, in Filio autem non est indignitatis, sed proprietaris. Sic etiam quod diuina essentia sit constitutiua personæ Filij, & cuiuslibet personæ, hoc est dignitatis naturæ, sic constituentis diuinam personam; personæ verò diuinæ sic constitutæ non est indignitatis, sed proprietatis.

Quod Filius Dei emanet à Patre, hoc est dignitatis in Patre; in Filio autē nō est indignitatis, sed proprietatis. Ita de essentia respectu personarum.

C

Declarato quomodo compositio personæ Verbi post incarnationem dicitur esse perfecta, volumus declarare quomodo dicatur esse dignatiua, & exigitiua, quę de facili declarantur. Nam talis compositio dicitur dignatiua, quia talis est prout dignatur, & vult ipse Filius, & tota Trinitas: Dicitur etiam exigitiua, quia talis est illa compositio, vt exigit, & requirit nostra redemptio. Nam hoc exigit & requirit nostra redemptio, vt Dei Filius nos redimens esset Deus, qui nos posset redimere, & pro nobis posset satisfacere, & esset homo, qui pro nobis satisfacere deberet, & ipse Christus, vt homo, aliquo modo, saltem de congruo satisfacere teneretur. Hoc enim modo persona Filij post incarnationem composita est ex duabus naturis; quia vtramque naturam habens, dicitur esse composita ex vtraque; etenim ex vtraque sortitur, quicquid exigit redemptio nostra, quia per naturam diuinam est Deus, qui pro nobis satisfacere potest; & per naturam humanam est homo, qui modo, quo diximus, satisfacere debet. Hæc ergo sancta compositio potest dici perfecta, dignatiua, & exigitiua, quibus omnibus modis in nullo derogatur excellentiæ, dignitati, & celsitudi personæ Filij, vt est per habita manifestum.

Compositio personæ Verbi dicitur dignatiua, & exigitiua

Christus vt homo de cōgruo satisfacere tenebatur.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd persona sic composita, vt dictum est, non est magis bonum seipsa simplici; quia totum bonum creatum respectu boni diuini se habet, vt punctus respectu lineæ; sicut ergo punctus, additus lineæ, non augumentat lineam, sic &c. Nam si punctus augumentaret lineam; tunc partes diuisæ à toto essent maiores toto, cùm in linea, diuisa in partes, sint plura puncta actu, quàm in linea tota, & continua, cùm hoc sit inconueniens: ergo &c.

Negatur antecedens in proposito, quia persona Verbi, cùm sit diuina, non est magis bonum cōposita, seipsa simplici.

Vel possumus dicere, quòd licèt bonum creatum sit bonum particulare, bonum increatum sit bonum quoddam vniuersale, secundum quem modum loquitur August. 9. de Trin. c. 3. vbi de bonis creatis ait: *Bonum hoc, & bonum illud, sed tolle hoc, & tolle illud, & intelligas ipsum bonum, si potes, sic intelliges summum bonum, non alio bono bonum, sed seipso bonum, & omnis boni bonum.* Cùm ergo quæ sunt causatorum per abundantius insunt causis: bona creata, & increata nihil addunt supra bonum suę causę.

Tom. 3.

D

Bona causata nō addūt supra bonū suæ causæ.

Ad secundum dicendum, quòd persona Filij non dicitur composita ex multis, quasi ex multis constituta, quia hoc est contra rationem æterni, sed dicitur composita ex multis, quia ad multa se extendit, & in multis naturis existit, quod potest cōpetere, & cōpetit supposito diuino.

Persona Verbi non dicitur composita ex multis ex cōstituentibus, sed ex multis, in quibus existit.

Ad tertium dicendum, quòd compositio, vt dicit imperfectionem, repugnat summæ simplicitati, sed talis compositio,

de qua loquuti sumus, quia potest stare cum summa perfectione, potest etiam stare cum summa simplicitate, vt est per habita manifestum.

Compositio personæ diuinæ potest stare cum summa simplicitate.

Ad quartum patet solutio per iam dicta, quia sic in persona Verbi post incarnationem est compositio, vt non sit in eo aliqua imperfectio.

Compositio personæ Verbi est sine imperfectione.

DISTINCTIONIS VI.

Pars Quarta Principalis.

De compositione in mysterio Incarnationis.

QVAESTIO VNICA.

DEINDE quæritur de pertinentibus ad tertiam opinionẽ: Circa quod quęruntur tria; Nã licèt quæsitum sit de compositione Verbi post incarnationem, adhuc propter clariorem intelligentiam dictorum, & dicendorum quæritur.

Primò. De huiusmodi compositione.

Secundò. Specialiter propter opinionem tertiam quæretur. Vtrum in Christo fuerit aliquid compositum ex anima, & carne.

Tertiò. Vtrum anima,& caro,siue anima, & corpus sint vnita Verbo accidentaliter.

ARTIC. I.

Vtrum persona post incarnationem debeat dici composita. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.3.p.q.2. ar.4. & Authores supra citati.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd persona post incarnationem nullo modo debeat dici composita. Nam summæ simplicitati repugnat omnis compositio; sed quælibet persona diuina

A est summè simplex, cùm sit ita simplex, sicut diuina essentia: ergo &c.

Præterea. Summè perfecto repugnat omnis imperfectio: sed quælibet diuina persona est summè perfecta; quia est ita perfecta, sicut diuina essentia: Et quia omne compositum videtur aliquo modo habere rationem imperfecti: ergo &c.

Præterea. Actui puro repugnat omnis possibilitas: sed quælibet persona diuina est actus purus, & quodlibet compositum videtur includere in se quandam possibilitatem: ergo &c.

B IN CONTRARIVM arguitur, & sunt argumenta facta in præcedenti quæstione, vbi per Damasc. & per illud, quod dicitur in Symb. Athan. probabatur personam Verbi post incarnationem esse compositam.

RESOLVTIO.

Persona Christi post incarnationem non solùm est composita, quia dicitur Deus incarnatus; perfectus Deus, & perfectus homo, & supplet vices suppositi creati: sed dicitur magis composita qualibet persona humana, quæ est composita ex anima rationali, & carne: ex essentia & esse: & ex esse, & accidentibus: persona autem Christi, præter has, est composita ex duabus naturis diuina, & humana.

C

RESPONDEO dicendum, quòd fundamentum omnium dicendorũ quantùm ad incarnationem Verbi in hoc consistit; quia sicut natura diuina potest supplere vices omniũ naturarum creatarum; potest enim natura diuina sine quacũque

D natura creata facere,quicquid potest cum illa natura;sic quodlibet suppositũ naturę diuinæ potest supplere vices cuiuscunque alterius suppositi. Nam sine supposito cuiuscunque naturæ creatæ, potest facere quicquid posset facere cum illo supposito. Non aliud enim intelligimus esse incarnationẽ Verbi, nisi quòd natura humana creata,non assumpta a Verbo,constituisset suppositum suum, assumpta autem à Verbo,non constituit suppositum,sed subsistentata est in supposito Verbi,ab ęterno in esse cõstituto:Propter quod suppositũ Verbi, assumẽdo naturam humanam in omnibus sup-

ſuppleuit vices illius ſuppoſiti, quod conſtituiſſet natura humana, ſi non fuiſſet ſic aſſumpta, & præuenta. Propter quod de ſuppoſito Verbi, ſic ſupplente vices ſuppoſiti humani, poteſt verificari, quicquid vniuerſaliter verificatur de quocunque ſuppoſito humano. Et ideo ſicut quodlibet ſuppoſitum humanum verè eſt homo, verè eſt quid paſſibile, quid circumſcriptibile, quid compoſitum; ſic Dei Filius aſſumens naturam humanam; atque hoc modo ſupplens vices ſuppoſiti humani, factus eſt homo, verè circumſcriptibilis, verè paſſibilis, verè compoſitus; & verè de ipſo dicitur, quicquid generaliter verificatur de quolibet homine. Nam ſi aliter diceremus, cogeremur negare Chriſtum eſſe hominem, ſi non verificarentur de eo omnia illa, quæ verificantur de omni homine, ſine peccato, quia, vt ait Damaſcenus lib. 3. cap. 14. Chriſtus aſſumpſit omnia noſtra naturalia, non autem aſſumpſit peccatum; quia peccatum eſt contra naturam.

Ex hoc, quod ſuppoſitum diuinum ſuppleuit vices ſuppoſiti humani: de eo verificatur omnia, quæ competunt ſuppoſitis humanis.

D. Damaſc. lib. 3. c. 14.

Triplici autem via declarare poſſumus Dei Filium, vel perſonam Verbi ante incarnationem fuiſſe ſimplicem, poſt incarnationem verò fuiſſe compoſitam, vt dicit Damaſcenus lib. 3. cap. 32. Prima enim via ſumitur ex eo, quod perſona Verbi, ſiue Dei Filius poſt incarnationem non debet dici Deus nudus, ſed *Deus* incarnatus, ſiue *Deus* indutus carne. Secunda autem via ſumi poteſt ex eo, quod *Dei* Filius poſt incarnationem non debet dici *Deus* tantùm, ſed *Deus*, & homo, & perfectus *Deus*, & perfectus homo. Tertia via ſumi poterit ex eo, quod Dei Filius, hoc modo factus eſt homo, vel Verbum hoc modo factum eſt caro, quia ſuppoſitum Verbi ſuppleuit vices illius ſuppoſiti humani, quod conſtituiſſet natura humana, ſi à Verbo non fuiſſet aſſumpta.

Tripliciter oſtenditur ſimplicitas diuini Verbi ante incarnationē & compoſitio poſt incarnationē.

Prima via ſic patet. Nam Dei Filius, vt dictum eſt, poſt incarnationem, non debet dici Deus nudus, ſed *Deus* indutus carne; propter quod de intellectu Verbi incarnati, ſiue de intellectu ipſius Chriſti ſunt duo, ſcilicet Deitas, & humanitas, ſiue Deitas, & caro, quia ibi caro ſtat pro tota humanitate; ideo in Symbolo dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo, ita Deus, & homo vnus eſt Chriſtus*. Sed cum aliqua plura ſint de intellectu alicuius, oportet illud eſſe compoſitum ex omnibus illis, quæ ſunt de intellectu eius, & ſine quibus illud non poteſt intelligi; poteſt enim eſſe è conuersò, quòd aliqua faciant compoſitionem in aliquo, & tamen non ſit de intellectu eius: ſicuti accidentia faciunt compoſitionem in ſubſtantia, & tamen non ſunt de intellectu ſubſtantiæ: ſed quod aliquæ plures res ſint de intellectu alicuius, & tamen non ſint de compoſitione eius, hoc ſtare non poteſt.

Quando plura ſunt de intellectu alicuius, illud eſt compoſitum.

Sed dices, quòd eſſentia diuina, & proprietas relatiua ſunt de intellectu perſonæ, non enim poſſumus intelligere perſonam Patris, non intellecta diuina eſſentia, & Paternitate; quę eſt eius proprietas relatiua; & tamen perſona Patris non debet dici compoſita, ſed eſt ita ſimplex, ſicut diuina eſſentia.

Dubitatio.

Verùm hęc obiectio nihil valet, quia proprietas relatiua comparata ad diuinam eſſentiam, vel naturam, quę eſt fundamentum omnium relationum ibi exiſtentium, nec eſt res alia, nec diſtincta, nec ponit in numerum cum ipſa. Non enim ſolùm proprietas relatiua in diuinis, ſed etiam ipſa perſona diuina non ponit in numerum cum ſua eſſentia. Pater namque, & ſua eſſentia non ſunt duę res, nec diuina eſſentia cum tribus perſonis debet dici quatuor res; quia in diuinis, vt ſupra diximus, nullo modo eſt quaternitas, ſed ſolùm Trinitas, & Vnitas; Trinitas ex parte perſonarum, ſiue relatorum, & Vnitas ex parte eſſentię, vel abſoluti. Sed non eſt ſic in propoſito, quia *Deitas*, & humanitas, vel Deitas, & caro, verè ſunt duę res, & verè ſunt alia, & alia res. Sine quibus duabus rebus Perſona Verbi poſt incarnationem non poteſt intelligi, vel hę duę res poſt incarnationem Verbi ſunt de intellectu Perſonę Verbi. Hoc eſt igitur, quod Damaſcenus ait lib. 3. capit. pręallegato, quòd hypoſtaſis Verbi Dei ante incarnationem erat ſimplex, & incompoſita, & incorporea. Incarnata autem, facta eſt compoſita ex Deitate, quam ſemper habuit, & ex ea, quam

Solutio.

assumpsit carnem; & fecit duarum naturarum idiomata in duabus, vel cum duabus naturis cognita.

Secunda via, ad hoc idem, sumi potest ex eo, quod Dei Filius carnem assumens, factus est homo, & est verus, & perfectus Deus, & perfectus homo: & ideo oportet ipsum esse tripliciter compositum; sicut quilibet verus homo est tripliciter compositus, quia est compositus ex anima rationali, & humana carne; ex essentia, & esse; ex accidentibus, & substantia. Est enim in Christo, vel in persona Verbi post incarnationem compositio ex anima rationali, & carne. Et ideo Athanasius in suo Symbolo, loquens de Christo ait. *Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne subsistens*. Est enim in Christo nihilominus, vt est homo, compositio ex essentia, & esse. Nam hoc est in omnibus suppositis humanis, & in omnibus suppositis creatis, quòd sint composita ex esse, & essentia.

Triplex compositio in Christo.

Prima ex anima, & carne.

Secunda compositio ex essentia, & esse.

Dubitatio.

Sed dices ex hoc sequi, quòd sit in Christo duplex esse: verum vt patuit in præcedenti quęstione, in Christo sunt duo esse essentiæ, quia sunt in eo duæ essentiæ, vel etiam tres essentiæ, quia licèt essentia diuina sit essentia omninò simplex, non composita; essentia tamen humana, vel humanitas in Christo composita est ex duabus substanrijs, vel ex duabus essentijs: licèt autem in Christo sint plura esse essentiæ; quia sunt in eo plures essentiæ, tamen non sunt in eo plura esse subsistentiæ, quàm pluralitatem in Christo supra iam negauimus.

Solutio.

Vel possumus dicere, & breuius, & quasi in idem redit, quòd licèt Christus assumpserit humanam naturam, vel essentiã, & assumpserit esse, quod est quædam perfectio illius essentiæ, quia aliter non fuisset perfectus homo, si defecisset ei aliquid, quod esset de perfectione humanæ naturæ; tamen nullum istorum assumpsit tanquam aliquid per se subsistẽs; vt ex hoc Christus non possit dici duo subsistentia, sed vnum subsistens, & vnum suppositum, & vna persona. Et ex hoc non possit dici in Christo esse duo esse subsistentiæ, sed solum tale esse; quia non est ibi nisi vnum subsistens, & vna persona. Et ideo Athan. cum prius dixisset, *non duo tamen, sed vnus est Christus*: postea exponendo subdidit, *Vnus autem non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*.

Possumus autem in Christo addere compositionem tertiam, vt est homo, videlicet, quòd est compositus ex substantia, & accidente, sicut & cæteri homines, tamen illa accidentia immediatè fundantur in ipsa substantia humana, & in ipsa natura humana ab ipso Verbo assumpta; vt hoc modo accidentia illa dicantur esse in persona Verbi, quia sunt in ea, mediante natura humana assumpta à Verbo. Nam sicut dicebamus de ipsa vnione, quæ ex tempore, & de nouo competit Verbo, quod non competit ei per mutationem, vel per nouitatem factam in Verbo; sed per nouitatem, & mutationem factam in natura humana assumpta à Verbo. Hoc tamen non obstante, verè Verbum est vnitum carni, & humanitati, & verè Verbum factum est caro, & factum est homo. Sic & in proposito, non obstante, quod accidentia illa fundentur in humanitate, vel natura humana assumpta à Verbo, verè Verbum potest dici compositum ex anima rationali, & carne, ex essentia, & esse; ex substantia, & accidentibus, sicut & cæteri homines, cum ipse verus, & perfectus homo, assumendo carnem, fuerit per omnia fratribus assimilatus.

Tertia compositio ex substantia, & accidẽte.

Quomodo accidentia dicantur esse in persona Verbi.

Enarratis duabus vijs quomodo persona Verbi post incarnationem possit dici composita, licèt secunda via fuerit trimembris, volumus adducere viam tertiam, quòd persona, vel suppositum Verbi post incarnationem, debet dici compositum ex eo, quod supplet vices suppositi creati; non cuiuscunque, sed illius suppositi creati, quod constituisset natura humana assumpta à Verbo, si non fuisset assumpta ab ipso. Nam vt dicit Damascen. lib. 3. c. 12. quod non est natura sine supposito, id non sic intelligendum est, vt semper quælibet natura constituat suppositum suum, sed semper quælibet natura est in supposito, quod in esse constituit, vel in supposito, in quo substentatur iam in esse constituto. Nam, licèt

Damasc. lib. 3. cap. 3. Quomodo intelligitur quod semper quælibet natura habeat suum suppositum.

cèt natura accidentalis non constituat A suppositum, sed semper substentetur in supposito iam in esse constituto; hoc est tamen singulariter in Christo, quòd natura humana in ipso, quæ non est accidens, sed substantia, non constituit suppositum, verũ substentata est in supposito Verbi, ab æterno in esse constituto. Et quia natura humana si non fuisset assumpta à Verbo, constituisset suum suppositum, ideo cogimur de necessitate concedere, quòd suppositum Verbi supplet vices illius suppositi, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta B ab ipso. Et hæc via tertia declarat alias duas vias primas, & supplet si quis defectus est in illis. Nam videntur horrere aures fidelium, cum audiunt, personam Verbi post incarnationem esse compositam: sed si consideremus, quòd suppositum Verbi, assumentis naturam humanam, supplet vices illius suppositi, quod constituisset natura humana, si non fuisset sic assumpta. Et quia quicquid verificatur de illo supposito sic constituto in esse humano, verificatur de supposito Verbi, assumentis naturam humanam: C & vt est homo, vel vt sic assumens naturam humanam, factum est, quod sit homo, nihil horroris debet esse in auribus fidelium, si dicamus, suppositum Verbi ante incarnationem fuisse omninò simplex, & post incarnationem esse compositum, vt planè asserit Damascen. lib. 3. in multis locis. Nam si humana natura non fuisset assumpta à Verbo constituisset suppositum, quod de necessitate diceretur compositum: ergo suppositum Verbi supplens vices illius suppositi, de necessitate concedère cogimur ip- D sum post incarnationem esse compositum: immo magis est compositum suppositum Verbi, assumens naturam humanam, & supplens vices illius suppositi creati, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta ab ipso, quàm esset compositum suppositum illud humanum: constat enim, quòd de compositione suppositi creati est omne illud, quod facit ad esse eius, siue faciat ad esse eius, dando sibi esse simpliciter, siue faciat ad esse eius, dando sibi aliquod esse: nam in alijs puris hominibus non solum facit ad compositionem eorum natura humana, quæ dat eis esse simpliciter, sed etiam ad huiusmodi compositionem facit quodlibet accidens, quod non dat huiusmodi esse simpliciter, sed esse aliquod. Nam albedo non dat homini esse simpliciter, dat tamen ei esse aliquod, quia dat ei esse album, quodcunque tamen esse dat sibi, est de compositione eius, sicut & in proposito natura humana in Verbo, licèt non sit accidens, haber tamen quendam modum accidentis, quia aduenit Verbo post esse completum. Secundò habent hunc modum, quia non constituit suum suppositum, sed substentatur in supposito iam in esse constituto, quod competit cuilibet accidenti. Et licèt videatur Porphyrius dicere, quòd accidentia sint de constitutione indiuidui; illa authoritas habet rectam explicationem, vt declarauimus in 2. sent. Tertiò natura humana in supposito Verbi habet modum accidentis, quia non dat illi supposito esse simpliciter, cum illud suppositum sit æternum: sed dat ei esse aliquod, quia dat ei esse humanam. Dicamus ergo, quòd Dei Filius dupliciter potest considerari, vel secundum se, & sic est summè simplex, & ita simplex, sicut diuina essentia; vel vt assumens carnem, & supplens vices suppositi creati; & sic est summè compositus, & magis compositus, quàm sit aliquis purus homo, quia habet omnes illas compositiones, quas habet naturaliter quilibet purus homo, aliter non esset verus homo; & vltra hoc est compositus ex Deitate, & humanitate, siue carne; cum vtraque natura sit de intellectu Verbi incarnati, vel sit de intellectu Filij Dei assumentis carnem.

Optima ratio, & explicatio quomodo suppositũ Christi a Damasceno appelletur compositũ post ipsam incarnationem.

Magis enim positum est suppositum diuinum in Christo, quã fuisset suppositum humanum, si natura humana illud habuisset.

Natura humana in Verbo habet modum accidentis.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd suppositum Verbi supplendo vices suppositi creati, oportet, quod sit de compositione eius, quicquid suo modo esset de compositione suppositi creati, sed de compositione suppositi creati est, quicquid dat illi supposito esse, siue sit esse simpliciter, siue sit esse aliquod, siue sit quodcunque: dum tamẽ tale esse sit per aliam, & aliam rem. Nam non potest facere realem compositionem in aliquo, nisi quod est alia, & alia res, cùm ergo

ergo alia res sit natura diuina, & alia res sit natura humana, & quælibet istarum naturarum det esse supposito Verbi, siue sit esse simpliciter, siue sit esse aliquod; quia quodlibet tale, cùm est per aliam, & aliam rem facit compositionem in suo supposito. Benè dictum est, & Damasc. pluries repetit, quòd suppositum Verbi ante incarnationem erat omninò simplex, quia non erat in eo nisi vna natura, & vna res absoluta, post incarnationem verò factum est quid compositum, quia sunt in eo plures naturæ, & plures res absolutæ. Et (vt diximus) suppositum Verbi post incarnationem magis debet dici, quid compositum, quia compositum est ex Deitate, & carne, idest, ex Deitate, & humanitate, vt dicit Damasc. lib. 3. c. 32. quod est compositum sicut suppositum, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta à Verbo; quia tale suppositum fuisset purus homo, & non fuisset Deus, & homo, & per consequens non fuisset compositum ex Deitate, & humanitate, sed fuisset compositum ex anima rationali, & humana carne, quæ sunt partes humanitatis. Diximus autem, suppositum Verbi post incarnationem esse compositum ex Deitate, & humanitate; quia quandocunque aliqua plura realiter differentia sunt de intellectu alicuius etiã cum proprietate vocabuli, possumus concedere illa esse de compositione eius. Et quia de intellectu Verbi incarnati est Deitas, & humanitas, seruata etiam proprietate vocabuli, concedere possumus post incarnationem suppositum Verbi ex illis duabus naturis esse compositum, vt in tertio libro pluribus in locis asserit Damascenus.

D. Damasc. lib. 3. c. 32.

RESP. AD ARGVM.

Maior argumẽti est vera, quando compositio dicit mutationem in singulis cõponẽtibus: non sic est in Deo, quia nec Deus, nec persona diuina mutatur.

Ad primum dicendum, quòd eo modo, quo summè simplex potest assumere carnem, & fieri homo; cùm homo dicat quid compositum, talis compositio non repugnat summæ simplicitati; quia talis compositio non fit per mutationem factam in Deo, à quo omnis nouitas, & omnis mutatio est aliena, sed per mutationem factam in natura humana, à qua talia non sunt aliena.

Compositio in persona Verbi excludit omnem imperfectionem.

Ad secundum dicendum, quòd vt patuit ex quæstiõne præcedenti, compositio quæ ponitur in persona Verbi, est per exclusionem omnis imperfectionis.

Ad secundã partem minoris, dicitur esse veram, ratione partium & nõ ratione totius.

Ad tertium dicendum, quòd secundùm Philosophum 3. Ethic. *Totum, & perfectum idem est, vel proximum secundùm naturam*. Totum ergo, vt totum est, & vt importat quandam perfectionem, non dicit potentialitatem, & imperfectionem; sed hoc magis competit partibus, quàm ipsi toti, vt dicit quid perfectum; & maximè, cùm hic loquamur de totalitate, & compositione excludente potentialitatem, & imperfectionem.

Ea quæ in compositione dicunt imperfectionem, sunt remouenda à compositione personæ Christi.

Ad argumentum autem in contrarium ex Damasceno, possumus dicere, quòd Damasc. asserit, personam Verbi post incarnationem esse compositam, non quia ibi reperiatur omnis modus, & ratio compositionis, potissimè enim nõ reperiuntur ibi talia, quando sumuntur ab imperfectione, & potentialitate, vt est per habita manifestum.

Similitudo attenditur quantũ ad aliqua, non quãtum ad omnia.

Ad id verò, quod addebatur de Symbolo, dici debet, non esse omnino simile, quòd *sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus*. Et ideo tantum, & non plus reputetur tale simile; quantum valet.

ARTIC. II.

Vtrum in Christo homine sit aliqua compositio ex anima, & corpore, vel ex anima, & carne. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom 3. p. q. 2. ar. 5. Caiet. Medina. Suarez ibidem. Cabrera disput. 1. Val. t. 4 q. 2. puncto 1.

SECVNDO quæritur, Vtrum in Christo homine sit aliqua compositio ex anima, & corpore, vel ex anima, & carne. Et videtur, quòd non. Quia Magister supra in d. 2. ait, quòd humanæ naturæ, siue humanitatis vocabulo anima, & caro intelligi debent; sed anima & caro

ro poſſunt intelligi ad inuicem non eſſe compoſita, nec coniuncta, ergo &c.

Præterea. *Damaſcen.* lib. 3. cap. 3. ait. *In Chriſto Ieſu non eſt communem ſpeciem accipere:* ſed ſi anima, & caro fuiſſent ad inuicem compoſita in Chriſto, eſſet ibi communem ſpeciem accipere, reſultantem ex tali compoſitione: ergo &c.

Præterea. Poſt vltimam compoſitionem non eſt dare vnionem ad aliquid aliud; ſed vltima compoſitio poſſibilis in natura eſt compoſitio animæ rationalis ad carnem: ergo poſt illam compoſitionem non eſt dare vnionem ad aliquid aliud: ſi ergo in Chriſto anima rationalis, & caro fuiſſent ad inuicem compoſita poſt illam compoſitionem non eſſet dare vnionem ad ſuppoſitum Verbi, quia illa eſſet vltima compoſitio, & vltima vnio.

Præterea. Anima non coniungitur carni, niſi vt viuificet ipſam; ſed hoc poterat fieri per vnionem carnis ad ipſum Verbum: ergo &c.

IN CONTRARIVM eſt, quòd homo dicitur vniuocè de Chriſto, & alijs hominibus, quia aliter non eſſet eiuſdem ſpeciei, cum alijs hominibus, & non fuiſſet verus homo; & eo modo, quo ponit Fides, non ſatisfeciſſet pro humano genere: ſed in alijs hominibus eſt compoſitio animæ rationalis, & carnis: ergo &c.

Præterea. Corpus non coniunctum, & non compoſitum animæ eſt inanimatum, & eo modo, quo loquitur Fides de incarnatione, & de aſſumptione eſt inaſſumptibile, quia Verbum aſſumpſit carnem mediante anima, ergo &c.

RESOLVTIO.

In Chriſto eſt compoſitio animæ rationalis, & carnis: ſed ex tali compoſitione non reſultat ſuppoſitum, vt credebant aſſertores primæ, & tertiæ opinionis: ſed reſultat natura humana, vt dicebat ſecunda opinio.

RESPONDEO dicẽdum quòd ad quæſtionem propoſitam, poterimus ſtatim, & faciliter reſpõdere per verba Athanaſij

A qui ait de Chriſto in Symbolo. *Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens.* Si ergo in Chriſto homine, de quo eſt quæſtio propoſita, non fuiſſet compoſitio animæ, & carnis, non ſolùm Chriſtus non fuiſſet perfectus homo, ſed etiã propriè loquendo non fuiſſet homo. Nam propriè loquendo, hoc intelligitur nomine hominis, aliquid compoſitum ex anima rationali, & carne. Sed vt in quæſtione propoſita profundius incedamus, hoc ordine procedemus: quia primò declarabimus, quæ ſunt verè concedenda, & aſſerenda de Chriſto homine. Secundò comparabimus ad inuicem tres opiniones ſuperius tactas de Verbo humano, vel de Chriſto homine. Nam licèt hæc quæſtio ſpecialiter ſit mota ad declarandam opinionem tertiam, tamen quia ſemper plura bona paucioribus bonis ſunt eligenda, & declaratio cuiuſcunque famoſæ opinionis ſit quoddam bonum, quia omnes illæ tres opiniones tempore ſuo famoſæ erant, bonum eſt, illas ad inuicem comparare, & eas, vt requirit quæſtio propoſita, declarare. Tertiò declarata veritate de Chriſto homine, & comparatis tribus opinionibus ad inuicem ex vtraque earum poterimus ſoluere quæſtionem propoſitam.

Ordo pro veritate quæſtionis aperienda.

Propter primum ſciendum eſt, quod Chriſtus eſt verus, & perfectus Deus, verus, & perfectus homo, vt poteſt patere ex Symbolo, & ideo ad duo genera ſuppoſitorum poteſt comparari, vel ad ſuppoſita diuina, videlicet ad Patrem, & Spiritum Sanctum: vel ad ſuppoſita humana, vt ad alios quoſcunque homines: aliter enim loquendum eſt de Chriſto homine, vel de Verbo incarnato, quàm de Patre, & Spiritu Sancto, qui ſunt diuina ſuppoſita, vel diuinæ perſonæ. Nam perſona Verbi differt poſt incarnationem à Patre, & Spiritu Sancto, quia tàm Pater, quàm Spiritus Sanctus eſt Deus tantùm, vel Deus ſolùm, quia quilibet illorum eſt Deus præciſè, ideſt Deus, non indutus carne, vel non indutus humanitate, vel nec factus homo. Filius autem poſt incarnationem non eſt Deus ſolùm; ſed eſt Deus, & homo, vel non eſt Deus tantùm, ſed eſt Deus indutus carne, & factus homo; & ſicut

Perſona Verbi differt poſt incarnationem à Patre, & Spiritu Sancto, quia vterque iſto rũ eſt Deus tantum, illa vero eſt Deus, & homo: & per hoc differt etiã à puro humane.

& sicut Christus differt à Patre, & Spiritu Sancto post incarnationem, quia vterque eorum est Deus tantùm; Christus autem est homo, & Deus; sic differt à quocunque alio puro homine, quia quilibet purus homo est tantùm homo, Christus verò non est tantùm homo, sed Deus, & homo. Ex vtraque ergo comparatione, videlicet prout Christus comparatur ad personas diuinas, à quibus differt, vt est factus homo; & vt comparatur ad personas humanas, à quibus differt, quia non est purus homo, arguere possumus, quòd Christus sit homo, & quòd sit perfectus homo: & quia non esset perfectus homo, nisi esset compositus ex anima rationali, & carne, ideo in hac via, prout verificantur loquutiones de Christo, quia non est tantùm, vel solùm Deus, nec tantùm, vel solùm homo; sed est Deus, & homo, perfectus Deus, & perfectus homo: soluitur quæstio proposita, quòd in Christo est compositio animæ rationalis, & carnis, quia aliter Christus non esset perfectus homo.

Secunda via, ad declarandum hoc idem, sumi potest ex comparatione illarum trium opinionum ad inuicem, de quibus superius loquebamur.

Prima opinio. Nam prima, & tertia illarum ex eadem radice, vel ex eadem ignorantia videntur oriri; quia nesciebant distinguere inter suppositum, & naturam; quælibet enim illarum opinionum credidit, tàm prima, quàm tertia, quòd non posset esse compositio animæ, & carnis sine constitutione suppositi: ideo prima opinio volens saluare in Christo compositionem animæ rationalis, & carnis, posuit in Christo duo supposita, diuinum ab æterno, à Patre genitum, & suppositum humanum ex compositione animæ rationalis, & carnis constitutum.

Tertia opinio. Tertia opinio ex hac eadem ignorantia processit; credidit enim, quòd non posset esse compositio animæ, & carnis sine constitutione suppositi; & ideo ne poneret in Christo duo supposita, posuit animam rationalem, & carnem in Christo nec esse ad inuicem coniuncta, vel vnita, siue composita.

Secunda opinio. Secunda ergo opinio, quæ est Catholica, tenuit medium inter has duas opiniones, & rectè distinxit inter naturam, & suppositum, posuit animam rationalem coniunctam carni, verum ex tali coniunctione non constituebatur suppositum, sed solùm constituebatur natura humana, quę est composita ex anima rationali, & carne. In alijs ergo hominibus compositio animæ rationalis, & carnis constituit non solùm naturam humanam; sed etiam suppositum humanum. In ipso etiam Christo, si natura humana non fuisset assumpta à Verbo, constituisset suum suppositum; assumpta autem à Verbo non constituit suppositum, sed sustentata est in supposito diuino, ab æterno iam in esse constituto. Patet ergo, quòd tàm ex veritate loquutionum de Christo homine, quàm ex comparatione illarum trium opinionum ad inuicem, soluitur quæstio proposita; cuius solutio est, quòd in Christo est compositio animæ rationalis, & carnis, sed ex tali compositione non constituitur suppositum, vt credebat prima opinio, & tertia; sed solùm constituitur natura humana; vt asserit opinio secunda, quæ est Catholica. Non ergo sunt in Christo duo supposita, vel non est in eo aliud, & aliud suppositum; sed alia, & alia natura. Sunt ergo in Christo duæ naturæ, non duo supposita, vel duæ personæ. Si ergo prima opinio sciuisset distinguere inter naturam, & suppositum, posuisset in Christo animam rationalem coniunctam carni, non constituentem suppositum, sed naturam humanam. Et si tertia opinio hoc sciuisset, non negasset in Christo animam coniunctam carni, quia non oportebat, & ex hoc constitueretur suppositum, sed sufficiebat, vt ex his constitueretur natura humana, nec oportebat propter hæc in Christo ponere duo supposita, sed solùm duas naturas.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, vt communiter dicitur, non fuisse intentionem Magistri, vt nomine naturæ humanæ, vel per hoc vocabulum, natura humana, intelligeretur anima, & caro ad inuicem separata, sed ad inuicem vnita, & coniuncta. Nomine humanitatis non intelliguntur anima, & caro diuisim, sed coniunctim.

Ad secundum dicendum, quòd Damasc.

Ex diuinitate, & humanitate in Christo nõ cõflatur tertia natura, sed bene ex anima, & carne, de prima loquitur Damasc. non de secunda.

masc. in illo 3. lib. c. 3. intendit, quòd in Christo Iesu non est communem speciem accipere, quantum ad Deitatem, & humanitatem, quia ex Deitate, & humanitate in Christo, non conflatur aliqua natura communis, & tertia; sicut conflatur ex anima rationali, & carne, ex quibus conflatur vna natura communis, & tertia, quæ dicitur humanitas. Nulla autem natura communis, & tertia conflatur ex Deitate, & humanitate Christi. Vtrum autem dictum Damasc. possit habere bonum intellectum quantùm ad animam rationalem, & carnem, quod in Christo etiam hoc modo non sit communem speciem accipere in litteralibus quæstionibus poterit declarari.

Dubitatio.

Solutio in dubijs litteralibus.

Ad tertium dicendum, quòd vnio animæ rationalis ad carnem est vltima compositio possibilis in natura. Nam consideratio naturalis Philosophi non se extendit vltra animam rationalem, quia non se extendit ad intelligentias: Nam *quæ non amplius mota mouent, non amplius sunt Physicæ considerationis*: non ergo plus arguit argumentum, nisi quòd vnio humanæ naturæ, vel vnio animæ rationalis, & carnis ad Verbum non fuit facta per potentiam alicuius agentis Physici, vel naturalis, quod concedimus; quia fuit facta per potentiam agentis diuini.

Vnio ad Verbum fuit per potentiã agentis diuini, non naturalis.

Arist. 8. physic. t. c. 34.

Ad quartum dicendum, quòd Verbum poterat viuificare illam carnem effectiuè, sed non poterat eam viuificare formaliter, quia Verbum cum sit quid perfectiuum à nullo dependere potest; omnis autem forma habet dependentiam quandam à propria materia, ipsa etiam anima separata beata habet quandam dependentiam ad carnem propriam: propter quam dependentiam, secundùm D. August. circa finem 12. super Genes. *Retardatur, ne omninò feratur in ipsum summum Cœlum*, idest in ipsum Deum: Caro ergo illa assumpta à Verbo non poterat formaliter viuificari à Verbo: oportebat ergo, vt viuificaretur per coniunctionem ad animam rationalem, tanquam ad propriam formam. Propter quod argumentum est pro nobis, non contra nos. Sed si benè consideretur, concludit necessariam fuisse coniunctionem animæ rationalis ad carnem, vt per eam posset caro viuificari formaliter.

Verbũ poterat viuificare carnem effectiuè, sed non formaliter.

Tom. 1.

ARTIC. III.

Vtrum anima, & corpus fuerint Verbo vnita accidentaliter. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3 p. q. 2 ar. 6. Caiet. Medina. Siluius. Suarez ibidem. Vasquez ad 3. p. disp. 17. per totam. Valentia tom. 4. q. 2. puncto 2. Cabrera ibid. disp. 1.

TERTIO quæritur, vtrum anima, & corpus, vel anima, & caro fuerint vnita Verbo accidentaliter. Et videtur, quòd sic. Quia, vt dicitur ad Philip. 2. *& habitu inuentus vt homo*; sed constat, quòd habitus vnitur ei, cuius est habitus, accidentaliter, siue accipiatur pro indumento, siue prout est prima species qualitatis, quæ est habitus, vel dispositio: ergo &c.

Philip. c. 2.

Præterea. Omne quod aduenit alicui post completum esse, accidentaliter aduenit ei; sed natura humana aduenit Verbo post completum esse, ergo aduenit ei accidentaliter.

Præterea. Omne, quod est in aliquo, non sicut pars, est accidens eius; Nam vt dicitur in prædicam. *non debent nos conturbare substantiarum partes, quæ cùm sint in aliquo, non sunt accidens eius*. ergo quod est in aliquo, non sicut pars, est accidens eius; sed humana natura est in Christo, non sicut pars: ergo &c.

Aristot. in prædic. subst.

Præterea. Accidens est, quod adest, & abest præter subiecti corruptionem, sed Verbum assumpsit naturam humanam sine aliqua sui mutatione; & potest eam deponere sine aliqua sui mutatione, & sine aliqua corruptione ipsius: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, Philosophus 1. physicor. vbi ait, *quod verè est*, idest, quod est substantia, *nulli accidit*: sed humana natura in Christo verè est, quia est quædam substantia: ergo.

Præterea. Christus est Deus, & homo; si ergo natura humana in Christo accidentaliter

dentaliter vnitur ei, vel hoc erit in quantum est homo, & hoc est impossibile, quia nulli homini vnitur natura humana accidentaliter, vel hoc erit in quantum est Deus, & hoc est etiam impossibile, quia in Deo, secundum Augustinum nihil est per accidens: ergo &c.

RESOLVTIO.

Anima. & corpus non fuerunt vnita Verbo accidentaliter: quia non se habuerunt secundum contactum tantùm, vt indumentum: neque secundùm operationem tantùm, sicut Spiritus Sanctus in specie columbæ: neque secundùm demonstrationem tantùm, sicut persona Patris demonstrata per illam vocem. Hic est Filius meus dilectus, &c. sed fuerunt assumpta ad vnitatem suppositi, vt patet ex minoratione eius, ex idiomatum communicatione, & proprietatum susceptione.

RESPONDEO dicendum, quòd quamuis natura humana in Christo sit quædam substantia, non est tamen inconueniens, substantiam aliquam vniri alicui accidentaliter, sicut vestis vnitur alicui accidentaliter: & est accidens eius, quia est habitus; & habitus inter prædicamenta accidentis computatur. Nam nihil est aliud habitus, vt vult Commentator lib. 5. Meth. nisi *Vbi conuersum*: nam prout locus habet locatum, facit prædicamentum vbi, quia hoc est vbi, scilicet circumscriptio corporis circundātis aliud corpus; sed prout locatum habet locum, facit prædicamentum, quod est habitus. Nam cum calceamentum sit locus ipsius pedis, prout pes habet calceamentum, dicitur habere quendam habitum; est enim calceamentum quidam habitus pedis calceati: sic etiam indumentum est locus corporis induti; prout ergo corpus indutum habet indumentum, dicitur habere habitum. Est ergo vnus modus, quo substantia vnitur alicui accidentaliter, secundum contactum. Alius autem modus, prout substantia vnitur alicui accidentaliter, potest esse secundum operationem, prout motor vnitur mobili. Si ergo na-

Auer. 5. Metaph. com. 17. Habitus est Vbi conuersum.

A tura humana est vnita Verbo, vel hoc esset secundum contactum, vt indumentum vnitur induto; vel hoc esset secundùm operationem, sicut motor vnitur mobili, secundum quem modum Angelus assumens aliquod corpus, in quo apparet, vnitur illi corpori; qui modus vnionis reperitur non solum in supposito creato, vt in Angelo assumente aliquod corpus, sed etiam in supposito increato, videlicet in Spiritu Sancto, qui apparuit in specie columbæ super baptizato Domino.

Quomodo Angelus vnitur corpori assumpto.

B Aliter tamen, & aliter apparuit Spiritus Sanctus in specie columbæ, & Angelus apparet in corpore assumpto; quia corpus illud assumptum ab Angelo, specialiter potest dici ab Angelo formatum, & specialiter ab Angelo motum; sed in personis diuinis non sic; quia indiuisa sunt opera Trinitatis, sicut & indiuisa substantia. Propter quod cum vna persona operatur, tota Trinitas operatur. Tota ergo Trinitas operata est columbam illam, in qua apparuit Spiritus Sanctus, & Trinitas tota operata est carnem illam, in qua C missus est Filius; & tota Trinitas operata est vocem illam, in qua loquutus est Pater, cum dixit, *Hic est Filius*, &c. Tamen quantum ad Patrem, qui loquutus est per vocem illam, Hic est Filius, &c. & quantum ad Spiritum Sanctum, qui apparuit in columbæ specie, dicere possumus, quòd licèt vocem operata fuerit tota Trinitas, tamen vox illa specialiter figurabat, & significabat Patrem: quia sola persona Patris respectu Filij se habet vt Pater. Filius namque non est filius sui ipsius, nec est filius Spiritus Sancti, sed solius Patris. Et sicut vox illa specialiter repræsentabat Patrem; sic colūba illa specialiter repræsentabat personā Spiritus Sācti; D sed hic non ita loquimur de vnione, sicut Spiritus Sanctus fuit vnitus columbæ; vel sicut persona Patris fuit vnita illi voci; quia non sic fuit vnitus Filius humanæ naturæ, animæ rationali, & carni, sicut fuit vnitus Spiritus Sanctus illi Columbæ, & sicut Pater vnitus fuit illi voci. Possumus autem hanc differentiam assignare quantum ad tria.

Columbam in qua apparuit Spiritus Sanctus tota Trinitas operata est.

Primo, quantum ad Minorationem.

Secun-

A Secundò, quantum ad idiomatum communicationem.

Tertiò, quantùm ad proprietatum susceptionem.

Nam Christus exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens. Quod August. exponens 2. de Trin. cap. 2. explicat exinanitionem pro minoratione, asserens, quòd Filius apparens in forma serui non solùm fuit minor Patre, & Spiritu Sancto, sed etiam seipso: sed Spiritus Sanctus per illam columbam, in qua apparuit, & Pater per illam vocem, in qua loquutus est, non minorat seipsum.

B Nec fuit in Spiritu Sancto communicatio idiomatum, quantùm ad illam columbam, vt possit dici Spiritus Sanctus columba, & columba Deus; sicut Filius apparens in specie humana, verè poterat dici homo, & Deus, vt planè potest haberi ab August. 2. de Trin. cap. 7.

Tertiò non fuit ibi susceptio proprietatum; ita vt quæ sunt propria columbæ conueniant Spiritui Sancto, vel proprietates vocis conueniunt Patri, sicut proprietates hominis conueniant Filio, qui verè fuit crucifixus, verè fuit passus; C quamuis ei conueniant hęc secundùm quòd homo, & secundum quòd caro.

Cùm ergo quæritur, Vtrum anima rationalis, & caro fuerint vnita Verbo accidentaliter, patet, quòd hoc non potest intelligi secundùm contactum, prout indumentum vnitur induto; quia contactus propriè loquendo, non est nisi corporum; licèt ergo incarnatio Filij Dei habeat aliquam similitudinem cum indumento; quia ex hoc Dei Filius dicitur esse indutus carne; non tamen per omnem modum se habet vt indumentum: quia indumen- D tum non suscipitur in vnitatem personæ indutæ; sicut carò illa, & humanitas suscepta fuit in vnitatem personæ Verbi: Nec etiam hoc fuit quantum ad operationem tantùm, sicut Spiritus Sanctus apparuit in specie columbæ, & sicut Angelus apparet in corpore assumpto. Nec fuit secundùm demonstrationem tantùm, sicut persona Patris demonstrata est, & signata per vocem illam, sed fuit, sicut dictum est, secundùm vnitatem personalem. Proptet quod si volumus loqui de huiusmodi vnitate, sicut videmus in personis, & in suppositis creatis; maximè talis vnio debet dici substantialis non accidentalis, cùm illa vnio sit personalis, & substantia propriè, & principaliter, & maximè dicatur de substantia indiuidua, siue de supposito, vel persona.

Sed licèt persona, vel suppositum Verbi non sit persona, vel suppositum creatum; tamen, assumendo naturam humanam, suppleuit vices personæ, vel suppositi creati. Et quia suppositum, vel persona in substantijs est ipsa prima substantia, Dei Filius assumendo carnem, vel naturam humanam; & in hoc supplens vices suppositi creati, debet dici suppleuisse vices primæ substantiæ in humanitate: Et quia, vt dictum est, illa vnio ad carnem facta est in vnitate suppositi, vel personæ: quod suppositum, vel persona se habet, vt personalis substantia, quæ propriè, principaliter, & maximè debet dici substantia; ideo non accidentalis, sed substantialis talis vnio debet dici, accipiendo substantiam pro supposito, vel pro persona, vel pro prima substantia.

Verbum in humanitate suppleuit vices primæ substantiæ in creaturis.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd licèt incarnatio Verbi habeat multas similitudines cum habitu, prout habitus stat pro indumento; non tamen per omnem modum habet similitudinem habitus, vt patet per iam dicta.

Similitudo attenditur secundū aliqua, non secundum omnia.

Ad secundum dicendum, quòd illa propositio, omne, quod aduenit alicui post esse completum &c. sic communiter temporibus nostris per hanc additionem consueuit exponi; quòd omne, quod aduenit alicui post esse completum, & non recipitur in vnitatem personæ eius, aduenit ei accidētaliter: sed anima rationalis, & caro, vel natura humana vnita est Verbo substantialiter; quia recepta est in vnitatē personæ eius; in qua receptione persona Verbi suppleuit vices suppositi creati, quod cōstituisset illa natura, si non fuisset assumpta à Verbo; & supplendo sic vices ipsius substantiæ creatæ, suppleuit vices primæ substantiæ, quæ propriè, principaliter, & maximè debet dici substantia.

Adueniens alicui post eius esse cōpletum est accidēs, intelligitur quando nō recipitur in vnitatē personæ eius.

Ad tertium dicendum, quòd licèt humana

mana natura in persona Verbi, non per omnem modum habeat rationem partis, tamen aliquo modo se habet vt pars, prout persona Verbi post incarnationem Verbi potest dici composita ex Deitate, & carne, vt ait Damascenus lib. 3. cap. 32. Et quia componentia habent aliquo modo rationem partis, ideo &c. quomodo autem de persona Verbi verificetur compositio ex Deitate, & carne, superius diffusius declaratum est. A

Humanitas in Christo habet aliquo modo ratione partis, no autē per omnem modum.

Ad quartum dicendum, quòd sicut corpus aduenit animæ, non tamen aduenit ei accidentaliter; quia constituit vnam personam humanam, vel vnum hominem cum anima; sic natura humana vnita Verbo, non vnitur ei accidentaliter, quia vnitur ei personaliter, quod est vniri ei substantialiter; cùm persona Verbi in tali vnione suppleat vices primæ substantiæ, quæ maximè dicitur substantia. B

Quod vnitur alicui personaliter, licèt possit adesse, & abesse, non tamen dicitur vniri accidentaliter.

Dub. I. Litteralis.

SVPER litteram primò quęritur de illo verbo quantùm ad primam opinionem (*alij enim dicunt in ipsa Verbi incarnatione hominē quendam esse susceptum*) quomodo hoc sit intelligendum? C

Dicemus, quòd hæc prima opinio de incarnatione Verbi nesciuit distinguere inter naturam, & suppositum, quæ in creaturis non prædicantur de se inuicem. Natura enim magis significatur in abstracto, suppositum vero magis in concreto, vt homo. Et quia valdè magna differentia est inter suppositum, quod significatur per modum concreti, & naturam, quæ significatur per modum abstracti: Ideo propter hanc differentiam nullus homo est sua humanitas. D

Et si dicatur, quòd suppositum Verbi est suppositum incarnatum, ergo Dei Filius, qui est suppositum increatum, est sua humanitas. Dici debet, quod Dei Filius assumens humanitatem, & factus homo, suppleuit vices illius suppositi, quod constituisset humanitas illa, si non fuisset à Verbo assumpta: De Verbo igitur incarnato, supplente vices suppositi creati, sic verificantur post incarnationem propositiones respectu naturæ humanæ, vel respectu humanitatis; sicut verificantur de alijs suppositis humanis. & quia nullum suppositum humanum est sua humanitas, Christus, licèt non sit purus homo, sed sit Deus, & homo; tamen vt homo non est sua humanitas, licèt vt Deus sit sua Deitas.

Obiectio.

Solutio.

Christus vt homo non est sua humanitas: sed vt Deus est sua Deitas.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd prima opinio, asserens in ipsa Verbi incarnatione hominem quendam ex anima rationali, & carne constitutum esse; ex quibus duobus omnis verus homo constituitur, deceptionem patitur; quia non distinxit inter naturam humanam, quæ propriè significatur nomine abstracto, & dicitur humanitas, & suppositum, quod propriè significatur nomine concreto, & dicitur homo. Nam in Christo anima rationalis, & caro propriè, & simpliciter non constituit hominem, quia non constituit suppositum creatum, sed constituit humanitatem, quia constituit humanam naturam, quæ assumpta est à supposito diuino, quod fuit in ea verus homo.

In quo peccauit prima opinio.

Dub. II. Litteralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis, Vtrum ista prima opinio possit tolerari?

DICENDVM, quòd intelligendo hanc opinionem, sicut ponentes eam intelligunt ipsam, videlicet, quòd anima rationalis, & caro Christi constituit hominem, idest constituit quandam substantiam, quæ verè poterat dici suppositum humanum; & ex hoc ponebant in Christo duo supposita; nullo modo stare potest, & nullo modo est id possibile, loquendo de incarnatione Verbi, vt loquuntur Fideles, & Catholici. Nam suppositum siue sit creatum, siue supplens vices talis suppositi, semper dicit quid per se existens; sed nihil assum-

In quibus dictis prima opinio tolerari non possit.

assumpsit Dei Filius, vt aliquid per se existens, vel vt aliquid per se subsistens, sed quicquid assumpsit, substentatum est in supposito Verbi. Et quia non est contra rationem naturæ, & specialiter naturæ creatæ, quòd substentetur in supposito; est autem contra rationem suppositi, quòd substentetur in alio supposito; quia hoc est de ratione suppositi, vt dicat aliquid per se existens, vel per se subsistens: ideo contra rationem incarnationis est, quòd Dei Filius assumens carnem, vel assumens humanitatem, assumpserit suppositum aliquod, vel suppositum aliud, sed solùm assumpsit naturam aliam, quia cùm haberet naturam diuinam, assumpsit naturam humanam: & hæc cum alijs, quæ diximus superius, sufficiant quantùm ad primam opinionem.

Dub. III. Litteralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis, de eo, quod in littera dicitur, quantùm ad secundam opinionem (*sunt autem & alij, qui dicunt, hominem istum, non ex anima rationali & carne tantùm, sed ex humana, & diuina*) cùm hic sit duplex comparatio animæ rationalis ad carnem, & naturæ humanæ ad diuinam. Vtrum sit similis comparatio hic, & ibi? Et videtur, quòd sic. Quia vt dicitur in Symbolo: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*. ergo sicut in alijs hominibus anima rationalis comparatur ad carnem, sic in Christo Deitas comparatur ad humanitatem.

Sed contra. Quia in alijs hominibus ex anima, & carne resultat vna communis species, quæ est humanitas; sed in Christo Iesu, ex Deitate, & humanitate non fit aliqua communis species, iuxta illud Damasc. lib. 3. cap. 3. *In Christo Iesu non est communem speciem accipere*.

DICENDVM, quòd hęc quæ-

A stio litteralis quærit illud, quod fuit ommissum in solutione secundi argumenti, penultimæ quęstionis: Nam cùm illud dictum Damasceni, quòd in Christo Iesu non est communem speciem accipere, simpliciter veritatem habeat quantùm ad Deitatem, & humanitatem; quia ex his duabus naturis non resultat vna communis tertia natura in Christo; ideo potest meritò dubitari.

Vtrum hoc dictum Damasceni possit aliquo modo verificari quantùm ad animam rationalem, & carnem in Christo, B vt ex illis duabus non fit in eo communem speciem accipere. Sciendum ergo, quòd communis species quantùm ad præsens spectat, potest tripliciter accipi. Primò, secundùm intellectualem nudationem. Secundò, quantùm ad vniuersalem prædicationem. Tertiò, quantùm ad realem commixtionem. Hanc autem trimembrem distinctionem manifestè asserit Damascen. loquens de Incarnatione Christi lib. 3. cap. 11. *Natura, vel nuda cogitatione enim contemplatur, secundùm seipsam enim non subsistit*. & hoc quantùm ad C primum modum, qui est secūdùm intellectualem nudationem, *vel communiter in omnibus hominibus eiusdem speciei hypostasibus*. & hoc quantùm ad secundum modum, qui est secundùm vniuersalem prædicationem, *vel totaliter eadem in assumptione accidentium*, & supple omnium aliorum, & hoc quantùm ad tertium modum, qui est secundùm realem constitutionem.

Communis species potest sumi tripliciter.

Iesus Christus enim assumens naturam nostram, non assumpsit eam secundùm communem speciem, idest secundùm nu-D dam cogitationem, quia hoc modo non habet esse reale, & in se, sed solùm habet esse in intellectu, quia hoc modo communem speciem solus intellectus facit; qui facit vniuersalitatem in rebus; & qui nudat, & spoliat naturam à conditionibus indiuiduantibus, secundum quem modum sic cogitata habet etiam vna, & eadem in omnibus hypostasibus, vel in omnibus indiuiduis, hoc modo non accepit Christus quātùm ad naturam humanam, speciem communem; quia sicut idem Damascenus ait, non esset incarnatio, sed quædam deceptio, & quædam fictio in-

Communis species secūdù intellectū tantū.

carnationis. Videtur autem hic modus A redire in modum Platonis, ponentis species, & ideas, quasi quædam vniuersalia separata, de quibus ait Philosophus: *Gaudeant enim species, monstra enim sunt*, idest figmenta quædam sunt; & si sunt, nihil ad rationem, idest nihil ad scientiam.

Communis species secũdum prędicationem.

Secundò, potest accipi communis species quantùm ad prædicationem, prout habet esse in omnibus suppositis; nec hoc modo in Christo Iesu est communem speciem accipere ex anima, & corpore; quia non accepit animam, & corpus, vt habet esse in omnibus suppositis, & indiuiduis; sed vt habet esse in vno indiuiduo B tantùm. Ideo ait Damascen. lib. 3. c. pręalleg. quòd Christus assumpsit naturam nostram in atomo, idest in vno indiuiduo tantùm; quia accepit eam in suo vno supposito, vel in sua vna persona, quę fungitur vice vnius indiuidui tantùm. His ergo duobus modis in Christo Iesu non est communem speciem accipere quantùm ad naturam humanam; quia nullo istorum modorum Christus accepit naturam nostram, secundùm communem speciem, sed accepit eam in atomo, & in C vno indiuiduo tantùm; quia ipsa natura nostra, quam acceperat, erat indiuidua, & ipsum suppositum, in quo accepit eam erat indiuiduum, idest quid incommunicabile, indiuisum per multa supposita, neque prædicabile de multis suppositis.

Christus assumpsit naturã nostrã in atomo.

Communis species secundũ constitutionem.

Tertio modo potest accipi communis species, quantùm ad constitutionem, & hoc modo, licèt in Christo quantùm ad Deitatem, & humanitatem, non sit communem speciem accipere; quia ex illis duabus naturis nulla resultat, vel constituitur vna communis species, & natura D tertia; tamen quantùm ad animam rationalem, & carnem est in Christo Iesu vnam communem speciem accipere; quia ex anima rationali, & carne resultat, & constituitur in Christo Iesu vna communis, & tertia natura, quę dicitur humanitas.

In Christo est communem speciẽ accipere quãtùm ad animã rationalẽ, & carnẽ, ex quib. tertia natura resultat, idest humanitas, nõ autẽ quantum ad humanitatem, & diuinitatem, ex quibus tertia natura non constatur.

Dub. IV. Litteralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod Magister ait in littera quantùm ad tertiam sententiam: *Si Deus hominem assumpsisset in sexu muliebri*. Vtrum hoc fuisset possibile?

DICENDVM, quòd quantùm ad Dei potentiam absolutam potuisset Deus assumere hominem in sexu muliebri; sed quantùm ad Dei potentiam ordinariam, prout est Deus quid immutabile, & non facit nisi ea, quæ ab æterno ordinauit; quia hoc modo ordinauit ab æterno accipere humanam naturam in sexu virili: ergo &c.

Circa tertiam opinionem.

An potuisset Deus assumere naturã humanam in sexu muliebri.

Aduertendum, quod tertia positio ideo dicit hęc verba; quia secundùm eam Christus assumpsit animam separatam à carne; secundum quem modum nullo modo esset in Christo, communem speciem accipere; quia ex anima separata, & carne nullo modo resultat vna communis species, quæ est humanitas. Hoc tamen dicit tertia positio ad defendendum sententiam suam; quia in anima separata non est dare distinctionem sexus, nec masculinum, nec fœmininum. Si ergo Christus assumpsit animam rationalem coniunctam carni, potuisset humanam naturam assumere in sexu muliebri, quod habet tertia positio pro inconuenienti.

Dub. V. Litteralis.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur: *Sapientia accedens homini, idest, adueniens non mutatur, sed hominem mutat, quem de stulto sapientem facit*) Vtrum hoc sit verum?

DI-

DICENDVM, quòd hoc pro tanto dicit; quia aliter aduenit, vel coniungitur cibus homini; & aliter sapientia; nam cibus cum aduenit cibato, corrumpitur à natura sua; & conuertitur in naturam cibati: sed sapientia adueniens homini, non corrumpitur à natura sua; sed manens in sua natura, & manens sapientia, mutat hominem, cui aduenit; qua vel ipsum de stulto sapientem facit, vel de sapiente sapientiorem constituit: quia, vt dicitur Prouerb. 1. *Audiens sapiens, sapientior erit*.

DISTINCTIO VII.

SECVNDVM *verò primam dicitur*, &c. Postquam Magister circa incarnationem Verbi assignauit tres positiones; In parte ista, vt dicebatur, adducit quędam facientia ad declarationem illarum trium positionum. Tria ergo facit, quia primo adducit quędam declarantia primam positionem. Secundò, secundam. Tertio, tertiam. Secunda ibi: *In secunda vero*. Tertia ibi: *In hac igitur sententia*.

Circa primum quatuor facit, quia primò declarat quomodo loquendum sit, secundùm primam opinionem, prout Dei Filius dicitur factus homo. Secundò, quomodo loquendum sit, prout Christus dicitur prędestinatus, quia non est prędestinatus, vt Deus, sed vt homo. Tertiò obijcit contra determinata. Quartò respondet ad obiectiones factas, concedendo obiectiones. Secunda ibi: *Et hac gratia*. Tertia ibi: *Huic autem sententiæ*. Quarta ibi: *Quod & illi concedunt*. Tunc sequitur illa pars: *In secunda verò*, in qua adducit aliquid ad declarationem secundæ opinionis. Circa quod duo facit, quia primò facit quod dictum est: secundò respondent ad ea, quę videntur esse contra hanc secundam opinionem ibi: *Determinant enim*.

Aegid. super iij. Sent.

A Circa primum tria facit, quia primò declarat quomodo loquendum sit, quantùm ad secundam opinionem; prout Deus dicitur factus homo. Secundò declarat, quomodo verificatur de Deo, hoc verbum, est, vt quomodo verum sit, quòd Deus est homo. Tertiò declarat quomodo verificatur de Christo, vel de Dei Filio hoc participium, prędestinatus, quia non est prędestinatus, quòd sit Deus, vt Deus, sed prędestinatus est, quòd sit homo, vt homo. Secunda ibi: *Variatur autem intelligentia*. Tertia ibi:

B *Isti dicunt*.

Tunc sequitur illa: *Determinant autem authoritates*. Circa quod tria facit, prout secunda opinio tria asserit. Nam primò asserit hominem non esse assumptum, sed humanitatem, vel naturam humanam. Secundò, Deum non esse duo etiam nominaliter; seu neutraliter, quia non est duo supposita. Tertiò personam Verbi post incarnationem Verbi esse compositam. Primò ergo soluit ea, quę videntur ostendere, quòd homo sit assumptus. Secundò, ea quę videntur

C ostendere, quòd Christus sit duo. Tertiò ea, quę videntur ostendere, quòd persona Verbi post incarnationem non est composita. Secunda ibi: *sed ijs videntur aduersari*. Tertia ibi: *Est autem & aliquid*. Prima pars remanet indiuisa.

Tunc sequitur illa pars: *sed ijs videntur*. in quo respondet, & soluit ea, quę videntur concludere, quòd Christus sit aliud, & aliud. Ex quo videtur sequi, quòd Christus sit duo. Igitur duo facit, quia primò soluit, & respondet ad ea,

D quę videntur concludere, quòd Christus sit aliud, & aliud. Secundò ad ea, quę videntur concludere, quòd Christus sit duo. ibi: *Quod etiam dictum est*. Circa primum tria facit: quia primo ponit obiectiones: secundò soluit eas: tertiò suam solutionem approbat, & confirmat per Hilarium. Secunda ibi: *Hoc autem in hunc modum*. Tertia ibi: *Apertè enim Hilarius*.

Tunc sequitur illa pars, *quod etiam dictum est*, in quo soluit, & respondet ad obiectiones, quę fieri possunt, quòd

Christus est vtrumque, vel quod Christus A est duo. Circa quod tria facit, quia primò ponit huiusmodi obiectiones. Secundò soluit, & respondet ad eas. Tertiò suam solutionem confirmat per Hieronymum. Secunda ibi: *Sed hæc omnia*. Tertia ibi: *Quia vt ait Hieronymus*.

Tunc sequitur illa pars: *Est autem, & aliud*, in qua soluit obiectiones, quæ possunt fieri, quòd persona Verbi, post incarnationem, non est composita. circa quod tria facit; quia primò ponit huiusmodi obiectiones. Secundò soluit. Tertiò epilogat circa determinata. Secunda ibi: *Ad quod illi dicunt*. Tertia ibi: *Posita est diligenter sententia secunda*. B

Tunc sequitur illa pars: *In hac igitur sententia*. In qua adducit quædam facientia ad declarationem opinionis tertiæ. circa quod quatuor facit: primò declarat, quomodo secundùm opinionem tertiam verificatur, quòd Deus factus est homo, & è conuersò, & quomodo verificatur, quòd Deus est homo, & è conuersò. Secundò declarat, quomodo secundùm opinionem tertiam verificatur, quod Christus, secundum quod homo C prædestinatus est esse Filius Dei. Tertiò declarat, quomodo, secundùm eandem opinionem verificatur, quòd Christus est minor Patre. Quartò mouet quasdam quæstiones de quibusdam nominibus denominatiuis. Secunda ibi: *secundùm istos*. Tertia ibi: *Hi etiam cum dicitur*. Quarta ibi: *Et quia secundùm habitum*.

Hæc autem quarta pars, in qua mouet quæstiones de quibusdam nominibus denominatiuis diuiditur in partes quatuor, quia primò mouet quæstionem de his duobus nominibus, videlicet esse huma- D natum, & esse Deificatum. Vtrum ita propriè dicatur hominem esse Deificatum, sicut propriè dicitur esse Deum humanatum. Et soluit per Damascenum, quòd non. Secundò mouet quæstionem de hoc nomine denominatiuo, quoad esse diminutum. Vtrum homo ille congruè dicatur esse diminutus, & soluit per Augustinum, quòd non. Tertiò concludit ex dictis, quòd ipse Magister sine assertione loquutus est de tribus præfatis opinionibus, & quòd intelligentiæ lectoris asserẽda relinquit. Quartò, & vltimò, concludit ex dictis, quòd cum assertione concedere possumus, vt sic Deus assumpserit hominem, quòd non sit mutatus in humanam substantiam, & sic ex tali assumptione glorificatus est homo: vt non sit mutatus in diuinam naturam: quia omnis mutatio vertibilitatem, & diminutionem substantiæ facit, vel importat. Secunda ibi: *Et licèt dicatur*. Tertia ibi: *Satis diligenter*. Quarta ibi: *In hoc firmiter tenenes*. Et in hoc terminatur sententententia præsentis lectionis, & distinctionis.

DISTINCTIONIS VII.

Pars Prima Principalis.

De modis loquendi exprimentibus incarnationem.

QVAESTIO VNICA.

QVIA Magister in littera circa incarnationem Filij Dei principaliter videtur agere de duobus generibus loquutionum, videlicet de loquutionibus exprimentibus incarnationem: Ideo de ijs duobus principaliter quæremus, circa primum, idest circa loquutiones exprimentes incarnationem, quærentur quatuor.

Primò. Vtrum hęc loquutio sit propria, Deus est homo, & è conuersò.

Secundò. Vtrum hęc loquutio sit propria: Christus est homo dominicus.

Tertiò. Vtrum hæc loquutio sit propria, Deus factus est homo.

Quartò. Vtrum hæc loquutio sit propria, Homo factus est Deus.

AR-

ARTIC. I.

Vtrum hæc sit falsa, Deus est homo, & è conuersò. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 16. ar. 1. & 2. Caiet. Siluius. Cabrera. Aluarez ibidem. Vasquez disp. 57. per totam. Valent. tom. 4. puncto 1. q. 16.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd hæc sit falsa. Deus est homo, & è conuersò. Nam magis conueniunt quæ vniuntur in vnam personam, & in vnam naturam, quàm quæ vniuntur in vnam personam tantùm, & non in vnam naturam: sed anima, & corpus vniuntur in vnam personam, quia constituunt vnam personam hominis, & in vnam naturam, quia constituunt vnam naturam humanam, siue vnam humanitatem: Deitas autem, & humanitas vniuntur in vnam personam, quia vna, & eadem persona habet Deitatem, & humanitatem, non autem vniuntur in vnam naturam, quia nulla vna, & eadem natura habet Deitatem, & humanitatem, seu constituitur ex Deitate, & humanitate: cum ergo non possit verè dici, quòd anima sit corpus, vel è conuersò, multò magis, vt videtur, non poterit verè dici, quòd Deus sit homo, vel è conuersò.

Præterea. Maior est vnitas trium personarum in natura diuina, quàm vnitas duarum naturarum in persona Christi; sed vna persona diuina non prædicatur de alia: ergo multò magis homo non prædicatur de Deo, nec è conuersò.

Præterea. Nihil prædicatur vniuocè de creatore, & creatura: sed homo prædicatur vniuocè de Christo, & de nobis, vel prædicatur vniuocè de Christo, & de quolibet alio homine: ergo non prædicatur vniuocè de Deo, & de quolibet alio homine.

Præterea. Quicquid prædicatur de Deo, aut est absolutum, aut relatiuum, quia homo dicit quid, non ad aliquid: ergo non potest prædicari de Deo tanquam quid relatiuum. Nec etiam tanquam quid absolutum, quia absoluta, quæ veniunt in diuinam prædicationem, conueniunt cuilibet diuinæ personæ: sed esse hominem non conuenit cuilibet diuinæ personæ: ergo &c.

Præterea. Quicquid prædicatur de aliquo, aut prædicatur per se, aut per accidens; sed homo non prædicatur de Deo per se, quia sic cuilibet supposito naturæ diuinæ competeret esse hominem, nec prædicatur de Deo per accidens, quia secundum August. 2. de Trinit. *in Deo nihil est per accidens*: ergo, &c. D. P. Aug. 2. de Trinit. Tom. 1.

Præterea. Omnis prædicatio, vel est per essentiam, sicut cum dicitur homo est animal, vel per inhærentiam, sicut cùm dicitur homo est albus, vel per causam, sicut cum dicitur. Dies est Sol super terram: sed cùm dicitur, Deus est homo, non est prædicatio per essentiam, quia alia est essentia hominis, & alia essentia Dei, vel alia essentia est Deitas, & alia essentia est humanitas. Nec etiam prædicatur per inhærentiam, quia Deo (vt diximus) nihil inhæret accidentaliter; Nec est prædicatio per causam, quia si hoc modo, scilicet per causam verificaretur hæc propositio, Deus est homo, pari modo verificaretur, quod Deus est leo, vel quod Deus est stella, cùm Deus sit causa leonis, & stellæ: ergo &c.

Præterea (vt potest haberi à Philosopho circa principium 1. Topic.) non sunt nisi quatuor genera prædicamentorum, quia omne prædicamentum, vel est essentiale non conuersum, vt genus; vel est essentiale conuersum, vt definitio; vel est accidentale non conuersum, & sic est accidens; vel accidentale conuersum, vt proprium: sed vt patet, nullo istorum modorum se habet homo ad Deum: ergo &c. Arist. 1. Topic. c. 4.

Præterea. Propositio dicitur esse in materia remota, quando formæ significatæ sunt omninò diuersæ: sed formæ significatæ per hoc nomen *Deus*, & per hoc nomen homo, sunt omninò diuersæ: ergo hæc propositio, Deus est homo, est in ma-

teria remota; sed omnis propositio affirmatiua in materia remota est falsa: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia quæcunque vni, & eidem sunt eadem, inter se sunt eadem, & vnum prędicatur de alio; sed esse hominem, & esse Deum sunt eadem vni, & eidem, quia sunt eadem ipsi Filio Dei; ergo inter se sunt eadem, & vnum prædicatur de alio.

Prætetea. Quæcunque dicunt vnum, & idem suppositum, vnum prędicatur de alio: sed homo, & Deus dicunt vnum, & idem suppositum, vnam, & eandem personam: ergo verè vnum prædicatur de alio, & verè dici poterit, quòd Deus est homo, & è conuersò: ergo &c.

RESOLVTIO.

Istæ propositiones, Deus est homo, & homo est Deus, in Christo veræ sunt: vt ex sacra Scriptura, Sanctis Patribus, & ratione ostenditur, maximè autem amplectendo opinionem secundam ex supra citatis de incarnatione Verbi: eas tamen, sequentes primam, vel tertiam positiones, saluare non possunt.

Quod hæc propositio sit vera, Deus est homo, & e cōtra, ostenditur ex sacra Scriptura, Sanctis Patribus, & ratione.

RESPONDEO dicendum, quòd hæc propositio, Deus est homo, & eius conuersa, quantùm ad hominem Chtistum, qui est Deus, & homo, sunt simplicitet concedendæ: quod potest probati per Scripturam sacram, siue per Euangelium, per dicta Augustini, Bernardi, & aliorum; & per rationem. Per Euangelium quidem probatur, tales propositiones esse veras, quia Ioan. in Euangelio suo, cùm prius dixisset, *Deus erat Verbum*, postea subdidit, *Et Verbū caro factum est*, idest factus est homo, vt exponit Augustinus in 1. lib. de Ttinit. cap. 6. Si ergo Deus Verbum factus est caro, siue homo, oportet, quòd hæc sit vera: Deus factus est homo, & per consequens, quòd hæc sit vera, Deus est homo: Et si Deus est homo, cùm tales propositiones conuertantur simpliciter, oportet, quòd conuersa sit vera, quòd homo est Deus: Nam per syllogismum expositoriū hoc probabitur. quia si Deus est homo, si per hominem

Io. c. 1.

Tom. 3.

Syllogismus expositorius.

significaretur ille homo, qui prędicatur de Deo, quia ille homo est Christus, oportet, quòd Christus sit Deus, & homo; & quia Deus, & homo prædicantur de eodem Christo, oportet quòd Deus, & homo de se inuicem prędicentur.

Hęc etiam veritas patet per August. qui 1. de Trin. c. 14. ait. *Talis enim erat illa susceptio*, scilicet humanę naturę, *in Christo, quæ Deum faceret hominē, & hominem Deum*: quo posito, de necessitate concluditur, quòd Deus est homo, & è conuersò.

D. P. Aug. 1. de Trin. c. 14. tom. 3.

Tertiò hoc idem patet per Bernardum ad Eugenium de consider. *Tantam denique tamq; expressam vim vnionis in se profert illa persona, in qua Deus, & homo vnus est Christus, vt si duo illa de se inuicem prædices, non erraueris, Deum, videlicet, hominem, & hominem Deum, verè pronuncians.*

D Bernard. ad Eugen.

Quartò hoc idem patet per rationem; quia ratio nos cogit concedere, quòd quę vni, & eidem sunt eadem, & inter se sunt eadem, ac ad se inuicem prędicantur; si ergo Deus & homo sunt eadem eidem Christo, oportet, vt inter se sint eadem, & de se inuicem prędicentur: quare prima ratione concluditur, quòd illę propositiones sunt verę, de quibus pręsens quęstio dubitabat, videlicet quòd Deus est homo, & homo est Deus. Verùm quia nō sufficit scire, quòd sic est, nisi sciatur modus, & causa quare illud est; ideò intendimus explicare modum, & causam, quomodo tales propositiones contineant veritatem.

Sciendum ergo, quòd quia natura diuina est infinita, potest supplere vices cuiuslibet creaturę, vt possit sine quacumque natura, quod potest cum illa natura: naturę ergo ereatę, quia sunt finitę, habent esse finitum, & agere limitatum, & ideò natura Solis, siuè Sol, sic potest cum homine generare hominē, iuxta illud Philosophi, *Sol, & homo generant hominem*: non oportet, vt Sol possit hominem generare sine homine: non autem sic est in Deo. Nam si potest Deus cum igne calefacere, vel cum quolibet alio agente agere aliquam actionem, poterit sine igne calefacere, & sine quocunque agente alio agere quamcunque aliam actionem.

Arist. 2. physic. t. c. 26.

A nem. Et quod dictum est de natura diuina, quia est infinita, habet veritatem de quolibet supposito diuino, quod est etiam infinitum. Sicut ergo natura diuina propter hãc infinitatem potest supplere vices cuiuscunque naturæ creatæ, sic quodlibet suppositum diuinum propter sui infinitatem potest supplere vices cuiuslibet suppositi. Quibus clarè intellectis, facilè est intelligere, quomodo facta sit incarnatio Verbi, & quomodo *Deus Dei* Filius factus est homo. Nam suppositum *Dei* Filij, assumendo naturam humanam, natura illa humana assumpta à Verbo, est assumpta à supposito Verbi, vel Filij *Dei*, quia secundum August. lib. 7. de Trinit. cap. 2. *Filius est eò Filius, quò Verbum, & eò Verbum, quò Filius*. Natura ergo illa humana, sic assumpta à Verbo, non constituit suppositum, sed substentata est in supposito Verbi, & hoc modo suppositum Verbi suppleuit vices illius suppositi creati, quod constituisset illa natura humana, si non fuisset assumpta à supposito Verbi. Cùm ergo natura diuina calefacit sine igne, non ex hoc potest argui, quòd natura diuina fiat natura ignis, sed supplet vices naturę ignis, & facit sine igne illam eandem actionem, quam faceret cum igne, vel natura ignis. Sic & suppositum Filij, quod est suppositum diuinum, & est suppositum increatum, assumendo naturam humanam, non fit suppositum creatum, sed supplet vices illius suppositi creati, quod constituisset illa natura humana, si non fuisset assumpta à supposito Filij, vel Verbi, quo posito verificatur de supposito Filij, quicquid verificatum fuisset de supposito illo, quod constituisset huiusmodi natura, si non fuisset assumpta à supposito Filij, & quia illa non assumpta constituisset vnum hominem, Christus sic assumens factus est verus homo, & verè factus est passibilis, & verè est crucifixus, quia suppositum illud, quod constituisset natura illa assumpta, si fuisset eleuatum in cruce, sicut fuit eleuatum suppositum Verbi, verè fuisset passum, & crucifixum, sicut fuit suppositum Verbi. Propter quod *Damascenus* lib. 3. cap. 14. vult, quòd actiones, & passiones propriè sint suppositorum. Nam non obstante, quòd velle est quoddam pati, illud

Tom. 3.

Quia suppositum diuini supplet vices suppositi naturæ humanæ, ideo de eo verificatur quæcunque attribuūtur supposito humano.

Damasc. lib. 3. cap. 14.

velle, quod competebat illi homini propriè poterat attribui ipsi supposito diuino, & ipsa crucifixio, quæ erat quędam passio, poterat, & debebat propriè attribui ipsi supposito diuino, erant enim hę loquutiones proprię, quòd diuinum suppositum, quod est *Deus* ipse, quia *Dei Filius non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*, idest se esse Deum, verè, & propriè, concedi potest, quòd Deus patiebatur, *Deus* crucifigebatur, & *Deus* in cruce moriebatur.

B Sed dices, quòd si ista possunt verificari de *Deo*: ergo Deus, in eo quod *Deus*, patiebatur, & moriebatur. Ad quod dici potest, quòd istud in eo quod Deus, vel reduplicat suppositum, vel naturam: si reduplicat suppositum, quia in Christo non erat nisi vnum suppositum, videlicet suppositum diuinum, quod erat verè Deus, concedi potest hęc reduplicatio quantùm ad suppositum, quòd Deus in eo quod *Deus*, idest in eo, quod diuinum suppositum, seu in eo, quod suppositum Filij substentans naturam humanam, patiebatur, & crucifigebatur. Sed si illud in C eo, non reduplicat suppositum, sed naturam, cum in illo supposito essent duę naturę, humana, secundùm quam erat homo, & diuina, secundùm quam erat Deus, hoc modo non patiebatur in eo, quod *Deus*, idest, vt habens naturam diuinam, sed in eo quod homo, idest habens naturam humanam. Patefactum est ergo, quòd non solùm sunt verę huiusmodi loquutiones, quòd Deus est homo, & homo Deus; sed etiam quomodo, & quare verę sint. Nam verę sunt propter vnitatem suppositi Filij Dei assumentis natu- D ram humanam, & ex hoc supplens vices illius suppositi, quod constituisset natura illa, si non fuisset assumpta.

Obiectio.

Solutio.

Reduplicatio potest cadere supra suppositum, & supra naturam.

Sed dubium esse posset. Vtrum secundùm quamlibet illarum trium opinionum possent dictę propositiones verificari, & congruè dici, quòd Deus est homo, & è conuersò. Dicendum, quòd secundùm opinionem tertiam cōgruè verificari non possent. Nam secundum huiusmodi opinionem, seu potius falsam sententiam, ista verificantur propter inhęrentiam, quia isti falsò putauerunt, naturam humanam accidentaliter aduenisse diuinę: idcirco adhuc

Secūdū tertiā opinionē superius positam, dictæ propositiones non possunt verificari.

adhuc etiam esset valdè impropria hæc A
propositio apud illos, Deus est homo, &
è conuersò. Nam hæc opinio tertia, vt
patet ex ante dictis, cùm hoc quod ponit,
naturam humanam accidentaliter adue-
nire diuinæ, ponit etiam huiusmodi na-
turam, non secundùm se totam, & vt ha-
bet partes coniunctas, sed vt habet par-
tes separatas, accidentaliter aduenire
Verbo, & quia habens partes domus se-
paratas, non diceretur ex hoc habere
domum, consequens est, quòd habens
partes humanę naturę separatas, vt ha-
bens animam rationalem, separatam à B
carne, non propriè diceretur habere na-
turam humanam, nec propriè diceretur
homo. Propter quod tertia opinio non
potest verè, & propriè saluare has loquu-
tiones, propter quas mota est quæstio
principalis, An Deus sit homo, & è con-
uersò. Possent autem, & multa alia in-
conuenientia contra hanc tertiam opi-
nionem adduci, sed non expedit, cum
illa opinio tertia, secundùm Fidem Ca-
tholicam sit falsa.

Viso, quid dicendum sit de huiusmodi
loquutionibus, quòd Deus est homo, & è C
conuersò, secundùm opinionem tertiam,
quæ ponit humanam naturam aduenire
Verbo accidentaliter, & aduenire, vt ha-
bitum, cùm habitus solùm denominatiuè,
non essentialiter prædicetur de habente,
quia homo non est vestis, sed vestitus;
consequens esset, quòd Dei Filius non es-
set homo, sed humanatus. Volumus vlte-
rius declarare, quid dicendum sit de hu-
iusmodi loquutionibus secundùm opinio-
nem primam. Patet enim huiusmodi opi-
nionem tertiam esse falsam, & contra
Scripturam sacram, cùm in Symbolo D
contineatur, quòd Dei Filius homo factus
est, hęc autem opinio saluare non potest,
quòd Dei Filius sit homo, secundùm hu-
manitatem; sed pariter nec secundùm
opinionem primam potest saluari pro-
priè, quòd Dei Filius sit factus homo, vel
sit homo, sed per implicationem tantùm,
& coniunctionem ad vnum, & idem sup-
positum dignius: ponit enim prima opi-
nio, quòd in Christo anima fuit coniun-
cta carni, ex qua coniunctione resultauit
quædam substantia, & quoddam suppo-
situm; propter quod secundùm primam

Quid dicendum sit de huiusmodi propositionibus secundùm opinionem primam.

opinionem fuerunt in Christo duo suppo-
sita, sed non duæ personæ. Nam persona
dicit aliquid ad dignitatem pertinens, &
quia illud suppositum, quod constituebat
natura humana erat coniunctum supposi-
to, quod constituebat natura diuina,
quod erat longè dignius, quàm suppositum
constitutum per humanam; ideo hu-
iusmodi suppositum sic constitutum per
humanam non merebatur dici persona.
Et ideo opinio prima, licèt in Christo po-
neret duo supposita, non ponebat ibi nisi
vnam personam, quia ex coniunctione
ad suppositum dignius, quod erat consti-
tutum per diuinā naturam, perdebat no-
men personæ, vt non mereretur tale sup-
positum dici persona, quod est nomen
dignitatis, ex eo quod vnitum erat sup-
posito digniori. Propter quod hæc opi-
nio prima concedebat, quod Christus erat
duo neutraliter, propter dualitatem sup-
positorum, sed erat vnus masculinè pro-
pter vnitatem personæ.

Secūdū primā opinionē in Christo fuerunt duo supposita, sed non duæ personæ.

Eadem opinio prima cōcedebat Christū esse duo neutraliter propter duo supposita, & vnū masculinè propter vnitatē personæ.

Sed circa hęc insistere, est ridiculum,
nam ridiculum est, vt alicui competat
definitio, & ei non competat definitum;
quia definitio personę est. Persona est
rationalis naturę indiuidua substantia.
Cùm ergo de se quodlibet suppositum sit
quoddam indiuiduum, idest quoddam
incommunicabile, quodlibet suppositum
rationalis naturę meretur dici persona; &
quia substantia illa, vel suppositum illud,
quod constituebatur ex carne, & anima
rationali erat suppositum rationalis natu-
rę, cogimur dicere, sequendo hanc opi-
nionem primam, quod in Christo non
solùm sunt verè duo supposita, sed etiam
duæ personę, & quod Christus non erat
duo solùm neutraliter, sed etiam duo ma-
sculinè. Concludamus ergo, & dicamus,
quòd solùm secunda sententia ponens in
Christo duas naturas, humanam scilicet,
& diuinam, & vnum suppositum, siuè
vnam personam, est vera, & Catholica,
secundùm quam possumus verè, & con-
gruè saluare has loquutiones, Homo est
Deus, & Deus est homo, vt est per habi-
ta manifestum.

Propositiones dictæ optimè saluantur cum secūda sententia.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quod in omni-
bus

bus sunt consideranda quæ sunt per se, & A dimittẽda quæ sunt per accidens. Ratione enim vnitatis suppositi, per se loquendo hæ loquutiones verificantur, Deus est homo, & è conuersò; nam quia idem est suppositum, quod habet in se Deitatem, per quam Deus est, & humanitatem, per quam est homo, consequens est, quòd idem sit Deus, & homo, quo posito, Deus est homo, & è conuersò; si ergo ex anima, & carne volumus per se arguere, cum anima coniuncta carni per se accepta, non debeat dici suppositum, nec caro quantũcumque coniũcta animæ, per se sumpta B debebat dici suppositum, si volumus in talibus arguere per se, & ex parte suppositi, cum suppositum non sit caro, nec anima, sed sit habens carnem, & animam, inueniemus prædicationem nostram, & non arguemus, quod omninò est anima, & è conuersò, sed quod suppositum habens carnem, est suppositum habens animam, & è conuerso. Et quia sic est in proposito, quia vnum est suppositum habens Deitatem, per quam est Deus, & habens humanitatem, per quam est homo, sicut non poteramus ibi arguere, quòd caro sit C anima, vel è conuersò, sic non poterimus hic arguere, quod Deitas sit humanitas, vel e conuersò, sed poterimus arguere, quòd habens Deitatem, est habens humanitatem, & è conuersò, & per consequens quod Deus est homo, & è conuersò.

Ad formam arguendi cùm dicitur, quòd magis conueniunt, & vniuntur quæ conueniunt, & vniuntur in naturam, & personam, &c. dici potest, quòd magis, vel minus vniri in hoc loco, se habent quasi per accidens, sed magis, vel minus prædicari de supposito sunt ea, quæ se D habent per se; cùm tota causa, vel ratio, quare hæc est vera, *Deus est homo*, & è conuersò, sit, quia idem est suppositum habens Deitatem, & humanitatem, iuxta illud Symboli, vbi dicitur de Christo: *Licèt Deus sit & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus*; & subditur: *Vnus autem non conuersione substantiæ, sed vnitate personæ.*

In argumento assumitur quod est per accidẽs & relinquitur quod est per se, ideo non concludit.

Ad secundum dicendum, quòd secundum hoc, quod personæ diuinæ sunt vnum, quia sunt vnum in natura, non in persona, sic prædicantur de se inuicem, quia natura Patris est natura Filij. Nomina ergo exprimentia naturam, prædicantur de se inuicem, sed personalia, quia habent distinctas personas de se inuicem non prædicantur. Hic autem quia est è conuerso, prædicationes sunt è contra. Nam nomina implicantia personam, vel importantia suppositum de se inuicem prædicantur, exprimentia vero naturas, quia in Christo est alia, & alia natura, licèt non sit alia, & alia persona, de seipsis prædicari non possunt.

Non est par ratio de nominibus implicantibus suppositum, & exprimentibus naturam.

Ad tertium dicendum, quod sufficit ad saluandum argumentum, vt non prædicetur aliquid vniuocè de Deo, & creatura, quod non prędicetur cum hac reduplicatione in eo, quod Deus. Nam licèt idem Christus sit Deus, & homo, ea tamen, quę ei conueniunt, in eo, quod Deus, sunt alia ab ijs, quę ei conueniunt in eo, quod homo. Aduertendum tamen, quod de hac reduplicatione, vt patet per habita, est distinguendum, quia si reduplicat suppositum, cum in Christo sit vnum suppositum, & vna persona, de se inuicem poterunt prędicari. Nam homo ille in eo quod homo, idest in eo, quod humanum suppositum, creauit stellas, quia idem est ibi suppositum naturę humanę, & diuinę. Sed si huiusmodi reduplicatio reduplicet naturam, cùm in Christo sit humana, & diuina natura, tunc erunt alia, & alia, quæ prædicabuntur de Deo, & homine, quia non patiebatur in eo, quod Deus, sed in eo, quod homo, idest, vt habebat naturam humanam, & non creauit stellas in eo, quod homo, sed in eo quod Deus, idest, vt habens naturam diuinam.

Cũ aliquid prædicatur de Deo, & creatura: nõ reduplicatiuè, neq, vniuocè prędicatur.

Ad quartum dicendum, quod cùm dicitur Deus est homo, ly homo, quantùm ad formam significatam est quid absolutum, sed quantùm ad suppositum habet relationem implicitam, quia stat pro supposito, vel pro persona Filij Dei, & ratione illius relationis implicitæ ly, homo, non potest prædicari de qualibet persona diuina, sed de sola persona Filij, vt etiam communiter dicitur.

Ly homo dupliciter cõsideratur, vel secundũ formã significatam vel secũdũ suppositum primo modo est quid a se solutũ, secũdo modo implicat relationẽ, & sic non potest dici de qualibet persona diuina.

Ad quintum dicendum, quod hę propositiones: Deus est homo, & è conuerso, verificantur per se, ratione suppositi, quia vnum est suppositum, & vna persona habens

Negatur minor argumẽti cum sua probatione quia dicta prædicatio sit ratione suppositi, nõ ratione naturæ.

bens naturam diuinam, & ex hoc est Deus; & habens naturam humanam, & ex hoc est homo; & quia quantùm ad suppositum, vel quantùm ad personas est distinctio tàm in humanis, quàm in diuinis,& ideo esse Deum quantum ad homines, non competit nisi soli Christo, habenti personam distinctam, & suppositum distinctum ab omnibus alijs hominibus. Sic etiam esse hominem quantùm ad personas diuinas non competit, nisi soli Filio, quia solus Filius assumpsit naturam humanam, & factus est homo.

Dicta prædicatio est per essentiam ratione identitatis suppositi, quòd habeat essentiã diuinã, & humanam.

Ad sextum dicendum, quòd hęc prędicatio, Deus est homo, est prędicatio per se, & est prędicatio per essentiam, non per essentiam, itaut essentia diuina sit essentia humana, sed per essentiam, quia idem suppositum, & eadem persona Filij verè habet essentiam diuinam, & est verè Deus, & verè habet essentiam, & naturam humanam, & ex hoc est verus homo, & quia idem Filius verè est Deus, & homo, omnia hæc per se verificantur, quod Deus est homo, & e conuersò.

Negatur minor argumẽti, quia dicta prædicatio spectat ad prædicationem de genere, nõ simpliciter, sed per similitudinem.

Ad septimum dicendum, quod hęc prędicatio, Christus est homo, pertinet ad prædicationem de genere, non quòd homo sit genus ad Christum, & ad alios homines, sed quia eodem modo comparatur species ad sua indiuidua, sicut genus ad suas species; Nam sicut genus prędicatur de suis speciebus non conuersim, quia homo est animal, & non quodlibet animal est homo; sic homo est Sortes, & homo est Christus, sed non quilibet homo est Sortes, vel Christus.

Propositiones adductę in argumento no sunt in materia remota sed in materia naturali.

Ad octauum dicendum, quòd Christus est *D*eus, & Christus est homo, non sunt in materia remota, sed in materia naturali, cum idem Christus, & idem Filius habeat in se naturam diuinam, & humanam; tamen hoc est singulare in quolibet diuino supposito, & in qualibet diuina persona, quòd propter sui infinitatem potest supplere vices cuiuslibet alterius suppositi: Et ideo in eodem diuino supposito potest esse natura diuina, & humana, & idem diuinum suppositum erit *D*eus, & homo, quod nulli alij supposito potest competere. Nullum enim suppositum creatum potest in se habere duas naturas substantiales diuersas, ex quibus non conficeretur vna natura: Impossibile enim est, quod idem suppositum creatum sit homo, & leo, sed hoc est singulare in suppositis diuinis, quòd propter sui infinitatem idem suppositum est Deus, & homo, non obstante, quòd ex Deitate, & humanitate, non potest confici vna communis natura tertia, secundum quem modum loquitur Damasc. lib. 3. cap. 3. *In Christo Iesu non est communem speciem accipere*. Velle ergo in diuinis suppositis arguere sicut in creatis, vt concludebat argumentum, est decipere seipsum.

D. Damasc. lib. 3. c. 3.

ARTIC. II.

Vtrum hæc loquutio sit propria, Christus est homo Dominicus. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 16. ar. 3. Caiet. Siluius. Suarez. ibid. Ricch. in 3. dist. 7. q. 1. Aestius d. 7. §. 4.

SECVNDO quęritur. Vtrum hęc loquutio sit propria, Christus est homo *D*ominicus. Et videtur quòd sic. Nam Aug. lib. 83. quęstionum ait: *Monendum est, vt illa bona æterna expectentur, quæ fuerunt in homine dominico*, & loquitur de Christo: ergo &c.

Tom. 4.

Pręterea. Christus magis est particeps diuinę bonitatis, quàm alij Sancti; sed alij Sancti propter participationem diuinę bonitatis possunt dici dominici: ergo multo magis Christus.

Pręterea. Sicut Dominicus dicitur denominatiuè à Domino, ita diuinum dicitur denominatiuè à *D*eo: sed *D*ionysius nominat frequentissimè Christum *diuinissimum IESVM*; poterit ergo Christus dici dominicus homo.

Pręterea. Non obstante, quòd *D*eus factus est naturaliter, & essentialiter homo, quia assumpsit naturam, & essentiam humanam, dicimus, *D*eum esse humanatum, quod est denominatiuum de homine: pari ergo ratione, non obstante, quòd Christus essentialiter est Dominus, poterit dici Dominicus.

Pręterea. Conditio seruitutis magis expri-

Philip. 2. exprimitur nomine serui, quàm Domi-nici; sed Apost. ad Philip. 2. naturam, vel formam serui ponit in Christo, dicens: *Exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens*: si ergo quilibet seruus potest dici Dominicus, quia est possessio sui Domini, Christus faciens semetipsum seruum, formam serui accipiens, poterit dici dominicus.

IN CONTRARIVM est, quia quod prædicatur de aliquo essentialiter, non potest (vt videtur) prædicari denominatiuè, quia hæ duæ prædicationes essentialis, & denominatiua ex opposito B distinguuntur: ergo &c.

Præterea. Ad idem facit authoritas Augustini, quæ habetur in littera, quòd non rectè dicitur Christus homo dominicus, asserens, quòd si aliquando hoc dixisset, hoc dixisse nollet, &c.

D. P. August. nollet se dixisse, Christũ esse hominẽ dominicum.

RESOLVTIO

Christus non dicitur homo Dominicus, nisi per extensionem, & secundùm variam significationem: non autem propriè, quia non est denominatiuè dominicus, vel participatiuè, possessiuè, partialiter, aut causaliter; sed essentialiter: quæ verò de Christo denominatiuè prædicantur, propriè dominica dici possunt. Dicitur tamen Christus esse corpus, non de genere quantitatis, seu substantiæ, indirectè, sed de genere substantiæ directè, quia est vniuocè homo.

RESPONDEO dicendum, quòd (vt communiter ponitur) hoc adiectiuum, Dominicus quadrupliciter sumi potest, D quia vel sumitur participatiuè, vt quando aliquis non est rectè, & essentialiter dominus, sed aliqualiter participat dominium, poterit dici dominicus: Secundo modo potest sumi possessiuè, vt quando aliqua res est possessio alicuius domini, illa res potest dici dominica, idest possessio domini, sicut cappa, vel vestis diceretur dominica, si esset possessio alicuius domini. Tertiò potest sumi partialiter, vt potest dici pes dominicus, vel manus dominica, si sit pars, vel membrum alicuius domini. Quarto modo potest sumi causaliter, & effectiuè, vt possunt dici verba dominica, si sint causata, vel effecta ab aliquo domino. Concludunt ergo scripta communia, quod cum Christus sit essentialiter Deus, & essentialiter Dominus, quia talia competunt diuinis suppositis essentialiter, cum dicantur de omnibus, & non pluraliter: Nam, vt habetur in Symbolo, *Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus Sanctus, non tres Domini, sed vnus est Dominus*, & quia hæc est differentia in diuinis inter ea, quæ dicuntur essentialiter, & personaliter, quia quæ dicuntur essentialiter, dicuntur de qualibet persona, singulariter, & de omnibus non pluraliter: & quia tale nomen est, *Dominus*, quod dicitur de qualibet persona singulariter, quia quælibet persona singulariter est dominus, non tamen sunt tres Domini, sed vnus est Dominus: non autem est sic de hoc nomine, persona, quia persona est Pater, persona est Filius, persona est Spiritus Sanctus, non tamen vna persona, sed tres personæ. Cùm ergo hoc nomen, C Dominus, dicatur de qualibet diuina persona essentialiter, quia dici essentialiter, & per essentiam, opponitur ei, quod dicitur participatiuè, vel possessiuè, vel secundùm partes, vel effectiuè, ideo nullo illorum modorum quatuor, potest dici Christus homo dominicus, sed homo essentialiter dominus.

Hoc adiectiuum, dominicus, potest sumi participatiuè, possessiuè, partialiter, & causaliter.

Opinio communis.

In diuinis quæ dicuntur essentialiter, dicuntur de qualibet persona singulariter, & de omnibus nõ pluraliter.

Contrarium autem habetur à Gregorio in quadam Homilia Paschali, vbi corpus Christi, quod iacuit in sepulchro dicit esse Dominicum, sed constat, quòd Christus verè erat illud corpus, quod iacuit in sepulchro, nam illud corpus iacens in sepulchro non fecit aliud suppositum à Verbo, sed sustentabatur in supposito Verbi, vt ex hoc verè Filius Dei dicatur iacuisse in sepulchro, quia verè erat illud corpus, quod in sepulchro iacebat, & verè dicitur descendisse ad inferna, quia illa anima, secundum quam descendebat, non faciebat suppositum, sed sustentabatur in supposito Verbi. Propter quod vere ei Filius poterat dici illa anima. Si ergo illud corpus dicebatur dominicum, & Christus erat illud corpus Christus erit dominicus: sic esset si Christus erat illa anima, & illa anima poterat dici

D. Greg.

dici dominica; Christus informatus illa anima, poterat dici dominicus.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd, cùm quæritur, Vtrum hæc loquutio sit propria, Christus est homo dominicus: dicemus cum Augustino, vt habetur in littera, quòd Christus non rectè dicitur homo dominicus, & si aliquando hoc dixit Augustinus, quòd Christus est homo dominicus, dicit, se hoc nolle dixisse, & quia non dicitur rectè, non dicitur propriè: si Christus non rectè dicitur homo dominicus, non dicitur hoc propriè. Aduertendum tamen, propter obiectiones possibiles fieri, quod omnia, quæ erant in Christo, & prędicabantur de Christo, poterant dici dominica. Ipse tamen Christus, cùm esset essentialiter dominus, vt est per habita manifestum, non propriè, nec rectè, nisi fortè in illa alia significatione, vel extenso nomine non potest dici dominicus, quia prædicatio essentialiter, & denominatiua sunt sibi inuicem repugnantes. diximus autem, quod id, quod prędicatur essentialiter, non debet prędicari denominatiuè, nisi sumatur in alia significatione; nam aliquis homo dicitur homo essentialiter, & dicitur humanus denominatiuè, sed hoc est in alia significatione, quia ibi humanus idem sonat, quod mitis, & mansuetus, & aliquis homo dicitur animal essentialiter, & dicitur animal denominatiue, sed hoc erit in alia significatione, quia ibi animal secundum vnum modum accipiendi, idem sonat, quod bestia.

Christus nō dicitur homo dominicus propriè nec rectè.

A

B

Opinio Aegidij.

Omnia, quæ erant in Christo poterant dici dominica. Ipse autem nequaquā.

Prædicatio essentialis, & denominatiua sunt sibi inuicē repugnantes

C

Concludamus ergo ex habitis, quòd ea, quæ erant in Christo, & non prædicabantur de Christo, sicut pes, & manus, erant, & sunt in Christo, tamen non prędicantur de Christo, nisi denominatiuè, quia Christus non est sua manus, sed est manuatus; sicut ergo talia prædicantur denominatiuè de Christo, sic dominicum, quod est denominatiuum de, *Dominus*: potest de talibus prędicari, vt pes Christi potest dici pes dominicus, & manus eius, manus dominica, ipse tamen Christus non est propriè denominatiuè dominicus, sed essentialiter dominus: hoc ergo modo poterit haberi plena solutio propositę quęstionis.

Ea quæ prædicantur de Christo denominatiue possunt dici dominica.

D

Propter verba autem *D. Gregorij* superius adducta, posset dubitari, An Christus sit corpus, ad quod dicendum, quod corpus potest sumi tripliciter. Vno modo, vt est directè in genere substantię, & vt est in tali genere, tanquam totum, & hoc modo Christus, cùm sit vniuocè homo cum alijs hominibus, & essentialitet homo, sicut & quilibet homo, est essentialitet huiusmodi corpus.

Corpus tripliciter sumitur.

Christus est homo, vniuoce cum alijs.

Secundo modo potest accipi corpus, non vt est directè in genere substantię, & tanquam totum, sed vt est in huiusmodi genere per reductionem, & tanquam pars, vel tanquam principium, sicut cum dicimus, quòd homo est compositus ex anima, & corpore; tale enim corpus, quod est pars hominis non prędicatur de homine essentialiter, nec est in genere substantię directè, sed per reductionem, vt principium materiale, quia tale corpus non est homo, sed materia, ex qua constat homo. Ex tali enim corpore, tanquam ex materia, & anima rationali tanquam forma, constat, & componitur homo, qui est directè in genere substantię, & de quo essentialiter prędicatur substantia tanquam genus. De corpore autem, quod est materia hominis, & de anima, quę est forma hominis non prędicatur substantia, quę est genus, sed quę est analogum. Vnde Boetius in commento super prędicamenta, volens determinare quomodo Philosophus accipit substantiam, quę est genus, ait: *Substantia potest dici ipsa materia, & potest dici substantia ipsa forma, & potest dici substantia etiam ipsum compositum ex materia, & forma*, & subdit, *relictis extremis agit de medio*, quasi dicat, quod substantia, quę est genus, non est ipsa materia, quę est vnum extremum; nec est ipsa forma, quæ est alterum extremum, sed est ipsum medium, quod est compositū ex materia, & forma. Nō enim est per se in genere, quod non habet per se esse. Materia ergo, & forma per se, & directè non sunt in genere substantiæ, sed sunt in huiusmodi genere, per reductionem, & tāquam principium; si autem sunt aliquæ formæ, quæ de se non sunt perfectiones materię, cuiusmodi sunt intelligentiæ illæ, quæ habent per se esse, & sunt natæ habere per se esse, poterūt per se esse in genere, & tamen dicentur aliquando tales formæ

Substantia, quæ est genus nō prædicatur de corpore, neque de anima, sed quæ est analoga.

Materia, & forma non sunt in genere substantiæ directè, sed reductiuè.

formæ carere genere, quia fortè non sunt in genere substantiæ: quod non sic intelligendum est, ita vt intelligentiæ non determinentur ad genus substantiæ, sed quia substantia non est vnum prædicamentum naturale, licèt possit dici vnum prædicamentum logicum, secundùm quem modum non sunt nisi decem prædicamenta, & substantia non constituit nisi vnum prædicamentum. Naturalis tamen Philosophus fortè diceret, prædicamentum substantiæ esse tria prędicamenta, quia vnum tale prædicamentum constituit corpora corruptibilia: Aliud corpora incorruptibilia: Tertium autem prędicamentum substantiæ constituit intelligentias, quæ sunt formæ separatæ, quia non sunt corpora, nec perfectiones corporum.

Substantia nō est vnū prædicamētum naturale; sed vnū prædicamētum logicū

Philosophus naturalis dicere potest, prædicamētum substātiæ, esse tria prædicamēta.

Tertio modo potest accipi corpus, quod nec est in genere substantiæ tanquam totum, sicut sunt composita ex materia, & forma, nec est in tali genere per reductionem, & tanquam pars, vel tanquam principium, sicut sunt materia, & forma, sed est in genere quantitatis directè, & est ipsa quantitas continua, secundùm quem modum loquitur Philosophus in Prædicamentis, dicens: *Est autem discreta quantitas, numerus, & oratio, continua verò linea, superficies, corpus*. Hoc est enim linea quantitas continua, habens longitudinem sine latitudine, & profunditate. Hoc autem est superficies, quantitas continua habens longitudinem, & latitudinem sine profunditate. Hoc autem est corpus, quod est quantitas continua, habens longitudinem, latitudinem, & profunditatem.

Arist. in præ prædicam. Quant.

Quid sit linea, superficies, & corpus.

Cùm ergo quæritur. Vtrum Christus sit corpus, certum est, quòd Christus est corpus, quod est in genere substantiæ, aliter autem non esset vniuocè homo cum alijs hominibus. Nam quilibet alius homo, est tale corpus, quod est directè in genere substantiæ, tamen non est corpus, quod est in genere substantiæ tanquam materia, quia nullus homo est tale corpus, nec est corpus, quod est quantitas continua, & in genere quantitatis directè, quia nullus homo est tale corpus. Christus autem est verè homo, & est vniuocè homo cum alijs hominibus. Quid

A autem dicendum sit de illo triduo, quando corpus fuit separatum à sua anima rationali, & anima rationalis à suo corpore, quia corpus illud fuit positum in sepulchro, anima verò rationalis descendit ad inferna. Vtrum Christus esset illud corpus, & illa anima: inferius, cùm disputabitur: Vtrum Christus fuerit homo, in illo triduo: poterunt hæc omnia declarari.

RESP. AD ARGVM.

B Ad primum respondetur, quòd Aug. (vt patet ex littera) retractauit dictum illud, dicens nolle se dixisse, quod Christus est homo dominicus: vel possumus dicere, hoc nomen significare naturam, vel suppositum, si significat naturam humanam, natura illa potest dici dominica, licèt enim Christus sit sua Deitas, quia Deitas prædicatur de quolibet suo supposito, tamen non est sua humanitas, quia humanitas non prædicatur in abstracto de quolibet suo supposito, sed prædicatur in concreto. Nullum C enim suppositum humanum est humanitas, sed est homo; ergo quia humanitas, siue natura humana est in Christo, & prędicatur de Christo, ideo secundùm regulam, datam superius, talis natura potest dici dominica, licèt Christus non sit denominatiuè dominicus, sed essentialiter dominus. Et hoc est, quod scripta communia dicunt, Christum non dici dominicum ratione suppositi, sed ratione naturæ, quæ fuit dominica, quantùm ad rationem dominij.

D. P. Aug. retractauit sent.

Hoc nomen dominicus, si dicit naturā humanam, conceditur, quòd dicatur dominica: non autem si dicit suppositum.

D Ad secundum dicendum, quòd non est similitudo de Christo, & alijs hominibus; Nam alij Sancti possunt dici dominici per comparationem, seu participationem diuinæ bonitatis, & diuini dominij, sed Christus, qui non erat purus homo, & non erat solùm homo, sed erat Deus, & homo, non propriè poterat dici denominatiuè dominicus, quia cùm esset verè, & essentialiter Dominus Deus, erat plenè, & essentialiter Dominus.

Non est æqua ratio de Christo, & de alijs Sanctis, quia dominium cōpetit Christo essentialiter: alijs verò Sanctis participatiue.

Ad tertium dicendum est, quòd loquendum est vt plures; sic ergo loqui debemus, vt Doctores, & Sancti loquuti sunt. Et quia hoc nomen diuinum de ip-

Loqui debemus, vt Doctores Sancti de Deo loquuti sunt, qui tribuerunt diuinis personis nomen diuini, & non nomen dominici.

sis personis dicitur, quia personæ illæ tres dicuntur diuinę, quarum quęlibet est verus, & essentialiter Deus, ipsa tamen natura, & Deitas dicitur diuina, non tamen dicitur dominica, nec aliqua diuinarum personarum dicitur dominica, quęlibet tamen talis persona dicitur diuina, & ideo non est simile de hoc nomine diuino, & dominico. Nam (vt ait Dionysius de diuinis nominibus cap. 1. *De hac igitur, sicut dictum est, supersubstantiali, & occulta deitate non est audendum dicere, nec cogitare aliquid præter illa, quæ diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expressa:* Ipse tamen idem Dionysius appellat Christum IESVM diuinissimum, non tamen dicit ipsum dominicum.

Ad quartum dicendum, quòd non est simile de Christo, & alijs hominibus. Nam alij puri homines non fuerunt supposita, antequam essent homines, ideo nullum tale suppositum debet dici humanatum, sed Christus fuit verum suppositum, & verus Deus, antequam esset homo, ideo potest dici humanatus. Tantum enim potest arguere argumentum, quod in alijs hominibus natura humana est substantia, & habet modum substantię, quia non aduenit rei post esse completum; sed in Christo humanitas, quamuis sit substantia, habet tamen quendam modum accidentis, quia aduenit Filio Dei post esse completum, & ideo non constituit suppositum in Christo, sed substentata est in supposito, prius ab ęterno in esse constituto; & in hoc humanitas Christi habet quendam modum accidentis, quia accidentia non constituunt suppositum, sed substentantur in supposito, & ratione istius modi accidentalis, humanitas Christi aliquando vocatur habitus, iuxta illud Apostoli: *In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo:* Per illum ergo eundem modum, per quem humanitas Christi vocata est habitus, potest vocari indumentum, propter quod aliquando inuenitur, quòd Filius induit se carne, & quod tota Trinitas induit Christum carne, & licèt fuerint tres induentes Filium carne, tamen solus Filius fuit indutus carne, quę omnia, si rectè considerentur, patet, quòd humanitas in Christo

Non valet similitudo, quia humanitas in Christo habuit modum accidentis, nó autem in alijs hominibus.

A differt, prout est in alijs hominibus, & differt à vestimento. Nam alij homines per suam humanitatem sic sunt homines, quòd non debent dici humanati, quia humanitas in eis non habet modum accidentis; & sic alij homines sunt vestiti, quia non sunt suum vestimentum, sed Christus homo est humanatus, & est vestitus carne tanquam vestimento.

Ad quintum dicendum, ex seruitute non posse argui, quòd Christus sit dominicus, nam licèt seruus debeat dici dominicus, quia est possessio Domi-
B ni, non tamen debemus concedere, quòd Christus sit seruus, nam illud ad Galat. 4. *Itaque iam non est seruus, sed Filius,* principaliter, & naturaliter verificatur de Christo, qui est Dei Filius naturalis, ex consequenti autem non naturaliter, sed per gratiam adoptionis verificatur de quolibet bono Christiano: quilibet enim bonus Christianus iam non est seruus, dicente Christo discipulis suis: *Iam non dicam vos seruos, sed amicos.* Est ergo quilibet bonus Christianus, non Dei seruus, sed filius, non
C naturalis, sed adoptiuus, idest per gratiam adoptionis. Non ergo sumus serui, loquendo de seruitute timoris, quia *Perfecta charitas foras mittit timorem,* sed sumus serui, loquendo de seruitute amoris. Ideo signanter Dominus loquutus est, cùm dicit: *Iam non dicam vos seruos, sed amicos.* idest non dicam vos seruos timoris, sed seruos amoris, aliter contradiceret sibi dicenti: *Cùm omnia benè feceritis, dicite, serui inutiles sumus, & quod debuimus facere fecimus.* si ergo
D nullo modo essemus serui, nec amoris, nec timoris, præfata verba Christi non possent verificari.

Galat. c. 4.

Io. c. 15.

Quilibet bonus Christianus dicitur Dei seruus amoris, nó timoris.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd ex seruitute concludere non possumus, Christum esse hominem dominicum: nam Christus, licèt acceperit formam serui, iuxta illud ad Philipp. 2. *Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens,* tamen non est seruus, quia (vt per eundem Apostolum probauimus ad Gal. 4. *Itaquę iam non est seruus, sed Filius,* quod principaliter, & naturaliter verificatur de solo Christo. Ipsa ergo natura humana Christi potest dici natura serui,

Philip. c. 2.

Natura humana in Christo potest dici natura serui, & natura dominica: non autem suppositum, quod essentialiter est verus Dominus.

serui, & potest dici res dominica, vel natura dominica. Ipsum tamen suppositum Verbi, vel ipsa persona Verbi, quæ naturaliter, & essentialiter est verus Deus, & verus homo, sicut non debet dici seruus, sed filius, sic non debet dici possessiuè Dominus, sed essentialiter, & naturaliter Dominus.

ARTIC. III.

Vtrum hæc loquutio sit propria, Deus factus est homo. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 16. ar. 6. Caiet. Medina. Siluius. Suarez. Cabrera ibidem. Philipp. Fauentin. in 3. d. 7. q. 2. disput. 18. Scotus q. 2. Radda tom. 5. controu 8 ar. 1. Bon. d. 7. q. 1. Argent d. 7. q. 1. art. 3. Aestius d. 7. §. 2. Valentia puncto 4.

ERTIO quæritur. Vtrum hæc loquutio sit propria: *Deus factus est homo*: & videtur, quod non solùm sit impropria, sed etiam sit falsa, nam mutatio est ad formam; omnis autem factio est quædam mutatio: cùm ergo, vt habetur Iacob. 1. *Apud Deum nulla sit transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*: ergo &c.

Iac. c. 1.

Præterea. Factum esse, est terminus de fieri, quod quidem fieri significatur circa illud suppositum, quod dicitur esse factum: cùm ergo *Deus* non possit esse suppositum alicuius fieri, igitur &c.

Præterea. Terminus factionis, vel est ad melius, vel ad deterius, vel ad æquale: sed nihil aliud à Deo, est melius Deo, quia secundùm Anselmum: *Deus est quo melius excogitari non potest*, nec aliquid à Deo potest esse æquale Deo, quia creatura, vel factura suo creatori, vel factori æquari non potest; nec etiam potest fieri deterius, quia Philosophus in 12. dum quærit vtrum *Deus* intelligat aliud à se, habet pro inconuenienti, quòd Deus possit vilescere.

Aristot. 12. Met. t. c. 51

Præterea. Per hoc nomen, homo, non possunt intelligi, nisi duo, vel natura

A humana, vel suppositum, & persona: si ergo hæc est vera, *Deus factus est homo*, vel hoc erit, quia natura diuina facta est natura humana, quod est impossibile, vel quia suppositum, siue persona diuina factum est suppositum, vel persona humana, & tunc essent ibi duo supposita, & duæ personæ: quod omnes catholici negant.

Præterea. Quando conditio est diminuens, non potest argui simpliciter, vt quia mortuum diminuit de ratione hominis, non valet. Sortes est homo mor-

B tuus: ergo Sortes est homo; magis autem valet arguendo negatiuè: Sortes est homo mortuus; ergo Sortes non est homo; sed quando conditio est non diminuens, potest illud argui esse simpliciter, & absolutè, vt quia albus non est conditio diminuens, ex tali addito potest argui absolutè, & simpliciter, quòd si Sortes est homo albus, quòd est homo simpliciter, & absolutè: cùm ergo homo non sit conditio diminuens, si verum est dicere, quod Deus est factus homo, verum erit dicere simpliciter, & absolutè,

C Deus est factus, quod nullus sanæ mentis concederet.

IN CONTRARIVM est, quod habetur Ioann. 1. *Verbum caro factum est*: sed Verbum est Deus, iuxta illud: *Deus erat Verbum*: & caro stat ibi pro homine, vt patet per Augustinum 2. de Trinit. cap. 6. exponentem, *Verbum factum est caro, quia factum est homo*. Si ergo Verbum est Deus, & factum est homo, siue caro, quia factum est homo: ergo Deus factus est homo.

Io. c. 1.

Præterea. in Symbolo dicitur de Filio

D quòd est *Deus de Deo*; & postea subditur de eodem Filio, *Et homo factus est*: si ergo Deus, quia est Deus de Deo, & factus est homo: ergo Deus factus est homo.

Præterea. Quod est, & non prius fuit, debet esse factum: sed Filius modo est homo, & est dare tempus, in quo non erat homo: ergo Filius cùm sit Deus, Deus factus est homo.

RESOLVTIO

Hæc propositio est vera, Deus factus est homo, quia Verbum caro factum est, & Deus de Deo homo factus est, non per mutationem factam in Deo, sed in natura assumpta.

RESPONDEO dicendum, quòd Filius est diuinum suppositum, vel diuina persona, & hoc modo verificatur, Deus factus est homo, quia Filius, qui est verus Deus, factus est homo: cum ergo nulla alia persona diuina sit facta homo, sed solus Filius, oportet nos vnam facere distinctionem, per quam possit concludi, quòd sic Filius factus est homo, vt nec Pater, nec Spiritus Sanctus factus sit homo. Rursus cùm factio, vel fieri videatur esse quædam species motus, & apud Deum non possit esse transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, oportebit aliam distinctionem facere, vt sic verificetur hæc loquutio, Deus factus est homo, quòd nulla realis mutatio ponatur in Deo. Propterquod sciendum, quòd facere, vel fieri, est quoddam agere, vel pati, quæ pro eodem sunt accipienda. Quia secundum Philosophum actio, & passio sunt vna, & eadem res; sicut vna, & eadem via est, qua itur Thebis ad Athenas, & è conuersò: non differunt enim hæ duæ viæ, nisi quia vna incipit Athenis, & terminatur ad Thebas, alia è conuersò; sic actio, & passio, quæ, vt incipit ab agente, est actio, & vt recipitur in passo est passio. Idem est enim calefacere, & calefieri, & calefactio: sed dicitur calefacere, vt est à calefaciente, dicitur calefieri, vt recipitur in calefacto, & dicitur calefactio actio, vt est ab agente, & calefactio passio, vt est in patiente. Deus enim fecit hominem, quod est quoddam agere, & Deus factus est homo, & voluit fieri homo, quod est quoddam dictum per modum passionis; & ideo si videre volumus, quomodo omnia tria verificentur, distinguendum est de ipsa actione, & de termino actio-

Actio, & passio sit vna, & eadē res, ex Arist. 3. physic.

A nis. Nam si volumus loqui de ipsa actione, quia indiuisa sunt opera Trinitatis, cùm Trinitas egit illam actionem, tota Trinitas incarnauit Filium, vel tota Trinitas induit Filium carne; Patet enim, & Spiritus Sanctus induerunt Filium carne, & fecerunt Filium esse hominem, & ipsemet seipsum induit carne, & fecit semetipsum hominem, secundum quem modum loquitur Apostolus de Filio: *Exinaniuit semetipsum, non formam Deitatis perdens, sed formam serui accipiens*, & seipsum carne, idest formam serui se
B induens: ergo si volumus loqui de ipso agere, vel de ipsa actione, tota Trinitas est operata incarnationem illam, quia tota Trinitas fecit Filium hominem, & induit Filium carne. Sed si volumus loqui de termino huius actionis, quæ omnia possunt, ex superioribus esse nota, ad solum Filium, terminata est illa actio, & ideo solus Filius est incarnatus, & solus Filius factus est homo.

Hæc ergo distinctio, quòd aliter loquendum est de actione, & de termino actionis, vel quod idem est, aliter
C loquendum est de passione, & de termino passionis, facit ad intelligendum hanc veritatem, quòd licèt tota Trinitas fecerit, vel egerit incarnationem illam, vel licèt per totam Trinitatem fuerit, ipsum fieri, & ipsum pati incarnationem illam, tamen illa incarnatio sumpta actiuè, vel passiuè in ratione termini terminata est ad solum Filium. Propter quod solus Filius est incarnatus, & indutus carne.

Incarnatio, vt est actio vel passio, spectat ad totam Trinitatem, vt est terminus actionis, vel passionis attinet ad solum Filium.

His itaque prælibatis, vt satisfaciamus secundæ dubitationi, quòd sic Deus factus est homo, vt nulla realis muta-
D tio sit in Deo. Adducemus alteram distinctionem, quòd licèt quicquid competit Deo, de nouo, vel ex tempore, id non posit fieri sine mutatione aliqua, mutatio tamen illa realiter erit in creatura, secundùm rationem verò, & secundùm intellectum nostrum tantùm, poterit esse in Deo, & nihilominus ab illa verè, & realiter denominari ipse Deus: Nam verè Deus causat, & verè Deus mouet creaturam per tempora, & per loca: sed non creat creaturam per creationem, quæ sit in ipso, sed quæ rea-

Quando aliquid denuo Deo aduenit sit per mutationē creaturæ, non Dei.

realiter solùm est in creatura, & verè Deus mouet creaturam, non per motionem, quæ sit in ipso, sed quæ est in sola creatura: possumus autem exemplificare per istas creaturas. Nam verè ignis calefacit stuppam, non per calefactionem, quam faciat in seipso, sed quam facit in sola stuppa: Nam loquendo de actione transeunte in exteriorem materiam, non dicimus, quòd actio sit in agente, & passio in patiente; sed tàm huiusmodi actio, quàm passio sunt in patiente, nam tàm calefactio actio, quàm passio sunt in stuppa calefacta, non in igne calefaciente. Deus ergo factus est homo, sed huiusmodi factio, siuè sumatur actiuè, quia fecit se hominem, siue passiuè, quia factus est homo, non erit talis actio, vel passio, vt importat motum, in Deo agente, qui fecit se hominem, vel in Deo nominato passiuè, qui factus est homo, sed erit talis actio, vel passio in sola natura humana, quàm in seipso accipit, & suscipit, faciendo se hominem: propter quod per mutationem factam in natura humana, non in natura diuina, Deus factus est homo. Illa enim natura humana propriè à tota Trinitate, appropriatè vero à Spiritu Sancto fuit formata, & facta ex purissimis sanguinibus Virginis, quod sine vera, & totali mutatione talis naturæ fieri non potuit. Verè enim denominatur Deus à tali factione, quia verè dicitur Deus factus homo, quia verè in seipsum suscepit naturam humanam, quodcunque autē suppositum, vel quæcunque persona quæ habet in se naturā humanam, est homo, ideo verè Dei Filius est homo, & factus est homo, non per mutationem, quæ sit in ipso Deo assumente, sed quæ est in ipsa natura humana assumpta.

A

Deus erat creaturas ꝓper creationē, quæ fit in ipso, sed in creaturis.

In actione transeunte, tàm actio, quàm passio est in patiente.

B

C

D

Possumus autem ad hæc omnia declaranda, exemplum ponere de ipso dominio: Nam Deus ex tempore, idest, quando fecit mundum, factus est dominus ipsius creaturæ: ante enim factionem mundi, quia non erat, nisi solus Deus, ideo Deus non erat Dominus, quando fecit mundum, in quo creauit Angelos, qui facti sunt ad seruiendum Deo, licèt aliqui eorum per liberum arbitrium se auerterint ab eo, sed ex hoc non potuerunt effugere, quin essent serui Dei: sicut enim non possumus effugere, quin contineamur a cœlo, & quando fugimus ab vna parte cœli, accedimus ad aliam, vt quando fugimus ab occidente, accedimus ad orientem: sic non possumus effugere, quin simus serui Dei, & in manu Dei; & quando fugimus manum premiantem, accedimus ad manum punientem; & quod dictum est de Angelis, qui propriè sunt intellectuales, veritatem habet de hominibus, qui propriè sunt rationales: Nos enim homines sumus serui Dei, & non possumus effugere manum eius; & si fugimus manum præmiantem, incidimus in manum punientem. Quod autē dictum est de creaturis rationalibus, & irrationalibus veritatem habet de inanimaris, & insensibilibus, de ventis, de mari, iuxta illud Matth. 8. *Imperauit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna*. & ibidem dicitur, *Homines, qui erant in mari cum IESV*, qui erat verus Deus, & Dei Filius, *mirati sunt dicentes: Quis est hic, quia venti, & mare obediunt ei?* Deus ergo de nouo, & ex tempore factus est dominus, non per mutationem factam in ipso, sed per mutationem factam in creatura; sic Dei Filius, non obstante, quòd est vnus, & verus Deus, cum Patre, & Spiritu Sancto, de nouo, & ex tempore factus est homo. Et hæc est vera, & propria, Deus factus est homo, non per mutationem factam in ipso Deo, vel in natura diuina, sed per mutationem factam in natura humana, quod declarare volebā.

Deus ex tēpore factus est Dominus.

Quando fugimus Dei manum premiantē accedimus ad manum punientem.

Matth. 8.

Sed dubium esse potest de modo, quo dicta propositio verificatur, ideo respondetur, secundùm quod communiter dicitur, & benè, quòd in ista propositione, *Deus factus est homo*, hoc participium factus, vel refertur ad totam propositionem, vt sit sensus, Deus factus est homo: idest factum est, quòd Deus sit homo: dicitur enim hoc esse factum, quia omne quod incipit de nouo esse, sine aliqua factione, & sine aliqua mutatione esse non potest, & hoc modo, nullo dubitante, præfata est vera, *Deus factus est homo*, quia ex tempore, & de nouo incipit esse homo, non per mutationem factam in Deo, sed per mutationem factam in humana natura, quam sine sui mutatione assumpsit Deus, idest Dei Filius in

Hoc participium, factus, si cadit supra totā propositionem, vel supra vnū extremū non comparatiue ipsam, veram reddit: si verò cadit supra alterum extremorum, comparatiuè, facit eā falsam.

seipso, & eam accipiendo factus est homo. Secundo modo hæc factio, vel hoc participium factus, potest determinatè,& absolutè determinare alterum extremorum oppositorum, & sic est loquutio falsa, quia omnis determinatio potest prædicari de suo determinante: si ergo huiusmodi factio, vel participium, factus, determinatè, & absolutè respiceret, vel *Deum*, vel hominem, semper loquutio est falsa: nam hoc est falsum, quod *Deus* in se,& absolutè sit factus, sic etiam hæc est falsa, quòd ille homo, demonstrato IESV Christo in se, & absolutè sit factus: Nam homo ille dicit suppositum æternum, cui in se, & absolutè repugnat factio. Tertio modo illa factio, vel hoc participium, factus, potest determinare, vel determinatè referri, non ad totam loquutionem secundum se, nec ad partes loquutionis, vt ad prædicatum, & subiectum secundùm se, sed ad partes loquutionis, vt vna comparatur ad aliam: & sic etiam est vera, quòd *Deus* factus est homo, quia *Deus*, idest *Dei* Filius, non per mutationem factam in se, sed per mutationem factam in natura humana, assumens huiusmodi naturam in se, factus est homo: sicut enim *Deus* tota Trinitas creauit creaturam, & conseruat eam in esse, non per mutationem factam in se, sed per mutationem factam in creatura; sic Deus tota Trinitas induit Filium carne, & per operationem totius Trinitatis Filius est indutus carne, & est factus homo: sed licèt tota Trinitas vniuerit Filium carne, & fecerit Filium hominem, non per mutationem factam in se, sed per mutationem factam in natura humana. Tamen ista vnio terminata est ad solum Filium: propter quod non tota Trinitas, sed solus *Dei* Filius est vnitus carni, & indutus carne, & factus homo.

Aduertendum tamen, quòd cum duobus modis sit verificata hæc propositio, *Deus factus est homo*, vno modo verificata est, prout huiusmodi factio refertur ad totum, quia hoc totum factum est, quod Deus est homo. Alio etiam modo verificatur, prout huiusmodi factio refertur, non ad prædicatum, vel ad subiectum, sed prout determinat vnum in comparationem ad aliud. Primum tamen modum

A verificandi aliqui impugnant dicentes, quòd non propriè hæc determinatio, vel hoc participium, factus, potest referri ad totum, quia modales propositiones, sicut est; *necessarium, possibile, contingens*, propriè respiciunt propositionem totam, propositiones autem de inesse, videntur respicere non propositionem totam secundùm se, sed vnam partem in comparatione ad aliam. Et quia secunda verificatio huiusmodi loquutionis, quòd Deus factus est homo, est prout huiusmodi factio determinat vnam partem propositionis in comparatione ad aliam; ideo secundùm modum verificandi approbant, & non primum. Verùm, quia loquendum est, vt plures, & maximè in Philosophia loquendum est, vt Philosophi loquuti sunt, in Theologia verò, vt loquuti sunt Sancti, quia Philosophi nostri, sunt Sancti nostri: cùm August. 1. de Trinit. cap. 13. hoc modo verificet hanc propositionem, *Deus* factus est homo, prout hæc determinatio refertur ad totum, dicens: *talis erat illa susceptio humanæ naturæ, quæ Deum fecerit hominem, & hominem Deum*. Ergo per illam susceptionem humanæ naturæ factum est, quòd *Deus* sit homo, & e conuerso; sed (vt patet ex dictis) sic exponendo factionem illam, est referre determinationem ad totum. Quod autem dicitur de modalibus, non multùm stringit, nec plenè arguit, quia propositiones modales reducuntur ad propositiones de inesse, & propositiones de possibili, secundùm quas sumitur primus modus modalium, æquipollent particulari affirmatiuæ; propositiones verò de possibili negatiuæ, *vt possibile est non esse, contingens est non esse*, secundùm quas sumuntur propositiones secũdi modi modalium, æquipollent particulari negatiuæ. Propositiones autem de impossibili, secundùm quas sumuntur propositiones tertij modi, æquipollent vniuersali negatiuæ. Sed propositiones de necessario, secundùm quas sumuntur propositiones quarti modi, æquipollent vniuersali affirmatiuæ. Propositiones ergo tertij modi se habent, vt *nullus*: propositiones quarti, vt *omnis*, propositiones primi, vt *quidam*: propositiones secundi, vt *quidam non*: & ideo primus, & secundus modus

Impugnatur primus modus ab aliquibus.

In philosophia loqui debemus vt Philosophi loquuti sũt. In Theologia, vt Theologi, & Sancti. Tom. 1.

Respõdetur ad impugnationem factam.

Propositiones modales reducitur ad propositiones de inesse.

dus modalium opponuntur ſubcontrariè, ſicut *quidam, & quidam non*. Propoſitiones tertij, & quarti contrariè, *ſicut omnis, & nullus*. & omnes propoſitiones tertij, & primi opponuntur ſubalternè, *ſicut nullus, & quidam non*. Propoſitiones quarti, & ſecundi opponuntur contradictoriè, ſicut *nullus, & quidam*. Cùm ergo modales reducantur ad illas de ineſſe, aſſignant improprietatem, vbi non eſt improprietas: & vt declaremus per Philoſophum, dicemus, quòd Philoſophus in 1. Priorum non aſſignat niſi tria genera propoſitionum, dicens, quòd diuerſum eſt, ineſſe, & neceſſarium eſt in eſſe, & contingere in eſſe. Ineſſe ergo, quod diſtinguitur à contingere ineſſe, eſt ineſſe ſimpliciter, quia ineſſe ſimpliciter, ſecundum eundem Philoſophum, ibidem, non differt ab ineſſe neceſſariò, niſi quantùm ad id, quod adiacet terminus, quia in ineſſe ſimpliciter non fit mentio de neceſſario, vel non opponitur terminus hic contra neceſſarium, ſed quantùm ad rem ipſam, ſecundùm eundem ibidem, non differt ineſſe ſimpliciter ab ineſſe neceſſario.

Ariſtot. 1. Prior. c. 1.

Cùm ergo iſti dicunt, quòd neceſſarium, & poſſibile ſint determinationes totius propoſitionis, non fulcitur eorum dictum per Philoſophum, volentem, quòd propoſitiones de ineſſe ſimpliciter, quantùm ad rem idem ſunt cum propoſitionibus, vbi fit mentio de neceſſario. Improbant etiam aliter hoc dictum, quia cùm dicitur, Deus factus eſt homo, ſi huiuſmodi facere pertineat ad totum, oporteret dare aliquod ſubiectum, de quo verificaretur iſta, quòd eſſet Deus homo. Ad quod reſpondere poſſumus, quod illud ſubiectum dabimus, ſuppoſitum Verbi, quod ſubijcitur Deitati, ideſt naturæ diuinæ, per quam eſt Deus, quod fuit ab æterno, & ex tempore fuit ſubiectum naturæ humanæ, per quam factus eſt homo, & ideo æternum, factus eſt ex tempore homo. & hoc modo omnia dubia declarata ſunt, & lucidata.

Negatur dictum improbantiũ opinionẽ Aegidij.

Alia improbatio opinionis Aegidij.

Ad aliud argumentum improbantiũ reſpondetur.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum ergo, cum dicitur, fieri, vel factio, eſt quædam mutatio, dici poteſt, quod non eadem ratione dicitur aliquid mutatio, & factio; ſed mutatio dicitur per comparationem ad terminum à quo, quem dimittit, ſed factio dicitur per comparationem ad terminum ad quem, quia illum terminum aſſumit; ſi ergo Deus, ideſt Dei Filius, fuiſſet factus homo, Deitatem perdens, fuiſſet mutatus, ſed quia fuit factus homo, non Deitatem perdens, ſed formam ſerui accipiens, non poteſt dici de eo mutatio, ſed factio. Poteſt ergo dici factus homo, aſſumendo naturam humanam, ſed non poteſt dici mutatus in hominem, quia eam aſſumendo, non perdidit diuinam.

Factio dicitur reſpectu termini ad quem mutatio autẽ reſpectu termini a quo. primum conceditur, ſecundum negatur.

Ad ſecundum dicendum, quòd ſuppoſitum diuinum non poteſt eſſe ſuppoſitum alicuius fieri, per quod mutetur, & per quod perdat quod erat; ſed poteſt eſſe ſuppoſitum illius fieri, per quod non perdat quod erat, ſed ſine mutatione ſui incipiat eſſe, quod non erat, ſicut ſine mutatione ſui, cum creauit mundum, incœpit eſſe creator, cum ante huiuſmodi creationem non eſſet creator, ſicut ſine ſui mutatione eſt effectus homo, aſſumendo naturam humanam, cum ante huiuſmodi aſſumptionem, non eſſet homo. Eſt enim in talibus ſemper noua relatio, ſed noua relatio poteſt acquiri nulla mutatione facta in ipſo, & inde habuit originem dictum illud Philoſophi, *In ad aliquid non eſt motus*.

Fieri dupliciter, vel cũ amiſſione eius, qui erat, vel ſine amiſſione: primo modo nõ competit ſuppoſito diuino, ſed ſecundo modo.

Ad tertium dicendum, quòd iſta factio fuit ſecundum aliquid inferiùs, & ſecundum aliquid minus ſe, quia *exinaniuit*, ideſt, quaſi in infinitum humiliauit *ſemetipſum formam ſerui accipiens*, quia factus homo, poterat dici minor Patre, qui vt *Deus* erat æqualis Patri; non enim eſt arbitratus eſſe ſe æqualem Deo.

Ad formam autem arguendi, quòd Philoſophus habet pro inconuenienti, vt *Deus* vileſcat: poteſt dici, quod vileſcere Deum, perdendo quod erat, inconueniẽs, at verò minorari Deum, non perdendo quod erat, ſed dignatiuè aſſumendo, quod non erat, non eſt inconueniens: ſi enim coactus fuiſſet, vt fieret homo, per quod eſſet minor Patre, eſſet inconueniens, ſed quia dignatus eſt fieri homo, vt hominem redimeret, & ſaluaret, nullum eſt inconueniens: Nam ſecundum Auguſt. lib. 3. de Trinit. cap. 10.

Deum vileſcere perdẽdo quod erat, eſt inconueniens: minorari autẽ non perdẽdo quod erat, non eſt inconueniens.

Fieri minorem dupliciter, coactè, & dignatiuè. primo modo dicit imperfectionem: non ſecundo modo.

Liſi

Etsi redemptionis, vel saluationis nostræ, fuerit alius modus possibilis; nostræ tamen sanandæ miseriæ nullus fuit congruentior.

Illud idem suppositum, quod per naturã diuinam erat Deus, per naturã humanam, est factus homo.

Ad quartum dicendum, quòd, vt patet ex antedictis, hoc modo, Deus factus est homo, non quod in Christo sint duo supposita, sed quia illud idem suppositum, quod erat in natura diuina verus, & perfectus Deus ab æterno, suscipiens in se ex tempore naturam humanam, factus est ex tempore, & perfectus homo. Est autem in Christo distinctio naturarum, & vna natura non est in alia: sed non est in eo distinctio suppositorum, vel personarum, quia in vtraque natura non est, nisi vnum suppositum, & vna persona: quod dicitur in Symbolo de Christo. *Qui licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus.* Quomodo autem sit vnus, ibidem concluditur, *Vnus autem non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.*

Quod Deus est factus simpliciter non conceditur: sed bene conceditur, quod Deus est factus homo: quia natura humana in Verbo habet modum accidentis.

Ad quintum dicendum, quòd si aliquis homo esset factus albus, non propter hoc diceretur ille homo simpliciter, & absolutè factus: & quia natura humana in Christo habet modum accidentis, quia aduenit supposito post esse completum; ideo absolutè, & simpliciter non debet concedi, quòd Deus est factus, sed quòd est factus homo.

ARTIC. IV.

Vtrum hæc loquutio sit propria, Homo est factus Deus. Conclusio est problematica.

D. Thom. 3. p. q. 16. ar. 7. Caiet. Siluius. Cabrera. Aluarez. Medina ibid. Ricch. d. 7. q. 4. Bonau. d. 3. q. 3. Aestius & Valentia vbi supra.

QVARTO quæritur. Vtrum hæc loquutio sit propria, Homo factus est Deus. Et videtur, quòd non sit vera, nec propria. Nam (vt ait Damascenus lib. 3. cap. 2.) *Non dicimus hominem deificatum, sed Deum humanatum.* si ergo homo non est deificatus, hæc non est vera, nec propria, homo est factus Deus, sed conuersa erit propria, & vera, Deus factus est homo.

Prætereà. cum dicitur homo factus est, aut ibi homo stat pro natura, aut pro persona, si pro natura, tunc est falsa, quia nunquam natura humana est facta Deus, nec vnquam Deus est factus natura humana: si pro persona, adhuc est falsa, quia non est in Christo nisi vna persona, quæ non potest dici facta Deus, quia semper fuit Deus.

Præterea. secundum Damasc. lib. 3. c. 4. *In Christo IESV est communicatio idiomatum in concreto*, quia quicquid dicitur de illo homine, potest dici de Filio Dei, quia est verus Deus: sed hæc est falsa: Filius Dei est factus Deus, ergo & hæc, Ille homo fit factus Deus.

Præterea. Quia Deus factus est homo, possumus verè dicere, quòd Deus factus est recens: ergo si esset vera conuersa, homo est factus Deus, esset verum dicere, homo esset Deus recens, quod est contra id, quod dicitur in Psal. *Non erit in te Deus recens.* Psal. 80.

Præterea, Cum dicitur aliquid fieri, semper secundùm intellectum præsupponitur ad id, quod dicitur fieri, vt si homo dicitur fieri albus, præsupponitur saltem secundùm intellectum, quod primo sit homo, quàm albus: ergo si esset ista vera, homo factus est Deus, verum esset ad minus secundum intellectum, quod Christus fuisset prius homo, quàm Deus: quod nullus Catholicus diceret.

IN CONTRARIVM est, August. 1. de Trinit. cap. 13. dicens, quòd talis fuit illa susceptio humanæ naturæ, quæ Deum faceret hominem, & hominem Deum: ex illa autem susceptione vtraque loquutio est vera, & propria, quia Deus est factus homo, & è conuersò. Tom. 3.

Præterea. Factio, quæ importatur per participium, *factus*, vt cum dicitur, homo factus est Deus, secundum rem non ponitur in Deo huiusmodi factio, cum omnis mutatio repugnet Deo: sed talis factio secundum rem ponitur in natura humana, quia per factionem, & mutationem factam in humana natura, & non in Deo, verificantur tales propositiones de homine, & de Deo; ergo est magis propria ista, cum factio ponatur circa humanam

nam naturam, non circa Deum, quòd homo est factus Deus, quàm è conuersò.

RESOLVTIO.

Hæc propositio, Homo est factus Deus, potest dupliciter explicari: vno modo, vt ly factus, sumatur impersonaliter, & explicetur per genus neutrum, dicendo, factum est, quòd homo est Deus, & sic vera est: alio modo, vt ly factus sumatur masculinè, & vt iacet, & sic secundùm se, est impropria, & secundùm proprietatem loquutionis est falsa; quia genus masculinum includit ordinem temporis: neutrum nequaquam.

RESPONDEO dicendum, quòd scripta communia permanent in prima distinctione, dicunt enim, quòd hæc loquutio, sicut & præcedens potest tripliciter accipi, vel quod factum est, vt homo sit Deus: & tunc ita vera est, quod homo factus est Deus, sicut, & conuersa, quòd illa susceptio, & illa factio fecit Deum hominem, & è conuersò, vel (vt clarè pareat veritas quæstionis) si volumus loqui in hac materia, sicut loquerentur Grammatici, seruata proprietate vocabuli, dicemus, quòd cùm dicitur, Deus factus est homo, & è conuersò, si hæc factio accipiatur impersonaliter, tunc rectè secundùm proprietatem est sensus, qui dicitur, videlicet, quòd Deus factus est homo, & homo factus est Deus, & factum est, quòd Deus est homo, & è conuersò. Talis enim expositio, si fieri, vel factum esse sumatur impersonaliter, vt si esset quæstio de potentia generandi, quia hoc gerundium generandi, habet significationem actiuam, passiuam, & impersonalem; & ideo dicunt Grammatici, quòd gerundia dicuntur quasi duo gerentia, quia gerunt significationem actiuam, & passiuam, & si gerunt actiuam; & passiuam, gerunt etiam impersonalem, quia indistinctè comprehendunt vtramque significationem. Si ergo esset quæstio: Vtrum in Christo esset potentia generandi, esset congrua responsio; quòd si istud gerundium generandi sumatur actiuè, tunc potentia generandi est in solo Patre, quia solus Pater potest generare: si verò

A præfatum gerundium sumatur secundùm significationem passiuam, tunc potentia generandi est in solo Filio, quia solus Filius, secundùm quod huiusmodi potest generari: sed si præfatum gerundium sumatur secundùm significationem impersonalem, tunc potentia generandi, idem erit, quòd potentia, per quam fit generatio; secundum quem modum potentia generandi, idest potentia, per quam fit generatio, est in Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Nam potentia generandi secundùm se, est ipsa natura diuina. Propter quod Magist. in 1. sent. ait, *Pater non* B *est potens gignere, nisi natura*. & Damascenus lib. 1. cap. 8. dicit: *Generatio est opus naturæ*: cùm ergo natura diuina sit communis Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: exponendo impersonaliter: potentia generandi, idest, potentia, per quam fit generatio, quæ est ipsa natura diuina, sic est in qualibet persona Patre, Filio, & Spiritu Sancto.

Potẽtia generandi põtest sumi actiuè, passiuè, & impersonaliter: hoc idem in primo sentent vbi hic modus distinguẽdi impugnatur.

D. Damasc. lib. 1. c. 8.

Ex his autem potest patere, quid dicendum sit de huiusmodi factione, cùm dicitur, Deus factus est homo, vel è conuersò; C certum est, quòd si ibi factum esse teneatur impersonaliter, si dicatur hoc, factum est hoc; idest, factum est, quod hoc sit hoc, tunc secundum loquutionem impersonalem vtraque vera est, Deus factus est homo, & è conuersò, quia talis fuit illa factio, & susceptio naturæ humanæ, quod ex hoc vtrumque verificatur, videlicet Deus est homo, & è conuersò: sed verum est, quòd secundùm proprietatem loquutionis significatio impersonalis magis importatur in neutro, quàm in masculino, & fœminino. Propter quod D si neutraliter proferatur, *est*, vtraque propositio, habebit veritatem, quia factum est, quòd homo est Deus, & è conuersò; vtraque ergo loquutio, etiam propriè loquendo, hoc modo continet veritatem.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd cùm quæritur, Vtrum hæc sit vera, & propria, homo factus est Deus, patet, quòd si factio sumatur impersonaliter, quæ significatio impersonalis magis exprimitur per neutrum, propriè loquendo, quàm per aliud genus, tunc non est dubium, quòd ita factum est, quòd homo est

Si factio sumatur impersonaliter, & exprimatur per neutrum genus, dicẽdo, factum est, quòd homo est Deus, & è contra, ita concedi possunt dictæ propositiones, aliàs nequaquam.

est Deus, & è conuersò: & hoc intendunt verba Augustini, intelligentis impersonaliter de factione, & susceptione illa, quia per eam factum est, quòd homo sit *Deus*, & è conuersò; sed si volumus loqui de proprietate huius loquutionis, quòd homo factus est *Deus*, credimus, quòd argumenta prima, hoc improbantia, continent veritatem. Nam si esset hæc propositio propria, homo est factus *Deus*: ita esset propria, homo est deificatus, sicut ista, *Deus* est humanatus, quod (vt patet) negat *Damascenus*.

Rursus, si hæc est propria, homo factus est *Deus*, cùm hæc non sit vera, nisi per vnitatem suppositi, suppositum illud prius fuisset homò, quàm Deus; & quia hoc est falsum, quia primò, & ab æterno fuit *Deus*, & ex tempore factus est homo, hæc erit vera, & propria, quòd *Deus* factus est homo, & hęc omninò impropria, quòd homo factus est *Deus*, licèt in neutro etiam impersonaliter propriè concedi possit, factum esse, quòd Deus sit homo, & è conuersò.

Ad id tendit etiam argumentum aliud, si esset id propriè dictum, homo factus est *Deus*, sicut quòd Deus factus est homo, posset verè concludi, quod homo factus *Deus*, esset Deus recens, sicut *Deus* factus homo, est homo recens, secundum quem modum veritas loquutionis non concordaret, cum veritate rei, quia licèt Christus possit dici homo recens, cùm ex tempore factus sit homo; nullo modo debet dici Deus recens, quia est æternaliter *Deus*: concludamus ergo ex dictis, quod neutraliter loquendo, secundum quem modum significatur sensus impersonalis, verum est, factum esse, quod homo sit Deus, & è conuerso, sed si hæc loquutio sumatur in genere masculino, sicut proponit quæstio. Vtrum hæc loquutio sit vera, & propria, homo factus est *Deus*: dicemus, quod conuersa est propria, & vera, videlicet, Deus factus est homo, hæc autem valdè impropria, homo factus est *Deus*, & secundum proprietatem loquutionis est falsa. Argumenta autem procedebant vijs suis, quia prima improbant hoc masculinè, quòd homo non est factus *Deus*, quæ secundum proprietatem loquutionis verum arguunt, & concludunt. Argumenta verò in contrarium verificant præfatam loquutionem impersonaliter, & in neutro, videlicet, factum est, quòd homo sit Deus, & è conuersò, tamen ad maiorem intelligentiam quæstionis soluemus omnia argumenta.

Si quæstio proposita intelligatur impersonaliter masculinè, hæc propositio, Homo factus est Deus, est valde impropria: sed sua conuersa, scilicet, Deus factus est homo, est propria, & vera: sed neutraliter potest côcedi

RESP. AD ARGVM.

Ad primum ergo, quando arguitur per Damascenum, quòd homo non debet dici deificatus, patet, quod secundum proprietatem loquutionis, masculinè loquendo, homo non est factus Deus, quià non fuit Christus, prius homo, quàm Deus; sed Deus factus est homo, quia prius fuit *Deus*, & postea homo. Sed quæres, quare non conceditur in masculino, homo factus est *Deus*, & conceditur in neutro, factum est, quòd homo sit *Deus*? Ad hoc dici potest, quòd in neutro non importatur iste ordo, an Christus prius fuerit homo, quàm Deus, vel è conuersò, sed solū exprimitur veritas loquutionis, at verò in masculino, cùm dicitur Deus factus est homo, includitur ordo tēporis, vel ordo durationis, quia hoc modo, Deus factus est homo, vt prius fuerit Deus, & postea homo. si ergo esset vera conuersa, homo factus est Deus, Christus prius fuisset homo, quàm Deus, quod patet esse falsum.

Masculinè non conceditur; sed neutraliter. & ratio est, quia in masculino includitur ordo durationis; non autem in neutro, in quo solum exprimitur veritas loquutionis.

Ad secundum dicendum, quòd hæ loquutiones Deus factus est homo, & è conuersò, nullo modo verificari possunt pro natura, sed pro supposito; tamen secundùm proprietatem loquutionis, hæc est vera & propria, Deus factus est homo, conuersa vero, homo factus est Deus, est impropria, & secundum proprietatem loquutionis est falsa.

Dictæ propositiones adductæ nō possunt verificari de natura, sed de supposito.

Ad tertium dicendum, quòd homo, & Deus communicant sibi idiomata, retenta tamen proprietate loquutionis, sicut ergo non diceremus, Filius hominis factus est homo, ita non possumus dicere. Filius *Dei* factus est Deus. nam eo ipso, quo dicitur filius hominis, includitur, quòd sit homo, ideo repugnat sibi, vt homo fiat: Et quod dicimus de filio hominis, veritatem habet de Filio Dei: Talis ergo communicatio idio-

Deus, & homo communicant sibi idiomata: retenta tamē proprietate loquutionis.

idiomatum intelligenda est, sine impropriet ate, & repugnantia loquutionis.

Ly factus, masculinè dicit ordinem temporis: neutraliter autem non: ideo primo modo negatur: secundo modo conceditur.

Ad quartum dicendum, quod hoc participium, factus, in masculino genere, vt patet per habita, importat ordinem temporis, in neutro vero huiusmodi ordinem non importat: propter quod, si factum est, quòd homo sit Deus, non potest ex hoc argui, quòd sit Deus recens, & ex hoc potest patere solutio ad quintum. Nam in neutro si dicatur, factum est, quod albus sit musicus homo, non potest ex hoc argui ordo temporis, vt prius fuerit albus, quàm musicus, vel è conuersò. B Nam quodcunque illorum fuerit, videlicet, quòd aliquis prius fuerit musicus, & postea factus sit albus, vel e conuersò, semper in neutro verum est, videlicet, factum esse, quod albus sit musicus, & e conuersò. Sic enim exponendo propositionem propositam, factio dicit ipsam existentiam rerum secundum se, non habito respectu ad ordinem temporis. Licet enim ab æterno fuerit *Deus*, & postea in tempore factus fuerit homo, sumendo factionem neutraliter, verum est, factum esse, vt *Deus* sit homo, &c. Sed si sumatur factio masculinè, ista est vera, & propria, *Deus* factus est homo, hæc autem est impropria, & secundum proprietatem loquutionis falsa, homo factus est *Deus*. Et id intendunt verba *Damasceni*, Deus est humanatus, idest factus est homo, non homo deificatus, idest, factus est *Deus*. Volebant ergo scripta communia quæstionem præcedentem soluere. Vtrum hæc sit vera, *Deus* factus est homo, per necessarium, & contingens, secundum quas conditiones modales dicebãt propositiones determinari, secundũ se totas, sed melius dixissẽt si dixissẽt de hoc participio, factũ, quia potest sumi neutraliter, & masculinè: sumptum autem neutraliter dicit existentiam rerum sine ordine temporis. Nam cùm hæc sit existentia rerum, quòd Deus est homo, & e conuersò; verum est, factum esse vtrumque. Sed si sumatur factio masculinè, in tali factione importatur ordo temporis. *Deus* ergo factus est homo, quia prius fuit *Deus*, & postea factus homo, & non concedimus conuersam, quòd homo sit factus *Deus*, quia tunc fuisset

Responsio formalis, vt dictum est ad quartũ.

A prius homo, quàm Deus. Nituntur etiam scripta communia soluere aliqua argumenta secundum illas tres positiones, de quibus in sexta distinctione loquuti sumus, sed cum inter illas, sola secunda opinio sit vera, soluere argumenta secundum alias duas positiones non veras, sicut est prima, & tertia, vel soluere argumenta secundum aliquam illarum duarum positionum non verarum, esset veritatem magis obuoluere, quàm dilucidare. His autem transcursis, respondeamus ad argumenta in contrarium.

Deus factus est homo, cõceditur, non conceditur autẽ, quòd homo factus sit Deus, & quare.

RESP. AD ARGVMENTA.
quæ adducta sunt in contrarium.

Ad primum ergo argumentum, in quo dicitur, *Talis fuit illa susceptio, quòd hominem faceret Deum, & Deum hominem*, patet quatenus ibi factio accipitur neutraliter, videlicet per illam susceptionem factum esse, quòd homo sit *Deus*, & è conuersò.

Factio accipitur neutraliter in argumento non masculinè.

C Ad secundum, cum dicitur, homo est Deus, & non semper fuit Deus; ergo factus est Deus, dici debet, quòd de esse, ad factionem, non possumus arguere masculinè: Nam hæc est propria, homo factus est albus, quia prius fuit homo, postea albus, & hæc impropria, quod albus factus est homo, quia non fuit prius albus, & posteà homo; sic & in proposito, *Deus* factus est homo, & non è conuersò, vt est per habita manifestum.

De esse ad factionem non possumus arguere masculinè: ideo negatur consequentia.

Ad tertium cum dicitur, quod factio, quæ importatur per participium, secun-D dum rem non ponitur in Deo, vel in natura diuina secundum rem, sed in humana natura. Propter quod videtur hæc propria, quòd homo factus est Deus, quia in humana natura facta est talis mutatio, non in Deo. Responderi potest, quòd verè Deus factus est homo, non per mutationem factam in *Deo*, sed in humana natura, sicut verè *Deus* creando mundum factus est dominus, non per mutationem factam in Deo, sed in humana natura, scilicet in seruo, vel in creatura, & quia hic de veritate, & proprietate loquutionis agitur, sufficit ad hoc, vt hæc sit vera, & propria, quòd *Deus* sit factus homo,

Deus verè factus est homo, non per mutationem factam in Deo, sed in creatura.

mo, quod prius fuerit verus, & perfectus Deus, & postea factus sit verus & perfectus homo. Vtrùm autem hoc sit per mutationem factam in Deo, vel in alio nihil ad veritatem, & proprietatem loquutionis. nam hæc est vera, & propria. Deus creando mundum factus est Dominus, non per mutationem factam in se ipso, sed per mutationem factam in alio.

DISTINCTIONIS VII.
Pars Secunda Principalis.

De modis loquendi exprimentibus incarnationis prædestinationem.

QVAESTIO VNICA.

POSTEA quęritur de loquutionibus exprimentibus incarnationis prędestinationem. Circa quod quæruntur tria. Primo. Vtrum homo Christus sit prædestinatus esse Filius *Dei*.

Secundo quæritur de conuersa eius. Vtrum Filius *Dei* sit prędestinatus homo.

Tertio quæritur de ipso Filio *Dei* secundùm se. Vtrum Filius *Dei* sit prædestinatus esse Filius Dei.

ARTIC. I.

Vtrum hæc sit falsa, Homo Christus est prædestinatus, esse Filius Dei. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho.3.p.q.24.ar.2.Caiet. Medina. Siluius ibidem. Scot.in 3.d.7.q.3 Franc.de Mayrone. & Philip.Fauentin.ibid.disp.19.Radda t.3.cont.5,ar.1. Ricch. d.7.q.7.D.Bonau d.7.ar.2.q.3. Aestius d.7.§.3.Suarez. 3.p.disp.50. sect.1.& 2.Vasquez disput. 90.per totam.Aluarez disp.77.

AD primum sic proceditur: Videtur, quòd hæc sit falsa, Homo Christus est prædestinatus esse Filius *Dei*. Nam, sicut illud, quod semper fuit, non fit, sic quod semper fuit, non prędestinatur, A quia prædestinatio importat quandam antecessionem ad rem prædestinatam: sed homo Christus supponit suppositum ęternum, quod semper fuit: ergo non potest prędestinari.

Præterea. Sicut non potest dici homo factus Deus, quia Deus semper fuit; sic cùm homo dicat suppositum æternum, quod semper fuit, non potest dici prędestinari: ergo &c.

Pręterea. Homo Christus non potest importare, nisi vel humanam naturam in Christo, vel suppositum ęternum, quod B est Christus, sed humana natura, non est prędestinata esse Filius *Dei*, quia nunquam fuit, nec est, nec erit, quòd humana natura sit Filius *Dei*; nec potest stare pro supposito diuino, quod est Filius *Dei*, quia illud suppositum semper fuit Filius Dei: ergo &c.

Pręterea. Prędestinatio pręcedit illud respectu cuius est, sed æternum non præceditur ab aliquo: ergo non potest esse prędestinatio respectu rei ęternę: at verò Filius *Dei* est ęternus: ergo non potest dici prędestinatus Filius Dei.

C Pręterea. Quicquid prędestinatur, ab ęterno fuit prędestinatum: si ergo iste homo, vel Christus secundùm quod homo est prędestinatus, ergo Christus secundùm quod homo fuit ab ęterno prędestinatus; sed secundùm quod homo non competit ei esse quid ęternum: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quod habetur ad Rom. 1. de homine Christo. *Qui prædestinatus est esse Filius Dei in virtute*: ergo &c. Rom. c. 1.

D Pręterea. Homo Christus est Filius *Dei*, per gratiam vnionis, & hòc est pręuisum, & pręscitum à Deo ab ęterno; sed quod sic est propositum à Deo ab ęterno, quòd homo sit Filius Dei, potest dici prędestinatus esse Filius Dei: ergo &c.

RESOLVTIO.

Christus, vt homo, est prædestinatus esse Filius Dei: ita docet Apost. & suadet ratio, quia Christus fuit Dei Filius naturalis, per gratiam vnionis, & prædestinatio

destinatio est præparatio gratiæ, respicit rem temporalem, & personam per comparationem ad naturam humanam.

RESPONDEO dicendum, quòd hæc quæstio est mota propter verba Apostoli ad Rom. circa principium, vbi cum prius dixisset de Filio, *Factus est ei ex semine Dauid, secundùm carnem*, idest secũdum quod habet esse homo; quia humanitatem accepit de semine Dauid, & de stirpe Dauid, postea subdit de illo homine, *Qui prædestinatus est esse Filius Dei in virtute*, fuit enim homo ille prædestinatus esse Filius Dei in virtute, idest in eadem potentia cum Patre, quia non factum est, quòd homo ille sit Filius Dei adoptiuus, sed sit Filius Dei naturalis, habens eandem virtutem, & potentiam cum Patre. Propter quod Magist. in Glossa volẽs hęc verba exponere, dicit, *Tria esse declaranda. Primò, vidẽdum est, quid sit prædestinatio. Secundò, de quo sit prædestinatio, quantùm ad æternum, & temporale. Vtrum prædestinatio sit de re æterna, vel temporali. Tertiò, videndum est etiam de qua re sit prædestinatio quantùm ad naturam, & personam. Vtrum sit prædestinatio de ipsa natura, vel de ipsa persona, & si est prædestinatio de ipsa persona. Vtrum sit hoc secũdum se, vel vt comparatur ad naturã.*

Quid sit prędestinatio.

Propter primam quæstionem sciendum, quòd prædestinatio est præparatio gratiæ sine præcedentibus meritis, prout ergo Deus ab ęterno per gratiam præparauit Christo homini, & cũctis alijs, quos præsciuit, conformes fieri imagini Filij Dei, & hoc sine meritis præcedentibus, dicitur Christus prædestinatus esse Filius Dei, & omnes Sancti, qui fuerunt, & qui sunt, & qui erunt finaliter conformes imaginis Filij Dei, dicentur esse filij Dei prædestinati; aliter tamen, & aliter: Nam Christus homo prędestinatus est esse Filius Dei naturalis per gratiam vnionis, sed alij Sancti, qui futuri sunt conformes imagini Filij Dei, idest ipsius Filij, qui est imago Dei (quæ verba habentur ad Rom. 8.) sunt prędestinati esse filij Dei huiusmodi Sancti, non naturales & per gratiam vnionis, sed adoptiui, & per gratiam adoptionis: quæ gratia siue sit vnionis, vt in Christo, siue adoptionis, vt in alijs Sanctis, data

Aliter prædestinatus est Christus, aliter alij Sancti.

A est sine præcedentibus meritis, quia si daretur gratia pro meritis, tunc gratia non esset gratia, idest, non esset donum gratis datum, sed esset pręmium pro meritis redditum: & ideo Magister in Glossa, loquẽs de huiusmodi prædestinatione, ait: *Praeclarissimum enim lumen prædestinationis, & gratiæ est ipse Mediator Dei, & hominum, homo Christus IESVS*, & subdit, *ille enim homo, vt à vero Deo, Patri coæterno, in vnitatem personæ assumptus, esset Filius Dei vnigenitus, vnde hoc meruit? quod ergo eius bonum qualecunque præcessit, vt* B *ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret, vt homo ille esset vnicus Dei Filius?* quasi dicat, quòd nulla præcesserunt in illo homine merita, per quę ad tantam excellentiam peruenitet, vt esset Dei Filius naturalis, non per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis, vel vt esset Filius Dei in eadem virtute, & in eadem potentia cum Patre. Declarata est ergo prima quæstio. Quid est prędestinatio, quia est sine pręcedentibus meritis ab æterno gratię præparatio, vel gratiæ vnionis, quan- C tùm ad hominem Christum, qui prædestinatus est per gratiam vnionis esse Dei Filius naturalis, vel gratiæ adoptionis, quãtùm ad alios homines, & Sanctos, qui prædestinati sunt esse Filij Dei adoptiui.

Gratia non est ex meritis.

Soluta ergo prima quæstione, leue est soluere secundam quæstionem, de qua re sit prædestinatio, quantùm ad rem temporalem, & æternam, quia de re æterna, secundùm quod huiusmodi non potest esse prędestinatio, nam prædestinationem præcedit res prædestinata: nihil autem potest præcedere æternum, secundùm quod æternum; ergo de æterno secundùm D quod huiusmodi, non potest esse prædestinatio.

Prædestinatio est de re temporali, non de re æterna.

Quid autem, si dicendum de quæstione tertia, de qua re sit pręde stinatio: quãtum ad naturam, & personam, Vtrum sit de natura, vel de persona. Videtur scripta communia dicere, quòd nec de natura, nec de persona est prędestinatio; sed de persona per comparationem ad naturã. Magister tamen in Glossa videtur velle, quòd de persona sit prædestinatio: Verùm quia addit, quòd prędestinatio est de persona in comparatione ad naturam, & ideò, licèt verba Magistri verbaliter videãtur discor-

D. Tho. 3. p. q. 24. ar. 1.

Mag. sent. & D. Tho. conciliantur.

sium dicentem. *Volui, & reuolui Scripturam diuinam, & Filium Dei nunquam inueni esse filium adoptiuum*. Sed sicut Christus in quantùm Deus, naturaliter habet, vt sit Filius *D*ei naturalis, sic Christus in quantùm homo habet per gratiam vnionis, vt sit ille idem filius naturalis. Quod ideo verum est, quia illa natura humana Christi assumpta est in vnitatem personæ, per quam vnitatem ille homo est *D*ei Filius naturalis.

A

Quartum, quod dicebatur requiri ad prędestinationem, est, vt illud suppositum, vel persona, quæ dicitur prędestinata respectu alicuius naturæ, sic se habear respectu illius naturæ, vt fuit præuisum, & prędrdinatum, quod totum adimpletum est in Christo homine. Nam *D*ei Filius assumens naturam humanam, sic se habuit respectu humanę naturę, per quam factus est homo, vt homo ille per talem assumptionem, vel per talem gratiam vnionis, in vnitatem personæ esset Filius *D*ei, & vt non rapinam arbitratus esset, ille homo propter gratiam vnionis, esse se ęqualem Deo, & Dei Filium naturalem, & inde verum esset, quod homo iste factus ex semine Dauid, secundùm carnem prędestinatus esset esse Filius Dei in virtute, idest in eadem potentia, & virtute, cum Patre, quia omnium trium personarum est vna potentia, & virtus.

B

Quintum, quod requiritur ad prędestinationem est, vt sic fiat in tempore, sicut fuit ab ęterno prçuisum, ne esset illa pręuisio, & prędestinatio vana, & falsa. quod totum est in Christo homine adimpletum, quia sicut ab ęterno pręuisum, & prędestinatum fuit, vt homo ille Christus per gratiam vnionis esset *D*ei Filius naturalis, sic & suo tempore executioni mandatum. Omnia autem ista quinque, quæ requiruntur ad prędestinationem, & quę possumus saluare in homine illo, vt esset prædestinatus esse Filius *D*ei, si benè consideremus, possumus saluare in Filio *D*ei.

C

Sextum autē, quod requiritur ad prædestinationem est, respectu personae, quæ est præuisa, & præordinata ad aliquid, secũdùm prædestinationem, vt in hoc fiat aliqua gratia eidem supposito, vel personæ. Istud autem sextum possumus saluare in Christo, in eo quod homo, respectu Filij Dei, quia magna gratia facta fuit illi homini, vt esset Filius Dei, homo enim non potest esse Filius Dei, nisi humana natura, per quam est homo, assumpta sit in vnitatem personæ Filij *D*ei. Sed nulla gratia facta est Filio Dei respectu illius hominis: Propter quod licet istud sextum possimus saluare in illo homine, vt est Filius *D*ei, non possumus hoc saluare in Filio *D*ei respectu hominis, vel vt est factus homo, quia in hoc non fuit facta gratia Filio Dei, vt esset homo, sed fuit facta gratia homini, vt esset Filius Dei; & ideo non sic verificatur per omnem modum, quòd Filius *D*ei prædestinatus sit esse illum hominem, qui est Christus, sed quod ille homo, qui *factus est ex semine Dauid*, &c. prædestinatus est esse Filius Dei.

D

Septimum autem, quod dicebatur requiri ad prædestinationem est, vt illud dicatur alicui prędestinatum esse, quod respicit vltimum finem; Hoc etiam septimum, licèt fuerit in homine Christo respectu Filij Dei, vt per omnem modum verificetur, quod homo ille prædestinatus est Filius Dei, non tamen est in Filio *D*ei, respectu hominis, quia non poterat esse vltimus finis Filij Dei, quod esset homo, cùm ex hoc non augeret, sed minoraret, & quasi euacuaret semetipsum, non formam Dei perdens, sed formam serui accipiens: gratia enim maxima fuit facta homini, vt humana natura assumpta sit in vnitatem personæ Filij Dei, sed nulla gratia facta est Filio Dei, qui assumpsit humanam naturam in vnitatem personæ suæ: & per hoc patet solutio ad id, quod quæritur in secundo articulo: Nam cùm quæritur, Vtrum, sicut verum est, quòd homo prædestinatus est esse Filius *D*ei, vera sit etiam loquutio conuersa, quòd Filius Dei prædestinatus est esse homo, cum septem requirantur ad prędestinationem, quantum ad quinque prima, vt patet per habita; saluare possumus, quòd *D*ei Filius prędestinatus est esse hominem, & ideo licèt per omnem modum sit vera loquutio ista, homo est prædestinatus esse Filius Dei; non tamen per omnem modum est vera loquutio conuersa.

RESP. AD ARGUM.

Argumentũ cõcludit illam propositionẽ non esse veram per omnem modum sed non excludit, quodnõ sit vera aliquo modo, vt dictũ est

Ad primum potest responderi per iam dicta. Nam licèt prçuisum, & prçordinatum fuerit ab æterno, tamen illa præuisio vel prædestinatio non potest dici prçdestinatio per omnem modum, licèt possit hoc dici secundùm quinque modos: quapropter argumentum soluendum est, non tanquam nihil concludens, sed non concludens veritatem per omnem modum. Ad formam autem arguendi, dum dicitur conuersa huius, homo est prçdestinatus B esse Filius Dei, est vera, ergo conuersa huius est vera, quæ est: Filius Dei prædestinatus est esse hominem: dici debet, quòd simpliciter loquendo, non est conuersa, quæ dicitur esse conuersa. Nam sicut si dicatur, quidam puer factus est senex, non est vera conuersa, quòd quidam senex factus est puer, quia conuersa esset falsa, quia licèt puer fiat senex, nullus tamen senex fit puer, nisi fortè, quia per senium deficit in sensu, & habet sensum puerilem, iuxta illud: *in quocunque sene sensus puerilis in illo*, simpliciter tamen C loquendo, conuersa huius, omnis senex fuit puer, non est hæc, quidam puer fuit senex, sed hæc, quidam præteritus puer est senex: sic huiusmodi propositionis; homo est prçdestinatus esse Filius Dei, conuersa non est hçc. Filius *D*ei est prçdestinatus esse homo: sed esset hçc; Filius qui assumens humanam naturam, est factus homo, ille secundùm naturam assumptam per gratiam vnionis prçdestinatus est esse Filius Dei.

Ad secundum dicendum, quòd licèt possimus concedere argumẽtum in quan- D tum concludit veritatem, forma tamen arguendi non est bona, quia Petrus antequam esset, nunquam fuit homo, sed Filius *D*ei fuit antequam esset homo: & ideo magis potest verificari ista, Filius Dei prçdestinatus est esse homo, licèt non verificetur per omnem modum, quàm ista, Petrus est prçdestinatus esse homo. Ad formam autem arguendi, quòd homo non dicitur çquiuocè de Petro, & de homine Christo, dici debet, non dici quidem çquiuoce quantùm ad naturam humanam, quia Christus fuit verus, &

Homo non dicitur æquiuocè de Petro, & de homine Christo quãtum ad naturã humanam: sed ratione suppositi fuit ibi modus æquiuocationis.

A perfectus homo, sicut & alij homines, sed simpliciter loquendo, est ibi quidam modus çquiuocationis, quia Petrus est purus homo, & tantùm homo, Christus autem non est tantùm homo, sed est Deus, & homo.

Ad tertium dicendum, quòd possumus saluare, quòd Filius Dei prçdestinatus est esse homo per gratiam, quia fuit homo per gratiam vnionis, quatenus natura humana fuit vnita sibi in vnitatem personç per gratiam vnionis, tamen ista gratia non fuit facta Filio Dei, sed fuit facta homini, vel fuit facta naturç humanç, quç per gratiam vnionis assumpta fuit in vnitatem personæ Verbi, quç omnia sunt per habita declarata.

Filius Dei potest dici prædestinatus per gratiam vnionis, quæ nõ est in ipso, sed in natura humana, per quã factus est homo.

Argumenta autem in contrarium, conclusionis gratia, concedantur.

ARTIC. III.

Vtrum Filius Dei sit prædestinatus, esse Dei Filius. Conclusio est negatiua.

VLTERIUS queritur. Vtrum hçc sit vera. Filius Dei prçdestinatus est esse Filius Dei. Et videtur, quòd sic, quia quçcunque prçdicantur de filio hominis propter communicationem idiomatum, possunt prçdicari de *F*ilio Dei: sed hçc est vera, *f*ilius hominis est prçdestinatus esse *F*ilius *D*ei, vt supra dicebatur: ergo hçc erit vera: *Filius Dei* est prçdestinatus esse *Filius Dei*, quod reprobare volebamus.

Præterea. *F*ilius Dei in quantum homo prædestinatus est esse *Filius Dei*: sed illa, quæ prædicantur de *F*ilio *D*ei, in quantum homo, prædicantur de *F*ilio Dei absolute, & quia Filius Dei, in quantum homo, est mortuus, *F*ilius *D*ei absolutè, & simpliciter conceditur esse mortuus: ergo si *F*ilius Dei, in quantum homo, prædestinatus est esse *Filius De*i, ergo absolutè, & simpliciter concedi potest, quod *F*ilius *D*ei prædestinatus est esse *Filius Dei*.

Præterea. Ad veritatem loquutionis suffi-

A

ARTIC. II.

Vtrum hæc sit vera, Filius Dei prædestinatus est esse homo. Conclusio est affirmatiua.

Ricchar. in 3. d. 7. q. 6. D. Bonau. d. 7. art. 2. q. 2. Cabrera 3. p. q. 24. disp. vnica. & Authores supra citati.

SECVNDO quæritur de loquutione conuersa quantum ad hoc participium, *prædestinatus*. Nam, licèt verum sit, quòd homo sit prædestinatus esse Filius Dei, quæritur de veritate loquutionis conuersæ. Vtrum verum sit, quod Filius Dei prędestinatus est esse homo: Et videtur, quod non. Nam prędestinatio pręcedit prędestinatum: sed Filium Dei nihil potest præcedere: ergo Filius Dei non est prędestinatus, & si non est prędestinatus, non est prędestinatus esse homo.

B

C

Præterea. Homo non dicitur æquiuocè de Petro, & Dei Filio, quia Filius Dei, assumens naturam humanam, factus est vniuocè homo, cum alijs hominibus; sed de Petro non potest verificari, quod prędestinatus sit esse homo: ergo nec hoc verificatur de Filio Dei, qui est vniuocè homo, cum Petro, & alijs hominibus.

Præterea. Hoc dicitur esse prædestinatum alicui, quod conuenit ei per gratiam; sed nulla gratia fuit facta Filio Dei, ex eo quod factus fuit homo, ergo hęc non est vera, Dei Filius prædestinatus est esse homo.

D

IN CONTRARIVM est, quia omne, quod est pręuisum, & pręordinatum, ab ęterno est prędestinatum; sed Dei Filius est pręuisus, & prędestinatus, vt sit filius hominis, & vt sit homo, ergo hoc est prędestinatus, &c.

Præterea. Quilibet homo, vel est prędestinatus, vel reprobatus, sed Dei Filius homo, vel Dei Filius, vt est homo, non est reprobatus: ergo est prædestinatus.

Aegid. super iij. Sent.

RESOLVTIO.

Ad prædestinationem septem conditiones requiruntur, quarum singulæ verificantur, stante hac propositione de Christo. Homo prædestinatus est esse Dei Filius: quinque autem duntaxat verificantur, stante hac alia propositione, Filius Dei prædestinatus est esse homo: ideo hæc dicitur aliquo modo vera: illa autem dicitur vera per omnem modum.

RESPONDEO, cùm quęritur. Vtrum Filius Dei prędestinatus fuerit esse homo, dici potest, quod quantùm ad pręsens spectat, ad prędestinationem septem requiruntur. Primum est, vt prędestinatio sit de his, quę sunt gratię, nam sicut modo res actu destinatur in fines suos, ita Deus ab ęterno prędestinabat, & pręordinabat in seipso, quomodo res irent in fines suos; Verum quia res, secundùm seipsas tendunt in fines suos naturales; ideo dicuntur propriè destinati in tales fines: Nam sicut sagitta, si de seipsa tenderet in signum, in quod tendit, tanquàm in fine, non oporteret, quod à sagittante destinaretur in signum, ideo autē sagitta à sagittante destinatur in signum, quia per naturam suam non est sufficiens, vt tendat in signum: & inde est, quòd, quia res naturaliter tendunt in fines suos naturales, ideo non dicuntur ab alio in tales fines destinari. Destinatio ergo erit finis supernaturalis, sicut & prędestinatio respectu finis non naturalis dicetur esse: & idcirco prędestinatio dicitur esse quātùm ad ea, quę sunt gratię. Propter quod Magister in Glossa super epist. ad Rom. vbi agit de prędestinatione Christi ait: *Prædestinatio est gratiæ præparatio, quam Deus ab æterno homini Christo præparauit.*

Ad prædestinationem septem requiruntur.

Prædestinatio est finis supernaturalis, & gratiæ.

Secundò ad praedestinationem, non solùm requiritur, quòd praedestinatio semper sit in his, quae sunt gratiae, sed etiam, quòd sit sine meritis pręcedentibus, & secundum sequitur ex primo, quia (vt supra dicebatur) si merita pręcedentia requirerentur ad collationem gratiæ, iam gratia non esset gratia, quia

Prædestinatio non supponit merita.

Deus sit homo, & è conuersò. Sed in hoc participio, *prædestinatus*, quia non denotatur ibi prioritas subiecti ad prædicatum, vel è conuersò, sed solùm prioritas ordinationis diuinæ, ad ea, quæ in tempore effectui mandantur, ideo non refert, Vtrum tale participium masculinè, vel neutraliter exprimatur.

RESP. AD ARGVM.

Idiomatum cõmunicatio attendi tur penes vnitatẽ Christi, qui est Deus, & homo, & in his, quæ nõ habent intellectuum repugnantiam, sicuti habet quod cõcluditur in argumento.

Ad primũ dicendũ, quòd ideo est cõmunicatio idiomatũ Dei ad hominẽ, vel è conuersò, quia in Christo vnus, & idem B existens est Deus, & homò, iuxta illud, quod dicitur de Christo in Symbolo: *Qui licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus*, ideo oportet, vt Dei, & hominis sit communicatio idiomatum, videlicet propter vnum Christum, qui est hoc, & illud. Talis tamen communicatio intelligenda est sine repugnantia intellectuum: propter quod, vt homo sit prædestinatus esse Filius Dei, quia hic nulla est repugnantia intellectuum, cum Filius Dei non semper fuerit homo, & per consequens non semper fuit ille homo, C quia non semper fuit habens naturam illam humanam; hic ergo nulla est repugnantia intellectuum, vt homo ille sit prædestinatus esse Filius Dei: sed quòd Filius Dei, qui ab æterno fuit Filius Dei, possit esse prædestinatus esse Filius Dei, est repugnantia intellectuum, vt est per se notum, quia de re æterna, secundum quod huiusmodi, prædestinatio esse non potest.

Quod Dei Filius sit prædestinatus esse Dei Filium includit intellectuũ repugnantiã: ideo hæc ad hoc non cõceditur.

Et per hoc patet solutio ad secundum, quia quod Filius Dei factus homo, dicatur mortuus, vel passus, nulla est repu- D gnantia intellectuum, quia homo ille, qui erat Deus, idest, Dei Filius, habebat carnem passibilem, & mortalem: sed quod Dei Filius, qui est æternus, sit prædestinatus esse Filius Dei, non addito sibi aliquo temporali, habet repugnantiam intellectuum.

Non sufficit quod aliqua propositio aliquo modo possit esse vera, sed requiratur expressio talis modi.

Et per hoc potest patere solutio ad tertium, quia ibi implicatur repugnantia intellectuum, sicut est in proposito, quòd Filius Dei prædestinatus est esse Filius Dei, non enim sufficit, quod aliquo modo verificari possit, sed oportet, vt expri- A matur ille modus, vt ex hoc talis repugnantia tollatur, & dicatur, quòd Dei Filius, in eo, quod homo, vel in eo, quod aliquid aliud, vt in eo quod assumens carnem humanam, est prædestinatus, vt talis repugnantia tollatur.

Dub. I. Litteralis.

SVPER litteram primò quærunt Scripta communia de illo verbo, quod dicunt esse in littera. *Factus est sine dubio id quod prius erat.* Et soluunt, quòd hæc loquutio est impropria, quia Dei Filius non est factus, quod prius erat, sed factus est, quod prius non erat, quia factus est homo, & non erat prius homo.

Sed hæc dubitatio est superflua, quia communiter textus non habet hoc affirmatiuè, quòd sine dubio factus est, quod prius erat, immò habent hoc negatiuè, prius erat, factus est, quod prius non erat: in textu enim correcto, & benè pronunciato, nullum est dubium, quod scripta communia dicunt dubium esse.

Dub. II. Litteralis.

VLTERIVS autem posset dubitare aliquis de eo, quod in littera dicitur. *Deus assumpsit hominem.* Sed contra, Assumens non est assumptum, sed Deus est homo, ergo non est assumens hominem.

DICENDVM, quòd ibi homo non stat pro supposito, sed pro natura: exponendum est ergo. Deus assumpsit hominem, idest humanam naturam, & tunc cessat obiectio, quia licèt Deus sit, & homo, vt homo stat pro supposito, tamen non est humana natura.

Dub.

Dub. III. Litteralis.

VLTERIVS posset aliquis dubitare de eo, quod in littera dicitur: *Variatur autem illa intelligentia cum dicitur, Deus est homo, & homo Deus*. Sed contra: cùm vtraque sit vera, Deus est homo, & è conuersò, non videtur intelligentia variari.

DICENDVM, quòd de Deo, vel de Dei Filio potest prędicari diuina natura in abstracto, & in concreto, quia *Dei* Filius est *Deus*, prout hoc nomen, *Deus* sumitur in concreto, & est ipsa *Deitas* sumpta in abstracto. Nam quia in diuinis est ita simplex persona, sicut essentia, ideo diuina essentia prædicatur de qualibet persona, non solùm in concreto, sed etiam in abstracto, quia non solùm quælibet diuina persona est *Deus*, sed etiam quælibet est Deitas.

Dubitatio.

Sed fortè dices, quòd persona constat ex essentia, & proprietate, vt Pater importat essentiam diuinam, cum sua proprietate, idest cum sua paternitate, & Filius dicit eandem essentiam, cum sua proprietate, idest filiatione. Propter quod dicetur quælibet persona composita ex natura, & proprietate.

Relatio vt sic nullam compositionem facit cum suo fundamento.

Ad hoc dici potest, quòd proprietas illa personalis semper est quędam relatio, vt filiatio in Filio est quædam relatio, sed relatio in diuinis, etiam vt relatio, ita distinguit ab opposito, vt nullam compositionem faciat cum suo fundamento, vt si fundamentum similitudinis est albedo, non erit aliquis compositior ex eo, quod est albus, & similis, quàm ex eo, quod est albus tantùm: quia ergo fundamentum omnium istarum proprietatum est diuina essentia, vel natura, non est persona Patris cōpositior, ex eo quod est *Deus*, & Pater, quàm ex eo, quod est Deus tātùm: quapropter verè dicitur, quòd persona diuina est ita simplex, sicut sua essentia, vel natura, quia (vt dictum est) relatio in diuinis, & in omnibus alijs suo modo, sic facit distinctionem ab opposi-

Relatio vt distinguit ab opposito nō facit compositionem in supposito.

A to, vt nullam compositionem faciat in supposito. Paternitas enim in Patre sic distinguit Patrem à *Filio*, cui opponitur relatiuè, vt nullam compositionem faciat in Patre; sed Pater, & quælibet diuina persona est ita simplex, sicut sua essentia; quamuis ergo vtraque loquutio sit vera: homo est *Deus*, & *Deus* est homo, variatur tamen intelligentia istarum loquutionum, quantum ad Deum, & hominem, quia Deus est sua *Deitas*, sed homo non est sua humanitas, non enim prædicatur humanitas in abstracto de homine, sicut *Deitas* de Deo: propter quod

Persona diuina est ita simplex vt essentia.

B possunt saluari verba Magistri de variatione intelligentiæ, vt est per habita manifestum: quamuis ergo vtraque loquutio sit vera, termini tamen positi in loquutionibus, cuiusmodi sunt homo, & Deus, non similiter se habent, vt per habita patere potest.

Quomodo intelligantur verba Mag. sent.

Vel possumus aliter ad quæstionem respondere, quòd variatur intelligentia istarum loquutionum, Deus est homo, & homo est Deus: ista enim est vera, & propria, *Deus* est homo, quia verè, & propriè, *Deus* est *factus* homo, sed non sic est vera, vel non sic est propria, quòd homo est factus Deus.

C

Vel si volumus istis loquutionibus addere hoc participium, *prædestinatus*, dicemus è conuerso, quàm de hoc participio, *factus*. Variatur ergo intelligentia in istis loquutionibus, videlicet, *Deus* est homo, & è conuerso, sic enim est Deus homo, quòd etiā propriè loquēdo, est factus homo, sed non sic est homo *Deus*, quia non propriè loquendo, est factus Deus. Vel quantum ad hoc participium, *prædestinatus*, variatur intelligentia harum loquutionum: homo est *Deus*, & è conuersò: quia sic homo est *Deus*, vt etiam propriè loquendo, homo prædestinatus sit esse *Deus*: non autem sic est è conuerso, quia non sic *Deus* est homo, vt hæc sit omnino propria, Deus est prædestinatus esse homo. Benè ergo dictum est, quòd è conuerso est de hoc participio *factus*, & *prædestinatus*. quantùm ad has loquutiones, *Deus* est homo, & è conuerso. Nam *Deus* sic est homo, quòd etiam propriè loquendo est factus homo, non autem è conuerso, sed è conuerso est in hoc parti-

D

Quomodo se habent hæc duo participia ad inuicem, factus, & prædestinatus.

tici-

sufficit, quod aliquo modo prædicatũ verificetur de subiecto, quod est Filius Dei, sed aliquando verificatur, quòd est prædestinatus esse Filius Dei, quia verificatur de eo, in eo quod homo: ergo absolutè, & simpliciter concedi potest, quòd Filius Dei prædestinatus est esse Filius Dei.

IN CONTRARIVM est, quia illud, quod semper inest alicui, non competit ei esse prædestinatum, sed esse Filium Dei competit Filio Dei semper, & ab æterno, ergo hoc non competit ei esse prædestinatum.

RESOLVTIO

Dei Filius non est prædestinatus esse Dei Filius, secundùm veritatem: sed secundum manifestationem, & certitudinem, iuxta quem modum intelliguntur loca sacræ Scripturæ: & constat ex discrimine inter hæc participia, factus, & prædestinatus.

RESPONDEO dicendum, quòd simpliciter, & absolutè loquendo, nihil prædestinatur esse, quod semper fuit: sed Filius Dei semper fuit Filius Dei; ergo simpliciter loquendo, & absolutè, hoc prædestinatum esse non potest. Veruntamen, quia in Scriptura sacra multoties dicitur aliquid fieri cum innotescit: & ideo esse Filius Dei potest accipi dupliciter, vel secundùm veritatem, & sic est falsa, quòd Filius Dei sit prędestinatus esse Filius Dei, vt etiam communiter dicitur, vel secundùm euidentiam; & tunc, quia Dei Filius assumens carnem, & factus homo, & docens veritatem de seipso, multis clarefacta est ista veritas, quod est Filius Dei, & ideo dicebat Dei Filius

Io. c. 17. Patri: *Clarifica me Pater claritate, quam habui antequam mundus fieret*. Nam antequam mundus fuerit, erat Filius Dei, & post creationem mundi latuit hæc veritas multos, & quasi omnes, quod mittendus esset pro redemptione humana Filius Dei, & esset verus Deus. Iudæi enim per Moysem, & per Prophetas suos edocti, & multi etiam Gentiles, per reuelationem factam eis, credebant, quòd aliquis deberet mitti pro redemptione generis humani, sed quòd ille esset Filius Dei, &

A verus Deus, paucissimis fuit reuelatum. Fortè Dauidi, qui *super senes intellexit*, fuit hoc reuelatum, cùm dixit: *Dixit Dominus Domino meo; sede à dextris meis*: & ideo quęrente Christo a Iudæis de seipso, *cuius filius esset, respondentibus illis, Dauid*, arguit contra eos Christus. *Si filius est Dauid, quomodo Dauid in spiritu vocat eum dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo?* &c. Psal. 118. Psal. 109. Matth. 22.

Dicamus ergo, quòd nunquam Iudæi illum hominem crucifixissent, si eum Deum gloriæ credidissent, igitur Filius

B Dei prędestinatus est esse Filius Dei, non quantùm ad veritatem, sed quantùm ad euidentiam, quia in cordibus omnium fidelium hæc veritas certitudinaliter adhæret, quòd ille homo, qui dicitur Christus, est verus Deus, & verus Dei Filius; & quia nihil est certius alicui sua fide, hoc debet esse in cordibus omnium fidelium radicatum, & ista est fides, in qua omnes fideles debent velle mori, nimirum quod ille homo pro nobis crucifixus, est verus Dei Filius, & verus, & vnus Deus cum Patre. Quantùm ergo ad hanc euidentiam, & manifestationem Dei Filius praedestinatus est esse Dei Filius. Nihil est certius fide.

C His itaque transcursis, per modum cuiusdam epilogationis, complectamur omnia praefata dicentes, quòd de Christo Deo, & homine possunt multae loquutiones varijs modis exprimi: quantùm autẽ ad præsens spectat, id tripliciter potest fieri, quia, vel exprimuntur loquutiones illæ per hoc verbum, *est*, vel per hoc participium, *factus*, vel per hoc participium, *prædestinatus*. Si exprimuntur huiusmodi loquutiones de Deo, & de homine, per

D hoc verbum, *est*, quia vnum, & idem suppositum, vel vna, & eadem persona est Deus, & homo, si volumus loqui grammaticè, siue Deus sit ibi suppositum, & homo appositum, & è conuersò; vel si volumus loqui logicè, siue Deus sit ibi subiectum, & homo prædicatum, vel è conuersò, semper loquutiones sunt veræ, si exprimantur per hoc verbum *est*: propter vnitatem suppositi, Deus est homo, & homo est Deus. Sed si exprimantur huiusmodi loquutiones de Deo, & homine, per hoc participium, *factus*, possumus distinguere, quia tale participium, Epilogus prædictorũ. Loquutiones de Christo Deo, & homine, tripliciter exprimi potest.

vel

ticipio, *prædestinatus*. Nam homo sic est A Deus, quòd propriè loquendo, prædestinatus est esse Deus, nun autem sic est è conuersò: Nam Deus non sic est homo, quòd propriè loquendo, prædestinatus sit esse homo.

Dub. IV. Litteralis.

LTERIVS autem posset aliquis dubitare de eo, quod in littera dicitur: *Christus est minor Patre.* Sed cōtra est id, quod habetur ad Philip. cap. 2.

Philip. c. 2. *Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*, idest, Deo Patri, si ergo Christus Dei Filius, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo Patri, cùm ista videantur impossibilia, quòd aliquis sit æqualis alteri, & minor eo: ergo &c.

DICENDVM, quòd secundùm alium, & alium modum non est inconueniens, aliquem esse æqualem alicui, & minorem illo, prout est in proposito. Nam Dei Filius, qui est verus Deus, cum Pa- C tre, & Spiritu Sancto, est æqualis Patri, in eo quod est Deus, & est minor Patre, in eo quod homo: Factus enim homo, & formam serui accipiens, non solùm minorauit seipsum, sed quasi euacuauit seipsum, & exinaniuit: nam comparatio Dei Filij, vt est homo, non est comparatio, sicut pleni ad plenum, sed quasi vacui ad plenum, & ideo noluit dicere Apostolus, minorauit seipsum formam serui accipiēs, sed ait exinaniuit, &c. Sic enim videmus in istis inferioribus, quod non solùm secundùm alium, & alium modum ali- D quid est æquale, & maius, prout est in proposito, quia Dei Filius est æqualis Patri, vt Deus, sed vt homo, est minor: Verū etiā videmus in istis corporalibus, quòd idem respectu eiusdem, secundùm alium, & alium modum potest esse æquale, & maius, & minus: vt duorum corporum vnum potest esse æquale alteri in longitudine, & maius in latitudine, & minus in spissitudine, propter quod ad obiectionem factam potest plenè patere solutio per iam dicta.

Idem respectu diuersorum potest esse æquale & maius, & minus.

DISTINCTIO VIII.

OST *prædicta inquiri debet*, *&c.* Postquam Magister determinauit de his, quę conueniunt Deo incarnato, quantùm ad ea, quæ sunt quasi B exprimentia vnionem. In hac octaua distinctione, determinat de eodem Verbo incarnato, quantùm ad ea, quę sunt sequentia vnionem, & diuiditur pars ista in tres partes: secundùm quod tria determinat, quantùm ad huiusmodi sequentia vnionem. Nam ex vnione naturę diuinę ad humanam: Primo determinat, quid ex tali vnione consequuta est natura diuina: *Vtrum propter talem vnionem posset dici esse de Virgine nata*. Secundò determinat, quid ex tali vnione consequuta est natura humana, videlicet, vt debeatur ei adoratio latrię. Tertiò determinat, quid consequuta est, vel quid debetur ipsi personę diuinę per vnionem ad humanam naturam: quod enim debetur personę diuinę per vnionem, vel per comparationem ad naturam diuinam determinatum est in primo sententiarum libro. Secunda pars incipit ibi: *Primum inuestigari oportet*, in principio nonę distinctionis. Tertia pars incipit ibi: *Solet autem à quibusdam*. in principio decimę distinctionis: Prima pars est præsentis lectionis, & distinctionis, in qua Magister tria facit, quia primò inquirit, quòd consequuta est nature diuina, ex eo, quod est vnita naturę humanę. Vtrum propter hoc possit dici de Virgine nata, secundò obijcit contra determinata, & soluit: tertiò ex his, quę dixerat, descendit ad ea, quę dicenda sunt de natiuitate Christi: vtrum ex vnione huiusmodi ad humanam naturam debeat dici Christus natus bis. Secunda ibi: *videtur tamen posse*. Tertia ibi, *quæri autem solet*. & in hoc terminatur sententia præsentis distinctionis.

DISTINCTIONIS VIII.

Pars Prima Principalis.

De natiuitate in generali.

QVAESTIO VNICA.

VM in hac distinctione sit quęstio de ipsa natiuitate, ideo circa natiuitatem tria quęremus principaliter: nam primò quęremus de natiuitate in generali, in quibus propriè habeat esse natiuitas.

Secundò quęremus specialiter de Chri-Christi natiuitate per comparationem ad vtramque naturam.

Tertiò quęremus specialiter de natiuitate Christi temporali per comparationem ad ęternam natiuitatem.

Circa primum quęritur. Vtrum propriè loquendo, solis viuentibus, & non alijs competat nasci.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum alijs à viuentibus competat nasci. Conclusio est negatiua.

D primum sic proceditur: videtur, quòd non solum viuentibus propriè loquendo competat nasci: nam terminus natiuitas, videtur idem esse, quod generatio, sed generatio reperitur in omnibus corporibus à lunari globo inferius, & quia non omnia talia viuunt: ergo non solum viuentium, videtur esse natiuitas.

Pręterea. Idem videtur esse, oriri, quod A nasci, sed dicimus oriri aliqua, quę non viuunt, quia dicimus, quòd Sol oritur, & fons oritur: ergo non solum viuentium debet esse natiuitas.

Præterea. Vidètur quod viuere non sit solum substantiarum; quia nasci, siue oriri inuenitur in accidentibus, dicimus enim splendorem oriri à Sole, calorem ab igne, & tamen Sol, & ignis dicuntur non viuere: ergo oriri, vel nasci non est solum viuentium.

Prætera. Quod non est natum, videtur esse ingenitum, sed illa sola dicuntur B ingenita, quæ semper fuerunt, sicut dicit Philosophus, quòd cœlum est ingenitum, quia secundum eum semper fuit, ergo illa solum sunt non nata, & ingenita, quæ semper fuerunt: quæcunque ergo incipiunt esse sunt nata, & genita: sed multa incipiunt esse, & desinunt esse, quæ non sunt viuentia: ergo non solum viuentibus competit nasci, nec solum viuentium debet esse natiuitas.

IN CONTRARIVM est, quia videtur, quòd non omnium viuentium sit nasci. Nam natiuitas causat filiatio-C nem, sed filius non inuenitur in plantis, quæ tantum viuunt; ergo non omnium viuentium natiuitas erit.

Præterea. Embryo viuit, & tamen quandiu est embryo, non dicitur esse natus: ergo non omnium viuentium erit natiuitas.

Præterea. Quæ generantur ex causa extrinseca, non dicuntur esse nata: sed animalia generata ex putrefactione viuunt: ergo non omnium viuentium habet esse natiuitas, nec omnia viuentia dicuntur nasci.

D Præterea. Spiritus Sanctus procedit à Patre, sicut viuens à viuente, nec tamen dicitur nasci: ergo non omnium viuentium debet esse natiuitas.

RESOLVTIO

Natiuitas, prout est nascentium generatio: seu id, quod nascitur in existente: vel quod augetur per contactum ad alterum, & dicitur connatum, vel adnatum, propriè solis viuentibus competit: similitudinariè autem, & per translationem

tionem de alijs etiam dicitur: quòd ex modis sumendi nomen naturæ: & ex discrimine inter generationem, ortum, natiuitatem, conceptionem, & partum, disertè ostenditur.

Natiuitas vnde dicta.

RESPONDEO dicendum, quòd nasci, vel natiuitas à natura dicitur esse sumptum, propterea aliqui facientes ethymologiam de natura dixerunt, quòd natura dicitur quasi nascitura, id autem videtur concordare cum verbo Philosophi, qui libro 5. Meth. volens assignare quot modis sumitur natura, assignat primum modum accipiendi naturam, idem esse, quòd generatio nascentium, vnde à nascendo dicitur esse sumptum nomen naturæ, vt dicatur, sicut dictum est, natura idem, quod nascitura. Translatio etiam commenti in idem incidit cum verbis propositis. Ibi enim assignatur primus modus accipiendi naturam, vt natura dicatur de omnibus pullulantibus, quòd quasi in idem redit, vt natura idem sit, quod nascitura, cùm pullulare sit quoddam nasci; si ergo volumus benè determinare, quid sit natiuitas, & quid nasci, assignabimus quot modis accipitur natura, vt ex illis habeamus viam respondendi ad quæstionem propositam.

Arist. 5. Meta. tex. 5.

Assignantur autem in libro 5. Meth. cap. de natura, quinque modi accipiendi naturam, quorum primus est, natura idem est, quòd nascentium generatio: id autem, vt videtur, in idem redit, ac si diceret, primum modum accipiendi naturam, idem esse, vt natura dicatur, quasi nascitura. Secundo modo accipitur natura, prout idem est, quod id, ex quo generatur primum, quod nascitur in existente, primum autem, quod nascitur in existente, loquendo de animalibus viuentibus perfectis, est cor, vt dicatur in natura animalium perfectorum esse primum cor, quia cor primò nascitur, & primò generatur, & primò viuit, & vltimò moritur, licèt enim in animalibus perfectis tria sint membra, vel organa principalia, Cor, Hepar, & Cerebrum, quæ tria membra, vel organa principalius sumuntur, secundùm tres spiritus principales, quia sunt in animalibus perfectis, videlicet, spiritus vitalis, qui est in corde, spiritus naturalis, vel nutritiuus, qui est in hepate, & spiritus sensitiuus, qui est in cerebro: Tamen si benè consideremus verba Commentatoris, in suo colliget. omnes isti tres spiritus, & omnia ista tria opera, viuere, nutrire, & sentire, principaliter sunt in corde, & sunt à corde. Verùm, quia opera vitæ exercet cor per se ipsum, ideo spiritus vitalis dicitur esse in corde, spiritus autem nutritiuus dicitur esse in hepate, quia opus nutritionis exercet cor, mediante hepate, non quia principalius procedat hoc opus à corde, quam ab hepate: nam hepar in opere nutritionis sequitur organum cordis: sic spiritus sensitiuus dicitur esse in cerebro, quia opera sensus exercet cor, mediante cerebro: omnia tamen ista principalius sunt in corde: si autem sunt in alijs, vt in hepate, & in cerebro, hoc est, in quantum sunt organa cordis, habet ergo se cor in animali, sicut cœlum in vniuerso; nam sicut motus cœli in vniuerso est vita omnium existentium, vt vult Philosophus in principio 8. Physicorum, sic motus cordis est vita omnium membrorum: & sicut, si cœlum ad momentum cessaret moueri, cessaret operatio omnium aliorum, & omnia hoc modo possent dici mortua: nam ignis non calefacceret, si cessaret motus cœli, vt potest patere in secundo de generatione, quæ etiam dicta Philosophi concordant cum Theologia nostra; nam cessante motu cœli, quod erit in die nouissimo, cessabit actio realis, & passio in istis inferioribus. Vtrum verò sit permansura actio, & passio intentionalis, non est præsentis speculationis.

Arist. 5. Me ta. tex. 5.

Quinque modis sumitur natura.

Cor primò nascitur, viuit, & vltimò moritur.

Auer in suo collig.

Spiritus vitalis naturalis, & animalis sunt in corde, & à corde principaliter in hepate sunt, & in cerebro, vt in organis cordis.

Cor in animali quasi cœlum in vniuerso.

Arist. 8 physic. tex. 1.

Cessare motu cœli omnium operationes cessarent.

Arist. 2. de Gen. tex 64

Ad præsens autem scire sufficiat, quòd cessante motu cœli cessabit actio, & passio realis in istis inferioribus, sicut cessante motu cordis, non moueretur animal, & omnia membra perderent operationes suas. Redeamus igitur ad propositum, & dicamus, quòd vno modo dicitur natura nascentium generatio, & hoc modo appellatur natura, quasi nascitura; secundo modo dicitur natura, ex quo est

est principium, quod nascitur in existente, secundum quem modum dicere possumus, quòd natura animalis est ipsum cor. Tertio modo dicitur natura, quod est principium motus, & quietis eius, in quo est, &c. & iste modus sumendi naturam est ille, de quo agitur in secundo Physic. vt secundùm alium, & alium modum motus, aliter, & aliter accipiatur natura: nam non videmus in vnuoquo nisi triplicem modum motus, ad medium, à medio, & circa medium. Ad medium mouentur grauia, à medio mouentur leuia, sed circa medium mouentur cœlestia: nam cœlestia non mouentur ad medium, idest deorsum, quia non sunt grauia, non mouentur à medio, idest sursum, quia non sunt leuia. Mouentur ergo circa medium, quia nec grauia sunt, nec leuia. Quartus autem modus accipiendi naturam, est ipsa materia, & iste modus fortè habuit ortum ab opinionibus antiquorum credentium, quod sic se haberet materia naturalium ad naturalia, sicut artificialium ad artificialia, vt sicut tota substantia artificialium est materia, quia omnes formæ artificiales sunt accidentia, sic tota substantia, & tota natura rerum naturalium esset materia, ea autem, quæ adduntur materiæ essent quædam accidentia. Quintus autem modus accipiendi naturam, prout natura dicitur ipsa forma, & iste modus processit à rerum veritate: nam materia in tantùm est natura, in quantùm recipit formam, & motus, & generatio, in tantùm sunt natura, in quantùm sunt via in formas.

Arist. 2. phys. sic tex. 3.

Triplex motus à Medio, ad Medium, & circa Medium.

Quomodo tota substantia artificialium sit materia.

His autem quinque modis accipiendi naturam superaddit Philosophus duos alios modos, quia materia potest accipi dupliciter, vel specialiter, vel generaliter, specialiter quidem, sicut vasorum æneorum materia est æs, & operum ligneorum materia est lignum. Vel quia ista videntur esse artificialia, possumus accipere materiam specialiter in naturalibus, sicut omnium metallorum liquabilium materia est aqua: vel potest sumi materia generaliter, secundùm quemmodum ait Philosophus in primo de generatione: *Est autem Hyle maximè subiectum proprium susceptiuum generationis, & corruptionis*: sic etiam forma, quæ dicitur natura, potest accipi duobus modis, vel pro forma partis, quemadmodum anima rationalis est forma hominis, vel pro forma totius, quemadmodum humanitas est huiusmodi forma. Cùm ergo quæritur, vtrum solis viuentibus, propriè loquendo competat nasci, pater, quòd prout sumitur natura nascentium in primo modo, prout natura est nascentium generatio, & in secundo modo, prout natura est id, quod nascitur in existente, sicut ponebatur exemplum de corde, quod est primum, quod nascitur in animali, nasci non competit nisi viuentibus, vt ex hoc dicamus, quòd propriè loquendo, natiuitas, siue nasci non inuenitur nisi in viuentibus.

Possumus etiam hanc quæstionem soluere alio modo, per ea, quæ habentur ab eodem Philosopho in cap. de natura, vbi describit quid est nasci, dicens: *Nasci dicuntur quæcunque habent augmentum per alterum in tangendo, quibus conuenit connasci, & adnasci, vt embrya*: potest enim hoc modo hoc nomen, *embryo*, esse masculini generis, quemadmodum dicitur embryo nasci in matrice; vel potest esse neutri generis, quemadmodum loquitur Philosophus hic, vbi illud, quod nascitur in matrice vocat embryum, vel ea, quæ nascuntur in matrice vocat embrya. Si ergo nasci est augmentari per alterum in tangendo, hoc non potest competere nisi viuentibus, sed ea, quæ inueniuntur connasci, & adnasci, vt embryones, vel embrya, connascuntur, & adnascuntur matricibus, quibus coniunguntur per contactum, & fructus, & folia connascuntur, & adnascuntur arboribus, vt ex hoc sit clarus textus Philosophi, quòd nasci dicuntur quæcunque habent augmentum per alterum in tangendo, secundùm quæ sumitur connasci, & adnasci: nam sicut arbores hoc modo habent augmentum per alterum in tangendo, quia fructus, & folia sunt quid alterum ab arbore, & cùm talia adnascuntur, & connascuntur arboribus, & ex eis arbores augmentantur; sic etiam embryones, vel embrya sunt quid alterum à matricibus; & cùm talia adnascun-

Quid sit nasci, connasci, & adnasci secundum Arist.

nafcuntur, & connafcuntur matricibus A matrices augmentantur. Propter quod Philofophus in libro de animalibus eundem modum ponit de fructibus, fiue de pomis, & de embryjs, fiue de embryonibus: colligantur enim embrya matricibus cum quibufdam conchilidonibus, ficut fructus, vel poma colligantur arboribus, & ficut quando fructus, vel poma funt matura, rollitur illa colligatio, & fructus cadunt ab arboribus, fic quando maturi funt fœtus, franguntur illi conchilidones, & fœtus cadunt à matricibus. Et quia hoc modo augmentari B per contactum, vel connafci, vel adnafci arboribus, vel matricibus, cùm hoc non reperiantur, nifi in viuentibus, benè dictum eft, quòd nafci non competit nifi viuentibus.

Ariftot. in lib. de animalib.

His itaque tranfcurfis, narrabimus quinque, quæ reperiuntur circa talia, & affignabimus differentiam circa ea, nam aliqua dicuntur generari, aliqua oriri, aliqua nafci, aliqua concipi, aliqua parturiri: generari dicuntur quæcunque mutant fubftantialem formam, & ideo fiue fint viuentia, fiue non viuentia, quæcunque C funt infra fphęram actiuorum, & paffiuorum, quia poffunt perdere fubftantialem formam per corruptionem, & acquirere aliam nouam fubftantialem formam per generationem, ideo omnibus talibus competet generatio, & corruptio: fic ergo fumitur generatio.

Difcrimen inter Generari, Oriri, Nafci, Concipi, & Parturiri.

Sed ortus, fiue oriri dicitur aliquid, prout de occulto venit ad manifeftum, fecundùm quem modum etiam non viuentia dicuntur oriri, vt fontes dicuntur oriri, quando exeunt de occultis venis terræ, & Sol dicitur oriri aliquibus, quando incipit apparere fuper eorum emifperium; D fic ergo loqui poffumus de generari, & oriri: fed quomodo debemus loqui de ipfo nafci, patet per dicta: quia nafci non competit nifi viuentibus, nam illa dicuntur nafci, quæ augmenrantur per alterum in tangendo, quibus viuentibus, & nafcentibus alia adnafcuntur, & connafcuntur, vt folia, & fructus arboribus; & embrya matricibus. Generaliter ergo viuentibus omnibus competit nafci: fed concipi, & parturiri videtur effe proprium animalium habentium duas natiuitates, vnam in vtero, per quam dicuntur concipi, & aliam extra vterum, per quam dicuntur parturiri: Ex his tamen ifta transferuntur ad alia; nam ipfe fermo, quando eft occultus in corde, dicitur conceptus, iuxta illud verbum Eliud, quod habetur in Iob cap. 4. *Conceptum fermonem retinere quis poterit?* Sic etiam quando aliqui magna minantur, & parua faciunt, dicuntur parturire ridiculum murem: iuxta illud, quod habetur in Aefopo: *Parturient montes, & nafcetur ridiculus mus:* quantum ergo ad quæftionem principaliter propofitam, patet quòd nafci non competit nifi viuentibus.

Iob. c. 4.

Aefopus.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum patet folutio per iam dicta. Nam generatio eft in plus, quàm natiuitas, & generari in plus, quàm nafci; nam omnia, quæ funt in fphęra actiuorum, & paffiuorum, tàm viuentia, quàm non viuentia poffunt dici generari, & corrumpi.

Negatur maior argumenti: quia in plus fe habet generatio, quàm natiuitas.

Ad fecundum patet folutio, eriam per iam dicta, quia ad oriri fufficit, vt de occulto veniat ad manifeftum, & ideo fons dicirur oriri, cum exit de occultis mearibus terræ, & Sol dicitur oriri aliquibus, cùm afcendit fuper eorum emifperium.

Negatur maior argumenti propter rationem adductam in refponfione.

Ad tertium dicendum, quòd in talibus multa dicuntur per fimilitudinem, propter quod accidentia, quæ funt in effentialibus principijs rerum dicuntur oriri in quantum de principijs illis, vbi erant in occulto incipiunt apparere manifeftè, & hoc modo poffunt dici nafci, in quantùm adhęrent fuo fubiecto, ficut fœtus adhęret matricibus, & folia, & fructus arboribus; fed ifta dicta funt per quandam fimilitudinem, non fecundùm proprietatem vocabuli.

Nafci dupliciter, vel fecundùm rei proprietatem, vel fecundùm fimilitudinem: fecundo modo competit accidentibus, non primo modo.

Ad quartum dicendum, quòd ingenitum poteft negare omnem modum generationis, fpecialem, & generalem, & fic nafcentia non opponuntur ingenitis, cùm habeant fpecialem modum generationis, qui competit folis viuentibus, & hoc modo loquitur Philofophus, qui cœlum dicit ingenitum, & omnia corpora perpetua

Ingenitũ dupliciter fumitur, vel pro negatione generationis generaliter, & fpecialiter: vel pro negatione generationis generaliter tamen, & nõ fpecialiter, primo modo loquitur Arift. & cõclufio tenet fecũdo modo.

tua vocat ingenita: sed hoc argumentum non obuiat nobis ponentibus, quòd solis viuentibus competit nasci, quibus competit specialis generationis modus. Soluenda sunt etiam argumenta in contrarium.

RESP. AD ARGVMENTA quæ adducta sunt in contrarium.

Ad filiationem requiritur per se existentia, & complementum in eadē specie cū generante non autē ad natiuitatem.

Ad primum ergo, cum dicitur: quorum non est filiatio, non est natiuitas: dici debet, quòd ad filiationem plura requiruntur, quàm ad natiuitatem. Nascuntur enim folia, & fructus de arboribus, tamen non sunt filij arborum: nam ad filiationem requiritur, vt sit per se existens, & quod sit quid completum in eadem specie cum generante, propter quod folia, & fructus non sunt filij arborum, & oua non sunt filij auium.

Concepta sūt occulta nata sūt manifesta.

Ad secundum dicendum, quòd nasci, distinguitur à conceptu, vt patet per habita, quia concepta sunt propriè occulta, sunt autem nata, quę sunt viuentia, & sunt manifestè producta: cùm igitur sunt in vtero, non possunt dici nata simpliciter, sed nata in vtero, vel non possunt dici nata simpliciter, sed concepta.

Negatur maior argumēti, quia etiā generata ex putrefactione dicūtur nata, licet per aliū modū natiuitatis.

Ad tertium dicendum, quod animalia generata ex putrefactione, etiam propriè possunt dici nasci; habent tamen alium modum natiuitatis, quàm alia, nam ibi propriè est corpus cœleste, quia plantę, & herbę possunt ex putrefactione nasci, & oriri, vbi Sol se habebit, vt pater, & terra, vt mater: propter quod ab aliquibus Sol vocatus est pater plantarum, & terra mater; sic etiam dicamus de animalibus natis ex putrefactione, quia Sol est quasi eorum pater, & illud, quod putrescit, est quasi eorum mater, quare sicut plantę propriè viuunt, & propriè dicuntur nasci, non obstante, quod possint nasci ex putrefactione, sic & aliqua animalia, vt muscæ, vel mures etiam propriè viuunt, & propriè dicuntur nasci, non obstante, quòd nascantur ex putrefactione. Sunt enim duo genera murium, quidam nati ex putrefactione, & quidam ex coitu; nati autem ex coitu sunt magni, & comedunt alios mures

Qui nascūtur ex coitu sunt eiusdē speciei cum natis ex putri materia, quorum Sol est pater, & terra mater.

A paruulos natos ex putrefactione, nec sunt eiusdem speciei isti, & illi, omnibus tamen his non obstantibus, ex quo omnia talia propriè viuunt, etiam propriè loquendo possunt dici nasci.

Ad quartum autem quod obijcitur de Spiritu Sancto, dici debet, quod Spiritus Sanctus procedit per modum voluntatis, & procedit, vt amor, ideo dicitur non procedere, vt natus, sed vt datus, & donum, quia amor est primum donum, in quo dantur omnia dona; verùm quia in diuinis sunt omnia simplicia, & idem est

B ibi voluntas, quod natura, si communicatur Spiritui Sancto, quod est voluntas, communicatur ei quod est natura. Ex modo ergo suo procedendi, Filius procedit, vt natus, quia procedit per modum intellectus, & vt Verbum, sed Spiritus Sanctus procedit per modū voluntatis, & vt amor. Verum licèt quantum ad modum procedendi sit differentia inter Filium, & Spiritum Sanctum: tamen quantum ad id, quod communicatur eis per talem processionem non est differentia. Ad formam autem arguendi, quòd Spiritus

C Sanctus procedit vt viuus à viuente, vel viuentibus, dici debet, quòd hoc non habet vt amor, sed vt amor diuinus, vbi propter simplicitatem omnia sunt idem, quod natura diuina: & cùm natura diuina sit quid viuens, omnes personę diuinę qualitercunque procedunt, dicuntur viuere. In creaturis ergo solùm viuentium, & omnium viuentium est natiuitas. Sed ex hoc procedere ad diuina, & arguere Spiritum Sanctum esse natum, quia vt viuens procedit à Patre, & Filio viuentibus, non possumus. Nam hoc se-

Spiritus S. procedit vt viuus à viuente, non ex vi suæ processionis vt amor est, sed vt amor diuinus est.

D quitur non propter vim argumenti, sed gratia materię, in qua arguitur, idest propter diuinam simplicitatem, vbi omnia sunt idem, & omnia transeunt in diuinam substantiam, vel naturam.

DISTINCTIONIS VIII.

Pars Secunda Principalis.

De temporali natiuitate Christi per comparationem ad natiuitatem humanam.

QVAESTIO VNICA.

POSTQVAM quęsiuimus de natiuitate, siue de nasci generaliter. Vtrũ natiuitas, siue nasci competat solis viuentibus, volumus quærere de temporali natiuitate Christi, per comparationem ad eius natiuitatem humanam.

Primò. Vtrum propter talem natiuitatem, humana natura Christi, siue humanitas Christi debeat dici nata.

Secundò quęritur de pręfata natiuitate per comparationem ad naturam diuinam. Vtrum propter talem natiuitatem Christi, natura eius diuina debeat dici nata.

Tertiò quęritur de temporali natiuitate Christi per comparationem eius ad naturam diuinam, Vtrum propter talem natiuitatem debeat dici, quòd humana natura sit facta homo.

ARTIC. I.

Vtrum natura humana sit nata in Christo. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p.q.35.ar.1.Caiet.Medina ibidem, Aestius in 3. d.8.§.1.

AD primum sic proceditur. Videtur quòd natura humana sit nata in Christo: nam, vt potest patere ex habitis, illa sola dicuntur de persona, vel de supposito, & non de natura, quæ competunt

Aegid.super iij.Sent.

A solùm per se existenti, sicut est esse hypostasim, vel rem naturæ: sed nasci competit etiam rebus, non per se existentibus, quia capilli, qui possunt dici pars hominis, dicuntur nasci, quamuis non per se existant: ergo non obstante, quòd natura humana in Christo non per se existit, poterit dici nasci, & de Virgine nata.

Præterea. Id, quod est per se intentum à natura generante, verè, & propriè dicitur nasci: sed vt habetur in sex principijs: *Natura in his operatur occultè: vnum intendit, & aliud facit*. Intendit enim B generare hominem, facit tamen, & generat hunc hominem: ergo quia ipse homo est intentus à natura, & non hic homo particularis, videtur quòd natura intendit generare naturam, & non suppositum, vel personam. (Gilbert. Porret. in sex princ.)

Præterea, secundùm Philosophum, idem specie est quod generat, & quod generatur: sed naturæ est generare, quia (vt ait Damasc. lib. 1. cap. 8.) *Generatio est opus naturæ*: si ergo naturæ est generare, eius est generari, & nasci. (Arist.7. Metaph.tex.cap.28.29.)

Præterea. Christus non dicitur natus C de Virgine, nisi secundùm id, quod de Virgine accepit: sed non accepit de Virgine, nisi naturam humanam: ergo natura humana est de Virgine nata.

Præterea. Omne, quod incipit esse ex aliqua materia, dicitur generari, & nasci ex materia illa: sed ex purissimis sanguinibus Virginis incœpit esse humana natura in Christo: ergo ex talibus sanguinibus est humana natura generata, & nata.

IN CONTRARIVM est Damascen.lib.3.cap.33.vbi ait: *Non est naturæ* D *nasci, sed hypostasis*: ergo &c. (Damasc.lib. 3.c.33.)

Præterea. Sicut se habet diuina natura Christi ad eius generationem, vel natiuitatem æternam; ita se habet eius natura humana ad temporalem: sed diuina natura Christi non dicitur esse genita, vel nata per eius generationem ęternam, ergo nec humana per temporalem.

RESOLVTIO.

Nasci propriè est solius suppositi, quia ei tantùm competit per se esse, agere, & pati. Naturæ autem impropriè, & com-

communiter, quia non est per se, sed in supposito, neque agit, aut patitur, sed est ratio agendi, & patiendi, & per generationem communicatur.

RESPONDEO dicendum, quòd generari, & nasci terminatur ad esse, est enim generatio via in esse, ergo sicut loquimur de esse alicuius, ita debemus loqui de eius natiuitate, vel generatione. Ea ergo, quę non habent per se esse, non habent per se generari, vel nasci, sed humana natura in Christo non habet per se esse, ergo nec per se generari, vel nasci.

Quę nõ sũt per se, neq; per se generantur.

B

Possumus autem ad hoc adducere aliam rationem: nam sicut aliud est quod agit, & aliud, quod est ratio agendi, sic aliud est, quod nascitur, & aliud, quod est ratio nascendi. Natura enim, vel forma non agit, cum sit ratio agendi, sed ipsum suppositum agit: sic natura non nascitur, nec generatur, sed ipsum suppositum nascitur, & generatur. Natura autem, vel forma, quæ accipitur per generationem, potest esse ratio nascendi, vel generandi, & hanc rationem tangit Damasc. lib. 3. cap. 34. vbi vult, quòd suppositum agat; forma autem sit ratio agendi, pari ergo ratione, suppositum ipsum generatur, & nascitur, forma verò, vel natura potest esse ratio nascendi, vel generandi, immò si volumus hanc materiam benè prosequi in alijs puris hominibus assignabimus duplicem formam, vel naturam, vnam in patre carnali, & aliam in Filio: Natura, vel forma in patre carnali non generat, sed est ratio, quare generatio fiat, sic & in Filio natura humana non generatur, sed per generationem communicatur.

Natura non agit, sed ratio est agendi.

C

Damasc. lib. 3. c. 34.

D

Possumus autem ad hoc idem adducere tertiam rationem ex parte materię, sicut adducta est secunda ex parte formę. Nam sicut forma non agit, sic nec materia patitur, sed suppositum est, quod agit, & quod patitur, quia agit per formam, & patitur per materiam, sic materia non generatur, cùm sit sub forma, nec forma generatur nisi in materia, sed materia sub forma, & forma in materia dicunt ipsum suppositum, vel ipsum compositum, ergo ipsum suppositum, vel compositum, est illud, quod generatur,

Nec forma, nec materia per se generantur: sed solum compositum.

A

& nascitur, materia autem, & forma per se non generantur, sed generantur generatione suppositi, vel compositi.

Sed dices, quòd id totũ ratione cõpositionis possumus saluare in ipsa natura: nã natura hominis, est humanitas, quę est composita ex materia, & forma, sine ex corpore, & anima: ergo cùm compositum fiat ex generatione, saluare poterimus, quòd ipsa natura composita ex materia, & forma nascitur, vel generatur. Sed si benè intelligamus pręhabita, cessat obiectio: nam ideo dicimus, quòd per se non generatur natura, sed suppositum, quia generatio est via in esse: cui ergo non competit per se esse, nec per se generari: multò magis non competit ei per se nasci: nam cui non competit genus, non competit species, quod enim non est animal, non est homo; cùm generari ergo sit generalius, quàm nasci, cui non competit per se generari, non competit per se nasci. Natura ergo humana in Christo, quia non habet esse, sed habet esse in supposito, non habet per se generari, nec per se nasci: sed si generatur, vel nascitur, hoc est in supposito: igitur per se loquendo, hęc non est vera, quòd natura humana in Christo sit generata, vel nata.

Obiectio.

Solutio.

Cui non cõpetit genus species cõpetere non potest.

Possumus rursus ad hanc eandem quęstionem adducere verba Philosophi in 1. de Anima, dicentis, *Qui dicit animam intelligere, dicit eam texere, vel ædificare*. Ad quòd exponendum ait Commentator, quod si videremus membra, vel organa interiora, sicut est imaginatio, & phantasia, quę laborant intelligendo, sicut videmus membra, & organa exteriora, quæ laborant in texendo, & ædificando, sicut non dicimus animam texere, vel ædificare, sic non diceremus animam intelligere: sed licèt ista sit pulchra deductio, non est tamen sufficiens expositio: namq; non solùm, quia membra interiora laborant in intelligendo, sicut membra exteriora laborant in texendo, & ædificando, ideo non dicimus animam intelligere, sicut non dicimus eam texere, vel ædificare, sed etiam, quia quod non habet per se esse, non habet per se agere: quandiù ergo anima est coniuncta corpori, quia non habet per se esse, non habet per se agere: potest enim anima, quæ est forma

Arist. 1. de Anim. t. 64.

forma hominis esse ratio intelligendi, vel agendi, sed non potest esse id, quod intelligit, vel agit, siue loquamur de actionibus exterioribus, sicut est texere, vel ædificare, siue de actionibus interioribus, sicut est intelligere, & velle, vel etiam imaginari: Anima non texit, non ædificat, non imaginatur: omnia ergo hæc anima non agit, sed homo per animam, quia non agit forma, sed suppositum per formam, nec patitur materia, sed suppositum per materiam: & hæc est mens Philosophi: Nam cùm prius dixisset, *Si quis dicit eam intelligere, dicit eam texere, vel ædificare*, postea subdit: *non hæc anima*, idest non agit hæc anima, *sed homo per animam*: quapropter satisfactum est quæstioni, cùm quæritur: Vtrum per temporalem natiuitatem Christi posset humana natura dici de Virgine nata, vel generata: patet enim quòd non, quia generari, vel nasci est hypostasis, vel suppositi, non autem naturæ.

A B

Aduertendum tamen propter argumenta, quòd generari, vel nasci, possunt sumi dupliciter, vel vt dicatur nasci, seu generari illud, cui per se competit generatio, vel natiuitas: & sic persona, vel suppositum est illud, quod generatur, & nascitur, non natura: quia non naturæ, sed supposito competit per se esse, & per consequens competit per se generari, vel nasci, quæ sunt via in esse: sed si sumantur generari, vel nasci, prout idem sunt, quòd per generationem, vel natiuitatem communicari, tunc hæc poterunt competere naturæ, vt dicatur humana natura Christi esse de Virgine generata, vel nata, quia huiusmodi natura per generationem, & natiuitatem est Christo communicata.

C D

RESP. AD ARGVM.

Pars quantitatiua subsistit potentialiter in continuis, actualiter in contiguis.

Ad primum, cùm arguitur de parte, quia quædam, quæ possunt dici pars hominis, vt capilli, non obstante, quòd non per se existant; dici debet, quòd de parte possumus loqui dupliciter, quoniã duplex est pars substantiæ, vna secundùm quantitatem, & hæc vel subsistit solùm in potentia, vt in continuis, vel etiam subsistit in actu, vt in contiguis. Tales ergo partes possunt dici fieri, vel nasci, & potissimè, quando adiunguntur toti, vel nascuntur post natiuitatem totius. nam secus esset si nascerentur, cùm nascitur totum, quia tunc nascerentur generatione totius; secus autem est, quando nascuntur, vel generantur, postquam totum est generatum, & natum, sicut sunt pili barbæ, qui dicuntur nasci, etiam propriè loquendo, quando incipit homo habere barbam; Et si hoc est in partibus continuis, qui pili continuantur ipsi barbæ, multò magis est hoc in partibus contiguis, quia si fieret aliquod totum contiguum, per cumulationem multarum rerum, possent aliquæ de illis partibus per se corrumpi, & generari. Hoc ergo modo loquendum est de partibus continuis, & contiguis: nam partes contiguæ cùm habeant per se esse, possunt eis hæc per se competere: partes verò continuæ, & si non habeant, per se esse in actu, possunt per se habere esse in potentia. Nam aliquæ partes continuæ separatæ à toto viuunt (vt apparet in quibusdam animalibus, quorum partes incisæ à toto, adhuc mouentur, & viuunt) Talibus enim partibus non est inconueniens, quòd competat eis per se nasci, & renasci, vt capilli postquam sunt euulsi, & lacerta, postquam est incisa sibi cauda, multoties renascitur ei: Sic ergo loquendum est de partibus quantitatiuis, respectu totius integralis: sed præter has partes, reperiuntur partes essentiales, sicut materia, & forma sunt partes essentiales cuiuslibet compositi ex eis: tales autem partes non habent per se esse, nec in actu, nec in potentia: Materia enim non potest esse separata ab omni forma, nec forma potest habere esse sine sua materia: & si inueniatur aliqua forma, quæ possit habere esse sine sua materia, sicut est anima intellectiua, quia intellectus, secundùm Philosophum, separatur ab alijs, sicut perpetuum à corruptibili: tali formæ nec competit per se fieri, saltem per creationem, quia anima intellectiua creando infunditur, & infundendo creatur: patet ergo quid dicendum sit de productione partium, & quomodo partibus potest competere fieri, vel nasci, sed ex

Partes sũt in duplici differentia, quantitatiuæ, & essentiales: illæ, vel sunt cõtinuæ, & sic habent per se esse potẽtialiter: vel cõtiguæ, & sic habent per se esse actualiter, propterea dicitur nasci. Essentiales sunt materia, & forma, ex quibus natura humana cõponitur, cui per se esse competere non potest, & ita neq. nasci.

ex talibus velle descendere ad ipsam naturam, de qua loquimur, vt ipsi naturæ possit competere fieri, vel per se nasci, sicut primum argumentum quæstionis propositæ concludebat, patet tale argumentum non concludere veritatem, quia naturæ creatæ, vt est humanitas, de qua loquimur, nunquam potest competere per se esse, nec per se produci, sed semper producitur in supposito, in quo habet esse, vel sine quo non potest habere esse: & si illa natura humana non fuisset assumpta à Verbo, constituisset per se suppositum: Nam etiam hoc modo non per se, sed in suppositio habuisset esse.

Naturā intendere in generatione ipsam naturam dupliciter, vel in suis suppositis, vel excludēdo supposita, primo modo est verū, secundo modo est falsū quia impossibile.

Ad secundum dicendum, quòd natura intendit per se hominem, non hunc hominem: quia homo semper est, sed non hic homo: Et si sunt aliquæ res, quæ etiam vniuersaliter sumptæ, non semper sunt, sicut rosa, & talia, semper tamen ista sunt in suis causis, vt suo tempore producantur naturaliter à suo agente naturali; sed talia, si benè intelligantur, non obuiant dictis nostris: Dicamus ergo, quòd dato, quòd natura intendat hominem, & non hunc hominem, & dato, quòd ibi homo sumatur pro natura humana, tamen non potest natura intendere naturam humanam, etiam vniuersaliter sumptam, nisi eo modo, quo potest habere eam, sed non potest habere eam, nisi in suis suppositis, ideo intendit naturam, vt habet esse in supposito, atque idcirco dicitur in prædicam. quòd *Omnia sunt in primis*, idest in suis indiuiduis, & suppositis, & *Destructis primis, impossibile est aliquid eorum remanere*: Naturæ ergo secundùm se, loquendo de natura creata cuiusmodi est humanitas (de qua est quæstio nostra) non potest competere per se esse, nec potest ei per se competere, quòd sit nata.

Arist. in prædicam. sub stan.

Natura est generare vt ratio generandi, non vt suppositum.

Ad tertium dicendum, quòd naturę est generare, non quia ipsa generet, sed quia generare, & generari competunt supposito, & non naturę; pro tanto autem dicitur natura generare, quia virtute ipsius fit generatio, vel dicitur generare, quia est ratio generandi, quod concedimus de forma, etiam non per se existēte, quamuis enim non competat ei per se agere, quia

A non competit ei per se esse, est tamen ratio agendi, quia est ratio, quod suppositum agat. Et ideo dicit Philosophus in 1. de Anima, quòd *anima non texit, non ædificat, non intelligit*, & vniuersaliter loquendo, non agit, *sed homo per animam*. Non enim agit forma, sed suppositum agit per formam. Ipsa tamen forma est ratio, quare suppositum agat. Et sicut non agit, sed est ratio, quare suppositum agat, sic non generat, nec generatur, sed est ratio, quare suppositum generet, & generetur.

Arist. 1. de Anima t. 64.

B Ad quartum dicendum, quòd sicut Christus dicitur homo ratione humanę naturę; ipsa tamen humana natura non est homo, ita etiam dicitur nasci ratione humanę naturę, quam accepit ex Virgine; ipsa tamen natura propriè, & simpliciter loquendo non dicitur esse de Virgine nata: istud ergo quartum argumentum habet eandem difficultatem cum tertio: nam humana natura, siue humanitas, quę dicitur esse forma totius, quia non habet per se esse, non habet per se agere; est tamen ratio agendi, vel est ratio, vt suppositum agat; sicut etiam, per se loquendo, non generat, nec generatur, sed est ratio quare suppositum generet, & generetur. Nam in patre carnali natura est ratio vt generet, quia generat, suam naturam communicando filio, & filius carnalis generatur, accipiendo suam naturam à patre: natura ergo humana non potest dici per se generata, aut nata, sed potest dici ratio generatiua, siue actiuè, siue passiuè sumpta.

Christus dicitur nasci ratione humanæ naturæ: ipsa tamen humana natura nō propriè dicitur nata, nisi vt ratio.

C

D Ad quintum dicendum, quòd cum, per se loquendo, esse non sit naturæ, sed suppositi, natura humana non propriè incœpit esse, sed Christus incœpit esse in tali natura, & ex hoc non propriè arguitur, quòd natura sit nata, sed suppositum est natum, accipiendo naturam.

Natura propriè non incipit esse, sed suppositum in tali natura.

AR-

ARTIC. II.

Vtrum per temporalem Christi natiuitatem ex Virgine, natura diuina possit dici nata de Virgine. Conclusio est negatiua.

SECVNDO quæritur, Vtrum per temporalem natiuitatem Christi ex Virgine, natuta diuina possit dici nata de Virgine. Et videtur, quòd sic, nam Christus non dicitur natus ex Virgine, nisi quia est incarnatus, & assumpsit carnem de Virgine: sed natura diuina potest dici incarnata, vt supra patuit distinct. 5. ergo si potest dici incarnata, potest dici de Virgine nata.

Præterea. Quicquid prædicatur de aliquo in recto, quod dicitur nasci, illud etiam quod sic prædicatur, dicetur etiam nasci. Nam quia de Petro prædicatur in recto, quòd est homo, & quòd est animal, si verum sit dicere, Petrus est natus, verum erit dicere, quòd natus sit homo, & natum sit animal, & nata sit substantia: Si ergo verum est dicere, quòd Dei Filius est natus ex Virgine, cùm de Dei Filio prædicetur Deitas in recto, quia Dei Filius est sua Deitas, verum erit dicere, quòd Deitas est nata ex Virgine.

Præterea. In Filio Dei non est accipere essentiam, & proprietatem: sed absurdum videtur dicere, quòd ratione proprietatis, Dei Filius esset natus ex Virgine, quia proprietas illa non est nisi quædam relatio, secundùm quam refertur ad Patrem, qui genuit ipsum sine matre, ergo dicitur Dei Filius genitus ratione naturæ, & tunc idem quod prius, quia videtur ex hoc sequi, quòd natura Filij Dei sit ex Virgine nata, vel genita.

Præterea Augustinus in lib. de fide ad Petrum ait, *neque enim natura æterna, atque diuina temporaliter concipi, & temporaliter nasci ex humana natura, vllatenus posset, nisi per susceptionem veritatis humanæ*. videtur ergo velle, quod natura diuina, suscipiendo veritatem humanitatis ex Virgine, sit ex Virgine nata.

IN CONTRARIVM est, quia si natura diuina esset ex Virgine nata, cùm natura diuina sit communis omnibus tribus personis, ergo omnes tres personæ essent de Virgine natæ, quod dicere est erroneum in fide.

Præterea dicitur Ioann. 1 *Verbum caro factum est*, idest factum est homo: sed vt dicit Augustinus: *Filius est eò Filius quò Verbum, & eò Verbum, quò Filius*: Si ergo Verbum est factum homo, solus Filius est factus homo, & solus Filius est de Virgine natus, natura ergo diuina non debet dici de Virgine nata. Io. c. 1. D. P. Aug. lib. 6 de tri nit. cap. 2. tom 3.

RESOLVTIO.

Propter temporalem Christi natiuitatem dici non potest natura diuina de Virgine nata: tùm quia, cùm non dicatur nata de Patre æternaliter, multò minus dici potest nata de Matre temporaliter: tùm etiam quia sicut natura humana non dicitur propriè nata de Virgine, eo quod nasci competit supposito, non naturæ; à fortiori neque natura diuina propriè nata, dici potest: tùm denique, quia natura diuina non est à Virgine ipsi Christo: propter quod infertur eam, neque communiter loquendo, posse dici natam, sicut concedi potest de natura humana respectu Matris, & de natura diuina respectu Patris.

RESPONDEO dicendum, quòd triplici via possumus ostendere, naturam diuinam non debere dici de Virgine natã, prout nãtura diuina, quantùm ad præsens spectat, ad tria potest comparari, videlicet ad natiuitatem humanam, & ad natiuitatem temporalem.

Prima via sic patet: nam magis conuenit natura diuina cum natiuitate æterna, quàm cum natiuitate temporali: si ergo natura diuina posset dici nata ex Virgine, hoc esset secundùm natiuitatem temporalem, quia Virgo temporaliter concepit Christum, & non ab æterno, sed ex tempore genuit ipsum: cùm ergo natura diuina plus conueniat cum natiuitate æterna, quàm cum natiuitate temporali, Tribus viis ostenditur naturã diuinam non posse dici de Virgine natam.

rali, magis ei competeret, quòd esset nata à Virgine temporaliter, sed hoc non concedimus, quòd natura diuina sit à à Deo Patre æternaliter nata, ergo multo magis non debemus concedere, quòd sit nata ex Virgine temporaliter. Ad hoc autem fulciendum, & muniendum possumus adducere authoritatem Damasceni lib. 3. cap. 33. qui vult etiam (vt supra tetigimus) quòd nasci non sit naturæ, sed hypostasis: ipsi ergo hypostasi diuinæ, vel ipsi supposito diuino, idest Dei Filio, competit generari, & nasci, & referri relatiuè ad Patrem: Ipsi autem naturæ diuinæ, B quæ est quid absolutum, & non quid relatiuum, non competit generari, vel nasci nec referri ad patrem, ideo non debet dici nata, vel genita.

D. Damasc. lib. 3. c. 33.

Secunda via sic patet. Nam si natura diuina posset dici nata ex Virgine, multò magis natura humana posset dici nata ex Virgine; cùm ergo fuerit improbatum, & negatum in præcedenti quæstione, quòd natura humana debeat dici de Virgine nata, ergo multo magis natura diuina non debet dici de Virgine nata. Aduertendum autem, quòd hæ duæ viæ accipiunt generari, vel nasci propriè, secundùm quem modum generari, vel nasci propriè non est naturæ, sed hypostasis.

Adducemus ergo tertiam viam, prout natura diuina comparatur ad ipsam generationem, vel natiuitatem temporalem, secundùm quem modum accipiendo generationem, vel natiuitatem largè, prout potest competere ipsi naturæ, adhuc non possumus concedere, quòd diuina natura sit de Virgine nata: dicemus ergo, quòd generari, vel nasci potest sumi propriè, & tunc idem est generari, seu nasci, quòd esse generationis, vel natiuitatis subiectum, vel suppositum, & tunc solùm ei competit nasci, vel generari, quod nascitur, vel generatur, & quia natura non nascitur, nec generatur, sed suppositum, ideo hoc competit supposito, non naturæ: sed secundo modo potest sumi generari, vel nasci largè, prout idem est, quod per generationem, vel natiuitatem communicari, sed hoc modo potest competere generari, vel nasci ipsi naturæ, quia ipsa natura potest communicari, & communicatur ipsi supposito, A quod generatur, & nascitur, non solùm ergo secundùm duos primos modos natura diuina non est de Virgine nata, sed etiam secundùm hunc tertium modum non potest dici de Virgine nata, quia non est per generationem de Virgine Filio communicata, sed per generationem de Patre, ergo quantùm ad Virginem, non potest dici natura diuina de Virgine nata; quia nullo modo per generationem de Virgine est Filio communicata: sed hoc modo natura humana potest dici de Virgine nata, quia natura humana Christo, vel Dei Filio, accipiendo carnem ex Virgine, est sibi natura talis communicata: hoc ergo tertio modo potest dici natura diuina esse ex Patre nata, quia per generationem æternam ex Patre Filio est communicata: accipit enim Filius à Patre per generationem æternam diuinā naturam, vel Deitatem, sed per generationem temporalem ex Matre non accipit diuinam naturam, vel Deitatem, sed solùm naturam humanam, siue humanitatem. Cùm ergo quæritur, Vtrum natura diuina sit ex Virgine nata, patet, quòd nullo modo C quia non est per generationem de Virgine communicata; aliquo tamen modo (vt patet) potest dici de Patre nata, quia per generationem æternam est Filio communicata.

Nasci dupliciter sumitur, propriè & communiter: primo modo cōpetit supposito: secūdo modo potest cōcedi de natura creata, nullo autē modo de natura diuina respectu B. Virginis.

Natura diuina quomodo dici possit ex Patre nata.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd natura diuina non debet dici nata de Virgine: ad id, quod dicitur de quinta distinctione, potest responderi, sicut Magist. ibidē ait, quod ibi natura accipitur pro persona.

Natura quandoque pro persona vsurpatur, & ita sicut Magist. in dist. 5. Tertij sent.

D Ad secundum dicendum, quòd prædicatio alicuius de aliquo in recto, potest esse dupliciter, vel formaliter, & tunc verum est, vel propter identitatem, & tunc non oportet, vt, quicquid prædicatur de aliquo in recto, competat ei quicquid competit illi: nam non valet: Filius Dei est Deitas, & Filius Dei dicitur relatiuè, ergo Deitas dicitur relatiuè, sic multò magis non valet, Filius Dei est Deitas, & Filius Dei est natus ex Virgine, ergo Deitas est nata de Virgine. Nam Filius Dei non est natus ex Virgine, in eo quod Deitas, nec in eo quod est Deus, sed in eo

Prædicatio alicuius de aliquo in recto potest dupliciter sumi, formaliter, & idēntice: primo modo est verum antecedens: non secundo modo.

eo quod est homo; nam Virgo, generans A eum, non erat Deus, sed erat homo, esset enim melius argumentum, Homo ille, vt homo, est natus de Virgine, ergo humanitas eius est nata de Virgine, Nec tamen tale argumentum sequitur, nam, licèt concedatur, & verè, quòd homo ille est natus de Virgine, non tamen conceditur propriè, quòd humanitas eius sit de Virgine nata, nisi accipiatur natiuitas largè, vt dicatur de Virgine natum, quod per natiuitatem est de Virgine communicatum; & quia humanitas est communicata Filio Dei, nascendo de Virgine, B ideo in hoc sensu est de Virgine nata, quia Christo, nascendo de Virgine, est humanitas communicata; secundum quem modum est falsa: Deitas est de Virgine nata, quia Christo Dei Filio, nascendo de Virgine, non est Deitas communicata, esset ergo hoc modo vera, quantùm ad natiuitatem Filij de Deo Patre, quòd Deitas est nata, quia Dei Filio nascendo ex Patre, est Deitas communicata. Et in hoc potest patere dictum Hilarij: *Filius nihil habet nisi natum*. exponitur autem communiter, quòd Dei Filius nihil habet, nisi natum, idest, quod C nascendo accepit, sed potest exponi magis propriè, vt dicatur, aliquid posse dici natum dupliciter, vel subiectiuè, quia est id, quod nascitur, & id quod natiuitati subijcitur, & sic non nascitur nisi suppositum: & hoc modo debent intelligi verba Damasceni, quòd nasci non est naturæ, sed hypostasis. Secundo modo potest natum accipi largè, vt dicatur natum omne illud, quod est per natiuitatem communicatum, & hoc modo Deitas est nata, quia est Filio per natiuitatem D communicata.

Obiectio.

Solutio.

Nasci dupliciter dici potest, subiectiuè, & communicatiuè: primo modo dicitur de sola persona, secundo modo potest dici etiam de natura, quæ per natiuitatem communicatur.

Ad tertium dicendum, quòd argumentum aliquo modo plus arguit, quam concludat: vel aliquo modo non arguit, quod concludit. Nam cùm dicitur in Dei Filio, non est nisi natura, & proprietas, deberet probare argumentum, quod incarnatio terminata est ad naturam, & non deberet probare quòd terminata est ad proprietatem, & tunc oporteret concedere argumentum, sed daremus argumento bonum intellectum, dicendo, quòd incarnatio terminata est ad naturam diuinam, non in sua communitate, & vt est communis tribus personis, quia tunc omnes tres personæ essent incarnatæ, sed incarnatio terminata est ad naturam diuinam, vt habet specialem modum existendi in Filio. Nam licèt sit vna natura diuina communis omnibus tribus personis, non tamen in aliqua personarum habet nisi vnum modum existendi, quia in Patre est sicut in fonte, non ab alio communicata. Ideo dicitur secūdo de diuinis nominibus: *Pater est fontana Deitatis*, quia in Patre est Deitas, non ab alio cōmunicata. Sicut enim in fonte est illa eadem aqua, quæ est in riuo, sed in fonte non est communicata ab alio, sed in riuo communicata est a fonte, in stagno verò, est communicata à riuo, & à fonte. Propter quod sicut aqua habet proprium modum essendi in fonte, riuo, & stagno, quia in fonte est, non vt ab alio communicata, in riuo est, vt communicata à solo fonte, in stagno verò vt communicata à riuo, & à fonte: Sic Deitas est in Patre, vt non ab alio communicata, in Filio vt communicata à solo Patre, in Spiritu Sancto, vt communicata ab vtroque.

Incarnatio potest dici aliquo modo terminata ad naturam, non prout est tribus personis communis, sed prout habet specialem modū existendi in Filio.

D. Dion. de diu. nom.

Ad maiorem autem intelligentiam dictorum, sciendum, quòd aliqui Doctores nostri temporis ausi fuerunt dicere, quòd incarnatio terminata erat ad naturam, non ad personam. Sed sic dicentes hanc veritatem in quodam nubilo aspiciebant. Nec tamen benè dicebant, quia non debebant simpliciter proferre incarnationem terminatam esse ad naturam diuinam, simpliciter, & secundum se, sed vt habet specialem modum existendi in Filio, & tunc benè dixissent, quia ex hoc non posset argui, quòd esset incarnatus nisi solus Filius. Aliquo ergo modo verum concludit argumentum, quod cum in Filio non sit nisi natura, & relatio, incarnatio non est terminata ad relationem, quæ est in Filio, sed ad naturam, vt habet modum specialem existendi in Filio, vt ex hoc non possit argui, esse incarnatum, nisi solum Filium.

Ad quartum potest patere solutio per iam dicta, quia ibi natura accipitur pro persona.

ARTIC. III.

Vtrum natura diuina possit dici homo facta. Conclusio est negatiua.

Ricch d.8.q.1. Alens.3.p.q.10.memb.1.

ERTIO quæritur. Vtrum natura diuina possit dici homo facta. Et videtur, quòd sic, quia si ad naturam diuinam terminata est incarnatio, cùm id, ad quod terminata est incarnatio sit factum homo: ergo natura diuina est facta homo.

Præterea. Ad hoc idem valet argumentum superius factum. Quia August. de fide ad Petrum ait, quòd natura æterna, atque diuina non possit temporaliter concipi, & nasci ex natura humana, nisi secundùm veritatem per susceptionem naturæ humanæ: si ergo natura diuina verè suscepit naturam humanam, verè potest dici, quòd sit facta homo.

D.P. Aug. in lib. de fide ad Pet. to.3

Præterea Damasc. lib. 3. c. 11. ait, quòd natura Verbi incarnata est: si ergo natura Verbi est incarnata, cùm natura Verbi sit ipsa Deitas: ergo Deitas est incarnata, & per consequens est facta homo.

D Damasc. lib.3.c.11.

Præterea. Ad hoc idem facit argumentum superius factum, quia Dei Filius est factus homo, cùm Dei Filius sit ipsa Deitas: ergo ipsa Deitas est facta homo.

IN CONTRARIVM est, quia cùm sit vna Deitas omnium trium personarum, si Deitas est facta homo: ergo quælibet persona est facta homo.

Præterea. Si Deitas esset facta homo, ergo quæcunque verificantur de illo homine, verificarentur de ipsa Deitate, & quia ille homo fuit crucifixus, & passus, Deitas fuisset crucifixa, & passa. Quod nullus sanæ mentis concederet.

RESOLVTIO.

Natura diuina non potest dici facta homo: quia licèt solus Deus incarnationem efficere potuerit, prout Deus supponit pro tota Trinitate; attamen sola persona Filij subiectiuè suscipere potuit incarnationem, & illam primò, & immediatè terminare, ratione cuius dicitur facta homo.

A

RESPONDEO dicendum, quòd incarnatio non solùm à solo Deo habet esse effectiuè; sed etiam in solo Deo potest esse susceptiuè, vel subiectiuè. Nam solus Deus potuit incarnationem facere, & solus Deus potuit incarnationem suscipere. Aliter tamen accipitur Deus, vt incarnationem fecit, & aliter vt incarnationem suscepit. Nam Deus vt incarnationem fecit, ibi Deus stat pro tota Trinitate, sed prout Deus incarnationem suscepit, ibi Deus stat pro solo Filio. Quia licèt tota Trinitas induerit Filium carne, solus tamen Filius est indutus carne.

B

Deus vt faciens incarnationem, stat pro tota Trinitate: & vt suscipiens, stat pro solo Filio.

Debemus enim imaginari incarnationem (vt aliàs diximus) quòd essent tres personæ non indutæ, & duæ illarum personarum induerent tertiam, ita tamen, quòd, & tertia indueret seipsam. Pater ergo, & Spiritus Sanctus tanquam duæ personæ non indutæ carne, induerunt Filium carne, ita tamen, vt etiam Filius induerit seipsum carne. Incarnatio ergo fuit à solo Deo effectiuè, sed ibi Deus stat pro tota Trinitate, quia tota Trinitas operata est incarnationem illam. Ostensum est ergo, quomodo solus Deus potuit incarnationem facere, tamen ibi Deus, prout incarnationem fecit, stat pro tota Trinitate, quia tota Trinitas operata est incarnationem illam, & solus Deus potuit incarnationem suscipere, tamen ibi Deus, prout incarnationem suscepit, stat pro solo Filio. Nam non est quæstio de eo, quod potuit esse, sed quæstio est de hoc, quod fuit. Potuisset enim Pater fieri homo, & potuisset Spiritus Sanctus fieri homo, & adhuc posset si vellet. Non est ergo quæstio de eo, quod potuit esse, quia licèt tota Trinitas potuisset fieri homo, & licèt tota Trinitas potuisset accipere veram humanitatem, & esset tota Trinitas in humanitate vnus homo, sicut est tota Trinitas in Deitate vnus Deus, placuit tamen Trinitati, quòd solus Filius fieret homo, & ideo dicimus incarnationem terminatam esse ad perso-

C

D

Incarnatio immediatè terminata est ad personam mediatè vero ad naturā.

personam, & mediante persona terminatam esse ad naturam. Vel si volumus concedere incarnationem terminatam esse ad naturam, vt quidam nostri temporis concesserunt, non concedemus hoc simpliciter. Nam simpliciter loquendo incarnatio non est terminata ad naturam diuinam per se, sed vt habet specialem modum existendi in Filio, quem modum non habet in Patre, nec in Spiritu Sancto, sed solùm in persona Filij. Solus ergo Deus potuit incarnationem facere, quia solus potuit facere vnam personam in duabus naturis, quarum quælibet natura esset apta nata de se facere suum suppositum, vel suã personam: & ideo incarnatio Christi fuit magis mirabile opus, quàm esset aliquod aliud à Deo factum. Et ideo benè dicit ille Versificator: *In hac Verbi copula stupescit omnis regula*. Nam quod habens naturam impassibilem, & immortalem, suscipiat naturam passibilem, & mortalem, & ex hoc impassibilis patiatur, & immortalis moriatur, nunquam tantum miraculum fuit visum.

Inter omnia Dei opera, Incarnatio dicitur opus magis admirabile

Viso quomodo solus Deus potuit incarnationem facere, cuius solius est mirabilia facere, volumus ostendere, quòd solius Dei fuit incarnationem suscipere. Nam non potuit incarnationem suscipere, nisi esset infinitum suppositũ, quod posset supplere vicem cuiuscunque alterius suppositi: Nam hoc modo intelligimus incarnationem, quòd natura humana assumpta à Verbo, si non fuisset assumpta ab ipso, constituisset de se quoddam suppositum, & quandã personam. Assumpta verò à Verbo nõ constituit nec suppositum, nec personam, sed substentata est in supposito, seu in persona Verbi; Et ex hoc suppositum, vel persona Verbi suppleuit vices illius suppositi, vel personæ, quod constituisset natura illa, si non fuisset sic assumpta; propter quod sicut nulla natura potest totaliter supplere vicem alterius naturæ, nisi solum natura infinita, cuiusmodi est natura diuina, quæ potest sine natura creata, quicquid potest cum huiusmodi natura, sic solum suppositum diuinum (quod est suppositum infinitum) potest supplere vicem cuiuscũque alterius suppositi, vt possit sine creato, quicquid potuisset illud suppositum creatum. Et hoc etiam modo

Infinitas suppositi diuini est ratio terminandi alienam naturam.

A habemus claram viam ad intelligendum incarnationem. Nam natura illa, si non fuisset assumpta à Verbo, constituisset suũ suppositum creatũ; Assumpta autem non constituit suppositũ creatum, sed substentata est in supposito æterno, & increato. Et hoc modo illud suppositum æternum, & increatum suppleuit vices illius suppositi creati, quod constituisset natura illa non assumpta, vt quicquid verificatũ fuisset de illo supposito, verificaretur de supposito Verbi. Et quia illud suppositum fuisset verus, & perfectus homo, fuisset
B quid passibile, & mortale suppositũ Verbi, Dei Filius, ex assumptione humanæ naturæ factus est verus Deus, & perfectus homo, & factus est passibilis, & mortalis.

Tria ergo notabilia sunt declarata, videlicet, quòd solus Deus effectiuè hãc incarnationem facere potuit, secũdò est declaratum, quòd solus Deus subiectiuè potuit hanc incarnationem suscipere, vt supplet vices alterius suppositi. Tertiò declaratum est, quòd vt Deus fecit hoc effectiuè, ibi Deus stat pro tota Trinitate, quia tota Trinitas hãc sanctam incarnationem
C est operata: sed prout Deus susceptiuè hãc incarnationem suscepit, vel subiectiuè, ibi Deus stat pro sola persona Filij: licèt enim tota Trinitas sit hanc incarnationem operata, tamen ad solum Filium est hæc incarnatio terminata. Vel licèt tota Trinitas induerit Filium carne, solus tamen Filius est indutus carne, vt circa principium solutionis quæstionis propositæ dictum est.

Aduertendum tamen, quòd si volumus attendere intentionem quæstionis propositæ, hoc quęrit quęstio, An incarnatio primo sit terminata ad naturam, & per natu-
D ram ad personam, aut è conuersò: Quia si prius esset terminata ad naturã, & per naturã ad personã, immo vt verius dicamus, ad personas, tunc tota Trinitas esset incarnata, & verum esset dicere, quòd quæstio quærit, videlicet, quòd Deitas esset facta homo: sed cũ fuerit è cõuersò, quia primò incarnatio terminata est ad personã Filij, & per personã terminata est ad naturam, illud enim, ad quod primò terminatur incarnatio, dicitur esse factum tale, sola persona Filij debet dici facta homo. Natura autem diuina nõ propriè dicitur facta homo, de quo proposita quæstio dubitabat,

Si incarnatio esset terminata ad naturam, & per naturã ad personas, tota Trinitas esset incarnata.

Nam, vt iam diximus, non est quæstio de hoc, quod esse potuit, sed de hoc, quod fuit. Potuit enim incarnatio primò, & principaliter terminari ad naturam, & per naturam ad personas, & tunc natura diuina, & tota Trinitas esset facta homo, sed placuit ei, qui omnia, quæ voluit fecit, vt hæc incarnatio terminaretur ad personam Filij, & sola persona Filij diceretur vnita carni, & facta caro, idest, facta homo, vt exponebatur superius per August. Deitas autẽ non dicitur vnita carni, nisi in quantum persona Filij, quæ est ipsa Deitas, & in qua est ipsa Deitas, est vnita carni, vt per hoc fieri homo non competat Deitati, vel naturæ diuinæ, sed personæ solius Filij. Quod ergo dicebatur circa principium solutionis, quòd incarnatio terminata est ad naturam, secundum modum existendi, quem habet in solo Filio, dici debet, quòd natura sic accepta, non est res distincta à persona Filij. Nam non ponimus in Deo quaternitatem. Natura enim diuina non ponit in numerum cum tribus personis, quia tunc esset quaternitas in diuinis, nec ponit in numerum cum aliqua persona, secundum modum existendi, quem habet in illa persona: Natura ergo diuina, secundum proprium modum existendi, quem habet in persona Filij, non ponit in numerum cum persona Filij, nec est alia res à persona Filij. Nam si persona Filij, & natura diuina secundum modum existendi, quem habent in ipso, essent duæ res, nullus posset vitare argumentum, quin in diuinis essent quatuor res, & quin esset quaternitas in diuinis. Natura ergo diuina per modum existendi, quem habet in persona Filij est idem, & non est alia res à persona Filij, vt ex ijs omnibus concludatur, quòd sola persona Filij est incarnata, & est facta homo, natura autem diuina non est facta homo, quia non est ad eam primò, & immediatè incarnatio terminata, sed terminata est primò, & immediatè ad personam Filij, vt ex hoc sola persona Filij dicatur propriè facta homo.

Quomodo intelligitur Deitatẽ esse carni vnitam.

In diuinis nõ est quaternitas, quia natura diuina non ponit in numerũ cum personis, neque secundũ se, neque secũdum modũ existendi in illis, vel in qualibet illarum.

Natura diuina nõ est facta homo, quia ad eã non est primò, & immediate terminata incarnatio.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum patet solutio per iam dicta quia illa res, ad quam terminata est primò incarnatio, est facta homo: huiusmodi autem est persona Filij, non natura, vt non

Res illa, ad quam primò est terminata incarnatio est persona non natura.

A natura ex hoc, sed sola persona Filij dicatur esse facta homo.

Ad secundum dicendum (vt Magister ait in quinta distinctione, exponendo verba Augustini) quòd ibi Augustinus accipit naturam pro persona.

D. P. Aug. vsurpauit nomen naturæ pro persona.

Ad tertium dicendũ, quòd incarnatio, vel vniri carni, potest sumi dupliciter, vel primò, vel ex consequenti. Primò enim, & immediatè incarnatio terminata est ad personam Filij, & quia in persona Filij habet esse natura diuina, ideo ex hoc, quòd incarnatio primò terminata est ad

Incarnatio immediatè dicitur terminata ad personã, mediate ad naturã, ideo illa est facta homo, non ista.

B personam, cùm in persona Filij habeat esse natura diuina, oportet quòd incarnatio non primò, & immediatè, sed mediante persona Filij terminetur ad naturam. Propter quod licèt aliquo modo concedamus, quòd natura diuina Filij sit carni vnita, vel incarnata, nullo tamen modo concedimus, quòd sit facta homo, sed dicimus, quòd sola persona Filij est facta homo, quia non ad naturam, sed ad personam est primò, & immediatè incarnatio terminata.

Et ex hoc patere potest solutio ad quartum. Nam vera, & propria est loquutio,

Hæc propositio. Deitas est Filius Dei, est vera per identitatẽ non per formalitatem.

C quòd Dei Filius est factus homo: sed cùm ex hoc arguitur, quòd Deitas est Dei Filius: ergo Deitas est facta homo, patet, quomodo hæc propositio, Deitas est Dei Filius, non est vera formaliter, sed est vera per identitatem, quia in diuinis propter omnimodam simplicitatem ibi existentem, natura prædicatur de qualibet persona, & è conuersò. Si quis ergo argueret. Deitas est Pater, sed Pater generat, ergo Deitas generat. Respondetur, quòd Deitas est Pater, non formaliter, quia tũc generaret, sed Deitas est Pater per identita-

Hæc propositio, Deitas est Pater, est vera identicè non formaliter.

D tem, quæ est idem quod ille, qui est Pater. Ex hoc non potest argui, quòd Deitas generet, sed quod est ille, qui generat, quia est Pater. Sic & in proposito: si Filius Dei est factus homo, sed Deitas est Dei Filius, ergo Deitas est facta homo: poterit respõdere, quòd hæc, Deitas est Dei Filius, non est vera formaliter, sed per identitatem. Nam si esset vera formaliter, cùm Dei Filius dicatur relatiuè ad Patrem, Deitas diceretur relatiuè ad Patrem. Quod patet esse falsum, cùm Deitas non sit quid relatiuum, sed quid absolutum.

Sol-

A Soluemus ergo argumentum propositum, sicut soluebamus argumentum de generatione. Nam sicut dicebamus, quòd Deitas nō generabat, sed erat ille idē, qui generabat, quia erat Pater, sic dicemus, quod Deitas non est facta homo, sed est ille idem, qui est factus homo: quia est ipsum quod Deus Filius, qui est factus homo, vt non sit prędicatio formalis, sed per identitatem. Deitas est Dei Filius. Nam si esset prædicatio formalis, Deitas est Dei Filius, diceretur relatiuè ad Patrem, & esset Patris filia. Sicut Filius dicitur relatiuè ad Patrem, & est eius Filius. In talibus enim sic immiscet se fallacia accidentis, quia non semper consideratur, quod est per se, vt vix possit quis à tali fallacia præcauere.

Deitas non est facta homo, sed est ille idem, qui est factus homo.

DISTINCTIONIS VIII.

Pars Tertia Principalis.

De natiuitate temporali Filij Dei per comparationem ad æternam:

QVAESTIO VNICA.

EINDE quæritur de tertio principali, videlicet de Natiuitate temporali Filij Dei per comparationem ad æternam. Circa quod quæruntur tria.

Primò. Vtrum debeamus concedere in Filio Dei, siue in Christo duas natiuitates, vnam æternam, alteram temporalem.

Secundò. Vtrum concedendo in Christo Dei Filio duas natiuitates, debeamus ibi concedere duas filiationes.

Tertiò. Vtrum vtraque filiatio æterna, & temporalis sit in Christo naturalis.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sint ponendæ duæ natiuitates. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 35 ar. 5. Caiet. Medina, Siluius ibidem. D. Bonau. dist. 8. ar. 2. q. 1. Arg. d. 8. q. 1. ar. 1. Aestius d. 8 § 2.

D ptimum sic proceditur. Videtur, quòd in Christo non B sint ponendę duę natiuitates.

Nam, vt supra dictum est per Damascen. lib. 3. c. 34. *Non est naturæ nasci, sed hypostasis:* cum ergo in Christo secundum veritatem non sit nisi vna hypostasis, & suppositum; ideo non poterimus in ipso duas natiuitates ponere, quia videremur ex hoc in eo ponere duas hypostases, vel duo supposita.

C Prętereà. Omnis natiuitas est quędam generatio, & generatio semper terminatur ad esse; sed in Christo non est nisi vnum esse, quia semper vnius rei, vnicum est esse. Dicitur tamen de Christo in Symb. *Qui licèt Deus sit & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus:* ergo in Christo est tantum vnum esse, & consequenter vna generatio, & vna natiuitas.

Prętereà. Quę non sunt eiusdē rationis, non debent ad inuicem numerari, nec debent dici duo, vt canis cœlestis, qui est vna stella, & terrestris, qui est quoddam animal latrabile, non debent dici duo ca- D nes: sed natiuitas Filij ęterna, & temporalis non sunt eiusdem rationis: ergo non debent ad inuicē connumerari, vt debeāt dici duę generationes, vel natiuitates.

Prętereà. Si in Christo essent duę natiuitates, Christus essent duo nati: sed hoc est falsum, quia non est nisi vnus natus: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia nullus dicitur filius alicuius, nisi ratione natiuitatis, & quia est eius natus. Sed Christus dicitur filius Patris, & Matris: ergo sunt in eo duę natiuitates: vna ex Patre ęterna, alia ex Matre temporalis.

D. Athan. in Symb.

Præterea dicitur in Symb. *Filius à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus:* ergo in eo est generatio, vel natiuitas à Patre. Et in eodem Symbolo dicitur: *Necessarium est ad æternam salutem, vt incarnationem Domini nostri Iesu Christi fideliter credat:* sed non possumus credere, quòd Deus sit incarnatus, nisi, quia est de Virgine natus: ergo sunt in eo duę generationes, vel duæ natiuitates, vna ex Patre, alia ex Virgine.

Dub. Lateralis.

Vtrum Dei Filius debeat dici bis natus. Conclusio est affirmatiua.

VLTERIVS autem potest dubitari, vtrum Dei Filius possit dici bis natus, & videtur, quòd nō, quia quod aduenit alicui post cōpletum esse, non debet dici ex hoc natus, vt quia capillus, vel pilus aliquis potest aduenire homini post completum esse, propter natiuitatem capilli, vel pili non diceretur homo natus: cum ergo humanitas aduenerit Filio Dei post completum esse, propter acceptionem humanitatis Filius Dei non debet dici natus, nec etiam debet dici bis natus.

Præterea. Hoc aduerbium, *bis*, importat successionem actuum, tunc enim diceretur aliquis bis currere, quādo vnus cursus succederet alteri, & quando interrumperetur cursus: sed cum natiuitas ęterna non possit interrumpi, quia est semper, & mensuratur ęternitate, natiuitas temporalis non interrumpit eam, nec succedit ei: ergo ex hoc non debet dici Christus bis natus.

IN CONTRARIVM est, quia hoc aduerbium *bis*, numerat actum, cui adiungitur: cum ergo temporale, & ęternum non possint dici vnus, & idem actus: sic Christus est natus à Patre ęternaliter, & ex Matre temporaliter, cùm hoc fuerit secundùm duos actus, & non potuerit esse secundum vnum, & eundem actum, vel secundum vnam, & eandem natiuitatem, oportet in Christo esse duas natiuitates, & Christum esse bis natum.

A

RESOLVTIO ARTICVLI Principalis.

Duas esse in Christo natiuitates docet fides, & rationes suadent, quia sunt duo principia, à quibus trahit originem: duæ naturæ, quæ in eo reperiuntur: & duæ mensuræ, quibus mensurantur.

RESPONDEO dicendum ad primū Articulū, quòd cùm quæritur, Vtrum in Christo sint duæ natiuitates, dici potest, quòd esse in eo duas natiuitates, qua-

B

druplici via ostendere possumus. Vt prima via sumatur ex istis actibus fidei, & ex eo, quod tenet Ecclesia. Secunda ex ipsis principijs, ex quibus habet esse Christus: Tertia ex ipsis duabus naturis, quæ habent esse in Christo: Quarta ex ipsis duabus mensuris, quibus mensurantur illæ duæ natiuitates.

Quadruplici via ostēditur in Christo esse duas natiuitates.

Prima via sic patet. Nam in ipsis articulis fidei, satis, sufficienterq; exprimuntur istæ duæ natiuitates, quia in primo agitur de natiuitate, vel generatione æterna, cùm dicitur: *Filius à solo Patre est non factus, nec creatus, sed genitus.*

Est de fide in Christo esse duas natiuitates, æternam, & tēporalem.

C

Postea agitur de natiuitate temporali, cùm dicitur: *Sed necessarium est ad æternam salutem, vt incarnationem quoque Domini nostri Iesu Christi fideliter credat.* Incarnatio autem Domini nostri Iesu Christi est temporalis natiuitas ex assumptione humanitatis, vel carnis. Sunt ergo in Christo duæ natiuitates, vel duæ generationes, vna æterna, per quam est à solo Patre genitus, & alia secundum carnem, per quam est à Matre temporaliter natus. Et non solùm hę duæ natiuitates ad articulos fidei reducuntur, sed

D

etiam eos prædicat, & docet Ecclesia. Nam cùm Episcopi debent per Ecclesiam consecrari: quia ipsi debent alios instruere de ijs, quę tenet, & credit Ecclesia, inter alia, quę quęruntur ab eis, hoc specialiter quęritur, vt habetur in Ordinario Romanę Ecclesię. *Credis Christum Filium Dei, Verbum Dei, natum de Spiritu Sancto ex Maria semper Virgine, duas habentem natiuitates, vnam ex Patre æternam, & alteram ex Matre temporalem, Deum verum, & hominem verum?* Et ille respondet: *assentio, & per omnia credo.*

In cōsecratione Episcoporū Ecclesia exquirit ab eis fidē duplicis natiuitatis Christi.

Cęremonia le Romana Ecclesia.

Secun-

Secunda via ad hoc idem poteſt ſumi ex ipſis principijs, ex quibus ſumpſit Chriſtus natiuitatem, originem, & generationem. Nam vnius natiuitatis, vel originis principium eſt ſolus Pater, à quo eſt natus Filius æternaliter. Aliud principium eſt Mater, à qua natus eſt Chriſtus temporaliter, & hæ duæ natiuitates non fuerunt ſimul, quia vna fuit æterna à Patre, alia temporalis ex Matre. Quòd enim vna, & eadem natiuitas non ſit ſimul, & quòd tantùm vna diſtet ab alia, vt vna ſit ab æterno, alia temporalis, de vna, & eadem natiuitate concedi non poteſt: Et ideo oportet duas in Chriſto ponere natiuitates.

Ex duplici principio Christus duxit originē, ex Patre æternaliter, & ex Matre temporaliter.

Tertia via ad hoc ſumi poteſt ex ipſis duabus naturis, quæ ſunt in Chriſto, & quas accepit Chriſtus ſecundùm duas natiuitates. Sunt enim in Chriſto duæ naturæ, vna diuina, quam accepit à Patre æternaliter, & alia humana, quam accepit à Matre temporaliter. Et quia hæ duæ natiuitates duarum naturarum non poterunt eſſe ſimul, vel non fuerunt ſimul, oportet has duas acceptiones naturarum ad duas natiuitates reducere, quarum vna eſt æterna, alia temporalis.

Quarta via ad hoc idem poteſt ſumi ex parte duarum menſurarum: nam cùm ſint duæ menſuræ in entibus: æternitas, & tempus, iuxta illud Procli in libro de elementatione Theologica propoſit. 33. *Omnis æternitas menſura eſt æternorum, & omne tempus temporalium, & hæ duæ menſuræ ſunt ſolùm in entibus vitæ, & motus*. Hæ autem duæ menſuræ, æternitas, & tempus, ſic ſe habent, quòd æternitas menſurat viuere, hoc eſt menſurat eſſe. Nam ſecundùm Philoſophum, *Viuere viuentibus eſt eſſe*. Alia verò menſura, vt tempus menſurat motum. Nam (vt ait Philoſophus 4. Phyſ. *tempus eſt numerus motus ſecundùm prius, & poſterius*. Ipſe enim motus menſuratus per prius, & poſterius, eſt idem, quod tempus, loquendo de motu primi mobilis, cuius paſſio eſt tempus, qui motus primi mobilis, vt eſt numeratus ab anima ſecundùm prius, & poſterius eſt idem, quod tempus, & ideo vult Commentator in eodem 4. quod ad eſſe temporis fuit anima numerans motum, prout in eo ſucceſſiuè ſunt prius, &

Proclus in lib. de elemēt. Theol.

Aeternitas menſurat eſſe & tēpus menſurat motum.

Ariſt. 2. de An. tex. 37.

Ariſt. 4. phyſic. tex. 100

Auer. 4. phyſic. com. 131

Aegid. ſuper iij. Sent.

A poſterius, in qua numeratione prioris, & poſterioris, conſiſtit ratio temporis. Sunt ergo duæ menſuræ in entibus æternitas menſurans eſſe, & æterna, & tempus menſurans motum, & temporalia.

Sed dices, multa ſunt entia, quæ non ſunt æterna; cui obiectioni in pluribus locis reſpondet Proclus in dicto libro innuens, quòd *Eſt aliquod ens enter, & tale menſuratur, ſecundùm quod huiuſmodi, æternitate, vel ſimpliciter, vel ſaltem æternitate participata: Et aliquod, quod eſt ens non enter, ſed mobiliter, & tale*

Obiectio.

Solutio.

B *ens menſuratur tempore*. Iſtæ ergo ſunt duæ menſuræ in entibus, æternitas menſurans *entia enter*, id eſt, inuariabiliter: & tempus menſurans *entia non enter*, id eſt, entia mobiliter, & variabiliter. Cùm ergo quæſtio noſtra ſit de ipſa natiuitate Chriſti, cùm natiuitas æterna, & temporalis non poſſint eſſe vna, & eadem natiuitas, oportet nos concedere natiuitatem Chriſti æternam, ſecundùm quam eſt natus à Patre, & temporalem, ſecundùm quam eſt natus ex Matre, eſſe non vnam, ſed duas natiuitates. Nam non

Quid ſit ens enter, & ens nō enter, ſecundùm Proclum.

C ſolùm quantùm ad duas menſuras æternitatem, & tempus, ſed etiam quantùm ad vnam, & eandem menſuram, ſi aliqua non ſiant ſimul, non dicuntur vnum tale, ſed duo, vel tria, vel plura talia; Vt ſi Socrates currat in tertia, & poſtea in ſexta, dicetur cucurriſſe duos curſus, & ſi plures cucurrerint, plures curſus diceretur cucurriſſe. Et ſi in eadem menſura poteſt eſſe pluralitas talis, multò magis in pluribus, & varijs menſuris, vt in æternitate, & tempore talis pluralitas concludatur. Si ergo Dei Filius natus eſt à Pa-

Quæ ſimul non fiūt plura, neceſſe eſt eſſe etiā ſecundùm eandem mēſuram.

D tre æternaliter, & ex Matre temporaliter, & natiuitatem hanc habeat, & illam, non vnam, & eandem, ſed duas eſſe natiuitates oportet concedere.

RESP. AD ARGVMENTA.
Principalis Articuli.

Ad primum dicendum, quòd, licèt naſci non ſit naturæ, ſed perſonæ, tamen eſt perſonæ per comparationem, ad naturas, quas accepit ex tali natiuitate. Et quia Chriſtus, licèt ſit vna perſona, tamen quia habet duas naturas, id eſt diui-

Naſci cōpetere perſonæ, dupliciter poteſt intelligi, vel perſonæ abſoluté: vel perſonæ cōparatiuè ad naturam, ſecūdo modo cōceditur, primo non.

nam,quam accepit æternaliter à Patre, & A humanam, quam accepit temporaliter à Matre, oportet in eo duas natiuitates ponere, vnam æternam, secundùm quam accepit naturam æternam æternaliter, & aliam temporalem, secundùm quam est natus temporaliter.

Ad secundum dicendum, quòd in Christo, cùm ibi non sit, nisi vnum suppositum, & vna persona, oportet, vt sit in eo vnum esse subsistentiæ, per quod habet esse distinctum ab alijs. Nam illud suppositum Verbi, vel illa persona Verbi, cum humana natura in Verbo non constituit B personam Verbi, sed substentatur in persona Verbi, ab æterno iam in esse constituta, & inde est, quòd illa humana natura aduenit Verbo iam in esse constituto: propter quod talis natura, licèt in se sit substantia, habet tamen quendam modum accidentis. Et ex hoc fortè motus Apostolus ad Philip. 2. vocat illam natutam humanam, qua indutus est Christus, *habitum*, dicens: *In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*. Cùm igitur arguitur, quòd vnius rei vnicum est esse, verum est de esse, in C quo, vel per quod subsistit illa res. Tale autem quid non est natura humana, nec aliquid pertinens ad naturam humanam. Propter quod si natura humana est anima, & corpus, & essentia, & esse, quia talia non faciunt ad constitutionem personæ Verbi, sed substentantur in persona Verbi ab æterno in esse constituta, ideo ex talibus contra dictum nostrum, & veritatem nihil potest argui, & concludi.

Philip. c. 2.

Vnius rei vnicum est esse, vera est propositio de esse subsistétiæ; non de esse essentiæ.

Ad tertium dicendum, quòd natiuitas Christi æterna, & temporalis non se habent sicut canis cœlestis, & terrestris, qui D dicuntur pœnitus æquiuocè, sed sicut ea, quæ dicuntur analogicè, quæ debent ad inuicem connumerari. Nam æternitas, & tempus, vt patet per habita, non sunt vna mensura, sed duæ mensuræ, sicut natiuitas Christi æterna à Patre, & temporalis ex Matre, non vna mensura, sed duæ mensuræ dici debent.

Natiuitas Christi æterna, & téporalis, nõ dicitur æquiuocè, sed analogicè.

Ad quartum dicendum, quòd manifestè deficit argumentum. Nam si vnus, & idem primò curreret in tertia, & postea curreret in sexta, non essent ex hoc duo currentes, sed duo cursus, vel esset vnus, & idem currens duobus cursibus. Sic & in proposito, quia vna, & eadem persona Verbi, prius fuit nata æternaliter à Patre, & postea fuit nata temporaliter à Matre, non sunt duo nati, sed est idem natus duplici natiuitate, æterna scilicet, & temporali.

Currens in tertia, & in sexta non dicitur duo currentes, sed duo cursus eiusdem currentis: ita sunt duę natiuitates eiusdé Christi, nõ duo nati.

Resolutio Dub. Lateralis.

Hoc aduerbium, bis, cùm reduplicet eundem actum secundùm eandem temporis mensuram: multò magis reduplicabit secundùm diuersas mensuras temporis, & æternitatis, quibus duæ Christi natiuitates mensurantur: ideo Christus dici potest bis natus.

AD id autem, quod vlterius quærebatur. Vtrum Christus, vel Dei Filius debeat dici bis natus. Patet, quòd hoc aduerbium, *bis*, potissimè videtur reduplicare actum, secundùm aliquam mensuram mensurantem illum actum. Et si talis duplicatio potest fieri secundùm vnam, & eandem mensuram: multo magis hoc erit, si fit secundùm aliam, & aliam mensuram; & ideo si quis in alio, & in alio tempore currat, dicitur bis currere, cùm tamen tempus sit vna, & eadem mensura.

Et quia tempus, & æternitas non sunt vna, & eadem mensura, sed duę mensurę, natiuitatem hanc, & illam, non vnam, sed duas natiuitates esse, oportet vt concedamus.

RESP. AD ARGVMENTA Dubitationis Lateralis.

Ad primum dicendum, quod non est simile de capillo nato in homine, & de Dei Filio nato ex Virgine, quia totus homo non consistit, nec subsistit in illo capillo, sed totus Dei Filius subsistit in vtraque natura, diuina scilicet, & humana, ideo cùm accepit naturam diuinam, quia totus habet esse sub tali natura, & in tali natura dicitur esse natus, accipiendo talem naturam. Sicut etiam, cùm accipit naturam humanam, quia totus subsistit

Negatur similitudo adducta in argumento, quia totus homo nõ cõsistit in capillo, sicut totus Christus subsistit in vtraque natura.

sistit quoq; in tali natura, ideo dicitur esse natus, accipiendo etiam talem naturam. Et quia duas naturas accepit, vnam post aliam, meritò bis dicitur esse natus, & sunt in eo duę natiuitates.

Et per hoc potest patere solutio ad secundum. Nam si quis curreret in vno stadio, & postea curreret in alio stadio, & propter hoc non desineret currere, multo magis curreret duos cursus, quàm si faceret secundum cursum, desinendo primum cursum. Quod enim creatura non potest facere duo simul, & non potest facere secundum, nisi desinendo primum, hoc est ex limitatione eius. Sed Dei Filius natus ęternaliter à Patre, non desinendo, nec interrumpendo natiuitatem illam ęternam, natus est temporaliter ex Matre, non minus, immò magis debet dici habere duas natiuitates, & esse bis natus, quàm si interrumpisset, & destitisset à natiuitate illa ęterna. Potest enim ex hoc argui ipsum esse verum Deum, & esse infinitum suppositum, & infinitam personam, quę non desinendo natiuitatem ęternam, per quam suscepit naturam diuinam, suscepit natiuitatem temporalem, secundum quas duas natiuitates est Deus ęternaliter, & homo ex tempore, & est perfectus Deus, & perfectus homo.

Non valet similitudo de creatura, & de Verbo diuino, quia creatura non potest facere duo simul propter suā limitationē, nec potest agere secundū, nisi desinēdo primū: at Verbū propter suam infinitatem non interrūpendo natiuitate æternā, secūdum quam semper nascitur, natus est etiā temporaliter.

ARTIC. II.

Vtrum in Christo sint duæ filiationes. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 35. art. 5. Caiet, Siluius. Medina ibid. D. Bonau. 3. sent. d. 8. q. 2. ar. 2. Scotus d. 8. q. 1. Ricchard. eadem dist. q. 2. Durand. q. 2. Lychet. q. 1. Fauentin. disp. 21. Argent. d. 8. q. 1. ar. 2. Capreol. d. 8. quæst. 1.

SECVNDO quæritur. Vtrum concedendo in Christo esse duas natiuitates, debeamus concedere ibi esse duas filiationes. Et videtur quòd non, quia filiatio est proprietas personalis: sed in Christo est vna tantum filiatio. ergo &c.

Præterea. Christus est Filius Patris, & Matris, sicut quilibet alius homo; sed quilibet alius homo vna, & eadem filia-

A tione refertur ad Patrem, & Matrem, nec sunt in eo propter hoc duæ filiationes; ergo neque in Christo, cum sit verus homo, sicut & alij homines.

Præterea. Duo accidentia eiusdem rationis non possunt esse in eodem subiecto, propter quod eadem paternitate refertur pater ad plures filios, quia non possunt in eodem homine, propter vnitatem suppositi, esse in eo plures paternitates. Pari ergo ratione, cum in Christo non sit nisi vnum suppositum, non poterunt in eo esse plures filiationes.

B Pręterea. Quodlibet continuum refertur ad quamlibet suam partem, & est maius qualibet sua parte; si ergo propter quodlibet referri sumeretur realis relatio, essent in eodem continuo infinitæ reales relationes, quod est impossibile. Pari ratione, licet Christus sit Filius Patris, & Matris, propter referri ad Patrem, & Matrem non erunt in eo duæ tales relationes, vel duæ filiationes.

IN CONTRARIVM est, quia multiplicata causa multiplicatur effectus; sed natiuitas est causa filiationis: Ergo C cum in Christo sint duæ natiuitates, vt patet ex quæstione pręcedenti, erunt in eo duæ filiationes.

Præterea. Relatiua sunt, quorum esse est ad alterum se habere: sed esse filiationis æternæ, non est Christum se habere ad Matrem, ad quam non refertur per filiationem ęternam, aliqua ergo alia relatione refertur ad Matrem, pręter filiationem ęternam: igitur in Christo sunt duę filiationes, vna ęterna, alia temporalis.

Pręterea. Relatiua posita se ponunt, & D interempta se interimunt: sed natiuitate interempta de Virgine, non interimitur filiatio ęterna: ergo oportet ponere in Christo aliam filiationem, quę ponitur posita maternitate, & interimatur interempta ea, & sic sunt duę filiationes.

Pręterea. Motus diuersificantur per terminos: sed sicut motus habet speciem à termino, ita & relatio: cùm ergo Christus sit Filius Patris, & Matris, oportet, quòd alia, & alia relatione referatur ad vtrumque.

Pręterea. Philosophus lib. 5. Met. vult quòd scientia non referatur ad scientem,

quia

quia cum referatur ad scibile, & hoc sit suum esse, in quantum est aliquid, oporteret, si diceretur ad scientem, quod haberet duplex esse. Pari ergo ratione si Christus filiatione refertur ad duo, ad Patrem, scilicet & Matrem, oportet, quòd secundum rem, & secundum esse sint in Christo duę filiationes.

Prętercea. Suprà habitum est, quòd Pater potuisset carnem assumere; sed si de Virgine Pater carnem assumpsisset, Filius Virginis diceretur, hoc autem non esset filiatione ęterna, esset ergo filiatio in eo temporalis, alia à paternitate ęterna. Pari ergo ratione si Filius assumpsit carnem ex Virgine, est in eo filiatio temporalis, alia à filiatione ęterna.

RESOLVTIO.

Duas esse in Christo reales filiationes egregiè concludit Aegidius, tùm ex duobus earum realibus fundamentis: cùm ex doctrina D. Thomæ oppositum sentientis.

D.Tho.3.p. q.35.a.5. RESPONDEO dicendum, quod scripta communia hanc quæstionem mouent, & pertractanr hoc modo. Asserunt enim in Christo non esse duas filiationes reales, sed in eo tãtùm vnã esse realẽ filiationẽ, scilicet æternã, qua refertur ad Patrem. Temporalis autem filiatio, qua refertur ad Matrem, non est in eo secundum rem, sed secundum rationem tantum, vel secundum quendam respectum. Sed cum hæc sit maxima gratia facta omnibus nobis, quòd *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis*, filius, scilicet Dei, vt dicit Interlinealis, quæ datio filij hoc modo facta est, quia Filius Dei æternus, factus est pro nobis in tempore filius Virginis, assumẽdo carnem ex Virgine, quòd verò nos homines, quibus facta est tanta graria, hanc gratiam non magnificemus, & ampliemus, sed potius minuamus, & abbreuiemus, & dicamus filiationem illam, quam habet Dei Filius, à Virgine assumendo carnem, non esse realem, sed secundum rationem, non secundum rem, sed secundum quendam respectum, abbreuiando huiusmodi donum, indignos nos reddimus tanto bono. Nam indignum se facit dono, & gratia, non magnificans donum, & gratiam sibi factam.

Contra præfatã opinionem. *Isai.c.9.* *Glo. interlin. super Isa.*

Aduertendum ergo, vt referamus, sic scripta cõmunia, vt iacẽt, & vt benè ponderemus ea, dicamus, quòd in eis assignatur duplex modus, quo impeditur multiplicatio realium relationum, quorum vnus sumitur ex parte fundamenti relationum, alius autem ex parte ipsius subiecti, in quo habent esse relationes. Primus autem modus, & prima via sic patet. Dicunt enim scripta communia, quod relatio non habet esse in rerum natura, ex eo quod ad alterum dicitur, sed hoc habet ex eo, quod relationem causat, & quod est in re, vel quod idem est, hoc habet relatio ex suo fundamento. Debemus enim videre, si velimus benè iudicare, vtrum sint plures relationes reales, quid est illud, in quo fundantur tales relationes, & si fundamentum illud realiter multiplicetur, debemus concedere, esse plures tales relationes: vt vero ponatur de hoc sensibile exemplum, dicemus, quòd vnum in quantitate facit æquale, & vnum in qualitate facit simile. Si ergo aliquid per vnam quantitatem refertur ad multa, & est æquale multis, non erunt in eo ex hoc multæ reales qualitates, si non sint in ipso multa fundamenta, & multę tales quãtitates. Potest enim aliquid per vnam solam quantitatem esse æquale multis, sed propter hoc non erunt in eo multæ reales æqualitates, cum non sit in eo nisi vna quantitas, in qua fundantur omnes illi respectus, per quos refertur ad multa æqualia. Potest enim aliquid de non æquali fieri æquale, nulla mutatione facta in ipso. Et ex hoc Philosophus dixit, quòd in ad aliquid non est motus, quia potest aliquid acquirere relationem nouam, nulla mutatione facta in ipso. Si ergo per vnam quantitatem dicitur aliquid ęquale multis, non erit in eo, nisi vna quantitas realis, seu æqualitas propter vnum fundamentum quantitatis, sed erunt in eo solum multi respectus, secundum quos refertur ad multa æqualia.

D.Tho. vbi supra. *Vnum in quantitate facit æquale, & vnum in qualitate facit simile.* *Arist. in præ dic. relat.*

Isti autem optimè se fundant, si benè prosequuntur sua fundamenta, & vt ostendamus verum esse eorum fundamentum, dicemus, quòd omnes res aliorum prædica-

Defenditur opinio D. Thomæ.

dicamentum sunt aliquid, ex eo quod sunt constitutę in suis prędicamentis. Sola autem relatio ex suo prædicamento non est aliquid, sed ad aliquid. Et ideo si relatio est aliquid, non est ex suo prędicamento, sed ex suo fundamento, quia oportet relationem aliquod fundamentum habere, si sit vera, & realis:& ex hoc verificatur dictum D. Aug. 7. de Trin. c. 1. *Omnis essentia quæ relatiuè dicitur est etiā aliquid, excepto eo, quod relatiuè dicitur.* Nam fundamētum relationis est aliquid, non ad aliquid, quia per se loquendo, non est quid relatum, sed quid absolutum. Si enim fundamentum relationis, per se loquendo, esset quid relatum, ratio relationis iret in infinitum.

Omnes res aliorū prædicamentorum ex hoc quod sint in suis prædicamentis, sunt aliquid, sed relatio ex suo prædicamento non est aliquid, sed ad aliquid. D. P. Aug. 7. de Trin. c. 1. tom. 3.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd omnes res aliorum prędicamentorum ex suis prædicamentis sunt aliquid. Sola autem relatio ex suo prędicamento non est aliquid, sed ad aliquid. Nam si vellemus diuidere prędicamenta (vt aliàs in quibusdam nostris quęstionibus diuisimus) diceremus, quòd omne prædicamentum, vel dicit ipsam rem, vel ipsum ordinem, vel dicit rem sub ordine. Si dicit ipsam rem, sic sunt tria prędicamenta, substantia, quantitas, & qualitas, substantia quidem, quę continet materiam, formam, & compositū, & quantitas, quę potissimè sequitur rem ex parte materiæ, & qualitas, quæ potissimè sequitur ex parte formę. Ista enim sunt tria prędicamēta dicentia ipsam rem secundū se, substantia, quantitas, & qualitas. Sed si prędicamentum dicit rem sub ordine, sic sumuntur sex prędicamenta, de quibus agitur in sex principijs. Nam idem est calor, & calefactio actio, & calefactio passio. Calor dicit ipsam rem, quia dicit ipsam qualitatem: sed calefactio actio dicit illam eandem rem sub ordine ad agens, calefactio passio dicit etiam illam eandem rem, sed sub ordine ad patiens: siue ergo prędicamentum dicat ipsam rem secundùm se, siue dicat ipsam rem sub ordine, semper dicit aliquid ratione rei, quam importat: sed si prædicamentum, quantùm est de se, non dicat ipsam rem, sed ipsam sub ordine, secundum quem modum dicunt sex principia, siue sex prędicamenta, quæ leue esset distinguere,

Prædicamētorū distinctio, & ordo.

Quantitas sequitur materiā, qualitas vero formam.

A super quo supersedemus, quia ea alias distinximus: sed si dicat ipsum ordinem ad aliquid, secundum quem modum sumptum est prædicamentum relationis, patet, quòd si benè consideretur, quomodo sumitur hoc prędicamentum, quòd solum tale prędicamentum, quantum est de se, non dicit aliquid, sed ad aliquid.

In quæstionibus super Prædicamēta Arist.

Descendamus ergo ex ijs omnibus ad solutionem quæstionis propositę. Nam cùm quęritur, vtrum in Christo sint duę filiationes, patet, quod cùm filiatio sit quędam relatio, & relatio etiam de se, B ratione sui prędicamenti non sit aliquid, sed ad aliquid: & si est aliquid, vel aliqua res, hoc est ratione sui fundamenti: Videndum est, in quo fundatur relatio Christi ęterna, per quam refertur ad Patrem, & in quo fundatur eius relatio temporalis, per quam refertur ad Matrem; & secundùm earum fundamenta poterimus de veritate iudicare. Sed constat, quòd filiationis ęternę, per quam refertur Christus Dei Filius ad Patrem, fundamentum est ipsa diuina natura, quam accipit Filius nascendo à Patre: & fundaC mentum filiationis humanę est ipsa natura humana, quam accipit Filius nascendo à Matre: cùm ergo ista sint duo fundamenta realiter distincta, nulli dubium esse debet in Christo esse duas filiationes reales.

Relatio nō potest dici res, nisi ratione sui fundamenti.

Ex duobus fundamentis realibus realiter distinctis, in quibus Christi filiationes fundantur, arguit Aegidius in Christo esse duas filiationes reales.

Sed, vt clarius pateant, quę sunt dicta, adducemus verba Scriptorum communium, vt iacent, quę sunt hęc, quòd relatio non habet ex eo, quòd ad alterum dicitur, vt sit aliquid in rerum natura, sed hoc habet ex eo, quòd relationem causat, quod est in re, quę ad alteD rum dicitur. Et quia ex eo res habet vnitatem, & multitudinem, ex quo habet esse, ideo secundùm id, in quo relatio fundatur, iudicandum est de ea, vtrum sit secundùm rem, vna, vel plures: cùm ergo sit quasi per se notum in hac materia, quod id, in quo fundatur filiatio temporalis Christi, sit natura humana, quam accepit temporaliter à Matre, & id, in quo fundatur relatio Christi ęterna, sit natura diuina, quam accepit ęternaliter à Patre, cum istę duę naturæ sint verè duę res, & verè duo fundamenta realiter distincta, si volunt auctores Scriptorum com-

Ex doctrina D. Tho. Aegid. concludit in Christo duas esse reales filiationes, quod negat D. Thom.

communium ſequi ſua fundamenta, oportet eos dicere has duas filiationes eſſe duas relationes reales realiter diſtinctas, quod probare volebamus.

Dub. I. Lateralis.

De ſecundo modo impediendi plurificationem relationum realium ex parte ſubiecti.

RESOLVTIO.

Ex ſubiecti vnitate non impeditur duplex filiatio realis in Chriſto, quia natura diuina, & humana, in quibus filiationes æterna, & temporalis fundantur, differunt genere; ex quo ſequitur etiam ipſas filiationes genere differre, & ita ſine vlla repugnantia in eodem ſubiecto inſimul eſſe poſſe.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de ſecundo modo impediēdi plurificationem relationum realium, qui ſumitur ex parte ſubiecti. Vtrum ex tali modo poſſimus probare in Chriſto non eſſe duas filiationes reales. Eſt autem hic modus, quia in eodem filio carnali non ſunt duæ filiationes realiter diſtinctæ, vt ſecūdùm vnam illarum referatur ad Matrem, & ſecundùm aliam referatur ad Patrem, ſed in filio carnali eſt vna tantùm filiatio, per quam refertur ad Patrem, & Matrem, reſpectus autem poſſunt eſſe plures, ſecundùm quos refertur ad Patrem, & Matrem; vna tamen eſt realis filiatio, per quam refertur ad vtrumque, quod idem contingit, quia licèt vnus, & idē filius habeat duo principia productiua, matrem ſcilicet, & patrem, tamen non niſi vna, & eadem natiuitate naſcitur ab vtroque, quam vnam, & eandem natiuitatem conſequitur vna, & eadem relatio realis, qua refertur ad vtrumque.

Ratio dubitandi.

Fortificatur autem iſtud argumentum, quia in nullo vno, & eodem ſubiecto poſſunt eſſe duo aliqua eiuſdem ſpeciei: ſed ſi in eodem filio carnali eſſent duæ filia-

Cōfirmatur dicta ratio dubitandi, & roboratur.

A tiones realiter differentes, non poſſent differre ſpecie. Eſſent ergo duo aliqua realiter differentia eiuſdem ſpeciei in eodem ſubiecto, quod eſſe non poteſt, quia nullæ duæ albedines, nec aliquæ aliæ duę res eiuſdem ſpeciei poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. Videntur autem pater, & mater ſic ſe habere ad productionem vnius, & eiuſdem filij carnalis, quòd neuter ſufficit ad productionem talem, quia pater eſt dans formam, mater verò eſt adminiſtrās materiam. Et ideo ait Philoſophus in libro de Animal. quòd filius habet corpus

Ariſtot. in lib. de animal.

B à matre, & animam à patre, quòd in animalibus brutis verum eſt ſimpliciter, quia fœmella adminiſtrat ſanguinem menſtruum, quæ eſt materia, de qua formatur corpus: & virtus, quę eſt in ſemine patris diſponit materiam illam, vel ſanguinem illum menſtruum, & in virtute animæ patris inducit ibi formam, ſiue animam. Hoc ergo modo verum eſt fœtum habere corpus, & animam à diuerſis principijs.

Sed quid dicemus de productione ho-

C minis, vbi anima cùm ſit intellectiua, & rationalis, quæ non poteſt eſſe ab homine, ideſt, à patre carnali, ſed eſt per creationem à ſolo Deo, de qua ait Philoſophus 16. lib. anim. quòd ſolus intellectus, ideſt ſola anima intellectiua eſt ab extra.

Ariſt. lib. 16. animal.

Ad quod dici poteſt, aliquo modo ſaluari poſſe filium, etiam in hominibus habere corpus à matre, & animam à patre, ſed habere eam a patre, eo modo, quo poteſt. Non ergo habet eam eſſentialiter a patre, quia anima intellectiua hoc modo eſt per creationem a ſolo Deo, ſed habet eam a

D patre diſpoſitiuè, quia virtus, quæ eſt in ſemine patris, ſic diſponit menſtruum matris, quod ſi Deus non infunderet ibi animam, eſſet miraculum. Naturaliter ergo etiam filius carnalis in generatione hominum procedit a matre, accipiendo ab ea corpus, & procedit a patre, accipiendo ab eo animam. Nam dicitur natiuitas, non ſolùm quod natura facit, ſed etiam illud, ad quod natura ſufficienter diſponit.

Anima intellectiua eſſentialiter eſt a Deo per creationem ab homine autem eſt ſolū per corporis diſpoſitionē.

In corpus organizatū & diſpoſitū, ſi Deus non infunderet animam, eſſet miraculum.

Sed vt clarius appareat quod dicitur, aduertendum, quòd ſi vnus, & idem pater haberet plures filios, non propter hoc eſſent, reſpectu effectuum eiuſdem ſpeciei,

In eodē patre habēte plures filios, nō sūt plures paternitates.

ciei, in eo plures paternitates, quia illæ non possent differre specie, cùm essent in respectu effectuum eiusdem speciei, quia etiam filij nati ex eodem patre sunt eiusdem speciei. Esse autem aliqua eiusdem speciei in aliquo subiecto est impossibile. Propter quod nec sunt plures paternitates in patre carnali, per quos refertur ad plures filios, nec plures filiationes in eodem filio, per quas refertur ad plura principia, vt ad matrem, & patrem. Est ergo in talibus solùm multiplicatio respectuũ, non realium relationum. Sed nunquam ex omnibus his dictis possumus negare in Christo non esse duas filiationes reales, vnam temporalem, per quam refertur temporaliter ad Matrem, & aliam æternam, per quam refertur æternaliter ad Patrem. Constat autem, quòd tota causa propter quam tales relationes realiter multiplicari non possunt, est propter vnitatem, & identitatem speciei. Nam, quia in eodem supposito plura aliqua eiusdem speciei esse non possunt, ideo nec plures paternitates sunt in eodem patre, nec plures filiationes sunt in eodem filio, respectu plurium principiorum: maximè cùm illa plura principia, scilicet pater, & mater sunt eiusdem speciei.

Plura eiusdẽ speciei esse in eodẽ subiecto est impossibile.

In Patre vt refertur ad plures filios & in filio, vt refertur ad plura principia, videlicet, ad patrẽ & ad matrẽ, multiplicãtur respectus: sed nõ relationes reales.

Realis multiplicatio relationum in eodem supposito impeditur ab vnitate, & identitate speciei.

Sed quid dicemus, si hęc volumus adaptare ad Christum? patet, quòd filiatio, per quam Christus refertur ad Patrem æternaliter, & filiatio, per quam refertur ad Matrem temporaliter, non solùm non sunt eiusdem speciei, sed etiam non sunt eiusdem generis, quia corruptibile, & incorruptibile, vt potest haberi ex 10. Metaph. Differunt genere, & fortè multo magis temporale, & æternum differunt genere: ergo & ratione fundamentorum, quia duarum filiationum in Christo sunt duo fundamenta realiter distincta, videlicet natura diuina, & natura humana, & ratione differentiarum secundùm genus, sunt in Christo duæ filiationes reales. Nam & scripta communia hoc concedunt, quòd propter hunc modum non possumus concludere duas reales filiationes non esse in Christo, cùm illæ duę filiationes non sint eiusdem speciei, sed differant genere.

Aristot. 10. Metaphys. tex. c. 26.

Duæ filiationes in Christo differũt genere. D. Tho. vbi supra.

Dub. II. Lateralis.

De tertio modo quo probari solet non esse duas filiationes in Christo.

RESOLVTIO.

Vnitas suppositi in Christo non obstat, quin duæ in eo sint filiationes reales: quia filiatio respicit suppositum mediante natura, ad cuius suppositi vnitatem est assumpta natura humana, ex qua tamquam fundamento habet esse, & vnitatem filiatio: vnde, cùm sint in eo duæ reales naturæ, erunt etiam duæ reales filiationes.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de tertio modo, per quem descendunt Scripta communia ad indicandum in Christo non esse duas filiationes reales, vel realiter differentes. Dicunt enim, quòd immediatum subiectum filiationis est ipsum suppositum. Et quia quantùm ad secundam, & veram sententiam in Christo non est nisi vnum suppositum, quod est æternum, quia rei æternæ non potest aliquid aduenire, secundùm rem temporalem, sed solùm secundùm rationem, vel secundum respectum, sicut Deus æternus est Dominus temporaliter, sed hoc non est per relationem aliquam existentem realiter in Deo, sed solùm secundum rationem, & secundùm respectum. Ex hoc ergo fundamento, quòd rei æternæ non potest aliquid reale euenire temporaliter, concludunt, quòd in Christo, vbi non est nisi vnum suppositum æternum, non est nisi vna filiatio realis, videlicet filiatio ęterna, per quam refertur ad Patrem; filiatio autem temporalis, per quam refertur ad Matrem, non est relatio realis, sed rationis. Concludunt ergo scripta communia, quòd in Christo non est nisi vna filiatio realis, per quam refertur ad Patrem, & est in Christo respectus quidam rationis, quo refertur ad Matrem. Addunt etiam scripta communia,

Idem D. Thom. loco supra citato.

nia, quòd prima positio ponens in Christo duo supposita, quod intelligendum est de suppositis realibus, posset in Christo ponere duas filiationes, quod intelligendum est de filiationibus realibus.

Examinatur opinio D. Thomæ.

Sed sic dicentes suam materiam, vel suum propositum, non benè prosequuntur. Nam cùm dicunt, quòd filiatio propriè respicit suppositum, debuerunt addere, quòd respicit suppositum mediante natura.

Filiatio respicit suppositum, mediante natura.

Nam si Christus non accepisset naturam diuinam æternalem à Patre, non referretur per filiationem æternam ad ipsum, & nisi accepisset naturam humanam temporaliter à Matre, non referretur per filiationem temporalem ad Matrem. Cùm ergo in Christo sit vnum suppositum in duabus naturis realibus, & realiter differentibus, diuina, & humana, & hæ duæ naturæ sint realiter differentes, erunt in Christo duæ filiationes realiter differentes.

Soluitur ratio D.Tho. duobus modis.

Ad formam autem arguendi, quòd filiatio respicit propriè suppositum, potest esse duplex responsio, vna, quæ data est, videlicet, quòd filiatio respicit suppositum, vel personam, quantùm ad naturam, quam accipit filius à suo principio generatiuo. Et quia Christus accipit aliam, & aliam naturam à Patre, & à Matre, quia à Patre accipit naturam diuinam æternam, per quam est Filius eius æternus, & à Matre accipit naturam humanam temporalem, per quam ex tempore refertur ad Matrem. Et ideo propter aliam, & aliam naturam realem, quam accepit æternaliter à Patre, & temporaliter à Matre, sunt in Christo duæ filiationes reales, & realiter differentes. Posset tamen his dictis communibus aliter responderi, saluando, quòd sit proprium suppositi, vel personæ esse Filium. Concedunt enim Scripta communia, Christum verè, & realiter esse filium Virginis, sed hoc est, non per filiationem realem, sed secundùm rationem, vel secundùm respectum tantùm, adducentes ad suum propositum declarandum, quòd Deus verè, & realiter est Dominus creaturæ, sed hoc non est per realem relationem aliquam, quæ sit in Deo, sed solùm est in eo relatio, secundùm rationem, vel secundùm respectum.

Fundamentũ D. Tho.

Respondebimus ergo, quòd Deus sic

A est Dominus creaturæ, quòd non accipit creaturam, cuius dicitur Dominus, in vnitatem personæ suæ, sed Dei Filius sic factus est homo, & ita vt homo, est filius Virginis, quòd accepit humanam naturam in vnitatem personæ suæ. Et ideo dicitur de Christo in Symbolo: *Qui licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus*. Et ibidem subditur: *Vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*. propter hanc autem vnitatem personæ, vt quia natura humana assumpta est à Verbo in vnitatem personæ, mul-

Deus ex tépore dictus est dominus per solà relationé dominij. sed dictus est homo ex tépore, quia accepit naturá humaná in vnitaté personæ, ex quo appatet defectus rationis adductæ a D. Tho.

B ta concedimus de persona Verbi, quę non concedimns de persona Patris, vel Spiritus Sancti. Concedimus enim de Dei Filio, quòd est verus Deus, & vnus Deus cum Patre, & Spiritu Sancto, quòd fuit mortuus, passus, & natus de Maria Virgine, propter quod Damasc. lib. 3. cap. 34. ait: *Nasci non est naturæ, sed hypostaseos*, vt etiam supra dicebatur, & subdit ibidem: *Sancta Dei Genitrix hypostasim genuit*, & loquitur de hypostasi, vel de persona Verbi Dei, quam (vt ibidem ait) *Genuit Beata Virgo in duabus naturis, in Deitate scilicet, & humanitate*.

D.Damasc. lib. 3. c. 34.

C Conceditur ergo, quòd filiatio respicit aliquid perfectum, & respicit ipsum suppositum. Si ergo non dubitamus ipsum suppositum Verbi esse natum ex Virgine, & esse in Christo Dei Filio duas natiuitares reales, non debemus dubitare concedere, in eo esse duas filiationes reales.

Immò, quòd plus est, ex ore istorum non consentientium nobis, possumus eos conuincere ad concedendum hanc veritatem. Dicunt enim quòd relatio non habet ex hoc, quod ad aliud dicitur, vt

Ex dictis præfatæ opinionis conuincitur in Christo duas esse filiationes reales.

D sit aliquid in rerum natura, sed hoc habet ex eo, quod relationem causat, & hoc habet ex eo, in quo relatio fundatur, inde enim habet relatio multitudinem. Hæc autem sunt verba non consentientium nobis in hac quæstione. Vtrum in Christo sint plures filiationes reales. Duo ergo dicunt de relatione, quantum ad suum fundamentum. Primum est, quod relatio ex suo fundamento habet, vt sit aliquid in rerum natura, vel vt sit aliqua res, non enim habet vt relatio, quia relatio secundùm quod huiusmodi non est aliquid, sed ad aliquid. Secundum, quod dicunt

Duo dicit D. Tho. de relatione quãtùm ad suum fundamentum. Primum, quod relatio sit aliquid in rerum natura

dicunt de relatione respectu fundamenti, A est, quod ex eo habet multitudinem, & vnitatem, quod non potest intelligi, nisi de multitudine, & vnitate reali, cùm relatio secundùm eos ex suo fundamento habeat, vt sit aliquid, id est, vt sit aliqua res in rerum natura. Concludamus ergo, & dicamus, quòd relatio ex suo fundamento habet realitatem, & ex suo fundamento habet multitudinem, & vnitatem. Cùm ergo filiatio, per quam refertur Filius ad Patrem, fundetur supra naturam diuinã, quam accepit Filius nascendo à Patre, & filiatio, quam accepit à Ma- B tre fundetur supra naturã humanã, quam accepit nascendo à Matre, & hę duę naturæ sint duo fundamenta realiter distincta, super quibus fundantur hæ relationes, cogimur concedere has duas filiationes esse reales, & realiter differentes.

Secundum quòd relatio ex fundamẽto habeat multitudinem, & vnitatem.

Ratio Aegidij conuincens Authores oppositæ opinionis.

Quod ergo dicunt de relationibus conuenientibus Deo ex tempore, quia non sunt in Deo secundùm rem, sed secundùm rationem, vel tantùm secundùm respectum, dicemus, quòd oportet nos aliter loqui de persona Filij assumente naturam humanam in vnitatem personæ, quàm de C persona Patris, vel Spiritus Sancti non assumente, vel non assumentibus aliquam naturam creatam in vnitatem personæ. Nam quæ non conueniunt Deo secundùm se verificantur de Dei Filio assumente humanam naturam in vnitatem personæ suæ; & ideo de natiuitate Filij Dei ex Virgine dicimus: *Virgo Dei Genitrix, quem totus non capit orbis in tua se clausit viscera factus homo*. Et dicimus Dei Filiũ fuisse mortuum, & ex hoc pariter dicimus, *quem totus mundus non capit, vno saxo tegitur*. claudi autem, mori, & tegi D vno saxo, Deo competere non potest secundùm se, sed solùm ei competunt secundùm quod homo est. Isti ergo trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Nam si claudi, & mori, & vno saxo tegi verificantur de Dei Filio, quæ nullo modo possunt ei competere in eo quod Deus, non debemus trepidare concedere, in Christo esse realem filiationem respectu matris, licèt ei non possit competere in eo quod Deus, sed in eo quod homo, quia non Deitatem, sed humanitatem accepit à matre:

Soluitur illa ratio D. Thomæ.

De Christo mortuo dicitur, Quẽ totus mundus non capit, vno saxo tegitur.

Sicut cõceditur Deum esse clausũ inter viscera Matris, esse mortuũ & clausum in Sepulcro; ita concedi potest in Christo esse realẽ filiationẽ respectu Matris.

Aegid. super iij. Sent.

Dub. III. Lateralis.

De modis, quibus impeditur multiplicatio, seu origo relationum.

LTERIVS fortè dubitaret aliquis, quot modis impeditur multiplicatio, vel origo realium relationum.

RESOLVTIO.

Quatuor modis impeditur multiplicatio relationum realium. Primò ex parte fundamenti. Secundò ex parte subiecti. Tertiò ex parte indistinctionis. Quartò ex parte nouitatis, & temporis, quæ omnia luculenter enucleantur.

DICENDVM, quòd, quantùm ad præsens spectat, possumus assignare quatuor modos impedientes reales relationes. Quorum duo modi impediunt non ipsam originem realis relationis, vel ipsam relationem realem, sed solùm multitudinem realium relationum. Alij autem duo modi impediunt non solùm ipsam multitudinem, sed etiam ipsam originem realis relationis, vel ipsam realem relationem. Nam ex parte fundamenti, & ex parte subiecti, & si non impeditur ipsa realis relatio, potest tamen impediri multitudo realium relationum. Hi ergo sunt duo modi, fundamentum, & subiectum, valentes hæc impedire. Alij autem duo modi non solùm sunt impedientes multitudinem talium relationum, sed etiam ipsas reales relationes, vt non possint ibi esse, nec inde oriri reales relationes. Et hi duo modi sunt indistinctio terminorum, & nouitas, vel temporalitas rerum. Sunt ergo assignati quatuor modi, quorum primus est ex parte fundamenti, secundus ex parte subiecti, tertius ex parte indistinctionis, quartus ex parte nouitatis, & temporis.

Et vt prosequamur de omnibus istis modis, primò prosequamur de ipso fundamento. Nam vnum in quantitate facit

Ex parte fundamenti primò impeditur multiplicatio relationum realium.

æquale, & vnum in qualitate facit simile. Si ergo quæreretur, quod est fundamentum æqualitatis, diceremus, quantitas, & si quæreretur, quod est fundamentum similitudinis, diceremus, qualitas. Potest ergo quis per vnam, & eandem quantitatem referri ad multa æqualia, & per vnam, & eandem qualitatem ad multa similia. Erunt ergo tot æqualitates reales in aliquo, quot sunt æqualia, ad quæ refertur, & erunt tot similitudines reales in aliquo, quot sunt similia, ad quæ refertur: constat autem, quòd propter vnitatem fundamenti: quia per vnam quantitatem potest aliquid esse æquale multis, & per vnam qualitatem poterit aliquid esse simile multis. In vno ergo, & eodem æquali poterit esse vna, & eadem æqualitas secundùm rationem. Respectus ergo erunt multi, quia per vnã, & eandem æqualitatem realem poterit aliquid referri, vel respicere multa æqualia, quod totum contingit ex vnitate fundamenti, quia per vnam, & eandem quantitatem, in qua fundatur æqualitas, poterit aliquid esse æquale multis. Et quod dictum est de quantitate respectu æqualitatis, veritatem habet de similitudine respectu qualitatis, quia per vnam, & eandem qualitatem, poterit aliquid esse simile multis.

Potest aliquid per eãdem quantitatem referri ad multa æqualia. & per vnã qualitatem ad multa similia.

Viso primo, quomodo ex parte fundamenti, licèt non impediatur ipsa realitas relationis, impeditur tamẽ multitudo realium relationum. Nam æquale realiter refertur ad sua æqualia, sed propter vnitatẽ fundamenti, & quia vna est quantitas, in qua fundatur ista æqualitas, licèt non impediatur ipsa realis relatio, impeditur multitudo realium relationum, quia per vnam, & eandem realem æqualitatem, poterit aliquid referri ad multa æqualia. Volumus ergo agere de secundo modo, qui sumitur ex parte subiecti. Nam multitudo realium relationum non solum potest impediri ex parte fundamenti, vt per habita declaratum est, sed etiam ex parte subiecti. Nam vnus Pater per vnam paternitatẽ, potest referri ad multos filios. si enim pater generaret filium, loquendo de patre carnali, in patre erit vna paternitas, per quam refertur ad filium, & in filio erit vna filiatio, per quam refertur ad patrem, sed

Ex parte subiecti impeditur secundo modo relationũ realium multiplicatio.

A si contingeret huiusmodi patrem generare filium, nunquam erũt in patre duæ reales paternitates, per quas refertur ad duos filios, patet hoc esse impossibile ratione subiecti, quia in vno, & eodẽ subiecto duo accidentia eiusdẽ speciei, quæcunque sint illa, esse non possunt. Si ergo in vno, & eodem patre essent duæ paternitates, essent in eo duo accidentia realia eiusdẽ speciei, quod stare non potest: Nam cùm filij sint eiusdẽ speciei, paternitates illæ erũt eiusdem speciei, in eodem autem subiecto duo talia esse non possunt. Assignati sunt ergo B duo modi impediendi multitudinem realium relationum, quorum vnus sumptus est ex parte fundamenti, alius ex parte subiecti.

Quia duo accidentia realia eiusdem speciei in eodẽ subiecto esse nõ possunt: ideo pater carnalis per eandem paternitatem refertur ad plures filios

Possumus autẽ assignare, & tertiũ modum, qui nõ fuit tactus in principio quæstionis, vt sumatur hic modus ex sufficientia principiorum, ex quibus oritur realis relatio. Nam quia pater carnalis non est sufficiens ad generandum filium sine matre, nec è conuersò, ideo respectu filij erũt in patre, & matre duæ relationes reales, C paternitas scilicet & maternitas, sed in ipso filio non erit nisi vna realis filiatio, per quam refertur ad patrem, & matrẽ. Licèt enim pater, & mater sint duo principia, ista tamen duo principia propter aliqualẽ eorum insufficientiam non producerent, nisi vnum effectum, quia non producunt nisi vnum filium. Ideo dicitur in principio Genesis: *Erunt duo in carne vna.* idest, in vno opere carnali, vel in generatione vnius fœtus.

Ex sufficientia principiorum, ex quibus oritur realis relatio, impeditur eius multiplicatio, ideo quia pater carnalis de se est insufficiens ad productionẽ filij, sicut & mater, multiplicantur relationes in ipsis, quia non per eãdem relationem referuntur ad filium, sed per duas distinctas, quod non eueniret si esset principium sufficiẽs ex se.

Aduertendum tamen, quòd iste modus tertius potest reduci ad primum modum sumptum ex parte fundamenti. Nam, cùm D in vno filio non sit nisi vna natura humana, in quo fundatur relatio propter vnitatem fundamenti non erit in eo, nisi vna filiatio, per quam refertur ad duo principia, ad patrem, & matrem.

Vnica filiatione filius refertur ad patrem, & matrẽ, quia vna est natura humana, quã recipit nascẽdo ab vtroque.

Postquam tractauimus de modis impedientibus multitudinem realium relationũ, volumus tractare de modis impedientibus ipsas reales relationes, qui dicebantur esse duo, quorum primus erat indistinctio terminorum. Secundus erat nouitas, vel temporalitas rerum. Propter primum hæc relatio, quæ est identitas, nõ potest esse relatio realis, quia dicemus,

Tertius modus principalis, quo impediuntur reales relationes, est indistinctio terminorum.

quòd

quòd ſicut vnum in qualitate facit ſimile, A & vnum in quantitate facit æquale, ſic vnum in ſubſtantia facit idem. Similitudo ergo, & æqualitas poſſunt eſſe relationes reales, quia duo æqualia, & duo ſimilia poſſunt realiter differre, imò realiter differunt, quia ſimilitudo eſt rerum differentium eadem qualitas: ſic etiam poſſemus dicere de æqualitate, quòd æqualitas eſt rerum differentium eadem quantitas; ſed hoc non poſſemus dicere de identitate, quia idem ſemper intelligitur realiter indifferens à ſeipſo. Propter quod ſi æqualitas, & ſimilitudo poſſunt eſſe relationes B reales, ſemper identitas, loquendo de identitate ſimpliciter, eſt relatio ſecundùm rationem.

Vnũ in quãtitate facit æquale: in qualitate facit ſimile: & in ſubſtãtia facit idem.

Idem ſemper intelligitur re aliter indifferens à ſeipſo, ideo identitas eſt relatio ſecundum rationem.

Viſo quomodo indiſtinctio temporum, non ſolùm impedit ipſarum relationum multitudinem, ſed etiam impedit ipſam relationem, vel ipſam originem realium relationum, quia quando ſunt indiſtincti termini, & indifferenter, realiter non poſſunt ibi eſſe, nec inde oriri reales relationes, volumus oſtendere, quomodo habeat hoc idem contingere ex nouitate, vel ex C temporalitate rerum, qui modus potiſſimè contingit, quando temporalia comparantur ad æterna, & tamen non ſunt recepta in nouitatem alicuius perſonæ æternæ, ſecundùm quem modum communiter creaturæ comparantur ad creatorem, vt ex tali comparatione ſit realis relatio ſolùm in creatura, in creatore verò non ſit realis relatio, ſed ſecundùm rationem, & ſecundùm reſpectum quendam. Eſt enim Deus verè, & realiter Dominus creaturæ, licèt in tempore incœperit eſſe huiuſmodi Dominus, ſed hoc eſt ſolùm per realem relationem, quæ eſt in creatura, non per rea- D lem relationem, quæ eſt in Deo. Deus enim ex tali referri ad creaturam non habet in ſe realem relationem, ſed relationem ſecundùm rationem tantùm, & ſecundùm reſpectum quendam. Declarati ſunt ergo omnes modi, quantùm ad præſens ſpectat, quibus impeditur multitudo relationum realium, & quibus impeditur etiam non ſolum multitudo, ſed origo talium relationum realium.

Quartus modus impediens relationũ realium multiplicitatem eſt nouitas vel temporalitas.

Dub. IV. Lateralis.

De impedimentis realis relationis temporalis in perſona Verbi.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis, Vtrum propter ea, quæ dicuntur in ſcriptis communibus de impedimentis multitudinis, & originis realium relationum poſſit probari in perſona Verbi non eſſe realem relationem, vel realem filiationem temporalem reſpectu temporalis Matris. Et videtur prima facie, quòd hoc poſſit probari, & concludi, quod non ſit realis relatio, vel realis filiatio in Dei Filio, quod eſt ſuppoſitum æternum reſpectu ſuæ Matris, quæ incœpit eſſe in tempore: Nam (vt dicitur) nullum temporale poteſt aduenire rei æternæ, quod ponit aliquid reale in re æterna; & ideo ſi relationes creaturarum ad Deum, licèt poſſint eſſe, & ſint realiter in creaturis, quæ ſunt res temporales, tamen non poſſunt eſſe, nec ſunt realiter in Deo, qui eſt quid æternum, quia (vt diximus) nullum temporale adueniens æterno ponit aliquid reale in æterno.

Diſcutitur diligentius opinio D. Thomæ.

RESOLVTIO.

Ex ratione adducta à D. Thoma, quòd nullum temporale adueniens æterno, ponit aliquid reale in eo, non conuincitur filiationem Verbi temporalem ex Matre, non eſſe relationem realem in ipſo: tùm quia allata propoſitio fallit, quando illud temporale aſſumitur in vnitatem perſonæ illius æterni. Tùm etiam quia ſuppoſitum diuinum ſupplens vices ſuppoſiti humani, habuit in ſe illam filiationem realem, quam habuiſſet ſuppoſitum creatum in humanitate Chriſti, ſi à Verbo non fuiſſet aſſumpta. Tùm tandem, quia Verbum aſſumpſit humanam naturam ad vnitatem perſonalem, ex quo ſequitur de Verbo verificari ea, quæ dicuntur de natura diuina, & humana.

SCIENDVM ergo, quòd, vt poteſt patere aliquo modo ex habitis, hæc propoſitio, nullum temporale adueniens æterno,

ponit aliquid reale in ęterno, non debet concedi simpliciter, sed debet concedi hoc modo, hoc esse verum, dum tamen illud temporale assumatur in vnitatem personę illius ęterni, quod solùm in Dei Filio veritatem habet, vbi humana natura, quę est quid temporale, assumpta est in vnitatem personę Filij Dei, siuè Verbi, ratione cuius etiam tēporalia sunt realiter in persona ęterna Verbi, vel in supposito ęterno Verbi. Constat autem, quòd quęlibet natura realis realiter est in suo supposito. Quid ergo dicemus? quomodo saluabimus fidem nostram, quam à cunabulis didicimus? nunquid poterimus dicere, quòd natura humana temporaliter assumpta à Verbo non sit quid reale, sed sit quid phantasticum? id autem improbat Damasc. lib. 3. c. 11. dicens: *In Christo est vera incarnatio, non incarnationis fictio*. sed si ponimus veram incarnationem, & veram carnem, vel veram naturam humanam assumptam à Verbo, cùm illa natura humana non constituat suppositum, necesse est dicere, quòd substentetur in supposito Verbi, quia non est dare naturam sine supposito, vt vult Damasc. lib. 3. cap. 9. Suppositum ergo Verbi erit suppositum illius naturæ; & quia quælibet natura realis, est realiter in suo supposito: illud dictum: Nullum temporale adueniens ęterno, ponit aliquid reale in ęterno: fallit, & non est verum, immò est falsum, si illud temporale in vnitatem personę ęternę, vel rei ęternę assumatur. Possumus autem, prout ad pręsens attinet, duo dicere de assumptione humanę naturę facta à Verbo. Primum est quantùm ad suppositi suppletionem; secundum est quantùm ad vnitatem personalem. Primum ergo est quantùm ad suppositi suppletionem, quia non potuit Verbum assumere humanitatem, vel humanam naturam, quam assumpsit, nisi supplendo vices illius suppositi, quod constituisset illa natura humana, si non fuisset assumpta à Verbo. Nam, vt iam diximus per Damascenum, non est natura sine hypostasi, vel supposito. Si ergo natura humana non fuisset assumpta à Verbo, & non esset substentata in supposito Verbi, constituisset suam hypostasim, vel suum suppositum, quo posito, oportet suppositum Verbi sup-

Hæc propositio, Nullū temporale adueniens æterno ponit aliquid reale in æterno, sic intelligitur, videlicet, quādo illud temporale non assumitur in vnitatem personæ illius æterni.

D. Damasc. lib. 3. c. 11.

D. Damasc. lib. 3. c. 9.

Duo fecit Verbum in assumptione humanæ naturæ, quæ ostenduntur duas esse in eo filiationes.

A plere vicem illius suppositi, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta. Et per consequens, oportet, quòd de supposito Verbi verificentur omnia illa, quę verificata fuissent de illo supposito, quod constituisset talis natura, si non fuisset sic assumpta. Et quia illud suppositū verè fuisset homo, & verè fuisset filius hominis, & verè haberet in se filiationem realem, per quam referretur ad hominem, idest ad Virginem Matrem, quæ erat homo, ideo oportet vel negare incarnationem, quam fides ponit de Dei Verbo, &

B Filio, vel concedere, quòd Dei Filius verè factus est homo, & est verus homo, verusq; filius hominis, & vera, ac reali filiatione, refertur ad hominem, idest, ad Virginem, quę est homo, quia omnia ista oportet verificari de Dei Filio, siquidē omnia ista fuissent verificata de illo supposito, quod constituisset illa humana natura, si non fuisset assumpta à Verbo. Assumpta autem à Verbo non constituit suppositum sed substentata est in supposito Verbi, ex qua substentatione factum est, vt suppositum Verbi omninò suppleret vicem illius

C suppositi, quod cōstituisset natura humana, si non fuisset sic assumpta. Ex qua suppletione verificantur omnia, quę sunt dicta. Et ideo fundamentum, super quo nos fundamus, est, quòd sicut diuina natura potest supplere vicem cuiuslibet naturę, sic quodlibet suppositum diuinum potest supplere vicem cuiuslibet alterius suppositi. Aliter enim non potest perfectè intelligi incarnatio, nisi intelligatur quędam natura assumpta à Verbo, quę de se erat apta nata facere suppositum, assumpta verò à Verbo non facit suppositum,

D sed substentata est in supposito Verbi, ex qua substentatione factum est, vt de supposito Verbi verificentur omnia illa, quę verificata fuissent in supposito illo, quod constituisset natura illa non assumpta. Dicunt enim scripta communia, quòd Christus Dei Filius refertur ad Patrem filiatione ęterna, & reali, sed ad Matrem refertur filiatione temporali, non reali, sed secundùm rationem tantùm, & secundùm quendam respectum.

Sed quid dicerent scripta communia, si quęreretur ab eis, si illa natura non fuisset assumpta à Verbo, sed constituis-

Quia suppositū Verbi suppleuit vices suppositi creati, de eo dicūtur quæcunque dicerentur de supposito creato, cuius vices supplebant.

Sicut diuina natura potest supplere vices cuiuslibet naturæ creatæ, ita diuinū suppositū supplere potest vices cuiuscūque suppositi creati.

D. Thom. in loco supra citato.

set

ſet de ſe ſuppoſitum. Vtrum illud ſuppoſitum reali relatione referretur ad Matrem? cum nullus ſanæ mentis hoc negare poſſit. Non ergo negent Authores ſcriptorum communium, quòd Dei Filius factus homo, non in eo quod Deus, ſed in eo quod homo, reali filiatione refertur ad Matrem, quæ etiã eſt verè homo. Si ergo in talibus poteſt cõtingere admiratio, admitentur quomodo Dei Filius potuit fieri homo, & quomodo fieri potuit, vt non ſolum eſſet perfectus Deus, ſed etiam perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens. Quo cõceſſo, quod ſit verus, & perfectus homo, nõ licebit negare, quòd verè, & perfectè poſſit eſſe filius hominis, & quòd nõ poſſit reali relatione referri ad Matrẽ. Diu enim ſtetimus in hac diſputatione, quia poſſet ex hoc ſurgere magna peſtis, & magnus error, videlicet, quod Dei Filius non eſſet verè, & perfectè homo, ſi verè, & perfectè, & reali relatione non referretur ad hominem, ideſt ad Virginem Matrem.

Cur Doctor in hac quæſtione prolixius immoratus fuerit.

Poſtquam oſtendimus Dei Filium reali relatione referri ad Matrẽ, ex ſuppletione illius ſuppoſiti, quod cõſtituiſſet humana natura, ſi non fuiſſet aſſumpta à Verbo, quia illius ſuppoſiti in omnibus ſuppleuit vicem ſuppoſitũ Verbi: volumus hoc idem oſtẽdere ax aſſumptione facta à Verbo de illa natura humana. Nam illa natura humana fuit aſſumpta a Verbo, non quocunque modo, ſed in vnitatem perſonæ, & inde eſt, quod ſic fuit aſſumpta illa natura in vnitatem perſonæ, vt eſſet vna perſona Verbi in vtraque natura, diuina ſcilicet & humana. Verificabitur ergo de perſona Verbi, & de natiuitate, & filiatione Verbi, quicquid verificari debet de eo ſecundùm vtramque naturam. Quare ſic accipiens naturam diuinam à Patre realiter, æterna, & reali filiatione refertur ad Patrem, nulla tergiuerſatione negare poſſumus, quòd accipiens naturam humanam à Matre, vera, & reali filiatione non referatur temporaliter ad Matrem. Nam vt ex dictis communibus ſupra diximus, hęc eſt natura relationis, vt realitatem, multitudinem, & vnitatem nõ habeat in eo, quod eſt ad aliquid, ſed ex ſuo fundamẽtu. Si ergo quęritur, in quo fundatur filiatio illa æterna, per quã Dei Filius refertur ad Patrẽ? conſtat, quòd fundatur in natura diuina, quã æternaliter accepit à Patre. Pari ergo ratione, ſi quętatur in quo fundatur temporalis filiatio, per quam refertur temporaliter ad Matrem, cõſtat, quòd fundatur in illa humana natura temporali, quam naſcendo temporaliter accepit ex Matre. Si ergo relatio ex ſuo fundamẽto habet realitatem, & quia res quædam eſt illa natura diuina, quam accepit æternaliter ex Patre, ideo reali filiatione refertur ad Patrem æternaliter. Pari ergo, & per omnem modũ ſimili ratione, quantùm ad præſens ſpectat, quia res quædam eſt illa natura humana, quã accepit temporaliter ex Matre, ideo reali filiatione refertur temporaliter ad Matrẽ. Vel ergo oportet Authores ſcriptorũ communiũ negare ſua principia quòd relatio ſuam realitatẽ non habet ex ſuo fundamẽto, quod negare non poſſunt, quia tunc negarẽt propria principia vera, & in veritate fundata, vel oportet concedere, quòd Dei Filius, in eo quod homo reali filiatione refertur ad Matrẽ, ſicut in eo, quòd Deus reali filiatione refertur ad Patrem. Eſt enim dupliciter mirandum, ſi per ſcripta communia, vt quærit quæſtio præſens, negatur, quòd perſona Filij non reali filiatione refertur ad Matrem. Nam, cùm cõcedimus, quòd natura humana aſſumpta a Verbo non conſtituit perſonam, ſed ſubſtentatur in perſona Verbi, quia filiatio realis, de qua hic loquimur, per quã Chriſtus refertur ad Matrem, fundatur in ipſa natura humana, quã accepit à Matre, cùm relatio à ſuo fundamẽto habeat totã ſuam realitatẽ, concedere fundamentum reale, & negare relationem realem eſt oppoſitũ in obiecto. Rurſus concedere nouitatem realem abſolutã, & negare nouitatẽ realem relatiuã eſt mirabilius quocunque mirabili, quia nouitas abſoluta videtur importare nouitatem in habente huiuſmodi nouitatem, ſed nouitas relatiua etiam realis poteſt alicui euenire ſine aliqua mutatione facta in ſubiecto ipſo, quia poteſt aliquis de non ſimili realiter fieri ſimilis, & realiter referri ad ſuum ſimile, nulla mutatione facta in ipſo: quæ omnia contingunt, quia hoc fuit mirabile inter omnia mirabilia, quòd Dei Filius, non ſuam naturam ammitens, ſed formam ſerui accipiens, factus eſt homo, & eſt

Ex dictis D. Thomæ ſequitur in Chriſto duas eſſe relationes reales propter duas filiationes.

De perſona Verbi verificatur quæcunque dicuntur de vtraque natura in eo ſubſiſtente.

Relatio ex fundamẽto habet realitatẽ, multitudinẽ, & vnitatem.

Concedere fundamẽtũ reale, & negare relationẽ realẽ eſt oppoſitũ in obiecto.

Nouitatem realẽ abſolutã neceſſariò ſequitur nouitas realis relatiua.

Nouitas realis relatiua poteſt aduenire alicui, nulla mutatione facta in ſubiecto.

& est simul Deus, & homo, & vt Deus est A Dei Filius filiatione naturali, & reali, & vt homo est filius hominis filiatione naturali, & reali.

Dub. Vltima Lateralis.

De relationibus filiationum ratione originis, &c.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis, Vtrum per ea, quæ nos diximus de B impedimento multitudinis, & originis realium relationum, possit ostendi, & concludi, quòd Christus reali filiatione non referatur ad Matrem.

RESOLVTIO.

Ex dictis ab Aegidio nihil obstat, quominus in Christo sint duæ reales filiationes, tùm ratione fundamenti, quia sunt duo fundamenta realiter distincta, scilicet natura diuina, & natura humana; tùm ratione subiecti, quia cùm dictæ filiationes differant specie, possunt esse in eodem subiecto, scilicet Christo; tùm ratione insufficientiæ principij productiui, quia B. Virgo adiuta Spiritus Sancti virtute in generatione Christi præstitit quicquid aliæ Matres præstare naturaliter solent in productione prolis; tùm ratione differentiæ terminorum, quia Christus personaliter differt à Patre, ad quem refertur relatione æterna, & à Matre, ad quam refertur relatione D *temporali; tum denique ratione nouitatis, & temporis, quia licèt humana natura de nouo, & ex tempore aduenerit diuino Verbo, tamen assumpta est ab eo in vnitatem personæ, ideo relatio inde resultans, non dicitur secundùm rationem, vt relatio dominij, sed secundùm rem.*

Sedulò examinat Aegidius opinionem suam, quærens an ex iactis ab eo fundamentis, sequatur conclusio ab eodē intenta.

DICENDVM, quòd vt supra tetigimus, assignabantur tres modi, quibus impediebatur multitudo realium relationum, & duo modi, quibus impediebatur non solùm multiplicatio, sed etiam origo realium relationum.

Primus autem modus, secundùm quem impediebatur multitudo realium relationum sumebatur ex parte fundamẽti, quia non sunt tot æqualitates reales, ad quot æqualia refertur aliquod æquale. Nam cùm æqualitas fundetur super quantitate, & cùm aliquid per vnam, & eandem quantitatem possit esse æquale multis, propter vnum fundamentum quantitatis, non erit nisi vna æqualitas realis, per quam illud æquale refertur ad omnia huiusmodi æqualia. B

Secundum autem impedimentum sumebatur ex parte subiecti. Nam quia in vno, & eodem subiecto non possunt esse plura aliqua eiusdem speciei, ideo si vnus pater carnalis habeat multos filios, vna, & eadem paternitate refertur ad illos multos filios. Si namq; hoc esset per plures paternitates reales, quia illę paternitates nō possunt differre specie, cùm sint per respectum ad plures filios, qui sunt vnius, & eiusdem speciei, contingeret contrarium eius, quod dictum est, videlicet, quòd in C eodem patre essent plures paternitates eiusdem speciei realiter differentes, quod est inconueniens.

Tertius autem modus impediens talem pluralitatem sumebatur ex parte principij: nam quando vnum principium non est sufficiens ad producendum effectum, & concurrunt plura principia ad producendum eundem effectum, sicut pater, & mater concurrunt ad producendum vnum, & eundem filium, cùm in vno, & eodem filio non possint esse duæ filiationes eiusdem speciei, oportet, quòd ille D filius vna, & eadem filiatione reali referatur ad patrem, & matrem.

Nihil autem istorum impedire potest, quin in Christo sint duæ filiationes reales, vna æterna, per quam refertur ad Patrem, & alia temporalis, per quam refertur ad Matrem. Nam primò hoc non potest impediri ex parte fundamenti, cùm filiatio æterna, per quam refertur ad Patrem, fundetur in natura diuina, quam accipit æternaliter nascendo a Patre, & filiatio illa temporalis, per quam refertur ad Matrem, fundatur in natura humana, quam accipit nascendo a Matre. Secundò

dò hoc non potest impediri ex parte subiecti, nam hoc solum contingit quando aliqua duo sunt eiusdem speciei, quæ in eodem subiecto esse non possunt; sed constat, quòd filiatio æterna, per quam refertur ad Patrem, & temporalis, per quam refertur ad Matrem, non solum non sunt eiusdem speciei, sed etiam non sunt eiusdem generis, quia temporale, & æternum supponendo mundum incœpisse, sub eodem genere collocari non possunt. Tertiò non potest hoc impediri ex insufficiętia principij: nam licèt Virgo Mater Christi non potuisset habuisse filium sine patre carnali, tamen adiuta virtute Spiritus Sancti fecit ad productionem Filij, quicquid debet facere vera mater, quia mater, loquendo naturaliter, non plus facit ad productionem fœtus, nisi administrando materiam, & hoc fecit B. Virgo naturaliter, quia Christus secundum corpus, formatus est ex purissimis sanguinibus Virginis. Totam ergo illam materiam, de qua formatum est corpus Christi, administrauit Mater, & sicut hoc sufficit, vt Virgo sit vera, & realis Mater Christi, & vera, & reali marernitate referatur ad Christum temporaliter, sic etiam sufficit, ad hoc, quòd Christus sit verus, & realis Filius Virginis Matris, & ad hoc, quod vera, & reali filiatione referatur ad Virginem Matrem. Sunt ergo duæ filiationes reales in Christo, vna per quam, vt Deus, & Dei Filius refertur æternaliter ad Patrem, & alia, per quam, vt homo, & hominis filius refertur ad Matrem temporaliter, non obstantibus tribus impedimentis supradictis, impedientibus plurificationem, vel multitudinem relationum, vel filiationum realium.

B. Virgo virtute Spiritus S. adiuta, in productione filij fecit, quicquid debet facere vera mater: naturaliter enim materiā sui purissimi sanguinis ministrauit.

A B C D

Viso quomodo in Christo sunt duæ filiationes reales, non obstantibus illis tribus impedimentis, quibus impeditur multiplicatio relationum, vel filiationum realium, volumus ostendere, quomodo in Christo sunt plures filiationes reales, non obstantibus illis duobus modis superius assignatis, quibus impeditur non solum multitudo, sed etiam origo realium relationum, quorum primus erat indifferentia temporum, secundus erat nouitas, & temporalitas rerum. Propter primum, cum dicitur idem eidem idem, ista relatio, qua idem refertur ad seipsum, differentiam realem, simpliciter loquendo, habere non potest. Sed hoc non potest impedire duas reales relationes, siue filiationes in Christo, ęternam scilicet, qua realiter refertur ad Patrem, & temporalem, qua realiter refertur ad Matrem, nam secundum vltimam filiationem est ibi realis, & temporalis differentia terminorum. Christus enim realiter, & personaliter differt à Patre, ad quem refertur æternaliter filiatione æterna. Sicut etiam realiter, & personaliter differt à Matre, ad quam temporaliter, & realiter refertur filiationę temporali. Nec etiam secundus modus sumptus ex nouitate, & temporalitate rerum, potest hoc impedire. Verum est autem, quòd ille modus impedit relationem realem Dei ad creaturam. Nam si Deus de nouo, & ex tempore factus est Dominus creaturæ, illa tamen relatio, secundum quam Deus, vt Dominus refertur ad creaturam, non est realiter in Deo, sed solum in creatura: quòd ideo contingit, vt supra dicebatur, quòd nullum nouum, vel temporale adueniens æterno, ponit aliquid reale in ęterno: sed hęc propositio, vt etiam supra diximus, quòd nullum nouum, vel temporale adueniens æterno, ponit aliquid realiter in re ęterna, intelligendum est solum, si illud nouum, & temporale non recipiatur in vnitatem personæ rei ęternę: nam humana natura, quę est quid nouum, & temporale, quia assumpta est in vnitatem personæ rei ęternę, ponit aliquid nouum in re ęterna, & realiter, cum assumpta sit talis natura in vnitatem personę ęternę, nam illa natura sic assumpta non constituit personam, sed substentata est in persona Verbi. Dicere ergo, quòd natura illa humana assumpta à Verbo, non fuerit vera res, & per consequens non fuerit ibi incarnatio, sed incarnationis fictio, vt probauimus per Damasc. lib. 3. cap. 11. non sapit sanam doctrinam. Dicere etiam, quòd natura aliqua vera, & realis non ponit rem aliquam in persona, cuius est illa natura, non est quid intelligibile. Humanę ergo naturę assumptio in vnitatem personę Verbi facit, quòd vna persona Verbi sit verè, & realiter in duabus naturis, & illa vna persona diuina sit verè,

Ex parte indifferentiæ vel nouitatis temporalis nō tollitur, quin Christus duplici relatione reali referatur ad Patrem, & ad Matrē, æternā scilicet, & tēporali.

In 1. sent. negat Aegidius hunc modum loquendi in personis diuinis, scilicet Filius realiter differt à Patre; debet enim dici, Filius distinguitur realiter à Patre: hic autem dicit Christū differre realiter à Patre. Aduertēdū est ergo in 1. sent. loqui de Filio Dei, vt sic, hic autē loqui de Christo vt est Deus, & homo, & ita vtrunque bene dictum.

Inconueniētia, quæ deducitur ex cōtraria opinione.

D. Damasc. lib. 3. c. 11.

verè, & realiter Deus propter naturam diuinam, & verè, & realiter homo propter naturam humanam. Propter quod dicit August. 1. de Trin. cap. 13. *Talis fuit illa susceptio, quæ Deum faceret hominem, & hominem faceret Deum.* est ergo vnus, & idem Christus, Deus, quia est filius Dei, & homo, quia est filius hominis. Et quia non est Deus, vel Filius Dei, nisi per naturam diuinam, quam accepit æternaliter à Patre, nec est homo, vel filius hominis, nisi per naturam humanam, quam accepit temporaliter à Matre, sicut realiter, & reali filiatione refertur æternaliter ad Patrem, à quo accepit naturam diuinam æternam: sic realiter, & reali filiatione refertur temporaliter ad Matrem, ex qua accepit naturam humanam temporalem.

D. P. Aug. 1. de Trin. c. 13. tom. 3.

Soluenda sunt ergo argumenta ad vtramque partem, vel vt magis propriè loquamur, argumenta ad partem illam, quę asserit, quòd non sunt plures, idest, duę filiationes reales in Christo, sunt etenim contra nos, & contra veritatem. Argumenta verò ad partem aliam, quia sunt pro nobis, & pro veritate conclusionis gratia approbabimus, sed solutiones eorundem argumentorum, quę in scriptis communibus assignantur, studebimus remouere, & etiam improbare.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd filiatio est proprietas personalis, si ergo natura humana non esset assumpta à Verbo in vnitatem personæ, non possemus saluare in vna persona Christi, esse duas filiationes; sed quia natura humana fuit assumpta à Verbo in vnitatem personæ, sicut in vna persona Verbi sunt duæ naturæ, diuina, & humana, sic in vna, & eadem persona Verbi sunt duæ reales filiationes, vna fundata in natura diuina, quam accepit æternaliter à Patre, & alia fundata in natura humana, quam accepit temporaliter ex Matre. Saluamus ergo, & concedimus, quòd filiatio est proprietas personæ, sed dicimus, quòd est talis proprietas mediante natura. Si ergo non accepisset naturam diuinam a Patre, non esset filius Patris, & si non accepisset naturam humanam ex Matre, non esset filius Matris, sed quia accipiendo aliam, & aliam naturam ab vtroque, est filius vtriusque. Christus ergo est verus, & realis Deus, & vera, & reali filiatione refertur ad Patrem, a quo accepit Deitatem, & est verè, & realiter homo, & vera, & reali filiatione refertur ad Matrem, ex qua accepit humanitatem.

Filiationē esse proprietatem personalē dupliciter intelligi potest: vel absolute, vel mediante natura. primo modo negatur, secūdo modo cōceditur.

Ad secundum dicendum, quòd filius carnalis vna, & eadem filiatione refertur ad Patrem, & ad Matrem, sed hoc dico, quia nonnisi naturam accepit ab vtroque, & quia illa natura non potest esse fundamentum, nisi vnius filiationis, & quia vera filiatio, & omnis relatio a fundamento accipit multitudinem, & vnitatem (vt supra habitum est, etiam ex fundamento dictorum communium) ideo ex vna tali natura accepta, & vno fundamento, nonnisi vna filiatione refertur filius carnalis ad patrem, & matrem. Sed non sic est in proposito: quia Christus Dei Filius in eo quod Deus, & filius Virginis, in eo, quòd homo, non eandem naturam, sed aliam, & aliam accepit a Patre, & Matre, ideo non eadem filiatione, sed alia, & alia filiationi, etiam reali, cum vtrique filiatione respondeat alia, & alia natura, & aliud, & aliud fundamentum refertur Christus Dei Filius, & Virginis Filius ad patrem, & matrem.

Non currit similitudo de patre, & matre carnali; & de Patre diuino, & Matre carnali, sicut habuit Christus, quia illi ambo tribuūt eandem naturā Filio, sunt enim ambo eiusde speciei, & tribuunt duas naturas, Pater diuinus diuinā, & Mater Maria humanam, quæ naturæ differūt genere, sic differunt etiā personæ Patris, & Matris.

Ad tertium dicendum, quòd plura aliqua non possunt esse in eodem supposito, verum est si plura illa aliqua sunt eiusdem speciei, sed si non sint eiusdem speciei; nec sint eiusdem generis, etiam in supposito creato, quod est finitum, & limitatum, & non potest supplere vicem alterius suppositi, possunt esse plura non eiusdem generis, quia in eodem supposito etiam limitato, & creato sunt plura diuersorum generum, quia sunt ibi substantia, quantitas, qualitas, multo magis possunt esse in supposito diuino, quod est suppositum infinitum, & potest supplere vicem alterius suppositi, quia suppleuit, & supplet vicem illius, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta ab ipso. Ex quibus omnibus possumus multipliciter arguere veritatem intentam. nam si sunt in Christo diuina natura, & humana realiter differentes, non solùm specie, sed

Aliqua plura esse in eodem supposito bifariam intelligi potest. vel quod ista plura sint eiusdē speciei: vel quod differāt specie a primo modo negatur, secundo modo conceditur.

ſed etiam genere, ſunt in ipſo vno, & eodem ſuppoſito duo fundamenta realia duarum realium filiationum, ideo cogimur concedere duas reales filiationes eſſe in ipſo. Rurſus, ſi ſuppoſitum Verbi ſuppleuit, & ſupplet in omnibus vicem illius ſuppoſiti, quod conſtituiſſet humana natura, ſi non fuiſſet à Verbo aſſumpta, quia illud ſuppoſitum reali filiatione referretur ad Matrem, quia de filiatione, qua Chriſtus refertur ad Patrem, nulla eſt quæſtio: omnes enim concedunt illam eſſe realem, ideo ſi benè conſiderentur præhabita de filiatione, qua refertur ad Matrem, nulla etiam debet eſſe quæſtio, quia omnes debent concedere eam eſſe realem.

Ad quartum dicendum, quòd argumentum multipliciter deficit, nam totum continuum refertur ad omnes ſuas partes per vnam, & eandem quantitatem; quia totum, in eo quod totum, habet ſuam quantitatem completam, & perfectam: etenim, vt dicitur in 3. phyſ. totum, & perfectum, idem, vel proximum ſecundum naturam. Refertur autem totum continuum ad omnes ſuas partes, tanquam ad habentia quantitatem imperfectam, & incompletam, & quia vnum eſt fundamentum omnium relationum, per quas refertur totum contrarium ad ſuas partes, ideo ratione vnitatis fundamenti non poſſunt eſſe plures tales relationes reales, quia (vt dictum eſt) relatio realis ex ſuo fundamento habet multitudinem, & vnitatem. Rurſus omnes tales relationes ſunt eiuſdem rationis, quia ſunt eiuſdem totius, quod ſe habet vt perfectum, & completum ad ſuas partes, quæ ſe habent vt quid imperfectum, & incompletum, & quia relationes reales eiuſdem rationis in eodem ſuppoſito plurificari non poſſunt, ideo vna, & eadem relatione reali refertur continuum ad omnes ſuas partes, quotcunque eſſe dicuntur; ſed non ſic eſt in propoſito, quia filiatio, per quam Chriſtus refertur ad Patrem, & per quam refertur ad Matrem, habet aliud & aliud fundamentum, ſiquidē, vt refertur ad Patrem, fundatur illa relatio in diuina eſſentia, quam accipit naſcendo ex Patre, ſed filiatio, per quam refertur ad Matrem, fundatur in natura humana, quam acce-

Ariſt. 3 phyſic. c. c. 64.

Non eſt æqua ratio de toto cõtinuo reſpectu ſuarum partium, & de Chriſto reſpectu Patris, & Matris, quia continuum refertur ad omnes ſuas partes per vnā & eandem quantitatē, ſed Chriſtus refertur ad Patrē, & ad Matrē per duas relationes fundatas in duab. naturis genere differentibus.

A pit naſcendo ex Matre. Aduertendum autem, quod diximus, filiationem Chriſti, per quam refertur ad Patrem, fundari in natura diuina, quam accipit naſcendo ex Patre, quia in illa eternitate, qua menſuratur generatio diuina, nihil eſt præteritum, vel futurum, ſed totum eſt præſens, & etiam, vt eſt præſens, eſt alio modo præſens, quàm ſint alia. Et ideo Dionyſ. lib. 5. de diuin. nomin. ait de Deo. *Deus nec fuit, nec erit, quia non eſt in eo, nec præteritum, nec futurum*; & ſubdit: *Magis autem nec eſt, quia non eſt in eo duratio* B *præſens, vt eſt in alijs rebus*. Sed diximus filiationem, per quam Deus refertur ad Matrem fundari in natura humana, quam accipit temporaliter ex Matre, quia acceptio illius naturæ prius fuit futura, poſtea fuit præſens, nunc autem eſt præterita: ideo ſignanter de præterito diximus, quod illam naturam accepit ex Matre. Rurſus filiatio hæc, & illa non ſunt eiuſdem rationis, ſimpliciter loquendo, quia non ſolum non ſunt eiuſdem ſpeciei, ſed etiam non ſunt eiuſdem generis, quia fun C dantur in natura diuina, & humana, quæ differunt genere. Et ideo Apoſtolus ad Philip. 2. vtramque formam, vel vtramq; naturam, quam habet in ſe Chriſtus non comparat, vt plenum ad plenum, ſed vt vacuum, & plenum, dicens de Deo Filio: *Exinaniuit ſemetipſum*, id eſt, euacuauit ſemetipſum, *non formam Deitatis perdens, ſed formam ſerui accipiens*.

D. Dionyſ. lib. 5. de diuin. nom.

Philip. c. 2.

Quoniam ſoluimus argumenta ad partem illam, quòd in Chriſto non ſunt duæ filiationes reales, quia argumenta illa erant contra nos, & contra veritatem: volumus argumenta in contrariam par D tem, probantia in Chriſto eſſe duas filiationes reales non ſoluere, ſed ſolutiones ad ea per ſcripta communia datas amouere. Dicunt enim ſcripta communia ad argumentum primum, quo arguitur in Chriſto eſſe duas filiationes reales, quòd multiplicata cauſa multiplicatur effectus: ſed natiuitas eſt cauſa filiationis: cum ergo in Chriſto ſint duæ natiuitates, erunt in ipſo duæ filiationes. Reſpondent, quòd natiuitas temporalis, ſiue generatio paſſiua Chriſti eſt quædam paſſio, quæ ſecundum rem fundatur in natura humana, & ex hoc Chriſtus dici-

Solutiones argumentorum contrariā partem probātium a D. Tho. aſſignatæ, ab Aegidio inſufficientes oſtendātur, & amouentur.

Solutio primi argumenti.

tur

tur natus, ficut dicitur homo, filiationis autē fubiectum non eft natura, fed fuppofitū, quia filius dicit quid completum in fpecie, & hoc non competit naturæ, fed fuppofito. Et ex hoc volunt foluere, quòd licèt in Chrifto fint duæ natiuitates reales, non tamen hæ duæ natiuitates reales caufant duas filiationes reales, fed caufant vnam filiationem realem, videlicet filiationem æternam, & aliam fecundum rationem tantùm.

Oftenditur infufficientia folutionis argumēti primi ex triplici defectu.

Sed ifta folutio videtur multum deficere, dum facit differentiam inter natiuitatem, & filiationem, afferitque, quòd natiuitas competit naturæ, filiatio autem B competit fuppofito: fed conftat, quòd vtrumque tàm filiatio, quàm natiuitas competit ipfi fuppofito. Propter quod

D. Damafc. lib. 3. c. 34.

Damafc. lib. 3. cap. 34. ait: *Nafci non eft naturæ, fed hypoftafeos*: fic etiam generari, vel effe filium, vt ibidem innuit, eft ipfius hypoftafis. ait enim ibidem: *Sancta Dei Genitrix hypoftafim genuit*, non eft autem in Chrifto nifi vna hypoftafis, & vnum fuppofitum, quod Dei Genitrix genuit, & quòd eft eius filius. Deficit ergo dictum commune quantum ad iftam C differentiam, quam vult affignare inter natiuitatem, & filiationem. Deficit fecundò, quia concedit paffionem temporalem, & realem de fuppofito Verbi, & non concedit realem relationem de ipfo, cum multoties paffio temporalis magis opponatur æternitati, quàm relatio temporalis. Propter quod fi paffio temporalis poteft competere realiter rei æternæ in fuppofito æterno in humana natura, multo magis relatio, vel filiatio temporalis poteft realiter competere rei æternæ, ideft fuppofito æterno. Deficit etiam & tertiò D dictum commune, quòd per natiuitatem illam fuppofitum æternum, ideft Dei Filius factus eft homo, quòd eft quid abfolutum, & conftat, quòd factus eft homo realiter, quia non factus eft homo, fecundum fimilitudinem, & fictionem, & timent concedere, quòd Dei Filius, qui factus eft homo realiter, quod dicit quid abfolutum fit factus filius hominis realiter, quod dicit quid relatiuum. Immò, quia Dei Filius, qui eft fuppofitum æternum, non eft factus homo, nifi quia eft factus filius hominis, ficut oportet eos con-

A cedere, quòd fit factus homo realiter, ita concedunt, quòd factus eft realiter filius hominis, & ficut filiatione reali refertur ad Patrem, fic etiam filiatione reali refertur ad Matrem.

Solutio fecundi argumenti.

Refpondent autem dicta communia ad fecundum argumentum, quòd effe relatiuorum eft ad alterum fe habere, fed hoc effe non fumitur, vt eft actus entis, quia tale effe non habet realiter ex eo, quod dicitur ad aliquid, fed ex fuo fubiecto, ex quo habet tale effe, non folùm relatio, fed omnia alia accidentia. Accipitur ergo ibi effe pro ratione definitiua, quia effe definitiuum relationis eft ad aliud fe habere; & ex hoc defcendunt ifta dicta communia, quòd cùm ratio, fiue diffinitio relationis fit ex refpectu ad alterum, Filius Dei, ex eo quod refertur ad Matrem, quia dicitur filius matris, non oportet hanc aliam filiationem effe fecundùm rem, fed folum aliū relationis refpectum.

Præfatæ folutionis defectus monftratur.

Sed mirum eft de fic loquentibus, quia cùm huiufmodi filiationis, qua Chriftus refertur ad Matrem, ponatur aliud fundamentum reale, quia ponitur natura humana, quam accepit Chriftus nafcendo temporaliter ex Matre, & filiationis, qua refertur Chriftus ad Patrem æternaliter, ponatur natura diuina, quam accepit Filius à Patre, nafcendo ab ipfo æternaliter, cùm ergo ponantur duo fundamenta realia, oportet ponere duas filiationes reales, cum iftimet fic loquentes concedant, quòd multitudinem, & vnitatem realiter habet relatio ex fuo fundamento.

Solutio tertij argumenti.

Ad tertium autem argumentum refpondent fcripta communia, quòd pofita maternitate, in Chrifto ponitur alius refpectus, & remota remouetur à Chrifto ille refpectus: fed non oportet ex hoc, quòd ponatur in Chrifto vna filiatio realis.

Reijcitur allata folutio.

Sed hoc non fufficit, nam fi eft in Chrifto alia natura realis, in qua fundatur filiatio, per quam Chriftus refertur ad Matrem, oportet propter aliud fundamentum reale, ex quo habet relatio multitudinem, & vnitatem, quòd fit alia filiatio realis, per quam Chriftus refertur ad Matrem, & alia, per quam refertur ad Patrem.

Ad

Solutio quarti argumenti. A Ad quartum autem respondent dicta communia, non esse simile de motu, & relatione, quia omnis motus secundùm se est aliquid secundùm rem, non autem omnis relatio; vnde quamuis ex terminis multiplicentur respectus relationis, non tamen oportet, quòd ex talibus terminis multiplicentur, secundùm rem relationes, sicut motus multiplicantur secundùm rem, ex diuersitate terminorum.

Ostenditur dictam solutionem esse incompletam. Sed hæc solutio est valdè incompleta, quia in materia, in qua loquuntur, est multiplicatio fundamentorum realium, ex quibus sumitur, & causatur multiplicatio realium relationum. Cùm ergo dicitur, quòd motus est aliquid, idest, est aliqua res, secundum se, sed non relatio. Dici debet, quòd & relatio est aliqua res secundùm se, quando habet reale fundamentum, & quia sic est in proposito, quia vtraque filiatio Christi, tàm secundùm naturam diuinam, quàm secundùm naturam humanam habet reale fundamētum, quia filiatio respectu Dei Patris habet pro fundamento naturam diuinam; filiatio verò respectu Virginis Matris habet pro fundamento naturam humanam, ideo vtraque filiatio est realis, & Christus reali filiatione refertur ad Patrem, ex quo nascendo accepit naturam diuinam, & etiam reali filiatione refertur ad Matrem, ex qua nascendo accepit naturam humanam.

Solutio quinti argumenti. Ad quintum autem respondent dicta communia, quòd respectus scientiæ ad scientem, & ad scibile, non est vnius rationis, sed eius, idest scientiæ ad scientem inest ei, idest scientiæ ex eo quòd est accidens. Respectus autem eius, idest, scientiæ, ex eo quod est ad scibile, inest ei, prout est scientia. Vnde si referreretur scientia, secundum quod huiusmodi ad vtrũque, oporteret, quòd essent respectus diuersi, secundùm speciem: sed respectus filij ad patrem, & ad matrem, est ad terminos vnius rationis, vnde non oportet, quòd sit diuersa relatio, nec secundùm speciem, nec secundùm rem.

Responsio data est sophistica, ideo reijcienda. Sed, vt patet, hæc responsio est multum sophistica. Nam respectu Filij, idest Christi, ad Patrem, & ad Matrem, est aliquo modo eiusdem rationis, quia & ad Patrē refertur filiatione naturali, & reali, & ad matrem refertur filiatione naturali, & reali, quia accepit ab ea naturam humanam, tamen hæc natura, & illa differunt genere, nec dicuntur vniuocè, quia non solùm non sunt eiusdem speciei, sed etiam nec sunt eædem genere. Scripta ergo communia dicentia has duas filiationes esse eiusdem rationis, vel eiusdem speciei manifestè supponunt falsum, vt est per habita declaratum.

Solutio sexti argumenti. B Ad sextum autem respondent dicta communia, quòd si Pater carnem assumpsisset de Virgine, esset filius Virginis, non quidem per aliquam realem relationem, siue filiationem, cuius suppositum æternum esset, sed per respectum rationis tantùm.

Refellitur præcedens solutio, quia dicit oppositum in adiecto. Sed hoc etiam est valdè mirabile, quòd concedamus Christum Dei Filium naturam humanam assumpsisse ex Virgine, & dicamus naturam illam assumptam, non constituisse suppositum, sed sustentatam esse in supposito Verbi, vel persona. Et cùm dicamus non esse ibi realem filiationem respectu suppositi æterni, C concedamus suppositum illud æternum accepisse naturam humanam ex Virgine, in qua humana natura fundatur relatio, per quam Christus Dei Filius refertur ad Matrem. Dicere enim fundamentum relationis esse reale, & negare filiationem realem, sic fundatam, esse quid reale, cùm relatio ex suo fundamento habeat totam suam realitatem, est dicere oppositum in adiecto.

His itaque omnibus transcursis concedimus in Christo esse duas filiationes reales fundatas super duo fundamenta realia, & realiter distincta, videlicet filiatio D æterna, per quam refertur ad Patrem: & hæc fundatur super naturam diuinam æternam, quam accepit nascendo à Patre, & filiatio temporalis, per quam refertur realiter ad Matrem, & hæc fundatur super naturam humanam temporalem, quam accepit temporaliter nascendo ex Matre, & hæc sufficiant de præsenti quæsito cum suis annexis.

AR-

ARTIC. III.

Vtrum vtraque filiatio, æterna, & temporalis sit in Christo naturalis. Conclusio est affirmatiua.

Ricch. in 3. d. 8. q. 3.

TERTIO quæritur. Vtrum vtraque filiatio, æterna, & temporalis sit in Christo naturalis. Et quia non est dubium, quòd æterna filiatio sit in Christo naturalis: quod omnes concedunt. Reducemus quæstionem propositam ad filiationem Christi temporalem. Vtrum sit in Christo naturalis. Et videtur quòd non. quia omnis filius naturaliter producitur: sed Christus natus est de Virgine non naturaliter, sed miraculosè: ergo ratione natiuitatis illius non potest dici filius naturalis.

Preterea. Ex hoc non habet aliquis, vt sit filius alterius naturalis, quia est similis ei in natura, tunc enim Spiritus Sanctus esset Patris, & Filij filius, cùm sit eis similis, in natura, & cum sit ab eis productus in identitate naturę: pari ergo ratione, Christus non est Virginis filius naturalis, quamuis sit ab ea productus similis in natura.

Preterea. Ad hoc, quòd aliquis sit alicuius filius naturalis, non sufficit, quòd sit ei similis in natura, sed requiritur, quòd sit productus naturaliter. Cùm ergo natura nũquam sua iura mutauerit, quod Virgo pareret, & virginitate careret. Sanctissima Virgo Dei Genitrix, quę post partum immaculata permansit, quia virgo fuit ante partum, & virgo post partum, suum filium Christum naturaliter generare non potuit.

Ierem. c. 31. Preterea dicitur Ieremię 31. *Nouum creauit Dominus super terram, fœmina circundabit virum*. Alię ergo mulieres, quę naturaliter generauerunt, primò circundarunt embryonem viuentem vita plantę; sed in vtero B. Virginis in illo instanti, in quo ipsa dixit: *Ecce Ancilla Do-* Luc. c. 1.

A *mini fiat mihi secundùm verbum tuum*. factum est (vt dicunt Sancti) Verbum caro, idest, Verbum homo; ergo B. Virgo non prius circundauit embryonem viuentem vita plantæ, & post embryonem viuentem vita animalis, sicut faciunt cętere mulieres pręgnantes, sed statim in eodem instanti, circundauit virum, & hominem, quia statim cum consensit verbis Angeli, factum est in eius vtero Verbum caro, idest Verbum homo, vel Verbum vir. Et quia hoc fuit nouum, quod fecit Dominus super terram, vt fœmina circundauerit virum, & nunquam fuit hoc B factum: ergo non fuit naturale, sed miraculosum.

IN CONTRARIVM est, quia Christus est filius Virginis (vt tota tenet Ecclesia) sed non est filius per creationem, nec per adoptionem, ergo est eius filius naturalis.

Prȩterea. Omne, quod natum est ex aliquo, & est eiusdem speciei cum illo, est eius filius naturalis. Nec valet obiectio de Spiritu Sancto, quia licèt Spiritus Sanctus procedat à Patre, & à Filio, & habeat eandem naturam cum Patre, & Filio; tamen non procedit à Patre, & Filio, C vt natus, sed vt datus, & vt donum, & vt amor Patris, & Filij, sed Christus processit, vt natus ex Virgine, & vt habens eandem naturam cum Virgine, est filius naturalis ipsius Virginis.

Spiritus S. licet procedat à Patre, & Filio similis in natura, tamen quia non procedit vt natus, sed vt datus, ideo non potest dici filius.

RESOLVTIO.

Temporalis Christi filiatio fuit naturalis, quia B. Virgo in eius conceptione fecit totum illud naturaliter, quod aliæ ma- D *tres in suorum filiorum conceptione agere solent. Fuit tamen ibi triplex miraculum, primum quia Christus non ex virili semine, sed virtute Spiritus Sancti fuit conceptus. Secundum, quia B. Virgo in instanti circundauit virum. Tertium, quia proles exiyt vtero clauso.*

RESPONDEO dicendum, quòd Christus est filius naturalis Virginis: sunt enim in quocunque filio duo consideranda, videlicet, illud, quod facit Pater, & illud quod facit Mater. Quantum autem est ex principio actiuo, & quantum ad illud,

lud, quod facit Pater, Christus fuit conceptus miraculosè, & fuit ibi triplex miraculum: vnum quantùm ad ipsam conceptionem, aliud quantùm ad conceptionis modum. Tertium quantum ad exitum Christi ex Virginis vtero. A

Respectu principij actiui Christus miraculosè fuit cōceptus, triplexq. in eo miraculum cernitur.

Primum ergo miraculum fuit quantùm ad ipsam conceptionem actiuam, quia cęteri homines conceptione actiua concepti fuerunt virtute virilis seminis: sed B. Virgo concepit Filium miraculosè virtute Spiritus Sancti: & ideo loquente Virgine ad Angelum, cùm ipsa quęsisset: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Respondens Angelus dixit ei: Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi:* quasi dicat, superueniet in te: ex qua superuentione virtus Altissimi, idest Dei Filius, qui est virtus, & sapientia Patris, obumbrabit tibi, idest, vmbram carnis accipiet in te; & ideo *quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*. Verè ergo quòd natum fuit ex Virgine, fuit sanctum, quia fuit natum, & conceptum virtute Spiritus Sancti, & verè illud natum, & conceptum debebat vocari Filius Dei, quia virtus Altissimi, Dei Filius, qui est virtus, & sapientia Dei Altissimi, debebat obumbrare sibi, idest Virgini, quia debebat vmbram carnis, per quam Dei Filius esset homo, accipere ex Virgine. Benè ergo dictum est, quòd primum miraculum fuit ibi, quantùm ad conceptionem, quia illa conceptio non fuit facta virtute naturali, idest virili semine, sed mystico spiramine. Vel benè dictum est, quòd primum miraculum fuit ibi quantum ad ipsam conceptionem, quia illa conceptio non fuit facta virtute naturali, sed virtute supernaturali, idest virtute Spiritus Sancti.

Primū miraculū in cōceptione, quæ nō fuit ex virili semine, sed virtute Spiritus Sācti.

Luc. c. 1.

Altissimi virtutem B. Virgini obumbrasse quid sit.

Secundum miraculum fuit ibi quantùm ad concipiendi modum, quia Beata Virgo, non sicut alię mulieres, primò circundauit embryonem, viuentem vita plantę, & postea circundauit embryonem, viuentem vita animalis. Sed in illo instanti, in quo dixit Virgo: *Ecce Ancilla Domini*, &c. circundauit fœtum, idest filium viuentem vita hominis, & ideo hoc fuit nouum, & miraculum, quod fecit Dominus super terram, quia fœmina circundedit virum, Siquidem non prius circundauit embryonem, sicut alię mulieres, sed in vno, & eodem instanti, Virgo beatissima circundauit virum, idest hominem.

Secū. stū miraculū fuit ratione modi concipiēdi, quia B. Virgo in instanti circū dauit virū.

Tertium autem miraculum fuit in Christo, quantùm ad exitum ex vtero. Quia secundùm Gregorium, sicut intrauit ad discipulos Christus post resurrectionem suam ianuis clausis, sic exiuit de vtero Virginis clauso: sed post resurrectionem non fuit miraculum, quia habebat dotem subtilitatis, vt posset subintrare aliud corpus, non sciſſo, vel non cedente alio corpore: sed in exitu ex vtero Virginis fuit miraculum, quia nondum habebat talem dotem, licèt miraculosè accepisset actum illius dotis. B

Tertiū miraculū fuit respectu exitus ex vtero quia exijt vtero clauso.

D. Greg. homil. 26. in Euang.

Post resurrectionem, Christū intrasse ad discipulos in cœnaculum ianuis clausis, nō fuit miraculum ob dotem subtilitatis.

His autem tribus non obstantibus possumus rationabiliter sustinere, Beatam Virginem fuisse Matrē Christi naturalem, & Christum fuisse eius filium naturalem: fuit enim B. Virgo Mater Christi naturalis, quia ad conceptionem Christi fecit totum illud naturaliter, quod debet ibi facere vera Mater. Nam non spectat ad matrem naturalem aliud, nisi exhibere materiam dispositam ad conceptionem fœtus. Ipsa autem materia disposita, est ipse sanguis fœminę, ex quo conceptus est fœtus: talem ergo materiam, vel talem sanguinem purissimum exhibendo Virgo, & faciendo illud totum, quod faciunt alię mulieres matres aliorum filiorum, naturaliter fuit pręfata Virgo Christi mater naturalis, & per consequens fuit Christus eius filius naturalis. C

Maria Virgo fuit vera Christi Mater, quia in conceptione eius fecit totum illud naturaliter, quod aliæ matres facere solent.

RESP. AD ARGVM.

D Ad primum dicendum, quòd Christus natus est de Maria Virgine miraculosè, quantum ad ea, quę spectant ad patrem, & ad semen viri, sed non quantum ad ea quę spectant ad matrem, cuius est solum administrare materiam, vel sanguinem, de quo, virtute Spiritus Sancti formatum est corpus Christi.

Christus natus est miraculosè ratione eorū, quæ spectāt ad patrē, nō ratione eorum, quæ pertinent ad matrem.

Ad secundum dicendum, quòd Christus fuit natus ex Virgine, & fuit ei similis in natura humana, & vt homo fuit eiusdem speciei cum Virgine Matre. Propter quod, vt alias diximus, non est simile de Spiritu Sancto respectu Patris, & Filij,

Non est simile de Spiritu S. vt dictum est in 2. argumento in cōtr.

lij, quod non procedat ab eis, vt natus, A
fed vt datus, & donum quoddam, & vt
amor.

Ad tertium dicendum, quòd Chriſtus exiuit de vtero Virginis miraculosè: ſed propter hoc non videtur, quòd non ſit filius Virginis naturalis, quia Virgo in conceptione, & in natiuitate eius adminiſtrando materiam fecit totum, quod naturaliter debet facere vera mater.

Chriſti exitus ex vtero fuit miraculoſus: non autem eius natiuitas reſpectu eorum, quæ mater miniſtrare ſolet.

Ad quartum dicendum, quòd Beata Virgo in concipiendo Chriſtum, non ſicut aliæ mulieres primò circundauit embryonem, viuentem vita plantæ. poſtea B vita animalis, & vltimò viuentem vita hominis: ſed in illo inſtanti, in quo dixit: *Ecce ancilla Domini*. circundauit virum, & fuit Verbum in vtero, Verbum caro, idest Verbum homo: in hoc autem non fuit miraculum ex parte Virginis, quæ ſolùm adminiſtrauit materiam: fuit etenim miraculum ex parte totius Trinitatis, & appropriatè Spiritus Sancti, cuius virtute hoc factum eſt. Sed dices, quòd etiam fuit miraculum ex parte Virginis Matris, quomodo potuit tantam ſimul, & ſemel adminiſtrare materiam, de qua formaretur totus homo. Sed ad hanc quæſtionem C ſufficienter reſpondet Magiſter in hiſtorijs, componendo Hiſtoriam Euangelicam, dicens: *Cum ait Maria Angelo, fiat mihi ſecundum verbum tuum, conceptus eſt Chriſtus de Virgine plenus homo in anima, & carne, ita tamen quòd lineamenta membrorum viſibus diſcerni non poſſent, & quod ita fuit modica quantitatis corpus Chriſti in ſuo primordio conceptionis, vt ſine miraculo potuerit Virgo adminiſtrare tantam materiam*. Sic etiam, & alij homines in ſui primordio cum eis in- D funditur anima, ſunt valdè modicæ quantitatis, & quod apponitur ibi tantum de tempore ad formandum corpus, tàm modicæ quantitatis, hoc non eſt ex parte Matris, quando poſſet tantam ſimul adminiſtrare materiam, ſed hoc eſt ex parte virtutis ſeminis viri, quæ non poteſt ſic ſubitò operari, ſicut operata eſt virtus Spiritus Sancti.

B. Virgo circundauit virũ in inſtanti, non virtute propria, ſed virtute Spiritus S. & ita non fuit miraculũ ex parte eius, ſed ex parte totius Trinitatis, & appropriatè Spiritus S.

Obiectio.

Magiſt. hiſt.

Dub. Lateralis.

Vtrum debeat concedi, quòd Chriſtus ſit duo filij. Concluſio eſt negatiua.

Ricchar. d. 8. q. 1. art. 2. Alenſis 3 p. q. 10. memb. 2.

VLTERIUS cum dictum ſit in Chriſto eſſe duas reales filiationes, vnam qua refertur ad Patrem æternaliter, à quo naſcendo accepit materiam diuinam, & aliam, qua refertur ad Matrem temporaliter, ex qua naſcendo accepit naturam humanam in tempore, cum ergo in Chriſto ſint duæ reales filiationes. Dubitaret aliquis, Vtrum debeat concedi, quòd Chriſtus ſit duo filij.

RESOLVTIO.

Nullo modo concedi debet, quòd Chriſtus ſit duo filij, quia in eo eſt vnum tantum ſuppoſitum: quamuis in eodem ſint duæ reales filiationes, & duæ natiuitates, propter duas naturas, diuinam ſcilicet, & humanam.

RESPONDEO dicendum, quòd quamuis in Chriſto ſint duæ filiationes reales, non tamen debet concedi, quòd Chriſtus ſit duo filij, ſed quod eſt vnus filius habens duas filiationes reales, vnam per quam refertur ad Patrem, & aliam, per quam refertur ad Matrem. Nam non poteſt concedi, quòd Chriſtus ſit duo filij, niſi eſſet duo ſuppoſita, & quia Chriſtus non eſt niſi vnum ſuppoſitum, non poſſumus de eo concedere, quòd ſit niſi vnus filius. Non enim eſt ſimile de filiatione, & filio, nãq; filiatio, vt eſt relatio realis, & quælibet alia relatio realis, non habet, quòd ſit res aliqua in rerum natura, ex eo quod eſt relatio, ſed habet hoc ex

ſuo

suo fundamento. Nam vt etiam communia scripta concedunt, relatio ex suo fundamento habet vt sit aliquid in rerum natura, & ex suo fundamento habet multitudinem, siue pluralitatem, & vnitatem; non est ergo simile de filiatione, & filio, quia non possunt esse plures filij, nisi sint ibi plura supposita, sed possunt esse plures relationes reales, si sint ibi plura realia fundamenta. Et quia realis filiatio Christi ad Patrem fundatur supra naturam diuinam, quam æternaliter accepit Filius nascendo à Patre. Filiatio autem temporalis, etiam realis, fundatur super natura humana, quam accepit Filius temporaliter nascendo ex Matre. Ideo propter duo realia fundamenta, vel propter duas naturas reales in Christo existentes, scilicet diuinam, & humanam, sunt in Christo duæ filiationes reales, vna per quam est Deus, & Filius Dei, & accipit diuinam naturam à Deo, & alia, per quam est homo, & est filius hominis, & accipit naturam humanam ex homine, siue ex Virgine. In hoc ergo Authores scriptorum communium minus sufficienter dixerunt, quia crediderunt idem esse iudicium de filiatione, & filio, sed hoc falsum est, vt est per habita manifestum. Nam licèt Christus non possit dici duo filij, quia non sunt in eo duo supposita, tamen sunt in eo duæ filiationes reales, & naturales propter duas naturas in eo existentes, quarum vnam accepit nascendo à Patre, scilicet diuinam, & alteram accepit nascendo ex Matre, scilicet humanam.

D. Tho. 3. p. q. 35. a. 5.

Christus est vnus filius ratione vnius suppositi, & habet duas filiationes propter duas naturas.

Scriptorum communium insufficientia.

Aduertendum autem, quòd sunt quatuor in Christo, siue in supposito Verbi, quod est quid increatum, quæ non possunt esse in aliqua pura creatura, nec in aliquo supposito creato. Primum, quia illud suppositum supplet vicem alterius suppositi, videlicet illius suppositi, quod constituisset natura humana, si non fuisset assumpta ab ipso: quod simpliciter loquendo, non potest competere alicui supposito creato. Secundum est, quia in illo supposito sunt duæ naturæ substantiales, ex quibus non constituitur aliqua vna tertia natura. Tertiū est, quòd cum Christus non sit nisi vnus natus, quia non est in eo nisi vnum suppositum, tamen sunt

Quatuor sunt in Christo: quæ in pura creatura esse non possunt.

A in eo duæ natiuitates reales. Et hoc est, quia illud suppositum habet in se duas naturas, iuxta illas duas natiuitates. Quartum autem est simile isti tertio, quòd cum Christus non sit nisi vnus filius, quia non est nisi vnum suppositum, habet tamen in se duas reales filiationes, iuxta duas naturas reales, quæ sunt fundamenta præfatarum duarum realium filiationum.

Dub. I. Litteralis.

B SVPER litteram primò quæritur super illo verbo: *Inquiri oportet de natura diuina. Vtrum sit de Virgine nata, sicut de Virgine incarnata*. Sed contra. Natura diuina non dicitur esse incarnata, quia, cùm sit communis tribus personis, omnes tres personæ assumpsissent carnem, & essent incarnatæ, quod falsum est.

C DICENDVM, quòd incarnatio primò terminata est ad personam Filij. Et quia idem est in diuinis persona, & natura, quia incarnatio terminata est ad personam, consequens est, quod sit etiam terminata ad naturam. Vel possumus dicere non sine causa dictum esse, quòd diuina natura est incarnata, quia incarnatio terminata est ad diuinam naturam, non quocunque modo sumptam, sed vt habet specialem modum essendi in Filio, vt ex hoc non possit argui, nisi quod sit incarnatus solus Filius.

Incarnatio est primò terminata ad personā.

Incarnatio potest dici terminata ad naturā diuinā, non absolutè: sed vt habet specialem modum essendi in Filio.

Dub. II. Litteralis.

D VLTERIVS fortè dubitaret aliquis de eo, quod in littera dicitur: *Videtur posse probari de diuina natura, quòd sit nata de Virgine*: quia si hoc est nasci de Virgine, quod hominem assumere in vtero Virginis, cum natura diuina superius dicta sit, hominem assumpsisse in vtero

ro Virginis: ergo poteſt dici nata de Virgine.

Natura quãdoque ſumitur pro perſona.

DICENDVM, quòd ibi natura diuina ſtat pro perſona. Natura enim diuina aſſumpſit hominem in vtero Virginis, quia perſona diuina aſſumpſit hominem ſic in vtero Virginis. Vel poſſumus dicere, quòd natura diuina aſſumpſit hominem, non quocunque modo ſumpta, ſed vt habet ſpecialem modum exiſtendi in perſona Filij, vt ex hoc non poſſimus arguere, niſi quòd ſolus Filius aſſumpſit hominem, & eſt factus homo. Filius etiam hoc modo aſſumpſit hominem, quia aſſumpſit humanam naturam, vt ibi homo non ſtet pro ſuppoſito, ſed pro natura humana.

DISTINCTIO IX.

RAETEREA *inueſtigari oportet, &c.* Quia Magiſter in precedenti octaua diſtinct. quæſiuit, & inquirendo inueſtigauit, quid conſequuta ſit natura diuina, ex eo quod in Chriſto coniuncta eſt naturæ humanæ. Vtrum ex hoc poſſit concedi, quòd natura diuina ſit de Virgine nata: In hac nona diſtinctione quærit, & quærendo inueſtigat, quid conſequuta fuerit humana natura, ex eo quod eſt coniuncta diuinæ: Vtrum ex hoc debeatur humanæ naturæ adoratio latriæ, vel adoratio duliæ, ſiue hyperduliæ. Circa quod duo facit, quia primò hanc quæſtionem quærit: Vtrum caro Chriſti ſit adoranda eadem adoratione, qua adoratur Verbum, videlicet adoratione latriæ. Secundò circa quæſtionem quæſitam determinat veritatem. ibi: *Alijs autem placet, &c.* Circa primum tria facit, quia primò mouet quæſtionem præfatam. Secundò arguit ad partem contrariam, videlicet, quòd non eadẽ adoratione, qua adoratur Verbum, cuiuſmodi eſt adoratio latriæ, adoranda eſt caro Chriſti, vel anima Chriſti; ſed quod caro Chriſti, vel anima Chriſti adoranda eſt adoratione duliæ, vel hyperduliæ, quia adoratio latriæ non competit, niſi ſoli Deo. Tertiò ponit opinionem quorundam huic priori adhærentium, videlicet, quòd caro Chriſti, vel anima Chriſti, vel humanitas Chriſti non ſit adoranda adoratione latriæ, ſed duliæ, cuius duæ ſunt ſpecies, videlicet, dulia, & hyperdulia. Humanitati ergo Chriſti, dicit præfata opinio, debetur adoratio duliæ, non quæcunque: ſed illa adoratio, quæ debetur creaturæ in ſummo, & quæ dicitur hyperdulia. Secunda ibi: *Si enim animæ, vel carni Chriſti, &c.* Tertia ibi: *Ideo quibuſdam videtur, &c.* Tunc ſequitur illa pars. *Alijs autem placet, &c.* In qua circa quæſtionem quæſitam determinat veritatem. Circa iſtud tria facit, quia primò ait, quòd humanitas Chriſti, non vt eſt aliquid in ſe, nec conſiderata vt nuda, ſed vt eſt vnita cum Verbo, adoranda eſt eadem adoratione, qua adoratur Verbum. Secundò ſoluit obiectionem factam, dicens, quòd qui hoc facit, non poteſt iudicari reus idololatrię, quia non ſoli creaturæ, nec propter ipſam creaturam, ſed Creatori cum humanitate, & in humanitate ſeruit, ſcilicet ſeruitute latriæ. Tertiò ad confirmandum quæ dixit, adducit authoritates Doctorum, & Sanctorum. Secunda ibi: *Nec qui hoc facit &c.* Tertia ibi: *De hoc Ioannes &c.* Pars autem hæc, in qua confirmantur, quæ dixerat per authoritates Doctorum, & Sanctorum; diuiditur in tres partes: Quia primò confirmat hoc per authoritatem Damaſceni. Secundò per authoritatem Auguſtini, ſumptam de ſermone Domini, *Non turbetur cor veſtrum, &c.* Tertiò confirmat hoc idem per authoritatem eiuſdem Auguſtini, ſumptam de expoſitione eius ſuper nonageſimum octauum Pſalmum. Secunda ibi, *De hoc Auguſtinus*. Tertia ibi: *Idem ſuper Pſalmum* 98. Et in hoc terminatur ſententia huius diſtinctionis.

Diſtri-

A

Distributio Quæstionum principalium, quæ explicantur in tota hac nona distinctione.

VIA Magister in littera de duabus virtutibus facit mentionem, videlicet de latria, & dulia, ideo B de his duabus quæremus.

Circa primam autem quæruntur tria. Primum quid sit latria. Secundò cui debetur, & habito quòd soli Deo: Quæremus tertiò, quare, & qualiter debetur Deo. Circa Duliam verò erit quarta, & & vltima Quæstio principalis.

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS. C

IRCA primam autem quæstionem, & primam partem principalem huius distinctionis, erunt quatuor Articuli.

Primus. Vtrum latria sit virtus.

Secundus. Vtrum latria sit virtus generalis. D

Tertius. Vtrum latria sit virtus Theologica.

Quartus. Ad quam virtutem cardinalem latria reducatur.

ARTICVLVS I.

Vtrum latria sit virtus.

D. Tho. 2. 2. q. 81. art. 2. Caiet. ibidem. Suarez de Relig. tom. 1. tract. 1. lib. 3. cap. 8. D. Bon. in 3. d. 9. art. 1. q. 1.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd latria non sit virtus. Omnis enim virtus moralis in libera voluntate consistit: sed seruitus oponitur libertati: cum ergo latria sit quædam seruitus (vt etiam in littera dicitur) videtur, quòd non sit virtus.

Præterea. Omnis virtus moralis principaliter consistit in actu voluntatis interiori: sed latria consistit in actu exteriori, videlicet in exhibitione sacrificiorum: videtur ergo, quòd latria non sit virtus.

Præterea. Pertinet ad latriam exhibere reuerentiam Deo: sed exhibere reuerentiam Deo pertinet ad donum timoris: cum ergo dona à virtutibus sint distincta, latria erit donum, & non virtus.

Præterea. Latria alio nomine dicitur pietas, vt habetur in littera: cum autem pietas computetur inter dona, iuxta illud Isai. 11. *Requiescet super eum spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus scientiæ, & pietatis:* & dona distincta sint à virtutibus, latria erit donum, & non virtus. Isa. c. 11.

IN CONTRARIVM est, quia (vt potest haberi per Philosophum) habere actus laudabiles, est proprium virtuti: sed latria habet actum maximè laudabilem, quia est maximè laudabile seruire Deo, cùm *seruire Deo sit regnare*, namq; hoc modo *Deus est Rex Regum, & Dominus Dominantium.* quia omnes seruientes ei debent dici reges, & dominantes: ergo latria maximè est virtus, quia habet actum maximè laudabilem. Arist. 2 Ethic. c. 5. Apoc. c. 19.

Præterea. Omnis actus cadens sub præcepto legis est actus virtutis, quia, vt habetur in 2. Politic. Intentio legislatoris debet Arist. 2 Pol. c. 4.

debet esse inducere homines ad virtutes: cùm ergo latria cadat sub pręcepto legis: quia primum mandatum legis est, quòd latria non exhibeatur Idolis, sed Deo: ergo &c.

RESOLVTIO.

Latriam esse virtutem tripliciter ostenditur. Primò ex actibus, lege, & fine. Secundò ex ijs, in quibus reperitur, vt ex sacrificijs, non secundùm seipsis, neque vt offeruntur, sed vt sunt quidam habitus, quo sacrificia offeruntur. Tertiò ex nominibus, quibus nominatur, videlicet Latria, Theosebia, Pietas, & Religio.

Triplici via proceditur ad resolutionē artic.

RESPONDEO. cùm queritur, vtrum latria sit virtus, dici debet, quòd triplici via inuestigare possumus latriam esse virtutem, vt prima via sumatur ex ijs, ex quibus colligitur aliquid esse virtus: Secunda ex ijs, in quibus habet esse latria. Tertia ex nominibus, secundùm quę talis seruitus habet nominari.

Virtus dignoscitur tripliciter, scilicet ex actibus, ex lege, & ex fine.

Prima via sic patet: nam tripliciter potest colligi aliquid esse virtus, videlicet ex actibus, vt si habet laudabiles actus, nam sicut ex actibus vitiosis vituperamur, sic ex actibus virtuosis laudamur; secundò hoc potest colligi ex lege, nam quicquid pręcipitur in lege, totum pertinet ad virtutem, cùm intentio legislatoris, vt arguendo dictum est, sit inducere homines ad virtutes. Tertiò hoc potest colligi ex parte finis, vel etiam ex parte subiecti. Nam Philosophus 3. Ethic. definit virtutem, dicens, *Virtus est, quæ habentem perficit*, quantùm ad subiectum, *& opus suum bonum reddit*, quantùm ad finem. Virtus ergo habentem perficit, quia subiectum habens virtutem, perficitur per virtutem, & subiectum, sic perfectum per virtutem, opus suum bonum reddit, & bonum facit, quia per huiusmodi opus tendit in finem consonum virtuti.

Virtutis definitio secundum Arist. 3. Ethic.

Laudabile est reddere vnicuique quod suum est.

Omnibus autem his tribus vijs, vel tribus modis patet, latriam esse virtutem. Nā latria habet actus laudabiles. Si enim laudabile est reddere vnicuique quod

A suum est, maximè erit laudabile reddere Deo, quod suum est, & colere Deum modo, quo debet coli: vel saltem eo modo, quo possumus colere, & quia hoc latria facit, erit ergo latria virtus, cùm habeat actus laudabiles, & etiam maximè laudabiles; non est autem inconueniens, quòd hoc superlatiuum, *maximè*, dicatur de multis, diuersis respectibus: De quolibet enim Confessore Sancto dicimus: *Non est inuentus similis illi*, non quod quilibet Confessor Sanctus in omnibus sit super alios, sed quia habuit aliquam prærogatiuam super alios, sic & plures virtutes B aliquam prærogatiuam habere possunt super alias, vt hoc modo dicatur latria maximè esse virtus: Nam si laudabile est, vnicuique reddere quod sibi debetur, reddere hoc Deo, quod sibi debetur, quod facit latria eo modo, quo est possibile, est maximè laudabile. Nam si simpliciter ad simpliciter, magis ad magis, maximè ad maximè: quia si simpliciter concedimus, & concludimus, quòd habitus habens actus laudabiles est virtus: ergo habitus habens actus magis laudabiles, magis debet dici virtus, & habens maximè laudabiles, maximè debet dici virtus. Hoc autem facit latria modo, quo diximus: ergo non solùm est virtus, sed quantùm ad aliquem modum, attingit aliquo pacto, quod est maximum in virtutibus. C

Maximè, superlatiuum dicitur de multis, secūdum diuersos respectus.

Quomodo intelligatur illa verba, quæ de quolibet Sācto Confessore dicitur: Nō est inuentus, &c.

Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximè ad maximè.

Secundò, vt etiam in arguendo tangebatur, possumus probare latriam esse virtutem, vt comparatur ad legem; Nam cùm intentio legislatoris secundùm Philosophum, sit inducere homines ad virtutem, quicquid præcipitur in lege, potest concludi pertinere ad virtutem. Et quia D non solùm in lege, sed etiam in primo mandato prohibetur idololatria, idest, prohibetur, ne latria, quæ debetur soli Deo, detur idolis, latria potissimè erit virtus, non enim tantùm prohibetur latria idolis, sed insuper præcipitur dari Deo, quod habetur per primum mandatum legis: *Non adorabis Deum alienum*: idest, Adorabis Dominum Deum tuum, & exhibebis latriam Domino Deo tuo, iux ta illud: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies*.

Arist. 4. Polit. c. 4.

Latriā esse virtutē respectu legis ex triplici capite ostēdi potest. Primò, quia in primo capite præcepti legis de ea habetur sermo. Secundò, quia prohibetur, eam dari alijs à Deo. Tertiò quia præcipitur soli Deo exhiberi.

Matth. c. 4.

Tertiò, possumus probare latriam esse virtutem tàm ex parte subiecti, quàm ex parte

parte finis: Nam si sic definitur virtus: quod habentem perficit (quantùm ad subiectum) & opus suum bonum reddit (quantùm ad finem) sed in qualibet virtute finaliter quæritur Deus specialiter, cùm ipsius latriæ finis sit Deus, quia idem est latria, vt habetur in littera, quòd Theosebia, idest Dei cultus, vel Eusebia, idest, cultus bonus, quia potissimè bonitas refulget in Deo; vt ex hoc Dei cultus potissimè dicatur bonus cultus. Si ergo latria potissimè est virtus, quia potissimè in ea finaliter intenditur Deus, consequens est, quòd potissimè sit perfectus habitus, & sit virtus, quia ex perfectione actus, vel operis, potissimè concluditur perfectio habitus, vel virtutis.

In qualibet virtute fina liter, quæritur Deus specialiter.

Latriæ etymon.

Ex perfectione actus dignoscitur perfectio habitus.

Ostenso quomodo latria est virtus ex omnibus his, ex quibus colligitur aliquid esse virtus, volumus ostendere latriam esse virtutem ex ijs, in quibus habet esse latria; habet enim esse latria in sacrificijs, vel in exhibitione sacrificij, vt potest haberi ex littera. Tria ergo sunt consideranda in latria, videlicet, ipsa sacrificia, oblatio sacrificiorum, & habitus, quo talia sacrificia offeruntur. Si consideremus ipsa sacrificia, hoc non potest esse virtus, sed ipsa materia, circa quam versatur virtus, quæ dicitur latria. Si consideremus ipsam exhibitionem sacrificiorum, hoc non potest esse virtus, vt etiam communiter dicitur, sed est actio virtutis latriæ: Sed si consideremus habitum, quo offeruntur sacrificia Deo, talis habitus est virtus, quæ dicitur latria. Nam generaliter loquendo, secundùm Philosophum, Virtus est habitus electiuus in medietate consistens, prout recta ratio iudicabit. Si ergo iustus, generaliter loquendo, est talis habitus: ergo hæc specialis virtus erit hoc speciali modo talis habitus, vt fortitudo est talis habitus, circa res bellicas, magnanimitas, circa honores, latria circa oblationem sacrificiorum. Est ergo latria virtus, quia est quidam habitus eligens offerre sacrificia Deo.

In quibus actibus reperitur latria.

In sacrificiorũ oblatione latria dicernitur.

Sacrificia sunt materia, circa quam virtus latriæ versatur. Exhibitio sacrificiorũ dicitur actus virtutis latriæ. Habitus quo sacrificia offeruntur, dicitur virtus.

Aristot. 6. Ethic. c. 15.

Fortitudo, & Magnanimitas quid?

Latriæ definitio.

Tertio modo, vel tertia via possumus ostendere latriam esse virtutem, si consideremus nomina, quibus nominatur. Nominatur enim in littera tribus nominibus, quia dicitur Latria, Theosebia, & Pietas. Adducunt autem Scripta communia quartum nomen, quod dicitur Religio. Ex quolibet autem istorum nominum, quia nomina debent esse consona rebus, possumus probare latriam esse virtutem. Nam dicitur latria Pietas quantùm ad deuotionem, & affectionem. Est enim differentia inter pietatem, vt est donum, & vt est virtus. nam inter dona Spiritus Sancti computatur pietas, iuxta illud Isaiæ 11. *Et requiescet super eum spiritus sapientiæ, & pietatis*: ergo pietas ibi computatur inter dona; hic autem computatur inter virtutes, cùm latria, quæ est virtus, dicatur pietas. Differenter tamen est hoc, & illud, quia pietas, vt est virtus, & est idem quod latria, est quædam specialis deuotio, & specialis affectio ad ipsum Deum, & est hæc affectio, & deuotio, vt imperata à ratione, quia ratio hoc dictat, vt speciali quadam affectione, & speciali quadam deuotione moueamur ad colendum Deum, ei debita sacrificia offerendo. Talis ergo specialis deuotio, vel affectio ad Deum à ratione imperata, & per debita sacrificia exhibita, dicitur pietas, quæ est virtus, & quæ est idem quod latria. Sed pietas, vt est donum Spiritus Sancti, consistit in quadam generali beneuolentia hominum, non est à ratione imperata, sed vt voluntas nostra, in qua est tale donum, est specialiter mota à Spiritu Sancto. Duos ergo motores possunt habere vires nostræ, vel ipsam rationem, vel ipsum Spiritum Sanctum: vt vires nostræ habent motorem ipsam rationem, sic accipiuntur habitus, qui sunt virtutes; Ideo in definitione virtutis dicitur, quòd virtus est habitus electiuus, vt recta ratio iudicabit. Sed si vires nostræ, siue sint appetitiuæ, siue apprehensiuæ, non mouentur, nisi prout specialiter mouentur à Spiritu Sancto, qui donum appellatur. & ideo Isa. 11. vbi enumerantur huiusmodi septem dona, vocantur sub nomine Spiritus Sancti, non quod alius, & alius spiritus hoc agat, sed quod hæc omnia operatur vnus, & idem Spiritus, videlicet Spiritus Sanctus, mouens vices nostras ad hæc septem dona, quæ requieuerunt in Christo, & requiescunt in nobis, in quantùm imitamur Christum, sic accipiuntur vt dona. Pietas

Latria. Theosebia. Pietas. Religio.

Discrimen inter Pietatem, vt est donum, & vt est virtus.

Isai. c. 11.

Definitio virtutis pietatis.

Donũ pietatis in quo consistat.

Vires nostræ à duplici motore moueri possunt, scilicet à Spiritu S. & à ratione.

Isa. c. 11.

tas ergo vt est idem quod latria, non accipitur vt donum, & vt vires nostræ mouentur solùm à Spiritu Sancto, sed accipitur vt virtus, & vt vires nostræ mouentur à ratione, quia nihil est aliud virtus, nisi quædã medietas, vt recta ratio iudicauerit, & nihil est aliud donum, nisi quidam habitus perficiens vires animæ, vt sint aptæ natæ moueri à Spiritu Sancto.

Doni definitio.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd iste diuinus cultus nominatur quatuor nominibus, & dicitur pietas quantùm ad affectionem, & deuotionem, quam debemus habere ad colendum Deum. Dicitur Theosebia, vel Eusebia, idest diuinus, & bonus cultus, quantùm ad intentionem, quam debemus habere ad Deum. Nam illud propriè colimus, circa quod versatur intentio nostra: vt ille propriè colit aurum, cuius intentio versatur circa Deum. Tertiò talis cultus dicitur latria, quasi seruitus, quantùm ad opera, & quantùm ad sacrificia, quæ offerimus Deo in recognitionem propriæ seruitutis. Quartò talis cultus dicitur Religio, quod nomen quartum secundùm scripta communia, sumptum est ex determinatione operum; sed magis hoc nomen credimus esse sumptum, prout ex voto fiunt aliqua ad colendum Deum; & ideo Religiosi dicuntur quasi religati, idest quantùm ad omnia sua obligati ad colendum, & seruiendum Deo per votum, ad quod se obligauerunt: non potest autem aliquis habere nisi tria, animam, corpus, & res exteriores; omnia autem hæc exhibent Deo per votum, ad quod se obligauerunt: obtulerunt enim Deo animam, idest, voluntatem, prout vouerunt viuere in obedientia, & non facere voluntatem suam: obtulerunt Deo corpus, prout vouerunt viuere in castitate, & non dare alteri corpus suum: obtulerunt Deo res exteriores, prout vouerunt viuere sine proprio, & res exteriores proprias non habere. Religio ergo dicta est cultus diuinus, non propriè quantùm ad determinationem operum, sed quantùm ad ea, quæ fiunt ex voto, quia Religiosi specialiter dicuntur religati, & per votum ad diuinum cultum obligati. Et inde est, quòd ea, quæ fiunt ex voto, specialiter dicuntur actus latriæ,

Cur latriæ cultus dicatur pietas.

Theosebia, vel Eusebia quid.

Latria.

Religionis nomen vnde sumptu. D. Tho. 2. 2. q. 81.

Religiosi vnde dicti.

Tria vota Religiosorũ, quibus Deo offerunt animã, corpus, & res exteriores.

Quæ fiũt ex voto ad latriam pertinent.

quia nihil est aliud latria, nisi seruitus debita Deo, & nihil aliud est votum, nisi obligatio ad dandum; nam etsi vouere est voluntatis, reddere tamen Deo, quod vouimus, est necessitatis, iuxta illud: *Vouete, & reddite*. Per omnia ergo hæc quatuor nomina potest concludi, quòd latria sit virtus. Nam vt dicitur, pietas, quæ est deuotio, & affectio ad Deum, cùm hoc sit laudabile, latria erit virtus: Sic etiam vt latria dicitur Theosebia, idest, cultus diuinus, quia tota intentione tendit in Deum, hoc enim est colere aliquid, tota intentione ferri in illud, cùm hoc sit laudabile, latria erit virtus. Tertiò autem talis cultus diuinus dicitur latria, idest, diuina seruitus, cùm hoc sit laudabile, Deo seruire, latria erit virtus. Quartò, vt latria dicitur Religio, quod nomen potissimè sumitur, prout per votum nos obligamus nosmetipsos ad seruiendum Deo, cùm etiam hoc sit laudabile, latria erit virtus.

Voti definitio.

Psal. 75.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quod *seruus est*, vt patet per Philosophum 1. Politic. *qui est gratia alterius*, sicut *Liber est, qui est sui ipsius gratia*; sed esse propter alterum cuiusmodi est seruus, potest esse dupliciter, vel propter alterum finaliter, sicut seruus, qui non lucratur sibi, sed Domino suo; vel propter alterum effectiuè, sicut instrumentum aliquod, etiam insensibile, effectiuè est propter alterum, quia non proprio motu agit, sed solum vt mouetur à principali agente. Quantum ergo ad hunc secundum modum, videlicet, quo ad moueri ab alio effectiuè, tollitur omninò libertas arbitrij, cum non possit ibi esse opus virtutis, sed quantum ad primum modum, quod homo operetur propter alterum finaliter, potest esse ibi opus virtutis, quia propter hoc non tolitur libertas arbitrij. Nam potest seruus lucrari propter dominum finaliter, & tamen hoc facere voluntariè, & electiuè, & ex virtute, sic & in proposito; licèt latria sit seruitus Deo debita, & licèt offerre sacrificia, quæ offert virtus, quæ est latria, sit quid Deo debitum, tamen quia hoc faciens

Seruus, & liber quis dicatur. Arist. 1. Polit. c. 3.

Seruitus potest dici propter alterum dupliciter, vel finaliter, vel effectiuè. primo modo non tollitur libertas à seruitute: sed benè secũdo modo

faciens facit voluntariè, & ex electione, ideo est opus virtutis.

Latria habet vt sit virtus ab actu interiori, sed vt sit determinata, & completa habet ab opere exteriori.

Ad secundum dicendum, quòd licèt virtus habeat quòd sit virtus ex actu interiori, & ex electione, quia omnis virtus est habitus electiuus, tamen potest iste actus interior ex exteriori opere determinati ad virtutem, sicut apparuit in fortitudine, quæ consistit circa opera bellica, quæ sunt opera exteriora, sine quibus actus ille interior electiuus, cùm res postulat, sine eis, idest, sine talibus operationibus bellicis non determinatè completur, quod exigit virtus, quæ est fortitudo: sic etiam iustitia, quæ est, reddere vnicuique quod suum est, non perficitur sine exteriori opere.

Reuerentia quæ exhibetur Deo potest esse virtus, & donum: si vires nostræ mouentur à ratione ad reuerentiã Deo exhibendã, sic dicitur virtus, si autem mouentur à Spiritu Sancto, sic est donũ.

Ad tertium dicendum, quòd, vt supra patuit, dona à virtutibus distinguuntur. Possumus autem, quantùm ad præsens spectat, duplicem differentiam assignare inter dona, & virtutes, quia virtutes sunt quidam motus facti à ratione. Nam hoc est virtus, habitus electiuus in medietate consistens, vt recta ratio iudicabit: Sed dona sunt quidam motus facti à Spiritu Sancto: Et, vt supra diximus, dona nominantur per Spiritum, non quòd donum sit Spiritus Sanctus, vt hic de dono loquimur, sed semper donum est quidam motus factus in viribus nostris à Spiritu Sancto. Ex hac autem prima differentia sequitur secunda, quòd dona sunt perfectiora virtutibus; quod etiam dupliciter esse contingit; primò, quia dona sunt perfectiora virtutibus secundum se, quia perfectius est moueri à Spiritu Sancto, quod fit per dona, quàm moueri à ratione, quod fit per virtutes. Secundò est ibi maior perfectio, quantùm ad subiectum suscipiens talem motionem, quia oportet ipsum subiectum esse perfectius, quod suscipit motionem factam à Spiritu Sancto. Exhibere ergo reuerentiam Deo potest pertinere ad virtutem, & ad donum, aliter tamen, & aliter: Nam pertinebit hoc ad virtutem, prout hoc dictat ratio, & prout ad hoc mouet ratio, quod exhibeatur reuerentia Deo: sed erit hoc donum, & connumerabitur inter dona Spiritus Sancti, prout quodam altiori modo mouemur ad hoc faciendum à Spiritu. Reuerentia ergo, de qua loquuti sumus, potest esse virtus, & donum, aliter tamen, & aliter, vt est per habita manifestum: vt ergo est virtus, erit virtus, quæ est latria, vt autem est donum, est donum Spiritus Sancti.

Pietas dupliciter cõsiderari potest, vel vt est deuotio erga Deũ, imperata à ratione, & sic est virtus vel vt est quædam beneuolentia generalis ad omnes homines causata à Spiritu Sancto, & sic est donum.

Ad quartum dicendum, quòd sicut reuerentia exhibita Deo, vt est imperata à ratione, computatur inter virtutes, & pertinet ad latriam, & vt est motio facta à Spiritu Sancto computatur inter dona, & pertinet ad donum timoris, sic & Pietas, vt consistit in quadam deuotione ad Deum, & vt est imperata à ratione, pertinet ad virtutem, quæ est latria; sed vt pietas dicit quandam beneuolentiam generalem ad omnes homines, factam à Spiritu Sancto, & ex hoc factam altiori modo, quàm vt est imperata à ratione, pertinet ad donum Spiritus Sancti, quod dicitur pietas: semper enim debemus saluare quòd dona sunt altiora virtutibus, sicut motus factus à Spiritu Sancto in viribus nostris est quid altius, quàm motus in talibus viribus factus à ratione.

ARTIC. II.

Vtrum latria sit virtus generalis. Conclusio est negatiua.

D.Thom.2.2.q.81.art.5.Caiet.ibidem, Suarez vbi sup. c.2.4.& 8.D.Bon.in 3.d.9.art.2.q.2.

SECVNDO, dato, quòd latria sit virtus, quæritur Vtrum sit virtus generalis, vel specialis. Et videtur, quòd sit generalis, quia August. 10. de Ciuit. Dei cap. vlt. loquens de Religione: cùm Religio sit quoddam nomen latriæ, ait, *Ita est vniuersalis via liberandæ animæ, quæ non est alia, quàm Religio Christiana*. Religio ergo, quæ est quoddam nomen latriæ, est vniuersalis via liberandæ animæ: ergo non est virtus specialis, sed vniuersalis, vel generalis.

D.P Aug.lo de ciuit. c.vlt.

Præterea. Omne opus virtutis est quoddam nostrum sacrificium: sed sacrificium offerre Deo propriè pertinet ad latriam: ergo ad ipsam pertinet omne opus virtutis,

tis, & per consequens non est virtus specialis, sed generalis.

Præterea. Per omne opus virtutis seruitur Deo, iuxta illud Lucæ 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus:* ergo omne opus virtutis pertinet ad latriam, quæ est seruitus Deo debita.

Luc. 17.

Præterea. Quicunque facit aliquid ad gloriam alicuius, exhibet ei reuerentiam; sed Apost. 1. Corinth. 10. docet, omnia in istis propter gloriam Dei fieri debere: ergo omnia rectè facta, vel omnia opera virtutum ad latriam spectant, per quam exhibetur reuerentia Deo: ergo &c.

1. Cor. 10.

IN CONTRARIVM est, quia virtus generalis non præcipitur aliquo speciali præcepto legis, sed per totam legem; cùm ergo latria præcipiatur speciali præcepto legis, quia præcipitur per primum præceptum legis, vbi mandatur latriam non esse Idolis exhibendam, sed Deo: ergo &c.

Præterea. Illa est specialis virtus, quæ opponitur speciali vitio, propter quod Philosophus in 5. Ethic. probat iustitiam esse specialem virtutem, per hoc, quod opponitur auaritiæ, quæ est speciale vitium: ergo latria est specialis virtus, quia opponitur idololatriæ, quæ est speciale vitium.

Arist. 5. Ethic. c. 6.

RESOLVTIO.

Latria est virtus singularis, quia soli Deo debetur: est specialis formaliter, quia in aliqua ratione speciali, nimirum in oblatione sacrificij facta Deo ob recognitionem propriæ seruitutis, formaliter consistit. Potest nihilominus dici virtus generalis materialiter, ratione actuum, connexionis, concursus, imperij, & electionis.

RESPONDEO, quòd latria potest dici virtus, non solùm specialis, sed etiam singularis. Nam latria est quædam virtus soli Deo debita, sed quodam singulari modo propter sui singularem excellentiam latria exhibet reuerentiam Deo, offerendo sacrificia. Est ergo latria virtus specialis, & etiam singularis, cùm soli Deo debeatur, sed hoc non est incon-

Latria soli Deo debetur.

A ueniens, quòd aliqua sit specialis virtus propter specialem rationem, & propter specialem modum, secundum quem determinatur ad aliquam materiam, & tamen potest habere non solùm aliquem modum, sed etiam plures modos generalitatis. Describunt autem scripta communia quatuor modos generalitatis, quorum primum vocant generalitatem per prædicationem, & hoc modo dicunt, quòd iustitia legalis est generalis, quia prædicatur de omni virtute: dicunt tamen hoc secundùm specialem rationem. Sed hoc

Opinio D. Tho. in 4. sent. d. 5. q. 1. a. 1. vlt. c.

B videtur dicere oppositum in obiecto, quia sicut prædicatum est generale, ita oportet, quòd ratio eius sit generalis: Nam sicut animal prædicatur generaliter de omnibus speciebus animalis, ita ratio ipsius animalis, vel definitio eius, quæ est substantia animata sensibilis, est generalis ad omnes species animalis, & competit cuilibet tali speciei, quia non est animal, secundum quamcunque speciem animalis, quod non sit substantia animata sensibilis. Falsum est etiam, quòd iustitia legalis prædicetur de omni virtute, immò

Opinio præfata refellitur.

Prædicatū generale habet definitionem generalem.

C non prædicatur de aliqua alia virtute, nisi de seipsa; Temperantia enim non est iustitia legalis, nec fortitudo, nec aliqua alia virtus specialis. Immò ipsa iustitia legalis est quædam virtus specialis, nec prædicatur de aliqua alia virtute, nisi de seipsa. Sed fortè hoc mouit Authores præfatę opinionis, vt dicerent iustitiam legalem esse virtutem generalem, & prędicari de omni virtute, quia videbant talem virtutem facere operationem omnium virtutum, secundum quem modum magnanimitas non est virtus specialis, sed

Iustitia legalis non prædicatur de alia virtute, sed de seipsa.

Opinionis prædictæ motiuum.

D generalis, & prędicatur de omni virtute. Cū verò constet id falsum esse, non est tenendum, quòd in hac parte asserit dicta opinio. Dicamus ergo, quòd magnanimitas non solùm facit opus cuiuslibet virtutis, sed etiam facit opus magnum in qualibet virtute, vt patet per Philosophū 4. Ethic. cap. de Magnanimitate. Nec tamen propter hoc est virtus generalis, sed specialis, quia hoc facit sub speciali ratione. Et quia hoc facit sub speciali virtute, ideo non prędicatur de omni virtute, nec est omnis virtus.

Magnanimitas quomodo sit virtus generalis, & prædicetur de omni virtute secundū dictam opinionem.

Magnanimitas facit opus cuiuslibet virtutis & opus magnū in qualibet virtute secūdum Arist. 4. Ethic. cap. de Magnanimitate.

Aduertendum ergo quod temperatus facit

facit opera temperata, & fortis fortia, & sic de alijs. Omnia autem hæc potest facere magnanimitas, seu magnanimus, sed hoc erit aliter, & aliter; nam fortis faciet opera fortia, quia sibi placent talia, opera, temperatus faciet opera temperata; magnanimus autem faciet hæc omnia opera, & etiam omnia opera aliarum virtutum, non quia placent ei talia opera secundùm se, sed quia vult inde habere honorem. Et ideo dicitur magnanimitas operari magnum in omnibus virtutibus, quia longè excellentiori modo facit opera omnium virtutum, quàm faciant ipsæ virtutes. Nam non sufficit magnanimo facere opera temperantiæ eo modo, quo faceret temperantia, sed quia vult inde habere honorem, facit opera temperantiæ excellentiori modo, quàm faceret ipsa temperantia; sufficit enim temperantiæ facere opera talis virtutis, prout requirit talis virtus, sed magnanimus, quia vult inde habere honorem, facit opera temperantiæ, & cuiuslibet alterius virtutis, non solùm, vt saluetur ibi ratio virtutis, sed vt inde consequatur honorem; & ideo facit excellentiori modo, quàm ipsæ virtutes, & hoc modo dicitur magnanimitas operari magnum in omnibus virtutibus, quia facit excellentiori modo opera omnium virtutum, vt indè consequatur honorem. Quod ergo dictum est de magnanimitate respectu omnium virtutum, veritatem habet de iustitia respectu omnium aliarum virtutum. Iustitia enim legalis facit omnia opera virtutum, quia in lege præcipiuntur omnes virtutes. Præcipitur enim, quòd quis non dimittat aciem, nec proijciat clypeum in bello, quod spectat ad fortitudinem: & quòd vnus ciuis non iniurietur alteri in vxore, vel in sorore, vel in aliqua persona coniuncta, quod spectat ad temperantiam, & sic de alijs virtutibus. Iustus ergo legalis facit opera omnium virtutum, sed sub speciali ratione, quia vult implere legem, hęc pręcipientem. Virtutes ergo, vt temperantia, & fortitudo, & virtutes alię faciunt opera sibi conuenientia, quia in talibus operibus operantur, sed iustus legalis facit omnia illa opera, non quia iustus legalis delectetur in talibus, sed quia vult implere legem, opera illa pręci-

Fortis, Temperatus, & Magnanimus, cur sic operentur.

Magnanimus excellentiori modo facit opera temperantiæ, quam temperantia & sic de alijs operibus cæterarum virtutum.

Iustitia legalis facit opera omnium aliarum virtutum, quę in lege præcipiuntur, sub hac speciali ratione, quia vult legem implere.

A pientem. Sicut ergo magnanimus facit omnia opera aliarum virtutum, non quia, vt magnanimus delectetur in eis, sed quia vult inde habere honorem, sic iustus legalis facit opera omnium virtutum, non quia delectetur in eis, sed quia vult legem implere. Quasi ergo est omnino simile, vt ad propositum spectat, de magnanimitate respectu omnium aliarum virtutum, & de iustitia legali respectu omnium aliarum virtutum.

Magnanimitas, & iustitia legalis quomodo conueniãt.

Sicut ergo falsum est dicere, quod magnanimitas sit iustitia generalis per B prędicationem, & quòd prędicetur de omni virtute, sic suo modo falsum est dicere, quòd iustitia legalis sit virtus generalis secundùm prędicationem, & quòd prędicetur de omni virtute; immò sicut magnanimitas est virtus specialis, quia facit opera omnium virtutum sub speciali ratione, quia vult inde habere honorem; sic iustitia legalis est specialis virtus, quia licèt faciat opera omnium virtutum, facit ea tamen sub speciali ratione, videlicet, non quia delectetur in talibus operibus virtutum, sed sub hac speciali ratione, C quia vult implere legem.

Dimisso ergo hoc modo generalitatis, tanquam inconuenienti & incongruo, volumus loqui de alijs modis, generalitatis, etenim non obstante, quòd latria sit virtus specialis, & etiam quodam modo singularis, potest tamen habere quatuor modos generalitatis, qui modi generalitatis etiam possunt competere pluribus virtutibus. Erit ergo generalitas virtutum quatuor modis, vt sit primus modus generalitas actuum, secundus generalitas connexio- D nis, tertius generalitas concursus, quartus generalitas imperij.

Aliquid potest dici generale quatuor modis.

Primus modus generalitatis, vel prima generalitas sic patet, nam pluribus virtutibus competit generalitas actuum, cum plures virtutes agant actus, & opera omnium virtutum, vt posuimus exemplum de iustitia legali, quæ agit generaliter actus, & opera omnium virtutum, quia lex præcipit omnia opera virtutum. Iustitia ergo legalis materialiter, & quantùm ad actus, & ad opera, est omnis virtus, quia agit opera omnium virtutum. Nam, vt diximus, omnia huiusmodi opera præ-

Primus modus generalitatis est ipsorum actuum.

Iustitia legalis materialiter est omnis virtus; nō autem formaliter.

cipit

cipit lex. Tamen formaliter iustitia legalis non est omnis virtus, immò est quædam specialis virtus, & formaliter est distincta ab omni alia virtute, quia sub alia ratione virtutis facit opera propria: & iustitia legalis facit omnia huiusmodi opera, quia virtutes faciunt illa opera, propter seipsa, & quia delectantur in talibus operibus; sed iustitia legalis facit omnia huiusmodi opera, non propter seipsa; sed sub speciali ratione, vt quia vult implere legem, & quia omnia opera virtutum præcipiuntur in lege, sicut dicebatur de magnanimitate, quæ est virtus specialis, & distincta ab alijs virtutibus, tamen quantùm ad factionem operum, est virtus generalis, quia facit opera omnium virtutum, & nihilominus sub speciali ratione, quia facit ea, vt habeat inde honorem: sic etiam iustitia legalis facit opera omnium virtutum, sed ea facit sub speciali ratione, vt impleat legem præcipientem omnia huiusmodi opera: Isto etiam modo possumus dicere, quòd latria est virtus generalis, & potissimè loquendo de latria, quantùm ad illa opera, quæ fiunt ex voto, quæ dicuntur fieri ex latria, prout latria est quædam religio. Nam ideo dicuntur religiosi, quasi religati propter votum, quod vouerunt: & quia omnia virtutum opera possunt cadere sub voto; virtus, quæ est latria, & potissimè, prout reducuntur ad latriam ea, quæ fiunt ex voto, potest agere opera omnium virtutum. Concludamus ergo, & dicamus, quòd omnes virtutes possunt facere opera omnia virtutum, & iustitia legalis, & magnanimitas, & latria, prout est quædam religio, & prout ad eam reducuntur omnia illa, quæ fiunt ex voto, possunt facere omnia huiusmodi opera, sed hoc erit aliter, & aliter, quia omnes virtutes agunt huiusmodi opera, secundùm se, & vt talia opera sunt consona eis, & vt delectantur in ipsis; iustitia autẽ legalis facit omnia huiusmodi opera, non secundùm se, sed sub hac speciali ratione, quia faciendo ea vult implere legem. Magnanimitas etiam facit omnia præfata opera, nec secundùm se, nec vt impleat legem, sed sub hac speciali ratione, quia vult ex omnibus eis habere honorem. Latria autem, vt est religio, & vt agit ex voto,

Latria quemodo dici potest virtus generalis.

Virtutes omnes possunt facere omnia opera virtutũ.

Latria vt est Religio, & vt agit ex voto, potest facere omnia opera aliarum virtutum.

A potest etiam facere omnia opera præhabita, non secundùm se, quia hoc faciunt ipsæ virtutes, nec vt impleat legem, quia non est eadem virtus cum iustitia legali, nec vt habeat inde honorem, quia est virtus distincta à magnanimitate, sed vt impleat ea, ad quæ se obligauit ex voto. Patet ergo ex his omnibus, generalitatem operum posse competere pluribus virtutibus, non obstante, quòd illæ virtutes sint speciales, non generales, quæ prædicentur de omnibus virtutibus, sed distinctæ ab omnibus eis.

B Aduertendum tamen: quòd præter hunc modum generalitatis, quem assignauimus latriæ, quæ potest agere opera omnium virtutum, prout agit ex voto, quia potest ex voto quis se obligare ad omnia opera virtutum; possemus si vellemus assignare latriæ alium modum generalitatis dicentes, quòd latria est virtus generalis, & potest agere opera omnium virtutum, prout omnia illa opera ordinat ad proprium modum, & ad cultum diuinum, & opera omnium virtutum possunt huic cultui deseruire.

Potest aliquis ex voto se obligare ad omnia opera virtutum.

Latria potest etiã dici virtus generalis, quatenus potest omnia opera aliarum virtutũ ad Dei cultum ordinare.

C His itaque prælibatis, restat videre de tribus generalitatibus virtutum, videlicet, de generalitate connexionis, concursus, & imperij. Hæ autem tres generalitates, non solùm pluribus, sed omnibus virtutibus competunt, vt etiam sunt speciales: primò, quia quælibet virtus, etiam specialis, est connexa omnibus virtutibus, nam in esse perfecto omnes virtutes sunt connexę, vt non possit aliquis habere vnam virtutem perfectè, nisi habeat omnes. Secundò, quia, etiam quantùm ad concursum, virtutes omnes habent quandam generalitatem; nam ad actum cuiuslibet virtutis possunt concurrere actus omnium virtutum, non quia sit necessarium, quòd ita sit, sed quia potest sic esse. Ista ergo generalitas concursuum quantùm ad posse sic esse, potest competere cuilibet virtuti. Tertiò, quia omnes virtutes tendunt ad vnum finem, idest, ad Deum; quęlibet enim virtus potest imperare actum cuiuslibet alterius virtutis, vel voluntas perfecta per aliquam virtutem, ad hoc quod fiat melius actus illius virtutis, & vt melius tendat in Deum, tanquam in finem per virtutem illam, potest impe-

Generalitas Connexionis, Concursus, & Imperij.

In esse perfecto omnes virtutes sũt cõnexæ, ita vt nullus possit habere vnã illarũ perfectè nisi habeat omnes.

D

Generalitas concursuũ quantũ ad posse potest cõpetere cuilibet virtuti.

imperare actum cuiuslibet alterius virtutis: vt ponamus exemplum de latria, propter quam sunt motę omnes huiusmodi quęstiones. Ad virtutem enim, quę est latria, spectat secundum se offerre sacrificia Deo in recognitionem illius seruitutis, quę debetur soli Deo. Potest ergo hęc virtus, vel voluntas perfecta per hanc virtutem imperare actum fidei, vt cognoscat illum, cui debet talem seruitutem; potest imperare actum charitatis, vt diligat, & afficiatur ad illum, cui debet huiusmodi seruitutem. Et quod dictum est de virtutibus Theologicis veritatem habet de virtutibus Cardinalibus, & de alijs virtutibus ipsis Cardinalibus annexis, quia potest voluntas per virtutem latrię imperare actum fortitudinis, vt bellet pro eo, cui debet tale seruitium, & sic de alijs virtutibus. Recolligamus ergo quę diximus, quòd cum actum sit de quatuor generalitatibus virtutum, generalitas actuum potest competere pluribus virtutibus. Aliæ autem tres generalitates connexionis, concursus, & imperij possunt competere, & competunt omnibus virtutibus, vt est per habita manifestum.

Voluntas perfecta per virtutē latriæ potest imperare actū fidei, charitatis, & quarumcunque aliarū virtutum moralium.

A B C

His autem quatuor generalitatibus virtutum possumus superaddere generalitatem quintam, quæ propriè competit soli prudentiæ, & hæc est generalitas electionis. Nam ad prudentiam spectat eligere medium generaliter in omnibus virtutibus moralibus; cum omnis virtus moralis sit habitus electiuus in medietate consistens, vt recta ratio iudicabit: Cum ergo ratio sit recta potissimè per prudentiam, ad prudentiam spectabit hæc generalitas, quæ est eligere medium in omnibus virtutibus. Et inde est, quòd cum inuestigamus rationem, quare virtutes sunt connexæ, inter alias rationes assignatur ista, quòd aliæ virtutes non possunt esse sine prudentia, cum ad prudentiam spectet eligere medium in omnibus virtutibus, quia secundum Philosophum 6. Ethicor. *Impossibile est, prudentem esse non entem bonum*. Cum ergo homo sit bonus per virtutes morales, quæ habentem perficiunt, & opus suum bonum reddunt,

Quintus modus generalitatis est generalitas electionis.

Virtus moralis quid sit.

Ad prudentiam spectat eligere medium in omnibus virtutibus.

D

Virtutes aliæ nō possunt esse sine prudentia, nec prudentia sine ipsis.
Arist. 6. Ethic. c. 16.

oportet virtutes esse connexas, quia prudentia non potest esse sine alijs virtutibus, nec aliæ virtutes sine ipsa. Per hæc autem omnia potest patere solutio quæstionis propositæ de latria. Nam, cum quæritur, posito, quòd latria sit virtus, vtrum sit virtus specialis, patet, quòd latria est virtus specialis, & quodammodo singularis, licèt plures generalitates habere possit, sicut & aliæ virtutes sunt speciales, licèt plures generalitates habere possint, & habeant.

Quomodo latria dicatur virtus specialis, singularis, & vniuersalis.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd per religionem Christianam obligamur ex voto ad omnia opera, per quæ possumus salui fieri, vel sine quibus non contingit nos saluos esse. Nam statim cum baptizatus aliquis renunciat Satanæ, & omnibus pompis eius, quod non potest impleri sine operibus omnium virtutum, cum occurrit necessitas operandi huiusmodi opera virtutum. Immò quia semper in Baptismo, nisi præbeamus obicem, infunditur nobis gratia, per quam infunduntur omnes virtutes. Cum ergo Deus infundat in nos omnes virtutes, quando occurrit opportunitas, vel necessitas operandi talia opera, sumus obligati ad operandum ea. Sicut si Rex daret equum militi, obligaretur miles ad equitandum equum illum pro Rege, quoticscunque necessitas, vel opportunitas postularet. Ideò cautè loquitur Augustinus in authoritate prefata, quòd Religio Christiana est vniuersalis via ad saluandam animam, quia in Baptismo, per quem efficimur Christiani, obligamus nos ipsos ad renunciandum operibus malis, & diabolicis, & ad faciendum bona opera Christi: sed non obstante, quòd latria est virtus specialis, prout ea, quæ fiunt per votum reducuntur ad latriam, siue hoc votum sit religionis Christianæ, vt in Baptismo, siue aliter, potest habere, vel habet quandam generalitatem, qua non obstante, ipsa est

In Baptismo semper infunditur gratia in baptizatum, si nō ponat obicem.

Latria potest dici virtus specialis, & generalis secundum diuersas rationes.

virtus specialis, potest etiam sine voto A
competere virtuti latriæ alia generalitas,
modo quo dictum est.

Sacrificium dupliciter sumitur, propriè, vel communiter, seu largè, & metaphoricè: hoc secundo modo omne opus bonum dicitur sacrificiũ: non primo modo.

Ad secundum dicendum, quòd offerre sacrificia pertinet ad latriam; sed cùm dicitur: omne opus bonum est quoddam sacrificium, ibi sacrificium non accipitur propriè, sed largè, & metaphoricè, vt dicatur omne opus bonum quoddam sacrificium, prout per quodlibet opus bonum reconciliamur Deo, cui est sacrificium offerendum.

Seruire Deo cõtingit dupliciter, absolutè, & sic est commune omni virtuti: & sub aliqua ratione speciali, idest offerẽdo ei aliquid in recognitionẽ propriæ seruitutis, & sic spectat solum ad latriam.

Ad tertium dicendum, quòd aliud est
seruire Deo, & aliud exhibere ei aliquid B
in recognitionem propriæ seruitutis, quòd propriè pertinet ad latriam; seruire ergo Deo est commune omni virtuti, seruire Deo hoc modo, offerendo ei aliquid seruitium in recognitionem propriæ seruitutis, est proprium opus latriæ. Argumentum ergo magis arguit oppositum, quàm propositum, quia arguit latriam non esse virtutem generalem, sed specialem, cùm habeat proprium modum seruiendi Deo, sibi sacrificia offerendo.

Opera aliarũ virtutũ, vt fiunt ad laudẽ Dei, spectant ad latriam materialiter, & hoc modo potest dici virtus generalis: dicitur specialis ratione suæ formalitatis.

Ad quartum dicendum, quòd opera C
aliarum virtutum, vt fiunt ad laudem Dei possunt dici fieri à latria materialiter, quia hoc potest dici esse proprium latriæ, offerre quæcunque in recognitionem propriæ seruitutis, & ad laudem, & reuerentiam. Ideo omnia opera, quæ facimus, possumus referre ad laudem Dei, & per illa opera bona recognoscere nos seruos Dei, & assumere ad laudem Dei. Propter quod, licèt illa bona opera possint esse elicita ab alijs virtutibus, materialiter tamen pertinebant ad latriam, prout assumit ea D
ad proprium finem suum, ad laudem scilicet, & reuerentiam Dei.

ARTIC. III.

Vtrum latria sit virtus Theologica. Conclusio est negatiua.

D.Thom.2.2.q.81.ar.5. Caiet. ibidem. Suarez de Relig.tract.1.lib.3.cap.3.D.Bonau. in 3.d.9. art.2.q.3.

ERTIO, dato quòd latria non sit virtus generalis, sed specialis: quæritur, Vtrum sit virtus Theologica. Et videtur, quòd sic. Quia Augustinus in Enchiridio cap. 3. ait: *Si quæratur quonam modo sit colendus Deus? Respondeo, Fide, Spe, & Charitate.* Sed omnes hæ virtutes sunt Theologicæ: ergo latria, qua colitur Deus, virtus Theologica est dicenda.

D.P.Aug.in Enchirid.c. 3.tom.3.

Præterea. Virtus Theologica dicitur, quæ habet Deum pro obiecto, sicut fides, qua creditur Deus trinus, & vnus, & sicut charitas, qua diligitur Deus: sed latria, vt videtur, habet Deum pro obiecto, quia ea colitur Deus: ergo est virtus Theologica.

Præterea. Virtutes Cardinales, & aliæ virtutes morales tenent medium inter superfluum, & diminutum: sed latria non est huiusmodi virtus, cùm Deus non possit nimis coli: ergo non est virtus moralis, sed Theologica.

Præterea. Latria videtur habere eundem modum cum charitate, quia charitatis modus est non habere modum, nonenim potest Deus tantum diligi, quin sit plus diligendus; sic latriæ modus est non habere modum, quia non potest Deus tantùm coli, quin sit magis colendus: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia nulla virtus Theologica habet actum exteriorem, sed interiorem tantùm: nam virtutes Theologicæ sunt tres, Fides, cuius est credere: Spes, cuius est sperare: & Charitas, cuius est diligere, iuxta illud: *Nunc autem manent tria hæc, Spes, Fides, Charitas.* Cùm ergo latria habeat 1.Cor.c.13
actum

actum exteriorem, quia eius est offerre sacrificia Deo: ergo &c.

RESOLVTIO.

Virtutes Theologicæ non habent pro obiecto immediato aliquid exterius, sed ipsum Deum. Virtutes autem Cardinales habent pro obiecto immediato aliquid exterius: cuiusmodi est latria, quæ habet pro immediato obiecto res exteriores, idest sacrificia, quæ offerimus: ideo dicitur virtus Cardinalis: non Theologica.

Virtutum Theologicarũ discrimen ab alijs virtutibus.

RESPONDETVR, quòd virtutes Theologicæ, vt etiam communiter dicitur, in hoc differunt ab alijs virtutibus, quia habet Deum pro obiecto, & fine, sed aliæ virtutes non habent Deum pro obiecto, sed pro fine: Ponamus ergo, quòd Deus præcipiat, fideles bellare contra infideles, sicut in veteri testamento populus Israeliticus, qui erat Dei populus fidelis, & peculiaris, bellabat contra alios, & aliquando mandato eiusdem Dei desistebat à bello, dicente Domino Zacch. 10. *Bellabunt, quia Dominus est cum eis*: Quantumcunque ergo præciperet Deus bellare, propter hoc tamen bellare non pertinet ad virtutem Theologicam, nec est actus elicitus à virtute Theologica, quia actus elicitus ab huiusmodi virtute non est circa aliquid exterius, sed solum est circa Deum, cuiusmodi est fides, cuius actus est credere in Deum, & spes, cuius actus est sperare in Deum, & charitas, cuius actus est diligere Deum. Omnes ergo virtutes Theologicæ habent actus suos circa Deum, sed Augustinus 3. Confession. loquens de Deo, ait: *Tu eras intimior intimo meo*. Deus ergo est magis intimus nobis, quàm intima nostra sint intima nobis. Actus autem circa Deum, cuiusmodi sunt actus virtutum Theologicarum, non sunt actus circa aliquid exterius, sed circa aliquid interius, idest circa Deum, qui est intimior intimo nostro. Et ideo Cantic. 1. cùm dicebat sponsa sponso suo, qui erat verus Deus. *Indica mihi, quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam, &c.* Respondet Christus sponsus, qui erat verus Deus. *Si*

Omnes virtutes morales habent Deum pro fine, sed nõ omnes habent Deum pro obiecto

Zac. c. 10.

Actus eliciti à virtutibus Theologicis non sunt circa aliquid exterius.

D. P. Aug. 3. confess. cap. 8.

Cant. c. 1.

A *ignoras te ò pulcherrima inter mulieres, &c.* quasi dicat. ò sponsa, tu ignoras teipsam, quia non debes quærere me absentem, sed præsentem, non exteriorem, sed interiorem, non extra teipsam, sed in teipsa: quia ego sum interior intimo tuo, & sum intimior tibi, quàm tu ipsa tibi, quia magis facio ad conseruationem tui, quàm facias tu ipsa, ideo meritò dici debeo intimior tibi, quàm tu ipsa tibi. Et quia actus omnium virtutum Theologicarum sunt circa Deum, quia habent pro obiecto, qui est sic intimus nobis.

Non debemus quærere Deũ extra nos ipsos, cùm ipse sit intimior nobis intimo nostro.

B Ideo omnes virtutes elicientes actus exteriores, & circa hæc exteriora non possunt esse Theologicæ. Bellare ergo quantumcunque præciperetur à Deo, quia est circa res exteriores, non potest esse virtutis Theologicæ, sed est virtutis Cardinalis, quia est actus fortitudinis, ad quam spectat exercere opera bellica. sic in proposito, actus latriæ præcipitur in primo mandato legis, vbi præcipitur, latriam non esse exhibendam idolis, sed Deo: Tamen quia latria est circa hæc sacrificia exteriora, quæ offerimus C Deo in recognitionem propriæ seruitutis: latria ergo pro immediato obiecto habet has res exteriores, cuiusmodi sunt sacrificia, quæ offerimus Deo, siue sint panes, siue vinum, siue animalia, vt par turturum, aut duos pullos columbarum, siue sint quæcunque alia, quæ præcipiebantur in lege veteri, & adhuc obseruantur in lege Euangelica, prout talia sunt non cæremonialia, & figuratiua, quia omnia in figura contingebant illis, sed prout sunt moralia, & virtutis expressiua, quia per talia sacrificia exteriora verè exprimimus, & D significamus nos esse seruos Dei. Dicere ergo latriam, quæ est circa hæc exteriora esse virtutem Theologicam, quarum virtutum Theologicarum omnes actus sunt circa interiora, quia sunt circa Deum, qui est intimior nobis, quàm nos nobis, est ignorare vim verbi.

Obiectum virtutum Theologicarum est Deus.

Bellare, vt præcipitur à Deo, non est actus virtutis Theologicæ, sed Cardinalis.

Latria circa quæ propriè versetur & quod nam sit eius proprium obiectum.

Illa sacrificia veteris legis, quæ in lege noua etiã obseruantur: non obseruantur vt cæremonialia, & figuratiua, sed vt moralia, & virtutis expressiua.

Ex his ergo patet solutio ad quæstionem tertio propositam, quia latria non est virtus Theologica, sed Cardinalis: ad quam virtutem verò Cardinalem reducatur, declarabitur in solutione quæstionis quartæ, quæ de hoc specialiter quærit.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum. Cùm dicit Augustinus, quòd Deus colitur fide, & charitate, non sic intelligendum est, quòd cultus diuinus, de quo hic loquimur, qui pertinet ad latriam, eliciatur ab omnibus ijs virtutibus; sed quia huiusmodi virtutes ordinant ad diuinum cultum, vel deseruiunt huiusmodi cultui. Nam ad huiusmodi cultum, quem elicit virtus, quę est latria, deseruit fides, ostendendo cui debetur talis cultus, quia debetur soli Deo, in quem fides credit. Ad huiusmodi autem cultum deseruit spes, per quam speramus in eum, cui debetur talis cultus: Deseruit etiam charitas, per quam diligimus eum, cui debetur talis cultus. Istæ ergo virtutes Theologicæ, Fides, Spes, & Charitas non assumuntur hoc modo, vt eliciunt actum latriæ, & vt se habent ad actum latriæ formaliter, sed vt se habent ad actum latriæ materialiter, videlicet, prout latria vtitur actibus omnium istarum virtutum, non vt eliciuntur ab ea, sed vt materialiter deseruiunt ei; sicut enim magnanimitas potest vti actibus omnium virtutum, non formaliter, vt sunt huiusmodi actus, sed materialiter, prout talia possunt esse materia, ex qua oritur honor, circa quem magnanimitas versatur formaliter; sic latria potest vti actibus virtutum Theologicarum, non secundùm se, & vt eliciunt actus, sed materialiter, prout tales actus, modo quo dictum est, deseruiunt virtuti lattiæ: quia ad hoc potest deseruire fides, ostendendo illum, cui debetur talis cultus: & spes, & charitas possunt etiam huic cultui deseruire, modo quo dictum est; sed hoc est materialiter, prout actus eorum ordinantur materialiter ad talem cultum, non formaliter, & elicitiuè, quia dictæ virtutes Theologicæ eliciunt tales actus exteriores, qui requiruntur ad talem cultum.

Quomodo virtutes Theologicę deseruiunt latria.

Virtutes Theologicę ad actum latriæ potest se habere duobus modis: formaliter, vel materialiter. secundo modo conceditur, primo negatur.

Ad secundum dicendum. Cùm dicitur, colo, vel adoro Deum, quod pertinet ad latriam, quamuis istæ actus videatur transire in Deum, tanquam in A obiectum, tamen ad specificationem virtutis debet videri modus, secundùm quem talis actus refertur in Deum: constat autem, quòd actus latriæ immediatè terminatur ad istas res exteriores, quas assumimus ad exhibendam debitam reuerentiam Deo, & ad ostendendum nos esse seruos Dei: cuiusmodi sunt, vel sacrificia, quæ offerimus Deo, vel genuflexiones, vel prostrationes corporales, per quas exhibemus reuerentiam Deo, & nos esse seruos Dei ostendimus. & quia illud est obiectum virturis proprium, B circa quod propriè versatur virtus, ideo latria, vt est virtus, pro obiecto habet ista exteriora: Tamen, quia hæc omnia facit propter Deum, non pro obiecto, sed pro fine habebit Deum. Est ergo latria virtus, non Theologica, quæ haber Deum pro obiecto, & fine, & quæ non versatur circa hæc exteriora: sed erit virtus moralis, quæ versatur circa hæc exteriora, & quæ non habet Deum pro obiecto, sed pro fine.

Negatur minor argumenti: quia latria nó habet Deú pro immediato obiecto, sed pro fine.

Ad tertium dicendum, quòd superfluum, & diminutum in virtutibus moraC libus, non semper attenditur secundùm quantiatem absolutam, sed secundùm circunstantias, vt fiat ei, cui fieri debet, & eo modo, quo fieri debet, & eo animo, & ea intentione, qua fieri debet. Et propter hoc latria est virtus, non quòd colat Deum plusquam debet, quia Deo, & parentibus non possumus reddere ęquiualens, sed tenet medium quantùm ad circunstantias, & vitia opposita huic virtuti, quæ non tenent huiusmodi medium. quia non exhibet seruitutem Deo, cui debet, sed idolo, cui non debet, & supersti- D tio, quæ posset dici vitium oppositum latriæ, non tenet medium, quia non facit modo quo debet, vel animo, quo debet.

Latriã tenere medium, potest intelligi dupliciter, vel quãtum ad actũ colẽdi Deum vel quãtum ad circũstãtias: nó tenet mediũ primo modo, sed secundo.

Superstitio latriæ opponitur.

Ad quartum dicendum, quòd conuenire aliqualiter in modo cum aliqua virtute, non est esse illam virtutem, & ideo si latria aliqualiter cõnuenit cum modo charitatis, cum quantùm ad excessum non habeat modum, quia non potest Deum colere plusquam debet, sicut charitas non potest plus diligere, quàm debet, tamen latria non est idem, quod charitas, nec est virtus Theologica, quia vir-

Aliud est aliqualiter conuenire, & aliud esse idẽ primum cõceditur de latria respectu charitatis; secundũ negatur, quia formaliter differunt, & realiter.

virtutes Theologicę formaliter, & eliciti- uè loquendo, non habent actus exteriores, sed interiores, latria verò etiam formaliter loquendo, & elicitiuè habet actus exteriores, quia elicit actus circa hęc exteriora sacrificia, per quę seruit Deo, vt est per habita manifestum.

ARTIC. IV.

Ad quam virtutem Cardinalem latria reducatur, vel cui virtuti Cardinali adnectatur, & an reducatur ad iustitiam. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.2.2.q.80 art.vnico. Caiet.ibidem.

VARTO dato, quòd latria sit virtus, & dato, quod sit virtus specialis, & dato etiam, quòd non sit virtus Theologica, Quęritur, ad quam virtutem Cardinalem, vel cui virtuti Cardinali annectatur. Et videtur, quòd non reducatur ad iustitiam, neque annectatur iustitię, de qua magis videtur. Nam iustitia, prout est virtus specialis, & prout est vna de quatuor virtutibus Cardinalibus, consistit in communicatione hominum viuentium secundùm actiuam vitam; sed in hac pręsenti vita, in qua vtimur virtute latrię, non habemus communitatem cum Deo, iuxta illud Daniel. cap. 2. *Exceptis Dijs, quorum non est cum hominibus conuersatio*: ergo nostri ad Deum non potest esse iustitia, cùm inter nos, & ipsum non possit esse conuersatio: latria ergo, quę soli Deo debetur: vt videtur, non pertinet ad iustitiam.

Dan.c.2.

Pręterea. Secundùm Philosophum lib. 5. Ethic. non est propriè iustitia inter dominum, & seruum: quia seruus quicquid est, & quicquid habet, totum est domini, secundùm quem modum nec homines liberi ad seipsum est propriè iustitia, quia homo liber quicquid est, & quicquid habet, totum est sui ipsius; sic etiam nec patris ad filium propriè est iustitia, quia filius, propriè loquendo, est

Arist. 5. Ethic.c.16.

A quędam pars parentis, sed quicquid habet pars, totum est totius, vt non possit inter patrem, & filium esse iustitia: sed Deus hoc triplici modo se habet ad nos, quia est Dominus noster, & pater noster, & est quoddam totum respectu nostri, iuxta illud Deuter. 32. *Nonne ipse est pater tuus, qui possedit te*, sicut totum possidet partem. *Fecit te, & creauit te*. Propter quod est Dominus noster, & Deus noster; nostri ergo ad Dominum non potest esse iustitia, sicut nec filij ad patrem, nec serui ad dominum, nec partis ad to-B tum; latria ergo quę est nostri ad Dominum, quia est seruitus, quam debemus Deo, non est iustitia, nec pars iustitiæ.

Deut.c.32.

Præterea. Iustitia, de qua hic loquimur, consistit in quadam ęqualitate, non solùm secundùm rationem, sed etiam secundùm rem, vt si aliqui duo sic se habeant, quod vnus habeat sex, & alius duo: quia sex & duo sunt octo, & medietas de octo est quatuor, cuilibet dabuntur quatuor, vt fiat iustitia inter eos, & reddatur C vnicuique quod suũ est: sed inter Deum, & nos non potest esse ęqualitas, quia non possumus ei reddere totum, quod sibi debetur: ergo non potest esse ibi iustitia; latria ergo qua colitur Deus, & redditur Deo quod sibi debetur, iustitia dici non debet.

IN CONTRARIVM est, quia reddere debitum est actus iustitiæ: sed latria est cultus Deo debitus: ergo latria, vel est iustitia, vel aliqua pars iustitiæ.

Præterea. In Scriptis communibus habetur, quòd Tullius posuit religionem D speciem iustitiæ; cùm ergo religio sit idem quod latria, vt in prosequendo patebit, consequens est, quòd latria sit species iustitiæ, vel aliqua pars iustitiæ.

D.Tho.2.2. q.81 a.1. Tullius 2. Rethor.pa. 44.circa finem.

RESOLVTIO.

Latriæ virtus ad iustitiam reducitur, quia sicut iustitia est virtus, reddens vnicuique, quod suum est: ita latria reddit Deo reuerentiam, quæ ei debetur. Non est tamen propriè iustitia, tùm quia iustitia consistit in quadam communicatione, & æqualitate, quæ inter

Deum, & nos esse non potest; cùm etiam, quia iustitia est ad alterum, nos autem totum quod sumus, ipsius Dei sumus.

DICENDVM, reduci ad iustitiam, non simpliciter loquendo, quòd latria sit iustitia, sed secundùm aliquem modum, quia habet aliquem modum iustitiæ. Nam cùm duplex sit iustitia legalis, quæ est omnis virtus, non formaliter, sed materialiter; agit enim iustitia legalis opera omnium virtutum, non secundùm se, nec sub hac ratione, vt sunt opera virtutum, sed quia præcipiuntur in lege, & ideo agit omnia talia opera sub hac speciali ratione; quia vult implere legem. Formaliter ergo loquendo, iustitia legalis, vt supra fusius diximus, est virtus distincta ab omnibus alijs virtutibus. Sed dimissa hac iustitia legali, quæ modo, quo dictum est, est virtus generalis, non formaliter, sed materialiter, accipitur alio modo iustitia, vt est virtus specialis, qua redditur vnicuique quod suum est. Latria ergo, qua colitur Deus, & qua exhibetur Deo debita reuerentia, oportet, vt sit quædam iustitia, tamen propriè, & simpliciter loquendo, non debet dici iustitia propter tria. Primò, quia talis iustitia in quadam communicatione consistit, sed Dei ad nos non est communicatio, nec conuersatio, iuxta illud, quod habetur in Daniele: *Dij sunt illi, quorum cum hominibus non est conuersatio*. Secundò, inter nos, & Deum non potest esse iustitia, simpliciter loquendo, quia iustitia sic sumpta in quadam æqualitate consistit. Tertiò, inter Deum, & nos non potest esse talis iustitia, quia huiusmodi iustitia est ad alterum, sed seruus non est quid alterum à domino, sed secundùm se totum est quædam res domini, & specialiter talis domini, de quo loquimur, cuiusmodi est ipse Deus, à quo habemus, quicquid habemus, dicente Apostolo 1. Corinth. 4. *Quid autem habes, quod non accepisti?* Nihil enim habemus, quòd non acceperimus à Deo ipso; totum ergo quod habemus est ipsius Dei; sicut ergo eiusdem ad seipsum non est iustitia, dicente Philosopho: *Nihil potest sibi ipsi iniustum facere*, sic nostri ad Deum, non est propriè iustitia, quia nihil habemus, quod

Iustitia legalis duplex.

Iustitia legalis materialiter est omnis virtus non autem formaliter.

Iustitia vt est virtus specialis reddit vnicuique quod suum est.

Latria propriè loquendo cur non dicatur iustitia.

Daniel. c. 2

1. Cor. c. 4.

Arist. 5. Ethic. c. 19.

A sit nostrum, sed totum est Dei. Si ergo esset iustitia nostri ad Deum, esset quasi iustitia Dei ad Deum. Immò sic per omnem modum omnia nostra sunt Dei, vt si essent annihilata, posset Deus ea reficere, etiam eadem numero, sicut vellet: Simpliciter ergo loquendo nec filij ad patrem est iustitia, quia filius est quædam res patris, nec serui ad dominum est iustitia; est tamen ibi quidam modus iustitiæ, prout dominus reddit seruo, quod sibi debet, quia debet ipsum tueri, defendere, & conseruare: nisi propter offensam B serui, vel propter peccatum serui, faciendo de seruo iustitiam, ipsum destruat, vel ipsum perire permittat. Sic è conuersò, potest esse quidam modus iustitiæ inter seruum, & dominum, quando seruus, etsi non facit totum quod debet respectu domini, quia hoc est impossibile nos reddere totum quod debemus: tamen quando facimus pro Deo quicquid possumus, Deus hoc acceptat. Non est ergo hæc iustitia simpliciter, sed est quidam modus iustitiæ, & potest tale iustum dici iustum dominatiuum, quale est inter Deum, & C seruum.

Nostri ad Deum non est propriè iustitia: nec serui ad dominum, nec filij ad Patrem, licet sit quidam modus iustitiæ.

Iustum dominatiuum quid sit.

RESP. AD ARGVMENTA.

Et per hoc potest patere solutio ad duo prima argumenta, quia arguebant de iusto simpliciter, vel de æqualitate simpliciter, cum idem sit iustum, & æquale. Quod æquale, simpliciter loquendo, inter dominum, & seruum, vel inter nos, & Deum esse non potest.

Argumentũ primũ, & secundũ concludunt de iustitia simpliciter, quæ inter Deũ, & nos esse non potest.

Ad tertium autem, in quo astruitur, nos non posse reddere æquale Deo, vel totum, D quod debemus Deo. Dicendum, quòd modus iustitiæ, qui est filij ad patrem, vel hominis ad Deum non requirit æqualitatem, vt exhibeatur Deo secundum eius dignitatem, sed secundum nostram possibilitatem. Et ideo Philosophus in 8. physic. ait, quòd non in omnibus reddendum est secundum dignitatem, quemadmodum se habet in honoribus, qui ad Deos, & parentes: Nam talibus, scilicet dijs, & parentibus non reddimus honores, vel non honoramus Deum, & parentes secundum eorum dignitatem, à quibus

Reddere Deo æquale dupliciter intelligi potest, vel secundũ eius dignitatem, vel secundũ nostram possibilitatem: Primo modo non possumus: secũdo modo tenemur.

bus habemus esse, & disciplinam, sed secundum nostram possibilitatem.

QVAESTIO SECVNDA PRINCIPALIS.

POSTEA quæritur de secundo principali in hac secunda parte huius nonæ distinctionis, cui sit latria exhibenda. & habet hæc Quæstio Articulos sex.

Primus. Vtrum latia sit exhibenda humanitati Christi.

Secundus. Vtrum imagini Christi sit exhibendus cultus latriæ.

Tertius. Vtrum Crux Christi sit adoranda adoratione latriæ.

Quartus. Vtrum B. Virgini sit latria exhibenda.

Quintus. Vtrum honor latriæ sit exhibendus Sanctis.

Sextus. Vtrum alicui creaturæ possit sine peccato exhiberi honor latriæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum latria sit exhibenda humanitati Christi. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.3.p.q.25.ar.2. Caiet. Medina ibidem. Vasq. disp.95.cap.2. Cabrera disp 1.2.& 3. Ragusa tom.2.disput 38. Argent.in 3.d.9.1. Lychet.d.9.q.1. Scot.ibid. D.Bonau. d.9 q.1, ar.1. Richard. q.1. Durand.q.2.

AD hoc sic proceditur, Viderur, quòd non sit exhibenda latria humanitati Christi; Nam Glossa super Psal. 98. super illo verbo *Adorate scabellum pedum eius* ait; *In Christo terra*, idest caro, quam suscepit de Maria Virgine, *est scabellum pedum eius, quæ sine impietate, à*

Glossa D. P. Augustini in Ps. 98.

A *Verbo Dei assumpta, adoratur*. & subditur in Glossa: *Nemo carnem eius dignè manducat, nisi prius adoret*. & subditur ibidem. *Non illa dico adoratione, quæ latria dicitur, quæ soli Deo debetur, sed illa, quæ dulia dignior est*, idest hyperdulia: ergo secundum hanc Glossam caro Christi, vel humanitas Christi non est adoranda latria, sed est adoranda illa adoratione, quæ est dignior dulia, idest hyperdulia.

Nota, quòd ista Glossæ additio nō reperitur, neq. in antiquis, neq. in recentibus codicibus: illam nihilominus adducit D. Tho. in 4 sent. d.9. q.1.a.2. argum. 1. in ordine.

Præterea. Licèt in Christo non sit distincta persona, quia non est in eo, nisi
B vna persona, est tamen in eo distincta natura, quia est in eo alia, & alia natura. Cum ergo naturæ diuinæ debeatur adoratio latriæ: naturæ ergo humanæ, quæ est alia à natura diuina, debetur alia adorario, & alia reuerentia, quàm latria.

Prærerea. In Christo non solum natura diuina est distincta à natura humana, & vna non prædicatur de alia, quia natura diuina non est natura humana, nec è conuersò, sed etiam natura humana, est alia, & est distincta à persona Verbi, & vna non prædicatur de alia, quia persona Verbi
C bi non est humana natura, nec è conuersò; sed ijs, quæ sunt alia, & alia, & vnum non prædicatur de alio, debetur alia, & alia reuerenria, vel alia, & alia adoratio. Naturę ergo diuinę, & personę Verbi, quia vnum prædicatur de alio, & vnum est aliud, natura enim diuina est persona Verbi, & è conuersò, ideo debetur eis vna adoratio, & vna reuerentia, quę dicitur latria, sed naturę humanę, vel humanitati Verbi, quę est alia res à persona Verbi, & à Deitate Verbi, & vna non prędicatur de alia, quia Deitas Verbi non
D est eius humanitas, nec persona Verbi est sua humanitas, nec è conuersò: Ideo videtur omninò concedendum esse, quòd humanitati Christi, tanquam alij rei, debeatur alia reuerenria, & alia adoratio, quàm latrię, quę debetur personę Verbi, & Deitati eius,

Prętetea. Latria exhibetur in quantum est Deus noster per creationem: cum ergo creare non competat humanitati Christi: ei non erit latria exhibenda.

IN CONTRARIVM est, quia (vt habetur in Symbolo) *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita*

D. Athan. in Symb.

Deus

Deus, & homo vnus est Christus. Deitas A ergo & humanitas ita se habent ad Christum, qui est Deus, & homo, sicut anima rationalis, & caro se habent ad quendam alium hominem, qui est purus homo: sed animę rationali, & carni debetur eadem reuerentia, vt hic de reuerentia loquimur, quia debetur illa reuerenria, quę debetur purę creaturę: ergo humanitati, & Deitati Christi debebitur eadem reuerentia: sed Deitati debetur latria: ergo & humanitati.

D.P. Aug. D.Damasc. Preterea, vt habetur in littera per Io. Damascenum, & per Augustinum, caro B Christi adoranda est adoratione latrię: ergo &c.

RESOLVTIO.

Humanitati Christi secundùm se cultus latriæ non debetur, quia pura creatura tali adoratione adorari nequit, sine mortali culpa. Sed, vt est vnita Dei Filio, latria est adoranda, quia, si Regis purpura, quæ non est ei vnita in vnitatem personæ, eodem honore, quo Rex ipse honoratur; multò magis Christi humanitas, quæ est vnita Dei Filio in vnitatem personæ, ea dem adoratione latriæ adorari debet, qua ipsemet Dei Filius adoratur. C

RESPONDEO: id quod facit dubium in hac quęstione, videtur ex hoc oriri; Nam si esset quęstio de natura diuina, quia vtrumque est quid increatum, tàm natura, quàm persona, nullum haberet dubium, quin personę in tali natura, vel naturę in tali persona, honor latrię deberetur, sed quia humanitas Christi potest dici quędam creatura, & persona D Christi est quid increatum, licèt ipsi personę Christi, quę est quid increatum, debeatur honor latrię, tamen humanitati Christi, quę potest dici quędam creatura, & quędam natura creata, cùm huiusmodi naturam Christus acceperit ex Virgine, non ab eterno, sed ex tempore, ideo non videtur possibile, quòd tali humanitati exhibeatur honor latrię, nisi talis honor exhibeatur ipsi creaturę, quod sine periculo, & sine mortali peccato non videtur posse fieri, vt honor debitus soli

Ratio dubitandi.

Latriæ honor exhiberi secundùm se creaturæ non potest sine mortali peccato.

Deo, exhibeatur alicui creaturę: Sed si considerentur dicta Sanctorum, & Doctorum, posita in littera, omninò cogimur dicere, quòd humanitati Christi debeatur honor latrię: non obstante, quòd talis honor soli Deo sit exhibendus. Nam sicut alius honor debetur Deo, qui est creator noster, & alius creaturę, sic alius honor debetur Regi, & alius honor debetur militi. Si quis ergo adoraret Regem purpura indutum, oporteret, vt illum eundem honorem, & illam eandem reuerentiam exhiberet purpurę, qua esset Rex indutus, quam exhibet Regi, nec de hoc posset puniri. Et si diceretur ei, si tu deberes adorare Regem, non debes adorare purpuram: posset rationabiliter respondere, quòd non adorat purpuram, sed Regem in purpura, vel non adorat purpuram, sed Regem purpuratum, & indutum purpura; sic in proposito, honorem latrię, quę debetur soli Deo, non exhibemus humanitati, vel saltem carni secundùm se, sed exhibemus talem honorem ipsi Deo humanato, vel induto carne, quia adorando Christum, non adoramus Deum nudum, sed Deum carne indutum. Propter quod Damascenus lib. 3. cap. 12. ait de Beata Virgine: *Non genuit nudum hominem, nec nudum Deum, quia genuit hominem Deitati vnitum, & genuit Deum carne vestitum. Talis enim fuit illa vnio*, secundùm Augustinum (vt supra sępe diximus) in 1. de Trin. *quòd Deum fecit hominem, & hominem Deum*. Non ergo adoramus purum hominem, sed hominem Deum, nec adoramus nudum Deum, sed adoramus Deum indutum carne, & quia idem honor, & eadem reuerentia debetur personę Filij Dei, qui est verus Deus, & carni eius, qua est indutus, & quia Dei Filius tanquam verus Deus est adoratione latrię adorandus, ideo carni eius, & humanitati eius, qua est indutus Filius Dei, est adoratio latrię exhibenda. Arguamus ergo per locum à minori. Nam si purpura regis adoratur eadem adoratione, & honoratur eodem honore, quo honoratur Rex ipse, multò magis humanitas Christi, qua est indutus ipse Dei Filius, qui est verus Deus, debet honorari honore latrię, & adoratione latrię adoratur. Nam humanitas

Hoc ipso exemplo vtitur D.P. Aug. serm. 58. de Ver. Dom. Epiphanius in Anchorato Damasc. lib. 3. c. 8. Qui regis purpurã adorat, non adorat purpuram, sed regem in purpura.

D.Damasc. lib. 3. c. 12.

D. P. Aug. lib. 1. de Trin. to. 3.

Cum Christum adoramus, non purũ hominẽ adoramus, sed Deũ carne indutũ.

Argumentũ per locum à minori.

Magis est vnita caro Dei Filio, quàm purpura Regi: si ergo ista adoratur eadē adoratione, qua adoratur Rex, multò magis illa.

nitas Christi magis vnita Dei Filio, quàm purpura, qua indutus est Rex, sit vnita Regi. Nam, vt patet, purpura, qua indutus est Rex non est assumpta in vnitatem personę regis, immo sępè sępius eam deponit Rex, sed humanitas, qua indutus est Filius Dei, assumpta est in vnitatem personę Filij Dei, & postquam eam assumpsit, nunquam eam dimisit Dei Filius, vt ex hoc idem honor, & eadem reuerentia debeatur illi humanitati, qua est indutus Dei Filius, & quæ debetur ipsi Dei Filio; Aliter tamen, & aliter, quia Dei Filio debetur honor, & reuerentia secūdum se, etenim secundum se Dei Filius est verus Deus, cui talis honor, & reuerentia exhibetur, seu debetur, & ex debito exhibetur; sed humanitati Christi exhibetur talis honor, & reuerentia non secundum se, sed prout ea est indutus Filius Dei, qui est verus Deus. Sicut ergo Regi exhibetur honor Regis secundum se, purpuræ autem, qua est indutus Rex, non exhibetur talis honor secundum se, sed prout ea est indutus Rex. Sententia autem omnium istorum potest haberi ex verbis positis in littera huius distinctionis; & ex ijs, quæ habentur ex Glossa ad Galatas cap: 4.

Dei Filio honor latriæ debetur secūdū se humanitati eius, non secūdū se sed vt est vnita Dei Filio.

Gloss. super epist. ad Galat. c. 4.

RESP. AD ARGVMENTA.

Adorationē latriæ deberi humanitati Christi intelligi potest dupliciter, vno modo sm se, & sic negatur; altero modo vt ea est indutus Dei Filius, & sic conceditur & Glos. intelligitur.

Ad primum ergo, cum arguitur, quod humanitati Christi non debetur adoratio latriæ, exponenda est illa Glossa psalterij quòd humanitati Christi non debetur adoratio latriæ secundum se, sed debetur ei talis adoratio, prout ea est indutus Filius Dei; sicut purpuræ secundum se non debetur honor Regis, sed debetur ei talis honor, prout ea est indutus Rex. Si quis ergo inueniret purpuram separatam à Rege, non adoraret eam: sed esset reus mortis, si quis inueniret Regem indutum purpura, & non adoraret eum cum tali purpura, & per consequens, si non adoraret talem purpuram. Aduertendum tamen quòd purpura potest separari à Rege secundum esse, quia potest esse sine Rege, & Rex sine ea, sed humanitas Christi non potest separari à Dei Filio secundum esse, quia postquam Dei Filius assumpsit humanitatem illam, nunquam fuit sine ea, vel sine partibus eius. Dicimus autem sine partibus eius, quia in morte Christi partes humanitatis Christi fuerunt ab inuicem separatæ, quia anima, secundùm quam Dei Filius descendit ad inferna fuit separata à carne, secundùm quam Dei Filius iacuit in sepulchro: sed Dei Filius nunquam fuit separatus, nec ab anima, nec à carne: ergo secundum esse, Dei Filius nunquam fuit separatus ab humanitate, vel à partibus humanitatis: & quamuis Dei Filius nunquam fuerit separatus secundùm esse ab humanitate, vel à partibus eius, potest tamen fieri separatio secundùm considerationem, quia possumus considerare illam humanitatem secundùm se, secundùm quem modum non competit ei adoratio latriæ, vt patuit in solutione principali.

Dei Filius humanitatē assumptā nunquam dimisit, neq; secundum se totam, neq; secundū partes.

Humanitas à Verbo secundū esse, est inseparabilis, potest tamen separari secundum considerationē.

Ad secundum dicendum, quòd adoratio latriæ competit personæ Verbi, & humanitati eius, aliter tamen, & aliter, quia personæ Verbi debetur talis adoratio secundùm se, sed humanitati Verbi debetur talis adoratio, non secundùm se, sed prout ea est indutus Filius Dei, sicut honor Regis debetur Regi secundùm se, at verò purpuræ non debetur honor secundùm se, sed prout ea est indutus Rex.

Respondetur, vt dictū est ad primum.

Ad tertium dicendum, quòd triplex est prędicatio, denominatiua, essentialis, & per identitatem; Omnes autem hæ tres prædicationes inueniuntur in natura diuina respectu personarum ibi existentium; Nam Deitas prædicatur de personis denominatiuè, quia quælibet persona ibi existens dicitur diuina: prędicatur etiam essentialiter, quia quęlibet persona ibi existens est naturaliter, & essentialiter Deus; prædicatur item Deitas de diuinis personis per identitatem, quia quęlibet persona ibi existens est sua Deitas: Omnes autem hi tres modi prędicandi habent suam rationem, & causam: nam Deitas prędicatur de personis ibi existentibus denominatiuè propter alietatem prędicatorum; in diuinis enim sunt duo prędicamenta, substantia, & relatio, vt vult Boetius in suo libro de Trinitate. Deitas ergo est in prędicamento substantiæ, sed persona est in prędicamento relationis, ideo dicitur de diuinis personis, quòd hęc dicuntur relatione, cum

Boet. lib. de Trin.

In diuinis sunt tãtum duo prædicamenta, substantia, & relatio.

Vnũ prædicamentum prædicatur de alio, nisi denominatiuè.

cum sint vnum substantiuè. Et Boetius dicit in suo libro de Trinit. *Substantia continet vnitatem, sed relatio multiplicat Trinitatem*. Persona ergo Patris, vel ipse Pater est in prædicamento relationis; Deitas autem est in prædicamento substantiæ, prout in diuinis sunt duo prædicamenta secundùm Boetium in suo libro de Trinitate: Substantia scilicet, & relatio. Ipsa ergo prædicamentorum pluralitas facit, quod in diuinis accipiatur prædicatio denominatiua. Nam vnum prædicamentum propriè non prædicatur de alio, nisi denominatiuè; substantia enim non est quantitas, nec qualitas, licèt denominatiuè possit dici qualis, vel quanta: Eo ergo modo, quo saluamus in diuinis prædicamentorum pluralitatem, possumus ibi saluare prædicationem denominatiuam.

Triplex prędicatio in diuinis, denominatiua, essentialis & identica.

Deitas non est Pater prædicatione formali, sed idẽtica.

Aduertendum autem, quòd cùm in Deo non ponamus nisi duo prædicamenta, substantiam, & relationem, & secundùm hæc duo prædicamenta saluemus ibi prædicationem denominatiuam, essentialem, & per identitatem, quia Pater est persona diuina quantùm ad prædicationem denominatiuam, est Deus quantum ad prædicationem essentialem, & est Deitas quantùm ad prædicationem per identitatem. Nam Deitas non est pater prædicatione formali, cùm Pater sit in prædicamento relationis, & Deitas sit quid absolutum: sed Deitas est Pater, & è conuersò, prædicatione per identitatem.

Perfectiones omniũ prædicamẽtorũ possunt Deo tribui absque eo, quod in ipso talia prædicamenta ponantur.

Sciendum, quòd sicut in diuinis quantùm ad duo prædicamenta ibi posita, possumus ibi saluare prædicationem denominatiuam, sic possumus ibi saluare huiusmodi prædicationem quantum ad prædicamenta, & quantum ad genera ibi non posita. Cum enim sint decem prædicamenta, & ibi non sint posita nisi duo, oportet esse octo prædicamenta ibi non posita. Verum quia perfectiones omnium generum sunt in Deo secundum illa octo genera, vel prædicamenta ibi non posita possunt accipi perfectiones sine suis generibus, à quibus potest denominari, & denominatur Deus, & quæ denominatiuè possunt prædicari de Deo. Nam, licèt in Deo non sit qualitas, est tamen in eo bo-

A nitas, à qua potest denominari, & dici bonus, quæ bonitas in creaturis potest pertinere ad prædicamentum qualitatis. Et licèt in Deo non sit quantitas, est tamen in eo magnitudo, & potest secundum eam dici, vel denominari magnus. Erit ergo Deus sine qualitate bonus, sine quantitate magnus. Et quod dictum est de quantitate, & qualitate, quæ non ponitur in Deo, veritatem habet de alijs sex generibus, vel prædicamentis, quæ etiam secundum proprietatem generis possunt dici non esse ibi. Habet enim hoc veri-

In Deo non est qualitas, tamẽ denominatur bonus a bonitate, quæ in creaturis est qualitas, & sic de alijs prædicamentis.

Quantitas.

Actio.

B tatem de actione, vt de creare, quod est agere; & quia creatio est actio transiens, cum actio transiens videatur esse propter indigentiam, quod est imperfectionis, debemus dicere, Deum sine indigentia creatorem. Sic, quia præsidere potest pertinere ad prædicamentum situs, quando in vno toto vna pars situatur supra aliam, debemus hanc perfectionem, quę est pręsidere, concedere de Deo sine suo genere, dicendo, Deum esse sine situ pręsidentem, sic etiam, quia ad prædicamentum habitus videtur pertinere hæc perfe-

Deus sine indigentia creator.

Situs.

Habitus.

C ctio, quæ est continere, quia vestis continet vestitum, debemus hanc perfectionem concedere de Deo sine genere, dicendo, ipsum esse sine habitu omnia continentem. Sic quia esse vbique, pertinet ad pręedicamentum Vbi, quod sumitur secundum locum, quia Vbi est circumscriptio corporis à loci circumscriptione præcedens, debemus hanc perfectionem, quę est, esse vbique totum, concedere Deo sine loco, dicendo, ipsum esse sine loco vbique totum. Similiter ad hanc perfectionem, quę est, sempiternitas,

Vbi.

Quando.

Passio.

D quę pertinet ad pręedicamentum Quando, cum pręedicamentum Quando sumatur ex adiacentia temporis, quia hoc est Quando, quod relinquitur ex adiacentia temporis, debemus hanc perfectionem, scilicet sempiternitatem, concedere de Deo sine tempore, dicendo, ipsum esse sine Quando sempiternum. Octauò, & vltimò, pręedicationem pertinentem ad pręedicamentum passionis debemus concedere de Deo sine passione, & motu, dicendo, ipsum sine passione possibilia facere, & sine motu mutabilia. Hoc est ergo quod Augustinus ait lib.

lib. 5. de Trin. cap. 1. *Intelligamus Deum quantum possumus sine qualitate bonum, sine quantitate magnum, sine indigentia creatorem, sine situ præsidentem, sine habitu omnia continentem, sine loco vbique totum, sine tempore sempiternum, sine vlla mutatione mutabilia facientem, nihilq. patientem.*

D. P. Aug. lib. 5. de Trinit. c. 1. t. 1.

Restat ergo dicere de prædicatione vniuoca in diuinis. Sciendum ergo, quòd eo modo, quo saluamus ibi essentiæ vnitatem, & communitatem, quia est vna essentia communis tribus personis, saluamus ibi prædicationem vniuocam, & essentialem. Immò magis est ibi prædicatio vniuoca, & essentialis, quàm sit eiusdem speciei in indiuiduis. Namq; eadem essentia, secundùm speciem, vel eadem species prædicatur de pluribus indiuiduis, non secundùm vnam essentiam realem, sed secundùm vnam essentiam secundùm rationem. Non enim est eadem essentia humanitatis in duabus personis humanis, loquendo de vnitate, vel identitate secundùm rem, sed est talis vnitas, vel identitas secundùm rationem, quia intellectus, vel ratio est, quæ facit vniuersalitatem in rebus, vt potest haberi à Commentatore 3. de Anima.

In Deo est magis prædicatio vniuoca, & essentialis, quam sit eiusdem speciei in indiuiduis.

Auer. 3. de 3. de Anim. com. 18.

Magis ergo vniuocè Pater est essentialiter Deus, & Filius est essentialiter Deus, & Spiritus Sanctus est essentialiter Deus, quàm tres personæ humanæ sint essentialiter homo, quia vna essentia diuina prædicatur de Patre, Filio, & Spiritu Sancto, at vero non vna essentia humana secundùm esse prædicatur de tribus personis humanis, sed prædicatur huiusmodi essentia secundùm intellectum, vel secundùm rationem. Et idcirco probat Aug. 7. de Trin. c. 6. quòd Essentia diuina non se habet ad personam vt genus, quia plures species animalis sunt plura animalia, nec vt species, quia plures personæ humanæ sunt plures homines: sed plures personæ diuinæ, vel etiam omnes tres non sunt plures Dij, sed vnus Deus.

Magis persona diuina est essentialiter Deus, quam persona humana sit essentialiter homo.

D. P. Aug. 7. de Trinit. cap. 6.

Habito quomodo in diuinis potest recipi prædicatio denominatiua, propter prædicamentorum ibi existentium pluralitatem, vel dualitatem, quia ibi sunt duo prædicamenta; & ostenso quomodo in diuinis est prędicatio vniuoca, & es-

A sentialis, propter diuinæ essentiæ communitatem, & vnitatem, quia est ibi diuina essentia vna, & communis tribus personis, leue est ostendere quomodo est ibi prædicatio per identitatem, quia hoc est propter omnimodam simplicitatem, & identitatem ibi existentem, propter quam simplicitatem, & identitatem recipiuntur ibi prędicationes non formales solùm, sed etiam per identitatem; nam hęc est vera: Diuina essentia est Pater, sed hæc non potest esse vera prędicatione formali, quia si prędicatione formali diuina essentia esset Pater, sequeretur, quòd

Prædicatio identica est propter omnimodã simplicitatem.

B diuina essentia diceretur formaliter relatiuè, quod est falsum, cùm diuina essentia sit in prędicamento substantię formaliter, & formaliter Pater sit in prędicamento relationis. Sed quia tanta est in diuinis simplicitas, & propter simplicitatem, tanta est ibi identitas, vt propter huiusmodi identitatem concedatur, quòd essentia est Pater, & è conuersò; est enim essentia Pater, & è conuersò; quia Pater, & essentia non sunt duę res, sed vna, &

C eadem res; & ideo si idem & eadem res prędicatur de seipso, nullum inconueniens potest sequi. Diuina enim essentia non ponit in numerum cum aliqua personarum, nec cum omnibus tribus, quia si hoc concederemus, quòd poneret sic in numerum, non possemus negare in diuinis non esse quaternitatem, nec assere ibi esse Trinitatem tantùm.

Diuina essentia non ponit in numerũ cum aliqua personarum, nec cum omnibus tribus.

Concludamus ergo, & dicamus, quòd omnes tres modi prædicandi possunt concedi in diuinis; modus prędicandi denominatiuè, modus prędicandi vniuocè, &

D essentialiter, & modus prędicandi per identitatem. Quodlibet enim suppositum ibi existens potest dici persona diuina, quę est prędicatio denominatiua, & potest dici Deus vniuocè, & essentialiter cum quolibet alio supposito ibi existente, & potest dici Deitas prędicatione per identitatem. Pater enim est persona diuina, est essentialiter Deus, & est ipsa Deitas modis prçassignatis; & Deitas ipsa est Pater, & è conuersò, non propriè prędicatione formali, sed per identitatem. Sic ergo dicendum est de persona Filij, & de qualibet persona diuina, vt comparatur ad diuinam naturam, vel ad Deitatem.

Sed

Sed quid dicendum est de persona Filij, de qua est hęc pręsens quęstio, vt comparatur ad naturam humanam. Ad quod dici potest, quòd de Dei Filio quantùm ad naturam humanam, saluabimus duos modos prędicandi, scilicet denominatiuè, & essentialiter, siue vniuocè: sed tertium modum per identitatem ibi saluare non possumus. Saluamus enim ibi prędicationem denominatiuam respectu humanę naturæ, quia dicimus, quòd Dei Filius, qui est verus, & perfectus Deus, est humanatus; immò secundùm Damascenum lib. 3. cap. 2. magis propriè dicitur, *In Christo est Deus humanatus, quàm quòd homo sit deificatus*; & quamuis vtrúque posset concedi, si benè considerentur præhabita, quia talis fuit illa vnio, vt Deum fecerit hominem, & hominem Deum, & prout Deum fecit hominem Deus est humanatus, & prout è contra hominem fecit Deum, potest concedi, quòd hoc modo homo est deificatus: & tamen magis propriè dicitur, quòd Deus est humanatus: quia prius fuit Deus, & postea factus est homo, quàm quòd homo sit deificatus: quia non prius fuit homo, & postea factus est Deus. Et fortè Damascenus loco, & cap. pręallegatis per hunc modum concedit Deum humanatum, & negat hominem deificatum. Et sicut in Dei Filio concedimus prędicationem denominatiuam, quia dicimus ipsum esse humanatum, sic possumus ibi concedere prędicationem vniuocam, & essentialem, quòd Christus Dei Filius est vniuocè, & essentialiter homo, cum alijs hominibus, & sicut alij homines: sed prędicationem per identitatem ibi non possumus ponere, nec concedere. Nam licèt respectu naturę diuinę Christus Dei Filius ita sit Deus, quòd est sua Deitas, tamen respectu naturę humanę sic est vniuocè, & essentialiter homo, quòd non est sua humanitas.

Humana natura de Filio Dei denominatiuè, & essentialiter, vel vniuocè prædicatur

D. Damasc. lib. 3. c. 2.

Magis propriè dicitur Deus humanatus, quàm homo deificatus.

Christus est vniuocè, & essentialiter homo cum alijs hominibus.

Notandum autem, quòd Deus denominatur à perfectionibus generum, quę non sunt in ipso, & dicitur sine qualitate bonus, quia bonitas, quę est in eo, non est qualitas, sed est eius substantia; & dicitur sine quantitate magnus, & denominatur à perfectione magnitudinis, quę non est quantitas in eo, sed eius substantia, & sic de perfectionibus alijs, à quibus denominari potest sine suis generibus: sic etiam pater dicitur persona diuina, vel etiam Filius, & Spiritus Sanctus, & denominatur à Deitate, non quòd ista denominatio sit participatiuè, sed essentialiter, quia Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt ipsa Deitas, & ipsa diuina essentia. Dicitur ergo Deus sine qualitate bonus, & sine quantitate magnus, & sic de alijs denominationibus, tamen non dicitur sine relatione Pater, & sine substantia Deus, quia substantia, & relatio sunt ibi secundùm suum genus.

Deus denominatur à perfectionibus generũ, quæ genera non sunt in ipso, tamen dicitur Deus à substãtia, quæ est in ipso, & dicitur Pater à relatione, quæ est in ipso.

Aduertendum ergo, quòd prędicatio denominatiua non omninò opponitur prędicationi essentiali, quia Pater est essentialirer Deus, & tamen est persona diuina, & Sortes est essentialiter homo, & tamen est persona humana; Cùm enim ratio personę inueniatur in Deo, Angelis, & hominibus: ad significandum de qua persona hic loquamur, possumus denominatiuè addere, quòd loquimur de persona diuina, Angelica, & humana.

Prædicatio denominatiua nõ opponitur omninò prædicationi essentiali.

Rursus notandum, multa notabilia dicta esse ad solutionem tertij argumenti, quę non solùm propter solutionem argumenti, sed etiam propter se sunt vtilia, & ideò tacenda non erant. Possumus tamen ex dictis argumentum soluere; Nam licet humanitas sic sit alia, & distincta à persona Verbi, quòd persona Verbi non est sua humanitas: tamen non est sic alia, & distincta, quòd non sit assumpta in vnitatem personę Verbi, ex qua assumptione Verbum Dei Filius factus est homo. Et quia eadem persona est Deus, & homo, & habet in se vtramque naturam, diuinã scilicet & humanã, quia honor, & reuerentia illa debetur personę diuinę, quę vna & eadem est Deus, & homo; ideò ex vnitate personę reuerentia illa, quę debetur Deo, debetur etiam homini, cum eadem persona sit Deus, & homo. Verum quia Dei Filius sic est homo, quòd non est sua humanitas, ideo reuerentia illa, quę dicitur latria non debetur humanitati secundum se præcisè & abstractè sumptę, sed vt est assumpta in vnitatem personę Verbi, ex qua assumptione persona Verbi facta est homo, & est eadem persona Deus, & homo. Homo ergo ille cùm sit Deus, adorandus est

Cur tanta prolixitas in solutione tertij argumenti.

Ex dictis soluitur tertiũ Argumentũ.

Cũ in Christo sit tantùm vna persona in duabus naturis & honor debeatur personæ, ideo humanitati Christi debetur latria non sm se, sed vt est assumpta ad vnitatẽ personæ Verbi

ado-

adoratione latriæ, & humanitas illa, quæ Deum fecit hominem est adoranda adoratione latriæ non secundùm se, sed vt est vnita Deitati, & vt Deum fecit hominem, & hominem Deum.

Et per hoc patere potest solutio ad quartum, quia humanitati in abstracto, & secundùm se non competit creare, sed in concreto, prout illa humanitas Deum fecit hominem, & è conuersò, & ita possumus, & debemus concedere, quòd ei competit creare. Nam verè dicitur de illo homine, constituto in tali esse per humanitatem, quòd creauit stellas. Si enim purpura, quæ non est assumpta in vnitatem personæ Regis, adoratur adoratione Regia, si de ea indutus sit Rex: multò magis humanitas Filij Dei est adoranda latria, & adoratione diuina; cùm de ea sit indutus sic Filius Dei, qui est verus, & perfectus Deus, vt assumpta sit in vnitatem personę eius.

Humanitas in abstracto non competit creare, sed in concreto: & sic debet adorari latria.

ARTICVLVS II.

Vtrum imagini Christi sit exhibendus cultus latriæ. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.q.25.3.p.ar.3.Caiet.Medina ibidem. Cabrera ibid.disp.1.2.& 3.Ioseph. Ragusa tom.2. disp.51.52.& 53.D.Bonauent. in 3.d.9.q.2.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis, dato, quòd humanitati Christi, vel carni Christi sit exhibendus cultus latrię, Vtrum imagini Christi sit exhibendus cultus latrię. Et videtur, quòd imago Christi non solùm non sit adoranda adoratione latrię, sed etiam, vt videtur, nullo modo sit adoranda. Nam, vt habetur Exod. 20. *Non facias tibi imaginem, nec vllam similitudinem*: prohibetur ergo in Lege fieri imaginem, vel

Aegid.super iij. Sent.

A similitudinem, vt pariter non adoretur alicuius imago, vel similitudo; prohibenda est ergo adoratio imaginis Christi, vel cuiuscunque alterius, tanquam illud, quod est contra diuinam legem.

Pręterea. Imago (vt hic de imagine loquimur) non potest esse nisi corporis, cùm ergo honor, vt potest haberi à Philosopho 8. Ethicor. *Sit exhibitio reuerentiæ in signum, & testimonium virtutis*, & cùm virtus, in cuius testimonium exhibetur honor, non sit in corpore, sed in viribus animę, videtur, quòd nec imagini Christi, nec alicui imagini debeatur honor in testimonium virtutis, cùm non in corpore, sed in anima habeat esse virtus.

Arist. 8. Ethic.c 10.

B

Pręterea. In Scripturis diuinis non prohibentur Idololatrię, nisi quia idola sunt opera manuum hominum: cùm ergo imagines Christi sint opera manuum hominum: videtur quòd huiusmodi imagines non sint adorandę.

Pręterea. In cultu diuino non sunt exhibenda, nisi ea, quę per Legem Dei determinantur; sed non inuenitur in sacra pagina nobis esse iniunctum de adoratione imaginum: ergo videtur pręsumptuosum fuisse inducere adorationem imaginum.

C

IN CONTRARIVM est, quia imago, secundum quod huiusmodi semper ducit in illud, cuius est imago: ergo imago Christi ducit in ipsum Christum; sed Christus adorandus est adoratione latrię: ergo imago eius tali adoratione adoranda est.

Pręterea. Honor imaginis ad prototypum, & principale refertur: ergo eadem adoratione, & reuerentia adoranda est imago Christi, & ipse Christus, cuius est imago, & sic idem quod prius.

D

RESOLVTIO.

Imagini Christi, & prototypo, videlicet Christo, propriè, directè, & verè debetur idem honor, & latriæ adoratio, si consideretur imago vt sic. Item ipsa humanitas, eiusq. partes, anima nimirum, & caro Christi, ratione suppositi diuini, cui potissi-

tissima creationis operatio competit, & cui vniuntur, adorandæ quoque sunt, eadem latriæ adoratione. At verò tàm supposito diuino, quàm naturæ ipsi Diuinæ, ratione summæ, & perfectissimæ simplicitatis, atque identitatis, secundùm se, & propter se latriæ adoratio directè, & propriissimè competit.

D. Damasc. lib. 4. c. 8. appellat D. Basiliũ Deiferum, & in diuinis magnum.

RESPONDEO, quòd, vt ait Damascen. lib. 4. cap. 8. & allegat authoritatem Basilij: quem dicit esse Deiferum, B & in diuinis magnum: Honor, qui tribuitur imagini, peruenit ad prototypum, idest, ad id cuius est imago; si ergo ipse Christus, qui respectu suę imaginis est prototypus, adoratur adoratione latrię, quia idem honor debet exhiberi imagini, qui exhibetur suo prototypo, consequens est, quòd imago Christi sit adoranda adoratione latrię. Propter quod communiter dicitur, quòd imago potest dupliciter considerari: vel secundùm se, & materialiter, vt res est, & tunc non debetur ei honor, nisi sicut cuidam lapi- C di, si de lapide facta sit illa imago, vel cuidam ligno, si de ligno facta sit, vel cuidam tabulæ, si sit depicta in tabula. vel consideratur talis imago, non vt res quædam est, idest, vt est quidam lapis, vel quoddam lignum, vel quædam tabula, sed vt est quædam imago, quia, vt patet per Damascenum, & Basilium: honor, qui exhibetur prototypo, est exhibendus suæ imagini, cùm prototypus, idest Christus, de cuius imagine est quęstio mota, honoretur, & adoretur honore, & adoratione latriæ, nulli dubium esse debet, quin & ipsa quoque imago Christi, vel effigies Christi honoranda sit verè, propriè, & directè honore latriæ, & adoranda simul atque eadem adoratione latriæ. Immò ista veritas est sic nota, vt pictores in Ecclesijs Romanis iuxta Christum crucifixum ponant hos versus.

Eadẽ adoratione adoratur imago, & prototypus.

Imago dupliciter cõsiderari potest, vt imago est, & vt res est.

Pictores in ecclesijs Vrbis iuxta effigiem Christi crucifixi ponunt hos versus.

Effigiem Christi pronus, cùm transis adora,
Non tamen effigiem, sed quem designat honora.

A Sic ergo potest patere solutio ad quæstionem propositam. Tamen propter argumentum ibi factum, sciendum, quòd honor, vt supra dicebatur per Philosophum, est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis, & quia virtus non potest esse testimonium honoris, nisi vt manifestatur per opera, nam vt virtus latet in mente, non potest esse testimonium virtutis, sed vt per opera manifestatur, per opera potest esse huiusmodi testimonium: multùm ergo debet esse virtuosa operatio, cui debetur talis, & tantus honor, sicut est honor latrię, qui debetur soli Deo. Dicimus ergo, quòd operatio, siue sit latens, & intrinseca sicut intelligere, siue sit patiens, & extrinseca, sicut est texere, & ędificare, non attribuitur formę, sed supposito, vel personę, per formam: quod potissimè veritatem habet, quando tale est suppositum, & talis est persona, vt vnum non prędicetur de alio, sicut est in proposito, quia suppositum Verbi respectu naturę humanę, (vel accipiendo naturam humanam quantùm ad se totam, sicut est humanitas, vel quantùm ad suas partes, sicut est anima rationalis, & caro,) non est sua humanitas, nec est sua caro, nec sua rationalis anima, si caro, & anima accipiantur propriè. Nam, cùm dicitur Ioannis primo: *Verbum caro factum est*; ibi caro stat pro toto homine; Verbum enim factum est caro, quia factum est homo. Si ergo ex actione virtutis debeatur honor, cùm naturę non sit agere, sed suppositi, loquendo de natura humana, vt hic loquimur, ipsi naturę non debetur honor latrię, ni- D si ratione suppositi. Sicut enim latria competit soli Deo, sic honor ille, qui est latria, tribuendus est solùm propter actionem illam, quę competit soli Deo, huiusmodi autem est actus creationis, qui competit soli Deo. Supposito ergo Verbi, cum habeat in se duas naturas, humanam scilicet, & diuinam, ratione humanę naturæ non debetur latria, sed è conuerso, humanę naturæ debetur latria propter suum suppositum, vel propter ipsam personam Verbi; & non solùm humanæ naturę Christi debetur latria,

Honoris definitio.

Virtus quæ per opera manifestatur, est testimonii honoris.

Io. c. 1.

Agere non est naturæ, sed suppositi.

Supposito diuino ratione humanæ naturæ nõ debetur latria, sed è contra.

latria, propter ipsum suppositum Verbi, sed etiam partibus talis naturæ, carni scilicet, & animæ; quia caro Christi est adoranda adoratione latriæ, vt est eius anima. Vnde Damascenus lib. 3. cap. 8: vult, quòd carni Christi debetur adoratio latriæ, non secundùm se, sed quia vnita est Deitati; sic etiam dicere possumus de anima Christi, quæ adoranda est adoratione latriæ, & etiam de tota humanitate Christi composita ex anima, & carne, quæ adoranda est adoratione latriæ, non propter se, sed quia vnita est Deitati, idest personæ Verbi, quæ est ipsa Deitas. Nam propter simplicitatem in diuinis, abstracta, & concreta prædicantur de personis, persona enim Verbi, & quælibet persona in diuinis non solùm est Deus in concreto, sed etiã est ipsa Deitas in abstracto: quod quidem in humanis veritatem non habet, nec de Christo homine, nec de alio quocunque homine. Nam persona Verbi, vel persona Christi, licèt sit homo, non tamen est humanitas: sic & quilibet alius homo, vt Petrus, aut Ioannes, licèt sit homo, non tamen est humanitas. Ad hanc autem veritatem declarandam, multùm valent illa verba Philosophi in 1. de anima, vbi ait: *Dicere autem irasci animam, simile est, si quis dicit eam texere, vel ædificare*: & subdit: *Melius autem fortasse est non dicere animam non misereri, aut addiscere, aut intelligere, sed hominem anima*, idest per animam. Verum est ergo, quod Damascenus ait lib. 3. cap. 14. *Non est naturæ nasci, sed hypostaseos*. Cùm ergo nasci sit quoddam pati, actio, & passio non attribuitur naturæ, sed supposito, quod potissimè veritatem habet, vt diximus, quando talia sunt suppositum, & natura, vt vnum non prædicetur de alio, sicut diximus de supposito Verbi respectu animæ, & carnis, & respectu humanitatis. Diximus ergo, quòd anima non agit, nec intelligit, sed homo per animam, tanquam per suam formam; & caro non patitur, sed homo patitur per carnem, tanquam per suam materiam; & humanitas non agit, nec patitur, sed homo, siue suum suppositum agit, & patitur per humanitatem, tan-

Abstracta, & côcreta in diuinis præ dicâtur de personis propter summam simplicitatem.

Arist. 1. de Anim. tex. 64.

D. Damasc. lib. 3. c. 14.

A quàm per suam naturam. Ex his autem omnibus concludamus, quòd non naturæ, sed suppositi est actiones agere, & passiones pati, & potissimè loquendo de natura, vt hic loquuti sumus. Illa ergo actio, propter quam in testimonium virtutis, & potentiæ debetur alicui honor latriæ, est actio creationis, & quia solius Dei est creare, soli Deo, per se loquendo, debetur honor latriæ, & quia vnum suppositum est Deus, & homo, oportet, quòd communicent sibi idiomata, vt ea, quæ sunt Dei, attribuantur homini. Nam B verè dictum est, quòd homo ille creauit stellas, quamuis solius Dei sit creare, & verè dictum est, quòd Deus passus est, & mortuus, & sepultus, quamuis hæc Deo non possint competere, vt erat Deus, sed vt erat homo. Ex his autem manifestè apparet quomodo caro Christi, anima Christi, & Humanitas Christi adoranda sunt adoratione latriæ. Nam si potissimè propter creare debetur alicui honor latriç cùm verè ipsi personę Verbi cõpetat creare, verè ei debetur honor latriæ. Animæ ergo Christi, & carni, & humanitati eius C non debebitur honor latriæ, nisi quia omnia ista assumpta sunt in vnitatem personæ Verbi, cui verè competit creare, & verè competit idem honor latriæ.

Actio creationis est illa, propter quam alicui honor latriç debetur propriissimè colligitur. Glos. in Ps. 9

Hæc autem omnia multiplicata sunt propter quoddam argumentum ibi factum de imagine, quia imago non potest esse nisi corporis, cui non competit creare. Sed si propter tale argumentum vellemus arguere, quòd imagini corporis Christi non sit exhibendus honor latriæ, sequitur etiam, quòd nec animæ Christi, nec humanitati sit exhibendus honor latriæ, quia nulli eorum compe- D tit creare: ad quæ omnia patet solutio per iam dicta, quia personæ Verbi propriè, & per se loquendo, debetur honor latriæ, sicut cuilibet alij diuinæ personæ: sed humanitati, carni, & animæ Christi debetur talis honor, non propter se, sed quia omnia ista assumpta sunt in vnitatem personæ Verbi, & Idcirco eodem quoque honore honoranda sunt omnia ista, quo honoratur persona Verbi; & quia imago, non vt res quędam est, sed vt imago est, honoranda est eodem quo-

Caro, anima, & humanitas Christi sunt adoranda adoratione latriæ.

que honore, quo honoratur ille, cuius est imago, si corpus Christi honorandum est honore latrię, non obstante quòd corpus Christi non possit habere imaginem, nisi quantùm ad suum corpus, imago Christi honoranda est honore latrię, quòd declarare volebamus.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum ergo dicendum, quòd ante incarnationem Christi, cùm Deus esset incorporeus, non poterat ei imago poni, iuxta illud Isai. *Cui ergo similem fecistis Deum, aut quam imaginem posuistis*, & etiam (vt communiter dicitur) prohibitum est in veteri Lege, ne imagines fierent ad adorandum, & pręcipuè, quia tunc temporis proni erant homines ad idololattiam; sed postquam Deus factus est homo potest habere imaginem, ratione carnis assumptę, quę simul adoratur cum eo, quantùm ad figuram corporalem, cui potest imago fieri.

Isa.c.40.

Ante incarnationé erant prohibitę Dei imagines, quia Deus non assumpserat corpus; sed post incarnationem, & corporis humanę assumptionem, sunt concessę.

Ad secundum dicendum, quòd propter huiusmodi argumentum multiplicata est principalis solutio quęstionis propositę de imagine. Ad formam ergo arguendi dicendum, quòd honor est exhibitio reuerentię in testimonium virtutis: sed illa virtus, in cuius testimonium exhibetur honor latrię, non est virtus moralis, acquisita ex actibus, vel habita per infusionem gratię, sed est virtus, & potentia creandi, quę non est in anima Christi, nec in corpore, sed est in ipsa persona Verbi, quę est vnus Deus cum Patre, & Spiritu Sancto: Et ideo omnibus tribus personis non debetur nisi vnus talis honor, iuxta illud Damasceni lib. 3. cap. 8. *Omnes tres personæ adorandæ sunt vna adoratione latria*: & in hoc verificatur dictum illius hymni: *Tribus honor vnus*: sicut enim Deus prędicatur de qualibet persona singulariter, & de omnibus non pluraliter, sic virtus illa, per quam debetur honor latrię, quę est virtus creandi, est in qualibet persona singulariter, & in omnibus non pluraliter. Arguit ergo argumentum quòd personę Verbi, in qua est virtus creandi, debetur honor latriæ secundùm se, quia sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit Filio vitam habere in semetipso, quod non esset nisi Filius esset vnus Deus cum Patre, & vna vita creandi cum ipso. Personę ergo Filij debetur honor latrię secundùm se, sicut Patri, & Spiritui Sancto, corpori autem Christi, ad cuius similitudinem facta est imago Christi, non debetur talis honor secundùm se, sed vt omnia ista assumpta sunt in vnitatem personę Christi.

Ecclesia in hymno B. Virg.

Corpori Christi non debetur honor latrię sm̃ se, sed debetur ei, vt assumpto in vnitaté personę Verbi.

Ad tertium dicendum, quòd in cultu diuino prohibentur adorari idola, non solùm, quia sunt opera manuum hominum, sed etiam quia idololatrę credebant in illis esse aliquid numinis, & aliquid Deitatis. Ideo recitat Augustinus 8. de Ciuit. quòd mirabatur Trismegistus, quòd homo poterat facere Deos, & credebat, quòd homo posset facere Deos, per hunc modum, quia poterat applicare, & vnire spiritum aliquem ad corpus, quod est idolum, & quia in illo spiritu erat aliquid numinis, ideo homo poterat facere Deum, quia poterat hoc modo applicare aliquem spiritum, & poterat facere plures, & plures deos, quia poterat hoc modo applicare plures, & plures spiritus. Et hoc ita fortè verificatur dictum Apostoli: *Idolum nihil est in mundo*; nam quod non est vnum, non est, omne enim, quod est, ideo est, quia vnum est; cum ergo ex illo spiritu, & ex illo corpore idoli non fieret aliquod vnum secundum esse, quantùm ad esse, verum est dictum Apostoli: idolum non est in mundo. Sed hoc dictum Trismegisti falsum est ex omni parte; primò quidem, quia ille spiritus creatura erat; non autem creator, vel Deus; Secundò falsum est dictum Trismegisti, quòd homo potest agere spiritum per propriam suam virtutem, quia anima nostra quantum ad suam naturam tenet infimum locum in genere substantiarum separatarum, ideo virtute propria non potest aliquid in aliquã substantiam separatam, vel in aliquem spiritum, sed si hoc potest, hoc est virtute Dei, sicut poterant Apostoli, quibus data fuit potestas calcandi supra omnem virtutem inimici, vt dicitur Luc. 10. & sicut datur aliquibus Sanctis potestas hoc faciendi, vel calcandi: Ideo ergo dicta est

D. P. Aug. 8 de Ciu. c. 5

Quomodo Trismegistus putabat hominé posse facere Deos.

1. Cor. c. 8.

Dictũ Trismegisti exploditur.

Homo propria virtute non potest agere spiritum.

Luc. c. 10.

Idololatria vnde dicatur.

est idololatria, quia latria, quæ debetur A soli Deo, eo quia solus Deus est creator, exhibetur idolo: Falsum est ergo dictum Trismegisti: & ex hoc possumus soluere argumentum totum factum, quia peccat in materia accipiendo falsa; nam falsum est, quod non proprer aliud prohiberentur idola, nisi quia erant opera manuum hominum, immò prohibebantur, quia per ea decipiebantur, qui colebant ea, credens in eis esse aliquid Deitatis, & numinis, cum nihil tale esset ibi.

Maior argumentum est insufficiens, quia prohibebatur idololatria nõ solum quia idola erant opera manuum hominum; sed quia per ea homines decipiebantur, credentes in eis esse aliquid Deitatis, quod est falsum.

Ad quartum dicendum, quòd multa B fuerunt facta per Apostolos, & per illos assumptos à Christo, quę non sunt redacta in scriptis, de quibus, vt communiter dicitur, hoc est vnum, scilicet, de vsu imaginum. Dicitur enim, quòd Lucas depinxit imagines Christi, & Virginis. Et dicitur, quòd Christus suam imaginem Abagaro Regi direxit. Et dicunt aliqui, quòd continetur in Ecclesiastica historia, sed nos perquisiuimus Ecclesiasticam historiam, inuenimus autem ibi epistolam, quam misit Abagarus Rex Christo, & responsionem, quam misit Christus C Regi Abagaro. Nam cum Rex Abagarus peteret, quòd Christus iret ad ciuitatem illam, in qua regnabat, & dimitteret Iudaicam gentem ei ingratam. Respondit Christus, quòd illuc non iret, sed mitteret ad eum vnum de discipulis, qui eum curaret, & missus fuit illuc Taddæus, qui curauit, & conuertit Regem, & gentem suam: sed de imagine Christi, missa Regi Abagaro, non inuenimus, nec dicimus hoc esse falsum, quia multa fiunt, quæ non reperiuntur in scriptis.

Multa fuerunt facta per Apostolos, & alios à Christo assumptos, quæ nõ sũt scripta, & inter hæc cõputatur vsus imaginum.

S. Lucas Euangelista depinxit imagines Christi, & B. Virginis.

Christus suã imaginẽ Regi Abagaro direxit.

Abagarus scripsit ad Christũ epistolam, ad quem Christus respondit.

Iudas Thaddæus missus à Christo ad Regem Abagarum.

Aduertendum tamen; quòd tangitur D communiter triplex ratio, quare bonum fuit introducere vsum imaginum: vt sit vna ratio, instructio laicorum rudium, nam rudes, & laici per picturas, & imagines, quasi per quosdam libros edocentur; vnde dicuntur picturæ libri laicorum & rudium. Secunda ratio potest esse medicina nostra, quia per huiusmodi picturas reducuntur nobis ad memoriam facta Christi, & Sanctorum.

Vsus imaginum vtilis. Imagines sunt rudiũ libri.

Tertia ratio potest esse deuotio nostra, quia excitatur affectus deuotionis nostrę, picturas huiusmodi sæpius intuendo.

Imaginibus Sanctorum ad corda deuotionem excitamur.

Aegid super iij. Sent.

ARTIC. III.

Vtrum Crux Christi sit adoranda adoratione latriæ. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom.3.p.q.25.art. 4. Caiet. Medina ibidem. Cabrera item disput. vnica. Ioseph. Ragusa tom.2.2.disp.54.& 55. D.Bonau. in 4.d.9.q.4.

VLTERIVS dato, quòd non solũ humanitati Christi, sed eiusdem quoque imagini debeatur adoratio latriæ, potest rationabiliter dubitari, qualis adoratio debetur cruci Christi? Et videtur, quòd crux Christi non sit adoranda adoratione latriæ. Nam sicut Christus secundum humanitatem fuit passus in cruce, sic secundum Deitatem dicitur sedere in cœlo, iuxta illud: *Cœlum mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorum*; sed cœlum non est adorandum adoratione latriæ: ergo neque crux. Act.c.7.

Præterea. Res inanimata est indignior homine: sed honor latriæ non est exhibendus nisi ei, quod est super hominem: Cruci ergo quæ est res inanimata, talis honor non est exhibendus.

Præterea. Christus habet maiorem affinitatem ad Beatam Virginem, de qua assumpsit carnem, quàm ad crucem, in qua fuit crucifixus: sed Beatę Virgini non debetur honor latriæ, vt patebit: ergo multò minus talis honor debetur cruci.

IN CONTRARIVM est, quia reliquiæ aliorum Sanctorum honorantur eodem honore, quo honorantur ipsi Sancti. ergo cum crux possit computari inter reliquias Christi debet honorari eodem honore, quo honoratur Christus; sed Christus honoratur honore latriæ: ergo &c.

Reliquiæ Sãctorũ honorandæ eodẽ honore, quo honorantur Sancti.

Præterea. Crux est quædam imago Christi crucifixi: sed imago Christi crucifixi est adoranda latria: ergo &c.

Crux dicitur imago Christi crucifixi.

RESOLVTIO.

Crux, in qua Chriftus pependit, vt res eft, adorari debet hyperdulia ratione contactus membrorum Chrifti: vt autem eft imago Chrifti crucifixi, latria adoranda eft, ficut aliæ cruces, in quibus Chriftus non pependit, quæ non vt res, fed vt imagines funt adorandæ eadem adoratione, qua prototypus, ideft Chriftus crucifixus.

RESPONDETVR, quòd crux Chrifti dupliciter poteft accipi, vel pro illa, in qua pependit, vel pro quacunque alia. Si loquamur de cruce, in qua Chriftus pependit, fic poteft talis crux dupliciter confiderari, vel vt res quædam eft, vel vt imago Chrifti eft, vtroque enim modo debetur ei honor, & reuerentia; Nam ipfis veftibus Sanctorum, quia tetigerunt Sanctos exhibemus reuerentiá: ergo multo magis cruci Chrifti, qui non folùm eft Sanctus, fed Sanctus Sanctorum, iuxta illud Danielis: *Vt impleatur vifio, & prophetia, & vngatur Sanctus Sanctorum*. Secundo poteft confiderari crux illa, in qua pependit Chriftus, non folùm vt res quædam eft, fed vt imago crucifixi, & hoc eft fibi commune cum omnibus alijs crucibus, quia quælibet crux eft imago Chrifti, repræfentans Chriftum extendentem brachia fua in cruce. Primo enim modo crux, in qua pependit Chriftus, debet adorari non adoratione latrię, quia non fuit affumpta in vnitatem perfonæ, fed adoratione duliæ, vel potius hyperduliæ. Nam duæ funt fpecies duliæ, vna quæ debetur cuilibet rei fanctę; cuilibet enim rei fanctæ debetur quædam reuerentia, quæ communi nomine poteft vocari dulia; fed rei fanctæ, vbi inuenitur quædam excellentia fanctitatis tribuenda eft reuerentia in quadam excellentia, Ideo dicta eft talis reuerentia hyperdulia, quafi excellens dulia. Talis autem honor, & reuerentia debet exhiberi tali cruci, in qua pependit Chriftus, quia tetigit rem fic excellenter fanctam; fed illi cruci, in qua pependit, non vt res quędam eft, fed vt imago crucifixi eft, debetur adoratio latriæ, quia idem honor de-

Crux illa, in qua Chriftus pependit, vt res, eft adoratione hyperduliæ: vt imago eft, adoratione latriæ eft adoranda.

Dan.c.9.

Duæ funt duliæ fpecies.

Hyperdulia dicitur quafi excellens dulia.

A betur imagini, & fuo prototypo, vt patet per Damafcenum, & Bafilium, & habetur à Damafceno lib.4.cap.8.

D. Damafc. lib.4.cap.8

Ex his autem patere poteft quid dicendum de alijs crucibus, in quibus non pependit Chriftus; nam talibus crucibus non poteft exhiberi honor, & reuerentia, vt res quædam funt, quia funt ligna, lapides, vel metalla: fed folùm debetur eis talis honor, & reuerentia, vt funt imagines Chrifti crucifixi, quia quælibet habet brachia extenfa, repræfentans Chriftum crucifixum, extendentem fua brachia.

Aliæ cruces in quibus Chriftus nõ pepẽdit, vt res funt, nõ debent adorari, fed tũ vt imagines funt.

B Immo vt plurimùm in crucibus eft picta crucifixi, vel fculpta eft ibi imago crucifixi, vt magis exprefsè fit ibi imago. Talibus ergo non debetur honor, nifi imaginis, qui eft idem cum honore, qui debetur prototypo, & illi, cuius eft imago; talis autem eft honor latriæ, qui debetur foli Deo, nam verè Deus erat ille, qui fuit crucifixus.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd cœlum
C quamuis fit fedes Dei, non tamen eft vnitum Deo in perfona, fed caro Chrifti, quæ fuit in cruce crucifixa, eft vnita Chrifto in perfona, quia caro illa non fecit de fe perfonam, fed fubftentata eft in perfona Verbi, ab æterno in effe conftituta; imò ipfi cœlo non folùm non debetur honor latriæ, Verùm nec debetur ei honor duliæ, vel hyperduliæ, cùm (vt communiter dicitur) non fit tes viua, nam honor duliæ, vel hyperduliæ non debetur nifi rei viuæ, vel propter rem viuam; fi namque adoramus veftes Sancto-
D rum, hoc eft propter res viuas, quia credimus eas viuere, & regnare in cœlis cum Deo.

Cœlum eft fedes Dei, fed non eft Deo vnitũ in perfona: caro autem Chrifti eft Deo vnita in perfona: ideo nõ valet fimilitudo.

Hyperdulia fiue dulia folum rei viuæ, vel propter rẽ viuã exhibetur.

Ad fecundum dicendum, quòd argumentum arguit de cruce, in qua pependit Chriftus, & fic cruci illi, in quantùm eft res quędam, debetur honor, & reuerentia; Nam fi veftibus, quæ tetigerunt Sanctos, debetur honor, & reuerentia, multò magis cruci illi, quę tetigit Sanctum Sanctorum, eft honor in quadam excellentia exhibendus. In hoc ergo habet crux illa excellentiam fupra hominem, quia tetigit hominem Deum, qui creauit hominem,

Ad maiorẽ argumenti dicitur, quòd crux, in qua pepẽdit Chriftus ratione cõtactus membrorũ Chrifti, eft excellentior homine, & fic debetur ei honor: hæc autẽ & alię cruces, vt funt imagines Chrifti crucifixi dicuntur etiã homine excellentiores: & ideo adorandæ.

nem, & fecit seipsum hominem. Sed si loquamur de alijs crucibus, tunc illę sunt adorandę, non vt res quædam sunt, sed vt imagines crucifixi sunt. Et quia idem honor debetur imagini, & suo prototypo, adorandæ sunt adoratione latriæ, sicut & ipse Christus.

Hinc elicitur dari gradus in hyperdulia. Ad tertium dicendum, quòd si comparamus crucem illam, in qua pependit Christus, vt res quædam est, sic non debetur ei tantus honor, quantus debetur Matri; nam licèt crux illa, in qua pependit Christus, vt res quædam est, honoretur honore hyperduliæ, quia tetigit carnem Christi, multò magis tali honore debet honorari Mater, quia de ea, & de purissimis sanguinibus eius fuit assumpta, & formata caro Christi: sed si loquamur de cruce illa, vel de crucibus alijs, vt sunt imagines Christi crucifixi, quia idem honor debetur imagini, & suo prototypo: sicut Christo, qui erat verus Deus, debetur maior honor, quàm suæ Matri, sic non est inconueniens, quòd cruci Christi debeatur maior honor, quàm suæ Matri.

Crux Christi dupliciter considerari potest, vel ratione contactus tantùm, vel ratione contactus, & imaginis: primo modo maiori honore est digna B. Virgo, quàm crux Christi, sed secūdo modo, crux quęlibet præcellit B. Virginem.

C Prædictam sententiam de adoratione Crucis cum hac ipsa responsione ad tertium docuit quoque S. Tomas in 3. d. 9. q. 8. art. 2 questiuncula 4 ferè eisdem verbis, eandem tenet Marsilius q. 8. art. 2 & Henricus Quodlib. 10. q. 6 sed magis recepta est altera, quam in 3. p q. 25. art. 4, idem Angelicus docuit, nimirum adorandā quoque esse adoratione latriæ Crucē in qua Christus pepēdit, ex contactu ad ipsius membra, & ex hoc quòd eius sanguine est perfusa. Concilia verò, præsertim 7. Synodus & Patres tùm ibi, tùm alibi, rationem imaginis, vt præcipuam in adoratione Crucis assignant, quia non solum de illa ipsa Cruce in qua Christus pependit, sed de quacunque diffiniunt.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Beatæ Virgini sit latria exhibenda. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3 p q. 25. ar. 5. Cabrera, Caiet. Medina ibidem. Ioseph. Ragusa tom. 2. disp. 43. & 44. Valquez disp. 100. cap. 1. & 2. D. Bon. in 3. d. 9. q. 3.

VLTERIVS etiam dubitatur, Vtrum Beatæ Virgini sit latria exhibenda. Et videtur, quòd sic: quia secundùm Damascenum *honor Ma-* *B. Damasc.* A *tris refertur ad Filium*: sed Filius est honorandus honore latriæ: ergo & Mater.

Præterea. Mater facta est particeps paris honoris cum Filio, quia dicitur Regina Mundi, & Domina Angelorum, sicuti dicitur Rex mundi, & Dominus Angelorum: ergo debebitur idem honor Matri, & Filio: sed Filio debetur honor latrię; ergo &c.

Pręterea. Augustinus in sermone de Assumptione Beatę Virginis, ait: *Corpus Virginis non est incineratum, quia erat eiusdem naturæ cum corpore Filij*: sed ijs, B quę sunt eiusdem naturæ, debetur idem honor: ergo si corpori Filij, & ipsi Filio debetur honor latriæ, corpori Virginis, & ipsi Virgini debebitur talis honor. *D. w. Aug. in serm. de Assumpt. B. Virg. to. 10.*

IN CONTRARIVM est, quia Virgo est pura creatura; sed latria debetur soli Creatori: ergo non debetur Virgini.

Præterea. Ipsa Virgo adorat Deum latria: non autem competit ei recipere, sed exhibere talem honorem, cùm non possit ei competere create, sed creari; ergo honor latriæ Virgini non est exhibendus.

RESOLVTIO.

B. Virgini latria adoratio non debetur, quia ipsa non est Deus, neque assumpta in vnitatem personæ Filij Dei, vt Christi humanitas neque repræsentat Christum crucifixum, vt crux Christi, quibus duntaxat latria honor tribuitur: sed excellentior dulia, & hyperdulia, quia erat sic sancta, & Filij Dei D *Mater.*

RESPONDEO, quòd latria est honor soli Deo debitus, ideò nulli debetur talis honor, nisi quia est Deus, vel quia assumptum est in vnitatem personæ eius, vel quia repræsentat illum, qui est verus Deus. Primo modo debetur adoratio latriæ personæ Christi, quæ est verus Deus. Secundo modo debetur huiusmodi adoratio humanitati Christi, quæ est assumpta in vnitatem personę eius, qui est verus Deus. Tertio modo debetur adoratio-

ratio latriæ imagini Christi, quæ repræsentat illum, qui est verus Deus: Beatæ autem Virgini, cùm sit persona distincta à Filio, & cùm non possit adorari, vt assumpta in vnitatem personæ Verbi, quia est persona distincta à Verbo, nec etiam adoretur vt imago Christi, qui erat Deus, & homo, non potest dici, quòd sibi debeatur honor latrię, sed dulię, vel hyperdulię: Duliæ quidem, vt erat sic sancta Domina; Hyperdulię verò, quia nõ solùm erat sic sancta, verùm etiam erat Mater Dei. Tamen debemus aduertere, quòd non omnes honores dulię, & hyperdulię sunt ęquales; nam etsi Beata Virgo honoratur honore dulię, sicut alij Sancti, & hyperdulię sicut excellenter Sancti, ipsa tamen est excellentior omnibus excellenter Sanctis.

RESP. AD ARGVMENTA.

Honor Matris refertur ad Filiũ non vt imaginis ad imaginatũ: sed vt personæ humanæ ad personã diuinam.

Ad primum dicendum, quòd honor Matris refertur ad *Filium*, non quia idem sit honor Matris, & Filij, sicut imaginis, & sui prototypi, quia hoc modo nullus honor deberetur Matri, secundùm se, sicut nec hoc modo aliquis honor exhibetur imagini, secundùm se, sed omnis honor, qui exhibetur imagini, exhibetur ratione prototypi; & licèt honor, qui exhibetur Matri, sit propter *Filium*: tamen ex hoc non habetur, quòd Matri Christi debeatur honor latriæ, quia cùm habeat personam distinctam à Christo, oportet, quòd honor ille, qui debetur personę eius, sit alius, & distinctus ab eo, qui debetur personę Christi. Est enim persona Christi verus Deus, & ideo ei debetur honor latriæ; Virgo namque non erat Mater eius in eo quod Deus, sed in eo quod homo, & ideo honor latrię sibi non debetur.

Aliter dicitur Christus Rex mundi, & aliter B. Virgo dicitur mundi Regina: ille est Rex creator, ista non est creatrix, sed mater creatoris, ideo illi, & nõ isti debetur latria.

Ad secundum dicendum, quòd Christus *Filius Virginis* sic est Rex, & Dominus Mundi, quod est creator, qui creauit mundum: Virgo autem non est hoc modo Regina mundi, quòd sit creatrix mundi, sed quia est Mater Creatoris mundi, à qua non accepit naturam diuinam, secundùm quam creauit mundum, sed naturam humanam, secundum quam passus est in mundo.

Ad tertium dicendum, quòd corruptio quę opponitur incinerationi, sicut non fuit facta in carne Christi, quam assumpsit de Virgine, ita piè debemus credere, quòd non fuit facta in Virgine: sed corpus Virginis est associatum carni Christi Dei Filij, in cœlo empyreo. Nam si Christus reuelauit presbytero Luciano corpus B. Stephani, & Gamalielis, vt fieret eis debitus honor, multò magis reuelaret corpus Matris, si esset in terris; & ideo cùm nullus honor fiat sibi, quantùm ad hęc omnia, credendum est ipsum non esse in terris, sed in cœlo cum corpore Filij.

Christus reuelauit Luciano presbytero vt honoraret corpora B. Stephani, & Gamalielis

B. Virginis assumptionẽ cũ corpore glorioso cõmuniter tenẽt Theologi cũ Sanctis Patribus, adeo vt oppositum teneri non possit sine errore: quæ tamen veritas non est de fide, vt contendit Catharinus lib. 4. contra Caietanũ, quia non adest testimoniũ sacræ Scripturæ, neq; Ecclesiæ definitio.

Ad formam autem argumenti, in honore latrię dici debet, quòd licèt caro Christi sit adoranda adoratione latriæ, hoc non est propter se, sed propter personam Verbi, ad cuius vnitatem assumpta est, sed cùm Beata Virgo sit alia persona à persona Filij, sibi honor latrię non potest competere.

ARTIC. V.

Vtrùm honor latriæ sit exhibendus Sanctis. Conclusio est negatiua.

D. Thom. ar. 6. Medina. & Caiet. ibidem. Vasquez ad 3 p. disp. 97. & 98. per totas.

LTERIUS fortè dubitaret aliquis, Vtrum honor latrię sit exhibendus Sanctis. Et videtur, quòd sic, quia latria exhibetur Deo ratione Deitatis; sed Sancti dicuntur quodammodo participes Deitatis, cùm dicantur Dij, iuxta illud, *Ego dixi, Dij estis*. ergo Sanctis, tanquam Dijs est honor latrię exhibendus.

Pręterea. Imago impressa diuinitus est nobilior, quàm illa, quę est facta per homines, sed imagini Christi, quę est facta per homines debetur honor latrię: ergo multò magis hominibus Sanctis debetur honor latrię, in quibus sunt imagines Dei

Dei factę diuinitus, quia homo factus est ad imaginem Dei: ergo &c.

Prętetea. Genefeos 18. de Abraham dicitur: *Tres viros vidit, & vnum adorauit*. vt poteſt patere per Magiſtrum in hiſtorijs, quòd vnum illum virum adorauit adoratione latrię: ergo &c. (Gen. c. 18.)

IN CONTRARIVM eſt, quia habetur Actuum cap. 18. de Paulo, & Barnaba, qui prohibuerunt eos, qui volebant eis ſacrificare: ergo ſacrificium, & honor latrię non eſt exhibendus hominibus, quantumcunque Sanctis. (Act. c. 18.)

Prętetea. Eſther 13. loquitur de Mardocheo, qui noluit adorare Haman, ne honorem Dei videretur ad homines transferre; ergo &c. (Eſther c. 13)

RESOLVTIO.

Sanctis latriæ adoratio non debetur, quia non habent virtutem, & potentiam creandi, propter quam ſoli Deo latria debetur, qui ſolus eſt creator.

RESPONDEO, quòd honor latrię (vt patuit in ſolutione ſecundi argumenti ſecundę quęſtionis) non exhibetur alicui, niſi propter virtutem, & potentiam creandi: vt quia creauit nos Deus, & quod habemus, hoc eſt ab ipſo. & quia nullus homo habet aliquid, quod non acceperit à Deo, ideo debetur ſibi honor latrię; ſecus autem eſt de creatione, & fruitione; ſumus enim creati à Deo, & fruimur ipſo Deo: exiuimus ab eo per creationem, tanquàm ab efficiente, & tendimus in ipſum, tanquam in finem, vt fruamur ipſo; ſed in exitu ab eo per creationem nullus potuit eſſe adiutor, vel coadiutor Dei, quantùm verò ad tendere in ipſum tanquam in finem, vt fruamur eo, poſſunt eſſe homines coadiutores, iuxta illud Apoſtoli: *Coadiutores enim Dei ſumus*. & ideo ſi concedimus, quòd homo fruatur homine in Domino, iuxta illud ad Timot. *Te fruar in Domino*; ſolo Deo eſt fruendum, & poſſumus creatura frui non in ſe, ſed in Domino, vel in Deo, in quantùm iuuat nos, vt fruamur Deo, verùm honor latriæ, qui debetur Deo, nō debet exhiberi ſanctis hominibus, cum talis honor exhibeatur Deo propter creationem, in qua creatione nec ſancti homines, nec vlla creatura potuit eſſe adiutrix Dei. (1. Cor. c. 3. — Ad Philemon. c. 1.)

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd ſancti viri poſſunt eſſe participes Deitatis, vt fruantur Deo, ſed non vt ſint principium noſtri eſſe, vt ſumus per creationem à Deo, & poſſunt eſſe coadiutores Dei, vt fruamur ipſo, ſed non vt per creationem exeamus ab ipſo, & ideo ſi vnus homo poteſt frui alio homine in Deo, non debet honorari honore latriæ cum Deo.

(Sancti eſſe participes Deitatis, bifariã intelligi poteſt, vel vt Deo fruantur, vel vt ſint principium noſtri eſſe, conceditur cum Deo à creatione: primo modo conceditur: ſecundo negatur.)

Ad ſecundum dicendum, quòd non eſt ſimile de imagine naturali, & de imagine artificiali, quia imagini artificiali non debetur aliquis honor ſecundum ſe, propter quod honor, qui exhibetur tali imagini, referendus eſt ad prototypum; Honoratur ergo eodem honore cum ſuo prototypo, & quia Chriſto debetur honor, & adoratio latriæ, ideo imagini Chriſti debetur talis adoratio: ſed imagini naturali, ſicut homo factus eſt naturaliter ad imaginem Dei, quia natura ſua, vel anima ſua, quæ eſt principalior pars naturæ humanæ, facta eſt ad imaginem Dei, tali imagini debetur honor ſecundum ſe, & talis honor non debet eſſe latria, cum nullus homo quantumcunque ſanctus (loquendo de homine puro) fuerit coadiutor Dei in opere creationis, ratione cuius debetur latria.

(Duplex imago, naturalis, & artificialis: prima ſibi ſe eſt capax adorationis, ſed non latriæ: ſecunda ſecundùm ſe non eſt capax adorationis, ſed bene vt imago ei, & ne adoratur eadem adoratione, qua prototypus.)

(Nulla creatura poteſt Deum adiuuare in opere creationis.)

Ad tertium dicendum, quòd illi tres viri, ſecundum quoſdam fuerunt tres Angeli, ſed Angeli non poſſunt apparere in proprijs corporibus, cum ſint incorporei, formant ergo ſibi corpora, in quibus apparent. Sicut ergo vnus carpentarius poteſt facere imagines hominis, ita illi Angeli formauerunt ſibi corpora ad imaginem trium virorum. Ideo Abraham tres vidit, & vnum adorauit, quia in illis tribus viris cognouit, & intellexit Trinitatem, vbi ſunt tres perſonæ, & vnus Deus. Vel poſſumus dicere, vt videtur Magiſter ſentire in hiſtorijs, quòd vnus illorum

(Abrahamin tribus viris qui ei apparuerunt intellexit diuinarū perſonarū Trinitatem.)

Magist. hist. dicit vnum illorũ triũ fuisse Dei Filium, alios duos fuisse Angelos significantes Moysem, & Eliam: si ergo vnũ adorauit latria, patet solũ Deum tali adoratione adorasse.

trium virorum fuit Dei Filius apparens Abrahæ in specie viri, & alij duo viri fuerunt Angeli, quasi comites, & socij eius, vel præcones ipsius, significantes duos præcones, Moysem, & Eliam, quorum vnus, scilicet Moyses, prænunciauit aduentum eius in carnem; alius, scilicet, Elias, præcedet aduentum eius ad iudicium. Ideo Abraham tres vidit, & vnum adorauit, quotum vnus erat Dei Filius, adoratus vera adoratione cum Patre, & Spiritu Sancto, cum quibus est vnus Deus.

ARTIC. VI.

Vtrum alicui creaturæ possit sine peccato exhiberi honor latriæ. Conclusio est negatiua.

VLTERIVS videtur, quòd sine peccato alicui creaturæ potest honor latriæ exhiberi: Nam Apocalip. cap. vltimo legitur, quòd Ioannes voluit adorate Angelum, & prohibitus est ab eo: ergo noluit ipsum adorare dulia, quia talis honor potest exhiberi sanctis hominibus, vel sanctis Angelis: voluit igitur ipsum adorare latria; si ergo hoc esset peccatum, esset peccatum mortale, sed sufficit velle peccare mortaliter, ad hoc, quòd quis peccet mortaliter. Ioannes ergo, volendo hoc, mortaliter peccasset, quod erat impossibile, cum esset confirmatus in gratia: ergo &c.

Apoc. c. vl.

Præterea. Opus semper secundum intentionem est iudicandum: Si igitur appareret malus Angelus in figura Christi, adorans eum adoratione latriæ posset habere bonam intentionem: ergo &c.

Prætetea. Si quis adoraret hostiam non consectatam adoratione lattiæ, credens ipsam esse consecratam, non peccaret, alitet totus pupulus esset in periculo, cum nesciat, an sacerdos dicat verba consecrationis, vel non: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia si illud, quod quis debet in recognitionem dominij domino tempotali, exhibe- A ret alteri quàm suo domino, esset grauiter puniendus: ergo multò magis sumus grauiter puniendi, & peccamus mortaliter, si cultum latriæ, quem debemus soli Deo, alteri exhibeamus.

RESOLVTIO.

Nulli creaturæ debetur latriæ honor, sed soli Creatori, vel creaturæ assumptæ in vnitatem personæ Creatoris propter rationem superius assignatam.

B RESPONDEO, quòd creare, & creari sunt opposita, & quod idem sit creatura, & Creator, secundum se est impossibile. Potest tamen creatura, vel res, & natura creata assumi in vnitatem personæ eius, cuius est creare, sicut fuit humanitas assumpta in vnitatem personæ Filij Dei, qui erat verus Deus: propter quod tali naturę potest exhiberi honor latriæ, non secundum se, quia ei non competit creare, sed vt assumpta est in vnitatem personæ eius, cui competit hoc agere, & cui competit creare. C Adoramus ergo carnem Christi, animam, & humanitatem adoratione latriæ propter personam Filij Dei, ad cuius vnitatem hæc sunt assumpta.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd argumentum peccat in materia, quia assumit falsa, non enim fuit Ioannes prohibitus ab Angelo ne adoraret ipsum, quia voluerit ipsum adorare adoratione latriæ, sed quia D volebat ipsum adorare adoratione duliæ, qui honor poterat exhiberi Angelo sine peccato, quod etiam (vt communiter dicitur) fecit Angelus propter tria, primò ad ostendendam dignitatem ipsius Ioannis, qui multis Angelis dignior erat: secundò ad euitandam speciem Idololatriæ, quia cum appareret ille Angelus in aliquo corpore assumpto, si adorasset illud corpus, fuisset ibi quidam modus idololatriæ. Nam ideo prohibita est idololatria, quia in Idolo, vel aliquo corpore loquebatur spiritus. Tertiò ne hoc faceret fuit prohibitus ad ostendendam digni-

Negatur secunda consequentia argumenti, quia Ioannes voluit adorare Angelum adoratione duliæ, quam recusauit Angelus propter tria.

Idololatria cur prohibita.

gnitatem humanæ naturæ, & iſta videtur ratio magis litteralis, & verior, quia dixit Angelus Ioanni, hoc volenti facere: *Vide ne feceris, conſeruus enim tuus ſum, & fratrum tuorum*. Nam poſtquam Dei Filius non apprehendit Angelos, ſed ſemen Abrahæ, & non aſſumpſit naturam Angelicam, ſed humanam, ex hoc magna dignitas collata eſt toti naturæ humanæ. Propter quod ſi ante incarnationem ſuſtinebant Angeli, vt adorarentur ab hominibus, poſt incarnationem noluit hoc ſubſtinere ille Angelus, qui apparuit Ioanni, vt oſtenderet quanta dignitas collata fuerit humanæ naturæ ex incarnatione Verbi.

Humanæ naturæ dignitas quanta.

Ad ſecundum dicendum, quòd ſi appareret Diabolus in ſpecie Chriſti, non poſſet aliquis adorare eum ſine peccato: nam hoc eſſet res inſolita, & quando inſolita fiunt, cum magna deliberatione debet quilibet ſe ad diuina habere, ideo non debent adorare Diabolū ſic apparentem, niſi multis modis examinetur, an eſſet Chriſtus: *Nam multoties Angelus Sathanæ ſe transfigurat in Angelum lucis*, ſuggerendo homini quod eſt malum ſub ſpecie boni; & ideo *non debemus omni ſpiritui credere*, ſed probare, & diligenter examinare ſpiritus, ideſt ſpirituales motus mentis noſtræ, vtrum ſint ex Deo.

In rebus inſolitis debet homo cum magna cautela ad diuina recurrere, & diligenter examinare veritatem, neque de facili debet omni ſpiritui credere.

2.Cor.c.11

1.Io.c.3.

Ad tertium dicendum, quòd hoſtia conſecrata adoranda eſt adoratione latriæ, quia verè eſt ibi corpus Chriſti, illud idem, quod traxit de Virgine, & quod aſcendit in cœlum, tamen quia non apparet ibi corpus Chriſti ſub propria ſpecie, ſed ſub ſpecie panis, ſemper adoramus eum ſub iſta conditione, ſi eſt ibi corpus Chriſti, verùm non oportet ſemper hanc conditionem exprimere verbis, nec actu cogitare in mente, ſed ſufficit habitualiter hoc habere.

Cum adoramus hoſtiā conſecratā, ſufficit habitualiter habere intentionē ad iſtam conditionē, ſi ibi eſt Chriſti corpus.

A

DISTINCTIONIS IX.

QVAESTIO TERTIA PRINCIPALIS.

Propter quid & quomodo Deo ſit exhibenda adoratio latriæ.

DECLARATO ſecundo, quæritur de tertio, qualiter, & propter quid Deo ſit exhibenda adoratio latriç, quæ habet Articulos tres.

B

Primus eſt Vtrum Deo ſit exhibenda adoratio latriæ propter eius potentiam.

Secundus, Vtrum eadem latria debeatur Patri, Filio, & Spiritui Sancto.

Tertius, Vtrum debeamus exhibere latriam ſecundùm corporales ritus.

ARTIC. I.

C

Vtrum Deo ſit exhibenda adoratio latriæ propter eius potentiam. Concluſio eſt affirmatiua.

AD primum ſic proceditur, videtur, quòd Deo debeatur adoratio latriæ propter eius potentiam: nam dominus dicitur propter potentiam, quam habet coercendi ſubditam creaturam; cum ergo latria ſit virtus debita Deo, videtur, quòd debeatur ei talis ſeruitus ratione ſuæ potentiæ.

Iſta tria argumēta ſuper conclusione, non contra concluſionem. præſentis quæſtionis idem illis Aegidius nō reſpondet.

D

Præterea. Videtur, quòd debeatur ei talis ſeruitus ratione ſuæ ſapientiæ; nam Theos, quod eſt idem quod Deus, habet triplicem interpretationem, vt vult Damaſcen. lib. 1. cap. 12. quia vel dicitur à *Thein*, quod eſt currere, quia Deus ſua prouidentia, quaſi ſuccurrat, & confoueat omnia, vel ab *Aethin*, quod eſt ardere, quia Deus eſt ignis conſumens, vel ardens; vel dicitur à *Theaſtæ*, quod eſt vide-

Nomen Dei quid ſignificet.

videre, quia nihil latet eum, & omnia contemplatur. Cùm ergo hoc pertineat ad sapientiam: videtur, quòd Deo debeatur latria propter eius sapientiam.

Præterea. Videtur, quòd Deo debeatur latria propter eius bonitatem; nam ideo debemus Deo seruire, quia sumus ab ipso; sed secundùm Augustinum, *quia bonus est, sumus*: ergo propter eius bonitatem debemus ei seruitutem, quæ est latria.

RESOLVTIO.

B *Deo latria debetur propter potentiam, sapientiam, & bonitatem, quæ omnia ad creationem requiruntur: potentia vt possit, sapientia, vt sciat, & bonitas, vt velit nos creare, in qua creatione fundatur cultus latriæ.*

RESPONDEO dicendum, quòd cum quæritur, Vtrum debeatur Deo latria propter potentiam, vel propter sapientiam, vel propter bonitatem, dici debet, quòd latria debetur Deo, in quantùm Creator noster est, vt dicit Glossa super Ps. 7. qui incipit: *Domine Deus meus in te speraui, &c.* Vbi dicitur in Glossa. *Est Deus omnium per creationem*, cui debetur latria; ergo propter omnia illa debetur sibi latria, quæ requiruntur ad hoc, vt sit Creator noster; Hæc autem tria sunt Potentia, Sapientia, & Bonitas: nam sine potentia non potuisset nos creare; sine bonitate noluisset nos creare; sine sapientia nesciuisset nos creare. Et ideo dicit Augustinus de Deo: *Quia bonus est, sumus*. Et Dionysius 4. de Diuin. nomin. ait, loquens de Deo, quòd ipse est omnium causa propter bonitatis excessum: ergo propter omnia ista tria, videlicet, propter potentiam, sapientiam, & bonitatem, quæ omnia concurrunt ad creationem nostram, adorandus est Deus latria. Et quia fortè nullus dubitaret, quòd potentia requiritur ad creationem rerum, quia Deus sine potentia creare non posset; & quòd requiritur ibi bonitas, quia est magnæ bonitatis euidens ostensio, quòd voluerit nos creare, bonitatem suam communicando. Verùm quia fortè de sapientia non esset sic notum, vel manifestum, possumus de sapientia specialem

C Glos. super Psal. 7.

Ad creationem requiritur Dei potentia, qua possit, bonitas, qua velit, & sapientia qua sciat nos creare.

D D. Dion. de diuin. nomin.

A rationem adducere. Nam cùm videamus naturam sic ordinatè procedere, & tendere in suos fines, vel in suum finem, oportet, vt dirigatur ab aliquo agente per sapientiam, & intellectum, cum agens naturale non possit esse primum agens, quia non agit nisi motum ab alio. Cùm ergo creatio sit prima actio, & sit actio primi agentis, oportet, vt tale agens agat per sapientiam, & intellectum. Omnia ergo præfata tria concurrunt ad creationem, propter quam Deus est adorandus latria.

ARTIC. II.

Vtrum eadem latria debeatur Patri, Filio, & Spiritui Sancto. Conclusio est affirmatiua.

SECVNDO dubitatur, Vtrum eadem latria debeatur Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Et videtur, quòd non; Nam secundùm fidem debemus dirigi in ea, quæ debemus Deo: sed secundùm fidem est alius articulus de Patre, alius de Filio, alius de Spiritu Sancto: ergo non eadem latria debetur omnibus tribus.

Præterea. Honor debetur personæ agenti. Actio enim non debetur naturæ, sed supposito, vel personæ, iuxta illud Philosophi in 1. de anima: *Non hæc anima, sed homo per animam*, vt habet translatio vetus, *vel homo anima*, vt habet translatio noua, & in idem redit. Homini enim competit agere anima, idest per animam: vult enim Philosophus ibi, quòd ipsum reminisci, ipsum addiscere, & intelligere non competit animæ, sed homini per animam. Cum ergo Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non sint vna, & eadem persona, sed alia, & alia, non debebitur eis vna, & eadem latria.

Arist. 1. de An. tex. 64.

Præterea. Humanitati Christi exhibetur vnus, & idem honor cum Verbo; sed hoc non potest intelligi, quòd sit ratione naturæ, sed ratione personæ Verbi, & sunt

tunc idem quod prius, quia cùm sit alia, & alia persona Patris, & Filij: ergo &c.

D.Damasc. lib.3. c.5.

IN CONTRARIVM est Damascen. lib. 3. cap. 5. qui loquens de Christo, quod est Deus perfectus, & homo perfectus subdit: *Adoramus ipsum vna adoratione cum Patre, & Spiritu Sancto*.

RESOLVTIO.

Quia Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt vnus Deus, vnus Creator, & vnum principium creaturarum, ideo eis vna, & eadem latriæ adoratio debetur.

D.P. Aug. 5. de Trin. c. 13. tom. 3.

RESPONDETVR, quòd cum latria, vt dictum est, debeatur Deo ratione creationis; & secundum August. 5. de Trin. cap. 13. *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt vnus Deus, & vnum principium ad creaturam, non duo, vel tria principia*. & ex hoc debeatur eis adoratio lattiæ ratione creationis, & ratione, qua sunt principium creaturæ, vt planè patuit per Damascen. lib. 3. cap. 8. Hanc veritatem possumus ita declarare, quia non est simile de natura creata, & de natura diuina. Nam natura creata non est suum esse, & secundum se non competit ei subsistere, sed subsistit in ipso supposito. Et quia res sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere, ideo naturæ creatæ, & naturæ, quæ est ipsa forma, non tribuimus quod agat, sed quod sit ratio agendi: suppositum autem est illud, quod per se agit, quia est illud, quod per se habet esse, & per se subsistere, idcirco est id, quod habet per se agere. Anima autem in homine, quæ est ipsa forma, vel ipsa natura, quæ est forma, non intelligit, nec agit, sed homo, vel ipsum suppositum agit, vel intelligit per animam. Sed non sic est de natura diuina, competit enim ei per se subsistere, & per se esse, cum sit ipsum esse, & ideo eidem secundum se competit agere. Vnde Damasc. lib. 3. cap. 13. ait: *Indiuisa sunt opera Trinitatis, quia indiuisa est substantia, & indiuisa est voluntas*. Omnia enim ibi, scilicet in

D Damasc. lib. 3. c. 8.

Naturæ creatæ non competit per se subsistere.

Res sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere.

Naturæ diuinæ cōpetit per se esse, & per se agere.

D Damasc. lib. 3. c. 13.

A diuinis, *præter relationem, transeunt in substantiam*. Virtus ergo, & potentia, per quam creat Deus, est ipsa diuina substantia: & diuina voluntas, cui attribuitur opus creationis, est ipsa diuina substantia, iuxta illud Damascen. lib. 1. cap. 8. *Creatio verè in Dei voluntate opus existens, non est coaterna Deo*. Quod autem in Deo sit idem esse, & subsistere, patet per Augustinum lib. 8. de Trinit. cap. 1. vbi vult, quòd in Deo idem est esse, & subsistere. Quapropter ibidem vult, quòd essentiæ diuinæ competat esse, & B subsistere. Ex quo possumus arguere, ipsi essentiæ diuinæ competere agere, & create. Sicùt ergo Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt vna essentia, ita sunt vnus creator, & non debetur omnibus eis, nisi vna adoratio latriæ.

Esse, & subsistere in Deo sunt idem.

D.P. Aug. 8. de Trin. c. 1. tom. 3.

Aduertendum tamen, quòd licèt sit vna essentia, & vna Deitas in omnibus tribus personis, & ex hoc indiuisa sint eorum opera, cùm non sint plures Creatores, sed vnus Creator, nec plures Dij, sed vnus Deus. Tamen Deitas, vel natura diuina in vnaquaque personarum ven- C dicat sibi alium, & alium modum se habendi: Non possumus autem exemplum sufficiens ponere in creaturis: nihilominus magnam similitudinem habet de eadem aqua, quæ est in fonte, in riuo deriuato à fonte solo; & in stagno deriuato à fonte, & à riuo, & à fonte per riuum. Nam Deitas in Patre est tanquam in fonte. Ideo dicit Dionysius de diuinis nominibus cap. 2. *Pater est fontana Deitatis, Filius autem, & Spiritus Sanctus deigena dignitatis*: & ita oportet dicere de pullulationibus naturæ diuinæ: nam sicut à D fonte pullulat, & oritur riuus, & à fonte, & riuo oritur stagnum; sic à Patre, qui est fontana Deitatis oritur, & gignitur quidam riuus Deitatis, qui est Filius, & à Filio, vel ab huiusmodi fonte, & riuo procedit quoddam stagnum Deitatis, qui est Spiritus Sanctus. Et potest dici Spiritus Sanctus, quòd est stagnum Deitatis, quia ibi sistit, & stat productio diuinarum personarum, vt non sit, vltra Spiritum Sanctum, dare quartam personam in diuinis.

Deitas in vnaquaque personarū sibi vendicat alium, & aliū modum se habendi.

Pater est fons Deitatis, Filius autem, & Spiritus S. deigenæ Deitatis secūdū Dion. 2. de diu. nom.

Aduertendum tamen, quòd istud simile est valdè dissimile, quia aqua prius

Addũcta similitudo est valde dissimilis.

est in fonte, quàm in riuo, & aliquando magis est in fonte, quàm in riuo, vel fortè è conuersò, quia aliquando plus est de aqua in riuo, quàm in fonte: sed in diuinis personis nihil est ibi prius, aut posterius, vel magis, aut minus, sed omnes tres personæ coęternæ sibi sunt, & coæquales. Est enim in diuinis ordo, secundum quem vna persona est ab alia, sed non quòd vna sit prior alia, vel maior, vel minor alia. In hoc ergo stat solutio totius quæstionis quæsitę, quòd sicut tres personæ sunt vnus Deus, vnus creator, vnum principium creaturæ, non duo, vel tria principia, sic omnibus eis non debetur nisi vna adoratio latriæ.

In diuinis est ordo vt ab alio, nō vt post aliud.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd fides innititur nostro modo intelligendi, quem ex sacra Scriptura possumus habere de Deo; & quia Pater non est Deus de Deo, & non est ab alio, habet à se suam Deitatem: Filius autem est Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo vero, vt in Symbolo dicitur: sed Spiritus Sanctus est Deus de Patre, & Filio procedens: ergo propter hunc alium, & alium modum, secundum quem vna Deitas est in pluribus personis, sunt plures articuli Fidei de ipsa Trinitate, sed quia omnes tres personæ sunt vnus Deus, & vnus Creator, cùm ratione creationis debeatur eis honor latriæ, non nisi vna, & eadem latria est tota Trinitas adoranda.

Non est par ratio de articulis fidei & adoratione latriæ: quia illi respiciunt diuersos modos habēdi Deitatē in personis diuinis: ista verò respicit creationē, quæ eadem est respectu omniū personarum diuinarū: sunt enim vnus, & idē creator.

Ad secundum dicendum, quòd vt patuit, secus est de natura creata, quę non est suum esse, nec habet per se esse, nec per se subsistere, ideo agere non attribuitur tali naturę, sed attribuitur ei, in quo subsistit illa natura: propter quod ipsum intelligere non competit formę, vel animę, sed supposito, idest homini, per suam formam, & per suam animā, at verò ipsum creare competit substantię, vel naturę diuinę. Et ideo dicimus, quòd indiuisa sunt opera Trinitatis, quia indiuisa est substantia: Cùm enim subsistere competat naturę diuinę secundum se, vt probat August. 7. de Trin. cap. 4. competit etiam ei secundum se agere, vel creare,

Actionē nō deberi naturæ potest intelligi dupliciter vel de natura creata, & sic conceditur: vel de natura diuina, & sic negatur respectu creationis.

D.P. Aug. 7. de Trin. c. 4. tom. 3.

A & propter vnam substantiam, vel naturam omnes tres personę non sunt, nisi vnus Deus, & vnus Creator, & non debetur eis nisi vna adoratio latrię.

Ad tertium dicendum, quòd humanitati Christi non competit adoratio latrię secundum se, sed vt est assumpta in vnitatem personæ Verbi, & ideo vt separata à Verbo, non competit ei adoratio latriæ, sed duliæ, vel hyperduliæ. Propter quod Damasc. lib. 3. vult, quòd latria non competat carni Christi, nisi prout est vnita

Humanitas Christi vt separata à Verbo non cōpetit latria, sed dulia, vel hyperdulia.

B Deitati. Nam non potest esse vnita personæ diuinæ, nisi sit vnita Deitati, & naturæ diuinæ, cùm quælibet persona diuina sit sua Deitas. Propter quod Damasc. lib. & cap. preallegatis ponit exempla de carbone ignito, quòd homo timet tangere carbonem ignitum, non propter lignum, sed propter ignem copulatum carboni. Sic adoro carnem Christi, & humanitatem eius, non propter se, sed propter Deitatem vnitam carni, & toti humanitati, loquendo de adoratione latriæ, quia adoratio duliæ, vel hyperduliæ debetur humanitati Christi, etiam

C secundum se.

ARTIC. III.

Vtrum debeamus exhibere latriam secundùm corporales ritus. Conclusio est affirmatiua.

Suarez de Relig. tract. 1. lib. 2. per totum.

D
ERTIO quæritur, Vtrum debeamus Deo exhibere latriam secundum corporales ritus. Et videtur, quòd non: quia in veteri Lege, vbi fiebant tales corporales ritus, eramus sub elementis huius mundi seruientes, & quasi sub pœdagogo, sed (vt dicitur ad Galat. 4. *At vbi venit fides, iam non sumus sub pædagogo*, ergo &c. Gal. 4.

Preterea. Vt dicitur Ioannis quarto: *Deus spiritus est, & eos qui adorant eum* Io. 4.

in

in spiritu, & veritate adorare oportet: ergo non debemus eum colere corporalibus actibus, vel genuflexionibus, aut corporalibus vocibus.

Præterea. Deus est vbique: ergo non debemus adorare eùm magis ad Orientem, quàm ad aliam partem.

IN CONTRARIVM est: quia omnia habemus à Deo, animam, & corpus, & res exteriores: ergo secundùm omnia debemus eum recognoscere tanquam Deum.

RESOLVTIO.

Cum Deus sit spiritus, debemus eum in spiritu, & veritate adorare: & quia quod fit secundùm rectam rationem, in spiritu, & veritate fieri dicitur; & recta ratio dictat, vt omnia, quæ habemus, referamus ad Deum; ideo cùm habeamus animam, corpus, & bona exteriora, dictat recta ratio, vt Deum anima diligamus; corpore cantando, genuflectendo, & nos ad terram prosternendo, eidem seruiamus; bonis denique externis ei luminaria, & aliasoblationes offeramus.

RESPONDETVR, quòd, vt in arguendo dicebatur. *Deus spiritus est, & in spiritu, & veritate oportet eum adorare, & Pater tales adoratores quærit, qui in spiritu, & veritate adorent eum.* Sed, vt patet, mens nostra, ratio nostra, vel anima rationalis nostra est quidam spiritus. Verùm, quia ratio nostra potest errare, propter quod non sufficit, vt ratio illud dictet, ad hoc, vt fiat, sed oportet, quod illa ratio sit recta, & vera. Quicquid ergo facimus secundùm rationem rectam, potest illud dici fieri in spiritu, & veritate: Fit enim illud in spiritu, quia fit secundùm rationem, & fit in veritate, quia fit secundum rationem rectam. Et ideo Philosophus definiens virtutem ait: *Virtus est habitus electiuus in medietate consistens, prout recta ratio iudicabit.* Cùm ergo latria sit quædam virtus, debemus adorare Deum adoratione latriæ omni modo, quo recta ratio iudicabit; cùm ergo omnia bona nostra, animam, & corpus, & res exteriores habeamus à Deo, dictat recta ratio, vt secundùm omnia ista adoremus Deum, & colamus ipsum; colimus enim ipsum, & adoramus secundùm animam habendo ad ipsum deuotionem, & reuerentiam, & dilectionem. Quia enim Deus dedit nobis animã rationalem, per quam diligimus, & reueremur ipsum, debemus ex hoc in specialem deuotionem, & reuerentiam assurgere erga Deum; potest autem vna virtus vti actu alterius virtutis; Nam moralia consequuntur speciem ex fine, dicente Philosopho: *Qui furatur, vt mæchetur, non est fur, sed mæchus.* fur enim ordinans furtum suum ad hunc finem, qui est mœchari, non est fur, sed mœchus, quod non esset, nisi moralia traherent speciem ex fine. Formalis ergo ratio, dans speciem actui morali, est ipse finis; licet ergo virtutis fortitudinis sit agere fortia, tamen si quis agit fortia, non quia sibi placeant talia opera, sed ad hunc finem, vt habeat inde honorem, non est dicendus fortis, sed magnanimus. Illud ergo verbum Augustini in Enchiridio, *Fide, Spe, & Charitate colitur Deus,* non est intelligendum formaliter, & elicitiuè, sed quia latria, quæ est cultus diuinus, vtitur actibus omnium istarum virtutum ad hunc finem, vt per huiusmodi actus colat Deum, & cognoscamus per tales actus nos esse seruos Dei, quia habemus illos actus, vel illa opera à Deo, vt semper recurramus ad dictum Apostoli, *Nihil habemus, quod non accepimus à Deo;* sed sicut quia habemus animam à Deo, debemus in specialem dilectionem assurgere erga Deum, quia hoc fiet per animam: sic quia corpus habemus à Deo, dictat spiritus, & veritas, idest recta ratio, vt etiam de corpore nostro seruiamus ipsi Deo; hoc autem erit, vel corporaliter cantando, vel genuflectendo, & nos ad terram prostrando. Tertiò, quia habemus quoq; bona exteriora à Deo, dictat ratio recta, vt etiam de illis seruiamus Deo offerendo ei luminaria, vel alia bona exteriora.

[Margin notes: Io. c. 4. — Quicquid fit secundùm rationem rectam potest dici fieri in spiritu, & veritate. — Arist. 6. Ethic. c. 18. — Vna virtus potest vti actu alterius virtutis. — Formalis ratio dans speciem actui morali est finis. — D. P. Aug. in Enchirid. tom. 3. — 1. Cor. c. 4.]

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd illi corporales ritus, qui fiebant in Lege veteri,

Sacramēta sunt vasa gratiæ.

non exhibebant gratiam ex opere operato, sed solùm ex opere operantis, prout aliquis deuotè, & reuerenter se habebat ad illos ritus; & ideo illa sacramenta dicebantur elementa egena: sed sacramenta nostra dicuntur vasa gratię, quia etiam ex opere operato conferunt gratiam. Nam si quis baptizaret aliquem puerum ante rationis vsum, dato, quòd nullam deuotionem habeat, in eo quòd facit, dum modò baptizaret in forma Ecclesię, dato etiam, quòd non benè, vel plenè crederet, & si crederet Baptismum nihil esse, dum tamen baptizaret in forma Ecclesię, & intenderet facere illud, quod facit Ecclesia, quamuis credat hoc nihil esse, baptizatus esset ille puer, & acciperet gratiam baptismalem. Et ideo dicuntur nostra sacramenta vasa gratię, quia non solùm ex opere operantis, sed etiam ex opere operato continent gratiam.

Sacramēta veteris legis conferebat gratiā ex opere operantis: sacramēta verò nouæ legis ex opere operato

Hæreticus, vel infidelis baptizās in forma Ecclesiæ cōsueta, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, cōficeret sacramentū, & verè baptizaret.

In Ecclesia ergo Euangelica nō sunt despiciēdi corporales ritus, vt corporalis baptismus aquę, accedente verbo ad huiusmodi baptismum. Illud autem verbum est forma data ab Ecclesia, videlicet, *Ego te baptizo, &c.* quo verbo dicit August. super Ioannem. ***Accedens verbum ad elementum, fit Sacramentum.*** Propter quod non est contra nos dictum Apostoli, quia loquitur ibi de illis corporalibus ritibus factis in veteri Lege, non loquitur autem de adoratione latriæ, Vtrum debeat fieri secundùm aliquos corporales actus, quia debemus secundùm corpus seruire Deo, cùm non solùm animam, sed etiam corpus habeamus à Deo, secundum quem modum etiam de rebus exterioribus debemus honorare Deum, & seruire Deo, quia etiam illa habemus à Deo.

Apostolus in adducta authoritate nō loquitur de adoratione latriæ, sed de quibusdam ritibus corporalibus factis in veteri lege.

Ad secundum patet solutio per iam dicta in principali solutione, quia in spiritu, & veritate adoramus Deum, dum quæcūque facimus, dictante recta ratione adorandi Deum, & quia recta ratio dictat, quòd cùm animam, & corpus, & bona exteriora habeamus à Deo, secundùm omnia ista debemus seruire Deo, & recognoscere nos esse seruos Dei.

Quando facimus aliquid dictante recta ratione, adorando Deū, illa adoratio dicitur facta in spiritu, & veritate, etiam si sit actio corporalis.

Ad tertium dicendum, quòd quamuis Deus sit vbique, statuit tamen Ecclesia, vt sacramentum Missæ offeratur Deo versus Orientem, propter rationes multas. Et sit prima ratio, quòd sicut ab Oriente venit lumen corporale, sic à Deo in nobis est lumen spirituale. Secunda ratio esse potest, quia pars illa Orientis est nobilior pars mundi, vnde venit motus cœli; propter quod secundùm Philosophū in lib. de Cœlo, & Mundo, ***Oriens dicitur pars dextra in vniuerso***, & ideo pars nobilior. Adoramus ergo versus nobiliorem partem ad significandum, quòd id, quòd est nobilius in nobis, debemus primò offerre Deo. Tertia ratio est, nam cum motus cœli, vt patet per Philosophum in principio 8. physic. sit vita in entibus, ab illa parte adoramus Deum, à qua est tota vita animæ nostræ. Quarta ratio esse posset, quia paradisus corporalis, qui significat nostrum paradisum spiritualem, situs est versus Orientem. Quinta ratio esse potest, quia Christus ab Oriente creditur, venturus ad iudicium, sicut ab Oriente ascendit in cœlum.

Missæ sacrificium offerri debet versus Oriētem quinq; rationibus.

Arist. lib. 1. de cœlo & mun. tex. c. 74.

Arist. 8. physic. in prin.

Paradisus terrestris in qua parte situs.

Christus ab Oriente veniet ad iudicium.

DISTINCTIONIS IX.

QVAESTIO QVARTA PRINCIPALIS.

POSTQVAM quæsiuimus de latria, restat quęrere de Dulia. Circa quam quæremus tria. Primò. Vtrum dulia sit idem, quod latria.

Secundò. Vtrum in dulia sit assignare diuersas species, vel etiam diuersa genera.

Tertiò. Vtrum dulia debeatur omni creaturæ rationali, vel etiam intellectuali.

AR-

ARTIC. I.

Vtrum dulia sit idem quod latria. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 3. Caiet. ibidem. D. Bonau. in 3. d. 9. art. 2. q. 4.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd dulia sit idem quod latria; nam super illo verbo, *Domine Deus in te speraui, &c.* dicit Glossa, quòd Deus est Dominus omnium *per potentiam*, cui debetur dulia, & est Deus omnium per creationem, cui debetur latria: sed cum Deo non debeatur nisi vna adoratio, vt vult Damasc. lib. 3. cap. 8. ergo vna est adoratio duliæ, & latriæ.

Psal. 7. Glo. interl.

D. Damasc. lib. 3. c. 8.

Præterea. Si aliqua differentia est inter adorationem latriæ, & duliæ, erit, quia latria est adoratio debita Deo, dulia verò potest esse debita creaturæ; sed vna & eadem est virtus charitatis, qua diligitur Deus, & creatura, vel qua diligitur Deus, & proximus, iuxta illud Augustini: *Ante omnia fratres charissimi diligatur Deus, deinde proximus, quia ista duo præcepta sunt principaliter nobis data*: ergo ad vnam & eandem virtutem charitatis pertinet dilectio Dei, & proximi, vel dilectio Dei, & creaturæ: sed adoratur Deus latria, & creatura dulia: ergo eadem virtus est dulia, & latria.

D. P. Aug. in Regula.

Præterea. Obiectum se habet vt materia, circa quam versatur actus alicuius habitus, vel alicuius virtutis: sed differentia secundùm materiam non diuersificat speciem, vt potest patere ex 10. Metaph. Si ergo latria habet pro materia, vel pro obiecto ipsum Deum, dulia verò habet pro obiecto ipsam creaturam, videtur, quòd non differant specie vna ab alia.

Aristot. 10. Metaph. t. com. 24.

Præterea. Magis, & minus non diuersificant speciem: sed non videtur maior differentia inter latriam, & duliam, nisi sicut inter magis, & minus, quia in Deo, A cui debetur latria, est maior excellentia, quàm in creatura, cui debetur dulia: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia sapientia, & scientia sunt diuersa dona, quæ ideo sunt diuersa, quia sapientia est de æternis, scientia de temporalibus. Pari ergo ratione latria, & dulia erunt diuersæ virtutes, cum latria competat Deo æterno, dulia creaturæ temporali.

Præterea. Actus distinguuntur per obiecta, & habitus per actus. Latriæ ergo & duliç, quia habent diuersa obiecta, B erunt diuersi actus, & orientur ex diuersis habitibus: ergo &c.

RESOLVTIO.

Latria, & dulia distinguuntur, quia eorum obiecta, quibus debetur honor ratione excellentiæ in ipsis repertæ, sunt distincta. Et licèt dulia sit communis Deo, & creaturis ratione dominij, tamen quia nihil est eis commune vniuocum, sed analogum, ideo dulia, quæ C Deo debetur, & dulia, quæ debetur creaturæ, analogicè distinguuntur; multo ergo magis distinguuntur dulia, & latria, cum illa solùm Deo tribui possit.

RESPONDEO dicendum, quòd, vt communiter dicitur, honor debetur alicui ratione excellentiæ, quæ in ipso est. Honor ergo latriæ debebitur Deo ratione excellentiæ, quæ in ipso est; & honor duliæ debebitur creaturæ ratione excellentiæ, quç in ipsa est. Cum ergo excellen- D tia diuina, cui debetur latria, non sit eiusdem rationis cum excellentia creaturæ rationalis, scilicet humanç, vel intellectualis, vt Angelicæ, quibus debetur dulia; latria, & dulia non erunt eiusdem rationis, nec eiusdem speciei. Sed hoc dictum commune non est secundum intellectum Glossç super Psal. 7. vbi planè vult Glossa, quòd Deo debetur dulia, & latria; aliter tamen, & aliter, quia dulia debetur ei ratione potentiæ, quam habet Deus ad coercendam creaturam, latria verò ratione creationis. Cum ergo dulia competat Deo, & creaturç, latria verò soli Deo, oportet dare aliquem honorē, & ali-

Honor debetur alicui ratione propriæ excellentiæ.

Deo, vt est Deus potēs coercere creaturam, debetur dulia, vt verò est creans creaturas, debetur latria, iuxta Gloss.

aliquam excellentiam, quę competat soli Deo.

Excellentia dominij est communicabilis creaturis.

Dicemus ergo, quòd in Deo est aliqua excellentia, quę communicari potuit, & communicata est creaturis, & aliqua excellentia, quę communicari non potuit, nec est communicata creaturis: excellentia enim dominij, quę est in Deo, communicata est etiam creaturis, nam inter ipsos homines inueniuntur aliqui domini, & aliqui serui, iuxta illud 1. Petri 2.

1. Pet. c. 2. *Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis, & modestis, sed etiam discolis.* Videtur ergo esse intentio

B

Glossę, vt excellentia dominij, quia communicata est creaturis, debeatur eis dulia; tamen non erit eiusdem rationis dulia, quę debetur Deo, & quę debetur creaturis, siue hominibus; Imò propter istam excellentiam, quę potest competere creaturis, dictus est Moyses Deus Pharaonis, iuxta illud Exodi cap. 31. *Ecce constitui te Deum Pharaonis*, & ideo facti sunt versus differentiales.

Exod. c. 31.

Dat natura Deum, dat gratia, dat dominatus.

C

Ipsi enim sancti homines possunt dici Dij, iuxta illud, *Ego dixi Dij estis*, quod debet esse per gratiam; Moyses etiam dictus est Deus Pharaonis, quia factus est dominus eius. Cum ergo dominatio possit cōpetere Deo, & creaturis, dulia, quæ respicit excellentiam dominij, potest esse communis Deo, & creaturis: sed latria respiciens excellentiam creationis, quæ non potuit communicari creaturis, oportet, vt competat soli Deo, & non competat ei nisi vna sola latria, quia tota Trinitas non est nisi vnus solus creator, & omnes tres personę non dicuntur relatiuè ad

Psal. 81.

Dulia, quæ respicit excellentiam dominij potest competere Deo, & creaturis: latria verò nequaquā, quia respicit excellētiam creationis.

D

creaturam, nisi vt vnum principium, vt patet per August. lib. 5. de Trinit. Patet ergo solutio ad quęstionem propositam, quòd non sunt idem dulia, & latria, quia non est eadem excellentia, quę potuit communicari creaturis, & est communicata, sicut est dulia respiciens excellentiam dominij, cùm excellentia, quę non potuit communicari creaturis, & non est communicata, sicut est latria respiciens excellentiam creationis, quę est incommunicabilis quibuslibet creaturis.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd Deo non debetur nisi vna adoratio latrię, quia tota Trinitas non est nisi vnus creator, sed hoc non obstante, quòd ratione creationis debeatur ei adoratio latrię, ratione dominij debetur ei adoratio dulię, quę communicata est creaturis, idest, hominibus, sicut ipsum dominium. Soluunt enim Scripta communia hoc argumentum, sed non vadunt (vt nobis videtur, & vt est ex superioribus patefactum) ad intentionem Glossę.

Non est inconueniens quod diuersis rationibus Deo debeatur, dulia, quæ etiam cōpetit creaturis ratione dominij: & debeatur latria, quæ sibi soli conuenit, ratione creationis.

Ad secundum dicendum, quòd non solùm non est vna, & eadem virtus latria, quę non potuit communicari creaturis, & dulia, quę communicata est creaturis, sed etiam non est vna, & eadem virtus dulia, quę respicit excellentiam dominij diuini, & dulia respiciens excellentiam dominij humani. Ad formam autem arguendi; quòd cùm sit vna charitas, qua diligitur Deus, & proximus, vel Deus, & creatura: ergo vna est excellentia, qua honoratur Deus, & creatura; dici debet, quòd sicut magnanimitas non respicit nisi honorem, & omne illud, in quod fertur, hoc est, in quantum est honorabile, & ideo magnanimitas est vna virtus; sic charitas non refertur in aliquid, nisi in quantum est quid diuinum, & ideo est vna virtus, quia sub vna ratione fertur in quicquid fertur, prout est quid diuinum, est enim virtus Theologica, quia solùm habet Deum pro obiecto, ac fine, & si fertur in alta, hoc est ratione Dei, & vt illa alia sunt quoddam diuinum bonum, propter quod diligere proximum ex charitate, prout est quoddam diuinum bonum, quia est quędam diuina similitudo, & imago, non est diligere proximum in se, sed in Deo; at dulia, vt est communis Deo, & creaturis respicit Deum, & creaturam, prout cuilibet competit quædam excellentia, & quoddā dominium secundùm se, propter quod ipsa dulia sic & sic accepta, non est eiusdem rationis, nec eiusdem speciei: multò magis ergo latria, quæ non potest communicari creaturis secundum se, non est

Dulia, quæ debetur Deo, est alia à Dulia, quæ debetur creaturis.

Nō est simile de charitate, & de dulia: quia charitas proximi, nō respicit proximum secundum se, sed prout refertur in Deū; dulia verò respicit creatorem sm se, & creaturā sm se, ideo non est eiusdem rationis, & speciei.

A est eiusdem speciei, cùm ipsa dulia, quæ communicata est creaturis.

Ad tertium dicendum, quòd inter latriam, & duliam, non solùm est differentia materialis, sed etiam secundùm rationem, cùm latria respiciat excellentiam diuinam non communicabilem creaturis, Dulia verò respiciat huiusmodi excellentiam communicabilem, & communicatam creaturis. Ad formam autem arguendi, quòd differentia secundùm materiam non diuersificat speciem; Dici potest, quòd differentia secūdùm materiam nunquam tenet medium, quia vel facit dif- B ferentiam solùm numero, non diuersificās speciem, vel facit differentiam secundùm genus diuersificans non solùm speciem, sed etiā genus. Propter quod corruptibile, & incorruptibile, cœlum, & hæc inferiora differentia secundùm materiam, differunt genere, vt patet in eodem 10. lib. Metaph. Dicemus ergo, quòd quando est differentia solùm secundùm materiam propter extensionem materiæ, facit differentiam materialem, sed quando est differentia materiæ propter alium modum recipiendi formam, sicut materia cœli re- C cipit formā satiantē appetitum materiæ, vnde cœlum est incorruptibile, & materia istorū inferiorum recipit formā non satiātem huiusmodi appetitum; propter quod hęc inferiora sunt corruptibilia, talis differentia materiæ facit differentiam genere, quia corruptibile, & incorruptibile differunt genere. Excellentia ergo dulię debita Deo, & excellētia dulię debita creaturis differunt genere, quia nihil est vniuocum Deo, & creaturis, & hæc dulia differt ab illa genere, multò magis latria, quæ est excellentia incommunica- D bilis creaturis secundùm se, à dulia differt genere.

Differentia materiæ duplex, vel propter extensionē materiæ, vel propter aliū, & aliū modū recipiendi formā, primo modo facit solum differētiam materialē. sed secūdo modo facit differētiam genericam: sic est dulia quæ debetur Deo, & creaturis.

Ad quartum dicendum, quòd magis, & minus, quantùm ad esse, prout aliquid est magis, & minus intensum, potest esse sub eadem specie. Magis ergo, & minus secundùm gradus quantùm ad esse, non diuersificant speciem; sed magis, & minus secundùm gradus essentię, prout vna essentia est perfectior alia, semper diuersificant speciem: & ideo dictum est, quòd latent ęquiuocationes in generibus, & si in genere, vel in generibus latent ęquiuocationes, multò magis latent in analogo, iuxta illud: *Et si quis omnia entia vocet æquiuocè, non vniuocè nuncupabit.* Et quia inter Deum, & creaturam non potest esse ęquiuocatio, sed analogia, possunt ex dictis omnia obiecta esse clara.

Magis, & minus sm gradus in esse, nō diuersificant speciē: sed magis, & minus secū dū gradus in essentia diuersificāt speciem.

Inter Deū, & creaturas est analogia.

ARTIC. II.

Vtrum dulia habeat diuersas species, vel diuersa genera. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom. 2.2.q.103.art.4.Caiet.ibidem.

SECVNDO quęritur, Vtrum dulia habeat diuersas species, vel diuersa genera. Et videtur, quòd non: nam diuiditur contra latriam: sed latria non diuiditur per diuersas species: ergo nec dulia.

Pręterea. Dulia attendit voluntatem, bonitatem, vel excellentiam creatam; sed C hęc inuenitur communiter, vt videtur, secundùm eandem rationem in omnibus, quibus debetur dulia: ergo non habet diuersas species.

Pręterea. Sicut dulia respicit debitum honoris, sic obedientia debitum pręcepti: sed non sunt diuersę species obedientię: ergo nec diuersę species dulię.

Pręterea. Cùm dulia respiciat excellentiam, si secundùm gradus diuersos excellentię essent diuersę species dulię, cùm possint esse tales gradus infiniti, essent infinitę species dulię; quod est inconue- D niens.

IN CONTRARIVM est, Nam dulia exhibetur quibusdam rebus inanimatis, vt Cruci, & Reliquijs, & quibusdam rebus animatis, vt hominibus: sed in talibus non potest esse vna, & eadem ratio honoris: ergo oportet, quòd in dulia sint diuersę species.

Pręterea. Magister in littera, loquens de dulia dicit, eam habere diuersas species.

RE-

RESOLVTIO.

Duliæ diuerſitas apparet primò, quia ratione dominij competit Deo, & creaturis, quibus nihil eſt commune vniuocum, ſed differunt genere. Secundò, quia datur humanitati Chriſti ſecundùm ſe conſideratæ, & vt eſt indumentum Dei, vt Dominus eſt. Tertiò tandem, quia exhibetur hominibus diuerſos gradus habentibus in Eccleſia, in qua Deus primò poſuit Apoſtolos: ſecundò Prophetas: tertiò Doctores, &c. iuxta Apoſt. 1. Corinth. c. 12. quibus eiuſdem ſpeciei dulia non debetur.

RESPONDEO dicendum, quòd duliç nedũ ſunt diuerſç ſpecies, ſed etiam diuerſa genera. Nam (vt patet ex quçſtione pręcedenti) differentia eſt inter duliam, & latriam; nam dulia ſumitur ſecundùm excellentiam dominij; quam Deus communicare potuit, & communicauit ipſis creaturis, vt hominibus, quia aliqui homines ſunt domini, aliqui ſunt ſerui, latria verò competit ipſi Deo, vt eſt creator, quod non communicauit, nec communicare potuit creaturis, quia poſſe ex nihilo aliquid facere eſt incommunicabile creaturis. Nam virtus, & potentia cuiuslibet creaturç eſt accidens, & eſt in genere qualitatis, quç dicitur naturalis potentia, vel impotentia, & quia talis virtus, vel potentia eſt accidens, eſt enim quædam qualitas, ideo immediatè non poteſt cauſare niſi accidens, quod de neceſſitate requirit ſubiectum, in quo recipiatur.

Dulia reſpicit dominium.

Latria reſpicit creationem.

Generatio ergo ſubſtantiæ facta ab agente creato, ſemper eſt terminus alterationis; ignis enim nunquam generaret ignem, vel induceret formam ſubſtantialem, niſi calefaciendo, & inducendo prius formam accidentalem, nec eſt virtus aliqua actiua in igne, niſi calor, qui eſt forma accidentalis. Hoc ergo modo, & hoc ordine ignis generat ignem, quia primò calefacit aliquid, de quo debet generari ignis, vt aerem; ſecundò rarefacit; tertiò, quando materia illa aeris eſt ſic calefacta, & rarefacta, quòd non poteſt ibi plus ſtare forma ſubſtantialis aeris, expo-

Generatio ſubſtantiæ facta ab agente creato ſemper eſt terminus alterationis.

Ordo in generatione alicuius ſubſtantiæ.

A liatur materia aeris omnibus, quæ ſunt aeris. Et ſi dicatur, quòd qualitas ſymbola manet, dici poteſt, quòd non manet vt eſt corrupti, ſed vt eſt geniti. In fieri ergo inductio formæ accidẽtalis eſt prior, quàm ſubſtanrialis, ſed in facto eſſe eſt è conuersò, quia prius inducitur forma ſubſtantialis ignis, & ea inducta inducitur forma accidentalis, vel calor ignis. Et ex hoc poteſt intelligi illud verbum Comment. in de ſubſtantia orbis: *Dimenſione interminatæ præcedunt formam ſubſtantialem in materia, ſed terminatæ*

Qualitas ſymbola quomodo maneat in generatione alicuius.

Forma accidẽtalis in fieri eſt prior, in facto eſſe eſt poſterior.

Auerr. de ſub. orb.

B *ſequuntur*. Et quod dictum eſt de dimenſionibus, dici poſſet de quolibet alio accidente, videlicet quòd calor indeterminatus, & imperfectus præcedit formam ſubſtantialem ignis in materia, ſed determinatus, & perfectus ſequitur. Redeamus ergo ad propoſitum, & dicamus, quòd excellentia dominij, ſecundùm quam (vt paruit ex Gloſſa ſuper Pſalm. 7.) debetur Deo dulia, quæ communicari potuit, & communicata eſt creaturis, quia dominium, & ſeruitus reperitur in ipſis

C hominibus. Sed excellentia creationis, ſecundum quam debetur Deo latria, nec communicata eſt, nec communicari potuit alicui creaturæ, quia poſſe facere ex nihilo aliquid eſt incommunicabile cuilibet creaturæ, vt ſupra patuit. Nam actio cuiuslibet creaturç prima, & immediata eſt accidens, cum ſit à virtute, & potentia creata, quæ ſemper eſt accidens; & cum accidens ſemper requirat ſubiectum, in quo recipiatur, nulla creatura poteſt creare, nec poreſt ei communicari, quòd creet, vel quòd agat nullo præſuppoſito, quia ſemper actio creaturæ, cùm ſit acci-

Actio cuiuslibet creaturæ prima & immediata eſt accidens.

D dens, requirit materiam, vel ſubiectum, in quo recipiatur.

Ex his autem patere poteſt ſolutio quæſtionis propoſitç; nam cum quæritur, Vtrum dulia habeat plures ſpecies, patet, quòd non ſolum habet diuerſas ſpecies, ſed etiam habet diuerſa genera. Nam excellentia potentiç, vel ipſa potentia, quç eſt in Deo, cum ſit ipſa diuina ſubſtantia, nunquam eſt eiuſdem generis, cùm excellentia, vel potentia, quæ eſt in creaturis, quç eſt quoddam accidens. Et ſi dicatur, quòd etiam ſecundùm ſubſtantiam vna creatura poteſt dici excellentior

Obiectio.

altera;

Solutio.

altera; dici debet, quòd propter talem excellentiam nunquam debetur dulia, quia tunc ipsis dæmonibus, obstinatis in malitia, deberetur dulia, cuius contrarium determinabitur in quæstione sequēti. Remanserunt ergo dæmonibus substantialia, & naturalia integra, & splendidissima, vt ait Dionys. 4. de diuin. nomin.& tamen propter ea non debetur eis dulia, cùm sint obstinati in malitia. Dulia enim, idest omnis honor, qui potest competere creaturæ, est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis; omnis autem virtus creaturæ, propter quam debetur ei honor, est accidens, quia est bona qualitas mentis, vel à Deo infusa, quantùm ad virtutes infusas, vel ex operibus generata, quantùm ad virtutes, ex actibus acquisitas. Habito ergo, quòd in dulia non solùm sunt diuersæ species, sed etiam diuersa genera, cùm dulia possit competere Deo, & creaturis, & nihil vniuocum possit competere vtrisque, volumus declarare, vtrum dulia, quæ competit ipsis creaturis, habeat diuersas species, vel diuersa genera.

D. Dion. 4. de diu. nomin.

Virtutis definitio.

Ad id autē dici potest, quòd humanitati Christi competit duplex dulia, & vna latria. Nam humanitas Christi, seu caro Christi potest considerari, vel secundùm se, vel vt est quoddam indumentum, aut quidam habitus ipsius Dei, iuxta illud Apostoli ad Philipp. 2. *In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*. Et si consideretur secundùm se, non debetur ei nisi dulia, sed multùm excellens dulia, vel multùm excellens hyperdulia; quod satis datur intelligi per Glossam in Psalm. 98. *Dominus regnauit irascantur populi*, super illo verbo; *Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est*. Vbi vult Glossa, quòd scabellum pedum eius est ipsa humanitas, vel caro Christi, cui debetur adoratio, nō latriæ, quæ soli Deo competit, sed duliæ, innuit autem ibi prǫfata Glossa, quòd *Dulia duas habet species, vnam, quæ indifferenter exhibetur omnibus*, supple, *quibus debetur, & alteram, quæ soli humanitati Christi exhibetur*. Humanitati ergo Christi, consideratæ secundùm se, non debetur, nisi dulia; licèt excellentissima dulia; sed considerata, vt indumentum Dei, de-

Humanitati Christi cōpetit duplex dulia, & vna latria.

Philip.c.2.

Psal. 98. Glossa.

A betur sibi dulia, & latria; aliter tamen, & aliter, quia excellentia Dei (vt patet ex habitis) potest dupliciter considerari, vel vt est Dominus, quæ excellentia communicata est creaturæ, & sic debetur sibi dulia: sed hæc dulia, quæ debetur Deo, & illa, quæ debetur creaturis, vt potest patere ex dictis, non est eiusdem generis, quia nec dominium, quod competit Deo, & quod competit creaturis est eiusdem generis. Secundò potest considerari excellentia diuina, vt competit ei posse creare, & sic competit ei honor la-

B triæ, quæ secundùm se soli Deo debetur, & quæ secundùm se non potuit communicari creaturis.

Concludamus ergo, & dicamus, quòd sicut Deus potest considerari vt dominus: & sic debetur sibi dulia, vel vt creator: & sic debetur sibi latria, cùm indumentum adoretur eodem honore, quo adoratur indutus, vt purpura Regis adoratur eodem honore, quo adoratur Rex. Humanitas autem magis est indumentum Dei, quàm purpura Regis, quia assumpta est in vnitatem personæ eius, sed pur-

Deo vt dōmino debetur dulia, vt creatori debetur latria.

C pura non est assumpta in vnitatem personæ Regis. Multò magis debebitur humanitati Dei ille idem honor, qui debetur Deo, quàm purpuræ ille idem honor, qui debetur Regi. Cùm ergo Deus possit considerari vt Dominus, & sic sibi debetur honor duliæ, vel vt creator, & sic sibi debetur honor latriæ, humanitati Dei, prout est indumentum eius, vt est dominus, debebitur idem honor duliæ, qui debetur ei, cuius est indumentum, & eidem humanitati, prout est indumentum Dei, vt creator, debebitur ille idem honor latriæ, qui debetur Deo creatori.

Humanitas vt est indumentū Domini, debet adorari dulia: vt est indumentū Creatoris, debet adorari latria.

D Et si dicatur, quòd latria nullo modo debetur humanitati, vt patet ex Glossa præallegata. Dici debet, quòd soli Deo debetur latria secundùm se, quia solus ipse est creator per se, & secundùm se. Humanitati verò Dei non potest competere secundùm se, nec latria, quæ competit Deo, vt creatori, nec dulia, quæ competit ei vt domino; verū ipsi humanitati Dei non secundùm se, sed vt est indumentum Dei, vt est creator, debetur latria; & vt est indumentum Dei, vt est dominus, debetur sibi dulia. Illa ergo eadem latria,

Obiectio.

Solutio.

quæ

quæ debetur Deo creatori, & illa eadem dulia, quæ debetur Deo, vt domino, debetur hmanitati Christi, non secundum se, sed vt est indumentum Dei creatoris, & domini. Possunt ergo ista duo stare simul, quòd latria debetur soli Deo creatori, secundum se, & quòd debetur humanitati Christi, non secundum se, sed vt est indumentum Dei creatoris. Et possunt ista duo stare simul, quòd etiam quædam dulia, debeatur soli Deo, vt est dominus secundum se, & quædam debeatur humanitati eius, non secundum se, sed vt est indumentum tanti Domini.

Dulia habet diuersas species, & diuersa genera.

De quibus omnibus patere potest, quòd in creaturis quoq; dulia non solum habet diuersas species, sed etiam diuersa genera; cum creatura possit assumi in vnitatem personæ Dei, & esse indumentum, & adorari illa eadem latria, qua adoratur Deus, vt creator, & esse indumentum Dei, vt est dominus, & adorari eadem dulia, qua adoratur Deus, vt dominus.

In puris creaturis saluātur diuersæ species duliæ.

1. Co r. c. 12

Est nihilominus aduertendum, quòd non solum quantum ad humanitatē Christi inuenimus diuersas species, immò diuersa genera duliæ, sed etiam in puris creaturis possumus saluare diuersas species duliæ. Nam secundum quod Deus ordinauit suam Ecclesiam, sic possunt ibi esse diuersæ species duliæ, quia vt habetur 1. Corinth. 12. Deus sic ordinauit Ecclesiam suam, in qua *primò posuit Apostolos; secundò Prophetas; tertiò Doctores*; & quia omnibus Sanctis debetur dulia, possumus dicere, quòd non est eiusdem rationis dulia, quæ debetur Sanctis Apostolis, quia hæc est in primo gradu post B. Virginem, nec quæ debetur Sanctis Prophetis, quia hæc est in secundo gradu; nec quę debetur Sanctis Doctoribus, quia hęc, secundum quod huiusmodi, est in tertio gradu: propter quod secundum diuersos gradus à Deo in Ecclesia constitutos, possumus assignare diuersas species duliæ, etiam in puris creaturis.

Diuersæ species duliæ assignantur sm̄ diuersos gradus dignitatis in Ecclesia

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd non est simile de latria, quæ debetur soli Deo, vt

A est creator, quòd non potest communicari creaturis: & de dulia, quæ est excellentia possibilis communicari, & quæ communicata est creaturis. Excellentia ergo latriæ non potuit communicari creaturæ secundum se, & ideo talis latria non potest esse plures secundum speciem, nec etiam secundum numerum, quia vna, & eadem latria debetur omnibus tribus personis, cū omnes tres personæ non sint plures Dij, sed vnus Deus, nec plures creatores, sed vnus creator, si quidē indiuisa sunt opera Trinitatis ad extra, cum sit indiuisa

Negatur similitudo adducta, quia dulia est cōmunis Deo, & creaturis: latria autem minimè.

B eorum substantia, & voluntas, vt patet per Damasc. lib. 3. cap. 9. Si autem dicatur, quòd latria Christi debetur humanitati Christi, vel carni eius: Respōdemus, quòd humanitati, vel carni Christi non debetur latria, nisi quia sunt quoddam indumentum ipsius Dei, prout Dei Filius induit seipsum carne, vel tota Trinitas induit ipsum carne. Sicut ergo non alia adoratione adoratur Rex, & eius purpura, qua est indutus; sic nec alia adoratione latriæ adoratur Filius cum Patre, & Spiritu Sancto; & ipsa humanitas, vel caro

D. Damasc. lib. 3. c. 9. Obiectio.

Solutio.

C eius. Toti ergo Trinitati debetur vna adoratio secundum se, quia sunt vnus Deus, & vnus creator; Humanitati verò Christi Dei Filij debetur eadem adoratio non secundum se, sed quia est indumentum Filij Dei Christi Creatoris. Nam licèt Christus Dei Filius sit sua Deitas, cui competit creare, tamen non est sua humanitas, propter quod ipsi humanitati non debetur latria secundum se, sed prout est indumentum Filij Dei Creatoris.

D Ad secundum dicendum, quòd licèt dulia sit excellentia debita Deo, vt est dominus, & etiam creaturis, vt participant rationem dominij, tamen huiusmodi dulia, etiam in ipsis creaturis, nō est eiusdem rationis, nec eiusdem speciei, nec eiusdem generis. Tanta est enim excellentia Virginis, quę est Mater Dei, vt non debeatur ei excellentia, vel dulia eiusdem generis, cum alijs puris creaturis. Nam licèt Virgini, ex hoc, quòd est Mater Dei, non debeatur latria, debetur tamen dulia ita excellens, & ita alterius rationis, vt non sit eiusdem rationis cum dulia debita alijs puris creaturis.

Dulia in creaturis nō est eiusdem speciei neque eiusdem generis: negatur ergo minor argumenti.

Ad tertium dicendum, quòd non est simile

Non est eadem ratio de obedientia, & de dulia, quia illa est eiusdē speciei in omnibus non est autē ne dulia Obedientes dicuntur organa Prælati.

mile de obedientia, & de dulia. Nam obedientia sub vna ratione respicit omnes obedientes, videlicet, quòd omnes obedientes debent esse quasi organum sui Prelati, vel sui domini, cum nihil faciant de se, nisi moti à suo domino in laicis, vel à suo Prælato in alijs: sed dulia debetur ratione alicuius excellentiæ diuinę possibilis participari à suis Creaturis, quod verò huiusmodi excellentia diuina sit eiusdem rationis in illa, quę est Mater Dei, & in alijs, nullus sanę mentis diceret, & quòd non sit tanta differentia rationis inter duliam debitam Virgini, & B debitam Sanctis alijs, vt faciat non solum differentiam speciei, sed etiam generis, quilibet sanæ mentis concederet. Propter quod dicimus eam exaltatam super omnes Sanctos, vel super omnes Angelos, & Choros Angelorum.

Excellentia propter quā debetur alicui adoratio duliæ, dupliciter considerari potest, vel sub differētiam numeralē, & hoc modo non variat speciē; vel sub aliam, & aliam rationem, & sic potest variare speciem & genus.

Ad quartum dicendum, quòd excellentia, propter quam debetur honor duliæ, dupliciter potest sumi, vel solum secundum differentiam numeralem, & hoc modo non variat speciem. Vel secundum aliam, & aliam rationem, vt quia alterius rationis est dulia in hac persona sancta, C quàm in alia; & sic non solum potest variare speciem, sed etiam genus, sicut posuimus exemplum de Virgine Gloriosa. Innititur autem ista excellentia gratię ipsi; Virgo autem fuit sic gratia plena, vt excelleret omnes Sanctos, & Angelos, vbi est non solummodo diuersitas specierum, quia non sunt duo Angeli eiusdem speciei, sed etiam diuersitas generum.

ARTIC. III.

Vtrum dulia debeatur omnibus creaturis, tàm rationabilibus, quàm intellectualibus. Conclusio est problematica. D

TERTIO queritur. Vtrum dulia debeatur omni creaturę rationali, vel intellectuali. Et videtur, quòd nō debeatur omnibus Prelatis. Nam non solum dulia, sed etiam omnis *honor*, vt A patet 1. Ethic. *est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis*; cum ergo mali Prelati non sint virtuosi, videtur, quòd eis non debeatur honor duliæ, nec aliquis honor. Arist. 1. Ethic.c.4.

Preterea. Gregorius in suo Pastorali dicit: *In exemplum culpa vehementer extenditur, dum pro reuerentia gradus peccator honoratur*: ergo si Prelatus est peccator, non debet honorari, nec debet sibi reuerentia exhiberi. D.Gregor. in Pastor.

Preterea. Bonus subditus magis est virtuosus, quàm malus Prelatus, qui est B vitiosus; cum ergo honor sit exhibitio reuerentię in testimonium virtutis, bonus subditus est honorandus, non malus Prelatus.

Preterea. Videtur, quòd dœmonibus sit dulia exhibenda, nam secundum Dionys. 4. de diuin. nom. *In Dæmonibus remanserunt naturalia clara, & splendidissima*: & quia dulia exhibetur creaturis rationalibus, vt hominibus, & intellectualibus, vt Angelis, quia sunt ad imaginem, & similitudinem Filij Dei: cum ergo huiusmodi imago sit etiam in dœmonibus sic excellenter, & sic splendida, debetur ei honor dulię. D. Dion. 4. de diu.no. C

Preterea. Videtur, quòd creaturis Irrationabilibus sit honor dulię exhibendus; nam in creaturis irrationabilibus inuenitur similitudo, & vestigium Creatoris: sed vestigium non videtur differre ab imagine, nisi quia imago est magis expressa similitudo, quàm vestigium; cum ergo magis, & minus non diuersificent speciem, si creaturis rationabilibus, vel intellectualibus, in quibus est imago Dei, debetur dulia: ergo creaturis irrationa- D bilibus, in quibus est vestigium Dei, debetur talis honor.

IN CONTRARIVM autem est, quòd omnibus Prelatis debetur honor, & timor; iuxta illud 1. Petri 2. vbi dicitur: *Serui subditi estote in omni timore dominis vestris, non tantum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis*; si enim in dominio laicali debent esse serui subditi dominis suis non solum bonis, sed etiam malis, & discolis: multò magis in prelatione Ecclesiastica debent esse subditi, obedientes non solum bonis Prelatis, sed etiam malis, nisi talia pręciperent Prelati, quę 1.Pet.c.2.

non

Prælatis nõ est obediẽdam in his, quæ sine peccato fieri nequeũt. D.P.Aug.in Regula.

non possunt fieri sine peccato, vel sine offensa Dei, vbi nullo modo esset eis obediendum, quia vt ait August. in regula sua: *Honore coram vobis Prælatus sit vobis, timore coram Deo substratus sit pedibus vestris.* A

Rom. c.13.

Præterea. Dicitur ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Et quia omnes Prælati, etiam mali sunt potestate sublimiores: ergo &c.

Præterea. Videtur, quòd nec etiam omnibus bonis debetur dulia; nam dulia est quædam seruitus; sed non omnibus hominibus bonis debemus seruitutem, quia non omnes boni homines sunt domini nostri: ergo &c. B

RESOLVTIO.

Omnibus creaturis rationalibus, & intellectualibus, quæ non sunt actu malæ, vt homines actu peccantes; vel obstinatæ in malo, vt dæmones, & damnati, debetur honor latriæ, quia habent aliquam bonitatem, vel actualiter, & formaliter; vel excellenter, & exemplariter; vel materialiter, & potentialiter: vel efficienter, & inductiuè, ratione quarum bonitatum debetur creaturis aliqua reuerentia, quæ latria nuncupatur. C

Quatuor genera bonorum, & duo genera malorum.

RESPONDEO dicendum, quòd possumus distinguere quatuor genera bonorum, & duo genera malorum: & quantum ad illa quatuor genera bonorum potest exhiberi honor, qui potest vocari dulia. Nam eo ipso, quòd aliquis assurgit, vel inclinat se, vel aliquam reuerentiam facit alij, quandam superioritatem concedit in alio, & quandam subiectionem in seipso, quæ subiectio, largè loquendo, quædam seruitus potest vocari. Nam & superiores possunt aliquã excellentiã cognoscere in inferioribus, vltra eam quam habẽt in seipsis, propter quam aliqualem reuerentiã exhibent eis, quæ potest vocari quædam subiectio. Omnibus autem bonis potest reuerentia exhiberi; malis autem, secundum quod huiusmodi, non est reuerentia exhibenda. Diximus autem esse quatuor genera bonorum, quia quidam sunt boni actualiter, & formaliter, D

Subiectio quædam seruitus dici potest.

Superiores quomodo dicatur exhibere reuerentiã suis inferioribus.

Malis non est reuerentia exhibenda.

vt illi, qui sunt actu boni, & virtuosi; quidam autem sunt boni exemplariter, & excellenter, vt illi, qui sic sunt boni, vt sint quasi quædam exempla bonitatis, sicut dicebat Priamus de Hectore, quod sic erat bonus, vt non videretur filius hominis mortalis. Tertiò quidam sunt boni materialiter, & potentialiter, quia sunt ad imaginem Dei, & possunt fieri boni, & virtuosi; Hoc autem non potest fieri in Angelis; nam secundùm Damasc. *Quod est hominibus mors, hoc est Angelis casus.* Sicut enim homines post mortem, si decedunt sine gratia, non possunt redire ad gratiam, quia non est amplius tempus pœnitendi, sic Angeli cadentes statim fuerunt obstinati, & non fuit eis amplius tempus pœnitendi. Quartò possunt dici aliqui boni inductiuè, & efficienter, & sic omnes Prælati etiam mali possunt dici boni, quia ad eos spectat alios efficere bonos, & eos inducere ad virtutes. Omnibus ergo istis quatuor generibus bonorum potest exhiberi honor, & reuerentia, quæ dicitur dulia.

Priami dictum de Hectore.

D.Damasc.

Nam primò actu virtuosis, & formaliter bonis potest exhiberi honor, & reuerentia, cùm honor sit exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis, &, vt positum est, ipsi sint actu, & formaliter virtuosi. Secundo autem generi bonorum qui sunt excellenter, & exemplariter boni, & virtuosi vltra omnem modum hominum, patet, quòd est exhibendus maior honor, prout actu, & formaliter sunt magis boni, & virtuosi. Tertio autem generi bonorum, vt ijs, qui sunt boni potentialiter, & materialiter, potest exhiberi honor, & reuerentia, nisi actu videatur homo peccare, & mala facere; nam de nemine desperandum est quamdiu est in vita: illi enim latroni, qui furta commiserat, Christus Dei Filius, cùm esset in Cruce propè mortem, largitus est peccatorum veniam, & gratiam, & virtutes, adeo vt mereretur audire: *Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiso.* Cùm ergo in sola contritione dimittantur peccata, iuxta illud Psal. *Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei;* & iuxta illud, quod contigit in illis decem leprosis, per quos significari possunt omnes

Honor debetur primò bonis actualiter, & formaliter.

Secundo bonis excellẽter, & exẽplariter.

Tertiò bonis materialiter, & potentialiter.

Desperãdũ non est de aliquo dum est in vita.

Luc. c.23.

Psal. 31.

Luc.c.17.

nes peccatores, quibus dictum est: *Ite, & ostendite vos Sacerdotibus, & dum irent, mūdati sunt.* In quo significatur, quod solum propositum ostendendi se Sacerdoti, & confitendi peccata sua, potest sufficere ad delendum culpam; ergo & tertium genus bonorum, vt qui sunt boni materialiliter, & potentialirer, dum sunt in via, & dum non sunt actu in opere peccandi, sunt honorandi, quia non videmus cor eorum, & nescimus, an sint contriti. In quarto autem genere bonorum sunt ipsi Prælati, dato etiam quòd sint mali actu, & formaliter, sunt tamen boni efficienter, & inductiuè, quia eorum est corrigere malos subditos, & eos inducere ad virtutes; & ideo honorandi sunt Prælati, dato etiam quòd sint mali. Assignantur autem communiter tres ratiooes, quare mali Prælati sint etiam magis honorandi, quàm boni subditi, non ratione sui, sed ratione prælationis. Prima quidem ratio est, quia Prælati gerunt vicem Dei, & in eis honoratur Deus, propter quod honorans Prælatum, honorat Deum. Secunda est, quia est pars publica, & in ipso honoratur bonitas Ecclesię, & Reipublicę, quę est maior, quàm merita vnius singularis personę. Tertia, quia Prelatus est causa inducendi alios ad virtutem, sed vt ait Dionys. 2. de diuinis nominibus: *Quæ sunt causatorum, abundantius sunt in causis.* Si ergo virtuosi sunt honorandi, Prelati, qui sunt causa, vt alij fiant virtuosi, sunt magis honorandi.

Quartò boni efficienter & inductiuè.

Prælati honorandi sūt quāuis sint mali, magis quàm subditi boni triplici ratione.

Honorans Prælatū honorat Deū.

D. Dion. 2. de diu. nomin.

Postquam distinximus quatuor genera bonorum, quibus omnibus potest exhiberi honor, volumus distinguere duo genera malorum. Nam aliqui sunt actu mali, qui actualiter sunt in peccato, vt fornicarius, dum fornicatur, vel de alio quocunque genere peccati. & tales, secundum quod huiusmodi nullo modo honorandi sunt, etiam si sint Prelati. Aliqui autem sunt mali, quia obstinati sunt in malo, & in peccato, vt dœmones, & omnes homines damnati, & talibus non debetur honor, quia non sunt boni, nec virtuosi, nec etiam esse possunt: & per hæc possunt solui omnia argumenta.

Homines actu mali nō sunt honorandi.

Obstinatis in malo, vt sunt dæmones, & damnati, non debetur honor.

Aegid. super iij. Sent.

A

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd Prælati, etsi non sunt virtuosi formaliter, sunt tamen virtuosi causaliter, & effectiuè, quia eorum est inducere alios ad virtutem. Prælati ergo dum non sunt in opere peccati, & etiam mali subditi, quia non videmus eorum corda, an sint contriti, sunt honorandi.

Prælati sūt honorandi, quia etsi nō sunt virtuosi formaliter, sunt tamen virtuosi causaliter.

Ad secundum. De Gregorio, dici potest, quòd verbum Gregorij potest exponi de Prælato, dum est in opere peccati, & actu peccandi, quia tunc nullo modo est ei exhibendus honor.

B

D. Greg. locus exponi potest de Prælato actu peccante, cui tūc honor non debetur.

Ad tertium patet solutio per iam dictā, quia malo Prælato, dum tamen non est in opere malo actu, propter rationes tactas, debet magis exhiberi honor, quàm bono subdito.

Malo Prælato actu non peccanti, magis debetur honor, quam subdito bono propter tres rationes in corp. quæst. assignatas.

Ad quartum patet etiam solutio per iam dicta; quia in dœmonibus illa aptitudo naturalis sic est ligata, vt nunquam possit exire in actum virtutis: propter quod dœmones nunquam possunt fieri virtuosi, & ideo non debetur eis dulia, nec aliqua reuerentia in testimonium virtutis.

C

Dæmones nūquā possunt fieri virtuosi, ideo non sunt honorandi.

Ad quintum dicendum, quod similitudo vestigij non ponit aptitudinem ad virtutem, sicut similitudo imaginis, propter quod irrationalibus non debetur honor, qui est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis, nullus enim trahit sibi caputium, nec inclinat se equo, vel carni; talibus enim non debetur honor. Potest tamen eis deberi laus, possunt enim laudari, sed non honorari; quæ omnia possunt haberi ex verbis Philosophi in primo Ethic.

Vestigium non ponit aptitudinē ad virtutē, sicut imago.

Irrationabilia possunt laudari, sed non honorari.

Arist. 1. Ethic. c. 6.

D

Primum autem, & secundum argumentum in contrarium, concedantur.

Ad tertium verò, quòd bonis hominibus non debeatur dulia, quæ est quædam seruitus, & non sumus nos serui omnium bonorum; dici debet, quòd omnibus hominibus debeatur dulia, idest honor, & reuerentia, quæ, largo modo loquendo de seruitute, est quædam seruitus; Nam quilibet faciens reuerentiam alij, aliquam excellentiam concedit in illo alio, & aliquam subiectionem in seipso,

Seruitus dupliciter cōsiderari potest propriè & cōmuniter, vel largè; primo modō non debetur omnibus, quamuis bonis, sed bene secundo modo.

ſo, vt eſt per habita manifeſtum. Omnibus enim bonis debetur talis honor, quia ſunt cauſa ſalutis noſtræ, vel prædicando, vel pro nobis intercedendo, vel bona exempla præbendo.

A

Dub. I. Litteralis.

SVPER litteram primò quæritur ſuper illo verbo: *Cultus, quæ eſt latria in exhibitionem ſacrificij, in dilectione, ac reuerentia conſiſtit*; quomodo veritatem habet, quod dicitur.

B

Debemus Deo reuerētiam quantum ad animā, ad corpus, & ad res exteriores, quia omnia ab eo habemus.

DICENDVM, quòd cum omnia habeamus à Deo, animam, & corpus, & res exteriores, ſecundùm omnia debemus honorare Deum, & exhibere ſibi latriam. Quantùm ergo ad res exteriores debemus ei offerre ſacrificia; quantùm ad animam debemus aſſurgere in dilectionem eius; quantùm ad corpus debemus ei reuerentiam corporalem exhibere, vt genuflexiones, & inclinationes.

C

Dub. II. Litteralis.

VLTERIVS dubitatur de hoc, quòd in littera dicitur: *Carnem, vel humanitatem Chriſti adorandam eſſe vna adoratione cum Verbo*. Sed contra. Quia videtur ex hoc, quòd Chriſto poſt incarnationem debeatur maior honor, quàm ante, vel maior honor, quàm Patri, vel Spiritui Sancto.

D

Vbi eſt vnū propter aliud, vtrobique eſt tantùm vnum.

DICENDVM, quòd ſecundùm Philoſ. in Topicis: *Vbi vnum propter alterum, vtrobique tantùm vnum*. Sed humanitatem Chriſti non adoramus propter ſe, ſed propter Verbū, quia eſt vnita Verbo, vel propter Deitatem, quia eſt vnita Deitati, vt ſupra patuit per Damaſcenum: ſed hic honor, licèt ſit honor latriæ in comparatione ad Deum, cui debetur latria ſecundum ſe, eſt ſicut punctus reſpectu lineæ. Non ergo debet dici maior honor, ſed pluribus modis honor. Sicut ergo Deitas eſt pluribus modis in tribus perſonis, quàm in vna tantùm, quia in Patre eſt fontaliter, & ſic de alijs, non tamen eſt plus de Deitate in pluribus perſonis, quàm in vna tantum; ſic non eſt plus de honore in humanitate Chriſti, & in Verbo, quàm in Verbo tantum, cum totum fiat propter Verbum, & quia eſt vnita Verbo.

Honor Chriſti poſt incarnationē non eſt maior, quam ante incarnationem: ſed eſt honor pluribus modis.

Dub. III. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *Nemo carnem Chriſti manducat, niſi prius adoret*. Sed contra. quia multi ſumunt Euchariſtiam irreuerenter.

DICENDVM, quòd hoc intelligendum eſt de manducatione ſpirituali, & digna, quia qui ſumit, & manducat indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit. Si ergo dignè, & ſpiritualiter ſumimus corpus Chriſti, vel eius carnem, primò adoramus mente, quàm ſumamus ore.

Corpus Chriſti prius mente adorandum, poſtea ore manducandum.

DISTINCTIO X.

SOLET autem à quibuſdam inquiri, &c. Poſtquā Magiſter determinauit quid cōueniat vni naturę ex eo, quod eſt vnita alteri naturæ in perſona Chriſti; hic determinat quid conueniat ipſi perſonæ Chriſti ex ſua humanitate, quia quid conueniat perſonæ Verbi ex Deitate determinatum eſt in primo libro. Diuiditur autem hæc pars in partes duas, quia primò inquirit quid conueniat perſonæ Chriſti ratione humanitatis quātum ad ea, quę ſunt dignitatis. Secundò determinat quid conueniat perſonæ Chriſti ratione humanitatis quantum ad ea, quæ ſunt defectus, ibi: *Solet autem quæri*, in principio 11. diſtinctionis.

Circa primum tria facit: ſecundum quod

quod tria inquirit pertinentia ad dignitatem, quæ sunt Personalitas. Gratia adoptionis: & Gratia prædestinationis.

Primò ergo quærit de Christi personalitate, Vtrum Christus secundū quod homo sit persona. Secundo quærit de adoptione, Vtrum Christus sit filius adoptionis. Tertiò quærit de prædestinatione, Vtrum prædestinatio illa Christi, de qua loquitur Apostolus sit de persona, vel de natura. Secunda ibi: *Si verò quæritur, an Christus sit adoptiuus*. Tertia ibi: *Deinde quæritur Vtrum Prædestinatio*.

B Circa primum duo facit, secundùm, quod dupliciter hanc quæstionem pertractat, an Christum secundùm hominem contingat esse personam. Secunda ibi: *Sed adhuc aliter*.

Circa primum duo facit, quia primò mouet quæstionem. Secundò obijcit ad vtramque partem, ibi: *Quod enim persona sit*. Circa quod facit quatuor. Quia primò obijcit ad partem affirmatiuam, quòd Christus secundùm quod homo, sit persona. Secundò ad partem negatiuam. Tertiò quadrimembrem dat distinctionem de hac propositione, secundùm. Quartò soluit ad obiectionem factam, quòd Christus secundum quod homo sit persona: Secunda ibi: *Propter hæc inconuenientia*. Tertia ibi: *Secundum enim multiplicem habet rationem*. Quarta ibi: *Illud tamē nō sequitur*.

C Tunc sequitur illa pars, *sed adhuc aliter*. In qua hanc quæstionem. Vtrum Christus secundùm quod homo, sit persona, aliter pertractat. Circa quod duo facit. Quia primò mouet huiusmodi quæstionem, & obijcit ad partem affirmatiuam: Secundò obiectionem factam soluit ibi, *Ad quod dici potest*.

D Tunc sequitur illa pars. *Si verò quæritur*: In qua quęrit de Christo quantùm ad gratiam adoptionis, & duo facit. Quia primò ait, quòd Christus non est filius adoptionis. Secundò obijcit ad partem oppositam. Ibi: sed adhuc opponitur. Circa quod tria facit, quia primò ponit obiectionem. Secundò obiectionis solutionem. Tertiò solutionis confirmationem. Secunda ibi: *Ad quod dici potest*. Tertia ibi: *Quod autem non sit adoptiuus*. & in hoc terminatur sententia præsentis lectionis, & distinctionis.

Aegid. super iij. Sent.

A DISTINCTIONIS X. AC I. PARTIS PRINCIPALIS QVAESTIO I.

QVIA Magister in littera mouet quęstionē de persona Christi, de pertinentibus ad dignitatē ratione suę humanitatis. Vtrum secundum quod homo sit persona. Vtrum sit filius adoptiuus: & quomodo sit prędestinatus. Ideo de his tribus quęremus de personalitate, de adoptione, & de prędestinatione. Circa primum quęruntur duo.

Primò. Vtrum Christus secundùm quod homo sit Deus.

Secundò. Vtrum Christus secundùm quod iste homo sit persona.

ARTIC. I.

Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit Deus. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 16. art. 11. Caiet. Med. Rag. Suar. ibid. D. Bon. in 3. sent. d 10. art. 1. q. 1. Vasquez ad 3. p. q. 16. art. 11. tom. 1. disp. 69. cap. 1.

AD primum sic proceditur Videtur quòd Christus secundùm, quod homo, sit Deus. Nam super illo verbo ad Philipp. 2. *Propter quod Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen.* vult Glossa, quòd *nomen super omne nomen, est esse Deum*, quòd non per solam appellationē, sed per naturam est super omne nomen. Cùm ergo Christus fuerit obediens Patri vsque ad mortem, secundùm quod homo, quia secūdum quod homo mortuus est: sed secundùm hoc datum est ei nomen, quod est super omne nomen, idest datum est ei esse Deum: ergo Christus secūdū quod homo est Deus. Philip. c. 2. Gloss.

Prĕterea. Persona Christi est Deus per gratiam vnionis: sed gratia vnionis non conuenit ei, nisi secūdùm quod est homo: ergo secundum quod est homo, est Deus.

Prĕterea. Secundum quod est homo, dimittit peccata, iuxta illud Matth. 9. *Vt autem sciatis, quòd filius hominis habet pote-* Matth. c. 9

 sta-

statem dimittendi peccata: sed solus Deus est qui dimittit peccata, iuxta illud Isaiæ: *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me*: ergo Christus secundùm quod homo, est Deus.

· IN CONTRARIVM est, quia Christus secũdum quod homo, est Deus, est ab æterno. Si ergo secundum quod homo, esset Deus, secundùm quod homo fuisset ab æterno, quod est falsum.

Præterea. Deus, & homo significat naturas disparatas, sed in talibus non potest vnum illorum secundùm alterum prædicari, nec alicui conuenit. Christus ergo secundùm quod homo, idest, secundùm humanã naturã non est Deus, nec è cõuersò.

RESOLVTIO.

Propositio, Christus secundùm quod homo, est Deus, continet reduplicationem, quæ si reduplicat conditionem naturæ diuinæ, vel humanæ, est falsa: si autem reduplicat vnitatem personæ, & restringitur cum hac limitatione, Christus in eo, quod Christus, vel in eo quod hic homo, est Deus, sic est vera.

RESPONDEO, quòd si vellemus sequi viam Philosophi, diceremus, quòd huiusmodi reduplicationes, vel fiũt propter dici vniuersaliter, vel fiunt propter dici per se, vel propter dici primo, vel propter dici secundũ quod ipsum. Et cum fiunt propter dici vniuersaliter, ista vniuersalitas, vel est subiectorum: & hæc vniuersalitas appellatur dici, vel prædicari de omni: vel est talis vniuersalitas tẽporum, & ista vniuersalitas appellatur dici, vel prædicari semper.

Arist.

Propter quinque ergo poterũt fieri reduplicationes, vel propter dici de omni, vel propter dici semper, vel propter dici per se, vel propter dici primo, vel propter dici secũdùm quod ipsum. Quomodo autẽ se habeant dici de omni, & dici semper, pater per iã dicta, quia dici de omni est prædicari vniuersaliter quantum ad subiecta, sed dici semper est prædicari, videlicet quantũ ad tempora. Sed dici per se, quod erat tertio loco positũ, quantũ ad huiusmodi prædicationes, addit super illas duas vniuersalitates subiectorũ, & temporũ causalitatem, siue causam. Nã hoc dici per se, non solùm conuenit omni tali subiecto, & omni tẽpore, sed etiã quod habet in seipso

Dici de omni. Dici semper. Dici per se.

A causam talis prædicationis: hoc enim est cõpetere aliquid alicui per se, quod habere causam in se, vt æquilaterus habet tres per se, idest per causam existẽtẽ in se, ideo est dici de omni, & semper, quia omnis, & semper æquilaterus habet tres: ergo sic se habet per se ad de omni, & sẽper: sed primò se habet ad per se, quia addit super illud immediationẽ subiecti, vel subiectorũ. Nam hoc est esse primò, quia non cõpetit ei per aliquod aliud subiectũ, sed omnibus alijs subiectis competit ipsum, iuxta illud Philos. in Priorib. *Cui primò, ei alteri per* B *ipsum, non ipsi per alterum*. Ista ergo nõ poterunt stare simul, quod aliquid competat alicui per se primò, & tamen conueniat ei per alterum subiectum: sed ista duo benè stabũt simul, quod aliquid conueniat alicui primò, & tamen conueniat ei per alterã causam, non per aliud subiectũ: Vt hæc est vera: Triãgulus habet tres: primò, quia non habet tres per aliud subiectũ, sed omne aliud subiectum, siue sit specialius vt figura, siue sit specialius, vt æquilaterus, dicitur habere tres propter triãgulũ, & quia triangulus: habet ergo tres triangulus: pri- C mò, quia non habet hoc per aliquod aliud subiectũ, sed aliæ substantiæ habẽt per ipsum, habet tamẽ hoc per aliam causam, vt per habere angulũ extrinsecũ, & ideo ad habere primo possumus addere habere secundùm quod ipsum, vt habere secundùm quod ipsum addat super habere primo immediationẽ causæ: Vt ista quinque se habent per ordinẽ: de omni quod dicit vniuersitatẽ subiectorũ. Et semper quod dicit vniuersalitatẽ tẽporũ: & per se secundum quod super has duas vniuersalitates addit causalitatem, quia hoc est per se, quod est D de omni, & sẽper, & habet causam existẽtem in se. Sed primo, quod erat in quarto loco positũ addit super omnia ista immediationẽ subiecti. Quia hoc est esse primò, non competere ei per aliud subiectũ, sed omni alij subiecto competere per ipsum: sed secũdùm quod ipsum, quod erat quinto loco positũ, addit super omnia ista immediationẽ causæ, quia hoc est competere aliquid alicui, secundum quod ipsum, quia non solùm non competit ei per aliud subiectum, sed nec etiam per aliã causam. Prosequi ergo de istis hoc modo philosophico esset scientificum, sed esset valdè lon-

Dici primò

Dici secundum quod ipsum.

longum: proposuimus tamen ea, quæ ad multa possunt esse vtilia.

Descendamus ergo ad quæstionem propositam, Vtrum Christus secundùm quod homo sit Deus, & distinguamus de hac reduplicatione *secundum*, prout distinguit Magister in tex. asserens, quòd hæc reduplicatio *secundùm* quadrupliciter sumi potest. Primò quidem, quia potest exprimere conditionem, vel proprietatem naturæ diuinæ, vel humanæ. Secundò vnitatem personæ. Tertiò habitum. Quartò causam. Et vt ponamus exemplum de omnibus his quatuor. Dicemus, quòd in hac loquutione: Deus impassibilis, secundùm quod homo fuit passus, possunt notari omnia ista quatuor. Nam primò notatur ibi conditio, & proprietas naturæ diuinæ, cùm dicitur Deus impassibilis; nam hęc est conditio, & proprietas naturæ diuinę, quòd sit quid impassibile. Notatur ibi etiam conditio, & proprietas naturæ humanę, cùm subditur, secundùm quod homo fuit passus. Nam quia Deus impassibilis assumpsit carnem passibilem, ideo proprietas carnis assumptę erat, quòd esset passibilis, & quod posset pati. Et hęc omnia dicta sunt propter primam rationem huius reduplicationis, quę est secundùm quod ipsum, prout potest dicere conditionem, vel proprietatem humanę naturę, vel diuinę. Secunda autem ratio huius reduplicationis *secundùm*, posita in littera, quod potest dicere vnitatem personę, notatur etiam in loquutione propositą. Nam cùm dicitur Deus impassibilis, secundùm quod homo, fuit passus, nisi esset vna, & eadem persona Christi, quę esset Deus, & homo, nunquam Deus impassibilis, secundùm quod homo fuisset passus. Tertia autem conditio, quòd hęc reduplicatio *secundùm*, potest importare habitum, declaratur in scriptis communibus in quęstionibus litteralibus, referendo hanc tertiam conditionem, ad tertiam opinionem, quę posuit naturam humanam fuisse vnitam Verbo accidentaliter per modum habitus; sed superuacuum est velle nos iuuare cum falsitate, quando possumus nos iuuare cum veritate; salua enim reuerētia Magistri, illa tria dicta, quorum primum est, quòd in Christo sunt duo

Hæc reduplicatio secundùm quadrupliciter sumi potest ex doctrina Magistri.

Opinio aliorum.

Refellitur dicta opinio.

A suppositа: secundum est, quòd in Christo nō est nisi vnum suppositum, licèt sint ibi duę naturę. Tertium est, quòd humana natura est vnita Verbo solùm accidentaliter, & vt habitus: non placet nobis, quòd hęc tria dicta vocentur opiniones, sed primum dictum, quia tertium non debent vocari opiniones, sed errores: secundum autem dictum, quòd in Christo est vnum suppositum, vel vna persona, & duę naturę in vno supposito, vel in vna persona, non debet vocari opinio, sed veritas ipsa; quia in hoc stat tota veritas B Fidei nostræ quantùm ad incarnationem, quòd vna persona Verbi habuit in se duas naturas, diuinam, & humanam, & fuit, & est simul Deus, & homo; quod totum asserit secundum dictum, quod vocat Magister (licèt fortè minus congruè) opinionem secundam. Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd in loquutione proposita, cùm dicitur Deus impassibilis, secundùm quod homo fuit passus, in hac reduplicatione *secundùm*, potest notari prima conditio, videlicet, proprietas naturę diuinę, vel humanę, & se- C cunda conditio, videlicet vnitas personę: & tertia conditio, videlicet habitus: quia si fuisset nudus Deus, & non fuisset indutus carnem passibilem, & *habitu inuentus vt homo*, vt dicitur ad Philipp. 2. non fuisset passus: ergo hęc loquutio, Deus impassibilis, secundùm quod homo fuit passus, potest denotare tertiam conditionem, scilicet habitum, quia indutus carne passibili, & habitu inuentus vt homo, fuit passus. Quarta autem conditio, quòd hęc reduplicatio *secundùm*, potest quoq; denotare causam, etiam patet in loquu- D tione proposita. Nam hęc fuit causa, vt Deus impassibilis potuerit pati, quia fuit factus homo, & passibilis, & mortalis.

Descendamus ergo ex dictis his ad solutionem quęstionis propositę, & dicamus, quòd cum quęritur, Vtrum Christus, secundum quod homo, fuerit Deus; si hęc reduplicatio *secundùm*, sumatur secundùm primam conditionem, videlicet vt dicat conditionem, vel proprietatem diuinę naturæ, vel humanæ, patet, quòd falsa est dicta reduplicatio, videlicet Christus, secundum quod homo est Deus, nam sensus esset Christus, secūdum quod

Tria dicta eclara a Magistro de incarnatione Verbi, non debēt dici opiniones: sed primū, & tertium debēt dici errores, secundum autem debet dici veritas Fidei.

Philip. 2.

Si reduplicatio dicit conditionē naturæ diuinæ, vel humanæ, falsa est aliata propositio.

 homo

homo est Deus, idest secundum proprietatem, & conditionem naturæ humanæ est Deus, quod non solum est falsum, sed etiam non est intelligibile, quia impossibile est, cùm in Christo sint duæ naturæ, humana scilicet, & diuina, quòd secundùm conditionem, & proprietatem vnius naturæ, competat ei conditio, & proprietas alterius naturæ. Igitur Christus, secundùm quod homo, hoc modo erit homo tantùm, & non Deus, & è conuersò, secundùm quòd Deus non erit homo, sed Deus tantùm, quia hæc est conditio, & proprietas vtriusque naturæ, quòd secundùm vnam naturam non competat Christo, quæ sunt alterius naturæ: sed si hęc reduplicatio, *secundum*, dicat vnitatem personæ, sic videtur esse concedenda, quòd in Christo vna persona est Deus, & homo, & è conuersò; propter quod quantum ad vnitatem personæ, videtur hæc esse concedenda. Christus, secundum quod homo, est Deus: sed licèt hæc verificetur in Christo, quòd in eodem vna, & eadem persona est homo, & Deus, tamen nisi restringatur hæc reduplicatio, Christus, secundùm quòd homo, est Deus, non potest veritatem habere. Nam quicquid competit Sorti, secundùm quod homo, oportet, quòd id competat omni homini. Per locum ergo à simili, si Christus in eo quod homo, esset Deus, omnis homo esset Deus, quod falsum est. Non poterit ergo verificari reduplicatio in ista vniuersaliter. Christus secundum quod homo est Deus: sed si restringatur, hæc reduplicatio, quòd Christus in eo quod Christus, vel in eo, quod hic homo, est Deus, & hoc referatur non ad conditionem, & proprietatem naturæ, quia proprietates, & conditiones diuinæ, & humanæ naturæ sunt aliæ, & aliæ; sed ad vnitatem personę, verum est quod dicitur, quòd in Christo vna, & eadem persona est homo, & Deus, & è conuersò. Quantùm ergo ad vnitatem personę Spiritus secundùm quod est homo, est Deus, & è conuersò.

Si reduplicatio dicat vnitaté personæ, cum hac restrictione, scilicet Christus in eo quod Christus, vel in eo, quod hic homo, est Deus, sic propositio allata erit vera.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd in Glossa illa sunt multa verba, per quę potest arA gui, quòd Christus, secundùm quod homo, est Deus. Nam primò est ibi verbum pręallegatum, videlicet, secundum quod homo fuit mortuus, & obediens Patri, vsque ad mortem, & ex hoc donatum est ei nomen, quod est super omne nomen, idest donatum est ei hoc nomen esse Deus. Sciendum ergo, quòd multoties in sacra Scriptura tunc dicitur esse aliquid, quando innotescit; erat enim Christus ante mortem, & ante Resurrectionem verus homo, & verus Deus, sed post mortem, & post Resurrectionem, prędicantibus Apo-
B stolis, & facientibus tot miracula ad inuocationem nominis Christi, iuxta illud de claudo stante ad portam Templi, quę dicitur Speciosa, cui dixit Petrus: *Aurum, & argentum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do, In nomine D. Iesu Christi, &c.* Immò non solùm in consolidatione plantarum illius claudi, sed tot alia miracula, ad inuocationem Christi fiebant per Petrum, & per Apostolos, quòd ad vmbram Petri ponebantur infirmi, vt cùm veniret Petrus, saltem vmbra eius obumbraret eos, & qui ibi poneban-
C tur, saluabantur.

Per dictum Glossæ non colligitur, quod infertur: sed quod, cum Christus ante mortem esset verus Deus, post morté manifestauit miraculis in nomine eius factis, se fuisse verũ Deum.

Erat ergo Christus ante mortem, & ante Resurrectionem verus Deus, & verus homo, sed post mortem, & Resurrectionem ista veritas magis innotuit, quòd homo ille erat verus Deus. Propter quod Apostolus in cap. pręalleg. ad Philipp. ait de Christo, *non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*. Solutum est ergo argumentum eo modo, quo inductum est.

Verùm, quia in Glossa præallegata dicitur de Christo, illum accepisse nomen Dei, quod est supra omne nomen, ideo
D ex hoc verbo, quod est accipere, vel assumere scripta communia dant aliam solutionem. Nam assumere, vel accipere importat motum, sed non mouetur aliquid ad id quod est, sed ad id, quod non est, vt album mouetur ad nigrum, non tamen est nigrum: quia primo ille homo accepit nomen *Dei*, ex hoc non arguitur, quòd Christus secundùm quod homo sit *Deus*; sed magis quòd non sit Deus; sed ista solutio est insufficiens, quia non tangit vim propositionis reduplicatiuę: ideo dicendum est, quòd prout ista dictio *secundùm*, importat proprietatem vtriusque

Solutio aliorum.

Dictio illa, secundùm, si reduplicat proprietatem naturæ, sic est falsa propositio: si vero reduplicat personam, sic est vera

vtriusque naturæ, quia alia est natura diuina, & humana, Christus in quantùm homo, vel secundùm quod homo, non est Deus, nec è conuersò: verum si hęc dictio, *secundùm*, non importat proprietatem naturæ, sed vnitatem personæ, & specialiter talis personæ, & huiusmodi personæ Christi, quia vna, & eadem persona Christi est Deus, & homo, & è conuersò, quantùm ad huiusmodi vnitatem Christus secundùm quod homo est Deus, & è conuersò. A

Negatur maior argumenti.

Ad secundum dicendum, quòd hoc nomen, *Christus*, significat personam æternam in duabus naturis, in vna æternam quantùm ad naturam diuinam, & in alia temporalem, quantùm ad naturam humanam. Christo ergo, vel personæ Christi esse Deum, quantùm ad naturam diuinam non competit per aliquam gratiam, sed ab æterno, sed Christum, vel personam esse simul hominem, & Deum, hoc competit ei per gratiam vnionis, secundùm quod humanitas, per quam Christus est homo, vnita est naturæ diuinæ in supposito, & persona Verbi, per quam est Deus, vt hoc modo simul homo, & Deus sit, & è conuersò. B C

Matth. c. 9. Gloss.

Ad tertium dicendum, quòd, Glossæ, sensum illius verbi Matth. cap. 9. *Vt autem sciatis, quòd filius hominis habet potestatem dimittendi peccata*, exponunt, non de homine, quòd dimitat peccata, sed de Deo. Dicebat enim Christus: *Filius hominis habet potestatem dimittendi peccata*, quia ille filius hominis erat Deus. Propter quod Hieronymus exponens præfatum locum, allegat verba Isai. dicentis: *Ego sum qui deleo iniquitates tuas*. Ex quibus vult Hieronymus, quòd cùm ille filius esset Deus dimittebat peccata in eo, quod Deus. Et Chrysostomus ibidem ait, *Si Christus non esset æqualis Deo Patri, oportebat eum dicere. Longe sum ab hac parte dimittendi peccata*, Ergo Christus hoc faciebat, non vt homo, nec vt minor Patre, sed vt Deus, & æqualis Patri. D

D. Hier. Isai. c. 43. Christus dimittebat peccata in quantum Deus: & sic intelligitur authoritas Scripturæ allata in argumento. D. Chrys. in Matth.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus secundum quod iste homo, sit Deus: Conclusio est affirmatiua.

SECVNDO dubitatur. Vtrum Christus secundum quod iste homo sit Deus. Et videtur, quòd non. Nam omne, quod prædicatur de aliquo, secundum aliquid, oportet, vt secundùm illud sit definitio eius, aut pars definitionis, aut proprium, idest, per se accidens eius: Verum est enim, quòd Sortes, secundum quod homo, est animal rationale, quia hæc est definitio eius. Et verum est, quòd Sortes, secundùm quod est homo, est animal, & est rationale, quia quodlibet istorum est pars definitionis hominis, & verum est, quòd Sortes secundùm quòd homo, est risibilis, quia hoc est per se accidens eius, vel proprium eius; sed Deus nullo istorum modorum se habet ad istum hominem, quia nec est definitio, nec pars definitionis eius, nec per se accidens eius: ergo &c.

Præterea. Secundum quod Deus Christus caret Matre. Si ergo secundum quod iste homo est Deus: ergo secundum quod iste homo caret matre, quod est falsum.

Præterea. Remoto eo, secundùm quod aliquid conuenit alicui, non vlterius conuenit ei: sed remoto à Christo, quòd sit hic homo, adhuc conuenit ei, quòd sit Deus, quia ab æterno fuit Deus, non autem ab æterno fuit homo: ergo Christus secundùm quod hic homo, non est Deus.

IN CONTRARIVM est, quia hæc prædicatio, iste homo est Deus, non est prædicatio accidentalis, quia humanitas secundùm quam Christus est homo, non est vnita Verbo accidentaliter, sed essentialiter, idest substantialiter, cum sit assumpta in vnitate personæ, sed prædicatum essentiale, vel substantiale potest præ-

prædicari de quocunque, cum reduplicatione substantiæ, quia Sortes est animal in quantum est homo, cum animal prædicetur essenrialiter de homine; ergo Christus in quantum est *iste* homo, est Deus, cum Deus substantialiter, vel essentialiter sit vnitus isti homini, iuxta illud Symboli, quòd Christus est vnus, non confusione substantię, sed vnitate personæ: ergo &c.

Præterea. Iste homo, demonstrato Christo, demonstrat suppositum æternum, quia non est in Christo nisi vnum suppositum, quod est æternum: sed hæc est vera, Christus secundum quod est suppositum æternum est Deus: ergo hæc erit vera, Christus secundum quod est iste homo est Deus.

RESOLVTIO.

Christus, vt Christus, est Deus & homo: patet per D. Athan. in Simb. Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus, cuius persona non constituitur per humanitatem, quia hæc est temporalis, & illa est æterna: neque eius natura est vna tertia, ex diuinitate & humanitate coalescens, sicut ex anima & carne consurgit tertia natura, quæ est humanitas: sed est vna persona diuina in duabus naturis, diuina, & humana, quibus Christus dicitur verus Deus, & verus homo.

AD hunc secundum Articulum dici potest, quòd nos sic proposuimus quæstionem, quia Scripta communia sic eam proponunt, vt autē reducamus eam ad patentem formam, dicemus, quòd idem est dicere. Vtrum Sortes in eo quod huiusmodi sit hoc, vel illud, & Vtrum Sortes in eo, quod Sortes sit hoc, vel illud, & à simili erit idem quærere. Vtrum Christus in eo quod hic homo sit Deus, & Vtrum Christus in eo, quod Christus, vel secundum quod Christus sit Deus: ista autem quæstione supposita nullum habet dubium. Nam certum est, quòd Christus secundum quod Christus est homo, & Deus: iuxta illud Symboli: *Est ergo fides recta, vt credamus, & confiteamur, quia Dominus noster* [D. Athan. in Symb.] *Iesus Christus Dei Filius, Deus & homo est*. Est ergo dē ratione ipsius Christi, quòd sit Deus, & homo. Et si definiretur Christus in definitione eius, poneretur Deus & homo. Est enim Christus vna persona in duabus naturis, scilicet in Deitate, & humanitate: & ideo in eodem Symbolo dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*: Sicut ergo homo debet definiri per animam rationalem, & carnem, ita si Christus definiretur, per vtramque naturam, diuinam scilicet, & humanam definiretur. Licèt ergo Christus sit Deus & homo, *non duo tamen, sed vnus est Christus, vnus autem non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*. In hoc verò differt similitudo posita in symbolo. Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus. Differt enim hæc similitudo quantū ad duo, videlicet quantum ad constitutionem personæ, & quantum ad constitutionem naturæ. Quantum ad constitutionem personæ differt, quia tàm anima rationalis, quàm caro faciunt ad constitutionem personæ cuiuslibet puri hominis, sed tàm Deitas, quàm humanitas non faciunt ad constitutionem personæ Christi. Facit enim Deitas ad constitutionem personæ Christi: nam cum persona Christi sit æterna, Deitas, quæ est æterna, potest facere, & facit ad constitutionem personæ eius: sed humanitas, quę est rei temporalis ad constitutionem personę ęternę facere non potest. Humanitas ergo non potest facere ad constitutionem personę Verbi, sed assumitur à persona Verbi ab ęterno in esse constituti. Propter quod licèt humanitas non sit accidens, in hoc tamen habet quendam modum accidentis, quod aduenit personæ Verbi post esse completum, sicut aduenit, quodlibet accidens suo subiecto post esse completum. Benè ergo dictum est, quòd similitudo, posita in Symbolo de Deo, & homine, & anima rationali, & carne, deficit quantum ad constitutionem personæ, quia vtrūque, anima scilicet rationalis & caro facit ad constitutionē personæ cuiuslibet puri hominis: sed Deitas, & humanitas, secundum quas Christus est Deus, & homo, non faciunt ad constitutio-

[Christi defin.] [Similitudo animæ, & carnis, respectu hominis, cum diuinitate, & humanitate respectu Christi dupliciter differt.] [Humanitas nō facit ad constitutionem personæ æternæ, cum ipsa sit temporalis.]

tutionem personę Verbi, sed Deitas tantum. Humanitas verò aduenit personæ Verbi post esse completum, & non facit ad constitutionem eius, sed recipitur in vnitatem personæ illius ab æterno iam in esse constituto. Benè ergo dictum est, quòd similitudo illa posita in Symbolo deficit quantùm ad constitutionem personæ.

Deficit secundò quantùm ad constitutionem naturæ, nam non sic anima rationalis, & caro, vnus est homo, sicut Deitas, & humanitas, secundū quas Christus est Deus, & homo, & vnus est Christus. Nam licèt possemus multas differentias assignare, assignata tamen differentia, quantùm ad constitutionem personæ, assignabimus differentiam quantùm ad constitutionem naturæ. Nam ex anima rationali, & carne constituitur vna natura communis, & tertia, sed ex Deitate, & humanitate Christi non constituitur vna natura communis, & tertia, propter quod Damascen. lib. 3. cap. 3. ait: *In Domino autem nostro Iesu Christo non est communem speciem accipere.* quod intelligendum est quantùm ad Deitatem, & humanitatem Christi, ex quibus non fit vna natura communis, & tertia, sicut ex anima rationali, & carne fit talis natura communis, quæ vocatur humanitas; Si ergo quæritur, sicut quæstio proponitur. Vtrum Christus, secundum quod Christus, sit Deus, & homo, iam patet responsio per D. Athan. quòd non habet dubium, quia Christus est Deus, & homo.

Ex anima, & carne cōstituitur vna natura tertia, scilicet humanitas: sed ex Deitate, & humanitate nō cōstituitur tertia natura.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd si definiretur Christus natura, diuina, & humana, & quòd esset Deus, & homo, poneretur in definitione eius, verum est tamen, quòd Deus non potest definiri: Nam idem est definiri, & finiri. Definitio enim apud Philosophum vocatur terminus, quia sicut res constituitur, finitur, & terminatur per suos terminos, ita definitum finitur, & terminatur inter suas partes definientes, inter quas sicut inter quosdā fines, & quosdam terminos constituitur: Deus ergo, qui est infinitus, definiri, finiri, vel terminari non potest; sic etiam non potest describi,

Deus non potest definiri, neque describi.

A quia hęc videtur differentia inter definitionem, & descriptionem, quia definitio est per essentialia, descriptio autem esse potest per accidentalia, secundùm quem modum Deus non potest describi, quia in Deo nihil est per accidens; possumus tamen dicere, quòd aliqua circumloquutio potest esse de eo, quæ competit soli Deo, sicut dixit Anselmus: *Deus est quicquid melius est esse, quàm non esse*, & sicut dicit Philosophus in lib. 5. Metaph. cap. de perfecto: *Est quoddam perfectum, in quo congregantur perfectiones omnium generum*, & vt exponit Commentator ibidem: *Ista est dispositio primi principij*: idest Dei. Ex hoc ergo verificatur dictum Anselmi, quòd Deus est quicquid melius est esse, quàm non esse, quia omnis perfectio secūdùm quod huius est quoddam bonum. Deus ergo, in quo congregantur perfectiones omnium generum, non solum, quę sunt actu, sed quæ sunt possibiles, quia est omnis perfectio, est omne bonum, & per consequens est, quicquid est melius esse, quàm non esse. Eo ergo modo, quo saltem circumloquutiones possunt dici de Deo, & definitiones de homine, si aliquis circumloqueretur Christum, in eo quod Deus, & definiret eum in eo quod homo, cùm Christus sit Deus, & homo, diuina natura, & humana ponerentur in definitione, & circumloquutione eius, & hęc fortè voluit dicere Damasc. lib. 1. cap. 4. vbi ait: *Quod igitur est Deus, manifestum est, quid verò est secundum substantiam, & naturam incomprehensibile est, & omninò ignotum.* Et in eodem cap. subdit: *Etsi enim Deum bonum, etsi iustum, etsi sapientem, etsi quicunque dixeris, non naturam dicis Dei, sed ea, quæ sunt circa naturam.* Et Dionys. 5. de diuin. nom. ait: *Deus nec fuit, nec erit, magis autem nec est.* Propter quod sciendum quòd nos non intelligimus Deum, nisi secundùm ea, quæ videmus in Creaturis, quia vt dicitur 1. de Angelica hierarchia: *Etenim nec possibile est nobis aliter lucere diuinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum analogicè circumuelatum, & his, quæ secundùm nos sunt prouidentia paterna connaturaliter, & propriè præparatum*; appellat enim ibi Dionys. sacra velamina ea, quæ cognoscimus de Creaturis,

Definitionis, & descriptionis differentia.

Circumloquutio potest esse de Deo. D. Ansel.

Arist. 5. Met. 2. c. de perfecto. Auer.

Ad argumētum negatur minor, quia Christus potest per circumloquutionē definiri. D. Damasc. lib. 1. c. 4.

Dion. 5. de diu. nom.

turis, per quæ assurgimus in cognitionem Dei. Secundùm enim hęc velamina anagogica, idest sursum ducentia, dicitur enim anagogicum ab *ana*, quod est sursum, & *goge*, quod est ductio; vnde anagogicum, idest sursum ductiuum. Ea ergo quę videmus in Creaturis, per quę assurgimus in cognitionem Dei, sunt sacra, quia ducunt nos in cognitionem Sanctorum, idest diuinorùm, sunt velamina, quia non ducunt nos in cognitionem diuinorum apertè, & secundùm se, sed vt sunt velata, per ea, quę videmus in Creaturis. Tertiò talia non sunt solùm sacra, & velamina, sed etiam sunt anagogica, idest sursum ductiua. Quartò sunt secundùm nos paterna prouidentia connaturaliter, & propriè pręparata; Deus enim tanquam pius Pater, videns, quòd non possumus, dum sumus in hoc mortali corpore, reuelata facie speculari, quia quamdiu sic sumus, peregrinamur à Domino, inspirauit Scripturam sacram, per quam innotescit nobis Deus, modo possibili secundum nos.

Velaminibus anagogicis ducimur ad Dei cognitionē

Anagogis ethymon.

Ad hoc etiam possunt referri verba Damasceni dicentis: *Etsi enim Deum bonum, etsi iustum dixeris, &c. non naturam dicis Dei, sed ea, quæ sunt circà naturam*. Nam per omnia ista nominamus perfectiones Dei, quas non intelligimus eo modo, quo sunt in Deo, sed eo modo, quo sunt in Creaturis, secundùm quem modum magis aliquid dicūt circa Deum, quàm ipsum Deum: ad hoc etiam possunt adduci verba Dionys. quòd Deus non fuit, quia non transit ibi aliquid in præteritum, nec erit, quia non expectatur aliquid in futurum. Magis autem nec est, quia nec sunt ibi perfectiones eo modo, quo nobis sunt cognitæ, & eo modo, quo nobis innotescunt per Creaturas.

D. Damasc.

Et per hæc patet solutio ad primum argumentum, quia eo modo, quo homo ille potest definire, & eo modo, quo quis potest Deum circumloqui, si quis definiret, vel circumloqueretur Christum, qui est Deus, & homo, diuina natura, & humana includerentur, & non tenerentur in illa definitione, vel circumloqutione.

Et per hęc potest patere solutio ad secundum: nam cum dicitur iste homo, vel Christus, demonstratur suppositum duarum naturarum, diuinę scilicet, & humanę, & ideo si defineremus ipsum, vel circumloqueremur ipsum, vtraque natura, vel vtrumque suppositum, quod esset Deus, & homo, intraret definitionem, vel circumloqutionem eius. Et ideo vtrumque arguere possumus, & vtrumque negare, non simpliciter, sed cum reduplicatione, simpliciter enim, verè loquendo, verè Virgo, est Mater Dei, & verè Deus, & pater hominis: sed cum reduplicatione, Christus caret Matre, & habet Matrem, caret Matre in eo quod Deus, & habet Matrem in eo, quod homo, sic etiam caret Patre, & habet Patrem, caret Patre, in eo quod homo, habet Patrem in eo quod Deus.

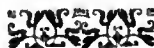
Christū carere Matre dupliciter intelligi potest, vel simpliciter, vel cū reduplicatione: primo n. non caret: secundo adnuedu plicitet, vel in eo, quod homo, & sic negatur: vel in eo, quod Deus, & sic conceditur.

Ad tertium dicendum, quòd remoto à Christo toto eo, quod importatur, per hunc hominem, vel per hunc Christum, non remanebit quòd sit Deus, nec remanebit, quòd sit homo, quia vtrumque importatur per Christum, vt sit Deus, & homo, quamuis hæc remotio sit impossibilior, quàm ex hoc impossibilia cogitare. Tamen si quæratur, Vtrum posset Christus naturam illam dimittere, quam assumpsit, plana esset solutio, quia posset de potentia absoluta: nam sicut non coactè, sed voluntariè assumpsit, ita absolutè loquendo, non cogitur ad tenendum. Possent enim ad hoc assignari multæ incongruitates, sed non possent assignari, absolutè loquendo, aliquæ impossibilitates.

Negatur minor argumēti, quia negato à Christo totū id, quod importatur per hunc hominem, tollitur humanitas & diuinitas.

De potētia Dei absoluta posset Verbum dimittere naturā assumptam.

Supposita ergo hac veritate, quòd Christus sit Deus, & homo, licèt ab æterno fuerit Deus, & ex tempore fuit homo: si remoueretur à Christo totum, quod includitur in significato eius, non remaneret Deus, nec homo.

DI-

A est persona, & secundùm quod Deus, est persona, non propter hoc duo, sed vnus est Christus. Sed non potest aliquod inconueniens argui ex talibus dictis, nisi quod Christus sit duo: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia, quicquid competit Christo, secundùm quòd homo, hoc est assumptum: Verbum autem non assumpsit personam, sed naturam: ergo esse personam non competit Christo secundum quod homo.

Præterea. Impossibile est, quòd idem numero conueniat alicui, secundùm di-B uersas naturas duas, sed in Christo non est nisi vna, & eadem persona: numero ergo esse personam non potest competere Christo secundùm vtramque naturam: at, in Christo non est nisi vna, & eadem persona: ergo esse personam non potest competere Christo secundùm vtramque naturam, sed competit ei secundùm quòd Deus, & secundùm naturam diuinam: ergo non poterit hoc ei competere secundùm quòd homo, & secundum naturam humanam.

DISTINCTIONIS X. PRIMAE PARTIS QVAESTIO SECVNDA PRINCIPALIS.

Quæ habet Articulum vnicum primò intentum, & duas Dubitationes Laterales.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum Christus secundùm quod homo, sit persona. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p.q.16.art.12.Caiet.Siln.Med ibid.Rag.D. Bon.in 3.sent.d 10.art.1.q.2.Vasquez ad 3. p.q.16.art.12.tom.1.disp.69. c.1.

SECVNDO principaliter quæritur, An Christus secundùm quod homo sit persona. Et videtur, quòd sic, quia *persona*, secundùm Boetium, *est rationalis naturæ indiuidua substantia*, sed Christus etiam secundùm quod homo, est huiusmodi: ergo &c. C

Boet.

Præterea. Quod conuenit alicui secundùm quòd homo, conuenit omni homini: sed Petrus, vel Ioannes, vel aliquis alius homo est persona in eo quod homo: ergo hoc competit omni homini, etiam ipsi Christo: erit ergo Christus persona in eo quod homo. D

Præterea. Christus in eo quod homo, vel secundùm quòd homo comedit, & est mortuus, passus, & sepultus: secundùm etiam quod Deus est aliquid operatus, quia suscitauit mortuos, & aliquid competit ei, quia creauit stellas, & est æqualis Patri, nec tamen propter hoc (vt videtur, possumus arguere, quòd Christus sit duo, quia propter omnia hæc, non duo tamen, sed vnus est Christus: ergo à simili, si Christus, secundùm quod homo,

Dub. I. Lateralis.

Vtrum Christus secundùm quòd homo sit aliquid indiuiduum. Conclusio est negatiua.

D.Bon.in 3.sent. d.10. art.1. q.3.

VLTERIVS autem posset aliquis dubitare, Vtrum Christus, secundùm quod homo, sit aliquid indiuiduum. Et videtur, quòd sic, quia Christus secundùm quod homo, est aliquid: sed non est aliquid vniuersale: ergo est aliquid particulare, & indiuiduum.

Præterea. In indiuiduo nihil est aliud, nisi natura speciei, & accidentia indiuiduantia: sed in Christo, secundùm quod homo est natura speciei; quia est in eo natura humana, & sunt in eo accidentia indiuiduantia ipsam naturam: ergo Christus, secundùm quòd homo, est indiuiduū.

Præ-

Præterea. Quicquid competit naturæ humanæ, competit Christo, in quantùm homo: ficut esse passibile,& esse mortale, quia competit naturæ humanæ, competit Christo in quantùm homo: sed esse quoddam indiuiduum competit naturæ humanæ: ergo &c.

IN CONTRARIVM est: quia indiuiduum in genere rationalis naturæ, nihil est aliud, quàm persona, sed Christus secundùm quod homo, non est persona: ergo nec indiuiduum.

B

Dub. II. Lateralis.

Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit suppositum, vel res naturæ. Conclusio est negatiua.

D. Bonauent. vbi supra.

VLTERIVS autem posset aliquis dubitare. Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit suppositum, vel res naturæ. Et videtur, quòd sic, quia suppositum, vel res naturæ dicitur aliquis, ex eo quod habet in se naturam diuinam: sed Christus secundùm quòd homo,habet in se naturam humanam: ergo secundùm quòd homo, est suppositum talis naturæ, vel res talis naturæ.

C

Præterea. Natura humana ita verè est in Christo, sicut accidentia humanæ naturæ: sed Christus, secundùm quod homo, habet accidentia humanæ naturæ, & est subiectum talium accidentium: ergo, prout habet in se verè humanam naturam, erit suppositum, vel res humanæ naturę.

D

Pręterea. Christus secundùm quòd homo est res quędam, & suppositum quoddam: sed non est res, vel suppositum nullius naturæ: ergo secundùm quòd homo est suppositum, vel res humanę naturę.

IN CONTRARIVM est, quia suppositū humanę naturę idem est, quod hypostasis, vel persona; sed Christus secundùm quòd homo, non est hypostasis, nec persona, nec suppositum, nec res naturę: ergo &c.

Pręterea. Quę conueniunt Christo, secundum quòd Deus, non conueniunt Christo secundum quod homo: sed Christus secundum quod Deus, potest dici persona, hypostasis, suppositum, & res diuinę naturę; ergo hæc, quę competunt ei secundum quod Deus, non competunt ei secundum quod homo.

Præmittuntur, quædam notabilia pro solutione articuli principalis, & aliarum dubitationum lateralium.

RESPONDEO, quòd hic sunt motæ quatuor quæstiones,& hoc ordine, & hoc medio. Nam prima dubitatio est. Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit persona. Secunda. Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit indiuiduum. Tertia. Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit suppositum. Quarta. Vtrum Christus, secundum quod homo sit res naturæ, & hæ duæ vltimæ sub vno quodam inuolutæ tractabantur, propter quod non fiebant argumenta, nisi ad tres dubitationes, quamuis secundum veritatem essent quatuor, sed istæ eædem quatuor sub alio ordine tractatæ sunt in 6. distinctione, quęst. 1. In qua descenditur ad opinionem primam, sed ponuntur illæ quatuor dubitationes sub alio ordine, & sub alijs verbis. Est enim ibi prima dubitatio. Vtrum in Christo sint duæ hypostases. Secunda. Vtrum in Christo sint duo supposita. Tertia. Vtrum in Christo sunt duo indiuidua. Quarta. Vtrum in Christo sint duo res naturæ: sed si consideremus vim harum dubitationum in 6. distinctione quæsitarum, & has quatuor in hac 10. distinctione iam quæsitas, eandem vim habent dubitationes illę in 6. distinctione quęsitę cum istis in hac 10. distinctione quęsitis. Nam hypostasis, & persona in rationali natura idem important. Idem est ergo quęrere: Vtrum Christus, secundum quòd homo, sit persona, quę est prima in hac 10. distinctione: & quęrere. Vtrum in Christo sint duę hypostases, quę fuit prima in 6. distinctione loco pręassignato. Nam propter hoc negamus, Christum, secundum quòd homo, non esse per-

Quæstiones illæ eandē vim habēt, ac quæstiones similes resolutæ in 6 distinctione.

personam, ne cogamur in Christo ponere duas personas: cum enim cogamur dicere, Christum secundum quòd Deus, esse personam, si confiteamur Christum secundum quòd homo, esse personam, cogetemur ibi concedere duas personas, quod omnes catholicè sentientes negant. Cum ergo Christus sit rationalis naturæ, quia est homo, & in rationali natura, idem sit hypostasis, quod persona, idem est quærere, Vtrum in Christo sint duæ hypostases, quod quærebat prima petitio in loco præassignato 6. Distinctionis. Vtrum Christus, secundum quod homo, sit persona, quod quęrit prima excitata in hoc loco 10. Distinctionis. Secundò quęrere, an in Christo sint duo supposita, quod quęrit secunda dubitatio loco pręassignato 6. Distinctionis, qui locus est, vbi primò quęritur de pertinentibus ad primam opinionem, & idem quęrere, an Christus, secundum quod homo, sit suppositum, quod quęrit tertia dubitatio in hoc loco 10. Distinct. Tertio quęrere, an in Christo sint duo indiuidua, quod quęrit dubitatio tertia in loco pręassignato, est idem quęrere, an Christus secundum quod homo, sit indiuiduum, quod quęrit secunda dubit. in hoc loco 10. dist. Quartò, & vltimò quęrere, an in Christo sint duę res naturę, quod quęrit quarta petitio in loco pręassignato 6. Distinct. est idem quęrere, an in Christo secundùm quod homo sit res naturę, quod quęrit etiam quarta petitio in hoc loco 11. Dist. Assignato ergo modo quomodo hę quatuor dubitationes positę in hoc loco 10. Distinctionis possunt reduci ad illas quatuor positas in loco pręfato 6. Distinctionis, vt quęsitorum veritas liquidò pateat, pręter hęc, quę dicta sunt, intendimus prosequi de duobus, quorum primum est, cùm omnia pręfata vocabula, de quibus factę sunt petitiones, significent naturam, vel rem significatam, quia plura alia vocabula sunt talia, sic exprimentia naturam, vel rem significatam, bonum est assignare numerum talium vocabulorum. quod faciendo, reassumemus multa dicta in loco præallegato 6. Distinctionis, per quę resumpta intelligentur melius, quę sunt dicenda in hac ma-

Dicēda proponit in lo[illegible] quę [illegible] dictarum.

A teria in hoc loco 10. Distinctionis: & addemus aliqua, per quæ addita intelligentur melius quæ sunt dicta in loco præallegato 6. Distinctionis. Secundò his dictis addemus, quomodo sit facta Incarnatio Christi, de qua sunt omnes quæstiones in hoc tertio motę, quia facta est talis incarnatio per personam diuinam, & æternam, & increatam supplentem vices suppositi, vel suppositorum temporalium, & creatorum.

Propter primum sciendum, quòd possumus assignare octo nomina, exprimen-
B tia naturam, vel rem significatam, vt sit primum nomen Particulare, secundum Indiuiduum, tertium Singulare, quartum Suppositum, quintum Hoc aliquid, sextum Res naturæ, septimum Hypostasis, octauum, & vltimum Persona. Omnia enim hęc nomina significant naturam, vel rem significatam, & vt pertinent ad prædicamentum substantię possunt significare rem per se existentem. Sicut ergo motę sunt quatuor quæstiones de quatuor vocabulis, Vtrum in
C Christo sint plures hypostases, Vtrum plura supposita, Vtrum plura indiuidua, & quarto, Vtrum sint ibi plures res naturæ. Quæ quatuor quæstiones per hunc ordinem motæ sunt in loco pręallegato sextę Distinctionis, ad quas quatuor quęstiones reductę sunt quatuor quæstiones motæ in hoc loco decimæ Distinctionis. Sic possunt aliæ quatuor quæstiones fieri de quatuor alijs vocabulis, videlicet Vtrum in Christo sint plura hoc aliquid, Vtrũ plura particularia, Vtrum plura Singularia, Vtrum plures personæ. Quamuis quæstio de pluribus personis reducta sit
D ad quæstionem de pluribus hypostasibus. Nam, vt supra ostendimus. Cùm Christus sit natura rationalis, quia est homo, & in natura rationali, idem sit hypostasis, quòd persona, quantum ad pręsens spectat, idem est quærere, Vtrum in Christo sint plures hypostases, vel plures personæ: tamen, vt habeatur clarior intelligentia, de ijs octo vocabulis assignabimus quomodo sunt ista octo vocabula accipienda, vel distinguenda. Dicemus ergo, quòd vnus modus accipiendi ista octo vocabula est, quia tria istorum

Octo nomina exprimētia naturam, vel rem significatam, scilicet, Particulare, Indiuiduum, Singulare. Suppositũ, Hoc aliquid, Res naturæ, Hypostasis, Persona.

Particulare, Induiduũ, & Singulare possunt extendi ad omnia prædicamenta.

istorum vocabulorum, licèt possint specialiter restringi ad prędicamentum substantiæ, possunt tamen generaliter extendi ad omnia prædicamenta; & hæc tria vocabula sunt. Particulare, quòd distinguitur contra Vniuersale. Indiuiduum, quod distinguitur contra Diuiduum. Singulare, quod distinguitur contra Plurale. Nam in omni genere, & in omni prędicamento reperitur vniuersale, & particulare, indiuiduum, singulare, & plurale, secundùm quem modum loquitur Porphyrius, cùm ait: *Participatione speciei plures homines sunt vnus homo*. particularibus autem, idest quantùm ad particularia, vnus, & communis homo, est plures homines. Quælibet ergo species, & quodlibet genus, in istis materialibus, quia secus est in substantijs separatis, est quoddam vniuersale, quod quantùm est de se, prædicatur de pluribus.

Porphyrius in cap. de specie.

B

Dicimus autem (quantùm est de se) quia quodlibet materiale prædicatur de pluribus; si autem non prædicatur de pluribus, hoc non est quantùm est de se, & in quantùm est materiale, sed quia constat ex tota materia sua, secundùm quem modum dicimus non esse nisi vnum Solem, & vnam Lunam, & vnum vniuersum. Quantum ergo est de se, vt patet, quodlibet materiale est vniuersale, quod prædicatur de pluribus. Sic enim definitur Vniuersale: *Est aptum natum de pluribus prædicari*. Dicitur autem aptum natum, quia potest esse, si constat ex tota materia sua, quod non prædicetur secundum quod huius, nisi de vno solo, & sicut quodlibet vniuersale est aptum natum de pluribus prædicari, sic quodlibet vniuersale est quoddam diuiduum, quia est aptum natum diuidi in multa. Et est quoddam plurale, quia est aptum natum continere plura; sic autem è conuersò, quodlibet significans naturam, vel rem significatam, non est vniuersale, sed particulare, non diuiduum, sed indiuiduũ, non est plurale, sed singulare. Poterit ergo esse vnus modus distinguendi vocabula significatiua naturam, vel rem significatam, quia hæc tria vocabula, videlicet particulare, indiuiduum, & singulare, licèt possint restringi ad prædicamenta substantiæ (vt

C

Vniuersalis definitio.

D

A spectat ad propositum) quia Christus propter quem fiūt omnes istæ quæstiones, est in prædicamēto substantię. Possunt tamen hæc tria vocabula extendi ad omnia prędicamenta, sed alia quinque vocabula, videlicet, hoc aliquid, suppositũ, res naturæ, hypostasis, & persona, specialiter pertinēt ad prædicamentum substantiæ. Secundùm ergo hunc modum distinguendi tria istorum vocabulorum, videlicet particulare, indiuiduum, & singulare possunt extendi ad omnia prædicamenta, alia verò quinque specialiter respiciunt prædicamentum substantiæ.

Christus est in prædicamento substantiæ.

Suppositũ, Hoc aliquid: Res naturæ: Hypostasis, & Persona, specialiter respiciũt prædicamentũ substantiæ.

Possumus autē, & alio modo distinguere hęc octo vocabula, vt quatuor cadāt ex vna parte quatuor ex alia, & iste modus nō erit, prout vocabula aliqua huiusmodi respiciunt specialiter prędicamentũ substantię, & aliqua se possint extendere ad omnia prædicamenta; sed erit hęc distinctio, prout aliqua istorũ vocabulorũ sunt secundæ impositionis, aliqua verò primę; secundæ enim impositionis possunt dici hæc quatuor vocabula, Particulare, Indiuiduum, Singulare, & Suppositum. Primæ verò impositionis possunt dici alia quatuor, videlicet hoc aliquid, res naturæ, hypostasis, & persona. Et hęc sufficiunt quantùm ad distinctionem vocabulorum importantium naturam, vel rem significatam.

Particulare, Induiduũ, Singulare, & Suppositũ, sunt termini secundæ impositionis. Alia quatuor sunt termini primæ impositionis.

Declarato ergo primo, quod erat declarandum, quomodo accipiuntur, & distinguuntur octo vocabula exprimentia naturam, vel rem significatam, volumus declarare secundum, quomodo facta sit Christi incarnatio, quia facta est per personam, vel per suppositum diuinum, ęternum, & increatum, supplens vices suppositi, vel suppositorum temporalium, & creatorum, oportet enim, quòd Christus incarnatus dicat personam, vel suppositum diuinum, ęternum, & increatum, quia non posset dici Filius, siue Christus assumere naturam humanam, quę de se est apta nata facere suppositum, nisi de se esset tale suppositum, quod posset supplere vices alterius suppositi, quòd constituisset natura illa humana, si non fuisset assumpta à Verbo. Hoc autem potest solum suppositum diuinum increatum, & æter-

æternum, cuiusmodi suppositum est Patris, Filij, & Spiritus Sancti. A

Omnes tres personæ diuinæ potuerunt incarnari.

Nam licet solus Filius sit incarnatus, potuissent tamen, si voluissent incarnari Pater, & Spiritus Sanctus. Possent autem quantùm ad hoc aliquæ congruitates assignari, quia congruum erat, vt solus ille, qui erat in Deitate Dei Filius, esset in humanitate hominis filius: sed nullæ impossibilitates ad hoc adduci, quod non potuissent, si voluissent incarnari Pater, & Spiritus Sanctus. Concludamus ergo, & dicamus, quòd sicut sola natura diuina increata, & æterna potest B supplere vices cuiuslibet naturę quantùm ad efficere, & subsistere: quantùm quidem ad efficere, quia quicquid facit mediante aliqua natura creata potest facere sine illa natura, quia potest calefacere sine igne, & infrigidare sine aqua, & hoc modo potest supplere vices cuiuslibet naturæ creatæ, quia potest sine natura creata, effectiuè loquendo, quicquid potest esse illa natura, & sicut quantùm ad efficere, natura diuina est quoddam infinitum, quia potest supplere vices cuiuslibet naturæ creatæ: sic etiam quantùm ad subsistere est quoddam infinitum. Nam C in Deo, secundùm Augustinum lib. 7. de Trinit. cap. 4. *Non est aliud subsistere, quàm esse*. Sicut ergo quantùm ad esse, Deitas est esse omnium, iuxta illud 4. de Angelica Hierarch. *Esse omnium est super esse Deitas*. Ergo quòd dictum est de natura diuina quantùm ad efficere, & quantùm ad esse, potest dici de quolibet supposito diuino quantùm ad supponere, & quantùm ad substentare, quia sicut natura diuina potest supplere vices cuiuslibet naturę, quantùm ad efficere, & quantùm D ad esse, sic quodlibet suppositum diuinum potest supplere vices cuiuslibet suppositi, quantùm ad supponere, & quantùm ad substentare, vt si illa natura humana non fuisset assumpta à Verbo, constituisset de se quoddam suppositum, assumpta autem à Verbo, non constituit suppositum, sed substentata est in supposito Verbi. Substentata autem in supposito Verbi, huiusmodi suppositum Verbi supplet vices illius suppositi creati, quod constituisset illa humana natura, si non fuisset à Verbo assumpta. Et supplendo vices illius suppositi, verificatur de Christo, quicquid verificatum fuisset de illo supposito. Et quia illud suppositum fuisset naturæ passibilis, fuisset passum, sepultum, & mortuum: sic Dei Filius supplendo vices illius suppositi, fuit passus, mortuus, & sepultus, quia hoc modo potuit pati, mori, & sepeliri. Ex his autem planè patet quid est incarnari, quia est assumere carnem in supposito æterno, vel in supposito diuino, & increato: ex hoc autem non est, quòd suppositum increatum fiat creatum, sed quòd manens increatum, suppleat vices illius suppositi creati, quod constituisset illa humana natura, si non fuisset à Verbo assumpta; & sic supplendo vices illius suppositi potest verificari, & verificatur de supposito Verbi, & de ipso Deo, quicquid verificatum fuisset de illo supposito, secundùm quem modum Christus fuisset verè passus, mortuus, & sepultus. Et per hęc possent solui omnia obiecta non solùm facta, sed possibilia fieri.

Natura diuina potest supplere vices cuiuslibet naturæ creatæ quantùm ad efficere, & subsistere.

D. Aug. 7 de Trin. c. 4. tom. 3.

D. Dion. de Ang. Hier.

Suppositum diuinum potest supplere vices cuiuslibet suppositi creati quantum ad supponere, & substentare.

De supposito Verbi verificantur omnia illa, quæ verificata fuissent de supposito humano, si in Christi humanitate fuisset.

Incarnari quid sit.

RESOLVTIO ARTICVLI Principalis.

Christus vt homo, vel vt hic homo, non est persona: quia persona est assumens, humanitas autem, vel hæc humanitas est assumpta: sed Christus vt Christus est persona, quia de ratione Christi est, quòd sit Deus, & homo: & quia in eo est persona diuina, supplens vices personæ humanæ, ideo isto modo conceditur Christum esse personam, & illo modo negatur.

HIS itaque declaratis, volumus soluere per se quamlibet quæstionem propositam. Erat enim prima quæstio. Vtrum Christus, secundùm quòd homo, esset persona. Ad quod plana est responsio. Nam Christus, secundum quod homo, non est nisi illud, quod fuit assumptum: ergo si Christus, secundum quod homo, esset persona, tunc assumpsisset personam, quod est falsum. Nam non assumpsit personam, sed naturam: non assumpsit hominem, sed hu-

Deum assumpsisse hominem quomodo intelligatur.

Psal. 64.

manitatem, etsi inueniatur, quòd Verbum assumpsit hominem, iuxta illud Psal. *Beatus quem elegisti, & assumpsisti*, ibi homo non stat pro persona, sed pro natura humana, siue homine, iuxta illud Symboli; *Non duo tamen, sed vnus est Christus, Vnus non conuersione Deitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum.* Hoc ergo modo Christus est Deus & homo, quia Christus Deus assumpsit humanitatem, siue naturam humanam in seipso, propter quod non deserens quod erat, idest non deserens Deitatem, per quam erat Deus, sed assumens quod non erat, idest assumens humanitatem, per quam factus est homo, Christus est simul Deus & homo: hoc ergo est falsum. Christus secundum quòd homo est persona.

D. Athan. in Symb.

D. Thom.

Addunt Scripta communia, quòd licèt hæc sit falsa: Christus secundum quòd homo, est persona; hæc tamen est vera: Christus vt hic homo, est persona: sed nulli dubium esse debet, quòd Christus, vt Christus, est persona, non quidem creata, sed increata, quia de ratione Christi est vtrumque, scilicet Deus & homo. Etsi definiretur Christus, vtraque natura poneretur in definitione eius, scilicet diuina, & humana, & ideo quia Christus est Deus, & homo, licèt non sit persona, vt homo, nec etiã vt hic homo, quamuis Scripta communia hoc concedant: est tamen persona, vt Deus, nec est in Christo nisi vna persona, videlicet persona diuina & increata, quæ persona non est Christus, vt homo, nec vt hic homo, sed vt Deus. Sed si quæratur: Vtrum aliquo modo Christus sit persona vt homo, vel vt hic homo. Dicemus, quòd nec vt homo, nec vt hic homo, quamuis non sit persona, supplet tamen vices eiusdem personæ. Et si quæratur cuius personæ supplet vices. Dicemus, quòd supplet illius personæ, quam constituisset humanitas, si non fuisset assumpta à Verbo. Assumpta autem à Verbo non constituit personam, sed substentata est in persona Verbi, in esse ab æterno constituta, quam humanitatem substentando, persona Verbi supplet vices illius personæ, quam constituisset humanitas, si non fuisset assumpta à persona Verbi. Persona ergo Verbi non est persona creata, sed increata, non est per-

Si Christus definiretur in eius definitione vtraque natura poneretur.

A sona temporaliter, sed æterna: assumendo tamen in se naturam humanam, licèt ipsa persona Verbi maneat in se æterna, supplet tamen vices eiusdem personæ temporalis, illius scilicet, quam constituisset humanitas, si non fuisset à Verbo assumpta, & quia sic supplet vices illius personæ humanæ, vel illius hominis, verificatur de Christo Deo quicquid verificatum fuisset de illo homine.

Hinc ergo est euidens argumentum quomodo facta est incarnatio, quia sic sola natura diuina potest supplere vices
B cuiuscunque alterius personæ. Persona ergo diuina assumens naturam humanam, & ex hoc supplens vices illius personę, & illius hominis, quem constituisset natura humana, si non fuisset assumpta à Verbo, verificatur de Deo Verbo, quicquid verificatum fuisset de illo homine. Est enim persona diuina sic infinita, sicut est natura. Sicut ergo natura diuina propter sui infinitatem, potest supplere vices cuiuscunque alterius naturæ creatę, sic quęlibet persona diuina propter sui infinitatem potest supplere vices cuiuscunque alterius personę etiam creatę, &
C quia sola persona diuina potest hoc facere, & potest sic supplere vices, sic factum est, quòd eadem persona increata, & diuina, est Deus, & homo: est Deus, quia est persona increata, & est homo, nõ quod deficiat esse persona increata, vel quod fiat persona creata, sed quod existens persona increata in quantùm homo, vel in quantùm hic homo supplet vices cuiusdam personę creatę, scilicet illius, quam constituisset humanitas, si non fuisset à Verbo assumpta. Non ergo impossi-
D bile, quòd idem, & eadem persona sit Deus, & homo, sed esset omninò impossibile, quòd idem, & eadem persona esset Angelus, & homo, vt quod persona Angeli assumeret in se humanitatem, & fieret homo. Nam cùm non posset hoc fieri nisi persona Angeli esset infinita, & posset supplere vices cuiusdam alterius personę, & quia nulla persona creata est infinita, ideo nulla persona creata, nullaque persona Angelica potest sic supplere vices alterius personę, vt sit eadem persona Angelus, & homo, sed sola persona diuina potest hoc facere. Redeamus ergo

Quomodo facta est incarnatio.

Sicut natura diuina propter sui infinitatem potest supplere vices cuiuslibet naturæ creatę: ita suppositum diuinum ratione suæ infinitatis potest supplere vices cuiuslibet suppositi creati.

Angelus nõ posset assumere naturam aliam ad vnitatem sui suppositi, quia eius suppositum est finitum.

Christus est persona vt Deus, & nõ vt homo, neque vt hic homo. D. Thom.

ergo ad propositum, & dicamus, quòd Christus est Deus, & homo, & est persona, vt Deus, sed non est persona, vt homo, nec vt hic homo, quãuis hoc Scripta communia dicant: Verum est enim de quolibet puro homine, quòd quamuis non sit persona, vt homo: est tamen persona vt hic homo, cuius ratio est, quia de ratione personę est, vt sit quoddam indiuiduum; sic enim Boetius definit personam: *Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia*. Cùm ergo etiam quilibet purus homo non sit quid indiuiduum, vt homo, sed vt hic homo, benè

Personæ definitio.

B dictum est de quolibet puro homine, quòd quamuis non sit persona, vt homo, quia hoc modo non est quid indiuiduum, est tamen persona, vt hic homo, quia vt hic homo est quid indiuiduum. Christus tamen, qui non est purus homo, sed est Deus, & homo, nec est persona vt homo, nec vt hic homo, sed vt Deus. Scripta enim communia in hoc fuerunt decepta, quia crediderunt, quòd Christus, vt hic homo, diceret suppositum ęternum: sed constat, quòd sufficit, vt

Contra D. Thom.

C intelligam Christum esse hunc hominem, quòd intelligam Christum habere hanc humanitatem, idest hanc animam & corpus hoc. Quod intelligendo non intelligo ipsum, vt personam, idest, vt est per se sonans, quia anima Christi: & hæc anima Christi, & corpus Christi, & etiam hoc corpus Christi non est per se sonans, nec per se existens, sed hæc sunt assumpta à Verbo, & substentantur in Verbo. Propterea Christus nec vt homo, nec vt hic homo, est persona, sed solùm, vt est Deus, habet esse persona. Nam cum non possit esse Deus, & homo, & eadem persona habere in se Deitatem, & humanitatem, nisi illa persona suppleat vices alterius personę, & quia sola persona diuina potest hoc facere, sicut sola natura diuina potest facere, quòd propter sui infinitatem suppleat vices alterius naturæ, sic sola persona diuina propter sui infinitatem poterit hoc facere, vt suppleat vices alterius personæ. Christus ergo non vt homo, nec vt hic homo, sed vt persona diuina, & vt Deus potest supplere vices alterius personæ, & esse Deus, & homo, sed vt persona diuina, & vt Deus po-

Personæ etymon.

A tuit supplere vices alterius personę, & esse Deus, & homo. concedimus ergo, quòd Christus vt Christus, est persona, quia de ratione Christi est quòd sit Deus, & homo, sed non concedimus, quòd Christus vt homo, nec vt hic homo, sed vt persona diuina, & vt Deus potuit supplere vices alterius personę, & esse Deus, & homo.

RESP. AD ARGVMENTA Principalis Articuli.

Ad primum dicendum, quòd non secundùm quòd homo, sed secundùm quòd hic homo, est rationalis naturę indiuidua substantia; sed ex hoc non sequitur, quòd sit persona, quia non est per se sonans, vt etiam Magister in littera soluit; sequeretur enim hoc argumentum de aliquo puro homine, quòd non esset persona, vt homo, sed vt hic homo: sed de Christo, qui non est purus homo, non sequitur; quia non est persona, idest, per se sonans, nec vt homo, idest, vt habet humanitatem, nec vt hic homo, vt habet hanc humanitatem, sed est persona vt Deus, & vt est persona diuina, secundùm quemmodum potest supplere vices alterius personę, quam constituisset natura humana, si non fuisset à Verbo assumpta.

Negatur argumenti cõsequentia, & licet definitio personæ in puro homine verificetur de quolibet vt est hic homo, in Christo tamen nõ verificatur, quia neque vt homo, neque vt hic homo, est per se sonans, & subsistens, sed vt est persona diuina.

Ad secundum dicendum, quòd argumentum peccat in materia recipiẽdo falsa. Nam hęc est falsa, Petrus, vel aliquis purus homo, est persona secundùm quòd homo, quia non est persona, vt homo, sed vt hic homo. Dato tamen, quòd non reciperet falsa, adhuc non concludit argumen-

Argumentum conclu dit de puro homine nõ autem de Christo.

D tum. Nam quod conuenit alicui in eo, quod homo, oportet, vt conueniat omni homini, videlicet puro, vel omni ei, qui est tantùm homo. Nam quod Christus sit persona, idest, per se sonans, non competit ei vt homo, nec vt hic homo, sed competit ei vt Deus. Non enim potest esse eadem persona Deus, & homo, nisi illa persona possit supplere vices eiusdem alterius personę, quòd propter sui infinitatem potest solus Deus, vel sola persona diuina, quia omnis persona diuina est verus Deus.

Ad tertium dicendum, quòd Christus

A secundum quòd homo, est aliquid operatus, quia comedebat, & ambulabat, & abulando fatigabatur, etiam secundum quòd Deus aliquid operabatur, quia suscitabat mortuos,& operabarur alia miracula. Arguitur ergo ex hoc,quòd in Christo erant duæ operationes,quod concedimus, nec tamen ex hoc habetur, quòd esset nisi vna persona. Nam omnes tales operationes attribuendæ sunt personæ diuinæ, secundùm quem modum etiam loquitur Philosophus in 1. de Anima: *Quia operationes corporales, vt texere, & ædificare, & operationes spirituales, vt addiscere, & intelligere:* non attribuit naturę, ideſt animæ,sed personę,ideſt homini per animam. Et sicut non attribuit Philosophus istas operationes naturæ spirituali, ideſt animæ: ita non sunt attribuendæ corporali naturæ, ideſt corpori, quamuis texere, & ædificare non fiant sine corpore, sed fiant per corpus. Sicut ergo dicimus, quòd anima non intelligit, sed homo per animam, sic dicere possumus, quòd corpus non texit, nec ædificat, sed homo per corpus. Christus ergo existens vna persona diuina habebat in se duas naturas, & illa vna, & eadem persona diuina operabatur operationes vtriusque naturæ. Christus ergo quia erat persona increata, & diuina existens, sicut persona diuina,& increata habet in se duas naturas,non duas personas: propter quam duplicem naturam erant in eo duo genera operationum, quarum vtraque attribuenda erat illi vni personæ: in hoc ergo stat tota vis præcedentium verborum, quod persona illa, quæ est Deus,& homo fit talis persona, vt posset supplere vices alterius personæ,scilicet illius,quam constituisset humanitas, si non fuisset à Verbo assumpta.

In Christo non erant duæ personæ, sed duæ naturæ in vna persona, & hoc sufficit ad verificanda ea, quæ in argumento adducitur.

Et quia sola persona diuina potest supplere vices alterius personæ,sic sola natura diuina potest supplere vices alterius naturæ. Ideo de necessitate Christus, nec secundum quòd homo, nec secundum, quòd hic homo,est persona, sed solùm secundum quòd Deus, & secundum quòd persona diuina,est persona,quæ est Deus, & homo,quia solum hoc modo, videlicet vt persona diuina potest supplere vices alterius personæ.

Resolutio Dub. I. Lateralis.

Licet in Christo sint indiuidua, quantùm ad accidentia, ad partes substantiales, & ad partes integrales, nullum tamen talium indiuiduorum, de eo prædicatur qui secundùm quòd est homo, non potest dici indiuiduum, sic enim vt homo esset per se subsistens, quod in Christo est negandum, in quo vna tantùm diuini Verbi subsistentia conceditur.

B AD id autem, quod secundò quærebatur: Vtrum Christus secundum quòd homo, sit indiuiduũ. Dici debet,quòd aliud est quærere.Vtrum Christus secundum quòd homo, sit indiuiduum, & aliud: Vtrum in Christo, secundum quòd homo, sit aliquid indiuiduum,vel plura indiuidua: nam cum ageretur supra de illis octo vocabulis, exprimentibus naturam, & rem significatam, dicebatur, quòd tria illorum vocabulorum, videlicet particulare, indiuiduum, & singulare erant communia omnibus C prædicamentis. Nam in omni prædicamento reperitur particulare, quod opponitur vniuersali, & indiuiduum, quod opponitur indiuiduo, & singulare, quod opponitur plurali. Si ergo ista tria particulare, indiuiduum, & singulare reperiuntur in omnibus prædicamentis,& in prædicamentis accidentalibus,quæ non sunt entia, nisi quia sunt entis, ideſt substantiæ; poterunt etiam hæc tria reperiri in partibus substantiæ, siue sint partes essentialiter, vt materia, & forma, seu corpus, & anima, siue sint partes integraliD ter, vt pes, manus, & caput. Tripliciter ergo erunt in Christo plura indiuidua, videlicet quantum ad accidentia, quantum ad partes essentiales, & quantum ad partes integrales. Quantum ad accidentia quidem, quia est in Christo hæc albedo, siue rubedo, vel hæc magnitudo, & hic habitus, vel hęc dispositio, & sic de alijs, quæ omnia possunt dici quædam indiuidua, vel quædam particularia, siue quædam singularia, quia hæc tria in omnibus prædicamentis contingit reperiri. Secundò sunt in Christo plura indiuidua, quantum ad partes essentiales, quia est in

In Christo sunt plura indiuidua tripliciter, ideſt quantum ad accidentia: quantum ad partes substantiales, & quantum ad partes integrales.

Christo

Christo hæc materia, & hæc forma, & hæc anima, & hoc corpus, quorum quodlibet potest dici quoddam indiuiduum, vel quoddam particulare. Tertiò sunt in Christo plura indiuidua quantùm ad partes integrales, quia est in eo hæc manus, hic pes, hoc caput: sunt ergo in Christo plura indiuidua; sed nullum illorum indiuiduorum prædicatur de Christo, quia Christus non est sua albedo, nec sua manus, nec suus pes, nec suum caput, nec sua anima, nec suum corpus, loquendo de corpore, quod diuiditur contra animam, quod non est totum compositum, sed pars compositi, quia loquendo de corpore, quod est genus, non est dubium, quòd Christus est tale corpus. Vtrum autem in illo triduo, quando corpus fuit separatum ab anima, potuisset dici, quòd Christus erat illud corpus, vel illa anima, inferius poterit declarari, vbi agetur de Christo quãtum ad illud triduum. Tamen dato, quòd concederemus quantùm ad illud triduum, quòd Christus erat illa anima, per quam, & cum qua descendit ad inferna, & quòd erat illud corpus, quod iacuit in sepulchro, non propter hoc concederemus, quòd Christus esset plura indiuidua. Nam cùm Christus secundùm quod homo sit per se in genere substantię, illud indiuiduum prędicabitur de Christo, quod est per se existens, & hoc aliquid in genere substantię. Non posset ergo Christus esse plura indiuidua in genere substantię, nisi essent plura per se existentia, vt hic de indiuiduo loquimur. Corpus ergo illud, quod iacuit in sepulchro, non erat per se existens, vel per se subsistens, sed substentabatur in persona Verbi, quę persona tanquam verus Deus vbique erat tota, tota erat in inferno cum anima, & tota erat in inferno cum corpore. Quia ergo non possemus concedere, Christum esse plura indiuidua, nisi concedamus ipsum esse plura per se existentia, quo concesso, falsum esset illud Symboli, quod dicitur de Christo: *Cum Deus sit & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus: vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*. Christus ergo quamuis sit Deus, & homo, non tamen est nisi vna persona, non nisi vnum indiuiduum, & vnum per se existens.

Nullũ præfatorum indiuiduorũ prædicatur de Christo.

In triduo an potuit dici, quod Christus erat illud corpus, vel illa anima inferius patebit.

Corpus Christi in sepulchro non erat per se existens, sed substentabatur in persona Verbi.

A Cum ergo quęritur. Vtrum Christus secundum quòd homo, sit indiuiduum. Dici debet, quòd Christus, secundum quòd homo, non est persona, quia humanitas, per quam Christus est homo, non constituit personam, sed substentatur in persona Verbi ab ęterno in esse constituta, sic Christus secundum quòd homo, non est indiuiduum, quia natura illa humana, secundum quam Christus est homo, non constituit indiuiduum, quod prędicatur de Christo. *Assumpsit enim Christus humanam naturam in atomo*. vt B dicit Damascen. lib. 3. cap. 11. quia assumpsit hanc humanam naturam. Illa tamen humana natura, licèt sit quoddam indiuiduum, non tamen prędicatur de Christo in abstracto, & vt est quoddam indiuiduum, quia Christus non est humanitas: ista tamen prędicatio in concreto ideo est vera, quia implicat in se personam Verbi, quę facta est homo, prout assumpsit in se naturam humanam. Non concedimus ergo, quòd Christus secundum quod homo, sit indiuiduum, quia cum indiuiduum, vt hic de eo loquimur, C dicat aliquid per se subsistens, Christus, secundum quod homo, esset persona, & esset per se subsistens, quod, vt patuit per quęstionem primam, est simpliciter falsum.

D. Damasc. lib. 3. c. 11.

Natura assumpta, licèt sit quid indiuiduũ, non tamen prædicatur de Christo in abstracto, sed in concreto, quia implicat in se personam Verbi.

RESP. AD ARGVMENTA.
Primæ Dub. Lateralis.

Ad primum dicendum, quòd homo secundum se, non est vniuersale, nec particulare, secundum quem modum loquitur Philosophus in 1. Metaph. *Medicus non medicat hominem, sed Socratem, vel Platonem, quibus accidit esse hominem*. Verum D est tamen, quod Philosoph. ibi loquitur de accidere, prout aliqua accidunt alicui, prout stat in tertio attributo, secundum quem modũ omnia possunt accidere omnibus. Socrates ergo, & Plato, prout stant sub isto attributo, quod est sanari, vel medicari, accidit Socrati, vel Platoni, quod sint homo, quia non sanantur, vel medicantur in quantum quilibet illorum est homo, sed in quantum quilibet illorum est infirmus.

Arist. 1. Metaph. t. c. 1.

Ad hunc tamen modum potest reduci hic

hic modus loquutionis, quòd Christus non est indiuiduum secundùm quòd homo, quia vt stat Christus sub hoc attributo, quod est indiuiduum, idest quod est aliquid per se subsistens, extraneum est ab eo, quod sit per se subsistens. Nam cum Christus sit homo per humanitatem, humanitas illa, per quam est homo, non est per se subsistens, nec constituit aliquid per se subsistens. Propter quod secus est de humanitate Christi, & de humanitate cuiuslibet alterius puri hominis, licèt non sit per se subsistens, constituit tamen personam, quę est per se subsistens, sed humanitas Christi, nec est per se subsistens, nec constituit aliquid per se subsistens, sed substentatur in persona Verbi ab ęterno in esse constituta, & quia nomine indiuidui, vt hic de indiuiduo loquimur, intelligitur aliquid per se subsistens, sicut negamus Christum, secundùm quòd homo, esse personam, ne ponamus in Christo duas personas, sic negandum est Christum, secundùm quòd homo, esse indiuiduum, ne cogamur ibi ponere duo per se existentia.

Argumentū si aliquid concludit hoc est in puro homine, non autem in Christo.

Cum hic sumatur indiuiduum, vt per se subsistens, negatur Christū secundum quòd homo esse personam.

Aduertendum tamen, quòd licèt Scripta communia negent, quòd Christus secundùm quòd homo, sit persona, vel indiuiduum, concedunt tamen, quòd Christus secundùm quòd hic homo, est persona, vel indiuiduum, sed ad hoc, quòd Christus sit hic homo, non oportet, vt sit Deus, & intelligemus Christum esse hunc hominem, solùm habendo hanc humanitatem, nam quicunque habet hanc humanitatem, est hic homo. De ratione ergo Christi, vt Christus est, est quod sit Deus, & homo, iuxta illud: *Est ergo fides recta, vt credamus, & confiteamur, quòd Dominus noster Iesus Christus, Dei Filius, Deus, & homo est.* Propter quod Christus etsi non est persona, vt homo, est tamen persona, vt Deus, sed non sic est de ratione huius hominis, quia sufficit ad hoc, quòd Christus sit hic homo, vt habeat hanc humanitatem. Nam illud potest dici per se, quod verificatur de quolibet tali, secundùm quòd tale. De quolibet enim habente hanc humanitatem, secundùm quòd habet hanc humanitatem, est hic homo.

D. Thom.

Ad hoc vt Christus sit hic homo, non requiritur, vt sit indiuiduū, sed sufficit vt habeat hanc humanitatem.

Ad secundum dicendum, quòd Christus, secundùm quod homo, est subiectum

A accidentium indiuiduantium, sed non oportet propter hoc, vt secundùm quòd homo, sit indiuiduum, vel hoc aliquid per se subsistens, quia tunc secundùm quòd homo, est persona, quod est falsum.

Christus in eo, quod homo est subiectum accidentium indiuiduantium: non autem indiuiduum.

Ad tertium dicendum, quòd humana natura est quoddam indiuiduum, quia Christus assumpsit humanam naturam in athomo, idest in esse indiuiduali, vt probauimus per Damascenum, sed ex hoc non possumus arguere, quòd Christus,

B secundùm quòd homo, sit indiuiduum, quia illa humana natura in abstracto, quæ est sic indiuiduum, non prædicatur de Christo. Et si dicatur, quòd prædicatur de Christo in concreto, quia Christus est homo, & hic homo. Dici debet, quòd non prædicatur de Christo in concreto, nisi quia hoc modo talis prædicatio implicat, & includit personam Christi, quæ est æterna, & quæ assumens humanitatem, in fine temporum, non ab ęterno facta, est homo, iuxta illud, quod habetur in hymno: *Deus Creator omnium, homo in fine temporum.*

Ad minorē dicitur Ꝙ esse indiuiduum cōpetit naturæ humanę, sed negatur cōsequentia, quia etsi in concreto Christus est hic homo, hoc tamen est verum per implicationē suppositi.

Obiectio.

Solutio.

C

Resolutio Dub. II. Lateralis.

Christus secundùm quòd homo, non est suppositum, neque res naturæ, quia ista dicunt per se subsistentiam, quæ non est in Christo secundùm quòd homo, sed secundùm quòd Deus, ideo hoc modo est suppositum, persona, indiuiduum, res naturæ, hypostasis, & particulare.

D

AD id autem, quòd tertio, & quartò quærebatur, Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit suppositum, vel res naturæ. Dici debet, quòd ad hoc Scripta communia satis benè respondent, sed multùm intricatè loquuntur. Explicabimus ergo intentionem Scriptorum communium, & hoc modo expediemus quęstionem supradictam, quia nō est intentionis nostræ impugnare Scripta communia, vbi ea possumus rationabiliter sustinere. Dicunt enim Scripta communia, quòd in propositionibus

D. Thom.

Recta intētio Aegidij in aliorum opiniones tuēdas, vel excellēdas.

per

per se, aliter est ex parte subiecti, & aliter ex parte prędicati, quia ex parte subiecti sufficit, vt aliquid illorum per se conueniat subiecto. Nam hęc est vera, homo per se est rationalis, & licèt in homine contineatur anima rationalis, & caro, sufficit, vt ista sit per se, homo est rationalis, licèt non sit rationalis ex parte carnis, vel corporis, sed solùm ex parte animæ: Vt autem aliquid dicatur esse per se ex parte prędicati, oportet, vt verificetur per se de omni eo, quod datur intelligi in prędicato. Cùm ergo quęritur Vtrum Christus secundùm quod homo sit suppositum, vel res naturę, quęstio quęrit: Vtrum suppositum, vel res naturę possit prędicari de Christo secundùm quòd homo: oportet ergo, vt si suppositum, vel res naturę potest prędicari de Christo, secundùm quòd homo, omne, quod importatur per suppositum, vel per rem naturę verificetur de Christo, secundum quod homo; sed per suppositum, vel rem naturę importantur duo. Nam tàm per suppositum, quàm per rem naturę importatur quidam respectus ad naturam communem, quia hoc dicitur esse suppositum, quod est sub natura communi positum. Et homo dicitur res naturę, quia habet in se communem naturam. Sed tàm suppositum, quàm res naturę, non solùm dicit aliquem suppositum ad communem naturam; sed etiam dicit aliquid per se subsistens in illa natura. Primum ergo possemus saluare tàm de supposito, quàm de re naturæ, quòd Christus secundùm quod homo, dicit suppositum, idest, sub communi natura positum, vel dicit rem naturæ, quia dicit aliquid in se habens naturam humanam, quæ omnibus hominibus est communis. Sed secundum, quod tàm suppositum, quàm res naturæ dicit aliquid per se subsistens in tali natura, non potest competere Christo, secundùm quod homo, quia tunc Christus, secundùm quod homo, esset aliquid per se subsistens. Et quia nulli dubium est, quòd Christus, nec secundùm quod homo, nec secundùm quod hic homo, est aliquid per se subsistens, quia nec vt habet humanitatem, nec vt habet hanc humanitatem, est aliquid per se subsistens, sed subsistit, & substentatur in Verbo in esse ab æterno constituto. Christus ergo non est quid subsistens, nec vt homo, nec vt hic homo, sed vt Deus, quia natura Christi humana, & vt erat hæc humanitas, non per se subsistebat, sed erat assumpta à persona Verbi, & substentabatur in ea.

Per supposi tum, & rem natur. duo importantur.

Suppositi, & rei naturæ ethymologia.

Prout suppositum, & res naturæ dicit aliquid per se subsistens, non potest competere Christo, secundùm quod homo.

Prosequuti ergo sumus Scripta communia quantùm ad hanc tertiam, & quartam quæstionem, sed non videmus quod possimus vna simplici responsione respondere ad omnes has quatuor quæstiones. Nam cùm quæritur primò, Vtrũ Christus secundùm quod homo sit persona. Secundò, Vtrum secundùm quòd homo, sit indiuiduum. Tertiò, Vtrum secundùm quòd homo, sit suppositum, & Quartò, Vtrum secundùm quòd homo, sit res naturæ. Dici debet, quòd cùm Christus, secundùm quòd homo, sit in genere substantiæ, ista non possunt essentialiter prædicari de Christo, nisi prout accipiuntur tanquam essentia in genere substantiæ. Et quia omnia quatuor præfata, vt sunt in genere substantiæ, dicunt quid per se existens, Christus, secundum quod homo, quia non est aliquid per se existens, ideo secundùm quod homo, non est aliquid istorum prædictorum quatuor. Verùm quia Christus, secundùm quòd Deus, est persona, & aliquid per se existens, ideo, licèt non secundùm quod homo, sed secundùm quòd Deus, est quodlibet illorum quatuor prædictorum; possumus autem illis quatuor addere quintum, vt dicatur secundùm quòd Deus, Christus est hypostasis. Præfata ergo quinque competũt Christo secundùm quod Deus, videlicet vt sit persona, indiuiduum, suppositum, res naturę, & hypostasis, & si vellemus, possemus addere sextum, videlicet quòd sit quid particulare: nam omnia ista non prædicantur de Christo, nisi vt sunt in genere substantiæ, secundùm quem modum quodlibet istorum dicit aliquid per se subsistens, quod non potest competere Christo, secundùm quod homo, sed secundùm quòd Deus, vt est per habita manifestum.

Christus secundùm quòd Deus, est Persona, Indiuiduum, Suppositum, Res naturæ, Hypostasis, & Particulare.

Sed forte quæres quomodo omnia ista sex accipiũtur. Ad quod dici potest, quòd tria istorum, scilicet, particulare, indiuiduum, & suppositum sunt nomina secundæ

Particulare, Indiuiduũ, & Suppositũ sunt nomina secundæ intentionis.

dæ intentionis, quod patet ex suis oppositis: nam particulare opponitur vniuersali, sed nulli dubium est, quòd vniuersale est nomen secundæ intentionis: ergo nulli dubium esse debet, quòd particulare est nomen secundæ intentionis: sic etiam vniuersale, prout est nomen secundæ intentionis dicitur diuiduum, quia diuiditur in plura, & dicitur plurale, quia prędicatur de pluribus. His ergo correspondentia, videlicet indiuiduum, quod opponitur diuiduo, & singulare, quod opponitur plurali, vel quod idem suppositum, quod opponitur apposito. B Nam secundum quod logicus appellat subiectum id, quod subijcitur, & prædicatum id, quod prædicatur: sic grammaticus id, quod subijcitur, non appellat subiectum, sed suppositum. Et id quod prædicatur, non appellat prædicatum, sed appositum. Omnia ergo possunt dici secundæ intentionis. Tria verò de præfatis nominibus, videlicet particulare, indiuiduum, & suppositum, sic accipiuntur, quòd sunt nomina secundæ intentionis. Alia autem tria, videlicet persona, res naturæ, & hypostasis, C sic accipiuntur, quod sunt nomina primæ intentionis. Immò inter suppositum, & hypostasim nunquam possemus dare propriam differentiam, nisi dicendo suppositum esse nomen secundæ intentionis, & hypostasis primæ intentionis. Nam hæc est differẽtia inter hypostasim, & personam, quia persona dicitur id, quod subijcitur in natura rationali, sed hypostasis dicitur id, quod subijcitur in quacunque natura, sic etiam & suppositum dicit id, quod subijcitur in quacunque natura, hæc ergo erit differentia inter hypostasim, D & suppositum, quòd licèt quodlibet illorum dicat id, quod subijcitur in quacunque natura, tanquam per se existens, tamen suppositum est nomen secundæ intentionis, hypostasis primæ.

Discrimen Logici, & Grammatici in nominibus res easdem significantibus.

Persona, Res naturæ, & Hypostasis sunt nomina primę intentionis.

Discrimen inter Personam, & Hypostasim.

Quibus visis, leue est assignare differentiam inter tria, quæ sunt nomina primæ intentionis, cuiusmodi sunt, res naturæ, hypostasis, & persona, quia omnia hæc tria possunt dicere idem. Nam persona dicit specialiter aliquid per se existens naturæ rationali subiectum. Hoe enim sonat persona, quod per se sonans, idest per se existens, vt Magister dicit in

Persona dicitur quasi per se sonans idest existens.

A littera, & bene. Quod autem persona specialiter sumatur respectu naturæ rationalis, patet per id, quod habet Boetius de duabus naturis, & vna persona Christi, definiens personam: *Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia*. Quod ergo dicit persona respectu rationalis naturæ, hoc dicit hypostasis respectu cuiuscunque naturæ. Hoc etiam dicit res naturæ, hoc tamen nomen, res naturæ, specialiter sumptum est per comparationem ad naturam communem, à qua denominatur, & dicitur res naturæ. Nulla ergo differentia erit inter rem naturæ, & hypostasim, nisi quod res naturæ expressè exprimit respectum ad naturam communem, sed hypostasis non expressè hoc exprimit, sed implicitè implicat illud.

Boet. in lib de duabus nat.

Res naturæ vnde denominetur.

Aduertendum tamen, quòd omnia ista, videlicet, indiuiduum, particulare, &c. quia non competunt Christo, nisi secũdùm quòd est Deus, & quia nihil potest dici propriè vniuocè de Deo, & Creaturis, omnia præfata vocabula dicuntur aliquo modo æquiuocè, vel saltem analogicè, vt competunt Deo, & Creaturis.

Notandum.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd suppositum, & res naturæ, non solùm dicit aliquid habens in se talem naturam, sed dicit aliquid per se subsistens, quod non potest competere Christo, secundùm quod homo, quia sic acceptus dicit naturam humanam, non vt est quid per se subsistens, sed vt est assumpta in persona Verbi, quæ per se subsistit, & in qua natura humana subsistit.

Maior argumẽti est insufficiens, quia suppositũ, & res naturæ dicunt etiam aliquid per se subsistẽs.

Ad secundum dicendum, quòd subiectum quantum est de se, non dicit aliquid per se subsistens. Nam, & accidens, quòd quantùm est de se, non est per se subsistens, potest esse subiectum alterius, vt proprium est superficiei esse subiectum coloris, iuxta illud Philosophi: *Proprium est superficiei primo loco colorari*. Et ideo non est simile de supposito, & subiecto, cùm suppositum semper pertineat ad genus substantiæ, & semper dicat aliquid per se subsistens, non autem subiectum.

Arist. 1. Meta t c 22. Non valet similitudo addacta inter suppositum, & subiectum.

Ad tertium dicendum, quòd loquendum

Negatur ma ior argumenti sumendo suppositum, & rem naturæ, prout vsurpant dicta vocabula Theologi. dum est, vt plures, quod sic intelligendum est, quòd loquutiones, & vocabula debemus accipere, vt plures accipiunt, vel vt communiter accipiuntur, & quia communiter nomine suppositi intelligitur aliquid pertinens ad prædicamentum substantiæ, quod est per se subsistens, sic etiam intelligitur de re naturæ. Et quia Christus secundùm quòd homo, non est per se subsistens, ideo secundùm quòd huiusmodi non est suppositum, nec res naturæ. A

Obiectio. Nec valet recurrere ad ethymologiam nominis, dicendo, quòd suppositum est sub communi natura positum. B

Solutio. Nam lapis dicitur ledens pedem, secundùm ethymologiam nominis, non tamen quicquid ledit pedē, est lapis, quia etiam ferrum, vel lignum posset lædere pedem.

D. Thom. Scripta autem communia ponunt exemplum de armigero. Nam secundùm ethymologiam nominis, armiger est idem, quod gerens arma, non tamen quicquid gerit arma est armiger. Asinus posset gerere arma, non tamen esset armiger.

Asinus potest gerere arma, sed non potest dici armiger.

DISTINCTIONIS X. C

Pars Secunda Principalis.

De Adoptione.

DEINDE quęritur de secundo principali, scilicet de adoptione. Circa quod quæruntur duo. Nam primò quæritur de adoptione, D vel de gratia adoptionis, quantùm ad rem adoptantem, vel quantum ad Deum nos in suos filios adoptantem. Secundò quæritur de adoptione quantum ad adoptatos.

DISTINCTIONIS X. SECVNDAE PARTIS QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

De Deo adoptante.

HAEC Quæstio habet tres Articulos.

Primus est. Vtrum Deo cōpetat aliquem adoptare in filium.

Secundus. Vtrum adoptare aliquem in filios sit proprium Dei Patris.

Tertius. Vtrum personę Filij, vel personæ Spiritus Sancti sit adoptare.

ARTIC. I.

Vtrum Deo competat aliquem adoptare in filium. Conclusio est affirmatiua.

D.Thom. 3.p.q.23.art.1. Caiet. Silu. Med. Rag. Cabrer. Suar. ibidem. Vasquez ad 3.p.q.23. tom.1.disp.88. per totam.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Deo non competat aliquem adoptare in filiū. Nam adoptatio est, aliquam personam extraneā adoptare in filium; sed Deo nulla persona est extranea, quia omnes sumus sui, iuxta illud, quod dicitur in hymno: *Memento, quòd sumus tui, licèt caduci plasmatis:* ergo &c.

Præterea. Pater non est principium essendi in hominibus, quantum ad filios adoptiuos, quia nunquam videmus in hominibus, quòd aliquis adoptet sibi in filium illum, cuius est principium essendi:

cum

cum ergo Deus omnibus hominibus, & A omnibus tàm rationabilibus, quàm intellectualibus creaturis sit principium essendi: ergo nullum talium adoptabit sibi in filium.

Præterea. Videmus in hominibus, à quibus translatum est nomen adoptionis ad Deum, & vt etiam communiter dicitur, quod nullum adoptat sibi aliquem in filium, nisi quia vult condiuidere illi suam hæreditatem, & vult facere illum participem hęreditatis suę; sed cùm ipse Deus sit hæreditas nostra, iuxta illud, quod dictum

Gen.c.15. est Abrahæ. Genes. 15. *Ego ero merces tua* B *magna nimis*. Cùm ergo Deus sit quid indiuisibile, & non possit aliquis per partes participare ipsum, non competit ei aliquem in filium adoptare.

IN CONTRARIUM est: quia adoptio potissimè habet ortum à benignitate adoptantis, cum ergo Deus sit maximè benignus, ei maximè, & potissimè competit alios in filios adoptare.

Præterea. Hoc est adoptare, alios gratiosè, siue per gratiam suos filios facere: sed hoc potissimè competit Deo, iuxta illud Io. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei* C

Io.c.1. *fieri*: ergo &c.

RESOLVTIO.

Deus adoptat nos in filios per gratiam adoptionis, vt simus hæredes sui, & cohæredes Christi Filij eius, facitq. nos Deos, non natura, sed gratia, quod optimè explicatur.

RESPONDEO, quòd Deus quatuor modis sumi potest, videlicet natura, & sic quęlibet persona, & tota Trinitas dicitur Deus, quia habet in se naturam di- D uinam, secundò dicitur Deus gratia, & sic quilibet bonus homo Deus dicitur, iuxta

Psal. 90. illud, quod legitur in Ps. 80. *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes*, quod secundùm Glossam debet intelligi de hominibus bonis, qui sunt Dij, & quorũ quilibet potest dici Deus per gratiam adoptionis: Est ergo hic sermo: *Ego dixi Dij estis, &c.* intelligendus de hominibus bonis; sicut verba, quę immediatè sequuntur: *Vos autem sicut homines moriemini*, intelligenda sunt de hominibus malis. Tertio modo dicitur

Quadrupliciter dicitur Deus, natura, gratia, dominatione, & errore.

Deus dominatione, iuxta illud, quod scribitur Exo. c. 7. *Quia dixit Dominus ad Moysen, ecce constitui te Deum Pharaonis*: Exod c. 7. vbi Deus idem significat, quod Dominus: dicebatur enim Moyses pro illo tempore constitutus Deus Pharaonis, quia erat cõstitutus Dominus Pharaonis. Quarto modo sumitur Deus errore, sicut quodlibet simulacrum credebatur Deus ab ijs, qui colebant ipsum: cum ergo quatuor modis possit sumi Deus, non intendimus prosequi nisi de duobus, videlicet, quomodo dicitur Deus natura, & gratia, quia solùm ij duo modi faciunt ad nostram quęstionem, & ad nostrum propositum.

Quare Moyses dictus est Deus Pharaonis.

Propter primum sciendum, quòd Deus dicitur natura aliter, vel secundùm rem loquendo, quia habet naturam in se, & essentiam diuinã, quę est res simplicissima; & cum quęlibet persona habeat singulariter hanc rem simplicissimam: ideo quęlibet persona singulariter dicitur Deus naturaliter: & quia hęc res simplicissima non est nisi in omnibus tribus personis: ideo quęlibet persona singulariter dicitur Deus, & omnes tres personæ pluraliter nõ dicuntur nisi vnus Deus. Et quod dictum est de Deo, veritatem habet de Domino, nam quælibet persona singulariter potest dici Dominus, & omnes tres personæ pluraliter, nõ nisi vnus Dominus Trinus, iuxta illud Symb. *Quia sicut sigillatim vnãquamque personam Deum, & Dominum confiteri Christiana veritate compellimur: ita tres Deos, & Dominos dicere Catholica Religione prohibemur*. Sic enim sentiendum est de ipsa re, vel de ipsa diuina essentia, per quã quælibet persona est Deus. D. Athan. in Symb.

Sed si quæratur de modo: secundum quem quælibet persona Deus: quamuis sit vna, & eadem res, vel vna, & eadem diuina essentia, per quam quælibet persona est Deus: non tamen est vnus, & idem modus, secundum quem quælibet persona est Deus. Nam *Pater*, vt dicitur secundo de diuinis nominibus, *est fontana Deitatis*, D. Dion. 2. de diu. no. *Filius autem, & Spiritus Sanctus, sunt quædam pullulationes Deitatis, vel diuinæ naturæ*. Ita quod Deus Pater habet Deitatem modo fontali, quia non habet eam ab alio. Filius autem & Spiritus Sanctus habent eam modo pullulatiuo, quia habent eam ab alio, vel ab alijs. Nam Filius

Personæ diuinæ nõ habent eodẽ modo Deitatem.

lius habet Deitatem ab alio, quia habet à Solo Patre, sed Spiritus Sanctus habet suam Deitatem ab alijs, quia à Patre, & à Filio, iuxta illud Hilarij: *Spiritus Sanctus procedit à Patre, & à Filio Authoribus*.

D. Hilar.

Et si quæratur, Vtrum dici debeat, quòd Spiritus Sanctus procedit à Patre, & Filio authoribus, vel authore: Respondeo, quòd vtrumque posset concedi suo modo, certum est enim, quòd Pater, & Filius non sunt nisi vnum principium Spiritus Sancti, sicut tota Trinitas non est nisi vnum principium creaturę, vt vult Augustinus B libro 5. de Trinitate cap. 13. Nam Pater, & Filius, vt spirant Spiritum Sanctum, sunt plures personę, vel plura supposita spirantia, tamen in eis non est nisi vna virtus spiratiua, videlicet voluntas diuina, per quam Spiritus Sanctus vt amor, & vt donum procedit, quia amore primum donum procedit. Et ideo ratione vnitatis virtutis spiratiuę possunt dici Pater, & Filius vnum principiũ Spiritus Sancti, & hoc modo possunt dici vnus Author: sed ratione pluralitatis suppositorum possunt dici plures authores, vt saluemus hoc C modo dictum Hilarij, quod secundùm August. in 6. de Trinitat. fuit magnæ authoritatis: *Spiritus Sanctus procedit à Patre, & à Filio Authoribus*, immò hac veritate non obstante, quia Pater, & Filius sunt vnum principium Spiritus Sancti, pluribus tamen modis procedit Spiritus Sanctus à Patre, quàm à Filio, quia à Patre procedit mediatè, & immediatè, procedit enim Spiritus Sanctus à Patre, & Filiò immediatè, quia tàm Pater, quàm Filius habent in se virtutem spiratiuam, per quam producunt Spiritũ Sanctum, sed D procedit à Patre etiam mediatè, idest mediante Filio, & non è conuersò; Sic etiam non obstante, quòd Pater, & Filius sunt vnum principium Spiritus Sancti, dicitur tamen Spiritus Sanctus procedere à Patre principaliter, vt vult August. 15. de Trin. cap. 26. non autem dicitur sic principaliter procedere à Filio, quia Pater dat Filio, vt procedat ab eo Spiritus Sanctus, non autem è conuersò.

D. P. Aug. 5. de Trinit cap. 13. tom. 3.

Spiritus Sãctus est a Patre, & Filio authore & authoribus.

D. P. Aug. 6 de Tri. c. 3.

Spiritus Sãctus pluribus modis procedit à Patre, quã à Filio.

Spiritus S. procedit à Patre principaliter: à Filio autem non dicitur procedere principaliter.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd quamuis sit vna res, vt vna essentia, vel natura, per quam quælibet A persona est naturaliter Deus, non tamen est vnus modus habendi illam essentiam, vel naturam, quia Pater habet eam modo fontali, Filius autem, & Spiritus Sanctus habent eam modo pullulatiuo, quia sunt quędam pullulationes diuinæ naturæ, vt patet per Dionysium, sed aliter Filius est pullulatio diuinæ naturæ, & aliter Spiritus Sanctus, quia Filius est talis pullulatio naturalis, vel per naturam, concomitante voluntate, quia Pater complacet sibi per voluntatem in Filio naturaliter genito, vel à Patre naturaliter pullulato, sed Spiritus Sanctus è conuersò est pullulatio diuinæ naturæ, quia pullulat, vel pullulatiuè procedit à Patre, & Filio, voluntate cõcomitãte natura, quia sic pullulatiuè procedit Spiritus Sãctus a Patre, & Filio voluntate, quòd tamẽ ei communicatur diuina natura, ratione cuius cõmunicationis diuinæ naturæ, potest dici Spiritus Sanctus pullulatio diuinæ naturæ. Modus ergo producendi Spiritum Sanctum est voluntarius, quia non procedit vt Verbum, sed vt amor, non vt natus, sed vt datus, vel vt donum: quia amor, vt patet supra, est primum donum, quod primò datur, & in quo dantur omnia dona. Benè ergo dictum est, quòd Filius procedit a Patre, vel pullulat à Patre natura, concomitante voluntate, sed Spiritus Sanctus pullulat a Patre, & Filio voluntate, concomitante natura.

Filius procedit a Patre per naturam concomitante voluntate; & Spiritus S. procedit ab vtroque per voluntatem concomitante natura.

Amor est primũ donum.

Ex dictis autem potest apparere improprietas dicentium, quòd potentia generandi, vel spirandi, vel potentia producendi quamcunque personam diuinam non dicit quid, sed ad aliquid, cùm Dionysius appellet Filium, & Spiritum Sanctum pullulationes diuinæ naturæ; sed cum natura diuina dicat quid, non ad aliquid, & potentia generandi, & a simili potentia spirandi, dicat, quid, non ad aliquid, ideo Magister, & benè in primo sententiarum dicit, quòd Pater non est potens generare nisi natura, & Damascenus lib. 1. cap. 8. ait: *Generatio est opus naturæ*.

Potẽtia generandi, & spirandi dicit quid.

Magist. sent. 1. lib. dist. 7.

D. Damasc. lib. 1. c. 8.

Prosequuti ergo sumus hanc materiam quomodo Deus dicitur natura, & quantum ad rem, & quantum ad modum, vt ex hoc habeamus materiam defendendi, quomodo nomẽ Dei competat bonis homini-

minibus per gratiam adoptionis, quod A magis directè spectat ad nostrum propositum, cùm omnes quæstiones moræ sint de gratia adoptionis, quomodo Deus nos homines per gratiam adoptionis ibi adoptat in filios, quę quæstio posset etiam existendi ad Angelos. Nam Deus non solùm homines, sed etiam Angelos sibi per gratiam adoptionis adoptat in Filios.

Deus nō solum homines, sed etiā Angelos per gratiam adoptionis sibi adoptat in filios.

Sciendum ergo, vt communiter dicitur, & benè, quòd adoptio ab ijs, quæ videmus in humanis, idest in legibus ab hominibus conditis, translata est ad diuina, vt dicatur Deus aliquos sibi de hominibus in filios adoptare, sicut & homines extraneas personas ab eorum hæreditate in filios sibi adoptant, vt extranei filij per huiusmodi adoptionem sint participes hæreditatis adoptantium. Quia ergo nunquam aliquis homo adoptat sibi in filium canem, vel catum, sed semper hominem, licèt per gratiam, & gratiosè: ita à simili nunquam Deus adoptabit aliquem sibi in filium, nisi per gratiam, vel gratiosè ille in filium adoptatus sit Deus. In quo verificatur dictum commune, quòd non solùm dat natura Deum, sed dat gratia, secundùm quem modum verificamus Prophetæ dictum de omnibus hominibus, habentibus diuinam gratiam, quod sunt Dij, & sunt filij hæreditarij Dei excelsi, omnes.

Vnde adoptio trāslata est ad diuina.

Adoptatus in filium, dicitur Deus gratiosè.

In hoc ergo stabit verificatio dicti nostri, quod etiam concordat cum dicto communi, vt quilibet habens diuinam gratiam, Deus sit hic in via in spe. Et si persistat in tali gratia, erit Deus in patria in re. Quod sic declaratur. Nam quamdiu sumus in via, & sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, ita vt quandiu sumus in hoc corpore, videamus Deum per speculum, etiam in ænigmate, sed in Patria videbimus Deum facie ad faciem, vt dicit Apostolus 1. ad Cor. 13. Vel vt dicamus, vt ibidem Apostolus subdit: *Nunc cognosco ex parte*, idest perfectè, *Tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum*. Ex hoc autem habere possumus, quòd quilibet Beatus, non solum in spe, secundùm quem modum, est quilibet bonus hic in via, sed etiam in re poterit in patria dici quidam Deus, vel poterit dici Deus. Hoc autem est rationabile, quia sicut non est filius hominis, nisi qui est homo, ita non debet dici filius Dei, nisi qui est Deus, vel in spe, vt in via, vel in re, vt in patria; quod autem quilibet futurus sit Deus in patria sic patere potest.

Homo in gratia dum est viator, est Deus in spe, qui si persistat, in patria erit Deus in ea, per gratiā adoptionis

1. Cor. 13.

Sicut non potest dici filius hominis, nisi qui est homo: ita non poterit dici filius Dei, nisi qui est Deus.

Nam hoc est proprium solius Dei, vt per essentiam suam cognoscat se, & alia: & si creaturis potest hoc competere, quòd cognoscant se per essentiam suam, alia tamen non possunt cognoscere per essentiam suam. Angelus enim si cognoscendo essentiam suam, cognoscit se, cognoscendo B tamen essentiam suam, non cognoscit alia à se, sed ea cognoscit per species aliorum. Et ideo in libro de Causis, Propositione decima. dicitur, quòd omnis intelligentia est plena formis, idest, speciebus, per quas cognoscit alia à se. Soli Deo est hoc proprium, vt cognoscendo essentiam suam, cognoscat se, & alia. Et quia hoc habebit Beatus quilibet in patria, quòd per essentiam Dei cognoscet Deum, & alia quæ sunt in Deo, ideo quilibet Beatus in patria erit quidam Deus. Hoc est ergo, quod ait Apostolus 1. Corinth. in loco præallegato: C *Nunc autem cognosco ex parte; tunc autem*, idest in patria, *cognoscam sicut & cognitus sum*. Cum ergo quilibet Beatus sit cognitus à Deo per essentiam Dei, quilibet Beatus cognoscet Deum per essentiam Dei.

Angelus cognoscit se per essentiā suam, alia a se per species aliorū.

Cur in patria quilibet Beatus dicatur quidam Deus.

Ipsa ergo essentia Dei immediatè per se ipsam erit medium formale in quolibet Beato ad cognoscendum Deum, & alia quæ sunt in Deo, dicente Gregorio: *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident.* Quilibet ergo Beatus D videt Deum, & videt omnia in Deo, omnia scilicet, sine quibus non potest esse Beatus. Nam licèt videns speculum, videat omnia, quę relucent in speculo. Deus tamen est speculum voluntarium, ideo quilibet in Patria videns Deum, est Beatus, quia videt in Deo omnia, quæ requiruntur ad Beatificationem: & videt omnia, sine quibus non potest esse Beatus, tamen non oportet, vt quilibet Beatus videat simpliciter omnia, sed cum Deus sit speculum voluntarium, videndo Deū, videt in Deo seipsum, & alia à Deo, prout vult sibi reuelare. Immò quilibet Bea-

Essentia Dei erit mediū formale in quolibet Beato ad cognoscendū Deum, & ea quæ sunt in Deo.

Beatus, & quilibet Angelus (secundum Aug.in lib. de Ciu. Dei) perfectius videt, & cognoscit se in Deo, quàm in se ipso, in hoc ergo stabit beatitudo nostra, quod quilibet beatus adipiscetur in seipso ipsam essentiam diuinam, non per aliam speciem, sed per ipsam essentiã videt Deũ, & alia, quæ sunt in Deo, & quia sic adipisci diuinã essentiam, est adipisci id, quod est proprium solius Dei, videlicet quod per essentiam suam cognoscat se, & alia, ideo quilibet Beatus sic adipiscens diuinã essentiam, merebitur dici Deus: hoc autem, quod habemus ex verbis Apostoli Pauli, quòd in patria, quando erit realiter Beatus, cognoscet Deũ, sicut cognitus est a Deo, & ex hoc merebitur dici Deus per gratiam, quia gratia erit quod admittatur sic ad visionem Dei, vt potest haberi ex 1. Canonica Io. c. 3. vbi dicitur: *Nunc filij Dei sumus*, supple per gratiam, per quam sumus nunc Dij in spe. Et quia spes est de non visis, ideo ibi subditur: *nondum apparuit, quid erimus*, & sequitur: *Scimus, quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*, sed cùm quodlibet sit id, quod est, per essentiam suam: ergo si videbimus Deum, sicuti est, videbimus Deum per essentiam suam.

Beatus non per aliam speciem videt essentiã diuinam.

1.Io.c.3.

Spes est de non visis.

Consequetur ergo quilibet beatus essentiam diuinam, vel ipsam Deitatẽ, tanquam mediũ formale ad videndũ Deum, & in hoc similes ei erimus, quia sicut ipse Deus videt se, & ea, quæ sunt in se, ita, quilibet Beatus per essentiam diuinã, non per aliam speciem videbit Deum, idest, ea quæ sunt in Deo. Vel similes ei erimus, quia quilibet nostrum sic adipiscens Deitatem, merebitur dici Deus; nam vt iam diximus, quilibet nostrum, vel quilibet Beatus merebitur dici Beatus in patria, quia ibi adipiscetur, quod est proprium solius Dei. In hoc ergo est simile de hominibus adoptatis in hæreditatem aliorum hominum, & de hominibus adoptatis in hæreditatem Dei, quia, sicut nullus adoptatur in hæreditatem hominis, nisi sit homo, quia, vt diximus, nullus adoptat canem, vel catum in hæreditatem suam, sed hominem tantùm, sic nullus adoptatur in hæreditatem Dei, nisi sit Deus in spe, hic in via, vel in re ibi in patria. Ex nunc enim habentes gratiam, sumus filij Dei, & meremur dici Dij per gratiam. Dat ergo natura, quòd aliquis sit Deus, secundùm quem modum est tota Trinitas, & dat hoc gratia, secundum quem modum quilibet homo bonus per gratiã, est Deus, quia est Filius Dei per gratiam, ex nunc ergo sumus filij Dei, sed nondum apparet quid erimus, quia adipiscimur ipsam Deitatem ad videndum Deum, & ea, quę sunt in Deo: merebitur enim tunc quilibet Beatus, vt dictum est, dici Deus, quia adipiscetur id, quod est solius Dei proprium.

Similitudo adoptionis Dei cum adoptionib. hominum, in quo consistat.

Et licèt sit aliquo modo simile de adoptione hominum in hęreditatem humanam, & de adoptione Dei in hęreditatem diuinam, tamen est multum dissimile, quia nullus homo adoptat aliquem in hęreditatem suam, nisi ille sit naturaliter homo, sed Deus adoptat aliquos vt homines, vel Angelos in hæreditatem suam, qui non sunt naturaliter Dij, sed per gratiam adoptionis, habent quod dicantur filij Dei, vel etiam quod dicantur Dij, & si sunt filij Dei: ergo & hęredes Dei, iuxta illud Apostoli ad Rom. 8. *Si filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi*. Patet ergo solutio ad quęstionem primò quęsitam, videlicet, quòd ad Deum spectat adoptare alios sibi in filios per gratiam adoptionis, vt sint eius filij, & hęredes, quamuis non sint eius filij naturales, sicut homines adoptant sibi alios in filios, & in eorum hęredes, quamuis non sint eorum filij naturales.

Dissimilitudo inter distas adoptiones.

Rom.c.8.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicẽdum, quòd omnes sumus filij Dei per creationem, quia omnes habemus esse à Deo, tamen non sumus filij Dei, vt ex creatione, & ex eo, quod habemus a Deo, debeatur nobis hęreditas Dei, & ideo quantùm ad hęreditatem diuinam habendam sumus extranei a Deo, sed per gratiã adoptionis sumus filij Dei, meremur dici dij, & filij Dei, & hęredes.

Esse extraneũ à Deo dupliciter intelligi potest, quantũ ad creationẽ, vel quantũ ad hæreditatem: secundo modo sumus extranei, nõ primo.

Ad secundum dicendum, quòd non omnis similitudo currit quatuor pedibus, vel, non omne simile est per omnia simile, quia tunc esset idem, non autem simile, similitudo enim non est rerum earundem, sed rerum differentium. In hoc ergo est simi-

Similitudo consistit in aliquibus, non in omnibus.

ſimile, quòd ſicut homines adoptant ſibi eos in filios per gratiam, qui non ſunt naturaliter filij, & hæredes; ſic Deus adoptat ſibi nos homines in filios per gratiam adoptionis, vt ſimus eius filij, & hæredes per gratiam, quòd non ſumus ſic filijs, & hæredes per naturam.

Valet argumentũ de hæreditate quæ eſt diuiſibilis, nõ autem de Deo, qui eſt hæreditas noſtra.

Ad tertium dicendũ, quòd hoc accidit hęreditati, vt diuidatur in plures partes, quia non poteſt quilibet totam habere ſolus, ſed ſi poſſet eam quilibet habere ſolus, placeret Patri, vt quilibet eius filius ſuccederet in totam eius hęreditatem, ſed quilibet Beatus habebit in ſe totũ Deũ, & B erit eius hæreditas totus Deus, ideo non oportet, vt talis hæreditas condiuidatur, quia cum nullus ſit Beatus, niſi habeat in ſe totum Deum, quilibet habebit huiuſmodi hęreditatem totam, abſque eo, quod diuidatur. Poteſt autem quoddam valdè notabile haberi ex dictis. Diximus namq; Deum eſſe ſpeculum volũtarium, & quòd videns Deum, non oportet, vt videat omnia, quæ relucent in ipſo, ſed videt ea, ſine quibus non poteſt eſſe Beatus, & eatãtùm quæ vult Deus, vt videat in ſeipſo. Hoc enim modo Deus eſt ſolùm ſubiectũ, C & ſcientia Dei, quam habet de ſeipſo, vt nihil lateat eum, nec factum, nec poſſibile fieri: nam infinitæ ſpecies numerorum, quorum non eſt numerus, notæ ſunt apud Deum, cuius ſapientiæ non eſt numerus.

Notandum.

Deus vt Deus non eſt ſubiectũ in aliqua ſcientia creata.

Deus ergo in eo quod Deus, nõ eſt ſubiectum in aliqua ſcientia creata, nec in aliqua ſcientia alicuius puræ creaturæ, quia tũc illa eſſet infinita, quòd non poteſt cõpetere ſcientiæ alicuius puræ creaturæ, magis enim inconueniẽs eſt dicere, quòd Deus, in eo quod Deus, abſolutè eſt ſubiectum in aliqua ſcientia creata, vel in aliqua ſcientia finita, quàm dicere, quòd infinitum, in eo quod infinitum, eſt huiuſmodi ſubiectũ, plus enim importatur hoc D quod eſt infinitum nomine Dei, quàm nomine infiniti, quia ſecundùm Damaſcenum importatur nomine Dei quoddam pelagus ſubſtantię infinitum; nomine ergo Dei importatur infinitum poſitiuè, ſed nomine infiniti importatur infinitum priuatiuè, vel negatiuè: quia hoc eſt infinitum, quod non finitum negatiuè, vel quod non aptum finiri priuatiuè. Cum ergo infinitas poſitiua, quę importatur nomine Dei A præualeat infinitati priuatiuè, vel negatiuè, quæ importatur nomine Dei infiniti, magis eſt inconueniens dicere, quòd Deus, in eo quod Deus, ſub abſoluta ratione ſit ſubiectum in aliqua ſcientia finita, & creata, quàm dicere, quòd infinitum in eo quod infinitum eſt ibi ſubiectũ, cum ergo nullus ſanæ mentis diceret hoc, nullus ſanæ mentis debet dicere illud.

Damaſc.

Nomẽ Dei importatur infinitas poſitiuè: & nomine infiniti importatur infinitas priuatiuè, vel negatiuè.

ARTIC. II.

Vtrum adoptare aliquos in filios ſit proprium Dei Patris. Concluſio eſt negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 23. art. 2. Caiet. Med. Cabr. ibidem.

VLTERIVS autem poſſet aliquis dubitare, dato, quòd Deo comperat aliquos in filios adoptare: Vtrũ hoc ſit proprium Dei Patris. Et videtur, quòd ſic. Nam, vt dictum eſt, & vt cõmuniter dicitur, per ea, quæ videmus de adoptione in legibus hominum, translata ſunt iſta ad Deum: ſed in legibus ſic ſe habet, quòd eius eſt adoptare, cuius eſt naturaliter filios generare, in diuinis autem ſolius Patris eſt Filium generare: ergo ſolius eius erit filios adoptare.

Præterea. per adoptionem poſſumus dici fratres Chriſti, iuxta illud ad Rom. c. 8. *Ipſe enim ſpiritus teſtimonium reddit, quòd ſumus Dei filij, ſi autem filij, & hæredes*, & ibidem ſubditur: *Hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti*: ſed Chriſtus non eſt Filius, niſi Dei Patris, vt ſupra 4. diſtinctione dictum eſt: ſi ergo nos ſumus filij adoptiui, erimus filij Dei Patris tantùm. Rom. c. 8.

Præterea. Supra dictum eſt, quòd ſolus Filius fuit incarnatus, ne nomen Filij traheretur ad aliam perſonã: ſed non minus videtur inconueniens, quòd nomen Filij trahatur ad aliam perſonam, quàm quòd nomẽ Patris trahatur ad perſonam aliam: ergo ſolius Patris erit alios in filios adoptare, ne nomen Patris trahatur ad aliam perſonam.

IN

IN CONTRARIVM est, quia omne nomen significans effectum in creaturis est commune toti Trinitati: sed adoptare significat effectum gratiç in creatura: ergo erit commune toti Trinitati.

Prçterea. Tota Trinitas dicitur Pater noster, cum indiuisa sint opera Trinitatis, quia est indiuisa substantia, sed eo modo adoptamur in filios Dei, secundùm quòd Deus est Pater noster: cum ergo tota Trinitas sit Pater noster, si sumus filij Dei adoptiui, hoc erit, prout tota Trinitas est Deus, & prout hoc modo sumptus Deus est Pater noster.

Deus tota Trinitas est Pater noster.

RESOLVTIO.

Quia tota Trinitas habet potentiam creatiuam immediatè, ideo ipsa immediatè dicitur Pater noster, & nos immediatè adoptari in filios. Prima autem persona, quia talem virtutem non habet ab alio, immò Filius habet eam ab ipso, scilicet Patre, & Spiritus Sanctus ab vtroque: ideo ipsa prima persona potest dici Pater noster principaliter, & per consequens potest dici, nos principaliter adoptare.

AD secundum Artic. in quo quçritur: Vtrum adoptare conueniat soli Patri, & quomodo accipiatur ibi Pater, cuius nos sumus filij adoptiui. Vtrum propriè possit stare pro sola persona Patris, vel non possit dici propriè Pater noster, nisi sit tota Trinitas: dici debet, quòd hçc sibi non aduersantur, vt tota Trinitas sit Pater noster, & sola persona Patris etiam propriè dicatur Pater noster, dicente Apostolo ad Ephes. *Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in Cœlo, & in terra nominatur.* Et cum Dominus Noster Iesus Christus, non solum sit verus, & perfectus homo, sed etiam verus, & perfectus Deus, cuius veri, & perfecti Dei sola persona Patris est propriè Pater; ergo Pater quoq; creaturç dici potest, non solum tota Trinitas, sed etiam sola persona Patris, aliter tamen, & aliter. Nam cum hac additione, *immediatè*, tota Trinitas est Pater noster. Siquidem immediatè Pater noster potest

Ephes. c. 3.

Pater creaturæ nõ solùm potest dici tota Trinitas, sed etiam ipsa persona Patris.

Aegid. super iij. Sent.

A dici omnis illa persona diuina, cui cõmunicata est virtus, & potentia creandi, & quia toti Trinitati, & vnicuique personç competit habere virtutem, & potentiam creandi, ideo tota Trinitas hoc modo est Pater noster, & sicut cum hac conditione *immediatè*, tota Trinitas est Pater noster per creationem, sic cum hac conditione, *principaliter*, sola persona Patris simpliciter, & absolutè loquendo, est Pater noster. Nam vt patuit 5. de Trinit. cap. 13. August. vult, quòd Pater, & Filius sint vnum principium Spiritus Sancti, sicut

Tota Trinitas immediatè est Pater noster: Pater autè æternus est pater noster principaliter.

B tota Trinitas est vnum principium creaturç, sed Pater, & Filius sunt vnum principium Spiritus Sancti, quia quilibet tàm Pater, quàm Filius habet in se virtutem spiratiuam, per quam producunt immediatè Spiritum Sanctum; hoc tamen non obstante, quòd Pater, & Filius sunt vnum principium Spiritus Sancti, pluribus modis procedit Spiritus Sanctus à Patre, quàm à Filio, quia à Patre procedit mediatè, & immediatè. Pater enim dat ipsi Filio, quod producat Spiritum Sanctum: ergo vt procedit à Patre, non procedit à Filio, quia Filius non dat hoc Patri, sed è conuersò. A Patre ergo procedit mediatè, prout dat hoc Filio, & immediatè, quia est vna virtus spiritiua in Patre, & Filio. Ex hac autem differentia, quòd Spiritus Sanctus procedit à Patre mediatè, & immediatè. Sumitur secunda differentia, quam pertractat August. vt supra diximus 16. de Trinit. c. 26. quòd Spiritus Sanctus procedit à Patre principaliter, quia Pater non habet ab alio, vt producat Spiritum Sanctum, sed hoc modo non dicitur procedere principaliter à Filio, quia Filius hoc habet ab alio, videlicet à Patre, nam secundum Hilarium: *Filius nihil habet, nisi natus*, idest quod nascendo accepit. Quod autem dictum est de productione Spiritus Sancti, potest dici de productione cuiuslibet creaturæ, & poterit similiter dici de ipsa gratia adoptionis, per quã sumus filij adoptiui. Nam si Spiritus Sanctus, qui est persona simplicissima, hoc modo producitur à Patre, & Filio, vt à Patre producatur pluribus modis, quàm à Filio, multò magis de ipsa Creatura, quç est cõposita, vel ex his, scilicet ex potentia, & actu, vel huic

C

D. P. Aug. 16. de Trin. c. 25. to 3.

D

D. Hilar.

Compositio ex his, & compositio huic.

huic, secundùm quem modum est composita ipsa potentia, quæ componirur actui, & est compositus ipse actus, cui componitur ipsa potentia, verificabitur, quod sit à tota Trinitate. Quantū igitur ad productionē creaturæ cum hac conditione, *immediatè*, tota Triniras est pater Creaturę, sed cum hac condirione *principaliter*, sola persona Patris est principium creaturæ. Nam hoc est procedere principaliter ab aliquo, quando ille aliquis non habet hoc ab alio, vt producat rem illam, & quia Pater non habet hanc potentiam ab alio, vt producat, & creet creaturam, sed Filius habet hoc à Patre, & Spiritus Sanctus ab vtroque, ideo simpliciter, & absolutè loquendo, creatio, vel quælibet creatura est à sola persona Patris principaliter, quia Pater dat cuilibet personæ, quod creet, & possit creare, quia communicat cuilibet personæ diuinæ illam eandem potentiam, quam habet, per quam sit creatio: cum ergo Pater, & Filius sic immediatè producant Spiritum Sanctum, vt Spiritus Sanctus procedat pluribus modis à Patre, quàm à Filio, & dicatur principaliter procedere à Patre, non autem principaliter procedere à Filio: cùm tota Trinitas ita sit principium cuiuslibet creaturę, sicut Pater, & Filius sunt principium Spiritus Sancti, dicetur quælibet creatura ita procedere immediatè à tota Trinitate, vt pluribus modis procedat à Patre, quàm à Filio, vel Spiritu Sancto. Nam quælibet creatura à Patre procedit tripliciter: à Filio dupliciter, à Spiritu Sancto vno tantum modo.

Quid sit procedere ab alio principaliter.

Procedit à Patre tripliciter: quia procedit ab ipso immediatè, cùm habeat illā eandem virtutem, & potentiam creandi, quā habent Filius, & Spiritus Sanctus. Secundò procedit à Patre, mediante Filio, quia Parer ralem porentiam creandi dedit, & communicauit Filio. Tertiò quælibet creatura procedit à Patre, & Filio, mediante Spiritu Sancto, quia Pater, & Filius producendo Spirirum Sanctum, dederunt ei, vt esset vnus Deus cum eis, & vnus Creator cum ipsis, & sic Pater potentiā creandi habet à nullo, Filius autem, & Spiritus Sāctus habet a Patre, quia hoc est producere aliquā rem principaliter nō habere hoc ab alio: a solo igitur Patre producitur creatura principaliter, quia solus Pater nō haber hoc ab alio, vt creet, & producat crearurā: posset ergo concedi, quòd creatura procedit a Filio aliquo modo principaliter, quia Filius alicui communicat, vt possit creare, quia communicat hoc Spiritui Sancto, vnà cum Patre. Simpliciter ergo, etiam absolutè loquendo, competit soli Patri principaliter producere creaturam, aliquo tamen modo hoc principaliter competit Filio, cùm Filius vnà cum Patre hoc communicet alij personæ diuinæ, scilicet Spiritui Sancto.

Creatura quælibet procedit à Patre tripliciter, à Filio dupliciter, a Spiritu Sancto vno modo.

Quomodo cōcedi posset creaturam procedere a Filio principaliter.

Ex omnibus his paret, quòd Paterniras respectu creaturæ, vt sumitur *immediatè*, conuenit toti Trinitati, quia tota Trinitas immediatè est Pater noster. Dicimus autem immediatè creare, omne illud suppositum, vel omnem illam personam, quæ habet in se potentiam creandi, & quia hoc habet tota Trinitas, ideo loquendo immediatè de creatione, vel de potentia creādi tota Triniras est Pater noster: sed loquendo de creatione principaliter, prout dicir nō habere potentiā creandi ab alio, solus Pater, vel sola persona Patris dicitur hoc modo Pater noster, quia sola persona Patris producit principaliter creaturam, quia non habet ab alio potentiam creandi: & quia Pater dicitur ille, a quo res aliqua principaliter, secundùm quem modum in animalibus Filius procedit principaliter a Parre, a quo habet animam, & non a matre, a qua habet corpus, quod in animalibus brutis est simpliciter verum, cùm habeant animam eductam de potentia materiæ. In homine verò, quia habet animam intellectiuam, quæ non educitur de potenria materiæ, est verum solùm dispositiuè, quia virtus in semine viri disponit menstruum mulieris ad suscipiendum animam intellectiuam. Et ideo ait Philosophus in 16. de Animalibus, quòd solus intellectus est ab extra, & in lib. de Anima, dicit: *Intellectus alterum genus est, & separatur ab alijs*, idest à vegetatiuo, & sensitiuo, *sicut perpetuum à corruptibili*. Ibi autem vegetatiuum, & sensitiuum dicunt aliam, & aliam potentiam, & non oportet, vt dicant aliam, & aliam essentiam: si ergo per esse Patrem, volumus sumere esse prin-

Quid est creare immediatè.

Arist. 16. de anim. & 2. de ani. c. 3.

In homine vegetatiuū, & sensitiuū dicunt aliā, & aliā potentiam, nō aliam, & aliam essentiam.

principaliter productorem, & principaliter creatorem, sic persona Patris dici potest illa persona, a qua principaliter est creatura: verba igitur Apostoli ad Philippen. 3. *A quo omnis paternitas in Cælo, &c.* possunt verificari de sola persona Patris, modo quo dictum est.

A

RESP. AD ARGVMENTA.

Paternitas diuersimode sumpta competit toti Trinitati, & personæ Patris

Ad primum dicendum, quòd, vt patet per habita, accipiendo paternitatem aliter, & aliter, potest competere paternitas actionis, toti Trinitati, & soli personæ Patris.

B

Christus vt Deus, est Filius solius Patris: vt homo est filius totius Trinitatis per gratiam vnionis.

Ad secundum dicendum, quòd Christus est Filius Patris, vtroque modo, quia vt Deus, est *Filius* solius *Patris*: sed vt homo, quia hoc modo est filius per gratiam vnionis, potest dici filius totius Trinitatis, quia tota Trinitas induit *Filium* carne, secundùm quem modum factus est homo. Propter quod ponitur exemplum de tribus personis nudis, quarum duæ induerunt tertiam, & tertia induit seipsam. *Pater* ergo, & *Spiritus Sanctus* induerunt *Filium* carne, & *Filius* induit seipsum carne, per quem factus est homo: Vel possemus dicere, quòd ipsa incarnatio, sicut & alia opera, facta est a tota Trinitate immediatè, sed facta est a persona Patris principaliter, modo quo dictum est.

C

Non currit similitudo de paternitate, & filiatione, quia ista importat incongruitatem, quam non importat illa.

Ad tertium dicendum, quòd non est simile de Trinitate, & de filiatione, quia Pater dicit id, quod est principium alterius, sed Filius dicit id, quod est a principio. Paternitas ergo non repugnat Trinitati, quia tota Trinitas potest dici pater creaturæ, sed non sic filiatio, quia non sic tota Trinitas potest dici filius alicuius. Etenim ante incarnationem tota Trinitas erat pater, sed per creationem. Aliqua ergo incongruitas esset, si tota Trinitas esset filius, sed nulla incongruitas est, si tota Trinitas sit Pater, & maximè si sit Pater per creationem.

D

ARTIC. III.

Vtrum personæ Filij, vel personæ Spiritus Sancti sit adoptare. Conclusio est negatiua.

VLTERIVS autem, quia dubitatum est, cùm diximus, quod Deus Pater adoptat nos homines in filios. Vtrum hoc loco Pater stet pro persona Patris, & vtrum personę Patris sit adoptare: posset aliquis dubitare, Vtrũ personę Filij, vel personæ Spiritus Sãcti sit adoptare. Et videtur, quòd sit personæ Filij. Nam, vt dicitur ad Gal. 4. *Vbi venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum factum ex muliere, vt adoptionem filiorum reciperemus:* ergo &c. *Gal. c. 4.*

Præterea. Secùndum Philosophum in 2. Metaph. *Semper primum in aliquo genere est causa omnium illorum, quæ sunt post.* sed filiatio primò inuenitur in Filio Dei per naturam: ergo per ipsum inueuenitur in omnibus alijs filijs per gratiam. *Arist. 2. Metaph. t. c. 4.*

Præterea, Videtur, quòd fiat per Spiritum Sanctum, quia vt dicitur ad Rom. 8. *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* *Rom. c. 8.*

Præterea. per charitatem efficimur filij Dei adoptiui: sed charitas appropriatur Spiritui Sancto: ergo &c.

RESOLVTIO.

In adoptione tria considerantur, idest principalitas actionis, modus agendi, & ipsa res acta: primum specialiter competit Patri: secundum Filio: & tertium Spiritui Sancto.

AD hunc tertium Articulum, in quo quæritur, Vtrum personæ Filij, vel personæ Spiritus Sancti conueniat adoptare aliquos in filios.

Filiatio sex modis contingere potest.

Dicendum, quòd filiatio potest sumi sex modis, videlicet creatione, factione, & pos-

& possessione: natura: gratia vnionis: & gratia adoptionis. Tres autem primæ filiationes possunt esse communes bonis, & malis: quilibet enim tàm bonus, quàm malus, est filius Dei creatione, quantum ad animam, factione, quantum ad corpus. possessione, quantum ad vtrumque; ideo initio Cantici. *Audite Cæli*. quod habetur Deut. 32. dicitur de istis tribus filiationibus: *Popule stulte, & insipiens nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, fecit te, & creauit te*. Cum ergo creare sit de nihilo aliquid facere, & facere sit de subiecta materia aliquid operari, possessio verò dici possit, quando tàm factum, quàm creatum in suo esse conseruatur. Deus ergo potest dici Pater noster creatione quantùm ad animam, quam de nihilo creauit, & factione quantum ad corpus, quod de menstruo matris virtute virilis seminis, communiter loquendo, formauit, & fecit. Et potest dici possessor vtriusque, quia suo modo in esse conseruat. Hæ autem tres filiationes non sunt de filiationibus illis, de quibus loquitur Apostolus ad Rom. 8. *Si autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi*. Nam stulti, & insipientes non possunt esse hæredes Dei, vel cohæredes Christi, sed tales sunt soli prudentes, vel solæ prudentes animæ, *quæ acceperunt oleum*, idest bona opera, & bonam intentionem in bonis operibus, *cum lampadibus*, non autem hoc fecerunt *illæ fatuæ, quæ accipientes lampades, non sumpserunt oleum secum*, quia in bonis operibus non habuerunt bonam intentionem, sed fortè inanem gloriam.

Deut.c. 32.

Creare quid sit. Quid sit facere. Quid sit possidere.

Rom.c.8.

Qui dicantur hæredes Dei, & cohæredes Christi.

Matth.c.25

His ergo tribus filiationibus prætermissis, quas stulti, & insipientes habere possunt. De alijs tribus filiationibus exequamur. Dicebatur autem alia triplex filiatio, quarum prima est filiatio Dei, per naturam, secundum quam solus Christus, in eo quod Deus, est solius Dei Patris Filius. Secunda filiatio est per gratiam vnionis, secundum quem modum solus Christus, in eo quod homo, est Filius Dei. Tertia autem filiatio est per gratiam adoptionis, secundum quem modum quilibet bonus Christianus est filius Dei adoptiuus per gratiam adoptionis. Hæc est ergo differentia inter Christum, secundum quod homo, & alios bonos homines, & Christianos, quia Christus, secundum quòd homo, est Filius Dei, non adoptiuus, vel per gratia adoptionis, sed per gratiam vnionis, illi autem boni homines vel boni Christiani sunt filij Dei adoptiui per gratiam adoptionis: cum ergo cuilibet personæ diuinæ competat adoptio, dici debet, quod adoptatio, idest adoptare sibi homines in filios, potest specialiter competere personæ Patris. Secundò potest competere specialiter personæ Filij, & tertiò potest specialiter competere personæ Spiritus Sancti. Nam in adoptione, qua adoptatur aliqua pura creatura (quod quidem non potest competere Christo, vt sit filius adoptiuus, iuxta illud Ambrosij, quod habetur in Glossa ad Romanos 1. *Volui, & reuolui Scripturam diuinam, & Christum esse Filium adoptiuum nunquam inueni*) seu quatenus adoptari potest competere puris hominibus, qui sunt puræ creaturæ, tria sunt consideranda, sicut in ipsa creatione, videlicet, principalitas actionis, modus agendi, & res acta.

Christus secundum quod homo, est Filius Dei non adoptiuus, sed per gratiam vnionis alij vero homines dicuntur Filij Dei per gratiã adoptionis

D. Amb. super epist. ad Rom.

Quantum enim ad principalitatem actionis, adoptio specialiter competit personæ Patris, quantum ad modum agendi specialiter competit personæ Filij, quantum ad rem actam, specialiter competit personæ Spiritus Sancti. Adoptio enim est creatio, & omnis actio transiens in exteriorem substantiam, siue in ipsam creaturam, quantum ad principalitatem specialirer competit personæ Patris. Nam licèt sint indiuisa opera Trinitatis, sicut est indiuisa substantia, propter quod vna simplici creatione tota Trinitas creat, & producit creaturam, hoc tamen non obstante Pater creat, & producit creaturam principaliter: gratia ergo adoptionis, per quam adoptamur, & sumus filij Dei adoptiui, vt est quędam creatura, est principaliter à Patre; simile est enim de productione cuiuslibet creaturę, quod est principaliter à Patre, sicut est de spiratione, & productione Spiritus Sancti, quod est principaliter à Patre. Nam licèt vnica simplici spiratione Pater, & Filius spirent, & producant Spiritum Sanctum. Hoc tamen non obstante, Spiritus Sanctus, est principaliter à Patre, vt patet per August.

Adoptio ratione principalis actionis specialiter conuenit Patri: ratione modi agẽdi, Filio: & ratione rei actæ Spiritui Sancto.

Gratia adoptionis vt est quid creatum est principaliter à Patre

D. P. Aug. 15. de Trinit. cap. 26. tom. 3. 15. de Trinit. cap. 26. Dicitur enim Spiritus Sanctus esse principaliter a Patre, quia Pater non habet hoc ab alio; non autem sic principaliter dicitur esse a Filio, quia Filius habet à Patre. Pari ergo ratione gratia adoptionis, & qualibet creatura est principaliter a Patre, quia quod Pater creet, non habet hoc ab alio, sed Filius, & Spiritus Sanctus hoc habent à Patre, & si volumus hoc retorquere in diuinam substantiam, quia indiuisa sunt opera Trinitatis, sicut est indiuisa substantia. Dicemus cum Dionysio 2. de diuinis nominibus: *Pater est fontana Deitatis, Filius autem, & Spiritus Sanctus sunt quædam pullulationes, & quidam flores diuinæ naturæ*. Pater ergo, licèt habeat vnam, & indiuisam Deitatem cum Filio, & Spiritu Sancto: tamen habet esse fontaliter, & est fontana Deitatis, Filius autem, & Spiritus Sanctus habent esse pullulatiuè, & sunt quædam pullulationes Deitatis, vel diuinæ naturæ. Quod ergo dictum est de productione Spiritus Sancti, quod est principaliter à Patre, veritatem habet de productione cuiuslibet creaturæ, quia quælibet creatura est principaliter à persona Patris, quæ, vt creet, non habet ab alio, sed Filius, & Spiritus Sanctus, vt creent, non habent à se, sed habent hoc à Patre. Nam sicut dicit Hilarius de Filio: *Filius nihil habet nisi natum*, idest quod nascendo accepit, ita posset dici de Spiritu Sancto, quod nihil habet nisi inspiratum, idest quod procedendo à Patre, & Filio, per spirationem accepit. Gratia ergo adoptionis, per quam sumus filij Dei adoptiui est principaliter à Patre, ideo quantùm ad principalitatem actionis adoptio specialiter competit Patri.

D. Dion. lib. 2. de diuin. nom.

D. Hilar.

Quantum ad modū agendi qualibet actio specialiter cō petit Filio. Psal. 148. Gen. c. 1. D. P. Aug. in Gen. to. 3. & Confess. 11. tom. 1.

Sed quantum ad modum agendi adoptio, & quælibet actio specialiter competit Filio, Nam Deus vt Deus, non habet manus, & ideo non aliter operatur, quàm dicendo, iuxta illud: *Ille dixit, & facta sunt, &c.* & illud Gen. 1. *Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux*, quod exponens Augustinus ait: *Dixit, idest Verbum genuit, in quo erat, vt fieret*. Propter quod idem August. 11. Confessionum, volens declarare, quomodo Deus, dicendo, idest, Verbum producendo, operatur, ait: *Vno verbo æterno tibi coæterno, simul, & sempiterno, dicis omnia, quæ dicis, & fit quicquid dicis, vt fiat. Nec aliter quod dicendo facis*. Sicut ergo quantùm ad principalitatem actionis omnia dicuntur specialiter à Patre, sic quantum ad modum agendi, quia Deus non aliter quàm dicendo facit, omnia dicuntur esse à Verbo, & per Verbum. Propter quod ipsa adoptio filiorum, si consideretur modus, per quem agit Deus, specialiter est à Filio, & per Filium.

Quantū ad rem actam adoptio cō petit Spiritui Sancto.

Tandem si consideretur ipsa res acta, siue ipsa adoptio filiorum per gratiam, cùm sit quoddam donum, quia aliter non esset gratia, quia Spiritus Sanctus, cuius est procedere, vt amor, & cuius est esse primum donum, quia ex amore omnia dona donantur, gratia adoptionis specialiter est à Spiritu Sancto.

Notandum pro solutione argumentorum.

Aduertendum tamen propter argumenta, quòd adoptio filiorum non solum potest appropriari Filio quātum ad modum agendi, vel fiendi, quia Deus non aliter, quàm dicendo facit, sed etiam potest appropriari Filio, quantum ad causam exteriorem, vt scripta communia tangunt. Nam Filius procedendo a Patre per naturam, est quasi quoddam exemplar, quod debent pro viribus imitari omnes filij adoptiui, qui sunt filij per gratiam, iuxta illud ad Rom. c. 8. *Nam quos præsciuit, & prædestinauit, conformes fieri imagini Filij sui, vt ipse sit primogenitus in multis fratribus*. Est enim Dei Filius primogenitus, & hęres Dei per naturam, nos autem sumus cohæredes eius, & hęredes Dei per gratiam.

D. Thom.

Rom. c. 8.

RESP. AD ARGVM.

Authoritas D. Pauli allata in arg. intelligitur de Filio Dei vt est causa exēplaris, & ita dicitur ad secundum.

Ad primum dicendum, quòd Deus misit Filium suum, vt adoptionem filiorum reciperemus, quia Dei Filius naturalis est causa exemplaris, cui debent conformari, & quam debent imitari omnes filij adoptiui per gratiam.

Et per hoc soluitur argumentum secundum, quia Filius Dei naturalis tanquam primogenitus est causa exemplaris, & etiam productiua omnium aliorum filiorum, quia eum debent imitari omnes alij filij adoptiui per gratiam.

Ad

Gratia adoptionis si consideretur absolutè, sic ad omnes personas refertur: si autem consideratur vt quoddam donum sic specialiter competit Spiritui Sancto.

Ad tertium dicendum, quòd si consideremus ipsam rem, quæ est gratia, vt est quoddam donum datum gratis, & per amorem, potest appropriate, & specialiter competere Spiritui Sancto, qui procedit vt amor, & vt primum donum; & per hoc potest patere solutio ad argumentum quartum de Charitate, & de amore, quia procedit ex eadem radice, & ex eadem vi cum tertio.

DISTINCTIONIS X.

Partis Secundæ Principalis.

QVAESTIO SECVNDA

De adoptione quantum ad adoptatos.

IN hac quæstione sunt tres Articuli.

Primus. Vtrum omnibus creaturis competat adoptari.

Secundus. Vtrum Angelis conueniat in filios adoptari.

Tertius. Vtrum Christus debeat dici Filius Dei adoptiuus.

ARTIC. I.

Vtrum omnibus creaturis competat adoptari. Conclusio est negatiua.

D. Thom. 3. p. q. 23. art. 3. Caiet. Sil. Med. Cabr. Aluar. Suar. ibid. Ragusa 3 p. tom. 2. disp. 27.

SECVNDO quæritur de adoptione quantum ad adoptatos, cui competat adoptari, & videtur, quòd competat omnibus creaturis. Nam Deus dicitur pater noster, quia creat nos, iux- A ta illud Deuter. 32. *Nonne ipse est Pater tuus, qui creauit te.* Sed hoc modo est pater omnium creaturarum: ergo &c. Deut. 32.

Præterea. Hoc modo Deus creat quamlibet creaturam, prout ex mera liberalitate communicat ei sua bona: sed hoc est aliquem extraneum adoptare ex mera liberalitate sibi communicare sua bona: ergo &c.

Prеterea. Ex ipsa creatione Deus imprimit homini imaginem suam, secundùm quam dicitur homo esse Filius Dei: sed non aliter adoptatur, etiam loquendo de B homine puro, nisi prout sit Filius Dei: ergo &c.

IN CONTRARIVM est: quia non sumus filij Dei adoptiui, nisi per Spiritum Sanctum; verum ratione creationis non datur nobis Spiritus Sanctus, sed ratione collationis gratiæ; non ergo cuilibet creaturæ competit adoptari, quia non quælibet creatura est susceptiua Spiritus Sancti.

Præterea. Non possunt adoptari in filios, nisi qui sunt creati ad imaginem: sed non in omni creatura inuenitur ima- C go Dei: quia in creaturis irrationalibus, & multò magis in creaturis insensibilibus non inuenitur imago, sed solum vestigium Dei: ergo &c.

RESOLVTIO.

Creaturæ irrationali non competit adoptari, quia Dei filiatio eis competere non potest, non enim ad imaginem Dei sunt factæ, neque gratiæ adoptionis sunt capaces.

RESPONDEO, quòd dum D quæritur, Vtrum omnibus creaturis competat adoptari, dici debet, quòd non potest adoptari in filium, nisi is, cui potest competere esse filium, sed infima filiatio est in illis creaturis, quæ sunt ad imaginem Dei. Huiusmodi autem creaturæ sunt solùm Angelus, & homo. Nam de nulla creatura corporali dictum est, quòd Deus fecit eam ad imaginem suam, nisi de homine, iuxta illud Gen. cap. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram:* & sequitur, *& præsit piscibus maris, &c.* quasi dicat, quia homo Gen. c. 1.

mo factus est ad imaginem, & similitudinem Dei, quod non habet esse nisi per intellectum, & rationem, ideo dignum est vt pręsit omnibus corporalibus creaturis. Homo ergo est in hoc honore, & in hac præsidentia per intellectum. Et ideo si ab intellectu deficiat verificabitur de eo illud

Psal. 48.

Ps. *Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis, &c.* Illi ergo tres modi filiationis superius tacti, quod Deus est Pater noster creatione quantum ad animam, factione quantum ad corpus, actione quantum ad vtrunque, possunt, & debent reduci ad vnum modum. Nam non B est Pater noster creatione, factione, & possessione, nisi quia in nobis est imago, & similitudo eius, non autem est sic imago in alijs creaturis corporalibus, & ideo in præfato Cantico, cùm prius dixisset Moyses: *Nonne ipse est pater tuus, qui creauit, fecit, & possedit te*, postea omnia ista reduxit ad vnum, dicens: *Deum qui te genuit, dereliquisti.* Omnes ergo creaturas alias corporales Deus creauit, sed hominem dicitur specialiter genuisse.

Cur homo dicatur a Deo genitus.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd creaturæ procedentes à Deo C sunt in quadruplici genere. Nam quædã, propriè loquendo, non sunt filij, nec hæredes, & istæ sunt omnes creaturæ infra hominem, vbi sunt quasi infinitæ species, & infinita genera, etiam sub homine sunt omnia genera volatilium, piscium, bestiarum, & reptilium, vegetabilium, & inanimatorum. Talia autem non possunt dici filij Dei, sed vestigia Dei. Relucet enim in eis similitudo Dei, quasi in infimo gradu. & ideo dicuntur vestigia Dei, & propter eorum infimitatem dicitur in Iob. cap. 11. *Forsitan vestigia Dei comprehendes?* infimus ergo gradus filiationis diuinæ in natura imaginis, vel in imagine naturaliter initiatur; secundus gradus in gratia perficitur: tertius & vltimus gradus in gratia consumatur. Secundùm ergo primum gradum homo, vel Angelus potest dici filius Dei, quia est ad imaginem Dei factus, sed quantùm ad secundum gradum, quando hæc filiatio est perfecta per gratiam, tunc homo, vel Angelus, non solùm potest dici filius Dei, sed etiam Dei hæres. Igitur verba Apostoli ad Rom. 8. *Si autem filij,*

Creaturæ à Deo procedentes sunt in quadruplici genere.

Iob. c. 11.

Primus gradus diuinæ filiationis in imagine naturaliter initiatur. Secũdus in gratia perficitur. Tertius in gratia consumatur.

Rom. c. 8.

A *& hæredes*, non debet intelligi de filiatione initiata per naturam, secundùm quam sumus ad imaginem Dei: sed de filiatione perfecta per gratiam adoptionis, secundùm quam sumus filij Dei adoptiui, & hæredes Dei: ergo secundum filiationem imaginis, per naturam initiatam, sumus filij Dei, sed non hæredes, quia hæreditas diuina non debetur nobis, nec Angelis per naturam, sed per gratiam. Quia si deberetur nobis, vel Angelis per naturam, nunquam aliquis homo, vel Angelus fuisset dãnatus; per gratiam igitur adoptionis sumus filij Dei, in qua quis decedens nunquã damnatur. Benè ergo dictũ est, quòd primò per naturam filiatio, qua sumus ad imaginem Dei creati, initiatur; secundò per gratiam adoptionis huiusmodi filiatio perficitur, & tertiò per gloriam consumatur, & satiatur, iuxta illud Psal. *Satiabor cum apparuerit gloria tua*, in qua videtur verificari dictum Augustini, dicentis in pluribus locis, præsertim in 1. de Trin. *Visio est tota merces.* Quod si absolutè, & simpliciter concederemus, essemus nobis ipsis contrarij, quia alibi non in intellectu, sed in voluntate, non in cognitione, vel in aperta visione, sed in fruitione, & amore, posuimus perfectam felicitatem nostram: nam hoc est *frui*, secundùm Augustin. *amore inhærere alicui rei propter se.* Tamen quia sunt substinenda dicta Sancti Augustini. Dicemus, quòd visio est tota merces consequutiuè, quia ad illam visionem apertam de necessitate consequitur tota merces, videlicet tota satietas nostra, iuxta illud Psalm. *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* & tota fruitio, & tota inhæsio amoris nostri. D Nam non potest esse, quòd homo videat apertè tantum bonũ, quantum est Deus, & non feratur omninò per dilectionem, & per amorem in tantum bonum. Dato tamen per impossibile, quòd homo videret apertè tantum bonum, & non diligeret ipsum, non esset felix, sed miser, non esset satiatus, sed euacuatus, & vulgariter dicitur cùm quis videt rem, quam non diligit, quòd oculos suos odit videndo illam. Nulli ergo dubium est, quòd in visione illa aperta erit tota merces consequutiuè, quia non posset esse illa aperta visio, sine satietate voluntatis, & sine sum-

Hæreditas diuina non debetur Angelis, nec hominibus per naturã, sed per gratiam.

Psal. 16.

D. P. Aug. 1. de Tri. c. 8.

In 1. senten dist. 1.

Frui quid sit.

Visio dicitur tota merces consequutiue.

Psal. 16.

Nō erimus beati, donec dicamus, satis est.

summa dilectione, & inhæsione per amorem, quia non erimus beati, secundum Augustinum, donec dicamus satis est. In ipsa ergo satietate, & inhæsione per amorem consistit principaliter felicitas, vel beatitudo nostra.

Ad id ergo quod principaliter quærebatur, Vtrum omnibus creaturis competat adoptari, patet solutio per iam dicta. Nam non competit adoptari in filium nisi cui potest cumpetere esse filius. cum ergo creaturæ irrationali non factę ad imaginem Dei, non possit competere esse filium, nec esse susceptiuum gratiæ adoptionis, non potest ei competere adoptari in filium.

RESP. AD ARGVM.

Ad hoc vt creatura possit adoptari, non sufficit, vt sit à Deo per creationē, sed requiritur vt sit ad imaginē Dei naturaliter facta.

Ad primum dicendum, quod etsi omni creaturæ competat creari, & esse per creationem à Deo, soli tamen creaturæ rationali, vel intellectuali, competit diuina filiatio, quia sola talis creatura facta est per intellectum, & rationem ad imaginem, & similitudinem Dei. Nam, vt dictum est, in alijs creaturis intellectu, & ratione carentibus, non potest inueniri imago Dei per naturam, vel similitudo Dei per gratiam, sed solùm reperitur in eis quasi quoddam vestigium.

Cōmunicatio quorūcūque bonorū non sufficit ad adoptionem: sed requiritur diuina hæreditas, & beatitudo.

Ad secundum dicendum, quòd communicatio quorumcunque bonorum non sufficit ad adoptionem filiationis, sed oportet, vt communicetur tali creaturæ, sic adoptatæ in filium, hæreditas, & beatitudo diuina. Nam de omnibus adoptatis in filios verificatur illud Apostoli: *Si filij, & hæredes*, quod creaturæ irrationali non potest competere, vt sit susceptiua gratiæ adoptationis, & quod possit esse particeps fruitionis diuinæ, & beatitudinis, & hæreditatis eius.

Ad adoptionem nō sufficit imago, sed requiritur gratia, quæ perficit naturā, & facit filium Dei.

Ad tertium dicendum, quòd ex ipsa creatione imprimitur homini, vt sit imago Dei, sed non imprimitur ei ex hoc, vt sit hęres Dei, quia hæreditas Dei non competit homini per naturam secundùm se, sed vt est perfecta per gratiam, & ex hoc potest patere veritas Psalmi,

Psal. 38.

cum dicitur: *In imaginem pertransit homo, sed frustra cōturbatur.* quod verificabitur de homine, quamdiu est in via: semper enim homo dum est viator, pertransit, & percurrit tempus suum in imagine, quia semper manet imago Dei in ipso. Dato, quòd frustrà turbetur, idest peccet: hoc ergo verificatur, dum sumus in via, sed post mortem, si decedamus sine gratia, verificabitur illud Psalmi: *Imaginem ipsorum ad nihilum rediges*. Psal. 72. Nam secundùm Aug. Ex hoc anima est imago Dei, quòd eius capax, & particeps esse potest: ad nihilum ergo reducitur imago in anima post mortem hominis, si homo ille decedat sine gratia, quia amplius anima illa capax Dei, eius particeps esse non potest.

ARTIC. II.

Vtrum Angelis conueniat adoptari in filios. Conclusio est affirmatiua.

SECVNDO quęritur, Vtrum ipsis Angelis hoc conueniat. Et videtur, quòd non: quia eis, qui sunt in domo Patrisfamilias, non propriè competit adoptari, sed hoc competit extraneis, qui ex gratia in ipsam domum introducuntur; sed Angeli semper fuerunt in domo Patrisfamilias, quia semper fuerunt in cœlo empyreo: ergo &c.

Pręterea. Secundum aliquos Angeli fuerunt creati in gratia: ergo secundum eos ex ipsa creatione fuerunt filij per gratiam; nunquam ergo fuerunt, nisi filij, talibus autem, vt videtur, non competit adoptari: ergo &c.

Pręterea, vt potest patere ex littera, homines quia nascuntur natura filij irę: ideo ex gratia fuerunt filij Dei, vel filij adoptiui: sed Angeli nunquam fuerunt filij irę: ergo &c.

IN CONTRARIVM est: quia Spiritus Sanctus datur hominibus, ideo dicuntur filij adoptiui: cum ergo hoc competat Angelis, quòd ipsi Angeli sint susceptiui gratiæ Spiritus Sancti: ergo &c.

Præterea. Secundum Augustinum 12. de

de Ciu. Dei. cap. 1. *Homines beati sociabuntur Angelis, & facient vnam, & eandem Ciuitatem cum Angelis:* sed hoc non est per naturam, sed per gratiam adoptionis: ergo &c.

RESOLVTIO.

Angelis, & hominibus competit adoptari, quia hæreditatis æternæ dicuntur capaces, & non sunt Dei filij per naturam, sed per gratiam.

B RESPONDEO, quòd cum tàm Angelus, quàm homo facti sint ad imaginem Dei, oportet, vt tàm Angelus, quàm anima rationalis possint esse participes, & capaces Dei, & quia omnes tales possunt adoptari in filios Dei, ideo tàm Angelo, quàm animæ rationali, vel tàm Angelo, quàm homini per animam rationalem competit adoptari in filium Dei.

Notandum pro solutione argumentorum.

Propter argumenta tamen sciendum est, quòd adoptatio nihil aliud est, quàm suscipere gratiam adoptionis. Soli ergo illi repugnat esse filiũ adoptiuum, qui est filius naturalis, in hominibus enim nunquam aliquis adoptat sibi in filium eum, qui est filius naturalis, sed solùm eum, qui est extraneus, & qui per naturam non habet ius in hæreditate, sed hoc habet per gratiam adoptionis, quia gratiosè Pater, ad quem spectat ius hæreditatis, sibi eum adoptauit in filium: Solùm ergo hoc requiritur per se quãtùm ad Dei Filios adoptiuos, vt non per naturam, sed per gratiam adoptionis fiat quis particeps beatitudinis, & hæreditatis diuinæ. Quod ergo homines prius sint filij iræ per naturã corruptam in Adam, & postea sint filij adoptiui per gratiam, hoc accidit adoptioni, quia si Adam non peccasset, non genuisset filios cum originali peccato, sed cum originali iustitia. Acceperat enim Adam à Deo, non tanquam singularis persona, sed tanquam caput omnium nostrum, quoddam donum, quod vocabatur originalis iustitia, per quod donum quandiu mens, vel ratio ipsius Adæ fuisset subiecta Deo suo superiori omnia inferiora fuissent subiecta sibi, idest rationi, tanquam suo superiori, ideo dicitur de Adam, quòd non poterat peccare venialiter, nisi prius

Ad adoptionem per se requiritur, vt adoptandus non sit hæres per naturam.

Si Adã non peccasset, genuisset filios cũ originali iustitia.

Adã nõ poterat peccare venialiter, nisi prius peccasset mortaliter.

A peccasset mortaliter. Nam nisi prius mens vel ratio se auertisset à Deo, quòd non poterat fieri, nisi per peccatum mortale, vires inferiores nunquam rebellassent rationi, per quarum rebellionem committitur peccatum veniale. Nam hoc est peccatum veniale, quando ratione non consentiente oritur inordinatio in inferioribus viribus. Et ideo cum tentamur secundùm inferiores vires, non consentiente ratione, sed dissentiente, & contradicente, debemus tentationem illam ad gaudiũ referre: Quia si est ibi aliqualiter demeritum: longè magis est de prouentu, & merito, iuxta illud Iacobi: *Omne gaudium existimate fratres, cum in varias tentationes incideritis*. Illud autem donũ dicebatur iustitia, & dicebatur originalis. Dicebatur iustitia, quia iustum, & æquum est, vt semper inferiora sint subdita superioribus. dicebatur originalis, quia per originem transfudisset illud donũ in omnes suos posteros: sed Adam peccante, & ex hoc illud donum perdente, nõ transfudit illud donum, scilicet originalem iustitiam in suos posteros, sed originale peccatum, quod est carentia originalis iustitiæ cum debito habendi eam. Diximus

Veniale peccatũ quomodo committatur.

Tentatio quando per ea facimus prouectum. 1. Iac. c. 1.

Iustitia originalis quare ita sit dicta.

C ergo, quòd hoc requiritur solùm, vt aliquis non per naturam, sed per gratiam adoptionis fiat Dei filius: sed sicut potest contingere, & contingit in Christo ex nimia sua excellentia, quòd nõ dicatur Dei filius adoptiuus, quia est eius filius naturalis, vel si est Dei Filius per gratiam in quantum homo, hoc non est per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis, quia humanitas illa, per quam Dei Filius naturalis est homo, assumpta est in vnitatem

Quid sit peccatum originale.

D personæ Dei Filij. Est ergo in Christo ex sua excellentia, quòd nõn debetur dici Dei Filius adoptiuus, sed Dei Filius per naturam. Et si in quantum homo, est Dei Filius per gratiam, vt iam diximus, hoc non erit per gratiam adoptionis, sed vnionis, vt in sequenti quæstione diffusius dicetur: Verùm sicut Christus ex nimia excellentia non debet dici filius adoptiuus, sic omnes irrationales creaturæ, siue sint sensibiles, siue insensibiles ex nimia infimitate non possunt esse filij Dei adoptiui, quia non sunt ad imaginem Dei: sed sunt quædam vestigia Dei. Et ideo, quia carent

Quod Christus non dicatur Dei Filius adoptiuus, est propter eius excellentiam.

Creaturæ irrationales ex nimia infimitate non possunt in filios adoptari.

mente,& ratione filij adoptiui Dei,& participes hæreditatis, & beatitudinis Dei esse non possunt. Cùm ergo non solùm homines, sed etiam Angeli,& multò magis quàm homines, possint esse, & sint participes hæreditatis,& beatitud.nis diuinæ, clarissimum est, quòd non solum homines, sed etiam Angeli dici debent filij adoptiui Dei.

RESP. AD ARGVMENTA.

Domus Dei duplex, Cœlum Empyreum,& diuina beatitudo: licet Angeli fuerint in illa, tamen non semper fuerunt in ista.

Ad primum dicendum, quòd domus B Dei,in qua inducuntur filij adoptiui, non debet dici Cœlum Empyreum tantùm,vt communiter dicitur,& benè:sed ipsa beatitudo diuina, secundùm quam Deus in seipso quiescit,& facit alios in seipso quiescere. In hac autem domo, non semper fuerunt Angeli. Nam etsi aliqui asserant fortè minus rationabiliter, quòd Angeli fuerunt creati in gratia, nulli tamen fuerunt tantæ dementiæ, vt dicerent ipsos fuisse creatos beatos.

Stante dicta opinione, negatur cõsequentia, quia etsi nõ tẽpore, saltem natura & origine Angeli prius fuissent nõ filij per gratiam, quàm filij.

Ad secundum dicendum, dato, quòd vera esset illa opinio, quòd Angeli fuissent creati in gratia, adhuc non C concluderet argumentum, quia etsi non tempore natura in eis præcessisset gratiam, præcessisset tamen eam origine naturali. Fuissent ergo Angeli secundùm intellectum, & origine naturali,prius non filij per gratiam, quàm filij. Hoc ergo modo ab ipso principio creationis Angelorum, naturæ eorum superadditur gratia, & hoc modo fiunt filij adoptiui. Nobis tamen magis placet opinio communis,quòd non fuerūt creati in gratia. Sed cùm dixit Deus, fiat lux,& facta est, hoc fuit Angelus supposita gratia, per quam Angeli facti sunt lu- D cidi,& mali per peccatum facti sunt tenebrosi. Cùm ergo Deus lucem corporalem diuisit à tenebris corporalibus, & diuisit lucem spiritualem, idest Angelos beatos à malis: vna diuisio figurauit aliam, quia omnia in figura contingebant illis, & quia populus erat rudis, figuratiuè per lucem, & tenebras corporales docebat eos Moyses de luce, & tenebris spiritualibus.

Sed opinio opposita est verior.

Aliquē adoptatū fuisse prius iræ filiū, est, ex accidens.

Ad tertium patet solutio per iam dicta, quia accidit hoc adoptioni per gratiam, quòd adoptatus sit prius natura filius iræ,

A quia si non peccasset Adam, potuissemus adipisci gratiam, & tamen non fuissemus natura filij iræ. Arguunt tamen aliqui, quòd Angeli non possunt esse filij adoptiui, quia ad eos non fuit facta missio in carnem, iuxta illud Apostoli ad Hebr. 2. *Nequaquam Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit.* Sed ad hoc responderi potest, quòd licèt ad Angelos non fuerit facta missio in carnem,fuit tamen ad eos facta missio Filij in mentem. Et hoc sufficit ad hoc, quòd possint Angeli esse filij Dei adoptiui.

Obiectio.

Heb.c.2.

Solutio. Ad Angelos non fuit missus Dei Filius in carnē, sed in mentem.

ARTIC. III.

Vtrum Christus debeat dici filius adoptiuus. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p q.23.art.4.Caiet. Silu. Medina. Argent. 3.sent.d.9.& 10.q.2.ar.3. Aluar. ad 3.p q.23. disp. 75 D.Bon.in 3.sent.d.10 art.2.q 1,Rada 3.p.contr. cont.5.art.2. Scotus in 3.d.10. q.1. Ricchar. ibid. Dur.q.2.Fauent. in 3. sent. d 10. q.vnica disp.23. Rag.ad 3.p tom.2.disp.28.29 & 30. Cabr.ad 3.p.q. 23. art.4 disp 1.& 2,Vasquez ad 3.p. q. 23. tom. 1. disp.89.Val ad 3.p. q.23.tom.4 punct.1.Suar. ad 3. p. tom.1.disp.49.sec.2.

ERTIO quæritur, Vtrum Christus debeat dici filius adoptiuus, & videtur, quòd sic, quia secundùm Hilarium, loquentem de Christo: *Potestati dignitas non ammittitur, dum carnis humanitas adoptatur.*

D Hilar. lib. 2. de Trin.à medio.

Præterea. Videtur,quòd nullum inconueniens sequatur, si Christus dicatur filius adoptiuus. nam propter hoc non sequitur, quòd Christus aliquando fuerit filius iræ, vel quod Christus aliquando fuerit non filius, quia de Angelis dici potest, vt patuit, quòd sint filij adoptiui, cum nunquam fuerint filij iræ,sicut etiam secundum ponentes eos fuisse creatos in gratia, nunquam fuerunt Angeli, non filij: ergo &c.

Preterea. Illi sunt filij adoptiui, super quos requiescit Spiritus Sanctus, sed potissimè hoc fuit in Christo,iuxta illud Isa. 11. *Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus Sapientiæ, &c.*

Isa.c.11.

Præ-

Præterea. Christus secundum quòd homo est seruus: sed dignius est esse filium adoptiuum, quàm seruum: ergo multo magis Christus, secundùm quod homo, est filius adoptiuus.

Præterea. Secundùm August. in lib. de prędest. Sanctorum: *Ea gratia quicunque homo ab initio factus est Christianus, qua gratia Christus factus est homo*: sed homo ab initio factus est Christianus gratia adoptionis: ergo &c.

D. P. Aug. in lib. de prædest. SS. c. 15. tom 7.

IN CONTRARIVM est quod supra diximus de D. Ambrosio, qui voluit, & reuoluit totam Scripturam, & nunquã inuenit Christum filium adoptiuum.

Præterea. Christus est Dei Filius naturalis, quia est ex natura Deus, ex Patre prodiens: sed filio naturali non debetur hæreditas per gratiam, sicut debetur filio adoptiuo: ergo &c.

RESOLVTIO.

Christus est Dei Filius, non per gratiam adoptionis, quia non est Deus adoptiuus, sed Deus verus: Dicitur autem Dei Filius per gratiam vnionis, quia vt homo, personæ diuini Verbi fuit vnitus.

AD hunc tertium Articulum, in quo quæritur, Vtrum Christus debeat dici Dei Filius adoptiuus. Respondet Glossa super illo verbo ad Philip. 2. *Humiliauit semetipsum, factus Patri obediens vsque ad mortem, propter quod Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen*, vbi cùm primò assignasset ad expositionem præfatorum verborum dicta August. & Ambrosij, postea ad concordiam reducens eos, ait præfata Glossa: *Caue qualiter intelligas virorum Illustrium Ambrosij, & Augustini vera præmissa, ne sibi contraria putentur*; postea subdit: *Scito ergo quòd est donatio naturalis, & est donatio gratuita, naturali donatione dedit Pater nomen, quod est super omne nomen, Deo Filio, non homini*, idest Christo, *secundùm quòd Deus: non secundùm quòd homo, nec fuit aliud dare, quàm sibi æqualem generare, gratuita verò donatione dedit homini Christo, non Deo, quia Christus, non in quantùm*

Glossa super illud ad Philip. c. 2.

Aegid. super iij. Sent.

A *Deus, sed in quantùm homo, per gratiam accepit nomen Dei, nec per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis, vt non sit Christus adoptiuus Deus, sed Deus verus, cui flectitur omne genu.* Ex his autem verbis Glossæ clarà patet solutio ad quæstionem quæsitam, cùm quæritur, Vtrum Christus dici debeat Dei Filius adoptiuus. Nam cùm Christus negetur Dei Filius per gratiam adoptionis, & cùm concedatur Dei Filius per gratiam vnionis. Christus vt homo non adoptatus à Deo, sed vnitus personæ Verbi, qui est verus

Christus dicitur Dei Filius non per gratiã adoptionis, sed per gratia vnionis

B Deus, dictus est Dei Filius, non per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis. Christus ergo vt homo, idest quantùm ad hominem, vnitus est ipsi personæ Verbi, quæ non est Deus adoptiuus, sed Deus verus, & per naturam, non per gratiam, ei ergo *flectitur omne genu*, *Cælestium*, quantùm ad Angelos bonos, & beatos: *terrestrium* quantùm ad homines viatores, & *infernorum* quantùm ad damnatos: omnes enim sciunt, & cognoscunt, quòd illi homini per humanitatem vnitã

Quomodo nomini Christi flectatur omne genu.

C Verbo, & hoc modo sublimatam per Verbum, *donatum est nomen* per talem vnionem, *quod est super omne nomen*, scilicet nomen Deitatis. Specialiter ergo posuit exemplum de genuflexione, quia non aliter genuflectitur Regi, & purpurę, qua indutus est Rex, sic non aliter genuflectitur, & honoratur Deus Verbũ, & humanitas, qua est indutus Deus Verbum, immò lõgè plus debet honorari humanitas, qua indutus est Deus Verbum per comparationem ad honorem exhibitũ Deo, quàm purpuræ, qua indutus est Rex, per comparationẽ ad honorem debitum Regi: quia purpura,

Eadẽ adoratione adoratur Verbum. & humanitas assumpta

D qua indutus est Rex, non propter hoc est assumpta in vnitatẽ personę Regis, sed sic est indutus Deus Verbum humanitate, vt humanitas illa assumpta sit in vnitatem personę Verbi. Rursus aliquãdo Rex exuit se purpura, qua exutus, nõ debetur purpurę honor Regis, nec genuflexio Regia. Nã cũ non est Rex indutus, nullus genuflectetur illi purpurę, vt aliàs superius diximus: sed humanitas Christi etiam quando partes humanitatis fuerunt separatæ ab inuicem, vt in morte Christi, quando anima fuit separata à carne, Dei Filius semper fuit coniunctus vtrique, tàm animę, secun-

Dist. 9. per totam.

cundùm quam descẽdit ad inferna, quàm carni, secũdùm quam iacuit in sepulchro. Debetur ergo humanitati Christi semper honor diuinus, tanquam indumento Dei, quo indumento nunquam exuit se Deus. Nam postquam assumpsit, nunquam dimisit, & nunquam se exuit.

Gratia ergo fuit, quòd assumpsit humanitatem, sed non fuit gratia adoptionis, vt ex hoc esset secundùm quòd homo, Dei Filius adoptiuus, vel Deus adoptiuus, sed Dei Filius naturalis, & Deus naturalis.

RESP. AD ARGVM.

Authoritas D. Hilarij est intelligenda per similitudinẽ, non per proprietatem. Vel de adoptione Christi in membris, non in capite.

Ad primum dicendum, quòd illa gratia vnionis aliquam similitudinem habet cum gratia adoptionis, quia sicut nullis præcedentibus meritis, sed mera gratia, nos adoptat in suos filios; sic nullis præcedentibus meritis in illa humanitate Deus illam sibi vniuit, & factus est homo, propter quam similitudinem fortè Hilarius humanitatem vnitam Deo per gratiam vnionis, vocauit adoptatam, cum congruentibus posset dici non adoptata per gratiam, sed vnita per gratiam vnionis. Vel potest dici, quòd Hilarius non loquitur de adoptione in Christo capite, sed in membris, de quibus nullum dubium est, quòd membra Christi, idest boni homines Christiani sunt Dei filij adoptiui.

Negatur argumenti cõsequẽtia, & ad probationem negatur exẽpliũ de Angelis, quia dato etiam quod Angeli fuerint creati in gratia, adhuc prius natura, & intellectu intelliguntur non filij quam filij adoptiui.

Ad secundum dicendum, quòd hoc inconueniens sequeretur, si Christus poneretur Dei Filius adoptiuus, quia cùm filiatio non competat naturæ, sed supposito: humanitas enim non dicitur filius, sed suppositum vt homo; cùm in Christo non sit nisi vnum suppositum secundum opinionem secundam, quæ sola est vera, & Catholica inter illas tres positiones supra positas. Natura ergo, vel intellectu, hac hypothesi stante, illud suppositum Christi, quod est suppositum diuinum, aliquando fuisset non filius, vel non hæres, quod est falsum. Nam Angeli, dato, quòd fuerint creati in gratia, natura, vel intellectu, fuerunt prius non filij adoptiui, & per gratiam additam naturæ fuerunt facti filij adoptiui.

Ad tertium dicendum, quòd non est simile de alijs hominibus, & de Christo,

A quia alij homines per spiritum inhabitantem in eis per gratiam acquirunt sibi de nouo ius in hæreditate diuina, sed Christus, qui est Dei Filius naturalis, per naturam habet ius in huiusmodi hæreditate, nec additur ei de nouo tale ius per habitantem spiritum.

Non valet similitudo de alijs puris hominibus, & de Christo, quia alij per inhabitantẽ spiritum acquirunt ius in hæreditatẽ diuinã, Christus nequaquam, quia habet tale ius per naturam.

Ad quartum dicendum, quòd seruus importat subiectionem tantùm, quam ob rem hoc posset concludere argumentum quòd Christus in eo quod homo, & vt accipiens formam serui, esset minor Patre, id autem posset concedi secundũ quod Christus est homo, iuxta illud: *Pater maior me est*: quatenus enim Christus est homo, Pater est maior eo, secundùm Hilarium, sed ipse non est minor Patre. Nam cùm Pater sit ingenitus, & non habeat Deitatem ab alio, sed sit fontana Deitatis, hoc est magnæ dignitatis in Patre. Propter quod potest dici maior Filio, sed Filius ex hoc non debet dici minor Patre, quia licèt hoc sit dignitatis in Patre, non est tamen indignitatis in Filio, sed proprietatis. Et quia sic est dignitatis in Patre esse ingenitum, & non habere Deitatem ab alio, quòd non est indignitatis in Filio, sed proprietatis: sic Filius in eo quod Deus, non est minor Patre, sed æqualis Patri, cùm sit vnus Deus cum ipso. Christus ergo in eo quod homo non solùm est minor Patre, sed etiam potest dici vacuus respectu Patris, iuxta illud Apostoli: *Exinaniuit*, idest euacuauit *semetipsum*, non formam Deitatis perdens, secundùm quam est æqualis Patri, *sed formam serui accipiens*, secundum quam est minor, & quasi vacuus respectu Patris.

B

Nõ esse ab alio est dignitatis in Patre, ideo dicitur maior Filio: sed esse ab alio in Filio nõ est indignitatis, sed proprietatis, ideo non dicitur minor eo, negãda est ergo argumenti consequentia.

C

D Ad quintum dicendum, quòd locus D. Augustini intelligitur de similitudine quantum ad principium, nõ autem quantum ad terminum, quia sicut quilibet purus homo habuit gratiam sine meritis præcedentibus, ita hic homo sine meritis habuit vt esset Christus, tamen non sic est respectu termini, quia Christus per gratiam vnionis, est filius naturalis, alij autem homines per gratiam habitualem sunt filij adoptiui, quem effectum non fecit gratia habitualis in Christo, cui ex naturali filiatione debebatur hæreditas æterna.

DISTINCTIONIS X.

Pars Tertia Principalis.

De prædestinatione Christi.

QVAESTIO VNICA.

POSTEA quęritur de tertio principali, videlicet de prædestinatione, quantum ad Christum. Circa quod quæruntur duo.

Primò. Vtrum hæc sit concedenda, Christus secundum quòd homo, prædestinatus est esse Filius Dei.

Secundò quæritur de prædestinatione Christi. Vtrum talis prædestinatio sit accipienda quantum ad naturam, vel quantum ad personam, vel quantum ad vtrumque.

ARTIC. I.

Vtrum Christus secundum quòd homo, sit prædestinatus. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 24. art. 2. Caiet. Silu. Medina. Argent. 3. sent. d. 9. & 10. q. 1. ar. 4. Scotus in 3. d. 7. q. 3. ... ayr. ibid. D. Bon. in 3. sent. d. 7. art. 2. q. 3. Aluar. ad 3. p. q. 24. disp. 76. Fauent. in 3. sent. d. 7. q. 3. disp. 19. Rag. ad 3. p. tom. 2. disp. 31. Cabr. ad 3. p. q. 24. art. 2. disp. vnica Vasquez ad 3. p. q. 24. tom. 1. disp. 90. & 91. Val. ad 3. p. q. 24. tom. 4. punct. 2. Suar. ad 3. p. to. 1. disp. 50. per totam.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Christus, secundum quòd homo, non sit prædestinatus. Nam, quod competit alicui homini in eo quod homo, illud competit cuilibet homini; sed esse prædestinatum non competit cuilibet homini: ergo &c.

Aegid. super iij. Sent.

A Præterea. Effectus prædestinationis conformat se ipsi prædestinationi: si ergo Christus in eo quod homo esset prædestinatus esse Filius Dei: ergo vel esset prædestinatio falsa, vel oporteret, quòd ista propositio esset vera. Christus in eo quod homo, est Filius Dei, sed hoc est falsum, quia Christus in eo quod homo est filius hominis, & in eo quod Deus est Filius Dei: ergo &c.

Præterea. Damascenus lib. 3. cap. 2. ait: *Non dicimus hominem deificatum, sed Deum humanatum:* sed esse prædestinatum cadit sub factione, & competit ei esse quid factum, & esse quid temporale: B si ergo Christus secundùm quòd homo esset prædestinatus, vt esset Filius Dei, vel vt esset Deus, ita verificaretur, quòd homo ille esset Deificatus, & esset factus Deus, sicut verificatur, quòd est humanatus, & est factus homo, quod videtur Damascenus negare.

IN CONTRARIVM est, ad Roman. 1. de Christo: *Prædestinatus est esse Filius Dei.* sed cum Christus non sit nisi Deus, & homo: si prædestinatus est C esse Filius Dei, aut competit ei in quantum Deus, aut in eo quod homo, non in eo quod Deus, quia secundùm Glossam super hoc loco epist. ad Roman. *Prædestinatus est, &c. De eo, quod est semper, non potest esse prædestinatio.* Cum ergo hæc fuerit semper vera. Christus in eo, quod Deus est Filius Dei: non potest hoc cadere sub prædestinatione; ergo Christus in eo quod Deus, non est prædestinatus esse Filius Dei: ergo est sic prædestinatus in eo quod homo. Gloss. sup. Epist. ad Roman.

Præterea. Prædestinatio non est, nisi D quoddam diuinum propositum, non de rebus æternis, sed de rebus temporalibus: verùm nihil est temporale in Christo in eo quod Deus, sed solùm in eo quod homo: ergo &c.

RESOLVTIO.

Supposito, quòd ly homo stet pro natura humana, Christus secundùm quòd homo est prædestinatus: quia prædestinatio est de re temporali, & in Christo nihil est temporale secundùm quod Deus, sed tantùm secundùm quòd homo.

Opinio D. Thom.

RESPONDEO dicendum, quòd Scripta communia hanc quæstionem sic explicant, vt semper prędestinatio importet antecessionem, in quo verum dicunt, & habent pro se Glossam ad Rom. 10. vbi dicitur: *De eo, quod est semper, prædestinatio esse non potest*. Procedunt autem vlterius Scripta communia, quòd si prædestinatio importat semper antecessionem, ergo semper quantùm est de se, includit quandam factionem, quia omne quod est, postquam non fuit, dicitur esse factum. In tantum ergo aliquis dicitur esse prædestinatus, in quantùm B est præuisus à Deo fieri Beatus: ergo quoddam fieri, & quandam factionem importat prædestinatio; sed fieri, & factio semper sunt respectu termini, & semper competunt ei, quod non est actu tale, & ideo non fit album, quod est actu album, sed quod est albabile, & potentia album. Terminus autem prædestinationis Christi est gratia vnionis cum Deo. Nam Christus est Filius Dei, non per gratiam adoptionis, vt dictum est, sed per gratiam vnionis. Concludunt ergo Scripta communia, quod cùm prædestinatio semper includat factionem, & quoddam fieri, & quod non fit, non est, & ita hæc est vera: Christus secundum quòd homo est prædestinatus; & tamen hæc est falsa: Christus secundùm quod homo est prædestinatus esse Deus.

Quod habet esse, postquam esse dicitur factum.

Prædestinatio importat quandā factionem.

Terminus prædestinationis Christi est gratia vnionis cum Deo.

Contra præfatam opinionem.

Ad Rom. cap. 1.

Sed hæc verba sunt multum intricata, & videntur discordare à verbis Apostoli ad Roman. cap. 1. qui cùm prius dixisset: *Ante promiserat per Prophetas suos de Filio suo, quòd factus est ex semine Dauid, secundùm carnem*, idest, factus est homo. Postea subdit: *qui*, idest, qui homo, *prædestinatus est esse Filius Dei in virtute*, idest in illa eadem virtute, & potentia, quam habet Pater: Si ergo Christus homo prædestinatus est esse Filius Dei, non adoptiuè, sed in virtute, idest in illa eadem virtute, & potentia, quam habet Pater, cùm talis sit verus Deus, quia non potest habere illam eandem virtutem, & potentiam cum Patre, nisi esset vnus, & verus Deus cum Patre, illud quod Scripta communia negant, quod hæc est falsa, Christus, secundùm quòd homo, est prædestinatus esse Filius Dei, & quod Scripta communia dicunt, hanc esse falsam, Christus secundùm quòd homo, est Deus. Dici debet, quòd est vt sic, & est vt non. Nam in Christo est vnum tantum suppositum, in quo sunt hę duæ naturæ, diuina, & humana. Cùm ergo dicitur, quòd Christus, in quantum homo, vel secundùm quòd homo, est Deus, ly homo, vel potest stare pro natura, vel pro supposito: si stat pro natura, sic est falsa, quòd Christus secundùm quòd homo, idest, secundùm quòd habet naturam humanam, est Deus, quia secundùm quod habet naturam humanam, est Deus, & homo, & non Deus tantùm: sicut secundùm quòd habet naturam diuinam est Deus, & non homo: sed si ly, *secundùm*, reduplicet suppositum ipsum, cùm idem sit suppositum, quòd est Deus, & homo, & quòd habet vtramque naturam, diuinam, & humanam, si ly homo stat pro supposito, sic est vera, quòd Christus secundùm quòd homo, est Deus, & è conuersò, quia est suppositum, quod est simul Deus, & homo, & hoc modo, ratione suppositi, verificantur verba Apostoli dicentis: *Dei Filius factus est ex semine Dauid secundùm carnem*, idest factus est homo, qui homo, vel qui Christus, secundùm quòd homo, prędestinatus est esse Filius Dei, & esse Deus, quia vnum, & idem suppositum in Christo est Deus, & homo. Referendo ergo hoc ad suppositum, Christus, secundùm quòd homo, prædestinatus est esse Deus. Hoc est ergo, quod August. dicit, vt alias retulimus 1. de Trinit. cap. 13. *Talis fuit illa susceptio carnis in Christo, quòd Deum faceret hominem, & hominem Deum*.

Rom. c. 1.

D. P. Aug. 1. de Trin. c. 13. tom. 3.

Notandum pro solutione argumentorum.

Propter argumentum tamen sciendum, quòd quælibet loquutio habet suam proprietatem. Nam alia est proprietas loquutionis expressa per hoc verbum, sum, es, est, vel expressa per esse: & alia proprietas loquutionis expressa per fieri, vel factum esse, & alia expressa per prædestinari, vel prædestinatum esse. Nam quantùm ad proprietatem loquutionis expressæ per esse, sufficit sola vnitas rerum in eodem supposito, vel vnitas naturarum. Vnde hæc est vera, & propria, quòd Deus est homo, & ę conuersò. Cum ergo natura diuina, & humana sint in vno, & eodem

eodem ſuppoſito, vel in vna, & eadem persona, quia in quocunque ſuppoſito, vel perſona eſt natura diuina, oportet, vt ſit Deus, & in quacunque humana oportet, vt ſit homo, ita eſt propria loquutio, & vera, quòd Deus eſt homo, ſicut è conuersò, quòd homo eſt Deus, & ad hoc vadit dictum Auguſt. *talis fuit illa ſuſceptio*, ſcilicet carnis, vel humanitatis, ſiue humanæ naturæ, quòd *Deum fecit hominem eſſe, & hominem Deum*. Sed ſi huiuſmodi loquutiones non exprimantur per eſſe, ſed per factum eſſe, ſemper illud, quod eſt prius, dicitur fieri, quod eſt poſterius, & non propriè è conuersò, quia prius eſt ſubſtantia, natura, vel origine, & poſtea dicitur illa ſubſtantia qualis, vel quanta. Immò Philoſophus vult 7. Metaph. quòd *Subſtantia eſt prior accidente*, quod verum eſt, quantùm ad ſubſtantiam materiæ, & ſpecialiter in generatione, & corruptione; ſecus eſt de alteratione, vel de alio motu. Nam vt 1. de Gene. dicitur proprium ſubiectũ generationis eſt hyle. Secundùm ergo proprietatem loquutionis, hæc propoſitio: Deus eſt factus homo: eſt magis propria, quàm ſua conuerſa, homo eſt factus Deus, cùm prius fuerit Deus, & poſtea homo. Et hoc innuunt verba Damaſceni attendentis proprietatem loquutionis, *Non dicimus hominem Deificatum*, idest factum Deum, *ſed Deum humanatum*, idest factum hominem.

Ariſt. 7. Metaph. c. 2.

Ariſt. 1. de Gen.

D. Damaſc.

Aduertendum tamen, quòd hoc, quod dictum eſt de hoc participio, *factus*, quod eſt magis propria iſta propoſitio: Deus eſt factus homo, quam ſua conuerſa, homo eſt factus Deus, ratione prioritatis, quia propriè loquendo, quod eſt prius, fit quod eſt poſterius, non è conuersò; tamen hoc participium, *factum*, in neutro genere ſumptum, non dicit ordinem ſubiecti ad prædicatum, vel ordinem partium loquutionis ad inuicem, ſed notat conditionem totius loquutionis ſecundùm ſe. Et ad hoc poſſunt referri verba Auguſtini, quòd talis fuit illa aſſumptio, vt per eam factum ſit, in neutro genere, quòd Deus ſit homo, & è conuersò, propter quod ſi non eſt ita propria in genere maſculino: homo factus eſt Deus, ſicut è conuersò: In neutro tamen vtraque poteſt dici propria, videlicet: factum eſſe, vt Deus ſit homo, & è conuersò. Sed ſi huiuſmodi loquutiones exprimantur per prædeſtinari, vel per prædeſtinatum eſſe, tunc in huiuſmodi loquutionibus ſemper requiritur prioritas diuini propoſiti, vel diuinæ prædeſtinationis ad rem prædeſtinatam, non quæcunque, ſed illa prioritas, quæ eſt inter æternitatem, & tempus, quia ſemper prædeſtinatio eſt ęterna, & ſemper eſt de re temporali. Ideo dicitur in Gloſſa ad Rom. *De re, quæ eſt ſemper, non poteſt eſſe prædeſtinatio*. Cùm ergo in Chriſto ſecundùm quòd Deus, nihil ſit temporale, ſed ſolùm quid temporale in Chriſto eſt ipſa humanitas, & ea, quæ ſe tenent ex parte humanitatis, vel quæ competunt Chriſto, ſecundùm quòd homo, & ideo Chriſtus ſecundùm quòd homo, vel ſecundùm quòd factus eſt homo, dicitur eſſe prędeſtinatus, quia non ab æterno fuit homo, ſed in tempore, nec ab æterno Deus fuit factus homo, ſed in tempore, iuxta illud *Homo in fine temporum*, & iuxta illud: *Vergente mundi veſpere*: Et per hęc patet ſolutio ad quæſtionem propoſitam, quòd Chriſtus ſecundùm quòd homo, eſt prędeſtinatus fieri Filius Dei, non adoptiuus, ſed in virtute. Secundùm autem quòd Deus, abſolutè loquendo, non eſt prędeſtinatus, quia hoc fuit ab ęterno, nullum autem ęternum, ſecundùm quòd huiuſmodi, vel abſolutè loquendo, cadit ſub prędeſtinatione. Dicimus autem, abſolutè loquendo, quia Deus ſecundum quòd Deus, non poteſt cadere ſub prędeſtinatione: cùm hoc fuerit ab æterno, ſed Deus in eo, quod factus homo, poteſt cadere ſub prędeſtinatione, quia hoc non fuit ab ęterno, ſed in tempore.

Nota de hoc participio, factus, in maſculino, & factũ in neutro genere.

Prædeſtinatio eſt æterna, ſed eſt de re temporali.

Gloſſa.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum reſpondent dicta communia, & dicunt, quod competit alicui in eo quod homo, competere omni homini, verum quidem eſſe, ſi ei hoc competat ratione ſpeciei, ſi autem hoc competit ei non ratione ſpeciei, ſed ratione materię particulatæ, vt eſt in propoſito, quia ratione naturę humanę particulatę in Chriſto, competit ei, vt ſit prędeſtinatus

Solutio D. Thom. in 3. ſent. diſt. 10 q. 1. art. 2. videtur 3. in reſpons. ad 2.

tus esse Filius Dei, non est verum, quòd competat omni homini. Videntur ergo Scripta communia hoc ipsum intendere, quòd Christus in eo quod homo, non est Deus, vel non est Filius Dei, sed in eo quod hic homo. Nos autem hunc modum, & hunc intellectum probauimus supra, quòd Christus, vt homo, habet naturam humanam, & vt hic homo, habet hanc naturam humanam. Christus verò est Deus, vt habet naturam diuinam, non vt habet humanam naturam. Dicimus ergo, ad argumentum propositum respondendo, quòd hoc dictum, Christus in eo quod homo, est prędestinatus esse Filius Dei, assertum est per differentiam ad Christum in eo quod Deus, quia absolutè loquendo, cùm Christus sit Deus, & homo, & semper fuerit Deus, non autem semper fuerit homo, & de re, quę semper est, non possit esse prędestinatio, vt patet ex Glossa ad Rom. I. super illo verbo, *qui prædestinatus, &c.* Ideo patet veritas huius loquutionis, quòd Christus in eo, quod homo, est prędestinatus, non autem in eo, quod Deus, &c.

In allata propositione ponitur ly in eo quod homo ad differentiam Christi in quantum Deus, quomodo ei nõ competit prædestinatio, cũ Deus semper fuerit.

Ad secundum autem, quòd effectus prędestinationis respondet conformiter ipsi prędestinationi. Respondent dicta communia, quòd quantùm ad rationem prędestinationis, effectus non correspondet conformiter ipsi prędestinationi, quia prędestinatio est ęterna, effectus autem est temporalis, sed effectus conformat se prędestinationi secundùm varietatem ipsius effectus. Cùm ergo sit falsa hęc, quòd Christus in eo quod homo sit Deus, non potest talem intellectum propositio habere. Possemus autem nos aliter soluere, quia ista solutio non quietat intellectum. Cùm ergo dicimus, quòd Christus in eo quod homo est prędestinatus, esse filius Dei, ly homo, vel stat pro natura, vel pro supposito, si stat pro natura, sic est falsa, quia Christus in eo quod homo, idest, vt habet naturam humanam, non est Deus, sed prout habet naturam diuinam, est Deus. Si verò ly homo stat pro supposito sic est vera, quia licet alia sit natura, per quam Christus est homo, & Christus est Deus, vnum tamen idem est suppositum; quod est homo, & Deus, & è conuersò, & hoc fuit ab æterno præuisum, & præordinatum de Christo, sed non poterat hoc esse de Christo, vt erat Deus Verbum, quia hoc erat ab æterno, & de re autem æterna non potest esse prædestinatio, vt patet per Glossam præfatam, erat autem hæc ordinatio, & hæc præuisio, in eo quod Christus erat homo, quod non fuit ab æterno.

Aliorum solutio.

Solutio Aegidij.

Ly homo in adducta propositione dupliciter considerari potest, vel pro natura, vel pro supposito: si stat pro natura, sic est falsa propositio. si verò stat pro supposito, sic est vera.

Ad tertiũ dicendũ, quòd non est simile omninò de loquutione expressa, per hoc participium, *factus*, & de expressa per hoc participium, *prædestinatus*. Nam loquutio expressa per hoc participium, *factus*, est magis propria, si dicatur, Deus factus est homo, quàm homo factus est Deus, quia prius fuit Deus, & postea fecit se hominem. Secundùm ergo hoc participium, *factus*, in masculino, magis est propria: Deus factus est homo, quàm è conuersò: sed si præfatum participium sumatur in neutro, vtraque potest propria nuncupari, quia per illam assumptionem, vt patuit per Augustinum, factum est in neutro genere, vt Deus sit homo, & è conuersò: Sic ergo exponenda sunt verba Augustini, quòd illa assumptio fecit Deum hominem, & è conuersò, idest, per illam assumptionem factum est, vt Deus sit homo, & è conuersò. Sic ergo dicendum est, quantum ad esse factum. Sed quantum ad esse prædestinatum est è conuersò. Nam quantum ad factionem sufficit, vt sit prioritas temporalis.

Non valet similitudo de hoc participio, factus, & de hoc alio participio, prædestinatus, propter rationẽ in resp. adductam.

Prius enim æternitate, & tempore Christus fuit Deus, quàm esset homo, sed quantùm ad prioritatem prædestinationis de necessitate requiritur prioritas æternitatis ad tempus. Propter quod de nulla re æterna potest esse prædestinatio, sed semper est de re temporali, ideo, licèt ista sit magis propria: Deus factus est homo, quàm sua conuersa, ista tamen est magis propria: Christus est prędestinatus in eo quod homo, &, absolutè loquendo, est impropria, & falsa: Christus est prędestinatus in eo quod Deus.

AR-

A

ARTIC. II.

Vtrum prædestinatio Christi sit de persona. Conclusio est negatiua.

SECVNDO quæritur: Vtrum prędestinatio de Christo sit de persona, vel de natura, & videtur, quòd de persona, quia prædestinatio Christi est ad filiationem, iuxta illud ad Rom. *Prædestinatus est Filius Dei in virtute*. Filiatio autem non competit naturæ, sed personæ: ergo &c.

Rom. 1. 4.

Preterea. Prędestinatio est præparatio gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro, propter quod prædestinatio est respectu beatitudinis, vel felicitatis; sed felicitati competit personæ, cui competit agere, quia secundùm Philosophum 1. Ethicor. *Felicitas est operatio animæ, secundùm virtutem perfectam*: cùm ergo operari sit suppositi, non naturæ: ergo &c.

Arist. 1. Ethi. c. 4.

Præterea. Humana natura non est alterius rationis in Christo, quàm in alijs hominibus: sed in alijs hominibus prædestinatio non est de natura, sed de supposito, vel de persona: ergo &c.

IN CONTRARIVM est: quia dixit Glossa ad Rom. 1. *Prædestinatio est de hoc, quod non semper fuit*: sed nihil est in Christo, quòd non semper fuerit nisi humana natura: ergo prędestinatio quantum ad Christum est de humana natura, quę non semper fuit, non autem de persona Christi, quę semper fuit.

Gloss. super epist. ad Rom.

Preterea. Ex hoc est aliquis prędestinatus, quia pręuidetur à Deo, quod est ei vniendus per gratiam: sed natura humana in Christo est pręuisa ab ęterno vnienda Deo per gratiam vnionis: ergo de humana natura, non de persona diuina est prędestinatio quantum ad Christum.

B

C

D

Dub. I. Lateralis.

Vtrum prædestinatio Christi sit conformis prædestinationi nostræ. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 24. art. 3. Caiet. Medina. Cabrera ibidem. D. Bonau. in 3. sent. dist. 13. art. 1. q. 2.

VLTERIUS autem dubitatur, Vtrum prędestinatio Christi sit conformis prędestinationi nostrę. Et videtur, quòd non, quia prędestinatio nostra, secundùm August. *Est diuinum propositum miserendi nobis*: sed hoc non competit Christo, qui nunquam fuit miser: ergo &c.

D. P. Aug. in lib. de præ dest. sanctorum c. 10.

Preterea. Effectus prędestinationis est ipsa gratia; Christi autem gratia, quę non est gratia adoptionis: sed vnionis, non est eiusdem rationis cum gratia nostra, quę est gratia adoptionis: ergo &c.

Pręterea. Operationes differunt penes terminos: sed prędestinatio est quædam operatio diuina, quia est prædestinatio Dei; cum ergo prædestinatio Christi terminetur ad filiationem naturalem, quia prędestinatus est Christus esse Filius Dei in virtute, idest Filius Dei naturalis: filiatio autem nostra terminatur ad filiationem adoptionis: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia vtrique prędestinationi tàm Christi, quàm nostrę, cōpetit vna definitio. *Prædestinatio est preparatio gratia in præsenti, & gloria in futuro*: ergo sunt eiusdem rationis prędestinatio Christi, & nostra.

Prædestinationis definitio.

Preterea. In Glossa ad Rom. 1. super illis verbis, *Qui Prædestinatus est, &c.* dicitur: *Præclarissimum exemplar nostræ prædestinationis præcessit in Christo*: ergo si nostra prędestinatio est ad exemplar prędestinationis Christi, eiusdem rationis sunt prędestinatio Christi, & nostra.

Dub.

Dub. II. Lateralis.

Vtrum prædestinatio Christi sit causa efficiens prædestinationis nostræ. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p.q.24.art.4.Silu Medin.Aluar.ibidem.D. Bon.3.sent. d.11.art.1.q.2. Cabr.ad 3 p.q. 24.art.4. disp.vnica.

VLTERIVS autem dubitatur. Vtrum prędestinatio Christi sit causa efficiens prędestinationis nostrę. Et videtur, quod sic, quia dicitur ad Ephesios 1. *Deus prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum:* sed hęc loquutio denotat causam efficientem: ergo prędestinatio Christi fuit causa efficiens prędestinationis nostrę.

Ephes. c. 1.

Præterea. Videtur, quòd fuerit causa exemplaris, propter id quod dicitur ad Rom.8. *Quos prædestinauit conformes fieri imagini Filij sui:* sed imago ad exemplaritatem pertinet: ergo &c.

Rom. c. 8.

Pręterea. Videtur, quod fuerit causa finalis. Nam prędestinatio ordinatur ad impletionem corporis Christi, quia vt dicitur ad Ephes. 4. de ordinatione Ecclesiæ: *Est in opus ministerij in ædificationem corporis:* ergo &c.

Ephes. c. 4.

IN CONTRARIVM est, quia nullum æternum habet causam: sed prædestinatio nostra est æterna: ergo non habet causam nec efficientem, nec aliquam aliam.

Præterea (vt supra patuit) Christus non est prædestinatus, nisi secundum quod homo: sed secundum quod homo non est causa nostrę prędestinationis, immò si est huiusmodi causa est secundum quod Deus.

RESOLVTIO ARTICVLI Principalis.

Christi prædestinatio tripliciter considerari potest, scilicet, effectiuè, passiuè, & terminatiuè: primo modo dicitur de tota Trinitate, quia ab æterno fuit præuisum, & præordinatum, vt vnionem humanitatis ad Verbum tota Trinitas efficeret. Secundo modo dicitur de natura, quæ per gratiam vnionis passa est talem vnionem. Tertio modo dicitur de persona Christi, quia ab æterno fuit prædestinatum vt Christus, secundum quod homo, esset Filius Dei, non adoptiuus, sed naturalis, per gratiam vnionis. Quæstio præsens videtur loqui secundo modo.

RESPONDEO ad articulum principalem, quòd cum quæritur, Vtrum prædestinatio sit de persona, vel de natura. Dici debet, quòd prædestinatio potest sumi communiter, & largè: vel propriè, & strictè. sumendo prædestinationem communiter, & largè, omnis prædestinatio, & præcognitio diuina est prædestinatio quędam: nam propriè loquendo de prędestinatione, semper est respectu gratię, ideo prædestinati dicuntur illi, qui sunt pręordinati ad gratiam, & per gratiam ad gloriam. Illi autem, qui sunt præsciti ad pœnam, quia non habent proprium nomen, retinent sibi nomen commune, & dicuntur pręsciti.

Descendamus ergo ad prędestinationem Christi, dicentes, quòd prędestinatio Christi non est respectu gratię adoptionis, sed vnionis. In vnione autem importantur tria, videlicet vnio, assumptio, & missio: hoc enim modo Christus vniuit sibi naturam nostram, & carnem nostram, quia assumpsit, idest, ad se sumpsit naturam nostram humanam, & carnem: & hoc modo vniuit, & ad se sumpsit nostram carnem, & humanam naturam, quia fuit missus in carnem, propter quod in gratia vnionis, ad quam terminata est prędestinatio Christi, includuntur tria, scilicet, assumptio, vnio, & missio. De omnibus ergo his tribus terminabimus, & secundum omnia hæc tria soluemus quęstionem propositam. Cum ergo quęritur de prædestinatione Christi, quę non fuit de gratia adoptionis, sed de gratia vnionis, Vtrum talis vnio sit de natura, vel de persona, dici debet, quòd huiusmodi vnio, vel dicitur passiuè, vel effectiuè, vel determinatiuè; si sumitur passiuè, sic competit naturę, quia natura huma-

Christi prædestinatio non est respectu gratiæ adoptionis, sed vnionis.

In vnione tria importantur.

In gratia vnionis tria includuntur.

Vnio passiue competit naturæ : terminatiue ipsi personæ: & effectiue toti Trinitati.

humana est illa, quæ est vnita ipsi Verbo, facta est autem vnio in persona, tamen ipsa natura humana est assumpta à Verbo,& vnita Verbo. Sed si loquamur de huiusmodi vnione terminatiuè sic facta est ad personam,quia ad solam personam Verbi terminata est huiusmodi vnio, & sola persona Verbi est incarnata: sed si loquamur de huiusmodi vnione effectiuè sic competit toti Trinitati, quia tota Trinitas incarnauit Filium, & vniuit ipsum carni, ideo in induitione filij secundum carnem ponitur exemplum de tribus personis nudis, quarum duæ induerunt tertiam, ita tamen, quòd tertia induit se ipsam. Sic est ergo in proposito, quia ante incarnationem Verbi omnes tres personæ diuinæ erant nudæ, nulla enim erat induta carne. In incarnatione autem duæ personæ, idest Pater, & Spiritus Sanctus induerunt Filium carne, ita tamen, quòd Filius induit seipsum carne, cum indiuisa sint opera Trinitatis, sicut est indiuisa substantia: tres ergo personæ fuerunt induentes Filium carne, sed vna sola persona, idest sola persona Filij est induta carne, vel ad solam personam Filij est terminata incarnatio, & vnio ad carnem. Benè ergo dictum est, quòd de vnione aliter loquendum est passiuè, secundum quem modum natura humana est prædestinata per gratiam vnionis, vt vniatur Deo, hoc enim est passiuè, quia illa natura nihil operata est ad talem vnionem, sed solum passa est huiusmodi vnionem. Tota enim Trinitas operata est effectiuè huiusmodi vnionem: vniri ergo passiuè competit naturæ humanæ, vnire effectiuè competit toti Trinitati, sed vnire terminatiuè competit soli personæ Filij, quia sola persona Filij est incarnata, & ad solam personam Filij est talis vnio terminata.

Cum ergo quæritur de prædestinatione Christi. Vtrum talis prædestinatio sit de natura, vel de persona, si loquamur passiuè, sic est de natura, quæ per gratiam vnionis passa est talem vnionem, sed si loquamur terminatiuè, sic est de persona, ad quam terminata est talis vnio. Ab æterno enim fuit prædestinatum, vt Christus secundum quòd homo,vel quod idem est, secundum carnem, esset Filius

A

Dei non adoptiuus, sed secundum virtutem, idest naturalis, vt esset homo ille Filius Dei in virtute, idest in eadem virtute,& eadem potentia cum Patre, & esset vnus Deus cum ipso, quòd non potest competere nisi filio naturali. Et sic passiuè potest esse prædestinatio de natura humana, & terminatiuè de sola persona Filij, sic effectiuè potest esse de tota Trinitate, quia ab æterno fuit prçuisum,& prçordinatum, quòd tota Trinitas deberet suo tempore vnire Filium suum carne, & induere ipsum carne, non per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis.

B

Aduertendum tamen, quòd sicut fuit ab çterno prçordinatum, sic in tempore est exequutioni mandatum. Non enim ab çterno fuit prçordinatum, quòd humanitas Christi in abstracto esset Filius Dei, quia Dei Filius, licèt sit homo in concreto, & vt hoc nomen, homo, importat suppositum, sic prædestinatus est esse Filius Dei, iuxta dictum Apostoli, loquentis de homine Christo, & dicentis, qui homo, idest, qui Christus, secundum quòd homo,& secundum carnem *prædestinatus est esse Filius Dei in virtute*. Concludamus ergo & dicamus, quòd non de quolibet homine, sed tantùm de Christo, secundum quòd homo, sic est prædestinatus esse filius Dei, vt dictum est.

C

Recurramus ergo ad hanc distinctionem, quòd Christus secundum quòd homo, vel potest stare pro natura, vel pro supposito: si pro natura falsum est, quòd homo ille, idest humana natura assumpta à Verbo sit Dei Filius, quia Filius Dei non est sua humanitas, licèt sit sua Deitas, sed si ly homo stat pro supposito, cum non sit nisi vnum, & idem suppositum, quod est Dei Filius, & est Deus hominis filius, & homo, sic verum est, quòd dicitur, quòd homo ille, vt dicit suppositum, est prçdestinatus, idest ab æterno prædestinatus est esse Filius Dei. Propter quod Magister in Glossa super illo verbo, *Prædestinatus est*, &c. ait, quòd Christus secundum quòd homo, non est Deus, nisi hoc, quod dicitur, *secundùm*, referatur ad vnitatem personç, quia non est, nisi vna persona, quç est Deus, & homo, vel suppositum vnum, quod est Deus, & homo.

D

Ly homo in Christo, si stat pro natura, falsum est, quod ille homo sit filius Dei: sed si stat pro supposito, sic est verum.

Sed

Notandum. Sed ne dicamus pugnantia, sciendũ, vt supra diximus, quòd ista propositio Christus secundùm quòd homo, vel secundùm quòd hic homo, non est Deus, vel Dei Filius, est vera, prout homo stat pro natura, quia non est differentia, prout homo stat pro natura, inter hominem, & hunc hominem, nisi quæ est inter humanitatem, & hanc humanitatem. Christus enim vt homo, & vt stat pro natura, nec est humanitas, nec est hæc humanitas, licèt sit Deitas, & hęc Deitas. Sed vt homo stat pro supposito, vel pro persona, Christus est homo, & hic homo, quia non est in Christo, nisi vna persona, & vnum suppositum, scilicet æternum.

Sed quomodo quęstio de vnione, prout vnio implicat assumptionem, poterit solui? Dici debet, quòd per ea, quæ dicta sunt in præcedentibus distinctionibus de assumptione, quomodo Dei Filius assumpsit, idest ad se sumpsit humanam naturam, poterit solui quæstio præhabita. Sed rursus quomodo soluitur quæstio de missione, prout ista vnio implicat missionem, quia Dei Filius fuit missus in carne? Dici debet, quòd per ea, quæ dicta sunt in I. libro de missione diuinarum personarum, quia vna persona potest aliam mittere dupliciter, vel quia persona mittens habet authoritatem super persona missa, & tunc persona missa procedit, & accipit esse à persona mittente; vel dicitur vnam personam mittere aliam, non quia persona mittens habeat authoritatem super personam missam, sed quia habet authoritatem super effectum, ad quem mittitur persona missa, & quia appropriatur personæ missæ: secundum quẽ modũ si mittitur Filius ad illuminandum intellectum, quia illa illuminatio, & ille effectus appropriatè est à Spiritu Sancto, licèt sit à tota Trinitate, ratione huius effectus poterit dici mitti à Spiritu Sancto, & hoc modo verificatur illud dictum Isai. *Dominus misit ad me*, idest Deus Pater, & Spiritus Sanctus eius: quod de missione in carnem potest verificari, quæ potest appropriari Spiritui Sancto, iuxta illud: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*, idest Dei Filius, qui est virtus, & sapientia Dei Patris, vmbram carnis sumet in te.

In 1. sent. dist. 15.

Luc. 1.

RESP. AD ARGVMENTA Principalis Articuli.

Ad primum autem respondent dicta communia, quòd filiatio non est immediatus terminus, ad quem terminatur gratia vnionis, id autem verum est, si de gratia vnionis loquamur passiuè, prout ipsa natura humana est vnita Dei Filio, quod dicunt Scripta communia, quia natura humana in abstracto non est Dei Filius: sed si sumatur natura humana in concreto, prout implicat, & includit suppositum, licèt humanitas non sit Dei Filius. Homo tamen ille, idest Christus, vt includit suppositum, vel personam (quia in Christo non est, nisi vnum suppositum, & vna persona) sic sumptus, est Dei Filius: propter quod, vt probauimus per Magistrum in Glossa: Christus secundum quòd homo, si ly *secundùm*, referatur ad vnitatem personæ, hoc modo Christus secundùm quòd homo, est Dei Filius.

Responsio D. Tho. est, quòd filiatio non est immediatus terminus gratiæ vnionis. & sic maior argumenti est negáda.

Ad secundum dicendum, quòd semper vnio ad Deum est felicitas, tàm hominis Christi, quàm aliorum hominum. Aliter tamen, & aliter: quia Christi hominis est felicitas per gratiam vnionis, sed aliorum hominum, est felicitas per gratiam adoptionis: vel aliter tamen, & aliter, quia felicitas hominis Christi est felicitas per vnionem ad Deum in persona Filij, sed aliorum hominum est felicitas per vnionem ad Deum, non in persona, sed in operatione ad Deum, vt per visionem, & amorem, quem habet circa Deum.

Felicitas Christi est per gratiã vnionis: aliorum verò hominũ est per gratiam adoptionis.

Et per hæc patet solutio ad tertium argumentum, quòd cum felicitari competat Christo per gratiam vnionis in persona Filij: alijs autem hominibus competat felicitari per operationem, quam habent circa Deum, videndo, & amando ipsum, non obstante, quòd natura humana sit eiusdem rationis in Christo, & in alijs hominibus, felicitari tamen non eodem modo competit Christo, & alijs hominibus.

Esse felicẽ non eodem modo competit Christo & alijs hominibus, vt dictum est.

Reso-

Resolutio Dub. I. Lateralis.

Prædestinatio Christi, & nostra, ex parte Dei prædestinantis possunt dici eiusdem rationis: at ex parte prædestinatorum, & terminorum à quo, & ad quem, nequaquam.

AD primam dubitationem lateralem, in qua quęritur, Vtrum prędestinatio Christi sit conformis prędestinationi nostræ, dici debet, quòd vt patet per Gloss. ad Ro. super illo verbo: *Qui prædestinatus est, &c. Praclarissimum exemplar nostræ prædestinationis præcessit in Christo*: ex quo videtur, quòd eiusdem rationis sit prędestinatio Christi, & nostra. Sed sciendum, quòd omnis similitudo, & omne exemplar non oportet, vt sit per omnem modum, nec quòd habeat multos pedes. In hoc autem exemplar nostrę prędestinationis pręcessit in Christo, vt Glossa prosequitur in prętata epistola: *Sicut nulla merita præcesserunt in Christo, vt prædestinaretur esse Filius Dei: sic nulla merita præcesserunt in nobis, vt essemus filij Dei.* Tamen longè aliter Christus prędestinatus est esse Filius Dei, & nos: quia ipse prędestinatus est esse Filius Dei naturalis, & in eadem natura cum Patre: nos autem prædestinati sumus esse filij adoptiui, non eadem virtute cum Deo; sed in quadam operatione, idest in visione beata, quam habebimus de Deo, & in amore perfecto, per quem quiescemus in Deo, & erimus hæredes Dei, & satiabimur de Deo, sicut ipse quiescit in seipso, & satiatur de seipso.

Glossa super Epist. ad Rom.

Quomodo Christus dicatur exemplar prædestinationis nostræ.

Distinguunt tamen Scripta communia, & benè, quòd prædestinatio potest considerari quadrupliciter: primò ex parte prędestinantis: secundò ex parte prædestinati: tertiò ex parte termini, à quo incipit prædestinatio: quartò ex parte termini, ad quem terminatur prædestinatio. Ex parte ergo prædestinantis, quòd Deus est, potest concedi, prædestinationem Christi, & nostram esse eiusdem rationis; quia idem Deus prædestinauit Christum, & nos, qui, vt prędestinati, sumus membra eius; sed ex parte prædestinati, prædestinatio Christi, & nostra non est eiusdem

D. Thom.

Prædestinatio quadrupliciter cōsiderari potest, scilicet ex parte Prædestinātis, Prædestinati, Termini a quo, & Termini ad quem.

A rationis, quia ipsa natura Christi est prędestinata, vt vniatur per gratiam vnionis in vnitatem personæ Filij Dei, itaque de ipsa natura humana Christi potest esse prædestinatio: sed prædestinatio nostra non est de natura, sed de persona, nam hoc modo sumus prædestinati, vt vniamur Deo, per operationem, quam habemus circa ipsum, videndo ipsum apertè, & diligendo ipsum perfectè. Cum ergo operari non sit naturæ, sed personæ, quia anima non intelligit, sed homo per animam, quantum ad rem prædestinatam

Prædestinatio Christi respicit naturā, prædestinatio nostra respicit personā.

B potest dici non esse eiusdem rationis prædestinatio Christi, & nostra: Tertiò, quantum ad terminum à quo, differt prædestinatio Christi, & nostra, quia nostra prædestinatio semper incipit à miseria, & peccato, cum nascamur natura filij iræ, cum prius simus non filij, quàm filij, vel tempore, vt in hominibus, vel natura, vt in Angelis, secundum ponentes eos fuisse creatos in gratia, secundum quem modum, saltem natura fuerunt prius non filij, quàm filij. Sed Christus etiam secundum quòd homo, ab initio fuit Dei Filius

C per gratiam vnionis, & non prius fuit non filius, quàm filius, sicut nos, qui prius fuimus filij iræ, & postea per gratiam facti sumus filij adoptiui: Christus autem nunquam fuit filius iræ, quia nullū contraxit peccatum à principio suæ originis. Christus ergo secundum carnem, vnitus est Filio Dei, & prædestinatus est esse Filius Dei, non per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis humanæ naturę in vnitatem personæ Verbi, omnes tamen isti tres modi, videlicet ex parte Dei prędestinantis, ex parte rei prædestinatæ, & ex parte

D termini, à quo non sunt ea, quæ per se diuersificant prædestinationem, siue rationem prædestinationis, sed per se diuersificat huiusmodi rationem prędestinatio ex parte termini ad quem, & hoc modo non est eiusdem rationis, prædestinatio Christi, & nostra, quia Christus prędestinatus est ad vnionem, cum Dei Filio in persona: nos autem prędestinati sumus ad vnionem cum Deo per operationem, vt per visionem apertam, & amorem perfectum. Et per hæc dicta solui possunt omnia argumenta.

Quæ sunt, quæ per se diuersificāt prædestinationem, & quæ non.

Resolutio Dub. II. Lateralis.

Prædestinatio Christi nedum est causa exemplaris, & finalis, sed sufficiens prædestinationis nostræ, non quidem diuini propositi, quo prædestinamur ab æterno, at exequutionis eiusdem diuini propositi, quæ fit in tempore.

AD secundam dubitatioem lateralem, in qua quæritur, Vtrum prædestinatio Christi sit causa prædestinationis nostræ, per cuius quæstionis argumenta probatur prædestinationem Christi esse in triplici genere causæ, respectu prędestinationis nostræ, efficientis, exemplaris, & finalis. Ad quæ omnia dici potest, quòd quærere causam prędestinationis nostrę, vel hoc est ex parte diuini propositi, quod est æternum, & sic non habet causam, quia nullum ęternum (cum secundum veritatem solus Deus sit ęternus) propriè loquendo, potest habere causam. Alio modo potest considerari causa diuinę prędestinationis, non quantum ad diuinum propositum, quod est ęternum, sed quantum ad exequutionem diuini propositi, quę exequutio est quid temporale. Nam quod Christus in seipso ęternaliter ordinauit, prout sic ęternaliter statuit, ita temporaliter sequitur. Vnde August. 12. de Ciuit. Dei cap. 17. dat differentiam inter nos, & Deum, quia cum nos nouo consilio aliquid agimus, mutamur in mente, sed non Deus, vt ibidem dicitur: *Deus non aliter afficit cum vocat, quam cum operatur*, & hoc modo quantum ad exequutionem, prout Deus, mediante vna re temporali agit, & exequitur aliam rem temporalem, nostra prędestinatio potest habere causam. Quia ipsi Apostoli à Christo missi, prędicantes, & conuertentes mundum, fuerunt causa exequutiua nostrę prędestinationis. Nam prędestinatio nostra est respectu salutis nostrę. Cum ergo hoc modo salui facti sumus, quia mediantibus Apostolis prędicantibus, & conuertentibus mundum, suscepimus fidem, & gratiam, per quam saluamur. Propter quod si Apostoli missi à Christo ad conuertendum mundum fuerunt causa salutis effectus prędestina-

Aeternū nō potest propriè habere causam.

D. P. Aug. de Ciuit. c. 17. tom. 5.

Prædicatio Apostolica quantū nobis profuerit.

A tionis nostræ, multò magis fuit huiusmodi causa ipse Christus, mittens eos; immò ipsi Christo debet specialiter attribui huiusmodi causa nostrę salutis, cum prima ad Timot. 2. dicatur: *Mediator Dei, & hominum est homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*, scilicet nobis. Christus ergo, vel prędestinatio Christi fuit causa efficiens exequutiua prędestinationis nostrę, & fuit causa exemplaris, & finalis: fuit enim causa efficiens: quia vt dicitur ad Ephes. 1. *Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum.*

1. Tim. c. 2.

Prædestinatio Christi est causa efficiēs, exemplaris, & finalis prædestinationis nostræ. Ephes. c. 1.

B Cum ergo Pater, vt in arguendo dicebatur denotet causam efficientem: dicere possumus, quòd Christi prędestinatio fuit causa efficiens prędestinationis nostrę, non quia fuerit causa diuini propositi, quod est ęternum, sed fuit causa exequutiua diuini propositi, quod est in tempore, per Iesum Christum adimpletum, & sicut Christus est causa efficiens exequutiua prędestinationis nostræ, sic potest dici causa exemplaris, iuxta illud ad Rom. 8. *Quos prædestinauit, & præsciuit confor-*

Rom. c. 8.

C *mes fieri imagini Filij sui*. Nos ergo sumus prędestinati per gratiam adoptionis, vt simus Dei filij adoptiui, sed filius adoptionis per gratiam debet se conformare ei, qui est naturaliter Filius per naturam. Secundum ergo hunc modum Christus Dei Filius, cui nos debemus pro viribus conformare, est causa exemplaris nostrę prędestinationis. Tertiò, Christus, qui est Deus, & homo, & qui est Dei hominis Filius, est causa prędestinationis nostrę finalis, quia vt dicitur ad Ephes. 4. de ordine Ecclesię: quòd est in ędificationē Corpo-

Filius adoptiuus debet se conformare filio naturali.

D ris Christi. Nam prędestinatio nostra tota est, vt simus membra Christi, & ideo quādo erit completus numerus electorum erit consumata ędificatio Corporis Christi. Sic enim intelligenda est prędestinatio Christi, quòd ipse cū omnibus suis membris ab ęterno est prędestinatus ad salutē. Et sicut ab ęterno est prædestinatum, sic postea est in tempore completum. In hoc primo stat finaliter prędestinatio nostra, vt compleamus ędificationem Corporis Christi quantum ad omnia membra sua. Sunt enim membra Christi, non solùm qui fuerunt, & qui erunt post Christum electi,

In quo finaliter consistat nostra prædestinatio.

electi,& saluandi, sed etiam illi, qui fuerunt ante Christum electi, & saluandi. A

D. P. Aug. 18. de Ciu. cap. 47.

Propter quod Aug. 18. de Ciuit. Dei. cap. 47. ait: *Nulli concessum est pertinere ad spiritualem Ierusalem, nisi cui reuelatus est Christus*. Et subdit ibidem: *Vna est fides antiquorum, & nostra, quia tota fides antiquorum & nostra est in Christo*, in hoc tamen differt, quòd antiqui credebant, & sperabant Christum venturum, nos autem credimus ipsum venisse. Propter quod Hugo de S. Victore lib. 1. par. 8. cap. 11. ait: *Scias ergo quocunque tempore, ab initio mundi vsque in finem, nullum fuisse, aut esse verè bonum, nisi iustificatum per gratiam: gratiam autem nunquam aliquem adipisci potuisse nisi per Christum, itaut omnes, siue praecedentes, siue subsequentes vno sanctificationis remedio saluatos agnoscas*. Sic enim imaginatur praefatus Hugo in praefato loco, quòd Christus Rex sit medius in acie constituta ex membris eius. In qua acie omnes praecedentes natiuitatem Christi sunt ante Christum, omnes autem sequentes sunt in eadem acie post Christum, omnes tamen existentes in huiusmodi acie sunt membra Christi, tàm praecedentes, quàm sequentes, & sunt in aedificationē Corporis Christi, & ideo, vt ait dictus Hugo ibidē, *Aspice ergo causam aduentus Regis nostri, & aciem exercitus in armis spiritualibus fulgentem, & quanta praecedentium, & subsequentium populorum multitudine stipatus*, idest ornatus *incedat*. Tunc ergo erit perfecta ędificatio Corporis Christi, quando erit perfectus numerus electorum, vt hoc modo Christus, vel aedificatio corporis Christi, quantùm ad omnia sua membra sit causa praedestinationis nostrae, idest, exequutiua nostrae praedestinationis. Tria ergo praefata argumenta, quòd praedestinatio Christi, idest exequutio praedestinationis Christi, est causa praedestinationis nostrę, quantum ad executionem, efficiens, exemplaris, & finalis, non oportet soluere, quia quodlibet illorum trium argumentorum suo modo, vt ostensum est, veritatem concludit.

H go de S. Vict. lib. 1. par. 8. c. 11.

Ab initio mūdi vsque in finē omnes, qui sūt salutē consequuti, vel consequentur: Christi gratiae referre tenentur.

B

Acies Christi in aedificationem mystici corporis eius.

C

D

Tria argumēta adducta in contrariū non soluuntur, quia aliquo modo veritatem concludunt, vt in quaestionis declaratione dictū est.

Aegid. super iij. Sent.

Dub. I. Litteralis.

VPER litteram primò quęritur de illo verbo: *Vtrum Christus secundùm quòd homo, sit persona, vel sit aliquid*. Sed contra. Quaestio est dubitabilis propositio: Sed non videtur, quòd aliquis posset de hoc dubitare, quòd Christus secūdū quòd homo, non sit persona, nec sit aliquid. Ad quod dici potest, quòd licèt quātū ad opinionē primā, ponentē in Christo duo supposita, & quantū ad opinionē secundam, ponentē in Christo duas naturas, nō autē duo supposita, vel duas personas, nulli potest esse dubium, quòd Christus secūdum quòd homo, si non est persona, est tamen aliquid, quia aliquid constituitur in Christo ex anima rationali, & carne, etiā secūdū quòd est homo, quia constituitur in eo humanitas, vel natura humana. Illa ergo Damasc. sententia lib. 3. c. 3. *In Christo Iesu non est communem speciem accipere*, intelligenda est quantum ad Deitatē, & humanitatē, ex quibus duabus naturis nō constituitur vna natura cōmunis, & tertia: nō autē est intelligenda quantū ad animā rationalē, & carnē, quia hoc modo in Christo ex his duabus naturis, videlicet ex anima rationali, & carne constituitur vna natura cōmunis, & tertia, quę dicitur humanitas. Propter quod quantum ad duas primas opiniones non potest esse dubiū, quin Christus secundū quòd homo sit persona, vel aliquid, quia aliquid constituitur in Christo secundū quòd est homo. Sed hoc dubiū posset esse quantū ad tertiā opinionē, ponentē animam, & carnem vniri Verbo essentialiter, & vt indumentū, & vt habitū. Sicut ergo ex indumento nihil constituitur, quòd substātialiter pertineat ad rē indutā, ideo secundum tertiā opinionē, seu potius errorem supra satis refutatum, Christus secundū quòd homo, habet essentialiter vnionē ad Verbū, & nō habet personalem vnionem ad ipsum, propter quod Christus secūdū quòd homo, in hac tertia opinione, nec est persona, nec aliquid constitutum receptum in vnitatē personae, vel in vnitatem suppositi: tamē prima opinio

Quaestio est dubitabilis propositio.

D. Damasc. lib. 3. c. 3.

Ex tribus opinionibus sola secunda est vera, & catholica; prima autem, & tertia sunt erroneæ, & falsæ.

differt à secunda, quia secundũ primã opinionem humanitas assumpta à Verbo cõstituit suum suppositum, quod est erroneũ & falsum: sed secundùm opinionem secũdam, quæ sola est Catholica, & vera, anima, & caro, assumptæ à Verbo, constituunt aliquid, non personam, vel suppositum, sed humanam naturam.

Dub. II. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *ly secundùm, multiplicem habet rationem*, & assignant in littera, quasi quinque rationes, vel quinque modi, quos potest importare hęc propositio, *secundum*, vt primus modus sit quia potest importare, & exprimere conditionem, vel proprietatem naturæ diuinæ. Secundus sit, quòd potest notare, vel exprimere conditionem humanæ naturæ. Tertius sit, quia potest notare, vel exprimere vnitatem personæ. Quartus sit, quòd potest notare, vel exprimere habitũ. Quintus sit quòd potest notare, vel exprimere causam. Scripta autem communia ad hæc omnia exponenda iuuant se cum tertia opinione, quæ est erronea, & falsa, sed quæcunque possumus exponere, iuuando nos cum veritate ad illa exponenda, non debemus nos iuuare cum errore, & falsitate.

Hæc propositio secundum, quinque modis sumi potest

Opinio communis.

Refellitur dicta opinio.

Opinio Aegidij.

Dicemus ergo, vt supra tetigimus in solutione primæ quæstionis, quod in hoc: Deus impassibilis, secundùm quòd homo fuit passus: reseruantur, vel exprimuntur omnia ista, quæ possunt dici quatuor, vel quinque. Quatuor enim modi sunt assignati, si conditionem diuinæ, & humanę naturæ volumus accipere pro eodem modo, sed si volumus, quòd conditio diuinę naturę faciat primum modũ, & conditio humanę naturę secundùm modum, & vnitas personę faciat tertium, & habitus faciat quartum, & causa faciat quintum, erunt quinque modi assignati, omnes autem hi quinque modi exprimuntur in loquutione prędicta. Nam cùm dicitur Deus impassibilis, exprimitur prima conditio diuinæ naturę, sed cum secundo subiungitur, secundùm quòd homo fuit passus, exprimitur conditio naturę, & carnis

A humanę. Exprimitur autem ibi tertiò vnitas personæ. Nam hoc modo, Deus impassibilis, secundùm quòd homo, fuit passus, quia erat vna persona, quę erat Deus, & homo. Quartò exprimitur conditio habitus, quia quamuis natura humana sit assumpta in vnitatem personæ Verbi, tamen eo ipso quod aduenit Verbo, vel personæ Verbi, post esse completum, illa natura habet rationem cuiusdam habitus, iuxta illud ad Philipp. 2. *In similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus vt homo*. Quintò in dicta loquutione, cùm

Philip. c. 2.

B dicitur, Deus impassibilis, secundùm quòd homo fuit passus, exprimitur causa huius passionis, quia tota causa passionis fuit ex causa naturę humanæ assumptæ.

Dub. III. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *Illa tamen personæ descriptio*, scilicet, quam dat Boe-

C tius, *non est data pro illis tribus personis*.

Sed contra. Boetius rectè dat definitionem illam de persona in lib. De duab. naturis, & vna persona Christi: ergo cum directè loquatur Boetius in illa materia, vbi agitur de persona Christi, quæ est persona diuina: illa definitio ibi data propriè se extendet ad alias personas diuinas.

DICENDVM nõ esse conueniens, quòd Boetius, volens tractare propriè de persona Christi, det quandã definitionem communẽ ad omnem personam, nam definitio illa data ibidem à Boetio: *Est ra-*

D *tionalis natura indiuidua substantia*, non solùm non est propria personis diuinis, sed etiam non est propria personis Angelicis. Nam secundùm Dionys. 6. de diuin. nominib. differentia est inter Angelos, & homines, quia Angeli sunt intellectuales, homines verò rationales; si ergo personę Angelicę propter sui simplicitatem non debent dici rationales, sed intellectuales: multò magis personę diuinę, quę sunt simpliciores Angelis, intellectuales dici merentur, vt ex hoc manifestè appareat definitionem illam, prout Magister in littera dicit, non esse propriam personis diuinis.

D. Dionys. c. de diuin. nom.

A

Dub. I V. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *Non autem sic dicitur Filius natura, vt dicitur Deus*. Sed contra. Nam hęc est differentia inter nos, & Dei Filium: quia Dei Filius est filius natura, nos autem sumus filij per gratiam adoptionis: ergo videtur, quòd eodem modo dicitur Deus, & Dei Filius, quia de vtroq; verificabitur, quòd sit Deus natura. Nam Deus propriè loquendo, est natura Deus, & Dei Filius, propriè loquendo est natura Deus.

B

Non est simile de nomine filiationis, & nomine Dei: quia filij nomen propriè etiam creaturis competit, Dei autem nomen nequaquam.

DICENDVM, quòd ad hoc potest multipliciter responderi primo sic: quia filiatio etiam propriè sumpta, non solùm reperitur in diuinis, sed etiam in creaturis; vt sicut propriè loquendo in diuinis Filius est natura Deus, sic & in creaturis filius Leonis est natura, vel naturaliter Leo. Non ergo eodem modo dicitur natura Deus, & Filius Deus, quia nomen filiationis etiam propriè loquendo reperitur in alijs à Deo, sed nomen Dei etiam propriè loquendo, non nisi in diuinis. Si autem reperitur in alijs: quia dat naturà Deum, & dat gratia, iuxta illud: *Ego dixi Dij estis*: dici debet, quòd qui sunt Dij gratia, non sunt Dij, propriè loquendo, quia propriè loquendo, non est Deus, nisi qui est natura Deus, si autem per gratiam possunt dici aliqui Dij, hoc non erit propriè loquendo, sed accipiendo nomen Dei extensiuè, extendendo nomen ad nos, qui non sumus Dij per naturam, sed per gratiam.

Dat natura Deu, & dat gratia.

Vel possumus dicere, quòd non eodem modo dicitur Deus esse natura Deus, & Filius natura Deus, vt etiam Magister se opponit in littera. Nam Deus dicitur natura Deus, per naturam Deitatis, quæ habet, vt etiam formaliter Deus sit natura Deus, sed Filius formaliter est filiatione filius, si autem est natura Deus, hoc erit proprietate originis, quia oriendo, & nascendo communicatur sibi natura diuina.

Deus est Deitate formaliter Deus: Filius autem filiatione formaliter est Filius, & proprietate originis est Deus.

(1 Aegid. super iij. Sent.

Dub. V. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *Christum esse filium Virginis natura, & gratia*. Sed contra. Natura, & gratia ex opposito diuiduntur: ergo si Christus est filius Virginis per gratiam, non est Virginis filius per naturam.

Preterea. Christus est filius matris, sicut quilibet alius homo est filius suæ matris: sed alij homines non sunt filij suarum matrum per gratiam: ergo nec Christus.

Quomodo Christus sit filius Virginis natura, & gratia.

DICENDVM, quòd nomine Christi intelligitur persona, quæ sit Deus, & homo, iuxta illud: *Est ergo fides recta, vt credamus, & confiteamur, quòd Christus Dei Filius, Deus, & homo est*. Dicemus ergo, quòd Christum nasci ex Matre in quantum hominem, non fuit gratiæ, sed naturæ, sicut & alij homines ex suis matribus naturaliter nascuntur: sed Christum nasci ex Matre simul Deum, & hominem, fuit gratiæ, & naturæ. Naturæ quidem in quantũ Christus homo fuit natus ex Matre homine, idest ex Maria Virgine. Gratiæ verò in quantùm ex Matre, quæ erat tantùm homo, vel pure homo fuit natus Christus, qui erat simul Deus, & homo; fuit enim hoc non gratiæ adoptionis, sed gratiæ vnionis, quia illa humanitas, quam accepit ex Matre fuit vnita per gratiam vnionis in vnitatem personæ Verbi, quod erat verus Deus, vt eadem persona Dei Verbi haberet in se Deitatem, per quam esset Deus, accipiendo eam à Patre, & humanitatem, per quam esset homo, accipiendo eam ex Matre. Propter quod, licet hoc esset naturę, & naturaliter, quòd Christus homo, ex Matre esset homo, hoc tamen fuit non solùm naturæ, sed gratiæ vnionis, quòd esset simul Deus, & homo, per hoc patet solutio ad secundum.

Christũ nasci ex Matre vt hominẽ fuit naturæ: nasci verò vt Deum, & hominem fuit gratiæ.

G

D

Ad primum autem dicendum, quòd gratia, & natura in hac materia, in qua loquimur, non sic opponuntur, quin Christus, vt homo sit natura ex Matre homo & Christus, vt Deus, sit ex Matre homo per gratiam vnionis. Per naturam ergo

Gratia, & natura respectu filiationis Christi non opponuntur.

simul vtrumque Christus vt Deus, & homo est per naturam, & per gratiam vnionis, per naturam, vt homo, per gratiam vt Deus. A

Dub. VI. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur de Christo: *Ille nunquam fuit non filius*. Sed videtur, quòd in Christo ex hoc, licèt differat à nobis, quia nascimur filij iræ per naturam, & ex hoc sumus aliquando non filij, tamen non differat ab Angelis: quia nunquam fuerunt natura filij iræ, & potissimè videtur non differre ab Angelis, si ponantur Angeli creati in gratia, quia hoc posito nunquam fuerunt Angeli nón filij. B

Homines prius tempore: Angeli prius natura fuerunt nō filij, quā filij ex filiatione, cui debetur hæreditas æterna.

DICENDVM, quòd per hoc dictum, quòd Christus fuit nunquam non filius, differt a nobis, & differt ab Angelis: aliter tamen, & aliter, quia à nobis differt etiam tempore, cùm enim nascamur natura filij iræ, etiam tempore prius fuimus non filij, quam filij: sed ab Angelis differt etiam ponendo eos creatos in gratia. Nam hoc posito, etsi tempore non fuerint Angeli prius non filij, quàm filij, loquendo de filiatione, cui debetur hæreditas; namq; nulli puræ creaturæ debetur hæreditas diuina per naturam, sed per gratiam. Cum ergo naturaliter loquendo prius sit illud, quod debetur alicui per naturā, & postea sit illud, quod debetur eidē per gratiam additam naturæ, ideo, etsi non tempore, natura tamen, ponendo Angelos creatos in gratia, prius fuerunt non filij, quàm filij. C D

Obiectio. Et si dicatur, quòd hæreditas diuina debeatur Christo per gratiam.

Solutio. Respondemus, quòd ei debetur per gratiam vnionis in persona: Et quia filiatio competit personæ potius quàm naturę, cùm illa persona nunquam fuerit non filius, quia est verè Deus, benè dictum est de Christo, quòd nunquam fuit non filius: Id autem non verè dictum est de Angelo, quia nec ratione personæ, nec ratione naturæ competit Angelo, quòd sit filius, & hęres Dei.

Dub. VII. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *Non talis hic filius*: videtur ergo, quòd filiatio dicatur æquiuocè.

Filiatio in diuinis, & in creaturis analogicé dicitur.

DICENDVM, quod cum filiatio reperiatur in diuinis, & in Creaturis, nec dicitur purè vniuocè, sed analogicè, sicut, & alia, quæ reperiuntur in Deo, & in creaturis. Magnitudo enim reperitur in Deo sine quantitate, iuxta illud Augustini 5. de Trinit. cap. 1. *Intelligamus Deum sine quantitate magnum*. Magnitudo ergo in Deo est ipsa diuina substantia, sed in creaturis maximè corporalibus est ipsa quantitas, & quia creatura, quantum potest, imitatur suum Creatorem, magnitudo hic, & ibi, non est purè vniuocè, nec purè æquiuocè, sed per quandam imitationem erit analogicè: & quod dictum est de magnitudine, veritatem habet de Filio.

D. P. Aug 5. de Trin. c. 1

Dub. VIII. Litteralis.

VLTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur de Christo: *Iste Filius origine, non adoptione*. Ad quid potest hoc hoc deseruire?

Nestorij error in littera Magistri refellitur.

DICENDVM, quòd hoc potest deseruire ad repellendum errorem Nestorij, ponentis in Christo duas personas. Nam si sunt in Christo duæ personæ, quęlibet illarum non potest esse Dei Filius naturalis, quia tunc esset in Deitate quaternitas: ergo est contra Nestorium, quod in littera dicitur. Christus est Dei Filius origine, non adoptione.

Dub.

Dub. IX. Lateralis.

LTERIVS autem dubitatur de eo, quod in littera dicitur: *Christus est Dei Filius veritate, non nuncupatione:* ad quid potest hoc deseruire?

Sabellij error eliditur DICENDVM, quòd hoc deseruit contra errorem Sabellij, qui confusit personas, secundùm quem modum loquendi, Pater non esset Pater secundum rem, & veritatem, secundum quem modum Pater differt à Filio, non re absoluta, sed re relata. Secundùm ergo Sabellium confundentem personas, Pater esset Pater, non secundum veritatem, sed nuncupatione, & quod dictum est de Patre, veritatem habet de alijs Personis.

Dub. X. Litteralis.

LTERIVS dubitatur de eo, quod in littera dicitur de Christo: *Est Dei Filius natiuitate, non creatione.* ad quid potest hoc deseruire?

DICENDVM, quòd hoc deseruit contra errorem Arrij, quia sicut Sabellius confusit personas; sic Arrius diuisit substantiam, & posuit Filium puram creaturam, & ideo contra vtrumque dicitur in Symbolo: *Neque confundentes personas*, supple vt fecit Sabellius: *neque substantiam separantes*, supple vt fecit Arrius. Secundum Arrium ergo esset filius non natiuitate, sed creatione. Arrij haeresis confutatur.

DISTINCTIO XI.

OLET autem quæri, &c. Hæc 11. distinctio, & sequens 12. diuisæ fuerũt contra distinctionẽ decimam, nuper expositam. Nam in distinctione decima Magister agebat de Christo homine, quantum ad ea, quæ pertinent ad dignitatem: personalitas enim, adoptio, & prædestinatio, de quibus tribus agebatur in decima distinctione, ad dignitatem pertinent. Et licèt adoptio in Christo non pertineat ad dignitatem, quia non est dignitas in Christo, quòd esset filius adoptionis: tamen ipsa adoptio secundùm se magnę dignitatis est. Namq; magnę dignitatis est esse Dei Filium adoptiuum, licèt maioris dignitatis sit esse Dei Filium naturalem, quam filiationem consequutus est homo Christus per gratiam vnionis. Sed in hac 11. & 12. distinctione determinat Magister, & mouet quęstiones de Christo Dei Filio quantùm ad ea, quæ important defectum. Circa quod duo facit, quia primò mouet quæstiones de Christo Dei Filio, quantùm ad hunc defectum, qui est esse creatura. Vtrum sit concedendum simpliciter, & absolutè, Christum Dei Filium esse creaturam. Secundò determinat de Christo homine quantùm ad hunc defectum, qui est incipere esse, & non semper esse, & quęrit. Vtrum ille homo cœperit esse, vel semper fuerit, ibi, *post prædicta*, in principio 12. distinctionis.

Prima pars est pręsentis lectionis, & distinctionis, quę item diuiditur in partes duas, quia primò mouet quęstionẽ pręfatam. Vtrum simpliciter debeat concedi, & dici Christum esse factũ, vel creatum, vel creaturam. Secundò respondet ad quęstionem propositam. Dicendum, quod hoc non est simpliciter concedendum, quòd Christus Dei Filius sit factus, vel creatura, sed potest concedi non simpliciter addita quadam determinatione, videlicet, quòd est factus homo, vel quòd est creatura in quantùm homo; & si inueniatur aliquando hoc esse concessum simpliciter; fuit concessum causa breuitatis: tamen semper intelligenda est ista concessio, cum quadam determinatione, videlicet, quòd Christus Dei Filius est factus, & est creatura in quantum homo. Quomodo possit concedi Christum fuisse factum, & dici creaturam.

Secunda ibi: *ad quod dici potest.* Quę pars, vel quę responsio cùm sit duplex, adhuc diuiditur in partes duas: quia primò prosequitur hanc partem, quòd non est concedendum simpliciter, Christum Dei Filium fuisse factum, vel esse creaturam. Secun-

eundò profequitur partem aliam, ibi. *Sed* A *addita determinatione*. Circa primum tria facit, quia primò facit, quod dictum eft, oftendens hoc non effe concedendum fimpliciter. Secundò ad hoc determinandum adducit multas authoritates Augustini. Tertio oftendit, quòd fimpliciter concedentes Chriftum effe creaturam, incidunt in perfidiam Arrij, ponentis Chriftum effe fimpliciter creaturam. Secunda ibi, *quia, vt ait Auguftinus*. Tertia ibi, *Arrij hanc fuiffe perfidiam*.

Concedentes Christũ simpliciter fuiffe creaturam incidunt in Arrij perfidiã

Tunc fequitur alia pars, *fed addita determinatione:* In qua profequitur quæftio- B nem quantùm ad eam partem, videlicet: *Poteft rectè dici, Chriftum Dei Filium effe factum, cum hac determinatione, fecundum carnem, vel cum determinatione, fecundùm hominem, vt fieri attribuatur humanitati, non Deo*. Circa quod tria facit, quia primò facit, quod dictum eft; Secundò quod dixerat, corroborat per authoritatem Ambrofij. Tertiò ex dictis concludit veritatem intentam. Secunda ibi: *vt enim ait Ambrofius*. Tertia ibi: *ex his euidenter traditur*. Circa quod duo facit, quia primò epilogat vt dictum eft. C Secundò, quod dixerat confirmat per Ambrofium ibi: *vt Ambrofius ait*. Et in hoc terminatur fententia præfentis lectionis, & diftinctionis.

DISTINCTIONIS XI.

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

De confequentibus vnionem quantum D *ad ea, quæ conueniunt Chrifto fecundum effe, & prædicari.*

VIA Magifter in littera de duobusquærit principaliter. Primò, Vtrum hoc fit concedendum, fimpliciter, & abfolutè, Dei Filium, fcilicet Chriftum, effe creaturam. Secundò. Vtrum fit concedendum cum hac determinatione, fecundum quod homo. Ideo de his duobus principaliter quæremus.

Circa primum quæruntur duo.

Primum. Vtrum fit concedendum fimpliciter, Dei Filium effe creaturam.

Secundum. Vtrum hoc fit concedendum fimpliciter, Chriftus eft creatura.

ARTIC. I.

Vtrum hoc fit concedendum: Dei Filius eft creatura. Conclufio eft negatiua.

D.Thom.3.p.q.16. Arg.3.fent.d.11.q.1.art.1.

D primum fic proceditur. Videtur, quòd hæc propofitio fit concedenda fimpliciter, Dei Filius eft creatura. Nam dicitur Eccl. 24. *Ab initio, & ante fecula creata fum*, & loquitur de Dei fapientia, fed Dei Filius eft Dei virtus, & fapientia, ergo Dei Filius eft creatura, cum dicat Dei Sapientia ab initiò fe effe creatam. Eccl. c. 24.

Præterea. Quicquid eft minus Deo eft creatura: fed Dei Filius dicit fe minorem Patre, iuxta illud Ioannis 14. *Pater maior me eft:* ergo &c. Io. c. 14.

Præterea. Quicquid eft fubiectum Deo Patri, eft creatura: fed Dei Filius eft fubiectus Deo Patri, iuxta illud 1. Corin. 15. *Tunc & ipfe Filius fubiectus erit ei*, ideft Patri, qui fubiecit fibi omnia: ergo &c. 1. Cor. 15.

Præterea. Sic fe habent actiones ad inuicem, ficut termini actionum. fed creatio eft quædam actio Dei, cuius terminus eft effe, iuxta illud 4. Prop. de caufis: *Primum rerum creaturarum eft effe*. cum ergo effe fit terminus creationis, quicquid habet effe ab aliquo, debet dici creatura, fed Filius habet effe à Patre: ergo &c. Auctor de cauf. 4. pro.

Præterea. Probat Auicenna 6. cap. Met. fuæ: *illud, quod eft neceffe effe, non habet effe*. fed Filius habet effe ab alio, Auic. 6. c. fuæ Met.

quia

quia habet esse à Patre: ergo non est necesse esse, & per consequens est creatura.

D. Chrys. & omnes Græci Doctores.

Præterea. Omne, quod habet causam sui esse est creatura: sed Filius habet causam sui esse, quia Chrysostomus, & omnes Græci Doctores concedunt communiter Patrem esse causam Filij: ergo.

Præterea. Omne, quod gignitur, non semper est, quia si semper esset, frustrà gigneretur, cùm ad hoc gignatur vt sit: sed Filius à Patre gignitur: ergo &c.

Præterea. Omne, quod habet esse ab alio, de se non habet illud esse: sed hæc est conditio creaturæ, vt non habeat de se esse, sed ab alio: ergo Dei Filius, qui habet esse à Patre, est creatura.

IN CONTRARIVM est quòd nulla creatura est consubstantialis suo Creatori: sed Dei Filius est consubstantialis Patri, iuxta illud Ioan. 10. *Ego & Pater vnum sumus*: ergo &c.

Io. c. 10.

Præterea. Omnis creatura portatur per potentiam Creatoris: ille ergo qui omnia portat, à nullo portatur, & non est creatura, sed Dei Filius omnia portat, iuxta illud Heb. 1. *Portans omnia verbo virtutis suæ*: ergo &c.

Heb. c. 1.

Præterea. Illud, per quod facta sunt omnia, non est factum, & non est creatura: sed Ioann. 1. dicitur de Verbo Dei: *Omnia per ipsum facta sunt*: ergo ipsum Verbum non est factum, & non est creatura.

Ioan. c. 1.

RESOLVTIO.

Neque Dei Filium, neque aliam personam diuinam, absolutè loquendo, creaturam dici posse, duodecim efficacissimis rationibus egregiè comprobatur.

Ratio dubitandi.

RESPONDEO dicendum, quòd tota causa, quare dubitatur, vel potest dubitari, Dei Filium, vel aliquam personam diuinam esse creaturam, est quia diuina persona, vt Filius producitur ab alio, idest à Patre, quæ est alia persona à Filio, vel quia producitur ab alijs, vt Spiritus Sanctus producitur à Patre, & Filio, qui sunt personæ aliæ, & distinctæ ab ipso. Ostendemus ergo duodecim vijs, quòd productio diuinæ personæ, vel diuinarum personarum est longè differens, & alia à productione creaturæ, vel saltem puræ creaturæ. Ex quibus duodecim vijs poterunt sumi duodecim rationes, quòd nulla persona diuina, simpliciter loquendo, est creatura.

Duodecim vijs, & rationibus ostēditur nullā personā esse creaturam simpliciter.

Prima via ex identitate substantiæ producentis, & producti.

Prima via est. Quia persona diuina sic producta, est, quòd accipit à persona producente eandem substantiam, quam habet persona producens, & ideo vel persona diuina sic producitur, vt sit consubstantialis personæ producenti, quantùm ad Filium, qui est consubstantialis Patri: vel sic producitur vt sit consubstantialis personis producentibus, quantum ad Spiritum Sanctum, qui est consubstantialis Patri, & Filio, à quibus producitur. Sed nulla pura creatura est consubstantialis Deo, à quo producitur, nec habet eandem substantiam cum Deo, à quo producitur: esse ergo creaturam simpliciter, & absolutè loquendo, non potest competere alicui diuinæ personæ.

Secūda via sumitur ex identitate ipsius esse producētis & producti, quod inter Creatorē, & creaturā esse non potest.

Secunda via ad hoc idem potest sumi ex ipso esse, quod habet diuina persona, dato quod sit ab alio, vel ab alijs producta: nam licet essentia creaturæ non sit suum esse, sed sit participans esse, & sit in ea compositio essentiæ, & esse; essentia tamen diuina est suum esse, & non est participans esse, sed est omnia producens in esse, iuxta illud 4. de Angelica hierarchia: *Esse omnium est ipsa Diuinitas, quæ modum totius essentiæ superat.* Persona ergo diuina producens aliam, vel personæ diuinę producentes aliam, quia communicant ei suam essentiam, vel substantiam, oportet quòd communicent ei suum esse, cùm idem sit ibi essentia, & esse. Cùm ergo nulla pura creatura habet idem esse cum Deo suo Creatore; nulla persona diuina simpliciter, & absolutè loquendo, debet dici creatura. Sicut ergo prima ratio sumebat fulcimentum ex parte diuinæ substantiæ, quia ostendebat, quòd simpliciter, & absolutè loquendo, omnes diuinæ personæ erant sibi consubstantiales, ideo nulla talis persona, sic loquendo, debet dici creatura: atq; ita hæc secunda ratio sumit fulcimentum ex parte diuini esse, quia cum omnes diuinæ personæ habeant vnum, & idem esse, & hoc non possit competere alicui puræ creaturæ, vt, simpliciter loquendo, habeat idem esse cum Deo suo Creatore: ergo &c.

D. Dion. 4. de Ang. Hierarch.

Tertia

Tertia via est ex connaturalitate desumpta.

Tertia via ad hoc idem sumi potest ex parte connaturalitatis: nam omnis persona diuina procedens ab alia persona diuina, vel ab alijs potest dici illius processio connaturalis, vel ex origine, sicut Filius procedit à Patre naturaliter, quia sic procedit à Patre, quod gignitur ab ipso, & generatio est opus naturæ, vt dicit Damascen. lib. 1. cap. 8. & Magister 1. sentent. vult, quòd Pater non est potens gignere, nisi natura. Ex ipsa ergo origine potest probari, quòd Filius est naturalis Patri, & habet eandem naturam cum Patre. Sed hæc connaturalitas non potest probari de Spiritu Sancto, ex ipsa processione, cùm non procedat per modum naturæ, sed per modum voluntatis, quia procedit vt amor. Est ergo processio Spiritus Sancti à Patre, & Filio, modo conuerso, quo est processio Filij à Patre: nam Filius procedit à Patre natura, concomitante voluntate. Spiritus Sanctus è conuersò, procedit à Patre, & Filio voluntate, concomitante natura, vt pluries superius dictum est. Cùm ergo omnes tres personæ diuinæ sint sibi connaturales, & habeant vnam, & eandem naturam diuinam; nulla persona diuina, simpliciter loquendo, potest dici creatura, quia nulli puræ creaturæ potest hoc competere, vt habeat eandem naturam cum Deo Creatore, & producente ipsam.

D. Damasc. lib. 1. c. 8.

Quarta via ex coæternitate diuinarum personarum.

Quarta via ad hoc idem potest sumi ex parte coæternitatis diuinarum personarum. Nam cum natura statim adipiscatur quod potest adipisci, vel statim consequatur, quod est apta nata consequi, nisi sit impedita, vel imperfecta; diuina natura, quæ impediri non potest, quia *in ditione eius cuncta sunt posita, & non est qui suæ possit resistere potentiæ, & voluntati*, & non est aliquo modo imperfecta, quia in ea congregantur perfectiones omnium generum, vt vult Philosophus 5. Metaphys. capite de perfecto, vbi asserit: *In Deo congregantur perfectiones omnium generum:* quicquid ergo est connaturale Deo, est coæternum Deo. Nulla ergo persona diuina, absolutè loquendo, potest dici creatura. Cùm omnes personæ diuinæ sint sibi inuicem connaturales, & coæternæ; aliter enim diuina natura esset diminuta, si posset impediri, vel esset imperfecta, si

Ester. c. 13.

Arist. 5. Metap. cap. de Perfecto.

A non statim consequeretur, quòd esset apta nata consequi. Quod autem puer, cùm habet esse, non statim potest generare, hoc est, quia natura illa est imperfecta, nam vnumquodque perfectum est, cùm potest sibi simile generare: Sicut ergo omnes tres personæ diuinæ sunt sibi inuicem coæternæ, & coæquales, vt etiam in Symbolo dicitur, & nulla creatura sit coæterna Deo, nulla persona diuina simpliciter, & absolutè debet dici creatura.

Cur puerũ statim potest generare.

Quinta via ex parte principij creaturarũ.

Quinta via ad hoc idem sumitur ex parte principij productionis creaturę, B quia principium productionis cuiuslibet creaturæ est tota Trinitas, vt vult August. 5. de Trinit. cap. 13. vbi ait: *Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sunt vnus Deus, & relatiuè ad creaturam vnum principium*. Sed nullius personæ diuinæ principium est tota Trinitas, quia principiũ Filij non est nisi persona Patris, principiũ autẽ Spiritus Sancti non est tota Triuitas, sed solùm Pater, & Filius, qui vt vnum principium Spiritus Sancti spirant, & producũt Spiritum Sanctum. Nulla ergo persona diuina potest produci in esse à tota Trini- C tate, quia tunc illa persona diuina produceret seipsam in esse. Quod quantùm ad generationem negat August. 1. de Trin. cap. 1. vbi ait: *Si quis dicat Deum album, aut rubicundum errat, licèt inueniantur hæc in corpore, si quis autem credat Deum obliuiscentem, aut recordantem errat, licèt hæc inueniantur in animo: sed si quis credat Deum esse eius potentiam, vt seipsum gignat, eo plus errat, nulla enim omninò res est, quæ seipsam gignat, vt sic.* vnde Philosophus 2. de Anima vult, quòd *nihil seipsum generat, sed saluat*; & quod D dictum est ex generatione, veritatem habet de omni productione, quia nulla omninò res est, quæ seipsam producat, vt sit. Per hanc ergo quintam viam habetur quinta differentia inter productionem cuiuslibet personę diuinæ, & cuiuslibet creaturæ, quia nulla persona diuina est producta in esse à tota Trinitate, sed quęlibet creatura est in esse producta à tota Trinitate. Ex hac ergo quinta via potest argui, quòd simpliciter, & absolutè loquendo, nulla persona diuina est creatura.

D. P. Aug. 5. de Trin. c. 13 tom. 3.

D. P. Aug. 1. de Trin. c. 1. tom. 3.

Arist. 2. de anima. t. c. 47.

Sexta via ad hoc potest sumi ex ipsa factio-

factione. Nam de qualibet persona diuina dicitur, quòd non est facta, de qualibet creatura (largè loquendo de factione) potest concedi, quod est facta. Nam super illo verbo Ioannis: *Omnia per ipsum facta sunt:* dicit quędam Glossa: *Omnia facta sunt per ipsum, idest per Verbum, siue sit ista factio in substantia, siue in aliqua proprietate.* Et quia omnis creatura, vel est substantia, vel est aliqua proprietas, idest accidens, iuxta illud Alpharabij in de ortu scientiarum, circa principium: *Scias nihil esse nisi substantiam, & accidens, & Creatorem substantiæ, & accidentis benedictum in secula.* Si ergo, largè loquendo de qualibet factione, quælibet creatura, tàm substantia, quàm accidens, est facta, & nulla persona diuina est facta, quia de Patre dicitur: *à nullo est factus:* de Filio autem: *est à Patre non factus:* & de Spiritu Sancto dicitur: *Est à Patre, & Filio non factus*, simpliciter, & absolutè loquendo, nulla persona diuina est creatura, cùm largè loquendo de factione, de qualibet creatura possit concedi, quòd sit facta, de nulla autem persona diuina, etiam largè loquendo de factione, simpliciter, & absolutè concedi valeat, quòd sit facta.

Sexta ex factione, quæ non competit personis diuinis, sed tantù creaturis.

Io. c. 1.

Alpharab. de ortu scientiarum.

D. Athan. in Symb.

Septima autem via ad hoc idem potest sumi, non solùm ex ipsa factione, sed etiam ex ipsa creatione. Nam de qualibet persona diuina negatur, quòd sit facta, vel creata: vt patet ex Symbolo Athanasij: sed cum de qualibet creatura possit dici vtrunque, quòd sit facta, & creata, de nulla autem persona diuina potest dici aliquid illorum duorum, quòd sit facta, vel creata, apertè sequitur, quòd nulla persona diuina, simpliciter, & absolutè loquendo, sit creatura.

Septima via est ex creatione.

Octaua via ad hoc idem potest sumi ex actione transeunte in aliam, vel in exteriorem substantiam, quia semper creatura fit ex actione transeunte in aliam, vel in exteriorem substantiam, sed nulla persona diuina producitur ex actione sic transeunte: nam si Deus Pater nihil intelligeret nisi seipsum, produceret, & generaret Filium, & si Deus Pater, & Filius nihil vellent nisi suam bonitatem, producerent amorem, qui dicitur Spiritus Sanctus. Cum ergo intelligere, & velle, modo, quo dictum est, nō sint actus transeun-

Octaua via ex actione transeunte.

A tes in exteriorem substantiam, erit hæc differentia inter producere aliquam creaturam, & aliquam personam diuinam, quia semper creatio terminatur ad aliquam exteriorem substantiam, quæ est creatura, sed generatio Filij terminatur ad personam Filij, qui non est exterior substantia à Patre, sed est eadem substantia cum Patre, & consubstantialis Patri, & productio Spiritus Sancti terminatur ad personam Spiritus Sancti, qui non est alterius substantiæ cum Patre, & Filio, sed est eiusdem substantiæ, & consubstantialis Patri, & Filio. B Assignatæ autem sunt octo viæ, vel octo differentiæ inter productionem cuiuslibet personæ diuinæ, & productionem cuiuslibet creaturæ.

Et si obijciatur, quòd persona Patris, quæ est persona diuina, non est producta. Dici debet, quòd ex hoc est altera differentia inter personam Patris, & quamlibet creaturā, quia persona Patris à nullo est producta, quælibet autem creatura est à tota Trinitate producta. Sed ijs octo vijs assignatis possunt addi tres viæ, ex parte prioritatis, vt sit prima differentia C personæ diuinæ, & creaturę ex prioritate naturæ, quia quælibet persona diuina est prior qualibet creatura natura. Secunda differentia sit ex parte prioritatis originis, quia quælibet persona diuina est prior qualibet creatura origine. Tertia differentia sit ex parte prioritatis durationis, quia quælibet persona diuina est prior duratione qualibet creatura. Si ergo istę tres vię addantur octo primis vijs, erunt 11. viæ, per quas possunt probari, quòd nulla persona diuina, simpliciter, & absolutè loquendo est creatura.

Obiectio.

Solutio.

D Erit ergo nona via ad hoc probandum ex parte prioritatis secundùm naturam, quia semper causa naturaliter, & secundùm naturam est prior effectu suo. Cùm ergo quęlibet creatura sit effectus cuiuslibet personæ diuinæ, quia est effectus, & est causata à tota Trinitate; ex ipsa prioritate naturali, siue ex ipsa prioritate naturæ possumus arguere, quòd simpliciter, & absolutè loquendo, nulla persona diuina sit creatura, sed sit causa cuiuslibet creaturæ.

Nona via ex prioritate naturæ.

Decima autem via ad hoc idem potest sumi ex prioritate originis, nam cùm quæ-

Decima via ex prioritate originis.

quælibet creatura trahat originem à causa sua, quælibet creatura cum sit creata à qualibet persona diuina, est posterior origine qualibet persona diuina.

Vndecima via ex prioritate temporis.

Vndecima via ad hoc idem potest sumi ex prioritate durationis: nam cum æternitas sit duratio, quæ est prior quàm tempus, quælibet persona, quia est coæterna alijs duabus diuinis personis, simpliciter loquendo, & absolutè, non est creatura, sed est prior duratione, & æternitate qualibet creatura, quæ non est æterna, sed temporalis, & facta in tempore, idest in initio temporis, vel cum tempore, vel etiam facta in tempore, & post tempus, sicut quotidie creantur nouæ animæ, quarum creatio est in tempore, & præceditur à tempore.

Duodecima via ex pluralitate mensurarũ.

Omnibus igitur his 11. vijs, per quarum quamlibet potest probari, quòd nulla persona diuina, simpliciter, & absolutè loquendo, est creatura, potest superaddi duodecima via, sumpta ex parte pluralitatis mensurarum, quia quælibet creatura mensuratur pluribus mensuris. Nam quia cratura mensuratur tempore, mensuratur pluribus mensuris, quia tempus est sempe r diuisibile in plura tempora, quorum vnum est præteritum, aliud est futurum. Etenim de tempore non est nisi instans, vel nunc temporis, quod non est tempus, sed initium temporis, quantùm ad instans primum: vel continuatiuum temporis, quantùm ad instans medium, vel terminus temporis, quantùm ad instans vltimum. In omni enim tempore potest accipi instans, à quo incipit opus illud, vel instans medium, quod continuat tempus illud, vel instans vltimum, quod terminat tempus illud. Omnis ergo creatura temporalis mensuratur pluribus mensuris, quia mensura eius est tempus, cuius est semper aliqua pars præterita, & aliqua pars futura, loquendo de toto tempore, quod mensurat illam creaturam temporalem.

Omnis creatura temporalis mensuratur pluribus mensuris.

Obiectio.

Sed si dicatur, quòd creatura spiritualis non mensuratur pluribus mensuris, quia non mensuratur tempore.

Solutio.

Respondetur, quòd creatura spiritualis mensuratur pluribus mensuris, quia quantum ad substantiam, vel quantum ad esse substantiale mensuratur æuo, idest æternitate

A participata, quantum verò ad operationem mensuratur tempore. Sed quælibet persona diuina mensuratur vna simplici mensura, idest æternitate simpliciter, non æternitate participata.

Creatura spiritualis mensuratur æuo quoad substantiam, quoad operationes mensuratur tempore.

Et hæc sit duodecima differentia inter quamlibet personam diuinam, & quamlibet puram creaturam, cum qua potest sumi duodecima via, vel duodecima ratio ad probandum, quòd nulla persona diuina simpliciter, & absolutè loquendo est creatura.

B

RESP. AD ARGVMENTA.

Allata authoritas intelligi potest de natura Angelica, quæ ante tempus fuit a Deo per creationem producta. Vel de natura a Verbo assũpta, quæ nõ fuit ante secula producta, sed ante secula præuisa produci.

Ad primum dicendum, quòd (vt communiter etiam soluitur) illa verba possunt intelligi de sapientia creata, idest de natura Angelica, quæ est ante secula temporaliter creata, etsi non duratione, ordine tamen dignitatis naturæ, quia est dignior omni natura temporali, vel omni natura corporali. Vel si volumus illam authoritatem intelligere de Dei Filio, qui est Dei virtus, & sapientia, intelligetur de eo non absolutè, & simpliciter, sed quan- C tum ad naturam assumptam, quæ si non fuit ante secula creata, fuit tamen ab æterno, & ante secula præuisa creari.

Ad secundum dicendum, quòd minoratio non potest competere Filio secundum se, & quantum ad personam diuinam, secundùm quam est æqualis Deo Patri, iuxta illud Apostoli ad Philipp. 2. *Non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo*, idest Deo Patri. Et per hoc potest patere solutio ad tertium de subiectione, quia quantùm ad naturam assumptam potest dici minor Patre, & subiectus Patri.

Philip. c. 2.

Christus dicitur minor Patre, non quantũ ad personã diuinam: sed quantũ ad naturã assumptam.

D

Ad quartum dicendum, quòd licèt habere esse ab alio, sit commune Dei Filio, & creaturæ, aliter tamen est hoc in Dei Filio, & aliter in creatura, quia quælibet pura creatura habet esse ab alio, quia habet esse à tota Trinitate, sed Filius secundùm se non habet esse ab alio, quia habeat esse à tota Trinitate, sed secundùm quod huiusmodi habet esse à solo Patre. Item hoc modo, loquendo de Filio, sic habet esse à Patre, vt habeat vnum, & idem esse cum Patre, & Spiritu Sancto, iuxta illud Ioann. *Ego & Pater vnum sumus*, sed creatura sic habet esse à

Habere esse ab alio, stat dupliciter, vel esse idẽ, vel esse diuersum: primo modo procedunt personæ diuinæ: secũdo modo creaturæ a Deo.

Deo,

Deo, quod non habet vnum, & idem esse, nec vnam, & eandem substantiam cum Deo, vt in vijs superius tactis est diffusius declaratum.

Ad quintum dicendum, quòd Filius non est ab alio, qui habeat aliud esse, quàm ille, à quo est, sed habet vnum, & idem esse cum Patre, à quo est. Dictum ergo Auicennę, quòd illud, quod habet esse ab alio, non est necesse esse: intelligendum est, & habet veritatem de alio, quod non habet idem esse cum eo, à quo est, quod in Dei Filio non est.

Iuxta superiorum intelligentiam glossatur dictum Auicennæ.

B Ad sextum dicendum, quòd etsi concedamus Filium esse alium à Patre personaliter, non tamen concedimus Filium esse aliud à Patre substantialiter; & quia causa, propriè sumpta, est, ad cuius esse sequitur aliud, & ideo si Doctores Grȩci minus propriè concedũt vnam personam diuinam esse causam alterius, Doctores tamen Latini hoc communiter negant, & benè: nam ratione originis concedimus Patrem esse principium Filij, sed non causam, ne videamur ponere Filium non consubstantialem Patri, & esse distinctum in substantia à Patre. Sic etiam ratione C productionis, vel ratione spirationis concedimus Patrem, & Filium esse principium Spiritus Sancti, sed non causam, quia sicut Filius est consubstantialis Patri, sic Spiritus Sanctus est consubstantialis vtrique.

Doctores Græci concedentes vnam personam diuinam esse causam alterius minus propriè loquuntur; Latini verò id negantes magis propriè loquuntur.

Ad septimum dicendum, quòd illud, quod gignitur non coęuum, vel coęternum gignenti, non semper est, sed quod gignitur coæuum, vel coæternum gignenti semper est, & quia Filius gignitur coæternus Patri, ideo semper est. Nam ponere aliquam rem æternam, vel alij coæter- D nam, sicut Filius est æternus, & Patri coæternus, oportet talem rem semper esse; quia esse aliquam rem æternam, & non semper esse, est oppositum in adiecto.

Illud, quod gignitur nõ coæternum gignẽti nõ semper est: sed quod gignitur coæternum gignẽti, semper est: hoc modo gignitur Dei Filius.

Obiectio. Sed dices nunquid non sortitur aliquid Filius ex eo quod habet esse ab alio, quia habet esse à Patre per generationem? *Solutio.* Dici potest, quòd hic sortitur Filius ex eo, quod habet esse à Patre, quòd nõ est fontana Deitatis, sed est quædam pullulatio diuinæ naturæ, & hoc sortitur Pater ex eo, quod non habet esse ab alio, cum sit fontana Deitatis, vt supra patuit per Aegid. super iij. Sent.

A Dionysium 2. de diuinis nominibus.

Ad octauum potest patere solutio per iam dicta; nam Filius sic habet esse ab alio, idest à Patre, vt habeat illud idem esse, & illud idem viuere, quod Pater habet; & ideo dicitur in Ioanne: *Sicut Pater habet vitam in semetipso, ita dedit Filio vitam habere in semetipso*, quia habet illud viuere, & illud esse, quod non est differens à sua essentia, & quòd non potest non esse, sed est ipsum suum esse: & ideo dicit Hieronymus, & benè: *Nostrum esse, ad diuinum esse comparatum, potius est non esse, quàm esse*. Et Dominus Exodi 3. cum quæreret Moyses, quodnam esset nomen ipsius, respondit: *Ego sum qui sum, sic dices filijs Israel, qui est, mittit me ad vos*. Filius enim, Deus propriè est, esse autem cuiuslibet creaturæ, magis est non esse, quàm esse. Et ideo in Cantico illo: *Audite Cæli*: dicitur: *Videte, quòd ego sum solus*: idest, ego solus sum, qui sum, & habeo propriè esse, *& non sit alius Deus præter me*. quia etsi Filius est à persona diuina, scilicet à Patre, & Spiritus Sanctus alia persona à Patre, & Filio, Filius tamen est vnus, & idem Deus cum Patre: & Spiritus Sanctus est vnus, & idem Deus cum Patre, & Filio, & per hæc potest patere solutio ad argumentum.

Io. c. 6. *D. Hier.* *Exod. c. 3.*

Filius Dei habet esse ab alio, idest à Patre, sed est idẽ esse cum eo: creaturę habẽt esse ab alio, sed nõ est idẽ esse

Vel si volumus, possumus respondere, vt respondent dicta communia. Nam cum dicitur, omne quod habet esse ab alio, de se non habet illud esse, debet addi ad hoc dictum: & potest intelligi non esse: & tunc verum diceret argumentum: Omne, quod habet esse ab alio, & potest intelligi non esse, de se non habet illud esse: quia posse intelligi non esse, est conditio creaturæ: sed Filius non potest intelligi non esse, quia habet illud idem esse, quod habet Pater, quòd esse nequaquam potest intelligi non esse, & etiam quia Filius est sua filiatio, per quam refertur ad Patrem, à quo habet esse, propter quod non potest intelligi non esse, propter quod Filius subterfugit conditionem creaturæ, & absolutè loquendo non potest dici creatura.

Vel glossatur illa maior, est addictione, dicẽdo, omne, quod habet esse ab alio & potest intelligi non esse, de se non habet illud esse: & sic tantum de creatura verificetur.

ARTIC. II.

Vtrum hoc sit concedendum simpliciter, Christus est creatura. Conclusio est negatiua.

D.Thom.3.p. q.16.art.8. Caiet. Silu. Medina. Cabr. Arg.3.sent.dist.11.q.1.art.3. D.Bon. 3. sent. d.11. art.2.q.1.Scotus in 3.d.11. q.1. Ricch.& Dur.ibid. Fauent.in 3. dist.11. q.1. disp. 24. Rag.ad 3.p.disp. 123. Vasquez ad 3.p. q. 16.art.8 tom.1.disput.65. per totam. Aluar.ad 3.p.q.16.disp.70. Rada 3.p. cont.8.art.2.

SECVNDO quæritur, dato, quòd Dei Filius, absolutè loquendo, non debeat dici creatura. Vtrum Christus, etiam absolutè loquendo, sit creatura. Et videtur, quòd sic. Quia S. Leo Papa ait de Christo: *Noua, & inaudita coniunctio, Deus, qui est, & erat, fit creatura:* ergo si Christus fit creatura, est etiam creatura absolutè loquendo: sicut absolutè loquendo, dicitur homo, quia fit homo, vel factus est homo.

S. Leo Papa

Præterea. Damascen. lib.3.cap.32.ait de hypostasi filij: *Ipsa vna hypostasis, scilicet Filij, increata est Deitate, & creata humanitate.* Ergo, sicut absolutè loquendo, Deus potest dici homo, ita absolutè loquendo, potest dici creatura, cùm hypostasis, Verbi Deitate dicatur increata, & humanitate creata, vel creatura.

D.Damasc. lib.3.c.32.

Præterea. De quo absolutè prædicatur inferius, prædicabitur absolutè suum superius: cum ergo esse creaturam sit superius, & communius, quàm esse hominem, concluditur idem quod prius; dum enim absolutè concedimus, Christum esse hominem, absolutè poterit concedi, ipsum esse creaturam.

Præterea. Omne, quod est, vel est increatum, vel est creatum; si ergo Christus est homo, vel erit homo increatus, & æternus, vel erit homo creatus, & factus homo in tempore: sed non est homo increatus ab æterno: ergo est homo creatus in tempore: & si absolutè loquendo, potest dici homo creatus in tempore: absolutè loquendo, videtur, quòd Christus possit dici creatura.

A Præterea. Quod conuenit parti, absolutè transfertur ad totum, vt totus homo dicitur crispus, quia habet crispum caput: sed natura humana est quasi pars personæ Filij compositæ, quia, vt ait Damascenus lib. 3. cap. 33. *Hypostasis Verbi ante incarnationem erat simplex, incarnata verò facta est composita ex Deitate, & carne.* Cùm ergo caro, siue humana natura, absolutè loquendo, possit dici creatura, Christus factus caro, quia *Verbum caro factum est*, vt dicitur Ioan. 1. absolutè loquendo, potest dici creatura.

D.Damasc. lib.3.c.33. Ioan.1.

B Præterea. Sicut repugnat nomen creaturæ Filio increato, ita repugnat temporaliter nasci Filio æternaliter nato: sed non obstante, quòd Christus Dei Filius est à Patre æternaliter natus, concedimus ipsum esse de Matre temporaliter natum; ergo ea ratione, qua concedimus ipsum natum temporaliter ex Matre, loquendo simpliciter, & absolutè, pari ratione possumus concedere Christum esse creaturam, loquendo simpliciter, & absolutè.

C IN CONTRARIVM est: quia simpliciter, & absolutè creatura non potest prædicari de aliquo æterno: sed Christus importat suppositum æternum: ergo simpliciter, & absolutè non potest dici de Christo, quòd sit creatura.

Præterea. Creatura in Christo non est nisi humana natura, quia sola humana natura in Christo est quid creatum. Cum ergo de Christo, simpliciter, & absolutè loquendo, non possit dici, quòd sit sua humanitas, vel sua humana natura, non poterit hoc modo dici, quòd sit creatura.

D Præterea. Omnis creatura rationalis terminatur per creationem, sed si Filius esset creatura, esset creatura rationalis, ergo Filius esset terminatus per creationem, quod falsum est, quia tunc posset dici filius adoptiuus.

RE-

RESOLVTIO.

Christus simpliciter, & absolutè loquendo, creatura dici non potest; tùm quia in eo est tantùm vna persona, quæ est diuina; tùm etiam quia supplet vices personæ creatæ, quòd sola persona diuina facere potest: tùm denique quia nomine Christi significatur Deus, & homo, quod creaturæ simpliciter nequit conuenire.

RESPONDEO dicendum, quòd triplici via possumus ostendere, Christum Dei Filium simpliciter, & absolutè loquēdo, non esse creaturam. Quarum prima via sumitur ex eius personæ vnitate. Secunda ex eius personæ virtuositate. Tertia ex eo, quod importatur per hoc nomen Christus, vel ex eo, quod est de ratione Christi, vel significatione, & definitione Christi.

Prima via sic patet, nam sic Christus est vna persona, quæ habet duas naturas; humanam scilicet, & diuinam, propter quod est simul Deus, & homo, Deus ratione Deitatis, homo ratione humanitatis assumptæ. Quod ergo vna persona habeat in se duas naturas, quarum quęlibet est apta nata constituere personam, & tamen non quælibet illarum duarum naturarum constituat personam, sed solùm vna illarum duarum naturarum, scilicet diuina natura sit de constitutione illius personæ, natura autem humana non sit de constitutione illius personæ, sed substentetur in esse personę ab ęterno constitutę, & adueniat ei post esse completū, & in hoc habeat natura humana, quę est substantia, quendam modum accidentis, quia iste est modus accidentis, vt non sit de constitutione suppositi, vel personę: sed substentetur in persona, vel supposito iam in esse constituto. Habere ergo has conditiones, quas habet illa vna persona Christi, quę potest sic immutare naturam: vt substantia habeat modum accidentis; & natura, quę est apta constituere personam non constituat personam, sed vergat in modum accidentis, quia substentatur in persona iam in esse constituta: quas conditiones videmus in illa vna persona Christi: debemus concludere, quòd illa vna persona Christi est persona ęterna, &

Quomodo natura humana in Christo habeat modū accidentis.

A verus Deus, non enim esset persona ęterna, & verus Deus, si non posset sic immutare naturam, vt natura apta nata constituere suppositum, vel personam non constitueret personam, sed substentaretur in persona iam in esse constituta, & adueniret illi personę post esse completum.

Et ideo quando arguitur, quòd natura humana in Christo est accidens, quia omne quod aduenit alicui post esse completum, est accidens. Respondetur ad hoc argumentum, quòd omne, quod aduenit alicui post esse completum, debet dici accidens, nisi illud adueniens recipiatur in B vnitatem personę cui aduenit. Propter quod dicitur communiter, quòd hoc argumentum non concludit humanam naturam in Christo esse accidens, quia licèt adueniat Verbo post esse completum, recipitur tamen in vnitatem personę Verbi. *Obiectio.* *Solutio.*

Sed si ad hoc argumentum respondeatur, quòd, licèt hoc non sit possibile personę creatę, quę de se non potest immutare conditionem ipsius, est tamen hoc possibile ipsi personę increatę, & ipsi C Deo, qui potest immutare conditionem cuiuscunque naturę creatę, & potest facere, quòd vna natura creata, apta nata constituere personam, vel suppositum, adueniat personę, vel supposito post esse completum, & in hoc habeat quendam modum accidentis. Propter quod benè dictum est, quòd ex vnitate illius personę Christi habentis in se sic duas naturas, & sic mutantis conditiones naturę creatæ, arguere possumus, quòd illa persona simpliciter, & absolutè loquendo, non est creatura, & non est quid creatum, sed est D persona diuina, & verus Deus; benè enim dictum est: *In hac Verbi copula, stupescit omnis regula*. De hac autem vnitate personę, sic habentis in se duas naturas, dicitur in Symbolo Athanasij: *Licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus, vnus non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*. Et subditur ibidem: *Nam sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*. *Alia solutio.* *D. Athan. in Symb.*

Et si subderetur negatio, & diceretur: Non sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus; Verùm diceretur, & pluribus

modis diceretur per negatiuam, quàm per affirmatiuam. In hac ergo prima via sumpta ex vnitate personæ in duabus naturis, declarabimus ista duo, videlicet similitudinem affirmatiuam, *Sicut anima rationalis, & caro, &c.* & similitudinem negatiuam, videlicet, *Non sicut anima rationalis, & caro, &c.*

Similitudo affirmatiua D. Athan. declaratur.

Propter primum sciendum, quòd in similitudine affirmatiua dicta de Christo, quantum ad animam rationalem, & carnē duo exprimuntur, videlicet: *Licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.* & postea sequitur: *Nam sicut anima rationalis, & caro, &c.* Duo enim sunt similia de anima rationali, & carne in vnitate hominis, & de Deo, & homine in vnitate Christi. Vnū est quantùm ad naturam, quia est sine confusione substantiæ, & naturæ: sic enim anima rationalis, quæ est naturæ, & substantię spiritualis, & caro, quæ est naturæ, & substantiæ corporalis ita vniuntur simul, vt non sit ibi confusio substantiæ, vel naturæ, sed quod est spirituale, vt anima rationalis, manet spirituale, & quod est ibi carnale, vel corporale, vt caro, manet carnale, & corporale: Sic & in proposito, Deus, & homo vnus est Christus sine confusione substātiæ, quia quod est ibi humanę naturę, manet secūdùm humanam naturam, & quod est diuinæ naturæ, manet secundùm diuinā naturā: erit ergo prima similitudo sine confusione substantiæ. Secūda autem similitudo est quantum ad vnitatem personę: nam sicut anima rationalis, & caro vniuntur in vna persona hominis puri, sic Deitas, & humanitas vniuntur in vna persona Christi.

In similitudine assignata sūt duæ similitudines, & tres dissimilitudines.

Sed licet assignatæ sint duæ similitudines, *Sicut anima rationalis, & caro, &c.* ita possunt ibi assignari tres dissimilitudines, vt dicatur, *Non sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus.* Sit autem prima dissimilitudo quantum ad constitutionem personæ. Secunda dissimilitudo quantum ad constitutionem naturæ. Tertia dissimilitudo quantum ad vnitatem naturalem.

Prima dissimilitudo.

Prima dissimilitudo sic patet: nā ex anima rationali, & carne cōstituitur vna persona hominis, sed nō sic ex Deitate, & humanitate cōstituitur vna persona Christi: nā humanitas nihil facit ad cōstitutionem personę Christi, quia humanitas assumpta à Verbo non cōstituit aliquam personam, sed substētatur in persona Verbi ab æterno in esse cōstituta: & hoc fortè fuit, quod duxit Hugonem in opinionem alienam, & extraneam, vt diceret, totam personalitatem hominis puri sumit ab anima: nam audiens ex Symbolo: *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*, credidit, quòd ista similitudo curreret cum pluribus pedibus

Quid nam traxit Hugonē in opinionē alienam, vt diceret totā personalitatem hominis puri sumi ab anima.

B quàm currebat; & quia videbat, quòd personalitas Christi non constituitur per humanitatem, sed per Deitatem cum proprietate filiali, quia Deitas, & proprietas filialis, siue filiatio constituunt personam Filij: ideo credidit, quòd tota personalitas hominis sumeretur ex anima, vt esset quasi omninò simile de anima rationali, & carnē respectu puri hominis, sicut est de Deitate, & humanitate respectu personę Christi. Sed sufficit, quòd ista similitudo currat cum duobus pedibus, vt sit sine confusione substantię, & cum vnitate per-

C sonæ. Non autem oportet, vt ista similitudo sit quantùm ad constitutionē personę, immò in hoc est dissimilitudo, quia tàm anima rationalis, quàm caro faciūt ad cōstitutionē personæ puri hominis, sed non tàm Deitas, quàm humanitas faciunt ad constitutionem personę Christi: nam humanitas non facit ad constitutionē personæ Christi, siue personę Verbi, sed substētatur in persona ab æterno in esse constituta.

Secūda dissimilitudo.

Secunda dissimilitudo est nō solū quantum ad constitutionem personæ, sed etiam quantùm ad cōstitutionē naturæ, vt dica-

D tur secundo modo: *Non sicut anima rationalis, & caro*, &c. nam ex anima rationali, & carne constituitur vna natura communis, & tertia, quæ dicitur humanitas, sed non sic Deus, & homo vnus est Christus, quod ex Deitate, & humanitate constituitur vna natura communis, & tertia: & ideo dicit Damasc. lib. 3. c. 3. *In Domino nostro Iesu Christo non est communem speciem accipere.* Quod intelligendum est quantū ad Deitatem, & humanitatē, ex quibus duabus naturis nulla resultat natura cōmunis & tertia: quia si vellemus hoc intelligere quantū ad animā rationalē, & carnem cōponen-

D. Damasc. lib. 3. c. 3.

ponētes humanitatem Christi, non est dubium, quòd ex his duabus naturis, anima scilicet rationali, & carne, resultat vna natura communis, & tertia in Christo, quę dicitur humanitas, sicut resultat in cęteris alijs puris hominibus.

Tertia dissimilitudo. Tertia autem dissimilitudo est quantum ad vnitatem naturalem: nam ex anima rationali & carne fit vnum naturaliter, sed ex Deo, & homine, siue ex Deitate, & humanitate fit vnum non per naturam, sed per gratiam vnionis. Et ideo supra in decima distinctione diximus, quòd Christus est filius hominis, idest Virginis, natura, & gratia: nam Christus vt homo est filius Virginis natura, sed vt Deus, & homo, est filius Virginis per gratiam vnionis, per quam gratiam in Christo fuit humanitas iuncta Deitati. Patet ergo, quòd quantum ad vnitatem personæ Christi, in qua vna persona fuerunt vnitæ duæ naturæ, quarum vnaquæque erat apta nata facere personam, sed non fecit, quia humana natura in Christo nullam constituit personam, sed induit quendam modum accidentis, cum accidentis modus sit non constituere personam, vel suppositum, sed substentari in persona, vel in supposito, iam in esse constituto, ratione cuius modi accidentalis Paulus ad Philip. 2. humanitatem Christi vocat habitum, habitus autem est quoddam accidens, dicens de Christo, *habitu inuentus vt homo*, & quia sic immutare naturam, vel assumere in se naturam sic immutatam, non potest competere personę creatæ, sed increatæ, & personæ, quæ non est purus homò, sed est verus Deus, benè dixit Apostolus ad Philip. in eodem capitulo: *cum in forma Dei esset non rapinam abritratus est se esse æqualem Deo.* Manifestum est ergo quomodo ex vnitate naturarum in vna persona Christi non debet concedi simpliciter, & absolutè loquendo, quòd persona illa sit creatura, cum sit verus Deus.

Accidens non constituit personam.

Philip. c. 2.

Ex vnitate duarū naturarū in vna persona Christū non debet concedi absolutè Christum esse creaturam.

Secunda via ad hoc idem potest sumi ex virtuositate illius personæ: nam licèt illa vna persona Christi sit verus Deus, & simpliciter, & absolutè loquendo, non sit concedendum, illum esse creaturam, est tamen tantæ virtuositatis illa vna persona, vt possit supplere vices cuiuscum-

A que suppositi creati, vel cuiuscumque personæ creatæ, & illius suppositi, vel personæ, quam constituisset natura humana, si non fuisset assumpta à Verbo: assumpta autem à Verbo non constituit personam, vel suppositum, sed substentata est in persona, vel supposito Verbi ab ęterno in esse constituto. persona verò, vel suppositum Verbi sic substentans naturam humanam, non constituentem personam, vel suppositum, supplet vices illius suppositi, vel personę, quam constituisset natura humana, si non fuisset as-

Ex virtuositate suppositi diuini probatur Christū simpliciter nō posse dici creaturam.

B sumpta à Verbo. Et in hoc clarissimè potest liquidè apparere, secundùm quòd est possibile homini, quomodo facta sit incarnatio Verbi. Diximus autem, secundùm quòd est possibile homini, quia si volumus benè considerare imbecillitatem intellectus nostri *sumus omninò insufficientes soluere corrigiam calceamenti sui*, idest enarrare mysterium incarnationis ipsius: sed modo, quo est possibile nobis, sic facta fuit incarnatio, quòd Verbum assumens in vnitatem personę suę naturam humanam, suppleret vices

Io. c. 10.

C illius personę, quam constituisset illa natura humana, si non fuisset sic assumpta: & supplendo vices illa persona Verbi, verificatur de persona Verbi, quicquid verificatum fuisset de illa persona, quam constituisset illa natura, si non fuisset à Verbo assumpta. Et quod illa persona, quam constituisset illa natura, fuisset fatigabilis, passibilis, & mortalis, & ad vltimum esset mortua, vel potuisset mori, ideo omnia verificata sunt de persona Christi, quę erat persona diuina, & verus Deus, iuxta illud Ioannis 4. *Iesus*

D *autem fatigatus ex itinere sedebat supra fontem.* Fuit autem illa persona passibilis, & mortalis, & in cruce passa, & mortua. Et quia suppleuit vices alterius personę, solùm est possibile personę diuinę, quę est verus Deus, cùm sicut sola natura diuina potest supplere vices alterius naturę humanę, & cuiuslibet alterius naturę, sic sola persona diuina possit supplere vices alterius personæ humanæ, & cuiuscunque alterius personæ, quantùm est de possibilitate absoluta: licèt fortè quantum est de congruitate potuisset assumere talem naturam, & supplere vices talis

Io. c. 4.

Persona Christi fuit passibilis, & mortalis.

personę, vel suppositi, quæ suppletio non A esset congrua, quia secundum Aug. 13. de Trinit. cap. 10. *Et si alius modus fuit possibilis, nostræ tamen miseriæ sanandæ nullus congruentior.* Concludamus ergo, & dicamus, quòd, quia sola persona diuina potest supplere vices cuiuscunque alterius personæ: ideo ex virtuositate personæ Christi, supplentis vices alterius personæ, modo, quo dictum est, non debemus concedere simpliciter, & absolutè loquendo Christum esse creaturam.

Sola persona diuina potest supplere vices cuiuscunque alterius personæ.

Tertia via ad hoc idem sumi potest ex eo quod importatur nomine Christi, quia B nomine eius importatur vt sit Deus, & homo, iuxta illud Symboli: *Est ergo fides recta vt credamus, & confiteamur, quia Dominus noster Iesus Christus Dei Filius, Deus & homo est.* Sed de eo, qui est Deus & homo, non debet concedi simpliciter, & absolutè, quòd sit creatura: ergo &c.

Ex nomine ipsius Christi concluditur ipsum absolutè nõ posse dici creaturam.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd sicut Magister dicit in littera, absolutè loquendo, non est concedendum, Christum esse C creaturam. Et si hoc inueniatur dictum à Sanctis, vel Doctoribus, quòd Christus sine aliqua determinatione dictus sit creatura, hoc causa breuitatis fuit dictum, & fuit determinatio ommissa. Nam modo, qui infra patebit, cum additione, quòd Christus in eo quod homo, vel Christus cum hac determinatione quantum ad humanitatem potest dici creatura.

S. Leo, & alij Doctores cum dicunt sine limitatione Christum esse creaturam, sunt piè exponendi, dicendo id fecisse, vt sermonis breuitati studerent.

Ad secundum dicendum, quòd Damascenus non concedit simpliciter, & absolutè, quòd Christus sit creatura, sed cum hac determinatione, humanitate, vel secundum humanitatem hoc concedit. D

D. Damasc. concedit Christũ esse creaturam humanitate, non absolutè.

Ad tertium autem respondent dicta communia, quòd creatura non est quid superius ad hominem, adducentia illud de causis: *Prima rerum creatarum est esse,* vt habetur in quarta propositione ibidē. Dicunt ergo, quòd esse est per creationem, cætera vero per informationem. Sed per hoc non possunt se tueri, quin omnia sint per creationem non solum esse, sed etiam essentia, & non solum essentia formæ, sed essentia materię. Vnde Aug. 12. Confessionum ait ipsam naturam Angelicam esse factam, & creatam à Deo, quę est quędam forma, & ipsa materia, iuxta illud: *Duo reperio, quæ fecisti carentia temporibus, cum tibi neutrum coæternum sit, vnum propè te, vt naturam Angelicam, & aliud propè nihil, vt materiam informem.* Ipsa enim materia secundum se non est nihil, sed est prope nihil, quia secundum Commentat. *Est medium inter ens, & nihil.* Omnia ergo sunt facta à Deo per creationem, iuxta illud, quod habetur Ioann. 1. de Verbo diuino: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Omnia ergo facta sunt per Verbum diuinum, non ergo solum esse est per creationem, sed essentia, & materia, & forma, & omnes creaturę visibiles, & inuisibiles sunt à Deo per creationem.

Respõsio aliorum.

Omnia sūt per creationē etiā esse, & essentia.

Io. cap. 1.

Possumus ergo aliter respondere ad argumentum. Nam cum dicitur, quòd de quo prędicatur inferius, prędicatur superius: dici potest, quòd ista ratio potest impediri ex speciali repugnantia, quam habet superius, & non inferius, sicut est in proposito, quia esse creaturam habet specialem repugnantiam ad Christum, nam semper creatura est de non ente, vt dicit Damasc. lib. 3 cap. vltimo. Cum ergo esse de non ente specialiter repugnet Christo, qui est Deus, & homo: & vt est Deus, est de substantia Dei, quia est Deus de Deo, cui tanquam Deo specialiter repugnat non esse, ideo non tenet argumentum. Vel possumus dicere, quòd cum dicitur de quo prędicatur inferius, prędicatur & superius. Intelligendum est de ijs, quæ habent ordinem essentialem, & quia homo animal, & substantia habent ordinem essentialem ad inuicem, de quo prędicatur homo, & animal; & de quo prędicatur animal, & substantia: sed cum totum ens aliud à Deo sit creatura, & cum totum ens, & omnes creaturæ non possint habere ordinem essentialem ad inuicem non tenet argumentum.

Responsio Aegidij.

Maior argumenti est vera, quando in illo superiori adest repugnantia aliqua, quæ nõ est in illo inferiori.

Vel dicẽdũ quòd maior argumenti est vera in his, quæ habent essentialem ordinem ad inuicem.

Ad quartum argumentum respondebitur in quæstione sequenti.

Ad quintum dicendum, quòd à parte denominatur totum, quando illa denominatio non est apta nata competere nisi parti, vt totus homo dicitur crispus, si habeat caput crispum, quia crispitudo non habet esse nisi in capite. Et totus homo dici-

Argumenti meior est vere quando denominatio est apte nata competere toti, & parti; si quando est apte nata competere parti tantum, est falsa.

dicitur claudus si habeat pedem claudũ, A quia claudicatio propriè loquendo, non habet esse nisi in pede. Sed non est sic in proposito, quia esse creaturam competit cuilibet alij à Deo, siue sit pars, siue totum, siue substantia, siue accidens. Vel possumus dicere, quòd non propriè humanitas pars Christi dicitur, nam cum in Christo sint duæ naturæ, humana scilicet & diuina, quælibet natura prædicatur de toto Christo, quia totus Christus est homo, & totus Christus est Deus; cum reduplicatione posset contrahere falsitatem, vt si diceretur totus Christus in eo, B quod totus, idest, secundùm vtramque naturam, est homo: & totus Christus in eo quod totus, idest secundùm vtramque naturam est Deus, quia Christus hoc modo, idest secundùm vtramque naturam, est Deus, & homo, namq; secundùm diuinam, est Deus, & secundùm humanam, est homo; loquutio ergo illa cùm reduplicatione contraheret falsitatem.

Vel dicitur quòd humanitas propriè non potest dici pars Christi.

Ad sextum dicendum, quòd vt ait Damascen. lib. 3. cap. 30. *Nasci non est naturæ, sed hypostasis*: cùm ergo in Christo C non sit nisi vna Hypostasis, & vnum suppositum, videlicet suppositum diuinum, & increatum, cui supposito diuino, & increato specialiter repugnat esse creaturam, non autem sic specialiter repugnat eidem esse de Virgine temporaliter natum, quia Deus factus homo est de Virgine temporaliter natus, ergo non est simile, quod inducebatur pro simili.

D. Damasc. lib. 3. c. 30.

Negatur similitudo in argumento adducta.

DISTINCTIONIS XI.

QVAESTIO SECVNDA D PRINCIPALIS.

ECVNDO quæritur de secundo principali: nam dato quòd simpliciter, & absolutè loquẽdo, Christus non possit dici creatura. Vtrum cum hac determinatione in quantum homo Christus possit dici creatura, sicut Magister noster sentire videtur in littera. Circa id verò quæruntur duo.

Nam primò quæritur de eo, quod dictum est.

Secundò quæritur. Vtrum ea, quæ sunt humanæ naturæ, possint dici de Dei Filio.

ARTIC. I.

Vtrum Christus in quantum homo sit creatura. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 16. art. 10. Caiet. Silu. Medina. Cabr. Scotus in 3. d. 11. q. 2. D. Bon. q. 1. & ibidem Ricch. & Dur. Rag. ad 3. p disp. 15. Vasquez ad 3. p. q. 16. tom. 1. disput. 66. per totam. Aluar. ad 3. p. q. 16. disp. 72. Rada 3. p. cont. 8. art. 3.

D primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Christus cum hac determinatione, secundùm quòd homo, non debeat dici creatura. Arguemus enim argumento illo, quòd in præcedenti quæstione dimisimus insolutum. Nam si Christus secundùm quòd homo, est creatura, vel hoc erit secundùm quòd homo increatus, vel creatus; si secundùm quòd homo increatus implicaret loquutio falsitatem, quia si secundùm quòd homo posset dici Christus increatus, ergo secundùm quòd homo posset dici Christus æternus, quod est falsum. Si autem Christus secundùm quod homo, posset dici creatus: ergo absolutè loquendo Christus posset dici creatura, quod in præcedenti quæstione negabatur.

Fuit quartũ argumentũ superioris quæstionis.

Præterea. Quicquid competit alicui secundùm id, quod essentialiter prædicatur de eo, competit ei absolutè, & simpliciter: sed homo essentialiter prædicatur de Christo, cùm sit in Christo natura, & essentia humana; ergo si secundùm quòd homo Christus potest dici creatura, simpliciter, & absolutè Christus esset creatura, quod superius negabatur.

Præ-

Præterea. Potius poteſt dici Chriſtus ſecundùm quòd homo, quòd ſit filius adoptiuus, quàm quòd ſit creatura: ſed non concedimus, quòd Chriſtus ſecundùm quòd homo ſit filius adoptiuus: ergo multò minus debemus concedere, quòd Chriſtus cum hac determinatione, ſecundùm quòd homo, ſit creatura.

Præterea. Secundùm quòd Magiſter dicit in littera: Nec eſt loquutio tropica, ideſt figuratiua, quòd Chriſtus ſecundùm quòd homo eſt creatura: ſed non poteſt dici de Chriſto, ſecundùm quòd homo, aliquid ſecundùm loquutionem tropicam, ideſt figuratiuam, niſi cum aliqua improprietate: at ſi de Chriſto ſecundùm quòd homo, dicitur aliquid cum improprietate: ergo Chriſtus non eſt propriè homo, quod quilibet negaret.

Præterea. Nihil eſt creatum in Chriſto, niſi natura humana: ſed Chriſtus non eſt ſua natura humana, quia non eſt ſua humanitas, licèt ſit ſua Deitas: ergo Chriſtus ſecundùm quòd homo, ideſt, ſecundùm ſuam humanitatem, non eſt creatura, cùm non ſit ſua humanitas.

Præterea. Iſta ſe compatiuntur, quòd Chriſtus ſit homo, & Deus, ſed iſta (vt videtur, ſe non compatiuntur, quòd Chriſtus ſit Deus, & creatura, quia eſſe creaturam repugnat ei, quòd eſt eſſe Deum: ergo Chriſtus ſecundùm quòd homo, non eſt creatura, quia ſi ſecundùm quòd homo, eſſet creatura, ſicut ſe compatiuntur eſſe hominem, & eſſe Deum, ita ſe compaterentur eſſe Deum, & eſſe creaturam.

IN CONTRARIVM eſt, quia quod non eſt æternum, eſt quid creatum, & eſt creatura: ſed Chriſtus ſecundùm quòd homo, non eſt æternus: ergo eſt quid creatum, & eſt creatura.

Præterea. Quicquid eſt factum ſecundùm quòd huiuſmodi, eſt quid creatum, & creatura: ſed Chriſtus ſecundùm quòd homo, eſt quid factum, quando eſt factus homo: ergo ſecundùm quòd huiuſmodi eſt quid creatum, & creatura.

Præterea. Omnis conditio alicuius naturæ verificatur de aliquo indiuiduo, vel de aliquo ſingulari, prout eſt gerens naturam illam: ſed homo ſignificat naturam humanam, cuius conditio eſt, quòd A ſit creatura: ergo Chriſtus ſecundùm quòd homo, debet dici creatura.

RESOLVTIO.

In hac propoſitione, Chriſtus ſecundùm quòd homo eſt creatura, ſi ly homo ſtat pro natura tantum, ſic eſt vera, & propria loquutio: ſed ſi ſtat pro natura, & ſuppoſito ſimul, ſic eſt loquutio tropica, & vera per ſynedochen.

RESPONDEO dicendum, quòd B loquutio hæc, Chriſtus ſecundùm quòd homo eſt creatura, multiplicem poteſt habere intellectum: nam iſtud: ſecundùm quòd homo: poteſt reduplicare ipſam humanitatem, ſeu naturam humanam, & tunc loquutio præfata ſecundùm modum hunc, nullum habet dubium, quòd Chriſtus ſecundùm quòd homo, ideſt ſecundùm humanitatem, eſt creatura, quia ipſa humanitas, ſiue natura humana in Chriſto eſt creatura. Hoc eſt ergo, quod ait Damaſc. lib. 3. cap. 32. *Hypoſtaſis Verbi Dei ante incarnationem ſimplex erat, &* D.Damaſc. lib.3.c.32. C *incompoſita, incorporea, & increata, incarnatione autem ipſa facta eſt compoſita ex Deitate, quam ſemper habuit, & ex ea, quam aſſumpſit carne, & fert duarum naturarum idiomata in duabus cognita naturis.* Et ſubdit: *Quare ipſa vna hypoſtaſis increata ex Deitate, & creata humanitate, viſibilis,* ſupple humanitate, *& inuiſibilis,* ſupple Deitate. *Hoc ergo modo non cogemur diuidere vnum Chriſtum, duas hypoſtaſes dicentes, nec naturarum cogimur negare differentiam, conuerſionem, vel confuſionem in naturis inducentes. Sic* D *ergo debemus ſaluare in Chriſto vnitatem perſonæ, vel hypoſtaſis, quòd non confundamus in Chriſto differentiam naturarum: ſed cuilibet naturæ reddamus ſua idiomata propria, vt dicamus vnam, & eandem hypoſtaſim Chriſti eſſe increatam, & creatam, increata Deitate, & creata humanitate.* Secundùm ergo Damaſcenum, propriè, & abſolutè negare debemus Chriſtum eſſe creaturam quantum ad Deitatem, & propriè, & abſolutè concedere debemus Chriſtum eſſe creaturam quantùm ad humanitatem, quia Deitas Chriſti eſt increata, ſed humanitas eius eſt creata,

creata, & per consequens est creatura, quia omne creatum est creatura, & è conuersò.

Obiectio.

Sed dices, cùm Christus non sit sua humanitas, quomodo Christus secundùm humanitatem potest dici creatura. Ad

Solutio.

quod dici potest, quòd aliqua vocabula sic prędicantur in concreto, quod non prędicantur in abstracto: nam Christus sic est homo, vt non sit sua humanitas.

Christus sic est homo, quod nõ est sua humanitas.

Et aliqua sunt vocabula, quæ de quocunque prædicantur in concreto, prædicantur in abstracto, & è conuersò: nam esse creatum dicit quid concretum, & esse creaturam dicit quid abstractum, sed ista duo quantum ad creationem pari passu currunt, & ad inuicem conuertuntur, quia omnis creatura est quid creatum; & omne creatum est creatura. Si autem de hoc vellemus reddere rationem, diceremus, quòd formæ, & naturæ speciales non denominant seipsas, nec prædicantur de seipsis secundum concretum, & abstractum, quia humanitas non est homo, nec homo est sua humanitas, quia humanitas est forma, & natura specialis: sed formę, & naturę generales denominant seipsas secundum concretum, & abstractum, quia veritas est vera, & vnitas est vna, bonitas est bona, & entitas est ens: sic creatura est quid creatum, & omne quid creatum est creatura. Cum ergo transcendimus de naturis specialibus, vbi abstracta non prædicantur de concreto, nec è conuersò, ad naturas, & loquutiones generales, vbi abstracta de concretis prædicantur, & è conuersò: tunc ipsa specialia sumunt modum loquendi generalium: propter quod licèt Christus secundum quòd homo, non sit sua humanitas, nec è conuersò, tamẽ Christus secundum quòd homo, est quid creatum, & est creatura. Benè ergo dicit Damasc. *Christus humanitate est creatura, & Deitate est quid increatum*. Verificata est ergo ista loquutio, Christus secundum quòd homo, scilicet secundum humanitatem, est creatura, & quia verificata est hęc loquutio in abstracto quantum ad humanitatem, quam importat Christus, in eo volumus eam verificare in concreto, quomodo Christus secundum quòd homo, non secundum humanitatem in abstracto,

Formæ, & naturę speciales non denominant seipsas, nec prædicantur de seipsis, scilicet concretũ, & abstractũ, sed formæ, & naturæ generales denominant seipsas, scilicet concretum & abstractum.

A sed secundum quòd homo in concreto, possit dici creatura.

Ad cuius euidentiam sciendum, quòd ista loquutio, Christus secundum quòd homo est creatura, potest hoc modo verificari. Nam Christus non potest considerari secũdum quod est homo, nisi prout esse hominem prędicatur de ipso; sed termini positi in prædicato semper se tenent ex parte formæ, vel naturæ, sicut termini positi in subiecto, semper se tenent ex parte suppositi: & inde est, quòd id, quod Logici dicunt subiectum, & prædicatum,

Notandum

Prædicatũ in propositione semper se tenet ex parte formæ, vel naturæ. Subiectum autẽ ex parte suppositi.

B Græci dicunt suppositum, & appositum, quia semper terminus positus in subiecto se tenet ex parte suppositi, sicut terminus positus in prædicato se tenet ex parte naturæ, vel formæ. Cum ergo dicimus, quod Christus secundum quòd homo, est creatura, & hoc dictum (secundùm quòd est homo) se teneat ex parte prædicati, & terminus positus in prædicato se teneat ex parte naturæ, vel formæ, quantumcunque sit terminus positus in concreto, quia semper prędicatum tenet locum naturæ, vel formæ: Cum Christus

C secundùm quòd est homo, ly homo sit terminus positus in prædicato, & hoc modo positus in prædicato dicat naturam, vel formam humanam, quæ natura, vel forma humana est creatura, concedi potest absolutè, quòd Christus secundùm quòd est homo, & secundum quòd est terminus positus in prædicato, est creatura: quia hoc modo sic positus in prædicato, dicit naturam, vel formam humanam, quæ simpliciter, & absolutè loquendo, est creatura.

Cur conceditur, quod Christus secundũ quod homo sit creatura absolutè.

D Potest autem & tertio modo hoc verificari, quòd Christus secundum quòd homo sit creatura, vt sit sensus, Christus secundum quòd homo, idest, cum Christus sit Deus, & homo, Christus secundum quod homo, idest, vt differt à seipso, vt est Deus, est creatura. Hoc etiam tertio modo habebit loquutio simpliciter veritatem: nam in Christo tria sunt, vnum suppositum æternum, & duę naturæ, vna temporalis, & humana, & alia ęterna, & diuina. Christus ergo vt est homo, & vt differt à seipso, vt est Deus, non dicit nisi naturam humanam, secundum quam est simpliciter creatura: nam si Christus, vt Deus

Deus dicit diuinum suppositum, quòd est verus Deus, & diuinam naturam, quæ est verè Deitas, Christus vt homo est, & vt differt à se ipso, vt est verus Deus, dicit humanam naturam, quæ simpliciter, & absolutè loquendo, verè est creatura. Assignati ergo sunt tres modi, secundum quos Christus cum hac determinatione secundum quòd homo, simpliciter, & absolutè loquendo, non simpliciter, & per omnem modum, sed cum præfata determinatione, secundum quòd homo, est creatura.

Possumus etiam assignare duos alios modos, secundum quos, sequendo proprietatem loquutionis, non verificabitur hęc loquutio: Christus secundum quod homo est creatura. Vt primus modus sit, prout hic terminus homo se tenet ex parte subiecti: nam sicut terminus, se tenens ex parte prædicati dicit naturam, vel formam, sic terminus, vt se tenet ex parte subiecti, dicit ipsum suppositum, & in hoc quodam modo Græci loquuntur propriè: nam vbi Logici dicunt subiectum, & prędicatum Greci dicunt appositum, & suppositum; quę loquutio in hoc est propria, quia sicut terminus positus in prędicato secundum proprietatem loquutionis dicit naturam, vel formam, sic terminus positus in subiecto secundum proprietatem loquutionis dicit ipsum suppositum. Hoc ergo modo Christus secundum quòd homo, idest, vt ly homo se tenet ex parte subiecti, vel ex parte suppositi, non est creatura: quia in Christo non est nisi vnum suppositum, quod est diuinum, & est vnus Deus, & non creatura.

Quod est Logicis subiectum, & prædicatũ, est Græcis suppositum, & appositũ.

Potest autem secundo modo falsificari, quia Christus secundum quod homo non est creatura: vt dicatur Christus secundum quòd homo, idest secundum totum id, quod includit homo, est creatura. Nam hic terminus homo, quantum ad totum id, quod includit, vel quantum ad totum id, quod importat, cum importet naturam, & suppositum, & in Christo non sit nisi vnum suppositum, & illud suppositum est diuinum, vt est vnus Deus, non possumus simpliciter verificare, quòd Christus secundum quod homo, idest, secundum id totum, quod importat homo,

Homo secũdum totum importat naturam, & suppositum.

A sit creatura, quia etsi natura humana in Christo est creata, suppositum tamen illud, in quo substentatur natura humana, cum sit verus Deus, non est creatura. Vnde & Magister in littera vult, quòd, cum dicitur Christus secundum quòd homo, est creatura, est loquutio tropica, idest figuratiua, prout per synedochen, quod est partis, attribuitur toti. Nam hoc totum Christus secundum quòd homo, idest, vt includit, & importat naturam, & suppositum diuinum, non est creatura, nisi per synedochen, videlicet, quod prout est

B partis, idest, quod est naturę humanę, quæ est creatura, attribuitur toti, idest naturę, & supposito.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quod etiam dicitur Christus secundum quod homo esse creatura, si ly homo ex congruitate expositionis stet pro natura humana, quia satis est congrua expositio, Christus secundum quod homo, idest secundum naturam humanam, est creatura, vel hoc fit ex proprietate loquutionis, vt dicatur Christus secundum quòd homo, idest secundum quod

C de eo prædicatur homo, quia terminus positus in prædicato dicit ipsam naturam, vel formam secundum proprietatem loquutionis, sicut positus in subiecto dicit ipsum suppositum, quia aduc satis potest saluari quod Christus secundum quòd homo sit creatura: vel si ly homo importet totam naturam, idest humanam, & suppositum, idest diuinum, in quo substentatur illa natura humana: tunc enim verificatur illud quod dicit Magister in littera, quod est loquutio tropica, & figuratiua, quia quod

D importat natura, & suppositum attribuitur parti, idest attribuitur naturæ humanæ, secundum quam Christus est creatura. Aduertendum tamen quod scripta communia in his duabus quæstionibus, videlicet in hac quæstione, & in sequenti intricatè, & sine clara explicatione loquuntur.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum cum dicitur Christus secundum quòd homo est creatura, vel hoc est secundum quod homo creatus, vel secundum

Ly homo si stat pro supposito, sic est increatus: si stat pro natura sic est creatura: si stat pro vtroq; sic est loquutio tropica, & vera per synechen.

dum quòd est homo increatus. Dici debet, quòd Christus secundùm quòd homo, est creatura, vel ly homo stet pro supposito, quod est in Christo, vel pro natura humana, quæ est in Christo, vel pro vtroque. si stat pro suo supposito, secundum se est quid increatum, si stat pro natura humana, secundum se est quid creatum: si stat pro vtroque poterit esse vera loquutio, sed figuratiua, vel tropica, vt dicit Magister, quoniam quod conuenit naturæ humanę, scilicet esse creatum attribuitur toti, idest naturæ, & supposito.

Non est simile de puro homine, & de Christo, qui est Deus, & homo.

Ad secundum dicendum, quòd concedendo, quòd Christus secundum quòd homo est creatura, in puro homine, qui est tantùm homo, posset simpliciter argui, quòd esset creatura, sed in Christo, qui non est tantùm homo, sed est Deus, & homo, concedere cum hac additione, secundum quod homo, est creatura, non est concedere simpliciter ipsum esse creaturam.

Ad tertium dicendum, quòd plus repugnat Christo esse filium adoptiuum, quàm esse creaturam, quia esse filium adoptiuum repugnat ei, vt est Deus, quo modo est filius naturalis, & repugnat ei vt est homo, quia hoc modo non est filius adoptiuus, idest per gratiam adoptionis, sed per gratiam vnionis. Sed Christo esse creaturam, licet repugnet in eo quod Deus, non repugnat ei in eo quod homo, idest in eo, quod habet humanam naturam, quia humana natura in ipso est creatura. Falsum ergo supponebat ratio, quòd potius, vel magis posset dici de Christo esse filium adoptiuum, quàm esse creaturam.

Negatur maior argumenti.

Negatur minor argumenti, ad probationem negatur assumptum, quia nõ est simile de homine, & de creatura vt prędicatur de Christo.

Ad quartum dicendum, quòd hæc loquutio, Christus secundum quòd homo est creatura, multis modis est propria, licèt aliquo modo sit impropria, & figuratiua, secundum quem modum dicitur tropica. Sed quod concluditur in argumento, vt non possit dici propriè Christus homo, si non potest dici propriè creatura: patet falsum esse, quia esse creaturam magis repugnat diuino supposito, quàm esse hominem. Nam diuinum suppositum, vel diuina persona assumendo in se naturam humanam, facta est homo, vt hoc modo etiam proprie dicatur homo, sed proprie ex hoc non potest dici creatura, cum esse creaturam repugnet diuino supposito secundum se, non autem sic repugnat ei esse hominem.

Humanitas cum sit forma specialis nõ prędicatur de supposito in abstracto: sed in concreto tamẽ aliquando additiones ampliãt loquutiones.

Ad quintum dicendum, quòd humanitas cum sit forma specialis non prędicatur de suo supposito in abstracto, quia nullum suppositum humanum est sua humanitas; licet prædicetur in concreto, quia quodlibet suppositum humanum est homo; tamen aliquando additiones ampliant loquutiones: propter quod cum dicitur Christus secundum quod homo, est creatura, hæc additio, *secundum quòd homo*, ampliat loquutionem propositam, quia satis hęc loquutio patitur hanc expositionem, quòd Christus secundum quòd homo, idest secundum humanitatem est creatura, non obstante, quòd humanitas in abstracto non prędicetur de Christo.

Negatur vltima argumenti consequentia.

Ad sextum dicendum, quòd licet hęc duo se compatiantur, esse hominem, & esse Deum: ista tamen non se compatiuntur esse humanitatem, & esse Deum: quia licet homo ille sit Deus, humanitas tamen illius hominis non est Deus. Et quia vnus modus est proprius expositionis pręfatæ loquutionis, quòd Christus, secundum quod homo est creatura, Christus secundum suam humanitatem est creatura, quia illa additio, *secundùm quòd homo*, ampliat pręfatam loquutionem, vt possit hoc intelligi in abstracto de sua humanitate, atque ita dicatur Christus secundum quòd homo, idest secundum suam humanitatem, est creatura; ideo vt patet huiusmodi argumentum, vel loquutio non concludit.

AR-

ARTIC. II.

Vtrum ea, quæ sunt humanæ naturæ possint dici de Filio Dei. Conclusio est affirmatiua.

D. Thom. 3. p. q. 16. art. 5. Caiet. Silu. Med. Cab. Aluar. ibidem. Ragusa ad 3. p à disput. 118. vsque ad 121. Vasquez ad 3. p. q. 16. tom. 1. disp. 63. per totam. Val. ad 3 p tom. 4. q. 16 punct. 1. 2. & 3 Suar. ad 3. p. tom. 1. disp. 35. per totam.

VLTIMO quæritur. Vtrum ea, quæ sunt humanæ naturæ, possint dici de Filio Dei. Et videtur, quòd non, quia ea, quæ sunt humanæ naturæ, vel sunt proprietates eius, vel saltem sunt quid creatum. Sed Dei Filius non informatur aliquo creato: ergo &c.

Præterea. Proprietates naturæ diuinæ cõpetunt Filio Dei, quia Filius Dei est ipsa natura diuina, si ergo proprietates naturæ humanæ competerent Filio Dei, sequeretur, quòd Filius Dei esset ipsa natura humana: sed hoc est falsum, quia licèt Dei Filius sit sua Deitas, non tamen est sua humanitas: ergo &c.

Præterea. Naturæ humanæ conuenit assumi à Filio Dei, & esse vnitam Filio Dei: Sed hoc non conuenit Filio Dei, quòd ita sit assumptus, vel vnitus: ergo, &c.

Præterea. Hæc est vera de Christo, quòd ille homo est prædestinatus esse Filius Dei; sed hæc est falsa: Filius Dei prędestinatus est esse Filius Dei: ergo ea, quæ sunt hominis non competunt Filio Dei.

IN CONTRARIVM est, quia quicquid prædicatur de aliquo, prædicatur de illo omne consequens ad ipsum: sicut prædicatio accidentalis, vt albus, si prædicetur de homine, itaut hæc sit vera: Homo est albus, prædicabitur de homine omne illud, quod sequitur ad esse album: cum ergo ad esse album sequatur esse coloratum, si hæc est vera, homo est albus, hæc erit vera, homo est coloratus. Cùm ergo de Dei Filio prædicetur

A homo, quia hęc est vera propositio: Dei Filius est homo: de Filio Dei prędicabitur, & verificabitur, quicquid sequitur ad esse hominem.

Prętererea. Quęcunque supposita consequuntur naturam aliquam, de illis suppositis verificabuntur omnia, quę insunt illi naturæ, sed Dei Filius est suppositum humanæ naturæ: ergo omnia consequentia humanam naturam possunt prędicari de Filio Dei.

Prętererea. Christus est persona subsistens in duabus naturis, diuina scilicet, &
B humana: sed omnia, quę verificantur de natura diuina, verificantur de Christo: pari ergo ratione omnia, quę verificantur de natura humana, verificabuntur de Christo: Sed Christus est Filius Dei: ergo omnia talia verificabuntur de Filio Dei.

Prętererea. Non videtur magis repugnare Filio Dei, quòd sit crucifixus, passus, & mortuus, quàm aliquid aliud, sed Dei Filius dicitur esse crucifixus, passus, & mortuus: ergo multo magis omnia
C alia spectantia ad naturam humanam, verificabuntur de Filio Dei.

RESOLVTIO.

Quæ spectant ad humanam naturam, quæque alijs hominibus competunt, vt homines sunt, de Filio Dei, prout assumens veram naturam humanam, est factus verè homo, verificari, ex quinque capitibus ostenditur.

RESPONDEO dicendum, quòd quinque vijs probare possumus,
D omnia spectantia ad naturam humanam, & ea, quæ competunt alijs hominibus, vt sunt homines, verificari de Filio Dei, prout assumens naturam humanam, est factus homo. Vt prima via sumatur prout Dei Filius comparatur ad Virginem Mariam. Secunda, prout est in eo vera humanitas, vel vera natura humana, sicut est in cæteris hominibus. Tertia ex vnitate personæ. Quarta ex eiusdem personæ virtuositate. Quinta ex Scripturę diuinę, & ex Symboli authoritate.

Prima via sic patet. Nam Dei Filius hoc modo factus est homo, quia factus

est

eſt hominis filius, ſed ſolum ille eſt hominis filius, qui eſt eiuſdem naturæ, & eiuſdem ſpeciei cum homine, & de quo verificantur omnia illa, quæ verificantur de quolibet homine. Si ergo Dei Filius hoc modo factus eſt homo, quia eſt factus hominis filius, iuxta illud, quod dicebat Chriſtus de ſe ipſo: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* Et ſi hoc modo Dei Filius eſt homo, & filius hominis, quia verificantur de eo, quicquid verificatur de quolibet homine, prima via, vt patet, eſt declarata, nam hoc intendimus probare, quòd ea, quæ verificantur de quolibet homine, verificantur de Filio Dei.

Matth. 16.

Secunda via ad hoc idem poteſt ſumi ex veritate ipſius naturæ humanæ: nam non poteſt aliquid ſuppoſitum aſſumere, ideſt ad ſe ſumere, & in ſe habere naturam humanam, niſi de illo ſuppoſito verificentur omnia illa, quæ pertinent ad humanam naturam: ergo cum Dei Filius aſſumpſerit ad ſe, & habeat in ſe humanā naturam, verificantur de eo omnia, quorum ratio de neceſſitate eſt humana natura, ſed humana natura eſt ratio paſſibilitatis, mortalitatis, & cęterorum talium: ergo Dei Filius, qui eſt ipſum ſuppoſitum diuinum, aſſumens in ſe humanam naturam, factus eſt paſſibilis, & mortalis, & verificatum eſt de eo, quicquid dictum eſt de natura humana, quam aſſumpſit.

Ratio paſſibilitatis in Chriſto eſt humana natura.

Finis huius quæſtionis cum reliquis tàm multis, quæ in hoc tertio pertractari ſolent, deſideratur. Nam Author ipſe, aut negotijs præpeditus, aut morte præreptus, non potuit inchoatum librum abſoluere: niſi quæ hic deſunt, ſtudioſorum fortè incuria interciderint, vt non facilè inueniantur. Ideo Reuerendiſſimus Pater M. F. Fulgentius Galluccius à Monte Georgio agri Piceni, Epiſcopus Tagaſtenſis, Apoſtolici Sacrarij Præfectus, totius Ord. Eremit. S. P. Auguſtini Prior Generalis, Aegidij doctrinæ Profeſſor, ad totius ſuæ Religionis decus, & ornamentum, cunctorumq; ſtudioſorum commodum; diu, ac diligenter reliquam huius operis partem conquiſiuit, quam cum inuenire non potuerit, laborauit plurimum, ne hoc opus truncum, aut mutilum in lucem prodiret: peruolutis ergo ſingulis eiuſdem Aegidij operibus, quæ diuerſis in locis, & varijs occaſionibus præfatus Author diſſeruit, ad tertium librum ſententiarum ſpectantia, Idem Reuerendiſſimus Pater ad ſua quæque loca reduxit, & ſingulis eiuſdem libri diſtinctionibus, accommodauit.

Tertia via ſumitur ex vnitate perſonæ. Nam eſſe per ſe competit ſuppoſito, naturæ autem competit, ex eo quod eſt in ſuppoſito, hinc actio ſuppoſito attribuitur, ratio vero agendi ipſi naturæ, vel formæ: & ſecundum hunc modum loquitur Ariſt. I. de Anima. *Anima non intelligit, ſed homo per animam.* & Auguſt. 15. de Trin. c. 22. *Memoria non meminit, nec intelligentia intelligit, ſed homo per memoriam, & intelligentiam meminit, & intelligit.* Cum ergo natura humana in Chriſto ſit ratio agendi, reſpectu actionum humanarum, debet aſſignari ſuppoſitū, cui tales actiones attribuantur; actiones enim, & paſſiones ſunt ſuppoſitorum; & quia in humana natura à Chriſto aſſumpta non eſt ſuppoſitum humanum, ſed ſuppoſitū Verbi ſuſtentans vtramque naturam, diuinam ſcilicet, & humanam: ideo quæ attribuuntur ſuppoſito ratione naturæ humanæ, de Verbo Dei Filio dici poſſunt, cum ſit ſuppoſitum, & perſona, dictam naturam humanam ſuſtentans.

Ex Aegid. 1 ſent. d. 5. pr. 1. q. 1. & ſupra d. 1. p. 1. q. 1. a. 4

Ariſt. 1. de Anima. tex. c. 66.

D. P. Aug. 15. de Trin. c. 22. to. 3.

Quarta via deſumitur ex eiuſdem perſonę virtuoſitate: quia ſicut virtus infinita diuinæ naturæ facit, vt ipſa poſſit ſupplere vices cuiuslibet naturæ creatæ, quantum ad eſſe, & ad efficere; ſic ſuppoſitum diuinum ex ſua infinita virtute poteſt ſupplere vices cuiuslibet ſuppoſiti creati, quantum ad ſupponere, & ſuſtentare: vnde natura humana in Chriſto eſt ſuſtentata à ſuppoſito Verbi, quod gerit vices, & ſupponit pro perſona creata, quam conſtituiſſet illa natura humana, ſi non fuiſſet à Verbo aſſumpta. Ex quo ſequitur, vt verificentur de ſuppoſito diuino in Chriſto, quicquid verificatum eſſet de ſuppoſito humano, ſi ibi fuiſſet, quia ſupplet vices eius, & ſupponit pro eo.

Ex Aegid. ſupra d. 10. p. 1. q. 1. a. 1. & d. 12. p. 1. q. 2. via 2.

Quinta via ſumitur ex diuinæ Scripturæ, & Symboli authoritate: nam Iſai. 53. dici-

Isa. c. 53. dicitur de Filio Dei: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit*, quem locum Rabbi Moyses Iudæus. Rabbi Moyses. Glo. iutetlin. & ferè communiter omnes de Christo Dei Filio intelligunt, præcipuè autem Glossa prædicta ait: Gloss. interlin. *Dei Filium, non putatiuè, sed verè fuisse crucifixum, & verè doluisse*: dolores autem non possunt competere Filio Dei, nisi ratione humanitatis assumptæ, ex ipsa assumptione facta est communicatio idiomatum, itaut quæ dicuntur de homine, Deo attribuantur, & è conuersò. D. Athan. etiam in Symbolo idem docet, dum ait: D. Athan. in Symb. *Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens*, non esset autem Dei Filius perfectus homo, nisi de eo verificarentur quæ de vero, & perfecto homine dicuntur.

RESP. AD ARGVM.

Christus dupliciter cõsiderari potest, vt Filius Dei, & vt filius hominis: primo modo non constituitur per formã creatam, sed secundo modo.

Ad primum dicendum, quòd licet Dei Filius non informetur aliqua forma creata, vt est Dei Filius, attamen vt est filius hominis, informatur forma humana; quia in esse Filij Dei constituitur per filiationem, quatenus est proprietas relatiua; in esse autẽ hominis per humanitatem, quæ ex anima rationali, & carne coalescit, duas formas in Christo esse docet Apostol. ad Philip. 2. illis verbis: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens &c.*

Ex Aegid. supra d. 9. p. 1. q. 6. ad 1. Non currit similitudo naturæ diuinæ cum persona diuina, & naturæ humanæ respectu personæ diuinæ.

Ad secundum dicendum, quòd licèt respectu naturæ diuinæ Christus Dei Filius ita sit Deus, quòd est sua Deitas propter omnimodam identitatẽ, & simplicitatem, tamẽ respectu naturæ humanæ sic est vniuocè, & essentialiter homo, vt non sit sua humanitas propter distinctionẽ, & diuersitatẽ naturæ humanæ à persona Verbi, quæ ratione naturæ assumptæ dicitur homo, & verificatur de eo humanitas in concreto, non tamẽ dicitur humanitas de eo in abstracto, propter rationes supra assignatas, quas repetere esset nimis prolixũ.

Negatur argumenti cõsequentia.

Ad tertiũ dicendũ, quòd ad hoc, vt ea, quę sunt humanæ naturę dicantur de Filio Dei, sufficit humanam naturam fuisse à Dei Filio assumptam ad vnitatem personę Verbi, quæ assumptio, & vnio tanta fuit, secundùm Damascenum, *Vt Deum faceret hominem, & hominem Deum*.

Ex Aegid. sup. d. 7. p. 2. q. 3. ar. 1.

Negatur argumenti cõsequentia, propter dissimilitudinem per repetitionem in maiori, & minori.

Ad quartum dicendum, quòd communicatio idiomatum debet semper sumi sine repugnãtia intellectuũ: & quia hominẽ fuisse prędestinatũ, esse Dei Filium non includit repugnantiam intellectuum, quia Dei Filius nõ semper fuit homo, cùm non semper habuerit sibi vnitã humanitatem, ideo antecedens argumenti conceditur. Verùm, quòd Dei Filius, qui ab ęterno fuit Filius Dei, dicatur prædestinatus, esse Filius Dei, includit repugnantiam intellectuum, quia de re æterna prædestinatio esse non potest, ideo non est par ratio de eo quod dicitur in maiori, & de eo quod sumitur in minori argumenti: & sic negatur quod in Conclusione infertur.

DISTINCTIO XII.

OST prædicta quæritur, &c. Cùm in superiori distinctione Magister determinasset de Christo homine quantùm ad hunc defectum, qui est esse creaturam, in hac dist. 12. determinat de eodem quantum ad hunc defectum, qui est incipere esse, & non semper esse. Intentio. Diuiditur autem præsens distinctio in duas partes, in quarum prima determinat de eo defectu, quẽ omnis creatura consequitur, qui est incipere esse: in secunda agit de defectibus, quos specialiter consequitur natura humana. Diuisio. Secunda incipit ibi, *Solet autem quæri, &c.* Prima pars diuiditur in duas partes: primò enim mouet quæstionem, & obijcit ad vtramque partem. Secundò determinat eam. Secunda pars incipit ibi: *His ergo &c.* prima verò ibi: *De hoc Augustinus, &c.*

Secunda autem pars principalis, in qua determinat de defectibus, quos specialiter consequitur humana natura, diuiditur in partes tres, quia primò inquirit de defectu culpæ quantùm ad originem, an aliundè, quàm ex peccatoribus potuisset carnem assumere. Secundò quærit de defectu culpæ quantùm ad actum, vtrum scilicet

licet peccare potuisset. Tertiò inquirit de defectu ex parte carnis, qui est sexus muliebris, vtrum scilicet potuerit assumere hominem in sexu muliebri. prima ibi: *Solet autem quæri*. Secunda ibi: *Ideo non immeritò quæritur*. Tertia ibi: *Solet rursus quæri*. Et in hoc terminatur sententia præsentis lectionis, & distinctionis.

DISTINCTIONIS XII.

Pars Prima Principalis.

De defectu generali cuiuslibet creaturæ. B

VIA Magister in littera quærit de duobus principaliter, videlicet de defectu, quem generaliter cōsequitur omnis creatura, qui est incipere esse, & de defectibus specialiter, quos specialiter consequitur humana natura, ideo de his duobus quæremus.

C Circa primum quæremus duo.

Primum. Vtrum Christus incęperit esse.

Secundum. Vtrum Christus Dei Filius possit dici factus.

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

Quæ habet Articulum vnicum.

Vtrum Christus incœperit esse. Conclusio est negatiua.

D

Aegid.super Epist.D.Pauli ad Rom.c.1.lect.2.Dub.7. D.Thom.3.p.q.16.ar.9.Caiet.Suar.Cabr.Med.Ricchar.3.sent.d.11.art 3.q.1.D.Bon.3.sent.d 11.art.2.q.2.Rag.ad 3.p.disp.124.Vasquez ad 3.p.disput.76. per totam. Fauent.in 3.sent.disp.26.

Ex Aegid. 1. sent. d. 9. p. 1. q. 1. & p. 2. q. 1.

RIMO quæritur. Vtrum Christus incœperit esse, & videtur, quòd sic, quia quòd non est æternum incipit esse: sed esse Christi non est ętcrnū, quia tunc in diuinis essent plures æterni, quod est contra Athan. in Symb. *Non tres æterni, sed vnus æternus:* ergo Christus incœpit esse.

D. Athan. in Symb.

Præterea. Omne, quod natum est, habet esse post esse gignentis: ergo si Filius Dei natus est, iam erat tempus, quando non erat Filius: sed quod sic nascitur, incipit esse: ergo &c.

Præterea. Secundum Philos. in lib. 1. de cœlo, & mun. *Ingenitum conuertitur cum æterno:* ergo genitum, quod opponitur ingenito non compatitur secum æternitatē: sed Christus Dei Filius est genitus: ergo nō est ęternus, & per cōsequēs incępit esse.

Arist. lib. 1. de cœl. & mun. tex. com. 125.

B Præterea. Secundum eundem Phil. *Viuere viuentibus est esse:* sed Christus incœpit viuere in sua conceptione: ergo tunc incepit esse.

Aegid. sup. d 6. p. 3. q. 2 Arist. 2. de anima. t. c. 37.

Præterea. Esse est à forma; sed in Christo est vna forma, quæ est anima rationalis, & hæc incœpit esse: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia ipse Christus de seipso dicit Io. 8. *Antequā Abraham fieret ego sum.* & Apocal. 1. *Ego sum alpha, & omega, principium, & finis, primus, & nouissimus:* sed principium non incipit, quia non esset principiū: ergo &c.

Io. c. 8.

Apoc. c. 1.

C RESOLVTIO.

Christus in eo quod homo, incœpit esse: in eo quod Deus, est æternus, & non incœpit esse.

RESPONDEO dicendum, quòd secundum Magistrum in Glossa, in huiusmodi loquutionibus, sine adiectione declarationis nihil respōderi potest. Vnde si quæratur, Vtrū ille homo incœperit esse, dici debet, quòd homo ille est Deus, & in eo quod homo incœpit esse, in eo autem quod Deus est æternus, & esse non cœpit.

Gl. & Iter. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 1.

D RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd ęternum potest cōsiderari dupliciter, vel adiectiuè, vel substantiuè: in diuinis non sunt plures æterni substantiuè, & secundùm hunc sensum loquitur Athan. sunt tamen plures ęterni adiectiuè, ideo idem Athan. ibidem ait: *Aeternus Pater, æternus Filius, &c.*

In diuinis sunt plures æterni adiectiuè, non substātiuè.

In diuinis non sunt plures æterni substantiuè, sed adiectiuè.

Ad secundum dicendum, quòd illa propositio non est vniuersaliter vera, quamuis Arius per eam probaret, Filium Dei non esse Patri coęternum, vnde August. lib. 1. de Trin. c. 1. ostendens dictam propositionem non esse vniuersaliter veram, ait:

Negatur argumenti maior propositio.

D. Aug. l. 3. de Trin. q. 1, tom. 3.

ait: *Splendor, qui ab igne gignitur coæuus est igni, & esset coæternus, si ignis esset æternus*. Filius autem procedit a Patre, vt splendor ab igne, vt vult ibidem August. & Damasc. lib. 1. cap. 9. A

Ad minorē dicitur, Christum non esse genitum, vt de genito loquitur Arist.

Ad tertium dicendum, quòd ingenitum secundùm quod Philosophus ingenitum posuit, conuertitur cum æterno: sed Christus Dei Filius non est sic genitus, vt Philosophus accipiebat genitum, vt in 1. lib. sent. dictum est.

Christus incœpit viuere vita hominis, non autem vita Dei.

Ad quartum dicendum, quòd viuere, & vita possunt accipi pro ipso essentiali, secundum quem modum loquitur Augustinus in libro Confessionum, quòd anima est vita carnis, vel corporis, hac autem vita fuit priuatum corpus Christi in morte, quia ipsa essentia animæ fuit separata ab ipso: & secundùm hanc vitam incœpit esse: sed si vita sumatur pro essentia Dei, sic vita eius est æterna, nec incœpit esse. B

Christus secundum esse, quod habuit ab anima rationali, incœpit esse secundum humanitate: non autem secundum esse, quod habuit à diuinitate sibi à Patre ab æterno cōmunicata.

Ad quintum dicendum, quòd in Christo est duplex esse essentiæ, quia in eo est duplex natura, diuina scilicet & humana, & est vnum esse subsistentiæ, quia in eo est vnum suppositum, cui competit per se subsistere; & licèt esse Deitatis non differat ab essentia, esse tamen humanitatis erat differens ab essentia, sicut in alijs hominibus; & secundùm hoc esse humanę naturæ dicitur Christus incœpisse esse; non autem secundùm esse subsistentiæ, & personale, quia persona Verbi fuit ab æterno. C

DISTINCTIONIS XII. PRIMAE PARTIS

QVAESTIO SECVNDA PRINCIPALIS. D

CIRCA quæstionem secundam quærimus, tria.

Primum. Vtrum Dei Filius possit dici factus.

Secundum. Vtrum possit concedi, quòd Dei Filius sit factus secundum carnem.

Tertium. Vtrum secundum talem factionem possit dici minor Patre.

ARTIC. I.

Vtrum Christus Dei Filius possit dici factus. Conclusio est negatiua.

Aegid. lupe Epist. D. Pauli ad Rom. c. 1. lect. 1. dub. 3. D. Thom. 3. p. q. 16. art. 6. Caiet.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Christus Dei Filius possit dici factus, quia ad Galat. cap. 6. dicitur: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege*: ergo Filius Dei potest dici factus. Galat. c. 6.

Preterea. Secundum Damasc. lib. 1. cap. 34. *Agere, & pati non attribuitur naturæ, sed supposito*; fieri autem est quoddam pati: ergo attribuitur ipsi supposito Christi, quòd cum non sit aliud, quàm suppositum Filij Dei: ergo Filius Dei dicitur factus. D. Damasc. lib. 1. c. 34.

Preterea, Non minus repugnat Dei Filio sanctificari, quàm fieri: sed de Filio Dei dicitur Ioan. c. 10. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum*. ergo multò magis de eo dici potest, quòd sit factus. Io. c. 10.

IN CONTRARIVM est Augustin. super Ioan. tract. 1. dicens: *Christus Dei Verbum, nec fieri cum omnibus posset, per quem facta sunt omnia, neque ante omnia factus est, vt per eum omnia fierent*: ergo &c. D. P. Aug. tract. 1 in Io. tom. 9.

RESOLVTIO.

Christus Dei Filius non dicitur factus simpliciter, sed dicitur factus homo.

RESPONDEO dicendum, quòd Dei Filius non incœpit esse simpliciter, sed incœpit esse homo, Ipse enim, secundum quòd Deus fecit tempus, sed secundum quòd homo est factus in tempore. Et quia Dei Filius est Patri coæternus, & non incœpit esse simpliciter, incœpit tamen esse homo; verba illa, quæ dicunt inci-

[Marg.: Verba, quæ dicunt incipere esse simpliciter sunt à Dei Filio remouenda.]

incipere esse simpliciter, sunt à Dei Filio A remouenda. Vnde falsum est, quòd Dei Filius sit factus, iuxta illud August. super Io. tract. 1. & habetur hoc in Glossa: *Christus Dei Verbum nec fieri cum omnibus posset, per quem facta omnia, neque ante omnia factus est, vt per eum omnia fierent*. Simpliciter ergo Dei Filius non est factus. Ea tamen, quæ non dicunt incipere esse simpliciter, sed incipere esse aliquo modo, non est inconueniens attribuere Dei Filio: & quia esse factum secundum carnem, & esse factum hominem, non est esse factum simpliciter, dicimus B Dei Filium esse factum hominem, & esse factum ex semine Dauid secundum carnem, & cætera huiusmodi.

[Marg.: Verba, quæ dicunt incipere esse aliquo modo non est inconueniens attribuere Dei Filio.]

RESP. AD ARGVMENTA.

[Marg.: Aegid. sup. d. 1. p. 3. dub. 2. litter.]

Ad primum dicendum, quòd Christus secundum Deitatem est genitus, non factus; sed secundum humanitatem potest dici factus, & si non possit dici factus simpliciter, ne intelligatur persona Verbi, vel suppositum Verbi esse factum: potest tamen dici factus homo, quia fa- C ctum est, quòd Dei Filius sit homo.

[Marg.: Christus dicitur factus homo; non factus simpliciter.]

[Marg.: Aegid. sup. d. 2. p. 1. q. 3. ar. 1.]

Ad secundum dicendum, quòd natura assumpta in Christo erat ratio agendi, & patiendi actiones, & passiones secundum naturam illam, sed ipsum diuinum suppositum erat agens, & patiens huiusmodi actiones, & passiones, non secundum se quatenus Christus est Dei Filius absolutè, & simpliciter; sed ratione humanitatis assumptæ.

[Marg.: Supposito cōpetit agere, & pati non secundùm se, sed secūdū naturam.]

[Marg.: Aegid sup. d. 3. p. 4. q. 4. ar. 3.]

Ad tertium dicendum, quòd Christus secundum hoc factus est sanctus, quia factus est sanctus homo: cum enim non esset D homo, factus est homo, & sanctus homo, prout illa vnio fecit Deum hominem. Cum ergo primò non esset homo Deus, postquam factum est, vt homo sit Deus, & Deus semper sit sanctus, factum est, vt homo sit Deus sanctus. Erit enim factio sanctitatis in Christo dupliciter, vno modo secundùm naturam cteatam, quia cum prius Deus non esset homo, factus est homo. Alio modo secundum naturam increatam, quia cum prius homo non esset Deus, factum est, quòd homo sit Deus, & sanctus Deus.

[Marg.: Christus nō dicitur factus simpliciter; sed factus sanctus homo.]

Aegid. super iij. Sent.

Factio autem secundum naturam increatam absolutè Dei Filio conuenire non potest, quia secundùm naturam increatam non est factus, nec creatus, sed genitus; sed secundùm naturam humanam, qua homo factus est, potest dici factus.

ARTIC. II.

Vtrum possit concedi, quòd Dei Filius sit factus secundùm carnem, & ex semine Dauid. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 1. lect. 1. dub. 3. 5. 6. 7. 8. Bened. Iust. in Epistolas D. Pauli ad Rom. super cap 8. Hieron. Card. Seripandus, Perertus, & Cornelius ibidem.

SECVNDO quæritur, vtrum possit concedi, quòd Filius Dei sit factus secundùm carnem, videtur autem, quòd non, quia quod non currit, non benè currit: ergo quod non est factum, non videtur secundùm carnem factum.

Præterea. Si Filius Dei esset secundùm carnem factus, cum caro sit creatura Dei Filius diceretur creatura; sed hoc est falsum: ergo &c.

Preterea. Cum dicatur Christus conceptus de Spiritu Sancto, & non natus ex virili semine: ergo non potest dici factus ex semine Dauid secundùm carnem.

Prætetea. Cùm facta sit repromissio Abrahæ, sicut & Dauid; ergo cum non dicatur ab Apostolo, quòd Christus sit factus ex semine Abrahæ, neque debuit dici factus ex semine Dauid. [Marg.: Rom. c. 1.]

Præterea. Si Christus Dei Filius esset ex semine Dauid factus, pariter diceretur ab Apostolo, quòd esset ex semine Dauid natus, sed hoc secundum non asseritur: ergo videtur, quòd neque debeat dici primum.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Apost. ad Rom. cap. 1. *Qui factus est ei ex semine Dauid secundùm carnem*: secundum carnem enim Christus factus est ei, idest Deo Patri, quia factus est ad honorem eius, & ad nomen eius glorifi- [Marg.: Rom. c. 1.]

Rr 3 can-

candum. Item factus fuit ex femine Dauid, quia Beata Virgo Maria fuit ex stirpe Dauid, de qua, opere Spiritus Sancti caro Dominica est formata.

RESOLVTIO.

Christus Dei Filius dicitur factus secundùm carnem, non per factionem, vel mutationem, quæ sit in natura diuina, sed quæ est in humana substantia, & dicitur factus potius ex semine Dauid, quàm Abrahæ, vel alterius iusti, ad commendandam gratiam Saluatoris, dum dicitur factus ex semine Dauid peccatoris.

Gloss. super Epistol. D. Pauli ad Rom. c. 1.

RESPONDEO dicendum, quòd Magister in Glossa soluit hanc quæstionem, dicens, quòd cum factum dicimus de carne, illa factio non semper refertur ad Creatorem, sed aliquando referri potest ad creaturam; potest autem dici Deus factus, non per factionem, quæ sit in ipso, sed quæ est in creatura. Quotiescunque ergo aliqua propositio dicit Deum factum, si ex sensu propositionis habetur, quòd illa factio sit in Creatore, est propositio illa neganda; sed si habetur, quòd illa factio sit in creatura, potest illa propositio admitti, iuxta illud Psal: 89. *Domine refugium factus es nobis*. Deus enim potest fieri nobis refugium, non per factionem, vel per mutationem, quæ sit in ipso, sed per eam, quæ est in nobis. Sic & Dei Filius dicitur factus homo, non per factionem, vel mutationem, quæ sit in diuina natura, sed quę est in humana substantia: mutatio enim per illam factionem importata, non est accipienda secundum naturam diuinam, sed secundum carnem assumptam.

Deus dicitur factus non per factionē, quæ sit in ipso, sed in creatura.

Psal. 89.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Christus Dei Filius non dicitur factus per factionem, quę sit in ipso, qui est Creator, sed per factionem, quę est in creatura; neque dicitur factus simpliciter, sed dicitur factus homo.

Negatur argumenti cōsequentia.

Ad secundum dicendum, quòd illud, quod simpliciter loquendo, est creatura,

A est simpliciter factum: Dei autem Filius non est simpliciter creatura, vt patet per August. super Ioan. tract. 1. *Quia non est simpliciter factus, cum per ipsum facta sint omnia*. Vnde non debet concedi simpliciter, quòd Christus sit creatura, posset tamen fortè concedi secundum quosdam cum additione, Christus est creatura in eo quòd homo.

D. P. Aug. tract. 1. in Io. tom. 9.

Christus nō dicitur creatura simpliciter sed in eo quod homo.

Ad tertium dicendum, quòd Christus non fuit conceptus ex virili semine, tamen quia caro Virginis descendit ex semine Dauid, & facta est ex virili semine, dicitur Christus factus esse ex semine Dauid, B non immediatè vt factus sit Christus ex virili semine, sed mediatè, quia virtute Spiritus Sancti formatus est ex carne Virginis, quę ex virili semine concepta erat.

Christus dicitur factus ex semine virili, non immediate, sed mediate; ideo dicitur ex semine Dauid, ex quo processit B. Virgo, quæ ex virili semine concepta fuit.

Ad quartum dicendum, quòd licèt repromissio fuerit facta Abrahę, sicuti & Dauid; Apostolus tamen volens commendare gratiam, maluit Christum dicere factum ex semine Dauid, qui criminosus fuerat, quàm ex semine Abrahæ, qui C iustus fuit.

Negatur argumenti consequentia.

Ad quintum dicendum, quòd aliud est fieri, & aliud est nasci; vnde & alio in loco Apostolus inquit: *Christum non natum, sed factum ex muliere*: aliud ergo significauit in hoc dicto. Nam quia non humano semine coagulata est caro Domini in vtero Virginis, sed virtute Spiritus Sancti effecta, ideo dicit Apostolus *factum*, non natum, quia aliud est ex admixto semine, & coagulato sanguine generari, & aliud est non per commixtionem, sed per virtutem Spiritus Sancti fieri. Possunt enim homines generare filios, D sed non facere. Apostolus ergo, vt ostenderet non isto modo esse generatum ex virili semine, magis dicit factum ex muliere, quàm natum, quamuis vtrumque concedi possit.

Nasci est ex virili semine coagulari: sed fieri est sine talis seminis permixtione generari. ideo Christus dicitur factus, non natus ex muliere, quàuis vtrumque concedi possit.

AR-

ARTIC. III.

Vtrum Christus Dei Filius secundum talem factionem possit dici minor Patre, vel etiam seipso. Conclusio est affirmatiua.

Aegid super Epist. D. Pauli ad Rom.c.1. lect. 1.Dub.1.

Ex Aegid. 2. sent. d. 24.P.3.q.1.

TERTIO quæritur. Vtrum Christus Dei Filius per talem factionem possit dici minor Patre, vel etiam seipso. Et videtur, quod non. Nam dare Spiritum Sanctum dicit cum Patre æqualitatem: sed Christus dedit Spiritum Sanctum Apostolis post assumptam humanitatem, vt habetur Io. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, &c.* ergo ex humanitatis assumptione Christus Dei Filius non est factus Patri inæqualis, nec minor Patre.

Io. c.20.

Ex Aegid. vbi sup.d.5. P.1.q.1.a.3.

Prætera. Homo Christus per talem factionem acquisiuit proprietates Dei: dicitur enim, ipsum creasse stellas, & similia fecisse, & è conuersò, Deus acquisiuit proprietates naturæ humanæ, dicitur namque, Deus est passus: sed Christus inquantum Creator, non est minor Patre: ergo ex tali factione non est minoratus à Patre.

Præterea. Damasc. lib. 3. cap. 12. ait carnem Christi esse deificatam, quod autem deificatur, non minoratur, sed transit ad dignitatem Dei: Si ergo Christus homo per dictam factionem ascendit ad dignitatem Dei, iam non est minoratus, sed exaltatus: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia Apost. ad Philip. 2. de Christo ait: *Exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens*, & in Psal. 8. *Minuisti eum paulominus ab Angelis:* Si ergo per carnis assumptionem Dei Filius est minoratus ab Angelis, multò magis est minoratus à Deo.

Philip.c.2.

Psal. 8.

RESOLVTIO.

Cum eadem persona Verbi sit Deus & homo, & homo sit minor Deo, eadem persona dicitur maior, & minor seipsa; maior vt est Deus, minor vt est homo: & si eadem persona facta est minor seipsa, sequitur, vt etiam sit facta minor Patre.

RESPONDEO dicendum, quòd Magister soluit hanc quæstionem per August. 1. de Trinit. quòd Christus factus est minor seipso, quia sic accepit formam serui, vt non amitteret formam Dei.

Glos. Lyr. ad Roman. c. 1. D.P.Aug.1. de Trinit. tom.3.

Ad huius autem solutionis euidentiam sciendum, quòd non sic factus fuit Deus homo, sicut dicimus, quod aqua facta est aer: nam cum aqua fit aer, non remanet aqua, quia si remaneret aqua, tunc corpus illud simul esset aqua, & aer, & per consequens esset simul calidum, & frigidum, densum, & rarum, & illud corpus, vt esset aqua, esset densius seipso, quàm vt esset aer. Sic & in proposito, quod Deus sic factus est homo, vt remanserit Deus, & simul fuit Deus, & homo, simul fuit in vnum Diues, & pauper; diues ratione diuininitatis, pauper ratione humanitatis: simul fuit magnus, & paruus; magnus ratione Deitatis, & paruus ratione humanitatis. Secundum hoc ergo, vt erat homo, erat minor seipso, prout erat Deus.

Christus simul fuit in vnum diues & pauper.

Sed si dicatur hoc esse impossibile, quòd aqua manens aqua fiat aer, & quæratur vt adducatur exemplum in rebus possibilibus, & non in impossibilibus. Dici potest, sicut idem est vniuersale, & particulare, quia eadem natura, quæ consideratur sine conditionibus materiæ, est vniuersalis, quæ considerata cum conditionibus materiæ est particularis. Propter quod sequitur, quòd eadem natura aliter, & aliter considerata sit prius, & posterius seipsa: prius vt est vniuersalis: posterius vt est particularis, sic & in proposito, quia eadem persona est *Deus*, & homo, sequitur, quod eadem persona sit maior, & minor seipsa, maior, vt est *Deus*, minor, vt est homo: sed si *Filius* exinaniuit semetipsum, idest minorem fecit seipsum seipso, formam serui accipiens, sequitur, quòd si vt homo est minor seipso, vt sit etiam minor Patre, quod declarare volebamus.

Obiectio.

Solutio.

Vniuersale, & particulare quomodo sunt idem.

RESP.

A

RESP. AD ARGVMENTA.

Christus dedit Spiritũ Sanctũ, vt Deus, non vt homo.

Ad primum dicendum, quòd August. 15. de Trin. cap. 26. responder, dicens, Christum dedisse Spiritum Sanctum in eo, quod *Deus*, non in eo, quòd homo, licèr dederit cum Apostolis, postquam est *Deus* homo.

Persona Christi, vt Deus creauit stellas, vt homo passa est.

Ad secundum dicendum, quòd illa communicatio idiomatum, ira vt quæ sunt Dei attribuantur illi homini, & è conuersò, non est propter vnitatem naturæ, sed propter vnitatem personæ, quia vna, & eadem persona est Deus, & homo, quæ vr *Deus* creauit stellas, vt homo autem passa est.

B

Christi caro deificata per assumptionẽ, non per conuersionem.

Ad rertium dicendum, quòd caro Christi non dicitur deificata, quia sit in carnem conuersa, sed quia est assumpta à persona Filij, qui est verus *Deus*.

DISTINCTIONIS XII.

Pars Secunda Principalis.

De culpæ defectu.

OLET autem quæri, &c. Super hac secunda parte principali, quæremus duo ad culpæ defectum spectantia, vnum de culpa in generali, alterum de culpa in speciali, videlicet de mendacio, an Christus potuerit mentiri. Et quia vacare generationi videtur in Christo dicere defectum, ideo tertiò quæremus, Vtrum Christus potuerit generare.

DISTINCTIONIS XII. SECVNDAE PARTIS QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

IRCA primum quærimus duo. Primum. Vtrum Dei Filius venerit in similitudinem carnis peccati. Secundum. Vtrum Verbum assumpserit carnem peccatricem, & maculatam.

ARTICVLVS I.

Vtrum Dei Filius venerit in similitudinem carnis peccati. Conclusio est affirmatiua.

C

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 8. lect. 24. dub. 2. & Authores supra citati.

D primũ sic proceditur, & videtur, quòd Dei Filius venerit in similitudinẽ carnis peccati. Nã nos passibilitatem, & mortaliratem de necessitate contrahimus: ipse verò Christus voluntariè assumpsit: ergo non contraxit passibilitatem, & mortalitatem, sicut nos contrahimus, & per consequens non fuit similis nobis in carne peccati.

D

Præterea. Christus *Siccis pedibus super aquas ambulauit*, vt habetur Marrh. c. 8. *Et ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus*, vt pater Matth. 4. sed per Philosophum 5. Met. *Anhelitus, & nutrimentum sunt necessaria viuentibus.* Cum ergo Christi corpus non habuerit grauitatem, neque indiguerit alimento, sicut nos indigemus, eius caro non videtur similis carni nostræ quantum ad passibilitatem.

Matth. c. 8. & c. 4.

Ex Aegid. sup. d. 5. p. 3. q. 1. a. 1.

Præ-

Præterea. Christus dicitur genitus supra naturam, quia de Spiritu Sancto conceptus est, non ex virili semine, sicut cæteri homines: sed quod non generatur naturaliter, non potest contrahere defectus naturæ: ergo &c.

Rom.c.1. IN CONTRARIVM est Apost. ad Rom. 1. dicens: *Deus misit Filium suum in similitudinem carnis peccati*: quod Glossa exponens ait: *Filius Dei missus est non in carnem peccatricem, sed in similem, propter passibilitatem, & mortalitatem*. Ergo Christus quantùm ad passibilitatem, & mortalitatem fuit similis nobis.

B

RESOLVTIO.

Passibilitas, & mortalitas Christi fuit similis passibilitati, & mortalitati nostræ quantùm ad rem habitam, non quantùm ad modum habendi; quia nos necessitate, ipse verò volūtate contraxit.

RESPONDEO dicendum, quòd in omnibus est considerandus modus, & res: & aliquando est similitudo solùm quātùm ad rem habitam, aliquando verò quantùm ad rem, & modum. Inter passibilitatem, & mortalitatem Christi, & nostram fuit similitudo quantum ad rem habitam, & non quantùm ad modum habendi; fuit enim caro Christi passibilis, & mortalis, tamen huiusmodi passibilitatem, & mortalitatem, vt tangebatur, non secundum eundem modum habuit Christus; vt nos habemus, quia ipse hoc voluntariè assumpsit, nos de necessitate contrahimus. Igitur inter nos, & alios homines, quoad passibilitatē, & mortalitatem est similitudo quantum ad rem habitam, & quantum ad modum habendi, quia omnes sumus passibiles, & mortales, & omnes has maculas de necessitate contrahimus. Inter Christum verò, & nos fuit similitudo, non quantùm ad modum habendi, sed quantum ad rem habitam. Dicamus ergo quòd *per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors*, vt dici-

Rom.c.5. tur ad Rom. 5. si per peccatum introducta est mors; omnis ergo caro mortalis videtur esse & peccatrix. Christus ergo licet non assumpserit carnem peccatricem, quia *Inuentus est inter mortuos liber*, tamen eo

A ipso quòd assumpsit carnem mortalem, assumpsit carnem similem peccati.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum respondeo dicendum, carnem Christi dici similem nostræ carni peccatrici, posse intelligi duobus modis, vel quantùm ad rem habitam, vel quantùm ad modum habendi: isto secundo modo caro Christi non fuit similis carni nostræ peccatrici, quia non de necessitate contraxit, sed voluntariè: illo primo modo quo dictum est.

Caro Christi similis nostræ quātum ad rem habitā, non quantū ad modum habendi.

Ad secundum dicendum, quòd Christus assumpsit corpus, sicut & alij homines, & si super aquas siccis pedibus ambulauit, hoc non fuit ex natura sui corporis grauis, sed ex virtute Deitatis: sicut quando ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, priusquam esuriret, & postea esurijt, non fuit ex virtutibus actiuis & passiuis, quas habebat in corpore adhuc passibili, & mortali; sed ex potentia Deitatis.

Duplex virtus in Christo naturalis, & diuina secundo modo Christus fecit illa miracula, non primo modo.

C

Ad tertium dicendum, quòd Christus dicitur genitus secundum naturam, & supra naturam; secundum naturam illis modis, quibus dictum est supra d.5. p.3. q.1. ar.1. Stetit enim nouem mensibus in vtero Matris, sicut alij homines; supra naturam, quia non ex virili semine, sed de Spiritu Sancto conceptus est. Ideo Damasc. lib.3.c.7. ait de Christo: *Natus est propter nos, prout nos redemit: secundum nos, quia natus est ex muliere, & in tempore sicut nos.*

Christus dicitur natus secundum naturam, & supra naturam.

Damasc. li. 3 cap.7.

ARTIC. II.

D *Vtrum Verbum assumpserit carnem peccatricem, & maculatam. Conclusio est negatiua.*

Aegid. super epist. D. Pauli ad Rom. cap. 8. lect.14. dub.3.

SECVNDO quæritur, Vtrum Verbum assumpserit carnem peccatricem, & maculatam. Nam quantumcunque B. Virgo Christum non libidine, sed gratia conceperit, vt vult August. & habetur

betur in Glossa super Epist. ad Rom. c. 8. non tamen propter hoc videtur sufficienter argui, carnem Christi non fuisse maculatam, & infectam corruptione peccati: quia si tota massa carnis nostræ in Adam corrupta fuit, qualitercunque per parentes proximos concipiamur, ex quo concipimur de massa corrupta, oportet nos corruptos esse: ergo &c.

Ex Aegid. vbi sup. d. 3. p. 4. q. 4. a. 1.

Præterea. Caro Christi non processit ab Abraham nisi per semen, ex quo conceptus est Isaac: sed semen illud per carnalem concupiscentiam coitus pollutum fuit originali peccato; ergo caro Christi tali peccato fuit polluta.

Præterea. Magister in littera supra dist. 3. dicit carnem Christi priusquam assumeretur, peccato fuisse obnoxiam, ergo caro Christi contraxit peccatum secundum carnem.

Sap. c. 8. 1. Cor. 1.

IN CONTRARIVM est, quia diuina sapientia nihil inquinatum inuenit, vt dicitur Sap. 8. *sed Christus est Dei virtus, & Dei sapientia*, vt habetur 1. Cor. c. 1. ergo caro Christi non fuit inquinata, neque peccato infecta.

RESOLVTIO.

Christus peccatum non habuit, quia B. Virgo duplici sanctificatione purgata fuit, quantùm ad personam, & quantùm ad naturam, ideo quod ex ea natum est, peccato infectum esse non potuit.

De quolibet modo habendi, tripliciter distinguere possumus.

RESPONDEO dicendum, quòd de quolibet modo habendi, possumus distinguere tripliciter, quia quicquid habetur, vel habetur virtualiter tantùm, vel formaliter tantùm, vel vtroque modo: vt Sol habet calorem virtualiter tantùm, quia potest calefacere, ipse tamen in se formaliter non est calidus. si quid autem esset ita temissè calidum, quòd non posset alia calefacere: vel si possibile esset vt aliquid haberet aliquam qualitatem, secundum quam non posset sibi simile generare, illud esset ita formaliter tale, vt causaliter, & virtualiter tale dici non posset.

Generare sibi simile dicit perfectionem.

Ignis verò, & ea quæ habent caliditatem perfectam, cum vnumquodque perfectum sit, quando potest sibi simile generare, sunt calida tàm formaliter, quia in se habet calorem, quàm etiam virtualiter, quia possunt calefacere. Secundum hoc ergo dicamus, quòd Adam, & ab Adam procedentes sunt infecti, & formaliter, & causaliter: formaliter quidem, quia in se habent infectionem: causaliter verò, quia alios infectos generant. Inde est, quòd si in Ecclesia essent duo Baptismi, & vnus tolleret infectionem formalem, itaut purgaret hominem in se: alius tolleret infectionem causalem, itaut purgaret eum, secundum quod est causa filiorum, vt non faceret filios infectos; qui generarentur ex sic baptizatis, non essent vlterius baptizandi. Verùm quia non est nisi vnus Baptismus in Ecclesia, & ille purgat hominem, ne sit infectus formaliter, non autem purgat ipsum ab infectione causali, ne faciat filios infectos; ideo filij baptizatorum sunt vlterius baptizandi.

Adam, & ab eo descendentes sunt infecti formaliter, & causaliter.

Sed licet non sit nisi vnus Baptismus in Ecclesia; Beata tamen Virgo bis sanctificata fuit, semel in vtero, & semel extra vterum. Cum ergo fuit in vtero sanctificata, fuit purgata persona, & fuit mundata ne esset infecta formaliter: sed in sanctificatione extra vterum, cùm fuit ab Angelo nunciata, & concepit Dei Filium, non solùm in ea fomes fuit ligatus, sed etiam extinctus: non solùm fuit purgata eius persona, sed etiam natura; non solùm fuit mundata ne esset infecta formaliter, sed etiam mundata fuit ab omni infectione causali. Adeo enim mundata fuit, vt quicquid ex ea nasceretur, infectum esse non posset.

Quisquis ex B. Virgine nasceretur, infectus esse nõ poterat.

Christus ergo licèt non caruerit omni passibilitate, tamen quia natus fuit ex Virgine sic sanctificata, caruit omni infectione peccati, vt nec originale, nec actuale peccatum haberet. Quantumcunque ergo Adam fuerit infectus, & qui nascuntur ex eo infecti sint, Christus propter superuenientem Spiritum Sanctum, Virginem mundantem, & sanctificantem, nullam infectionem peccati suscepit.

Christus nec originale, nec actuale peccatum habuit.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd licèt Adam fuerit infectus, & omnes, qui ex eo nascuntur, infecti dicantur; tamen Christus nullam infectionem peccati contraxit,

Negatur argumenti consequentia, quia B. Virgo fuit mundata formaliter, & causaliter.

xit, quia per superuenientem Spiritum Sanctum B. Virgo fuit mundata, & purgata formaliter, & causaliter, itaut infectionem causare non posset. A

Christi caro non fuit infecta in Christo, sed in antiquis Patribus. Ad secundum dicendum, quòd caro Christi potest considerari, vt actu existens caro Christi, & sic nunquam fuit infecta, tamen dicta caro, antequam esset actu caro Christi, potuit esse infecta in antiquis Patribus, vt in superioribus distinctionibus est declaratum. Sup. dist. 3.

Christi caro dū fuit caro Christi nūquam fuit infecta. Ad tertium dicendum est, quòd Magister loquitur de carne Christi priusquam assumeretur, hoc autem solùm potest intelligi de præfata carne, dum esset in antiquis Patribus, quia quando caro Christi incœpit esse caro Christi, fuit sine infectione: neque prius fuit caro, & postea caro Christi; nam in eodem instanti fuit formata caro, organizata, animata, & assumpta à diuino Verbo. B

DISTINCTIONIS XII.

SECVNDAE PARTIS

QVAESTIO SECVNDA

PRINCIPALIS.

SECVNDO quæritur specialiter de peccato actuali mendacij.

Circa quod quęrimus duo. Primum. Vtrum Christus potuerit mentiri.

Secundum. Vtrum Christus vt Deus semper fuerit verax adimplendo promissa.

ARTIC. I.

Vtrum Christus potuerit mentiri. Conclusio est negatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 3. lect. 10. dub. 3.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Christus potuerit mētiri, quia in Psal. 115. habetur: *Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax*: quod exponens Glossa ait: *Omnis homo est mendax, quia non habet verè esse natura, in qua est conditus*; sed Christus fuit verus homo: ergo &c.

Præterea. Obliquatio à vero, & recto esse naturę, est quoddam mendacium: sed Christus assumpsit nostram carnem post obliquationem per peccatum Adę: ergo, &c.

Pręterea. De Iudęis loquens Paulus ad Rom. c. 3. dicit: *Non est iustus quisquam, non est intelligens, neque est requirens Deum*; & subdit illud Psal. 13. *Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum*: sed Christus erat ex Iudęis: ergo &c. Ex lect. 2. super Epist. ad Rom. dub. 4. C

IN CONTRARIVM est, quia de Christo dicitur 1. Pet. cap. 2. *Qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius*. Et ipsemet de seipso dixit: *Ego sum via, veritas, & vita*. Io. cap. 14. impossibile est autem veritatem mentiri: ergo. 1. Pet. c. 2. Io. c. 14. D

RESOLVTIO.

Christus mentiri non potuit, tùm quia ipse non fuit purus homo: tùm quia à rectitudine non fuit obliquatus, sed habuit originalem iustitiam, per quam inferiores vires rationi subdebantur.

RESPONDEO dicendum, quòd Deus fecit hominem rectum, vt Eccles. 4. Fuit enim creatus homo in quadam rectitudine: primordio namque creationis suę accepit rectitudinem quandam, quę vocabatur Eccles. c. 4.

Quid faciebat origina lis iustitia in homine.

cabatur originalis iustitia, per quam originalem iustitiam omnes vires inferiores erant subditæ rationi, vt nihil in eis insurgeret, nisi vt ratio dictaret. Homine autem peccante, & ab hac rectitudine obliquato, ex hac obliquatione facile mentitur, vel est ad mendacium pronus. Ex hac obliquatione ergo omnis homo est mendax, quia obliquatus est ab illo vere esse naturæ, in quo accepit originalem iustitiam. Cum enim obliquatio à vero esse, & à recto esse, sit quoddam mendacium, omnis homo dicitur esse mendax: & dicitur omnis homo mendax, quia ex illa obliquatione, & ex originalis iustitiæ amissione, proni sunt sensus hominis ad malum, iuxta illud Gen. 8. *Sensus enim, & cogitatio humani cordis in malum proni sunt ab adolescentia sua.* Et quia sic proni sunt sensus hominum ad malum, omnis homo (nisi sit per gratiam confirmatus) est mendax; vel quia actualiter mentitur; vel quia ex suis sensibus, vel ex sua sensualitate, nascitur pronus ad mentiendum. Ex hoc ergo apparet, Christum non esse in hanc sententiam, cum dicitur: *Omnis homo mendax:* tum quia ipse non fuit purus homo: tum quia ipse non fuit obliquatus à rectitudine; sed habuit originalem iustitiam, per quam inferiores vires erant subditæ rationi.

Mentiendi facilitas vnde oriatur.

Quomodo omnis homo dicatur mendax.

B

Gen. c. 8.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd licèt Christus fuerit homo, non tamen comprehenditur sub illa sententia vniuersali, omnis homo est mendax: quia non fuit purus homo, neque fuit obliquatus à rectitudine iustitiæ originalis, quam semper habuit, & vires inferiores subdebantur rationi, propterea mentiri non potuit.

Christus nõ erat purus homo, & habuit iustitiã originalẽ, ideo mentiri non potuit.

Ad secundum dicendum, vt dictum est ad primum, quòd Christus nunquam fuit à rectitudine iustitiæ originalis obliquatus, neque assumpsit carnem infectam, & obliquatam, licèt assumpserit, eam post infectionem, & obliquationem.

Negatur argumenti cõsequentia, quia assumpsit carnẽ post infectionem, sed nõ cũ infectione.

Ad tertium dicendum, quòd cum dicitur: *Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.* ly (*vsque*) potest terminari inclusiuè, vel exclusiuè, scilicet terminatur inclusiuè, vt omnes includantur

A

in hac sententia, *& non sit qui faciat bonum, non sit vsque ad vnum*, idest nullus, tunc exponendum est non de Iudæis simpliciter, sed de Iudæis carnaliter viuentibus: constat enim nullum talem benefacere. Si verò ly (*vsque*) teneatur exclusiuè, vt sit sensus, *Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum* exclusiuè, idest vsque ad Christum, qui excludendus est ab hac sententia, tunc non habet calumniam, quod dicitur: nã solus Christus bonum facit in se, & in suis membris. Sicut ergo cum dicimus: solus Sortes est hoc; ergo manus, vel pes fortis non est hoc: non valet, quia dictio exclusiua non excludit aliqua membra ab aliquo. Sic non valet Christus benefacit, ergo membra eius non benè faciunt. Quicunque ergo bonum facit, hoc facit in quantum membrum Christi mediatoris.

Nullus Iudæus benefacit.

Christus ab illa sententia ob mõni est excludẽdus, & authoritas excl.a siue intelligi debet.

ARTIC. II.

C

Vtrum Christus vt Deus semper fuerit verax, adimplendo promissa. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D Pauli ad Rom. cap. 3. lect. 10. dub. 1. & 5.

SECVNDO, quia Christus est Deus, & homo, quæritur hic vtrum Christus, vt Deus fuerit semper verax implendo promissa. Et videtur, quòd non, quia Leuit. 26. dixit Dominus filijs Israel, egredientibus de Aegypto: *Dabo pacem in fini bus vestris, dormietis, & non erit qui excitet vos, auferam malas bestias, & gladius non transibit terminos vestros.* Constat autem, hoc promissum non fuisse eis obseruatum, quia post illam egressionem multa mala perpessi sunt, & multas captiuitates sustinuerunt: ergo, &c.

D

Leuit. c. 26.

Præterea. Videtur, quòd Deus non solum in bonis, sed etiam in malis non seruet quicquid dicit. Nam, vt habetur 4. Regum. Cum ægrotauit Ezechias, venit ad eum Isaias filius Amos, dixitq. ei: 4. Reg. 20.

Hæc

Hæc dicit Dominus, diſpone domui tuæ, quia morieris, & non viues: & tamen non ira factum eſt, & non fuit mortuus, ſed fuerunt ei additi quindecim anni, vt ibidem dicitur.

Ioel. c. 2. Præterea. Ioel. 2. dicitur; *Benignus, & miſericors eſt, & præſtabilis ſuper malitiam*: ſed malitioſis in Scriptura à Deo promittitur pœna: ergo non videtur obſeruare promiſſa.

Rom. c. 3. IN CONTRARIVM eſt Apoſtolus ad Rom. cap. 3. dicens: *Eſt autem Deus verax*.

Præterea. Homo, ideo dicitur mendax, quia fallit, & fallitur, ſed Deus nec fallit, nec fallitur: ergo &c.

RESOLVTIO.

Chriſtus vt Deus non poteſt mentiri in promiſſis, quia eſt ſapientiſſimus, & immutabilis: ideo promiſſa abſolutè omninò implet: ſed promiſſa ſub conditione, non eſt neceſſe, vt impleat ſemper.

RESPONDEO dicendum, quòd duplici de cauſa contingere poteſt, quòd aliquis non obſeruet promiſſa: primò ex defectu, quem habet in ſcientia: nam quia alicui non ita notæ ſunt conditiones futuræ, ſicut præſentes, ex hoc defectu, quem habet in ſcientia, contingit multoties, eum promittere aliqua in præſenti, quæ obſeruare renuit in futuro. Secundò poteſt hoc contingere ex defectu in natura, nam quia habemus naturam mutabilem, & habemus naturam pronam ad deceptiones, & fallacias, & ad alia mala, ideo multoties promittimus, quæ non obſeruamus, vel quia mutamus propoſitum, vel quia non promiſimus vt impleremus, ſed vt alium deciperemus. Sed ſi in nobis non eſſet aliquis defectus in ſapientia, vt nobis ita eſſent nota futura, ſicut præſentia: & ſi non haberemus defectum in natura, atque natura noſtra non eſſet prona ad malum, & non eſſet mutabilis, quicquid promitteremus, impleremus. Has autem duas conditiones tangit Magiſter ſuper Epiſt. ad Rom. cap. 3. volens probare Deum eſſe

Non obſeruare promiſſa ex duplici cauſa contingit.

Gloſſ. Lyr. ſuper c. 3. Epiſt. ad Rom.

Aegid. ſuper iij. Sent.

A veracem: nam primò oſtendit, quòd apud eum non eſt defectus in ſapientia, cum ait, quòd apud ipſum nihil eſt futurum, ſed omnia ſunt ſibi præſentia. Secundò ait, quòd non eſt defectus in eo in natura, & hoc cum ſubiungit; quòd ipſe immutabilis perſeuerat.

Deo nihil eſt futurum.

Propter argumenta tamen ſciendum, Deum promittere aliquid dupliciter, vel ſimpliciter, & abſolutè, vel ſub conditione, & comminatoriè: quod promittit ſimpliciter, & abſolutè, omninò adimplet, ſed quod promittit ſub conditione, B & comminatoriè, non oportet quòd adimpleat.

Deus promittit aliquid dupliciter, vel ſimpliciter, vel conditionaliter.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd illud Leuitici 26. fuit promiſſum ſub conditione. Vnde ibi dicitur: *Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea cuſtodieritis, dabo pacem in finibus veſtris*.

Promiſſio nō fuit abſolute, ſed ſub conditione.

C Ad ſecundum dicendum, quòd illud dictum fuit Ezechiæ comminatoriè. Et quia Ezechias fleuit fletu magno, exaudiuit Deus orationem ſuam, & pepercit ſibi. Fuit ergo de eo ſicut fuit de Niniue, vt habetur Ionæ 3. vbi dicitur: *Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur*: comminatoriè enim hoc dictum fuit, vt homines illi à ſuis prauis vijs deſiſterent: ideo ibidem dicitur: *Vidit Deus opera eorum, quia conuerſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt ſuper malitiam, quam loquutus fuerat eis, & non fecit*.

Ionæ c. 3.

Promiſſio fuit comminatoria, nō ſimpliciter.

Ad tertium dicendum, quòd Deum eſſe propitium iniquitati, & præſtabilem D ſuper malitiam poteſt intelligi dupliciter: vel quia ipſe ſit iniquitati fautor, & ſic negatur: vel quòd ſit pronus ad miſerendum iniquis, & ſic conceditur in Ioele: quia illorum, quibus comminatur pœnas, ſi à malitia conuertantur, facillimè miſeretur.

Cōminatoria promiſſa non implet Deus, quādo peccator conuertitur, ſed eſt præſtabilis ſuper peccatoris malitia, & eius miſeretur.

DISTINCTIONIS XII.

Et Partis Secundæ Principalis.

QVAESTIO TERTIA

Quæ habet vnicum Articulum.

QVIA vacare posse generationi, videtur quidam defectus in Christo, ideo tertiò quæritur. Vtrum Christus potuerit generare.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum Christus potuerit generare. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodlib. 2. q.3.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Christus non potuerit generare: quia generans dat genito tale esse, quale ipsum esse habet; sed Christus habet esse diuinum; ergo non potuisset dare esse creatum.

Præterea. Natura humana in Christo existit per esse diuinum: ergo si genuisset, communicasset alteri esse diuinum, & consequenter genuisset Deum, quod est impossibile.

Præterea. Non minus dedecet, Christum posse mentiri, quàm posse generare; sed Christus non potuit mentiri, iuxta illud Io. 8. *Si dixero, quia non scio eum, ero similis vobis mendax.* Christus autem erat ipsa veritas, quæ non poterat mentiri, & per consequens neque poterat generare. Io. c.8.

IN CONTRARIVM est, quia agere est suppositorum: suppositum ergo habens in se aliquam naturam, potest exercere opera illius naturæ: Christus ergo, habens

A in se naturam humanam, potuit generare, & alia facere, quæ fecisset alius homo, vel aliud suppositum humanum, habens in se humanam naturam.

RESOLVTIO.

Christus potuit, sed non decuit ipsum vacare generationi; quia de statu innocentiæ sumpsit immunitatem peccati, de statu naturæ corruptæ, carnem passibilem; de statu naturæ reparatæ plenitudinem gratiæ; de statu gloriæ visionem apertam: quæ omnia nimiam indecentiam haberent cum vsu generationis, & consequenter impossibilitatem, quia quod est valde indecens, in Christo potest dici impossibile. B

RESPONDEO dicendum, quòd ista quæstio, quæ fit de generare, posset fieri de alijs actibus, ex. g. Vtrum Christus potuerit mentiri: sic enim dicitur Io. 8. *Si dixero, quia non scio eum, ero similis vobis mendax.* Si ergo quæreretur, Vtrum Christus loquēs de Patre, potuisset dicere ista verba, non scio eum, plana esset responsio, diceretur enim, quod aliud est quærere, Vtrum Christus habuerit potentiā ad formandū quæcunque verba, & aliud, Vtrum potentia illa potuerit vti ad formandum verba mendacij: habuit enim Christus linguam, guttur, & alia instrumenta naturalia, per quæ poterat formare quæcunque verba: indecens tamen erat, quòd illa potentia vteretur, ad formandum verba mendacij: & quia nimium indecens in tanta sanctitate, debet reputari impossibile, ideo possumus concedere, quòd impossibile erat eum vti lingua sua ad formandum verba mendacij. Sic in proposito, habuit enim completa membra, per quæ quis potest exercere generationis actum, tamen quia indecens erat, eum vti membris illis ad talem actum, quia quod est indecens in tali homine, debet pro impossibili reputari, ideo possumus concedere, eum generare non potuisse, idest non decuisse. Io. c.8. C An Christus potuerit dicere mendacium. Quod erat valde indecens in Christo poterat dici impossibile. D

Possumus autem assignare quatuor rationes, quare eum non decuisset talis actus, iuxta quatuor, quæ Christus in se assumpsit de quatuor statibus humanæ natu-

Quatuor status hominis secundũ Magistrum dist. 16. 3. lib. sent.

naturæ. Recitat enim Magister 16. dist. 3. lib. quòd Christus de omni statu hominis aliquid accepit: status autem hominis secundùm ipsum sunt quatuor: Vnus ante peccatum, qui potest dici status innocentiæ. Alius post peccatum, qui est status naturæ corruptæ. Tertius in gratia, qui est status naturæ reparatæ. Quartus in visione aperta, & in gloria, qui erit status naturæ glorificatæ. De primo statu Christus accepit immunitatem peccati, & originalem iustitiam: de secundo statu accepit carnem passibilem, & mortalem: de tertio accepit plenitudinem gratiæ: de quarto B accepit visionem apertam, quia fuit simul viator, & comprehensor. Secundùm has quatuor vias venabimur propositum, quòd indecens fuisset Christum vti membris suis ad generationis actum.

Prima via sic patet: nam si Christus habuit immunitatem peccati, & originalem iustitiam, omnes vires inferiores in eo erant subditæ rationi, vt nihil in eo ageretur, nisi quod ratio consulebat, ratio autem semper deprecabatur ad optima: Non enim solum dictat ratio, fugiendum esse omne malum, sed etiam dictat potius adhærendum esse bono, secundum consilium, quàm bono secundum indulgentiam, & bono simpliciter, quàm bono C huic: quicquid autem fuisset in statu innocentiæ, & qualiter fuisset generatio dimittamus. In statu tamen, in quo nunc sumus secundum Apost. ad Corint. 7. status Virginitatis est status, secundum consilium, iuxta Apost. sententiam ibidem: *De Virginibus autem præceptum Domini non habeo: consilium autem do*. Status autem carnalis copulæ est status indulgentiæ, iuxta eundem ibidem: *Propter nostram incontinentiam, hoc autem dico secundum indulgentiam*. Rursus status Virginitatis D est quid bonum simpliciter, iuxta Apost. ibidem: *Bonum est homini mulierem non tangere*, Copula autem carnalis est bonum huic, vel illi, qui non potest continere. Etenim cum prius dixisset Apost. *Bonum est homini mulierem non tangere*; statim subdit: *Propter fornicationem autem vnusquisque homo suam vxorem habeat*: simpliciter ergo bonum est homini mulierem non tangere; tamen propter fornicationem cauendam illi, qui non potest

Ratio dictat potius esse adhærendum bono secũdũ consilium, quàm bono secundũ indulgentiã.

Status Virginitatis est status consilij; status carnalis copulæ est status indulgentiæ. 1. Cor. 7.

A continere, bonum est, quod habeat suam vxorem. Indecens ergo fuisset in Christo in quo omnia secundum rationem agebantur, vt ipse per Apost. suum dedisset de Virginitate consilium alijs, quòd ipse non obseruasset: non ergo cœpisset facere, & docere, & quia minima indecentia erat in eo impossibilitas: ergo &c.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex eo, quod de secundo statu accepit carnem passibilem, & mortalem; nam sic assumpsit ipse naturã passibilem, quòd ipsa natura per se nõ patiebatur; sicut enim natura non habet per se esse, ita nec habet per se agere, nec per se pati; sed potest esse ratio actionis, & passionis: non ergo debemus concedere, quòd humana natura pateretur in Christo, sed quod ipse Dei Filius patiebatur secũdum humanam naturam: vnde Damasc. 3. lib. c. 34. de crucifixione, & passione ait: *Non natura fuit, sed hypostasis*. vnde concludit ibidem: *ipse Christus passus est*, ipse ergo Dei Filius existens in duabus naturis, non passus est in duabus naturis, sed in altera tantũ: omnes ergo actiones, & passiones, quæ agebantur circa personã Christi attribuẽdæ erant ipsi supposito, & ipsi Dei Filio; ex hoc autem argui potest, quòd non decebat eũ dare operã carnali generationi.

Natura passibilis in Christo non patiebatur, erat tamen ratio passionis.

D. Damasc. lib. 3. c. 34.

Omnes actiones, & passiones in Christo attribuendæ erant supposito.

Tertia via ad hoc idem potest sumi ex eo, quod de tertio statu accepit plenitudinem gratiarum: nam cum status virginitatis sit dignior, quàm status carnalis copulæ, ipsa plenitudo gratiarum, quę fuit in Christo, nos docet, quòd non decebat, eum dare operam carnali copulę.

Quarta via sumitur ex eo, quod accepit de quarto statu, vt quia accepit visionem apertam: in illo enim statu per sententiam Euangelij, *nec nubent, nec nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in Cælis*. non ergo decebat quòd Christus, qui iam erat comprehensor, intenderet carnali copulę.

Marc. c. 12.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum ergo argumentum, cum arguitur, quòd si Christus generasset, cõmunicasset genito esse diuinum, & ita generasset Deum. Dici debet, quòd non sequitur: si enim secundum humanam na-

turam genuisset, cum illa humana natura habeat esse per esse Verbi, & subsistentetur in supposito diuino, non propter hoc genuisset humanam naturam, habentem esse per esse diuinū, nec genuisset suppositum diuinum: nam cum generans transmittit naturam, & transmittendo naturā dat formam consequentem transmutationem illam, & dando formam, dat esse quod fluit à forma, & quod causatur ab ipsa: naturale ergo est, quod generans, cum dat formā, det esse secundum illam formam: ideo si Christus genuisset secūdum naturā humanam, genuisset suppositū in natura humana: naturale ergo est, quòd sicut genuisset suppositum in natura creata, ita dedisset ei esse creatum. Potuisset autem miraculosè aliqua persona diuina assumere naturam illam, ad quam terminata fuisset illa generatio: naturaliter tamen Christus genuisset purum hominem, & non Deum hominem.

Negatur argumenti cōsequentia, quia si genuisset secūdum humanam naturā dedisset genito formam humanæ naturæ.

Ad secundum patet responsio per iam dicta.

Ad tertium dicitur, quòd licèt Christus simpliciter, & absolutè loquendo potuerit dicere quęcunque verba, quia habebat omnia instrumenta ad ipsa formanda; attamen non poterat dicere mendacium. Et quia non erat decens, eum vti lingua ad formandum verba mendacij: quod verò erat indecens in eo, reputabatur impossibile, ideo dicere possumus impossibile fuisse eum dicere mendacium.

Negatur maior argumēti, quia dicere mendaciū erat impossibile Christo, generare autē erat inconueniēs.

Vel dicendum, non esse parem rationem de generatione, & mendacio: quia generatio potest fieri absque peccato; mendacium autem nequaquam.

Ad illud, quod obijciebatur in contrarium, quòd actiones sunt suppositorum, & quòd suppositū Verbi, habens in se naturā humanā, poterat agere omnia, quę erant secūdum illam naturam: patet solutio per iam dicta; quia sicut Christus habuit linguā, per quā poterat omnia verba formare, tamen quia indecens erat, quòd per illā linguam formarentur verba mendacij, ideo dicimus eum nō potuisse mentiri: ita habuit membra, per quę exerceret generatio: tamen quia non decebat eum exponere membra illa tali operi; ideo eo modo, quo non poterat indecentiam facere, dicimus ipsum generare non potuisse.

Licèt Christus potuerit generare, tamen quia nō decebat, potest dici, quod non poterat.

DISTINCTIO XIII.

De perfectionibus in natura humana assumptis.

PRAETEREA *sciēdum est, &c.* Postquam Magister in superiori distinctione egit de naturæ humanæ defectibus, & ostēdit Verbum assumpsisse naturam humanam sine defectu culpæ; in presenti distinctione demonstrat assumpsisse eā, perfectionibus gratiæ, & scientiæ refertam. Et diuiditur in duas partes principales, in quarum prima ostēdit, Christū habuisse gratiæ plenitudinem: in secunda quomodo in sapiētia Christus dicebatur proficere. Prima pars diuiditur in tres partes, in quarū prima ponit Christum secundùm hominem ab instanti suæ conceptionis fuisse gratia repletum: in secunda probat: in tertia contra ea, quæ dicta sunt argumenta adducit. Prima ibi: *Praeterea sciendum est, &c.* Secunda ibi: *Ita vero habitat, &c.* vbi id de mēte Augustini declarat, & probat. Tertia ibi: *Huic autē sententiæ, &c.* Ista tertia pars adhuc in duas partes secatur, quia in prima arguit, & soluit argumenta facta: in secunda adducit particulariter authoritatem D. Ambrosij contra prædicta, & eam soluit. prima ibi: *Huic sententiæ, &c.* vt dictum est. Secūda ibi: *Alibi tamen seipsum reperitur.*

Postea sequitur illa pars secunda, quę diuiditur in duas partes, in prima quærit quomodo intelligatur dictum illud de Christo: *Sensus proficiebat humanus.* in secunda resoluit. prima ibi: *Sed ex qua causa, &c.* Secunda ibi: *Sed ita sanè potest accipi, &c.* & sic terminatur sententia præsentis distinctionis, & lectionis.

Circa hanc distinctionem quæritur de tribus principaliter: primò de plenitudine gratię Christi: secundò de differentia, vel conuenientia gratiæ, & glorię: tertiò de profectu Christi in gratia, & sapientia.

DI-

DISTINCTIONIS XIII. PRIMAE PARTIS

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

De gratiæ Christi plenitudine.

IRCA primum quæruntur duo. Primum. Vtrum gratiæ plenitudo fuerit propria Christo. Secundum. Vtrum gratia Christi fuerit infinita.

ARTICVLVS I.

Vtrum gratiæ plenitudo fuerit propria Christo. Conclusio est affirmatiua.

Aegid, in expositione salutationis Angelicæ super illa verba, Gratia plena. D.Tho.3.sent.dist.13. q.1. ar.2 & 3 p.sum.q 7 ar.1 ibidem. Caiet. Med. Suar. Greg.de Valent t.4 disp.1.q.7.p.2. Argent. 3.sent. d.13.q.1.ar 2. Capr.ibid q.1. Duran.q.1.2.3.& 4.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd gratiæ plenitudo non fuerit propria Christo. Quia Angelus salutans B. Virginem dixit eam *gratia plenam*: sed eodem modo loquitur Io. de Christo cap. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ*: ergo, &c. (Io.c.1.)

Præterea. Exodi 31. dicit Dominus ad Moysen de Beel filio Huriæ: *Impleui eum Spiritu Dei.* & Ecclesi.15. *Impleuit eum Dominus spiritu sapientiæ*, dicitur de timente Deum: sed esse plenum Spiritu Sancto est esse plenum gratia: ergo &c. (Exodi c.31 Eccles.15.)

Præterea. Ille Angelus, qui dixit Mariæ, *gratia plena*, dixerat de Ioanne ad Zacchariam patrem suum Lucæ 1. *Spiritu* (Luc.c.1.)

A *Sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ.* & de Apostolis omnibus dicitur Act. 2. *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto.* & de Stephano legitur Act. 6. *Saule frater, Dominus misit me ad te, vt videas, & impLearis Spiritu Sancto: ergo &c.* (Act. c.2. & c.6.)

IN CONTRARIVM est illud Ioan.1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus*: ergo &c.

RESOLVTIO.

B *Multiplex est gratiæ plenitudo: prima dicitur sufficientiæ, quæ est in viris iustis. Secunda redundantiæ, quæ competit viris Ecclesiasticis in officio constitutis. Tertia excellentiæ, quæ data est B.Virgini. Quarta affluentiæ, quæ tribuitur Christo. Quinta excessus, & hæc soli Deo dicitur propria.*

RESPONDEO dicendum, quòd aliqui loquentes de plenitudine gratiæ, quam habuit B. Virgo, vt breuiter, & faciliter se expediant de proposita difficultate dicunt, quòd multi Sancti accepe- (Opinio aliorum.)
C runt à Deo plenitudinem gratię, quemadmodum accepit B. Virgo, inter quos, illos dicunt hanc plenitudinem gratiæ accepisse, qui in sacra Scriptura sunt nominati, & in hoc non est laudata, & commendata B. Maria super illos, quantùm ad plenitudinem gratiæ in se. Quod si consideretur modus, & tempus, in quo ei collata est ista gratiæ plenitudo, meritò super omnes Sanctos, & etiam Angelos est laudata tanquam de priuilegio singulari.

Primò, quantùm ad modum, sola hæc benedicta Virgo habuit gratiæ plenitudi-
D nem, quia ad statum Matris Dei assumenda erat. Secundò quantùm ad tempus, quia gratiæ recepit plenitudinem à primo instanti suæ conceptionis. Cęterorum autem Sanctorum, & si aliqui Spiritu, & gratia pleni sunt dicti, quod habuerunt cum illa commune, nullus tamen habuit gratiam, & diuinitatem in se corporaliter habitantem, neque à primo instanti suæ conceptionis fuit sanctificatus.

Sed isti sic dicentes, licèt aliquam veritatem dicant, non tamen vadunt ad intentionem verborum Angeli, neque eas laudes tribuunt Virgini sacratissimę, quas (Opinio propria)

B. Virgo nõ solù quoad modum, & tempus in receptionẽ plenitudinis gratiæ alios Sanctos antecellit, sed etiã quoad gratiam abundantiorem.

in nouo illo nomine tribuit ei Deus, & Angelus intellexit. Voluit enim Angelus non solum eam commendare, quòd quantùm ad modum, & tempus receptionis gratiæ cæteros Sanctos superauit, sed etiam quòd ipsam plenitudinem gratiæ abundantiorem receperit sine mensura, vniuersalem, & omninò stabilem quantùm ad animam, & quantùm ad corpus. Vt ergo de plenitudine Christi, B. Mariæ, & aliorum Sanctorum benè loquamur, aliter dicendum est ad quęstionem. Plenitudo enim gratię dicitur multis modis.

Plenitudo gratiæ dicitur multis modis.

Plenitudo sufficientię.

Primò dicitur plenitudo sufficientię, quę tanta esse intelligitur, quanta sufficiat ad salutem. Secundo dicitur plenitudo redundantię in alios, quod intelligitur de his, qui in aliquo officio Ecclesię sunt constituti, & habent curam animarum, qui tunc dicuntur pleni gratia, quando tantam habent gratiam, per quam saluari possunt, & per redundantiam gratię possunt suum officium exercere, & sibi commissos ad salutem inducere. Tertiò dicitur plenitudo excellentię, quod intelligitur quando aliquis non solùm habet gratiam, per quam possit saluari, & gratiam redundantię, vt alios suę gratię participes faciat, sed tantam habet, vt non sit capax maioris gratię recipiendę in tali statu. Quartò est plenitudo causalitatis, & affluentię, & est illa, per quam non solùm quispiam excellit alios omnes, sed etiam est in omnibus alijs causans ipsam gratiam, & illam largiens. Quintò, & vltimò dicitur plenitudo excessus, & eminentię, quę sua immensitate, neque declarari potest, neque sub ratione sua infinita à nobis intelligi.

Plenitudo redũdãtię. — Plenitudo excellẽtiæ. — Plenitudo affluentiæ. — Plenitudo excessus.

His pręlibatis, & in hunc modum dispositis, singula adaptando ad ea, quę in obiectionibus dicebantur, simul soluitur quęstio, & respondetur ad obiecta.

Prima plenitudo com[m]unis omnibus iustis.

Prima plenitudo est communis omnibus iustis, & Sanctis: quia Sancti esse non possunt, nisi tanta gratia replerentur, quę illis sufficeret ad salutem; & de tali plenitudine intelligitur illud Eccl. 15. *Impleuit eum Dominus spiritus sapientiæ, & intellectus*: si tamen exponatur de omni timenre Deum, vt littera videtur innuere. Similiter & de ista plenitudine intelligi-

A tur quod legitur de Tabita Act. 9. *Quod erat plena bonis operibus, & eleemosynis*.

Secunda plenitudo est eorum, qui in officio aliquo Ecclesiastico sunt constituti: & de ista plenitudine intelliguntur quę dicta sunt de Ioanne Baptista. Luc. 1. de Apostolis. Act. 2. de Stephano. Act. 6. & de Paulo. Act. 9.

Secunda viris Ecclesiasticis in officio constitutis.

De tertia plenitudine intelligitur dictũ Angeli, quæ solius fuit Virginis Mariæ, cuius plenitudo excellebat omnium purarum creaturarum plenitudinem, vt iam dictum est.

Tertia B. Virgini.

B Quarta plenitudo est Christi hominis, quem cum dederit Deus caput super omnem Ecclesiam, vt dicit Paul. Ephes. 1. tanquam caput decebat habere plenitudinem gratiæ, & illam causare, & influere in omnia membra: & de hac plenitudine intelligitur quod habetur Io. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.* & post aliqua additur: *& de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiam pro gratia*.

Quarta Christo. — Ephes. c. 1. — Io. c. 1.

Quinta est solius Dei, *cuius magnitudinis non est finis*, vt dicitur in Psal. 144.
C *Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia*, vt dicit Apost. Rom. 11.

Quinta Deo. — Rom. 11.

Ex quibus patet, quòd licèt Scriptura in pluribus Sanctis commendet plenitudinem gratiæ, tamen plenitudo gratię excellentis, iuxta totam capacitatem creaturæ in hoc mundo existentis, soli Virgini benedictæ conuenit: & plenitudo causalitatis, & affluentiæ soli Christo hòmini.

ARTIC. II.

Vtrum gratia Christi fuerit infinita. Conclusio est negatiua.

D

Aegid. 1. sent. dist. 44 princ. 2. q. 3. & dist. 17. p. 2. pr. 1. q. 4. D. Tho. 3. p. q. 7. art. 11. Caiet. D. Bon. in 3. sent. d. 13. ar. 1. q. 2. Ricchar. 3. sent. d. 13. art. 1. q. 2. Suar. ad 3. p tom. 1. disp. 22. sect. 1. Cabr. ad 3. p q. 7. ar. 11. disp. vnica Rag. ad 3. p. disput. 76. Vasquez ad 3. p. disp. 46. per totam.

SECVNDO quæritur. Vtrum gratia Christi fuerit infinita. Et videtur, quòd sic: nam gratia Christi nihil est melius, quia bono infinito nihil est melius: sed gratia Christi est bonum infinitum,

tum, cum ei fuerit datus ſpiritus non ad menſuram: ergo gratia Chriſti eſt infinita. A

Præterea. Vnio humanæ naturæ in Chriſto fuit tanta, vt Deum faceret hominem, & hominem Deum: ſed cum Deus ſit id, quo maius excogitari non poteſt: hæc autem gratia fuit collata humanitati Chriſti: ergo fuit infinita.

Præterea. Illud dicitur infinitum, quo melius, & excellentius Deus facere non poteſt: ſed gratia Chriſti Deus meliorem, vel excellentiorem facere non poterat: ergo, &c. B

IN CONTRARIVM eſt: quia cum quælibet creatura ſit certis limitibus circumſcripta, & quodlibet creatum ſit finitum: gratia Chriſti eſt creata: ergo &c.

RESOLVTIO.

Gratia Chriſti ſimpliciter non eſt infinita, quia eſt creata: comparatiuè autem eſt infinita, non ſolùm, quia coniungit habentem bono infinito: ſed quia in ea reſeruatur omnis ratio gratiæ, propter quam habet quēdam modum infinitatis. C

RESPONDEO dicendum, quòd omnia entia quodam modo clauduntur inter duos terminos, quorum vnus eſt ſupremus, vltra quem non licet aſcendere: alius eſt infimus, infra quem non poteſt eſſe progreſſus: iſti duo termini non ſunt eiuſdem generis: nam terminus ſupremus eſt actus purus, & eſt quid increatum, videlicet Deus ipſe: Terminus infimus eſt potentia pura, & eſt materia prima, igitur in deſcendendo inuenimus ſtatum in rebus creatis: nam materia prima ordine D naturæ nihil vilius eſſe poteſt; eſt enim propè nihil ſecundùm Auguſt. & Comm. in 1. phyſ. quia eſt medium inter ens, & nihil, à Deo autem infimè rationem entitatis participat, quod ſi minus participaret, non conſtitueret gradum entis, ſed eſſet purè nihil.

Com. 60.

In aſcenſu autem non inuenimus terminum in genere creatorum: quia nihil creatum poteſt eſſe actus purus: nam ſi eſſet actus purus, eſſet ipſum eſſe, & non participaret eſſe, quod ſi non participaret, non haberet eſſe ab alio, propter quod non eſſet quid creatum. Eſt ergo aliqua creatura in ſe conſiderata ordine naturæ ita infima, qua non poteſt eſſe inferior, cum in deſcendendo ſit dare ſtatum in creaturis: nulla tamen ita eſt ſuprema, qua non poſſit eſſe ſuperior, quia in aſcenſu non eſt ſtatus in rebus creatis, ſed in Creatore: eſt enim hic ordo, vt materia prima ſit potentia pura, Deus verò ſit actus purus; omnia autem intermedia ſunt actus admixtus potentiæ, & potentia admixta actui. Simpliciter ergo loquendo ſolus Deus eſt ita bonus, quo melius excogitari non poteſt, omnis autem creatura, vt creatura eſt, ſimpliciter loquendo, ab omnimoda perfectione deficit, & ea aliquid eſſe melius poteſt.

Nihil creatum poteſt eſſe actus purus.

In aſcenſu non eſt ſtatus in creaturis, ſed in Creatore: in deſcenſu verò eſt ſtatus in materia prima.

Aduertendum autem propter argumenta, quòd ſicut communiter dicitur, licet quælibet creatura ſimpliciter ſit bonum finitum, habet tamen quandam rationem infiniti, ſecundum quod habet quendam ordinem ad infinitum bonum: huiuſmodi autem ordo nō eſt vniformis, quia aliquando ſumitur ſolùm ſecundùm reſpectum, & ſic B. Virgo habet quandam rationem infinitatis in quantùm fuit Mater Dei. Et vniuerſum eſt quoddam infinitum in quantum ordinatur ad infinitum bonum. Et gratia habet quandam rationem infinitatis, inquantum coniungit nos bono infinito: & multa talia exempla adducere poſſumus ad oſtendendum, non eſſe contra rationem creaturę, aliquo modo habere quandam rationem infinitatis. Aliquando autem ſumitur per comparationem ad eſſe, ſecundum quem modum humana natura eſt vnita infinito bono, quia fuit aſſumpta ad eſſe perſonale Verbi, & vt non faceret per ſe perſonam, ſed ſubſtantificaretur in hypoſtaſi Verbi. Quando autem huiuſmodi infinitas ſumitur per reſpectum, tunc abſolutè de talibus non poſſumus proferre ſententiam: Vnde non eſt ſimpliciter dicendum, Beata Virgine nihil eſſe melius: vel quod vniuerſo, & gratia nihil melius eſſe poſſit, ſed per quendam reſpectum, & vt talia infinita ſunt, hæc de ipſis pronunciari poſſunt: habet enim quandam rationem infinitatis B. Virgo, vt eſt Mater Dei: Vniuerſum vt ordinatum ad Deum: gratia vt con-

Quælibet creatura eſt finita; ſed habet quandam rationem infiniti.

Infinitas reſpectiua nō ſufficit ad proferendū de aliquo infinitatē.

Quomodo B. Virgo, Vniuerſū, & gratia habeant rationem infinitatis.

coniungit nos ipsi. Et quia sicut sunt infinita bona, sic eis melius nihil esse potest, ideo dicere possumus, quòd Beata Virgo non potuit esse melioris Mater; Vniuersum non potest ordinari ad melius: & gratia non potest nos coniungere meliori: sed Christus homo est infinitum bonum secũdum quandam comparationem simpliciter, inquantum est idem esse personale, & eadem persona Filij Dei, & illius hominis, vnde quodammodo simpliciter concedere possumus Christo homine nihil posse esse melius: humanitate tamen Christi aliquo modo, vt in quantum est quædam creatura, aliquid melius esse potest.

A

B

RESP. AD ARGVM.

Christi gratia nõ fuit infinita simpliciter, sed secundum quid.

Ad primum dicendum, quòd gratia Christi non fuit infinita simpliciter, quia determinata erat ad aliquod genus entis: aliquo tamen modo infinita erat, quia quodammodo dici poterat infinita gratia, prout aliqualiter in ea reseruabatur omnis ratio gratię: vnde datus fuit ei spiritus, non ad mensuram aliorum hominum, non quia gratia illa simpliciter non esset quid finitum, sed quia habebat quendam modum infinitatis.

Vnio, vel gratia vnionis, vt est quid creatum, est finita; licet habeat quẽdã modum infinitatis, vt explicatum est.

Ad secundum dicendum, quòd licèt humana natura in Christo substantificetur in persona Verbi, tamen huiusmodi natura à diuina natura est distans in infinitum; & sic vnio humanæ naturæ ad diuinam personam Verbi inquantum est quædam creatura, non est simpliciter infinita.

GratiaChristi non fuit infinita simpliciter, sed in genere gratiæ, vt dictum est ad primũ.

Ad tertium dicendum, quòd gratia Christi non fuit infinita simpliciter, fuit tamen infinita in genere gratiæ, prout in ea reseruabatur omnis ratio gratiæ.

DISTINCTIONIS XIII. PRIMAE PARTIS QVAESTIO SECVNDA PRINCIPALIS.

Quæ habet Articulum vnicum.

Vtrum gratia, & gloria sint idem per essentiam. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodlib. 2.q.30.

AD secundam quæstionem sic proceditur. Videtur, quòd gratia, & gloria non sint idem per essentiam, quia secundum Apostolum: *Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est*; igitur quia gratia dicit quid ex parte, & quid imperfectum, gloria autem quid perfectum: adueniente ergo gloria euacuabitur gratia. 1. Cor. 13.

C

Præterea. Sicut se habet fides ad visionem claram, ita gratia ad gloriam: sed fides non est idem per essentiam, quod visio clara, quia illa euacuabitur, & ista remanebit in patria: ergo &c.

Præterea. Id quod potest perfici, est variabile: sed gratia est inuariabilis, quia variatio in perfectione esset à Deo, qui est inuariabilis, & idem manens idem, semper facit idem: si ergo gratia non variatur, igitur non potest fieri gloria, & per consequens gratia, & gloria non sunt idem.

D

IN CONTRARIVM est, quia gratia, & gloria habent idem principium, idem subiectum, & est idem actus vtriusque, qui est diuina visio: ergo &c.

RESOLVTIO.

Habitus gratiæ, & gloriæ sunt idem essentialiter: differunt autem vt imperfectum,

fectum, & perfectum, quia gratia imperfectè facit, nos habere Deum hæreditatem nostram, idest in spe: gloria autem perfectè, idest in re.

RESPONDEO dicendum, quòd habitus gloriæ nihil est aliud, quàm illud, quod eleuat animam ad visionem Dei. Imaginabimur ergo, quòd hæreditas nostra est ipse Deus; ipse enim est hęreditas nostra, quę pręclara est nobis. Videamus ergo secundum quid sumus hæredes Dei, & secundum quid debetur nobis hęreditas diuina: hęc autem debetur per gratiam, per quam sumus filij adoptionis, & ex eo quòd sumus filij adoptionis debetur nobis diuina visio, & diuina hęreditas, cum habitus glorię sit illud, quod eleuat nos ad habendam Dei hęreditatem, siue ad visionem, quę est vita ęterna, & hęreditas nostra, idem est gratia quòd gloria per essentiam, differunt autem secundum perfectum, & imperfectum. Nam gratia secundum quod distinguitur ab habitu glorię, dicit illum eundem habitum, vt est viatoris, gloria autem dicit ipsum vt est comprehensoris, & quia gratia vt est viatoris est imperfecta, vt est comprehensoris est perfecta, ideo gratia, & gloria differunt secũdum perfectum, & imperfectum. Imaginabimur enim, quòd illud, quod debetur Filio Dei per naturã, quia est filius naturalis, hoc debetur nobis per gratiã, quia sumus filij adoptiui, hoc est, quod docet nos Apost. ad Rom. 8. qui cum prius dixisset, *accepimus spiritum adoptionis filiorum*, quòd sumus filij adoptiui per gratiam, postea subdit, *si filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Vnde Glossa. *facti sumus hæredes Dei, idest eiusdem gloriæ participes*: gratia ergo, quę facit nos hæredes, & facit nos glorię participes est illud idem, quod gloria, quia hoc est habere gloriam, habere ipsam per participationem: illud idem enim, quod Deus habet per essentiam, & per naturam, quia seipsum videt naturaliter, & seipso fruitur, & seipso gloriosus est; illud idem nos habemus per gratiam, & per participationem: si ergo gloria nostra non est aliud quàm gloria participata, & gratia facit nos participes glorię, idem est in nobis gratia, & gloria: sic enim imaginabimur, quòd gratia existens in nobis imperfecta, cuiusmodi est in statu vię, causat in nobis fidem formatam, & charitatem viæ, quæ semper habet aliquam imperfectionem annexam: illa eadem gratia, vt est perfecta, sicut erit in statu patriæ, causabit in nobis visionem apertam: ideo essentialiter idem est gratia, & gloria: semper enim per gratiam habemus hæreditatem æternam, & ipsa est, quæ nos facit filios, & hæredes: sed dum huiusmodi gratia est imperfecta, sicut est in via, facit nos habere hæreditatem æternam in spe: quando autem erit perfecta, vt in patria, habebimus per eam hæreditatem æternam in re.

Habitus gloriæ eleuat nos ad habendã Dei visionem.

Rom. c. 8.

Gratia, & gloria est idem habitus differẽs secundũ imperfectum, & perfectũ.

Gratia imperfecta in nobis causat fidẽ formatam, & perfecta causabit visionem apertam.

Aduertendum tamen, quòd cum hæreditatem nostram diximus esse visionem apertam, nõ exclusimus dilectionem perfectam, nec intendebamus per illa verba ponere beatitudinem nostram principalius in visione, quàm in dilectione: sic enim gratia viatoris, quæ est gloria initiata causat in intellectu fidem formatam, & in voluntate charitatem, sicut gloria comprehensoris, quæ est gratia consumata, causabit in intellectu visionem apertam, & in voluntate dilectionem perfectam: idem est ergo gratia, quod gloria, & si differunt, differunt solùm secundùm initiatum, & consumatum: sicut imperfectum, & perfectum: vtimur tamen magis nomine gratiæ in viatore, & nomine glorię in comprehensore: idem est tamen per essentiam hoc, & illud.

Gratia viatoris est gloria initiata.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum argumentum dicitur, quòd aliquando imperfectio debetur rei secundum se, sicut fidei secundum se debetur imperfectio, cum sit visio enigmatica, & cum sit rerum non apparentium, & quòd sic imperfectum est, euacuabitur per essentiam, quando venerit quod perfectum est; adueniente enim visione aperta euacuabitur habitus fidei: aliquando enim aliquid est imperfectum, non quòd ei competat imperfectio secundum se, sed solùm ratione status; sicut charitas viatoris est imperfecta, non quod charitati secundum se competat imperfectio, sed hoc est ratione status viæ, in quo non potest

Habitus fidei euacuabitur in patria: ex hoc apparet Aegidium velle in patria non remanere fidẽ, neq; specie visio modo, & decipi illos, qui eũ aliud sentire sunt opinati.

Imperfectū secundū se euacuabitur cum aduenerit, quod perfectum est, nō autem imperfectū ratione status: per hoc patet respōsio ad fectionem.

potest habere esse omninò perfectum; & A quod sic imperfectum est, non euacuabitur, sed tolletur ab eo id, quod est imperfectionis: vnde dicit Apost. quòd charitas nunquam excidit: perficietur enim charitas in patria, sed non euacuabitur: sic quia gratia non dicit de se imperfectionem, non euacuabitur in patria, sed perficietur, & conseruabitur: perfecta autem, & consumata erit idem quod gloria.

Ad secundum negatur maior, quia fides est imperfecta secundum se, gratia autem non est imperfecta secundùm se, sed ratione status, vt dictum est. B

Deus sine sui variatione potest infundere perfectiorē gratiā quantum ad gradus, prout vult, quia est agens liberum non necessariū.

Ad tertium respondetur, quòd Deus, cum hoc, quod immutabiliter se habet, agit ex libertate arbitrij, non ex necessitate naturæ, & ideò secundùm beneplacitum voluntatis suæ potest perfectiorem, & imperfectiorem, quantum ad gradus, gratiam infundere, & homines ad ipsam disponere.

DISTINCTIONIS XIII.

Pars Secunda Principalis.

C

De Christi Domini progressu.

SED ex qua causa illius dicti, &c. quia in hac parte agitur de profectu Christi in gratia, & sapientia, inquiremus vnum D videlicet, quomodo Christus proficiebat in gratia, & sapientia coram Deo, & hominibus, vt dicitur Lucæ 2.

DISTINCTIONIS XIII.

Partis Secundæ Principalis

QVAESTIO VNICA.

Quæ habet vnum Articulum tantùm.

Vtrum Christus profecerit gratia, & sapientia. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. sup. d. 3. p. 4. ar. 3. & 1. senten. d. 17 p. 2. pr. 2. q. 4. D. Thom. 3. p. q. 7. art. 12. Caiet. Med. Cab. ad 3. p. q. 7. art. 12. q. vnica. Suar. ad 3. p. tom. 1. disp. 22 sec. 2. Rag ad 3. p. disp. 76. Vasquez ad 3. p. disp. 47. per totam.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Christus in gratia non profecerit: quia vel hoc esset ex parte agentis, & hoc non, quia cuilibet Deus ab æterno præordinauit, & præfixit terminum gratiæ, & charitatis: vel ex parte suscipientis, quia licèt ex receptione gratię, & charitatis augeatur capacitas in anima, non tamen in anima Christi, quæ est creatura reperitur, possibilitas ad infinitā charitatē, & gratiam: ideo ita potest repleri eius capacitas, vt nō remaneat ibi possibilitas ad vlteriorem gradum gratię, vel charitatis: vel ex parte formę, idest, ipsius gratię, & charitatis, quia forma habet determinatam mensuram, ad quam cum fuerit peruentum, si vlterius progrediatur, non remanebit forma in eadem specie: sicut apparet in pallore, cuius hypostasis est certus gradus lucis, vltra quem si fiat progressio, deuenitur ad album: ergo ex nulla parte gratia Christi potuit augeri, & per consequens in gratia non potuit proficere.

Ex Aegid. 1. sent. d. 17 p. 2. pr. 2. q. 4.

Præterea. Proficere in gratia est crescere in sanctitate: sed Christus non poterat crescere in sanctitate, quia erat in eo omnis plenitudo sanctitatis, ideo Dan. c. 9. appellatur Sanctus Sanctorum: ergo neque poterat in gratia proficere.

Ex Aegid. sup d. 3. p. 4 q. 4. ar. 3.

Dan. c. 9.

Prę-

Ex Aegid. sup. d. 4. in 3. q. 1. art. 3. Praeterea. In eo, quod est alicui naturale, aliquis non potest proficere, vt quia naturale est homini esse beatitudinis capacem, non dicitur proficere in capacitate beatitudinis: sed tàm gratia vnionis, quàm gratia habitualis dicitur Christo naturalis: ergo in gratia proficere non potuit.

Luc. c. 2. IN CONTRARIVM est illud, quod dicitur Lucae cap. 2. *Iesus autem proficiebat sapientia, aetate, & gratia apud Deum, & homines.*

RESOLVTIO.

Christus proficiebat gratia, non maiorem recipiendo, sed receptam ab instanti suae conceptionis, quotidie magis hominibus manifestando, & ex manifestatione magis homines ad Deum reducendo.

RESPONDEO dicendum, quòd illud, quod asseritur de aetate, in qua Christus proficiebat, non habet dubium: sed in sapientia quomodo poterat Christus proficere, qui erat ipsa Dei sapientia? Et in gratia quomodo poterat proficere Christus, qui erat ipsa Dei virtus, iuxta 1. Cor. c. 1. illud 1. Cor. 1. *Praedicamus Christum, Dei virtutem, & Dei sapientiam?* Ad quod dici potest, quòd non proficiebat Christus secundùm gratiam, ita vt maiorem gratiam acciperet, quàm haberet. Sed illud proficere erat secundum manifestationem apud homines, quia gratiam, & sapientiam, quam habebat, inter homines manifestabat, & patefaciebat, quod faciendo reducebat homines in Deum, & faciebat eos proficere apud Deum, vt hoc modo, sicut proficiebat aetate, & crescebat in annis; sic proficiebat gratia, & sapientia apud homines, continuè magis, & magis manifestando scientiam, sapientiam, & gratiam apud eos. Et hoc modo proficiebat apud Deum, quia, hoc faciendo, reducebat homines ad Deum, & faciebat homines apud Deum proficere.

Christus manifestando suã gratiã, & sapientiã reducebat homines in Deũ.

Opinio D. Tho. 3. p. q. 44. art. 7. Aduertendum autem est propter argumenta, quòd Scripta communia, dum loquuntur de augmento charitatis, dicũt, quòd terminus in augmento alicuius formae, tripliciter potest praefigi. Primò ex parte ipsius formae, quae habet terminatam mensuram, ad quam cum fuerit peruentum, si vlterius progrediatur, non remanebit forma in eadem specie. Secundò hoc potest contingere ex parte agentis, qui est virtutis limitatae, & ideo cùm tantam introduxerit formam in materia, quanta congruit virtuti eius, non fit vltra processus, propter agentis limitationem. Tertiò ex parte susceptibilis, vt quia susceptibile non potest vlteriorem perfectionem recipere, quia ad vlteriorem perfectionem se non extendit capacitas, cessat perfectionis augmentum; nullo istorum modorum secundùm Scripta communia dicere possumus charitatem habere terminum: quia secundùm rationem propriae speciei charitas non est quid terminatum, cum sit participatio quaedam charitatis infinitae, quae est Spiritus Sanctus. Nec ex parte agentis hoc potest contingere, quia agens talem perfectionem immediatè est ipse Deus, qui est potentiae infinitae. Nec ratione capacitatis hoc esse potest, quia semper ex augmento charitatis augetur capacitas; nunquam enim vas aliquod impleretur liquore, si semper quanto plus de liquore susciperet, vasis augeretur capacitas, & ad plus de liquore suscipiendum, semper per liquorem susceptum fieret habilius. Et quia sic se habet in susceptione gratiae, & charitatis spiritualis natura, in infinitum potest esse charitatis augmentum.

Aegid. contra praefatã opinionẽ. Sed hoc stare non potest; nam si semper per susceptionẽ charitatis fieret creatura habilior ad suscipiendum, nunquam alicuius creaturae capacitas secundùm totam suam possibilitatem, & aptitudinem esset repleta; & licèt actualem capacitatem possemus sustinere in aliquo esse impletam, tamen capacitatem possibilem, & secundùm aptitudinem repleri sustinere nullus posset secundùm istum modum dicendi; cum semper per susceptionem gratiae creatura fiat habilior ad susceptionem vlteriorem. Quomodo ergo Christo fuit datus spiritus, non ad mensuram, qui secundùm August. 15. de Trinit. cap. 26. *Ab instanti suae conceptionis adeo fuit plenus gratiae, quod vlterius in ea augmentari non potuit.*

Si per susceptionẽ gratiae capacitas creaturae semper augeretur: nunquã capacitas possibilis ipsius creaturae repleretur. D. V. Aug. 15. de Trinit. cap. 26. tom. 3.

Tenendum est ergo firmiter capacitatem animae Christi ita fuisse repletam,

tàm

Vtraq; capacitas, scilicet possibilis animæ Christi ita fuit gratia repleta, vt si vlterius processisset in eadem specie non remãsisset.

tàm actualem, quàm possibilem, & secundùm aptitudinem, quod si vlterius fuisset augmentata in gratia, non remansisset in eadem specie: & propter hoc spiritus ei datus dicitur, non ad mensuram, quia per omnem modum fuit eius repleta capacitas. Vnde isti nunc, qui dicunt augmentum charitatis esse possibilem in infinitum, dicunt Christum in gratia augmentari non potuisse, quia gratia sua quodammodo infinita erat: ex quo apparet eos non tenere propositum, quia gratia illa simpliciter quid finitum erat, cum esset quid creatum: licèt ei competeret aliquis modus infinitatis.

In creatura non est capacitas ad infinitam charitatẽ.

Dicamus igitur, charitatem non crescere in infinitum ex parte agentis, quia cuilibet Deus ab æterno præordinauit, & præfixit certum terminum charitatis. Nec ex parte suscipientis, quia licèt augeatur capacitas ex tali receptione, non tamen est possibilitas in creatura ad infinitam charitatem: propter quod ita potest repleri eius capacitas, quòd non erit ibi possibilitas ad vlteriorem charitatis gradum. Ex parte autem propriæ speciei competit ei aliquo modo finitas, cum sit quid creatum.

Augmentari in infinitũ dupliciter contingere potest.

Tamen vt melius declaretur veritas, notandum, quòd augmentari aliquid in infinitum, potest esse dupliciter. Primò, vt omnis terminus positus excedatur, & sic sumitur propriè augmentari in infinitum, quia infinitum est, cuius partem accipientibus, semper est aliquid extra sumere, & sic charitas non potest augeri in infinitum in aliquo, quia posset ita capacitas alicuius repleri, vt non posset vlterius in charitate crescere. Secundò aliquid potest augeri in infinitum non simpliciter, sed quia terminum sibi præfixum nunquam attingit, dato etiam quòd semper augmentetur, sicut potest patere ex 15. propositione 3. Geometriç, vbi probatur, quòd angulus, qui fit ex diametro circuli, & semicirculo est omnium acutorum amplissimus, & quanto maior est circulus, tantò est magis amplius. Si in infinitum cresceret circulus, in infinitum cresceret angulus, nunquam tamen perueniret ad quantitatem anguli recti, qui non solùm est infinitus, sed etiam reperitur angulus maior eo, vt obtusus. sic

A etiam crescere in infinitum non est inconueniens, vt pręfixo sibi termino aliquo, puta charitate patriæ, quia nunquam ad illum terminum deueniret, quandiu est in via: nec tamen charitas, quam habebit in patria erit infinita, immò reperitur charitas maior ea, vt charitas Christi.

Quomodo charitas dicatur infinita.

RESP. AD ARGVM.

Christus profecit in gratia, non maiorẽ recipiendo, sed receptã manifestando.

Ad primum dicendum, quòd charitas, & gratia non dicitur augeri ex parte agentis determinantis terminum cuilibet B ab æterno, neque ex parte suscipientis, quia capacitas cum sit finita, erit explebilis per receptionem gratiæ, & charitatis auctæ secundum capacitatem illam. sed dicitur augeri in infinitum ratione formę, non simpliciter, sed secundùm quid, idest quia terminum sibi pręfixum nunquam attingit, vt charitas, & gratia vię habent terminos; quos nunquam attingent, scilicet charitatem patrię, & gloriam, & hoc modo charitas, & gratia viatoris poterit dici infinita, quia terminum patriæ nunquam attingent ratione C status. sed negatur consequentia argumenti, quia licèt Christus non potuerit proficere, per receptionem maioris gratiæ, quia ab instanti suæ conceptionis adeo fuit plenus gratia, vt dicebat Augustin. 15. de Trinit. cap. 26. quòd vlterius in ea augmentari non potuit: tamen potuit proficere per manifestationem illius gratiæ, quam habebat.

Christus dicitur est sanctificatus non augmẽtatiuè, vt probat argumentum, sed negatiuè.

Ad secundum dicendum, quòd Christo non conuenit sanctificari augmentatiuè, continuatiuè, contrariè, vel priuatiuè: sed tantùm negatiuè, quia de non Sancto D negatiuè factus est Sanctus, quod dupliciter veritatem habet; primò prout illa vnio fecit Deum hominem, & non quemcunque hominem, sed sanctum hominem. Secundò, prout illa vnio fecit hominem Deum, & quia Deus semper est sanctus, ille homo factus est Deus sanctus. Duobus modis ergo Christus dicitur sanctificatus per incarnationem, vno modo secundum naturam creatam, quia cum Deus prius non esset homo, factus est homo, & sanctus homo. alio modo sanctificatio fuit secundùm naturam increatam, quia cum prius homo non esset Deus, factum

ctum est, quòd homo sit Deus, & sanctus A Deus. Sed hanc sanctificationem habuit Christus in instanti suæ conceptionis, adeo vt postea non creuerit in ea, recipiendo maiorem sanctitatem, sed ostendendo eam, quam ab instanti suæ conceptionis receperat.

Vnionis gratia fuit Christo naturalis, non secundùm rem, sed secundùm effectus: & habitualis non fuit naturalis quasi proueniens ex principijs naturę humanæ, sed vel quia eam habuit in eo instanti, in quo habuit naturam humanam: vel quia eã habuit a natura diuina.

Ad tertium dicendum, quòd gratia vnionis non fuit Christo homini naturalis secundùm essentiam, vel secundùm rem, sed secundùm suos effectus, vt supra dictum est distinctione 4. par. 3. quæst. 1. art. 2. similiter gratia habitualis non dicitur Christo naturalis, itaut veniat ex B principijs naturæ humanæ ab eo assumptæ, sed dicitur naturalis, quia eam habuit in principio temporis, in quo habuit naturam humanam, & quia est à natura diuina in Christo existente: cum ergo habuerit eam in initio temporis, quando habuit humanitatem, & habuerit non ad mensuram, clarum est, quòd non profecit recipiendo temporibus diuersis maiores gradus gratiæ; sed profecit manifestando hominibus dictam gratiam sibi à Deo collatam.

C

DISTINCTIO XIV.

De perfectionibus animæ Christi respectu perfectionum Dei.

IC quæri opus est, &c. Determinauit in superiori distinctione Magister de plenitu- D dine perfectionis Christi quantùm ad scientiam, & gratiam, modò in hac distinctione 14. comparat perfectiones Christi, secundùm quòd est homo ad perfectiones diuinas, & diuiditur præsens distinctio in duas partes principales, in quarum prima comparat perfectionem animæ Christi ad perfectionem diuinam, quantùm ad scientiam; in secunda quantùm ad potentiam. Secunda pars incipit, ibi: *Si verò quæritur quare Deus, &c.* Prima verò

Aegid. super iij. Sent.

pars diuiditur in partes tres, quarum in prima mouet quæstionem ibi: *Hic quæri opus est, &c.* In secunda determinat eam secundùm alios, ibi: *Quibusdam placet, &c.* In tertia ponit determinationem propriam, ibi: *Quibus respondentes, &c.* Secunda pars diuiditur in tres partes, in quarum prima mouet quæstionem de potentia animæ Christi. In secunda respondet. In tertia dat intelligentiam quorundam verborum Ambrosij, quæ dictis videntur obuiare. Prima ibi: *Si verò quæritur; &c.* Secunda ibi: *Respondere potest, &c.* Tertia ibi: *Sed si illa anima, &c.* Et sic finitur sententia præsentis lectionis, & distinctionis.

DISTINCTIONIS XIV.

Et Partis Primæ Principalis.

QVAESTIO VNICA.

De scientia Animæ Christi.

IRCA primam partem principalem huius distinctionis 14. in qua agitur de scientia Animę Christi quæremus quatuor,

Primum. Vtrum scientia Animæ Christi fuerit maior scientia Angelorum, ita vt æquaretur scientiæ Dei.

Secundum. Vtrum natura rationalis potuerit assumi à diuino Verbo absque eo, quod frueretur ipso Verbo.

Tertium. Vtrum Deo magis vniamur per intelligere, quàm per amare.

Quartum. Vtrum possibile esset animæ Christi videre apertè Deum, & ipsum non diligere,

ARTICVLVS I.

Vtrum scientia Animæ Christi fuerit maior scientia Angelorum, ita vt æquaretur scientiæ visionis ipsius Dei. Conclusio est affirmatiua.

Aegid.2.sent.dist.11.q.2.art.3. D.Thom.3 p.q.11.art.4.Caiet. Gabr.Med. Vasquez ad 3 p. disp 17.cap 4.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd scientia animæ Christi non fuerit maior scientia Angelorum, ita vt æquaretur scientiæ visionis ipsius Dei: quia dicit Dion. in de cœl. Hierar. pluribus in locis, quòd homines ab Angelis illuminantur, & non è conuersò: sed Christus fuit verus homo: ergo &c.

Matth.12. Præterea. Matth. 12. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*: ergo Christus fuit minor Ioanne: quia natus fuit de muliere; sed Angeli maiores sunt Ioanne: ergo &c.

Luc.22. Præterea. Angelus instruxit Christum in passione: *Et apparuit illi Angelus confortans eum*. Luc.22. ergo &c.

Ephes.3. IN CONTRARIVM est illud Ephes. 3. *Vt innotescat Principibus, & Potestatibus in Cœlestibus multiformis sapientia Dei per Ecclesiam*: sed Christus est caput Ecclesiæ: ergo &c.

RESOLVTIO.

Anima Christi æquatur Deo in scientia visionis, quantùm ad numerum scitorum, non quantùm ad claritatem scientiæ. In scientia autem simplicis intelligentiæ non æquatur Deo, neque quantùm ad numerum scitorum, nec quantùm ad claritatem: & Angeli non æquantur Deo, neque animæ Christi, nec in scientia simplicis notitiæ, neque visionis; ideo possunt multa addiscere.

RESPONDEO dicendum, quòd in Deo est duplex scientia, vt communiter A dicitur, visionis, & simplicis notitiæ: scientia visionis dicitur omnium eorum, quæ fuerunt, sunt, & futura sunt. sed scientia simplicis intelligentiæ dicitur notitia, quam habet Deus, non solùm de factis, & fiendis, sed etiam de possibilibus fieri: sola autem anima Christi, quantùm ad numerum scitorum æquatur Deo, secundùm scientiam visionis, quia scit omnia facta, & futura; sed non æquatur ei quantùm ad numerum scitorum, secundùm claritatem visionis; quia quantùm ad claritatem visionis nulla creatura potest æquari Deo, B nec etiam quantùm ad numerum scitorum, secundùm scientiã simplicis notitiæ; sed omnes Angeli quantumcunque Beati non æquantur secundùm scientiam, neque Deo, neque animæ Christi: Sciunt enim Angeli beati omnia præterita, & præsentia; sed nesciũt omnia futura, & præsertim futura contingentia: Ea ergo, quæ nesciũt possunt addiscere, & de nouo illuminati. Ergo nulli dubium esse debet, quòd scientia animæ Christi, adhuc existẽtis viatoris, erat maior scientia omnium Angelorum; C quia Angeli sciũt omnia præterita, & præsentia: sed nullus est Angelus, qui sciat omnia futura, sed continuè fiunt in Angelis illuminationes, & reuelationes de futuris. Itaque Angeli non æquantur Verbo, neque in numero scitorum quantùm ad scientiam Visionis, quæ est præteritorum, præsentium, & futurorum; Scientia enim visionis se extendit ad facta, & fienda, non autem ad possibilia fieri, quia illa scientia dicitur simplicis notitiæ, vt dictum est. Christus ergo, secundùm quòd homo, etiã cum adhuc esset viator, poterat illuminare quemcunque Angelum; nunquam ta- D men fuit purus viator, sed dum viuebat hac vita mortali, erat simul viator, & comprehensor; & omnia in Verbo videbat scientia visionis; & sic poterat illuminare Angelos; sed post Resurrectionem non fuit vlterius viator, nec vixit hac vita mortali, quia Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur.

Scientia visionis, & simplicis intelligentiæ.

Angeli non sciunt omnia futura.

Anima Christi omnia videbat in Verbo scientia visionis

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd puri homines ab Angelis illuminantur, Christus autem

Puri homines ab Angelis illuminantur; non autem Christus, qui fuit Deus, & homo. autem fuit Deus, & homo, viator, & comprehensor.

Ad secundum dicendum, quòd verba sequentia in citata authoritate respondent ad argumentum; sunt autem ista: *tamen qui minor est in Regno Cœlorum, maior est illo*: per Regnum Cœlorum intelligitur status comprehensorum, qui semper dicitur maior quocunque viatore. Christus ergo cum fuerit simul viator, & comprehensor, non fuit minor Ioanne. — Quia Christus nō fuit purus viator; ideo non dicitur minor Ioāne.

Angelus in passione cōfortauit Christū, nō instruendo, sed obsequendo. Ad tertium dicendum, quòd Angelus, qui apparuit Christo, confortabat eum, sibi famulando, & obsequendo, non autem eum instruendo.

ARTIC. II.

Vtrum natura rationalis potuisset assumi à Diuino Verbo, absque eo, quod frueretur ipso Verbo. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodlib. 5. q. 4.

SECVNDO quæritur. Vtrum natura rationalis potuisset assumi à diuino Verbo, absque eo, quod frueretur ipso Verbo: Et videtur quòd non. Quia secundum August. super Ioan. (Io. cap. 1.) *Filius Dei factus est homo, vt filij hominum fierent filij Dei*: Verbum enim factum caro, siue Dei Filius factus homo, *dedit potestatem, filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius*: Itaque cum simus filij Dei per gratiam, & potissimè per gratiam consumatam, & per gloriam; non esset illud consequens, quod nos simus habituri gloriam, nisi esset istud antecedens, quòd natura rationalis assumpta à Christo, siue anima illa esset fruens, & esset in gloria.

Præterea. Essentia eleuata, oportet eleuari potentiam: si ergo essentia creaturæ rationalis est eleuata, vt sit vnita Deo, eleuabitur & potentia, vt fruatur Deo.

IN CONTRARIVM est, quia Aegid. super iij. Sent. in talibus tota ratio facti est potentia facientis; secundùm ergo potentiam facientis, quæ est infinita, potuit assumere naturam rationalem fruentem, & non fruentem, vt sibi placebat.

RESOLVTIO.

Necesse erat, Verbum assumere naturam capacem fruitionis, necessitate congruentiæ; quia Christus debebat esse nostrum caput, noster Redemptor, & ad spem Regni Cœlorum nos inducere: non autem necessitate ineuitabilitatis; quia sicut in triduo fuit caro vnita Verbo; & tamen non erat capax fruitionis; ita potuit assumere naturam rationalem, quæ non frueretur Verbo.

RESPONDEO dicendum, quòd possumus distinguere duplicem necessitatem vnam ineuitabilitatis, & aliam secundum congruentiam finis; si quæratur de necessitate secundùm congruentiam finis; Vtrum necesse esset, vt natura rationalis assumpta à Verbo frueretur Verbo, dici debet, quòd sic: & possumus hoc tripliciter declarare. — Duplex necessitas, ineuitabilitatis, & secundum congruentiam finis.

Primo ex eo, quòd Dei Filius assumens carnem debebat nostrum caput esse. Secundò ex eo, quod debebat nos redimere. Tertiò, quòd debebat nos ad spem Regni Cœlorum inducere.

Primò namque vt debebat esse caput nostrum, & debebamus de plenitudine eius omnes accipere; necessarium erat hoc modo, vt in eo esset plenitudo gratiæ, & gratia consumata, quæ est ipsa gloria: Vnde ei dicitur suisse datus spiritus, non ad mensuram; quia quantum potuit anima illa recipere de plenitudine gratiæ, tanta ei fuit gratia infusa; quòd non fuisset, nisi fuisset perfectè fruens. Aliter enim, *Qui minor fuisset in Regno Cœlorum, maior fuisset illo*. quia semper gratia comprehensoris, & gratia consumata est maior gratia non consumata. Quod autem dicitur: *Paulominus fuisse minoratus ab Angelis*, intelligendum est, quantùm ad passibilitatem corporis: quantùm tamen — Christus caput nostrum. — Quanta fuit Christi gratia. — Quomodo Christus minoratus ab Angelis.

 men

men ad fruitionem decebat caput nostrum habere omnem talem plenitudinem.

Secundò, id possumus declarare ex hoc, quòd debebat nos redimere: debebat enim mediator esse Dei, & hominum, & aperire ianuam Cœlestem, vt per ipsum possemus vniri Deo, & eo frui.

Ante Christi passionē Sancti in Limbo non fruebantur Deo.

Etenim ante passionem Christi, & ante solutionem pretij pro humana natura, quantumcunque Sāctus ibat ad limbum, & non fruebatur Deo, si ergo medium debebat sapere naturam extremorum, & debet participare de vtraque; ille, qui debebat aperire ianuam cœlestem, & de viatoribus facere comprehensores, debebat vtrumque in se habere, & esse viator, & esse comprehensor: propter quod decebat ipsum esse fruentem; immò loquendo de necessitate secundùm congruentiam finis, necessarium fuit ipsum esse fruentem; nam ad hoc venit, vt nos saluos faceret, & vt nobis ianuam cœli aperiret, & faceret comprehensores, & fruentes.

Tertiò hoc idem declarari potest, quia nos debebat ad spem salutis æternæ inducere; non autem congruè potuissemus per ipsum sperare, posse consequi illam fruitionem æternam, nisi ipse fuisset perfectè fruens: si enim non fuisset fruens anima illa, quæ assumpta erat ad esse personale, habuissemus materiam desperandi, vt non crederemus posse perueniri ad fruendum Deo. Sic ergo dicendum est de necessitate congruentiæ finis, loquendo de huiusmodi congruitate, vt loquitur August. 13. de Trinit. cap. 10. *Et si alius modus fuit possibilis, ad sanandum tamen nostram miseriam conuenientiorem modum alium non fuisse, credendum est.*

Necessitate congruētia humanitas assūpta debebat frui diuino Verbo; non autem necessitate ineuitabilitatis.

Sed si loquamur de necessitate ineuitabilitatis, non videmus (quantùm occurrit nobis) quin potuisset talem naturam assumere sine fruitione: Nam sicut verbum illud, separata anima, remansit vnitum carni, quæ non est capax fruitionis; sic Verbum potuit remanere vnitum essentiæ animę, quantum ad esse personale, absque eo, quòd potentia vniretur sibi per fruitionem.

Nota. Quomodo Verbū potest esse vnitū essentiæ, & potētiæ secūdū esse personale, absq; eo, quod sit vnitum potentia per fruitionē.

Eleuata ergo essentia, eleuatur & po- A tentia quantùm ad esse personale, non potuit enim esse, quòd essentia esset assumpta quantùm ad esse personale, & potentia non esset isto modo assumpta; nisi fortè fuisset separata essentia à potentia; vel fuisset illa essentia absque potentia; sed posito, quod illa essentia non fuerit priuata sua potentia; sicut illa natura non habebat per se esse, ita non habebat per se agere; itaque omnes illæ operationes erant Filij Dei, vt probat Damascenus libro 3. cap. 14. vbi dicit: *Duas voluntates fuisse in Christo, & duas* B *actiones; vnus tamen erat volens, & agens.* Ista ergo duo non erant compossibilia, quòd esset eleuata natura ad esse personale, & non esset eleuata potentia secundùm tale esse; sicut enim ex assumptione naturæ, Deus factus est homo; ita ex eius assumptione factum est, quòd actiones secundùm humanam naturam sunt actiones Filij Dei. Eleuata est ergo potentia, quia actiones secundùm illam potentiam erant actiones Dei: Sed quod non potuisset assumi essentia, C nisi fuisset eleuata potentia ad fruitionem Dei, quantùm nobis occurrit, non videmus hoc fuisse ineuitabile.

In Christo duæ voluntates.

Actiones Christi secundū humanam naturam sunt actiones Filij Dei.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum ergo dicendum, quòd argumentum arguit de necessitate secundùm quandam congruentiam finis, non de necessitate ineuitabili; si enim nos debebamus esse filij Dei, & comprehensores fieri, dignum erat, vt & ipse esset D comprehensor.

Argumentū cōcludit de necessitate congruentiæ, non de necessitate ineuitabilitatis.

Est tamen animaduertendum, quia quod non est congruum secundùm vnum modum ordinis; est congruum secundùm alium modum; si enim Dei Filius assumpsisset naturam rationalem, absque eo, quòd illa natura plenè frueretur; secundùm aliquem modum ordinis hoc fuisset congruum; quamuis illius congruitatis non sciremus fortè rationem reddere. Vnde August. 12. de Ciuit. Dei cap. 1. dicit: *Veram tamen rationem apud nos debere esse, non sine ratione omnipotentem facere; vnde animus humanus infirmus non potest rationem reddere.*

A Ad secundum patet solutio per iam dicta: nam sicut eleuatur essentia ad esse personale Filij Dei, ita fuisset eleuata potentia; quia omnes actiones egredientes à tali potentia essent actiones Dei: De hac autem eleuatione concludit argumentum, quòd concedentes nihil inconueniens contra nostrum dictum concluditur.

Potuit assumi potentia absque eo, quod esset eleuatã ad actum ...tionis.

ARTICVLVS III.

Vtrum magis vniamur Deo per intelligere, quàm per amare. Conclusio est negatiua. B

Aegid.quodlib.5.q.5.D. Thom 4.sent d 49. q.1. art.2. Ricch.q.7.Scot.q 4. Arg.4.sent.d.49.q.3. art.1.D.Bon.d.49.art.1.q.2.

TERTIO quæritur. Vtrum magis vniamur Deo per intelligere, quàm per amare. Et videtur, quòd sic, quia vnio per intelligere est vnio per aliquid intrinsecum, cum res intelligantur, prout C sunt in anima: & cum verum, & falsum sit in anima: Vnio autem per amorem videtur esse per aliquid extraneum: quia res sunt volitæ, vt sunt in seipsis, & bonum, & malum sunt in rebus; vt declarari habet in 6.Metaph. vniri autem per aliquid intraneum est potius, quàm per aliquod extraneum: ergo &c.

Arist.6. Metap.t.c.18.

Præterea. Per illam actionem magis Deo vnimur, per quam sumus felices: sed sumus felices per intelligere secundum Philosophum 10.Ethic.c.8.ergo &c.

Præterea. In vnione ad Deum consistit vita æterna: sed vita æterna consistit D in visione, vnde August. 1.de Trin. c.13. dicit: *Visio est vita æterna*. & Ioan.c.17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te*: ergo, &c.

IN CONTRARIVM est Hugo super Angel.Hierarch. qui vult, quòd intrat amor, vbi foris stat scientia.

RESOLVTIO.

Maior est vnio, quæ fit per voluntatem, quàm ea, quæ fit per intellectum; quod Aegid.super iij.Sent *patet ex parte actus, obiecti, & modi agendi; actus enim intelligendi assimilat, & actus amandi transformat: ille est secundum modum nostrum, & hic secundùm modum Dei. Ille dicitur prior origine, hic autem perfectione.*

RESPONDEO, quòd vnio per amorem est potior, & maior, quàm vnio per intelligere; quod tripliciter declarare possumus; primò ex parte ipsius actus. Secundò ex parte obiecti. Tertiò ex parte modi agendi.

Vnio per amorē est potior vnione per intellectum.

B Prima via sic patet. Nam si consideremus ipsum actum amoris, & ipsum actum intelligendi, inuenimus hanc differentiam inter hunc actum, & illum, quia actus intelligendi assimilat, & actus amoris transformat. Reprehenditur enim Empedocles, vt patet per Philosophum in lib.de Anima; ex eo quòd voluit animam esse compositam ex omnibus, vt cognosceret omnia; nam secundùm ipsum Philosophum sufficit, vt similitudines rerum sint apud animam, ad hoc, vt cognoscantur ab anima; non oportet autem C res ipsas secundùm se esse in anima.

Prima via.

Actus intelligendi assimilat; & actus amandi transformat.

Arist.1.de Anim.c.6. 10.

Quod si obijciatur de diuina essentia, quæ non per aliquam similitudinem, sed per seipsam est apta nata perfectè cognosci. Dicemus, hoc non esse, quia perfecta cognitio non possit esse nisi per similitudinem; sed quia diuina essentia est pura forma, nihil habens de potentialitate admixtum; ideo per aliam expressionem formæ, quam per seipsam essentialiter cognosci non potest; tamen si res essentialiter cognosci possit per aliquam expressionem formalem aliam à seipsa; non erit in- D conueniens, perfectiorem esse huiusmodi cognitionem, quàm sit ipsa cognitio per essentiam: Vnde August. 11. de Ciu.Dei cap. 29. loquens de cognitione Angelorum, dicit: *Angeli ipsam quoque creaturam melius vident in Dei sapientia, quàm in seipsa, & seipsos, ibi*, scilicet in Dei sapientia, *melius sciunt*.

Obiectio.

Solutio.

Essentia diuina per se ipsam cognoscitur.

D. P. Aug. 11.de Ciu. cap 29.

Arguitur ergo sic. Angeli seipsos in seipsis cognoscunt per essentiam suam; in Deo autem se cognoscunt per essentiam Dei, quæ est repræsentatio omnium: Potior est ergo cognitio essentiæ Angeli per essentiam Dei, quàm per seipsam: Suffi-

cit ergo ad intelligere, quòd hoc fiat per A formalem expressionem rei: intellectio ergo quantùm est de se assimilat; sed amor transformat; sufficit enim intelligenti, quòd habeat similitudinem intelligibilem, & quòd habeat formalem expressionem eius.

Amãs vult se coniũgere amato, & fieri idem, quod ipsum

Sed hoc non sufficit amanti; quia amãs vult se omninò coniungere amato, & vult se facere id, quod ipsum, & quantùm potest se transformat in ipsum: si ergo intellectus, secundùm quòd huiusmodi, vult præsentiam intelligibilis, hoc est propter ipsam intellectionem, vt quia fortè non B potest id intelligere plenè, nisi per præsentiam eius; vt enim id intelligibile non habeat aliam formalem expressionem; & quòd per nihil aliud potest essentialiter intelligi, quàm per seipsum: sed amans, secundùm quod huiusmodi, non vult præsentiam amati solùm propter ipsum amorem, immò propter ipsam rem amatam, cui quantùm potest, vult se coniungere; immò secundùm quod huiusmodi, quantùm posset, vellet se in ipsam transformare; inde est, quòd vnire, & transformare amori appropriantur: vt patet per Dion. C cap. 4. de diuin. nomin. vbi recitat verba Hierothei: *Omnis amor est quædam virtus vnitiua*, & subdit: *Amorem, siue diuinum, siue Angelicum, siue intellectualem, siue animalem, siue naturalem, vnitiuam quandam dicimus esse virtutem:* Idem etiam Dionys. ostendit ibid. quòd amor transformat, quia ponit amantem extra se, & collocat ipsum in re amata, dicens: *Est autem extasim faciens diuinus Amor, non dimittens sui ipsorum esse amatores, sed amatorum*. Diuinus ergo amor, idest amor, quo diligimus Deum, est faciens D extasim, idest ponens amantes extra seipsos; non permittens eos amare, siue ipsos esse amantes sui ipsorum; sed facit eos esse amatorum, idest rerum amatarum. Amor ergo non permittit, vt amans sit sui ipsius, sed cogit amantem esse rei amatæ; quare si transformare nos in Deum, est quantùm in se est, idem facere cum eo, & multò maior, quàm quæcunque alia vnio nostri ad Deum: consequens est, quòd per amorem multò magis sumus apti nati vniri Deo, quàm per intelligere.

Vnire, & transformare amori appropriantur.

Amor non permittit, quòd amãs sit sui ipsius, sed cogit amantẽ esse rei amatæ.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte obiecti, & ex hoc patebit solutio argumenti in contrarium: petebat enim argumentum id quod est in contrarium, arguebat enim oppositum, non propositum: verum est enim, quòd in diligendo est motus animæ ad res, & quòd obiectum amoris est res, vt est in seipsa; in intelligendo verò est motus rei ad animam; intelligitur enim res secundum quòd est in nobis, diligitur autem, vt dicebamus, prout est in seipsa: ex his enim verbis, quibus innitebatur argumentum, volens ostendere, quod intellectus plus nos vnit rei intelligibili, ergo amor rei amatę, non arguebat propositum, sed oppositum: Nam si Deus, etiam in patria, intelligetur, hoc est secundum quòd erit in nobis, & diligetur à nobis vt est in seipso; consequens est, quòd per intelligere vniemur Deo, secundum quod erit in nobis, & secundum modum nostrum: sed per diligere vniemur ei, vt est in seipso, & secundum modum diuinum: & quia vnio ad Deum secundum modum diuinum est multo potior, & maior, quàm vnio per intelligere: ex parte ergo ipsius obiecti diuini, quia diligere erit vt est in seipso; intelligere verò, vt erit in nobis, patet verum esse, quod dicitur.

Secunda via. In diligendo est motus animæ ad res; in intelligẽdo verò motus rei ad animam.

Tertia quidem via sumitur ex parte modi agendi, nam ea, quæ sunt priora origine, sunt posteriora perfectione: vnde August. 12. Confess. distinguit inter prius origine, & prius electione: *nam origine, & tempore flos præcedit fructum, electione verò fructus florem:* sic etiam secundùm eundem ibidem, & in pluribus alijs locis, & si non tempore, saltim origine semper informe præcedit formatum; nulli tamen dubium, quòd electione, & perfectione formatum præcedit informe: eo ergo ipso, quod secundùm modum intelligendi, & amandi nostrum, vnum præcedit aliud, hoc est, quòd intelligere origine præcedit amare: Quia bonum apprehensum est obiectum voluntatis, vt dicitur in 3. de Anima, consequens est, quòd vnio per amorem sit potior, & perfectior.

Tertia via.

Quæ sunt priora origine, sunt posteriora perfectione.

Arist. 3. de an. t. c. 15.

Vtroque ergo modo vnimur rei per intelligere, & amare; sed huiusmodi vnio in intelligendo inchoatur, in amando con-

A consumatur; origine præcedit vnio per intelligere, sed perfectione præcedit vnio per amare; potior est ergo vnio per amorem, quàm per intelligere, sicut consumatum est potius, quàm inchoatum. Vnde & Philosophus in 2. de Gener. probat motum localem esse perfectiorem omnibus alijs, quia est post omnes alios. Puer enim primo generatur, deinde alteratur, postea augmentatur, vltimò autem agit, pergit, & localiter mouetur: naturaliter enim videmus, quòd de imperfecto itur ad perfectum, de informe ad formatum, B vt semper posteriora origine, cæteris paribus sint priora perfectione. Vnio ergo illa per intelligere perfectissima erit in genere suo; sed vnio per amorem simpliciter erit perfectior: illa enim vnio per intelligere erit prior origine, hæc autem prior perfectione.

Intelligere origine præcedit amare.

Arist. 2. de gen. t. c. 55.

RESP. AD ARGVM.

Negatur secunda pars maioris propositionis argumenti.

Ad primū argumentum in contrarium dicendū, quòd vniri rei, secundùm quod est in seipsa, vt facit amor, non est vniri C extraneo, quia amor quantùm est de se transformat, & vult idem facere amantem cum amato. Vniri ergo rei, vt est in seipsa, prout in ipsam rem transformamur; non est vniri rei, vt est extranea, sed magis vt est eadem; propter quod non concludebat argumentum.

Ad secundum dicendum, quòd omnis felicitas nobis possibilis ex naturalibus puris in intellectu habet esse, quia talis felicitas vel est actus prudentiæ, vt ciuilis, vel sapientiæ, vt contemplatiua: felicitas tamen, quam ex gratia Dei conse-D quimur, perfectius est in voluntate, quàm in intellectu.

Ad tertium dicendum, quòd visio est tota merces, non simpliciter, sed in ordine ad voluntatem. Id etiam, quod obijciebatur ad concludendum propositum, quòd vnio per amorem esset maior; sophisticum erat: nam ille idem Hugo, qui dicit: *Intrat amor vbi foris est scientia*, ait: *Præualet quidem intellectus, sequitur autem tardus, aut nullus affectus*. Potest enim contingere, quòd intret amor, vbi foris stat scientia; quia diligimus in via Deum per essentiam, non intelligi-A mus tamen eum intellectu essentiali, sed solùm per creaturas. Intrat ergo amor, quia pertingit vsque ad diligere Deum per essentiam; vbi foris stat scientia, quia non pertingit essentialiter, nisi vsque ad creaturas. Potest etiam pertingere, quia præualet intellectus, non tamen sequitur affectus; quia multa de diuinis intelligimus, & de bonis moribus; ad quæ modicum afficimur. Argumentum ergo, vel non arguit simpliciter, vel arguit de eo, quod est in via, vbi foris stat scientia; quia non possumus in via videre Deum B per essentiam; sed licèt argumentum id simpliciter non concludat, tamen quantum ad id, quod erit in patria concludit simpliciter, nam simpliciter verum est, quòd in Patria vnio per amorem erit perfectior.

Quomodo intelligatur dictum Hugonis: intrat amor, vbi foris stat scientia.

Argumentū non concludit simpliciter; vt patet.

In patria vnio per amorem erit perfectior, quam vnio per intellectum.

ARTIC. IV.

Vtrum possibile esset, animam Christi videre apertè Deum, & ipsum non diligere. Conclusio est negatiua.

C

Aegid. quodlib. 5. q. 6.

VARTO quæritur. Vtrum possibile esset animam Christi videre apertè Deum, & ipsum non diligere. Et videtur, quòd sic: nam quæcunque sunt diuersa, possunt ab inuicem separari: sed intelligere differt realiter à diligere: ergo D saltim virtute diuina posset vnum separari ab alio, vt quòd videns Deum, non diligat ipsum.

Præterea. Prius potest esse sine suo posteriori: sed intelligere est prius, quàm velle, & amare: ergo illud potest esse sine isto.

Præterea. Voluntas non fertur, nisi in præcognitum, idest ante cognitum: ergo in illo ante, poterit intellectus Deum videre, absque eo, quod posset eum voluntas amare.

IN CONTRARIVM est, quia illud est summè diligibile; videtur autem omni-

omninò impossibile, quòd videns summè A diligibile, non diligat ipsum: ergo, &c.

RESOLVTIO.

Impossibile est videre Deum apertè, & ipsum non diligere, quia intentio voluntatis necessariò in intellectione requiritur, propter debitum ordinem; actualitatem, & iudicium, quod declaratur ex parte obiecti, intelligentis, & modi intelligendi.

Opinio aliorum.

RESPONDEO dicendum, quòd B de hac re sunt opiniones: voluerunt enim quidam, quòd saltim virtute diuina fieri possit, vt videns Deum per essentiam, non diligeret ipsum: quia (vt aiunt) posset Deus ipsam voluntatem tollere; quod si faceret, ita ibi esset actus intelligendi, quod non esset ibi actus volendi, & diligendi.

Opinio Doctoris.

Hoc ergo modo procedemus in hac quæstione, quia primò ostendemus, quòd aliquid, quod non est de ratione rei secundum se, vel quòd est origine posterior, est tamen de ratione rei, prout ha- C bet esse in effectu. Secundò declarabimus, quòd velle, licet sit posterius, ipso intelligere; tamen nisi esset intentio voluntatis copulans, nihil contingeret intelligere: propter quod velle est de ratione ipsius intelligere, non secundum se, sed vt in effectu. Vel est de ratione ipsius, accipiendo esse de ratione, largè, prout esse de ratione alterius, est sine quo id esse non potest, & quia non contingit aliud intelligere, nisi concurrat ibi intentio voluntatis: ideo dicitur, quòd velle est de ratione ipsius intelligere; neque hoc mo- D do posteriora possunt esse de ratione priorum. Tertio declarabimus, quòd ista non possunt stare, quia contingeret nos velle intelligere Deum, absque eo, quod diligamus ipsum tale intelligere.

Quomodo velle sit de ratione ipsius intelligere.

Quomodo prius possit esse de ratione posterioris.

Primum enim sic declaratur; dicimus enim, quòd esse non est de ratione ipsius essentiæ, & tamen secundum quod essentia est in effectu, esse est de ratione eius; quia non posset fieri essentia sine esse; nam hoc modo fit essentia, inquantum communicatur in esse.

Essentia fit, quia communicatur ei esse.

Secundum autem sic ostenditur, quòd A nisi esset intentio voluntatis, copulans parentem proli, nihil omninò contingeret intelligere; nam ratio non sufficit, vt fiat impressio in ipsa potentia cognitiua, nisi per intentionem voluntatis feramur supra ipsam impressionem: si enim aperiretur oculus dormienti, fieret impressio lucis in ipsum oculum, ille tamen nihil ex hoc videret, quia per intentionem voluntatis conferretur supra ipsam impressionem. Vnde Aug. 11. de Trin. cap. 8. & 9. istam materiam pertractans, primo in 8. cap. dicti lib. ostendit, quòd voluntatis B est omnia coniungere, & disiungere; vnde ait: *Voluntatis posse sicut adiungit sensum corpori, sic memoriam sensui; sic etiam adiungit aciem cogitantis memoriæ. Quæ autem conciliat, ista coniungit, ipsa etiam disiungit, & separat.* Vult ergo, quòd coniungere, & disiungere potentias à suis obiectis pertinet ad voluntatem. Ad eandem etiam voluntatem pertinet non solùm potentiam coniungere suo obiecto, sed etiam disiungere, quod fit in ipsa potentia ab ipso obiecto, vel à specie obiecti; vt si ab ipso sensibili imprimatur ali- C quid sensui, concurrit ibi intentio voluntatis, copulans id, quod est impressum, & à quo est impressum; & si à specie in memoria fit species in aciem cogitantis, concurrit ibi intentio voluntatis, copulans prolem parenti, & speciem in acie speciei memoriæ.

Si aperiatur oculus dormientis, cur ipse nō videat.

Coniungere, & disiungere potētias à suis obiectis pertinet ad voluntatem.

Intētio voluntatis copulās prolem parenti in intellectione.

Queremus ergo ad quid requiratur ibi intentio voluntatis; quòd si dicatur propter impressionem fiendam in ipsa potentia cognitiua, vel propter conseruandam ibi talem impressionem; patet esse falsum per exemplum, quòd posuimus de ho- D mine dormiente: quia si aperiatur oculus dormientis, obiectum imprimeret in huiusmodi oculo similitudinem suā, & conseruabit eam ibi, sicut imprimit eam in medio, & etiam conseruat; nec tamen propter hoc erit ibi visio, quia dormientes non vident, licèt somnient se videre. Requiritur ergo intentio voluntatis, non solum propter impressionē aliquam causandam, vel conseruandam, sed etiam propter iudicium fiendum de re cognita. Dicimus autem, quòd intentio voluntatis ad cognitionem habendam de re aliqua, potest requiri propter tria, videlicet

Obiectio.

Solutio.

propter

Voluntatis intẽtio propter tria requiritur in cognitione

propter debitum ordinem, propter debitam actualitatem: & propter debitum iudicium. Propter debitum ordinem; quia potest quis per intentionem voluntatis auertere sensum à re sensibili; vt auertere, vel claudere oculos, ne videatur sensibile, & aures ne audiatur audibile, & sic de similibus alijs, vt patet per Aug. 11. de Trin. cap. 8. Requiritur etiam intentio voluntatis, non solum propter debitum ordinem, sicut patuit in sensu; sed etiam propter debitam actualitatem, sicut patet in intellectu; nam cum in intellectu sint multæ species, nulla est tantæ actualitatis, vt possit de se causare actum intelligendi, nisi per intentionem voluntatis feratur super phantasma; vt fiat species illa magis in actu, sicut apparet in nobis, vel etiam in Angelis: nisi enim Angelus per intentionem voluntatis ferretur super hanc speciem determinatè, non causaretur in intellectu eius propter huiusmodi speciem actus aliquis intelligendi.

Tertiò requiritur intentio voluntatis propter debitum iudicium: nam licèt per intentionem voluntatis possimus sensus nostros conuertere ad sensibilia, & habere debitum ordinem ad ipsa: & licèt per huiusmodi intentionem possit intellectualis creatura se conuertere super phantasma, sicut apparet in nobis, vel super speciem intellectualem, sicut contingit esse in Angelis; & ex hoc conferre illi speciei quendam modum actualitatis: dato tamen, quòd esset ibi debitus ordo, & debita actualitas, & ex hoc fieret impressio in ipsa potentia cognitiua, nisi concurreret ibi intentio voluntatis, non esset ibi debitum iudicium per huiusmodi impressionem. Vnde simile esset si fieret impressio in medio, vel si impressio fieret in oculo dormientis, vbi nullum iudicium esset de re cognita: vnde August. 11. de Trinit. cap. 9. tàm in sensu, quàm in intellectu declarat, oportere, vt ibi concurrat intentio voluntatis: vnde ait: *A specie corporis, quæ cernitur, oritur ea species, quæ fuit in sensu, & ab hac, quæ fit in memoria; & ab ea, quæ est in memoria gignitur species in acie cogitantis; quapropter*, vt subdit, *voluntas, quæ parentem cum prole copulat primò speciem corporis, cum ea, quam gignit in sensu, & ipsam cum ea, quæ fit in memoria, & istam in memoria factam cum ea, quæ ponitur in intuitu cogitantis*; & sicut est in sensu, ita est in intellectu, quòd sine intentione voluntatis, coniungentis parentem proli, nihil intelligere possumus. Nam etsi ibi esset impressio sine intentione voluntatis, nullum tamen esset iudicium de huiusmodi impressione, non implicaret ergo contradictionem, si fieret impressio à Diuina essentia in potentia nostra intellectiua, & quòd conseruaretur ibi huiusmodi impressio, absque eo, quod concurreret ibi intentio voluntatis, sed quòd de illa impressione esset in nobis aliquod iudicium sine intentione volũtatis, quantùm nobis occurrit, esse non posset sine implicatione contradictionis. Sicut ergo diximus de sensu, & de oculo dormientis, quòd potest ibi fieri impressio, & etiam conseruari, sed non erit ibi visio, quia non erit ibi iudicium de re impressa, quia non concurreret ibi intentio voluntatis: sic dicemus de intellectu, quòd si Deus causaret impressionem aliquam deriuatam à sua essentia in nostra potentia cognitiua, & conseruaret ibi impressionem illam; si non concurreret ibi intentio voluntatis, nullum ibi esset iudicium propter huiusmodi impressionem: igitur esse non potest, quòd intelligamus aliquid, & non concurreret ibi intentio voluntatis; nam intelligere, vel cognoscere non dicit solam impressionem in potentia cognitiua, quia hoc modo ipsum medium cognosceret, sed etiam dicit iudicium per huiusmodi impressionem, quam sine concursu intentionis voluntatis fieri non potest. Imaginabimur quidem, quòd licèt intellectus quantùm ad primam suam immutationem immutetur quasi naturaliter, vt puta, si aliqua assuefactione cogitandi fiat aliqua immutatio in phantasia, & ex hoc fiat immutatio in Intellectu, vt non sit in potestate nostra, quid nobis eueniat in mentem: attamen nisi statim concurreret ibi intentio voluntatis, non fieret aliquod iudicium per talem impressionem, & propriè loquendo nulla ibi esset cognitio. Naturale est enim, quòd ad impressionem factam in intellectu statim concurrat ibi intentio voluntatis, vt per huiusmodi intentionem concurrentem iudi-

Vbi nõ cõcurrit intẽtio voluntatis, non potest esse debitum iudicium.

D. P. Aug. 11. de Tri. c. 9. c. 3.

Sicut in visione, ita in intellectione requiritur intentio voluntatis.

Intelligere vel cognoscere nõ dicit solã impressionem in potentia cognitiua, sed etiã iudicium.

iudicemus de illa impressione. Potest enim contingere, quòd huiusmodi intentio sit fortis, vel debilis, vt cum simus intenti ad vnum sensum, ita debiliter possemus ferri super impressionem factam in alio sensu, vt non videamur nobis sentire secundùm illum sensum; sentimus quidem, sed quia fuit ibi debilis intentio voluntatis, nihil ex hoc repositum fuit in memoria, ideo videtur nobis nihil sensisse: vnde August. 11. de Trinit. ait: *Facile est, quòd cum coram loquente nobis aliquid aliud cogitamus, non audiuisse nobis videatur*. & subdit: *Falsum est, immò audiuimus, sed non meminimus, alienati actu voluntatis, per quem infigi solent memoriæ. Verius itaque* (vt ait) *cum tale aliquid accidit, melius dicimus, quòd non meminimus, quàm quod non audiuimus.* Hoc itaque modo saluabimus verba August. quòd cùm cogitamus aliquid aliud coram loquente nobis, quia debils est ibi intentio voluntatis, debilis est auditio, vt ex hoc nihil reponatur in memoria; sed si nulla ibi esset intentio voluntatis, nulla ibi esset auditio; potest ergo fieri impressio in sensu, sed nulla fit ibi sensatio, vel judicium de re sensata, sine intentione voluntatis. Eodem etiam modo in parte potentiæ intellectiuæ potest fieri impressio in intellectu, sed nulla erit ibi intellectio, vel nullũ erit iudiciũ de re intellecta, nisi concurrat ibi intentio etiam voluntatis.

Ex debilitate intentionis voluntatis sequitur debilis cognitio, & quasi nulla.

D. P. Aug. 11. de Trin. c. 8. t. 3.

Nulla erit sensatio, neque intellectio sine intentione voluntatis, quamuis posset esse impressio.

Ostenso, quòd nisi concurreret in intelligendo intentio voluntatis nihil intelligeremus, vel nullum haberemus iudicium de re intellecta; propter quod patefactum est, quòd non potest esse intellectus in actu suo, nisi sit aliquo modo voluntas in actu suo; generatione enim, vel origine, actus intelligendi præcedit actum volendi, tempore autem, vel duratione non præcedit ipsum; immò statim ad impressionem factam in potentia cognitiua, concurrit ibi intentio voluntatis, vt habeat iudicium de re cognita. Hæc enim tria, videlicet impressio facta in potentia cognitiua, & intentio voluntatis concurrens ad huiusmodi impressionem, & iudicium de re cognita per talem impressionem, possunt ad se inuicem prioritatem habere, secundùm generationem, aut originem, non autem secundùm tempus, & durationem; quia in tempore si præcederent, & prius tempore fieret impressio in potentia cognitiua, quàm concurreret ibi intentio voluntatis, ex tali intellectione, nulla ibi propriè esset cognitio, quia nullum proprium esset ibi iudicium de re cognita. Quare, etsi velle, vel per voluntatem intendere, origine est posterius, quàm intelligere, & ex hoc non sit de ratione eius secundùm se, tamen est de ratione eius, modo, quo dictum est, quia non contingit intelligere aliquid, nisi concurrat ibi velle, & intentio voluntatis: Fit enim naturaliter prius impressio in intellectu, quàm fiat expressio in voluntate. Sed illa impressio in intellectu non meretur dici intellectio, nisi concurrat ibi intellectio voluntatis: ideo nihil contingit intelligere, nisi concurrat ibi intentio voluntatis. Nec negamus, quòd licèt non possit fieri intellectio sine intentione voluntatis, quin origine prius sit intellectio, siue actus intelligendi, quàm actus volendi, sed non sit prius tempore, vel duratione.

Intelligere præcedit velle origine, non tempore.

Impressio, Intentio, & Iudicium quomodo se habeant.

Naturaliter fit prius impressio in intellectu, quàm in voluntate.

Verùm, quia intellectus hominis non quiescit, fortè aliquis pertinaciter asserit, quòd possit esse intellectio, & non concurrat ibi intentio voluntatis, adducens pro se verba Augustini prius assumpta, 9. de Trinit. cap. 8. vbi planè videtur velle, quòd sine intentione voluntatis fiat visio; sed nihil ex tali visione in memoria reponitur, vt si audienti, vel videnti aliquid aliud non audiuisse videatur, vel non vidisse; secundùm August. ergo falsum est nos non audiuisse, vel non vidisse; sed verum est nos non meminisse.

Obiectio.

Propter quod sciendum, quòd vt prius diximus, impossibile est esse iudicium de re aliqua sine intentione voluntatis. Nam quòd aliquis dicatur iudicare de aliquo, ad quod nullo modo est attentus, vel intentus, est omninò falsum; & quilibet experitur in se ipso hoc esse impossibile; dicere autem, quòd nos intelligamus aliquid, de quo nihil iudicamus, nec iudicare possumus, est omninò ridiculum: nullus enim diceret se intelligere aliquid, de quo nihil sciret, vel posset iudicare, vtrum se haberet sic, vel sic, & vtrum esset hoc, vel aliud.

Responsio.

Intelligere sine iudicio videtur impossibile.

Verba autem Augustini exponi possunt,

sunt, vt superius exposuimus: naturale est enim, vt diximus, quòd ad impressionem, factam in potentia cognitiua, concurrat ibi aliqualiter intentio voluntatis, licèt non sit naturale persistere, vel non persistere in tali intellectione, quia potest quis ad hoc se pro voluntate conuertere. Quare saluatur dictum Augustini, quod intentus valdè ad vnum sensum, non dicitur sensisse secundùm alium sensum, sed non meminisse; quia ex hoc non omninò tollitur intentio voluntatis, sed ex hoc valdè debilitatur.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quòd non potest esse iudicium de re cognita, si non concurrat ibi intentio voluntatis; iste tamen concursus est quasi naturalis, vt non sit semper in potestate nostra prohibere tale velle: possumus enim per voluntatem nostram persistere, vel non persistere in tali intelligere; sed sicut non est in potestate nostra, quid nobis veniat in mentem; ita quòd non possumus simpliciter prohibere motus voluntatis, qui consequuntur ad illos intellectuales motus: sed si virtute diuina, & per miraculum sic fieret motio in intellectu, vt nulla ex hoc fieret motio in voluntate; nullum esset iudicium per illam motionem, vel impressionem, & per præsens non esset ibi propriè intellectio. Quare declaratum est, quòd non est intellectio sine volitione: tempore enim, & duratione ista sunt simul, licèt generatione, vel origine se præcedant.

Concursus voluntatis cum intellectione est quasi naturalis: ideo non est semper in potestate nostra prohibere tale velle, sed bene persistere.

Quid si per miraculum moueretur intellectus sine voluntate.

His autem prælibatis, volumus declarare, quòd sicut non contingit intelligere Deum, siue velle intelligere absque eo, quod concurrat ibi intentio voluntatis; ita quòd neque contingit intelligere Deum sine diligere ipsum: est enim ibi tria considerare, scilicet Deum, qui intelligitur; nos, qui intelligimus, & modum intelligendi. Tripliciter ergo declarabimus hanc veritatem; primo ex parte ipsius intelligibilis; secundò ex parte modi intelligendi; tertio ex parte ipsorum intelligentium.

Prima via sic patet, quòd secundùm Dion. 4. cap. de Diuin. nom. Nullum agens respiciens ad malum agit, quod agit: malum enim, secundùm ipsum ibidē, est præter finem, præter intentionem, præter voluntatem: Nihil enim præstituit sibi finem malum, in eo quod malum, vel intendit malum, siue vult malum, secundùm quòd huiusmodi: itaque malum non agit nisi in virtute boni, vt ibidem Dion. ait: si enim malum mouet voluntatem, hoc est sub ratione boni, vt quia apprehenditur in eo, quod bonum: semper enim bonum apprehensum, idest apprehensum sub ratione boni, est motiuum voluntatis, vt declarari habet in 3. de anima. Id ergo, quod nullo modo potest apprehendi sub ratione boni, nullo modo secundùm quòd huiusmodi potest esse appetibile, ideo de necessitate nullus vult esse miser, quia miseria secundùm quòd huiusmodi non potest apprehendi sub ratione mali; ideo de necessitate est volita: propter quod Aug. 13. de Trin. cap. 34. & 11. de Ciuit. c. 27. & 10. Confess. cap. 12. hanc declarat veritatem, quòd omnes necessariò volunt esse beati, & nulli miseri. Posset ergo contingere, quòd non diligeremus Deum indirectè, ratione fortè difficultatis proueniendi ad ipsum; sicut dicitur aliquis indirectè sanitatem nolle, vel quia non vult potionem amatam, per quam inducitur sanitas; vel posset quis fortè non diligere Deum indirectè, quia nesciret, quantum bonum sit Deus; sed si videremus Deum clarè, & iam peruenissemus ad ipsum, quia non posset apprehendi, nisi sub ratione boni, non possemus non diligere Deum.

Prima via.

Malum est præter finē intentione, & voluntatē agentis.

Nec miseria, vt sic, potest apprehēdi sub ratione boni; nec beatitudo, vt sic, sub ratione mali.

Nec valet, vt aliqui dicunt, quòd posset Deus ipsam voluntatem amouere à nobis; quia vt est per habita declaratum, non contingit nos aliquid intelligere, nisi concurrat ibi intentio voluntatis.

Obiectio. Diluitur.

Secundò hoc idem patet ex parte modi intelligendi; nam vt probat Philos. in 1. Rhet. Mutari est delectabile, quia ipsa natura est mutabilis, vel vt vtamur propriis verbis eius, *Transmutare est delectabile, quia in natura fit transmutatio.* Modus autem intelligendi Deum, est vt intimè feramur in ipsum; vnde & illa visio non erit transmutationi subiecta, nec mensurabitur tempore, sed æuo. Ratione ergo modi intelligendi delectabile semper erit esse in Deo; & nunquam nos auertere à Deo, quod non poterit esse sine delectatione Dei. Ad hoc autem valet, quod

Secūda via.

Mutari est delectabile quia natura est mutabilis.

dicitur

dicitur in Psal. *Beati, qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Et quod dicit August. 10. Confess. *O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, charitas Deus meus: Beati enim in sæcula sæculorum laudabunt te Dominum*; quia intimè ferentur in Deum, vt non sit illa visio transmutationi subiecta; propter quod nunquam volent se auertere à Deo; sed semper ardebit in eis diuinus amor.

Tertia via.

Tertio hoc idem patet ex parte ipsorum intelligentium; nam intelligentes, & videntes Deum per essentiam, videbant, B esse bonum eorum magis in Deo, quàm in seipsis: Sicut ergo per se loquendo, nullus potest non diligere seipsum; sed omnes diligunt seipsos esse; sic quia videbunt, quòd eorum esse magis reseruatur in Deo, quàm in seipsis; & quia videbunt, quòd Deus erit magis intimus eis, & magis faciet ad conseruationem esse eorum: quàm ipsi sint intimi sibi, & quàm propria natura faciat ad conseruationem sui esse: sicut nullus potest non diligere seipsum, ita multò magis, nullus videns Deum, poterit non diligere Deum: potest enim quis velle non esse per accidens, ratione miseriæ sibi annexæ: secundùm quem modum loquitur August. 11. de Ciuit. Dei cap. 26. dicens, quòd qui miseri sunt volunt interire, cùm se miseros esse sentiant, non autem vt seipsos deleant, sed miseriam potius auferri volunt. Per se ergo quilibet vult seipsum esse, & quilibet seipsum diligit: istud verò per accidens, propter quod posset velle seipsum non esse, non poterit esse in visione Dei, vbi nulla miseria, & nihil poterit esse retractiuum à dilectione D illa.

Deus magis intimus beatis, quàm ipsi seipsis.

Per se quilibet vult esse, per accidens non esse.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum argumentum in contrarium dicendum, quòd licèt illa sint diuersa, vnum tamen non potest esse in effectu sine alio; nam non potest esse intelligere sine velle, nec è conuersò: nisi forrè vellemus sumere intelligere valdè impropriè: vbi diceremus intelligere aliquid, absque eo, quod haberemus aliquod iudicium de illo: ad iudicandum ergo de A aliquo, oportet, vt concurrat ibi intentio voluntatis; quia saltim concomitatiuè oportet ibi talem intentionem adesse.

Licet intelligere, & velle sint diuersa, tamē propriè vnum nō potest esse sine alio perfectè loquēdo.

Ad secundum respondetur, quòd non potest esse intellectus in actu suo, nisi sit aliquo modo voluntas in actu suo. Generatione enim, vel origine, actus intelligendi præcedit actum volendi, tempore autem, vel duratione nequaquam. Quia statim, ad impressionem factam in potentia cognitiua, concurrit ibi intentio voluntatis, vt habeatur iudicium de re cognita: cùm verò in obiecto diuino reperiatur omnis formalis ratio diligibilitatis summæ, intentio voluntatis non potest non acquiescere iudicio illi, & non diligere obiectum summè diligibile.

Similiter respondetur ad tertium, vt in corpore dictum est. Quod ly *ante* potest dupliciter considerari, videlicet, vel secundùm generationem, & originem, vel secundùm tempus, & durationem, primo modo conceditur, secundo modo negatur.

DISTINCTIONIS XIV. C

Partis Secundæ Principalis

De potentia animæ Christi.

QVAESTIO VNICA

Quæ habet vnum Articulum tantùm.

QVIA Magister in hac secunda parte distinctionis 14 comparat potentiam animę Christi ad potentiam diuinam, ideo quęremus vnum tantùm, videlicet.

Vtrum animæ Christi fuerit communicabilis omnis potentia, sicut fuit communicata omnis scientia

ARTICVLVS I.

Vtrum Animæ Christi fuerit communicabilis omnis potentia, sicut fuit communicata omnis scientia. Conclusio est negatiua.

Aegid. 1. sent. d. 43. pr. 1. q. 2. D. Thom. 3. p. q. 13. art. 1. Caiet. Cabr. Med. Val. ad 3. p. tom. 4. q. 13. punct. 1. Rag. ad 3. p. disp. 104. Vasquez ad 3. p disp. 57. cap 1.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Animæ Christi fuerit communicabilis omnis potentia, sicut fuit communicata omnis scientia: quia sicut omnis potentia respicit infinita obiecta, sic & omnis scientia: sed scientia omnium communicata est animæ Christi, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi: ergo & omnipotentia.

Præterea. Virtus diuina est infinita, quia potest infinita producere: sed posse producere infinita est creaturæ communicabile; potuit enim Deus ab æterno facere mundum, vt dictum est in secundo sententiarum, quòd si fecisset, Sol habuisset causalitatem super infinitos effectus: non ergo est contra rationem creaturæ habere potentiam infinitam.

Præterea. Non est minus habere naturam infinitam, quàm virtutem: sed communicatum est alicui creaturæ, habere infinitam naturam: quia secundum Authorem in lib. de causis. Intelligentiæ sunt compositæ ex finito, & infinito, siue ex esse, & natura: vnde secundum ipsum habent naturam infinitam: ergo virtutem infinitam habere possunt, & consequenter scientiam infinitam.

Præterea. Cuilibet potentiæ passiuæ in natura debet respondere actiua potentia: cum igitur potentia materiæ se extendat ad infinita, oportet dare aliquam virtutem agentem ex suppositione materiæ, quæ possit omnes illos effectus de materia educere, ad quos materia est in potentia:

Aegid. super iij. Sent

A huiusmodi autem non erit diuina virtus: tùm quia talis virtus non agit ex suppositione materiæ: tùm quia Deus mouet huiusmodi corporalia mediantibus causis secundis: erit ergo huiusmodi virtus aliquid crearum: igitur aliqua creata virtus erit infinita.

IN CONTRARIVM est, quia omnis creatura est certis circumscripta limitibus: vnde secundum Damasc. lib. 2. cap. 2. ipsi Angeli circumscriptibiles sunt, sed nihil tale potest habere infinitam potentiam, ergo.

B Præterea. Potentia creandi in omnipotentia continetur: sed talis non potest communicari creaturæ, vt in secundo dictum est: ergo &c.

RESOLVTIO.

C *Anima Christi non est actus purus, sed eius virtus est aliquo modo materialis; habet esse ab alio, & in agendo alteri virtuti innititur, ideo ei communicari non potest omnis scientia, nec omnis potentia, quæ soli Deo conuenit, quia omnia ordinat: omnia conseruat: omnia producit: & omnia ad se conuertit: Aliquis tamen modus infinitatis creaturæ attribui potest, quatenus superior creatura ab inferiori comprehendi non potest.*

RESPONDEO dicendum, quòd vt habitum est, virtus ex hoc dicitur infinita, quia non est in materia recepta, quia non est contracta ad genus, vel ad D speciẽ, & quia in agendo non innititur alij virtuti, cum igitur hoc creaturæ repugnet, nulli creaturę communicari potest: habet enim quælibet creatura aliquam potentialitatem admixtam; propter quod virtus eius non est penitus immaterialis, habet esse participatum & ab alio, propter quod ad genus, vel speciem est contracta, agit mota, & vt instrumentum diuinum: propter quod quælibet virtus creata virtuti diuinæ innititur: solus autem Deus est simpliciter infinitæ virtutis: quia solus ipse est simpliciter immaterialis, & nec ad genus, nec ad speciem determinatur, &

In 1 sent. d. 43. pr. 1. q. 4

Quare Deus dicitur infinitus, & non creatura.

V u in

in agendo nulli virtuti innititur, quæ omnia ex hoc contingunt, quia ipse est actus purus: Nam ex hoc est summè immaterialis, & nullam potentialitatem habet admixtam, quia est actus purus, & ex hoc nec ad genus, nec ad speciem determinatur; quia cum sit actus purus, & sit ipsum esse, non determinatur ad aliquod esse, sed in eo omnis essendi ratio reseruatur. Rursum ex hoc habet, quòd in agendo nulli virtuti innitatur, quia quod alij virtuti innititur, & à virtute alia suscipit firmitatem, habet aliquam potentialitatem admixtam, propter quam suscipit influentiam virtutis, à qua roboratur. si ergo creaturæ communicari posset habere potentiam infinitam, communicari eidem posset, quòd esset actus purus, & quòd esset Deus, quod est inconueniens.

Quadrupliciter manifestatur Dei omnipotentia: quia ordinat: producit. conseruat: & ad se conuertit omnia.

Possumus autem si volumus assignare quatuor, in quibus Dei omnipotentia manifestatur, quæ creaturæ communicari non possunt, propter quod nec ei omnipotentia cõmunicari potest. Dicitur enim Deus omnipotens, vel manifestatur nobis omnipotentia eius quadrupliciter. Primò quia ordinat. Secundo quia omnia conseruat. Tertiò, quià omnia producit. Quartò quia omnia ad se conuertit. hæc autem quatuor tangit D. Dionys. de Diu. nom. 10. dicens, Deum esse omnipotentem, quia omnia continet, & collocat quantum ad primum, & addit, quòd est omnia fundans constringens, & firmans quantum ad secundum, & subdit quòd ex seipsa diuina virtus, quemadmodum ex radice omnia producit, quantum ad tertium, & sequitur, quòd ad se ipsum omnia conuertit quantum ad quartum. In quantum Deus omnia ad se conuertit, est summè bonus, siue est finis omnium, in quem omnia ordinantur. Prout vero omnia ordinat, & constringit, est summè vnus, quia rationis ordo ab vnitate incipit, vt dicitur vigesimaprima propositione Procli: Inquantum autem omnia producit, agit nullo præsupposito, & non habet esse in natura receptum. Prout autem omnia conseruat, & est omnibus causa essendi, est ipsum esse, in quo omnis ratio essendi reseruatur.

Cum igitur creaturę communicari non possit, vt sit ipsa bonitas, & summum

A bonum, ei communicari non potest, vt omnia ad se conuertat.

Secundò, cum ei non possit tribui, quòd sit ipsa vnitas, in qua nullus est numerus, ei communicari non poterit, quòd omnia ordinet, & suis locis disponat.

Tertiò, quia omne creatum, eo ipso quòd creatum est, habet esse in natura receptum: nulli creaturæ communicari poterit, vt agat nullo præsupposito, & vt omnia producat.

Quartò, quia cum quodlibet creatum habeat aliquam potentialitatem admix-
B tam, & non sit ipsum esse, nulli tali communicari poterit, quod omnia conseruet, & sit omnibus causa essendi. Simpliciter ergo loquendo, nulli creaturæ communicari potest omnipotentia, & virtus infinita.

Quomodo creatura aliqua potest dici infinita.

Aliquẽ tamen modum infinitatis communicari creaturæ, non est inconueniens, secundùm quem modum intelligentia dicitur habere virtutem infinitam in inferius, in quantùm corporalia, & inferiora virtutem intelligentiæ comprehendere
C non valent.

RESP. AD ARGVM.

Anima Christi non æquatur Verbo, nec in numero scitorum, nec in limpiditate sciendi: ex quo colligitur non vidisse res in Verbo se etiã simplicis intelligẽtiæ, quia æquaretur in numero scitorum; sed tantum visionis, vt in quæstione sequẽti.

Ad primum dicendum, quòd nulli creaturæ, vt creatura est, communicata est omnis scientia simpliciter: nam anima Christi non æquatur Verbo, simpliciter loquendo; nec in numero scitorum, nec in limpiditate sciendi; Sed dato, quòd alicui creaturæ communicari possit omnis scientia; non propter hoc dicitur, quòd ei communicari possit omni-
D potentia; quia scientia animæ est in recipiendo; sed potentia, vt hic de ea loquimur, est in agendo; & non ita repugnat creaturæ infinitas passiuè, sicut actiuè.

Ad secundum dicendum, quòd si mundus fuisset ab æterno, virtus Solis non fuisset infinita simpliciter, quia semper fuisset determinata ad aliquos effectus; competeret tamen ei aliquis modus infinitus; & sic virtutem creatam esse infinitam, non est incouueniens.

Ad tertium dicendum, quòd nulla creatura habet naturam infinitam simpliciter,

Quia esse intelligentiæ non est receptū in materia, intelligētia dicitur aliquo modo infinita: tamen quia esse eius est receptū in natura, ideo simpliciter est finita.

citer, cum quælibet creata natura determinetur ad aliquod genus, vel ad aliquam speciem; aliquis tamen modus infinitatis potest competere alicui naturæ creatæ, secundùm quem modum dicimus naturam intelligentiæ infinitam; quia non est recepta in materia; esse tamen eius finitum dicimus, quia est receptum in natura.

Quæ sit virtus intelligentiæ mouentis orbem.

In materia sunt rationes seminales, & obedientiales, & ad quas se extendat virtus naturalis agentis.

Ad quartum dicendum, quòd si est aliqua virtus creata, quæ possit educere de materia omnia illa, quæ sunt in potentia secundùm rationes seminales, sicuti fortè est virtus intelligentiæ mouentis Orbem; quia mediante cœlesti corpore, & agētibus particularibus, omnia talia educit; non tamen propter hoc virtus eius est infinita: tùm quia agit ex suppositione materiæ: tùm quia præsupponit ex necessitate ordinem secundarum causarum: tamen quia limitatur virtus eius ad aliquos effectus particulares, nam ex materia omnis effectus educi non potest, & rursus præsuppositis particularibus agentibus, & corpore coelesti, non potest de materia educere omnia illa, ad quæ materia est in potentia secundùm rationes obedientiales, licèt fortè possit ad ea, ad quæ est in potentia secundum rationes seminales.

DISTINCTIO XV.

LLVD quoque pretermittendū nō est, &c. Postquam Magister in superiori distinctione determinauit de scientia, & potentia Animæ Christi, comparatiuè ad scientiam, & potentiam Dei. In hac distinct. 15. incipit agere de defectibus sine culpa, quos assumpsit Christus in humana natura. Et diuiditur in duas partes principales; in quarum prima ad ostendendum, Christum verum corpus suscepisse, ait, Christum habuisse defectus corporis, puta famem, sitim, & huiusmodi. In secunda ad ostendendum Christum

A habuisse veram animam, ait, eum habuisse defectus animæ, puta tristitiam, dolorem, &c. Prima ibi: *Illud quoque prætermittendum non est, &c.* Secunda diuiditur in quinque partes, in prima pandit quos, & quales defectus Christus assumpserit. In secunda obijcit authoritatē Leonis Papæ, & soluit. In tertia testimonijs Sacræ Scripturæ ostendit, quòd Christus veros habuit, corporis, & animæ dolores. In quarta obijcit contra hoc, & obiectionibus respondet: in quinta adducit verba Hilarij, quę in his dictis magnam gignunt

B difficultatem, & ea exponit. Prima ibi: *Quædam autem non per corpus, &c.* Secunda ibi: *Tradit authoritas, &c.* Tertia ibi: *Sed quia nonnulli, &c.* Quarta ibi: *Quædam tamen reperiuntur, &c.* Quinta ibi: *Verumtamen magis mouent, &c.* & sic terminatur sententia præsentis distinctionis.

Circa hanc distinctionem quæritur de duobus principalibus, primò de poenis, quas Christus voluntariè assumpsit. secundò de Angelo, qui Christum in passione confortauit.

C

DISTINCTIONIS XV.

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

De pœnalitatibus Christi.

D

IRCA primam quæstionem duo quæruntur. Primum, Vtrum poenæ, quas voluntariè Christus assumpsit, fuerint a Deo.

Secundum. Vtrum poena sine culpa dari possit.

ARTICVLVS I.

Vtrum pœnæ, quas voluntariè Christus assumpsit, fuerint à Deo. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. 2. sent. dist. 38. q. 2. art. 2. Tho. 2. sent. dist. 36. q. 3. art. 1. D. Bonau. dist. ead. ar. 2. q. 2. Ricchar. ibid. q. 6. Capreo. ibid. q. vlt. Dur. dist. 37. q. 2.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd pœnæ, quas voluntariè Christus assumpsit, non fuerint à Deo, quia Magister in secundo sent. dist. 36. dicit: *Nullum præiudicium fit veritati, si ipsa peccata essentialiter dicantur esse pœna:* sed Christus passus est pro peccatis, & peccata non sunt à Deo: ergo &c.

Præterea. Aliqui iniustè passi sunt, & præcipuè Christus pœnas à iudice: sed iniustitia non est in Deo: ergo, &c.

Præterea. Innocentem, vel peccatum non habentem, pati, non videtur conuenire Deo; sed Christus fuit omninò innocens: quia erat innocens Agnus, & nullum
1. Pet. c. 2. peccatum habebat: *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius:* ergo, &c.

Præterea. Deus secundùm Apostolum:
1. ad Tim. cap. 2. *Vult omnes homines saluos fieri.* sed qui vult salutem alicuius, vult ei bonum, & non malum, pœna autem est malum: ergo, &c.

IN CONTRARIVM est Augustinus 1. Retract. cap. 8. qui vult, quòd
D. P. Aug. 1. Retract. c. 8. tom. 1. omnis pœna sit iusta; sed omne iustum est à Deo: ergo &c.

Præterea. Amos 3. *Non est malum in*
Amos 3. *Ciuitate, quòd non faciat Dominus.* sed hoc non potest intelligi de malo culpæ: ergo de malo pœnæ.

RESOLVTIO.

Pœnæ, quas Christus assumpsit fuerunt à Deo, illas voluntariè assumente, acceptante, & causante.

A RESPONDEO dicendum, quòd pœna Christi fuit dissimilis omnibus alijs, quia in alijs hominibus pœnæ, quas patiuntur, possunt dici aliquo modo causatę ab aliqua eorum culpa: sed in Christo, vbi nulla fuit culpa, nec originalis, nec actualis, eius pœnas sic causatas nullo modo dicere possumus.

Tripliciter ergo poena Christi fuit à Deo: primo fuit à Deo eam voluntariè assumente. secundò fuit à Deo illam acceptante. tertiò fuit à Deo illam causantem: fuit ergo poena Christi à Deo voluntariè illam assumente: nam Christus fuit verus, & perfectus Deus, ante secula à Patre genitus, & verus, & perfectus homo à Matre in seculo natus: propter quod poena Christi fuit poena ipsius Dei, & passio Christi fuit passio ipsius Dei. Nam per passionem illam ipse Deus dicitur passus, quia, vt ait Damascenus, *Actiones, & passiones sunt suppositorum*; Natura enim potest esse ratio agendi, vel patiendi, sed ipsum suppositum est, quod agit, & patitur: & quia in Christo non erat nisi vnum suppositum, & vna persona, quæ erat verus Deus, & verus Filius Dei Patris: ideo in passione illa verus Deus patiebatur, & verus Deus substinebat poenam, non secundùm naturam diuinam, sed secundùm humanam; hoc tamen non obstante, verus Deus patiebatur, quia, vt dictum est, natura est ratio actionis, vel passionis; natura formæ est ratio actionis; natura materiæ est ratio passionis; sed id cui attribuitur actio, & passio, vel id, quod agit, & patitur, est ipsum suppositum, vel ipsa persona: ideo dicit Philosophus in 1. de anima: *Anima non intelligit, sed homo per animam*: potest ergo anima, vel potentia intellectiua animæ non esse ratio intelligendi, & esse id, per quod homo intelligit: sed ipse homo, idest ipsum suppositum humanum, vel ipsa humana persona est id, cui attribuitur actus intelligendi, & est id, quod intelligit: ideo ibidem dicitur: *Anima non intelligit, sed homo per animam*. Ipsum ergo suppositum, & ipsa persona diuina, idest ipse Deus à Patre genitus erat ille, qui patiebatur: sed ratio patiendi

Pœna Christi fuit à Deo ei voluntariè assumente.

B

Natura est ratio agendi; suppositum est, quod agit, & patitur.

C

Natura formæ est ratio actionis natura materiæ est ratio passionis.

D

Arist. 1. de anim. t. 64.

A tiendi in eo erat natura humana, non diuina. Natura ergo humana non patiebatur, ſed Deus patiebatur in illa natura, & per illam naturam, per quam factus eſt homo, & verè paſſibilis. Illa ergo pœna, quam ſubſtinuit Dei Filius in paſſione, erat à Deo, ideſt à Dei Filio, eam voluntariè aſſumente: nam nos de neceſſitate contrahimus pœnas, quas patimur: ſed Chriſtus pœnas, quas paſſus eſt, non de neceſſitate contraxit, ſed pro nobis redimendis, eas voluntariè aſſumpſit. Et quia ipſe erat verus Deus, & tamquam verus Deus, licèt non ſecundùm naturam diuinam, ita quod ibi, *tanquam*, reduplicet non naturam, ſed ſuppoſitum, vt hoc modo dicatur, tanquam Deus paſſus, & tanquam Deus pœnas illas voluntariè aſſumpſiſſe: oportet ergo hoc modo illas pœnas fuiſſe à Deo, eas voluntariè aſſumente.

Chriſtus pęnas non de neceſſitate contraxit; ſed voluntariè aſſumpſit.

Poteſt etiam dici, pœnam illam, vel pœnas illas, fuiſſe à Deo, non ſolùm à Filio, ſed à tota Trinitate, paſſionem illam acceptante; nam ſolus Filius fuit paſſus; ſed tota Trinitas acceptabat paſſionem illam, & complacebat ſibi im paſſione: nam cum dicimus, quòd Deus fuit paſſus, ibi Deus, propriè loquendo, non ſtat pro natura diuina, ſed pro ſuppoſito, vel pro perſona diuina. Licèt enim totius Trinitatis ſit vna natura, tamen ſunt in ea plura ſuppoſita, & plures perſonæ: nam perſona Filij diſtincta eſt à perſona Patris, & Spiritus Sancti; ideo nec Pater, nec Spiritus Sanctus paſſi ſunt, ſed ſolus Filius. Propter quod quidam Hæretici vocati ſunt Patripaſſiani, quia dicebant Patrem eſſe paſſum. Solus ergo Filius illam paſſionem ſubſtinebat; ſed tota Trinitas illam paſſionem acceptabat. Pœna ergo illius paſſionis fuit à Deo, ſcilicet à tota Trinitate illam acceptante.

Pœnæ Chriſti fuerunt à tota Trinitate illas acceptāte.

Patripaſſiani Hæretici.

Tertiò. Pœna illa fuit à Deo, ideſt à tota Trinitate cauſante; nam Filius ſeipſum tradidit in mortem pro nobis; ideo dicebat de ſeipſo: *Nemo animam meam accepit à me, ſed ego pono animam meam pro ouibus meis*. Et in Iſaia dicitur: *Oblatus eſt, quia ipſe voluit*. Filius ergo tradidit, ideſt dedit ſeipſum

Io.10.

Iſa.53.

in mortem pro omnibus nobis: & Pater dedit, & tradidit illum, iuxta illud ad Romanos. *Qui etiam Filio proprio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum*. Sic etiam poteſt dici de Spiritu Sancto, quod eum tradidit in mortem, quia indiuiſa ſunt opera Trinitatis, cum ſit indiuiſa ſubſtantia.

Rom.8.

B Notandum autem eſt propter argumenta, quòd idem aliter, & aliter ſumptum eſt à Deo, & non à Deo; nam illud idem eſſentialiter, quòd eſt actio, eſt paſſio; & tamen; vt actio, poteſt dici diſplicens Deo, & vt paſſio placens; quia illud idem, cùm Iudæi crucifigebant Chriſtum, diſplicebat Deo, quia hoc faciebant mala intentione: ſed quòd Chriſtus crucifigebatur, & patiebatur à Iudæis, vel à gentibus incitatis à Iudæis, Deo placebat: ibi enim actio diſplicuit, paſsio grata fuit; & ſic vnum, & idem poteſt dici à Deo factum, & non factum; & iuſtum, & non iuſtum.

In crucifixione Chriſti actio diſplicuit, paſſio Deo grata fuit.

C

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, non eſſe inconueniens, cùm idem eſſentialiter poſſit eſſe peccatum, & poena, quòd vt peccatum non ſit à Deo, & vt poena ſit à Deo. Chriſtus etiam non pro peccatis ſuis ſubſtinuit poenas, ſed pro noſtris, & pro totius Mundi.

Peccatū & pęna poſſūt eſſe idem eſſentialiter; ſed vt peccatū nō eſt à Deo, vt pęna eſt à Deo.

D Ad ſecundum dicendum, quòd ſi ly iniuſtè referatur ad nos, omnes pœnæ habent aliquam iuſtitiam, quia à peccato originali deriuauerunt; ſi enim Adam non peccaſſet, nullam poenam, nullam afflictionem habuiſſet à principio interiori, quia ab alijs cuſtodiſſet illum originalis iuſtitia, & nullam poenam, & nullam afflictionem habuiſſet à principio exteriori, quia ab his cuſtodiſſet ipſum diuina prouidentia. Sed ſi ly iniuſtè referatur ad Chriſtum, vtique reſpectu ſui dicitur iniuſtè paſſus, quia cum pœna debeatur peccatis, ipſe nullum peccatum fecit; ſed vt erat fideiuſſor, ſic iuſtè ſuſcepit pro nobis pœnas; & vt ſic pœnæ habent rationem boni.

Ly iniuſtè, ſi referatur ad nos, maior eſt falſa; ſi ad Chriſtū ſic eſt vera.

A Ad tertium iam dictum est, quòd pœna Christi non fuit pro peccatis suis, sed pro peccatis nostris.

Deus non vult pœnas per se, sed in ordine ad culpas.

Ad quartum dicendum, quòd Deus vult omnes homines saluos fieri, & nullam pœnam habere voluntate antecedenti, sed voluntate consequente vult in ordine ad culpam nos pœnas suscipere.

ARTIC. II.

Vtrum possit esse pœna sine culpa. Conclusio est negatiua.

Ægid. 2. sent. d 36. q. 2. ar. 2. D. Thom. 1. 2 q. 87. ar. 7. & 2. sent. d. 36. art. 4. & lib. 3. cont. gent. c. 14. D. Bonau. d 36 q. 3. Capr. d. eadem q. 1.

SECVNDO quæritur, Vtrum possit esse pœna sine culpa. Et videtur, quòd sic, vt patet de Christo, 1. C Petri 2. *Qui peccatum non fecit, & tamen multas pœnas sustinuit*: ergo &c.

1. Petr. 2.

Præterea. De Cœco nato respondit Christus. Luc. 6. *Nec ipse peccauit, neque parentes eius*: ergo &c.

Luc. 6.

Præterea. Iob 6. dicitur: *Vtinam appenderentur peccata mea*, &c. ergo plus patiebatur de pœna, quàm meruerint peccata sua, & sic datur aliqua pœna sine culpa.

Iob. c. 6.

Præterea. Iob. 17. scribitur: *Non peccaui, & in amaritudinibus moratur oculus meus*: ergo &c. D

Iob. c. 17.

IN CONTRARIVM est August. lib. 1. Retract. cap. 8. *Omnis pœna iusta est, & pro aliquo peccato impenditur*.

D. P. Aug lib. 1 Retract c 9 t. 1. lib 83. q. tom. 4.

Præterea. Augustinus 83. quæst. dicit: *Deus nullam pœnam cuique sinit immeritò infligi*; & postea ait: *Meritum pœnæ, peccatum est*: ergo non est pœna nisi pro merito peccati.

RESOLVTIO.

Non datur pœna sine culpa propria, vel aliena, siue pœna sit voluntariè sumpta, siue ab alio inflicta.

RESPONDEO dicendum, quòd cum quæstio proposita quærit. Vtrum possit esse pœna sine culpa, dici posse, quòd de pœna, & culpa possumus loqui, vel generaliter, vel specialiter; si enim comparamus pœnam ad culpam, non est B pœna sine culpa; quia si nulla fuisset culpa, nulla fuisset pœna; si enim Angelus non peccasset, nec homo, nulla fuisset pœna; & si non potest esse pœna sine culpa, multò magis è conuersò, quia nullum malum impunitum, sicut nullum bonum irremuneratum. Christus enim cum fuisset passus, si homo non peccasset, quia tollere peccatores saluos facere, est tollere causam aduentus eius. Sic ergo loquendum est de culpa, & pœna generaliter. Sed si de ijs volumus loqui specialiter; possumus primò distinguere de pœna; C quia aliqua est æterna, aliqua temporalis, aliqua est statim inflicta, aliqua est ad tempus dilata. Si loquamur de pœna æterna, nunquam talis pœna est sine culpa etiam propria; nam paruuli Sodomorum, qui fuerunt puniti pœna, & morte temporali pro culpa parentum; tamen pœna æterna, quæ est pœna damni, quæ debetur originali peccato, incurrerunt propter culpam originalem propriã, in qua nati sunt, quia licèt peccatum originale sit infectio naturæ, tamen ex infectione illa oritur infectio personæ, quia D ipsa persona paruuli dicitur infecta ex infectione naturæ: propter quod ex tali infectione dicitur culpa esse propria ipsius paruuli: sic etiam si loquamur de pœna non statim inflicta, sed ad tempus dilata, sic non est inconueniens culpam aliquam non statim infligi per pœnam, quam meretur, sed ad tempus illam pœnam differri ex benignitate Dei.

Si Angelus, & homo nõ peccasset, nulla fuisset pœna.

Causa aduẽtus Christi cum carne passibili.

Paruuli Sodomorum, quare fuerunt puniti.

Pœna æterna non est sine culpa propria.

Hoc ergo modo loqui possumus de pœna æterna, & de pœna temporali specialiter sumpta quocũque modo. Dicemus enim, quòd talis pœna potest tripliciter distingui; quia vel est voluntariè sumpta, vel

Pœna tripliciter sumitur, & distinguitur.

vel est ab alio inflicta, vel est peccato annexa, & ipsum concomitans: si autem sit voluntariè sumpta, vel hoc est pro omnibus peccatis, & pro omnibus peccatoribus generaliter, sicut fuit pœna Christi, quæ fuit voluntariè assumpta: iuxta illud Isaiæ 53. *Oblatus est, quia ipse voluit:* & fuit pro omnibus generaliter assumpta: *quia Deus Pater proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. Ista ergo pœna Christi voluntariè assumpta fuit pro culpa, & pro peccato, non suo, sed nostro, iuxta illud: *Verè dolores nostros ipse tulit, & languores nostros ipse portauit*. Sic ergo loquendum est de pœna voluntariè assumpta pro omnibus peccatoribus, & pro omnibus peccatis. Vel potest esse pœna voluntariè sumpta pro hoc peccato, vel pro illo, & potest sic aliquis purus homo, etiam voluntariè pœnitere, quia hoc est pœnitens, quasi pœnam tenens, & voluntariè dolere, & voluntariè ieiunare, & vigilare, & in orationibus laborare pro peccatis suis, & pro peccatis amicorum, vel inimicorum suorum; quia debemus *orare pro calumniantibus, & opprimentibus nos*. Talis ergo pœna voluntariè sumpta potest esse pro culpa propria, & etiam aliena: nam ad orationem Stephani dicitur saluatus Paulus.

Is. 53.

Pœnitens dicitur qua si pœnam tenens.

Secundò possumus loqui de pœna ab alio inflicta, quæ potest esse sex modis, vel pro culpa punienda, vel pro culpa cauenda, vel pro virtute sectanda, vel pro gratia multiplicanda, vel pro gloria Dei manifestanda, vel pro damnatione malorum hic temporaliter inchoanda, & post hanc vitam æternaliter continuanda.

Quot modis alicui possit pœna infligi.

Primo modo. Pœna ab alio inflicta potest esse pro culpa punienda, vt post hanc vitam non puniatur, & ad hoc possumus adaptare illud, quod habetur de Maria, quando loquuta est contra Moysen, quòd pœna est sibi inflicta à Deo, & apparuit leprosa; possumus enim dicere, hoc fuisse pro culpa sua punienda, vt in hac vita puniretur, non in alia.

Num. 12.

Secundò. Hoc potest esse etiam pro culpa cauenda, & ad hoc possumus adaptare egestatem, & famem inflictas filio prodigo, qui fame compulsus ad Patrem reuersus est, quod factum est, vt culpæ pœnitendo doleret, & cautus effectus à culpa in posterum caueret.

Tertio potest hoc fieri ad virtutem præseruandam, quod possumus adaptare ad Apostolum Paulum, de quo habetur 2. ad Corint. *Ne magnitudo reuelationum extolleret eum, datus est sibi stimulus carnis*, &c. Et rogans Deū non est exauditus, sed accepit diuinum responsum, quod sufficiebat sibi gratia sua: nam *virtus in infirmitate perficitur*, propter quod ipse de seipso ibidem ait: *Libenter ergo gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi*. Et hoc etiam possumus adaptare ad culpam vincendam; quia per virtutem vincitur culpa, & vitium.

2. Cor. 12.

Virtute vincitur culpa.

Quarto, potest hoc contingere, pro tentatione vincenda, & gratia multiplicanda, & hoc possumus adaptare ad Iob, vel ad Thobiam, nam Iob tot substinuit, vt multiplicaretur in eo gratia: nam benedixit Iob magis nouissimis, quàm principio eius; vt habetur capite vlt. & Iob sic tentatus meruit audire à Deo, *illi amici tui, cum quibus afflictus disputabas non sunt loquuti rectum*, vt ait Dominus, *sicut seruus meus Iob*. Sic etiam de Thobia dicere possumus, qui audiuit ab Angelo: *Quia acceptus eras Deo necesse fuit, vt tentatio probaret te*. Hoc etiam possumus adaptare non solum ad culpam vincendam, sed cum quadam claritate, & excellentia superanda.

Iob. c. vlt.

Quintò, potest contingere ad gloriam Dei manifestandam, sicut dicitur Io. 9. de cœco nato. Sed hoc etiam ad culpam tollendam adaptare, quia miracula, quæ fecit Christus, facta fuerunt pro humana generatione redimenda, & pro culpa incredulitatis nostræ tollenda, dicente Domino; *Si mihi non creditis, operibus credite*.

Io. c. 9.

Sextò. Potest hoc contingere pro dānatione malorū hic temporaliter inchoanda, & post mortem æternaliter continuanda; quod possumus adaptare ad Pharaonem, qui prius tot pœnis temporalibus oppressus, & postea per aquas maris virga Moysi percussus, suffocatus æternaliter est damnatus.

Habito qoomodo loqui possumus de pœna voluntariè sumpta, & de ea ab alio inflicta, ij duo modi pœnæ ad culpam debent

bent referri, vel propriam, vel alienam; A quia non fuisset nec primo modo, nec secundo poena, si nulla fuisset culpa, nec aliena, nec propria: de leui patere potest, quomodo loquendũ sit de poena, quæ est peccato annexa, vel ipsum concomitans; est enim poena peccato annexa; quia *omnis inordinatus animus*, secundùm Augustinum, *sibi ipsi pœna existit*; est enim poena peccatum concomitans, quia peccatum sequens, ad quod trahit peccatum precedens, potest dici poena præcedentis: ergo quòd sic peccato annexa, & sic concomitans, sit pro peccato, & culpa, nulli B dubium esse potest.

Pęna peccato annexa.

RESP. AD ARGVM.

Pęna Christi, etsi fuit sine culpa propria, nõ fuit tamen sine culpa aliena.

Ad argumentum primum dicendum, quòd hoc fuit singulare in Christo, vt in eo fuerit poena sine culpa aliqua propria; tamen non fuit illa poena propter nullam culpam; immò fuit propter plures culpas, quàm alia quæcunque pœna, quia fuit propter omnes culpas omnium hominum. C

Pena ceco nato inflicta caruit culpa speciali, sed nõ caruit culpa originali.

Ad secundum, quòd poena illius cęci nati non fuit sine culpa originali, quia in originali natus erat, quod ergo Christus ait: *Nec peccauit ipse, neque parentes eius*, intelligendum est specialiter: debemus enim credere diuina prouidentia sic esse ordinatum, vt ille nasceretur cęcus, & per illuminationem susceptam à Christo, manifestaretur in eo gloria Dei; tamen si nulla fuisset culpa in eo, nulla fuisset pęna.

Ad alia patent responsiones in his, quæ dicta sunt. D

DISTINCTIONIS XV.

Pars Secunda Principalis.

SVPER secunda parte principali pręsentis distinctionis quæremus vnum tantùm, videlicet, An Angelus confortans Christum, fuerit Angelus custos ipsius Christi.

DISTINCTIONIS XV.

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO VNICA.

Quæ habet vnum Articulum tantùm.

Vtrum Angelus, qui confortauit Christum in Passione, fuerit eius Angelus custos. Conclusio est negatiua.

Aegid. 2. sent. d. 11. q. 1. ar. 2. D. Thom. p. 1. q. 113. ar. 2. & 4. & 3. sent. d. 11 p. 1. ar. 3. Alb. Mag. de Virtutibus q. 8. ar 8. Biel d. 11. q. 1. Ricch. ibid. q. 1. Tho. Arg. d. 10. q. 1. ar. 3. Dur. d. 11. q. 1.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Angelus, qui confortauit Christum in passione, fuerit eius Angelus custos, quia Dionysius 4 de Ang. Hierarch. videtur velle, quòd ipse Christus subdebatur paternis dispositionibus, mediantibus Angelis: ergo &c.

Præterea. Officium Angeli Custodis est confortare custoditum in aduersis; sed Christus fuit confortatus ab Angelo in passione, vt patet Lucæ 22. ergo. Luc. 22.

Præterea. Minor à maiori custoditur: sed Christus fuit minoratus ab Angelis, vt dicitur in Psal. 8. ergo &c. Psal. 8.

IN CONTRARIVM est, quia Angelo Custode indigent puri viatores tantum, Christus autem fuit viator, & comprehensor simul: ergo &c.

RESOLVTIO.

Christus non indiguit Angelo Custode, quia fuit viator, & comprehensor simul, & Angelus, qui apparuit ei in passione, non erat Custos, sed à Deo fuit missus, ad famulandum, & obsequendum.

RE-

Cur Christus non habuit Angelum Custodem.

RESPONDEO dicendum, quòd A Christus non habuit Angelum Custodem, quia anima sua erat superior omnibus Angelis, erat perfectè fruens ab instanti suæ Conceptionis; & quia Angelo Custode non indigent nisi puri viatores, Christus autem, qui fuit simul viator, & comprehensor, non indigebat tali custodia, quantum ad seipsum. Habebat tamen non solum Angelum, sed multitudinem Angelorum, non ad custodiam, sed ad obsequentem, & ad famulatum: & si inueniatur, quòd Christus erat sub custodia Angelorum, hoc non est intelligendum, quantùm ad seipsum, sed quantum ad personas sibi famulantes, & sibi coniunctas. Nam Ioseph fuit instructus ab Angelo, vt tolleret puerum, & Matrem, & fugeret in Aegyptum. Anima autem Christi non indigebat tali instructione, quia plura videbat in Verbo, quàm aliquis Angelus.

Christus habuit Angelos non ad custodiam, sed ad obsequium, & famulatum. B

Anima Christi plura videbat in Verbo, quã aliquis Angelus.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad argumentum primum dicendum, quòd verba Dionysij, vel cuiuscunque C alterius, possunt referri ad personas Christo coniunctas, non ad ipsum Christum.

Angelus fuit missus ad Christũ, non vt eum instrueret, sed vt ei obsequeretur.

Ad secundum dicendum, quòd ille Angelus, qui apparuit Christo, confortabat eum sibi famulando, & obsequendo; non autem eum instruendo, quia verè timuit, verè tristabatur, verè in passione doluit ex diuisione continui, & ex infixione clauorum in manibus, & pedibus, quia spiritus, idest ratio superior erat prompta, caro, idest sensualitas erat infirma. Fuit enim hoc singulare in Christo, quòd D quælibet potentia permittebatur agere, quod suum erat. Nam ratio superior in Christo summè fruebatur, & caro eius dolebat in Cruce posita, & affligebatur, & sensualitas eius timebat, & tristabatur.

Fuit singulare in Christo, quòd quælibet potentia permittebatur agere, quod suum erat.

Ad tertium dicendum, quòd fuit minoratus ab Angelis, quia habuit corpus passibile, quod non habent Angeli.

DISTINCTIO XVI.

HIC oritur quæstio, &c. Sequitur Magister in hac distinctione 16. agere de Christi defectibus; & quia pati, & mori sunt defectus generales, ideo de illis tractat. Diuiditur in duas partes principales, in quarum prima quærit, An in Christo fuerit necessitas patiendi, & moriendi; in secunda de statibus hominum, & quid de singulis Christus accepit. prima diuiditur in duas partes: in prima mouet quæstionem: Vtrum in Christo fuerit necessitas patiendi, & moriendi; in secunda respondet quæsito. prima ibi: *Vtrum necessitas, &c.* Secunda ibi: *Ad quod dici potest, &c.* Secunda pars diuiditur in duas partes, in quarum prima dicit quatuor esse hominum status; in secunda docet Christum de omni statu aliquid accepisse. prima ibi: *Est autem hic notandum, &c.* Secunda ibi: *De primo statu accepit, &c.* & sic terminatur sententia præsentis distinctionis.

Cum superius dictum sit, Christum de quolibet statu aliquid accepisse, quod spectat ad secundam partem præsentis distinctionis, restat videre aliqua super primam partem eiusdem distinctionis, & quæremus vnum tantùm, quod spectat ad eius mortem.

DISTINCTIONIS XVI.

Et Partis Primæ Principalis.

QVAESTIO VNICA.

De passione, & morte Christi.

QVIA in principali parte huius distinctionis agitur de passione, & morte Christi; ideo videbimus hoc vnum, videlicet, Vtrum Christus posset non mori naturaliter.

AR-

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum Christus posset non mori naturaliter. Conclusio est negatiua.

Aegid.quodl.1.q.16.& super Epist. D.Pauli ad Rom. cap.8.lect.24.dub.2.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Christus posset non mori naturaliter; quia si necesse est hominem corrumpi, hoc est, quia calor naturalis consumit humidum, sed hoc est impossibile, quia agens, & patiens debent esse distincta loco, & subiecto; sed calor non est distinctus loco, & subiecto ab humido, immò tanquam in subiecto fundatur in humido: ergo, &c.

Præterea. Accidens non agit in proprium subiectum, sed humidum est subiectum caloris: ergo &c.

Præterea. Hoc est discrimen inter nos, & Christum, quòd nos passibilitatem, & mortalitatem de necessitate contrahimus, Christus verò voluntariè assumpsit; ergo si voluisset, potuisset non mori.

IN CONTRARIVM est Philosophus de longit. & breuit. vitæ: vult enim ibi, quòd animalia translata de loco ad locum possunt esse durabiliora, sed non perpetua: vbi manifestè innuit, quòd vita animalis, & per consequens cuiuslibet hominis, licèt possit prolongari; non tamen potest perpetuari.

RESOLVTIO.

Christus non poterat non mori naturaliter, quia continuò in eius corpore, sicut in aliorum hominum corporibus erat consumptio humidi radicalis per actionem innati caloris; & quòd restauratur est semper impurius eo, quod consumitur, ideo deueniendum est ad carnem adeò impuram, vt non possit facere opus carnis, & sic necesse est hominem corrumpi.

A RESPONDEO dicendum, quòd in Christo, & quolibet homine, & animali (in vita enim naturali sensitiua conueniunt) est consumptio, & restauratio; per acceptionem nutrimenti restauratio; & per actionem calidi consumptio: si enim non esset ibi consumptio, posset corrumpi animal ab agente exteriori, sed à pugna, quam haberet in seipso, vt videtur, non esset necesse ipsum corrumpi. Rursus si posset tale restaurari, quale est illud, quod deperditur, posset semper perpetuari vita animalis; sed ijs duobus B concurrentibus, quia est ibi continua deperditio, & illud, quod restauratur per alimentum, non est ita purum, vt est id, quod deperditur, ideo necesse est animal corrumpi. Nam si quis acciperet de vino, quod esset in dolio, & restauraretur ibi de aqua, ad vltimum oporteret, vt vinum esset ita aquosum, quod esset ibi corruptio vini; sed si restauraretur ibi ita purum vinum, sicut illud, quod inde extrahitur, posset semper perpetuari illud dolium vini. Sic, quia, quod deperditur in animali est magis purum, quàm C illud, quod restauratur, ad vltimum est caro ita impura, vt non possit facere carnis opus, ideo necesse est animal corrumpi.

Si posset restaurari id, quod deperditur, posset perpetuari vita animalis.

Exemplum valde appositum veritati.

Duo ergo volumus declarare: primum est, quòd est ibi continua consumptio per actionem calidi: secundum est, quòd id, quod deperditur, est magis purum, quàm id, quod restauratur.

Propter primum sciendum, quòd actionem calidi in humidum dupliciter possumus intelligere; vno modo per se, alio modo per accidens; vt est huiusmodi D actio per se, est distincta subiecto, vt est per accidens, non est distincta. Inconueniens est enim in rebus corporalibus idem per se agere in seipsum; non est autem inconueniens idem agere in seipsum per accidens; per se enim potest esse talis actio, & potest esse distincta subiecto, quia in ipso humido sunt aliquæ partes magis raræ, & magis passibiles; aliquæ autem magis densæ, & minus passibiles. Hoc ergo modo potest ibi esse actio per se, quia partes minus passibiles agunt in partes magis passibiles; & isto modo est ibi consumptio, & deperditio: dato tamen,

Actio calidi in humidum dupliciter intelligitur.

Quomodo Idem possit agere in seipsum per se.

men, quòd omnes partes essent similes, A adhuc per accidens calidum ageret in proprium subiectum, vt in humidum, & deriuaret ipsum, quod faciendo destrueretur vita animalis, quod videre non est difficile: nam qui videt, quomodo aqua calefacta seipsam infrigidet, & quomodo graue seipsum deorsum moueat, videre potest quomodo calidum seipsum desiccet: posito enim, quòd aqua calefacta, nec ab aëre exteriori, nec ab aliquo alio agente infrigidaretur, seipsa naturaliter rediret frigida, & ipsa seipsam per accidens infrigidaret. Immaginamur enim, B quòd *materia subiecta cum forma*, secundùm Philosophum in 1. Physic. *est causa omnium accidentium, quæ fiunt in ea*: eo enim ipso, quod in aqua est talis forma, oportet, vt ab aqua fluant accidentia competentia suæ formę, quantumcunque aqua sit calefacta; ex quo in aqua remanet forma aquæ, oportet, vt ab huiusmodi forma superfluat frigiditas, quæ est qualitas competens illi formæ; aqua enim calefacta per se infrigidatur à generante, sicut graue per se mouetur à generante: eo enim ipso, quòd grauitas C dedit talem formam ipsi graui, ad quam formam sequitur tale accidens, quod est moueri deorsum, dicitur graue moueri à generante; graue enim antequam esset grauatum, erat in potentia essentiali ad hoc, vt moueretur deorsum; sed postquam iam est factum actu graue, quantùm est de se, semper est deorsum; & si non est semper deorsum, hoc est, quia est aliquid prohibens: in potentia ergo accidentali est graue, vt sit deorsum, nec indiget aliquo transmutante ad hoc, quod moueatur deorsum; sed mouet seipsum deorsum per accidens; per se autem mouetur a generante; quòd dedit sibi talem formam, ad quam sequitur talis motus; sed sicut motus deorsum est aliquid consequens formam grauis; ideo dicitur graue ab eo moueri deorsum per se, a quo habuit formam grauis: sic frigiditas est aliquid consequens formam aquæ: aqua ergo ab eo mouetur ad frigiditatem per se, a quo habuit formam aquæ; seipsa autem mouetur ad frigiditatem per accidens. Hoc ergo modo aqua facit seipsam frigidam, quia à natura aquæ semper

Materia est causa omnium accidentium, quæ fiunt in ea. Arist. 1. physic. t. c. 63.

Graue mouetur deorsum per accidens, per se verò mouetur à generante, quod dedit illi formam grauis.

fluit frigiditas, quæ fluens expellit caliditatem in aquam inductam: & sicut a forma aquæ naturaliter fluit frigiditas; sic à calido, in quo consistit vita, habet fluere siccitas: sicut enim materia sub forma calidi, non est propriè materia formæ aquæ, sed materia sub forma frigidi, ideo ab aqua naturaliter fluit frigiditas: sic quia calidi est magis propria materia siccum, quàm humidum, naturaliter à calido fluit siccitas.

A calido in quo consistit vita semper fluit siccitas.

Hoc ergo modo calor naturalis corrumpit seipsum per accidens, quia ab eo fluit siccitas, propter quod facit suum subiectum siccum, quod faciendo non potest durare vlterius vita: desinente autem vita desinit ibi esse naturalis calor: vnde autem habeat calor naturalis, quod ab eo naturaliter fluat siccitas, vtrum hoc habeat, quia participat cum calore ignis, vel vnde ei contingat, non est præsentis speculationis declarare.

Quomodo calor naturalis corrumpat seipsum.

Viso quomodo in animali est continua deperditio, & quomodo est ibi continua desiccatio, restat ostendere, quomodo id, quod restauratur per alimentum, non sit ita purum; sicut id, quod deperditur. Propter quod sciendum, quod naturalia sibi determinant proprium locum generationis; vt vinum determinat sibi ventrem vitis, extra vitem non generatur vinum purum; ex aqua enim posset generari vinum purum, & non purum; purum quidem si proijciatur ad pedem vitis, tunc illa aqua, attracta à vite, & digesta in ventre vitis, posset conuerti in purum vinum: sed si ex aqua generaretur vinum non purum, tunc esset, postquam esset expressum vinum à vite, in huiusmodi D vinum apponeretur aqua: constat autem, quod tantùm posset apponi de aqua, vt ad vltimum corrumperetur vinum: & si fortè esset vinum, & apponeretur aqua, tunc vinum propter fortitudinem suam conuerteret aquam ad se, sed non esset vinum purum, & si adhuc apponeretur, adhuc posset eam conuertere ad se, sed esset minus purum, & ad vltimum tantùm posset fieri impurum, quòd non remaneret ibi forma vini.

Locus generationis vini.

Ex aqua dupliciter potest generari vinum.

Sic & in proposito, pura caro humana generatur in loco matricis, extra matricem autem per alimentum non generatur

Cur homo non possit in vita naturaliter perpetuari.

tur caro pura: in animali ergo per actionem calidi deperditur humidum, & purum, & restauratur minus purum: ad vltimum autem est ibi tanta impuritas, vt non possit carnis facere opus, propter quod necesse est corrumpi animal. A

RESP. AD ARGVMENTA.

Argumenta autem, primum, & secundum, soluta sunt per iam dicta; quia actio calidi per se est distincta à subiecto; sed per accidens non est distincta à subiecto.

Ad tertium dicendum, quòd Christus voluntariè assumpsit carnem passibilem, & mortalem, qua assumpta, de necessitate mori debebat. B

DISTINCTIO XVII.

POST *prædicta considerare oportet, &c.* Quia Magister in superiori distinctione tractauit de Christi passione, & morte, in quibus de multis fit mentio, puta de oratione Christi, & de verbis, quæ dixit, in quibus videtur insinuari, quòd in Christo sint plures voluntates; ideo hoc inquirit in præsenti distinctione, quæ diuiditur in duas partes. In prima quærit, an omnis Christi oratio, & voluntas fuerit impleta. In secunda quot sint in Christo voluntates. Prima ibi: *Vtrum Christus, &c.* Secunda diuiditur in duas partes, in prima mouet dubitationem de triplici voluntate in Christo; in secunda plures adducit authoritates id probantes. Prima ibi: *Quo circa ambigendum non est, &c.* Secunda ibi: *Ex affectu ergo humano, &c.* postremò affert quædam loca Sanctorum, in contrarium, & soluit, & sic terminatur sententia præsentis distinctionis. C D

DISTINCTIONIS XVII.

Partis Primæ Principalis

QVAESTIO VNICA.

De voluntate Christi.

SVPER distinctione 17. in qua ostēdit Magister in Christo duas fuisse volūtates, iuxta duas naturas, scilicet diuinam voluntatem, & humanam. Quærimus. Vtrum Christus per voluntatem humanam posset simul in plura ferri; propter actiones Christi, quæ videbantur contrariæ, & tamen eodem tempore fiebant.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum Christi voluntas humana possit simul in plura ferri. Conclusio est negatiua.

Aegid. quodl. 5. q. 1 1.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Christi voluntas humana posset simul in plura ferri: quia Christus summè fruebatur, & summè patiebatur in passione; erat enim simul viator, & comprehensor; sed hoc non posset esse, nisi potentia appetitiua posset simul in plura ferri: ergo, &c.

Præterea. Voluntas Dæmonum potest in plura ferri, ergo & voluntas Christi: probatur antecedens: quia Dæmones gaudent de possessione hominum, vt ait August.

Auguſt. 11. de Ciuit. Dei cap. 6. & ſunt in magno cruciatu: ergo &c.

Præterea, ſimul in patria erit aureola, & gaudium de bono increato, & aureola, & gaudium de aliquo bono creato, arduo, & priuilegiato; cuiuſmodi eſt ſubire martyrium, quod pertinet ad iraſcibilem, vel ſeruare Virginitatem, quod pertinet ad concupiſcibilem, vel docere Scripturam ſacram, quod pertinet ad rationalem, quæ opera in charitate facta ſunt ardua, & priuilegiata, & merentur aureolam, quare in ſimul eſt vtrumque gaudium, ſimul fertur voluntas in plura.

IN CONTRARIVM eſt, quia ſecundum Auic. in 6. de naturalibus etiam plures potentiæ non poſſunt ſimul in plura ferri: nam quando aliqua potentia multum eſt intenta ad actum ſuum, alia potentia retrahitur à ſuo actu; vt cùm multum intentus eſt quis ad videndum aliquod mirabile, ab audiendo retrahitur, vt non percipiat quid ſibi dicatur. Arguatur ergo ſic. Plures potentiæ non poſſunt ſimul in plura ferri, ergo multo magis, nec voluntas, quæ eſt vna, & eadem potentia.

RESOLVTIO.

Voluntas humana non poteſt ſimul ferri in plura, ſecundùm curſum naturæ ſe impedientia, vel perfectè; ſed in plura non ſe impedientia, & imperfectè ſimul ferri poteſt: At voluntas Chriſti potuit ſimul pati, & gaudere, quia ei fuit ſpecialiter conceſſum ex diuina diſpenſatione.

RESPONDEO dicendum, quòd cùm quæritur. Vtrum voluntas poſſit in plura ferri ſimul, opus eſt vti triplici diſtinctione. Nam plura vel ſic ſe habent, vt vnum ſit alterius impeditiuum, vel vnum non ſit impeditiuum alterius, ſed ratio, & inductiuum eius, vt quia lux eſt ratio, quare videatur color, ſimul fertur oculus in lucem, & in colorem; & quia principia ſunt ratio cognoſcendi concluſiones: vnde Philoſophus circa

A principium 1. Poſt. loquens de minoris propoſitionis cognitione, ait, quòd ſimul inducens cognoſcit; ſimul enim inducitur minor propoſitio in maiorem, & elicitur concluſio ex vtrisque: vt ſi ſcio omnem mulam eſſe ſterilem, ſimul induco hoc particulare, hoc animal eſt mula, & elicio concluſionem, quòd ſit ſterilis: minor ergo propoſitio, quia eſt ratio cognoſcendi concluſionem, vt inducitur in maiorem, ſimul ſit inductio minoris, & cognitio concluſionis. Non enim negamus, quòd principia, vt ſunt quoddam

Inductio minoris propoſitionis in maiorē facit, vt ſimul cognoſcatur concluſio.

B obiectum intelligibile, poſſunt intelligi ab intellectu abſque cognitione concluſionum, tamen cogimur concedere, quòd vt ſunt ratio cognoſcendi concluſiones, ſimul poſſunt cognoſci principia, & concluſiones: ſic etiam ſimul fertur voluntas in finem, & in id, quod eſt ad finem, prout finis eſt ratio volendi, quod eſt ad finem.

Principia vt ſunt ratio cognoſcendi poſſunt cognoſci ſimul cū concluſionibus.

Secunda diſtinctio eſt, dato, quòd illa plura ſic ſe habeant, vt vnum non ſit ratio alterius, nec inductiuum eius, ſed magis ſit impeditiuum eius; diſtinguendum

C eſt de modo fiendi; quia vel hoc ſit ſecundùm naturæ curſum, vel ſecundùm ſpecialem Dei diſpenſationem; ſi enim fiat ſecundùm ſpecialem Dei diſpenſationem, non eſt inconueniens idem aliquo modo in plura ferri; quia per Dei potentiam fieri poteſt, vt illud, quod ſecundùm naturæ curſum eſt alterius impeditiuum, ſecundùm ſpecialem Dei diſpenſationem fiat alterius non impeditiuum.

Quod eſt ta le ſecundū naturā per Dei potentiam poteſt etiam eſſe tale.

Tertia diſtinctio eſt, quia dato, quòd illa plura ſic ſe habeant, vt vnum ſit al-

D terius impeditiuum, & vt modus ſciendi ſit ſecundùm naturæ curſum: adhuc eſt tertiò diſtinguendum; quia vel illa plura, vel aliquod illorum habet eſſe perfectum, & integrum, vel nullum illorum eſt tale, ſed quodlibet eſt aliquo modo imperfectum: ſic enim videmus in rebus naturalibus, illud eſſe magis album, quod eſt minus nigro impermixtum: illud ergo eſt albiſsimum, quod nullam habet permixtionem nigri: illud nigriſsimum, quod nullam habet permixtionem albi: illud verò medio modo, quod participat de

de vtraque. Si ergo quæratur. Vtrum aliquid possit simul esse album, & nigrum, dicetur, quòd perfectè non: quia perfectè album non compatitur secum permixtionem nigri, nec è conuersò: Imperfectè autem potest, quia imperfectè album aliquam secum compatitur permixtionem nigri, & è conuersò.

Potest quis imperfectè tristari de vno, & imperfectè gaudere de alio, non autem perfectè.

Sic & potentia, quantumcunque aliqua plura se inuicem impediant, potest in illa ferri imperfectè; sicut aliquis potest imperfectè gaudere de vno, & imperfectè tristari de alio: licèt enim gaudium de se sit aptum natum amouere tristitiam, non tamen oportet, vt imperfectum gaudium amoueat omnem tristitiam.

Prima ergo distinctio sumitur diuersitate obiectorum, prout obiecta diuersitatem inter se possunt habere, vt prout vnum aliud impedit, vel non impedit.

Secunda innititur diuersitati modi agendi, prout fit aliud secundùm naturæ cursum; vel secundùm Dei specialem dispensationem.

Tertia autem innititur diuersitati actuum, prout actus est perfectus, non habens admixtionem contrarij; vel imperfectus habens aliquam admixtionem eius.

Resolutio quæstionis.

Secundum autem has tres distinctiones, possunt solui tria præfata argumenta. Est enim veritas quæstionis, quòd in plura se impedientia secundùm naturæ cursum, & perfectè non simul voluntas ferri potest: sed in plura se non impedientia, non quidem secundùm naturæ cursum, seu non perfectè, potest simul voluntas ferri.

RESP. AD ARGVMENTA.

Quod ergo primo arguebatur de Christo, soluitur per distinctionem secundam; quia hoc non habebat secundùm naturæ cursum, sed secundùm Dei dispensationem; nam ex dispensatione Dei fiebat, vt quælibet natura in Christo sua propria ageret. Vnde Damasc lib. 3. cap. 19. dicit: *Naturales nostræ animæ passiones secundum naturam, & supra naturam, fuerunt in Christo*. Secundùm enim naturam mouebantur apud ipsum, quando permittebat, & concedebat carnem pati, quæ propria erant: patiebatur ergo caro, quæ propria erant, vt gaudium fruitionis, ex Dei dispensatione, dolorem illum minimè impediret: voluntas ergo, quæ fruebatur Deo, acceptabat dolorem illum propter Deum; secundùm enim naturæ cursum, tantus dolor non stetisset cum tanto gaudio.

D. Damasc. lib. 3. c. 19.

Gaudiū fruitionis non impediebat in Christo dolorē passionis ex diuina dispensatione.

Ad secundum dicendum de Dœmonibus, iuxta tertiam distinctionem, quòd habent aliquod gaudium, hoc est, quia non est omninò consumata tota eorum pœna, ita vt ipsi dicerent Christo Matth. 8. *Venisti ante tempus torquere nos*. Fortè enim post diem iudicij, sic erit consumata eorum pœna, quòd non compatietur secum aliquod gaudium: sed quæ sit veritas huius, Vtrum nunc possint Dœmones de aliquo gaudere; & Vtrum post diem iudicijt ollatur ab eis omne gaudium, non est præsentis speculationis; sufficit autem ad præsens scire, quòd secundùm naturæ cursum ex imperfectione rei est; vt compatiatur secum aliquid de opposito, sicut de imperfectione albi est, vt compatiatur secum aliquid de imperfectione nigri. Propter quod si aliqua creatura rationalis simul tristatur, & gaudet, vel hoc est ex speciali Dei dispensatione, quòd ista se non impediant: vel ex imperfectione virtutum, vt quia non perfectè participat hoc, vel illud.

Dœmonum pœna adhuc nō est omnino cōsumata.

Matth. c. 8.

Dœmonum pœna consumabitur post diē iudicij.

Tertium de aurea, & aureola soluitur per distinctionem primam; nam gaudium de bono increato, erit ratio, vt Beati gaudeant de bono aliquo creato; Nam sicut Beati alia diligunt propter Deum, omne gaudium, quod habebunt de bonis creatis, erit ordinatum ad gaudium, quod habebunt de Deo; vnum ergo non impedit aliud, sed ordinatur ad aliud: illa ergo duo gaudia se non impediunt, quia vnum erit ratio, vt fiat aliud, vel saltim vnum ordinabitur ad aliud; & hoc sufficit ad hoc, vt se inuicem non impediant.

Gaudium Beatorū de rebus creatis ordinatur ad gaudium de Deo; & vnū erit ratio alterius.

Argumentum etiam in contrarium eadem via procedebat; nam quia plures potentiæ sunt radicatæ in eadem essentia animæ,

A animæ, ideo se inuicem impediunt; sicut si duæ rotæ essent fixæ in aliquo stipite, si vna moueretur ad partem vnam, non posset alia moueri ad partem aliam. Sic cum aliqua potentia fortiter fertur in aliquod obiectum, retrahitur potentia alia; ne forte feratur in aliquod obiectum aliud: vnde & prouerbialiter dicitur: *Pluribus intentus, minor est ad singula sensus*; licèt autem non sit omninò simile de duabus rotis fixis in eodem stipite, & de duabus potentijs radicatis in eadem essentia animæ; quia etiam si debiliter moueretur rota aliqua ad partem vnam, non

Prouerbiū. Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

B posset moueri rota alia ad partem aliam; quod non contingit in potentijs animæ: tamen quantùm ad motum fortè est aliquo modo simile hic, & ibi: quia si potentia aliqua moueretur fortiter in obiectum aliquod, impediretur potentia alia, ne feratur fortiter in obiectum aliud, & maximè quando obiecta sunt diuersa, non ad inuicem ordinata.

Vnam potētiā impedire posse aliā dupliciter, primo simpliciter ita vt nullo modo moueatur: vel ne ita fortiter moueatur: argumētū concludit secūdo modo, non primo.

DISTINCTIO XVIII.

C

DE merito etiam Christi prætermittendum non est, &c. Postquam Magister in proximè præcedentibus distinctionibus de Christi passione, & morte disseruit, & de eiusdem prompta patiendi, & moriendi voluntate; hic consequenter de Christi meritis, ex passione, morte, & prompta eius voluntate prouenientibus, tractare intendit; & diuiditur præsens distinctio in duas partes, In quarum prima ostendit, quòd Christus aliquid meruit sibi, & aliquid nobis: in secunda, quòd mereri incœpit à principio suæ Incarnationis. prima incipit ibi: *Meruit quidem, &c.* Secunda diuiditur adhuc in duas partes, in prima adducit quædam verba D. Pauli de merito Christi, quòd sua humilitate, obedientia, & passione promeruerit. In secunda quærit, an sine dictis meritis potuerit illud bonum habere, quod ex meritis obtinuit. Prima ibi: *Nec tantùm gloriam impassibilitatis, &c.* Secunda adhuc diuiditur in duas partes: in prima inquirit, quod dictum est. in secunda respondet, quòd sine passionis merito potuit illud habere. prima ibi: *Si verò quæratur, &c.* Secunda adhuc subdiuiditur in duas partes, in prima facit, quod dictum est, in secunda sciscitatur causas passionis, & mortis Christi. Prima ibi: *Sanè dici potest, &c.* Secunda ibi: *Ad quid ergo voluit pati, & mori, &c.* & sic finitur sententia præsentis distinctionis.

Circa hanc distinctionem duo quæremus.

Primum spectans ad gratiam, quam nobis promeruit.

Secundum spectans ad excellentiam eorum, quæ Christus promeruit supra ea, quæ in statu innocentiæ habuissemus, si ille status permansisset.

DISTINCTIONIS XVIII.

Partis Primæ Principalis

QVAESTIO PRIMA.

De meritis Christi.

D

IN prima parte huius distinctionis, in qua de meritis Christi tractatur, vnum tantùm inquiremus, circa ea, quæ nobis Christus promeruit, an videlicet, omnibus promeruerit gratiam, vel solùm aliquibus.

ARTIC. I.

Vtrum Christus meruerit omnibus gratiam. Conclusio est affirmatiua.

Aegid.2.sent. dist.27.q.1.ar.2.& dist.26.q.2. art. 1. & dist.29.dub 6.later. Capr.dist.29. 2.sent.art.2. Thom.ab Arg.eadem dist.q.1.art. 3.D;Th.1.2.q.114.ar.6. & de verit.q.27.ar.7.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Christus non meruerit omnibus gratiam: quia etsi meritum Christi sit efficacius omni alio merito; tamen multi, vt patet, non consequentur gratiam: ergo eam omnibus non meruit.

B

Ephes. c.5.

Praeterea. Ad Ephes.5. dicitur: *Exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* si verò exurgemus à mortuis, antequam Christus nos illuminet, iam non indigemus gratia Christi, sed sine eo exurgemus à peccato: ergo &c.

C

D P.Aug.in q.vet.& noui test. q. 127.ar.4.

Praeterea. Secundum August. in quaestionib. vet.& noui Testam.q.127. *Adam factus, Sanctum accepit Spiritum, quem peccando amisit*; sed Christus non erat ante Adam: ergo gratia Adae non fuit per Christum.

IN CONTRARIVM est, quod idem Augustinus 14. de Ciuit. Dei pluribus in locis dicit: *Nullus saluatus est à principio Mundi vsque nunc*, nisi per gratiam Mediatoris, idest Christi: ergo.

D

RESOLVTIO.

Si Adam permansisset in statu innocentiae, fuissemus translati per gratiam gratum facientem ad alium statum salutis, & vitae aeternae; sed post lapsum Adae nullus est modus salutis, nisi per gratiam Christi Mediatoris, qui eam omnibus promeruit cumulatissimè.

Duo modi salutis.

RESPONDEO dicendum, duos fuisse modos salutis, nec potuisse esse

A

plures, vnum sub Adam, & alium sub Christo: & si Adam perstitisset, modus salutis sub Adam habuisset plures status. Nam Adam prius fuit productus cum iustitia originali, & iste status durasset vsque ad impletionem praecepti: si autem stetisset, & impleuisset praeceptum sibi factum, stetisset cum impletione mandati vsque ad beneplacitum Creatoris, & vsquequò Deus ordinauerat, incoepisset alius status eius, & simul cum originali iustitia, sibi fuisset collata gratia gratum faciens, in qua sine morte de vita, qua poterat non mori, translatus fuisset ad vitam, in qua non potuisset mori. Propter quod Hugo de S.Victore lib.1.par.6.cap. 9. ait: *Quod diu autem in hac vita terrena homo manere debuisset, argumentum maius haberi non potest, nisi quia probabile omninò est, quòd post peractam obedientiam, si in ipsa obedientia perstitisset*, supple, iuxta diuinam prouidentiam, *ad praemium ipsius obedientiae transferri debuisset, quatenus sine mortis interpositione, de primo statu, vbi habuit posse non mori, ad alium statum transiret, vbi amplius mori iam omninò non posset.*

Quid si status innocentiae perdurasset.

Adā in statu innocentiae poterat non mori: sed si stetisset, fuisset translatus ad statū vbi nō potuisset mori.

Interrupto autem illo ordine ex inobedientia Adae, ex illo primo modo saluandi, siue ex illo ordine, nec ipse Adam, nec alius quis saluatus est, sed illi ordini, vel illi modo salutis successit alius ordo, & illi primo Adae, *qui fuit de terra terrenus*, successit secundus Adam, idest Christus, *qui fuit de coelo coelestis*. Quicunque ergo sunt subsequuti salutem, per Christum sunt consequuti, & nulli ab initio mundi vsque ad finem, siue praecedentes Christum, siue sequentes, possunt consequi salutem, nisi per Christum, *vt non sit aliud nomen, sub quo oporteat nos saluos fieri, nisi Christus Iesus*; & hoc per gratiam gratum facientem, quam credentes in ipsum consequimur: propter quod Hugo lib. 1. p. 8. cap. 11. dicit: *Scias ergo quocunque tempore ab initio Mundi vsque in finem, nullum fuisse, vel esse verè bonum, nisi iustificatum per gratiam; gratiam autem nunquam aliquem adipisci potuisse, nisi per Christum; vt omnes siue praecedentes, siue subsequentes, vno iustificationis remedio saluatos agnoscas.* Considerent ergo, qui ante peccatum dicunt Adam gra-

Hugo lib.1 p.8. c.11.

Omnes per Christum iustificatur.

gratiam gratum facientem habuisse, quia A nisi per Christum nunquam talis gratia fuit habita: ipse ergo Adam, & omnes alij per Christum habuerunt huiusmodi gratiam, & vsque in finem, non nisi per Christum habebunt. Certum est enim, quòd si ordo salutis sub Adam fuisset continuatus, & non fuisset interruptus, post peractam obedientiam ipse Adam, & sui posteri sub eo gratiam gratum facientem habuissent; sed interrupto illo ordine; & succedente ordine Christi Mediatoris, nullus habuit huiusmodi gratiam, nisi per fidem Christi, & sub Christo. Dicere B ergo *Adam* habuisse gratiam gratum facientem ante peccatum, cum habens huiusmodi gratiam sit dignus vita æterna: & sit dignus salute, est dicere, aliquem non sub Christo, nec per Christum habuisse gratiam, & esse dignum salute, quod est contra veritatem; & contra dictum Hugonis dicentis: ***Quocunque tempore ab initio mundi vsque in finem, nullum habuisse gratiam, nisi per Christum.***

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd meritum Christi prævalet omni merito: & si ex merito eius aliquis non consequitur gratiam; hoc est, quia præbet obicem, & impedit seipsum ad gratiam recipiendam: De plenitudine tamen eius omnes accepimus, non omnes efficaciter, quia non omnes saluantur, & efficiuntur iusti, sed omnes sufficienter, quia meritum suum sufficit ad saluandum totum mundum, etsi essent plures mundi.

De plenitudine Christi omnes acceperunt sufficienter sed non omnes efficaciter.

Ad secundum dicendum, quòd simul sunt tempore, exurgere à mortuis, & illuminari per gratiam; sicut qui mittendo D vnum clauum expellit alium, simul est immissio vnius, & expulsio alterius: si autem ibi volumus assignare prius, & posterius, hoc erit quantùm ad materiam, & quantùm ad agens; quantùm ad materiam quidem, prius expellitur vnus clauus, quàm immittatur alius; quia iste non immittitur in materiam, nisi quia ille expellitur.

Liberari à peccatis, & recipere gratiam sunt simul tempore, licet possit ibi assignari prius & posterius respectu agentis, & recipientis.

Quantùm autem ad agens est è conuerso, quia agens, cùm alium clauum expellit, non hunc immittit: sicut etiam patet de impressione, & expulsione formæ; nam prius materia intelligitur priuari vna forma, quàm recipiat aliam; agens verò, quia non expellit formam oppositam, nisi imprimendo propositam, prius intelligitur imprimere, quàm expellere: sic est in proposito, simul est expulsio iniustificationis, & resurrectio à mortuis, & infusio gratiæ; & si est ibi prius, & posterius, hoc erit inter peccatorem iustificatum, & Deum iustificantem. Totum enim, vel vtrumque est hominis, vt suscipientis, & totum, vel vtrumque est Dei, vt efficientis; in homine enim suscipiente simul est expulsio iniustificationis, & susceptio gratiæ iustificantis: Deus enim simul expellit iniustificationem, & infundit gratiam iustificantem: si autem est ibi prius, & posterius, quantùm ad suscipientem, & efficientem, hoc erit modo, quo dictum est.

Quomodo se habeant materia, & agens in expulsione, & introductione formæ.

Gratia dupliciter sumitur, communiter, & propriè. primo modo etiam iustitia originalis dicitur gratia; secundo modo Adam non habuit gratiam in statu innocentiæ, sed primo modo.

Ad tertium dicendum, quòd Adam ante peccatum non habuit gratiam gratum facientem, quæ solùm datur per Christum; sed habuit iustitiam originalem, quæ largè loquendo appellatur gra- C tia, & charitas, & mediante hoc dicitur in eodem sensu habuisse Spiritum Sanctum: ideo Magister dicit in 2. sent. quòd homo in statu innocentiæ habuit vnde posset stare, sed non perficere.

DISTINCTIONIS XVIII.

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO SECVNDA

De excellentia eorum, quæ nobis Christus promeruit.

IN secunda parte principali præsentis distinctionis, videbimus excellentiam eorum, quæ nobis Christus promeruit super illa, quæ habuissemus in statu innocentiæ, si permansisset.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum ea, quæ nobis Christus promeruit, sint excellentiora illis, quæ habuissemus in statu innocentiæ, si permansisset, ita vt status sub Christo sit melior statu sub Adamo, etiam ante peccatum. Conclusio est affirmatiua.

Aegid.2.sent.d.29.q.1.ar.2.dub.2.later. Cabr.ad 3.p.q.1.disp.1.D. thom.p.1.q.95.art.4. Caiet.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd ea, quæ nobis Christus promeruit, non sint excellentiora illis, quæ habuissemus in statu innocentiæ, si permansisset, ita vt status sub Christo sit melior statu sub Adamo, etiam ante peccatum: Quia in statu innocentiæ natura humana erat magis pura, quàm post Christum; sed in materia pura plus recipitur de forma, quàm in non pura: ergo in natura humana plus fuisset receptum de gratia, & charitate tunc, quàm postea.

Præterea. Voluntas hominis tunc nullum habuisset retractiuum: ergo maiori conatu tendisset in Deum, quàm post Christum, in quo statu retrahitur ab amore Dei à multis: ergo, &c.

Præterea. Potentia non impedita potest ferri in maius obiectum, vt intellectus non impeditus potest ferri in maius intelligibile: ergo, &c.

IN CONTRARIVM est Magister, qui in 2. sentent. dist. 29. dicit: *Adam in illo statu poterat stare, sed non proficere*; in statu autem sub Christo possumus stare, & proficere: ergo &c.

RESOLVTIO.

Status sub Christo est melior statu sub Adamo ante peccatum; quia ille status sub A *Christo est magis spiritualis, iste magis animalis; ille in societate Angelorum, iste in participatione terrenorum; ille nouus, iste vetus; ille magis propinquus gloriæ, iste naturæ; ille magis liber, iste minus liber.*

RESPONDEO dicendum, quòd possumus accipere quinque de sacra Scriptura; quòd status sub Christo est melior statu sub Adamo, etiam ante peccatum; quæ licèt possint referri ad Adam post peccatum, possunt etiam ad ipsum ante B peccatum adaptari.

Vnum est, quia primus homo Adam factus est in animam viuentem; nouissimus Adam in spiritum viuificantem.

Secundum, quòd primus homo est de terra terrenus; secundus homo de cœlo cœlestis; quæ duo leguntur 1. Corinth. cap. 15.

Tertiò dicitur de Christo ad Ephes. 4. *Renouamini in spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundùm Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.*

C Quartò Dixit etiam Christus Io. 3. & 8. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*

Quintò Dixit etiam Ioannes cap. 8. *Si Filius vos liberauit, verè liberi eritis.* quæ omnia possunt adaptari ad Adam, non solùm post, sed etiam ante peccatum; nam etiam ante peccatum, & Christus poterat dici cœlestis, & Adam terrenus: Christus in spiritum viuificantem, Adam in animam viuentem; Christus nouus nos regenerans, & liberè liberans: Adam autem non sic, etiam ante peccatum. Scien- D dum ergo, quòd status primi parentis ante peccatum, & status iustorum post peccatum, vt patet per Augustinum 14. de Ciuit. Dei. cap. 15. *Se habent vt excedentia, & excessa*: & hoc sufficit ad firmiter ostendendum, Adam vltra originalem iustitiam non habuisse gratiam gratum facientem; quia si habuisset vtramque, nullus status, nec iustorum, posset præferri illi: Habuerunt ergo se illi status, vt excedentes, & excessi; quia quantum ad delectationem præsentis boni, ille status excedebat; quantum ad firmam spem societatis Angelorum, status iustorum, etiam

Etiam ante peccatum Christus poterat dici cœlestis, & Adam terrenus.

D. P. Aug. 14. de Trin. c. 15. & 3.

Adã in statu iustitiæ originalis non habuit gratiã gratum facientem.

etiam in hac vita excedet statum illum: Verum, quia vbi est dare excedentia, & excessa, simpliciter loquendo, vnum magis excedit simpliciter, quàm aliud: potest probabiliter sustineri, quòd status nunc iustorum est status simpliciter magis excellens, quàm status primi Parentis; & si à nobis, vel ab alijs, aliquando dictum inueniatur, potest exponi quantùm ad aliquas excellentes conditiones existentes in illo statu.

Aduertētia Doctrinæ vitandas contradictiones.

Dabimus ergo quinque differentias propter quinque superius tacta inter statum primi parentis, & istum statum iustorum.

Primò, quia ille status magis fuit animalis; iste autem magis spiritualis, quod declarat præceptum eis datum; *Vt de omni ligno ederent, præterquam de ligno, &c.* sed esus ciborum ad animalem statum pertinet, non ad spiritualem; sed iste status est magis spiritualis, in quo præcipitur nobis, vt adhæreamus Deo, & simus vnus spiritus cum illo: ideo Apost. vt supra tetigimus, loquens de primo homine,& de Christo, ait: *Primus homo factus est in animam viuentem*, quia status ille dici poterat animalis: sed Christus factus est in spiritum viuificantem, quia status sub Christo potest dici spiritualis; & quia simpliciter loquendo, spiritualis est potior animali,quamuis ille status haberet plures nobiles conditiones, quas non habet iste; simpliciter tamen loquendo, iste potest præferri illi.

Gen. c. 2.

Secundò, quia ille status magis fuit in dominio terrenorum; quia productis primis parentibus, dictum fuit eis, *Crescite, & multiplicamini,&c.* sed iste status magis est in participatione societatis Angelorum; est enim status nunc iustorum in gratia gratum faciente, in qua participamus cum Angelis; ille autem erat in originali iustitia, qua propriè loquendo,non indigent Angeli, quia non habent sensualitatem repugnantem rationi, nec corpus animale, indigens alimentis; immò eo ipso, quòd nobis non restituitur originalis iustitia, qua non indigent Angeli, sed restituitur nobis innocentia, in qua fuerunt producti Angeli; & sub Christo datur nobis gratia, in qua nos participamus cum Angelis, sufficienter instruimur,

A quòd vita iustorum magis pertinet ad vitam Angelorum, quam primorum parentum, vt sit vita iustorum tota cœlestis, & dicant cum Apostolo: *Nostra conuersatio in Cœlis est*: ex hoc etiam concludi potest, quod vita iustorum, loquendo simpliciter, est præferenda vitæ primorum parentum.

Tertiò,quia iste status debet dici magis nouus, quam ille, quantum enim ad illam gratiam totus est in participatione æternitatis; ideo potest dici magis nouus, quia hoc est esse nouum, esse propinquum suo

B principio,& quia per participationem gratiæ sumus propinquiores nostro principio, idest Deo; semper in statu isto iustorū nouitas pronunciatur; iuxta illud: *Renouabitur vt Aquilæ iuuētus tua*; & illud Apost. *Renouamini*,&c.ille autē status non est sic nouus, quia non est sic in participatione æternitatis; nam per originalem iustitiam non sumus sic participes vitæ æternæ, sicut per gratiam: cum autem non dicatur originalis iustitia vita æterna, sicut dicitur gratia; *gratia autem Dei vita æterna*:

Esse nouum est esse propinquū suo principio.

Ps. 102.

Rom. 6.

C esse autem, quod est propinquius Deo æterno, & habet magis participationem æternitatis, esse præferendum simpliciter, non est dubitandum.

Quartò, status primorum parentum est magis propinquus naturæ; status autem iustorum est magis propinquus gloriæ: erat enim ille status in posse non peccare: status autem iustorum est, non solum in posse non peccare, sed in posse proficere, & gloriam habere: ille ergo status erat in posse seruare naturam integram; iste autem in posse adipisci gloriam; Propter

Status primorum parentum erat in posse nō peccare, iustorū autem in illo, est etiam in posse proficere,& gloriam habere.

D quod ille status non erat supra naturam, & ex hoc dici poterat propinquior naturæ; iste autem status magis est supra naturam, & ex hoc potest dici magis propinquus gloriæ.

Ex quo sequitur, quòd sub Adam, si stetisset, militassemus vt nati; quia per ipsum nascendo habuissemus originalem iustitiam,per quam habuissemus aliquem ordinem ad gloriam magis propinquum, & magis directum, quàm per solam naturam; licèt non ita directum, nec ita propinquum, sicut per gratiam.

Interrupto autem illo ordine sub Adam, militamus sub Christo, sub quo non ordinamur

Militantes sub Christo non ordinãtur ad gloriam, vt nati, sed vt renati.

namur ad gloriam, vt nati, sed vt renati, A non vt recuperãtes originalem iustitiam, sed adipiscentes gratiam, quam, simpliciter loquendo, esse potiorem originali iustitia, cùm sit magis quædam participatio diuinæ naturę, & diuinę glorię, quàm illa, dubitari non debet.

Quintò. Iste status, quem habemus sub Christo, est magis liber, quàm ille, quem habuissemus sub Adam, dato, quòd stetisset. Et ideo, vt supra tetigimus, significanter dixit Dominus: *Si Filius vos liberauit, &c.* nam Adam non erat verè liber, dicente Magistro in 2. sent. dist. 29. B *Poterat stare, sed non poterat pedem mouere;* non est autem verè liber, qui non potest stare rectus ne cadat, & non potest mouere pedem, vt proficiat; & quia vtrumque facit gratia, non autem vtrumque fecisset iustitia originalis; ideo simpliciter loquendo iste status potest præferri illi; & possumus ex omnibus his concludere, quòd iusti in hac vita habent gratiam, non originalem iustitiam: Adam autem ante peccatum habuit è conuersò.

Cur Adam non erat verè liber.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum argumentum dicendum, quòd cùm Adam non habuerit gratiam gratum facientem, sed tantùm originalem iustitiam, per quam poterat stare, sed non proficere; si comparamus opera Adæ pro illo statu ad opera iustorum, pro isto statu; quantùm ad stare, certum est, quòd se habent vt magis, & minus, quia Adam pro illo statu, omninò plus accepit, quantùm ad posse stare, & nos omnino minus; quia ille omninò poterat feliciter magis stare; sed si comparemus opera illa, & ista quantùm ad proficere, non se habent, vt magis, & minus, sed vt nihil, & aliquid; quia Adam pro illo statu nullo modo poterat proficere; nos autem possumus proficere.

Adam plus accepit, quam nos, quãtum ad posse stare; nos autem plus eo, quãtùm ad posse proficere.

Et per hęc dicta patet responsio ad secundum, & tertium argumentum.

DISTINCTIO XIX.

NVNC ergo *quæramus, &c.* Quia in superiori distinctione determinauit Magister de merito Christi, prout ordinabatur ad consequutionem boni sibi, & nobis: hic prosequitur tractare de eodem, prout ordinatur ad remotionem mali in nobis, ipse autem non fuit culpę subiectus; & consequenter pœnę debitor non extitit. Diuiditur autem pręsens distinctio in duas partes principales, in quarum prima ostendit à quibus per Christi mortem simus liberati. In secunda causam passionis expendit. Secunda incipit ibi: *Si verò quæritur, &c.* in principio 20. distinct. Prima verò pars, quę est pręsentis distinctionis diuiditur adhuc in partes duas; in C prima enim ostendit à quibus malis Christus sua passione, & morte nos eripuerit: in secunda agit de his, quę de Christo dicuntur ratione huius liberationis. Secunda ibi: *Vnde & ipse verè dicitur mundi Redemptor, &c.* Prima adhuc in tres partes diuiditur, in prima determinat de liberatione à peccato, & à Diabolo. Secundò specialiter de libertate à Diabolo. Tertiò de libertate à pœna. Secunda pars incipit ibi: *Factus est ergo homo mortalis, &c.* Tertia ibi: *A qua pœna temporali, & æterna, &c.* D

Secunda verò pars principalis, in qua agit de ijs, quę dicuntur de Christo ratione huius liberationis, diuiditur etiam in tres partes, in prima ostendit, quòd Christus ratione huius liberationis dicitur Redemptor, In secunda, quòd dicitur Mediator. In tertia secundùm quam naturam dicatur Mediator. Secunda pars incipit ibi: *Qui solus dicitur Mediator, &c.* Tertia ibi: *Vnde & Mediator dicitur secundum humanitatem.* Et sic terminatur sententia pręsentis distinctionis.

Circa hanc distinctionem, in qua agitur

tur de Christo Redemptore, Liberatore, & Mediatore inquiremus duo. Primum de libertate, quam per Christum sumus consequuti. Secundum de pace cum Deo obtenta per Mediatorem.

DISTINCTIONIS XIX.

Et Partis Primæ Principalis.

QVAESTIO PRIMA

De libertate, quam per Christum consequuti sumus.

VIA in prima parte ostendit Magister à qui bus malis Christus per suam passionem, & mortem nos liberauit, inquiremus duo.

Primum, Vtrum per Christum libertatem consequuti simus.

Secundum. Vtrum plures infecerit Adam sua culpa, quàm redimerit Christus sua morte.

Circa libertatem quæremus duo.

Primum. Vtrum per Christum libertatem consequuti simus, vt dictum est.

Secundum. Vtrum Christus sua passione, & morte liberauerit nos ab omnibus peccatis, etiam futuris.

ARTICVLVS I.

Vtrum per Christum libertatem simus consequuti. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super epist. D. Pauli ad Rom. cap. 13. lect. 42. dub. 1.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd per Christum non simus libertatem consequuti. Nam Apost. ad Rom. cap. 13. ait ad Fidem Christi conuersis: *Omnis Anima potestatibus sublimioribus subdita sit*. Rom. c. 13. A Remanente subiectione post Christi mortem, signum est, quòd non sumus libertatem per Christi mortem consequuti.

Præterea. Idem Apostolus ibidem ait: *Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis*. quibus verbis videtur velle, quod alia debita cum exoluuntur, non amplius per illa obligamur: sed debitum dilectionis proximi, etiam persolutum, non liberat nos ab obligatione dilectionis: ergo per Christum non sumus à debitis liberati.

B Præterea. Idem Apost. ibid. *Qui resistunt potestati, sibi damnationem acquirunt*: ergo debemus potestati obedire, & per consequens non sumus per Christum libertatem consequuti.

IN CONTRARIVM est illud Ioannis cap. 8. *Si Filius vos liberauit, verè liberi estis*. Fideles ergo, qui per Christum liberati sunt, verè sunt liberi. Io. cap. 8.

RESOLVTIO.

C *Libertas, quam per Christum sumus consequuti, est spiritualis, remanemus tamen seruituti temporali obnoxij propter fomitem in nobis relictum, quo habemus malitiam in affectu, & ignorantiam in intellectu, ex quibus duabus causis fuit necessarius Principatus temporalis.*

RESPONDEO dicendum, quòd vt communiter dicitur, libertas ista, quam per Christum consequuti sumus, est libertas spiritualis, per quam liberamur à peccato, & morte, iuxta illud ad Rom. cap. 8. *Lex enim vitæ in Christo Iesu liberauit me* D *de lege peccati, & mortis*. sed propter carnem, & propter fomitem peccati in ea existentem, licèt in Baptismo debilitetur, non tamen totaliter tollitur, & ideo remanemus obnoxij seruituti, & propter hunc fomitem indigemus principante. Causæ autem sunt duæ, quare ordo Principatus sit necessarius. Vna est ex parte malitiæ in affectu, quia multi propter malitiam, ad quam inclinantur, non se corrigerent, nisi per leges habentes coactiuam potentiam; & per Principem habentem gladium, & iudiciariam potestatem. Secunda causa est ex parte ignorantiæ in intel-

Rom. c. 8.

Fomes peccati in Baptismo debilitatur, sed non tollitur totaliter.

Principatus causæ, quæ nam sint.

intellectu; quia multi nescirent se dirigere, ideo Prælato, & Principe dirigente indigent. Ergo propter fomitem peccati, qui inclinat ad malitiam in affectu, per quam incurrimus cœcitatē in intellectu, debemus subijci Prælationi, & Potestati. Quandiu ergo regnat hic fomes, de quo ait Apost. Rom. 7. *Carni autem seruio legi peccati*, indigemus principante, & corrigente. sed post Resurrectionem, quando *creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei*; vt ait Apost. Rom. 8. Tunc non indigebimus tali principatu, iuxta illud Corinth. 18. *Cum tradiderit Christus Regnum Deo Patri*, cum euacuauerit omnem principatum, potestatem, & virtutem; talia enim tunc euacuabuntur; non enim tunc erunt huiusmodi principatus, & huiusmodi prelationes, vt nunc existunt.

Rom 8.7.

Potestas, & Prælationes post Resurrectionē inter homines non erunt.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd libertas est duplex, vna est à peccato, & morte, & dicitur libertas spiritualis, & hanc libertatem sumus per Christum consequuti; altera est corporalis, & temporalis, à qua propter fomitem causantem malitiam in affectu, & ignorantiam in intellectu, non sumus liberati per Christum, sed remansimus subiecti potestati, & prælationi temporali: liberabimur autem post Resurrectionem vniuersalem, vt explicatum est.

Libertas duplex spiritualis, & tēporalis, vel corporalis; à prima Christus nos liberauit, non à secunda.

Ad secundum dicendum, quòd amor procedit ab amante, & tendit in amatum, sicut debitum procedit à debitore, & protendit in illum, cui debetur; quare cùm hoc sit debitum reddere, quod procedat debitum à debitore, & tendat in illum, cui debetur, sic, hoc est debitum dilectionis reddere, quòd procedat amor ab amāte, & quòd tendat in personam illam, quę amatur, & quia semper tenemur amorem nostrum dirigere in alium, nunquam possumus hoc debitum toties persoluere, quin semper teneamur ad illud. Est autem triplex ratio, quare aliquando debitum non possit toties persolui, quin semper ad illud teneamur. Primò propter rem debitam. Secundò propter causam debendi. Tertiò propter modum exoluendi, & reddendi. Primum sic patet, nam si res debita esset tanta, quòd tu non posses reddere æquiualens, semper deberes debitum persoluere, & nunquam posses debitum euacuare, quia non posses ad ęqualitatem pertingere: secundum quem modum loquitur Philosophus in Ethic. *Deo, parentibus, & magistris non possumus reddere æquiualens*: sic & in proposito, cum debeamus diligere proximum propter Deum, cui non possumus reddere æquiualens, non possumus toties illud debitum exoluere, quin semper, & assiduè obligemur ad soluendum.

Dilectionis debitū nunquā persolui potest, ita vt diligendi non remaneat obligatio.

Ar. 8. 6. Eth.

Secunda ad hoc idem potest sumi ex causa debendi; nam causa, propter quam obligamur ad diligendum proximum, est similitudo naturæ, vel gratiæ: & quia ista causa semper manet, semper obligamur ad debitum persoluendum.

Tertia ratio sumi potest in modo soluēdi, nā illud, quod in soluendo non euacuatur, sed augmētatur, per solutionē eius nō soluimur à debito soluendi, sed magis ad hoc debitum obligamur; charitas verò est huiusmodi, quia quātò plus diligimus, & magis hoc debitū persoluimus, eo magis augmentatur dilectio charitatis; & quia charitas in soluendo multiplicatur, ideo semper debemus velle obligari ad hoc debitum, & semper debemus hoc debitum persoluere, vt soluta charitas, & reddita magis, ac magis suscipiat incrementum: hæc autem obligatio, cùm sit maxima perfectio, neque seruitus dici possit, quia à libera voluntate procedit amor, & dilectio; ideo non fuimus à Christo liberati ab hac diligendi obligatione.

Ad tertium dicitur, quòd Apostolus in illis verbis: *Qui potestati resistunt, sibi damnationem acquirunt*, loquitur de potestate, quæ est à Deo ordinata, quæ vt est ordinata, qui resistit ei, sibi damnationem acquirit; sed si non sit ordinata, & maximè contra Deum, qui resistit, non damnationem, sed saluationem meretur. Nam, vt Glossa super dicta verba ponit exemplum: si videmus in rebus humanis, quòd Imperator est supra Proconsulem, Proconsul super Exactorem, vel Procuratorem: si Exactor, vel Procurator præcipiat contra iussionem Proconsulis, obedire debemus Proconsuli, non Exactori; & si Pro-

Obligatio diligendi non est seruitus, sed libertas, ideo ab ea Christus nos nō liberauit.

Proconsul præcipiat contra Imperatoriam Maiestatem, recta ratio dictat obediendum esse Imperatori, non Proconsuli. Sic & in proposito: si Imperator, vel quicunque Princeps contra iussionem diuinam edictum faceret, obediamus Deo, & non homini, & dicamus, quod obedire oportet Deo magis, quam hominibus; & Martyres sic facientes, coronam meruerunt. Quando ergo potestas est à Deo ordinata, illi obedire debemus, quia ab ista subiectione non fuimus per Christum liberati; immò propter fomitem peccati malitiæ, & ignorantiæ, necesse fuit ordinare Prælationem, & Potestatem: sed liberati fuimus à morte, & peccato, vt dictum est.

A potestate ordinata à Deo non sumus liberati per Christi mortem: sed à potestate mortis, & peccati. ideo istis, & non alijs potestati resistere debemus.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus sua Passione, & morte liberauerit nos ab omnibus peccatis, etiam futuris. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 6. lect. 19.

SECVNDO quæritur. Vtrum Christus sua passione, & morte liberauerit nos ab omnibus peccatis etiam futuris. Et videtur, quòd non: quia nihil tollitur, quod non est; sed peccata præterita, & futura non sunt; ergo per Christi passionem non sunt ablata.

Præterea. D. Paulus ad Rom. cap. 6. inquit: *Iudicium est ex vno delicto in condemnationem;* sed Christus liberauit nos sua morte ab eo, propter quod condemnabamur; condemnabamur autem vno delicto: ergo ab vno tantùm delicto nos liberauit, & non ab omnibus. *Rom. c. 6.*

Præterea. Si Christus nos liberasset ab omnibus peccatis, etiam futuris: ergo omnes saluaremur, sed multi damnantur propter peccata, quæ committunt: ergo non ab omnibus Christus nos liberauit.

IN CONTRARIVM est, quòd Glossa super Epist. D. Pauli ad Romanos

A cap. 6. ait: *Christus sustinuit mortem, vt tolleret peccata nostra præterita, præsentia, & futura:* ergo &c. *Rom. c. 6.*

RESOLVTIO.

Christus deleuit omnia peccata nostra, & ab eo habuimus Vitæ veteris desertionem, peccatorum absolutionem, nouæ vitæ inchoationem, fomitis debilitationem, cœlestis gloriæ expectationem, & perseuerantem iustificationem.

B RESPONDEO dicendum, quòd circa Christum, quantum ad præsens spectat, sex sunt notabiliter attendenda. Primò, quia ipse mortuus fuit. Secundò sepultus. Tertiò resurrexit. Quartò post Resurrectionem, crucis vulnera in proprio corpore portauit, & ea Thomæ, & alijs Apostolis ostendit. Quintò ad Cœlos ascendit. Sextò immortaliter viuit, vt mors ei vltra dominari non possit. Sic nos, quantùm ad præsens spectat, sex per Christum hæreditauimus, sicut habere possumus. *In Christo sex considerantur.*

C Nam primò per Christum à peccato liberati, habemus vitæ veteris desertionem. Secundò peccatorum plenam absolutionem. Tertiò Vitę nouę inchoationem. Quartò fomitis debilitationem. Quintò Cœlestis glorię expectationem. Sextò perseuerantem iustificationem: & ista sex sunt ad illa sex referenda. *sex per Christum hæreditamus*

Nam veteris vitę desertio, referenda est ad Christum morientem; quia cum vitam veterem deserimus, Christum morientem, qui hanc mortalem vitam deseruit, imitamur. Secundò. Plena abso-

D lutio peccatorum, tàm à pœna, quàm à culpa referenda est ad Christum in sepulchro iacentem; vt sicut ille in sepulchro iacens quiescebat, sic nos per plenam absolutionem reddimur quiescentes, vt dicamur ex hoc, consepulti sumus cum Christo in morte, idest in peccatorum absolutione, vt Glossa exponit. Tertiò nouę vitę inchoatio referenda est ad Christum resurgentem; vt sicut ille resurgendo nouam vitam inchoauit; sic nos, deserentes veterem vitam peccati, nouo modo viuamus iustitię. Quartò fomitis debilitatio, referenda est ad Christum

iam

iam resurgentem, & vulnera in proptio corpore portantem; nam nos postquam cum Christo resurgimus, & postquam nouam vitam inchoamus, debemus cruci esse affixi per fomitis debilitationem: nam licèt ille fomes non totaliter per Baptismum extirpetur, tamen debilitatur, & crucifigitur. Quintò cœlestis glorię expectatio referenda est ad Christi Ascensionem, vt sicut ille ad Cœlum ascendit, sic nos per spem, & expectationem ad cęlestem patriam, & ad cœlestem vitam tendamus. Sextò. Perseuerans iustificatio referenda est ad Christum immortaliter viuentem; vt sicut Christus non vlterius morietur, sed quod viuit, viuit Deo; sic nos mortui peccato, non vlterius ad peccatum redeamus.

RESP. AD ARGVMENTA.

Peccata præterita nō remanēt quantū ad actum, sed quantū ad habitum, & ad reatum.

Ad primum argumentum respondetur, quòd licèt prçterita peccata nō sint actu, quia cū quis desinit peccare, cessat actus peccandi; sicut cum cessat mouens, cessat motus; remanent tamen peccata quantum ad infectionem, idest quantum ad habitum vitiosum, quia licèt actus transeat, habitus tamen remanet: Manent etiam peccata quantum ad reatum, idest quantum ad obligationem ad pœnam.

Quid sit reatus.

Mors Christi in Sacramento Baptismi quid operatur.

Mors ergo Christi, & maximè prout operatur in Sacramento Baptismi, tollit prçterita peccata, & quantum ad culpam, idest quantum ad diuinam offensam; & quantum ad habitum vitiosum: & etiam quantum ad reatum, vt quantum ad obligationem ad pœnam, ita vt si baptizatus decederet, statim euolaret ad gloriam.

Mors Christi peccata futura delet dupliciter, scilicet quātum ad sufficiētiā, & debilitādo fomitē peccati, quod in nobis remanet.

De peccatis autem futuris dicere possumus, quòd mors Christi illa tollit dupliciter. primò quantum ad sufficientiam, quia tanta fuit vis passionis Christi, vt non solum sufficiat ad tollenda peccata præsentia, & prçterita, sed etiam futura; quia nunquam poterunt in futurum tot peccata fieri, vt possint euacuare virtutem passionis Christi; sed semper sufficiens erit Passio Christi ad omnia peccata tollenda.

Vel dicere possumus, quòd licèt peccata futura non sint in se, tamen quantùm ad suam radicem, & quantùm ad fomitem iam erant. Passio ergo Christi aliquo modo tollit peccata futura, in quantum per passionem illam crucifigitur, & debilitatur fomes peccati.

Apost. in loco citato loquitur de peccato originali, quod nos omnes infecit; & illud abstulit Christus in sua morte; non tamen sequitur, quin abstulerit, & omnia alia peccata actualia.

Ad secundum dicendum, quòd Adam per primum delictum perdidit iustitiam originalem, & si postea alia peccata commisit, illa peccata sequentia originalem iustitiam subtrahere non potuerunt, quia iam illam perdiderat.

Primum ergo peccatum originale, tollens originalem iustitiam ab Adam, nobis imputatur, & nos damnificauit: alia autem peccata postea, si quę commisit, nobis non directè nocuerunt; & ideò dicitur per vnum delictum in condemnationem: tamen passio Christi abstulit omnia delicta, quia vbi abundauit delictum, superabundauit, & gratia.

Christus liberauit nos a peccatis sufficienter non efficaciter.

Ad tertium dicendum, quòd Christus liberauit nos a peccatis sufficienter, non autem efficaciter; qui enim non cooperantur Passioni Christi, & sibi eius merita non applicant, damnantur; non ex insufficientia Passionis Christi, sed ex defectu eorum, qui talem passionem negligunt.

DISTINCTIONIS XIX.

PRIMAE PARTIS

QVAESTIO SECVNDA

PRINCIPALIS.

De comparatione inter culpam Adæ, & redemptionem Christi

HAEC quęstio habet vnicum Articulum. Vtrum plures infecerit Adam sua culpa, quàm redemerit Christus sua morte.

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum plures infecerit Adam sua culpa, quàm redemerit Christus sua morte. Conclusio est negatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 6. lect. 18.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd plures infecerit Adam sua culpa: quia per Adam omnes inficiuntur: sed per Christum non omnes iustificantur: ergo, &c.

Matth. 12. Præterea. Matth. 12. *Qui dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neque in futuro:* ergo si est irremisibile, plures infecit Adam, quàm Christus redemerit.

1. Io. 5. Præterea 1. Io. dicitur: *Peccatum ad mortem non pro illo dico, vt oret quis*; sed illud, pro quo non est orãdum est irremissibile; ergo illa peccata non sunt deleta per Christum, quia essent remissibilia, & posset orari pro illis, qui ea commiserunt; ex quo infertur Adam plures infecisse, quàm Christus sua morte redemerit; quia peccata omnium, qui fuerunt redempti à Christo, sunt remissibilia, loquendo de hominibus.

Rom. c. 6. IN CONTRARIVM est, quia D. Paulus ad Romanos 6. dicit: *Si vnius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum, in gratia vnius hominis Iesu Christi abundauit in plures:* ergo, &c.

RESOLVTIO.

Plures redemit Christus, quàm infecit Adam; quia Adam infecit pueros, sed Christus redemit pueros, & adultos. Adam infecit omnes à se descendentes, & Christus redemit omnes, tàm ab Adam, quàm ab alijs hominibus descendentes, si fuissent plures mundi creati, & plures homines ab Adam non dependentes; quia infinitæ dignitatis erat persona Christi, quæ nos redemit.

Aegid. super iij. Sent.

A RESPONDEO dicendum, quòd ad hanc quæstionem possumus tripliciter respondere.

Primò, quòd ly, plures, non se teneat comparatiuè, sed idem valet, quòd multi: consuetudo enim loquendi est, quòd cùm voluerimus dicere aliquos esse multos, dicimus illos esse plures; secundum ergo hoc erit sensus; quòd sicut vnius delicto multi mortui sunt, ita gratia Christi multi iustificari sunt; quia gratia Christi abundauit in plures, idest in multos.

B Secundò potest solui, vt ly, plures, teneatur comparatiuè, sed non dicat pluralitatem suppositorum, sed maneierum; quia, licèt per Christum non sint plura supposita humana iustificata, quàm per Adam infecta; tamen plures maneries hominum iustificantur per Christum, quàm inficiantur per Adam: nã per Adam non inficiuntur nisi paruuli per peccatum originale; sed adulti, vt adulti sunt, non inficiuntur directè per Adam, sed si inficiuntur, hoc est per peccatum proprium, & actuale: peccatum verò Adæ inficit paruulos per originem: sed peccatum C proprium inficit adultos per propriam voluntatem: Christus ergo, qui per suam gratiam non solùm iustificat paruulos, & tollit peccatum originale, sed etiam iustificat adultos, & tollit peccatum actuale, plures iustificat Christus, quàm inficiat Adam; non quantùm ad suppositorum pluralitatem, sed manerierum. Adulti, vt sic, non inficiuntur directè per Adam, sed benè paruuli.

Tertio modo soluitur etiam, prout ly, plures, tenetur comparatiuè, vt dicamus plures iustificari per Christum, quàm infici per Adam, non quantùm ad efficientiam, sed quantùm ad sufficientiam; D non enim plures efficiuntur iusti per Christum, quam inficiantur per Adam; sed iustitia Christi sufficit ad plures iustificandos, quàm peccatum Adæ ad inficiendos. Nam peccatum Adæ non potest inficere, nisi procedentes ex Adam; sed si essent multi alij mundi, in quibus essent homines, non procedentes ab Adam, sufficeret passio Christi ad redimendos hos, & illos: infinita enim erat persona Christi, quæ patiebatur: non ergo possunt tot mundi, nec tot modis infici, ad quos redimendos non sufficeret passio Christi, Si essent multi homines nõ procedẽtes ex Adam, sufficeret passio Christi ad illos redimẽdos, qui ex Adã nõ essent infecti.

RESP. AD ARGVM.

A

Christus pro omnibus sufficiẽter, non efficaciter satisfecit.

Ad primum argumentum dicendum, quòd illi, qui per Christum non iustificantur, non dicuntur non iustificari ex defectu passionis Christi, qui pro omnibus sufficienter satisfecit; sed ex defectu eorum, qui sibi talem passionẽ non applicãt, vt faciant eam efficientem, vel efficacem.

Peccatũ in Spiritum S. nõ dicitur irremissibile ex defectu passionis Christi, sed ex defectu illorũ, qui sine pœnitẽtia moriuntur.

Ad secundum, & tertium dicendum, quòd peccatum in Spiritum Sanctum dicitur irremissibile, non simpliciter, sed ratione difficultatis; sed si addatur finalis impœnitentia, dicitur irremissibile, non ex defectu passionis Christi, & benignitatis Dei, sed ex defectu illorum, qui sine pœnitentia moriuntur, non applicantes sibi merita passionis Christi: dicta ergo illa sacræ Scripturæ non dicunt impossibilitatem simpliciter, sed maximam difficultatem. B

DISTINCTIONIS XIX.

Secundæ Partis.

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

C

N secunda parte principali agitur de pace cum Deo per Christum mediatorem obtenta, & quia Christus reconciliãdo nos Deo tria fecit opposita ijs, quæ fuit in peccato; cum enim anima sit media inter hęc corporalia, & Deum; propter quod anima potest tripliciter considerari. primò vt est aliquod in se. secundò vt comparatur ad hęc corporalia, quibus est superior. tertiò, vt comparatur ad Deum, quo est inferior. Anima ergo per peccatũ primò in se inficitur, & se iniustificat. secundò corporalibus, siue tẽporalibus annectitur, & obligatur. tertiò à Deo, & ab æterna hæreditate auertitur, & obliquatur. Christus autem nos reconciliando, è contrario tria fecit; nam primò nos mundauit, & iustificauit. secundò ab istis temporalibus nos seiunxit, & separauit. tertiò in spe æternę hæreditatis nos stabiliuit, & solidauit. Ideo hęc tria in hac secũda parte pręsentis distinctionis examinabimus, D

Primũ. Vtrũ Christus nos iustificauerit.

Secundum. Vtrum Christus sua passione, & morte, vt mediator inter Deum, & nos ab istis corporalibus, & temporalibus nos seiunxerit, & separauerit.

Tertium. Vtrum Christus in spe hæreditatis æternæ nos stabilierit.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus nos iustificauerit. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 5. lect. 16. & 17. dub. 1. D. Bon. in 3. d. 19. q. 1. art. 1. Dur. q. 1. Ric. in 3. sent. d. 19 q. 1. Scotus d. 20. q. 1. Arg in 3. d. 19. ar. 1. & 2. D. Th. 3. p. q 49 ar. 1. Caiet. ibid. Biel. in 3. d. 19. q. 1.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd Christus nos non iustificauerit: nam sola fides dicitur causa sufficiẽs ad salutem, vt habetur Gen. 15. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*. quod exponens Glossa, ait. *Sola fides est sufficiens causa iustitia ad salutem*. Si fides ergo est sufficiens causa nostrę iustificationis, & per fidem iustificamur, non videtur, quòd iustificemur per Christum.

Gen. 15.

Glossa super Epist. ad Rom. c. 4.

Pręterea. Quicunque sunt iusti viuentes sub lege, videntur iustificari ex operibus legis: sed Moyses, & multi alij boni fuerunt iusti viuentes sub lege; ergo fuerunt iustificati ex operibus legis, & non ex passione, morte, & gratia ipsius Christi.

Pręterea. Quicunque potest legem seruare, & gloriam ęternam acquirere, potest etiam iustificari; sed faciẽs legem, & obediens mandatis legis habet gloriam, quia non moritur, vt ait Glossa super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 4. idest mortaliter non peccat; qui autem mortaliter non peccat, consequitur iustificationem, & tandem vitam ęternam: ergo per solam legem iustificamur, & vitam æternam consequimur, & non per Christum.

Glossa super Epist. ad Rom. c. 4.

IN CONTRARIVM est illud Pauli ad Rom. 5. vbi dicitur de Christo, *Per quem accepimus accessum per fidem in gratiam istam*: si per Christum habemus fidem, & gratiam; ergo & iustificationem,

RE-

A

RESOLVTIO.

Iustificationis nostræ causa materialis est animæ dispositio, formalis est gratia, finalis est gloria, & efficiens dicitur ipse Christus.

RESPONDEO dicendum, quòd iustificationis nostræ possumus assignare quadruplicem causam, siue rationem, videlicet, formalem, materialem, efficientem, & finalem. Materialiter iustificamur per dispositionem animæ, & quia anima disponitur ad virtutem dimittendo vitia, iustificatio nostra, per egressum vitij est tanquam per causam materialem, siue tanquam per dispositionem animæ, & sic intelligitur illud Ambrosij: *Egressus vitij operatur virtutis ingressum.* Formaliter autem iustificamur per introductionem formæ, siue per infusionem virtutis, & gratiæ, quæ formaliter nos iustificat, & sic loquitur Paulus, dicens: nos esse iustificatos ex fide, non ex fide quacunque, sed ex fide formata, per quam formaliter iustificamur. Tertiò iustificamur efficienter per Dominum nostrum Iesum Christum, qui nobis virtutes infundit. Quartò iustificamur finaliter per æternam gloriam, ad quam iustificatio nostra finaliter ordinatur, & sic patet quomodo plura concurrunt ad nostram iustificationem, sed aliter, & aliter.

Materialis causa iustificationis.

D. Ambros.

Formalis causa iustificationis.

Efficiẽs causa iustificationis.

Finalis causa iustificationis.

Est autem notissimum tria esse genera iustificatorum, secundùm Apost. ad Rom. cap. 5. Nam quidam sunt incipientes, quidam proficientes, & quidam perfecti. Incipientes dicuntur per fidem habere accessum, idest habere introitum ad Deum. Proficientes verò, spe hæreditatis æternæ erecti dicuntur in gratia stare. Perfecti verò assiduè cupientes esse cum Christo in cœlesti Patria, gloriantur in spe gloriæ filiorum Dei, idest Sanctorum, vel Angelorum, vt Glossa exponit. Et quia omnia habemus per Christum, iustificati sumus per ipsum, siue habeamus accessum ad ipsum, & simus incipientes, siue simus in gratia, & simus proficientes, siue gloriemur in spe filiorum Dei, & simus perfecti.

Tria genera iustificatorum.

Aegid. super iij. Sent.

B

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd charitas se habet ad fidem, sicut lux ad colorem, quia sicut color non potest agere, nec mouere medium sine luce, sic nec fides potest agere opus meritorium sine charitate: propter quod consueuerunt naturales dicere, quod lux est forma coloris: nam cùm agere sit à forma, eo ipso, quo lux dat colori, vt agat, & vt moueat visum, dicitur coloris forma: sic etiam eo ipso, quòd charitas dat fidei, vt agat opera meritoria, & vt actus eius sit meritorius, quod sine charitate fieri non potest, dicitur esse charitas, quasi forma fidei, quia sicut colores, siue lux sunt informes, coniuncti autem cum luce sunt coniuncti suæ formæ, sic fides sine charitate dicitur informis: coniuncta verò charitate, dicitur formata; cùm ergo dicitur, quòd sola fides est sufficiens causa salutis, non est intelligendum de fide informi, quæ est sine charitate, sed de formata, quæ est charitati coniuncta. Huiusmodi autem fides formata, si non adsit tempus operandi, per se sine operibus est sufficiens causa salutis: sed si adsit tempus operandi, & non operetur, peccatum incurritur, & eo ipso fides, quæ erat viua, & formata, efficitur mortua, & informis, vt dicitur Iac. capite 2. *Fides sine operibus*, idest cum habet tempus operandi, & non operatur, *mortua est*. Fides ergo informata charitate, est illa, quæ formaliter nos iustificat, Christus verò efficienter.

Lux dicitur forma coloris.

Charitas dicitur quasi forma fidei.

C

Fides formata, si nõ sit tempus operãdi, de se est sufficiens causa salutis in genere causæ formalis non efficiẽtis: sic enim Christus nos iustificat.

D

Ad secundum dicendum, quòd Augustinus in libro de spiritu, & littera ait: *Opera legis dicuntur, quæ cum lege sunt instituta, & ordinata*; vt erant opera cœremonialia, & figurata, quæ nunquam valuerunt conscientiam mundare, & si cum charitate, & deuotione fierent, vt ibidem dicitur; causa autem quare non iustificabant est, vt Glossa super Epistolam ad Roman. cap. 3. ait: *Quia opera illa non fuerunt instituta in iustificationem*. si autem quæratur ad quid fuerunt instituta, dicere possumus ea fuisse instituta ad quatuor, Primò ad futurorum

Opera legis etsi cum charitate, & deuotione fiebant, nõ poterant conscientiam mundare.

> Opera legis fuerunt instituta ad futurorũ figurationẽ, propriæ infirmitatis ostensionẽ, carnis domationẽ, & Idololatriæ deuitationem.

rorum figurationem, quia illa cœremonialia erant figura Euangelicæ veritatis. Secundò instituta sunt ad propriæ infirmitatis ostensionem, dicebant enim Iudæi superbientes de se ipsis: *Non deest qui impleat, sed deest qui iubeat*. Tertiò instituta fuerunt, ad carnis domationem; erant enim illa cœremonialia tantùm onus, quod ita domabat carnem, vt ea portare non possent, iuxta illud Petri Act. cap. 15. *Quid tentatis imponere iugum super ceruicem discipulorum, quod neque nos, neque Patres nostri portare potuimus?* Quartò fuerunt instituta ad Idololatriæ deuitationem; nam quia tunc homines erant valdè proni ad Idololatriam, & immolandum sacrificia Idolis, voluit Deus, vt obscurarentur huiusmodi cœremonialia, & offerrentur in holocausta, vt per tale exercitium circa cœremonialia, & per huiusmodi oblationes holocaustorum retraherentur homines, ne offerrent Idolis holocausta. Quod verò obijcitur de Moyse, & alijs bonis, dici debet, quòd iusti fuerunt non ex operibus legis. Vel dicere possumus, vt communiter dicitur, quòd aliud est iustificari in opere operantis, & aliud ex opere operato, opera cœremonialia legis, secundum quod erant opera operata, idest si considerabantur in se, non iustificabant: sed ex opere operantis, vt quia quis deuotè se exercitabat circa ea, faciebant, occasionaliter non directè, sed ipsa deuotio, & ipsum opus operantis faciebat ad iustificationem. Opus ergo cœremoniale exterius operatum directè ad iustificationem non faciebat. Nam sacramenta veteris legis erant sacramenta egena, & opera illa cœremonialia egena erant, quia figurabant iustificationem, sed non faciebant: sed sacramenta nouæ legis sunt quædam vasa gratiæ, & sunt sacramenta plena, & id efficiunt quod figurant.

> Act. c. 15.

> Negatur maior argumenti, & minor, quia si Moyses, & alij iusti fuerint in lege, non fuerunt iustificati ex operibus legis, vt erant opera operata; sed vt erant operantis.

Ad tertium dicendum, quòd cum ad fugiendam pœnam sufficiat non transgredi mandata; ad merendam autem gloriam, requiratur gratia, sine qua nihil est gratum: si quis facit opera legis, licèt ex hoc non moriatur, idest non demereatur, quia ex hoc non meretur pœnam, tamen nisi habeat gratiam, non glorificabitur apud Deum, nec habebit veram gloriam, quia sine gratia gloriam mereri non possumus: qualitercunque caueas tibi à peccato, vel ex timore, vel ex amore sufficit ad fugiendam pœnam, sed ad merendam gloriam non sufficit cauere à malo, & facere bonum ex timore, nisi hoc fiat ex charitate, & amore.

Ex operibus ergo legis sine gratia possemus fortè effugere pœnam, sed non mereri gloriam. Immò si rectè loqui volumus, sicut non habentes gratiam possumus effugere hoc peccatum, vel illud, sed non omne peccatum, sic per legem sine adiutorio gratiæ possumus effugere hanc pœnam debitam huic peccato, vel illam debitam illi, non tamen omnem pœnam, sicut neque omne peccatum: in quantum ergo cauemus nos ab aliquo peccato per legem sine adiutorio gratiæ effugimus pœnam debitam huic peccato, sed ex hoc non meremur gloriam.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus sua Passione, & morte, vt mediator inter Deum, & nos, ab istis corporalibus, & temporalibus, nos seiunxerit, & separauerit. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 5. lect. 16. & 17. D. Bon. 3. sent. dist. 19. art. 1. q. 4. Rich. 3. sent. d. 19. q. 1.

SECVNDO quæritur. Vtrum Christus sua passione, & morte, vt mediator inter Deum, & nos, ab istis corporalibus, & temporalibus nos seiunxerit, & separauerit.

Et videtur, quòd non. Nam Apostolus ad Rom. 8. ait: *Omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc*. quod exponens Glossa, ait: *Omnis creatura dicitur ingemiscere, & parturire, quia cum labore operatur*; sed si nos ab istis rebus corporalibus, & temporalibus fuissemus à Christo separati, & seiuncti non laboraremus

> Rom. c. 8.

remus in nostris operibus bonis faciendis: ergo &c.

Praeterea. Esse temporalibus addictos accidit nobis ex poena peccati; sed poenę peccati sunt maiores in nobis, qui sumus sub Christo, quàm in antiquis sub lege, quia mors est effectus peccati, & nunc minus viuunt homines, quàm antiquitus ante Christi aduentum: ergo etiam nunc magis sumus addicti rebus corporalibus, & temporalibus, quàm ante Christum.

Pręterea. Homines facillimè retrahuntur à spiritualibus propter temporalia, & separantur à Charitate Dei propter amorem rerum corporalium: Signum est ergo, quòd Christus à temporalibus nos non seiunxit, nec separauit.

IN CONTRARIVM est, quia sicut membra corporis, quandiu sunt corpori coniuncta, nimis affliguntur, cum illa læduntur: sic quandiu sumus istis corporalibus per amorem, & affectionem coniuncti, & vniti, nimis affligimur, si in eis læsuram patimur; sed quando sumus per Christum ab istis temporalibus, seu corporalibus separati, tunc si tribulamur, vel si lædimur in istis rebus sensibilibus; non solum non affligimur, immò gloriamur, & lætamur, considerantes, nobis ex hoc præparari regnum æternæ hæreditatis.

RESOLVTIO.

Per Christum in tribulationibus gloriamur, patientes efficimur, purgamur, & æternam beatitudinem expectamus; & ita tẽporalia spernimus propter æterna.

RESPONDEO dicendum, quòd nos non solùm per Christum sumus iustificati, & gloriamur, sperantes gloriam filiorum Dei, sed etiam per gratiam Christi sumus eleuati, & ab istis temporalibus separati, gloriamur in tribulationibus, & lætamur, si præssuram patimur in hoc mundo, scientes, quòd tribulatio operatur patientiam, patientia autem probationem, idest purgationem; purgatio verò expectationem futuræ gloriæ. Est autem notissimum, quòd quicunque exercitatur congruè circa aliquam materiam, acquirit habitum, vel virtutem, vel facilitatem virtutis vsum, illi materiæ competentem: Vt quia materia, circa quam versatur ars citharizandi, est cithara, qui congruè se exercet circa citharam, acquirit actionem citharizandi, & efficitur expeditus, & promptus in vsu huius artis, idest in actu citharizationis: sic & in proposito, quia materia virtutis patientiæ sunt tribulationes, & præssuræ huins mundi, qui circa has tribulationes congruè se exercet, augmentatur in eo virtus patientiæ, & efficitur patientior, & promptior ad agendum opera huius virtutis, ideò benè dictum est, quòd tribulatio patientiam operatur.

Virtutis patientiæ materia.

Patientia autẽ operatur probationem, idest purgationem: nam quantò patientiores sumus in tribulationibus, & quantò minus de tribulationibus curamus, & res sensibiles minus diligimus, tantò minus affligimur, cùm in eis præssuras, & tribulationes patimur. Esse ergo patiens in huiusmodi tribulationibus est non curare, non amare, non affici circa ista sensibilia, & terrena, & quia infectio, quam contrahit anima ex eo, quòd afficitur circa hæc bona vana, & exteriora: cum per patientiam abstrahitur ab ipso amore, & ab ista affectione vanorum, consequens est, quòd ab his, quæ eam inficiunt, & deturpant, separatur, & quia ex hoc maximè res purgatur, si ab inficientibus separetur, patientia ab istis separans animam, dicitur operari probationem, idest purgationem eius.

Ex hoc autem maximè appatet, quomodo omnia supradicta ad Christum sunt referenda, per quæ ab istis infectionibus, & ab istis terrenis, & sensibilibus separamur, à quibus separati non affligimur, cùm lædimur, & tribulamur, sed considerantes expectationem æternæ hæreditatis in his præssuris, & tribulationibus gloriamur.

Per Christũ à terrenis separamur.

Est autem notissimum, quòd probatio, & purgatio operatur spem, idest expectationem æternæ hæreditatis, quia cùm anima sit in medio constituta, inter hæc bona sensibilia, & vana: & illa, quæ sunt bona vera, & æterna, cùm anima afficitur ad vana, retrahitur ab æternis. Et sicut res existens inter duos terminos, cum ad vnum terminum accedit, ab alio ter-

termino elongatur, vnde maximè conuenit, quòd cùm à vanis retrahitur,& elongatur ad æterna afficiatur, & accedat, & quia quilibet expectat id, ad quod afficitur, & ad quod se videt tendere, & appropinquare; purgando, separando, & elongando animam ab his infectionibus vanis, faciendo eam tendere, & appropinquare ad æterna, facit, & operatur, vt omnia illa bona speret,& expectet: Christus ergo reconciliando nos Deo Patri, quia fecit nos in tribulationibus gloriari, patientes esse purgatos, & probatos, sperantes, & expectantes æterna bona, separat nos, & distrahit à temporalibus, & corporalibus bonis.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd laboriosum idem sonat, quod improportionatum, secundùm quem modum loquitur Philosophus in 2. de Cœlo,& Mundo, dicens: *Si vna stella adderetur superiori Orbi, motor eius moueret cum labore, & pœna*, idest mobile non esset proportionatum motori. Quare quantò aliquid sit magis consentaneum rei, magis videtur ei esse proportionatum. Iste status deterior, quia non est ita consentaneus rei, describitur esse laboriosus respectu status melioris, idest post resurrectionem.

Arist. lib. 2. de cœlo, & mun. t. 71.

Glossa loquitur non absolutè, sed respectu status melioris, puta æternæ vitæ, respectu cuius iste status præsens dicitur laboriosus.

Ad secundum dicendum, quòd antiqui nõ plus viuebãt, quàm nos, nisi fortè quia ex dispẽsatione speciali, quando erãt valdè pauci homines, vt multiplicaretur genus humanum, concedebatur eis multum viuere, nam à Natiuitate Christi iam transierunt plusquam mille anni, & tamen Dauid, qui fuit tanto tempore ante Natiuitatem Christi, loquens de longitudine, & breuitate vitæ hominum, ait, quòd in ipsis septuaginta anni erant, si autem in potentatibus octoginta anni, amplius autem eorum labor, & dolor, & tamen secundùm hunc modum procedit vita hominum modernorum, vt ex hoc arguatur, vt communiter dicitur, antiquos homines non plus viuere, quàm modernos, nisi hoc fuerit ex diuina dispensatione speciali.

Psal. 89.

Negatur minor argumẽti cum sua probatione

Ad tertium dicendum, quòd per Christum ita sumus Deo per charitatem vniti, vt dixit Apostolus Rom. 8. *Certus sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro*: tamen multi separati fuerunt, & facillimè quamplures separantur: quia illa verba intelligenda sunt, nisi velimus, non enim potest nobis in hoc inferri violentia, nec habemus hostem, qui possit vincere, nisi volentes.

Si retrahimur a spiritualibus propter tẽporalia, hoc est, quia sic nos volumus nõ quòd fiat nobis violentia.

ARTIC. III.

Vtrum Christus in spe hæreditatis æternæ nos stabilierit. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 5. lect. 16.

TERTIO quæritur. Vtrum Christus in spe æternæ hæreditatis nos stabilierit. Et videtur, quòd non. Nam non minus stabilimur per fidem, quàm per spem, quòd simus consequuturi vitam æternam: sed multi ex habentibus fidem confunduntur, vt sunt mali Christiani: ergo etiam multi sperantes confunduntur.

Præterea. Non est dicendum, quòd Christus dederit nobis occasionem præsumendi nimium de nostra salute, iuxta illud Prouerb. *Beatus vir, qui semper est pauidus*; sed stabilire aliquem in spe vitæ ęternę, est prębere illi occasionem pręsumendi nimium, de vita ęterna consequenda, & nimium fidere de proprijs meritis: ergo non est dicendum, Christum nos in spe hęreditatis ęternę stabiliuisse.

Prou. 28.

Pręterea. Dicitur ab Apostolo Rom. 8. *Spes quæ videtur non est spes*. sed D. Stephanus, dum adhuc esset viator, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei: ergo saltim D. Stephanus dum erat viator non potest dici, quòd fuerit per Christum in spe stabilitus; & per consequens non videtur vniuersaliter verum,

Act. c. 7.

quòd Christus nos in spe hęreditatis ęternę stabilietit.

IN CONTRARIVM est, quod dicitur ad Rom. 5. *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus, scientes, quòd tribulatio patientiam operatur: patientia verò probationem: probatio verò spem: spes autem non confundit*: si spes non confundit: ergo per ipsam sumus stabiliti, ita vt fiducialiter gloriam ęternę hęreditatis expectemus.

RESOLVTIO.

Spes, quam habemus per Christum de aeterna haereditate, non confundit nos, nec decipiet nos, immò certi sumus, quòd implebitur, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.

RESPONDEO dicendum, quòd duo potissimum sunt, quæ faciunt promissa inuiolabiliter permanere; primum est amor intensus; secundum pignus impensum, vtrumque autem nos certificat de promissione diuina, & de spe hæreditatis æternæ, videlicet, tàm dilectio promittentis, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, quàm etiam pignus exhibitum, quia Spiritus Sanctus datus est nobis, quasi pignus hæreditatis æternæ, iuxta illud ad Cor. 2. cap. 1. *Deus est, qui signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris*. Est autem aduertendum, quòd si vna sit bonitas trium personarum, non tamen est plus de bonitate in omnibus his tribus, quàm in vna persona tantùm, & quia diuina bonitas est hæreditas nobis promissa, qua fruemur, cum non sit plus de bonitate in omnibus his tribus personis, quàm in vna tantùm, ex quo ipse Spiritus Sanctus datus est nobis, in quo tota diuina bonitas reseruatur, sufficiens pignus accepimus de promissione nobis facta, & de hæreditate æterna.

2. Cor. 1.

Diuina bonitas est nostra hæreditas.

Est etiam aduertendum, quòd fides nostra apud Gentes stulta reputabatur, credentes finem nostrum fine hæreditate esse, & existimantes, nos non posse obtinere id, quod speramus, ideo in persona illorum dicitur Sap. 5. *Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij; nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos, sors illorum est*. Hinc est, quòd Apostolus ait Rom. 5. *Spes non confundit*, idest expectatio nostra non confundet nos, nec faciet nos erubescere, nec fiet de nobis, vti credebant illi insensati, videlicet, quòd esset finis noster sine honore, & quòd non possideremus hęreditatem ęternam, & non sit sors nostra inter Sanctos: ex omnibus ergo supradictis potest formari ista ratio. Cuicunque datum est tantum pignus, quantum valet ęterna hęreditas, ille certificatur, & solidatur de Christi ęterna hęreditate; sed nobis, per Christum reconciliatis, datum est tantum pignus, quantum valet ęterna hęreditas, quia datus est Spiritus Sanctus, ergo iustificati per Christum, certificamur, & solidamur.

Sap. c. 5.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd aliud est credere Deo, credere Deum, & credere in Deum, quam diuisionem etiam facit Augustinus, qui ait, quòd credere in Deū est credendo diligere, & credendo in eum ire, & quia hoc modo non credunt mali Christiani, ideo confunduntur, non autem sic, qui sunt in spe per Christum roborati, quia in Deum tendunt, quem consequi sperant, & eo in patria frui, sicut expectant.

Habétes fidem perte-ctam, vt illi qui in Deū credunt, nō confunduntur, ita, qui sunt in spe roborati per Christum.

Ad secundum dicendum, quòd spes est media inter pręsumptionem, & desperationem: pręsumentes enim, indebitè habere volunt quod cupiunt, desperantes etiam indebitè ab ęterna beatitudine desistunt, sed sperantes, debitè in illam beatitudinem tendunt: non ergo per spem datur occasio nimium pręsumendi, sed temperatur pręsumptio, & desperatio impeditur.

Sperare, Præsumere, & Desperare quid sit.

Negatur minor argumenti.

Ad tertium dicendum, quòd spes est de pertinentibus ad se, & non propriè de pertinentibus ad alios. Stephanus ergo aliud vidit, & aliud sperauit, vidit enim gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris vir-

Negatur argumēti cōsequentia, quia Stephanus aliud vidit, & aliud sperauit.

virtutis Dei; sed non vidit gloriam propriam, quia nondum erat beatus: sperabat ergo quod non habebat, & erat beatus in spe, non in re. A

DISTINCTIO XX.

IC verò quæritur, vtrum alio modo, &c. In hac distinctione Magister agit de causis B passionis Christi, vt dictum est in diuisione præcedentis distinctionis. Distinctio autem præsens in duas diuiditur partes principales, in quarum prima tractat Magister de causa congruentiæ passionis Christi: in secunda autem de causis efficientiæ eiusdem passionis. Secunda pars incipit ibi: *Christus ergo est sacerdos, idemq. hostia, &c.* Prima pars diuiditur in quatuor partes, quia primò assignat causam congruentiæ ex nostra vtilitate, ibi: *Sed nostra miseria sananda, &c.* Secundò ex decentia iustitiæ ipsius, ibi: *Est & alia ratio, &c.* Tertiò ex ordine eiusdem iustitiæ Christi, ibi: *Sed qua iustitia &c.* Quartò ostendit, quòd etiam isto ordine prætermisso, potuit hominem aliter liberare, ibi: *Si enim tres illi in causam venirent, &c.* C

Secunda etiam pars principalis, in qua agitur de causa efficiente, diuiditur in tres partes: primò enim agitur de causa efficiente passionis, quantum ad opus D operans, idest quantùm ad ipsam operationem causæ efficientis. Secundò quantùm ad opus operatum. Tertiò mouetur quoddam dubium, & soluitur. Secunda pars incipit ibi: *Passio ergo Christi, &c.* Tertia ibi: *Hic distinguendum est, &c.* & sic terminatur sententia præsentis distinctionis.

DISTINCTIONIS XX.

Et Partis Primæ Principalis.

QVAESTIO VNICA PRINCIPALIS.

De congruentia passionis, & mortis Christi.

VIA Magister in prima parte principali præsentis distinct. 20. agit de congruentia passionis Christi, ideò dictam congruentiam vnico quæsito absoluemus, & dictæ congruitatis causas perquiremus.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum fuerit conueniens Christum sua passione, & morte nos Deo reconciliare, & à morbo sanare. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 5. lect. 17. D. Th. 3. p. q. 46. art. 3. Caiet. Med. ibidem. D. Bon. 3. sent. d. 20. art & q. 2. Ricch. 3. sent. d. 20. art. 3. Alens. 3. p. q. 1. memb. 4. Fau. in 3. sent. d. 20. disp 49.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd non fuerit conueniens Christum sua passione, & morte nos Deo reconciliare & à morbo sanare: Nam illud non est conueniens, quod præbet occasionem alijs malè peragendi, & peccandi, sed ex hoc, quod propter abundantiam delicti superabundauerit gratia Redemptoris, qui sua passione, & morte

te nos liberauit, data est occasio multis mala agendi, qui dicebant: Apostolus dixit: *vbi abundauit delictum, superabundauit, & gratia*, ergo quantò maiora mala faciemus, tantò ampliora bona recipiemus, vt Apostolus ostendit Rom. c. 3. igitur non fuit conueniens Christum sua passione, & morte nos liberare.

Præterea. Illud est magis conueniens, quod est magis proportionatum: sed magis proportionatum fuisset si Adam, qui nos infecit, pro nobis passus, & mortuus fuisset, & pro omnibus satisfecisset, poterat enim pro omnibus satisfacere, quia ait Glossa super Epistola 2. Pauli ad Rom. cap. 5. *Adam fuit forma Christi futuri*. Sicut ergo Christus satisfecit superabundanter, ita potuisset Adam satisfacere sufficienter, cum esset forma Christi futuri, non fuit igitur conueniens Christum pati, & mori.

Rom. c. 5.

Præterea. Inquit D. Ambrosius super Lucam: *Diabolus, non iure, sed fraude tenuit hominem*: ergo non fuit congruum hominem de manu Diaboli aliquo pretio redimi, sed potestate, & vi auferri; non ergo per passionem, & mortem.

D. Ambros. super Lucã.

IN CONTRARIVM est id, quod dicit Apostolus: *Reconciliati sumus per mortem Filij eius*.

RESOLVTIO.

Conueniens fuit Christum sua passione, & morte nos Deo reconciliare, & à peccati morbo sanare, quia sic excellentia iustificationis, & gratiæ Christi commendatur ex grauitate morbi, ex non curatione ab alio, & ex possibilitate ipsius, & hoc sex efficacissimis rationibus ex D. Paulo desumptis egregiè demonstratur.

RESPONDEO dicendum, quod si quis vellet laudare aliquem medicum, quia sanasset aliquem magnum morbum, tria deberet facere: primò deberet ostendere quam magnus extiterit ille morbus: secundò quòd morbus ille per alium curatus non fuerit: tertiò declarare deberet, quomodo morbus ille per dictum Medicum excellenter curari potuerit: sic in proposito possumus dicere de Christo: primò ostendendo, quòd magnus fuerit

A morbus per Adam inductus: secundò, quomodo morbus ille non potuit esse curatus per legem: tertiò, quomodo morbus ille per Dominum nostrum Iesum Christum potuit esse curatus, & sanatus.

Ad euidentiam primi, vbi dictum est de magnitudine morbi, sciendum est, quòd morbus aliquis magnus dicitur dupliciter: primò intensiuè, si inducat magnum damnum, vt puta, quòd inducat mortem: secundò extensiuè, vt si multos occidat, & mortificet, & tale fuit Adæ peccatum; quod dicitur intensiuè maB gnum, quia induxit mortem; & extensiuè, quia ad omnes homines se extendit, iuxta illud Apostoli Rom. cap. 5. *Sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt*. Magnum ergo fuit peccatum eius intensiuè, & extensiuè.

Morbus aliquis dicitur magnus dupliciter.

Rom. c. 5.

Quoad secundum, quòd morbus ille magnus peccati ab alio curatus non fuerit: nam ante legem peccatum non cognoscebatur, sicut cognitum fuit lege C adueniente, ideo homines non sic cauebant peccatum, quia nec credebant, per illud Deum multùm offendi, cùm non esset lex, quæ peccatum prohiberet, ideo lex fecit, vt peccatum cognosceretur, & crederetur esse aliquid magnum, quod esset Dei offensiuum: & quia lex non plus faciebat, & gratia non dabat, ideo peccatum non tollebat, sed vsque ad legem erat in mundo. Neque status legis abstulit peccatum, quia in statu legis regnauit mors, quæ fuit per peccatum introducta, nec lex ipsa potuit mortis regnum D auferre: dicitur autem mortem regnasse, vsque ad legem datam per Moysen, tripliciter.

Lex fecit cognoscere peccatu esse maximè offensiuum Dei, sed nõ auferebat peccatum, neq. dabat gratiam.

Primo modo dicitur mortem regnasse tempore legis, non quòd tunc morerentur homines, & non modò, sed quia tunc magis timebant mortem, quàm modo; nam cum tempus legis non ita firmaret, solidaret homines in spe hæreditatis æternæ, sicut facit tempus plenitudinis, & tempus aduentus Christi, siue tempus gratiæ, hoc tempus quantùm est de se; propter spem vitæ futuræ, facit, vt non ita mors regnet, idest, vt non ita timeatur; & quia peccator magis debet timere mor-

Mortē regnasse tempore legis tripliciter explicatur.

Peccator magis debet timere mortem, quàm iustus.

mortem, quàm iustus, ex hoc ipso, quòd tempore legis mors regnabat, arguere possumus, quòd lex peccatum non tollebat, quia, vt tactum est, peccator debet timere mortem, iustus autem, cum perfectus sit in iustitia, dicit: *Cupio dissolui, & esse cum Christo*.

Secundo modo intelligitur de morte culpæ, vt dicatur, quòd mors culpæ, siue mors animæ regnauit vsque ad Moysen, vel vsque ad legem, quæ lex huiusmodi mortem non auferebat, & per consequens peccatum non tollebat.

B Tertio modo intelligi potest de priuatione gloriæ, vt dicatur mors, idest priuatio gloriæ, & clausio regni cœlestis, regnauit vsque ad legem, quia lex huiusmodi ianuam regni cœlestis aperire non poterat: omnes enim præcedentes patres, cùm decedebant ex hac vita, ibant ad Limbum, & nullus poterat intrare ianuam Paradisi. Cum ergo clausio regni cœlestis fuerit facta per peccatum, quod non aperit cœlestem patriam, non tollet peccatum; talis autem erat status legis: ergo peccatum non tollebat, vnde Apost.

Rom. c. 5.

C Rom. cap. 5. ait: *Vsque ad legem enim peccatum erat in mundo, peccatum autem non imputabatur*, idest non cognoscebatur, vel non reputabatur, *cum lex non esset, sed regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos, qui non præuaricauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ, qui est forma futuri*. itaque neque lex, neque status legis tollebat peccatum, neque sanabat morbum peccati.

Quod morbus peccati potuit per Christũ sanari, ostenditur sex rationibus.

D Tertiò ostenditur, quòd huiusmodi morbus per Christi iustitiam, & gratiam potuit esse sanatus; hoc autem potest patere sex rationibus, secundùm quod iustitia, per Christum facta, potest ad sex comparari: primò ad suam bonitatem, quia illa iustitia habet rationem bonitatis: secundò ad suum effectum: tertiò ad suam plurificationem, vel diffusionem:, quartò ad suam causam: quintò ad suum obiectum: sextò ad tempus, in quo facta est.

Malum non agit secundũ se, quia non est effectiuum, sed defectiuum.

Prima ratio est ex bonitate iustitiæ Christi: malum enim non agit nisi ratione boni, in quo fundatur, quia secundùm se non est effectiuum, sed defectiuum; si autem est effectiuum, hoc est ratione boni, in quo fundatur; ipsum autem secundùm se non est existens, nec est de numero existentium, & hoc est, quod ait Dionys. cap. 4. de diuinis nomin. *Malum secundùm quod est malum, neque est existens, nec existentium, effectiuum autem est propter bonum*. Benè ergo dictum est, quòd plus potest bonum, quàm malum, cùm malum non agat nisi in virtute boni; quare si peccatum Adæ potuit nos inficere, & iniustificare, gratia Christi, quæ habet rationem boni, & quæ plus potest, multò magis poterit reficere, & iustificare: ex ipsa ergo bonitate iustitiæ, & gratiæ Christi, & iustificatione eius probatur intentum. vnde Apostolus Rom. cap. 5. ait: *Sed non sicut delictum, ita & donum*. Si enim vnius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum, in gratiam vnius hominis Iesu Christi, in plures abundauit.

D. Dion. c. 4. de diuin. nom.

Gratia Christi ad omnia delicta se extendit.

Secunda ratio sumi potest ex parte effectus gratiæ, nam vnum fuit delictum Adæ, quod omnibus imputatur, & per quod omnes nascimur natura filij iræ, sed gratia Christi non solùm potest in remissionem vnius delicti, sed etiam in remissionem omnium delictorum, idest originalis, & actualis, vnde idem Apostolus, vbi supra, subdit: *Et non sicut per vnum peccatum, ita & donum: nam iudicium ex vno in condemnationem; gratia autem ex multis delictis in iustificationem*.

Gratia est sui ipsius diffusiua.

Tertia ratio accipi potest ex parte plurificationis, & diffusionis, ac abundantiæ ipsius gratiæ Christi: nam cum malum sit quid defectiuum, gratia, & omne bonum sit quid diffusiuum; & quid abundans: ex ipsa abundantia, & diffusione gratiæ probare possumus, quòd quoscunque infecit delictum Adæ, quod fuit quid defectiuum, poterit iustificare gratia Christi, quæ est quid abundans, & diffusiuum, vnde Apostolus vbi supra ait: *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Iesum Christum*.

Christus causa efficiens iustificationis nostræ.

Quarta ratio desumi potest ex parte causæ: nam causa iniustificationis nostræ fuit Adam, qui fuit purus homo, sed causa iustificationis nostræ fuit Christus, qui est Deus, & homo, quia si delictum

vnius,

vnius, qui erat purus homo potuit nos omnes condemnare, iustitia Christi, qui est Deus, & homo potuit nos iustificare, & hoc est quod Apostolus subdit: *Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic, & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ, &c.* A

Obedientia & iustitia Christi vsq; ad mortẽ.

Quinta ratio est ex parte obiecti, nam inobedientia, & iniustitia Adę fuit respectu huiusmodi obiecti, videlicèt pomi vetiti: sed iustitia, & obedientia Christi fuit respectu mortis, quia *factus est obediens Patri vsque ad mortem, mortem autem Crucis*, vt dicitur ad Philip. cap. 2. constat autem, quòd *mors est finis omnium terribilium*, vt dicitur 3. Ethic. 4. & mors Crucis erat valdè ignominiosa; maior ergo fuit iustitia, & obedientia Christi, quę fuit respectu tàm ignominiosę mortis, quàm fuerit iniustitia & inobedientia Adę, quę fuit respectu pomi vetiti, ideo Apostolus Rom. cap. 5. ait: *Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnius obeditionem iusti constituuntur multi.* B

Philip. c. 2.

Arist. 3. Ethic. c. 4.

Similitudo curãdi morbum spirituale, & corporale.

Sexta & vltima ratio colligitur ex parte temporis, in quo est facta huiusmodi iustitia, & perpetrata: sicut enim videmus in morbo corporali, sic & in spirituali arbitrari possumus. Videmus autem, quòd tunc est tempus curandi corporalem morbum, quando morbus cognoscitur, & quando infirmus humiliatur, & Medicorum mandatis subijcitur, & quando infirmitas aggrauatur: quodcunque istorum deficiat, videtur haberi rationabilis excusatio, ne curetur morbus. Primò enim si morbus non cognoscitur, non videtur cura fienda, quia non esset curatio artificialis, sed casualis, & incognita. Secundò, si infirmus non humiliatur, & nolit obtemperare mandatis Medici, frustrà intenderetur curationi morbi. Tertiò, si non esset morbus periculosus, & non aggrauaretur infirmitas, fortè non expediret intendere curationi morbi; sed cùm omnia ista concurrant tàm circa morbum corporalem, quàm circa morbum spiritualẽ, expedit curationi intendere, & quia lex Mosayca primò faciebat vt peccatum cognosceretur; secundò faciebat, quòd homo humiliaretur, videns se non posse omnia adimplere, quæ lex imperabat. tertiò propter transgressionem legis faciebat, quòd peccatum aggrauaretur; dignum ergo erat, vt post tempus legis esset tempus plenitudinis, & inrenderetur curationi morbi. vnde Apost. Rom. cap. 5. ait: *Lex autem subintrauit, vt abundaret delictum; vbi autem abundauit delictum, superabundauit & gratia: vt sicut regnauit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum Dominum nostrum.*

Rom. c. 5.

RESP. AD ARGVMENTA.

Occasio sũpta ab erratibus circa dictum Apostoli, erat accepta, nõ data, vt ex dictis cõstat.

Ad primum dicendum, quòd tempore Apostoli Pauli erat error aliquorum, qui putabant ex hoc, quod Apostolus dicebat, vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & gratia, ipsum Apostolum dixisse mala esse facienda, vt venirent bona, & superabundaret gratia: dicebant enim ex hoc, quòd quantò maiora mala faciemus, tantò ampliora bona recipiemus, quia hoc placet Deo, vt faciamus mala ad hoc, vt ipse appareat iustus, & nos peccatores; ex hoc ergo oriebatur error, vt diceretur, quòd nostra iniquitas Dei iustitiam commendaret: quod tamen ab Apostolo, ibidem improbatur: primò, quia illud, quod est puniendum, non commendar Dei iustitiã: secundò, quia commendare diuinam iustitiam, non est peccatum: tertiò, quia illud, quod non est faciendum, Dei iustitiam non commendat, mala non sunt facienda, & consequenter diuinam iustitiam non commendat; erat ergo occasio eorum sumpta, & accepta, non data ex dicto Apostoli, qui propterea eorum arguit errorem.

Adã fuit similis Christo, quantũ ad aliqua, non quantũ ad omnia, & ita nõ habuit virtutẽ infinitam ad satisfaciendũ pro peccato.

Ad secundum dicendum, quòd Adam fuit forma futuri Christi quantùm ad aliqua, non quantùm ad omnia, sed similitudo sumitur à contrario in quatuor. Primò, quia sicut in Christo omnes viuificantur, ita è contrario in Adam omnes moriuntur. Secundò, sicut Adam sine coitu est à Deo factus, ita Christus ex Virgine sine coniugali copula, sed Spiritu Sancto cooperante processit. Tertiò, Adam dicitur parer omnium secundùm carnem, & Christus est Parer omnium secun-

ſecundùm fidem. Quartò, ſicut ex latere A
Adæ dormientis ſumpta eſt coſta, vnde
Sacramēta profluxerūt de latere Christi in Cruce dormientis. facta eſt Eua, ſic ex latere Chriſti dormientis in Cruce profluxerunt ſacramenta, ſcilicet aqua ablutionis, & ſanguis redemptionis, per quæ formatur, perficitur, & ſaluatur Eccleſia, ideſt ſaluatur fidelium multitudo.

Quadam iustitia Dei Diabolus tenebat hominē, quem fraude deceperat. Ad tertium reſpondet Magiſter in littera, dicens, quòd quadam iuſtitia Dei in poteſtatem Diaboli traditum eſt genus humanum, peccato primi hominis in omnes originaliter tranſeunte, & illius debito omnes obligante: vnde omnes homi- B nes, ab origine ſunt ſub principe Diabolo, hoc Deo permittente: licèt ergo Diabolus, fraude hominem deceperit, tamen quadam Dei iuſtitia fuit traditus in poteſtatem Diaboli, & vt iuſtitia vinceretur Diabolus, non potentia, per Chriſti paſſionem, & mortem debuit redimi ad maiorem Diaboli confuſionem, quia ipſe vitio ſuæ peruerſitatis amator eſt potentiæ, & deſertor, oppugnatorq. iuſtitiæ.

DISTINCTIONIS XX. C

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO VNICA PRINCIPALIS.

De Sacerdotio Chriſti.

IN ſecunda parte principali huius diſtinctionis determinat Magiſter de D cauſa efficiente paſſionis, & mortis Chriſti, qui eſt ſacerdos, hoſtia, & pretium noſtræ reconciliationis, ideo in ara Crucis, non Diabolo, ſed Deo ſe obtulit pro omnibus, quantùm ad pretij ſufficientiam, ſed pro electis tantùm, quantùm ad efficaciam, ſuper hac parte inquiremus de Sacerdotio Chriſti, Circa quod tria videbimus.

Primum. Vtrum Chriſtus fuerit ſacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Secundum. Vtrum ſacerdotium Chriſti ſit æternum, ex parte rei conſideratę in eius ſacerdotio.

Tertium. Vtrum ſacerdotium Chriſti ſit æternum ex parte inſucceſſibilitatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum Chriſtus fuerit ſacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech. Concluſio eſt affirmatiua.

Aegid. de renunciatione Papæ cap. 17. D Thom. 3. p. q. 22 art. 6. Caiet. Med. Aluar. ibid. & Suar. ad 3. p. tom. 1. diſp 46 ſec. 4. Rag ad 3. p. tom. 2. diſp. 23. Vaſq. ad 3. p. tom. 1. diſp 86. per totam.

AD primum ſic proceditur. Videtur, quòd Chriſtus non fuerit ſacerdos ſecundùm ordinē Melchiſedech: nā Melchiſedech fuit ſine patre, & ſine matre, ſine genealogia, vt dicitur in libro Geneſ. ſed Chriſtus habuit Patrem Deum, & Matrem B. Virginem Mariam: ergo &c. *Gen. c. 14.*

Præterea. De Melchiſedech dicitur, quòd non habuit principium vitæ, neque finem; ſed hoc non poteſt dici de Chriſto cùm fuerit natus, & mortuus: ergo &c.

Prętерea. In tantum ſacerdotium Chriſti poteſt dici æternum, vt dicitur de ſacerdotio Melchiſedech, in quantum fides Chriſti mediatoris fuit remedium ſalutis ſemper, & ſemper erit, ſed hoc non videtur verum, quia mundus habuit initium, & habebit finem; ergo ratione remedij non dicitur non habere initium, neque finem.

IN CONTRARIVM eſt, quia Apoſtolus ad Hebr. ſcribens, & volens præferre ſacerdotium Chriſti, ſacerdotio Leuitico, dicit Chriſti ſacerdotium eſſe æternum, & ſecundùm ordinem Melchiſedech, & probat per illud Pſal. *Iurauit Dominus*, ideſt inconcuſſa veritate firmauit, *& non pœnitebit eum*, ideſt non immuta- *Heb. c. 7.* *Psal. 109.*

mutabit, quod iurauit, *tu*, idest Christus, *es sacerdos in aeternum secundùm ordinem Melchisedech*, quia fuit sacerdos Dei altissimi: ergo &c.

RESOLVTIO.

Christus fuit sacerdos secundum ordinem Melchisedech; qui fuit Rex, & Sacerdos; sacerdotium eius non fuit propter aliud; non fuit vnctus oleo visibili, sed inuisibili, neque obtulit animalia, vt sacerdotes antiqui: habuit Patrem, & Matrem, & fuit sine patre, & sine matre; quae omnia de Melchisedech verificantur, cuius sacerdotium fuit ante Circuncisionem, & ante Legem, ac sacerdotij Christi figuratiuum.

RESPONDEO dicendum, quòd perpetuitatem sine initio, & sine fine possumus attribuere sacerdotio Christi, ex parte remedij, siue ex parte personarum, quibus fuit Christi sacerdotium in remedium; Nam nullus nec ante aduentum Christi, nec post eius aduentum potuit, nec poterit spiritualem Hierosolymam consequi sine fide Mediatoris; vnde Augustinus 18. de Ciuit. Dei, ait: *Nemini concessum est*, supple pertinere ad spiritualem Hierosolymam, *nisi cui diuinitus reuelatus est vnus Mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus*; & idem ibidem subdit: *Vna, eademq. fides antiquorum & nostra*, quia sicut illi credebant Christum venturum, ita nos credimus ipsum venisse: siue enim in statu Gentilitatis, siue in quocunque statu semper fuit salus per fidem Mediatoris. Non habebant primò ipsi Gentiles, quibus reuelatus est Mediator noster, nec habuerunt Iudaei, quibus promissus est Messias, ita claram intelligentiam de nostro Mediatore, sicut nos habemus, *Cum non sit aliud nomen sub caelo, sub quo oporteat nos saluos fieri, nisi Christus*. vt dixit Petrus in Actibus: & quicunque saluati sunt à principio mundi vsque nunc, & quicunque saluabuntur vsque in finem, oportet, vt in fide Mediatoris saluentur. Verè istud sacerdotium Christi ratione hu-

Act. 4.

ius remedij, videlicet, quia fides de hoc sacerdote, idest de Christo Mediatore, semper fuit in remedium, & semper erit dicitur esse in aeternum, & non habuisse initium, neque finem.

Vel possumus dicere, tale remedium esse aeternum, & nunquam habiturum finem, quia personae, quae saluantur per tale remedium, habebunt vitam aeternam, & nunquam finietur eorum vita, iuxta illud Psalmi: *Beati, qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te*. quia nunquam finietur beatitudo illorum. Quantùm ergò ad hoc remedium, Christi sacerdotium fuit sine initio, & sine fine, sine initio quidem, quia ex quo fuerunt homines peccatores nunquam fuit opus, cuius fides Mediatoris non esset in remedium: sine fine verò, quia quandiu peccatores durabunt, nunquam erit tempus, in quo sacerdotium Christi, & oblatio eius non sit nobis remedium.

Aduertendum tamen, quòd omnia ista sunt secundùm ordinem Melchisedech, propter quinque. Tangit enim Glossa quinque in sacerdotio Melchisedech, quae Christo conueniunt. Primum quidem est, quòd Melchisedech fuit Rex, & Sacerdos; Rex quidem Salem, & sacerdos Dei altissimi; sic & Christus Rex, & Sacerdos erat. Secundum verò, quia Melchisedech fuit functus sacerdotio ante Circuncisionem, vt ex hoc ostendatur (vt Glossa ait) quòd Iudaei à Gentilibus, non Gentes à Iudaeis sacerdotium acceperunt; in quo figuratur sacerdotium Christi, quia non est res propter figuram, vel à figura, sed magis figura propter rem, & à re originem sumit, *& omnia in figura contingebant illis*. Sacerdotium scilicet Leuiticum fuit propter Sacerdotium Christi, non autem è conuersò, & Sacerdotium Christi magis fuit causa sacerdotij Leuitici, quàm è conuersò. Tertium quidem, quia Melchisedech cùm fuerit functus sacerdotio ante Circuncisionem non fuit vnctus oleo visibili, secundùm quod mandauerat Moyses, nec adhuc fuerat data lex: fuit ergo vnctus oleo inuisibili, & oleo laetitiae, siue exultationis, sicut legitur fuisse vnctus Christus. Quartum, quia ipse Melchisedech non

Sacerdotiū Christi in quinque assimilatur sacerdotio Melchisedech.

Iudaei à Gentilibus sacerdotium acceperunt.

1. Cor. 10.

Sacerdotiū Christi fuit causa sacerdotij Leuitici.

obtulit animalia, *sed obtulit panem, & vinum*, vt habetur in libro Gen. cap. 14. in qua oblatione, vt Glossa tangit, Christi sacerdotium figurauit. Quintum, quia Melchisedech habuit patrem, & matrem, & fuit sine patre, & sine matre: Habuit quidem patrem, & matrem, secundùm rei veritatem, sed fuit sine patre, & sine matre secundùm commemorationem sacræ Scripturæ, quia sacra Scriptura, nec de genealogia eius, nec de patre, nec de matre facit aliquam mentionem, quod, vt diximus, non carnaliter factum est, sed vt ex hoc Filius Dei figuraretur, B qui habet, & Patrem, & Matrem, & est sine patre, & sine matre. Habet Patrem secundùm Deitatem, à quo per generationem æternam accepit naturam diuinam, & habet Matrem secundùm humanitatem, ex qua accepit naturam humanam. Et est sine patre secundùm quòd homo, quia nullus homo fuit pater suus, & est sine matre, secundùm quod Deus. Propter quod patet, qualiter Christus est Sacerdos in æternum, sine initio, & fine, secundùm ordinem Melchisedech, idest eo ordine, & modo, quo fuit figu- C ratus in Melchisedech, in quo fuerunt quinque, quæ vt patuit, possunt Christi sacerdotio congruè adaptari.

Gen.c.14.

RESP. AD ARGVMENTA.

Christus secundu diuersas considerationes dicitur habere patrem, & matrem, & nō habere.

Ad primum dicendum, Christum aliquo modo non habere patrem, & matrem: alio modo habere, non habuit patrem, vt homo: nec matrem, vt Deus: sed habuit patrem, vt Deus, & matrem, vt homo. D

Habuit principiu, & finē vitæ secūdum rē, non secundū figuram

Ad secundum dicendum, quòd Melchisedech, secundùm rei veritatem, habuit principium vitæ, & finem: sed quia figurauit sacerdotium æternum Christi, propterea de eo dictum est, quòd non haberet principium vitæ, neque finem.

Ad tertium dicendum, quòd homines peccatores habuerunt initium, & habuerunt finem, quia incœpit mundus, & finietur: pro tanto tamen potest dici, tale remedium non habuisse initium, neque finem, quia si ante fuissent homines peccatores, & ante incœpisset mundus, quàm A incœperit, ante fuisset huiusmodi remedium; & si adhuc ante fuissent peccatores, adhuc ante fuisset tale remedium; propter quod videtur tale remedium non habuisse initium formaliter, quia ab æterno fuit prædestinatum tale remedium, sed habuit initium materialiter, prout personæ illę, quibus competit tale remedium, non fuerunt a b ęterno, sed incœperunt esse in tempore. Et quod dictum est de initio, verum est de fine, nam si finietur tale remediū, hoc erit quia finietur mundus, & status vitę pręsentis; sed si semper duraret mundus, semper duraret tale remedium, vt ex hoc dicatur esse sine initio, & sine fine.

Tale remedium nō habuit initiū formaliter, sed materialiter.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christi sacerdotium sit æternum ex parte rei considerata in eius sacerdotio. Conclusio est affirmatiua.

Aegidius de renunc. Papæ cap. 18. D. Thom. 3. p. q. 22. art. 5. Caiet. Med. Aluar. ibidem. Rag. ad 3. p. tom. 2. disp. 33. Vasq. ad 3. p. tom. 1. disp. 85. per totam.

SECVNDO quęritur. Vtrum Christi sacerdotium sit ęternum ex parte rei considaratę in eius sacerdotio. Et videtur, quòd non. Nam dictum est supra, quòd tale sacerdotium fuit ęternum, quia fuit remedium sufficiens, & totale quantùm ad omnia peccata, quantùm ad omnes personas, & quantùm ad omnia tempora tàm pręterita, quàm futura; ideo dicendum est hoc fuisse sine initio, quia nunquam fuerunt aliquę peccata, nunquam fuerunt aliquę personę, nec aliqua tempora, in quibus hoc sacerdotium non esset sufficiens remedium ex parte ante: sed non omnes personæ sunt saluatę per tale remedium: ergo insufficiens sacerdotium fuit, & consequenter ex parte rei consideratę non fuit vniuersale remedium, & per consequens non fuit hoc modo æternum.

Præ-

Præterea. Christus sacerdos fuit homo mortalis, & pro nobis fuit passus, & mortuus, & sepultus: ergo &c.

Præterea. Secundùm legem sacerdos debebat esse mortalis, ideo Apostolus ad Hæbreos loquens, ait: *Lex enim constituit sacerdotes infirmitatem habentes*, sed in sacerdote mortali non reperitur sacerdotium æternum: ergo &c. (Heb. 7.)

IN CONTRARIVM est id, quod dicitur in Psal. *Tu es sacerdos in æternum:* ergo &c. (Psal. 109.)

RESOLVTIO.

Christi sacerdotium est æternum, vt ostenditur ex parte sacerdotis offerentis, qui fuit Christus ex parte hostiæ oblatæ, quæ fuit idem Christus, & ex parte effectus gratiæ, & virtutum, quæ sunt æternæ.

RESPONDEO dicendum, quod in sacerdotio Christi, siue in oblatione eius triplicem rem considerare possumus, videlicet, rem offerentem, rem oblatam, & rem quæ erat oblationis effectus; omnibus autem his modis probabimus Christi sacerdotium esse æternum. (Tria in sacerdotio sunt consideranda.)

Propter primum sciendum, quòd Christi sacerdotium dicitur esse æternum, si consideremus sacerdotem, qui obtulit: nam in sacerdotio Leuitico homines mortales accipiebant decimas, & homines mortales, & infirmi fiebant sacerdotes; ideo ad Hebr. loquens Apostolus de sacerdotio Leuitico, ait: *Homines morientes decimas accipiunt*. & post multa in eodem capite, ait: *Lex enim constituit sacerdotes infirmitatem habentes*. Arguatur ergo sic. In sacerdotio Leuitico homines mortales, & infirmitatem habentes accipiebant decimas, & erant sacerdotes, & offerebant oblationes: ergo ex parte offerentium, illud sacerdotium non erat perpetuum, nec æternum, sed in sacerdotio Christi, ipse Christus, qui est immortalis, qui est æternus, qui est vnus Dei Filius obtulit oblationem Deo Patri: ergo ex parte offerentis, sacerdotium Christi est æternum, quia persona illa erat æterna, quæ offerebat. (Heb. 7.) (Christus dicitur immortalis, & æternus.)

A Secundò, Christi sacerdotium potest dici æternum ratione rei oblatæ, quia eadem res erat offerens, & oblata; idem erat sacerdos, & hostia. Christus enim seipsum obtulit; igitur si sacerdotium Christi ratione rei offerentis potest dici esse æternum, quia persona offerens, vel res offerens erat æterna, cum eadem res esset offerens, & oblata, consequens est, quòd ratione rei oblatæ Christi sacerdotium dicatur æternum. Hoc est ergo, quod ait Apostolus ad Hebr. *Accedens*, vel vt habet alia littera, *accedentis per seipsum ad Deum semper viuens ad interpellandum pro nobis*. Ipse ergo Christus seipsum offerens Deo Patri, per seipsum erat accedens ad Deum Patrem, & nos ipsi per Christum sumus accedentes ad Deum Patrem, & ex hoc est semper viuens ad interpellandum pro nobis. quod verum est, tàm ratione offerentis, quæ est persona æterna, quàm ratione rei oblatæ, quæ est eadem res cum persona offerente; quia ipse seipsum obtulit, & ipse per seipsum accessit. (Christus sacerdos, & hostia.) (Heb. 7.) B

C Est tamen diligenter notandum, quòd cùm Christus fuit mortuus secundùm carnem, non dicebatur mortuus quantùm ad sacerdotium, nec dicebatur mortuus quantùm ad salutem, quia per mortem illam non erat Christus inefficax ad saluandum nos, immò moriendo nos saluauit; ideo quantùm ad efficaciam saluandi, redimendi, & pacificandi Deum Patrem, semper dicitur viuens, quia moriens non reddebatur inefficax ad hoc agendum, cum moriendo nos saluauerit, & nobis Deum Patrem reconciliauerit. (Notandum diligenter.)

D Tertia via ad hoc idem sumitur ex parte rei, quæ erat effectus oblationis, & hanc Apostolus appellat ad Hebr. virtute insolubilem, dicens: *Qui non secundum legem mandati carnalis factus est, sed secundùm virtutem vitæ insolubilis*, consuetudo enim loquendi est, quòd cùm quis loquitur de aliqua re, quæ virtutem habet, intelligit quem effectum efficiat, & quia sacerdotium Christi habet efficere effectum spiritualem, quia facit in nobis gratiam, & virtutes, & alia spiritualia bona, quæ non pereunt post hanc vitam, sed perficiuntur in æterna vita, ideo dicitur Christi sacerdotium, quantùm ad

hanc rem, & ad hunc effectum habere A virtutem vitæ insolubilis, quia, vt diximus, gratia, & virtutes, & huiusmodi effectus spirituales, quos facit in nobis Christi sacerdotium, & eius oblatio non soluuntur, cum hac solubili vita, sed perficiuntur in æterna vita, ipsa enim gratia perficietur in patria; ita vt ipsæ virtutes remaneant in anima separara, non ad hunc vsum, quem habent in hac vita, sed ad alium vsum. Hoc est ergo, quod ait Apostolus: *Manifestum est secundùm similitudinem Melchisedech, exurgat alius sacerdos*, idest Christus, *qui factus* B *est sacerdos, non secundùm legem mandati carnalis, sed secundùm virtutem vitæ insolubilis*. In sacerdotio itaque Leuitico, nec sacerdos offerens erat persona diuina, nec res oblata erat æterna, nec effectus illius oblationis erat quid spirituale, vel quid æternum, sed erat quid carnale, & quid temporale; ideo Glossa exponens illa verba: *Christus factus est sacerdos secundùm virtutem vitæ insolubilis*, ait: *Distare inter hoc, & illud sacerdotium, quia illud sacerdotium, scilicet Leuiticum, erat carnale: hoc, videli-* C *cet sacerdotium Christi, spirituale, illud temporale, hoc æternum:* oblationes enim veteris legis non erant ad sanctificationem spiritus, quantùm est ex opere operato, sed erant ad emundationem carnis, vt dicitur ad Hebr. 9. & non ad emundationem animæ, vt exponit Glossa; mundabant enim à cōtactu hominis mortui, vt Glossa ibidem ait: nam tangens mortuos immundus erat septem diebus, & per oblationes illas mundabatur, vt non reputaretur immundus: erat ergo illa mudatio, quantùm ad cœremonias D carnales.

Est controuersia inter Theologos an Fides, & Spes remaneāt in Patria, quas Aegidius ad ornatū manere putat, sicut sentit de charactere in anima separata, vt dicit in lib. de renunc. Papæ cap. 11 p 7, nisi hic loquatur de virtutibus, quæ non repugnant statui patriæ.

Vide infra dist. 36. in princ. cōtradictionis vmbra.

Glossa super Epist. ad Heb. c. 7

Heb. c. 9.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd si non omnes personæ sunt saluatæ per tale remedium, hoc non fuit ex insufficientia illius sacerdotij, sed ex malarum personarum obstinatione, quæ præbuerunt obicem, ne remedium illud efficacissimum produceret suos effectus.

Non ex insufficientia remedij, sed ex indispositione propria multi non saluantur.

Ad secundum dicendum, primò, quòd sacerdotes Leuitici erant simpliciter mortales, sed Christus erat mortalis, & immortalis: erat enim vnum suppositum, & vna persona, quæ erat homo, & Deus: ergo propter vnitatem suppositi, & personæ erat in Christo, secundùm Damasc. & secundùm Sanctos communicatio idiomatum, idest communicatio nominum, vel denominationum, quia nomina, seu denominationes, quæ illi homini inerant, poterant verè dici de Deo, & è conuersò, & quia homo ille patiebatur, & fuit mortuus, cum homo ille esset Deus, & Dei Filius, fuit mortuus; sicut quia Dei Filius erat immortalis, & Dei Filius creauit stellas, verè dici poterat, quòd homo ille erat immortalis, & creauit stellas, non autem in eo, quod homo, sed in eo, quod Deus, quia ille homo Deus erat; fuit enim simul in vnum diues, & pauper, homo, & Deus, mortalis, & immortalis: sacerdotium itaque Christi ex parte sacerdotis offerentis, poterat dici esse æternum, quia persona illa, quæ offerebat, erat persona Christi, quæ erat persona æterna, & homo ille erat Deus, & poterat dici æternus: sed sacerdotes Leuitici simpliciter erant mortales, & non poterant dici æterni, cùm essent homines puri.

Verè Dei Filius potest dici, quod passus fuit, & mortuus, & ille homo, idest Christus, fuit immortalis, & creauit stellas.

Secundò ad præfatam obiectionem possumus respondere, quòd secundùm sententiam Sapientum, quando modicum deest, intellectus accipit nihil deesse; propter quod quando modico tempore est quid rale, vt si modico rempore sit quid mortuum, quasi semper dicitur esse viuum; dicunt enim plures Sancti de Petro negante, quòd charitas in eo non fuit extincta, sed sopita, certum est tamen, quòd negando peccauit mortaliter, & extincta fuit in eo charitas, sed dicitur chariras non fuisse extincta, sed sopita, quia tàm citò fletu culpam diluit, & flens amarè tàm citò recuperauit charitatem, vt ex hoc possit dici sua charitas non extincta: sic etiam dicitur Christus venturus ad iudicandum viuos, & mortuos, quòd scilicet illi, qui tunc erunt viui tàm citò morientur, & resurgent, vt quasi dicantur semper viui; sic & in proposito, tàm modico tempore Christus iacuit mor-

Cum modicum deest, intellectus accipit nihil deesse.

Quomodo intelligatur Christū esse venturū ad iudicandum viuos, & mortuos

mortuus, vt quasi dicatur ſemper viuus. A

Tertiò poſſumus reſpondere, quòd Chriſtus, vt ſacerdos, etiam cùm eſſet mortuus, dicebatur viuus; nam illud dicitur mortuũ, quod eſt inefficax ad agendum, & illud dicitur viuum, quod eſt efficax ad operandum: Cùm ergo Chriſtus tanquam ſacerdos obtulerit ſeipſum in Cruce, vt nos redimeret, & nobis aperiret cœleſtem ianuam, vt poſſimus clarè videre diuinam eſſentiam, quæ erat nobis occulta, & velata ante paſſionem eius, nunquid eo mortuo, erat hæc oblàtio inefficax ad hoc agendum? immò dum B erat mortuus, & illo die, quo fuit mortuus, latro fuit in Paradiſo, ideſt vidit diuinam eſſentiam, ibi enim Paradiſus poteſt accipi pro aperta viſione Dei: ergo quantùm ad ſacerdotium, & quantùm ad oblationem, quam fecit, etiam mortuus, poterat dici, quòd eſſet viuus, quia erat efficax ad agendum id, quod tale ſacerdotium requirebat: ſacerdotium ergo ſuum, & oblatio ſua non fuit ſine efficacia, nam efficaciam habuit antequam fuerit homo, & antequam moreretur, & efficaciam habuit dum eſſet mortuus, & C poſtquam reſurrexit à mortuis. Ante enim Chriſti aduentum hoc ſacerdotium, & hęc oblatio efficaciam habuit, in quantum quicunque ſaluati ſunt ante Chriſti aduentum, ſalui facti ſunt in fide mediatoris, & operantes ſecundùm illam fidem mortui ſunt, firmi erant, & nullo modo dubitabant, quòd poſt paſſionem Chriſti viſuri eſſent diuinam eſſentiam. Mortuo tamen Chriſto, & eo reſurgente habet hęc oblatio maiorem efficaciam, quia quicunque habent fidem Chriſti, benè moriuntur, & ſi non habent impedimentum parti- D culare, ſtatim vident Diuinam eſſentiam: illud ergo ſacerdotium ſemper fuit, & erit efficax, vt ex hoc dicatur eſſe æternum, vel perpetuum.

Efficax ad operandum dicitur viuus, inefficax mortuus.

Latro eo die, quo obijt, cœpit videre diuinam eſſentiam.

Chriſti ſacerdotium efficaciam habuit antequàm fieret homo.

Ad tertium dicendum, quòd non valet ſimilitudo de ſacerdote legali, & de Chriſto, vt ſupra fuit diffusè explicatum.

In corpore articuli.

Aegid. ſuper iij. Sent.

ARTIC. III.

Vtrum ſacerdotium Chriſti ſit æternum ex parte inſucceſſibilitatis. Concluſio eſt affirmatiua.

Aegidius de renunciatione Papæ cap. 19. & Doctores ſupra citati.

ERTIO quæritur. Vtrum Chriſti ſacerdotium ſit æternum ratione inſucceſſibilitatis. Et videtur, quòd non. Nam in lege noua ſunt multi ſacerdotes, & quotidie moriuntur ſacerdotes, & alij eis ſuccedunt in ſacerdotium, & fiunt quotidie noui ſacerdotes: ergo ſacerdotium Chriſti non eſt æternum ratione inſucceſſibilitatis.

Præterea. Hebr. 7. ait Apoſt. *Tranſlato ſacerdotio neceſſe eſt, vt tranſlatio fiat*, ſed quod transferribile eſt, non dicitur æternum propter inſucceſſibilitatem: ergo &c. *Hebr. 7.*

Præterea. Illud eſt temporale, in quo vna pars ſuccedit alteri, ſed ſacerdoti Chriſto ſucceſſerunt multi alij ſacerdotes, qui ante non fuerunt, & poſtea fuerunt: ergo in ſacerdotio Chriſti reperitur ſucceſſio, & per conſequens non eſt ęternum.

IN CONTRARIVM eſt illud Apoſt. ad Hebr. c. 7. vbi loquens de Chriſto ſacerdote ait: *Accedens per ſemetipſum ad Deum ſemper viuens ad interpellandum pro nobis:* quod autem eſt ſemper viuens eſt æternum, & non habet ſucceſſionem: ergo &c.

RESOLVTIO.

Chriſti ſacerdotium non habuit ſucceſſionem, neque ex parte ſacerdotij, neque ſacerdotis, neque oblationis, quæ tria ex D. Paulo clarè oſtenduntur.

RESPONDEO dicendum, quòd tribus modis oſtendere poſſumus, ſacerdotium Chriſti eſſe æternum, quia non habet ſucceſſionem: primò ex parte ſacerdotij: ſecundò ex parte ſacerdotis: tertiò ex parte oblationis.

 Pro-

Propter primum sciendum, quòd Christi sacerdotium non debet dici temporale, cum tempus non sit sine successione, sed debet dici æternum, & hoc ex parte ipsius sacerdotij, quia sicut in æternitate nulla potest esse successio, sic sacerdotio Christi nihil aliud potest succedere. Hoc est ergo, quod ait Apostolus ad Heb. 7. volens, quòd quia non erat consumatio, idest non erat perfectio, sacerdotium Leuiticum, quod fuit acceptum sub lege, ideo necessarium erat, vt post sacerdotium Leuiticum exurgeret aliud sacerdotium, videlicet sacerdotium Christi, quod sacerdotium non fuit secundùm ordinem Aaron, sed secundùm ordinem Melchisedech, vnde sacerdotium Leuiticum appellat sacerdotium translatum, iuxta illud ad Hebr. 7. *Translato enim sacerdotio, necesse est, vt & legis translatio fiat*; dicamus ergo, quòd sacerdotes Leuitici facti sunt sacerdotes sine iureiurando, quia sacerdotio Leuitico debebat succedere aliud sacerdotium: sed Christus factus fuit sacerdos cum iureiurando, quia sacerdotio Christi nullum aliud debet succedere. Hoc est, quod ait Apostolus ad Hebr. 7. *Alij quidem*, idest sacerdotes Leuitici, *sine iureiurando sacerdotes facti sunt, hic autem*, idest Christus, *cum iureiurando*, supple, factus est sacerdos, *& per eum qui dixit ad illum, Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum*.

Marg.: Heb. 7. — Sacerdotiū Leuiticum fuit factum sine iureiurando, sed sacerdotiū Christi fuit cum iureiurando. — Heb. c. 7. — Psal. 109.

Secundò probare possumus Christi sacerdotium esse æternum, non solùm ex parte sacerdotij, cui non potest succedere aliud sacerdotium; sed etiam ex parte sacerdotis, cui non potest succedere alius sacerdos. Est enim diligenter notandum, quòd aliud est, sacerdotium succedere sacerdotio, & aliud, sacerdotem sacerdoti, & oblationem oblationi. Nam sub eodem sacerdotio Leuitico fuerunt successiuè plures sacerdotes, & plures oblationes, quia tandiu dicitur esse idem sacerdotium, quamdiu durat idem ritus, idem ordo, & idem offerendi modus: quandiu ergo secundùm legem Moysi offerebantur animalia, & durabat ille ritus, ille ordo, & ille modus offerendi, prout lex ipsa præcipiebat, dicebatur esse idem sacerdotium, sed mutato illo ritu, A modo, & ordine, quia modò non offeruntur animalia, sed offertur panis, & vinū, idest offertur corpus Christi sub specie panis, & sanguis eius sub specie vini, prout figuratum fuit in Melchisedech, qui panem, & vinum obtulit, dicitur vetus sacerdotium esse translatum, & lex vetus translata, & sacerdotio Leuitico successit sacerdotium Christi: durauit ergo sacerdotium Leuiticum vsque ad Christum, sub eodem ergo sacerdotio Leuitico fuerunt multi sacerdotes, quia nullus sacerdos potuit tantùm viuere, vel durare, B quantùm durauit sacerdotium Leuiticum; & sub eodem sacerdotio Leuitico fuerunt multæ oblationes successiuè, quia idem sacerdos Leuiticus quotidiè offerebat, & faciebat aliam, & aliam oblationem.

Marg.: Tandiu durat idē sacerdotium, quandiu durat idē ritus, modus offerendi, & ordo. — Sacerdotiū Leuiticum durauit vsque ad Christum.

Probauimus ergo supra sacerdotium Christi esse æternum ex parte ipsius sacerdotis, quia sacerdoti Christo non potest succedere alius sacerdos, ideo dicit Apostolus Heb. c. 7. *Alij quidem plures facti sunt sacerdotes, idcircò quòd morte prohiberentur permanere*. Alij sacerdotes C Leuitici erant sacerdotes plures, quia per mortem vnus succedebat alio. Mors ergo cogebat, vt non semper posset permanere idem sacerdos, sed fierent plures sacerdotes, saltem successiuè. Vult ergo Apostolus, quòd in lege veteri erant plures sacerdotes, sed in lege noua non est nisi vnus, & idem sacerdos, scilicet Christus. Arguatur ergo sic, quandocunque semper manet vnus, atque idem sacerdos (quia sacerdos non succedit sacerdoti) illud sacerdotium est æternum: sed in sacerdotio Christi semper est vnus, D & idem sacerdos; ergo eius sacerdotium est æternum.

Tertiò possumus hoc idem probare ex identitate, & vnitate, siue ex insuccessibilitate ipsius oblationis; nam sicut sacerdotio Christi sacerdotium aliud non successit, nec sacerdos alius huic sacerdoti, sic nec oblatio alia succedet huic oblationi. Hoc est ergo, quod Apostolus ait ad Hebr. 7. *Sacerdotes Leuitici quotidie* (idest sæpe, ac sæpius) *pro suis delictis, deinde pro populo hostias offerre. Hoc enim fecit Christus semel se offerendo*. In sacerdotio ergo Leuitico, vbi quotidie

die fiebant oblationes, oblatio successit A oblationi: sed in sacerdotio Christi, qui nonnisi semel seipsum obtulit, oblatio non successit oblationi.

Arguatur ergo sic: Vbicunque non est successio, illud non mensuratur mensura successiua, & per consequens non mensuratur tempore, nec est temporale: sed in sacerdotio Christi non est successio, quia eius sacerdotio non potest succedere aliud sacerdotium, nec sacerdoti alius sacerdos, nec eius oblationi alia oblatio: ergo ipsius sacerdotium non est quid temporale: ergo est perpetuum, vel æternum. B

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd sicut probauimus æternitatem sacerdotij Christi, quia in posterum nunquam exurget aliud sacerdotium, sic etiam probauimus æternitatem dicti sacerdotij ex identitate, & vnitate sacerdotis; cùm sicut sacerdotio Christi non succedit aliud sacerdotium, ita nec sacerdoti Christo succedit alius sacerdos, & quia mensura successiua est C tempus, consequens est, quòd Christi sacerdotium, quia in eo non cadit successio, per se, & directè non mensuretur tempore.

Vel dicendum, quòd omnes sacerdotes sub sacerdotio Christi possunt dici vnus sacerdos: tùm ratione vnius offerentis, quia omnes afferunt in persona vnius sacerdotis Christi, vnde cùm conficit quilibet sacerdos dicit: *Hoc est corpus meum*. constat autem, quòd corpus, quod conficit sacerdos, non est corpus ipsius sacerdotis, sed est corpus Christi: D omnis ergo sacerdos loquitur in persona Christi: tùm ratione rei oblatæ, quia omnes offerunt vnam, & eandem rem, videlicet corpus Christi verum, non solùm vnum, & idem specie, sed vnum, & idem numero, quod Christus traxit de Virgine, quod fuit eleuatum in Cruce, resurrexit à mortuis, & cum quo Christus ascendit in Cœlum, tùm tandem ratione commemorationis; cum enim hoc sacramentum celebramus, commemoramus mortem Christi, vel annunciamus mortem eius, iuxta illud Lucæ 22. *Accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem*. & 1. ad Cor. cap. 11. *Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis*. Patet ergo ex dictis, quomodo sub sacerdotio Christi omnes sacerdotes possunt dici vnus sacerdos ratione eorum, qui conficiunt, & offerunt, quia omnes conficiunt in persona Christi: ratione rei, quam offerunt: & ratione eius, quod commemorant, quia omnes commemorant eandem mortem Christi.

Omnes sacerdotes sub sacerdotio Christi possunt dici vnus sacerdos ratione offerentis, rei oblatæ, & cõmemorationis, ideo ibi vt sicut est successio, neque mors, licet sacerdotes puri homines quotidie moriantur.

Ad secundum dicendum, quòd Apostolus cum dixit, *translato sacerdotio &c.* loquutus fuit de sacerdotio Leuitico, non de sacerdotio Christi.

Translatio cõpetit sacerdotio Leuitico, non sacerdotio Christi.

Ad tertium dicendum, quòd Christo non successerunt alij sacerdotes propter rationes adductas in responsione ad primum, nisi velimus loqui de successione sacerdotum materialiter, quod non est ad propositum, quia non est succedere in sacerdotio, neque in oblatione, neque in persona Christi, quæ manet in æternum.

Negatur minor argumenti.

DISTINCTIO XXI.

POST prædicta considerandum est, &c. Postquam in superioribus distinctionibus proximè præcedentibus determinauit Magister de gratia, scientia, & defectibus, quos Christus in humana natura assumpsit; & de his, quæ per naturam assumptam fuit operatus, idest de meritis ipsius: In præsenti distinctione tractat de morte, quam in natura humana sustinuit, & diuiditur in duas partes, in quarum prima quærit vtrum mors fuerit in Christo per separationem diuinitatis à carne. In secunda supposito, quòd non, ostendit qua ratione Christus dicatur mortuus, secunda pars incipit ibi: *Recedēte verò anima &c.* Prima pars diuiditur in duas partes, primò enim proponit quæstionem, secundò eam determinat.

minat. Secunda pars incipit ibi: *Quidã putauerunt carnẽ, &c.* & hæc secunda diuiditur adhuc in duas partes: primò enim quorundã excludit errores: secundò veritatem cõfirmat. Secũda pars incipit, ibi: *Sicut Augustinus super Io. dicit, &c.* Prima istarum diuiditur in partes duas: primò enim excludit erroris probationẽ sumptam ex ratione, & authoritate Ambrosij. Secundò excludit probationem supradicti erroris, sumptã ex authoritate Athanasij. Secunda pars incipit, ibi: *Alij quoque authoritate, &c.* prima istarum diuiditur in tres partes; in prima ostendit rationem ipsorum; in secunda authoritatem, quæ pro eis facere videtur; in tertia soluit. Secunda pars incipit, ibi: *Alij quoque authoritate nituntur, &c.* Tertia ibi: *Quibus respondemus, &c.*

Prima verò pars, in qua includit probationem supradictam ex authoritate Athanasij, diuiditur in partes tres: primò enim ponit obiectionem ex authoritate Athanasij. Secundò ostendit, quòd illa authoritas non fuit pro eis. tertiò authoritatem exponit. Secunda pars incipit ibi: *Quibus respondemus, &c.* Tertia ibi: *Sciendum est ergo, &c.* & sic terminatur sententia præsentis distinctionis.

Circa hanc distinctionẽ quęremus duo.

Primum de instanti, in quo Christus non viuebat.

Secundum de identitate Christi in triduo.

DISTINCTIONIS XXI. Primæ Partis

QVAESTIO PRIMA PRINCIPALIS.

De vltimo instanti vitæ Christi.

VIA in prima parte istius distinctionis Magister tractat de morte Christi per separationẽ animæ à corpore, & non à diuinitate, quia nec anima, nec caro fuit in morte à Verbo diuisa, ita vt aliquo modo fuerit vnio soluta: ideo hoc supposito, quærimus vnum, videlicet.

Vtrum sit dare vltimum instans, in quo Christus viuebat.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum sit dare vltimum instans, in quo Christus viuebat. Conclusio est negatiua.

Aegid. quodlib. 4. q. 5.

D primum sic proceditur. Videtur, quòd sit dare vltimum instans, in quo Christus viuebat: quia quicquid viuit, in aliquo tempore, viuit in quolibet illius temporis: loquendo ergo de tempore, in quo vixit Christus, viuebat in quolibet illius temporis: ergo viuebat in vltimo instanti illius temporis.

Præterea. Cum ex aqua fit ignis, debet dari vltimum instans, in quo non est aqua, & primum instans, in quo est ignis: ita in morte Christi erat dare vltimum instans, in quo viuebat, & primum instans, in quo non viuebat.

Præterea. In eodem instanti non possunt verificari duo contradictoria: si ergo non esset dare vltimum instans, in quo Christus viuebat, in instanti vno verificarentur ista duo, Christus viuit, & Christus non viuit, quod est impossibile.

IN CONTRARIVM est, quia si esset dare vltimum instans, in quo viuebat, cum sit dare primum instans, in quo fuit mortuus: & inter quælibet duo instantia sit dare tempus medium, in illo tempore medio nec fuisset viuus, nec mortuus: nam illud tempus fuisset post vltimum instans vitæ: ergo in illo tempore non vixisset, & fuisset ante primum instans mortis, ergo non fuisset mortuus, quod est inconueniens. *Inter duo instantia est per medium tempus.*

RE-

RESOLVTIO.

Non datur vltimum instans, in quo Christus viuebat, sed primum, in quo incæpit esse mortuus, quia non dantur duo instantia, sed duo tempora, & vnum instans, quod est tribuendum posteriori tempori: idque ratione eius, quod est de tempore: partium temporis. & ipsius temporis, ostenditur.

RESPONDEO dicendum, quòd hæc quæstio mota de vita Christi adaptari potest ad corruptionem cuiuslibet rei. Vt si ex igne fiat aqua: si est dare vltimum instans, in quo est ignis, & primum, in quo est aqua, in tempore medio nõ esset ignis, neque aqua; dicemus ergo, quod tempus, quo mensurantur res corruptibiles, & quo mensurabatur vita Christi, prout viuebat vita mortali, fundatur in motu primi mobilis; & quia motus primi mobilis semper est continuus, oportet huiusmodi tempus quamdiu durat esse quid continuum. In continuo autem non est dare duo indiuisibilia simul: Cum ergo ex viuo fit mortuum: vel cùm ex aliquo fit aliquid, non est ibi dare duo instantia sine tempore medio: sed est ibi dare vnum solum instans copulãs vnam partem temporis cum alia. Si ergo ex igne fit aqua, quia nunquam est singulare medium, in quo nec fit ignis, nec fit aqua: non dabimus vltimum instans, in quo fit ignis, & primum, in quo est aqua, quia inter illa duo instantia caderet medium: & inter esse ignem, & esse aquam nullum cadit medium: vel ergo dicemus, cum ex igne fit aqua, quòd per totum tempus fuit ignis, & in instanti, ad quod copulatur illud tempus, incipit esse aqua: vel quòd in vltimo instanti illius temporis fuit ignis, & in tempore, quod immediatè copulabatur ad illud instans fuit aqua. Sunt ergo ibi duo tempora, vnum in quo est ignis, & aliud in quo est aqua: sed inter illa duo tempora non cadit nisi vnum instans: illud ergo instans, vel dabimus igni, qui esse desinit, vel dabimus aquæ, quæ esse incipit. Vtrique autem illud instans dare non possumus, quia non potest esse, quòd in eodem instanti aliquid fit ignis, & aqua: nec potest dici, quòd neutri detur, quia cum ex aqua fit ignis, nullum est dare instans, in quo nec fit aqua, nec ignis: igitur si huiusmodi instans dandum est alteri eorum secundùm sententiam Philosophi in 8. Physic. dandum est posteriori. Si ergo ignis fit aqua, quia prius fuit ignis, & postea aqua, non dabitur vltimum instans, in quo fuit aqua: sed dabitur primum instans, in quo incipit esse aqua. Sic in proposito, si aliquid prius est viuum, & postea incipit esse mortuum, non dabimus vltimum instans, in quo viuebat, sed primum instans, in quo incipit esse mortuum. Dicimus enim, quòd per totum tempus viuebat, & in instanti, quod copulabatur ad illud tempus, incipit esse mortuus.

Margin notes: Tẽpus, quo mensurabatur vita Christi fundabatur in motu primi mobilis. — Instãs dandum est posteriori, quando ex aliquo fit aliquid. — Inter duo tẽpora nõ cadit, nisi vnũ instãs.

Possumus autem assignare triplicem rationem eius, quòd ait Philosophus in 8. Physic. videlicet, quòd instans semper est posterioris rei, & non prioris. Prima ratio sumitur ex parte eius, quod est de tempore. Secunda ex parte partium temporis. Tertia ex parte ipsius temporis.

Margin note: Arist. 8. phy. tex. 61.

Prima sic patet; dictum est enim, quòd non est dare, nisi vnum instans, inter duas partes proximas temporis. dictum est etiam, quòd illud instans non potest vtriusque rei esse prioris, & posterioris, quia tunc simul esset aliquid sub oppositis formis. Nec etiam esse potest, vt sit nullius, quia tunc in transmutatione esset dare instans, in quo subiectum, nec esset in forma proposita, nec sub opposita, quod esse non potest: quia agens naturale expoliando inducit, & inducendo expoliat. Dabitur ergo illud instans alteri tantùm. Dignius est autem, vt detur rei posteriori, quæ magis habet de entitate, quia esse incipit, quàm rei priori, quæ minus habet de entitate, quia esse desinit; oportet autem in mensura quandam analogiam seruare: vt quod plus habet de entitate, detur ei, quod plus habet de entitate. instans autem plus habet de entitate, quàm tempus, ideo debet dari rei, quæ plus habet de entitate. Tempus autem, quod habet minus de entitate, dabitur rei, quæ minus de entitate habet. Quod autem instans plus habeat de entitate, quàm tempus; patet ex parte eius, quod est de tempore: nam non

Margin notes: Agens naturale expoliando formas inducit, & inducendo expoliat. — Instans debetur posteriori, quia plus habet de entitate. — Instans plus habet de entitate, quàm tempus.

non est de tempore nisi instans; si ergo de tempore non est nisi instans, consequens est, quòd instans plus habeat de entitate, quàm tempus. Ex parte itaque mensurarum sunt duo, quorum vnum plus habet de entitate, vt instans; aliud verò minus, vt tempus: res enim mensuratæ sunt duæ, quarum vna minus habet de entitate, vt res prior, quæ esse desinit, alia verò plus, vt res posterior, quæ esse incipit; res enim prior tendit ad non esse, res posterior incipit esse: instans ergo, quòd plus habet de entitate, dabitur rei posteriori: vt si materia prius sit sub forma ignis, & postea sub forma aquæ, instans illud medium, quod diuidit inter tempus, in quo prius fuit ignis, & postea est aqua, non dabitur rei priori, idest, igni, qui esse desinit; sed posteriori, idest aquæ, quæ esse incipit: priori autem dabitur tempus, & dicemus, quòd per totum tempus fuit ignis, & in instanti incipit esse aqua.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte partium temporis; ostensum est enim, quòd instans plus habet de entitate, quàm tempus, ex parte eius, quod est de tempore, quia non est de tempore nisi instans: sed quòd hoc sit verum, & quòd instans plus habeat de entitate, quàm tempus, patet ex parte partium temporis. Nam aliter sunt successiua, & aliter permanentia: esse enim permanentium est ex simultate partiũ: Successiuorum verò in ordine partiũ: ideo enim motus est, quia partes eius, secundum quendam ordinem sibi ipsis succedunt: sic etiam, & tempus est, non quia partes temporis simul sint, sed quia sibi inuicem ordinatè succedunt: Iste autem ordo partium temporis non potest fundari, nisi in eo, quod est de tempore, scilicet in ipso nunc. Igitur nunc, in quo fundatur ordo partium temporis, ex quo ordine dicitur esse tempus, habet plus de entitate, quàm tempus. Arguatur igitur tunc, vt prius, quòd si instans plus habet de entitate, quàm tempus, plus dabitur rei posteriori, quæ entitatem accipit, & quæ esse incipit, non priori, quæ entitatem perdit, & quæ esse desinit.

Esse permanentiũ consistit in simultate partium: esse verò successiuorum in ordine partium.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex parte ipsius temporis. Imaginabimur enim, quòd *nunc* est id, quod fluit, tempus autem est ipse fluxus: ideo tempus materialiter est idem, quod motus: nunc verò est idem quod substantia rei mobilis: cùm ergo mobile, vel substantia rei mobilis plus habeat de entitate, quàm motus, nunc plus habebit de entitate, quàm tempus, dabitur ipsum *nunc*, quòd plus habeat de entitate, rei posteriori, quæ esse incipit, non priori, quæ entitatem perdit.

Nunc temporis est id quod fluit, & tempus est ipse fluxus.

Si ergo Christus prius fuit viuus, & postea incœpit esse mortuus, instans illud, quod diuidebat inter tempus vitæ, in quo anima erat coniuncta corpori, & tempus mortis, in quo anima erat separata, non dabitur coniunctioni animæ, quæ esse desinit: sed separationi, quæ esse incipit. Non enim dabimus vltimum instans, in quo anima fuit coniuncta corpori, sed dabimus primum instans, in quo fuit separata à corpore: dicemus enim, quòd per totum tempus Christus fuit viuus, & fuit anima coniuncta corpori, & in instanti, quod copulabatur ad illud tempus, fuit anima separata.

Non datur vltimũ instans, in quo anima Christi fuit coniuncta corpori: sed datur primum instans, in quo fuit separata a corpore.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum argumentum dicendum, quòd quicquid viuit in aliquo tempore viuit in quolibet, illius temporis: verum est, prout viuit in illo tempore. Christus autem vixit per aliquod tempus, cum exclusione instantis, ad quod copulabatur illud tempus: illud ergo instans non erat illius temporis, prout erat mensura vitæ, quia non pertinebat ad vitam, cùm in illo instanti esset mortuus. Vixit ergo Christus per aliquod tempus, & vixit in quolibet illius temporis, prout illud tempus pertinebat ad vitam; ex hoc ergo non sequitur, quòd vixit in vltimo instanti illius temporis, quia illud vltimum instans, vt dictum est, non pertinebat ad vitam; & per hoc patet responsio ad secundum, & tertium.

Negatur argumenti cõsequentia, quia illud vltimũ instans non pertinebat ad vitam.

DI-

DISTINCTIONIS XXI.

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO VNICA

De identitate Christi hominis in triduo mortis eius.

SVPER secunda parte principali huius distinctionis, in qua Magister tractat de ratione, qua Christus dicatur mortuus, videbimus tria.

Primum. Vtrum Christus in triduo fuerit idem homo.

Secundum. Vtrum in homine sit tantum vna forma substantialis.

Tertium. Vtrum sit possibile, aliquas dispositiones accidentales præexistere in materia ante animam.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus in triduo fuerit idem homo. Conclusio est affirmatiua.

Aegid in Defens. ar. 7. D. Th. in de quodl. idem D. Th. 3. p. q. 50. art. 4. Caiet. Med. ibidem. Fauent in 3. sent. d. 21 disp 51. Scotus eadem d. q. 2. D. Bonau. in 3. sent. d. 11. q. 1. art. 2. Richar. & Dur in 3. dist. 21. q. 2.

DEFENDIT Aegidius hic doctrinam sui præceptoris D. Thomæ, & ait. D. Thom. quodlib. 11. q. 1. vbi quærit. Vtrum Christus in triduo fuerit idem homo; in responsione principali, dicit sic: Non potest dici, quod corpus Christi simpliciter fuerit idem numero, quia quælibet differentia substãtialis excludit idem

A simpliciter: animatum aut est differentia substantialis, & mori est corrumpi. Nec iterum potest dici, quod sit simpliciter non idem, vel aliud, quia non est secundum totam substantiam non idem, aut aliud.

Dicebant aduersarij D. Thomæ, ipsum sanctum Doctorem retractasse dictam positionem: sed quia retractatio non inuenitur scripta, ideo &c.

Dicendum, quod corpus Christi mortuum in triduo fuit idem corpus numero simpliciter: non solum propter vnitatem

B suppositi diuini, quod solum ibi erat, sed etiam propter vnitatem formæ substantialis corporis, in quantum corpus: eadem enim est forma corporis viui, & mortui.

Ad rationem dicendum, quod animatum non est differentia substantialis corporis, vt corpus est: sed in quantum viuum: est enim aliquid verè corpus sine anima: vnde mori est corrumpi, non corporis, vt corpus, sed corporis viui in quantum viuum fuit. & catholicè est credendum, & tenendum, quod fuit idem sim-

C pliciter, quia eandem habuit materiam, & formam substantialem, vel corporalem.

Opinio aduersariorũ D. Thomæ, quod corpus Christi in triduo fuit idẽ simpliciter propter eandẽ materiam, & eandem formã substantiale, & corporale.

Aliter dici potest ad rationem, quam insinuat, quæ sic formari potest. Differentiæ substantiales secundum Porphyrium faciunt aliud: sed animatum, & inanimatum sunt differentiæ substantiales corporis secundum eundem: ergo faciunt corpus aliud, & aliud: ergo corpus Christi prius animatum, & postea inanimatum, est aliud, & aliud.

D Dici potest, quod inanimatum dupliciter accipi potest, scilicet priuatiuè, & sic non est differentia constitutiua, quia priuatio nihil constituit: ergo sic nec etiam est differentia diuisiua, quia secundum Porphyrium eædem sunt differentiæ diuisiuæ generum, & constitutiuæ specierum: Inanimatum ergo sic acceptum priuatiuè, non facit corpus Christi aliud: immò potius arguit, quod sit idem numero: absentia enim certæ formæ fit in eadem secundum numerum, vbi fuit præsentia, sicut dicitur in prædicamentis, quod priuatio, & habitus dicuntur circa idem aliquid: & hoc modo succedit

Inanimatũ priuatiuè.

ina-

inanimatum animato in corpore Christi. A

Inanimatū positiue.

Alio modo accipitur inanimatum in diuisione corporis, scilicèt positiuè: positiuam enim oportet esse differentiam, quæ constituit inferius, & diuidit superius, & sic acceptum inanimatum facit aliud: sic autem non accipitur in corpore Christi mortui, vel in quolibet alio.

IN CONTRARIVM est D. Thomas vbi supra.

RESOLVTIO.

Christus in triduo habuit idem numero corpus simpliciter ratione suppositi diuini. B

Defensio doctrinæ D. Thomæ.

RESPONSIO ad hæc secundum D. Thom. est, quòd corpus Christi viuum, & mortuum fuit idem numero simpliciter ratione suppositi, vt dictum est in defensorio in responsionibus ad obiecta contra primam partem art. 31. Responsiones verò, quas hic afferunt ad argumentum D. Thomæ, nihil valēt, sicut patet intuenti, & diffusius patebit in duobus sequentibus articulis. Quod enim primò C affirmant, quòd eadem est forma substantialis viui, & mortui, est contrà Philosophum, & contra omnem (vt creditur) veritatem. Quod verò, quasi corrigendo se, dicunt de inanimato priuatiuè, & positiuè sumpto, fictitium est secundùm Philosophum, & omnes eum intelligentes: nunquam enim est priuatio formæ substantialis, nisi cum priuatione alicuius, quę non compatitur secum præcedentem priuationem.

Quod verò dicunt, quòd priuatio, & habitus habent fieri circa idem, sic intel- D ligitur secundùm Philosophum, quòd priuatio, & habitus in genere accidentis habent fieri circa idem subiectum actu existens: sed in genere substantiæ circa materiam primam, quæ est ens in potentia, sicut patet per eundem Philosophum vbiquè. Veritas huius articuli clarior apparebit ex duobus sequentibus.

ARTICVLVS II.

Vtrum in homine sit tantùm vna forma substantialis. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. in Defens. D. Thomæ super p. p. ar. 31. D. Thom. 1. p. q. 76. art 3. Caiet. Bannes ibidem. Alfonf Tolet. 2. de Anima. q. 1. art. 2. Antonius Ruuius lib. 2. de Anima q. 6. Arg. 4. sent. d. 13. art. 1. ante medium.

DIVVS Thomas in p. p. q. 76. art. 3. in responsione principali, dicit, quòd in homine est tantùm vna forma substantialis, scilicet anima intellectiua, qua homo est animal vegetabile corpus, Quod probat primò sic in libro de Ecclesiasticis dogmatibus. neque duas animas dicimus esse in homine, sicut Iacobus, & alij hęretici scribunt, vnam animam, quę corpus viuificat, & qua animatur corpus, & immixta sit sanguini, & aliam spiritualem, quæ rationem ministret. Sed dicimus vnam, & eandem esse in homine, quæ & corpus sua societate viuificat, & ipsum sua ratione disponit.

Iacobus hæreticus, ex quo processerunt Iacobitæ.

Et arguit sic. sicut homo est in genere animalis, ita & in genere corporis animati, & corporis, & substātiæ: sed per vnam, & eandem formam, quæ est anima, est homo, & animal, vt ex supradicta authoritate paret, ergo ex eadem ratione per vnam, & eandem formam collocatur in generibus superioribus, & sic nō pręexistit ante animam animalis forma in materia.

Per eandē formā homo ponitur in pluribus generibus.

Secundo sic, nihil est simpliciter vnum, nisi per formam vnam, per quam res habet esse; est autem homo simpliciter vnum; ergo tantum habet vnam formam, scilicet animam.

Tertio apparet hoc impossibile ex modo prædicationis. Quæ enim sumuntur à diuersis formis, prædicantur de se inuicem, vel per accidens, si formæ ad inuicem non sunt ordinatæ, vt album, & dulce: vel si formæ sint ad inuicem ordinatę, tunc est pręcidatio per se, secundo modo dicendi per se: ergo si aliâ sit forma,

ma, qua dicatur animal, & alia, qua dicatur homo, sequitur vnum prædictorum, scilicet, quod vel est prædicatio per accidens, si hæ duæ formę nō sint ordinatę ad inuicem, vel quod sit prædicatio per se, secundo modo per se, si vna earū sit præambula ad alteram, vtrumque autem istorum manifestè, falsum est, quia animal prædicatur de homine per se, non per accidens, homo enim nō ponitur in diffinitione animalis, sed è conuersò. Oportet ergo eandem, formam esse per quam aliquid est animal, & per quam aliquid est homo, alioquin homo non esset verè vnum, nec B animal per se de homine prædicaretur.

Quartò apparet hoc esse impossibile, ex hoc, quòd vna actio animæ, cum fuerit intensa impedit aliam, quod nullo modo contingeret, nisi principium actionis esset per essentiam vnum.

Anima intellectiua virtualiter cōtinet omnes alias formas sibi inferiores in homine, ipsam animam in introductione præcedentes.

Præterea. 2. de Anima comparat Philos. huiusmodi diuersas animas ad diuersas species figurarū, quarū vna continet aliā, sicut pentagonū continet trigonum, & excedit: sic igitur anima intellectiua habet in virtute, quicquid habet sensitiua brutorum; & anima vegetatiua, siue nutritiua C plantarum: sicut igitur superficies, quæ habet figuram pentagonam, nō per aliam figuram est pentagona, & per aliam tetragona, quia superflueret tetragona, ex quo in pentagona continetur: ita nec per aliam formam est animal, & per aliam homo, sed per vnam, & eandem.

Præterea. In responsione quarti articuli dicit, quòd si alia forma substantialis in homine præcederet animam intellectiuā, anima non daret esse simpliciter, sed secundùm quid: nec per eius accessum, & recessum corpus generaretur, & corrumperetur simpliciter, sed solùm secundùm D quid, quæ sunt manifestè falsa; ergo oportet, quòd sicut anima continet virtute sua vegetatiuam, & sensitiuam; ita etiam virtute sua contineat omnes alias formas superiores & ita in homine facit, quicquid animæ priores faciunt in alijs. Hæc Diuus Thomas.

Contra quem dicunt aduersarij, hanc positionē de vnitate formæ substantialis reprobari à Magistris: primò quia ex ipsa sequuntur plura contraria fidei Catholicę; secundò, quia contradicit philosophiæ: tertiò, quia repugnat sacræ doctrinæ, & Scripturæ.

Primum patet, quia fides ponit, vnum esse corpus numero, quod Filius Dei sumpsit de Virgine, quod Virgo peperit, quod in cruce pependit, vnum, & idē fuit mortuum in patibulo, & sepultum in triduo, si autem illius corporis Christi non fuisset alia forma substantialis, quàm anima intellectiua, postquam illa fuit separata, vel remansit materia prima sola, vel alia forma substantialis fuit introducta. Ex quibus sequitur, quòd nō fuerit idem numero in patibulo, & sepulchro: si enim remansit sola materia prima, non erat corpus, ergo nec idem corpus numero, materia enim prima non est corpus.

Præterea. Ex hoc sequuntur multa contra fidem de corpore Christi mortuo, scilicet, quòd non fluxisset ex eo sanguis, & aqua, cuius contrarium docet Euang. Ioan. Item quantùm non fuisset, quia materia prima non habet situm de se, nec locum. Ioan. c. 19.

Pręterea. Materia prima neque est grauis, neque leuis. corpus autem Christi in triduo fuit graue, & multa sequuntur inconuenientia.

Si verò dicatur propter hoc, quòd alia forma substantialis virtute cœli sit introducta, sequitur, quòd viuum, & mortuum non fuit idem numero, vbi enim est alia forma substantialis, ibi est aliud corpus, ergo in triduo non fuisset corpus, quod assumpsit.

Pręterea. Fides ponit, quòd in Sacramento Altaris totus panis conuertitur in totum corpus Christi. Si ergo in vero corpore Christi non est nisi materia prima, & anima, cùm panis non cōuertatur in animam, quia corpus non conuertitur in spiritum, sequitur, quòd panis conuertitur in materiam primam, quod est contra fidem, & contra illud verbum Domini: Hoc est corpus meum; non dicit, hęc est materia mea.

Pręterea. Fides ponit, quòd omnes alij à Christo contraxerūt originale peccatū, non ex hoc, quòd anima sit peccatrix, vel causa originalis peccati: sed ipsa munda creata à Deo ex vnione ad carnem, ex primis parentibus introductam naturali propagatione, & in ipsis originaliter infectā, non ex vnione ad materiam primam. Si ergo

ergo in homine non esset nisi anima, & materia prima, ex parte animę non potest contingere peccatum originale, quia nec fuit in primo parente, nec Deus creando dat animę originale peccatum, quia tunc antequam fuisset peccatum actuale Adę, fuisset in eo peccatum originale, & etiam vbicunque fuisset materia prima, ibi fuisset originale peccatum, quod falsum est: sequitur ergo, quòd in homine non esset peccatum originale, nec fuit, si vna forma sola est in homine, scilicet anima intellectiua. A

B Secundò reprobatur, quia contradicit philosophię, si sola anima intellectiua immediatè est perfectio materię primę, tunc in homine non esset forma animalis, nec mixti, de quibus philosophia multa dicit, & scribit, & sic cessabit studiũ medicinę.

Pręterea. Forma vna, & eadem numero dabit esse corporale, & spirituale; & per consequens simul erit corporalis, & spiritualis. Item quòd materia sit grauis, vel leuis, & quòd habeat corpus ab anima, quòd sit graue, vel leue, & non ab elemento dominante in corpore.

C Item repugnat sacrę Scripturę Io. c. 3. *Soluite templũ hoc, & in triduo reædificabo illud*; & sequitur, *hoc autem dicebat de templo corporis sui*. Constat autem, quòd idem corpus numero supponitur, cum dicit hoc, & demonstratur, cùm dicit illud, per ly hoc, demonstratur corpus Christi viuum, & per ly illud, mortuum, dum fuit sine anima, & idem numero, quod non esset verum, si non esset in corpore Christi alia forma substantialis pręter animam: ergo plures formę substantiales fuerunt in corpore Christi, & in alijs, quia vnius naturę fuit homo nobiscum. Vnde Anselmus Monolo c. 17. cum aliquis homo dicatur corpus, & rationalis, & homo, non vno modo, sed alia ratione hęc dicuntur, secundum aliud autem est corpus, & secundùm aliud est rationale. Et Aug. lib. retract. c. 58. illud quoque temerè dictum est à summa essentia speciem tribui corpori per animam, quę est, qua quantùm est, & qua corpus est. Corpus ergo per animam subsistit, etiam in eo ipso, quo animatur, siue vniuersaliter vt numerus, siue particulariter, vt quodcunque animal. Hoc quoque totum prorsus temerè dictum est. His ergo verbis retractat Augustinus, quod dixerat de immortalitate animę. Si ergo dicẽdum est temerè, quòd anima dat speciem corporalem, idest formam, quę est in quocunque esse, & hoc dicit prędicta positio: restat per Augustinum, quòd temerè dixerit: sed contra hoc videtur esse, quod dixit in quæstione 75. artic. 5. in respons. ad quæst. Si anima est composita ex materia, & forma, nullo modo posset dici forma corporis, cum materia nullius sit forma. D

D. Th. p. p. q. 75. ar. 5. in resp. q.

Respondetur, quòd sicut ponimus virtutẽ animę sensitiuæ perficere materiam grossiorem, mediãte corpore subtili, quod est spiritus, qui est delectatiuus huiusmodi virium, vt vult Aug. in lib. de differẽtia spiritus, & animæ, ita ponimus formã animę intellectiuę primò perficere materiam suam spiritualem, & mediante hac, materiam suam corporalem. Dico ergo, quòd materia animę non est forma corporis, sed mediante ipsa anima informat corpus.

Fundamentum aduersariorum.

Ad proposita autem D. Thomæ argumenta respondere nituntur, & ad primum dicunt, quòd in vno corpore vna est anima, quæ corpus viuificat, & ratione discernit, verum est, scilicet, quòd est vna rationalis, quę totum complet, & perficit; sunt autem aliæ duę, quę sunt incompletę, quæ dant esse incompletum corpori humano, quod perficitur, & completur adueniente anima rationali. Vnde, quando aliqui dixerunt tres animas esse in homine loco distantes, vnam in epate, aliam in corde, aliam in cerebro, fortè eos mouit, quòd anima actiones, quas non potest exercere sine corpore, facit mediantibus spiritibus, & ideo vnam ponebant in epate, quæ per spiritus naturales facit operationes naturales, & aliam in corde, quę per spiritus vitales facit operationes vitales, aliam in cerebro, quę per spiritus animales, facit operationes animales. Alij autem, qui ponebant duos spiritus tantùm, scilicet, vitales, & animales, tantùm duas animas posuerunt, vnam in corde, aliam in cerebro, volentes eam, quę est in corde, facere per spiritus vitales operationes vitales, & etiam illas, quas nos nunc dicimus naturales.

Nituntur soluere aduersarij D. Th. eius rationes, in principio allegatas.

Potest ergo dici, quòd non debent poni duæ

duæ animæ eo modo, quo isti posuerunt, vel potest dici, quòd vegetatiua, sensitiua, & intellectiua sunt tres formæ, quæ cum se habeant secundùm esse completum, & incompletum, secundùm potentiam, & actum conuenientes quoad essentialem vnitatem: ideo eas plures animas nolunt dicere, sed vnam.

Vel potest dici ad illud primum, & forsan melius, quòd non concludit, in homine esse tantùm vnam formam substantialem, sed tantùm vnam animam, quod plures concederent, & de hoc non est modo quæstio.

Liber de Ecclesiasticis Dogmatibus cōtra diuersas hæreses est factus, & intēdebat in loco citato negare ab homine diuersas animas, sicut hæretici ponebant.

Adhuc potest dici, quòd liber Ecclesiasticorum Dogmatū totus est æditus cōtra diuersas hæreses, sicut patet inspicienti libri processum. Vnde caput allegatū nō intendit negare in homine animā vegetatiuā, sensitiuam, & intellectiuā, siue rationalem, vt Philosophi posuerunt. Si enim hoc negare intendisset, nunquam dixisset neq; tres animas in homine esse dicimus. imo potius neq; duas animas esse in homine dicimus. Vnde dicendum, quòd intendebant negare duas animas in homine, sicut hæretici posuerunt, fortè sicut Massabæi, de quibus Io. Damasc. lib. de hæresibus c. 48. dicit, quòd inter multos errores istorum, iste fuit vnus. Oportet hominem possidere duas animas, vnam communem omnibus, aliam supercœlestem. Signum autem, quod contra illam hæresim dictū sit istud, videtur esse, quod capitulo 3. dixit. Neque duas animas in homine esse dicimus, sicut Iacobus, & alij Sytorum scribunt. Damasc. autem de supradicta hæresi dicit. Ita manifestata hac ęgritudine à Syria eiecti sunt, in Pamphiliam autem recesserunt.

Ad secundum dicendū, quòd quęlibet istarū formarū dat aliquod esse, sed sicut prima forma est in potentia ad secundam completiuam ipsius, ita esse, quòd dat prima forma, est incompletum, & in potentia ad esse completum, pluralitas ergo formarum non est contra vnitatem compositi essentialem, nisi sint tales, quæ non se habeant secundum esse incompletum, & completum, ita vt non possint conuenire ad aliquam vnitatem essentialem.

Ad tertiū dū dicitur: Hic homo est animal, &c. est prędicatio per accidēs. Respōdetur non oportere: Quia formę ordinatę, quę prędicātur ad inuicem, sunt duplices, quędā enim sunt accidētia illi supposito, quę prędicātur de se inuicē prędicatione accidētali, sicut cū dicitur superficies est coloratum, quia nec superficies est de essētia subiecti, nec coloratū reponitur in specie cōpleta per colorem, qui accidit ei. Aliæ autem formę sunt de essentia suppositi, ratione cuius de se inuicem prædicantur etiam in concretione, vbi nequaquam est prędicatio accidentalis.

Ad quartū dicendum, quòd actio vnius potentię intensè non impediret aliā, nisi essent fundatę in eadē essentia, immò addo hoc non oportere, sed potius quòd illę essentiæ naturalē, & essentialē habeāt colligantiā. Item potentię illis correspondentes impedire se possunt in suis actionibus, & passionibus corporis, & corpus cōpatitur animę, & sequitur eam in suis actionibus, quas illa habet, nō propter fundationē in eadē essentia, sed propter vnionem ad inuicē, vt perfectio, & perfectibile, & sic est de anima vegetatiua, sensitiua, & intellectiua in homine. Exemplum ad hoc. Si lignum graue cum leui ponatur, & immergatur: videtur, quòd graue, cuius est motus deorsum, impediat actionem leuis, multò magis hoc fieret, si vnum esset alteri colligatum natutaliter. Vnde Auic. 6. naturalium par. 2. c. 7. ita dicit: quælibet virtus, si non haberet, in quo coniungeretur alteri, nō prohiberet alteram virtutem ab operatione sua, scilicet, si instrumentum nō esset commune, nec aliquid aliud, in quo coniungerentur, esset commune.

Ad quintum argumentum de similitudine ad figuras, dicendū, quòd similitudo non debet intelligi in omnibus, sed in aliquo, & in aliquo nō: est enim in hoc similitudo, quòd sicut pentagonum non habetur, nisi prius habitis quatuor angulis, sic intellectiua non habetur, nisi pręhabita vegetatiua, & sensitiua. Item sicut pentagonum pręsupponit ante se tetragonum in potentia, & sub esse incompleto, sic intellectiuum pręsupponit ante se vegetatiuum, & sensitiuum in potentia, & sub esse incompleto. Sed dissimilitudo est in hoc, quòd illi quatuor anguli, quos supponit pentagonum, & tetragonum, sub esse incompleto, sunt de essentia pentagoni, quan-

quando est completũ, vegetatiua autẽ, & sensitiua non sunt de essentia intellectiuę.

Ad sextum, cùm dicit, quòd aliter intellectiua non daret esse simpliciter. Respondetur, quòd si per esse simpliciter intelligat totum esse, quod est in cõposito, verum est, quòd non dat illud esse totum, quod datur per formas praecedentes, sed esse quod dat, est completiuum, & perfectiuum omnium formarum praecedentium, & esse illarum formarum. Si autem intelligatur esse simpliciter, prout diuiditur ex opposito, contra esse, quod dat accidens, secundum quem modum dicit Philos. 1. de Gener. quòd quando generatur substantia, dicitur generatio simpliciter. Dico, quòd forma intellectiua dat esse simpliciter, quia sicut formę pręcedẽtes erant in potentia ad illam, tanquam ad essentiale complementum, sic etiam esse formarum praecedentium ad esse eius, & ideo in aduentu formae completiuae est generatio vera, vel generationis essentiale complementum, quamuis non sit generatio vera in aduentu formae accidentalis.

IN CONTRARIVM est Diuus Thomas vbi supra.

RESOLVTIO.

In homine est tantùm vna forma substantialis, secundùm D. Thom. Patet ex determinatione facta contra Iacobum Haereticum: ex vnitate ipsius esse: ex praedicatione per se: ex impedimento, quod videmus facere vnam actionem alteri actioni in homine: ex continentia perfectionum in anima intellectiua: & ex esse simpliciter, quod tribuit homini.

Responsio Aegidij pro tuenda doctrina S. Th. contra aduersarios, & corruptores.

RESPONSIO ad haec, secundum D. Thom. multifariè, multisq. modis Magistri, & multi circa vnitatẽ formae substantialis eiusdem rei laborauerunt, quidam istam vnitatem impugnantes, alij verò è conuersò, rationibus, & authoritatibus Philosophorum ipsam declarantes. Nostra autem intentio in proposito erit ostendere, quòd nullũ inconueniens, vel hęresis sequitur ex ista positione, & quòd isti per sua responsa ad argumenta D. Thom. quae pro ipso faciunt, non euadunt.

RESP. AD ARGVM.

3. p. q. 50. art. 5.

Ad primum argumentum respondet D. Thom. in vlt. par. Summae, dicens, quòd corpus viuum, & mortuum est idẽ numero simpliciter, prout simpliciter dicitur, quòd nullo addito dicitur, idest absolutè: & hoc est propter vnitatẽ suppositi diuinę personę, siue Verbi, quo subsistebat, non tamen fuit idem simpliciter, prout simpliciter dicit idẽ, quod totaliter, tũc enim non fuisset mutatũ, nec per consequens mortuum, quod hęreticum est dicere; & licèt corpus sit sic mutatũ per mortẽ, nõ sequitur, quòd in morte nouam naturã assumpserit, tùm quia illa forma substantialis in morte inducta, nõ est per se assumptibilis, tùm quia natura sic fuit in principio incarnationis assumpta, videlicet mutabilis, ac mortalis: tandem per mortem mutanda, & per gloriã resurrectionis reparanda. Ad hoc possunt plura exempla adduci, ecce dolium plenum vino, pono, quòd vinum illud mutetur in acetum, dolium non de nouo impletur, sed ratione primę impletionis continet acetum de nouo generatum, in quod contentum suum primum est transmutatum: sic Verbum, ratione primae susceptionis humani corporis, illud in quod corpus prius susceptum in morte est mutatum, in vnitate personae retinuit sibi vnitũ. Aliud exemplum familiare ad idem potest esse istud. Pone aliquem indutum laneo indumento, quod transmutetur diuinitus in lineum, & iterum à lineo in laneũ, iste propter istas plures transmutationes nõ diceretur pluries indutus, sed per vnicã induitionẽ haberet indumentũ pluries mutatũ, sic Dei Filius, qui secundùm Apost. habitu vt homo inuentus est, carnem humanã in sua incarnatione semel induit, quae postea per mortẽ fuit mutata, & tandem per resurrectionem reparata: fuit ergo corpus Christi viuum, & mortuum, vnũ, & idem numero propter vnitatem suppositi, quo subsistebat: nec debet dici Christus de nouo incarnari, vel corpor de nouo tunc vniri: licet corpus illud benedictum in vita, & morte formam substantialem aliam & aliam dicatur habere.

Esse idem simpliciter bifariã intelligi potest: vel simpliciter, id est absolute, vel simpliciter, id est totaliter, primo modo conceditur, secundo modo negatur

Exẽpla ad declarandã responsionem.

Philip. 2.

Ad secundum de Sacramento Altaris, respondet ipse D. Tho. in vlt. par. sic dicẽs. Anima est forma corporis, dans ei totum ordinem esse perfecti, scilicet esse, & esse corporeum, & esse animatũ, & sic de alijs. Conuertitur ergo forma panis in formam corporis Christi, secundùm quòd dat esse corpo-

In Sacramẽto Altaris forma panis conuertitur in formã corporis Christi, sm quod dat esse corporeum, & non secũdũ quod dat esse animatum tali anima.

corporeum, & non secundùm, quòd dat esse animatū tali animæ. Verba eius sunt. Quod ergo dicunt, corpus non transire in spiritum: verum est in quantum huiusmodi, tamen forma panis, siue corporis, benè potest dici diuina virtute transire in formā corporis Christi, in quantum dat esse corporeum, vt ipse dicit. quæ quidem forma ratione suæ perfectionis habet, quòd non solùm dat esse corporeum, ratione cuius dicitur forma corporis; sed etiam dat esse animatum anima intellectiua, ratione cuius dicitur spiritus, & hæc plenius patebunt ex sequentibus.

Anima intellectiua, vt forma dat esse corporeum: vt spiritus dat esse animatum anima intellectiua.

Ad tertium dicendum, quòd peccatum originale à primo parente traducitur in posteros, in quantùm mouētur ab ipso per generationem, sicut membra mouētur ab anima ad peccatum actuale, nō est autem motio ad generationem, nisi per virtutem actiuam in semine deciso existentem, vnde per virtutem actiuam seminis traducitur peccatum originale in prolem simul cum natura humana, quia enim infectio illa, quæ est in semine, disponente ad productionem naturæ humanæ in prole, descendebat à volūtate primi parentis peccantis, sicut inordinatio, quæ est in manu homicidæ à peruersa voluntate eiusdem procedit: hinc est, quòd sicut voluntas hominis homicidæ est causa peccati illius actualis principaliter, & manus instrumentaliter; sic voluntas primi hominis est causa principalis istius peccati originalis, semen autem est instrumentalis eiusdem. Ex his patet, quòd peccatum originale non causatur (vt isti imaginantur) ex istis principijs naturæ humanæ, productæ in prolem, videlicet, nec à materia, nec à forma: sed (prout dictum est) à mala voluntate hominis primo peccantis, in quo omnes peccauerunt principaliter; & à semine corrupto, propter illud peccatum natura corrumpitur effectiuè, disposita ad productionem humanæ naturę in prole instrumentaliter: procedit ergo illa obiectio ex falso fundamento, quòd in ipsis principijs naturæ humanę in prole producta sit causa traductionis peccati originalis requirenda, quod falsum est; his visis patet, ista tria argumenta non concludere, quòd ista positio de vnitate formæ in aliquo repugnet Fidei Catholicæ.

Volūtas Adæ fuit causa principalis peccati originalis: semen verò instrumentalis.

Argumentū procedit ex falso fundamento.

A

Ad quartum dicendum, quòd neque repugnat Philosophiæ; immò totaliter ei innititur: philosophia enim non ponit formas elementorū esse in mixto, vel corpore humano actualiter, sed solū virtualiter; qualitates enim actiuæ, & passiuæ elementorum, quæ sunt virtutes formarum substantialium eorundem in mixto inueniuntur. Ipsa quoque anima est forma mixti in quantum est actus corporis talem habentis complexionem ex proportione primarum qualitatum prouenientem, circa autem istam complexionem conseruandam, vel reparandam versatur studium medicinæ, nec ratione istius positionis habetur quare debeat dici cessare.

Opinio D. Tho innititur Philosophiæ.

Formæ elementorum sunt in mixto virtualiter, cuius mixti anima est forma in quantū est actus corporis habētis talē cōplexionem, circa quam conseruandam versatur studium Medicinæ.

B

Ad quintum dicendum, non esse inconueniens, quòd anima, in quantùm est forma corporis, dicatur forma corporea, siue corporalis, quia tamen minimè est immersa materiæ. & in tantùm nobilitate naturæ sublimata est, quia habet potentias, & actus penitus immateriales, & spirituales, vnde est spiritus, & forma spiritualis.

Quomodo anima dicatur forma corporea, & spiritualis.

C

Ad sextum dicendū, per istam positionem non poni, quòd materia prima sit, vel grauis, vel leuis, nec quòd ab anima habeat corpus, vt sit corpus graue, vel leue, nisi effectiuè, sed vt est actus primus corporis, in quo virtute ipsius agentis, huiusmodi virtutes elementares inducuntur, ita, vt illud elementum dicatur in tali corpore dominari, cuius qualitas alias in eodem mixto excedit: non oportet autem (prout isti putant in hoc turpiter decepti) ibi esse elementi formam substantialē, vbi inuenitur eius qualitas, cū illa qualitas multùm intendatur: sicut patet de qualitate ignis in aëre ignito.

Corpus nō habet ab anima esse graue, vel leue formaliter, sed effectiuè.

D

Ad septimū tandem dicendū, non repugnare positionē istam sacræ Scripturæ. In Scriptura enim illa. *Soluite tēplum*, &c. idē demonstrat per hoc, & per illud, scilicet, corpus Christi idem numero, prout dictum est primò morte solutum, & postmodum in resurrectione excitatum, quod tamen in morte non fuisset solutum, nisi per animæ separationem, & alterius formæ inductionem fuisset mutatum, quare enim Scriptura teste, solui diceretur, si vna, & eadem forma substantiali, & eadem hypostasi Verbi continuè contineretur;

Positio D. Thomæ nō repugnat sacræ Scripturæ.

Idem numero corpus Christi dicitur solutum, & excitatum.

Ecce prædicta positio, non solùm huic A scripturę non repugnat, sed potius consonat, & concordat eidem.

Quod verò dicunt de Anselmo multum facit pro ista positione, si rectè intelligatur. Ipse homo enim, prout ipse dicit, secundum aliud est corpus, & secundum aliud est rationale, ideo reuera, prout præmittit non vna consideratione, siue vno consignificandi modo dicitur corpus rationale, & homo. Eadem enim quidditas est, siue natura substantialis, quam consequitur quantitas dimensiua, determinata virtus sensitiua, & rationalis: hęc B ergo natura tota, prout ipsam consequitur ista quantitas dimensiua, dicitur corpus, & prout ipsam consequitur virtus sensitiua, dicitur animal, & prout ipsam consequitur virtus intellectiua, dicitur homo, vel rationale: Modi igitur consignificandi istam quidditatem vnam, sunt secundum Anselmum diuersi, & hoc propter diuersas proprietates, quæ ipsam consequuntur, vt prædictum est.

Eadē quidditas ratione quantitatis dicitur corpus; ratione virtutis sensitiuæ dicitur animal, ratione virtutis intellectiuæ dicitur homo vel rationale.

Hoc quoque, quod adducunt de Augustino lib. Retractationum, non est contra istam positionem, si intelligatur. Dicere enim animam tribuere speciem C corpori, per quam est effectiuè: quod videntur sonare verba illa, quæ retractat ibidē de immortalitate animæ, temerè dictum est. Dicere tamen, quòd anima tribuit speciem corpori, per quam est formaliter, cùm sit actus, & forma ipsius, vt dicit Philosophus, non temerè dictum; hoc autem ponit ista positio, & non primum. patet igitur, quòd authoritas ista rectè intellecta, nihil facit ad eorum propositum.

Negatur, quod positio D. Tho. sit contra B.P. Aug.

Arist. 2. de Anim. tex. 26.

Quod autem supra dixerat quęst. 18. in D responsione ad argumentum D. Thomæ, quod licèt materia animæ rationalis, secundùm se considerata sit aliquid in potentia, tamen vt perfecta est per formam, est actus, & forma corporis; in proposito indirecta obiectione satis impertinente, intendebāt illud verius dictum corrigere: Quid enim absurdius dicitur, quàm quòd aliqua materia, quæ per suam essentiam est in potentia: fiat actus, & forma, & cùm actus, & potentia opponantur, & vnum oppositorum impossibile est fieri reliquū, materia quoque, & forma nūquam coincidunt, secundum Philosophum: propter hoc nunc moti sunt aliter fingere, quòd sicut virtutes sensitiuæ primo perficiunt materiam grossiorem corporis, mediante corpore subtili, quod est spiritus, sic forma animę rationalis primò perficit materiam suam corporalem, subtilem, & spiritualem, & mediante hac materiam corporalem: quamuis materia animę non sit actus, & forma corporis, sed mediante ipsa, anima informet corpus; reuera hoc totum temerè dictum est. Si enim anima rationalis habet suam materiam, sensitiua, quę secundùm ipsos alia substantia est, habebit suam materiam, cùm magis sit materialis, immò multò fortius vegetatiua suam: & tandem ipsum corpus suam, & tunc oportebit istos, secundùm modum, quo loquuntur, fingere: vt forma animę rationalis primo perficiat suam materiām purè spiritualem, & mediante hac, materiam sensitiuæ minus spiritualem, & mediantibus illis vlterius, materiā vegetatiuæ minimè spiritualem: & tandem vltimò materiam corporalem, & erunt quatuor substantiæ compositę ex materia, & forma ad minus, quarum prima, corpus scilicet, perficitur consequenter per tres alias sequentes ordine prędicto, quomodo ergo secundum hoc, stabit, vt anima sit actus corporis primus sine aliquo medio, immò qualiter cùm hoc stabit, quòd nunquam cum ijs terminis loquutus est Philosophus aliquis approbatus? Cum ergo ista sint nimis absurda, surda aure transeamus.

Arist. 2. phy sic. tex. 6.

Qui ęstimant Augustinum sensisse, quòd anima, mediante corpore subtili, materiam corporis perficeret: decepti fuerunt in hoc, quòd differt loqui de anima, vt est motor corporis: secūdùm quem modum loquitur Augustinus, & prout est forma, & actus corporis; prout loquitur Philosophus: quia inquantum forma est, immediatè vnitur materię, ita tamen, quòd cum ipsa in eodem instanti inducuntur in eadem materia diuersę organorum dispositiones, & complexiones diuersis potentijs organicis seruientes. In quantum verò anima motor est per vnum instrumentum mouet aliā, quia sicut dicit S. Thom. contra gentiles lib. 2. cap. 76. in motu, quo anima mouet corpus, est ordo

2. de Anim. tex. 6. Anima in quantū forma immediatè vnitur materię ita tamen, quòd cū ipsa in eodē instanti inducūtur diuersæ dispositiones organicæ, & cōplexiones diuersis potētijs organicis seruientes.

do mobilium, & motorum. anima enim A omnes suas operationes efficit per suas potentias, vnde mediante potentia sua mouet corpus, & ad membra, mediante spiritu, & vlterius organum vnum mediante alio organo. Ex his patet, quod argumenta, quę isti afferunt contra istam positionem nihil concludunt.

Restat ergo videre, quomodo argumēta D. Tho. quę pro se faciunt, non euadunt.

Respondendo ad primū argumentum, concedunt suum intentum in illa responsione scilicet, quam dicunt meliorem. S. Thomas enim non ad ad aliud adducit illam authoritatem August. nisi ad ostendendum, esse tantùm animam vnam in homine. Et manifestum est, quòd ęquè facit contra eos, qui dicunt vegetatiuam, sensitiuam, & intellectiuam, tres substantias: sicut contra illos Syros, qui ponebant tantùm duas animas, cùm secundùm ipsum vna, & eadem sit anima, quę seipsam ratione disponit: & corpus sua societate viuificat, & pari ratione sensificat: quod non esset verum, nisi ipsa vna, & eadem, vegetatiua esset, sensitiua, & intellectiua.

D. Thomas adducit authoritatem D.P. Augustini ad ostēdendum vnam tantū esse animā in homine.

B

C

Quod verò dicunt ad secundum argumentum, quòd prima forma est incompleta, dans esse incompletum, & completur, & perficitur per secundam, hoc non potest stare, quia cùm illę formę eiusdem generis sint, oportet illam formam perfectiorem includere in se totam perfectionem, quæ est in forma imperfectiori, rátione cuius pertinet ad idem genus, & aliquid perfectionis eidem superaddere: Si enim perfectio vnius formę est omninò extra perfectionem alterius, nihil penitus idem participant, ratione cuius ad D idem genus pertineant, licèt ponatur, quòd vna per aliam perficiatur, sicut color perficit superficiem, cum qua nihil idem participat, propter quod & alterius generis est. Cùm igitur forma perfectior includat in se perfectionem illam, quę est in forma imperfectiori cum vlteriore perfectione superaddita, & nihil sui ipsius sit per substantiam: impossibile est dicere, quòd forma perfectior sit perfectiua formę imperfectioris, cuius nimirum perfectionem totam intra suam includit essentiam,

Quod afferunt aduersarij in responsione, est falsum.

Præterea. Completum, & incompletum eiusdem generis non compatiuntur se in eodem susceptiuo: sicut color completus, & incomplexus, vel sapor, vel aliud huiusmodi, sicut manifestum est sensui. Ratio verò iudicat hoc impossibile propter repugnantiam, quæ inuenitur inter completū, & incompletū eiusdē generis, circa idem susceptiuum, quamuis autem sensus non participet differentias formarum substantialium: ratio tamen, illas differentias formarum substantialium discernens, non minus debet istam impossibilitatem concludere. Cum igitur non possint istę formæ esse simul in eodem, manifestum est, vnam non esse alterius perfectiuam.

Vna forma non est alterius perfectiua.

Quæ verò dicunt ad tertium. Prædicatio est per se primo modo, quando illæ formæ inter se ordinatæ sunt essentiales ipsi supposito, in quo sunt, & quando forma secunda ponit primam in specie, quòd non contingit in superficie, & colore: stare non possunt. Si enim istæ formæ, quantumcunque fingantur substantiales, sic sunt ordinatę, vt secunda sit actus, & perfectio formę primę, quę per consequens est potentia respectu eiusdem, cum potentię sint extra rationem, & diffinitionem sui actus, prędicatū, quod sumitur à forma prima, nullo modo cadit in diffinitione subiecti, quod sumitur à forma secunda: verbi gratia, cum dicitur, homo est animal: & per consequens, nullo pacto erit ibi prędicatio per se primo modo, quę est quando cadit prędicatum in diffinitione subiecti, secundum Philosophum.

Prȩterea. Quod dicunt ad quartum, quòd potentię animę se mutuo impediunt propter naturalem colligantiam illarum trium animarum, non stat cum mente Philosophi: ipse enim quęreret ab eis, quòd à Platone quęsiuit, videlicet; quid est, quod ligat istas animas ad inuicem, cum enim sint tres substantię, quarum vnaquæque secundum ipsos, habet propriam operationem, cum nihil operetur, nisi secundum quòd est in actu, necessarium est dicere, quòd vnaquęque ipsarum habeat actum essendi proprium: quid ligat ergo eas simul? Si autem vna in essendo completur, ac perficitur per aliam, cum vnumquodque sic se habeat ad

Prædicatio primi modi dicendi per se.

8. Physi. c. de per se.

ad agere, sicut se habet ad esse: necesse est, quòd vna earum alteram compleat in operando, & perficiat; sicut & in essendo: ergo operatio vnius nunquam impediret operationem alterius, quod falsum est; & ideo oportet dicere, sicut Auicenna dixit, quòd istæ potentiæ mutuò se impediunt in operatione sua, quia radicatæ sunt in essentia vna, quæ exercendo actum intensum vnius potentiæ, retrahitur, & impeditur ab exercitio actus potentiæ alterius.

B Respondendo ad quintum, ipsi negant similitudinē inter formas substantiales, & figurarum species in hoc ipso, in quo Philosophus assignauit eandem. Ipse enim (vt manifestè patet omni intelligenti) ponit in hoc istam similitudinem, quòd sicut in figuris angularibus posterior semper includit in se priorem, cum additione: similiter forma substantialis perfectior in se habet includere, & includit perfectionem imperfectioris formæ, & addit super ipsam.

Perfectior forma includit in se perfectionē imperfectioris, & addit supra ipsam.

C Quod tandem dicunt ad sextum, formas præcedentes dare esse, quod completur per esse, à forma vltima communicatum; & ideò in aduentu formę vltimę esse generationē verā, stare non potest. Primæ enim formæ cum sint substantiales, dant esse substantiale actu, quod est per se subsistere. Forma igitur vltima, quæ perfectior est, dabit esse non minus perfectum, & per consequens, sicut est alia forma substantialis à priore ipsa perfectior, ita dabit aliud esse substantiale, siue alium actum essendi, siue subsistendi perfectiorem. Ex quo sequitur, quod in illa vna re, cuius sunt istæ formæ, sint duæ existentiæ, vel duo actus essendi, vel subsi-

D stendi, quod est impossibile. Esse enim est ipsa actualitas quidditatis, vel naturæ, cuius est. Vnaquæque autem quidditas, natura completa actualitate sibi propria, eo ipso distinguitur à quacunque alia. Quod ergo sint duæ naturæ, vel quidditates habentes proprias actualitates: & tamen indistinctę sint, vnam essentiam compositam constituentes, contradictionem includit. Si verò dicatur, quòd forma posterior non dat nouum actum subsistendi, sed complet illud esse, habitum per formas præcedentes. Ex hoc sequitur, quòd forma posterior erit imperfectior, & minoris efficaciæ, quàm formę præcedentes: nulla enim forma dat esse substantiale, siue actum subsistendi, nisi forma substantialis, & hoc certè ratione perfectionis suæ naturæ. Si ergo alia forma substantialis inueniatur, quæ non dat actum huiusmodi, illa forma minimè, vel potius nihil participabit de ratione talis perfectionis, & sic tandem cùm adueniat habenti actum subsistendi, erit forma non substantialis, sed accidentalis, & cùm suum susceptiuum sit ens actu, & per consequens mobile, sua inductio erit motus, & non vera generatio, cuius subiectum est ens in potentia, & ideo non mobile, propter quod ipsa non erit motus, sed mutatio subita, secundùm Philosophum. Multa sunt nimis inconuenientia, quæ ex dictis istorum possunt concludi; vnde quicquid sit de veritate in hac parte, impossibile est omninò per modum, quo isti ponunt pluralitatem formarum substantialium, in eodem substinere; ergo alius modus, si possibile est, inueniatur, quo inuento, nullus error in fide, vel philosophia, ex positione illa, quę ponit vnitatem formę, concludi poterit, & hoc ex dicendis in articulo proximo sequente, Domino adiuuante, patebit.

Impossibile est in aliquo esse plures actus subsistendi.

Ex positione vnius formæ in composito, nō concluditur error aliquis in fide, nec in philosophia.

ARTIC. III.

Vtrum sit possibile, quasdam dispositiones accidentales præexistere in materia ante animam. Conclusio est negatiua.

Aegid. in Defens. p. p. D. Thomæ art. 31. D. Thom. 1. p. q. 76. art. 8.

DIVVS Thomas in p. p. q. 76. art. 3. in responsione ad quęstionem, dicit, impossibile esse, quasdam dispositiones accidentales præexistere in materia ante animam, vel inter corpus, & animam, & quamcunque materiam, & formam: quod patet primò, quia accidens

dens est posterius substantia, tempore,& A tex. com. 4. tatione, vt dicitur in 7. Metaph. non ergo forma accidentalis aliqua potest præintelligi in materia ante animam, quę est forma substantialis.

Secundo hoc patet ex hoc, quia cum materia sit in potentia ad omnes actus ordine quodam, oportet, vt illud, quod est primum in actibus, intelligatur primo in materia. Primum autem inter omnes actus est esse; impossibile est ergo prius intelligere materiam quantam, & calidam, quàm esse in actu, quoniã actum habet per formam substantialem, quæ facit esse simpliciter, vt dictum est. Et ideo B in materia ante formam substantialem nulla dispositio præcedit. Hæc Diuus Thomas, contra quem aduersarij, & corruptores, sic insurgunt.

Ex hac positione, quæ sequitur ex pręcedenti de vnitate formæ, sequitur vnus alius error, scilicet Filium Dei non assumpsisse carnem de purissimis sanguinibus Virginis Beatæ. quod tamen Damasc. dicit lib. 3. cap. 2. & etiam illud tenet fides; sed potius ex illo sequitur, accepisse materiam primam, & nudam. Ex C quo etiam (vt videtur) sequitur peior error, scilicet quòd Christus non fuit Filius Virginis, nec ipsa mater eius, quia non ministrauit carnem, vel corpus, sed tantùm materiam primam: quam si assumpsisset de alia re, non diceretur propter hoc illius rei filius.

Arist. 2. de Anim. tex. context. 37. Præterea. Dicta positio est contra Philosophum dicentem in de anima, quòd propria forma habet fieri in propria materia, non est autem propria tali materiæ, nisi mediante dispositione ad talem formam, magis quàm ad aliam: vnde etiam anima est actus non materiæ indispositę, D Arist. 2. de Anim. tex. context. 6. sed corporis physici organici in potentia vitam habentis, quę omnia dicunt dispositionem ad animam, quę est forma: ergo falsa est ista positio, tùm quia est contra fidem, tùm quia est contra Philosophiam.

Pręterea. Constat, quòd ante infusionem animę rationalis, est in corpore forma mixti, & qualitatum remissarum ab actibus suis, & forma, & figura membrorum organicorum. Item post infusionem animę sunt hęc omnia in corpore similia prioribus, & quòd non sint alia, quàm prius, videtur per omnimodam similitudinem, quod enim per omnia simile est, idem vtique est, vt dicit Damascenus lib. 3. cap. 16.

Pręterea. Nunquam corrumpitur vnum similium ad inducendum alia similia, hoc enim ociosum est, ergo natura non corrumpit accidentia præcedentia infusionem, ad inducendum alia penitus similia post infusionem. Restat ergo, quod sunt eadem accidentia permanentia, sed præcedentia præcedebant animam rationalem in materia: ergo illa constat ibi esse post infusionem, & ideo media sunt inter animam rationalem, & materiam primam.

Ad argumenta dicendum, quòd ambo peccant secundum consequens, vel procedunt ex suppositione falsa, supponendo enim, sicut veritas est, quòd in homine, & cæteris animatis sint gradus formarum: manifestum est, quòd non sequitur accidens: est posterius forma substantiali, ergo est posterius anima: sed est fallacia consequentis, nisi supposito, quòd in homine, & in cęteris animatis non sit alia forma præter animam, sicut ipse opinatur, sed suppositio est falsa, & à Magistris Parisijs condemnata.

Eodem modo peccat secundum argumentum, non enim sequitur: Esse, quod est per formam substantialem in materia præcedit omne accidens in materia: ergo esse, quòd est per animam: sed est fallacia consequentis, nisi supposito vt prius, quod in homine, & in cæteris animatis non sit alia forma, præter animam, quod reprobatum est Parisijs, vt dictum est.

IN CONTRARIVM est D. Thomas vbi supra.

RESOLVTIO.

Impossibile est secundùm D. Thomam aliquas dispositiones accidentales præexistere in materia ante animam: quia accidens est posterius substantia, & esse substantiale præsupponitur cuicumque esse accidentali.

RESPONSIO ad hæc secundum D. Tho-

D. Thomam. Ista positio non est contra fidem, nec contra Philosophum, si pium habeat inspectorem, modum positionis istius intelligentem; quia prout tactum est supra art. proxime præced. dispositiones, & omnes formæ accidentales, quæ sunt in aliqua substantia, simul inducuntur ab efficiente in materia cum sua forma substantiali. Oportet igitur accipere ordinem inter formam substantialem, & dispositiones accidentales, simul in eodem instanti cum ipsa materia inductas, dupliciter, videlicet quantùm ad esse, vel quantùm ad fieri. Si ergo attendatur ordo in essendo, sic necesse est dicere, quòd istæ dispositiones, cùm sint accidentia, præsupponant ipsam quidditatem, compositam ex materia, & forma, in esse constitutam, cui insunt, cùm eorum esse, sit inesse. Si verò attendatur quantùm ad eorum fieri, sic secundùm modum intelligendi istę dispositiones accidentales præcedunt in materia formam substantialem, non quidem duratione, sed sub ista consideratione, qua consideramus, quòd forma substantialis inducitur ab agente in materia per hoc, quod ista inducuntur, & non è conuersò. & secundum istum modum nihil prohibet dispositiones istas quasi medias inter animam, & aliam formam substantialem in materia, secundum quod docet D. Thomas contra Gentiles. lib. 2. cap. 70. Videamus ergo, quæ dicta sunt in exemplo. Ecce ignis agit in aerem ipsum, primo alterando qualitates igneas, in ipso inducens, & promouens, & qualitates aereas minuens, & quo ad aliquos gradus corrumpens, & per istum modum disponit materiam aeris ad susceptionem formæ substantialis ignis: tandem in termino istius alterationis qualitates ignis virtute ignis agentis in tantũ intendũtur, vt per earum inductionẽ necessariò corrũpatur aëris natura, cui repugnat, & producatur eadẽ necessitate natura ignis, cui in tali gradu competunt. In illo ergo eodem instãti, quo alteratio terminatur, ipsa forma substantialis inducitur, inductis scilicet simul cũ ipsa illis qualitatibus igneis in gradu imperfectiore in ipso existentibus tempore toto, dum durabat præcedens alteratio. Ex his patet, qualiter ignis inducit suam formam substantialem in

Dispositiones quantũ ad fieri pręcedunt in materia ipsam formã, quantũ ad esse sequuntur ipsam formã secũdũ nostrum modum intelligendi non duratione.

In eodẽ instanti, in quo alteratio terminatur, ipsa forma substantialis inducitur.

A B C D

materia aëris, primò inducendo suas qualitates, sub gradu quidem imperfectiori ipso aere manente, & alterationi subiecto, & tandem in gradu perfecto in ipsius alterationis termino, aere, cui in gradu tali repugnat, corrupto & igne, cuius sunt proprietates in illo gradu eodem generato. Quantùm igitur ad fieri, oportet primò intelligere istas qualitates, dicto modo ante formam substantialem in materia inductas pro tanto, vt forma substantialis inducatur per hoc, quod agens alterando motu alterationis inducit ipsas, & non è conuersò, sicut patet in dictis. Istæ autem qualitates sic præcedentes in productione, & fieri, necessariò habent intelligi subsequentes in via essendi, quia nõ possunt habere esse, nisi per suum subiectum in esse constitutum, cuius principium est forma substantialis: sicut ergo dicuntur præcedere in quantum per earum inductionem inducitur forma substantialis, sic & consequuntur in quantùm forma substantialis est principium essendi subiecto eorundem. Præcedunt ergo, sicut dictum est, quoad fieri, & sequuntur quoad esse. Ponendo ergo, in homine non esse nisi vnã formã substantialem, ipsam scilicet animã intellectiuã, sic dicendum est, quòd virtus formatiua, quæ est in semine deciso à patre, materiam exhibitam à matre, in qua est sicut manus figuli in olla, secundùm Philosophum disponit continuè ad formæ hominis susceptionem, sicut ignis agentis in aërem disponit illam materiam ad suæ formæ susceptionẽ. Disponit autem virtus illa formatiua materiã illã sub forma existẽtem sanguinis, inducendo primò dispositiones ad susceptionem formæ hominis sub gradu imperfecto: quas consequenter continuè promouet, donec in termino illius alterationis, primæ inducantur dispositiones in gradu tali, in quo repugnant naturæ illius formæ imperfectioris, quæ in illo instanti corrumpitur, & forma naturæ perfectioris cum dispositionibus illis in gradu tali in eodem instanti inducitur; licèt tamen ista forma embryonis sit perfectior, quàm prima, non tamen est tantæ perfectionis, vt constituat naturam humanam in esse, & ideo virtus formatiua existens in semine, siue in

Arist. 2. physic. tex. 26.

Quomodo introducatur forma hominis in materia.

in ſpiritibus illis, nondum ceſſat influere, A agendo ſic in corpus iſtud generatum, & inducendo diſpoſitiones reſpectu formæ hominis inducendæ ſub gradu perfectiore. Et in fine iſtius tranſmutationis ſecundæ inducuntur diſpoſitiones iſtæ in gradu, in quo repugnant naturæ formæ præexiſtentis, quæ in illo inſtanti corrumpitur, & forma hominis, ſcilicet anima intellectiua in eodem inſtanti creatur, & in materia cum iſtis diſpoſitionibus Deo efficiente, & virtute formatiua diſponente inducitur: diſpoſitiones enim inductæ cum forma: anima ſcilicet ratio- B nali à Deo creata efficiuntur, & inducuntur, propter virtutem formatiuam iam dictam, propter quod homo ſemen iſtud deſcindens, eſt generans, & pater dicitur. Sed mulier materiam exhibens ſic diſpoſitam ſua vi generatiua, vt poſſit à virtute formatiua moueri dicto modo dicitur generans, & mater. Et ſic patet, quòd iſte modus ponendi non repugnat conſanguinitati, vt quidam putant.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd Beatiſſima Virgo veriſſimè Dei mater dicitur: ip- C ſa enim exhibuit materiam optimè diſpoſitam, de qua non per virtutem ſeminis, ſed per virtutē Sancti flaminis formaretur Chriſti corpus de puriſſimis vtique ſanguinibus ſui corporis, vt dicit Damaſc. non tamen debet dici, quòd forma ſanguinis præexiſtens in illa materia in actu remanſerit in ipſa formatione corporis Chriſti, ſicut nec forma terræ, vnde formabatur corpus Adæ, actu remanebat poſt ipſius formationem. Si autem Chriſtus recepiſſet carnem de alia re, quæ non haberet virtutem generatiuam, non debe- D ret dici filius eius, quia non fuiſſet ab illa generatus, ſicut nec Adam filius terræ dictus eſt, nec Eua coſtæ. In Beata autem Virgine erat virtus generatiua, per quam exhibuit materiam præparatam, ac diſpoſitam, vnde corpus Chriſti formabatur. Et ſicut aliæ mulieres exhibent materiam diſpoſitam formandam per virtutem ſeminis viri, ſic ipſa per virtutem Spiritus Sācti Filium ſuum genuit. Virtus enim generatiua in muliere, ſicut D. Thomas dicit in vltima parte, q. 32. art. vlt. eſt imperfecta, reſpectu potentiæ generatiuæ, quę eſt in mare. Et ſicut in artibus ars inferior diſponit materiam, & ars ſuperior inducit formam, vt dicitur 2. phyſ. ita virtus generatiua fœminæ præparat materiam, virtus verò maris actiua format materiam præparatam, in alijs vtique à Beata Virgine; in ipſa enim erat virtus formatiua ſuperior, ſcilicet Spiritus Sanctus formans de materia pręparata, quam ipſa exhibuit, corpus Chriſti eodem inſtanti, & prout docet D.Thom. vbi ſupra quæſt. 33. ar. 2. & 3. in eodem inſtanti, in quo terminabatur motus localis, per quam illa materia, ſiue illi puriſſimi ſanguines ad locum generationis ſunt delati, per virtutem infinitam Spiritus Sancti inducebantur in illa materia diſpoſitiones corporis Chriſti in gradu completo, atque perfecto. Cū quibus eidē materiæ ſimul vniebatur anima rationalis creata ab ipſomet Deo, & totū ſic ineffabiliter productum à Verbo Dei in vnitate perſonali eſt aſſumptum in illo eodem inſtanti, propter quod Beata Virgo concepit tunc hominem, & Deum ſimul. In vno enim inſtanti, ò Beata Domina in te fuit vnio matris, & Virginis: in tuo Filio Dei, & hominis: ergo doctrina huius Doctoris egregij non eſt fidei contraria, ſed eius potius per omnia luce clarius expoſitiua.

Formatio corporis Chriſti ex Spiritu S. & B. Virgine. Vnde erga tur argumēti conſequētia.

Locus D. Thomæ.

Ad ſecundum, quod dicit Philoſophus ſi intelligatur rectè totum facit pro iſta poſitione: forma enim nunquam inducitur niſi in materia diſpoſita. Sed diſpoſitiones primò inductæ in ſubiecto alterationis in gradu imperfecto, corrumpuntur in termino illius alterationis per corruptionem ſui ſubiecti, quia deſtructis primis ſubſtantijs, impoſſibile eſt aliquid aliorum remanere, vt dicit Philoſ. in prædicamentis: præcedens enim alteratio materiam diſponens terminatur ad diſpoſitiones completas in gradu perfecto, cum quibus noua forma ſubſtantialis, corrupta præcedente, inducitur, vt ſępè dictum eſt, & iterare non piget, quia iſtud multum facit ad intelligendum, quod dicitur.

Ariſt. in prędic. ſubſtantia.

Diſpoſitiones præcedentes formam corrūpūtur in termino alterationis per corruptionem ſui ſubiecti; quę terminatio fit ad diſpoſitiones cōpletas in gradu perfecto cum quibus noua forma ſubſtantialis introducitur.

Per idem patet ad tertium, diſpoſitiones enim, quæ præcedunt in embryone ante infuſionem animæ ſunt incompletę, & corrumpuntur cum ſuo ſubiecto inductis

ctis completis, simul cum infusione animę, quibus per mortem corruptis, inducuntur alię incompletę, cum quibus anima recedente inducitur alia forma substantialis.

Ad quartum dicendum, quòd vnum simile non inducitur ad corrumpendum aliquid simile per se, sed per accidens benè contingit: verbi gratia: in aere enim similis est qualitas, & similis est quantitas, pręcipuè post alterationem ipsius ab agente, quantitate, & qualitate in igne existente, ita tamen quantitas, & qualitas corrumpitur per corruptionem aeris B igne generato. Simili modo contingit in proposito, sicut satis clarum est ex dictis, per quę multa alia argumenta, quę fiunt contra positionem de vnitate formę substantialis, possunt dissolui. Plures enim sic arguunt.

Obiectio 1. Materia prima primò recipit formam vniuersalem, & mediante forma vniuersali recipit omnes alias formas vsque ad individualem, vt dicit Comment. super 1. Metaph. (Auer. com. 18.) & hoc videtur secundum ipsum, quòd forma magis vniuersalis, & forma minus vniuersalis sint diuersę secundum rem, ex quo vna recipitur in C materia prius quàm alia, & sunt in eodem indiuiduo. Simul enim Petrus est substantia, vel corpus, per formam magis vniuersalem, ergo in vno indiuiduo sunt plures formę, secundum rem, diuersę.

Obiectio 2. Item actio generantis terminatur ad formam substantialem, sed in generatione hominis homo est generans, ergo sua actio terminatur ad aliam formam substantialem, non ad animam rationalem, quia ipsa à Deo creatur immediatè, ergo D prætet animam rationalem oportet ponere in homine aliam formam substantialem, ad quam terminetur actio naturę.

Obiectio 3. Pręterea. Impossibile est aliquod accidens remanere sine subiecto: à quo, & in quo creatur, sed recedente anima humana à corpore, videmus ad sensum eadē accidētia manere, puta eandem quantitatem, figurā, grauitatem, sitū partium, & multa huiusmodi. Circa quæ sensus non decipitur, cum sint per se sensibilia: ergo remanet subiectum eorum idem, scilicet corpus; quod prius, & per consequens A eadem forma, quæ prius: non ergo est actu corpus in homine per animam, sed per aliam formam.

Obiectio 4. Præterea. Recedente anima, quod remanet est corpus subsistens, ergo habet formam substantialem, sine qua nihil subsistit, sed non est ibi (vt videtur) forma substantialis de nouo inducta, quia forma substantialis est ibi terminus generationis, aut non videtur alia generatio esse, quia generatio est terminus alterationis, ex viuo autem fit mortuum, sine alteratione præcedente, puta ex vno ictu occidentis subitò, ergo corpus mortuum est subsistens per formam, quæ præfuit in materia cum anima rationali.

Obiectio 5. Præterea. Materia prolis exhibetur à matre, secundum Philosophum, & anima rationalis est ab extra, scilicet, à Deo creata. Si ergo in hominis substantia nihil sit, nisi materia prima, & anima rationalis: sequitur, quòd homo nihil habeat a suo patre: & per consequens non plus attinet sibi, quàm cuicunque extraneo, quod est absurdum.

Obiectio 6. Item in eodem instanti, quo corpus Christi in vtero Beatæ Virginis formabatur per virtutem Sancti Spiritus, anima rationalis, à Deo creata, eidem vniebatur, aut ergo forma inducta per Spiritum Sanctum mansit post infusionem animæ, & tunc haberet propositum, quia tunc fuerunt in sua natura humana duæ formæ substantiales: & sic pari ratione in quacunque alia; aut forma illa recessit adueniente anima, & tunc in eodem instanti, quo inducebatur, remouebatur: & sic per consequens fuit, & non fuit, quod est impossibile, & contradictionem includit:

Ad 1. obiectionem. Ad primum argumentum Respondeo, quòd cum dicit Commentator formam vniuersalem recipi in materia, & deinde alias, non est intelligendum, illam prioritatem, & posterioritatem esse secundum tempus; sed secundum ordinem naturę, sic enim dicitur prius, à quo non conuertitur consequentia essendi, vniuersale scilicet respectu sui contenti; & ideo non sequitur, inter formam magis vniuersalem, & minus vniuersalem, esse diuersitatem secundùm rem, sed solùm secundùm rationem. Ad cuius euidentiam consi-

Inter formas ordo naturæ, nō tēporis requiritur respectu subiecti in generatione alicuius.

considerandum est, quòd omnes formæ substantiales, tàm materiales, quàm separatæ à materia in hac prioritate conueniunt, quòd quælibet dat esse subsistentiæ, & constituit ens subsistens, & ideo intellectus noster habet vnum communem conceptum de omnibus, & abstrahit vnam formam communem, secundum quam quodlibet constitutum dicitur substantia, & ista forma dicitur primò recipi in materia, quia secundùm istam rationem forma dat esse, quod est subsistere, quod oportet præintelligi omnibus accidentibus: & vlterius omnes formæ materiales, & corruptibiles, in hoc conueniunt, quòd ad eas consequuntur tres dimensiones, & ideo de his omnibus habemus vnum conceptum communem, abstrahendo de eis vnam formam communem, secundum quam quodlibet constitutum per eas dicitur corpus. & secundùm istam rationem forma dicitur posterius recipi in materia, quàm secundùm primam rationem: quia sicut dimensiones in subiecto præsupponunt naturaliter esse subsistentiæ in subiecto, ita & forma secundùm rationem, qua ad ipsa sequuntur dimensiones præsupponit semetipsam, prout dat esse subsistentiæ. Et sic intelligendum est de generibus, & speciebus sibi inuicem subordinatis, quod non prędicantur de aliquo indiuiduo per formas realiter diuersas, sicut putant Auicembron, sed per eandē formam, differentem solùm secundùm diuersam considerationem rationis, & istud necesse est dicere. Cum enim species sit idipsum quod genus, puta homo est illud ipsum, quod animal, prout animal de homine prędicatur, nec animal est pars hominis secundùm rem, sed solùm secundùm rationem, quia homo includit illud, à quo ratio animalis sumitur, & non è conuersò. Similiter oportet dicere formam speciei esse formam ipsius generis, sicut enim abstrahitur genus à speciebus, ita forma generis à forma specierum, vnde Commentator in primo de anima, dicit, quòd intellectus facit vniuersalitatem in rebus. vna igitur forma secundùm rem, & plures formæ secundùm rationem, scilicet magis vniuersalis, & minus vniuersalis, & sic materiam recipere formam magis vniuersalem ante aliam, non est aliud, quàm materiam recipere formam conceptam, siue intellectam, secundùm rationem aliam.

Animal nō est pars hominis secundùm rem, sed secūdū rationem.

tex. com. 8.

Vna forma secundū rē est plures formæ secū dū rationē.

Aegid. super iij. Sent.

Resp. ad 2. obiectionē.

Non est par ratio de generatione hominis, & de generatione aliarū rerum.

Ad secundum dicendum, quòd generatio hominis aliter terminatur ad formam substantialem, quàm generatio aliarum rerum, alię enim generationes sic terminantur ad eam, vt ipsa naturalia agentia, non solùm inducant dispositiones accidentales, sed etiam ipsam formam inducant substantialem, per quam generatum assimilatur generanti in specie: sed homo generans dispositiones accidentales inducit in materiam completas, & perfectas, vt dictum est supra, cum quibus anima rationalis ratione suę nobilitatis à Deo immediatè creata infunditur. & materię, dicto modo dispositę, vt forma vnitur, dans ei totum ordinem esse perfecti; & ideò actio naturę ibi non terminatur ad formam substantialem, quam vltimò inducat, sed ad quam in ipso termino alterationis vltimè disponat, sicut patet ex supradictis.

Resp. ad 3. obiectionē.

In corpore viuo & mortuo nō manēt eadem accidentia numero, sed specie.

Ad tertium dicendum, quòd vt prętactum est, in corpore viuo, & mortuo non manent eadem accidentia numero, sed specie, sicut eadem sunt accidentia specie in aceto, quę prius erant in vino: nec est istud contra sensum, quia sensus non potest distinguere inter accidentia omninò similia, quando subitò inducuntur in eadem materia, puta, quòd dimensio, vel humiditas sit alia in aceto, de nouo generato vino præexistente: cuius ratio est, quia accidentia numerātur secundùm numerationem subiectorum; vnde vbi sensus potest distinguere inter subiecta, per aliqua accidentia apprehensa distincta in illis, ibi potest distinguere inter alia accidentia similia inter se, & eisdem: verbi gratia per distinctam quantitatem Petri, & Pauli, quam consequitur dualitas, cognoscit sensus distinctionem inter Petrum, & Paulum, & inter albedinem vnius, & alterius: vbi autem in generatione vnius ex altero inducitur alia forma substantialis cum quantitate, & qualitate consimili, & alijs accidentibus consimilibus consequentibus, non habet sensus distinguere inter illa subiecta. sed sola ratio; cuius est solam formam substantialem

Sensus non potest iudicare de idēntitate, vel diuersitate accidentium consimilium sed bene sentia.

apprehendere. Sensus verò per accidentia similia apprehensa, quibus solis immutatur, nō potest ad istam distinctionem cognoscendam penetrare: & quia mirum est aliquibus, quomodo talis organizatio subitò possit induci in materia in separatione, qualis per longa tempora inducta fuit per virtutem patris in semine: ideo aduertendum est, quòd quandoque in materia aliqua sunt accidentia plura iam inducta, quæ habent similitudinem cum accidentibus rei generandæ, nec per consequens habent corrumpi, nisi per corruptionem sui subiecti: verbi gratia: caliditas, & raritas in aere alterato ab igne agēte habet similitudinem cum accidentibus ignis generandi, nec corrumpuntur, nisi per corruptionem aeris subiecti, & quando ita est, eo quòd sunt iam inducta in gradu vno in materia existente adhuc sub forma corrumpenda, est ipsum agens potens propter ista subiecti suscipiētis dispositionem inducere accidentia consimilia in gradu alio cum forma substantiali subiecti, de nouo generati: verbi gratia, eo ipso, quòd caliditas, raritas, & siccitas cū quantitate dimēsiua substrata, sunt inducta in gradu multum intenso in aere alterato, potens est ignis agens subitò in alterationis termino, consimilia accidentia in gradu alio secundùm sensum à præcedentibus indistincta inducere, cum forma substantialis ignis generati; & hoc certè non contingeret, si aer ille cōtrarias haberet dispositiones, & in nullo prius similibus accidētibus inductis alteratus foret: & ideò dicit Philos. *In habentibus symbolum facilior est transmutatio*: in quantùm scilicet nulla transmutatio cadit super symbolum, siue accidens, quòd est simile in corrupto, & generato, nisi per accidens, ex eo, quod præinductum in subiecto corrumpendo in gradu vno subito, potest simile induci cum forma substantiali rei generandæ in gradu alio, inter quos gradus, propter eorum approximationem, sensus non potest iudicare. Quia igitur in corpore animalis mortalis sunt plura accidentia similia cum accidentibus corporis animalis omninò mortui; hinc est, quòd quasi subitò possunt soluta armonia, & gradu perfecto, quam habet in corpore animalis viui, cum forma sub-

Arist. 2 de Gener. & cor. contex. 25.

Facilior est transmutatio in habētibus symbolum.

A stantiali animalis mortui, natura, vel violentia alterante, induci accidentia consimilia in gradu alio, ita vt sensus non discernat inter gradus istos, & hinc necesse est, quòd in separatione animæ à corpore ista similia accidentia subitò inducantur sub forma substantiali corporis mortui: inducta in ipso eodem instanti in generatione autem hominis, vel animalis non est talis similitudo accidentium in principio in subiecto alterando, cum accidentibus corporis animalis, vel hominis; sed magna diuersitas, & ideo

B longa requiritur, & magna transmutatio, donec vltimò inducantur accidentia verè similia. & tunc certè, sicut in proposito, istis propter corruptionem sui subiecti corruptis, subitò inducuntur alia accidentia similia.

Ad quartum dicendum, quòd in morte animalis quędam forma imperfecta inducitur in materia, nō tamen propriè ibi dicitur esse generatio, nisi secundùm quid, eo quod illud, à quo est transmutatio, est perfectum: illud autem, in quod transmutatur, est imperfectum, & quid corruptū, &

C præter intentionem naturæ. Vnde Philos. 8. Met. vocat mortuum corruptionem viui: sicut acetum corruptionem vini; quicquid igitur dissoluit armoniam dispositionum accidentalium debitam animæ, siue sit calor innaturalis, siue aliud agens extrinsecum, illud est causa inductionis illius formæ imperfectæ, & eadem facilitate, qua armonia illa debita animæ soluitur, & forma ista cum dispositionibus similibus inducitur. Prædicta autem armonia sine alteratione præcedente non dissoluitur actione alicuius agentis par-

D ticularis: licèt ipsa alteratio aliquando quidem sit longa propter actionis remissionē, aliquando breuis, & quasi momentanea propter actionis vehementiam, vel violentiam: sicut accidit in subitò occisis, in quibus modum diuisionis alicuius partis principalis concomitatur motus alterationis circa omnes corporis dispositiones, & in eodem instanti, quo terminatur motus instrumenti diuidentis, terminat motus istius alterationis, & concomitantis, in quo animas separatur, & forma illa imperfecta inducitur cum dispositionibus illis, ad quas terminatur illa præce-

Resp. ad 4. obiectionē.

In morte animalis inducitur in materia quædā forma imperfecta, non tamē propriè ibi dicitur esse generatio, sed secūdū quid.

præcedens alteratio. Et illud contingit in amputatione, & diuisione capitis. Simile est, quando vno ictu fulminis vinum conuertitur in acetum: tunc enim motum illius ictus concomitatur vini alteratio. Ita quòd in eodem instanti terminatur ille ictus, siue motus ille localis, & motus ipsius alterationis vini, vnde sicut vnus motus ipse ictus est, & ita subitus, sic & alterationis motus ipsum concomitans. Simili modo contingit cum veloci, & quasi subita diuisione corporis hominis, & motu alterationis illam diuisionem concomitantis in subitò occisis.

Quomodo in ictu fulminis vinũ cõuertitur in acetum.

Ad quintum dicendum, sicut tactum est supra, quòd consanguinitas humanæ prolis ad parentes non attenditur penes hoc, quia aliqua forma substantialis, quę erat in patre, transeat ab ipso in prolem; hoc enim est impossibile, vt forma eadem, quæ actu est in vna materia, migret, vel transeat in materiam aliam. Sed virtus in semine deciso, adiuta per virtutem cœlestem, & maximè Solis, inducit dispositiones vltimas, sine quibus anima non vnitur materiæ, immò in termino vltimo alterationis anima rationalis inducitur, à Deo creata, hominis realiter constitutiua. Et ideo dicit Philos. quòd homo generat hominem, & Sol: ergo homo, qui generat eo ipso dicitur pater, & qui generatur eo ipso dicitur filius, & qui ab eodẽ geniti eo ipso dicuntur fratres, & sic de alijs cõsanguineis secũdùm gradus. Ex his patet, quomodo ratione generationis, siue propagationis carnalis sit nexus con sanguinitatis in hominibus. Ad generationem verò in muliere spectat, materiam dispositam, & præparatam exhibere, ad generationem verò in mare per virtutem actiuam in semine deciso, illam materiam sic exhibitam à muliere, quæ primò est sub forma substantiali imperfecta, vt puta sanguinis informati, disponendo motu alterationis, donec (prout dictum est) in termino alterationis vltimæ inducantur, dispositiones tales complet, cum quibus in materia inducatur anima rationalis à Deo creata. Hinc est, quòd omnes homines dicuntur fuisse in lumbis Adæ secundùm rationem seminalem, quia scilicet per virtutem seminis existentem in lumbis eius primò, & per actionem eius aliorum ab ipso genitorum vsque ad vltimum, lege concupiscentiæ in esse productum, omnes alij à Christo sunt ab ipso Adam in esse producti. Sed corpus Christi non dicitur fuisse in lumbis Adæ, vel Abrahæ secundùm rationem seminalem, quia non fuit formatum per virtutem seminis, & tamen dicitur ibi fuisse secundùm corpulentam substantiam, pro tanto, quia Beata Virgo Maria, quæ fuit ibi, sicut alij, secundùm rationem seminalem exhibuit materiam; vnde per virtutem Spiritus Sancti formabatur supradicto modo corpus Christi: igitur corpus Christi non fuit ibi secundùm rationem seminalem, quia corpus Christi non fuit virtute seminis formatum, corpus autem Virginis fuit formatum per virtutem seminis, existẽtem in Adam, & in Abraham: & quia ipsa sic producta exhibuit materiam, vnde formabatur corpus Christi, fuit in lumbis eorum virtualiter, quoad corpulentam substantiam, licèt non secundùm seminalem rationem, & ideò certè Christus mediante Beata Virgine, & alijs, à quibus ipse secundùm rationem seminalem descendit, dicitur semen Abraham, secundùm illud Apostoli: *In semine tuo, qui est Christus*. Ex his patet, quòd filij à parentibus nihil aliud debent habere, nisi quòd ab ipsis descendant modo prædicto per generationem, & illud non est contra positionem de vnitate formarum, immò pulcherrimè saluatur secundùm ipsam, vt patet ex dictis.

Resp. ad 5. obiectionẽ.

Consanguinitas humanæ prolis non attẽditur penes formam, sed penes propagationẽ carnalem.

Arist. 2. de Gener. tex. com. 56.

Aegid. super iij. Sent.

Christi corpus nõ fuit in lumbis Adæ secundũ rationẽ seminalẽ, sed secũdũ corpulentã substantiam.

Gal. c. 3.

Ad sextum dicendum, sicut dictum est supra, quòd Deus ratione suæ potentiæ infinitæ non indiget motu alterationis medio, ad hoc vt producat suum effectum in esse; & ideo licèt in productione humani corporis indigeat natura particularis motu alterationis, immò multis alterationibus ad hoc, quod tandem inducantur dispositiones illæ, quibus anima à Deo creata infunditur: deinde tamen in termino motus localis, quo illi sanguines purissimi ad locum generationis sunt delati, sine aliquo alterationis motu successiuo medio, potuit inducere, & inducit perfectas dispositiones, cum quibus anima illa beata, ab ipsomet Deo eodem instanti creata, corpori Christi infundebatur, donec eidem totum ordi-

Resp. ad 6. obiectionẽ.

Anima Christi in eodẽ instanti fuit per virtutẽ Dei infinitã inducta in Christi corpus, in quo inducte fuerunt dispositiones.

ordinem esse perfecti: quod scilicet sit A ens, & quòd sit corpus animatum, animæ humanæ naturæ sic ineffabiliter productæ in ipso instanti eodem vniebatur Filius Dei in vnitate personæ communicans, scilicet suam substantiam eidem, & sic fit vna persona Verbi Dei subsistens in duplici natura, humana scilicet, & diuina, ipsi soli Deo honor, & gloria per infinita sæculorum sæcula.

DISTINCTIO XXII.

IC etiam quæritur, &c. Magister postquã egit de pertinẽtibus ad Christi mortem, hic agit de consequentibus mortem eius. Et diuiditur in duas partes principales: in prima quæritur, Vtrum Christus fuerit homo in triduo mortis eius. in secunda, Vtrum sit vbique, & descenderit de cœlo. C Prima pars diuiditur in duas partes, quia primò quærit, Vtrum fuerit homo in triduo. Secundò, Vtrum fuerit homo in sepulchro, & in inferno. Prima pars incipit ibi, *Vtrum in illo triduo, &c.* Secunda ibi: *Tempore autem mortis, &c.*

Secunda pars diuiditur in duas partes: primò enim determinat, quòd Christus vbique totus est, sed non totum. Secundò quærit: si ea, quæ dicuntur de Deo, vel de Filio Dei, possint dici de Filio hominis, vel de illo homine: & specialiter an possit dici de illo homine, quòd de- D scenderit de cœlo. Prima ibi: *Et vbique totus, &c.* Secunda ibi: *Solet etiam quæri, &c.* & sic generica huius distinctionis diuisio terminatur.

Circa hanc difficultatem quæremus duo principaliter. Primum de Christo, si in triduo mortis Christus fuerit filius Virginis. Secundum de Resurrectione Christi.

DISTINCTIONIS XXII.

Primæ Partis

QVAESTIO VNICA.

PRINCIPALIS.

VPER prima parte præsentis distinctionis, in B qua agitur de consequentibus Christi mortem, quærimus vnum tantùm, videlicet, Vtrum Christus in illo triduo fuerit filius Virginis.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum Christus in illo triduo fuerit filius Virginis: Conclusio est negatiua.

Aegid. quodlib. 4. quæst. 4.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Christus in illo triduo fuerit filius Virginis: nam Christus non fuit filius Virginis, nisi, quia assumpsit carnem de Virgine: sed in illo triduo carnem non deposuit, quia semper Verbum fuit vnitum carni; ergo nec filiationem perdidit, sed semper fuit Virginis filius.

Præterea. Relatio respicit suppositum: sed suppositum Christi idem mansit in triduo: ergo fuit filius Virginis in triduo.

Præterea. Cùm dicimus D. Petrum esse in cœlo, verum dicimus, & tamen sola anima est in cœlo, & viuit; corpus verò est in sepulchro: ita anima Christi in

in triduo erat viua, & descendit ad inferos, ergo hoc sufficit, vt dicamus eum fuisse filium Virginis.

IN CONTRARIVM est, quia Christus in illo triduo non erat homo, ergo non erat filius hominis.

RESOLVTIO.

Christus in triduo mortis simpliciter, & propriè loquendo, non fuit homo, nec filius Virginis: quia filiatio dicit quid viuum, & simile in natura; sed impropriè, & per synedochem poterat dici filius Virginis.

RESPONDEO dicendum, quòd aliqua verificantur secūdùm communem loquendi modum per synedochen; aliqua simpliciter, & impropriè; multa enim admittit communis modus loquendi, quę non sunt vera secundum proprietatem loquutionis. Cum ergo quaeritur, Vtrum Christus in illo triduo fuerit filius Virginis: si loquamur secundùm commmunem, & vulgarem modum loquendi, potest verificari, quòd fuerit filius Virginis: quia vulgares sic loquuntur.

Modus loquendi per synedochen.

Potest etiam verificari per synedochen, vt dicimus, quòd Beatus Petrus in Paradiso est, sed hoc est per synedochen, quia ibi est anima eius. Et dicimus de aliquo homine mortuo, quòd est in sepulchro, sed hoc est per synedochen, quia est ibi corpus eius. Sic etiam & filius Virginis erat in sepulchro, quia erat ibi corpus, quòd extraxit ex Virgine: & filius Virginis descendit ad inferna, quia descendit ibi Christus secundùm animam, cui animae fuit vnitus in vtero Virginis. His ergo modis verificari potest, quòd dicitur. Sed si loquamur simpliciter, & propriè, Christus in illo triduo non erat filius Virginis.

Quod tripliciter declarari potest, secundùm quòd filiatio tria importare videtur. Nam filiatio dicit quid pertinens ad ens viuens: dicit assimilationem: & dicit assimilationem fundatam in natura.

Prima via sic patet; si enim aliquid oritur ex alio, vel fiat ex aliquo, nisi illud, ex quo fit, & etiam illud, quod fit, sit quid viuum, non dicitur filius eius. Si

Quod nascitur, vt dicatur filius debet esse quid viuū.

A enim fiat idolum ex lapide, non dicetur filius lapidis: si ergo filiatio dicit, quid pertinens ad res viuas, quod non est viuum, non potest esse filius. Et quia Christus secundùm id, quod habuit à Virgine, in illo triduo non erat viuus, immo erat mortuus: consequens est, quòd non poterat dici filius Virginis.

Secunda via sumitur ex eo, quòd filiatio dicit assimilationem: non solùm enim filiatio est res pertinens ad res viuas, sed assimilationem importans: nam in homine, vermes oriri possunt, B non tamen sunt filij hominis, quia non assimilantur homini. Et quia Christus in illo triduo non erat homo, non poterat dici filius hominis: assimilatio enim, quae requiritur in filiatione, est, vt filius habeat eandem, vel similem naturam cum eo, cuius est filius: sed quod non est homo, non est filius hominis.

Ad filiationem requiritur assimilatio.

Tertia via sumitur ex eo, quia filiatio non solùm dicit quid pertinens ad res viuas, & assimilationem: sed quia dicit assimilationem fundatam in natura: hoc C autem est commune omnibus relationibus, quia sublato fundamento non remanet relatio: vt si similitudo fundetur in albedine, amota albedine non remanebit simile. Sic quia filiatio secundùm hominem fundatur in natura humana, amota natura humana non remanebit filiatio: natura autem humana non dicitur anima secundùm se, nec corpus secundùm se: sed filiatio dicit haec vnita ad inuicem: humanitas enim, siue natura humana resultat ex vnione animae ad carnem, sicut natura cuiuslibet rei composi-D tę resultat ex vnione materię ad formam: essentia enim rei compositę non est materia, nec forma, sed est essentia composita ex vtrisque. Nam cum ait Damasc. quod in Christo Iesu non est communem speciem accipere, intelligendum est quantùm ad naturam creatam, & increatam, quia ex illis duabus naturis non resultat communis species, idest, non fuit inde conflata tertia natura; non autem intelligendum est quantùm ad animam, & carnem, quia sic in Christo Iesu, sicut & in alijs hominibus fuit communem speciem accipere: nam in Christo Iesu ex anima, & carne resultauit communis species, &

Sublato fundamento relatio non remanet.

In Christo Iesu nō est cōmunē speciem accipere quo modo intelligatur.

fuit inde conflata tertia natura, quæ dici- A
tur humanitas, ſicut & in omnibus alijs. In hac autem communi ſpecie, & in hac natura tertia conflata fundabatur relatio filiationis, per quam referebatur ad matrem. Nam licèt relatio competat ipſi ſuppoſito, quia natura non dicitur filius, ſed ſuppoſitum; competit tamen ei, mediante natura. Vnde & à Magiſtro ſent. & à Sanctis aſſignatur ratio congruitatis, quare Filius fuit incarnatus, & non Pater, nec Spiritus Sanctus, vt non eſſet diſcordantia, & alius eſſet Filius in Deitate, alius in humanitate: ſed fuit Filius B
incarnatus, vt ille, qui erat ab æterno in Deitate Dei Filius, fieret in tempore, & humanitate hominis filius. Cùm ergo in illo triduo non eſſet ibi humanitas, quia non erat ibi anima vnita carni, ex qua vnione reſultat humanitas, non erat ibi filiatio in humanitate fundata, & per conſequens non erat Chriſtus ſimpliciter, & propriè loquendo, in illo triduo hominis filius.

Relatio filiationis Christi vbi fundabatur.

RESP. AD ARGVMENTA.

C
Ad primum dicendum, quòd Chriſtus fuit filius Virginis propter carnem, quam aſſumpſit ex Virgine, ſed caro illa, quam aſſumpſit fuit animata, & viua, non inanimata, & mortua: recedente ergo anima a corpore, & carne eius exiſtente mortua, quia non erat Chriſtus, propriè loquendo homo, non erat, propriè loquendo, hominis filius.

In tantum Christus fuit filius Virginis in quantum ex Virgine habuit carnem animatam.

Ad ſecundum dicendum, quòd licèt relatio competat ſuppoſito, quia natura non dicitur filius, ſed ſuppoſitum, competit tamen ei mediante natura: & quia in D
triduo non fuit natura humana in Chriſto, propriè loquendo: ideo neque fuit ibi relatio filiationis, quæ fundabatur in natura humana, quam accepit à matre.

Relatio cõpetit ſuppoſito, ſed mediante natura.

Ad tertium dicendum, quòd per ſynecdochen, & communiter loquendo poteſt concedi Chriſtum in triduo fuiſſe filium Virginis, non autem ſimpliciter, & propriè.

Chriſtus potuit dici filius Virginis in triduo per ſynedochem; non ſimpliciter.

DISTINCTIONIS XXII.

Secunda Pars Principalis.

IN iſta parte ſecunda, ſuppoſito; quod ea, quæ dicũtur de Filio Dei, poſſint dici de filio hominis, ratione identitatis ſuppoſiti, vt dicit Magiſter, dummodo nõ ſit intellectuum repugnantia; quia Magiſter egit de conſequentibus mortem Chriſti, videbimus tria ſpectantia ad Reſurrectionem. Primum eſt, An reſurrectio Chriſti dicatur, quid maius, quàm mors eius. Secundum, An immortalitas reſurgentium, quam omnes expectamus per Chriſtum, ſit eadem cum immortalitate innocentiæ, quam habuit Adam. Tertium ſpectans ad Aſcenſionem Chriſti ad cœlos.

DISTINCTIONIS XXII.

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO PRIMA

De Chriſti Reſurrectione.

IN hac quæſtione quæremus tria.

Primum. Vtrum Reſurrectio Chriſti dicatur quid maius, quàm mors eius.

Secundum. An poſt Reſurrectionem Chriſtus habuerit tale corpus, in quod poſſet cibus conuerti.

Tertium, Quorum fuerit illa vox, de qua prophetauit Iſaias: *Quis eſt iſte, qui venit de Edom*, &c.

AR-

A

ARTICVLVS I.

Vtrum Resurrectio Christi dicatur quid maius, quàm mors eius, Conclusio est negatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 8. lect. 17.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Resurrectio Christi fuerit maior, quàm mors eiusdem; quia D. Paulus ad Rom. 8. ait: *Christus mortuus est, & resurrexit*: quæ verba exponens Glossa, ait: *Christum esse mortuum pro nobis, & quod maius est, resurrexisse*; ergo resurrectio est maior.

B Præterea. Idem Paulus dicit: *Si Christus resurrexit, & nos resurgemus*: cum ergo resurrectio Christi sit causa resurrectionis nostræ: ergo maior fuit resurrectio, quàm mors eius.

C Præterea. Mors est priuatio vitæ, resurrectio autem est vitæ nouæ acquisitio: ergo &c.

SED CONTRA. Per mortem Christi mundus fuit redemptus, non autem per resurrectionem: ergo &c.

RESOLVTIO.

Quantùm ad ostensionem amoris, & ad meritum mors fuit maior resurrectione: quantùm autem ad dignitatem, & miraculum maior fuit resurrectio.

D RESPONDEO, quòd aliquid potest esse maius aliquo multipliciter: mors ergo fuit quid maius, quantùm ad ostensionem dilectionis, quia maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis: etiam fuit quid maius quantùm ad meritum. Sed resurrectio fuit quid maius quantùm ad dignitatem, & miraculum, quia homines naturaliter moriuntur; sed supra naturam est, vt resurgant.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Glossa loquitur ibi de resurrectione respectu dignitatis, & hac ratione conceditur, resurrectionem fuisse digniorem morte, mors enim fuit opprobriosa, & resurrectio gloriosa. *Resurrectio fuit dignior morte, sed mors fuit maior quantum ad meritum.*

Ad secundum dicendum, quòd si resurrectio Christi fuit causa resurrectionis nostræ, mors Christi fuit causa redemptionis à peccato; & sic respectu diuersorum idem potest dici maius, & minus. *Idem respectu diuersorum potest dici maius & minus.*

Ad tertium respondetur, nos non loqui de morte, & resurrectione Christi, quantùm ad terminos naturaliter consequentes, vel supernaturaliter, sed loquimur de bonis, quæ nobis attulerunt, vt dictum est supra in corpore articuli. *Respectu bonorum, quæ nobis attulerit mors, & resurrectio Christi, vna dicitur altera maior, & minor, secundum diuersos respectus.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus post Resurrectionem habuerit tale corpus, in quod posset cibus conuerti. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. in Defens. D. Tho. super p. p. n. 15. D. Tho. p. p. q. 51. art. 3.

DIVVS Thomas dicit, quòd quamuis post resurrectionem cibus non conuerteretur in corpus Christi, sed resolueretur in præiacentem materiam; tamen Christus habebat corpus talis naturæ, in quod posset cibus conuerti. Hæc D. Thomas in p. p. q. 51. art. 3. in resp. ad 5. argumentum.

Et videtur, quòd hoc sit erroneum, quia, cùm cibus non conuertatur in corpus comedentis, nisi propter restaurationem deperditi, vel propter augmentationem quantitatis alicuius, dicere, quòd in corpus Christi gloriosum potest conuerti cibus, hoc est dicere, vel quòd in eo esse potuit aliqua deperditio, quod est contra dotem impassibilitatis, vel quòd in corpore Christi non fuit perfecta, & fixa quan- *Cibus propter quid sumitur.*

quantitas, cuius contrarium tenet fides. Hæc sunt verba aduersariorum doctrinæ D. Thomæ. A

IN CONTRARIVM est Diuus Thomas vbi supra.

RESOLVTIO.

Quia corpus Christi erat naturaliter suæ animæ vnitum post resurrectionem, ideo in ipsum cibus potuisset conuerti, si oportuisset, sicut in Sacramento Altaris panis conuertitur in corpus Christi.

RESPONDEO dicendum secundùm D. Thomam, quòd cibus conuertitur in corpus comedentis, alimento indigentis propter deperditi restaurationem, vel propter augumentationem; nec tamen sequitur, quin possit conuerti in corpus Christi, vel alicuius non indigentis talibus, si placeret Deo: & ideo dicit D. Thomas ibidem, quòd Angelus, quia non habet corpus sibi vnitum naturaliter, in quod posset cibus conuerti, ideo non fuit vera comestio Angeli, sed figuratiua, quę habetur in Thobia. Sed Christus post resurrectionem habuit verum corpus, vt dicit D. Thomas ibidem, naturaliter animæ suæ vnitum, in quod posset per naturam cibus conuerti, & conuerteretur, si indigeret, vel oporteret, sicuti videmus, quòd panis in Sacramento Altaris conuertitur in corpus eius, & ideo post resurrectionem fuit vera comestio eius. B C

Comestio Angeli figuratiua, Christi autem vera.

Sicut in Sacramēto Altaris panis conuertitur in corpus Christi, ita factū fuisset post resurrectioné de cibo sumpto à Christo, si oportuisset.

ARTIC. III.

Circa Ascensionem Christi ad Cœlos, quæritur, quorum sit illa vox, de qua prophetauit Isaias c. 63. Quis est iste, qui venit de Edom, *&c. quæ interrogatio facta fuit Christo ascendente.* D

Aegid. 2. sent. dist. 11. q. 2. dub. 6. litter.

AD tertium Articulum de Ascensione Christi ad Cęlos, quantùm ad illam vocem, de qua prophetauit Isaias, &c. breuiter, & sine argumētis sic proceditur.

RESOLVTIO.

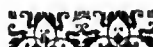
Interrogatio apud Isaiam fuit Angelorum ad Angelos quantùm ad loquutionem; fuit autem Angelorum ad Christum, quantùm ad intentionem, sicut discipulorum ad Magistrum.

RESPONDEO dicendum, quòd aliud est quærere, quorum sit ista vox, quan tùm ad loquutionem: & aliud, quorum sit quantùm ad loquutionis intentionem. Nam quantùm ad loquutionem fuit illa vox Angelorum ad Angelos, sed quantùm ad loquutionis intentionem fuit illa vox Angelorum ad Christum.

Possumus autem ponere exemplum de magistro, & de discipulis: Christus enim ibi se habebat, vt Magister, & omnes Angeli vt discipuli: multoties enim discipuli de aliquo admirantes, inter se loquuntur de illo: & quia non audent intentionem suā directè dirigere ad Magistrum, loquuntur inter se de aliqua re alta, & admirabili ea intentione, vt Magister doceat, & illuminet eos de eo, quod admirantur. Sic Angeli videntes, & admirantes Ascensionem Christi in tanta pulchritudine, quia ascendebat vt formosus in stola sua: & cum tanta virtute, quia gradiebatur in multitudine virtutis suæ, non audentes loquutionem suam directè, & immediatè dirigere ad Christum, loquebantur, & admirabantur inter se; & hoc faciebant ea intentione, vt Christus de sua Ascensione, de qua loquentes admirabantur, eos doceret, & illuminaret.

Christus propria virtute ascendit ad Cælos.

Cum ergo quæritur, quorum erat illa vox? Si quæratur de ipsa loquutione, dicimus, quòd erat Angelorum ad Angelos; si sit quæstio de loquutionis intentione, modo, quo dictum est, erat Angelorum ad Christum.

DI-

DISTINCTIONIS XXII.

Partis Secundæ Principalis

QVAESTIO SECVNDA

De immortalitate resurgentium.

IRCA hanc quęstionem inquirimus duo.

Primum. Vtrum immortalitas resurgentium, quam omnes expectamus per Christum, sit eadem cum immortalitate innocentiæ, quam habuit Adam.

Secundum. Vtrum si aliquis sit nutritus ex carnibus hominis, resurgent huiusmodi carnes in comestis, vel in comedentibus.

ARTICVLVS I.

Vtrum immortalitas resurgentium, quam omnes expectamus per Christum, sit eadem cum immortalitate innocentiæ, quam habuit Adam. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. 2. sent. dist. 19. q. 2. art. 4. D. Thom. 2. sent. dist. 19. q. 1. art. 5. D. Bonau. eadem dist. art. 2. q. 2. Ric. ibidem q. 6. Alex. de Ales q. p. q. 3. ar. 2. dist. 19. q. 6.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd immortalitas resurgentium, quam omnes expectamus per Christum, non sit eadem cum immortalitate innocentiæ, quam habuit Adam, quia per dictum Augustini, recitatum à Magistro in 2. sent. dist. 19. *Alia est immortalitas carnis, quam in Adam accepimus, & alia, quam in resurrectione speramus per Christum*: ergo, &c.

A Pręterea. Ab immortalitate, quã habuit, Adam transisset, si non peccasset, ad immortalitatem resurgentium; sed non transitur ab eodem in idem, ergo alia est immortalitas innocentiæ, quæ incœpit in Adam, & alia resurgentium, ad quam, si non peccasset, fuisset sine morte translatus.

Præterea. Quæ sunt ex alio, & alio principio, sunt aliud, & aliud, sed immortalitas resurgentium, ad quam fuisset translatus Adam, & immortalitas innocentiæ, in qua fuit constitutus, causabatur ex alio, & alio principio: ergo, &c. B Assumptum autem per se patet, quia immortalitas innocentiæ causabatur ex originali iustitia, sed immortalitas resurgentium causabitur ex gratia consumata, siue ex gloria.

Præterea. Vbi non est eadem impassibilitas, ibi non est eadem immortalitas, sed in Adam, & in resurgẽtibus per Christum non est eadem impassibilitas, quia Adam habebat aliquo modo corpus passibile, cum indigeret cibis, & fieret in eo vera deperditio ex consumptione humi- C di radicalis per calidum naturale: Resurgentes autem non habebunt aliquo modo corpus passibile: ergo, &c.

IN CONTRARIVM est, quia immortalitas in Adam videbatur sequi libertatem arbitrij, qua videbatur Adam pro suo libertatis arbitrio posse peccare, & non peccare, & peccando posse mori, non peccando non posse mori; sed cum idem sit liberum arbitrium in resurgentibus per Christum, & in Adam: ergo, &c.

Idem liberũ arbitriũ in resurgẽtibus, & in Adam.

Præterea. Eadem potentia, quæ prius disposita ad rem aliquam habilitatur, D postea necessitatur ad rem aliam; vt ignis calefaciendo habilitat rem vt fiat ignis, sed tantum potest augumentari illa calefactio, vt de necessitate fiat ignis. Sic & in proposito, in statu innocentiæ fuit habilitata natura humana ad immortalitatem, quia poterat mori, & non mori; sed in statu resurgentium erit illa potentia; & illa natura necessitata, quia pro illo statu impossibile erit mori, vel necesse erit non mori. Sed cum non sit aliud, & aliud, sed vnum & idem, quod primò habilitatur, & postea necessitatur, non erit alia immortalitas hæc, & illa.

RE-

RESOLVTIO.

Quatenus immortalitas est perpetua coniunctio animæ ad corpus, vtraque immortalitas est eadem, sed differunt quantum ad modum, causam, & esse perfectum, & imperfectum.

Differentia immortalitatis.

RESPONDEO dicendum, quòd vna immortalitas differt ab alia quantum ad modum, quantum ad causam, & quantum ad esse perfectum, & imperfectum: vt immortalitas innocentiæ fuit per hunc modum, quia Adam poterat non mori, sed immortalitas resurgentium erit per alium modum, quia resurgentes non poterunt mori.

Prima quantum ad modum.

Secundò imortalitas hæc, & illa habent esse per aliam, & aliam causam; quia causa immortalitatis innocentię fuit originalis Iustitia; causa immortalitatis resurgentium erit gratia consumata, siue gloria.

Secunda quātum ad causam.

Tertiò differt secundum esse perfectum, & imperfectum, quia immortalitas innocentiæ erat imperfecta, erat enim posse non mori, cum qua stabat etiam posse mori; propter quod illa immortalitas habebat aliquo modo mortalitatem admixtam: quia licèt esset immortalitas ex eo quod Adam poterat non mori, poterat etiam dici mortalitas ex eo quod poterat mori: & ex hoc erat immortalitas imperfecta. Vt sicut est aliquid imperfectè calidum, quia habet aliquid admixtum de frigido; sic tandiu est aliquid immortale imperfectè, quamdiù habet aliquid admixtum de mortalitate. Erat ergo illa immortalitas innocentiæ imperfecta propter admixtionem mortalitatis, sed immortalitas resurgentium erit perfecta propter expoliationem, & separationem ab omni mortalitate, quia resurgentes ita poterunt non mori, quòd nullo modo poterunt mori.

Tertia quātum ad esse perfectum, & imperfectum.

Aduertendum tamen, quòd hic accipitur immortalitas, non quocunque modo, sed vt habet esse cum gaudio; quia immortalitas resurgentium, vt extendit se ad omnes, habebit esse ex cessatione motus cœli; sed vt habet esse cum gaudio, vt in Beatis, sic erit per gratiam consumatam, vel per habitum gloriæ. Tamen immortalitas ex quacunque causa, & quocunque modo esse habeat, est perpetua coniunctio animæ, & corporis; siue sit hoc cum gaudio, vt erit in Beatis, siue cum pœna, vt in damnatis, semper dicetur immortalitas perpetua coniunctio animæ, & corporis, ex quibus constituitur homo. Verùm, quia ex modo loquendi nostro, coniunctio animæ, & corporis cum pœna dicitur immortalitas, quia sic existentes magis vellent mori, quàm viuere, & quærent mortem, & non inuenient; ideo illa immortalitas mors vocari posset.

Immortalitas cū gaudio est per gratiam cōsumatā; sine gaudio est per cessationem motus cœli.

Quid sit immortalitas.

A B

Qui ergo vellet ipsum gaudium Beatorum vocare immortalitatem, rectè diceret, quòd verè erit immortalitas ex coniunctione eius cum Deo, qui est vita ipsorum. Sicut pœnam damnatorum vocamus mortem propter separationem eorum à Deo, qui si fuissent boni, fuisset ipsorum vita, esse cum Deo. Vnde in Scriptura sacra pœna damnatorum, siue sit animarum separatarum, siue compositorum, appellatur mors secunda: vt mors primò sumpta (vt communiter loquuntur homines de morte) sit separatio animæ à corpore. Sed ex hoc primo modo loquendi sequitur secundus modus, vt dicatur mors separatio animæ à Deo. Loquendo ergo primo modo eadem fuit immortalitas innocentiæ cum immortalitate resurgentium, differens tripliciter, vt dictum est, quantum ad modum, quantum ad causam, & quantum ad perfectionem. Possumus etiam assignare quartam differentiam, quantum ad locum, quia illa immortalitas Adæ fuit in Paradiso corporali, immortalitas resurgentium erit in Paradiso spirituali, vt in ipso Deo. Et per hæc patent solutiones ad omnia argumenta prius habita.

C D

Separatio animæ à Deo potest dici mors.

Deus est Paradisus resurgētium.

AR-

ARTICVLVS II.

Vtrum si aliquis sit nutritus ex carnibus hominis, resurgant huiusmodi carnes in comestis, aut in comedentibus. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodl. 5. q. 27.

ECVNDO quæritur. Vtrum si aliquis sit nutritus ex carnibus humanis in quo resurgant huiusmodi carnes, in comestis, aut in comedentibus. Et videtur, quòd non resurgant in comedente, quia tunc non resurgeret comestus.

IN CONTRARIVM autem arguitur, quòd non resurgant huiusmodi carnes in homine comesto, quia tunc non resurgeret comedens.

RESOLVTIO.

Hominis comesti carnes, facientes ad integritatem suæ naturæ, restituentur ei à comedente, cui si deerunt aliqua carnes ad integritatem propriæ naturæ, supplebuntur per diuinam potentiam.

RESPONDEO dicendum, quod hoc modo procedemus in hac quæstione, primò ostendemus, quid resurget in resurgentibus; secundò declarabimus in quo resurgent carnes comestæ, vtrum in comedente, vel in comesto? Tertiò, cùm non possint tales carnes resurgere in vtroque, ostendemus quomodo poterunt hoc modo resurgere.

Propter primum sciendum, quòd secundùm August. 22. de Ciuit. Dei c. 12. vbi inquirit de capillis, & de vnguibus. Vtrum redeat totum quod tonsum est? Respondet, quòd horrenda esset talis deformitas: vnde ait, quòd illud redibit de vngulis, & capillis, vbi decus erit, & quod corporis natura requirit.

An capilli, & vngues abscissa redeant in resurrectione

Illud ergo resurget in resurgentibus, quod requiret natura corporum, & quod faciet ad eorum decorem: hoc ergo mo-

A do capillus de capite non peribit, secundùm quòd requirit natura, & decor corporis. Sic etiam de macie, & pinguedine dicendum est. Vt quia nunc aliquis est pinguis, & postea efficitur macilentus, & iterum ad pinguedinem redit, si tota ta lis pinguedo rediret in resurrectione, non esset formosum corpus: si ergo aliquid est in corpore, quòd non pertineat ad naturam, vel decorem corporis, non resurget in corpore: quare si nutritus ex carnibus humanis, quantùm ad illud, quod non resurrexisset in corpore comesto, si pertineret ad naturam, vel ad decorem corporis comedentis, resurgeret in huiusmodi corpore. Si autem nec ad naturam, nec ad decorem corporis comesti, vel comedentis tale quid pertineat, non oportebit, quòd in aliquo eorum resurgat.

Quomodo in eligatur illud, capillus de capite non peribit.

Quid de macie, & pinguedine.

B

Solum resurget quod pertinebit ad naturā, & decorem resurgētis.

Viso quid resurget in resurgentibus corporibus, & maximè in beatis, nimirū illud, quod pertinebit ad naturam, & ad decorem eorum, ex hoc declaratur quoque quòd si carnes illę comestæ fuerunt de veritate naturæ vnius, & non alterius, resurgent in illo, de cuius veritate naturæ fuerunt. si verò in neutro fuerunt de veritate naturæ humanę, in neutro resurgent.

C

Volumus nunc declarare, dato quod in vtroque fuissent de veritate naturæ, in quo resurgent? Quam quæst. determinat August. 22. de Ciuit. Dei cap. 20. dicens, quod reddetur caro illa homini, in quo tunc caro humana incępit: & subdit, quòd ab illo quippè altero, tanquam mutuo sumpta deputanda est, quæ sicut alienum ei reddenda est, vnde sumpta est. Igitur, si in vtroque fuit caro humana, idest, si in vtroque fuit de veritate humanæ naturæ, non redibit ad comedentem, siue ad expoliantem, sed ad comestum, vel ad expoliatum, vt ille, scilicet comedens, tanquam alienum reddat à quo accepit.

Dubitatio.

Solutio.

D

His itaque prælibatis, restat soluere difficultatem tertiam, videlicet, quòd si huiusmodi caro fuit de veritate humanæ naturæ in vtroque, & non resurgit in vtroque, quomodo resurget vterque? Quam difficultatem soluit idem August. eodem lib. & cap. dicens, quòd si omnibus modis perijsset aliqua materies, & in nullis naturæ latebris remansisset, vnde vellet, repararet eam omnipotens. Resurget ergo

Dubitatio.

Solutio.

in

in comedente non caro illa, quæ fuit de veritate humanæ naturæ in comesto, sed aliundè, vnde volet omnipotens, carnem huiusmodi reparabit. Potest enim Deus hanc rem in illam rem conuertere; & quod omninò annihilatum est restaurare: propter quod nulla remanet quęstio, quomodò possit talem supplere defectum.

Deus potest quod est annihilatum restaurare.

DISTINCTIO XXIII.

VM verò supra habitum sit, &c. Completo tractatu principali huius tertij libri, in quo Magister determinauit quæ dicenda erant de duplici Christi natura, diuina scilicet, & humana, & de præcipuis mysterijs redemptionis nostræ, videlicet de incarnatione, natiuitate, passione, morte, resurrectione, & ascensione ad Cœlos, quibus nos efficienter, & quasi instrumentaliter redemit, in hac dist. 23. aggreditur tractatum de perfectionibus Christi formalibus, & virtutibus, quibus formaliter, & meritoriè nobis salutem impertiuit. Et incipit tractatũ de virtutibus Theologicis, quæ sunt, fides, spes, & charitas. Diuiditur autem præsens distinctio in duas partes principales, in quarum prima quærit, An in Christo fuerit fides, in secunda agit de fide secundùm se. Prima incipit, ibi: *Vtrum fidem, & spem, sicut & charitatem, &c.* Secunda diuiditur in tres partes, quia Primò definit quid sit fides. Secundò ostendit, quot modis fides dicatur. Tertiò quid sit credere in Deum, Deo, & Deum. Prima incipit, ibi: *Fides est virtus &c.* Secunda ibi: *Accipiatur autem fides tribus modis, &c.* Tertia subdiuiditur in quatuor partes, in quarum prima ostendit, quòd fides formata est in illis, qui credunt in Deum, quia credendo, in eum vadunt per bona opera, in alijs malis Christianis est fides informis. In secunda inquirit, an illa informis qualitas mentis, quæ in malo Christiano est, fiat virtus, cùm fit bonus, & ostendit, quòd sic.

A In tertia docet vnam esse fidem. In quarta demonstrat fidem esse de his, quæ non videntur propriè. Prima ibi: *Aliud est enim credere in Deum, &c.* Secunda ibi: *Si verò quæritur, &c.* Tertia ibi: *Cumque diuersis modis dicatur fides, &c.* Quarta pars diuiditur in duas partes. In prima facit, quod dictum est, & definit fidem secundùm Apostolum. In secunda comparat fidem ad spem. Prima ibi: *Fides est substantia rerum sperandarum, &c.* Secunda ibi: *Si verò quæratur, an hæc descriptio spei conueniat, &c.* Et sic termina-B tur sententia præsentis distinctionis.

DISTINCTIONIS XXIII.

Prima Pars Principalis.

VIA supra ostendit Magister, Christum fuisse plenũ gratia, &c. consequenter inquirit, an in Chri-C sto fuerit fides, spes, & charitas. Et quia in hac prima parte quærit de fide, an fuerit in Christo, ideo nos super hac prima parte duo videbimus.

Primum. An fides in Christo fuerit.

Secundum. An fuerit in primis parentibus in statu innocentiæ respectu Christi Redemptoris.

QVAESTIO PRIMA.

Quæ habet Articulum vnicum.

D *Vtrum Christus habuerit fidem ad dirigendam suam intentionem, sicut cæteri fideles. Conclusio est negatiua.*

Aegid. 3. sent. d. 41. q. 1. a. 1. D. Tho. 3. sent. dist. 41. q. 4. ar. 1. D. Bonau. ead. dist. & Dur. similiter q. 1.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd fides non dirigat vniuersaliter intentionem in ipsis fidelibus: quia mensura, cuius erit dirigere mensuratum, debet esse homogenea mensurato:

to: sed virtutes sunt multæ, & variæ: fides ergo non potest dirigere intentionem vniuscuiusque virtutis.

Præterea. Rationis est dirigere intentionem: nam illa est recta intentio, quæ à recta ratione dirigitur: directio ergo intentionis non pertinebit ad fidem, sed ad rationem.

Preterea. Prudentia dicitur auriga virtutum: sed ad aurigam pertinet dirigere totum currum: ad prudentiam ergo spectabit dirigere totum currum virtutum, & omnem intentionem virtutum: non ergo spectabit hoc ad fidem.

Preterea. Illud est rectum, quod est conforme legi: sed ad iustitiam spectat se conformare legi: ideo dicitur in 5. Ethic. quòd ad iustum legalem spectat agere opera omnium virtutum. Talis ergo directio, & talis conformatio non spectabit ad fidem.

Preterea. Christus non habuit fidem: quia non habuit cognitionem ęnigmaticam: si ergo sine fide non potest esse intentio recta: ergo Christus non habuit intentionem rectam, quod est inconueniens dicere.

Præterea. Virtus inclinat in modum naturę: ergo quęlibet virtus est directiua sui actus: quia naturę est directè tendere in finem: ergo hoc, scilicet dirigere intentionem non spectat ad fidem, sed ad quamlibet virtutem.

IN CONTRARIVM est, quia illius est dirigere in finem, cuius est ostendere viam, per quam itur in finem, & cuius est ostendere ipsum finem, sed hoc est ipsius fidei, cum fides dicatur substantia, & fundamentum, & inchoatio rerum sperandarum. Ipsę enim res sperandę, in quas tendimus, tanquam in finem inchoantur in fide, & fundantur in fide, & per fidem dirigimur in eas.

Pręterea. A primo est rectitudo in omnibus alijs: sed fides est prima virtus: quia primò intrat campum propugnatura fides: ergo fidei est dirigere omnes alias virtutes, & intentionem omnium aliarum virtutum.

RESOLVTIO.

Licèt fides nos dirigat in finem, vel in ea, quæ vltimò sperare debemus: tamen Christus non indiguit fide, quia per amplius, & perfectius cognoscebat omnia, quæ alij per fidem cognoscunt.

RESPONDEO dicendum, quòd cum dirigere sit idem, quod in finem tendere: si scire volumus, cuius est intentionem dirigere, & cuius est dirigere nos in finem: primò oportet nos distinguere de ipso fine, quia finis potest sumi multis modis. Secundò oportet nos distinguere de ipsa directione, quia multis modis potest sumi directio. Tertiò ex his duobus poterimus respondere ad quęstionem propositam, quomodo ad fidem spectat dirigere intentionem. [Dirigere quid.]

Propter primum sciendum, quòd finis humanus potest sumi dupliciter, vel secundùm naturam, vt dicatur ille finis humanus, ad quem potest homo pertingere per naturam, secundum quem modum de fine, & felicitate humana loquuti sunt Philosophi. Vel potest sumi finis humanus supra naturam, vt ille dicatur finis noster, ad quem non possumus pertingere per naturam secundùm se, sed vt est perfecta per gratiam; & hoc modo finis noster est ipse Deus, iuxta illud Augustini circa principium Confessionum: *Ad te nos fecisti Domine, & inquietum est cor nostrum, donec quiescat in te.* quo quidem modo de fine loquitur sacra Scriptura, & loquuntur Theologi, secundùm quem modum in visione Dei, vt includit Dei dilectionem consistit vita ęterna, & felicitas nostra. Quia dato per impossibile, quòd videremus Deum, & non diligeremus ipsum, non essemus felices, sed potius infelices. Ideo vulgariter dicitur, quando quis videat aliquem non dilectum, vel non placentem, sed displicentem, quòd ipse odit oculos suos, quando videt eum. Ergo secundùm quòd multipliciter accipitur finis, multipliciter loquendum est de directione. Si ergo loquamur de fine, vel de felicitate nostra, prout de ea loquuti sunt Philosophi, dicemus, quòd finis, & felicitas nostra, vt patet in 1. & 10. Ethicorum: *Est operatio animæ secundùm virtutem perfectam:* nam in optimo, vel in operatione optimę virtutis, poni debet felicitas nostra.

[Finis humanus dupliciter sumitur.] [Finē supernaturalem non possumus attingere per naturā secundū se, sed vt est perfecta per gratiā.] [Felicitas nostra in quo consistat.] [Arist. 1. & 10. Ethic.] [Felicitas Politica.]

Duo genera virtutum.

nostra. Et quia duo sunt genera virtutum, iuxta illud in princ. 2. Ethic. cap. 1. duplici quidem virtute existente, hac quidem intellectuali, hac autem consuetudinali, idest morali: ideo oportuit Philosophos ponere duo genera felicitarum, videlicet felicitatem Politicam, quæ est actus optimæ virtutis moralis, idest prudentiæ: & felicitatem contemplatiuam, quæ est actus optimæ virtutis intellectualis, idest Sapientiæ, siue Metaphysicæ.

Felicitas contemplatiua.

dixerunt ergo Philosophi illum esse felicem politicè, qui sciebat regere se, & alios, secundùm prudentiam. Et illum esse felicem contemplatiuè, qui sciebat optimè speculari secundum Sapientiam, idest Metaphysicam. Et adeo erat hoc commune apud Philosophos, vt etiam Poetæ hanc duplicem felicitatem describerent, quia quantùm ad felicitatem Politicam dicit Poeta:

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum:

Est magnæ prudentiæ extrahere serpentē de foramine cum manu aliena.

quia hoc est magnæ prudentiæ, extrahere serpentem de foramine cum manu aliena: & scire euitare pericula propria per pericula aliena. sed quantùm ad felicitatem contemplatiuam dictum est per Poetam:

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas,

quod maximè potest sciens speculari secundùm Metaphysicam, quæ per antonomasiam inter scientias humanas vocata est sapientia, vt patet ex 1. Metaphysic. cap. 1. Et quia scientiæ Metaphysicæ considerant causas rerum, secundùm modum humanum, ideo sumus felices contemplatiuè, sciendo Metaphysicam, quia per eam possumus rerum cognoscere causas.

Arist. 1. Metaph. c. 1.

Ad talia ergo non dirigimur per fidem, sed per rationem, vel per intellectum, vt est habitus principiorum, per quæ habemus aditum ad ea, quæ possumus cognoscere per naturam: ideo in Glossa ad Hebræos 1. dicitur: *Deus inseminauit omni animæ initia intellectus, & sapientiæ.*

Glossa ad Heb. c. 1.

Sic ergo dicendum est de fine, vel de felicitate, vel de intentione in finem, vel in felicitatem, prout de ea loquuti sunt Philosophi: sed de intentione in finem, vel in felicitatem, prout de ea loquitur

A Scriptura sacra, & loquuntur Theologi, oportet aliter pertractare. Nam cùm vltimus finis humanus sit ipse Deus, non vt sumus apti nati consequi ipsum per naturam, sed per gratiam, quæ non ex meritis, sed ex infusione, & supra naturam habet esse in nobis, oportet, vt illud, quod dirigit nos in Deum sic sumptum, vt est nostra felicitas vltima, & vt dicitur finis vltimus, sit aliquid supra naturam ex infusione, & huiusmodi est ipsa fides.

Ratio dicit nudam potentiam intellectiuam.

Dicemus ergo, quòd rationis est dirigere nos in finem nostrum, sed cum B ratio dicat ipsam nudam potentiam, quia à potentia nuda non potest exire actus perfectus, oportet, quòd ratio, vel intellectus, non vt est nuda potentia, sed vt est perfectus per habitum, dirigat nos in finem.

Tripliciter dirigimur in finem.

Iuxta ergo triplicem habitum ipsa ratio, vel intellectus tripliciter dirigit nos in finem. Nam vt ratio est perfecta per prudentiam, dirigit nos in finem, qui est felicitas politica, secundùm quam aliquis est aptus ad regendum se, & alios: C & ad regendum Villas, Castra, Ciuitates, & Regnum. Sed prout ratio est perfecta per Metaphysicam, dirigit nos in finem, qui est felicitas contemplatiua: de hac autem duplici felicitate loquuti sunt Philosophi, secundùm quos felicitas politica est operatio animæ, vel operatio rationis perfectæ per prudentiam: sed felicitas contemplatiua est operatio animæ, vel operatio rationis perfectæ per Metaphysicam, secundùm quam nobis conuenit modo humano, & naturali rerum cognoscere causas: quia ad Meta- D physicam pertinet considerare de ente in eo, quod ens, & considerare causas causarum. Sed præter has duas felicitates, de quibus loquuti sunt Philosophi, est dare tertiam felicitatem, de qua loquitur Scriptura sacra, & loquuntur Theologi. Et ista felicitas est operatio animæ, vel operatio rationis, vt est perfecta per fidem in via: non per fidem nudam, sed per fidem, vt est coniuncta charitati: vel per fidem, prout fides per dilectionem operatur. Hoc enim modo sumus felices in via, prout sumus perfecti per fidem, prout fides per dilectionem operatur.

Felicitas de qua Theologi loquuntur.

tur. Sed in patria erimus felices per apertam visionem, quæ succedet fidei, prout illi apertæ visioni erit coniuncta perfecta fruitio charitatis, vt semper in dilectione perfectior sit felicitas, quam in cognitione, vel visione. Et quia fides dirigit nos in his, quæ pertinent ad finem vltimum, & vltimam felicitatem; ideo benè dictum est, quòd fides dirigit nostram intentionem, loquendo de intentione, prout tendimus in finem vltimum, & supernaturalem.

Felicitas perfectior in dilectione, quam in visione.

Viso, quomodo multipliciter oportet distinguere de fine humano, volumus distinguere de ipsa directione, vt ex his duobus plenè appareat tertium, in quo est solutio quæstionis, quomodo fides dirigit intentionem.

Dicemus ergo, quòd cùm intentio semper sit de fine, quia hoc est intendere, quasi in finem tendere, vel in finem ire, & moueri, oportet, quòd tripliciter dicatur aliquid dirigere nostram intentionem, vel dirigere nos in finem. Nam primò dicitur dirigere nos in finem illud, quod finem ostendit: quia non possumus dirigi in finem, nisi finis à nobis cognoscatur, vel nisi finis nobis ostendatur eo modo, quo potest melius ostendi.

Tripliciter dirigimur in finem.

Secundò dicitur, nos dirigere in finem, illud, quòd in finem inclinat; quæ si volumus applicare ad felicitatem, de qua loquitur Scriptura sacra, & de qua principaliter est nostra loquutio; dicemus, quòd fides dirigit nostram intentionem, & dirigit nos in finem; & lex diuina, & charitas dirigit nos in finem: aliter tamen, & aliter, quia lex dirigit nos in finem, præcipiendo nobis actus, per quos in finem tendimus, & mouemur, siue sint illi actus affirmatiui, vt Honora Patrem tuum: siue negatiui, vt non occides, non furaberis. Sed charitas dirigit nos in finem, inclinando nos in huiusmodi finem; ideo August. 13. Confess. charitatem, vel amorem assimilat ponderi, quia sicut pondus inclinat rem grauem, vt tendat in suum terminum, & in suum finem, sic amor inclinat amantem, vt tendat in suum amatum, tanquam in suum terminum, & finem: ideo Augustinus in d. lib. ait: *Pondus meum, Amor meus, eo feror quocunque feror.*

Quomodo fides, lex diuina, & charitas dirigunt nos in finem.

D. Aug. 13. Confess.

Quod si volumus adaptare ad felicitatem politicam, & contemplatiuam, de quibus loquuti sunt Philosophi, dicemus quòd nostram intentionem, vel in nostrum finem dirigit nos prudentia, lex humana, & virtutes morales acquisitæ: sed prudentia nos dirigit finem cognoscendo, vel finem cognitum nobis ostendendo, vel finem illum eliciendo, quia felicitas politica est operatio animę secundùm prudentiam. Sed lex humana dirigit nos in talem finem, præcipiendo actus, per quos itur in huiusmodi finem, quia præcipit omnia opera virtutum, per quæ itur in talem finem: sed virtutes morales acquisitæ dirigunt nos in talem finem, inclinando nos in huiusmodi finem, quia omnis virtus moralis est quidam amor boni, inclinans nos, quasi per modum naturæ in bonum finem.

Quid sit virtus moralis.

Tertiò si volumus hoc adaptare ad felicitatem contemplatiuam, dicemus, quòd ipsa sapientia humana, vel ipsa Metaphysica dirigit nos in felicitatem contemplatiuam, vt est finis noster, ipsum finem cognoscendo, vel ipsum finem eliciendo, quia finis scientiæ speculatiuæ est cognitio sui subiecti. Ipsa ergo cognitio entis secundùm Metaphysicã est felicitas contemplatiua, de qua loquuti sunt Philosophi. Sed si volumus assignare id, quod dirigit nos in felicitatem cõtemplatiuam, præcipiendo actus, per quos dirigimur in eam, vel qui dirigit nos, inclinando nos ad eam, poterimus illa eadem assignare, quæ assignauimus in felicitate politica. Nam lex humana pręcipit actus, per quos nullus indebitè molestatur ab aliquo, quo facto possumus liberius vacare contemplationi, & scientiæ. Sic & virtutes morales nos dirigunt, inclinando nos in scientiam, & contemplationem. Et quia virtutes morales retrahunt nos ab illicitis, & reddunt naturam nostram magis expeditam, quo facto, quia omnes homines natura scire desiderant, vt dicitur in principio Metaphys. cum quibus, nisi impediatur per ea, quæ sunt contra naturam, vel præter naturam, inclinetur in id, quod est secundùm naturam: consequens est, quòd sic expediti, naturaliter inclinabimur in his, quæ sunt scientiæ: propter quod Comment. in fine 7. Phys. facit

Auerr. in com sup. 7. Phys. in f.

facit quoddam adiunctum, vel quendam A breuem tractatum, in quo virtutes morales ordinat ad scientiam, & ad felicitatem contemplatiuam.

Ex his ergo omnibus patere potest, quomodo fides dirigit nostram intentionem, & dirigit nos in finem, & in felicitatem vltimam, vel dirigit nos in ea, quę vltimò sperare debemus: ideo dicitur ad Hebr. 11. Fides est substantia, idest substentamentum, & fundamentum, & quædam inchoatio rerum sperandarum, idest vitæ æternæ, & fruitionis æternæ, quam tanquam finem vltimum, & supernaturalem sperare debemus. B

Heb. 11.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd diuersorum secundùm speciem non potest esse idem directiuum propriu: sed potest esse idem directiuum commune, & generale: & hoc modo fides dirigit intentiones omnium virtutum, ostendendo illum finem vltimum communem, & generalem, in quem omnes virtutes debent tendere, & ad quem omnes virtutes debent C ordinari, quòd si aliter fiant, mentirentur se esse virtutes.

Fides dirigit intentiones omnium virtutum, vt directiuum commune, nō propriū.

Ad secundum dicendum, quòd ratio perfectè nō dirigit nostram intentionem, nisi vt est perfecta per aliquem habitum. Sicut ergo ratio dirigit nostram intentionem in finem, quæ est felicitas politica, vt est perfecta per prudentiam: & sicut dirigit nos in finem, qui est felicitas contemplatiua, de qua loquuti sunt Philosophi, vt est perfecta per sapientiam, siue per Metaphysicam; sic tertiò dirigit nos in finem, qui est felicitas supernaturalis, & D vltima, ipsa eadem ratio, prout est perfecta per fidem: eo modo, quo est per habita declaratum.

Rationē dirigere intelligi potest dupliciter: vel secūdū se, vel vt perfecta per habitū. primo modo negatur: secundo cō ceditur.

Ad tertium dicendum, quòd prudentia est auriga omnium virtutum, prout virtutes ordinantur ad finem naturalem: sed cum prudentia (vt hic de ea loquimur) sit acquisita ex nostris actibus naturalibus, non est sufficiens ad dirigendum nos in ea, quæ sunt supra naturam: ideo fit per habitum fidei, modo quo dictum est.

Ad quartum dicendum, quòd, vt patet per habita, aliter dirigit nostram intentionem, vel nos in finem fides, & aliter lex, siue accipiatur lex pro lege humana, prout est naturalis, iuxta illud ad Rom. 2. Gētes, quæ legem non habent naturaliter ea, quæ legis sunt faciunt; siue pro lege diuina, quæ est per reuelationem, & inspirationem, & est supernaturalis: nam fides dirigit nostram intentionem in finem, in quem tendimus, ostendendo: sed lex humana, vel diuina facit hos actus, per quos in finem intendimus, præcipiendo.

Ad quintum dicendum, quòd fides duo dicit: nam dicit cognitionem, & dicit eam ęnigmaticam; sed fides dirigit intentionem quantùm ad id, quod est ibi cognitionis, quod perfectius, & per amplius fuit in Christo, non quantùm ad id, quod est ibi ęnigmatis, & obscuritatis, quod negatur à Christo.

Christus habuit cognitionē, non per fidem, sed per aliquid amplius, & perfectius fide, hoc est per lumen gloriæ, vt comprehensor.

Ad sextum dicendum, quod, vt patet per habita, aliter dirigit nos virtus, siue accipiatur pro charitate, siue pro virtutibus alijs: & aliter fides: Quia fides nos dirigit finem nobis ostendendo, sed virtutes nos dirigunt ad actus, per quos in finem tendimus inclinando: & ideo in huiusmodi actus inclinamur per charitatem, & per virtutes morales, vel inclinamur per iustitiam, accipiendo iustitiam generaliter, pro iustitia lega 1, quę agit actus omnium virtutum, quia lex pręcipit opera omnium virtutum.

Aliter non dirigit in finem fides: & aliter aliæ virtutes.

DISTINCTIONIS XXIII.

Primæ Partis

QVAESTIO SECVNDA.

SVPER quęstione secunda duo inquiremus.

Primum. Vtrum primus parens habuerit fidem Christi Redemptoris in statu innocentię.

Secundum. Vtrum Iudęi possint credere, & conuerti ad Christum.

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum primus parens habuerit fidem Christi Redemptoris in statu innocentiæ: Conclusio est affirmatiua.

Aegid. 2. sent. d 23. q. 2. art. 3. D. Thom. 2. 2. q. 5. art. 1. & de veritate q. 18 art. 3. Rich. in 2. sent. d. 2. q. 6. Suar. ad 3. p. q. 1. art. 3. Med. Caiet. ibid. Cabrera ad 3. p. q. 1. art. 3. disp. vnica. §. 15. Aluar. de auxil. lib. 5. disp. 40. Asturicens. in relect. q. 6.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd primus parens non habuerit fidē Christi Redemptoris in statu innocentiæ: quia Adam non fuit præscius sui casus, in quem erat ordinata redemptio: ergo non habuit fidem de Christo Redemptore.

Præterea. Fidei cognitio est ænigmatica; sed Adam pro illo statu non habuit cognitionem de Deo ænigmaticam, idest obscuram: ergo neque habuit fidem de Deo.

Præterea. Hugo de sacram. lib. 1. pat. 6. cap. 14. ait: *Cognouit ergo Adam Creatorem suum, non ea cognitione, qua foris in auditu percipitur, sed ea potius, qua intus per inspirationem ministratur.* Cum ergo *fides sit ex auditu*. Rom. 10. videtur, quòd Adam cognoscens Deum non ex auditu, non habuerit fidem. (Hugo de sacram. lib. 1. cap. 14.) (Rom. 10.)

IN CONTRARIVM est Apost. ad Hebr. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo*. sed Adam pro illo statu placebat Deo: ergo habebat fidem. (Heb. 11.)

Præterea. Apost. eodem cap. ait: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquirentibus se, remunerator sit*: sed Adam pro illo statu potissimè accessit ad Deum: ergo habuit fidem.

RESOLVTIO.

Adam in statu innocentiæ habuit fidem de Deo Creatore, & de Deo Redemptore, sed non sub hac ratione, qua noster Redemptor.

Aegid. super iij. Sent.

A RESPONDEO dicendum, quòd semper fides est ex auditu: Nam cum fides sit de his, quæ sunt super rationem, & illa non possint sciri, nisi ex auditu: oportet, vt semper fides sit ex auditu.

Sed cum videamus in statu præsentis miseriæ triplicem auditum: vnum, quem habent Prophetę: alium, quem habent Doctores: tertium, quem habent simplices: cogimur per ea, quæ videmus, secundùm omnem huiusmodi auditum posse esse fidem. Prophetæ ergo habent fidem per inspirationem, & per ea, quæ audiunt à Deo in seipsis, iuxta illud Psal. B 84. *Audiam quid loquatur in me Deus*: Doctores autem habent fidem per ea, quæ audiunt à Prophetis, vel per ea, quæ loquuntur scripta ab eis: nam idem est legere scripta ab aliquo, & audire illa ab eo: propter hoc enim fiunt libri, vt qui non possunt aliquid audire ab ore nostro proferente, legant nostro calamo scribente. Prophetæ ergo habuerunt fidem à Deo inspiratam, vel habuerunt à Deo auditam. Doctores autem credentes illis, quibus loquutus est Deus, habuerunt C fidem à Deo inspiratam, vel pronunciatam. huic veritati firmiter adhærentes habent fidem à talibus prolatam. Ideo ex testimonio Scripturę sacræ, quam scripserunt Spiritu Dei inspirati sancti Dei homines. 2. Pet. cap. 1. Doctores accipiunt argumenta articulorum fidei, & eorum, quæ debent credere. Scriptores ergo sacri Canonis habuerunt fidem ex auditu Dei. Doctores habuerunt fidem ex prolatione, & auditu scribentium Scripturam sactam. Simplices verò homines habent fidem ex his, quæ audiunt à Doctoribus, D vel ex his, qui referunt dicta Doctorum. (Triplex auditus in via.) (Fides Prophetarum, Doctorū, & Simplicium quomodo ex auditu.) (Psal. 14.) (2. Pet. c. 1.)

Adam ergo in illa excellentia constitutus fidem habuit, non ab his, quæ audiebat ab homine, sed ex his, quæ audiebat à Deo. Nam sicut Deus à sui primordio impressit Adę scientiam eorum, quæ eum competebat scire naturaliter, vt dicit Magister in littera, quam scientiam Philosophi etiam, non ex infusione, sed ex exercitio habuerunt; sic ipse Adam per reuelationem, & per inspirationem habuit à Deo cognitionem eorum, quę pertinent ad fidem, & quę competebat cum scire supernaturaliter. Ex auditu er- (Adā in statu innocentiæ quomodo habuit fidē ex auditu.)

go habuit fidem, non ex auditu exteriori, sed interiori.

Possumus autem, si volumus, aliqua argumenta adducere, probantia Adamum in statu innocentiæ fidem habuisse, vt sit primum argumentum ex actu fidei; secundum ex fine fidei: tertium ex eo vnde generatur fides.

Fidei actus. Primum sic patet. Nam actus fidei est credere primæ veritati non visę: quia fides, secundùm August. est credere quod non vides. Cum ergo Adam pro illo statu non videret Deum, vel ipsam diuinam essentiam, & haberet inspirationes à Deo de his, quæ debebat credere, quia secundùm Magist. in 2. sent. dist. 24. *Adam habuit cognitionem Dei, non sicut Deus absens quæritur, sed quadam interiori inspiratione, qua Dei præsentiam contemplabatur:* non ergo loquitur ibi Magister de cognitione Dei, quę potest haberi naturaliter, quia hanc cognitionem habuit Adam à sui formatione; loquitur ergo de cognitione, quam habuit Adam per aspirationem, idest per inspirationem, & reuelationem. Cum ergo talia sint de supernaturalibus, & de his, quę sunt credenda, concludere possumus, quòd Adam fidem habuerit, accipiendo articulum ex ipso actu fidei, qui est credere primę veritati non visę, de his, quę sunt supra rationem: Hoc autem fuit in Adam, ideo possumus concludere ipsum habuisse fidem.

Mag. sent. lib. 2. d. 24.

Quomodo Ada Deum cognouerit statu innocentiæ.

Fidei perfecta definitio, & explanatio. Secunda ratio ad hoc idem sumi potest ex fine ipsius fidei. Fides enim est inchoatio illius ęternę vitę; ideo dicitur ad Heb. 11. *Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium.* Describitur enim in pręfatis verbis fides, quantùm ad tria: quantùm ad habitum, cùm dicitur, quòd est *substantia:* quantùm ad obiectum, cùm dicitur, *rerum sperandarum*; & quantùm ad actum, cùm subinfertur, *argumentum non apparentium*.

Hebr. c. 11.

Substantia enim stat ibi pro substare, vel substentare: sicut habitus substat rebus sperandis, & substentat eas, quia propter habitum fidei speramus remunerationem recipere: ideo Apost. in eodem cap. ait: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & remunerator est inquirentibus se*. Fides ergo est fundamentum, & substentamentum rerum sperandarum: ergo substantia stat ibi pro ipso habitu fidei, quia sicut substantia substat, & substentat ea, quæ nobis speramus aduenire à Deo, ideo in oratione Dominica dicimus *Adueniat*, idest, ad nos veniat regnum tuum.

Fidei obiectum. *Rerum sperandarum* stat ibi tanquam obiectum; nam sicut habitus tendit in obiectum, sic per fidem tendimus in res sperandas. Verùm, quia fides est virtus Theologica, & virtutes Theologicę idem habent pro obiecto, & fine, est res speranda, quę est obiectum fidei, & finis fidei. Nam res nobis speranda est Deus, quia non fruimus Deo principaliter, nisi propter seipsum; in ipsum enim credimus, & in ipsum credendo, ipsum speramus, iuxta illud, quod dixit Deus Abrahę. Gen. 14. *Ego merces tua magna nimis.*

Gen. c. 14.

Argumentum non apparentium stat ibi pro actu fidei: nam sicut per argumentum assentit quis alicui veritati, & ex hoc asserit veritatem illam; sic per fidem assentimus veritati primę, & asserimus eam. Ergo argumentum potest ibi stare pro assentire, vel pro ipso asserere, quod est actus fidei. Quod verò ibi additur, non apparentium, additum est ad specificandum actum fidei, quia non quodlibet assentire est actus fidei, sed assentire rebus non apparentibus, & non visis spectat ad actum fidei: propter quod alia translatio, vt Glossa tangit, vbi nos habemus *argumentum, habet conuictio*, quia per fidem conuincimur, vt assentiamus primę veritati non visę, vel non apparenti; & quia sic assentire est actus fidei; ideo in definitione pręfata, argumentum non apparentium potest dicere actum fidei.

Fidei actus.

Non quodlibet assentire est actus fidei; sed assentire rebus nō apparentibus.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quòd cum res sperandę, & illa gloria, quam speramus, sint finis fidei, & obiectum, & si non sub hac ratione; tamen secundùm rem Deus ipse est, quem credimus per fidem, & erit gloria nostra, & merces nostra.

Quid fuisset secuturum in innocentia. Cùm ergo Adam inchoauerit tantùm felicitatem vitæ, per quam poterat non mori, & si stetisset, translatus fuisset ad ampliorem felicitatem, per quam non potuisset mori, vt potest patere per August.

gust. 14. lib. de Ciuit. Dei: Cogimur ergo A dicere, quòd ipse habuit quandam inchoationem illius felicitatis perfectę, cum hoc non possit esse sine fide, quia sine fide impossibile est placere Deo; ideo ex ipsa felicitate perfecta, quæ est finis fidei, possumus concludere, Adam habuisse fidem.

Ex quibus fides generatur. Tertia ratio ad hoc idem sumi potest ex his, ex quibus generatur fides. Possumus enim dicere, quòd principium fidei de necessitate fuit per inspirationem: ideo Apost. cum numerat ordinem eorum, quæ sunt in Ecclesia, primò ponit B *Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores, postea genera linguarum*: nam Prophetæ dicuntur habentes à Deo quæ sunt fidei per inspirationem, Doctores, qui à Prophetis, & à lege sumunt, quæ dicunt, & docent alios, vel verbis, vel scriptis, vel vtroque modo. Genera autem linguarum ad litteram in Ecclesia primitiua, erat quoddam donum Spiritus Sancti, quia aliqui tunc per infusionem habebant scientiam diuersarum linguarum, iuxta illud Apost. 1. Cor. 12. *Gratias ago Deo meo, quia omnium vestrum linguam loquor*. Hoc autem donum dabatur in Ecclesia tunc ad instruendum alios in fide: propter quod genera linguarum potest referri ad Prædicatores, & ad eos, qui instruunt alios in fide. Principium ergo vbi incœpit generari fides fuit Prophetia, vel inspiratio; & quia Adam habebat illuminationes, vt dictum est supra, & inspirationes diuinas, omninò credibile est illas potissimè fuisse de his, quæ sunt fidei: nam de his, quæ sunt scientiæ, quæ possumus scire ductu rationis, habuit Adam per infusionem à sui productione. Statim D enim productus habuit plenitudinem talis scientiæ, vt dicitur in 2. sent. Inspirationes ergo illæ erant de his, quæ sunt supra rationem, & de his, quæ sunt fidei.

Ordo eorum, quæ sunt in Ecclesia secundum Apost. Eph. 4.

Donum linguarum in primitiua Ecclesia.

Principium generationis fidei.

RESP. AD ARGVM.

Nullus est saluatus post peccatum, nisi in fide Redemptoris.

Ad primum dicendum, quòd fides est de redemptione, ratione peccati Adæ, post peccatum nullus fuit saluatus, nisi in fide Redemptoris, vt potest haberi ab August. in lib. de Ciuit. Dei. Sed si Adam non peccasset, fidem habuissemus de Deo Creatore, & Glorificatore nostro: sed non habuissemus fidem de Deo Redemptore, cum redemptio respiciat præcedentem culpam. Nec talem fidem oportuit habere Adam, quia non fuit præscius sui casus.

Vel possumus dicere, quòd in illo sopore, vt videtur sentire Magister in Historiis, Adã interfuit Cœlesti Curiæ, & multa fuerunt tunc sibi reuelata, & prophetauit tunc, vt tangit Magister, de coniunctione Christi, & Ecclesiæ, & de diluuio futuro, & de iudicio per ignem, quæ postea suis posteris reuelauit. Et si prophetauit de Christo: ergo habuit fidem de Deo incarnando, qui est redemptor noster, licèt fortè non habuerit sub hac ratione, qua Redemptor noster.

Adam in sopore multa cognouit de Christo, sed non sub hac ratione, qua noster redemptor.

Ad secundum dicendum, quòd licèt fides sit cognitio ænigmatica respectu cognitionis Patriæ; tamen ea, quæ sunt fidei, aliqui cognoscunt clarius, alij minus clarè; aliqui cognoscunt ea, per ea, quæ sunt eis reuelata interius; aliqui per ea, C quę audiunt exterius, vt ex hoc comparatiuè aliqui dicantur scire præfata magis ænigmatica, & magis obscura, Aliqui minus ænigmaticè, & magis clarè: aliqui magis per absentiam, vt non habentes reuelationem in seipsis. Aliqui magis per præsentiam, vt habentes reuelationes præfatas.

Aenigmatica cognitio habet gradus.

Ad tertium dicendum, quòd Adam non cognouit ea cognitione Creatorem suum, quæ foris auditur, quia non habuit fidem per auditum exteriorem: sed per auditum interiorem, & per inspirationem.

Adã habuit fidem per auditum interiorem, non exteriorem.

AR-

ARTIC. II.

Vtrum Iudæi possint credere, & conuerti ad Christum. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. in epist. D. Pauli ad Rom. c. 11. lect. 34.

SECVNDO quæritur. Vtrum Iudæi possint credere, & conuerti ad Christum. Et videtur, quòd non, quia Isaias cap. 53. prophetauit de obstinatione Iudæorum, dicens: *Domine quis credidit auditui nostro?* sed dicta Isaiæ oportet impleri: ergo Iudæis non erit imputandum, cùm necesse esset eos sic agere. (Isai. c. 53.)

Præterea. Glossa ait, quòd in Euangelio Ioan. habetur, propterea Iudæi non poterant credere, quia dixit Isaias de eis, *Excæcauit oculos eorum, & indurauit Deus cor eorum.* si ergo Iudæi non poterant credere, non erat eis imputandum, nec erat culpa eorum si non credebant.

IN CONTRARIVM est, quia Deus dedit omnibus sufficientem gratiam ad consequendam salutem; vult enim omnes homines saluos fieri: ergo, &c.

RESOLVTIO.

Iudæi possunt credere, & conuerti ad Christum in sensu diuiso: non autem in sensu composito: & sic explicantur authoritates sacræ Scripturæ ad hoc propositum adductæ.

RESPONDEO dicendum, quòd omnes hæ quæstiones, Vtrum Iudæi possint credere: & Vtrum possint conuerti ad Christum, sunt eædem cum his quæstionibus, Vtrum prædestinatus possit damnari: & Vtrum præscitus possit saluari. Ad quod possumus dupliciter respondere. Primo per fallaciam compositionis, & diuisionis: nam sedentem possibile est ambulare, & sedentem ambulare non est possibile: nam

A in sensu composito, sedens non potest ambulare, quia impossibile est, quòd simul sedeat, & ambulet. In sensu autem diuiso sedens potest ambulare, quia ille, qui est modo sub sessione, potest esse postea sub ambulatione. Sic quodammodo se habet in proposito: nam prædestinatus in sensu composito non potest damnari, non enim possunt simul stare ista duo, quòd sit prædestinatus, & damnetur. Sortes ergo in se consideratus potest saluari, & damnari, quia diuina præscientia non potest falli; & quia homo per liberũ arbitriũ potest benè, & malè facere: Sortes vt stat sub prædestinatione, non potest damnari, quia diuina præscientia non potest falli, sicut dicebamus de Sorte sedente: nam Sortes in se consideratus potest sedere, & currere; sed Sortes, vt est sedens, & vt stat sub sessione; non potest esse, quòd simul sedeat, & currat. Vnde consueuit dici, quòd cùm dicimus: sedentem ambulare est possibile; hæc loquutio potest esse de re, vel de dicto: si de re tunc est vera, quia res illa, & persona illa, quæ est sedens potest ambulare. Si de dicto, tunc est falsa, quia quod hic dicitur de Sorte, videlicet sessio, non potest subesse ambulationi, videlicet quòd sedens existat sub sessione, & ambulet. Sic & in proposito: prædestinatus potest dãnari, si sit loquutio de re, est vera, si de dicto falsa. Boetius tamen in libro de consolat. lib. 5. prosa 6. aliter soluit, dicens, quòd res in se sunt contingentes: relatæ tamen ad diuinam præscientiam contrahunt quandam necessitatem: nam sicut idem potest esse particulare, & vniuersale: eadem enim res considerata cum conditionibus materiæ est particularis, sine conditionibus est vniuersalis: & vt est particularis, est corruptibilis, vt vniuersalis incorruptibilis. Et sicut eadem res aliter, & aliter considerata, potest esse vniuersalis, & particularis; corruptibilis, & incorruptibilis; sic non est inconueniens, quòd eadem res aliter, & aliter accepta sit necessaria, & contingens.

(Vera, & falsa propositio de re, & de dicto intelligi potest.)

(Res in se sunt contingentes, relatæ ad diuinam præscientiam contrahunt quandã necessitatem.)

(Eadem res potest esse vniuersalis & particularis.)

Res ergo in se sunt contingentes, & imputandum est hominibus, si malè agũt, cũ possint per liberum arbitrium benè, & malè

malè facere. relatę tamen res ad diuinam præſcientiam, vel ad prophetiam, vt rationes pręhabitę arguebant, contrahunt quandam neceſſitatem, in quantum neceſſe eſt Prophetiam impleri, & diuina pręſcientia non poteſt falli. Diuina ergo pręſcientia non imponit neceſſitatem rebus, vt faciat ipſas res in ſe conſideratas neceſſarias: ſed imponit neceſſitatem rebus non ſimpliciter, ſed conditionatam, quia non facit ipſas res in ſe, & ſimpliciter conſideratas neceſſarias; ſed facit eas neceſſarias ſub quadam conditione, vt ad diuinam pręſcientiam referuntur.

Diuina pręſcientia nō imponit neceſſitatem rebus.

Ex his patet quid dicendum ſit ad argumenta facta in principio.

DISTINCTIONIS XXIII.

Pars Secunda Principalis

IRCA ſecundam partem principalē pręſētis diſtinctionis, in qua plura de ipſa fide docet Magiſter, nos duo videbimus.

Primum, quę, qualiter, & quot credere debeamus.

Secundum. Vtrum in pertinentibus ad fidem poſſit fieri aliqua ratio in contrarium, quę non ſit ſolubilis ab homine ſine ſpeciali influxu Dei.

QVAESTIO PRIMA.

Quæ habet Articulum vnicum.

Quæ, qualiter, & quot credere debeamus.

Aegid. de laudibus diuinæ Sapientiæ c. 5.

D hunc Articulum ſic proceditur. Videtur, quòd nulla nobis credenda proponantur, quia hęc eſt differentia inter vetus, & nouum teſtamentū, quòd ibi loquebatur Deus Patribus obſcurè in

A Prophetis: hic autem clarè nobis loquitur in Filio, vt ait D. Paul. ad Heb. cap. 1. quę autem clarè videntur non indigent lumine fidei, quod eſt obſcurum: ergo, &c.

Pręterea. Quantum ad modum, videtur, quòd non ſit neceſſarium credere Deum: quia etiam Gentiles credunt, & nihil illis prodeſt ad ſalutem, neque Deo: quia peccatores obſtinati credunt, & non ſaluantur; ſufficit ergo credere in Deum, qui ducit nos ad ſalutem.

B Præterea. Quantùm ad numerum credendorum, Eccleſia proponit nobis duodecim articulos fidei: ergo non debemus credere quatuordecim.

IN CONTRARIVM eſt, quia ſacra Scriptura, Eccleſia, & Doctores nos docent, quæ, qualiter, & quot credere debeamus: ergo, &c.

RESOLVTIO.

Veteri, & nouo Teſtamento: Deum, Deo, & in Deum, & 14. articulis fidei credere debemus.

C RESPONDEO dicendum, quod cum quęritur, quę ſunt credenda, & qualiter eſt credendum, breuis reſponſio fieri poteſt. Quia omninò credendum eſt, & omnia credenda ſunt, prout nobis diuinitus ſunt expreſſa: ſiue expreſſa ſint multifariè, multisq. modis, ſecundùm quòd olim loquutus eſt Patribus in Prophetis, ſiue ſint expreſſa, ſecundùm quòd clarè, & apertè loquutus eſt nobis in Filio, quē conſtituit hæredem vniuerſorū, per quem fecit & ſecula. Heb. 1. Quæ ergo & in veteri, & in nouo teſtamento continentur, credenda ſunt. nec alia continentur hic, & ibi, ſed eſt rota in rota, iuxta viſionem Ezechiel. cap. 1. Quæ enim in veteri teſtamento exprimebantur velatè, & per figuram, in nouo panduntur clarè, & per veritatem.

Omnia credēda ſunt, prout diuinitus ſunt expreſſa.

D

Quę in veteri teſtamēto exprimebātur velatè in nouo panduntur clarè.

Fit autem duplex diſtinctio de credendis, vna de modo credendi, alia de articulis crediris. De modo quidem credendi diſtinguitur, quia debemus credere Deum, Deo, & in Deum: nam fides à Deo eſt efficienter, & de Deo eſt, & Deum habet ſicut obiectum: & in Deum tendit fina-

Modi credendi.

finaliter: prout ergo fides tendit in Deum, tanquam in obiectum, & terminum, sic credimus ea, quæ sunt credenda de Deo: sed prout fides à Deo est efficienter, & exemplariter, sic credimus ipsi Deo omnia, quæ proponuntur nobis credenda: omnia enim clarè relucent in diuina Sapientia, à qua sunt deriuata, & exemplata. Ideo, quæ nunc credimus per fidem, in patria videbimus per speciem: tunc ergo dicemus illud Psalm. 47. *Sicut audiuimus, sic vidimus in Ciuitate Domini.* Cum enim erimus in Ciuitate Domini, idest in patria, quæ nobis nunc proponuntur vt credenda, & audienda: ibi nobis offerentur tanquam inspicienda, & videnda. Hoc est ergo credere Deum, & Deo, credere diuina eo modo, quo inspirata sunt à Deo. Sed prout fides tendit in Deum finaliter, sic credimus in Deum, prout credendo, finaliter in ipsum tendimus.

Quid sit credere Deū, Deo: & in Deum.

Hæc autem tria possumus adaptare ad tria genera hominum, videlicet ad Gentiles; ad fideles peccatores; & ad iustos. Gentiles quidem, etsi credunt Deum, non credunt Deo, & in Deum: possunt enim Gentiles credere Deum, habendo aliquam notitiam de diuinis, quia vt dicitur ad Rom. 1. *Quod notum est Dei, manifestum est in illis:* tamen non ex hoc propriè credunt Deo, quia notitiam, quam habent de diuinis non accipiunt à sacra Sriptura, quam inspirauit Deus, sed solùm ex sensibus, & per res creatas, quas creauit Deus. Accipiendo ergo credere testimonijs Sanctorum, per quos loquutus est Deus, sic Gentiles non credebant Deo: quia etsi credebant Deum, habendo aliquam notitiam de diuinis: non credebant Deo, quia non recipiebant testimonia sacrarum Scripturarum.

Discrimen inter Gentiles: Fideles peccatores: & iustos in credendo.

Fideles autem peccatores, etsi per amplius credunt Deum, quàm Gentiles, quia ampliorem habent notitiam, quàm ipsi: etsi credunt Deo, recipiendo testimonia Scripturæ sanctæ; tamen non credunt in Deum, tanquam in finem, nec proponunt sibi finem bonum diuinum: sed fideles iusti omnia ista habent. Et licèt quantum ad fidem, possimus ista tria distinguere, vt Sancti distinxerunt: formalius tamen est credere Deum. Nam si per fidem credimus in Deum, & tanquam in obiectum tendimus in ipsum, isto modo debemus hoc facere, sicut Deus reuelauit nobis, & sicut ipse nos docuit per fidem, ergo hoc modo credimus Deum, quia credimus Deo, ea, quæ de se ipso loquutus est nobis: sic etiā prout credimus in Deum debemus hoc facere, prout credimus Deo ea, quæ de seipso nobis loquutus est: nam hoc modo debemus in Deum finaliter rendere, prout ipse nos docuit: & quia hoc est formale credendi, credere eo modo, quo docti sumus à Deo, benè dictum est, quòd qualiter debeamus credere, ex plenitudine sapientiæ debemus accipere: nam quia solus Deus plenè se cognoscit, & plenam habet sui notitiam, ideo sibi de se ipso debemus credere. Sic ergo dictum est de modis credendi. Sed si fiat quæstio de ipsis creditis, quæ, & quot sint credenda? dicemus omnes articulos fidei, quos debemus credere ad quartumdecimum numerum (secundum communem sententiam) reductos esse: quorum septem ad Diuinitatem pertinent, & septem ad humanitatem.

Fideles peccatores per amplius credunt Deū, quàm Gentiles.

Credere formaliter quid?

Quæ & quot sint credenda.

Circa diuinitatem quidem est consideranda vnitas Essentiæ, Trinitas personarum, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Et triplex genus operis, quod propriè solius Dei est, videlicet creare dando naturam: recreare, infundendo gratiam: & glorificare, dando gloriam. Erunt ergo septem articuli ad diuinitatem pertinentes. Primus de vnitate essentiæ: *Credo in vnum Deum.* Secundus de persona Patris: *Patrem omnipotentem.* Tertius de persona Filii: *Et in Iesum Christum Filium eius.* Quartus de persona Spiritus Sancti: *Credo in Spiritum Sanctum.* Quintus de opere creationis: *Creatorem Cœli, & terræ.* Sextus de opere recreationis: *Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum.* Septimus de opere glorificationis. *Carnis resurrectionem, vitam æternam.*

Tria opera solius Dei.

Symboli 7. articuli pertinentes ad Diuinitatem.

Septem etiam sunt pertinentes ad humanitatem Christi, quia primò credendum est, quòd fuerit *Conceptus de Spiritu Sancto.* Secundò, quòd *Natus ex Maria Virgine.* Tertiò, quòd fuerit *passus, mortuus, & sepultus.* Quartò, quòd *Descendit ad inferos.* Quintò, quòd *Tertia die resurrexit.*

Septē articuli pertinentes ad humanitatem Christi.

rexit. Sextò, quòd *Ascendit in Cælum*. Septimò, quòd *inde venturus est iudicare viuos, & mortuos*. Et quia omnia ista reuelata sunt nobis ex plenitudine diuinæ sapientiæ, benè dictum est, quòd ex plenitudine illa debemus induci ad qualiter, & quid credamus.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd licèt in testamento nouo habeamus notitiam magis claram de credibilibus, quàm in veteri habuerint illi antiqui Patres: tamen non habemus ita claram, vt excludat fidem, quæ tantum in Patria euacuabitur, quando facie ad faciem videbimus omnia credibilia sicuti sunt.

Ad secundum dicendum, quòd ad salutem necesse est credere Deum, Deo, & in Deum: & si alter modus desit est insufficiens.

Ad tertium dicendum, quòd licèt Ecclesia proponat duodecim articulos fidei credendos, iuxta numerum duodecim Apostolorum, qui illud Symbolum composuerunt: attamen in illo articulo, in quo comprehenduntur tres personæ, includuntur duo alij articuli. Articulus etiam de opere glorificationis distinguitur in duos, scilicet in resurrectionem carnis, & gloriam animæ. Similiter articuli conceptionis, & natiuitatis coniunguntur in vnum: sic explicitè sunt quatuordecim, vt dictum est.

DISTINCTIONIS XXIII.

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO SECVNDA.

Quæ habet vnicum Articulum.

Vtrum in his quæ pertinent ad fidem possit fieri aliqua ratio in contrarium, quæ non sit solubilis ab homine sine speciali influxu Dei. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodl. 5. q. 7.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd omnes tales rationes sunt solubiles ab homine, quia omnes rationes tales contra fidem factæ, sunt falsæ, & defectiuæ, & per rationem potest apparere earum defectus: ergo, &c.

Præterea. Tales rationes ductu rationis procedunt, & secundum rationem, non supra rationem sunt, & falsę sunt, quia contra necessitatem sunt: necesse est vt defectiuę sint, & earum defectus possit per rationem conspici: quicquid ergo per hominem potest contra fidem via rationis dici, totum potest ab homine rationabiliter solui.

IN CONTRARIVM est, quia secundum Philosoph. 3. Metaph. Solutio dubitatorum est manifestatio veritatis: si ergo omnes rationes factę contra fidem essent solubiles ab homine, veritas fidei posset manifestari per hominem: hoc enim posito, vt videtur, sufficienter possemus declarare, & probare veritatem fidei.

RESOLVTIO.

Omnes rationes factæ contra fidem per hominem, sunt solubiles ab homine, licèt non omnes ab hoc, vel illo homine, neque propterea probatur veritas fidei sufficienter.

RESPONDEO dicendum, quòd hoc ordine procedemus in hac quęstione, quia primò declarabimus, quòd omnes rationes factæ per hominem contra fidem sunt solubiles ab homine. Secundò ostendemus, non esse possibile, quòd iste homo, vel ille quantumcunque perspicacis ingenij, sine diuino influxu speciali possit omnes tales rationes soluere. Tertiò declarabimus, dato, quòd omnes tales rationes soluerentur, non propter hoc possemus sufficienter declarare, vel probare veritatem fidei. In hoc enim casu, vt patebit, non habet veritatem illud dictum Philosophi: Solutio dubitatorum est manifestatio veritatis.

Solutio dubitatorum est manifestatio veritatis, non habet veritatem de articulis fidei.

Propter primum sciendum. Licèt quoad nos quædam falsa possint esse probabiliora quibusdam veris, vt videtur velle Philosophus in 8. Top. quantùm est tamen ex parte rei semper vera sunt probabiliora falsis. Vnde Philosophus in 1. Reth. cum prius dixisset, Dialecticam, & Rethoricam posse simul sillogizare contraria: postea subdit, quòd res tamen subie-

Quoad nos quædam falsa videtur probabiliora veris, nō autem quoad naturā rerum.

ſubiectæ nõ ſimiliter ſe habent; licèt enim Dialectica, & Rethorica poſſint ſillogizare contraria: ipſæ tamen res contrariæ non ſunt ſimiliter ſillogizabiles; ſed (vt ibidem dicitur) ſemper vera natura ſunt meliora, & perſuaſibiliora, vt vera ſunt: dicere ergo, quòd fidem probare nõ poſſumus, non eſt quòd fidei ſubiaceat, vel ſubiacere poſſit aliquod falſum, quia Diuina veritas, cui innititur fides, falli non poteſt: ſed hoc eſt, quia fides eſt ſupra rationem, ideo ad eam probandam omnes rationes humanæ deficiunt: Ideo Apoſtolus ad Hebr. 11. deſcribit, eſſe fidem, argumentum non apparens, eſt enim fides, credere quod non vides, & eſt de his, quæ rationi noſtræ non apparent. Sed ſi rationes probantes in talibus deficiunt, neceſſe eſt etiam, ſimiliter deficere improbantes: quia (vt diximus) ſemper vera ſunt perſuaſibiliora, & ſillogizabiliora falſis: & quia rationes, quæ fiunt contra fidem, non ſupra rationem ſunt, quia ſi ſupra rationem eſſent, iam rationes non eſſent.

Si rationes contra fidẽ eſſent ſupra rationẽ: iã non eſſent rationes.

Quare, ſi tales rationes ductu rationis procedunt, & ſecundum rationem, non ſupra rationem ſunt, & falſæ ſunt, quia contra neceſſitatem ſunt; neceſſe eſt, vt defectiuæ ſint, & earum defectus poſſit per rationem conſpici: quicquid ergo per hominem poteſt contra fidem via rationis dici, totum poteſt ab homine rationabiliter ſolui.

Hoc viſo, volumus declarare ſecundum, videlicet, quòd quamuis quicquid poteſt per hominem contra fidem via rationis dici, totũ poſſit ab homine rationabiliter ſolui, tamẽ ab iſto homine, vel ab illo ſine ſpeciali Dei influxu, poſſet quidẽ ſolui hæc ratio, vel illa, vel multæ tales rationes, ſed ſolui omnes, eſt impoſſibile.

Declarandum eſt igitur, vt hoc appareat, quomodo intellectus noſter ſe habeat ad veritatem, & quomodo ad veritatem fidei.

Ad veritatem quidem ſe habet intellectus noſter, quia eſt aptus natus venire in ipſam difficilè ex poſterioribus, & per huiuſmodi ſenſibilia. Hoc autem ſic patet, quia anima noſtra multùm temporis, ponit in ignorantia, & parum in ſcientia; multò enim tempore eſt ignorans, & modico ſciens, vt vult Philoſophus in libro

Quomodo intellectus noſter ſe habeat ad veritatem.

Anima noſtra multũ tẽporis ponit in ignorantia, & parum in ſcientia.

A de Anima. Quod verò per hæc ſenſibilia, & à poſteriori patet, quia noſtra cognitio incipit à ſenſu, & deficiente ſenſu, neceſſe eſt ſcientiam deficere, quæ ſecundum illum ſenſum eſt, vt declarari habet in 1. Poſter. ſic ergo ſe habet intellectus noſter, quia eſt tenebroſus, & non expeditus ad percipiendam veritatem, etiam de iſtis ſenſibilibus: ſimiliter derelictus, multò magis eſt talis ad percipiendam veritatem eorum, quæ ſunt fidei, quæ valdè videntur his, quæ oriuntur à ſenſibilibus obuiare. Quare, ſi videmus omnes

B Gentiles Philoſophos, ipſum etiam Ariſtotelem, quem dicit Commentator fuiſſe regulam in natura, vbi natura (vt air) oſtendit vltimum ſuum poſſe, ſic grauiter erraſſe, & rationes ſophiſticas de æternitate mundi, & de numero intelligentiarum neſciuiſſe ſoluere: quid de his, quæ ſunt fidei? Dicemus, aliquem vnum hominem ſine diuino, & ſpeciali influxu eſſe impoſſibile ſoluere omnes rationes factibiles contra fidem. Quod enim ratio noſtra ſic deficiens in intelligibilibus

C non adiuta ſpecialiter per diuinum influxum in nullo deficiat; ſed omnes rationes falſas ſoluat, non eſt poſſibile. Poteſt namque eſſe, vt caueat ſibi ab hoc defectu, vel ab illo, & ſoluat hanc rationem defectibilem, vel illam: ſed vt in nullo deficiat, & omnes rationes defectibiles, & ſolubiles ab homine ſoluantur, eſſe non poteſt.

His itaque declaratis, volumus oſtendere, etiam poſito aliquem hominem omnes rationes factas contra fidem, poſſe ſoluere, non propterea hic homo, vel ille

D poſſet ſufficienter declarare, vel probare ea, quæ ſunt fidei. Nam cum dicitur: Solutio dubitatorum eſt manifeſtatio veritatis: intelligendum eſt de rationibus proprijs, non de extraneis; nam qui benè ſcit dubitare, eſt penè prope videre verum: ille enim benè dubitat circa rem aliquam, qui ex natura rei videt difficultates, quæ inde poſſunt conſurgere. Qui ergo tales difficultates ſciret ſoluere, ſciret veritatem aperire, & probare: Sed ſi ſint rationes extraneæ cuiuſmodi ſunt rationes ad probandum, aſtra eſſe paria, quia non poſſumus ad hoc arguere, ex ipſa natura rei; quia natura ſupercœleſtis cor-

Quid eſt benè dubitare.

corporis non subiacet cognitioni nostræ A quantum ad numerum astrorum ibi existentium. Sed argumenta ad hoc facta, erunt logicalia, & extranea, vt pura, quod astra sunt paria, quia numerus par videtur esse perfectus: vel quod astra sint imparia, quia impar est numerus, qui non diuiditur, & astra, ac vniuersaliter super cœlestia corpora non possunt diuidi, vel scindi, seu peregrinam impressionem pati; qui enim mille talia argumenta solueret, nihil per solutiones huiusmodi sciret de veritate.

Sic & in proposito, argumenta, quæ B fiunt contra fidem, extranea sunt, quia cum fides sit supra rationem, nulla ratio potest eam attingere, nec probans, nec improbans; sed omnes tales rationes possunt dici extraneæ. Beati enim clarè videntes, quæ nos credimus, cùm aliquid arguimus contra fidem, possunt deridere rationes nostras, & etiam deridere nos, tanquam inuoluentes sententias sermonibus imperitis: igitur vt soluamus omnes talesrationes, contra fidem factas, non poterimus sufficienter declarare, & probare fidei veritatem.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd omnes rationes factæ contra fidē defectibiles sunt, & solubiles ab homine, sed non est possibile, quòd iste homo, vel ille, sine speciali Dei influxu, possit omnes tales rationes soluere, vt est per habita declaratum.

Ad secundum dicitur similiter, quòd possunt ab homine omnes rationes factæ contra fidem solui; sed non ab isto, vel illo homine, sine speciali influxu Dei.

Ad tertium in contrarium, paret responsio per iam dicta: quomodo intelligatur illa propositio: Solutio dubitatorum est manifestatio veritatis. Quia intelligitur de rationibus proprijs, non de extraneis, cuiusmodi sunt illæ, quæ fiunt contra fidem, vt supra est declaratum.

Aegid. super iij. Sent.

DISTINCTIO XXIV.

HIC quæritur, si fides tantùm, &c. Cum Magister in proximè superiori distinctione egerit de fide in generali, in hac distinctione 24. de eadem prosequitur in speciali, & circa vnum principaliter eius versatur intentio, videlicet, an fides, & scientia simul esse possint de eodem. Diuiditur autem præsens distinctio in tres partes, in quarum prima quærit quomodo intelligatur dictum Ioannis 17. *Cum factum fuerit, credatis*. in secunda, si D. Petrus habuit fidem passionis, quando vidit hominem Christum pati. in tertia, si aliqua sciantur, quæ creduntur; prima adhuc diuiditur in partes duas: quia primò proponit, quod dictum est. Secundò soluit propositam dubitationem ex dictis Augustini, di- C centis, fidem esse de non visis, propriè loquendo, vnde D. Thomas, cui dictum est, *quia vidisti me Thoma, credidisti*. Ioan. 10. *aliud vidit, & aliud credidit*: ea verò, quæ videntur, dicuntur impropriè eredi. prima pars incipit ibi: *Si fides tantùm de visis est, &c.* Secunda ibi: *Super quo Augustinus, &c.* Secunda pars etiam subdiuiditur in duas partes, in quarum prima mouet quæstionem de Petro, in secunda quæsitum soluit, dicens, Petrum vidisse pati hominem, & credidisse in illo D homine pati Deum. prima ibi: *Si verò quæritur, &c.* Secunda ibi: *Dicimus eum fide passionis habuisse, &c.*

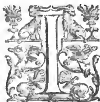
D.P.Aug in Io. cap 17.

Thomas aliud vidit, & aliud credidit, ita & Petrus.

Tertia pars quoque in duas partes secatur, in quarum prima mouet quæstionem, an aliqua sciantur, quæ creduntur: in secunda respondet quæstioni, dicens, quòd aliqua creduntur, quæ non intelliguntur, vel sciuntur, nisi prius credantur: & aliqua intelliguntur, antequam credantur. prima pars incipit ibi: *Cum fides, &c.* Secunda ibi: *Ex his apparet, &c.* & sic finitur sententia præsentis distinctionis.

Circa hanc distinctionem aliqua considerabimus spectantia ad primam partem principalem, & aliqua spectantia ad secundam partem, ex quibus venient declarata, quæ in tertia parte tractantur.

DISTINCTIONIS XXIV. Pars Prima Principalis.

INQVIRENS Magister intelligentiã verborũ D.Io. cap.17. quomodo ea, quæ facta sunt sub fidei obiecto cadant, & quomodo fides dicatur esse de non visis, & non cognitis, præbet nobis occasionem inquirendi: primò, Vtrum fides sit ex auditu. Secundò, Vtrum infideles peccent agendo quicquid agunt.

QVAESTIO PRIMA De apprehensione fidei.

CIRCA hanc quæstionem duo examinabimus. Primum, Vtrum fides sit ex auditu. Secundum, Vtrum ex incredulitate sequatur cœcitas in intellectu.

ARTICVLVS I. *Vtrum fides sit ex auditu? Conclusio est affirmatiua.*

Aegidius super Epist. D. Pauli ad Rom. cap.11. lect.34. dub.2.

AD primum sic proceditur, Videtur, quòd fides non sit ex auditu: quia fides est ex diuina infusione; ergo non ex auditu.

Præterea. Iudæi sæpe Christum audierunt, nec tamen per ea, A quæ audierunt, vel ab ipso facta viderunt, vt sunt tot prodigia, & miracula, in eum crediderunt, nec per fidem cognouerunt: ergo fides non est ex auditu, sed per infusionem.

Præterea. Apost. ad Rom. 11. refert verba Isaiæ cap. 53. dicentis: *Domine quis credidit auditui nostro?* quasi dicat, pauci; attamen multis est prædicatum Christi Euangelium, & fides. Si ergo fides esset ex auditu, omnes qui Euangelium audierunt, essent fideles, quod est falsum, vt ibidem ostendit Apostolus: ergo, &c. B

Præterea. Prophetæ habuerunt fidem, tamen non habuerunt alios Prophetas, ipsos fidem docentes, quia quæreremus de illis alijs Prophetis, a quibus acceperunt? ne detur processus in infinitum, dicendum est, primos Prophetas eam non habuisse ex auditu: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quod ait Apostolus ad Rom. c. 11. *Ergo fides ex auditu:* quam conclusionem colligit Apostolus ex verbis Isaiæ, ab eo relatis in eodem capite: *Domine quis credidit auditui nostro?* ergo, &c. C

Præterea. Quicquid facit nos credere, illud est per auditum, & per verbum Christi, sed fides facit nos credere; ergo fides est ex auditu, & auditus per verbum Christi.

RESOLVTIO.

Fidem per auditum interiorem habuerunt Prophetæ à Deo inspirante, & eandem receperunt populi per auditum exteriorem à Prophetis, Apostolis, & alys Doctoribus docentibus. D

RESPONDEO dicendum, quod non est inconueniens idem esse ex pluribus causis, ex aliquã principali, & ex aliquibus adminiculantibus. Fides ergo est ex diuina infusione principaliter, sed nos coadiutores Dei sumus: prædicatores enim exterius Verbum Dei annunciantes, aliquo modo nos inducunt ad fidei susceptionem. Fides ergo est ex auditu, & ex diuina infusione, sed aliter, & aliter, vt dictum est: tamen notandum secundum Glossam super Epist. ad Rom. cap. 11. quòd iste auditus, per quem acquirimus fidem

fidem non est per merita nostra, sed per verbum Christi, idest per gratiam Christi mittentis ad nos Prædicatores, & Doctores Verbi, Euangelizantes, quòd verbum Euangelicum est verbum Christi, quod vt clarius appareat est aduertendum, quòd principium fidei, & credulitatis nostræ posset accipi tripliciter. Primò quantùm ad totum statum Ecclesiæ. Secundò quantum ad fidem informem. Tertiò quantum ad fidem incipientium. Est enim hic ordo, quòd primò crediderunt Patriarchæ, & Prophetæ, & illi, qui fuerunt tempore legis Mosaycæ, nunc autem credimus nos, qui sumus tempore legis Euangelicæ. Rursus in vno, & eodem homine contingit, quòd prius habeat fidem informem, & postea conteritur, & incipit habere fidem formatam.

Principium fidei & credulitatis nostræ tripliciter accipi potest.

Vlterius, cùm habet fidem formatam, incipit habere charitatem, & prius habet eam imperfectam, postea benè operando in ea perficitur, & habet eam perfectam; vnde Apostolus considerans, quòd tempore legis gratiæ homines debent vacare magis bonis operibus, scribens ad Romanos ait: *Nunc autem est propior nostra salus, quàm cum credidimus:* quod tripliciter exponi potest. Primo, quia Christus est nostra salus, vel ipsa beatitudo nostra, qui est propinquior tempore legis Euangelicæ, quàm cum credidimus, idest tempore legis Mosaycæ. Secundò potest exponi, cum simus in statu incipientium habentium charitatem, licèt imperfectam, propinquior est nostra salus; idest cùm habeamus fidem formatam, est propinquior, quàm à principio, cum credidimus, & cum habebamus fidem informem. Vel tertiò cum simus in statu perfectorum, propinquior est nostra salus, quàm cum credidimus, idest, quàm à principio credulitatis nostræ, cum fuimus in statu incipientium. Et quia tempus legis Euangelicæ est magis tempus dilectionis, quàm tempus præcedens. Et cùm homo habens fidem formatam, sit magis in charitate, quàm habens fidem informem, quæ fides non est charitati coniuncta. Et rursus, cum homo existens in statu perfectorum habeat maiorem charitatem, quàm existens in statu incipientium, huiusmodi appropinquatio ad salutem, & ad finem, ad charitatem est referenda, quæ facit nos expeditos in agendo, quia facit nos saluti, & fini appropinquare. habens ergo fidem formatam, hoc est charitati vnitam, est propior ad salutem: fidem autem habere non possumus, nisi audiamus Doctores, & præceptores, qui nos instruant, vnde idem Apostolus ad Rom. cap. 10. ait: *Quomodo credent ei, quem non audierunt.* Quod Glossa exponens ait: *Non possumus credere ei, quem non audiuimus interius, vel exterius:* quia si nulla sit facta nobis mentio exterius, vel nulla sit facta inspiratio interius, non possumus credere.

Rom. c. 13. Locus D. Pauli tripliciter exponitur.

Fides informis non est coniuncta charitati.

Charitas facit nos expeditos in agendo.

Rom. c. 10.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd fides est ex auditu, & ex diuina infusione, ex hac principaliter, ex illo adminiculariuè, vt dictum est.

Fides ex auditu adminiculariuè, ex diuina infusione principaliter.

Ad secundum dicendum, quòd in loco citato loquitur Apostolus de Iudæis, qui Christum cognouerunt, idest debnerunt cognoscere, quia tot signa fecit inter eos, & per tot testimonia legis, & Prophetarum ostendebatur, quòd ille erat Christus, & nisi eos excæcasset eorum malitia, eum cognouissent. Vnde consueuit dici, quòd Iudæi non cognouerunt personam, cognouerunt tamen opera, quæ probabant Christum esse talem, qualem Christus se esse dicebat. Nunquam enim est visum à seculo, vt aliquis, mendacium dicens, & falsam doctrinam docens, vera miracula fecerit. Sic ergo cognouerunt, quia cognoscere debuerunt, & propter opera inter eos facta, excusationem de hac ignorantia habere non potuerunt; non fuit ergo defectus ex parte Dei, vel Christi, aut Prophetarum, seu Apostolorum, quòd non prædicauerint fidem Christi ipsis Iudæis, sed fuit ex malitia, & obstinatione eorum, qui fidem recipere noluerunt.

Iudæi fidem non receperunt, non ex defectu prædicationis, vel auditus sed ex eorum malitia, & obstinatione, nolentes credere, quæ audierunt.

Ad tertium dicendum, quòd duplex est auditus, vnus Prophetarum, & alter

populi: nam Prophetæ audierunt à Deo inspirante, & populus audiuit à Prophetis inspiratis, & referentibus; quare auditus est quodammodo duplex, & quodammodo vnus, quia eadem Prophetæ retulerunt, quæ eis Dominus inspirauit.

ARTIC. II.

Vtrum ex incredulitate sequatur cæcitas in intellectu. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 11. lect. 36 dub. 2.

SECVNDO quæritur. Vtrum ex incredulitate sequatur cæcitas in intellectu. Et videtur, quòd non: nam credere est voluntatis, qui enim nolunt credere, non coguntur: ergo nihil ad intellectum.

Præterea. Quandiu sumus in hac vita, non est de aliquo desperandum: ergo nullus est, qui non possit credere.

Præterea. Cæcitas in intellectu, est causa quare aliquis non credat; ergo non credere, non est causa cæcitatis, sed è conuersò.

IN CONTRARIVM est Apost. Rom. 11. dicens de Iudæis, qui credere noluerunt: *Cæteri verò excæcati sunt sicut scriptum est, dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos vt non videant, aures, vt non audiant vsque in hodiernum diem*: ergo, &c.

Rom. c. 11.

Præterea. Augustinus in libro de prædestinatione Sanctorum ait de Iudæis: *Excæcati sunt, quia credere noluerunt*: & Ambrosius: *Quicunque cum intellexit, noluit credere, id debet consequi, ne de cætero possit credere*: patet ergo, quòd ex incredulitate sequitur cæcitas in intellectu.

D. P. Aug. de Prædest. SS. hom. 7. D. Ambr. in Gauf super epistolam Apost.

RESOLVTIO.

Increduli, quia contra Christum Doctorem indebitè se gerunt, Scripturam sacram malè intelligunt, & propria industria eis à Deo elargita prauè vtuntur; ideo iusto Dei iudicio ita excæcantur, vt de cætero vix credere possint, & ad Deum conuerti.

RESPONDEO dicendum, quòd peccatum, cum hoc quod tollit gratiam, etiam facit nos inhabiles ad bonum gratiæ, & quantò plura peccata facimus, tantò magis inhabiles sumus, & quantò magis peccatum grauius est, tantò magis inhabiles nos reddit: Vnde sic se habent peccata ad tollendam gratiam, sicut se habent parietes ad tollendum lumen: nam si inter oculum, & lumen esset paries, quantumcunque subtilis, esset sufficiens ad tollendum lumen totaliter, quantò grossior esset paries, tantò magis oculus ille redderetur inhabilis ad videndum lumen illud: nam si non posset oculus ille videre lumen, nisi amoto pariete, quia difficilius est tollere parietem grossum, quàm tenuem, inhabilior redditur oculus ad videndum lumen, si interponatur paries grossus, quàm tenuis. Sic, etsi multi parietes ibi interponerentur, adhuc oculus ille ad videndum illud lumen inhabilior redderetur. Sic & in proposito. Minimum peccatum mortale, sufficit ad tollendam gratiam, tamen quantò peccatum est grauius, tantò homo inhabilior redditur vt resurgat, & recuperet gratiam. Sicut etiam si plura peccata committeret, adhuc inhabilior redderetur: Ipsa ergo grauitas peccati, & ipsa multitudo peccatorum, non solùm tollit gratiam, sed etiam multùm tollit de habilitate, & possibilitate ad gratiam obtinendam. Ideo volens Apostolus ad Romanos cap. 11. innuere quanta sit labes, & grauitas peccati infidelitatis, ait: *Cum quis intelligit, & non vult credere, id debet consequi, ne de cætero possit credere*: quasi dicat, quòd peccatum infidelitatis multum tollit de habilitate, & possibilitate, ne de cætero possit credere, & ne de cætero possit, idest, vix possit esse in gratia, quia huiusmodi peccatum multum de habilitate, & possibilitate tollit.

Peccatū nō solum tollit gratiā, sed facit nos inhabiles ad bonā gratiæ.

Quātò peccatum est grauius, tātò anima inhabilior redditur, vt resurgat.

Infidelitas quam sit graue peccatum.

Est

Aliquis potest illuminari, & excœcari tripliciter.

Est autem notandum, quòd sicut aliquis potest tripliciter illuminari, sic dignum, & iustum est aliquem tripliciter excœcari. Primò enim potest quis illuminari per Doctoris doctrinam. Secundò, per Scripturæ intelligentiam. Tertiò per propriam industriam. Videmus enim aliquos illuminari, quia Doctores diligenter audiunt; Secundò aliqui illuminari possunt, quia Scripturas diligenter legunt; Tertiò, quia per propriam industriam ad intellectum multarum veritatum surgunt.

Quæ mala incurrerint Iudæi propter incredulitatem.

B Hoc etiam triplici modo dignum est aliquos excœcari: Primò si erga Doctorem non debitè se habuerunt; Secundò si sacram paginam non debitè intellexerūt. Tertiò si propria industria debitè non vsi sunt: Et quia Iudæi erga suum Doctorem Christum non debitè se habuerunt, vel non debitè intelligere voluerunt,& industria propria malè vsi sunt. Nam habuerunt spiritum inuidiæ erga suum Doctorem Christum; ideo dignum fuit, vt essent excœcati. Non benè intellexerunt sacram Scripturam, & ideo ille populus fuit illaqueatus, vt ad veritatem nòn ac- C cedat, fuit captiuarus, vt à seruitute non recedat, fuit scandalizatus, vt vituperium, & opprobrium sentiat, & fiet ei retributio, vt pœnam ęternam incurrat. Industria propria, & intelligentia à Deo illis concessa malè vsi sunt, ideo conueniens fuit, vt non solùm in intellectu excœcarentur, sed etiam in affectu deprauarentur.

RESP. AD ARGVM.

Negatur cō sequētia argumenti.

D Ad primum dicendum, quòd velle credere spectat ad voluntatem, sed si quis intelligit, & non vult credere, in pœnam peccati incredulitatis fit, vt de cœtero non possit credere, redditur enim inhabilis, & impotens ad credendum, vel rebus fidei assentiendum.

Ex infidelitate oritur difficultas, nō impossibilitas ad credēdum.

Ad secundum dicendum, quòd dum sumus in hac vita, non est de aliquo desperandum, quia non redditur inhabilis, & impossibilis ad credendum his, quę sunt necessaria ad eius salutem consequēdam: sed quia redditur adeò debilis, & fit adeò difficilis conuersio eius, vt videatur im- A possibilis; vnde Apostolus dixit vbi supra, cùm quis intelligit, & non vult credere, id debet consequi, *ne de cætero possit credere*, quod Glossa exponens air, *vt non possit*, idest *vix possit credere*.

Ad tertium dicendum, quòd cœcitas duobus modis potest sumi, vno modo, vt est culpa; alio modo vt est pœna. Vt est culpa sic est ipsa infidelitas, de qua non loquimur modo; vt autem est pœna, sic causatur ab infidelitate; nam ex hoc, quod aliquis est infidelis, & non vult credere, iusto Dei iudicio excœcatur in intellectu, & de hac cœcitate Glossa super Epistol. ad Romanos cap. 11. ait, quòd Iudæi excœcati sunt, quia credere noluerunt.

DISTINCTIONIS XXIV.

Primæ Partis

QVAESTIO SECVNDA.

Quæ habet vnum Articulum tantùm.

Vtrum Infideles peccent agendo quicquid agunt. Conclusio est negatiua.

Aegidius super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 14. lect. 48. dub. 4. D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 4. Caiet. Bannes ibid. Valent. ad 2. 2. tom. 3. disp. 1. q. 10. puncto 2.

AD hunc Articulum sic proceditur: Videtur, quòd infideles peccent agendo quicquid agunt, quia Apost. Rom. 14. ait: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*. quod Glossa exponens, dicit: *Omnis infidelium vita est peccatum*: ergo, &c.

Rom. c. 14. Gloss. ibid.

Prçterea. Actiones morales ex fine specificantur: nam cuius finis bonus est, eius actio bona est, & cuius finis malus est, eius actio mala est: sed infideles omnia, quæ agunt dirigunt in malum finem, vt falsis

falsis Dijs placeant; ergo omnes eorum A actiones sunt malæ.

Præterea. Sicut fideles se habent in suis actionibus ad meritum, ita se habent infideles ad demeritum; sed fideles in omnibus suis actionibus promerentur, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 10. *Siue ergo manducetis, siue bibatis, vel aliud quod faciatis, omnia in gloriam Dei facite*. ergo infideles in omnibus demerentur; sed demeritum est ex peccato: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia est nimis durum dicere, quòd quicquid agunt infideles sit peccatum, colunt enim B agros, vineas, construunt domos, faciunt eleemosynas, subueniunt oppressis, quæ non sunt dicenda peccata.

RESOLVTIO.

Non omnia opera infidelium sunt peccata, sed ea tantùm, quæ sunt infideliter facta, & in finem malum directa.

RESPONDEO dicendum, quod omnis vita infidelium, vt infideles sunt, peccatum est; ex hoc enim sunt infideles, C in quantùm colunt falsos Deos, & illos credunt, quicquid ergo agunt ad honorem falsorum Deorum peccant: Vnde si eleemosynas dent, subueniant oppressis, & seruiant falsis Dijs, licèt opera sint bona, tamen quia intentio est mala, peccant. Attamen, si infidelis hoc faceret, non vt seruiret falsis Dijs, sed ex quadam pietate naturali, licèt non mereretur, quia caret gratia, attamen non peccaret, quia non esset ibi malum opus, nec mala intentio.

[Margin: Facit̃s opera bona sine gratia non merentur, sed non peccat.]

Est ergo diligenter considerandum, D quòd in bonis Christianis nihil est damnationis, iuxta illud Apost. Rom. cap. 8. *Nihil ergo nunc damnationis est ijs, qui sunt in Christo Iesu*, & quia sic est tota vita bonorum fidelium, ideo est meritoria in quantùm ad Dei gloriam ordinatur. Nam non solùm in alijs, sed etiam in his, ad quæ inclinamur ex natura, mereri possumus; vnde 1. Cor. cap. 10. dicitur: *Siue ergo manducetis, siue bibatis, vel aliquid aliud faciatis, omnia in gloriam Dei facite:* sed de infidelibus non est sic; nam licèt in nobis non sit aliquid damnationis, non tamen in eis nihil est bonitatis; immò simul cum malo infidelitatis est bonum naturæ. Quare (vt dicebatur) si infidelis ex naturali pietate, vel ex naturali industria inclinetur, vt bonum agat, non peccat: Omnis ergo vita infidelium infideliter facta, & ad honorem falsorum Deorum relata, est peccatum, non tamen quocunque modo accipiendo, tota vita infidelium, est peccatum, vt est per habita manifestum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Glossæ dictum debet intelligi sic, vt omnis vita infidelium peccatum sit, loquendo de vita infideliter facta, & ad honorem falsorum Deorum ordinata; non autem de omni vita, absolutè loquendo; nam si infidelis faciat opus ex se bonum, absque mala intentione, vel cum bona intentione, licèt ex illo opere non habeat meritum, tamen non peccat.

[Margin: Opera infideliũ dupliciter considerari possunt, vel absolute, vel vt infideliter sunt facta, primo modo non sunt peccata, sed secũdo modo.]

Ad secundum dicendum, quòd cùm voluntas sola sit illa, qua peccatur, & rectè viuitur, quia licèt ex ignorantia consurgat conscientia erronea, hoc prouenit, quia ex negligentia voluntaris sumit originem; omnia debent ad voluntatem reduci, ad hoc, vt sint opera bona, vel mala, & potissimè in genere moris; à voluntate ergo benè intendente, & benè eligenre, & in circumstantijs benè se habente, iudicari poterit opus bonum, sed à voluntate in aliquo horum deficiente poterit iudicari opus malum: & quia infideles possunt dirigere voluntatem in bonum aliquem finem naturalem, vel moralem particularem, vt dare eleemosynas ad subueniendum pauperibus, & similia, ideo in his non peccant.

[Margin: Negatur minor argumenti.]

Ad tertium dicendum, quòd si infideles omnia opera eorum dirigerent in eorum infidelitatẽ, & ea facerent ad honorem falsorum Deorum, vtique omnia illa opera essent demeritoria, sicut opera fidelium, quæ diriguntur in Dei honorem, & gloriam, etiam si sint naturalia proficiunt ad meritum, sed quia infideles multa opera faciunt absque respectu ad eorum infidelitatem, & falsos Deos, vt dictum est; ideo ex illis non demerentur.

[Margin: Infidelis nõ omnia opera dirigit ad suam infidelitatẽ, & suos falsos Deos; ideo non demeretur in omnibus suis operibus.]

DI-

DISTINCTIONIS XXIV.

Pars Secunda Principalis

De fide interna, & externa.

VIA Magister in secunda parte quærit de fide Petri circa Christi passionem, quam vidit: supposito, quòd aliud viderit, & aliud crediderit, vt ait August. de Thoma, inquirimus vnum, videlicet, An liceat habere fidem in corde, & non in verbo, & in opere.

QVAESTIO VNICA

Quæ habet Articulum vnicum.

Vtrum liceat habere fidem in corde, & non in verbo, & in opere. Conclusio est negatiua.

Aegidius super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 14. lect. 48. dub. 2.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd sufficiat habere fidem in corde, & non in verbo, & in opere. Nam Apostolus ad Rom. cap. 14. ait: *Tu habes fidem penes temetipsum, habes coram Deo:* ergo non requiritur fidei manifestatio coram hominibus, si sufficit eam habere apud semetipsum, & coram Deo. Deus enim est cordium scrutator, ideo sufficit eam in corde habere.

Præterea. Agens contra propriam conscientiam, agit contra fidem; sed conscientia est aliquid intra hominem, non extra, vt sunt verba, & opera: ergo fides est tantum intra hominem, & in corde, non in verbis, & in operibus: ergo &c.

Glossa sup. epist. ad Rom. c. 3. Præterea. Glossa super Epist. Apost. ad Rom. cap. 3. ait quod Gentilis est consumans, & perficiens legem, credendo in

A Christum in lege promissum, ex natura, quia hoc est ei ex natura: ergo fides est ex natura; cum autem ea, quæ sunt in verbo, seu in opere sint ex electione, & ex beneplacito, ergo ad fidem non spectabunt, quæ videntur esse à natura: ergo, &c.

IN CONTRARIVM est, quia in his, quæ sunt fidei, non sufficit habere fidem in corde penes semetipsum, nec sufficit habere eam coram Deo tantum, nisi habeat eam coram hominibus, vt eam ore confiteatur, iuxta illud, quod dicebatur ab Apost. Rom. c. 10. *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit* B *ad salutem:* ergo, &c. Rom. c. 10.

RESOLVTIO.

Non sufficit tantum corde credere, sed credere debemus verbo, & opere, ostendendo fidem, quam in corde habemus, & præsertim in his, quæ ab Ecclesia sunt determinata, quando tempus, & occasio talem demonstrationem fidei requirunt.

RESPONDEO dicendum, quòd C refert loqui de ijs, quę sunt fidei. Vtrum sint determinata ab Ecclesia, vel non, quia si determinata sunt, non sufficit corde tenere, nisi loco, & tempore exprimantur ore, quantumcumque scandalum oriatur: Non est enim in talibus doctrinæ veritas propter scandalum dimittenda; sed si illa non sint per Ecclesiam determinata, non oportet huiusmodi fidem manifestare cum scãdalo proximorum: sic autem est in proposito; quia Iudęis conuersis ante plenam diuulgationem Euangelij tolerabantur ab Ecclesia cœremonialia obseruare, & D tunc temporis nondum determinatum erat per Ecclesiam Vtrum liceret eis hoc facere, tunc ergo cum Iudæorum scandalo, fidem huiusmodi propalare non oportebat.

Quando ab Ecclesia determinata sunt ea, quę sunt fidei, loco, & tempore sunt manifestanda, etiam si ex hoc scandalum oriretur.

Cæremonialia ante diuulgationem Euangelij tolerabantur Iudæis ab Ecclesia.

Aduertendum tamen, quòd inter sapientiores, & maiores, & inter eos, qui habuissent de fide determinare, congruisset hoc dicere; sed inter infirmos in fide, & inter ignorantes non requirebatur cum eorum scandalo prorumpere in huiusmodi veritatem; & in talibus non oportet fidem manifestare exequutione operum, sed sufficit eam pandere confessione verborum,

vt

Matrimonium nõ est damnandũ, licet in Ecclesia non oporteat omnes ipsũ cõtrahere.

vt apparet in Matrimonio, quòd non licet ipsum damnare, nec tamen oportet omnes in Ecclesia Matrimonium contrahere, sed sufficit hoc ore confiteri: sic sufficit confiteri nullum vsum ciborum, secundum se esse illicitum, non tamen oportet omnibus cibis vti, immò bonum est a multis cibis abstinere.

RESP. AD ARGVM.

Quæ sunt de fide ab Ecclesia determinata, debent ore, & opere exprimi: cætera verò nõ est necesse.

Ad primum dicendum, quòd quando ea, quæ sunt fidei, ab Ecclesia sunt determinata, cum opus est, suo loco, & tempore debent ore, & opere exprimi: quando autem non sunt ab Ecclesia determinata non est necesse vt ore, & opere exprimantur.

Scientia est habitus cõclusionum.

Conscietia quid.

Ad secundũ dicendũ, quòd sicut in speculabilibus ex intellectu, qui est habitus principiorũ, sequitur sciẽtia, quæ est habitus conclusionũ: sic ex fide, per quã credimus articulos, qui sunt quasi principia, habet ortum conscientia, quæ continet quasi conclusiones: vt si fide tenemus, quòd est vnus Deus, ex hoc conscientiam habemus ponere plures. Fide tenemus, quòd non debemus Deum offendere, ex ista regula, quam fides proponit, quasi ex quodam vniuersali maxima, sequitur hæc conclusio, quòd comedere cibum, vel quicquid aliud agere, quod credamus Deo offensiuum, faciendum non esse: Ex huiusmodi ergo regulis sequitur, quòd tu habeas conscientiam facere contra eas: Quare, sicut quod est contra conscientiam est contra intellectum, idest quod est contra habitum conclusionum, est contra habitum principiorum, sic quod est contra conscientiam est contra id, quod credimus, & contra fidem.

Faciens cõtra consciẽtiam facit contra fidẽ formatã, nõ contra fidẽ informem.

Vel possumus dicere, quòd duplex est fides: Informis, & formata. Quod ergo est contra conscientiam, etsi non est contra fidem informem, quia potest quis contra conscientiam agere, & tamen fidem informem habere, est tamen contra fidem formatam, quia impossibile est, quòd agẽs contra conscientiam, habeat formatam fidem. Ad formam autem argumenti dicendum est, quòd licet fides sit intra hominem, idest in anima, quia est in intellectu; attamen fidei manifestatio est in verbis, & in operibus.

A

Natura quadrupliciter sumitur tribus modis expressis nõ repugnat credere ex natura, sed repugnat quarto modo: & sic negatur prima argumẽti consequẽtia.

Ad tertium dicendum, quòd implere legem tripliciter dicitur esse naturaliter, & ex natura. Nam vel est hoc à natura, quia est à Deo, & à causa superiori, cui naturaliter subijcimur: vel hoc est naturaliter, & secundum naturam, quia in hoc nostra natura perficitur, vel est naturaliter, & secundùm naturam, quia adiuuante gratia, in hoc natura cooperatur, & sic intelligitur dictum Glossæ, non quod possimus credere ex natura, idest ex principijs naturalibus, quia credere in Christum, & alia fidei, & legis credere, & adimplere non possumus, nisi ex fide, &

B

gratia.

DISTINCTIO XXV.

RAEDICTIS *adijciendum est, &c.* De antiquorum fide agit Magister in præsenti distinctione; quæ in quinque partes principales secatur, in quarum prima ostendit, quæ, qualis, & quanta fides fuit necessaria ad salutem ante Saluatoris aduentum, & qualiter fides varijs modis dicatur magna, & quomodo nunc sub Euangelica lege oporteat fidem habere magis explicitam, quàm olim in lege naturæ, vel scripta. In secunda tractat de fide Simplicium, quibus Incarnationis mysterium minimè fuit reuelatum, & piè, quæ illis tradita fuere, credebant. In tertia inquirit, quæ de mediatore Christo, ante Christi aduentum

C

D

credere sufficiebant, & respondet iuxta Augustini, & aliorum sententiam. In quarta specialiter descendit ad fidem Centurionis, & tandem in quinta de æqualitate virtutum Theologicarum aliqua explicat. Prima pars incipit, ibi: *Illis enim qui præcesserunt Aduentum, &c.* Secunda ibi: *Quid ergo dicitur de illis Simplicibus, &c.* Tertia ibi: *Sed quæritur non sine fide Mediatoris, &c.* Quarta ibi: *Solet etiam quæri, &c.* Quinta ibi: *Illud etiam non est prætermittendum, &c.* quæ omnia cum sint in textu clara, distinctionem istam vlterius non protrahimus.

DI-

DISTINCTIONIS XXV.

Prima Pars Principalis.

QVIA Magister sent. in prima parte principali istius distinctionis agit de fide antiquorum, ideo relictis alijs quatuor partibus principalibus, super prima parte inquiremus hoc vnum. Vtrum in statu gratiæ Iudæi superent Gentiles, vel è conuersò.

QVAESTIO VNICA.

De fide antiquorum.

IN hac quæstione videbimus duo.

Primum: Vtrum quantum ad statum gratiæ, & quantum ad legem Euangelij Iudæi superent Gentiles, & è conuerso.

Secundum. Vtrum Gentiles fuerint exclusi à lumine veritatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum quantum ad statum gratiæ, & quantum ad legem Euangelij Iudæi superent Gentiles. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. c. 1. lect. 11.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd Iudæi non superent Gentiles, per hoc, quod Apostolus ad Rom. cap. 3. ait: *Quid igitur præcellimus eos? nequaquam*, (Rom. c. 3.) quod exponendum est de statu A gratiæ, secundum quem statum videtur velle Apostolus, quòd Iudæi nequaquam præcellant Gentiles.

Præterea. Magister planè dicit in Glossa super Epist. ad Rom. c. 3. quòd in statu gratiæ non plus sit Iudæo, quàm Gentili, sed sunt pares: ergo &c.

Præterea. Idem Apostolus vocans, vbi supra, Iudæos, & Gentiles ad concordiam, ostendit eos esse pares: ergo, &c.

IN CONTRARIVM est illud Rom. cap. 1. *Euangelium est virtus Dei in salutem omni credenti, Iudæo primum, &* B *Græco:* ergo in statu Euangelij salus primo debetur Iudæo, deinde Græco, idest Gentili. (Rom. c. 1.)

RESOLVTIO.

Iudæi ratione status dicebantur perfectiores Gentilibus, ratione personarum sub eodem statu, quamuis non fuerit necesse, hos fuisse perfectiores illis, tamen secundum idoneitatem, Iudæi perfectiores erant Gentilibus.

C RESPONDEO dicendum, quòd distinguere possumus duplicē perfectionem, vnam secundum statum, aliam personalem: secundùm ergo priorem statum, cum Iudæi, & Gentiles non essent sub eodem statu, nec sub eadem lege; Iudæi enim erāt sub lege scripta, & Gentiles sub lege naturæ: perfectior erat status Iudæorum, quàm Gentilium, quia secundùm statum hi perfectiores erant illis; sed cum in lege gratiæ tàm Iudæi, quàm Gentiles conuersi ad fidem Christi sint sub eodem statu gratiæ, & sub eadem lege Euangelij, D quantum ad statum oportet eos pares esse: vnde Apostolus Rom. cap. 3. ait: Iudæos secundum talem statum, Gentiles non præcellere; sed si loquamur de perfectione personali, tunc est distinguendum, quia vel loquimur secundum necessitatem, vel secundum idoneitatem; secundum necessitatem quidem non erat necesse hos esse perfectiores illis, nec è conuersò; poterant enim secundum perfectionem personalem in statu Euangelij aliqui ex Iudæis esse perfectiores aliquibus ex Gentilibus, & è conuerso; sed si loquamur secundum idoneitatem, licet secun-

(Perfectio alia secundum statu, alia secundum personam.)

(Iudæi secundū statum erant perfectiores Gētilibus, cōparando vnū statū ad alium, sed sub eodem statu erant pares.)

(Loquēdo de perfectione personali secūdū necessitatem nō oportet aliquos fuisse perfectiores alijs, sed bene secūdum idoneitatem.)

secundùm vocationem Euangelij ad eundem statum vocati sint Iudæi, & Gentes, tamen Iudæi habebant quandam idoneitatem, eo quod erant magis instructi, vt essent perfectiores illis: vnde Glossa super illo verbo Rom.cap.2. *Gloria autem, & bonor, & pax omni operanti bonum Iudæo primum, & Græco* ait, *Iudæo primum*, idest *maximè*, vt quia melius instructus, melius operaretur Græco.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd Apost. loquitur de præcellentia secundum necessitatem, non secundum idoneitatem, vt explicatum est.

Ad secundum dicendum, quòd Glossa loquitur de perfectione ratione eiusdem status gratiæ, non ratione diuersorum statuum, neque de perfectione personali secundum idoneitatem, sed secundum necessitatem, vt exposuimus.

Ad tertium dicendum, quòd gratia non est ex proprijs meritis, quia tunc gratia non esset gratis data, nec esset gratia.

ARTICVLVS II.

Vtrum Gentiles fuerint penitus exclusi à lumine veritatis. Conclusio est negatiua.

SECVNDO quæritur: Vtrum Gentiles fuerint penitus exclusi à lumine veritatis. Et videtur, quòd sic: nam Apost. Rom.cap. 2. ait de illis: *Tradidit illos Deus in reprobum sensum*, quod exponens Glossa, dicit: *Sic traditos in reprobum sensum*, sua cœcitas à veritatis lumine funditus excludit: ergo, &c. Rom. c.2.

Præterea. In statu priori plus fecit Deus Iudæo, quàm Græco, idest Gentili, vt supra dictum est: sed Iudæus fuit illuminatus per Christum, qui sua prædicatione, & miraculis Iudæos irradiabat, & plures conuertebat, ergo Gentili fecit minus, hoc est à lumine veritatis exclusit.

Præterea. Christus rogatus ab Apostolis pro muliere Cananæa respondit. *Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel.* sed illi sunt exclusi à lumine veritatis, pro quibus non est missus Christus, ergo Gentiles sunt à lumine veritatis exclusi, quia non sunt de domo Israel. Matt. c.15.

IN CONTRARIVM est Apost. ad Rom. cap. 1. dicens: *Dei virtus est in salutem omni credenti, Iudæo primò, & Græco*, idest Gentili, ergo Gentiles non sunt penitùs, vel funditùs à lumine veritatis exclusi.

RESOLVTIO.

Ex carentia habitus fidei, Gentiles dicti sunt exclusi à lumine veritatis, non ex carentia possibilitatis, quæ ponenda est in omnibus infidelibus, dum huius lucis vsura fruuntur.

RESPONDEO dicendum, secundum quosdam excludi penitus à vero lumine, dupliciter est, vel quoad illuminationem naturalem, & sic nullus excluditur, vel quoad gratuitam, & hoc dupliciter, vel actu, & sic excluduntur infideles, vel habitu, & sic nullus excluditur in vita præsenti: Sed hoc non est propriè dictum, quòd infideles non excludantur à gratuito lumine, cùm non habeant habitus gratuitos, nisi fortè vellemus appellare habitum quandam possibilitatem, & tunc cum de nemine sit desperandum, quandiu est in vita præsenti, à nullo quantumcunque infideli est omnis salutis possibilitas excludenda. Aliorum opinio. Dicta opinio refellitur.

Vt igitur soluamus planius, dicamus, quòd dupliciter destruitur arbor, primò per amputationem stipitis; secundò per euulsionem radicis. Amputato ergo stipite, remanet fundamentum, quia remanet radix; sed euulsa radice, nullum remanet fundamentum; sic etiam in proposito, cum tollitur chariras, tollitur spirituale fundamentum; sed cum tollitur fides, illud ædificium funditus extirpatur, & quia Gentiles carent fide, dicuntur funditus excludi à lumine veritatis, quia carent habitu fidei, qui est totius luminis Opinio propria.

nis gratuiti, & totius spiritualis ædificij fundamentum. A

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd Glossa intelligitur de priuatione luminis fidei, quia Gentiles carebant habitu fidei, non tamen intelligitur de possibilitate ad saluandum, cum a nullo infideli possibilitas salutis sit excludenda; si enim quis benè vtatur lumine naturæ, ei Deus non denegat suam gratiam.

Dictũ Glossæ exponitur de carẽtia fidei, nõ de impossibilitate ad saluandum.

Ad secundum dicendum, vt superius explicauimus, quòd cum de perfectione sit distinguendum, quia est quædam perfectio status, vt patet in Religiosis, & laicis: & in Prælatis, & subditis: Nam secundùm statum quilibet Prælatus est perfectior subdito, & quilibet Religiosus est perfectior laico: Nam quilibet Prælatus est in statu, qui requirit maiorem perfectionem, quàm status subditi. Et quilibet Religiosus est in statu, qui requirit maiorem perfectionem, quàm status laici: sed quantùm ad perfectionem personalem contigint aliquos Religiosos esse imperfectiores multis laicis, & aliquos subditos esse perfectiores multis Prælatis. Et quod dictum est de diuersis statibus existentibus in eadem lege, intelligi potest de diuersis statibus existentibus sub alia, & alia lege: Nam status legis scriptæ est perfectior statu legis naturæ, & status legis gratiæ est perfectior statu legis scriptæ: quantùm ergo ad perfectionem status, qui sunt sub lege gratiæ, & sub lege Euangelij perfectiores sunt eis, qui fuerunt sub lege scripta, & qui fuerunt in veteri testamento: sed quantùm ad perfectionem personalem, plures in veteri testamento fuerunt perfectiores multis, qui sunt in nouo, & etiam è conuersò: licet ergo in illo priori statu Deus plus fecerit Iudæo, quàm Græco, non tamen defuerunt Græco sufficientia media, & illuminationes, quibus poterat benefacere, & cunuertere si voluisset. B C D

Secundũ statum Prælatus quilibet est perfectior subdito & quilibet Religiosus est perfectior laico: sed secundum perfectionẽ personalem contingit esse e conuerso.

Negatur argumenti cõsequentia.

Ad tertium dicendum, quòd verba Christi intelliguntur principaliter, quia principaliter fuit missus ad oues domus Israel; secundariò verò, vel minus principaliter fuit missus pro Gentilibus; & hoc videtur sentire Hieron. super eum locum Matthæi: Vel dici potest, quod Christus in persona sua non fuit missus, nisi ad Iudæos; tamen in ministris suis, etiam ad Gentiles missus fuit.

Christus principaliter missus ad Iudeos: minus principaliter ad Gẽtiles.

DISTINCTIO XXVI.

IN distinctione 26. Magister tractat de spe, & docet, quòd sicuti in Christo non fuit fides, quia erat comprehensor, & habebat visionem claram, veluti ceteri beati: ita neque in eo fuit spes propter præsentiam obiecti fruibilis: sunt enim istę duę virtutes fides, & spes, repugnantes statui beatorum, quia fidei succedit visio, & spei succedit tentio: in patria ergò erit pro fide visio terminata: & pro spe firma tentio, quia bonum illud firmiter tenebimus: Cum ergo Christus fuerit ab instanti suę conceptionis beatus, non indiguit fide, neque spe. Diuiditur autem præsens distinctio in duas partes principales: in quarum prima determinat de spe secundum se, in secunda quęrit, an spes fuerit in Christo. Secunda pars incipit ibi: *Post hac superest inuestigare, &c.* Prima diuiditur in partes duas, in quarum prima definit spem, in secunda determinat, in quibus spes reperiatur. Prima incipit ibi: *Est autem spes virtus, qua spiritualia, & aeterna bona sperantur, &c.* Secunda ibi: *Et sicut fides, ita & spes, &c.* Et ita pręsentis distinctionis diuisio terminatur.

Aegid. 3. sent. dist. 29 q. 1. ar. 3. Oppositũ videtur dicere sup dist. 20. p. 2 q. 1. art. 3. vide ibi scholium.

DISTINCTIONIS XXVI.

Primæ Partis Principalis

QVAESTIO PRIMA

CIRCA primam partem pręsentis distinctionis quęremus duo.

Primum an in Deo sperare debeamus.

Secundum. An spes sit de non visis.

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum in Deo ſperare debeamus. Concluſio eſt affirmatiua.

Aegid. de laudibus diuinæ ſapientiæ cap. 6. & de Regim. princ. 3. p lib. 1. c. 5.

AD primum ſic proceditur. Videtur, quòd in Deo non debeamus ſperare: quia in eo debemus ſperare, quod poteſt replere animā noſtram, iuxta capacitatem ſuam: ſed Deus eſt infinitus, quem cœli capere non poſſunt: ergo in alio bono animæ noſtræ proportionato ſperare debemus.

Præterea, dicitur Eccl. 3. *Altiora te ne quæſieris, ſcrutator maieſtatis opprimetur à gloria*: ergo in alio, præter Deum, ſperare debemus.

Præterea. Sperare in aliquo, quem non poſſumus attingere, eſt præſumere: ſed Deus in altiſſimis habitat. Eccleſ. 24. & præſumptio eſt vitium contra ſpem: ergo, &c.

IN CONTRARIVM eſt, quia dicitur: *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit in Deo fiducia eius.*

RESOLVTIO.

In Deo debemus ſpem noſtram collocare, quia ipſe ſolus poteſt cor noſtrum quietare, nos reſtaurare, omnia noſtra videre, omnes perfectiones cauſare, & animam noſtram perfectè penetrando replere.

Spes tendit arduum, & altum.

RESPONDEO dicendum, quòd ſemper ſpes tendit in arduum, & in altum: non eſt enim propriè ſpes de aliquo paruo, ſed de aliquo magno, & arduo: ideo ſperare debemus, quòd peruenièmus ad videndam illam altitudinem diuinæ ſapientiæ, per viſionem apertam, & fruemur excellentia diuinę bonitatis, per charitatem perfectam.

Poſſunt autem aſſignari quinque ſpeciales rationes, ex altitudine diuinæ ſapientiæ deſumptę, quibus oſtenditur, nos in ſolo Deo ſperare debere. Nam diuina Sapientia propter ſui altitudinem eſt illud, ad quod omnia ordinantur, ſemper enim inferiora ordinantur ad ſuperiora. Et quia illa ſapientia in altiſſimis habitat, vt habetur Eccleſ. cap. 24. ideo ad illam omnia alia ordinantur: ſicut ergo nunquam quieſcit intellectus, donec veniat ad vltimam cauſam, de qua non eſt vlteriorem cauſam quærere, vt ſapientes Philoſophi protulerunt; ſic cor noſtrum nunquam quieſcit in aliquo, quod dependeat ex alio, & ordinetur ad aliud, ſed in eo quieſcit, quod ad nihil vlterius ordinatur. Cum ergo ex altitudine diuinæ ſapientiæ ſufficienter poſſimus arguere, Deum eſſe ſuper omnia, & ipſum ad nihil aliud ordinari poſſe, non debemus ſpem noſtram ponere, niſi in eo, quod poteſt cor noſtrum quietare, vt diceremus cum Auguſt. 1. lib. Confeſſ. cap. 1. *Ad te nos feciſti Domine, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te.*

Ad Deū omnia ordinātur, & ipſe non ordinatur ad aliud.

D. P. Aug. lib. 1 Confeſſ. cap. 1.

Secundò. Altitudo diuinę ſapientię eſt id, à quo omnia poſſunt refici: nam non ſolùm Deus non eſt effectus alterius, nec ordinatur in aliud, nec cauſatur ab alio, vt ex hoc poſſit quietare cor noſtrum, vt habendo ipſum non deſideremus vlterius aliquid aliud: ſed ipſe ſic eſt omnium cauſa, vt poſſit omnia reſtaurare, & reficere, etiam ſi eſſent annullata. In tali ergo debemus ſpem noſtram ponere, vt ſi eſſemus annullati, ſi eſſemus occiſi, poſſet nos adhuc reſtaurare, reuiuificare, & beatificare: ideo dicebat Iob. cap. 13. *Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo.*

A diuina ſapientia omnia reficiuntur.

Tertiò, ex altitudine diuinę ſapientię poſſumus declarare, quòd à Deo omnia conſpiciuntur: nam oculus, qui eſt in imo, pauca poteſt conſpicere, ſed ille, qui eſt in alto, omnia videt. Sic enim diuina ſapientia alta eſt, vt omnia ſibi ſint lucida, & clara, ideo dicitur ad Hebr. 4. quòd diſcretor eſt cogitationum, & intentionum cordis: omnia enim ſunt nuda, & aperta oculis eius. In illo ergo debemus ſpem noſtram ponere, qui poteſt omnes defectus noſtros videre, & cogitationes omnes cognoſcere, cui nihil eſt inuiſibile, nihilq. occultum. Sicut enim de illo

Debemus in Deo ſperare, quia poteſt omnes noſtras cogitationes cognoſcere

illo medico debet infirmus confidere, qui A optimè ſcit infirmitatem cognoſcere: ſic in Deo debemus ſpem noſtram ponere, cui nulli defectus noſtri latere poſſunt.

Quartò, ex altitudine diuinæ ſapientiæ poſſumus concludere, in Deo omnia, idest, perfectiones omnium contineri: nam cum diuina ſapiētia ſit cauſa omnium rerum, iuxta illud Pſ. 103. *Omnia in ſapientia feciſti:* & ea, quæ ſunt cauſatorum, per amplius inſunt cauſis, vt dicit Dion. 2. de diu. nom. ex ipſa altitudine diuinæ ſapiētiæ, per quam arguimus Deum omnium eſſe cauſam, concludere poſſu- B mus, quòd perfectiones omnium cauſatorũ per amplius, & perfectius ſunt in Deo. In illo ergo debemus ſperare, in quo ſunt perfectiones omnium, & poteſt omnia noſtra deſideria complere: illi enim vitioſi ſunt, qui peruersè in creaturis quærunt, quæ purè, & excellenter repetiuntur in Deo.

Perfectiones cauſatorum per amplius ſũt in cauſis.

Quintò ex altitudine diuinæ ſapientiæ poſſumus oſtendere, quòd eius eſt omnia replere: ſicut enim videmus in iſtis elementis, quòd quantò aliquid eſt altius, & ſublimius, tantò magis eſt penetrati- C uum, vt aqua magis habet penetrare, quàm terra, & aer magis quàm aqua, & ignis magis, quàm aer: diuina ergo ſapientia, ex quo diuina eſt, oportet ipſam puram, & ſimpliciſſimam eſſe, ratione cuius ſimplicitatis omnia illabitur, omnia penetrat: quod diuinus ſermo ratione eius penetrationis gladio ancipiti aſſimilatur, iuxta illud ad Heb. cap. 4. *Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti*. In illo ergo debemus ſpem noſtram ponere, qui poteſt cor noſtrum, mentem noſtram, & animam D noſtram replere: hoc autem facere poteſt ſolus ille, qui animæ noſtræ poteſt illabi, & in animam noſtram intrare. Sicut enim in corporalibus non replet aliquid, niſi quod poteſt intrare in ipſum: ſic nihil poteſt ſatiare, & replere animam noſtram, niſi quod poteſt intrare, & eſſe in anima noſtra: hic autem eſt ſolus Deus.

Quanto aliquid eſt ſublimius, tantò eſt magis penetratiuum.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd licèt Deus ſit infinitus; tamen capacitati animæ ita accommodatur, quod ſolus illam poteſt intrare, penetrare, & replere.

Ad ſecundum dicendum, quòd non debet homo quærere, quæ ſunt ſeipſo altiora, per proprias vires: ſed debet illa ſperare ſuffultus diuino auxilio.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſpes ſit de non viſis. Concluſio eſt affirmatiua.

Aegid. ſuper Epiſt. D. Pauli ad Rom. cap. 8. lect. 17.

SECVNDO quæritur de ſpe, Vtrum ſit de non viſis. Et videtur, quòd non: quia, vt ſupra dictum eſt, Stephanus vidit gloriam Dei, & tamen gloriam ſperabat, quia adhuc erat in ſtatu viatoris: ergo, &c.

Preterea. Apoſt. ad Heb. cap. 6. ait: *Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugit ad tenendam propoſitam ſpem, quam ſicut Anchorā habeamus animæ tutam, ac firmam.* ſed Anchora in naui ab omnibus cernitur præſens, & videtur: ergo ſpes eſt de præſentibus, & à nobis viſis. Heb. c. 6.

Preterea. Quod non videtur, non eſt certũ: ſed ſpes eſt certa, iuxta illud Apoſt. 2. ad Timot. c. 1. *Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt ſeruare depoſitum meum vſque in illum diem: ergo &c.* 2. Tim. c. 1.

IN CONTRARIVM eſt illud Apoſt. Rom. c. 8. *Spes autem quæ videtur, non eſt ſpes*. ergo ſpes eſt de his, quæ non videntur. Rom. c. 8.

RESOLVTIO.

Spes eſt de non viſis, quia per ipſam meremur æternam beatitudinem conſequi, quam firmiter, & fiducialiter expectamus: eſt autem media inter deſperationem, & præſumptionem, & per eam debitè ad promiſſam beatitudinem tendimus.

RESPONDEO dicendum, quòd ſicut ipſum no apparere fidei facit ad meritum:

ritum: quia fides non habet meritum, vbi humana ratio præber experimentum: ita eo ipso, quod spes est de non visis, facit ad meritum, quia per spem meremur: & quia per illud, per quod meremur beatitudinē, debemus eam fiducialiter expectare, eo ipso, quia spes est de non visis, & de non apparentibus, est per eam beatitudo fiducialiter expectanda. Est autem aduertendum, non probari patientiam in carentia mali, nec in adeptione boni: sed è contrario, probatur patientia in ablatione, seu dilatione boni, & in superuenrione mali: eo ergo ipso, quia spes est de non visis, & non dum habemus bonum, quod speramus, probatur in hoc patientia nostra, & facit nos spes patienter expectare, & per consequens facit nos mereri. Meritò ergo per spem, tamquam per illud, quod facit ad meritum nostrum, debemus beatitudinem fiducialiter expectare. Vnde Apost. Rom. 8. probat, nos per spem consequi salutem, & vitam æternam, dicens: *Spe enim salui facti sumus, spes autem, quæ non videtur, non est spes. Nam quod videt quis quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus.* ex quibus sic potest formari ratio. Per quicquid expectamus salutem, & beatitudinem nostram patiēter, per illud meremur, & per illud salui fimus, & beatificamur, & per illud huiusmodi beatitudo est firmiter, & fiducialiter expectanda: sed cum spes sit de non visis, per spem expectamus patienter: ergo per spem meremur, & per spem salui facti sumus, & per consequens huiusmodi spem, salutem, & beatitudinem debemus firmiter, & fiducialiter expectare. Paret etiam hoc idem, quia quicquid habemus in spe, licèt non habeamus in re, debemus illud patienter, & fiducialiter expectare: sed salutē, & beatitudinem nostram iam habemus in spe, licèt non habeamus eam in re, quia spes est de non visis, & de non habitis: ergo huiusmodi beatitudinem debemus patienter, & fiducialiter expectare.

Quomodo probatur patientia.

Notandum autem est, vt supra dictū est, quòd spes est media inter præsumptionem & desperationem: præsumentes enim indebitè volunt habere quod cupiunt: desperantes etiam indebitè ab æterna beatitudine resistunt. Sed sperantes debitè in illam beatitudinem tendunt: eo ergo ipso, quia non præsumentes, sed sperantes, habemus illam salutem, & illam beatitudinem, debemus patienter, & fiducialiter eam sperare, quamuis nondum habeamus eam in re, quia spes est de non visis, & de non habitis.

Discrimen inter præsumentes, & desperātes.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, vt supra dictum est, quòd spes propriè est de pertinentibus ad se, & non propriè de pertinentibus ad alios. Stephanus ergo aliud vidit, & aliud sperauit: vidit enim gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei, sed non vidit gloriam propriam. Sperabat ergo, quòd non habebat, & erat beatus in spe, non in re.

Stephanus aliud vidit, & aliud sperabat.

Ad secundum dicendum, quòd similitudo anchoræ nō debet intelligi secūdum omnia: & ad propositum, anchoræ assimilatur spes propter certitudinem, quia sicut anchora nauim sustinet, & inter fluctus maris firmam tenet, ne huc, aut illuc impellatur: sic etiam spes promissæ beatitudinis animam à vitæ periculis securam facit, & inter fluctuantes seculi huius procellas firmam continet, ac sustinet, & cohibet, ne in peccatis demergatur, & in hoc consistit spei, & anchoræ similitudo ab Apostolo allata. & per id patet etiam responsio ad tertium.

Similitudo consistit in certitudine, non in præsentia obiecti, aut visione.

DISTINCTIO XXVII.

V. M. autem Christus &c. Cum superius Magister tractauerit de fide, & spe, quæ sunt duæ primæ virtutes Theologicæ, in hac distinctione tractat de charitate, & diuiditur iste tractatus de charitate in duas partes. primò enim determinat de charitate humana, qua nos diligimus Deum. Secundò de charitate diuina, qua Deus diligit nos. Secunda pars incipit in principio

cipio 32. distinct. *Præmissis adyciendum est, &c.* Prima pars diuiditur in partes quatuor: quia primò determinat de habitu charitatis. Secundò de numero diligendorum ex charitate. Tertiò de ordine diligendi. Quartò de permanentia dilectionis. Secunda pars incipit in princ. dist. 28. *Hinc potest quæri, &c.* Tertia incipit in princ. dist. 29. *Post prædicta de ordine charitatis agendum, &c.* Quarta incipit in princ. dist. 31. *Illud quoque non est prætereundum, &c.*

B Prima pars præsentis lectionis diuiditur in partes tres, quia primò ponit continuationem cum præcedentibus. Secundò prosequitur suam intentionem. Tertiò continuat se ad sequentia. Secunda pars incipit, ibi: *Charitas est dilectio, qua diligitur Deus, &c.* Tertia ibi: *Sed quæ hac dilectione, &c.*

C Pars secunda istarum diuiditur in quatuor partes: primò enim determinat de dilectione charitatis, secundum quòd per duo præcepta in particulari, & in duo diligenda dirigitur, scilicet in Deum, & in proximum. Secundò ostendit, quòd eadem charitate vtrumque diligitur. Tertiò inquirit modum dilectionis quantum ad vtrumque diligibile. Quartò ostendit, quòd illa duo præcepta charitatis mutuò se includunt. Secunda pars incipit, ibi: *Hic quæritur, si ex ea dilectione, &c.* Tertia ibi: *Consequenter modum vtriusque dilectionis, &c.* Quarta ibi: *Cum autem duo sint præcepta, &c.*

D Tertia autem pars istarum diuiditur in partes quatuor. Primò enim ostendit modum dilectionis, quantum ad dilectionem proximi. Secundò quantum ad dilectionem Dei. Tertiò ostendit vbi modus ille obseruari possit. Quartò mouet circa dicta quandam quæstionem. Secunda pars incipit ibi: *Dilectionis autem Dei modus, &c.* Tertia ibi: *Illud autem præceptum, &c.* Quarta ibi: *Sed cur præcipitur, &c.* & sic generalis huius distinctionis diuisio terminatur.

Aegid. super iij. Sent.

DISTINCTIONIS XXVII.

Pars Prima Principalis.

De quidditate charitatis.

QVIA Magister in principio istius distinctionis definit charitatem, & de ea tractat secundum se: ideo nos inquiremus vnum de ea secundum se considerata, videlicet an sit substantia, vel accidens.

QVAESTIO PRIMA.

IN hac quæstione duo videbimus ad charitatem spectantia secundum se.

Primum. Vtrum charitas sit accidens.

Secundum. Vtrum charitas sit in prædicamento qualitatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum charitas sit accidens. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. 1. sent. d. 17. p. 1. pr. 2. q. 1. D. Tho. 2. 2. q. 23. ar. 2. Caiet. Ban. ibid. Val. to. 3. disp. 3. q. 1. punc. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd charitas sit substantia: quia species, condiuisæ ad inuicem, sunt in eodem genere: sed cum charitas condiuidatur fidei, cum fides sit substantia, iuxta illud ad Hebr. cap. 11. *Fides est substantia rerum sperandarum*: ergo & charitas substantia erit. Heb. c. 11.

A

Preterea. Omne accidens videtur oriri ex principijs subiecti, iuxta illud Philosophi in 1. Physic. *Materia subiecta cum forma est causa omnium accidentium, quæ fiunt in ea:* sed charitas non oritur ex principijs animę: ergo &c.

Arist. 1. phys. tc. 1. 80.

Preterea. Nullum accidens extendit se ad suum subiectum: sed charitas semper tendit in aliud, secundum Greg. ergo non est accidens.

D. Gregor. hom. 27. in Euang.

IN CONTRARIVM est, quia quod suscipit magis, & minus, habet rationem accidentis: sed charitas suscipit magis, & minus: ergo &c.

B

Preterea. Quod potest adesse, & abesse, est accidens: sed charitas est huiusmodi, iuxta illud Apoc. 11. *Charitatem tuam reliquisti: memor esto itaque vnde excideris:* ergo &c.

RESOLVTIO.

Charitas est accidens, quia est habitus virtuosus, & immediatum principium actionis, dilectio enim gratuita immediatè ab ipsa charitate progreditur.

C

RESPONDEO dicendum, quòd si vellemus substinere positionem Magistri: cum secundùm eum charitas sit ipse Deus: nec aliam charitatem posuerit, nisi motum mentis, vel dilectionis actum: charitas non est substantia, nec accidens, quia neutrum istorum propriè de Deo dicitur: Non enim Deus est accidens, quia nulli inest, nec ab aliquo dependet: propter quod non solùm non est accidens, sed etiam nec aliquid per accidens secum compatitur, iuxta illud August. 5. de Trinit. cap. 6. *In Deo autem nihil secundum accidens dicitur.* Non est substantia, quia nulli substat; vnde 3. de Trinit. cap. 11. scribitur: *Deus melius dicitur essentia, quam substantia.* & 7. cap. 5. dicitur: *Deus non dicitur substantia, sed essentia, quia non subsistit bonitati suæ, vel etiam alijs attributis.* Sed ponendo habitum charitatis in anima, tunc charitas accidens quoddam est.

Opinio Magistri sent.

D

D. P. Aug. 5. de Trin. c. 6. tom. 3.

Hoc autem quidam sic declarant, quia quicquid aduenit alicui post esse completum, vt forma inhærens, & non recipitur in vnitatem hypostasis eius, est accidens: charitas est huiusmodi: ergo ipsa est accidens. Propter primum remouetur à natura accidentis forma substantialis, quæ non aduenit rei post esse completum. Propter secundum remouetur a natura ipsius vestimentum, & talia, quæ licèt adueniant rei post esse completum, non tamen adueniunt vt formæ inhærentes, sed vt aliquid corpori applicatum. Propter tertium remouetur humana natura à Verbo, quæ fuit recepta in vnitatem hypostasis Verbi. Illud, etsi est verum, est tamen dictum non ratione firmatum.

Petr. de Palud. in 1. sent. d. 17. pr. 4. q. 2.

Præfata opinio refellitur.

Et ideo dicendum, quod, vt habitum est, nulla creatura est sua virtus, cum quodlibet creatum agat in virtute alterius, & sit magnum, vel virtuosum, eo, quòd de magnitudine, & virtute participat, vnde de solo Deo concludit August. 5. de Trinit. cap. 10. *Est magnus, & virtuosus seipso.* In qualibet ergo creatura virtus, vel illud, quod est immediatum principium actionis, non est ipsa substantia creaturæ, sed aliquid substantiæ superadditum. Nam agere præsupponit esse, & modus agendi, modum essendi: omne ergo, quod habet esse per aliquid substantiæ superadditum, & non est suum esse, agit per aliquid substantiæ adiunctum, & non est sua virtus. Et quia charitas, siue charitatis habitus, virtus quædam est, & est immediatum principium actionis, quia immediatè dilectio gratuita ab ipso progreditur, accidens quoddam erit: immò tantò magis arguere possumus, charitatem esse accidens, quàm potentiam animæ, vt puta, quàm voluntatem: quantò magis est immediata ratio bonæ actionis habitus virtuosus, quàm potentia, cùm talis actus egrediatur a potentia per habitum informata.

Opinio Aegidij.

Agere præsupponit esse, & modus agendi modu essendi.

Verum propter argumenta, quæ fieri possunt, notandum est, quòd secundum Philosophum 5. Metaph. substantia sumitur quinque modis. Primo sumitur pro elementis, & pro his, quæ ex elementis sunt: & sic accipitur pro substantia composita. Secundo sumitur pro illo, quod dat esse, & sic accipitur pro forma. Tertio pro materia: & his tribus modis accipitur substantia secundum vsitatum modum: vnde & Philosophus in 2. de Anima, & in 12. Metaph. & in multis locis diuidit

Arist. 5. Metaph. t. 15.

Substantia dicitur quinque modis.

Tex. 12. Tex. 14.

dit ſubſtantiam tripliciter, ideſt in materiam, formam, & compoſitum. Huic etiam ſententię alludunt verba Boetij, qui diſtinguit ſubſtantiam in Vſyam, Vſyoſin, & Hypoſtaſim: vt Vſya referatur ad ſubſtantiam compoſitam, Vſyoſis ad formam, hypoſtaſis ad materiam, & ſic accipiẽdo ſubſtantiam, charitas non eſt ſubſtantia. Sed quarto modo dicitur ſubſtantia alicuius, omne illud, quo deſtructo deſtruitur aliud, & ſic dicimus, quòd ſuperficies eſt ſubſtantia corporis, quia deſtructa ſuperficie non remanet corpus, & ſecundum iſtam viam per quandam metaphoram dicere poſſumus, quòd charitas ſit ſubſtantia noſtra, quia deſtructa charitate, nos non remanemus, iuxtà illud Apoſt. 1. ad Corinth. c. 13. *Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*. Quinto modo accipitur pro omni eo, quod habet eſſentiam, & ſic ſolum priuationes non ſunt ſubſtantię, quia non habent quidditatem, ſed annuitatem, quia non poſſunt reſpondere ad quid ſint, ſed an ſint, & ſecundum iſtum modum charitas eſt ſubſtantia.

Vſya, Vſyoſis, & Hypoſtaſis quid ſignificent.

1. Cor. 13.

Charitas poteſt dici ſubſtantia, ſumẽdo ſubſtantiã quarto, & quinto modo, à quo ſola priuatio excluditur.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd ſubſtantia dicitur dupliciter, vno modo, quia eſt fundamentum aliorum, & alijs ſubſtat, quia *accedentem ad Deum, oportet credere, quia eſt*. Alio modo poteſt exponi ſubſtantia pro eſſentia; & quocunque modo accipiatur, fides non eſt in prędicamento ſubſtantię, vt ſubſtantia dicitur prędicamentum diſtinctum ab alijs, & ita non habetur intentum.

Fides non dicitur ſubſtantia, eo quod ſit in prædicamẽto ſubſtantiæ, quatenus eſt diſtinctum ab alijs prædicamentis, ſed metaphorice.

Ad ſecundum dicendum prout nonnulli dicunt: non omne accidens oriri ex principijs ſubiecti, immò quędam ſunt accidentia violenter inducta, vt calor in aqua. Rurſus aliqua accidentia ſunt, quę ſolùm ſunt ab agente extra, vt illuminatio in aere. Sed illud non eſt benè dictum, quia nullum accidens realiter exiſtit in corpore, quod non educatur de potentia materię: quia ſecundum Comment. 12. Met. *Corpus calidum, agens in alind corpus, non immittit calorem ab extra, ſed facit calidum in potentia, calidum*

Reſp. D. Th.

Refellitur reſponſio prędicta.

Auerr. 12. Met. c. 30.

Aegid. ſuper iij. Sent.

A *in actu*: illuminatio autem aeris habet eſſe intentionale in ipſo. Et ideo dicendum, quòd aliqua accidentia dicuntur acquiſita, aliqua infuſa, & aliqua de potentia materię educta. Non enim dicitur, quòd omnia accidentia, quę ſunt in aliquo, oriantur ex principijs eius, ſed materia ſubiecta cum forma eſt cauſa omnium accidentium, quę ſunt in ea: propter quod ex ipſo modo loquendi habetur, quod loquitur de accidentibus de potentia materię eductis: ſed de charitate, cum ſit accidens à Deo infuſum, non

Reſp. Aegi.

Aliqua ſunt accidentia infuſa, aliqua acquiſita, & aliqua de potẽtia materię educta: argumentum cõcludit de accidentibus tertio modo dictis.

B habet locum quod dicitur.

Vel dicendum, quòd eo ipſo, quod ſubiectum ſubſiſtit accidenti, eſt aliquo modo cauſa eius: propter quod anima eſt in aliquo genere cauſę, cauſa charitatis, nimirum in genere cauſę materialis, licèt ex principijs eius non oriatur.

Ad tertium dicendum, quòd accidens non extendit ſe extra ſubiectum ſuum in aliud, vt in ſubiectum: tamen extendit ſe in aliud, vt in obiectum: ſicut videmus calidum per calorem aliud calefacere: iſto

C modo ſe extendit charitas, quia habens charitatem per eam alium diligit.

Accidens nõ ſe extendit in aliud ſubiectũ, præter ſubiectum ſuum, ſed in aliud obiectum.

ARTIC. II.

Vtrum charitas ſit in prædicamento qualitatis. Concluſio eſt affirmatiua.

Aegid. in 1. ſent. d. 17. p. 1. pr. 2. q. 1.

D SECVNDO, dato quòd charitas ſit accidens, quęritur, in quo prędicamento ſit: & videtur, quòd ſit in prędicamento quantitatis, quia proprium eſt quantitati ſecundum eam ęquale, & inęquale dici: ergo maius, & minus, quę inęqualitatem important, non dicuntur niſi de rebus quantis: ſed dicitur 1. ad Corint. 13. *Nunc autem manent tria hæc, fides, ſpes, charitas, maior autem horum eſt charitas*. ſi ergo maioritas dicitur de quantitate, charitas erit quid quantum.

1. Cor. c. 13

IN CONTRARIVM est, quia cum charitas sit virtus, & virtus sit bona qualitas mentis: erit in prædicamento qualitatis.

Præterea. Omnis quantitas, vel est continua, vel discreta: charitas nec est quid continuum, nec quid discretum: ergo, &c.

RESOLVTIO.

Charitas cum sit virtus, verè, & propriè, est in prædicamento qualitatis: inducit tamen quendam modum quantitatis.

B

RESPONDEO dicendum, quòd charitas, sicut quælibet virtus habet duplicem comparationem. Vnam respectu subiecti, in quo est; aliam respectu obiecti, in quod tendit: respectu subiecti habet rationem qualis, respectu obiecti induit rationem quanti: vnde dicimus, quòd tanta virtus in tantum obiectum, & ex eo quòd sic habet aliquo modo rationem quanti, competit ei magis, & minus: tamen quia quantitas de huiusmodi, & de alijs non dicitur eodem modo, non est concedendum talia esse in prædicamento quantitatis, sed simpliciter sunt in prædicamento qualitatis. Quibus autem competit aliquis modus respectiuus, secundum veritatem esse possunt in alijs prædicamentis: Vnde scientia secundum rei veritatem est qualitas, non obstante, quòd referatur ad scibile. Et sicut quæ non sunt in prædicamento relationis induunt quendam modum respectiuum: ita quæ non sunt in prædicamento qualitatis induunt quendam modum qualem: vnde forma substantialis, quæ secundum rei veritatem est in prædicamento substantiæ, induit tamen quendam modum talem: propter quod differentia substantiæ quale quid dicitur, vt ait Philosophus 5. Metaph. cap. de qualitate. Et sicut est in relatione, & qualitate, sic est in quantitate. Nam ea, quæ sunt in alijs prædicamentis à prædicamento quanti, possunt induere quendam quantitatis modum, propter quod de eis æquale, & inæquale dici potest. Ideo dicendum, quòd charitas cum sit virtus, verè, & propriè est in prædicamento qualitatis, induit tamen

Charitas respectu subiecti habet rationem qualitatis: respectu obiecti habet rationé quátitatis.

C

Ea, quibus cópetit aliquis modus respectiuus possunt esse in diuersis prædicamétis.

D

Arist. 5. Metaph. c. 19.

quendam modum quanti, sicut scientia induit modum respectiuum & differentia substantiæ modum qualem.

RESP. AD ARGVM.

Ad id, quod obijcitur: proprium est quantitati secundum eam æquale, & inæquale dici: dicendum, quod sicut primò, & per se competit caliditas igni, non tamen quicquid est calidum est ignis, sed vel est ignis, vel ignis naturam participat: ita æquale, & inæquale, per se, & primò reperitur in quantitate, non tamen quicquid est æquale, vel inæquale est directè in prædicamento quantitatis: sed vel est in prædicamento quantitatis, vel induit aliquem modum quanti: quapropter charitas potest dici maior alijs, non quia sit in prædicamento quantitatis, sed quia competit ei aliquis modus quanti, vt patuit.

Charitas dicitur maior alijs virtutibus, non quia est in prędicamé to quantitatis sed quia habet quendam modú quanti.

DISTINCTIO XXVIII.

De his, quæ sunt ex charitate diligenda.

IC potest quæri vtrum in illo mandato, &c. Cum superius Magister de charitate secundũ se determinauerit, in quęstione præsenti de numero diligendorum pertractat. Diuiditur autem præsens distinctio in tres partes: primò enim ostendit ad quos se extendit charitatis præceptum quantùm ad homines. Secundò quantùm ad Angelos. Tertiò ex dictis elicit quandam definitionem Secunda pars incipit, ibi: *Oritur autem hic quæstio, &c.* Tertia ibi: *Hic notandum est, &c.*

Prima pars diuiditur in partes duas, quia primò determinat veritatem. Secundò remouet dubium. Secunda incipit ibi: *Hic videtur Augustinus tradere, &c.* & hæc est sententia, & diuisio generalis præsentis distinctionis.

DISTINCTIONIS XXVIII.

Primæ Partis

QVAESTIO VNICA.

De necessitate charitatis.

VIA Magister principaliter agit de his, quę ex charitate diligere tenemur, & inter ea, Deus primum obtineat locum: de dilectione, qua Deum diligimus, quæremus hoc vnum, videlicet, Vtrum necesse sit dare habitum charitatis in anima ad hoc, vt Deum diligamus meritoriè.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum necesse sit dare habitum charitatis in anima ad hoc, vt Deum diligamus meritoriè. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. 1. sent. d. 17. p. 1. pr. 1. q. 2. D. Thom. 2. 2. q. 23. per totam. Caiet. Ban. D. Bon. 1. sent. d. 15. 7. 1. art. 1. Scot. 1. sent. d. 17. q. 1 Ric. Mayro ibidem. Dur. q. 4.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd nó oporteat ponere habitum charitatis creatum ad hoc, vt Deum meritoriè diligamus: quia August. 8. de Trin. cap. 8. dicit: *Deum esse fraternam dilectionem, qua diligimus inuicem:* ergo non est alius habitus charitatis in nobis, à quo eliciatur actus dilectionis: sed ipse Deus immediatè, absque alio habitu charitatis, operabitur in nobis talem actionem.

D. P. Aug. l. de Trin. c. 8. tom. 3.

Præterea. Idem ibidem, cap. eodem

A arguit, quòd *Deum diligit, qui dilectionem diligit, quia Deus dilectio est:* sed hoc non sequeretur, nisi omnis dilectio esset Deus: sicut non sequitur, video quod sentit, ergo video animal, nisi omne, quod sentit sit animal: igitur omnis dilectio gratuita, scilicet meritoria, est Deus, & per consequens non est in nobis aliquis habitus charitatis creatus.

Præterea. Idem in eodem lib. & cap. ait: *Non nisi Deo plenus est, qui plenus est dilectione:* sed hoc non esset, si charitas in nobis esset aliud, quàm Deus: ergo.

B Præterea. 15. de Trinit. cap. 17. ait August. *Non ita dictum est de Deo, tu es patientia mea, sicut dicitur, Deus charitas est, quia ipsa substantia Dei non est patientia nostra, sed ab ipso est huiusmodi patientia, ipsa tamen substantia Dei charitas est:* vnde concludit sic dictum esse, *Deus charitas est, sicut dictum est, Deus spiritus est.* non est ergo in nobis charitas à Deo sicut patientia, sed ipse Deus est charitas, qua ipsum, & fratres diligimus.

Præterea. Idem ibidem, cap. 18. ait: *Dilectio, quæ ex Deo est, & Deus propriè*

C *Spiritus sanctus est, per quem diffunditur in cordibus nostris. Deus charitas, per quam nos tota inhabitat Trinitas.* Manifestum ergo est secundum ipsum, quòd charitas diffusa in cordibus nostris est ipse Spiritus Sanctus, siue Deus: non ergo oportet, nos ponere habitum charitatis creatum.

Præterea. Idem eodem lib. cap. 19. arguit: *Si in donis Dei nihil est maius charitate, & nullum est maius donum Dei, quàm Spiritus Sanctus, quid conuenientius, quàm vt ipse sit charitas, quæ dicitur*

D *Deus, & ex Deo.* Sed si poneremus habitum charitatis creatum, quia esset donum Spiritus Sancti, & non esset tantum donum, quantum est ipse Spiritus, esset aliquod donum maius charitate, quod est contra August. vt patet. videtur ergo esse tenendum cum Magistro in primo sent. dist. 17. per authoritates multas Augustini inductas, quòd charitas in anima non sit habitus creatus, sed solum ipse Deus.

IN CONTRARIVM est. Quia omne, quod recipitur in aliquo, recipitur secundum modum rei recipientis: quod secun-

Habēs finitam capacitatem, finito modo recipit.

secundum hoc veritatem habet, quòd habens finitam capacitatem finito modo recipit: sed omne finitum est creatum: ergo in anima est dare aliquem amorem creatum, & aliquam charitatem creatam. sed hoc non esset, nisi esset in ea habitus charitatis creatus: ergo, &c.

Præterea. Omnis assimilatio est per formam aliquam: sed per charitatem efficimur conformes ipsi Deo: ergo aliqua charitas informat animam nostram: sed hoc non esset, nisi esset habitus charitatis creatus in anima nostra, quia præsentia agentis non videtur sufficere, vt passum ei reddatur simile, nisi aliqua forma imprimatur in passo: ergo &c.

RESOLVTIO.

Licèt secundùm Magistrum non sit necesse ponere habitum charitatis, vt Deum meritoriè diligamus, sed sufficiat secundùm eum ponere habitum gratiæ, qua eleuat nostram essentiam, & potentias ad esse, & agere supernaturaliter ex vnione Dei ad animam. attamen quia communis opinio ponit habitum charitatis, ideo Aegidius eam sequitur; dicit tamen, Magistri sententiam esse subtilem, & per rationem improbari non posse.

Opinio Magistri.

RESPONDEO dicendum, quòd Magister in 1. sent. dist. 17. circa hoc videtur habere singularem positionem, quę communiter non substinetur ab alijs. Posuit enim, vt apparet ex fine dictæ distinctionis, quòd nullus habitus charitatis in anima esset creatus ad hoc, vt eliciatur inde dilectionis actus: & credidit, quod sufficeret vnio sola Dei, vel Spiritus Sancti ad voluntatem, ad hoc, quod inde eliciatur dilectionis actus; vnde voluit, quod Deus operatur in nobis credere, mediante aliquo habitu, vt mediante fide. Sperare mediante spe. Dilectionem autem meritoriam per seipsum absque habitu medio operatur in nobis.

D. Th. 2. 2. q. 23. a. 2.

Sed contra istam positionem scripta communia arguunt tripliciter, dicentia, quòd negantes talem habitum charitatis triplex inconueniens incurrunt. Primum est, quod talis actus dilectionis non erit voluntarius. Secundum, non erit meritorius. Tertium, non erit delectabilis. quæ omnia sunt inconuenientia.

Primum inconueniens.

Primum sic ostenditur, nam actus, qui reperitur in rebus cognitione carentibus, dicitur naturalis: prout habet esse in rebus agentibus per intellectum, dicitur voluntarius. Ex hoc enim dicitur actus naturalis, quia egreditur à re per aliquod principium intrinsecum, vt per aliquam formam, vel per aliquam naturam, quæ est in ipso, cui competit talis actus: sic enim motus dicitur naturalis, quia est ab aliquo principio intrinseco: vt lapis mouetur deorsum naturaliter, eo quod in se habet formam grauis, per quam naturaliter talem inclinationem consequitur: sed sursum moueretur violenter, quia non haber leuitatem, per quam aliquid naturaliter sursum fertur. Quotiescunque ergo aliquid mouetur, cui non confertur natura aliqua, vel forma, ratione cuius ei competat talis motus, moueri dicitur violenter, & quod est in rebus inanimatis naturale, & violentum; in rebus agentibus per intellectum, est voluntarium, & inuoluntarium. Nam quotiescunque secundum id, quod est apprehensum in homine, vel secundum aliquid in homine existens, ratione cuius voluntas inclinatur ad aliquid, mouetur homo, dicitur motus voluntarius: sed si solùm à principio extra, non per aliquid, quod in homine existeret, moueretur homo, vt puta, quia à latronibus captus, vel ab inimicis apprehensus, inuoluntariè mouetur: nunquam ergo mouetur homo voluntariè per id, quod est solum ab extra, nisi sit in homine aliquod principium intrinsecum, quo mediante egrediatur talis actus. Si ergo non ponimus in anima habitum charitatis infusum, sed dicimus sufficere vnionem Spiritus Sancti ad voluntatem ad hoc, quod educatur actus dilectionis meritorius: de duobus inconuenientibus erit dare alterum, vel quòd talis actus non sit ab aliquo principio in nobis, sed solùm à Deo, & tunc erit inuoluntarium, vt dicebamus: vel quod aliquid existens in nobis naturaliter absque alio habitu superinfuso sit principium talis actus: & tunc redit assertio Pelagij dicentis, quòd per sola naturalia potest

Quod est in rebus inanimatis naturale, & violentum illud est in intellectualibus voluntarium, & inuoluntarium.

Pelagij assertio, quod per sola naturalia potest quis mereri vitam æternam.

poteſt quis mereri vitam æternam. Sed A poſitio Pelagij eſt impoſſibilis, vt omnes Sancti clamant. Relinquitur ergo, quòd diligere Deum meritoriè, ſit quid inuoluntarium.

Sed ſi ſic dicimus, implicamus contradictionem: nam cum ipſum diligere, vel amare ſit quoddam velle, iuxta illud Philoſophi 11. Rethor. *Amare eſt idem, quod velle bonum.* Si aliquod diligere eſt inuoluntarium, aliquod velle non erit voluntarium, & tunc velle non erit velle. Et quia Deus non poteſt facere, quòd contradictoria verificentur ſimpliciter, & per B omnem modum; eſt impoſſibile diligere Deum meritoriè abſque habitu charitatis creato.

Ariſt. 11. Rethor.

Secundum inconueniens ſic oſtenditur, quia dato, quòd actus voluntatis poſſet eſſe totaliter ab extrinſeco, ſicut actus manus, vel pedis, ſequitur, quod talis non ſit meritorius, quia omne agens quod non agit per formam propriam, ſed ſolum ſecundum quod eſt motum ab altero, eſt agens inſtrumentaliter tantum: ſicut ſecuris agit, prout eſt mota ab artifice: igitur ſi anima non agit actum cha- C ritatis per aliquam formam propriam, ſiue per habitum charitatis, ſed ſolùm ſecũdùm quod eſt mota ab exteriori agente, vt puta à Spiritu Sancto, ſequitur, quòd ad hunc actum ſe habeat inſtrumentaliter tantum: non ergo in nobis erit agere hunc actum, vel non agere: & quia non ſunt meritoria, niſi quæ aliquo modo ſunt à nobis, vt quæ poſſumus agere, & non agere: ſequitur, quod actus dilectionis non ſit meritorius. Et quia omne, quod eſt meritorium, eſt meritorium, prout fundatur in radice charitatis, po- D nere talem actum non eſſe meritorium, eſt ponere nihil in homine meritorium eſſe.

Secundum inconueniens.

Quæ ſunt meritoria.

Tertium inconueniens ſic patet, quia actus ſunt in nobis delectabiles, prout per habitus conformamur ad illos, & inclinamur in ipſos per modum cuiuſdam inclinationis naturalis, iuxta illud 11. Ethic. *Signum generati habitus eſt, delectationem, vel triſtitiam fieri in opere.* Sed dicere, actum charitatis non eſſe delectabilem, eſt inconueniens, cum omnia, quæ agimus meritoriè, charitas delectabilia faciat. Nam ex hoc *eſt iugum Chriſti ſuaue, & onus leue,* quia omnia difficilia, & ferè impoſſibilia, facilia, & dulcia facit amor: oportet ergo in nobis ponere habitum charitatis.

Tertium inconueniens.

Ariſt. 11. Ethic. 4. 1.

Amor difficilia, & impoſſibilia, facilia, & dulcia facit.

Adducuntur etiam contra iſtam poſitionem aliæ rationes, quia oportet dare aliquam formam inhærentem, à qua egrediatur actus dilectionis: & quia Deus non eſt forma inhærens: oportet dare habitum charitatis. Rurſus, quia dormientes non actu diligimus: bonus homo dormiens charitate careret, propter quod ſi tunc decederet, non euolaret ad vitam, quod eſt inconueniens, & hæreticum dicere. hæc & multa his ſimilia adducuntur contra opinionem Magiſtri. Sed quia non ſunt magni ponderis, omittantur.

Opinionem autem Magiſtri, ſi benè eam intelligamus, hæc omnia non infringunt; ad cuius euidentiam notandum eſt, quòd Magiſter poſuit charitatem increatam, vt Spiritum Sanctum, animæ, vel voluntati noſtræ coniunctam, & vnitam; poſuit etiam charitatem creatam, vt actum charitatis, qui eſt quidam motus mentis, vel quædam affectio ad diligendum: Charitatem autem creatam, quam nunc communiter loquentes ponunt, & appellant eam habitum charitatis Magiſter non poſuit; ſed credidit, quòd ſufficeret vnio charitatis increatæ ad voluntatem, ad hoc, quòd eliceretur inde actus charitatis, abſque habitu charitatis medio.

Opinio Magiſtri declaratur, & oſtenditur quomodo poſſit ſubſiſti.

Iſta poſitio ſubtilis eſt, & per rationem improbari non poteſt, quod ſic oſtenditur. Nam ſi de actu dilectionis diuinæ (cum iſte actus in Deum terminetur, tamquam in obiectum ſecundùm ea, quæ videmus in alijs actibus virtutum) loqui volumus, hoc erit potiſſimè ſecundùm ea, quæ videmus in fide, & in ſpe: hæ enim ſunt illæ virtutes, quæ Deum reſpiciunt, non ſolum vt finem, ſed etiam vt obiectum: ſic enim videmus in iſtis virtutibus, quia imperfectionem quandam important, actus earum eliciuntur à Deo in nobis mediantibus habitibus. Nam quia cognitio fidei eſt ænigmatica, nec per fidem, ipſam eſſentiam diuinam per ſeipſam, & facie reuelata conſpicimus, actus fidei mediante habitu elicitur. *Sed cum*

Fides, & ſpes reſpiciunt Deum vt finem & vt obiectum.

eum venerit quod perfectum est, vt quando A ipsam diuinam essentiam perfectè videbimus, *euacuabitur quod ex parte est*: quia fides non amplius remanebit, sed ei, vt communiter dicitur, succedet visio. Vnde, vt videtur, quòd hic in via facit habitus fidei, & actus, ibi in patria propter eius perfectionem per amplius, & perfectius faciet solus actus, vt visio: ita quòd licèt nunc in via propter imperfectam cognitionem, quam habemus de Deo, operetur in nobis Deus per fidem, visionem tamen ipsam apertam, quam habebimus in patria, Deus in nobis operabitur per B seipsum. & sicut est de fide ex parte cognitiuæ, sic est de spe suo modo ex parte appetitiuæ. Nam quia in actu spei inquantum huiusmodi est aliquid imperfectionis admixtum, talem actum Deus in nobis, mediante habitu, vt mediante spe operatur: sed cum spei succedat tentio, Deus talem actum non per spem, sed per seipsum operabitur in nobis.

Fides in patria nó remanebit. Quod in via facit habitus, & actus, in patria faciet solus actus propter eius perfectionem.

Spei succedet tentio.

His visis satis apparet quid dicendum sit de charitate: nam actus charitatis ab actu fidei, & spei quantum ad præsens in duobus differt: primò quia actus charitatis C remanebit in patria, *Siue enim scientia destruetur, siue prophetia cessabit, charitas nunquam excidit*: sed actus fidei, & spei non remanebunt. si ergo actus fidei, & cognitio quam habemus per fidem esset similis congnitioni, quam habemus in patria, scilicet visioni apertæ, sicut illum actũ Deus operatur per seipsum, non per habitum virtutis medium: sic & nunc talem actum operaretur, non per habitum virtutis medium. Et de spe similiter dicere possumus. Et quia talis est actus charitatis, talem actum absque habitu virtutis me- D dio Deus operatur in nobis.

Actus fidei ab actu charitatis in duobus differt.

Secunda differentia est, quia actui fidei & spei per se competit imperfectio, & ideo tales actus immediatè à perfectissimo non egrediuntur. sed actus charitatis per se loquendo, nullam imperfectionem dicit, & si aliquam imperfectionem habet annexam, hoc est ex eo, quia charitas in via non habet esse perfectum, & ideo similis est iste actus, actibus, qui erunt in patria, etsi non æqualis. sicut ergo illos actus, vt visionem apertam, & huiusmodi Deus per seipsum operabitur in patria: ita nunc actum charitatis per seipsum operatur in nobis absque habitu virtutis medio: licèt actum fidei, & spei per virtutes, vt per habitum fidei, & spei operetur: & ista est sententia Magistri in illa dist. 17. 1. sent. vbi ait: *Spiritum Sanctum, actum fidei*, idest credere, *operari in nobis fide media*, *& actum spei*, idest sperare *media spe*, *per fidem enim, & spem Spiritus Sanctus prædictos operatur actus: diligendi verò actum per se tantum sine alicuius virtutis medio operatur*. Quæ verba, si benè intelliguntur, sententiam, quam declarauimus, prætendunt.

Actui fidei, & spei per se competit imperfectio.

Magistri vera sentẽtia de fide, spe, & charitate.

Tamen, vt obiectiones contra Magistrum soluantur, notandum est, quòd sicut actum visionis apertæ habere non possumus, quin sit in nobis aliquis habitus creatus, vt puta gratia consumata, vel habitus gloriæ: ita si in nobis non esset diuina gratia, quæ aliquis habitus est, propter quam anima supra suam naturam eleuatur, secundum quam vitam quandam spiritualem accipit, ratione cuius meritoriè operatur, diligere Deum meritoriè propter se, & super omnia non posset: & quia habitus gratiæ non propriè habet rationem virtutis, cum ei essentia magis directè, & non potentia respondeat vt subiectum: licèt talis habitus sit medium ad talem actum eliciendum, & sine ipso talis actus in nobis esse non possit: rectè tamen dicere possumus, talem actum Deum operari in nobis, absque habitu virtutis medio: quia licèt mediante gratia producatur, gratia tamen (nisi nomen virtutis intendatur) non dicitur esse virtus. Nec fuit intentio Magistri negare in anima habitum gratiæ, vel virtutem talem, vt gratia virtus dici potest, sed negare habitum charitatis differentem realiter ab habitu gratiæ. quod si sic dicimus, actui charitatis respondet quidam habitus quasi vniuocus, cum gratiæ, de qua loquimur, sit efficere animam gratam, quod sine dilectione esse non potest.

Notandum pro solutione argumẽtorum contra opinionem Magistri.

Ex hoc omnes obiectiones contra positionem istam soluuntur. Nam non redit positio Pelagij, quia non per sola naturalia meremur, cum ponamus ibi gratiam, & huiusmodi actus, qui est Deum diligere, non est inuoluntarius, quia præsupponit

Secundũ opinionẽ Magistri soluũtur obiectiones cõtra ipsum. Solutio primæ rationis.

ponit principium intrinsecum, vt gratiam, & voluntatem, cooperante gratia, propter quod soluitur prima ratio, quæ positionem istam inter duo inconuenientia includebat.

Solutio 2. rationis.

Ex hoc soluitur secunda: quia iste actus diligendi, idest diligere, cum hoc, quod est à Deo, est à principio nobis intrinseco, vt à gratia, & voluntate: propter quod est in nobis agere, & non agere talem actum: non igitur tollitur ab eo ratio meriti, vt secunda ratio concludebat.

Solutio 3. rationis.

Est etiam delectabilis talis actus: nam cum per hoc simus Deo grati, quia quæ ei placent, delectabiliter operamur, gratia, quæ nos Deo gratos reddit, facit nobis delectabiles esse huiusmodi actiones.

Solutio 4. rationis.

Nota diligenter quomodo Deus ex hoc, quod vnitur intellectui nostro per habitũ gloriæ, efficitur quasi forma eius.

Quod autem dicitur de Spiritu Sancto, qui non est forma inhærens, symbolum est. Nam sicut patuit, licèt Deus non sit forma inhærens, tamen secundùm se vnitur intellectui nostro per habitum gloriæ eleuantem, efficitur quasi forma eius, vt possit progredi in istum actum, qui est intelligere Deum per seipsum absque specie media. Sic secundum quod Spiritus Sanctus coniungitur voluntati, prout nostra voluntas est per gratiam eleuata, efficitur quasi forma eius, vt possit à voluntate sic ei coniuncta, progredi actus dilectionis meritorius absque alio habitu charitatis.

Solutio 5. rationis.

Illud verò, quod subditur: dormiens non habebit charitatem: immò, quia quamdiu est in nobis donum gratiæ Spiritus Sancti, potest dici noster, & quia ipse propriè charitas nuncupatur, vt dicitur 15. de Trin. cap. 16. *Cum dormientes habeamus gratiam, dormientes habemus charitatem*: atq; ita decedens non damnabitur, quia diuina gratia in eo, in quo existit, damnationem non patitur. Et sic soluuntur omnes obiectiones contra Magistrũ. Ex quo apparet, quomodo illæ tres rationes, quas in principio adduximus, si aliquo modo concludunt esse aliquem habitum medium, tamen, non concludunt, illum habitum esse habitum charitatis, vt adducentes eas inferebant.

D. P. Aug. 15. de Trin. c. 16. to. 3.

Quæstionis epilogus.

Dicamus ergo positionem Magistri subtilem esse, & per rationem improbari non posse, vt concordemus vltima primis. Cum igitur quæritur, Vtrum sit dare ali-

A quem habitum supernaturaliter infusum, vt eliciatur actus dilectionis meritorius: Dicendum, quòd sic. Sed vtrum ille habitus sit habitus charitatis: secundùm sententiam Magistri, Respondetur, quòd non, sed est habitus gratiæ.

Opinio communis.

Communis tamen sententia est, poni debere habitum charitatis. Credidit enim Magister, sufficere eleuationem essentiæ per gratiam, ad hoc vt ipsa eleuata, simul eleuarentur potentiæ: vt si per gratiam inchoatam eleuaretur affectus, absque alio habitu ex vnione eius ad

B Spiritum Sanctum posset in actum dilectionis meritorium, & per gratiam consumatam, siue per habitum gloriæ eleuaretur intellectus, vt ex vnione eius ad Deum posset in visionem apertam. Et licèt Magister non expresserit opinionem suam de intellectu, vt de affectu, oportebat tamen eum sic dicere, si nihil repugnans volebat asserere.

Nota diligenter Aegidiũ hic per habitũ gloriæ non intelligere lumen gloriæ, sed habitũ gratiæ consumatæ, quę nomine gloriæ nũcupari solet, vt idẽ docet quodlib. 2. q. 30 & ang. supra ea illo dist. 13. 1. p. q. 2. ar. 1. & huiusmodi habitus est in essentia animę, vt in subiecto. præter hunc autem datur in voluntate beati habitus charitatis ad eliciendam dilectionẽ in Deum, & lumen gloriæ in intellectu ad eliciendam visionẽ apertam ipsius Dei.

Communis autem opinio dicit, præter habitum gratiæ, esse aliquid speciale in voluntate, vt habitus charitatis,

C mediante quo elicitur actus dilectionis meritorius, quam sententiam sequentes, oportet dicere, quòd in patria, præter habitum gloriæ erit aliquod speciale lumen in intellectu, mediante quo elicitur visio aperta.

Verum, quia neutra pars per cogentes rationes probari, vel improbari potest, licèt positio Magistri sit subtilis, ad præsens in communem sententiam declinamus, eo quòd communiter tenetur contrarium, tamen ne claudamus viam ad contrariè opinandum, ad vtramque partem argumenta soluemus.

D

RESP. AD ARGVM.

Spiritus S. dicitur dilectio fraterna non realiter, sed exemplariter.

Ad primum dicendum, quòd Deus, siue Spiritus Sanctus dicitur esse dilectio fraterna exemplariter, quia sicut Pater, & Filius nectuntur Spiritu Sancto, ita dilectione fraterna nectuntur fratres, vel proximi.

Ad secundum dicendum, quòd multa non separantur, quæ non sunt eadem: nam licèt qui cognoscit habitum, cognoscat actum, non valet tamen, quòd actus, & habitus sint idem. Sic etiam in proposito,

to, licèt dilectione gratuita, non possimus A diligere aliquid, nec dilectionem ipsam, nisi diligamus Deum, eo quòd Deus est ratio, quare omne, quod sic diligitur, diligatur: sicut suo modo actus est ratio, quare habitus innotescat: non tamen dilectio fraterna, quolibet modo sumpta, est ipse Deus: sicut nec habitus est ipse actus.

Negatur argumenti cõsequentia.

Ad tertium dicendum, quòd qui est plenus dilectione, non est plenus alio, nisi Deo, quia quanto magis in dilectione proficimus, tantò magis ei vnimur, & ipso replemur: non autem dictum est, quod B dilectio gratuita sit ipse Deus.

Negatur argumenti cõsequentia.

Ad quartum dicendum, quòd ipsa substantia diuina est charitas diuina, non tamen propter hoc tollitur, quòd ipse habitus dilectionis non mereatur nomen charitatis. & per hoc patet solutio ad quintum, quia Spiritus Sanctus dicitur charitas, qua diffusa in cordibus nostris, tota nos inhabitat Trinitas: nihilominus præter hanc charitatem increatam, est in nobis charitas habitus creatus.

Charitas duplex increata, & creata: prima dicitur Spiritus Sãctus: secunda habitus charitatis.

Ad sextum dicendum, quòd concessa opinione Magistri restat eadem difficul- C tas, nam cum ipse posuerit actum dilectionis, qui charitas creata dici potest, & Spiritus Sanctus sit maius donum, quàm talis actus, qui etiam charitas, & donum Dei dici potest, aliquod donum erit maius charitate. Et ideo dicere possumus, quòd non omnis charitas habet rationem maximi doni simpliciter, & absolutè, sed charitas increata. Ex verbis ergo Augustini habetur, quòd sit dare charitatem increatam, sed non arguitur, quòd non sit dare creatum habitum charitatis.

Charitas increata habet ratione maximi doni simpliciter: non autẽ charitas creata.

D

RESP. AD ARGVMENTA. in contrarium adddcta.

Ad primum dicendum, quòd si volumus substinere Magistrum, quòd est dare amorem finitum, & creatum, idest actum charitatis, non habitum. Vel dicendum, quod licèt ipse Spiritus Sanctus sit amor infinitus, vt in nobis existit, & à nobis habetur, non habetur modo infinito, sed finito.

Secũdũ Magistrum datur amor creatus in actu non in habitu.

Ad secundum dicendum, quòd inest nobis aliquid, per quod Deo conformemur, vt habitus gratiæ, vel etiam actus dilectionis, quia eo quia actu diligimus, aliquo modo Deo conformamur.

Deo cõformamur charitate per actum: non per habitũ.

DISTINCTIO XXIX.

De ordine charitatis.

POST *prædicta de ordine charitatis agendum est, &c.* Cum superius Magister determinasset de charitate secundum se, & de numero diligendorum, hic determinat de ordine diligendi. diuiditur autem præsens distinctio in duas partes, primò enim determinat huiusmodi ordinem quantum ad quantitatem motus dilectionis, secundò quantum ad quantitatem meriti. Secunda pars incipit ibi in princ. dist. 3. *Hic solet quæri, &c.* Prima autem pars est præsentis distinctionis, quæ diuiditur in tres partes, quia primò determinat de ordine diligendi ex parte diligendorum, secundò mouet quasdam quæstiones circa determinata, tertiò ponit ordinem diligendi ex parte graduum charitatis. Secunda pars incipit ibi: *Solet etiam quæri, si parentes nostri, &c.* Tertia ibi: *Sciendum quoque est, &c.*

Prima pars etiam diuiditur in partes duas: primò enim ostendit charitatem habere ordinem, & determinat illum ordinem respectu omnium diligendorum: secundò specialiter determinat respectu proximiorum. Secunda pars incipit, ibi: *Vnde etiam super hoc sæpe mouetur quæstio, &c.* Et hęc secunda diuiditur in partes quatuor: primò enim ponit vnam opinionem: secundò adducit determinationem authoritatum, quę isti opinioni obuiare videntur: tertiò ponit aliam opinionem. Quartò vltimam opinionem adducit. Secunda pars incipit ibi: *Quibus obuiat illud præceptum, &c.* Tertia ibi: *Quoniam etiam nonnulli tradunt, &c.* Quarta ibi; *Verum quia præmissa verba,*

ba, &c. & hæc est præsentis distinctionis exacta generalis diuisio.

Circa hanc distinctionem duo principaliter videbimus.

Primum spectans ad dilectionem Dei.
Secundum ad dilectionem proximi.

DISTINCTIONIS XXIX.

Primæ Partis

QVAESTIO VNICA.

VONIAM principalis intentio Magistri in præsenti distinctione versatur circa ordinem charitatis, & inter diligenda ex charitate Deus obtinet principem locum, ideo hoc vnum inquiremus, videlicet.

Qualiter Deus sit diligendus.

ARTICVLVS I.

ET VNICVS.

Vtrum Deus sit diligendus ex tota mente, toto corde, tota anima, & totis viribus. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. de laud. diuinæ sapient. c. 15. D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 4. & 5. Caiet. Bann.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd Deus non sit diligendus ex tota mente, toto corde, tota anima, & totis viribus nostris, quia ratio dilectionis sumitur ex bonitate, sed Dei bonitas est infinita: ergo in infinitum debemus Deum diligere: anima autem nostra, & eius potentiæ sunt finitæ: ergo non debet limitari modus dilectionis Dei ad

A ipsam potentiam finitam animæ nostræ, & virium eius.

Præterea. D. Gregorius ait, quòd modus charitatis est non habere modum: ergo non est assignandus modus dilectionis Dei.

Præterea. Si totus amor noster debet esse in Deum, ergo non debemus diligere amicos, & nosmetipsos: quod tamen est falsum.

IN CONTRARIVM est illud Exodi 20. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex*
B *tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis.*

RESOLVTIO.

Debemus diligere Deum omni modo, quo possumus, vt patet ex diuina bonitate in se, ex productione effectuum, & eorundem conseruatione.

RESPONDEO dicendum, quòd idem est amare, quod velle bonum: vnde Philos. 2. Rethor. c. 5. de amore, ait: defi-
C nientes amare, dicamus, quòd est velle alicui, quæ putamus esse bona. Ex ipsa itaque ratione bonitatis, quàm volumus alicui, vel nobis, oportet, quòd sumatur ratio amoris: igitur ex bonitate Dei scire poterimus qualiter diligendus est Deus. Dicitur autem bonum æqualiter enti, sicut igitur aliquid est ens, sic est bonum, & quod est infinitum ens, est infinitum bonum, & quia Deus est infinitum ens, consequens est, quòd sit infinitum bonum: si ergo ex ratione bonitatum sumitur ratio dilectionis, consequens est,
D quòd Deus sit in infinitum diligendus. Et quia ad hoc non possumus pertingere, quia dilectio nostra, siue sit actus dilectionis, siue habitus, est finitus, cum sit quid creatum, consequens est, quòd non possumus Deum tantùm diligere, quia sit plus diligendus: inde est, quòd secundùm Gregorium, Modus charitatis, est non habere modum, ideo præcipitur in lege Mosayca, & Euangelica, vt diligamus Deum omni modo, quo possumus, ex tota mente, idest ex tota memoria, ex toto corde, idest ex tota intelligentia, ex tota anima, idest ex tota voluntate, quæ sunt

Modus charitatis est, non habere modum.

tres partes imaginis. Et vlterius debemus ipsum diligere ex omnibus viribus, quod dupliciter potest exponi: primò, vt omnes vires referantur ad illas potẽtias animæ: nam non solùm partes imaginis, quæ sunt superioris animæ vires, memoria videlicet, intelligentia, & voluntas, sed omnes alias vires animæ debeamus ordinare in Deum: propterea quod non solùm ex tota memoria, intelligentia, & voluntate, sed ex omnibus alijs viribus animæ debemus in Deum ferri, & ipsum diligere, & omnia ad ipsum per dilectionem ordinare.

In diligẽdo Deum non debemus habere modum nec extensiuè, nec intensiuè.

Vel possumus dicere, quòd nullum debemus habere modum in diligẽdo Deum nec extensiuè, nec intensiuè, sed nos totos, & totaliter debemus ordinare in Deum. Debemus ergo Deum diligere ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima, idest omnia nostra, & nos totos ordinando in ipsum, vt sit ibi totalitas extensiuè, vt nihil sit in nobis, quod non ordinemus in ipsum. Debemus insuper hoc facere ex totis viribus, quod sit ibi totalitas intensiuè, vt cum omni timore, & quantùm possumus, & secundùm vires nostras, omnia nostra ordinamus in ipsum. Prima ergo totalitas, vt dicitur ex tota mente, &c. sumitur extensiuè, vt ibi comprehendantur omnia nostra. Secunda autem totalitas, cum dicitur ex omnibus viribus, &c. sumatur intensiuè, quia omnia nostra, non quocunque modo, sed modo summo debemus ordinare in Deum: ex bonitate ergo Dei scire possumus qualiter Deus sit diligendus.

Diuina bonitas tripliciter potest cõsiderari.

Quę bonitas Dei tripliciter potest considerari. Primò quanta est in se. Secundò quanta est in suorum effectuum productione. Tertiò quanta est in ipsorum conseruatione.

Ex ipsa autem diuina bonitate in se, ostensum est qualiter Deus sit diligendus. nunc ostendendum est idem si consideremus ipsam in productione suorum effectuum: quia secundùm Apost. 1. ad Cor. 4. nihil habemus, quod non acceperimus: Ab ipso enim habemus mentem, cor, & animam, siue memoriam, intelligentiam, voluntatem, & omnes potentias animę; ab ipso etiam habemus omnes vires, & omnem conatum in bonum,

A quia potest esse per huiusmodi potentias: ab eo ergo habemus omnia extensiuè, & intensiuè: quantum ad res habitas, & quantum ad modum habendi; quantum ad id, quod sunt; & quantùm ad eorum conatum.

Et quia magna ingratitudo est non ordinare omnia, quæ habemus ad illum, à quo habemus; ideo ne ingrati simus Deo, omnia nostra secundùm omnem conatum debemus ordinare in ipsum Deum: neque ad hoc sufficit, quia non possumus ei reddere æquiualens. Si enim

Omnia nostra secundum omnẽ conatũ debemus ordinare in Deum.

B consideramus hunc modum, nihil supererogamus, & nihil facimus, quòd non teneamur facere: ideò dicebat Dominus Lucæ cap. 17. *Cum omnia bona fecerimus, debemus dicere, serui inutiles sumus, & quod debuimus facere, fecimus.*

Cùm hoc idem patet, si consideremus diuinam bonitatem, quantum ad effectuum conseruationem. Nam Deus non sic est causa rerum, sicut ædificator est causa domus, quia recedente ædificatore, adhuc stat domus, sed si ad momen-

C tum Deus desereret creaturam suam, statim esse desineret. Vnde Augustinus 4. super Genes. cap. 12. ait: *Neque enim sicut structuram ædium, cum fabricauerit quis abscedit, atque illo cessante, & abscedente stat opus eius: ita mundus nec ictu oculi stare poterit, si ei Deus regimen suum subtraxerit.* Et quia Deus est super omnia conseruans ea, & sine ipso nihil sunt omnia, ideo ad ipsum debemus conuerti per omnia, & in ipsum omnia nostra per dilectionem, omni modo, quo possumus, ordinare debemus. Vnde Au-

Quid si Deus desereret creaturam suam.

D gustinus loquens de Deo 6. Confession. cap. 6. ait: *Relictis omnibus conuertamur ad te, qui es super omnia, & sine quo nulla sunt omnia.*

Aduertendum est autem, quòd modus dilectionis diuinæ est, quòd ipsum diligamus super omnia intensiuè, quia ex totis viribus: & super omnia extensiuè, quia secundùm omnes potentias nostras, quem modum diligendi ex infinita bonitate Dei probauimus.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad primum dicendum, quòd cum boni-

bonitas diuina sit infinita, & non possimus nos çquiualenter eam diligere: satis est, vt diligamus ex toto corde, tota mente, tota anima, & totis viribus nostris.

Dilectio Dei modũ nescit.

Ad secundum dicendum, quòd in dilectione Dei non debemus habere modum particularem, sed omnibus modis, quibus possumus, & toto conatu absque modo, & mensura diligere debemus.

Ad tertium patebit solutio in quçstione sequenti.

DISTINCTIONIS XXIX.

Secundæ Partis Principalis

QVAESTIO VNICA.

IRCA secundam partem principalẽ pręsentis distinctionis videbimus vnum, videlicet, quæ sint diligenda, & quo ordine, Vtrum hęc quinque, idest Deus, nosipsi, proximus, corpora nostra, & corpora proximorum nostrorum.

ARTICVLVS I.

ET VNICVS.

Vtrum hæc quinque diligenda sint, videlicet Deus, nos ipsi, proximus, corpora nostra, & corpora proximorum. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. de laudib. diuinæ sapientiæ c. 14. D. Thom. 2. 2. q. 25. ar. 12. Caiet. Val. to. 3. disp. 3. q. 3. punct. 1.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd hęc quinque diligenda non sint, videlicet Deus, nos ipsi, proximus, corpora nostra, & corpora proximorum nostrorum: quia Augustinus 1. de doctrina Christiana cap. 26. dicit, Tria esse ex charitate diligenda, Deus, proximus, & nos ipsi: ergo non quinque.

Pręterea. Idem Augustinus 1. de doctrina Christiana cap. 23. dicit quatuor esse diligenda: vnum supra nos, scilicet Deum: aliud quod nos sumus: tertium iuxta nos, scilicet proximum: quartum infra nos, idest corpus nostrum.

Pręterea. Angeli sunt ex charitate diligendi: ergo sex sunt ex charitate diligenda, & non tantùm quinque.

IN CONTRARIVM est. Quia illa quinque, scilicet Deus, nosmetipsi, proximus noster, corpus nostrum, & corpus proximi nostri sufficienter continent omnia ex charitate diligenda, vt patebit: ergo &c.

RESOLVTIO.

Quinque sunt ex charitate ordinata diligenda, Deus, nos ipsi, proximus, corpus nostrum, & corpus proximi nostri: quia primò volumus bonum diuinum ipsi Deo: secundò volumus tale bonum vniri nobis: tertiò in illo bono volumus nobis associari proximos nostros: quartò volumus illud bonum resultare in corpora nostra: quintò in tali resultatione volumus associari corporibus nostris corpora proximorum.

Duo genera diligendorum.

RESPONDEO dicendum, duo esse genera diligendorum: nam aliqua diligimus, tanquam ea, quibus bonum volumus: aliqua autem tanquam bona, quæ nobis, & alijs volumus: In primo quidem genere, vno modo sunt tria diligenda, alio modo sunt quatuor: & alio modo sunt quinque. Augustinus autem 1. de doctrina Christiana c. 26. tria dicit esse diligenda ex charitate, Deum, proximum, & nos ipsos, quæ tria diligenda innuuntur, cùm Dominus ait Matth. 22. *Diliges Dominum tuum, & proximum tuum, sicut teipsum*. in primo autem de doctrina Christiana. cap. 23. dicit esse quatuor diligenda, quia diuidit nos ipsos in animam, & corpus, vel in nos, & corpus nostrum: nam cum aliquid

Quod facit Papa dicitur facere Ecclesia.

componitur ex duobus, semper supremum sumit nomen totius, vt quod facit Papa, dicitur facere Ecclesia, quia Papa est caput Ecclesiæ: & sicut Papa supremum in Ecclesia dicitur, sic anima nostra, vel animus, vel homo interior, videtur esse nos ipsi: sed sicut nos ipsi diuidimur in duo: sic & proximos nostros in illa duo diuidere possumus, & potissimè, prout homines sunt proximi nostri, qui diuiduntur in naturam corporalem, & spiritualem: quod dicimus propter Angelos, qui etiam sunt proximi nostri, quia possunt nobis misericordiam impetriri. Non enim inter nos, & Angelos est illud magnum chaos firmatum, quòd non possimus ire ad eos, & quòd non possint dici proximi nostri.

Angeli sunt proximi nostri.

Quinque ergo sunt diligenda ex charitate, natura spiritualis, quæ est supra nos, videlicet Deus: & natura spiritualis, quæ nos sumus, videlicet anima nostra: & natura spiritualis proximi, quæ est iuxta nos, videlicet anima illius, siue sint spiritus Angelici, siue humani: & natura corporalis nostra, quæ est infra nos, videlicet corpus nostrum: & natura corporalis aliorum hominum, videlicet corpora eorum, quæ est iuxta corpus nostrum. Hæc autem omnia diligimus, tanquam ea, quibus bonum volumus, quæ hoc ordine sunt diligenda. Nam primò est diligendus Deus, magis etiam, quàm nos ipsi, quia propter quod vnumquodque, & illud magis 1. Post. Cùm ergo Deus sit diligendus propter seipsum, quilibet autem debet diligere seipsum, non propter seipsum, quia non est ipse sui ipsius finis, sed propter Deum, consequens est, quod quisque debet plus diligere Deum, quàm seipsum. nec in hoc possumus dubitare, quia si amor est quædam vnio, magis Deus vnitur, & est magis vicinus nobis, quàm nos nobis, vt vult August. 3. Confess. cap. 6. immò magis bonum nostrum non posset subsistere sine Deo; bonum ergo nostrum non posset subsistere in seipso, nisi esset coniunctum Deo: vnde si annihilatum foret, & si nihil esset in seipso, posset à Deo refici: ergo quilibet homo debet se magis amare in Deo, quàm in seipso, & magis amare quàm seipsum, cum suum bonum magis sit ipse Deus, quàm ipsemet.

Ordo diligendorum ex charitate.

Nullus debet diligere seipsum propter se ipsum.

Sic etiam plus debemus diligere Deum, quàm proximos nostros: nam filij plus sunt vniti Patri, quàm sibi ipsis, quia non sunt vniti sibi ipsis, nisi quia sunt vniti patri, à quo descenderunt, propter quod maior est amor filiorum ad patrem, quàm ad seipsos. sic & nos gerimus imaginem vnius Dei, vnio ergo ad alios est ex vnione, quam habemus ad Deum, vt Deum, plus quàm omnia alia diligamus: debemus ergo diligere Deum plus quàm nos, & proximos.

Filij sunt magis vniti patri, quam sibi ipsis.

Sed nos debemus plus diligere nos, quàm proximos nostros: nam non præcipitur nobis, vt diligamus proximos nostros, plusquam nos ipsos, sed sicut nos ipsos, idest, ad id, ad quod diligimus nos ipsos, vt sicut nos ipsos diligimus ad vitam æternam, sic & proximos nostros ad vitam æternam diligere debeamus. Oportet enim, quod ex fine sumatur omnis ratio dilectionis: nam finis se habet in diligibilibus, sicut principia in speculabilibus: sicut ergo principijs credimus propter se, conclusionibus autem propter principia, ideo plus credimus principijs, quàm conclusionibus. Sic finem diligimus propter se, alia autem propter finem. Deus autem est diligendus, quia ipse est finis, & beatitudo nostra, ideo est summè diligendus. Nos autem debemus diligere nos ipsos propter hunc finem, vt coniungamur ei: proximos autem propter hunc finem, vt associemur eis in huiusmodi fine. Et quia plus est vniri fini, quàm associari alijs in vnione ad finem, plus debemus diligere nos ipsos, quàm proximos nostros.

Ratio dilectionis ex fine sumi debet.

Corpora autem nostra debemus diligere propter hunc finem, & propter hanc beatitudinem, vt quia à beatitudine illa in anima, redundabit beatitudo in corpus: sicut enim cum quis est lætatus in anima, à lætitia, quæ est in corde, resultat pulchrior color in corpore: sic in patria, & multò magis, à decore, & beatitudine in anima, redundabit decor, & beatitudo in corpus: propter quod corpus nostrum est quarto loco diligendum.

Corpora nostra quomodo debeamus diligere.

Cor-

Corpora proximorum quomodo diligenda.

Corpora autem proximorum debemus A diligere tanquam ea, quæ nostris corporibus associabuntur in participatione secundum talem resultationem talis beatitudinis: ideo corpora proximorum sunt vltimò diligenda. Assignauimus ergo (vt est per habita manifestum) quinque gradus diligendorum, prout sunt ea, quibus volumus bona.

Nunc volumus assignare ordinem in his, quę diligimus, tanquam quędam bona, quę nobis, vel alijs volumus, quę sunt in triplici ordine. Nam primò est ipsa dilectio, siue charitas, quę est mater B omnium. Secundò sunt aliqua interiora bona. Tertiò possunt etiam sic diligi exteriora bona, quę omnia etiam propter finem, & propter beatitudinem debemus diligere. Charitatem ergo, & omnia illa bona, sine quibus nunquam est charitas, & quę nunquam sunt sine charitate, debemus primò diligere, tanquam ea, sine quibus beatitudo haberi non potest, & tanquam quibus habitis, à beatitudine frustrati non possumus. Bona autem illa interiora debemus diligere ex charitate, tanquam consequutiua finis, & quasi adminiculantia ex propinquo. Bona etiam C exteriora possumus diligere nobis, & alijs, tanquam aliqualiter iuuantia ad finem, quodammodo ex longinquo. Sed hęc omnia non propriè diligimus, tanquam ea, quibus bonum volumus, sed tanquam quędam bona, quę ex charitate nobis, & alijs diligere possumus. Nam & ipsam charitatem debemus nobis, & alijs ex charitate velle, & diligere, vt sic verificetur in nobis illud Cant. 1. *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem*. Qui enim vino chari- D tatis inebriatur, à recto ordine dilectionis non distrahitur: immo magis ipsum tenet, & continet, vt inebriati hoc modo, omnia diligenda suo ordine diligamus.

Quomodo sit diligenda charitas.

Quomodo bona interiora sint diligenda, & quomodo exteriora.

RESP. AD ARGVM.

Contineri dupliciter, implicitè, vel explicitè.

Ad primum dicendum, quòd implicitè in illis tribus continentur alia duo; quia nos ipsi distinguimur in animam, & corpus, & sic proximus: & ita erunt quinque ex charitate diligenda.

Ad secundum patet responsio, vt ad primum.

Ad tertium dicendum, quòd Angeli continentur sub nomine proximi, vt dictum est.

DISTINCTIO XXX.

De charitate quantum ad meriti perfectionem.

IC *solet quæri quid potius sit, &c.* Quoniam in superiori distinctione Magister determinauit de charitate quantum ad ordinem secundum quantitatem motus dilectionis, ideo prosequens eundem tractatum de ordine charitatis, in pręsenti distinctione determinat de ordine charitatis secundum quantitatem meritorum.

Diuiditur autem pręsens distinctio in sex partes, in quarum prima mouet quęstionem, an sit maioris meriti diligere amicos, vel inimicos. In secunda respondet pręfatę quęstioni. In tertia obijcit in contrarium per authoritatem D. Augustini. In quarta determinat quęstionem. In quinta mouet ex dictis incidentem quęstionem. In sexta, & postrema determinat eam.

Prima pars incipit ibi: *Hic quæri solet, &c.* Secunda ibi: *Sed hæc comparatio implicita est, &c.* Tertia ibi: *Augustinus tamen sentire videtur, &c.* Quarta ibi: *Ecce hic haberi videtur, &c.* Quinta ibi: *Illud verò quod sequitur magis nos mouet, &c.* Sexta ibi: *Quidam qui hic dicitur simpliciter tenere volentes, &c.* & ita præsentis distinctionis diuisio generica terminatur.

DISTINCTIONIS XXX.

Primæ Partis

QVAESTIO VNICA.

VIA Magister in præsenti distinctione agit de charitate quantùm ad meritum, ideo super ea vnum tantum examinare intendimus, videlicet, an habens charitatem sine speciali Dei influxu possit exire in actum meritorium.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum habens charitatem sine speciali Dei influxu possit exire in actum meritorium. Conclusio est negatiua.

Aegid.quodl.6.q.2. Arg.1.sent. d.17.q.1.art.3.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd habens charitatem sine speciali Dei influxu non possit exire in actum meritorium, quia motores secundi non possunt exire in actum suum, sine speciali influentia motoris primi: & quia in omnibus nostris actionibus Deus se habet sicut motor primus; quantumcunque habeamus charitatem, non poterimus exire in actum, siue in opus sine speciali influentia Dei.

Præterea. Charitas non habet esse sine Deo: ergo non potest exire in actum sine Deo.

IN CONTRARIVM est, quia habitus est quo quis potest vti cum vult: ex quo ergo habemus habitum charita-
A tis, non requiritur ibi alia specialis influentia Dei: sed sicut volemus, poterimus vti ipso, & exire in actum, siue in opus per ipsum.

RESOLVTIO.

Habenti charitatem ad hoc, vt possit exire in opus meritorium, necessarius est specialis Dei influxus, ex comparatione Dei ad alia agentia: ad alios effectus: & effectuum ad effectus.

B RESPONDEO dicendum, quòd quantumcunque habeamus charitatem, non possumus exire in opus meritorium, sine speciali influentia Dei, quod tripliciter declaratur, prout specialitas hic tripliciter potest accipi. Primò prout Deus comparatur ad alia efficientia, vt quia aliter agit, quàm alia efficientia. Secundò, prout comparatur ad alios effectus, vt quia aliter agit hunc effectum, qui est actus meritorius, qui est quasi supernaturalis: & effectus alios, qui sunt propor-
C tionati suis causis, & qui dicuntur effectus naturales. Tertiò prout huiusmodi effectus comparatur ad alios effectus: quia non est eadem ratio de ipso, & de effectibus alijs.

Secundùm primum modum erit intellectus quæstionis, quòd non possumus exire in actum meritorium, sine speciali influxu Dei, idest non poterit hoc fieri, nisi Deus super hunc effectũ habeat specialem actionem, & influentiam, quam non habent alia agentia super effectibus suis; & sic non agere sine speciali influxu Dei, non solùm habet veritatem in ope-
D ribus gratiæ, sed etiam in operibus naturæ: nam natura hoc modo non potest exire in operationem sine speciali influxu Dei: nam quodlibet opus naturæ operatur immediatè Deus: & hoc est speciale ipsius Dei, & non competit alijs agentibus: igitur per comparationem Dei ad alia agentia dicitur, naturam non posse exire in opus, sine speciali influxu Dei: & si hoc est in operibus naturæ, multò magis erit in operibus gratiæ.

Intelligentia quæstionis.

Opera gratiæ, & naturæ non fiunt sine speciali influxu Dei.

Dicimus enim, quòd Deus aliqua agit ita immediatè, quod non agit illa mediatè: sicut illa, quæ immediatè fiunt à Deo, cuius-

cuiusmodi est opus creationis: huiusmodi enim opus Deus agit ita immediatè, quòd nullo modo agit ipsum mediatè, quia alia agentia non cooperantur Deo in huiusmodi opere: Sed Deus nihil agit ita mediatè, quòd non agat illud immediatè, & hoc est speciale ipsi Deo. Ideo omnia secunda agentia dicuntur nihil facere: siue sint illa opera naturæ, siue gratiæ, sine speciali influxu Dei, & sine hac influentia diuina, quod est speciale ipsi Deo: & nullis alijs agentibus hoc competit, quòd possint isto modo agere, vt agit Deus. Opus enim naturæ quodcunque sit illud, vt puta calefacere ipsius ignis, totum est immediatè à Deo, & totum est immediatè à natura, sicuti in nostris quæstionibus de primo principio diffusius diximus: posset enim Deus, si vellet, quodlibet opus naturæ, sicut agit immediatè totum, ita agere immediate totaliter, vt nihil cooperaretur natura in hoc opere: sed vt non essent superuacua opera sapientiæ suæ, & vt creaturæ non essent otiosæ, voluit dignitatem suam communicare creaturis, & voluit, quòd creaturæ cooperarentur ei in his effectibus: opus ergo naturæ totum est immediatè à natura: & totum immediatè à Deo: sed non est totaliter immediatè à natura: nec totaliter immediatè à Deo; ita quod in hoc opere non excluditur actio naturæ: nec excluditur actio Dei: est enim totum hoc opus à natura sub ratione speciali: & totum à Deo sub ratione generali. Habet enim se Deus, vt innuit Dionys. in huiusmodi operibus vniformiter ad omnia agentia; ideo omnia hæc opera, hoc modo erunt à Deo, prout in agendo conueniunt omnes causæ. Omnes enim causæ conueniunt in dando esse, differunt autem in dando tale esse: prout ergo in illo effectu reseruatur ratio entis, erit immediatè à Deo: prout reseruatur ibi ratio talis entis, erit immediatè à secundis causis. Omnis ergo effectus etiam naturalis sic erit immediatè à Deo, & à secundis causis, quòd per prius dicetur ipsum immediatè attingere Deus, quam secundæ causæ, quia prius intelligitur esse ens, secundùm quem modum dicitur esse à Deo, quàm esse tale ens, secundum quem modum dicitur esse à secundis causis.

Deo speciale est, vt nihil agat ita mediatè, quod idem nô agat immediatè.

Scripsit Author de primo principio.

Opus naturæ totú est immediatè à Deo, & à natura: sed non totaliter.

A Et inde est, quòd in libro de causis dicitur. Causa prima ad omnem effectum primò aduenit, & vltimò recedit: Si enim debet res generari, prius intelligitur esse ens, quàm hoc ens: prius intelligitur, quòd cesset esse hoc ens, quàm esse ens, ideo actio causæ primæ prius dicitur aduenire, & vltimò recedere: ideo actio naturæ dicitur præsupponere actionem Dei, sicut posterius præsupponit prius. Sic ergo Deus operatur in omni opere naturæ intimè, & immediatè, quòd si illam operationem subB traheret, continuò extincta remaneret operatio naturæ, vnde August. 9. super Gen. ad litteram, loquens de huiusmodi operatione diuina, dicit, quòd natura agit interiori motu nobis occultissimo, cui tamen si Deus subtrahat operationem intimam, quæ eam substituit, & facit continuò, tanquam extincta nulla remanebit, scilicet operatio naturæ: opera ergo naturæ non fiunt sine speciali influxu Dei, Idest, non fiunt sine intima, & immediata operatione Dei, quod per comparationem ad alia agentia, est speciale ipsi C Deo: & si hoc est in operibus naturæ: multò magis erit in operibus gratiæ.

Causa prima ad omnem effectû primò venit, & vltimò recedit.

Secundò hoc idem patet, si eius specialitas sumatur, prout Deus comparatur ad alios effectus, vt dicatur aliter immediatè agere opera gratiæ, quàm opera naturæ: quia non omnia huiusmodi opera eodem modo agit. Dicemus enim, quòd opus gratiæ ad habentē gratiam, & opus naturæ ad naturam, siue ad habentem naturam, quasi assimilantur pennæ in manu scriptoris, & pennæ in manu pueri: nam quia scribere est proportionatum scriptoD ri, si ponetur penna in manu scriptoris, scriptor scribet cum illa penna, sed si ponatur in manu pueri, quia scribere non est proportionatum puero, si debeat puer scribere, non sufficit, quòd habeat pennam in manu sua, sed oportet, vt aliquis sciens scribere, capiat manum pueri, & ducat eam, vt faciat ipsam cum penna scribere. sic & in proposito opera naturæ sunt proportionata naturæ, ideo habens naturam potest in huiusmodi opus, supposita generali influentia Dei, prout agit immediatè in omni opere naturæ. Sed opera meritoria sunt quasi improportionata

Opera naturæ, & gratiæ calamis in manibus pueri, & scriptoris comparantur.

nata nobis, propter quod gratia habilitat nos magis, vt possimus agi secundum illa opera, quàm vt possimus agere. sicut rotunditas in sphæra, non facit vt sphæra moueat se motu circulari, quia nihil se ipsum mouet, immò omne quod mouetur ab alio mouetur; sed hæc rotunditas habilitat eam, vt possit moueri ab alio, motu circulari. Et si non est omninò simile in proposito, quia coadiutores Dei sumus, & aliquo modo agimus, habendo gratiam, opera gratiæ: attamen quamuis nec natura agat sua opera sine actione Dei: nec habens gratiam agat opera gratiæ, sine actione Dei: tamen magis debet dici naturam, vel habens naturam agere opera naturæ, quàm habens gratiam agere opera gratiæ. Si enim alicui rei daretur forma supernaturalis, non posset per illam formam ita agere illa supernaturalia opera, sicut habens naturam, per naturam potest agere opera naturalia: per formam enim, quæ naturaliter competit subiecto, potest subiectum magis agere opera illius formæ, tanquam sibi magis proportionata, quàm per formam illi subiecto non naturaliter competentem. Et inde est, quòd in operibus gratiæ magis dicimus agi, quàm agere: ideo scribitur ad Rom. 8. *Qui spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt.* Filij enim Dei per gratiæ adoptionem, spiritu Dei aguntur, quia in his, quæ sunt gratiæ magis dicuntur agi, quàm agere. Inde est etiam, quòd, quia opera gratiæ sunt magis nobis improportionata, & opera naturæ sunt magis proportionata, Deus dicitur specialiter hæc opera facere: ideo dicimus, quòd omnia opera in nobis operatus est Deus: & quod non est volentis velle, neque currentis currere: sed totum miserentis est Dei: propter quod dicitur operari in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.

Actiuè concurrimus aliquo modo ad opera gratiæ.

Natura ergo non dicitur operari sine speciali Dei influxu, prout Deus comparatur ad alia agentia, quia hoc est speciale ipsius Dei, nihil agere mediatè, quod non agat immediatè. Sed habens gratiam, & charitatem dicitur non posse exire in opus meritorium, sine speciali influentia Dei, non solum, prout Deus comparatur ad alia agentia, quia necesse est Deum hæc opera agere immediatè,

A quod est speciale ipsius Dei, respectu aliorum agentium: Sed etiam hoc dicitur, prout Deus comparatur ad alios effectus, vt ad effectus naturales, quos dicitur aliter agere, quam opera gratiæ. Nam quia opera naturæ, vt dicebatur, sunt magis proportionata habenti naturam, quam opera gratiæ habenti gratiam: habens naturam magis dicitur agere opera naturæ, quàm habens gratiam opera gratiæ. Immò, vt dicebatur, in operibus gratiæ magis dicimur agi, quàm agere: & quia agi est ab agente influentiam recipere, ideo non dicimur agere opera

Opera naturæ sunt magis proportionata habenti naturam, quam opera gratiæ habenti gratiam.

B gratiæ sine speciali influentia Dei, vt sit sensus, quòd hoc est speciale in operibus gratiæ, vt specialiter dicatur illam facere Deus, respectu operum naturæ.

Dicemus ergo, quòd si volumus dictum nostrum concordare Scripturæ sacræ in operibus meritorijs, quantò plus possumus dare gratiæ, & quantò minus naturæ (dum tamen saluetur libertas arbitrij, & quòd volentibus nobis, talia opera fiunt) quantò plus possumus debemus asserere, hoc fieri per gratiam, & prout

In operibus meritorijs, salua arbitrij libertate, quantò magis tribuimus gratiæ, quam naturæ, conformius est sacræ Scripturæ.

C mouemur à Spiritu Sancto magis, quàm hoc fieri per naturam, & prout mouemur solum ab obiecto. Constat autem, quod quantumcunque moueatur voluntas à Spiritu Sancto, non mouetur, nisi volendo, quia hoc est mouere voluntatem, causare in ipsa actum volendi: si ergo tota Trinitas, & appropriatè Spiritus Sanctus operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate: quia eo ipso quod operatur in nobis velle, oportet vt nos velimus, & hoc fiet volentibus

D nobis, hoc ergo erit à Spiritu Sancto, qui operatur sic in nobis, & erit à nobis, quia fit volentibus nobis: sic itaque concordamus dictum nostrum sacræ Scripturæ, vt semper in merendo, a Spiritu Sancto fiat specialis influxus in nobis, quia speciali modo omnia hæc opera, dicitur operari in nobis.

Tertiò hoc idem patet, si huiusmodi effectus comparatur ad alios effectus: nam opera gratiæ non possunt dici ita opera nostra, sicut opera naturæ dicuntur opera rerum naturalium, quia ex hoc videtur, quòd posset gloriari omnis caro in conspectu eius, & inde est, quod dicitur Isai.

Iustitia nostra sine speciali influentia Dei, nõ est accepta Deo.

Isai. 64. *Quasi pannus menstruatæ sunt* A *omnes iustitiæ nostræ*. Iustitia enim nostra, quam possemus appropriare nobis, sine speciali influentia Dei (supposita etiam eius influentia generali, prout operatur in omni opere naturæ) non est accepta Deo, sed est immunda in conspectu eius, & est coram eo, quasi pannus mulieris menstruatæ: ergo prout hic effectus comparatur ad alios effectus, quia specialiter effectus gratiæ dicitur esse meritorius coram Deo, & gratus Deo, patet, quòd non est hic effectus ita noster, sicut effectus naturæ dicitur inesse natu- B ræ, quia si esset sic noster, non esset acceptus Deo, vt est per habita declaratum: plus ergo, quàm in operibus naturæ dicitur Deus specialem influentiam facere in operibus gratiæ.

Influentia diuina in operibus naturæ est generalis, & specialis.

Aduertendum autem, quòd influentia diuina in operibus naturę dicitur generalis, & specialis, generalis quidem, si operetur Deus ad ipsos effectus naturales, quia omnes huiusmodi effectus sunt a Deo secundum quandam rationem generalem, & vt habent rationem entis: nam Deus in talibus effectibus dicitur se C habere vniformiter ad omnia. Est tamen talis influentia specialis, prout Deus comparatur ad alia agentia, quia speciale est Deo, respectu aliorum agentium, sic influere, & sic immediatè omnes tales effectus agere. Sed influentia diuina in operibus gratię dicitur esse specialis, non solum prout Deus comparatur ad alia agentia, sed etiam prout comparatur ad alios effectus, & etiam prout huiusmodi effectus comparantur ad alios effectus, prout est per habita manifestum.

D

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd habitu charitatis possumus vti, cum volumus, sed hoc non repugnat veritati prætactæ, quia semper Deus assistit voluntati nostræ, & est præsens animæ nostræ, & præsto est ad mouendum voluntatem nostram, vt possimus vti cum volumus habitu charitatis.

Si ly cũ volumus excludit Dei cõcursum: falsum est. Si includat eundem eo quod Deus præsto est ad illũ conferendum, verum est.

Per hoc patet etiam responsio ad secundum.

DISTINCTIO XXXI.

De charitatis permanentia.

LLVD quoque non est prætereundum, &c. Hactenus Magister de charitate secundum se, de numero diligendorum, & de ordine diligendi satis, superq. determinauit: in hac autem distinctione agit de ipsius charitatis permanentia.

Diuiditur autem pręsens distinctio in duas partes, in quarum prima determinat de permanentia charitatis in statu viatoris, secundò de eadem in statu comprehensoris. Secunda pars incipit ibi: *Aduertendum est ergo, quomodo fides, &c.*

Prima pars adhuc diuiditur in partes duas: in prima enim tangit erroneam opinionem quorundam, & confutat. Secundò exponit authoritates, quibus innituntur. Secunda pars incipit ibi: *Quod verò Apostolus ait, &c.*

Secunda verò pars principalis diuiditur similiter in partes duas: primò enim inquirit, an charitas maneat in comprehensoribus. Secundò, an in Christo fuerit charitas prædicta. Secunda pars incipit ibi: *Nunc iam superest inuestigare, &c.* & hæc est torius præsentis distinctionis generalis diuisio.

DI-

DISTINCTIONIS XXXI.

Primæ Partis Principalis.

QVAESTIO VNICA.

IRCA præsentem distinctionem, in qua Magister de charitatis permanentia tractat, nos de charitatis effectibus agemus, qui sunt tendere in Deum, vnire nos Deo, transformare in ipsum, efficere, vt de eo gaudeamus, & in ipso quiescamus: quæ sunt bona à charitate causata.

ARTICVLVS I.

ET VNICVS.

Vtrum aliqua bona in nobis causet dilectio charitatis. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. de laudibus diuinæ sapientiæ cap. 15.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd charitas non faciat tendere in Deum, quod est vnum ex bonis, quę desiderantur. Nam sicut se habet pondus in corporibus, ita charitas in spiritibus: vnde Augustinus: *Amor meus, pondus meum*: sed pondus trahit deorsum *Deus autem in altis habitat*: ergo ex charitate non tendimus in Deum.

Pręterea. Videtur, quòd charitas non faciat nos Deo similes, quia scientiæ est facere cognoscentem similem cognito, non autem amoris, vel charitatis: ergo.

Præterea. Si charitas causaret in nobis aliquos effectus, possemus certò scire nos habere charitatem per illos effectus; quod tamen est falsum Ecclesiast. 9. *Nemo scit an odio, vel amore sit dignus*: ergo. Eccles. c. 9.

A IN CONTRARIVM est, quia ait Apost. 1. Cor. 6. *Qui adhæret Deo*, scilicet per charitatem, *vnus spiritus efficitur cum illo*: sed ex hac transformatione homo multa bona consequitur: ergo, &c. 1. Cor. c. 6.

RESOLVTIO.

Charitas facit nos in Deum tendere, vnit nos ei, transformat in ipsum, vt de eo gaudeamus, & in ipso quiescamus.

RESPONDEO dicendum, quòd B volentes complere omnia, quæ de dilectione diximus, restat enarrare, quæ, & quot bona facit in nobis dilectio charitatis. Quapropter sciendum, quòd secundum August. 13. Confess. cap. 9. & 11. de Ciuit. cap. 28. illud, quod est pondus in corporibus, est amor in spiritibus, vnde ait: *Pondus meum, amor meus, eo feror quocunque feror*. Possumus autem dicere, accipiendo pondus largè, sicut accipit August. pro omni eo, quo feruntur corpora, in loca sibi conuenientia, quòd quinque C quæ consequuntur corpora ex suo pondere. Nam primò corpora, per pondus, in loca sua tendunt. Secundò locis suis vniuntur. Tertiò locis suis assimilantur. Quartò in eis conseruantur. Quintò ibidem quiescunt; vt grauia per grauitatem in centrum tendunt, eiq. vniuntur: assimilantur centro, prout conseruantur, & quiescunt ibidem, respectu centri loci sui omnia ista concurrunt.

D. P. Aug. 13. Confess. c. 9. & 11. de Ciuit. cap. 28. tom. 7.

Corpora ex suo pondere cõsequũtur quinque.

Dicuntur enim res suis locis assimilari, & ibidem conseruari, quia cum in locis suis quiescant, & nihil quiescat in eo, quod est simpliciter sibi dissimile: opor- D tet, vt locata, sicut in locis suis quiescunt; sic aliquam similitudinem habeant ad loca sua, vel aliquam similitudinem contrahant, ex eo quia sunt in locis suis: consequens etiam est, vt in suis locis conseruentur, ratione conformitatis, quam habent ad ea, vel quam contrahunt ex eo, quia sunt in eis.

Quomodo res suis locis assimilentur.

Hæc autem quinque, quæ dicta sunt de corporibus respectu sui ponderis, vera sunt de spiritibus respectu sui amoris, & maximè, cum per amorem feruntur in Deum, quod fit per virtutes, qui motus est

est quodammodo naturalis, vel est conueniens naturæ, quia etsi fit per gratiam, gratia non tollit naturam, sed perficit eam. Nam ferri secundum vitia, est ferri contra naturam, quia omne vitium est contrarium naturæ, vt vult August. 11. de Ciuit. Dei cap. 17. Sicut ergo corpora in locis contra naturam non quietantur: sic cum animus fertur in aliquid per vitium, non quietatur, immò per hoc magis habet pœnam, iuxta illud August. 1. Confess. cap. 12. *Iussisti Domine, & sic est, vt pœna sua sibi esset omnis inordinatus animus.* Cum ergo mens fertur per amorem in id, quod est secundum naturam, vel in id, quod est conueniens naturæ, vel quod perficit naturam, secundum quem modum fertur in Deum, quod potissimè facit in nobis amor charitatis; dicemus, quòd secundùm talem motum, & secundùm talem amorem natura spiritualis consequitur quinque, correspondentia illis quinque, quæ consequuntur corpora, prout per pondus ordinantur in locum sibi conuenientem. Nam huiusmodi charitatis amor facit nos in Deum tendere: vnit nos ei: transformat nos in ipsum: facit nos Deo gaudere: & in ipsum quiescere.

Omne vitiū est contrariū naturæ.

Charitas facit nos in Deum tendere.

Primò talis amor facit nos in Deum tendere: nam cum propriè talis amor sit diuinus, & in omnibus faciat nos habere Deum tanquam finem, quia nos facit diligere omnia propter ipsum, cum res quęlibet naturaliter tendat in suum finem, consequens est, quòd hoc sit de natura huius amoris, quòd præ cunctis nos faciat desiderare Deum, & in ipsum per desiderium tendere.

Habet etiam huiusmodi amor nos Deo vnire, quia hoc est de ratione amoris, quòd sit quædam virtus vnitiua amantis cum re amata, vt dicit Aug. de Trinit. & Dion. 4. de diuinis nom. vbi ait: *Omnem amorem, siue diuinum, siue Angelicum, siue intellectualem, siue animalem, siue naturalem, vnitiuam quandam dicimus esse virtutem*: inde est ergo, quòd Apost. 1. ad Cor. cap. 6. dicit: *Qui adhæret Deo*, scilicet per amorem, *vnus spiritus est cum illo*.

Charitas vnit nos in Deo.

Amor est virtus vnitiua.

Tertiò huiusmodi amor habet nos in Deū transformare: nam plus facit amor, quàm faciat scientia, quia scientia assimilat tantùm: sufficit enim, quòd in scientre sint similitudines scitorum, ad hoc, quod illa scibilia sciantur ab eo: immò aliquando maior est cognitio rei scitæ per similitudinem, quàm per essentiam eius: vt Angelus de seipso habet cognitionem per essentiam suam: Deus autem non habet cognitionem de re creata per essentiam rei creatæ, sed per essentiam suam, quæ est similitudo, & exemplar omnium creaturarum. Incomparabiliter tamen pleniorem cognitionem habet Deus de Angelis, quam Angeli de seipsis. Vnde Dionys. 6. de Angel. Hierarch. vult, quòd quanti, & quales sint cœlestes spiritus, solus princeps, idest Deus, perfectiones eorum nouit, & subdit, quòd ipsi Angeli dicuntur proprias ignorare virtutes, quod intelligendum est respectu Dei: quia adeo est clara cognitio, quam habet Deus de Angelis, vt respectu illius cognitionis dicantur Angeli ignorare seipsos. Scientia ergo assimilat, idest sufficit assimilatio ad scire. Sed amor transformat, quia si sit perfectus amor, omninò vult esse idem amans, quòd res amata: ideo dicit Dionys. 4. de diuin. nomin. quòd amor ponit rem extra se, & collocat ipsam in re amata.

Amor trāsformat.

Ad scire sufficit assimilatio, sed ad amare requiritur transformatio.

Quartò, amor diuinus facit nos de Deo gaudere: nam cum habeat nos transformare in Deum, & facere nos Deiformes, & diuinos, consequens est, quòd nos faciat gaudere de rebus diuinis: nam ex coniunctione conuenientis cum conuenienti, de necessitate sequitur delectatio, & gaudium. Huiusmodi ergo amor, qui nos transformat, & conformat rebus diuinis, facit nobis diuina esse delectabilia. Pondus ergo in corporibus facit, quod corpora tendunt ad illum locum, in quo conseruantur: sic amor ille diuinus, facit nos delectabiliter tendere in Deum, & esse in ipso, & per consequens quantum est de se, facit nos persistere in Deo, & conseruat nos in ipso, quia quilibet libenter persistit in actu delectabili. Et quia sic est, ideo inter cętera signa, hoc est valdè magnum signum, quòd homo sit in charitate, quando delectatur in rebus spiritualibus, & diuinis. Certitudinaliter quidem scire non possumus, vtrum amore, vel

Charitas facit nos de Deo gaudere.

Signum magnum, quod homo sit in charitate, quodnā sit.

vel odio digni fimus, vt dicitur Ecclesiast. 9. sed per signa valde probabilia, vt si non habemus remorsum conscientiæ: si libenter audimus verba diuina: si delectamur in verbis diuinis: confidere debemus, quòd in charitate sumus.

Quintò, huiusmodi amor charitatis facit nos in Deo quiescere, quia mens delectata in aliquo, prout delectatur, quiescit in illo, & maximè si delectatur in eo finaliter, quam delectationem finalem de Deo, facit in nobis diuinus amor. Erit ergo huiusmodi ordo, quòd amor charitatis primò incipit; secundò perficit; tertiò sic perfectus facit amatorem dicere cum Paulo, *Cupio dissolui*, ratione delectationis diuinæ, *& esse cum Christo*, siue esse in Deo, & quiescere in ipso. Ergo secundum hunc amorem incipientes per desiderium in Deum tendunt: proficientes ei vniuntur: perfecti quasi omninò Deiformes, in Deum transformantur: transformati nihil est eis aliud delectabile, nisi Deus: sic autem de Deo delectati, quiescunt in ipso. Ergo si dubitas, qualiter debemus Deum diligere? dico, quòd debemus eum diligere sine modo, vt diligamus ipsum quantum possumus extensiuè, & intensiuè, vt superius dicebatur, & omnia diligamus ordinatè propter ipsum, quem diligendorum ordinem superius exprimebamus. Debemus etiam sic eum diligere, vt in eum tendamus, vt ei vniamur, in ipsum transformemur, delectemur in ipso, & quiescamus in ipso.

Ordo effectuum charitatis.

Dictorum epilogus.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd pondus ibi ab Augustino sumitur communiter, & largè pro omni eo, quo feruntur corpora in loca sibi conuenientia: in argumento autem sumitur propriè, scilicet pro grauitate.

Pondus sumi potest dupliciter, scilicet communiter, & propriè. dictum Aug. intelligitur primo modo, non secundo.

Ad secundum dicendum, quòd scientia requirit similitudinem, sed amor requirit transformationem, per quam est maior vnio, quàm per similitudinem.

Ad tertium dicendum, quòd non possumus certitudinaliter scire nos esse Deo charos, & gratos ex effectibus charitatis, sed possumus scire valdè probabiliter, vt dictum est supra.

DISTINCTIO XXXII.

De charitate Dei.

PRAEMISSIS *adijciendum est de dilectione Dei, &c.* Sufficienter tractauit Magister in præmissis distinctionibus de dilectione charitatis, qua nos diligimus Deum, & proximum, in hac verò distinctione determinat de dilectione, qua Deus diligit nos; & diuiditur ista distinctio in quatuor partes: primò enim determinat de dilectione secundùm quod absolutè dicitur creaturam diligere: secundò inquirit de gradibus dictæ dilectionis, & hoc respectu diuersorum, secundùm quod vnum magis, alium minus diligere dicitur: tertiò determinat de huiusmodi gradibus respectu vnius, & eiusdem: quartò specialiter mouet quæstionem de reprobis, quos Deus diligere non videtur. Secunda pars incipit ibi: *Cum autem dilectio Dei immutabilis sit, &c.* Tertia ibi: *Si verò quæritur de aliquo, &c.* Quarta ibi: *De reprobis verò, &c.* & sic terminatur præsentis distinctionis generalis diuisio.

DISTINCTIONI S XXXII.

Partis Primę Principalis.

QVAESTIO VNICA.

QVIA Magister in hac distinctione inter alia docet Deũ ab æterno simpliciter, & absolutè non dilexisse reprobos, sed eos dilexisse, quatenus eius opus futuri erant per creationem. at de electis simpliciter, & ab-

& absolutè dici posse, Deum ipsos dilexisse, sicut absolute nunciari posse, Deum reprobos odio habuisse: ideo nos super hac distinctione inquiremus vnum, videlicet Vtrum ex hoc, quòd Deus Iacob dilexit, & Esau odio habuit, sit iniquitas apud Deum.

ARTICVLVS I. ET VNICVS.

Vtrum ex hoc, quòd Deus Iacob dilexit, & Esau odio habuit, sit iniquitas apud Deum. Conclusio est negatiua.

Aegid. super Epist. D. Pauli ad Rom. cap. 9. lect. 31. dub. 1. & 2.

D hunc Articulum sic proceditur. Videtur ex hoc, quòd Deus vnum diligit, & alium odio habet, sit iniquitas apud eum: quia qui pares sunt, pariter tractari debent; non enim est æquum paria impariter pertractare: sed quod non est æquum, est iniquum: cum ergo omnes simus de eadem massa, & quodammodo pares, iniquitas videtur esse apud Deum, si nos impariter pertractat, & aliquos nostrum eligat, & non alios.

Præterea. Antequam nati essemus, omninò eramus pares: cum ergo Deus hos reprobauerit, & non illos, & præscierit hos ad pœnam, & non illos, videtur, quòd apud eum sit iniquitas.

Præterea. Esse acceptatorem personarum non sapit æquitatem, sed Deus hunc eligendo, & illum reprobando, videtur esse acceptator personarum: ergo apud eum non est æquitas, & consequenter erit iniquitas.

IN CONTRARIVM est Apost. Rom. 9. dicens, non esse iniquum Deum, si miseretur, cui miserebitur, & misericordia præstetur, cui misericordiam præstabit. (Rom. c. 9.)

Aegid. super iij. Sent.

RESOLVTIO.

In Deo ex hoc, quod Iacob dilexit, & Esau odio habuit, non est iniquitas, quia non est acceptator personarum, cum ex mera gratia diligat, & ex iustitia odio habeat: totum enim genus humanum est infectum: vnde sicut si aliqui non damnantur, hoc est misericordiæ: ita si aliqui damnantur, hoc est iustitiæ, non iniquitatis.

RESPONDEO dicendum, quòd si est aliqua causa, propter quam videretur Deus iniquus, aliquos reprobando, aliquos eligendo, & aliquos reprobando, hæc est, quia videretur apud ipsum ex hoc esse acceptio personarum: quare si probare poterimus, quòd faciendo hoc non accipit personam, non poterit ex hoc iniquus haberi.

Quapropter sciendum, quòd accipere personam, est considerare in persona, quod non est considerandum: vt si quis debens distribuere ecclesiastica beneficia, deberet considerare in personis beneficiandis bonitatem morum, & magnitudinem scientiæ: si autem consideraret alia non consideranda, vt propinquitatem carnis, fauorem personæ, dicetur ille talis personarum acceptator. (Quid sit esse acceptatorem personarum. — Quid in beneficiorum ecclesiasticorũ collatione sint consideranda.)

Et vt appareat quomodo hoc nomen originem sumpserit, notandum, quòd in persona possunt esse conditiones pertinentes negotio, de quo agitur, & conditiones impertinentes. Conditiones autem pertinentes dicuntur conditiones negotij: conditiones impertinentes dicuntur conditiones personæ. Vt puta, si in iudicio agatur de hæreditate conferenda, conditio pertinens est, vt sit filius defuncti: conditio impertinens, vt sit amicus Iudicis: Iudex ergo debet considerare conditionem pertinentem, id est conditionem negocij, non autem conditionem impertinentem, quæ dicitur conditio personæ. Quia si Iudex vellet conferre hæreditatem alicui, non quia sit filius defuncti, sed quia sit amicus eius, dicetur personæ acceptor, quia considerabit, non conditionem negocij, sed conditionem personæ. (Iudex in iudicando quid considerare debet.)

Hoc viso patet, quòd non potest esse personarum acceptor in his, quæ ex mera gratia tribuuntur, quia in talibus nihil potest considerari, quod non sit considerandum: nam talia sicut quis potest tribuere, vt vult, sic ad ea consideranda, potest considerare quæ vult. Cùm ergo Deus ex sua mera liberalitate tribuat nobis sua bona, potest ea tribuere vt vult, & quibus vult, & hoc faciendo non est iniquus, & apud ipsum non est acceptio personarum.

Deus ex mera sua liberalitate tribuit nobis sua bona.

Est etiam adnotandum secundum Augustinum in Enchiridion: *Vniuersum genus humanum tàm iusto Dei iudicio in apostatica radice damnatum est, vt si nullus inde liberaretur, nullus posset vituperare Dei iustitiam.* Quòd ergo aliquorum miseretur, hoc est ex sua misericordia, & ex sua bonitate: quòd autem aliquos reprobet, & aliquos induret, idest indurare permittat, hoc est ex nulla iniquitate, sed ex sua iustitia. Vnde Augustinus in eodem libro ait: *Miseretur ex magna bonitate, & indurat nulla iniquitate.* In hanc eandem sententiam incidit idem Augustinus super Ioanu. cum ait: *Tota enim natura in ipsa radice viciata, diuino iudicio, diuinæ damnationis est subiecta, & merito peccati, vniuersa damnata.* Cum ergo id supplicij recipiant vasa iræ, quod omnibus debebatur, & ab illo liberentur vasa misericordiæ; in altero æquitas, in altero misericordia perspicua est.

D. P. Aug. in Enchirid. c. 99. to. 3.

B

D. P. Aug. in Ioan. tract. 51.

C

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd cum Deus nobis tribuat sua dona ex mera liberalitate sua, neque ex hoc sit personarum acceptator, quia nulli debet, potest ea tribuere, vt vult, & quibus vult, ideo apud Deum non est iniquitas.

Negatur at gumenti consequentia.

Ad secundum dicendum, quòd tunc iniquum esset infligendo pœnas, & pares impariter pertractare, si non omnibus illis deberetur pœna: & quia totum humanum genus est infectum, iusto Dei iudicio, omnes damnari possent. Quod ergo aliqui non damnantur, hoc non

A est iniquitatis, sed misericordiæ: quicunque verò damnantur, hoc non est iniquitatis, sed iustitiæ.

Aliquos damnari nō est iniquitatis, sed iustitiæ, cum totum genus humanum sit infectum.

Ad tertium dicendum, Deum non esse acceptatorem personarum, quia in his, quæ ex mera gratia tribuuntur, potest considerare quæ vult in persona, absque eo, quod sit in eo iniquitas.

Negatur vis maior argumenti.

DISTINCTIO XXXIII.

Vsque ad XL.

VIA Magister sententiarum ab hac distinctione 33. vsque ad 40. tractat de virtutibus Cardinalibus, de donis Spiritus Sancti, de connexione virtutum, de præceptis primæ, & secundæ tabulæ, ac de mendacio, periurio, & homicidio: ideo nos, supposito, quòd in Christo sint quatuor virtutes Cardinales plenissimè, de cuius plenitudine nos omnes accepimus: itē septem dona Spiritus Sancti, iuxta illud Isaiæ 11. *Et requiescet super eum spiritus Domini*, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.

Isa. c. 11.

In Christo quatuor virtutes Cardinales, & septem dona Spiritus Sancti.

Quærimus primò, an sufficienter assignentur septem dona Spiritus Sancti.

Secundo, an Virtutes morales sint in voluntate.

D

Tertiò, an periurium sit maius peccatum homicidio.

Quartò, an omne mendacium sit peccatum mortale.

Quintò, an ex homicidio Martyris in Ecclesia, fiat loci sacri pollutio.

Sextò, an plagæ hominis per homicidium occisi, ad præsentiam occidentis emittant sanguinem.

QVAE-

QVAESTIO PRIMA.

Quæ habet vnicum Articulum.

Vtrum sufficienter assignentur septem dona Spiritus Sancti. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. de laud. diuinæ sapientiæ cap. 4.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd sufficienter non assignentur septem dona Spiritus Sancti: quia dona Spiritus Sancti possunt stare cum perfecta charitate: sed timor non potest stare cum perfecta charitate, iuxta illud 1. Ioann. cap. 4. *Perfecta charitas foris mittit timorem*: ergo timor non erit donum Spiritus Sancti: ergo dona sunt pauciora septem.

Præterea. Videtur, quòd dona sint plura septem: quia Spiritus Sanctus est donum Dei altissimi: ergo dona sunt octo.

Præterea. August. exponens illum locum D. Pauli ad Rom. 8. *Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei*, ait: *Duo timores insinuantur hic, vnus, qui est in perfecta charitate, scilicet timor iustus: alter, qui non est in charitate, scilicet seruilis*: cum ergo sint duo timores, dona erunt plura septem.

IN CONTRARIVM est illud Isaiæ 11. *Spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritu timoris Domini*: vbi apparet septem tantùm esse dona Spiritus Sancti.

RESOLVTIO.

A *Septem sunt dona Spiritus Sancti, quatuor pertinentia ad partem intellectiuam, qua debet benè apprehendere per donum intellectus: benè iudicare de humanis per donum scientiæ, & de diuinis, per donum sapientiæ, & benè operationes dirigere per donum consilij: tria ad partem appetitiuam, qua debet carnales operationes fugere per donum timoris: in aduersis non frangi per donum fortitudinis: erga alios debitè se gerere per donum pietatis.*

RESPONDEO dicendum, quòd septem dona Spiritus Sancti sic accipi debent: quia quædam pertinent ad perfectionem partis intellectiuæ, & quædam B ad perfectionem partis appetitiuæ. Ad perfectionem autem partis intellectiuæ (quantùm ad præsens spectat) quatuor pertinent, videlicet veritatem apprehendere, secundum apprehensionem factam benè iudicare de rebus creatis, & benè iudicare de rebus diuinis, & secundùm omnia hæc in suas actiones, & in sua opera rectè dirigi. Benè autem apprehendere pertinet ad donum intellectus: benè iudicare de humanis ad donum scientiæ: benè iudicare de diuinis ad donum sapientiæ: secundum hæc autem benè in operationes dirigi ad do- C num consilij. Ad partem verò appetitiuam (quantùm ad præsens spectat) pertinent tria, videlicet delectationes carnales fugere, quod fit per donum timoris: in aduersis non frangi, quod fit per donum fortitudinis: ad alios debitè se habere, quod fit per donum pietatis. His autem sic assignatis colligitur sufficientia donorum. (Septem donorum Spiritus Sancti sufficientia.)

Talis tamen est ordo (vt innuit August. in verbis præassignatis; quia primò debemus delectationes carnales fugere. D Secundò debemus esse humiles, non odijs intendere, sed mitescere. Tertiò debemus attendere, & studiosi esse. Quartò in aduersis non debemus frangi. Quintò ad delectationem æternorum debemus nos conuertere. Sextò oculum mentis debemus omninò purgatum habere. Non enim statim cum delectationes carnales fugimus, ex hoc omninò purgati sumus, quia adhuc possunt remanere aliquæ reliquię peccatorum. Cum enim vinum remotum est à vase, adhuc remanet odor vini in vase. Et cum febris recessit ab ęgroto, adhuc remanent reliquiæ morbi. Ita cum ali- (Ordo donorum Spiritus Sancti.) (Quomodo remanēt reliquiæ peccatorum & quomodo ab illis purgemur.)

aliquis recessit à peccatis, adhuc remanẽt incentiua ad peccandum, à quibus purgamur per dilectionem æternorũ: quia quantò magis ęterna diligimus, ad peccandum minus incitamur. Septimò, & vltimò ex his omnibus sumus mente tranquilli. Per quæ septem colliguntur septem dona. Vt per delectationes carnales fugere, habeatur donum timoris: per mites esse, donum pietatis: per esse sædulos, donum scientiæ: per non frangi in aduersis, donum fortitudinis: per æterna diligere, donum consilij: per purgatos oculos mentis habere, donum intellectus: per esse mente tranquillos, donum sapientiæ. Quia ergo non potest quis deuenire ad donum sapientiæ, & esse in mente tranquillus, nisi prius carnalia fugiat, quod est initium omnium aliorum, & pertinet ad timorem: ex isto initio, scilicet, carnalia fugiendo, peruenitur, vt quis seipsum cognoscat, & humilis efficiatur, & reuerentiam exhibeat debitam, quod pertinet ad pietatem.

Fugiens autem carnalia, & iam factus humilis, & reuerens, iam non est amplius vana cogitans, sed magis est attentus, & sedulus, & incipit saltem iudicare de rebus creatis, quod pertinet ad donum scientiæ. Benè autem iudicando de rebus creatis, nihil appretiantur ista corporalia, nec frangitur rebus aduersis, quod pertinet ad donum fortitudinis. Quibus omnibus sic se habentibus, grauia omnia ista temporalia despicit, & inducitur ad amorem æternorum, quod pertinet ad donum consilij: nam donum consilij est, vt benè quis dirigatur in operibus suis, quod potissimè fit per amorem æternorum: quia qualis vitæ quisque est, talis finis sibi debebitur, & talia operatur, & loquitur. Et ideo si habemus amorem carnalium, carnalia operabimur, & carnalia loquemur, quia carnales, carnalia tractant. Si verò habebimus amorem spiritualium, tractabimus spiritualia opera, loquemur, & ea faciemus, & in nostris operibus dirigemur.

Qualis vita, talis finis ipsius viuentis.

Carnales carnalia tractant.

Ex dilectione autem æternorum purgabitur oculus mentis, quia præceptum Domini lucidum illuminans oculos, potissimum autem præceptum est de dile-

Ps. 18.

A ctione, siue de charitate, per quam purgatur oculus mentis nostræ. Nam sicut diligendo carnalia, conuertimur ad ea, & inficimur: sic diligendo spiritualia, conuertimur ad ea, & purgamur per ipsa. Habere autem purgatos oculos mentis pertinet ad donum intellectus: nam per huiusmodi donum fit, vt benè apprehendamus veritates, sicut per scientiam, & sapientiam fit, vt benè iudicemus de eis.

Oculus mẽtis nostræ per charitatem purgatur.

Sicut ergo oculus carnis impurus non potest bene videre: sic oculus mentis non B benè depuratus, non potest benè apprehendere. Ex his omnibus fit homo in mente tranquillus, quod pertinet ad donum sapientiæ. Nam qui vult benè iudicare de tantis, & tàm arduis rebus (sicut sunt res diuinæ) oportet ipsum esse in mente tranquillum, & pacificum. Benè ergo dictum est: *Initium sapientiæ est timor Domini*: quia incipimus à timore delectationes carnales fugere, vt possimus deuenire ad sapientiam, & tranquillitatem mentis.

Ad benè tractanda diuina requiritur trãquillitas mentis.

C

RESP. AD ARGVM.

Ad primum dicendum, quòd duplex est timor, vnus seruilis, & alter filialis, & amicabilis; vt derelinquamus timorem naturalem, qui est quædam passio animæ, de quo timore nihil ad præsens, quia modò loquimur de timore, vt est vnus ex nobilissimis habitibus, qui dicuntur dona Spiritus Sancti: hic timor est filialis, qui non solùm non excludi- D tur per charitatem, sed perficitur, hinc dicitur in Psalmo decimooctauo: *Timor Domini sanctus permanens in seculum seculi*.

Timor duplex est: seruilis, & filialis.

Et si quæratur, an talis timor remaneat in patria? Dicendum, quòd amor filialis facit timere ne offendamus, quem diligimus, & ne separemur ab eo, facit etiam nos reuereri eundem: quantùm ad duos primos effectus, timor non remanebit in patria: sed remanebit quantùm ad tertium, quia Sancti in patria, Angeli, & homines, Deum quem diligunt per timorem filialem reuerentur.

Timor quãtum ad reuerentiam remanebit in beatis.

Timor

A Timor autem seruilis à charitate excluditur.

Ad secundum dicendum, quòd Spiritus Sanctus est donum increatum, nos verò loquimur de habitibus infusis, & creatis cuiusmodi sunt dona Spiritus Sancti.

Ad tertium dicendum, quòd ex duobus timoribus, solus timor filialis computatur inter dona Spiritus Sancti, quia iste solummodo cum charitate consistit.

QVAESTIO II. B

De Subiecto virtutum moralium.

SVPPOSITO, quòd virtutes morales, si sumantur secundum suum esse completum, & perfectum, sint connexæ; quod probat Philosophus in libro 6. Ethicorum cap. C 12. & 13. ostendens iustitiam sine prudentia esse non posse, nec prudentiam posse reperiri sine alijs virtutibus, & subdit, impossibile est, prudentem esse non existentem bonum. Possunt enim mali homines esse astuti, callidi, & versipelles: sed nisi homines sint boni, & virtuosi, non possunt esse prudentes. Non est enim prudentiæ, sed imprudentiæ malè facere, & agere opera vitiorum: omnes enim tales, secundum Apostolum ad Romanos cap. 1. dicentes, se esse sapientes, stulti facti sunt. Si ergo non est prudentia si- D ne alijs virtutibus, multò magis aliæ virtutes non possunt esse sine prudentia. Cum definiatur virtus, secundum Philosophum 2. Ethicorum cap. 5. & 6. *Virtus est habitus electiuus in mediocritate consistens, prout sapiens iudicabit.*

(Aegid. 2. sent. dist. 23. q. 2. a. 4.)

(Agere opera vitiorũ est imprudentiæ.)

(Quid est Virtus.)

In definitione ergo virtutis ponitur sapientia, siue prudentia, propter quod virtutes sine prudentia esse non possunt. Si verò ipsæ virtutes sumuntur, vt sunt habitus, secundum esse incompletum, & imperfectum, sic vna potest esse sine alia: & sic fides, & spes possunt esse sine charitate, vt informes sunt, quamuis habitualiter animæ inhæreant, & in peccatore, cum sint sine charitate, informes dicuntur. His suppositis quærimus de subiecto virtutum moralium.

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqua virtus moralis sit in voluntate, & præcipuè iustitia. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodlib. 4. q. 18. D. Thom. 2. 2. quæst. 58. art. 4. Caiet.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd aliqua virtus moralis non sit in voluntate, & præcipuè iustitia, quia Philosophus in principio magnorum moralium vult, quòd in rationabili est iustitia, & fortitudo in voluntate: ergo cum voluntas pertineat ad partem rationalem, eo quod non est virtus organica, in ea non erit iustitia.

Præterea. Cùm voluntas sit libera, si in ea esset virtus moralis, illa virtus esset nobilior omni virtute intellectuali: quod videtur inconueniens.

IN CONTRARIVM est Philosophus in 5. Ethicorum, dicens iustitiam esse habitum, quo iusta operamur, & iusta volumus; pertinet ergo iustitia ad voluntatem.

RESOLVTIO.

Iustitia est virtus in appetitu intellectiuo consistens, quia versatur circa res, vt in ipsis medium inueniatur, ne alicui fiat iniuria.

RESPONDEO dicendum, quòd Phi-

Philosophus in 2. Ethicorum distinguit duplicem virtutem, sicut duplicem habitum, intellectualem scilicet, & moralem: per ea autem, quæ videmus in genere habituum intellectualium, in multis possumus iuuari ad ea, quæ ponere debemus in habitibus moralibus, & è conuersò. Sic autem videmus in habitibus intellectualibus, quòd non est inconueniens vnum & idem, aliter, & aliter acceptum esse de consideratione diuersarum scientiarum: vt materia prima, in eo quod ens, pertinet ad considerationem Metaphys. in eo verò quod est subiecta transmutationi, & motui, est de consideratione Philosophiæ naturalis.

Idem aliter & aliter acceptum potest esse de consideratione diuersarum scientiarum.

Et sicut vnum, & idem aliter, & aliter consideratum, potest pertinere ad diuersas scientias, siue diuersos habitus intellectuales: sic vnum, & idem aliter, & aliter potest pertinere ad diuersas virtutes, siue ad diuersos habitus morales. Vt idem opus pertinere potest ad liberalitatem, & ad magnanimitatem, & ad iustitiam legalem, vt qui vult subuenire proximo, vel facere aliquem sumptum pro alio: vel hoc facit, quia sibi placet hoc sumptum facere, & delectatur in ipso actu, & tunc erit opus liberalitatis. Vel placet sibi, quia vult inde honorem consequi, & sic pertinet ad magnanimitatem, quæ est circa magnos honores: vel pertinebit ad illam virtutem innominatam, quæ est circa honores mediocres. Tertiò posset hoc contingere, quòd aliquis sic ageret, quia vellet implere legem hoc præcipientem, & tunc erit actus iustitiæ legalis. Est enim iustitia legalis quodammodo omnis virtus, quia implet opera omnium virtutum: est enim huiusmodi iustitia virtus generalis, non per prædicationem, quod sic se habeat ad omnes virtutes, sicut genus ad species, vel quòd prædicetur de omnibus virtutibus, sicut genus de speciebus: sed dicitur virtus generalis per operum executionem, quia quodammodo exequitur opera omnium virtutum.

Liberalitas

Magnanimitas.

Virtus innominata.

Iustitia legalis est omnis virtus.

Quomodo Iustitia dicatur virtus generalis.

Ille est enim iustus legalis, qui ideo agit opera virtutum, quia vult implere legem hoc præcipientem, propter hoc distincta est virtus legalis ab omnibus alijs; quia virtutes aliæ ex hac sumunt speciem, secundùm quod est delectatio in ipsis actibus, secundùm se, quia signum generati habitus est delectationem, vel tristitiam fieri in operatione, vt dicitur in 2. Ethic.

Virtus legalis distincta ab omnibus alijs.

Liberalitas ergo sumit speciem ex actibus liberalitatis secundùm se: & fortitudo, ex actibus fortitudinis: sed iustitia legalis exequitur opera omnium virtutum, & non sumit speciem ex ipsis actibus secundum se, sed prout per exequutionem huiusmodi actuum est adimpletio legis; propter quod, vt dicebamus, huiusmodi virtus distincta est à virtutibus alijs, quia modo distincto speciem sumit. Est tamen quodammodo omnes virtutes, quia intentio legislatoris est inducere ciues ad virtutes: spectat autem ad legem quodammodo præcipere opera omnium virtutum. Velle ergo implere legem, est quodammodo velle agere opera cuiuscunque virtutis. Et sicut est in virtutibus, vt idem possit esse opus diuersarum virtutum, sic & in vitijs, idem potest esse opus diuersorum habituum vitiosorum. Vt qui furatur, vt mœchetur, non est fur, sed mœchus: sed si furatur, vt furetur, fur dici debet. Ipsum ergo furari potest esse actus furis, & mœchi. Sic etiam qui aliena accipit concupiscentia rerum ductus, auarus est. Qui verò solùm, vt iniurietur, iniustus est. Ex hoc ergo possumus distinguere iustitiam particularem à generali, & possumus accipere in quo consistat ratio iustitiæ particularis.

Legislatoris intentio in ferendo legem.

Quis auarus.

Dicemus ergo, iustitiam generalem agere opera omnium virtutum, non secundùm se, sed vt legem impleat. Sed iustitia particularis, quæ est in commutationibus, & distributionibus, habet specialem materiam, sub hac intentione, vt nulli iniurietur: & inde est, quòd hæc virtus dicitur inuenire medium rei.

Differentia inter iustitiam generaliter sumptam, & particulariter.

Aliæ verò virtutes morales dicuntur se habere circa medium passionum: hæc enim ipsas res æquat: morales verò virtutes moderantur passiones. Si ergo iustitia in his rebus ponit medium, vt non fiat alteri iniuria, non esset huiusmodi virtus in appetitu sensitiuo, sed erit in voluntate, vel in appetitu intellectiuo.

Nam

Appetitus sensitiuus. Nam appetitus sensitiuus fertur in res secundùm concupiscentiam, quam habet de rebus, vel secundùm quòd insurgunt in eo passiones ex appetitu rerum. Ferri autem in ipsas res, vt inueniatur medium in rebus, ne fiat alteri iniuria ad appetitum sensitiuum, spectare non potest.

Subiectum virtutum moralium. Quantum igitur ad ipsas res, circa quas est iustitia, possunt esse plures virtutes morales, quarum subiectum est appetitus sensitiuus, prout insurgunt in nobis passiones, ex ipsis rebus, quas oportet moderare, & refrenare. Nam non est inconueniens circa eandem materiam, & circa eosdem actus, alia, & alia intentione factos, plures versari virtutes. Attamen circa huiusmodi res, circa quas est iustitia particularis, non principaliter, vt refrænentur passiones, sed vt inueniatur ibi medium, non versatur appetitus sensitiuus. Si ergo iustitia est huiusmodi virtus, non erit in appetitu sensitiuo, erit ergo in intellectiuo, siue in voluntate.

RESP. AD ARGVM.

Rationale per essentiã dupliciter. Vel quia nõ organicũ, vel quia ratiocinatur; voluntas primo modo dicitur rationalis, nõ secundo. Ad primum dicendum, quòd dupliciter potest dici rationale per essentiam: vno modo, quicquid est per essentiam non organicum: & hoc modo voluntas pertinet ad partem rationalem, sed non loquitur sic de rationali Philosophus: alio modo potest dici rationale, quod ratiocinatur, & intelligit: & sic voluntas non est rationalis per essentiam, sed si est rationalis, hoc est per participationem, inquantum debet rationi obedire. Cùm ergo dicit Philosophus, quòd in irrationali sunt fortitudo, & iustitia, debet dici, quòd appellat irrationalem quemlibet appetitum, siue sit sensitiuus, siue intellectiuus, non ergo propter hoc habetur, quòd iustitia sit in appetitu sensitiuo.

Virtutes & habitus nõ sumunt speciem ex subiecto, sed ex obiecto, vel ex fine. Ad secundum dicendum, quòd virtutes, vel habitus non sumunt speciem ex subiecto: sed ex obiecto: non igitur, quia iustitia est in voluntate, quæ est potentia libera, ideo est nobilior simpliciter alijs habitibus: sed nobilitatem simpliciter habent ex fine, vel ex suo obiecto formali. Argumentum ergo non concludit propositum, quia non concludit iustitiam ex hoc esse simpliciter nobiliorem omnibus habitibus intellectualibus: quia ex subiecto, vt diximus, non est accipienda nobilitas simpliciter, sed ex obiecto, vel ex fine, vnde habitus sumit speciem.

Quid autem sit de hoc, & quid sit nobilius, an iustitia, vel habitus intellectiuus, non est præsentis speculationis. Sufficiat autem ad præsens scire, quòd argumentum non sufficienter accipiebat, quomodo habitus vnus sit simpliciter nobilior alio.

ARTICVLVS II.

Vtrum actus præcedentes virtutem, sint ipsa virtute nobiliores. Conclusio est negatiua.

Aegid. quodlib. 4. q. 19.

SECVNDO quæritur. Vtrum actus præcedentes virtutem, sint ipsa virtute nobiliores. Et videtur, quòd sic, quia causa est nobilior, quàm effectus: quod ergo efficit, & generat virtutem est nobilius quàm virtus: sed actus præcedentes virtutem causant, & generant virtutem: ergo &c.

IN CONTRARIVM est, quia actus sequentes virtutem sunt nobiliores actibus præcedentibus, quia sunt perfectiores: sed huiusmodi actus non sunt nobiliores virtute, immò ignobiliores, quia causantur à virtute, ergo multo magis actus præcedentes ignobiliores erunt.

RE-

RESOLVTIO.

Actus præcedentes virtutem sunt ignobiliores ipsa virtute: quod patet ex his, quæ videmus in naturalibus formis: & in ipsis habitibus.

RESPONDEO dicendum, quòd duplici via inuestigare possumus, actus præcedentes virtutem esse ignobiliores virtute. Prima via sumitur per id, quod videmus in naturalibus. Secunda, per id, quod habet esse in ipsis habitibus.

Prima via.

Prima via sic patet: nam in ipsis naturalibus, accidentia præcedentia formam sunt imperfecta, sequentia autem sunt perfecta. Vt si debeat ex aere generari ignis, calefit aer, donec materia expolietur forma aeris, & induatur forma ignis: quamdiu enim est ille calor imperfectus, est ibi forma aeris: sed in illo instanti, in quo peruentum est ad tantam perfectionem caloris, vt non possit ibi stare vlterius forma aeris, expoliatur materia huiusmodi forma, & induitur forma ignis. Calor ergo imperfectus, præcedit introductionem formæ ignis: sed perfectus sequitur. Nam licèt in eodem instanti sit inductio perfecti caloris, & introductio formæ ignis; ordine tamen naturæ, cum ille calor sit causatus à materia cum forma, prius intelligitur, quòd ibi sit forma substantialis ignis, quàm huiusmodi perfectus calor. Materia enim cum forma est causa omnium accidentium, quæ fiunt in illa, ergo perfectus calor non potest esse causatiuus formæ aeris, quia perfectus calor non stat cum huiusmodi forma; erit ergo materia cum forma ignis: propter quod materia ordine naturæ prius suscipit formam ignis, quàm suscipiat perfectum calorem.

In eodem instanti introducitur forma ignis & calor, sed natura prius introducta dicitur forma, quàm calor.

Immò, si volumus, possumus distinguere, quòd quædam sunt accidentia violenter inducta: quædam verò sunt sequentia naturam, & naturaliter educta. Vt si ex aqua debet fieri ignis, quamdiu manet forma aquæ, possunt dici accidentia violenter inducta, vt sic calefiat aqua, quòd fiat ignis, calor dicitur violenter

Accidentia quædam violenter inducta, & quædam naturaliter educta.

A inductus, quia est contra naturam aquæ; & inde est, quòd aqua calefacta seipsa redit frigida: sicut graue sursum pulsum, seipso deorsum redit: quare sicut pellere sursum graue, est violentum, quia est contra naturam grauis: sic calefacere aquam est quid violentum, quia est contra naturam aquæ.

Aduertendum tamen, cum dicimus, quòd calefactio aquæ est contra naturam aquæ, intelligendum esse, quòd sit contra naturam formæ, non autem contra naturam materiæ. Cum enim in materia

B existente sub forma aquæ fit alteratio ad calorem, motus ille est aliquo modo naturalis, & aliquo modo contra naturam. Naturale quidem est secundùm naturam materiæ, quia natura materiæ talis est, vt velit esse sub omnibus formis, & quia hoc non potest habere simul, appetit hoc habere successiuè. Ideo cum est sub vna forma, appetit esse sub alia. Vel natura materiæ talis est, veluti natura aliarum rerum: quælibet enim res appetit illud habere, cuius priuationem habet. Calefactio itaque aquæ est naturalis secundùm

Natura materiæ.

C naturam materiæ, quia non est contra naturam materiæ, vt existens sub forma frigidi, vadat ad formam calidi; immò hoc est secundum naturam eius, vt existens sub forma proposita, naturaliter appetat ire ad formam oppositam. Calefactio igitur aquæ non est contra naturam materiæ, est tamen contra naturam formę aquæ, quia calor repugnat naturæ aquæ: talis enim passio magis facta abijcit à substantia, idest abijcit à natura formæ, quàm à natura materiæ. Calefactio enim aquæ tanta esse poterit, vt tollat aquæ formam, nunquam autem tollet aquæ mate-

D riam. Et quia forma magis dicitur natura, quàm materia, & aqua magis est aqua propter formam quàm propter materiam, & calefactio repugnat formæ aquæ, simpliciter dici potest, quòd sit contra naturam aquæ: & quia non potest perfectè haberi, quod non habetur secundum naturam: aqua manens aqua, non poterit omninò perfectè habere calorem. si ergo ex aqua fiat ignis, quia hoc fiet per calefactionē, calor ibi inductus quamdiu manet aqua, erit modo quo diximus contra naturam: sed in illo instanti, in quo introdu-

cta

A

cta erit forma ignis iam erit calor secundum naturam, quia natura ignis hoc requirit, vt sequatur eam hæc actiua qualitas quæ est calor: si ergo quod est tale contra naturam, non potest esse perfectum, quod est secundum naturam, erit perfectum. Cum ex aqua fit ignis, quia calor præcedens, vt diximus, est contra naturam, consequens autem calor est secundum naturam: ideo benè dictum est, qualitatem præcedentem esse imperfectam.

Dubitatio.

Quòd si quæratur, quomodo imperfecta qualitas potest introducere substantialem formam: vel quomodo imperfectus calor potest inducere formam ignis: nam si ex calefactione præcedente inducitur forma ignis, & calor præcedens semper est imperfectus: igitur imperfectus calor ignis inducet formam ignis, & imperfecta forma inducet substantialem formam.

Augetur difficultas.

Ad hoc dici debet, quòd non solùm dubietatem facit, quòd imperfectum accidens inducit substantiam: sed etiam admirationem inducit, quòd accidens inducat substantiam: vt si non est in igne forma actiua, nisi calor, mirum est, quomodo per calorem potest generari ignis.

Solutio.

Non est inconueniens aliquid agere vltra suam speciem vt organum, & instrumentum alterius.

Dicemus ergo, non esse inconueniens, quòd aliquid agat vltra suam speciem, vt organum, & instrumentum alterius: calor enim, qui est accidens vltra suam speciem agit, vt per ipsum inducatur forma ignis, sed hoc agit, vt organum, & instrumentum ignis: non est enim inconueniens, quòd accidens inducat formam substantialem in virtute formæ substantialis. Et sicut accidens in virtute alterius potest inducere substantialem formam; sic accidens incompletum, non in virtute propria, sed in virtute alterius, vt in virtute substantialis formæ, potest inducere substantialem formam, & aliquid completum. Ignis ergo calefaciendo aquam, inducit in materiam aquæ formam ignis, quamuis sit accidens, & accidens incompletum, in virtute tamen alterius, scilicet virtute formæ ignis, cuius est organum actiuum inducit formam substantialem ignis.

Et sicut in rebus naturalibus accidentia præcedentia formam sunt incompleta, sequentia autem completa: sic in actibus generantibus habitum, præcedentes sunt incompleti, & quasi contra naturam: sequentes autem sunt completi, & quasi secundum naturam: Est enim habitus aggeneratus in potentia, quasi quædam forma potentię inclinans determinatè in tales actus, habens se quasi per modum naturę: ideo dicitur in secundo Ethicorum, quòd virtus est certior omni arte, & melior est, quemadmodum & natura: inclinat enim in aliquid determinatè per modum naturę: igitur antequam habeamus habitum, quasi innaturaliter nos habemus ad actus, propter quod non possumus tales actus perfectos facere, sed postquam habemus habitum inclinantem nos in tales actus determinatè, & quasi per modum naturę, habemus nos quasi naturaliter ad actus illos, & possumus eos perfectos facere. Vt innaturale est manui, antequam sit assueta ad citharizandum, quòd citharizet, ideo non potest perfectè citharizare: assuefacta autem, & habilitata ad citharizandum, quasi naturale est ei, quòd citharizet, ideo potest perfectè citharizare. Assuefactio enim aggenerata ex actibus pręcedentibus, inclinat manum, vt determinatè tendat in tales actus: sicut forma grauis inclinat graue naturaliter, vt deorsum tendat: propter quod sicut graue naturaliter deorsum tendit, sic assuefactus, & habituatus ad aliquos actus inclinatur quasi naturaliter, vt operetur actus illos.

Actus generantes habitum sunt incompleti: sequentes habitum sunt completi.

B

Manus inassueta ad citharizandum, innaturaliter citharizat.

C

Dubitatio.

Et si quęratur, quomodo actus imperfecti pręcedentes virtutem, possunt virtutem efficere?

D

Solutio.

Respondebimus, quòd sicut in naturalibus accidens imperfectum inducit substantialem formam, non in virtute propria, sed in virtute alterius. Sic in moralibus actus incompleti inducunt habitum etiam perfectum, non in virtute propria, sed in virtute intellectus agentis.

Imaginabimur autem, quòd Deus inseminauit animę principia scientiarum, & virtutum: non quòd cum nascimur habeamus aliquid in nostro intellectu inscri-

inſcriptam, ſed quia impreſſum eſt no- A bis lumen intellectus agentis, in quo ſunt nobis nota principia agibilium, & ſpeculabilium, vt in virtute illius luminis, conſiderando ſpeculabiliter, fiant in nobis ſcientiæ, & virtutes intellectuales: in virtute etiam eiuſdem luminis, agendo moraliter, fiunt in nobis habitus, & virtutes morales. Actus ergo præcedentes, quamuis imperfecti, faciunt perfectum habitum, non in virtute propria, ſed in virtute rationis, & in virtute luminis intellectus agentis. Igitur, ſi actus præcedentes virtutes, omnes ſunt imper- B fecti, per ea, quæ videmus in naturalibus, conſequens eſt, tales actus ignobiliores eſſe ipſa virtute.

Lumine intellectus agentis nobis ſunt nota principia agibilia, & ſpeculabilia.

Secunda via ad hoc idem ſumitur ex his, quæ videmus in ipſis habitibus. Nam licèt actus præcedentes habitum ordinentur ad ipſum habitum, quaſi tanquam ad finem, ſicut forma, per motum, & transmutationem inducta, eſt illius transmutationis finis, ita vt transmutatio ad formam ſit via in formam, & ordinetur ad formam tamquam ad finem, & quia finis nobilior eſt ijs, quæ ſunt ad C finem, neceſſe eſt, virtutem nobiliorem eſſe præcedentibus actibus.

Secunda via.

RESP. AD ARGVM.

Ad argumentum autem in contrarium dicendum, quòd actus præcedentes generant virtutem, non in virtute propria, ſed in virtute alterius, vt eſt diffuſius declaratum. Non ergo oportet tales actus nobiliores eſſe virtute.

Generare virtutē dupliciter, vel in virtute propria, vel in virtute alterius.

Vel dicere poſſumus, quòd non ſemper id, quod efficit aliud, eſt nobilius il- D lo: poſſunt enim aliqua duo ſic ſe habere, vt vnum ſit alterius effectiuum, aliud vero ſit eius finis: vt potio efficit ſanitatem, & ſanitas eſt finis potionis: & quia finis eſt cauſa cauſarum, non dicemus, quòd potio ſit nobilior ſanitate, ſed è conuersò.

Non ſemper efficiēs eſt nobilius effecto.

Argumentum autem aliud non concludebat; nam licèt actus præcedentes virtutem, ſint ignobiliores virtute, & imperfectiores: ſequentes tamen ſunt perfectiores, non obſtante, quòd virtutes efficiunt tales actus.

QVAESTIO TERTIA.

Quæ habet vnum Articulum tantùm.

Vtrum periurium ſit maius peccatum, quàm homicidium. Concluſio eſt affirmatiua.

Aegid. quodl. 6. q. 23.

AD hunc Articulum ſic proceditur. Videtur, quòd periurium non ſit maius peccatum, quàm homicidium, quia quod plus punitur, eſt grauius peccatum, iuxta illud Deuter. cap. 25. *Pro menſura peccati, erit & plagarum modus*: ſed homicidium plus punitur, & maiori pœna plectitur: ergo &c.

IN CONTRARIVM eſt: quia, quod eſt contra primam tabulam, eſt maius peccatum: ſed periurium eſt huiuſmodi: ergo, &c.

RESOLVTIO.

Periurium per ſe eſt maius peccatum homicidio; quia offenditur Deus in ſe, & eſt contra præceptum primæ tabulæ: in homicidio autem offenditur Deus in ſua imagine, & eſt contra præceptum ſecundæ tabulæ: per accidens autem, ex indeliberatione actus, periurium poteſt eſſe minus peccatum homicidio.

RESPONDEO dicendum, quòd tria ſunt declaranda. Primò, vnde ſumitur potior ratio meriti, vel demeriti, ſiue peccati. Secundò, ex hoc declarabimus, quomodo periurium per ſe ſit maius peccatum. Tertiò oſtendemus, quòd per accidens poteſt eſſe è conuersò.

Propter primum ſciendum, quòd actus morales ſumunt ſpeciem ex fine, ſicut motus

motus naturales ex forma, ideo dicitur A in 3. Phys.t.r 3. quòd motus est in eodem genere cum rebus, ad quas est motus: vt motus ad calorem est in eodem genere cum calore, & etiam in eadem specie. Nam huiusmodi motus non est, nisi quædam calefactio, quæ est quidam calor incompletus, & est in eodem genere, & in eadem specie, cum ipso calore: si ergo motus naturales sumunt speciem ex forma, si possumus ostendere, quòd sic se habeant actus morales ad finem, sicut motus naturales ad formam, nihil conuenientius, quàm quod huiusmodi actus B sumant speciem ex fine.

Motus est in eodem genere cū rebus, ad quas est motus.

Dicemus ergo, quòd actus morales sunt à fine in finem, & incipiunt a fine, & terminantur ad finem: sicut motus naturales sumunt speciem ex forma, & incipiunt à forma, & terminantur ad formam. Agentia enim naturalia in agendo assimilant sibi passum in forma, & maximè si sint agentia vniuoca, in quibus expressè patet, quòd posuimus, vt calefaciens assimilat sibi calefactum in calore. Calefactio igitur sumit speciem ex calore, vel est in eadem specie cum calore, quia est à C calore in calorem: est enim à calore, calefacientis, & terminatur ad calorem calefacti. Et sicut motus naturales sunt à forma in formam, vt calefactio à calore in calorem: sic actus morales sunt à fine in finem, vt à fine in apprehensione, in finem in consequutionem: Finis enim apprehensus se habet vt principium actionis, finis consequutus vt terminus actionis. Sic forma agentis se habet, vt principium motus, forma passi vt terminus motus: ideo dicit Commentator in 12. Metaphys. cap. 29. quòd Balneum ha- D bet duplicem formam, in anima, & in materia, & vt est in anima, est principium motus, vel est agens mouens, vel est mouens, vt agens; sed vt est in materia est finis motus, vel est mouens vt finis: talis enim duplex forma potest vocari duplex finis, quia forma balnei in anima potest vocari finis in apprehensione: forma balnei in materia potest vocari finis in consequutione: apprehendens enim balneum in anima, vult consequi balneum in materia.

Actus morales incipiūt a fine, & terminātur ad finem.

Motus naturales sunt à forma in formam.

In moralibus finis apprehensus est principium actionis, finis cōsequutus est terminus actionis.

Iste ergo actus moralis, qui est velle habere balneum, est à fine in finem, quia est à balneo in balneum, quia est à balneo in anima, quod est finis, quem apprehendimus, ad balneum in materia, quod est finis, quem consequi volumus. si ergo balneum haberet esse abstractum, & separatum, sicut diximus, esset in anima per seipsum, & esset idem mouens, vt agens, & mouens vt finis. siue ergo forma in anima, & forma quæ est in re, prout est ipsa res sit vnum & idem realiter, differens secūdùm rationem, sicut esset forma balnei, si esset abstracta: vel sit differens re, sicut est forma balnei, secundùm id, quod est: quia aliud habet esse in anima, & aliud in materia: semper actus moralis est à bono apprehenso, in bonum, quod volumus consequi, ideo est à fine in finem: sicut motus a forma in formam: propter quod sumit speciem à fine, sicut motus à forma: ille enim qui ponit Deum finem suorum operum, oportet vt apprehendat Deum, & ex hoc moueatur ad faciendum opera, per quę posset consequi Deum.

Habito, quòd actus morales sumunt speciem ex fine, volumus descendere ad quęstionem propositam, vt videamus, quodnam prędictorum sit maius peccatum. nam si actus morales sumunt speciem ex fine, tota bonitas talium actuum est ex eo, quòd debito modo tendunt in talem finem, siue in Deum, quem debemus proponere finem omnium nostrorum operum: sic etiam tota malitia omnium talium operum est ex eo, quod auertunt ab huiusmodi fine: ideo Sancti communiter definierunt peccatum, & culpam, quòd est auersio ab incommutabili bono, & conuersio ad commutabile: ita vt auersio sit ibi ratio principalis formalis, conuersio verò materialis, & secundaria. Sicut ergo inter opera nostra illud est maius bonum, quod magis nos facit tendere in finem, & in Deum, & quod magis nos vnit Deo: ita illud est maius malum, quod nos magis auertit à Deo.

Applicatio ad quęstionem.

Quid sit peccatum.

Dicemus ergo, quòd in huiusmodi auersione sunt quatuor gradus: nam auerti à Deo, vel hoc est, quia offendimus ipsum Deum in se: Vel quia offendimus eum in eo, in quo reseruatur imago

Quatuor modis offendimus Deū

go eius, vt in proximo: Vel quia offendimus eum in persona coniuncta proximo: Vel in re possessa à proximo. A

Constat autem, quod plus est auerti à Deo, & plus est offendere Deum in se, quàm offendere eum in re, in qua reseruatur imago eius: vel in persona coniuncta ei, vbi reseruatur imago eius: vel in re possessa ab eo, in quo est imago eius: peccata enim primæ tabulæ sunt offensiones Dei in se, vel quia agimus contra eius potentiam, non seruiendo sibi, sed Idolis, quod est mandatum primum primæ tabulæ: vel quia agimus contra eius sapientiam, non debito modo iurando: vel agimus contra eius bonitatem, Sabbatha non sanctificando, quæ sunt tria mandata primæ tabulæ. Mandata verò secundæ tabulæ prohibent offensiones Dei non directè in se, sed in proximo, vbi reseruatur imago eius. Nam etiam in hoc offenditur Deus, quando offenditur proximus, in quo reseruatur imago eius, qui tripliciter potest offendi: Vel in se, vt si occideretur ipse proximus: vel daretur falsum testimonium contra ipsum: vel in persona coniuncta sibi, vt puta, si quis mœcharetur cum vxore proximi, vel persona quacunque sibi coniuncta, vel si concupiscit huiusmodi personam: vel tertiò potest offendi proximus in re possessa, vt quia concupiscitur huiusmodi res, vel furtiuè accipitur: quæ sunt sex præcepta negatiua secundæ tabulæ: quæ sex pręcepta negatiua, cum honore parentum, quod est præceptum affirmatiuum faciunt pręcepta septem, contra quę faciendo, non sic offendimus Deum: quia offendimus ipsum in sua imagine: non in se, sicut offendimus ipsum faciendo contra pręcepta primę tabulę. Peccatum itaque homicidij, vbi est offensio Dei in sua imagine, per se loquendo, non est tantum peccatum, sicut peccatum periurij, vbi est offensio Dei in seipso.

Peccata primæ tabulæ sunt offensiones Dei in se.

B

Mandata secundę Tab. prohibent Dei offensiones in proximo.

Tripliciter potest offendi proximus.

C

D

Viso quomodo ex auersione à Deo, & à fine sumitur ratio peccati, & culpæ, ita quod ibi est maior ratio culpę, vbi est porior ratio auersionis. Et ostenso ex hoc, quòd periurium per se plus habet de ratione culpæ, quàm homicidium, volumus declarare tertium, secundum quòd potest esse è conuersò per accidens. Nam periurium committitur per motum linguę, quę valdè est labilis, & vt plurimùm indeliberatè mouetur, propter quod multoties periurium indeliberatè committitur: Multoties enim sic indeliberatè cum iuramento loquimur, quòd etiam de iuramento non aduertimus, quod cum contingit, potest periurium esse veniale peccatum: propter quod licèt per se periurium sit peccatum maius: per accidens tamen, quia, vt plurimum, sine deliberatione iuramus, potest esse peccatum minus.

Ibi maior culpa, vbi maior auersio.

Periurii in deliberatè commissum est peccatū veniale.

RESP. AD ARGVM.

Ad argumentum dicendum, quòd illud, quod magis punitur, est maius peccatum: dici debet, quòd verum est de eo, quod magis punitur iudicio Dei, & in vita futura, vbi omnia lance congrua punientur, & pręmiabuntur: sed non oportet, quòd sit verum de iudicio hominum, vel de iudicio, quod fit in mundo, vbi multa dissimulantur, vel per aliquas causas, minus grauia magis puniuntur, vt multoties iudicio hominum plus punitur furtum, quàm melchia, cum tamen magis sit offendere proximum in melchiam, quàm in re possessa, quòd fit per furtum.

QVAESTIO QVARTA.

Quæ habet Articulum vnicum.

Vtrum omne mendacium sit peccatum mortale. Conclusio est negatiua.

Aegid.in Defens.D.Thom.super 2.2.q.110 art.4. in resp.ad 5.apud Aegid.corrupt.3 ar.5. D.Tho. 2.2.q.110.art.3. & 4.Caiet.

TVETVR Aegidius in hac quęstione tanquam amantissimus discipulus doctrinam sui doctissimi pręceptoris D. Thomę ab obtrectatoribus improbatam. D. enim Thomas in 2. 2.quęst. 110. num.

num. 4. in resp. ad 5. vbi quærit, vtrum omne mendacium sit mortale peccatum, ait, quòd quidam dicunt, quòd omne mendacium sit mortale peccatum in viris perfectis: sed hoc non est rationabiliter dictum: nulla enim circunstantia aggrauat peccatum in infinitum, nisi quæ transfert in aliam speciem: circunstantia autem personæ non transfert in aliam speciem, nisi fortè ratione alicuius annexi, puta si sit contra votum ipsius; quod non potest dici de mendacio officioso, vel iocoso, & ideo mendacium officiosum, vel iocosum, non est peccatum mortale in viris perfectis, nisi fortè ratione scandali. Hæc D. Thomas, & contra id, quod dicit de mendacio officioso, vel iocoso, arguebant aduersarij.

Et videtur falsum, & contra Augustinum in libro de mendacio cap. 10. *Aut*, inquit, *non est credendum bonis, aut est credendum illis, quos credimus aliquando mentiri: aut non est credendum, bonos aliquando mentiri*: horum trium primum est perniciosum: secundum stultum. restat ergo, vt numquam mentiantur boni: hæc est ratio, & illatio Augustini: ex conclusione ergo Augustini arguitur sic: Boni existentes boni nunquam mentiuntur: ergo mendacium perimit bonitatem: sed non perimit bonitatem, nisi quia est peccatum mortale: ergo mendacium est mortale peccatum.

Nec feratur instantia in mendacijs iocosis, quia dicit Augustinus in lib. 1. sent. *Ioci nunquam sunt pura mendacia*. habent enim euidentissimam ex pronunciatione, atque loquentis affectu, figurationem, animam nequam fallentis.

Præterea. Si non est peccatum mortale mentiri officiosè: ergo non est peccatum mortale mentiri pro salute animarum, quia hoc est summè officiosum: ex quo sequitur, quòd non esset mortale mentiri in prædicatione fidei, & morum, quia ibi est maximè salus animarum: ex quo sequitur, quòd stultum est credere etiam prædicatoribus mentientibus; & si hoc stultum est semper credere, est licitum & non credere, quia fides non est, vt plurimum, nisi per auditum prædicationis; ergo à primo si non est peccatum mortale viris perfectis mentiri officiosè, non est peccatum mortale non credere, immò est stultissimum credere. hoc falsissimum est: ergo & primum.

Præterea. Isti arguunt soluendo rationes, quibus D. Thom. probat non omne mendacium esse peccatum mortale; & primò soluunt rationem adductam in armento, sed contra, quæ erat talis, sicut dicit Glossa super illud Psalm. 5. *Perdes omnes qui loquuntur mendacium*. Duo sunt genera mendaciorum, quæ non sunt sine culpa: sed non cum magna; cum aut iocando, aut consulendo proximo mentimur: sed omne peccatum mortale habet grauem, aut magnam culpam: ergo mendacium iocosum, aut officiosum non sunt peccata mortalia. hæc dicit D. Thomas vbi supra. Soluunt hanc rationem aduersarij, & eorum solutio est tertium argumentum D. Thomæ. hæc est autem eorum solutio. Dicendum, quòd omne peccatum mortale, absolutè loquendo, est culpa grauis, & grandis; & hoc modo est culpa grauis mendacium officiosum, ad minus viris perfectis, scilicet absolutè loquendo: attamen loquendo, per comparationem ad grauiorem culpam, tàm in canone, quàm in scripturis Sanctorum, peccatum mortale minus graue, dicitur non grandis culpa; sicut Prouerb. 6. dicitur de furto, per comparationem ad adulterium: *Non est grandis culpa, cum quis furatus fuerit*. Glossa interlin. *Non est grandis culpa, per comparationem adulterij*. Et Glossa Magistralis: *Furtum non ex se, sed ex comparatione maioris peccati, idest adulterij, non grandis culpa est*. sicut de Hierusalem, grauius peccare per Prophetam dicitur Ezech. 16. *Iustificata est Sodoma ex te*: hæc sunt verba Glossæ, & hoc modo dicitur in prædicta Glossa Augustini super Psal. quod non est magna culpa proximo consulendo mentiri. Et quod ita intelligat, patet per eundem in libro de mendacio obstetricum: *Pro mendacio suo*, inquit, *dicunt, eas approbatas, & remuneratas à Deo*. Qui enim causa nocendi consueuit mentiri, multum profecit, si iam consulendi causa mentiatur: nam in

Tertium argumentum contra D. Thom.

Scripturis ipsis, iustificata Sodoma dicitur in comparatione scelerati populi Israel.

Quartū argumentum contra D. Thom.

A

Secunda ratio, quam insinuat, est talis, & hanc ponit in principali responsione: propriè peccatum mortale repugnat charitati: vnde si finis intentus in mendacio non sit contrarius charitati, nec mendacium secundùm hanc rationem erit peccatum mortale: sicut apparet in mendacio iocoso, & officioso: in quorum primò intenditur leuis delectatio: & in alio proximi vtilitas.

B

Respondeo, in mendacio officioso benè potest attendi vtilitas alicuius singularis personæ, vel aliquarum: inde tamen sequitur subuersio, & impedimentum fidei, & authoritatis doctrinæ Catholicæ: & hoc in multò pluribus: maximè si viri perfecti mentiuntur, vt ostensum est: quòd autem impedit, vel subuertit fidem, impedit, vel subuertit charitatem.

Tertia ratio, quam insinuat est talis. Nulla circumstantia aggrauat peccatum in infinitum, nisi quod transfert in aliam speciem: circunstantia autem personæ non transfert in aliam speciem: ergo, &c.

C

Ad hoc dicendum est primò interimendo maiorem: circumstantia enim personæ aggrauat in infinitum peccatum, idest, quod est veniale secundùm genus, facit mortale. Constat autem, quòd infirmitas, imperitia, malitia sunt conditiones personæ, & tamen aliquod genus peccati, quod est veniale, ratione infirmitatis, vel imperitiæ, fit mortale propter malitiam, sicut dicit August. lib. 83. quæst. q. 26. *Quisquis,* inquit, *nouit quid sit virtus, & sapientia Dei, potest æstimare, quæ sint venialia peccata: Et quisquis nouit, quæ sit bonitas Dei, potest æstimare quibus peccatis pœna debeatur æterna, & hic, & in futuro seculo.*

Quintū argumentum contra D. Thom.

D

Confirmatur primò.

Item videmus, quòd carnalis copula, solutis est mortale peccatum, coniugatis autem, vel non est peccatum, vel est peccatum veniale: ergo idem actus, vel aggrauatur, vel alleuiatur in infinitum, propter coniugium, vel absolutionem à coniugio; quæ tamen non sunt nisi circumstantiæ personæ.

Confirmatur secūdò.

Item si quis habeat conscientiam erroneam de peccato veniali, quòd sit mortale; & tamen cum tali conscientia illud committit, peccat mortaliter, & tamen conscientia erronea, siue error conscientiæ est conditio, siue circumstantia personæ.

Ad argumentum verò dicimus, quòd omnibus modis, vna præmissarum est falsa. Aliqui enim dicunt, quòd veniale, & mortale sint differentiæ essentiales peccati, diuidentes peccatum secundùm genus, & secundùm speciem; & secundùm istos est maior vera, scilicet quòd nihil aggrauat in infinitum, nisi quod transferr in aliam speciem: & minor est falsa, quòd circumstantiæ personæ non aggrauant in infinitum. Alij dicunt, quòd veniale, & mortale sunt differentiæ accidentales actuum, & peccatorum, sicut album, & nigrum corporis, & secundùm illos maior est falsa, & minor vera.

IN CONTRARIVM est dictum D. Thomæ vbi supra.

RESOLVTIO.

Mendacium, quod non est contra dilectionem Dei, vel proximi nulli est peccatum mortale per se: per accidens autem sic, vt si fiat contra votum, vel ratione scandali.

RESPONDEO ad dicta secundùm D. Thomam: Si mendacium aliquod non habet rationem peccati mortalis, eo quod non est contra dilectionem Dei, cuiusmodi est illud, quod fit contra doctrinam religionis: nec etiam contra dilectionem proximi, sicut illud, quod in detrimentum iustitiæ vergit: vel in peruersionem iudicij ordinatur, sicut cum quis in loco iudicij mendacium dicit: vel aliàs in nocumentum proximi. Manifestum est, quòd nec viris perfectis poterit huiusmodi mendacium fieri mortale, nisi fuerit contra eorum votum. Per accidens verò potest in mortale fieri, sicut alijs, scilicet ratione scandali; vel si credant huiusmodi mendacium mortale

Mēdacium quādo peccatū mortale: & quando veniale.

pec-

peccatum esse. Stante enim ista opinione, non potuerunt mentiri sine peccato mortali: vnde qui sunt huius opinionis necesse habent huiusmodi mendacium tanquam peccatum mortale vitare.

RESP. AD ARGVM.

Ad primum argumentum in contrarium dicendum, quòd Augustinus facit illam deductionem inuestigando, nec intendit illam conclusionem asserere, scilicet, vt nunquam mentiantur boni, quod patet ex littera immediatè sequenti. Consequenter enim ait sic: Ista quæstio est ex vtraque parte considerata, & tractata, non facilè sententia ferenda est. Ecce isti adducentes Augustinum pro se, manifestè faciunt contra eum, asserentes pro certo, quòd ipse relinquit sub dubio. Conclusio tamen illa, quòd boni nunquam mentiantur, sic potest intelligi, scilicet, quòd boni nunquam mentiuntur in quantùm boni: quia quodcunque mendacium, etiam officiosum, vel iocosum, cum habeat rationem peccati, licèt venialis, defectus quidam est bonitatis; vel quia boni manentes boni nunquam mentiuntur peccato pernicioso.

Boni nunquam mentiuntur in quantum boni.

Ad secundum dicendum, quòd consequentia nulla est, si peccatum mortale non est mentiri officiosè: ergo non est peccatum mortale mentiri officiosè in prædicatione fidei, & morum, pro salute animarum: huiusmodi enim mendacium in prædicatione fidei, & morum, est mendacium perniciosum: nec vllo modo dici poterit peccatum officiosum, cum sit contra charitatem Dei, fidem, & bonos mores eneruans: vnde habet rationem peccati mortalis, & per consequens perniciosum foret, etiam si fieret pro salute animarum infinitarum. Præter hoc ipsi supponunt falsum, quòd videlicet huiusmodi mendacium possit facere ad salutem animarum, sicut mendacium officiosum facit ad conseruationem rerum temporalium, quod falsum est, quia per mendacium officiosum potest quandoque homo liberari à morte, & ab alijs malis huiusmodi: sed per mendacium in doctrina non potest homo liberari à morte æterna, sed magis præcipitari in illam: vnde Aegid. super iij. Sent.

Mēdacium in prędicatione fidei, & morū nō potest dici officiosum, sed perniciosum.

Mēdacium officiosum facit ad cōseruationē rerū temporalium.

Aduertendū pro Cōcionatoribus.

A huiusmodi mendacium pro salute animarum fieri non potest. Si enim quoad aliquid posset huiusmodi mendacium fingi, vt prodesset: incomparabiliter tamen plus obesset: vnde semper simpliciter perniciosum foret, & ita manifestum est, quòd ista ratio nulla est.

Ad tertium, quando dicunt contra primam rationem D. Thomæ, quòd absolutè loquendo, omne peccatum mortale est culpa grandis, & hoc modo mendacium officiosum est culpa grauis viris perfectis, hoc patet non esse verum. Et B quod adducunt de hoc, vnum peccatum mortale dici minus graue, quam aliud, concedendum est. Quod autem inferunt, peccatum officiosum obstetricum, hoc modo dici minus graue peccatum, secundùm Augustinum, salua pace eorum, non est verum: veruntamen Augustinus intendit ibi probare, ex hoc, quòd illud mendacium non fuit reprehensum, sicut nec alia quædam mendacia in lege veteri, concludi non posse huiusmodi mendacia esse laudabilia, & rationem boni habere: quod probat C per huiusmodi modum loquendi in Scriptura. *Iustificata est Sodoma, &c.* vnde subditur parum infra: *Si vitam, moresq. Sanctorum, & facta, & dicta consideres, nihil tale proferri potest, quod ad imitationem prouocet mentiendi*. Ex hac littera patet, quòd ipse intendit ostendere, mendacium non habere rationem boni, in quo debeamus Sanctos imitari: ex hoc tamen non sequitur, quòd sit tantum malum, vt faciat peccatum mortale, sicut patet intuenti.

Modestia Doctoris.

Ex eo, quòd in lege veteri quędā mēdacia nō fuerunt reprehensa, non concluditur fuisse laudabilia.

Ad quartum, dum dicunt contra secundam rationem D. Thomæ, quòd in D mendacio officioso, licèt sit aliqua vtilitas temporalis alicuius personæ singularis, tamen inde sequitur subuersio, & impedimentum fidei: manifestum est, eos falsa proferre: mendacium enim, ad quod hæc sequuntur, non est officiosum, sed perniciosum: vnde si viri perfecti mentiantur pro aliquo commodo temporali aliquo mendacio, quod ratione sui, vel scandali supradicta consequatur: manifestum est, eos mortaliter peccare: sed hæc non consequuntur ad mendacium viri perfecti ratione ipsius

mendacij, nisi fuerit in doctrina: nec ratione scandali, vbi nullum cōtingit. Quod fieri potest, quando occultè committitur, & sic quod ad illorum notitiam nullo modo, vel de non facili poterit deuenire, vel in aliquo casu consimili, vbi ratio scandali locum non habeat.

Ad quintum, dum dicunt contra tertiam rationem D. Thomæ, conclusionem primò fore interimendam: manifestum est, eos loqui contra artem, & ordinem respondendi. Primo enim esset illatio impedienda, vel aliqua præmissarum interimenda. Ipsam etiam conclusionem non interimunt, prout infertur ex præmissis: quod patet, quia nulla conditio personæ auget peccatum in infinitum, nisi fuerit talis, quæ possit transferre, vel transferat actum in aliam speciem, cuiusmodi non est circunstantia personæ, de qua intendit in propositione minore: quoniam status viri perfecti, de quo intendit, non transfert actum illum, qui de se est peccatum veniale in aliam speciem, vt scilicet sit mortale, nisi fuerit contra suum votum, vt dictum est.

Quod verò subdunt, malitiam, imperitiam, vel infirmitatem, esse conditiones personæ, verum est: sed manifestum est, quòd faciunt in aliam speciem transire: vnde non solùm quando fit ex imperitia, vel infirmitate, est peccatum veniale, sed etiam illud, quod de se est indifferens, si ex malitia fiat, in aliam speciem transfert, & est mortale: sicut frangere festucam ex malitia, vel ex contemptu Dei.

Actus indifferens si fit ex malitia transiert in aliam speciem, & fit mortale peccatum.

Authoritas verò, quam adducunt, nihil facit pro eis, nec est ad propositum: quia enim viri à Deo illustrati possunt discernere inter peccata venialia, & mortalia prædicta, nulli dubium, prout dicit authoritas: sed quid ad D. Thomam?

Ad primam confirmationem, in qua dicitur, status coniugati, & soluti pertinere ad conditionem personæ, verum est: sed non est minus manifestum, quin sint conditiones facientes actum transire de vna specie in aliam, & ideo instantia illa, sicut præcedens, nulla est.

Ad primam confirmationem.

Eodem modo dicendum est ad secundam confirmationem. Conscientia enim erronea est circunstantia, faciens transire actum in aliam speciem: vnde nec ista instantia aliquid valet.

Ad secundam confirmationem.

Conscientia erronea ponit actū in alia specie.

A

Vltima de statu innocentiæ, & naturæ lapsæ, quæ dicuntur circunstantiæ, & conditiones personæ, non est multum ad propositum: siue enim in statu naturæ conditæ in innocentia possent fuisse peccata venialia, siue non, nullo modo potuit ibi poni peccatum mortale, nisi auerteret à fine: vnde si aliquis actus hic non auertat à fine, qui tamen ibi auertisset, manifestum est, quod ratione huiusmodi circunstantiæ, scilicet status innocentię, huiusmodi actus in aliam speciem transisset: vnde patet, quomodo nec instantia ista aliquid valeat.

An peccata venialia fuissent in statu innocentię.

B

Quod tandem dicunt respondendo ad argumentū, quod debuerūt prius soluisse, quam conclusionem, falsò, vt iam patet, interemisse, omnibus modis vnam præmissarum esse falsam. si placeat eis ad pręsens audire, ipsi dicunt falsum. Maior enim propositio, scilicet, quòd circunstantia non aggrauat in infinitum, nisi quę, &c. manifestissimè vera est. similiter minor proposito scilicet, quòd huiusmodi circunstantia personę, scilicet status perfectionis, non facit actum, qui non est contra votum professionis, transire in aliam speciem: est ęquè vera.

C

Qui vero ponunt peccatum mortale, & veniale differre essentialiter: & prædictam maiorem veram simpliciter, in vtroque verum dicunt, sed in tertio, scilicet propositionem minorem interimendo, mentiuntur, sicut patet ex dictis. Qui verò dicunt peccatum veniale, & mortale differre accidentaliter, solum interimentes propositionem maiorem, in vtroque mentiuntur. Et sic isti tàm quod pro se dicunt, quàm, quod ab alijs pro se adducunt, mendacio, vel falsitate ad minus vt potè doctrina falsa videtur admixtum.

Responsio secundū varias opiniones.

D

QVAE-

QVAESTIO QVINTA.

Quæ habet vnicum Articulum.

Vtrum ex homicidio Martyris in Ecclesia sequatur loci pollutio. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodl. 2. q. 15. Vgo in tract. de consec. dist. 1.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd ex homicidio Martyris in Ecclesia non sequatur loci pollutio, quia Ecclesia non est reconcilianda, nisi quando est polluta: sed sanguis sanctus, cuiusmodi est sanguis Martyrum, Ecclesiam non polluit, sed ornat: ergo propter talem sanguinem non est reconcilianda.

IN CONTRARIVM est, quia in de Consecratione dist. 1. dicitur, propter sanguinem effusum esse Ecclesiã reconciliandam: ibi autem non distinguitur C inter sanguinem, & sanguinem: ergo qualiscunque fuerit sanguis effusus, semper est reconcilianda Ecclesia.

Præterea. Sanguis Martyrum est sanguis innocens: ergo magis delinquit effundens talem sanguinem, & per consequens Ecclesia est magis reconcilianda.

RESOLVTIO.

Ecclesia polluta esset, non ratione passionis Martyris benè vtentis malo: sed ratione actionis persequentis, formaliter mala: & quia esset iniuria illata Ecclesiæ, ideo esset reconcilianda: locus autem, quem tetigit sanguis, est cooperiendus, & venerandus. D

RESPONDEO dicendum, quòd hanc quæstionem mouet Hugo in tract. de consecr. dist. 1. & specialiter mouet eam de B. Thoma Cantuar. & adhæret huic parti, quòd Ecclesia, vbi occisus est Sanctus, sit reconcilianda: addit tamen, quòd locus ille, vbi effusus est sanguis Martyrum, non est reconciliandus, immò

Opinio Hugonis.

A transeundus, & cooperiendus: sed reliqua Ecclesia tota est reconcilianda.

Videtur autem hæc positio multum aliena: quia si propter effusionem sanguinis Ecclesia est reconcilianda: ergo illa pars Ecclesiæ, vbi est sanguis effusus, est magis reconcilianda, quàm aliæ partes.

Contra opinionem Hugonis.

Qua in re sciendum, quòd in effusione sanguinis duo sunt, videlicet actio, & passio Martyris, vt idem Hugo notat: & licèt passio Martyris sit Deo grata, & accepta: actio tamen persequutoris est Deo displicens, & odiosa: immò B magis videtur esse per se, vt actio persequutoris displiceat, quàm vt passio Martyris placeat. Nam actio persequutoris est displicens formaliter, quia est formaliter mala: passio martyris est placens materialiter, in quantum Martyr benè vtitur malo: quod autem est formaliter tale, est magis tale, quàm quòd est materialiter: polluta est ergo Ecclesia, & si non ratione passionis Martyris, qui benè vtitur malo; ratione tamen actionis persequutoris, qui agit actionem per se malam.

Opinio Doctoris.

In Martyrio persequutoris actio est formaliter mala, passio verò materialiter bona.

Ponamus ergo, quòd aliquis occideretur in Ecclesia, ita tamen, vt totus sanguis eius reciperetur in vestimentis suis, & nulla gutta sanguinis remaneret in Ecclesia: vel si occideretur aliquis in Ecclesia per suspendium, sine effusione sanguinis: constat, quòd talis Ecclesia reconcilianda esset, & diceretur Ecclesia polluta, quia esset in ea homicidium perpetratum: sic in proposito, quia facta est iniuria Ecclesiæ, eo quòd sit ibi effusus sanguis innoxius, diceretur illa Ecclesia polluta propter tantum scelus ibi commissum; per consequens reconcilianda erit.

Si aliquis occideretur in Ecclesia absque emissione sanguinis, diceretur polluta Ecclesia propter iniuriã ei illatam, & esset reconcilianda.

Quod verò addebatur de loco, in quo cecidit sanguis Martyris, quòd locus ille deberet transiri, & cooperiri: credimus benè dictum esse. Imaginamur autem, quod dum effunditur sanguis Martyris, propter scelus in Ecclesia commissum, tota Ecclesia est polluta, & locus ille, in quo cadit huiusmodi sanguis, dum sanguis cadebat, antequam attingeret locum illum, pollutus erat, sed

Locus, in quo cadit sanguis Martyris debet pertransiri, & cooperiri in reconciliatione Ecclesiæ.

postea

postea per contactum sanguinis Sancti, A sit locus ille decoratus: & ideo tanquam sanctus locus est cooperiendus, & venerandus, nec indiget reconciliatione: propter effusionem ergo sanguinis, & persequutoris actionem, non propter passionem est Ecclesia reconcilianda.

RESP. AD ARGVMENTA.

Ad argumentum autem in contrarium patet solutio, quia Ecclesia polluta est, quia effunditur ibi sanguis Martyris, non B propter Martyris passionem, sed propter persequutoris actionem.

QVAESTIO SEXTA.

Quæ habet vnicum Articulum.

Vtrum plagæ hominis occisi per violentiam emittant sanguinem ad præsentiam occidentis. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. quodlib. 5. quæst. 25.

AD hunc Articulum sic proceditur. Videtur, quòd plagæ hominis occisi per violentiam non emittant sanguinem ad præsentiam occidentis, quia cum ille sit mortuus, non est ibi anima, quapropter non videtur, quòd sit dare causam, quare fiat talis effluxus sanguinis.

IN CONTRARIVM est, quia dicitur expertum esse, & esse publicam famam, famosumq. esse, quod sic fiat.

RESOLVTIO.

Ex Dei prouidentia: dæmonum fallacia: contingentia casuali euenire potest, vt ad occisoris præsentiam, occisi plagæ sanguinem emittant.

RESPONDEO dicendum, quòd hoc modo procedemus in hac quæstione, quia primò distinguemus de mortuo. Secundo assignabimus dicta, & rationes aliorum, quare possit hoc contingere, & improbabimus. Tertiò assignabimus rationes nostras, quare potest aliquando contingere, vt hoc fiat. *Ordo dicendorum.*

Propter primum sciendum, quòd distinguendum est de mortuo; nam aliquando aliquis est mortuus secundùm apparentiam, vt quia non sentitur in eo pulsus, vel motus, propter nimiam debilitatem: vel propter aliquam aliam causam: aliquando aliquis est mortuus, secundùm rei veritatem, vt quia anima est à corpore separata, & non est vlterius eius forma. Si autem sit primo modo aliquis mortuus, de leui potest patere causa, quare plagæ fluant ad præsentiam occisoris. Potest enim contingere, quòd propter vulnera, & propter nimium effluxũ sanguinis, aliquis sit ita debilitatus, & infrigidatus, vt non appareat in eo esse sensus aliquis, neque motus, non tamen propter hoc est adhuc mortuus; vnde potest contingere, vt sic se habens, aliquam turbulentam notitiam habeat de aduenientibus ad C ipsum, licèt non possit vocem emittere, vel etiam se mouere: quare, si vulnerato se habente in tali statu, contingat vulnerantem venire ad ipsum, poterit habere vulneratus aliquam turbulentam cognitionem de ipso, ex qua cognitione, ratione timoris, poterit aliquis timor fieri membris, vnde excitari poterit fluxus sanguinis: & quia in talibus, & aliquibus rarò factis, ratione admirationis potest publica fama consurgere; ideo ex hoc homine non penitus mortuo, potuit hoc esse D famosum. *In homine mortuo secundum apparentiam, & non secũdum rei veritatẽ quomodo possint plagæ emittere sanguinem.*

Postquam distinximus de mortuo, volumus assignare causas, & rationes aliquorum, quomodo in homine penitus mortuo ex aduentu occidentis possunt plagæ sanguinem fundere.

Dicunt enim aliqui, quòd ex sanguine remanente in cultello, vel in vestibus occidentis: quia à simili fit attractio, ideo potest contingere, quòd adueniente occisore, fiat attractio sanguinis existentis in corpore occisi. Sed hoc stare non potest, quia si fit attractio à simili, hoc est, quia imperfectum trahitur ad perfectum, vt si *Prima opinio.* *Cõfutatio.*

Virtus in magnete ad trahendum ferrum.

vt si à magnete trahitur ferrum, hoc est, quia aliqua virtus completè est in magnete, & incompletè in ferro, vnde fit talis attractio, & ideo quidam talem tractum à tota specie vocant, secundum quod distinguit Auicen. 1. d. 6. triplicem

Triplex tractus secundum Auic.

tractum, videlicet: à calido, qui fit à natura elementari: a vacuo, qui videtur fieri à cœlesti natura: & à tota specie, qui videtur reduci ad naturam mixti. Formaliter enim calida solum elementa: & elementata, vt participant naturam elementorum, & quia mixta possunt aliquam

Quid est dicere virtutem esse à tota specie

virtutem habere, vltra qualitates, quas videmus in elementis, quando illam virtutem nominare nescimus, dicimus hoc esse à tota specie.

Vtrum autem semper attractio à calido fiat per naturam elementarem: & à vacuo per naturam cœlestem: & à tota specie per virtutem aliquam sequentem formam mixti; vt propter aliquam excellentiam, quam habet supra naturam elementorum, non est præsentis speculationis. Sufficiat autem ad præsens scire, quòd nunquam agens, & patiens sunt omninò similia: nam quando sunt omninò similia, tunc cessat motus: vnde scribitur in 1. de Gen. t. 52. quòd habitibus præsentibus in materia cessat motus: & in eodem lib. in cap. de actiuis, & passiuis t. 57. dicitur, quòd agens, & patiens in principio sunt dissimilia, & in fine simi-

In fine actionis, & passionis, patiens potest esse omninò simile agenti.

lia. In fine ergo actionis, & passionis, quando non vlterius est actio, & passio, potest esse patiens omninò simile agenti: quare si simile, ad se attrahat simile, non erit omninò simile, nam vnum se habebit, vt actus, & alter, vt potentia: vnum secundùm quod huiusmodi, vt imperfectum, aliud vt perfectum. Et quia perfecta ratio sanguinis, magis reseruatur in eo, quod est in corpore, quàm in illo, quod est in cultello, vel in vestibus, per talem attractionem sanguis, qui est in corpore, non procedet ad exteriora, sed magis sanguis, qui est in cultello, vel in vestibus redibit ad corpus. Quamuis totum hoc dictum sit fantasticum, & sit stolidius, quàm ex hoc impossibilia considerare: nam hoc modo nisi aliud sit in causa, nec sanguis, qui est in corpore, ibit ad sanguinem, qui est in cultello: nec è

A conuersò. Si enim abscindatur pars carnis à carne propter præsentiam carnis abscissæ, nulla immutatio fit in corpore, vnde est abscissa: nec etiam ipsa pars abscissa mouebitur ad locum, vnde est abscissa: sicuti si ex arbore incidantur rami, & deportentur ad longinquum locum, si postea reportentur ad arborem, nulla fit naturaliter ex hoc immutatio in ramis, vel in arbore: talem ergo actionem, & passionem non experimur per sensum, & in rebus naturalibus despicere sensum, est maximæ dementiæ.

In rebus naturalibus despicere sensum est maximę dementia.

B Dixerunt autem alij, quòd hoc fit ex spiritibus existentibus, vel remanentibus in corpore occisoris: nam cum aliquis occiditur ab aliquo cum quodam rancore, & toruis oculis occisus respicit occidentē, & è conuersò, propter quod aliqui vapores, & aliqui spiritus exeunt ab occiso in occisorem, & è conuersò. Dicunt isti, quòd quando superuenit occisor, quia naturale est, quod pars redeat ad suum totum, aliqui vapores, & spiritus ex corpore occisi ad occisorem redeunt, cuius prius fuerant, & è conuersò: & quia ex reditu

Secunda opinio.

C talium vaporum fit quædam commotio in corpore occisi, consequens est, quòd inde emanet sanguis.

Sed cum isti intendant in hoc reddere rationem naturalem, quia nihil tale videmus in naturalibus, immò magis videmus oppositum, quàm propositum; cernimus quidem, quòd semper fit aliqua resolutio à corporibus naturalibus, & maximè à corporibus viuentium; vnde & indigent viuentia alimento, & restauratione, id tamen, quod resoluitur non redit ad corpus, vnde est resolutum, immò aliunde oportet

Confutatio

D procurare restaurationem. valet autem istud contra primum dictum, quia sanguis effusus non redit ad sanguinem, qui est in corpore, sicut pars ad totum, & multò magis sanguis, qui est in corpore, naturaliter non tendit ad sanguinem fusum, quia non est de natura totius, quod tendat vbi est sua pars: nec etiam est de ratione partis, vt vadat ad totum, nisi quatenus totum esset in loco proprio, & pars extra locum.

His itaque prelibatis, volumus reddere rationes, & causas, quomodo hoc possit contingere. Dicemus enim hoc triplici

Opinio propria.

de

de causa posse esse: videlicet ex prouidentia Dei: ex fallacia Dœmonum: & ex contingentia casuali.

Diuina prouidentia. Primò ex prouidentia Dei, vt quia fortè in pluribus corporibus occisorum sic factum est, propria dispensatione Dei, vt ex presentia occisoris plagę emanauerint sanguinem, vt crimen non remaneret impunitum: sed puniretur occisor.

Dœmonum fallacia. Secundò hoc potest esse ex fallacia dœmonum. Dœmones enim vt decipiant homines, & vt inducant eos ad credendum aliquid falsum, vt puta, quòd animæ occisorum tamdiu custodiunt sua corpora, donec de occisoribus sit facta vindicta, prout dicta aliquorum Poetarum videntur indicare: ideo fortè procurant ad pręsentiam occisoris aliquam motionem fieri in corpore, vnde causetur emanatio sanguinis, vt credatur, anima occisi ibi existens, in malum occisoris, hoc facere. Vt ergo dœmones, modo quo dictum est, vel etiam alio decipiant homines, possunt talem emanationem sanguinis procurare.

Tertiò hoc potest contingere ex contingentia casuali: vt sicut te ambulante corruscauit, ita vt ambulatio tua in nullo fuerit causa corruscationis: ita casualiter potest contingere, quòd præsente occisore, fiat emanatio sanguinis in corpore occisi, quamuis præsentia occisoris nullatenus sit causa illius emanationis. Contingentia casualis.

RESP. AD ARGVM.

Argumentum autem vtrumque solui potest: nam cum dicitur, anima non est in corpore occiso: dici potest, quòd & anima potest ibi esse, vt puta si non sit ille homo penitus mortuus.

Vel potest aliter responderi, quòd per causas prætactas fiet emanatio sanguinis, absque præsentia animæ.

Ad aliud autem argumentum de famosa opinione Vulgi, vel de experientia: dici potest, vt in solutione principali tangebatur, quòd propter admirabilitatem huius negocij, si semel hoc contingat, tantus erit rumor in populo, vt ex hoc aggeneretur vulgaris opinio, vt credatur semper sic esse.

Finis Commentariorum, ac Quæstionum Fr. Aegidij Columnæ Romani super tertium Librum Sententiarum, quas ego humilis Dei seruus Fr. Fulgentius Galluccius à Monte Georgio Picenus, Episcopus Tagastensis, Sacrarij Pontificij Præfectus, necnon totius Ord. Eremitarum S.P. Augustini Generalis indignus, inter grauissimas Regiminis Augustinensis Orbis curas, maximis laboribus, & vigilijs collegi, ordinaui, & à mendis innumeris expurgaui, ad Dei Opt. Max. B. Mariæ semper Virginis, S. P. Augustini, & D. Nicolai de Tolentino honorem, & gloriam, Augustinianæ Religionis decus, & ornamentum, Studiosorumq. Theologorum vtilitatem, & solamen.

FINIS.

INDEX
PRAECIPVARVM, ET NOTABILIVM RERVM, AC SENTENTIARVM,
Quæ in hoc Opere continentur.

Prior numerus paginam: Alter verò columnam indicat.

a Costa

Adoptio.

Adorare, & Adoratio.

Aegidius.

Aequiuocatio.

Aer.

Aeternitas, & Aeternum.

Agere.

Alimentum.

Amare, & Amor.

Caro

Deus

Deus,

Differentia.

Dilectio.

Dirigere.

Dispositio.

Distinctio.

Dominicus, & Dominium.

Donum.

Dulia.

Dulia

Forma,

H
Habitus, & Habere.

Hæreditas.

Homo, & Humanitas.

Honor.

Hugo.

Hyperdulia.

Hypostasis.

I

Idiomatum communicatio.

Idioma-

Latria.

Con-

Natura

I N D E X.

Per-

Præde-

Pro-

Rela-

Supposi-

T

Tempus.

Tentatio.

Theologia.

Timor.

Totum.

Trinitas.

Trismegistus.

V

Vegetatiuum.

Verbum.

Vnio

INDEX.

Vniuersale.

Vnum, & Vnitas.

Voluntas.

Votum.

Vsya.

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGE.

Prior numerus Paginam : secundus Columnam : tertius verò lineam indicat.

17. 1. 42. Alij, *corr.* aliæ, 43.2. 9. obedienitæ. obedientiæ. 61.2. 5. vnio, *deleatur* ly vnio. 62. 1. 36. fatisfacienduft, fatisfaciendum eſt. 58.1. 50. hoic modi, huiuſmodi. 71.1. 14. *Adde* eſt magis aſſumptibilis. 87. 2. 14 infirma, infimæ. 96.1. 39. collegit, elegit. 95. 1. 43. quando, *adde* dici. 106 2. 39. moritur, *adde* benè. 136. 2. 4. ſum, ſumit. 133 2. 28. *dele* in, *& in margine dele* culpa. 178. 2. 2. hominis, homini. 200.1. 22. alteraſe, alterari. 201.1. 21. diactus, diſtinctus. 206 1. 20 præfa, præfata. 236. 1. 3. *dele* quia. 238. 1. 5. aſſump. àm, aſſu oentem. 249. 2. 18. *adde* Chriſtus non eſt homo. 256 1. 10. ipſe, ipſo. 256.1. 29. illud, illa. 254. 1. 45. maior, minor. 261. 1. 20. *adde* eſt. 264.2. 27. dicendum, videndum. 287. 1. 25. Dominicus, Dominus. 283. 1. 12. *dele* oon. 289. 2. 45. *dele* dominus. 300.1 34. falia, vera. 303. 2. 22. ideo, *adde* hæc oon. 312. 1. 16. *dele* Chri. 314. 2. 29. neutri. neutrius. 333 1. 1. prædicamentum, prædicamentorum. 345. 2. 31. contrarium, continuum. 356. 1. 21 Deum, aurum. 363 2. 13. quia, quem. 364 1. 7. ordioant, ordinantur. 368. 2. 16. debeſes, debes. 370. 2. 35. præcedens, procedens. 385. 2. 38. dignitatis, deitatis. 386.2. 29. debeamus, *adde* Deo. 387. 1. 24. boni, boois. 388. 1. 41. & quia recta, recta autem. 389. 2. 27. illa, hæc. 392. 2. 23. *dele* quæ. 396 1. 22. latriæ, duliæ. 396. 1. 28. latria, dulia. 399. 2. 36. Matri, Patri. 400. 1. 7. *dele* homo, eſt. 400. 2. 28 ſubſtantiæ, figuræ. 402. 1. 46. ſpiritus, Chriſtus. 406. 1. 49. *dele* non. 408. 1. 26. diuinam, aliquam. 408. 2. 51. *dele* oon. 411. 1. 24 eſſe, cum. 413. 2. 6. vt hic homo. *adde* ſit perſona. 419. 2. 15. filios, filium. 488. 1. 4. melioris, melior. 510. 2. 16. cum, non. 510 2. 20. pœna æterna, pœnam æternam. 513. 1. 12. obſequentem. obſequium. 549. 2. 9. aquæ, igois. 601. 1. 33. omnibus, omnia. 602. 2. 1. reſiſtunt, deſiſtunt. 605. 1. 24. annuitatem, nullitatem. 637. 2. 9. armento, argumento. 638. 2. in mortale, *dele* in.

REGESTVM.

¶ ¶¶ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh.

a b c

Omnes ſunt Terniones, præter Hhh, & c, quæ ſunt Duerniones.

ROMAE, Ex Typographia Alexandri Zannetti. MDCXXIII.

SVPERIORVM PERMISSV.